

„Az ember minden, mert mindenné lehet”

/Comenius/

Kothencz János

Róluk... értük... I.

Családból kiemelt gyermekek és fiatalok szociológiája

Gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek és fiatalok („*állami gondoskodásban élők*”) társadalmi sajátosságai (*szociológiai jellemzői*) napjainkban

Országos kutatás az „állami gondoskodásban élő gyermekek és fiatalok” körében

A KÁSZPEM® /Kothencz-féle ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer/ alapjaihoz

A mű szerzői jogvédelem alatt áll

Minden jog fenntartva. Bármilyen másolás, sokszorosítás, ill. adatfeldolgozó rendszerben való tárolás a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulásához van kötve.

©Kothencz János
©ÁGOTA® Alapítvány

Kiadja

©ÁGOTA®

**-Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett Fiatalok Támogatásáért-
országos közhasznú Alapítvány**

**2009
Szeged**

*elveszett és elkallódott
„intézeti” társaim
emlékének...*

Tartalomjegyzék

Előszavak és gondolatok	7
Önkénteseink és támogatóink érdeme	8
Előszó Harrach Pétertől	9
Előszó Dr. Feleky Gábortól	10
Előszó Dr. Kiss- Rigó Lászlótól	12
Bevezetés „Róluk... értük...”, avagy „milyenek ők, és miért olyanok, amilyenek”	13
1. fejezet - A kutatás módszertani háttere	15
Gondolatok Dr. Radoszav Miklóstól	17
Gondolatok Dr. Hegedűs Andreától	18
A kutatás módszertani háttere	19
Kutatásunk előzménye és céljai	19
Tapasztalatainkra alapozott segítő szándékunk	19
Hogy ne csak a hasunkra ütve segítsünk	20
Közelebbi viszony a kérdéskörrel	20
Segíteni a gyermekvédelmi szakembert a tájékozódásban	20
Elgondolkodtatni és cselekvésre ösztönözni	20
A felnőttképzés és felsőoktatás eszközeül	20
Kutatásunk elemzési egységei és területei	23
Gyermekotthonokban élők az egyén és csoport összefüggésében	23
Kutatásunkba bevont gyermekvédelmi gondoskodásban élők életkora	25
Gyermekvédelmi gondoskodásból- gyermekotthonokból- kikerültek életútjának vizsgálata és életkora (sikeréletút- vizsgálat)	27
Gyermekotthon és gyermekvédelmi struktúra, mint otthon és intézmény a törvényi háttérrel összefüggésben	27
Kutatásunkhoz használt szakirodalmak és egyéb publikációk	28
Kutatásunk általános tématerületei	28
Nehéz életesemények, kiszolgáltatottság érzet és bizalomkép	28
Interperszonális kapcsolatok	29
Önrendelkezés, normák és vezérfonalak	29
Teljesítményhez való viszony és jövőkép	29
Kutatásunk adatgyűjtési módszereiről, mérőeszközöeiről és idődimenziójáról	30
A kérdőíves adatfelvétel szervezéstechnikai előzményei	30
A kérdőíves adatfelvételhez használt mintavételi eljárás	31
A kérdőíves adatfelvétel módszertani háttere	32
A mintában szereplő állami gondoskodásban élő gyermekek területi és demográfiai összetétele	33
Területi megoszlás	33
Megyék szerinti megoszlás	33
Regionális megoszlás	35
Települési háttér	36
Nemek szerinti arány	37
Életkori megoszlás	37
Korcsoportok	38
Állami gondoskodásba vétel időpontja	39
Állami gondoskodásban töltött idő	40
A szülői család mérete: a testvérek száma	41
Az etnikai hovatartozás: a roma gyermekek becsült aránya	42

Fókuszcsoporthoz vizsgálat	44
Szociometriai vizsgálat	46
Diagnosztikus klienscsoportok, mint vizsgálati módszer	48
Diagnosztikus klienscsoportok jegyzőkönyveiről	51
Interjú- beszélgetések (egyéni és csoportos)	51
Megfigyelések	52
Kutatásunk etikai irányelvei	53
Kutatásunkban érintettek önkéntes részvételéről és engedélyeinkről	53
A kutatásban érintettek védelméről, névtelenségéről és titkosságról	53
A kutatás ideológia mentességéről és egyéb etikai vonatkozásokról	54
Kutatásunk módszertani háttérének összefoglalója	57
2. fejezet - Nehéz életesemények (traumák), kiszolgáltatottság érzet és bizalomkép	59
Gondolatok Szécsényi Sándortól	61
A gyermekek bekerülés előtti időszakának kérdésköre és nehéz életeseményeik (traumáik), kiszolgáltatottság érzetük	62
Családi háttér és az ahhoz való viszony	62
A család anyagi, jövedelmi háttere	63
A családi otthoni légkör	65
A családi otthon és gyermekotthon összevetése: hol lenne jobb?	69
Ki kezdeményezte a gondozásba vételt?	70
Mi volt a gondozásba vétel oka?	72
Gondozásba vétel oka a gyermekek és fiatalok megfogalmazásában	76
A szülőkhöz való érzelmi viszony	92
Mi volt rossz otthon? Gyermekek és fiatalok megfogalmazásában	93
Mi volt jó otthon? Gyermekek és fiatalok megfogalmazásában	109
Személyes kötődések, érzelmi biztonság és bizalom	127
A szülőkkel való kapcsolattartás	127
Kapcsolattartás a „világgal”: akik a gyerekeket látogatják, és akiket a gyerekek látogatnak	128
A kapcsolati háló és annak erőssége a szüleiket ismerő gyerekek körében	129
A szüleiket nem ismerő gyerekek viszonya az ismeretlen szülőkhöz	132
Ki a legfontosabb személy most az életedben?	133
A gyermekotthoni élet feltételei, elégedettség a feltételekkel	135
Kötődés a gyermekotthonhoz és a nevelőkhöz	135
Fegyelmezés, büntetés, verés	138
Az iskolai léthelyzet (hátrányok, hátrányos helyzet az iskolában)	142
Gondozottakkal való bánásmód megítélése hivataloknál, intézményeknél	146
Kitekintés, beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel I.	148
3. fejezet - Társas kapcsolatok	165
Gondolatok Dr. Radoszav Miklóstól	167
Kortárs csoportokban betöltött státusz	168
Barátok és kapcsolatok	174
A baráti társaság	174
Segítség és támaszkérés	176
Ismerősök	178
A szociometriai vizsgálat leírása	180
Konklúzió	185
Kitekintés, beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel II.	186

4. fejezet - Önrendelkezés	199
Oktatási helyzet az állami gondoskodásban élő 10-18 évesek körében	202
(17 évesek, akik jelenleg még általános iskolába járnak)	207
Gondolatok Szikulai Istvántól	209
A tanulás tárgyi feltételei	210
A tanulás támogatása az otthonban	214
A tanulóhoz való viszony, célok és tervek	216
Kitekintés, beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel III.	222
Önállóság a mindennapi életben	238
Az intézményen kívüli nem hivatalos ügyintézés	238
Az intézményen kívüli hivatalos ügyintézés	245
Hatóságokkal, hivatalokkal való közvetlen kapcsolat	251
Gondolatok Horváth Líviától	253
Életmód	255
Fogyasztás	257
Kulturális fogyasztás	257
Televíziózási szokások	260
Olvasási szokások	262
Gondolatok Szügyi Jánostól	264
Egészségi állapot, sport	266
Egészség	266
(Az élet értelmetlensége)	268
(Öngyilkossági kísérletek)	269
Sport	271
Szexualitás	272
Káros szenvedélyek	273
Önreflexiók	277
Érzéseikről	277
Tekintélyelvűség kérdése	292
Ifjúságról, fiatalokról alkotott véleményük	297
Előítéletesség kérdésköre (az ő előítéleteik)	305
Kitekintés, beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel IV.	315
5. fejezet - Normák, értékek, vezérfonalak, jövőkép	330
Példaképek, vallás, valláshoz való viszony	332
Példaképek	332
Az elutasított, ellenszenves személyek	334
Sikeres és ismert állami gondoskodásban nevelkedettek	336
Vallásosság, a valláshoz való viszony	337
Jövőkép és értékrend	340
A jelenlegi és a felnőttkori társadalmi státusz	340
Veszélyek	343
Lakóhely, munka	344
Lakóhely	344
Munka	344
Család, gyerekek	345
Társsal vagy egyedül?	345
Gyermekvállalás	347
Értékek	349
Nemzet, tradíciók, vallás, társadalmi béke	351
A hit	351
A bizalom	352

Szerelem, barátság, család, békés világ, szabadság	351
(Változatos, érdekes élet, kreativitás)	354
(Gazdagság, hatalom, szépség)	354
Fókuszcsoporthoz tartozó eredmények a preferált értékekkel összefüggésben	355
Fókuszcsoporthoz tartozó eredmények a vágyakkal összefüggésben	358
Fókuszcsoporthoz tartozó eredmények a jövőképpel összefüggésben	360
Fókuszcsoporthoz tartozó eredmények a pozitív és negatív élményekkel összefüggésben	363
Kitekintés, beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel V.	366
Gondolatok Dr. Sávai Jánostól	378
6. fejezet - Diagnosztikus klienscsoportok tapasztalatai	
(anonimizált diagnosztikus jegyzőkönyvek kivonataiból)	381
Gondolatok Eisenbarth Krisztinától	382
Bizalom- bizalmatlanság	384
Interperszonális kapcsolatok	425
Nehéz életesemények	466
Normák és vezérfonalak	507
Kiszolgáltatottság érzet	547
Önrendelkezés	577
Teljesítményhez való viszony, jövőkép	610
Függelék	653
Felhasznált irodalomjegyzék	654
Az ÁGOTA [®] Alapítvány tevékenysége	655
A kérdőív	666
A törvény és rendelet	697
Publicisztikai ajánló	731

Előszavak és gondolatok

Harrach Péter

Magyar Országgyűlés Alelnöke
(Szociális és Családügyi Miniszter 1998 – 2002)

Dr. Feleky Gábor

Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Szociológia Tanszékének vezetője
(Tanszékvezető egyetemi docens)

Dr. Kiss-Rigó László

Szeged-Csanádi Egyházmegye Püspöke

Dr. Radoszáv Miklós

Fővárosi Önkormányzat Módszertani Szakszolgálat
Általános igazgatóhelyettes

Szügyi János

Csongrád Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat és Gyermekotthonok Igazgatósága
Igazgató

Szécsényi Sándor

Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat és Gyermekotthonai
Igazgató

Horváth Livia

Veszprém Megyei Lakásotthonok Igazgatósága
Igazgató

Szikulai István

Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet
Gyermekjóléti és Gyermekvédelmi Főosztály
Főosztályvezető

Dr. Hegedűs Andrea PhD

Szegedi Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Kar
Polgári Jogi és Polgári Eljárásjogi Tanszék
Egyetemi docens

Prof. Dr. Sávai János habil.

Neveléstudományok
Egyetemi tanár

Eisenbarth Krisztina

Magyarországi Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület
Szakmai igazgató
Szociálterápiás szerepjáték képző és szupervizor
Bibliodráma képző és szupervizor

Önkénteseink és támogatóink érdeme...

Ez az átfogó országos kutatás nem valósulhatott volna meg, ha nincsenek olyan kiváló és áldozatkész önkénteseink, mint az ÁGOTA[®] Alapítvány karitatív közösségében közreműködő munkatársak. Nemcsak, hogy jól felkészültek a kutatásban vállalt feladataikra, de komoly és számon kérhető tiszteességgel, végezték munkájukat. Minden tisztelet és megbecsülés az övék. Köszönet illeti valamennyiüket, mindenekelőtt a gyermekek és fiatalok, és nem utolsó sorban a hazai gyermek -és ifjúságvédelem minden közreműködője nevében. Köszönöm.

Köszönjük...

*Abonyi Péter, Ábrahám Gábor, Antal Zita, Bacsa László, Bak Csaba, Bak Zsolt, Balázs Éva, Bálint Szulamit, Balog Andrea, Balog Mária, Balogh Péter, Balogh Zsolt, Baranyi Róbert, Barta Gyuláné, Bárányné Tárnok Marianna, Baukó-Kacsán Zoltán, Bella Judit, Bereczki László, Berger Anna, Berger Kata, Bergerné Illés Hajnalka, Bite Szilvia, Bóka Emma, Börcsök Zsolt, Budai Dániel, Buglyos Attila, Bula Erika, Bula Gábor, Császár Edina, Csepregi Csilla, Cseri Csilla, Dobó Éva, Dr. Dunai Józsefné, Dr. Szabó Andrea, Durajda Ervin, Fallmann Józsefné, Faragó Veronika Zsuzsanna, Fehér Andrea, Forgó Ferenc, Gelcz Ágnes, Gulyás Ágnes, Hajdú Sándor, Hargittai Rita, Haszán Ildikó, Hell Mónika, Herbály Zita, Horváth Viktória, János Eszter, Jász Gábor, Juhász Orsolya, Kaposvári Katalin, Kaposvári Péterné, Kárász Judit, Kecskeméti Dávid, Kenesei Erika, Kiripóczy Tímea, Kiss Mihály, Koch Rita, Kocsis Beáta, Kódor Zsuzsanna, Kordás Melinda, Kort Lili, Kortné Nyiti Zsuzsanna, Kószó Beáta, Kothencz János, Kothenczné Osváth Viola, Kovács Endre Miklós, Kovács Katalin, Lajos Beatrix Éva, Lángi Alajos, Lantos Ágnes, Laurinyecz Erika, Loj Balázs, Lövétei Katalin, Lukoviczki Zoltán, Maczkó Ágnes, Major Klaudia, Mészáros Katalin, Misik Erika, Mitykó András, Mitykó Judit, Móczárné Vidor Hajnalka, Molnár Éva, Molnár Tímea, Müllerné Lingl Borbála, Nagy Ágota, Nagy Dóra, Neparáczki Edit, Nógrádi Gábor, Nógrádi László István, Olajos Melinda, Orgován Livia, Ovali Ilona, Pál Melinda, Palázy Miklós, Pálffy Tamás, Pap Viktória, Petrovics Valéria, Piedl Péterné, Pisztós Erika, Póra Lóránt, Rafael Renáta, Rékasi Judit, Révai Istvánné, Révész Nikolett, Rittler Gabriella, Sebestyén Attila, Simondán Csaba, Suhajda Katalin, Sutka Árpád, Süge Róbert, Szabó András, Szabó Renáta, Székely Sándor, Szekeres István, Szemmelveiszné Pécsi Ildikó, Szikszai Katalin, Szilágyi Csaba, Szlancsik Tímea, Szőke Gábor, Takács Viktória, Tarjányi Szilvia, Torma Edit, Tuka Imréné, Udvardi Nikoletta, Vankó Zoltánné, Varga Gábor, Varga Szilvia, Vicker Lilla, Vida Mihály, Dr. Feleky Gábor, Lőrinczi János, Rác Attila, Eisenbarth Krisztina –**segítőinknek.***

Továbbá köszönetet mondunk az ÁGOTA[®] Alapítvány valamennyi önkéntesének, a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológia tanszékének és oktatóinak, a Szegedi Hittudományi Főiskola Neveléstudományi tanszékének, Dr. Turai Alfrédnak, Dr. Sávai Jánosnak, Kiss Attilának, Gyulai Endre megyéspüspöknek, Dr. Kiss-Rigó László megyéspüspöknek, Podmaniczki Imre plébános atyának, A „szegedi teológia” hallgatóinak, A Szegedi Tudományegyetem szociológus hallgatóinak, legfőbb támogatóknak a RENOVABIS szervezetnek, Bodó Andrásnak, Zsolnainé Kovács Júliának, Bódi Györgynek és a Szegedért Alapítványnak, Barna Árpádnak, Bodó Imrénének, az izsáki római katolikus egyházközségnek, a szegedi Tatra téri katolikus egyházközségnek, Dr. Laurinyecz Mihálynak, Andrea Mewaldt-nak, Simor Péternek és a LOSZE szervezetének, a Raiffeisen banknak, valamennyi adományozónknak és bátorítónknak.

*Külön köszönetet mondunk Mádl Dalma Asszonynak, és az időközben sajnós elhunyt Gáspár Károlynak, akik nélkül ugyancsak nem jöhetett volna létre a kutatás. Köszönet Szikulai Istvánnak, Csepeli Mariannak, valamennyi TEGYESZ és gyermekotthon igazgatónak, a gyámoknak, gyermekfelügyelőknek és **mindenekelőtt maguknak a gyermekeknek és fiataloknak köszönjük...***

Szegedi Első Lions Club

Csongrád Megyei Önkormányzat

Előszó

Harrach Pétertől

a

Magyar Országgyűlés Alelnökétől

(Szociális és Családügyi Miniszter 1998 – 2002)

Ajánlom a kötetet mindenkinek, aki tenni kíván az állami gondoskodásban élő gyerekek lelki egészsége és társadalmi integrációja érdekében.

Kothencz János és csapata kiváló munkát végzett, alapos kutatás, és szakszerű feldolgozás eredményét tartjuk a kezünkben.

A válaszok és az interjúk a kutatás alapkérdéseire adnak választ. Milyenek a családból kiemelt gyermekek és miért ilyenek? Szembesülve a kitaszítottság érzésével küszködő gyermekekkel, világossá válik számunkra, hogy őket és állapotukból adódó viselkedésüket nem a kívülálló szemével kell néznünk. Csak így tudunk sorsukat javító döntéseket hozni.

A kötet képet ad a családi háttérrel is. A gondozásba vétel oka, és a gyermekek meghatározó élménye az esetek többségében a szülők kötelességmulasztása és deviáns magatartása. A kutatás feltárja előttünk a magyar társadalom egy szeletét, azt a szeletet, ami ellentétben a társadalom egészével nemcsak reprodukálja önmagát, de jelentősen növekszik is. Ezt mutatja, hogy a válaszadók testvéreinek átlagos száma 3,5. (*az átlagos magyar gyermek 0,3 testvérral büszkélkedhet*). Ugyanerről a rétegről szól, vagyis ezt a képet igazolja egy másik felmérés, mely szerint az általános iskolát el nem végzettek körében 3 felett van.

Talán elnézik nekem, ha a preventív gyermekvédelmi eszköztárból a családpolitikát emelem ki. A hiteles családpolitikát, amelynek háttérében egészséges társadalomkép áll, és amely nem válik egy szempontúvá azzal, hogy kizárólag a rászorultság elvét alkalmazza. Ha a családtámogatás az említett rétegben nem a felelőtlen és megélhetést biztosító gyermekvállalásra ösztönöz, hanem a megszült gyermekek nevelésére, egyúttal abban a rétegben, ahol ma igen alacsony a gyermekvállalási kedv, gyermekszülésre készítet, akkor a társadalom egészében a gyermekek iránti felelősséget erősítjük. A támogatási rendszeren kívül még sok eszközzel rendelkezünk a társadalom állapotának általános javítására, elsősorban a normák érvényesítésre és a közösségek erősítésére.

Természetesen tudatában kell lennünk annak, hogy a prevenció teljes sikert soha nem hozhat. Mindig lesznek veszélyeztetett gyermekek, olyanok is, akiket gondozásba kell venni. Az ő életüket kell szebbé tennünk. Az a sok erőfeszítés és változás, ami az utóbbi évtizedekben, a szakellátásban történt, javított a helyzetükön, de ma is tapasztalható személytelenség és törődéshiány. Mint minden gyermeknek, nekik is családra és otthonra van szükségük, ennek hiányában szülőt pótló személyes szeretetet adó felnőtt közelségére. Igazi megoldás az elkötelezett örökbe fogadó vagy nevelő szülő lenne. A lakásotthon is szükségmegoldás.

Kothencz János célja, hogy aki kézbe veszi a kötetet, jobban megismerje azokat, akikért felelősséget kíván vállalni. Kutatómunkája mögött személyes élmény és évtizedes gyakorlati tevékenység áll. Az általa szervezett nyári táborok és évközi programok személyiségformáló élményt kívánnak nyújtani a gyerekeknek. Ez és a személyes odafigyelés teszi eredményessé a munkájukat.

Kívánom, hogy a kötet legyen segítségére a szakembereknek és rajtuk keresztül minden gondoskodásban élő gyermeknek.

Kelt.: Szeged, 2009. október 12.

Harrach Péter

Előszó

Dr. Feleky Gábortól

a

**Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Szociológia Tanszékének vezetőjétől**

(Tanszékvezető egyetemi docens)

Egy társadalomkutató számára minden olyan törekvés üdvözlendő, amely a társadalmi együttélés kevéssé ismert területe felé irányítja a figyelmet. Hiszen eredendően erre vállalkoztunk: hozzájárulni a társadalom önismeretéhez. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy ezt a vállalkozást meglehetősen sokféle módon tesszük. Többek számára nem annyira a társadalmat alkotó emberek az érdekesek, hanem maga a gépezet, melyben élünk. Egy jó rálátást biztosító „felhőkarcoló” tetejéről néznek le az alattuk elterülő „városra”, ahonnan jól kirajzolódik annak szerkezete: a maga kiterjedtségével, tereinek, utcáinak, épületeinek hálózatával, s talán még forgalmának lüktetésével is. Egy valami azonban innen kevéssé látható: a városban élő emberek. Ők innen nézve legfeljebb gombostűfejek a térképen. De nagyon sokan inkább az épület legalsó szintjein nyitnak ablakot a valóságra. Ott, ahonnan inkább az emberek látszanak jobban, ahonnan jobban tanulmányozható az emberi együttélés, az „élet szövete”: láthatjuk az emberek ruházatát, hallgathatjuk a beszédüket, hallhatjuk a vélekedéseiket, megfigyelhetjük viselkedésüket. Persze minden nézőpontnak vannak gyenge pontjai. Innen „alulról” például kevéssé van rálátásunk a „város” egészére, arra, hogy miféle gépezet alkotóelemei az emberek, miféle, őket körülvevő szerkezet részeként élik életüket. Merthogy egyszerre igaz: maguk az emberek csinálják ezeket a szerkezeteket, ugyanakkor pedig ezek a szerkezetek erőteljesen befolyásolják, formálják a benne élő embereket. Az a vállalkozás, melynek eredményével e könyvben találkozhat az olvasó, nagyon tudatosan vállalta a „mikroszociológiai” megközelítésmódot, őket elsősorban az emberek érdeklik, mégpedig a sajátos élethelyzetben lévő gyermekek. Talán fontos lehet, hogy milyen gépezetek juttatták őket ebbe a helyzetbe, s hogy milyen mechanizmusok segíthetik, hogy életük jó irányba haladjon, de a kutatók (Kothencz János és csapata) számára sokkal fontosabbak voltak maguk a gyermekek: hétköznapijaikkal, gondjaikkal, problémáikkal, örömeikkel, vágyaikkal.

De még nem válaszoltunk meg egy másik kérdést: mivégre a tudás, mivégre a társadalom önismerete, mivégre mindaz, amit megtudhatunk a „családból kiemelt gyermekről”? A társadalomkutatók e tekintetben is sokfélék. Vannak, akik szerint a kutató feladata a valóságfeltárással és annak értelmezésével véget ér. Mások viszont a megszerzett tudást valamilyen cél szolgálatába kívánják állítani: valamilyen formában a társadalmi gyakorlatot kívánják befolyásolni. Lehetnek ők a döntéshozók és a politikai erők udvari beszállítói, vagy lehetnek jobbító szándékú reformerek, de lehetnek akár a rossz társadalmi gyakorlatokat ostromozó és megváltoztatni akaró forradalmárok is. Kothencz Jánosék tudatosan vállalják, hogy a kutatás nyomán szerzett ismereteik birtokában befolyásolni kívánják a társadalmi gyakorlatot. Azért vállalkoztak erre a nagy horderejű kutatásra, hogy minél több „családból kiemelt gyermek” élete forduljon jobb irányba. Ahogyan a kötet címe is hangsúlyozza: „értük!”. Szememben ez is egy újabb érv a vállalkozás tiszteletre méltósága mellett. Persze mondhatjuk azt is, hogy Kothencz János, mint végzett szociológus a javából, valójában nem tesz mást, „csak” a szakma egyik legfontosabb etikai maximájának tesz eleget,

mely szerint megszerzett ismereteinknek az emberi együttélés feltételeinek jobbítását kell szolgálniuk.^Y

Egy kutatást azonban nem pusztán a kutatók szándékai és megközelítésmódjai minősítenek, hanem a szakmai követelményeknek való megfelelés, s a törekvés a valóság (torzítatlan) visszatükrözésére. Ez a kutatás e tekintetben is tisztességes vállalkozásnak tekinthető. Az a módszertani arzenál, melyet a csapat alkalmazott, nyugodtan mondhatjuk, hogy párját ritkítja a hazai társadalomkutatásban. Ez egy igazi „trianguláció”^{*!} Ebben a kutatásban egyaránt találkozunk kvantitatív és kvalitatív technikákkal; a megkérdezéses módszerek tárháza (kérdőíves adatfelvétel, fókuszcsoporthoz, szociometriai teszt, mélyinterjú) megfigyeléses módszerre épülő adatgyűjtéssel és diagnosztikus csoportmunkával egészül ki.

De természetesen az olvasó ne a vállalkozást méltató szavaknak higgyen, hanem olvasson! Ha megteszi, bepillantást kaphat egy sajátos élethelyzetbe, s valamelyest részesévé válhat a „családból kiemelt” gyermekek életének. Megismerheti, hogy milyen családi háttér van mögöttük, miért kerültek állami gondozásba, milyen kapcsolatban vannak családjukkal, milyen kapcsolatokat ápolnak gondozottként, mennyire fogadják el az állami gondoskodás intézményi közegét, mit jelent számukra az iskola, mivel szeretnek foglalkozni, milyen örömeik és bánataik vannak, mi a fontos számukra, hogyan képzelik a jövőjüket stb. Valódi „megmerítkezés” lesz ez egy másik, s eddig még kevésbé ismert világban. Engedtesse meg e sorok írójának, hogy némileg szokatlan (s természetesen teljesen szubjektív) módon külön is felhívja a figyelmet a kutatás egy szegmensére, egy egyszerű listára. Társadalomkutatói pályafutásom során kevés ennél megrendítőbb dokumentummal találkoztam. Kérem, hogy figyelemmel és nagy türelemmel olvassák végig ezt a listát. Dramaturgiai értelemben nincs benne semmi különös. A gyerekek „egész egyszerűen csak” röviden válaszoltak arra kérdésre, hogy *mi volt a legrosszabb* és *mi volt a legjobb* otthon. A kutatók pedig szintén „egész egyszerűen csak” kilistázták a válaszokat. Nos, önmagában már ezekért a válaszokért is érdemes volt a kutatást megcsinálni!

Kelt.: Szeged, 2009. október 12.

Dr. Feleky Gábor

^Y „A szociológusok azon dolgoznak, hogy kutatásaik révén megbízható és érvényes tudományos ismereteket szerezzenek a világról, s hogy ezáltal hozzájáruljanak az emberi életfeltételek összességének javításához.” A Nemzetközi Szociológiai Társaság (ISA) Etikai Kódexe.

^{*} Így nevezik azt a módszertani maximát, hogy - mivel nincs egyedül üdvözítő adatgyűjtési módszer, ezért - egy kutatásban lehetőség szerint használjunk egymás mellett többféle adatgyűjtési módszert is, s így az egyik módszer hátrányait kiküszöbölhetjük egy másik módszer előnyeivel.

Előszó

Dr. Kiss-Rigó Lászlótól

a

Szeged-Csanádi Egyházmegye Főpásztorától

Amikor családból kiemelt (állami gondoskodásban élő) gyermekekről van szó, nemcsak a hiány, a szülők nélkül való felnövekedés, vagy a jövőtől való félelem és bizonytalanság jut eszembe, hanem a remény, és a remény megmutathatóságának fontossága is. Az ÁGOTA[®] (Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett Fiatalok Támogatásáért) Alapítvány, mely alapítójánál fogva is keresztény ihletettségből tevékenykedik, pontosan ezen az úton végzi misszióját, hogy reményt ébresszen ott, ahol az Alapító szavaival élve „a kiszolgáltatottság az Úr!”

E csaknem hatéves társadalom- és neveléstudomány- jellegű munkásságot összefoglaló mű, melyet most az Olvasó a kezében tarthat, egyaránt üzenetet képvisel a hazai gyermek- és ifjúságvédelem közreműködői felé csakúgy, mint minden más érző és gondolkodó honfitársunk számára is. Itt nemcsak egy szociológiai és pedagógiai munkáról van szó, hanem egy olyan ösvényre való rámutatásról is, mely ösvényen az ÁGOTA[®] már 14 éve halad. Az odafigyelés fontosságán van a hangsúly. Azt sem felejtethjük, hogy ezek a gyermekek és fiatalok valamennyiünk, azaz a társadalom tünete. Ugyancsak hasznos eszközeül szolgálhat e publikáció a teológiai felsőoktatásnak, hiszen utat készíthet elő,- és ahogyan azt a második kötet taglalja-, utat is mutat a családból kiemelt gyermekek és fiatalok rétegpásztorációs lehetőségei felé. Jó szívvel és az Ügy támogathatóságára való figyelemfelhívással ajánlom mindenkinek Kothencz János és az ÁGOTA[®] Alapítvány Róluk...értük... című művét.

Dr. Kiss- Rigó László

Bevezetés „Róluk... értük”

avagy

„Milyenek Ők, és miért olyanok, amilyenek?”

Gyakran hangzik el, családból kiemelt gyermekeink és fiataljaink vonatkozásában a „miért?” kérdőszó. Egyaránt felteszi ezt a kérdést maga a gyermek és az Őt bármilyen módon és kompetenciával körülvevő felnőtt társadalom vagy akár kortársai.

A gyermek az intézménybe való bekerülés idején (*előrehaladottabb korban*) számos olyan kétségére keresi a választ, melyek az esetek legtöbbszörében megválaszolatlanok maradnak. Ilyenek a „*Miért dobtak el?*”, vagy a „*Ki tehet róla?*”, de nem ritka a „*Mi rosszat tettem?*”, vagy a „*Miért nem kellek?*” dilemmák is. Ezek a kérdések általában, pont a megválaszolatlanságuk miatt, gyakran váltanak ki olyan reakciókat és válaszokat, mely válaszok – *más segítő személy hathatós jelenléte híján* – csupán csak a gyermektől szülehetnek meg. Ilyenek, mint a „*Biztos miattam van!*”, vagy a „*Rossz vagyok, és ezért nem szeretnek!*”, de gyakori a „*Nem érek semmit, annyit semmiképp, hogy ne dobjanak el!*” jellegű elgondolások.

A gyermekek többszöri beszámolóit azt is megmutatják, hogy szinte felfoghatatlan számukra az a történet, ami a bekerülés idején tapasztalható „*Ez nem lehet igaz, ez biztosan csak álom!*”, „*Fel akarok ébredni!*”. Talán az olvasó számára is érthető, hogy a valóság ilyen rémisztő volta okkal készíti annak eltasztására a gyermeket és fiatalot. Mert azt a fajta valóságot, ahol az ember nélkülözhetővé válik, esetleg eldobottságot él meg, azt bárki (*legyen az akár egy egészséges családban szocializálódott ember*) inkább eltasztaná magától, mintsem szembenézzen vele. Ebben a hihetetlen mértékű magárahagyatottságban és kiszolgáltatott élethelyzetben az amúgy is védtelen gyermek gyakran nem tehet mást, mint a fentiekben is illusztrált módon – *szomorú belső dialógusában* – harcol kétségeivel.

Ugyanezt a gyermeket egy sor másik kérdés is foglalkoztatja, amely már nem annyira magától, mint inkább az Ő sorsállapotát lereagáló társadalomtól, az Őt körülvevő közvetlen és közvetett környezettől származnak. Számtalan élethelyzetben hallgattam végig olyan emberek kommentárjait, akik valamiképp e gyermekek sorsállapota iránti értetlenségüket fogalmazták meg. Megszólalt az egy-egy gyermek- vagy lakásotthon mellett lakó szomszéd, a postás, a taxis, vagy a velük találkozó járókelő, az a családanya, aki a szülői értekezleten fogalmazza meg kételyeit a gyermekével éppen padszomszéd állami gondozottal kapcsolatban. Milyen gyakran hallunk ilyen elégedetlenséget tükröző és személyes feszültséggel átszőtt kérdéseket, mint a: „*Miért nem tudnak megfelelni és beilleszkedni a társadalomba?*”, „*Mi elég nekik?*”, „*Miért nem tudnak senkit és semmit megbecsülni?*”, „*Miért nem jó nekik, ami van?*”, vagy a „*Mit képzelnek ezek magukról?*”, „*Miért ilyen kezelhetetlenek?*”, „*Miért ilyen csapongók és szélsőségesek?*”, „*Miért nem tudnak ezek alkalmazkodni és viselkedni?*”, egyáltalán „*Miért nem tudnak ezek úgy..., mint mindenki más?*”. Nyilván nem csak ilyen indulattal teli kérdések léteznek, ha róluk van szó, hanem számos más olyan is, melyek már inkább együttérzőbbek, ugyanakkor mégis csak a velük való ténykedés nehézségeiből és tanácsalanságaiból fakadnak. Ilyenek mint: „*Mi a bajuk?*”, „*Miért kallódnak el?*”, „*Mire van szükségük igazán?*”, „*Mi hiányzik nekik?*”, „*Mi az a kissé rémisztő bennük?*”. A fentiekben túl, s azokat meghaladva, *ill. egy az árnyaltabb átgondolásra való törekvést mutatva*, fogalmazódnak meg az olyan felvetések, *főleg pedagógus kollégáim körében*, melyek jóval mélyebb szinten mutatják meg a családból kiemelt emberpalánták közt tapasztalható sajátosságokat. Mint például: „*A magam tapasztalatához képest miért mondják róluk?*”, „*Miért ragaszkodnak ennyire?*”, vagy éppen a „*Miért nem képesek ragaszkodni?*”, „*Miért szeretnek ilyen furcsán?*”, „*Miért szökdösnek el állandóan, és miért nem tudnak nyugton maradni?*”, „*Mért*

akarnak és erőlködnek annyira?” vagy pont a „*Miért nem vesznek erőt magukon, és miért nem akarnak semmit?*”.

A fentiekben írtakkal nem csak az értetlenséget, a bizonytalanságot és a tehetetlenséget kívántam illusztrálni, hanem a kívülállóságot is. Az is igaz, hogy az oly gyakran magukat illetékesnek érzők körében is számos meghökkentő kijelentés lát napvilágot. A politikai szerepvállalók körében egyaránt találhatunk ilyen eseteket, amikor egy-egy személy nyilvánvaló kívülállóságról tesz tanúbizonyságot. Nem is olyan rég, alapítványunk egyik országos rendezvényén, ahol csaknem félezer, családból kiemelt gyermek és fiatal volt jelen, a megnyitőünnepség vendégei közt megforduló államtitkár a következő szavakkal köszöntötte gyermekeinket: „...*gondoskodunk, tehát vagytok...*”. Első hallásra nem tudtam eldönteni, mi a kétségbe ejtőbb. Talán az, hogy a descartes-i analógiára erőltetett kijelentés nélkülöz bármiféle tájékozottságot – *megkockáztatom: műveltséget* - , vagy maga az érzéketlenség, amit egy ilyen mondat sugall a gyermek számára. Az idézett államtitkár nem csupán a kijelentését követő lincshangulatot, de mondanója ledegradáló voltát sem érzékelte igazán. A kívülállóság sok arcot ölt. Mint ahogyan a problémával küzdő pedagógust alkalmazó területi gyermekvédelmi szakszolgálat igazgatójának szavai is ezt mutatják, amikor csak annyit mond a gyermekkel konfliktusba került pedagógusnak: „*Ja, kérem, aki szénbányában dolgozik, az koszos lesz!*”. Ez is egy sajnálatos metaforája az embert segítő hivatás nehézségeinek, és talán annyiban hasznos, miként megmutatja: *amint a bányában is, valóban gyakori a sötétség a gyermek- és ifjúságvédelem területén.*

Azok a „miért”-ek, melyeket az elmúlt harminc évben hallottam, sokféle válaszáért kiáltanak bennem. Azonban a legtöbb „miért” kérdőszó a társadalom tagjainak leginkább szubjektív szűrőjén keresztül fogalmazódik meg.

Ma már látom, hogy külön-külön nem válaszolhatok ezekre a kérdésekre. Ha ezt tenném, pont a lényegét veszíteném el abból a mondanivalóból, amin keresztül talán érthetőbbé, érzékelhetőbbé válhatna a családból kiemelt gyermekek és fiatalok élete. Inkább arra érdemes a – *semmiképp nem definíció ízü* - magyarázatot keresni, hogy milyenek Ők. Ha a teljesség igénye nélkül erre adható választ megkapjuk, akkor a mindannyiunkban ott rejlő természetes erkölcsi törvény diktálta óvó aggodalmunk eljuttathat bennünket odáig, hogy kutatni kezdjük: „*Miért olyanok, amilyenek?*” A választ már ismerem, tudom... sorsomból fakadóan. Olykor fájdalmas tudás ez. S bár nem meghatározója további életemnek, mégis kötelességre hív. Másoknak is meg kell mutatnom a válaszokat és azt is, hogy miként lehet segíteni. Ezért írok most „*Róluk...*” és teszek „*értük...*”

A szerző

1. fejezet

A kutatás módszertani háttere

Gondolatok Dr. Radoszáv Miklóstól

Gondolatok Dr. Hegedűs Andreától

Kutatásunk előzménye és céljai

Tapasztalatainkra alapozott segítő szándékunk

Hogy ne csak a hasunkra ütve segítsünk

Közelebbi viszony a kérdéskörrel

Segíteni a gyermekvédelmi szakembert a tájékozódásban

Elgondolkodtatni, és cselekvésre ösztönözni

A felnőttképzés és felsőoktatás eszkzul

Kutatásunk elemzési egységei és területei

Gyermekotthonokban lk az egyén és csoport összefüggésében

Kutatásunkba bevont gyermekvédelmi gondoskodásban lk életkora

A gyermekvédelmi gondoskodásból – gyermekotthonból - kikerültek lettjanak vizsgálata és életkora (sikeréletút-vizsgálat)

Gyermekotthon és gyermekvédelmi struktúra mint otthon és intézmény, a törvényi háttérrel összefüggésében

Kutatásunkhoz használt szakirodalmak és egyéb publikációk

Kutatásunk „ltalnos” tématerületei

Nehéz életesemények, kiszolgáltatottság-érzet és bizalomkép

Interperszonális kapcsolatok

nrendelkezs, normák és vezérfonalak

Teljesítményhez való viszony és jövőkép

Kutatásunk adatgyűjtési módszereiről, mreszkzeirl és idődimenziójáról

A kérdőíves adatfelvétel szervezéstechnikai előzményei

A kérdőíves adatfelvételhez használt mintavételi eljárás

A kérdőíves adatfelvétel módszertani háttére

A mintában szereplő állami gondoskodásban élő gyermekek területi és demográfiai összetétele

Területi megoszlás

A megyék szerinti megoszlás

Regionális megoszlás

A települési háttér

Nemek szerinti arány

Életkori megoszlás

Korcsoportok

Az állami gondoskodásba vétel időpontja

Az állami gondoskodásban töltött idő

A szülői család mérete: a testvérek száma

Az etnikai hovatartozás: a roma gyerekek becsült aránya

Fókuszcsoportos vizsgálat

Szociometriai vizsgálat

Diagnosztikus klienscsoportok mint vizsgálati módszer

Diagnosztikus klienscsoportok jegyzőkönyveiről

Interjú-beszélgetések (egyéni és csoportos)

Megfigyelések (nem beavatkozó módon)

Kutatásunk etikai irányelvei

Kutatásunkban érintettek önkéntes részvételéről és engedélyeinkről

A kutatásban érintettek védelméről, névtelenségéről és titkosságról

A kutatás ideológiamentességéről és egyéb etikai vonatkozásokról

Kutatásunk módszertani hátterének összefoglalója

Gondolatok Dr. Radoszáv Miklóstól

Az 1. módszertani fejezetről

A gyermekvédelmi gondoskodásban élőkkel (*llami gondozottak*) kapcsolatban számos elttel, tévhit, sztereotípia tarja magát évtizedek óta, melyek alapját egy-egy konkrét, m a nagy nyilvánosságot kapott gy vagy nagyhatású irodalmi alkotás szolgáltatja. Mindez persze a figyelemfelkeltésre, az érdeklődés fenntartására tökéletesen alkalmas, m a probléma, a gyermekek ezen csoportja valós helyzetének megismerésére nem felel meg. Ezt a célt kizárólag kutatás-módszertanilag, kutatási eszközeiben jól átlátható, országosan reprezenttv kutatás képes szolgálni. Szomorúan kell tudomásul venni, hogy az „llami gondozottakra” irányuló reprezenttv kutatás mindeddig nem készült Magyarországon, az eddigi vizsgálatok, amelyek országosnak mondhatók mindig valamely egyéb országos vizsgálat (*nemzeti drokkutats, szegnysegkutats, stb.*) részeként és szempontjai szerint zajlottak. Egy-egy megye, a főváros bizonyos rszterltekt illetően (pl.: beáramlás vizsgálatokat, sikertelen nevelőszülői kihelyezések elemzését, stb.) vek óta végeznek, azonban teljes körű vizsgálatra, ami a gondozásban lévő gyermekekre vonatkozna, nem kerítettek sort ...-idig.

A Kothencz János által vezetett ÁGOTA[] kutatás ily módon egy évtizedek óta fennálló hiány megsntetst is szolgálja, oly módon, hogy leginkább az állami gondoskodás alanyai, maguk a gyermekek szolgáltatnak információt 9-24, végső esetben 45 éves korig. A választott módszerek (krdives, fókuszcsoportos, szociometriai vizsgálat, a diagnosztikus klienscsoportok bevonása, a kvalitatív interjú, valamint a nem beavatkozó megfigyelések) együttesen alkalmasnak bizonyultak arra, hogy az egyes korcsoportok, korosztályok jellemzőit megtudhassuk.

Gondolatok Dr. Hegedűs Andreától

Kothencz János neve számomra szinte egybeforrt az ÁGOTA[®]-val. Megismerkedésünk kezdete – amely az Alapítvány megalapítása körüli időre tehető – óta ámulattal nézem mérhetetlen tettvágyát, és céljai „világmegváltó” módon történő megvalósítására törekvését. A szó legnemesebb értelmében küzd és harcol a jó ügyért, a legelesettebbekért, a társadalom perifériájára szorított gyermekekért, a valódi család nélküliekért. Persze sokan vannak, akik többnyire munkájuk, feladatuk kötelességszerű teljesítése során szintén megpróbálkoznak ezzel, illetve még többen vagyunk, akik együttérzünk, támogatunk, segítünk, de ennyire a legbensőbből fakadóan, lelkesedve, mindent feláldozva és odaadva, valamennyi élethelyzetet, sorsot mélyen átérezve, és ilyen hitelesen, mint ahogy azt Ő – aki saját bőrén is megtapasztalta mindazt amiért, vagy ami ellen küzd – teszi, csak nagyon kevesen vagyunk rá képesek. Az „állami gondoskodásban élő gyermekek és fiatalok” körében végzett országos kutatás is azt a célt szolgálta, hogy ne csupán emberbaráti szeretetből, együttérzésből és önzetlenségből fakadóan végezzék el szakmai feladataikat Kothencz János és az ÁGOTA[®]-sok, hanem hogy bizonyítsák a szűkebb és tágabb környezetüknek is, mindazt amit tesznek, valóban égbekiáltóan szükséges, és nélkülözhetetlenül fontos. Elképzeléseik és módszereik – a több éves kutatás eredményei, és annak folyamatos, gyakorlatba való átültetése, „tesztelése” is ezt igazolják – egyedülállóak, és tudományos megalapozottsággal bírnak. A *Róluk... értük... I. a családból kiemelt gyermekek és fiatalok („állami gondoskodásban élők”)* társadalmi sajátosságait vizsgálja napjainkban, rendkívül mélyrehatóan és széleskörűen, úgy ahogyan azt korábban még senki nem tette. A szerző és lelkes „csapata”, akik közül sokan maguk is az állami gondoskodás rendszeréből kikerülve igyekeznek rájönni, és rávezetni az érintetteket, hogy önmagukban, pusztán önmagukért is lehetnek szeretnivaló és értékes emberek, a nehéz élethelyzetek okaira, megoldásaira és miértjeire keresik a választ, és legtöbbször meg is találják, de legalábbis meghökkentenek, kizökkentenek, és olykor provokálnak. Ne menjünk el mellette, ne csukjuk be a fülünket, és ne hárítsunk, ha felmerül egy a témát érintő konkrét kérdés. A kutatás eredményein alapuló KÁSZPEM[®] /Kothencz-féle ÁGOTA[®] Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer/ alapjainak elsajátítása hathatós segítséget nyújthat a gyermekvédelemben dolgozó szakember számára, ugyanakkor a tudományosan megalapozott, bár közérthetően megfogalmazott tézisei segítenek eligazodni a laikus érdeklődőt, sőt akár magát az érintettet is. Ezen kívül speciális képzés keretein belül akár a felsőoktatás, akár a felnőttképzés eszközeül is szolgálhat.

A kutatás eredményeinek ismeretében el kell gondolkodnunk, hogy a gyermekekre, fiatalokra, családból kiemeltre vonatkozó jogszabályi előírások valóságos tartalma, a jogalkotói cél ténylegesen megvalósul-e, vagy esetleg bőséges számú a még előttünk álló, a gyakorlati megvalósításban testet öltő, lelkiismeretesen elvégzendő feladat. Ehhez nem csupán felkészült és elhivatott szakemberekre, hanem az állam részéről is hathatós – az erkölcsin kívül, a személyi, tárgyi és pénzügyi feltételeket biztosító – támogatásra is szükség van, amellyel kapcsolatos aggályokra az ENSZ Gyermekjogi Egyezményéhez kapcsolódóan felállított Gyermeki Jogok Bizottsága, a magyarországi jelentésre reagált záróészrevételeiben is felhívta a figyelmet.¹ E felbecsülhetetlen értékű munka mielőbbi publikálása, és annak a gyakorlatban való azonnali hasznosítása „a gyermek mindenképp felett álló érdekét”² szolgálja.

¹ „A Bizottság javasolja, hogy a részes állam vizsgálja felül a megyékre és a helyi hatóságokra rótt kötelezettségeket, és támogassa őket elegendő humán és anyagi erőforrással, így lehetővé téve a hatékony gyermekvédelmi rendszer, valamint a megfelelő gyermekjóléti szolgáltatások kialakítását.” Részlet a A Gyermek Jogainak Bizottsága 41. ülészak, A részes államok által a 44. cikk alapján benyújtott Jelentések tárgyalása, A Gyermek Jogai Bizottságának záró észrevételei: Magyarország C/8 pontja (Aggodalomra okot adó fő kérdések és javaslatok) alapján. Letölthető: <http://www.unicef.hu/download/CRCJAVASLAT.doc> (Letöltés ideje: 2009.10.12.)

² A gyermek jogairól szóló New Yorkban elfogadott egyezmény (1989) 3. cikk. A magyar jogrendbe az 1990. évi LXIV. törvény iktatta be.

A kutatás módszertani háttere

1.1. Kutatásunk előzménye és céljai

1.1.1 Tapasztalatainkra alapozott segítő szándékunk

Alapítványunk már 1996. óta foglalkozik a gyermekotthonokban élő csemeték élménypedagógiai támogatásával. Számos olyan élményadás valósul meg az ún. „karitatív évközi munkaidőszakainkban”, melyek révén gyermekeink és fiataljaink felszabadultabbnak érezhetik magukat. Az évenként újra és újra (ún. „három lépcsős” módon) megvalósuló több száz élményprogramot mindig megkoronázza az országos ÁGOTA[®] Tábor (*Állami Gondoskodásban élő fiatalok Országos Találkozója*). Általában egy adott karitatív évközi munkaidőszakban (ez tanévi viszonylatban értendő) közel négyszáz élményprogram valósul meg³ országszerte. Ezekben a programokban, tapasztalataink szerint, nem csak a gyermekek öröme, hanem az oly gyakori bánatuk is felszabadul. Gondolok itt az elvesztésre és más traumatikus élményekre, a jövőtől való félelemre és bizonytalanság-érzetre egyaránt, melyeket e fiatalok hosszú éveken át osztottak meg velem és munkatársaimmal a legkülönbözőbb élményprogramok során. Legyen az egy barlangász túra sorozat, vagy akár kötetlen kirándulás, és az országos táborok felhőtlen napjai. Gyakran érkezett olyan visszajelzés is a kollégáktól, miszerint a gyermekek egy-egy ÁGOTA-s program után csak nagyon nehezen illeszkedtek be újra az intézeti életébe. Emlékszem, milyen sokszor kaptam olyan telefonhívást, ahol az igazgató bőszen ecsetelte, hogy túlságosan felpörgettük a gyerekeket, de azzal nem számoltunk, hogy ha hazamennek, akkor ott majd hogyan lesznek képesek a kollégák betartatni velük a házirendet. Természetesen azt az ilyen helyzetekben már meg sem mertem kérdezni a kollégáktól, hogy vajon mért furcsállják, hogy a gyermek nem érzi jól magát abban a struktúrában? Hiszen a mi programjainknak is van életrendje, és nálunk is fontos a helyes viselkedéskultúra. Mint, ahogy gondolom, a gyermekotthonok életrendjében sincs ez másként. A kontraszt nyilvánvaló volt számunkra. Maguk a gyermekek fogalmazták meg az évek során, hogy az ÁGOTA-s programokról hazatérve újra azt a törődéshiányt és személytelenséget élik meg, mint annak előtte, hogy ide érkeztek volna hozzánk. Számunkra is hosszú ideig komoly fejtörést okozott, hogy amikor gyermekeink hazatérnek programjainkról, az nem feltétlen jelenti majd a velük való foglalkozás ugyanolyan szintű személyességét, intimitását és felhőtlenségét, melyre magunk közt különösen is odafigyelünk. Maguk a kollégák is gyakran jelezték felénk, hogy több olyan, a gyermekeket is építő elképzelésük van, amit sokszor azért nem képesek véghezvinni, mert maga a törvényi struktúra nem nyújt arra lehetőséget. Az is előfordul, hogy a fenntartói finanszírozás nem teszi lehetővé, hogy hatékonyabb szakmai munkát valósítsanak meg (*szakember státusz, és különböző olyan programok, melyekkel e gyermekek szocializációját segíthetnék*). Nyilván kemény szavak ezek, de az olvasó talán megértheti hogy 14 éves tapasztalatunk e téren nem légből kapott.

A gyermekek felszabadultságával előkerülő ilyen irányú élményeink készítettek bennünket annak felismerésére, hogy mélyebb tartalommal töltsük meg a velük való foglalkozásokat. Azt is fel kellett ismernünk, hogy jóval inkább kell segítenünk a kollégák munkáját szakmailag is, és nem korlátozódhat együttműködésünk kizárólag az élményprogramokra, vagy szociális támogatásokra. A mentális segítségadás fontossága kiemeltté vált az elmúlt évek során alapítványunk munkásságában.

³ÁGOTA[®] Alapítvány: ÁGOTA[®] Alapítvány tevékenységének Általános Tájékoztatója, Kiadja: ÁGOTA[®] Alapítvány, Szeged, 2009 (lásd: függelék);

1.1.2 *Hogy ne csak a hasunkra ütve segítsünk*

Több éven át szerveztünk, és valósítottunk meg olyan (*pilotwork jellegű*) szakmai-pedagógiai programokat, melyek előzményét jelentették későbbi szándékunknak. Eszerint létre kívánunk hozni egy, a mostaninál hatékonyabb pedagógiai programrendszert, mely csakis az állami gondoskodásban élőkre fókuszál. Azonban azt is végig kellett gondolnunk, hogy hiába szeretnénk egy önálló és úttörő szakmai módszert megalkotni, ha az nincs kellőképp megalapozva. Az alapok alatt itt elsősorban azt értem, hogy rendelkezünk kell egy a valósághoz legközelebbi állapotismerettel, ami megmutatja, hogy ezek a gyermekek és fiatalok milyen nehézségekkel küzdenek, illetve, hogy milyen érzés- és életállapotbeli sajátosságokkal próbálnak beilleszkedni a társadalomba. A társadalmi beilleszkedés alatt nem csak azt értem, hogy az utógondozást követően milyen sikerrel állnak majd önálló lábba, hanem a felnőtté válásukat megelőző időszakot is. Már gyermekként is fontos mindez, hiszen az iskolai közeg, a lakóhely, ahol élnek, a bolt, ahol vásárolnak, vagy akár a munkahely, ahol már sokszor fiatalon (*még gondozottként*) dolgoznak, egyaránt azt a társadalmat jeleníti meg számukra és számunkra is, melyben valamiképp el kell igazodniuk, és amelyben kapcsolatokat élnek meg. A társadalmi integráció az Ő esetükben különösen is fontos kérdés. Tehát e kutatás egyik markáns célja többek közt az is, hogy miközben mi segíteni kívánjuk őket ebben a folyamatban, azt is megtudjuk, milyen típusosnak mondható nehézségekkel küzdenek mindazon szempont tekintetében, melyek szorosan összefügghetnek a társadalmi beilleszkedéssel. Ha realizálni tudjuk magunk számára is azt, hogy hogyan élnek, gondolkodnak és éreznek önmagukról és környezetükről, vagy akár magáról a társadalomról, valamint jövőjükéről, akkor ennek a hiteles ismeretalapnak birtokában egy jóval hatékonyabb segítő modul tudunk felépíteni, mint ha mondjuk, csak egy íróasztalnál ülve, a hasunkra ütött módon találnánk ki bármiféle elképzelést (*ahogyan azt teszik sokan*). A gyermekotthonok rendszerét ismerve gyakran találkoztam különböző nevelési tervekkel, melyek több esetben nélkülözték az olyan kulcsfontosságú témákra való odafigyelést, mint a gyermek bizalomképe, vagy akár túltraumatizáltsága. Márpedig ezek és más szempontok ismerete sem nélkülözhető akkor, amikor tenni kívánunk értük. Kutatásunk tehát ismeretalapot is jelenthet ehhez a tenniakaráshoz. Nem hagyatkozhatunk a felületes társadalmi véleményalkotásra. Nélkülözhetetlen volt ez a vizsgálat, hiszen csak ezen keresztül juthattunk el odáig, hogy tények és adatok ismeretében kezdjünk el pedagógiai konstrukciót építeni a családból kiemelt gyermekek szolgálatában. Ugyanakkor jelen munkánk kihívásként is szolgálhat, illetve viszonyítási alapot is jelenthet a gyermekvédelemben bekövetkező változások méréséhez és vizsgálataihoz a jövőben.

1.1.3 Közelebbi viszony a kérdéskörrel

A bevezetőmben is kifejtett módon vizsgálatunknak tehát elsődleges célja a felderítés, leírás (*milyenek Ők?*) és magyarázat (*mért olyanok, amilyenek?*)

Természetesen a társadalomtudományi kutatások jelentős részének is az a célja, hogy egy adott témát felderítsen, illetve, hogy közelebbi viszonyt alakítson ki egy kérdéskörrel⁴. Azért is tartom fontosnak a közelebbi viszonyt, mert tapasztalataim szerint elég felszínes az olyan ismeret, mellyel az utca embere rendelkezik e gyermekek valóságát illetően. A médiában is rendszerint csak a szenzáció jelleggel bíró történetek vagy esetek kapnak hangsúlyt.

1.1.4 Segíteni a gyermekvédelmi szakembert a tájékozódásban

Ugyanakkor nemcsak a laikusok számára lehet hasznos e kutatás tartalma, hanem minden olyan kompetens gyermekvédelmi szakember számára egyaránt, akik szeretnének még tisztábban látni e témában. Fontosnak érzem, hogy rámutassak azokra a jellemzőkre, melyek nagyban bemutatják hazánk állami gondozottjainak helyzetét a gyermekotthonok rendszerében. Nélkülözhetetlen az információ aktualitással bíró jellege is, hiszen napjaink gyermekotthonairól van szó. **Itt jegyzem meg, hogy minden, a sorsállapotukat jelző kifejezőeszköz csupán a népi köznyelvben használatos módon (*ma már közhelyekként értékelhetőek ezek*) kerül elő akkor, amikor azt nem pontos, mai szakkifejezésként használom. Azaz, a gyermekvédelmi gondoskodásban élőkről van szó akkor is, amikor állami gondozotról vagy intézetekben élő gyermekekről beszélünk.** A kutatás tartalma és tényadatai hasznosak lehetnek számos szakmai szempont újragondolásban.

1.1.5 Elgondolkodtatni és cselekvésre ösztönözni

Elgondolkodtatni és cselekvésre ösztönözni kívánok. Magam is osztom azt az álláspontot, hogy valójában csak akkor van értelme e gyermekek társadalmi szerkezetben elfoglalt pozícióját vizsgálni, ha annak nem csak elméleti jelentősége van.⁵

Így nem titkolt célom az sem, hogy egyfajta racionalizált ismeretalapot képezek egy vagy akár több lehetséges segítő módszer számára a családból kiemelt gyermekek és fiatalok pedagógiai segíthetősége területén. Csakhogy félreértés ne essék... -igen, provokálok is.

1.1.6 A felnőttképzés és felsőoktatás eszközéül

Nyilvánvalóan nemcsak alapítványunk számára készült e kutatás. További célunk volt az is, hogy jól használható eszközzé váljon a felnőttképzések és felsőoktatás struktúrájában. Sajnálatos módon mind a mai napig nem tudok róla, hogy létezne Magyarországon felsőfokú szakpedagógiai, célirányos képzés a családból kiemelt - gyermekotthonok rendszerében élő gyermekekkel kapcsolatban. Ahogyan szintén nem ismeretes, hogy létezne a társadalomtudományok körében pl. családból kiemelték szakszociológiája, vagy akár szakpszichológiája. Még az ifjúságszociológia tárgykörében sem képvisel e társadalmi populáció komolyabb teret, pedig aligha van Magyarországon, mondjuk, több skinhead, mint

⁴ Earl Babbie: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, Balassi Kiadó, Budapest, 2001, 106. old.; (*A fordítás alapjául szolgáló kiadás: Earl Babbie: The Practice of Social Research, 9. kiadás, Wadsworth/Thomson Learning, 2001*);

⁵ Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába, Osiris Kiadó, Budapest, 1997, 166. old.;

amennyi állami gondozott. Mégis a skinheadek, mint szubkulturális társadalmi csoport, taglalva van. Az állami gondozottakkal kapcsolatban csupán elvétve, ha akad bármiféle elgondolás e fentebb jelölt területek írott publikációiban. Bár maga a téma is kétségtelenül multidiszciplináris megközelítésre ad lehetőséget, és számos tudomány valamiképp érinti ill., hivatkozik e populációra (*még ha nem is részleteiben*), még sincs olyan markáns képzési forma, ahol specifikusan, szak-orientált módon ezt oktatnák vagy akár felkészítenék a szakembereket az ilyen sorsállapotú gyermekekkel való mélyrehatóbb foglalkozásra. Kutatásunk tehát arra is lehetőséget kínál, hogy a különböző képzések menetében egy hatékony eszköz legyen.

1.2. Kutatásunk elemzési egységei és területei

E szakkifejezés (*elemzési egység*) alapvetően arra vonatkozik, hogy egymástól függetlenül tisztán lássuk és körvonalazzuk, hogy vizsgálatunk kikre és mire terjed ki. Azért is fontos mindez, mert gyakori tapasztalatunk, hogy amikor állami gondoskodásban élőkről esik szó, akkor szinte automatikusan hiszik a kívülállók, hogy az ilyen életet élő csemeték kizárólag „intézetekben” élhetnek. Pedig ez nyilvánvalóan nincs így, hiszen többek közt ugyanúgy állami gondoskodásban élőknek számít a nevelőszülőnél élő gyermek is. Kutatási tervünk összeállítása során komoly hangsúlyt fektettünk a céljaink szerinti vizsgált területek és témák – egyének (*gyermek, fiatal és felnőtt*), csoportok (*gyermekek és fiatalok csoportjai*), intézményrendszer (*ellátási struktúra és szakmaiság*), szakirodalmak és egyéb publikációk (*szakkönyvek és szakmai cikkek*)- behatárolására.

1.2.1. Gyermekotthonokban élők az egyén és csoport összefüggésében

Gyermekotthon fogalma alatt olyan megszakítás nélküli munkarend szerint működő gyermekintézményt értünk, amely a gondozott gyermek számára alaptevékenységként biztosítja az otthont nyújtó teljes körű ellátást, a gyámhivatal által jóváhagyott egyéni elhelyezési terv és az általa készített egyéni gondozási nevelési terv szerint⁶. Egyrészt tehát az ilyen gyermekotthonokban élő gyermekek és fiatalok körében vizsgáldtunk. Találtunk még számos olyan gyermekotthont, amely ún. „rég típusú, kollégiumrendszerű” struktúrában működik. Ezek mellett olyanokat is felleltünk, amelyek a régi épületek átalakításából, az intézménykomplexum falain belül képeztek külön egységeket. Ugyanakkor egyre több olyan forma is létezik, és nyilván ezek vannak elterjedőben, melyek családi házakban működnek. Persze ezek épületi megoldások csupán, hiszen ugyanazon szakellátási formáról van szó. Azt, hogy milyen típusú az épület, az elsősorban fenntartói vagy az állami költségvetéstől függ (*'kiváltások' anyagi kérdései mentén*). Mi mindenesetre olykor különbséget tettünk ezek közt a különböző kérdések összefüggésében. Tehát ezen intézményi formában (*gyermekotthonokban*) élők közt mind egyéni, mind az intézetek lakóiból alakult csoportok szintjén egyaránt kutattunk. Vagyis amikor az olvasó a „lakóotthon” és más egyéb megnevezésre alkalmas kifejezést lát a szakellátási struktúra jelzőeszközeként, akkor tudnia kell, hogy ott természetesen **a gyermekvédelmi szakellátás gyermek és lakóotthoni rendszerére gondolunk**. Nem csak azt firtattuk, hogy a gyermek önmagában mit gondol és érez sorsállapota mikéntjéről, hanem azt is górcső alá vettük, hogy Ők mint csoport, hogyan élnek meg ezt az életállapotot. Az egyéni vizsgálatok mellett a csoportos együttlétek (*pl.: diagnosztikus klienscsoportok*) azért is hasznosak, mert ez utóbbi a csoport többlételemét is nyújtja számunkra a róluk való ismeretek megszerzése során. E többlételem a véleményalkotás részleteiben és formájában is megmutatja hatását. Adott esetben másfajta kitarulkozással nyilvánul meg a gyermek bizonyos kérdésekben, ha egyedül kell véleményt formálnia, és másként teszi ugyanezt, ha az adott kérdésben társaival együtt fogalmazhatja meg ill. képviselheti azt. Ugyanakkor itt célszerűnek érzem valamelyest átláttatni a tisztelt olvasóval (*alábbi 1 sz. kitékintés*), hogy miként juthat el a gyermek és fiatal (*akik egyben kutatási alanyaink is voltak*) a gyermekvédelem ellátóstruktúrájában ezekbe a gyermekotthonokba. Ez különös jelentőséggel bír, hiszen a gyermekek bekerülés előtti állapota (*általában az elégtelen családi körülmények sajátosságai, ill. a veszélyeztetettség*

⁶ A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény 162.§-a (2) bekezdésének a)-b) pontjában kapott felhatalmazás alapján a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet: A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről, 5. cím – A Gyermekotthon feladatai: 109.§ (1), Budapest, 2008 október 30-án, net.jogtar.hu;

valamilyen a törvény által is deklarált formája), valamint maga a törvényi megvalósulási folyamat (amely elsődleges célja a gyermek családba való visszaintegrálása), melynek végeredményeként akár intézménybe is kerülnek, számos olyan információt adhat, amin keresztül még érthetőbbé válhat a gyermek viselkedése, véleménye és gondolkodásmódja a gyermekotthoni élet bizonyos szegmenseiről. Kétségtelenül meghatározó összefüggések találhatóak a gyermek ellátórendszerben megélt mintái, valamint a későbbi ellátáshoz való viszonyulása közt. A bekerülés folyamata, ill. az állami apparátus jellege (intézményiségét tekintve) olyan tapasztalatokat is nyújthat számára, amely már az elhelyezés bekövetkeztével érezteti a hatását a gyermek viselkedésében. Gondolok itt együttműködési készségére, alkalmazkodni tudására, vagy akár sorstársai felé való viszonyulására. Mindez megmutatkozhat továbbá a vele foglalkozó majdani kollégákhoz fűződő kapcsolatában is. Tapasztalataink azt is mutatták, hogy komoly tortúrának tekinthető az a folyamat, melyen keresztül átvergödi önmagát a csemete. Ez természetesen azoknál a gyermekeknél igaz leginkább, akik nem csecsemő gyermekotthonból kerülnek el később egy gyermekotthonba, hanem például életük későbbi szakaszában. Gyakori a kisgyermekkori és serdülőkori bekerülés is (alapítványunk zsargonjában rájuk vonatkoztatjuk a „kései bekerülők” jelzőt). Mindenképp nehéz életesemény ez a periódus, hiszen az állami segítségnyújtás, még ha a legapróbb részletekig is (törvény által meghatározott módon), ügyel a gyermek érdekeire, szinte kivédhetetlen az intézményes jelleg megtapasztalása. Későbbiekben látni fogjuk, hogy ebben a folyamatban is (és természetesen már előtte, az esetleges veszélyeztetettség okán) gyakran sérülnek a családból kiemelték.

Kitekintés a gyermek elhelyezését megelőző intézményi folyamatra (I)

A gyermek – ideális esetben – először az alapellátás valamilyen formájával kerül kapcsolatba. Erről azt a legfontosabb megjegyezni, hogy ez mindig önkéntes alapon vehető igénybe. Ennek szervezése minden esetben a települési önkormányzat feladata. Azt, hogy milyen szolgáltatást nyújt, pontosan a törvény határozza meg. A település lélekszáma is befolyásoló szempont az ellátás kapcsán.

Az első hatósági intézkedés, amely már nem önkéntes, és az alapellátás körébe tartozik, a védelembe vétel, melyet elsődlegesen a jegyzői gyámhatóság rendelhet el. Minden településen, ahol önkormányzat működik, lennie kell jegyzőnek, körjegyzőségeknek, melynek munkáját segíti az itt működő gyámhatóság. Ez a gyámhatóság végzi a védelembe vételt. Ha azonban a védelembe vétel már nem elég vagy megvalósul valamely, a törvény által is deklarált veszélyeztetés, akkor a szakellátás veszi át a gyermeket úgy, hogy az arra jogosult személy vagy hatóság a gyermeket ideiglenesen szakellátásba utalja. Azért nevezzük ezt ideiglenes elhelyezésnek, mert ez addig tart, amíg a gyermek sorsa – a szakemberek döntéselőkészítő munkája révén – el nem dől. Szakellátásba utalhatja a gyermeket: a települési önkormányzat jegyzője, gyámhivatal, rendőrség (határőrség), bíróság, ügyészség vagy akár a büntetés-végrehajtás országos parancsnoksága.

Szakellátást kell biztosítani a megyéknek és minden megyei jogú városnak egyaránt. A szakellátás a szakszolgálatokon keresztül biztosítja a törvényben előírt szolgáltatást, amely a gyámhivatal döntését készíti elő, illetve a gyermek további sorsát érintő - döntés előtti - szakmai munkát végzi el. Emellett természetesen működteti még a nevelőszülői hálózatot, gyermekotthonokat, lakásotthonokat, melyek a gyermekek tulajdonképpeni gondozását, nevelését végzik.

Beutalás után azonnal értesíti a gyámhivatalt. A szakszolgálat kijelöli az ideiglenes befogadást végző nevelőszülő vagy gyermekotthont, hogy a szülőktől ideiglenesen átvegye a gyermek gondozását ill. nevelését. Itt fontos megjegyezni, hogy a gyámságot és a törvényes képviselői, tehát szülői, jogokat ez nem érinti. Különleges esetekben – ha olyan súlyos fokú a bántalmazás vagy a gyermek életének veszélyeztetése áll fenn – a szakszolgálat hivatásos gyámja veszi át a szülői jogokat. A további folyamatban az összes résztvevő a szakmaiságával készíti elő a gyámhivatal számára az ügyet. A beutalás után az ideiglenes elhelyezés alatt 30 nap áll rendelkezésre, hogy a gyámhivatal a gyermek sorsa felől döntsön. (Sajnos ez gyakran több idő.)

Ezt a döntést készíti elő a szakszolgálat úgy, hogy az általa működtetett Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság személyiségvizsgálatára alapozott szakvéleménye alapján, valamint az alapellátás által elküldött, előzményeket érintő dokumentumokban lefektetett véleményt figyelembe véve ún. elhelyezési értekezletet hív össze. A Megyei Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság (továbbiakban: MGYSZB), három állandó tagból áll: pszichológus, gyermekorvos, szociális munkás. Amennyiben a gyermek állapota – az alapvizsgálat során kiderül – különleges vagy speciális ellátás szükségességét veti fel, akkor a MGYSZB kiegészül egy gyógypedagógussal és egy pszichiáter szakorvossal. A szükséges szakvélemények beszerzése után az MGYSZB szakvéleményére alapozott módon javaslatot tesz a gondozási helyre, amely lehet: a család,

ha alkalmas a további nevelésre; átmeneti nevelésbe vétel, ahol a gondozási hely lehet nevelőszülői hálózat vagy gyermekotthon; tartós nevelés, ahol a gondozási hely egyezik az előzőekkel; továbbá lehet a különleges vagy speciális ellátás szüksége esetén az ilyen gondozásra engedélyt kapott gondozási hely, vagyis különleges vagy speciális gyermekotthon.

Miután a javaslat megszületett, a szakszolgálat elhelyezési értekezletet hív össze, ahova meghívja a gyermeket, a szülőket, az alapellátásban érintetteket, akik a család gondozását végzik, a gyámhivatalt, a leendő gondozási hely képviselőjét, s mindazokat, akik érdemben befolyásolhatják a gyermek sorsát. *(A szülői érdekvérvényesítésről külön könyvet írhatnak...)*

Amennyiben szükséges, a szakszolgálat beszerzi az összes olyan szakmai véleményt, amely a gyermek sorsát érdemben befolyásolja. Hiszen minél több az információ, annál jobban érvényesíteni lehet a gyermek érdekeit, *(amely természetesen nem minden esetben az Ő kívánsága)*. Gondolok itt pszichiáterre, háziorvosra, iskolára, befogadó otthon gondozójára, Megyei Tanulási Képességet Vizsgáló és Rehabilitációs Bizottság tagságára. *(Itt fontos az SNI – sajátos nevelési igényt – megemlíteni, amely nem döntő, de fontos tényeket tartalmaz, főleg a további fejlesztésre).*

Lényeges információ, hogy minden döntés joga és felelőssége a gyámhivatalé. Az összes szakmai szereplő olyan szolgáltatást végez vagy kell végeznie, amely ezt a döntést készíti elő, hogy minél megalapozottabban, és a gyermek érdekeinek minél hatékonyabb figyelembe vételével történjék meg az eljárás.

Ugyanakkor számunkra az elhelyezést követő időszak és hely a fontos. Mi a „klasszikusnak” mondható gyermekotthonokban *(a struktúra formáját tekintve: gyermekotthonos ill. lakásotthonos struktúrában)* élő gyermekek és fiatalok közt vizsgáltunk egyéni és csoportos szinten. Vagyis nem kutattunk a speciális és különleges szükségletek ellátását megvalósítani hivatott intézményekben *(különleges vagy speciális gyermekotthonban)*.

A fentiekben körülírt intézményi struktúrában, vagyis a gyermekotthonok rendszerében, azt is végig kellett gondolnunk, hogy milyen életkor mentén vizsgáljuk a gyermekeket.

1.2.1.1 Kutatásunkba bevont gyermekvédelmi gondoskodásban élők életkora

Vizsgálatonként *(a mérőeszközökről bővebben a későbbi módszertani alfejezetben)* a következő korcsoportok realizálódtak:

1.-***Személyes lekérdezésen alapuló (kérdőbiztossal) kérdőíves vizsgálat 9-18 év*** közti gyermekek és fiatalok körében;

2.-***Fókuszcsoportos vizsgálat*** a gyermekvédelmi gondoskodásban élő **8-12 év** közti gyermekek esetében;

3.-***Szociometriai vizsgálat*** az általános és középiskolás **8-18 év** közti gyermekeknél;

4.-***Diagnosztikus kliens csoportok*** egy esetben **12-15**, a többinél **15-24 év** közti fiataloknál;

5.-***Interjúk*** *(egyéni és csoportos, félig strukturált és strukturálatlan, ill. beszélgetések)* az állami gondoskodásból kikerültek körében **22 és 45 év** köztiekénél;

6.-***Nem beavatkozó megfigyelések*** a kutatásunkba bevont valamennyi érintett személy esetében *(életkortól függetlenül)*;

Tartalmi szempontból azért indokolt e korcsoportok megkülönböztetése, mert az intézeti élethelyzet megélése különbözhet korcsoportonként, és lélektanilag is más jellemzők a relevánsak. (Ezt az alapeloszlásokból is láthatja majd a kedves olvasó) Ezért a kutatás, bár a vizsgált korcsoportok esetében ugyanazt a célt tűzi ki - megismerni élethelyzetük sajátosságait ill. szocializációjukat -, tartalmában és módszerében nem ugyanaz.

Továbbá az egyének vizsgálata terén azt tartottuk célszerűnek, ha az életkor-intervallum meghatározásában figyelembe vesszünk olyan, a kutatás mérőeszközével is összefüggő szempontokat, melyek fontosak a sikeres információgyűjtéshez. Így például a személyes lekérdezésen alapuló kérdőíves vizsgálatnál meghatározó volt a gyermekek szövegértő ill. -értelmező készsége.

Több ilyen és más szempont figyelembevételét követően úgy döntöttünk, hogy a **kérdőíves** vizsgálatban a gyermekotthonokban élő 9 és 18 év közötti gyermekeket és fiatalokat kérdezzük meg. Egyébként ez a bevizsgálási mód országosan is reprezentatív kutatásunkban, nem csak életkorra, hanem az ellátási struktúra formájára nézve is. A 9 évnél fiatalabb gyermekeknél nem valószínűsíthettük a kérdőívben megfogalmazott kérdésekre adható válasz megbízhatóságát. Alapvetően az a cél is vezérelt minket a kérdőíves felmérés életkor meghatározásában, hogy valóban rendelkezzenek a gyermekek megfelelő élményanyaggal a gyermekotthoni élet kapcsán, ill. a bent töltött idő és fejlődésük menetében olyan területeken is tájékozódhassunk, melyek inkább ragadhatóak meg a 9-18 éves kor közt, mint annak előtte vagy esetleg felnőtté válásuk után. A kérdőív kérdései ill. témakörei a gyermekotthoni életmód, és az abban felcseperedő gyermek sajátos szocializációjának megismerését szolgálta. Közel 200 témában kutattunk így.

Fókuszcsoporthos vizsgálatunkban a 8-12 év közti gyermekeket figyeltük meg, különböző, a kutatásunk számára értékes szempontrendszer mentén.

A **szociometriai** felvétel során az általános és középiskolai korosztályt, a 8-18 évkor közöttiek vizsgáltuk, értelemszerűen a gyermekek általános vagy középiskolai osztályközösségeiben.

Diagnosztikus klienscsoportjaink résztvevőinek kormeghatározásánál a prioritás az volt, hogy a gyermekek mindenképp az utógondozói életkor közelében vagy már eleve utógondozásban legyenek. Itt az is fontos, hogy a fiatal önrendelkezése vélhetően már összetettebb, strukturáltabb, mint mondjuk az általános iskolás korú gyermekek esetében. Önrendelkezésük alatt nem csak a környezetükhöz való viszonyulásukat, hanem kortárskapcsolataikat, sajátos konfliktushelyzeteiket, az esetleges referenciaszemélyhez való viszonyukat, vagy akár jövő- és családképüket egyaránt értem, hanem ide sorolhatjuk a teljesítményhez való viszonyulásukat is. Ezek a diagnosztikus klienscsoportok egyben a kísérleti pedagógiai programunk részét is képezték. Ennek információit is beépítettük kutatásunkba (*alátámasztó jelleggel*). Egy esetben valósítottunk meg olyan csoportot, ahol 12 és 15 évesek voltak jelen. Az ott szerzett tapasztalatok mentén döntöttünk úgy, hogy a többi csoport életkor összetételét 15 és 24 év közé tesszük. Azért is volt ez fontos, mert a csoport korösszetételének kérdését elsősorban a kidolgozandó pedagógiai modul szempontjaihoz rendeltük. Ugyanakkor az abban használt segítő módszerek, mint diagnosztikus eszközök, egyben hatékony segédletévé váltak kutatásunknak is.

A gyermekotthonban élők körében végzett nem beavatkozó **megfigyeléseink** inkább kiegészítő jelleget képviselnek kutatásunkban. Ugyanez igaz az onnan kikerültek esetében is, ill. minden olyan személy és helyzet vonatkozásában, melyek fontosakká váltak vizsgálódásunkban. Ezek a kiegészítések pontosabbá vagy akár árnyaltabbá tehetnek bizonyos részleteket, olyan tématerületeket, melyek háttérnek részleteiről esetleg kevésbé mutat képet egy adott vizsgálati mód. Olyan területekről is információkat gyűjthetünk, melyeket nem feltétlen tudhatunk meg magától a gyermektől.

1.2.2. A gyermekvédelmi gondoskodásból – gyermekotthonból - kikerültek életútjának vizsgálata és életkora (sikeréletút-vizsgálat)

Gyakran halljuk, hogy az állami gondoskodásban felnőttek egyáltalán nem vagy csak nehezen illeszkednek be a társadalomba. Talán az olyan véleménynyilvánítások sem ismeretlenek az olvasó előtt, miszerint az ilyen gyermekek és fiatalok nagy valószínűséggel elkallódnak. Az is gyakori közhely, hogy az efféle sorsállapottal bírók több esetben a büntetés-végrehajtás intézményeibe kerülnek. Magam is számtalan alkalommal hallgathattam végig egykori nevelőimtől, hogy „*úgyis az utcán köttök ki, vagy a börtön falai közt!*”. Amikor kikerültem az intézményből, az első ún. „külsős” baráti köröm egyik hozzám intézett kérdése is ilyesmi volt: „*na és, ha te intézetben nőttél fel, akkor bicskád van-e?*”. Az ilyen és ehhez hasonló tapasztalataink késztettek arra, hogy amikor az állami gondoskodásból kikerültek körében vizsgálódunk, akkor más szempontokat is vizsgáljunk meg. Hiszen a fentiekhez már úgyszemint tudnánk érdemben mit hozzátenni. Természetesen ez utóbbi cinikus megjegyzésem mögött az a szomorúság is ott húzódik, melyet e társadalom bizonyos előítéletessége táplál. Későbbi soraim közt igazolni fogom, hogy e gyermekek sokszor pont azért vonják kétségbe önnön maguk szeretetreméltóságát, mert gyakran elhiszik, amit oly sokszor hallanak magukról, vagyis azt, hogy nem fognak beilleszkedni a társadalomba.

Fentiek okán úgy döntöttünk, hogy megnézzük azokat az embereket is, akik be tudtak illeszkedni a társadalomba. Tekinthejtük ezt akár sikeréletút-elemzésnek is, bár a siker kritériumát is pontosan be kell határolnunk (*erről bővebben az e témát érintő módszertani alfejezetben*). Tehát olyan felnőtteket kutattunk fel, és folytattunk velük beszélgetéseket, akik maguk is intézetekben nőttek fel. Ezeket a félig strukturált és strukturálatlan **interjúkat** (*egyéni és csoportos, ill. beszélgetéseket*) az állami gondoskodásból kikerültek körében a 22 és 45 kor köztiekénél végeztük. Azért így határoztuk meg az életkort, mert a 22. életév azt valószínűsíti, hogy már kifele tarthat az utógondozásból az illető, míg a 45. életév azt jelentheti, hogy már komoly élettapasztalattal rendelkezik egy olyan beszélgetéshez, melyben a kutatásunk témáját tekintve fontos információkkal szolgálhat.

1.2.3 Gyermekotthon és gyermekvédelmi struktúra mint otthon és intézmény, a törvényi háttérrel összefüggésben

Vizsgálatunkban, bár magukkal a gyermekotthonban élőkkel és az onnan kikerültekkel foglalkozunk, mégsem maradhat érintetlen, ill. magától adódik, hogy a gyermekotthoni struktúrát is jobban szemügyre vegyük. Ez is olyan elemzési terület vagy egység, amit együtt kell vizsgálni a benne élőkkel. Hiszen nincs egyik a másik nélkül, azaz nincs gyermek nélkül gyermekotthon, minthogy gyermekotthoni rendszerről sem beszélhetünk a benne élők hiányában. Ez egy olyan adott kontextus, mely folyamatosan előkerül a kutatás valamennyi módozata megvalósulásakor. Az olvasó képet kaphat ezen intézmények működési módjáról. Arról, hogy miként kell működni ezen ellátási formáknak, és azt is megmutatjuk, hogy a valóságban miként működnek. Sajnos a kettő nem feltétlen egyezik. Az elvárás (*legyen az akár a törvényi vagy józan emberi*) nem minden esetben felel meg a valóságban tapasztaltaknak. Erről maguk a gyermekek és kollégák egyaránt nyilatkozni szoktak. Fontos, hogy azt is lássuk, miként rendelkezik a törvény ezen ellátó struktúrák működéséről (*lásd.: függelék*), és látnunk kell, hogy miben teljesül csupán a törvényi minimum, valamint miben marad el a gyakorlat a törvényi rendelkezésektől. Nem kritizálni akarunk ezen észrevételekkel, csupán tényeket és összefüggéseket kívánunk bemutatni, hogy ezáltal is érthetőbbé váljon e gyermekek és fiatalok sajátságos sorsa.

1.2.4 Kutatásunkhoz használt szakirodalmak és egyéb publikációk

Amikor kutatásunkhoz fűződő *szakirodalmi műveket* kerestünk, komoly nehézségekbe botlottunk. Az egyik ilyen nehézség pont az volt, hogy a témával kapcsolatban kevés szakirodalom jelent meg. Természetesen mindaz, amit felleltünk, jól hasznosíthatónak bizonyult. Azonban ezek mennyiségükben és terjedelmükben is elmaradnak a más társadalomkutatási területeket sokféleségükben is támogatni képes szakirodalmi művektől. Ami a *szakfolyóiratok publikációit* illeti, már valamivel szerencsésebb volt helyzetünk, hiszen ezen a területen szép számmal jelentek meg olyan írások, melyek a mi témánkkal is összeilleszthetők, támogatják és kiegészítik azt. Ezek a témánkkal is releváns cikkek, melyeket az elmúlt tizenkét évre visszamenőleg teljes körűen összegyűjtöttünk és elemeztünk, ugyancsak hasznos támaszai kutatásunk közzétételének. Kiváló szakfolyóiratok (*Esély, Család, Gyermek, Ifjúság; Kapocs; Együtt a gyermekvédelemben, stb.*) és a bennük közlő szakemberek publikációit tekinthettük át 1997-től egészen napjainkig. Az esettanulmányok legalább olyan hasznosnak bizonyultak (*alátámasztva számos meglátásunkat*), mint a gyermekvédelmi rendszerről szóló írások tanulságai. Elgondolkodtató volt, hogy e témáról miként vélekednek más szakemberek. Továbbá, hogy milyen elméleti és szakmai megközelítéseket eszközölnek. Ezek listáját az érdeklődő számára a függelékben is bemutatjuk.

Szomorúan tapasztaltuk, hogy más társadalmi területekhez képest kevés kutatás született ezen a téren. Országos, ez idáig, még egy sem. Azt is megtudhattuk ezen irodalmi áttekintésben, hogy fontos kérdésekben nem feltétlen egybehangzóak a szakmai vélemények, ill. más jelentős területeken komoly egyetértések alakultak ki az elmúlt 12 év alatt.

1.2.5 Kutatásunk „általános” tématerületei

Elemzési egységeink (*egyének, csoportok, szervezetek és a témánkat is érintő társadalmi produktumok*) behatárolásán túl fontos volt végiggondolnunk, hogy milyen tématerületek mentén vizsgálódjunk. Hosszas megfontolás után a következő főbb területeket jelöltük meg:

1. Nehéz életesemények, kiszolgáltatottság-érzet és bizalomkép;
2. Interperszonális kapcsolatok;
3. Önrendelkezés, normák és vezérfonalak;
4. Teljesítményhez való viszony és jövőkép;

1.2.5.1 Nehéz életesemények, kiszolgáltatottság-érzet és bizalomkép

A nehéz életesemények vonatkozásában fontosnak ítéltük meg a gyermek bekerülés előtti időszakának kérdéskörét, a kötődések és szakadások aspektusát, az intézménybe való bekerülést és annak körülményeit, a gyermekotthonba való szocializálódás kezdetét, az erőszak élményeket, és a törvénnyel való konfrontálódás jelenségét.

A kiszolgáltatottság-érzet dimenziójában kutattuk a családi háttér jelentőségét, a gyermekek fenntartásait, félelmeit és szorongásait, a jövővel kapcsolatos bizonytalanságaikat, az intézményi rendszer „íratlan szabályainak” létét, az előforduló esetleges intézményfüggőség és kikerüléshez való viszony kérdéseit.

A bizalomkép kapcsán kíváncsiak voltunk annak az életükben betöltött szerepére és jelentőségére, az előítéletekhez való hozzáállásukra, önbizalmukra, a bizalmatlanságaikkal kapcsolatos élményeikre, és a bizalommal összefüggésbe helyezhető transzcendentális igényeikre.

1.2.5.2 Interperszonális kapcsolatok

Kapcsolatrendszerüket és annak jelentőségét vizsgálva nélkülözhetetlen a kortárskapcsolatokra való odafigyelésünk, a referencia személyek jelentősége, a párkapcsolati téma, a családhoz fűződő viszony, és a felnőttek szerepe életükben. Elgondolkodtató az ún. *látogatói index* is.

1.2.5.3 Önrendelkezés, normák és vezérfonalak

Ezen a tématerületen konfliktuskezelésük, és a hatalomhoz való viszonyuk, jogaik és kötelességeik, döntéskészségük és felelősségvállalásuk, identitásuk, önállóságuk, az önreflexióra való hajlandóságuk, és önkritikai készségük mentén vizsgáldtunk.

Szintén nagyító alá vontuk értékrendjükkel kapcsolatos elképzeléseiket. Ebben az értékpreferenciáikat, motivációikat (*rejtett mozgatórugóikat*), a tanult tehetetlenség és érzelmvezéreltség szempontjait, az erkölcsi kérdésekről alkotott véleményeiket egyaránt kutattuk.

1.2.5.4 Teljesítményhez való viszony és jövőkép

Vizsgáltuk az iskolai tanulmányaikhoz kapcsolódó kérdésköröket. Foglalkoztunk a kudarckerülés és versengés életükben megjelenő tapasztalataival, életcéljaikkal és igényeiknek a realitással való összefüggéseivel.

1.3. Kutatásunk adatgyűjtési módszereiről, mérőeszközeiről és idődimenziójáról

Az ÁGOTA® Kutatás 2004 és 2009 közt valósult meg. Ebben a 5 éves kutatói munkában, ahogyan arra már korábbiakban is utaltunk, hatféle bevizsgálási mód mellett döntöttünk. Ezek széleskörű ismeretet nyújthatnak alapítványunk alapító okiratában is megfogalmazott célkitűzései elérésében.

Vizsgálati módszereink és az abban közreműködők:

1.-Személyes lekérdezésen alapuló (kérdezőbiztossal) kérdőíves vizsgálat 9-18 év közötti gyermekek és fiatalok körében: Ebben az adatgyűjtésben 117 fő kérdezőbiztos bevonásával, 1732 fő gyermeket és fiatalot interjúvoltunk meg az ország gyermekotthonaiban. Komoly támaszt jelentett ezen országosan is reprezentatív adatgyűjtésben a Szegedi Tudományegyetem Szociológia Tanszéke, ill. annak oktatói (*kutatásmódszertani előadói*). Nemcsak a kérdezőbiztosokat képezték ki, melyek jelentős hányada maga is szociológus egyetemi hallgató volt, hanem számos kutatásmódszertani kérdésben nyújtottak hasznos támogatást.

2.-Fókuszcsoportos vizsgálat a gyermekvédelmi gondoskodásban élő **8-12 év közötti** gyermekek esetében: E vizsgálatban a kutatásunkban résztvevő klinikai gyermekszakpszichológusi és pedagógusi team munkálkodott.

3.-Szociometriai vizsgálat általános és középiskolás **8-18 év közötti** gyermekeknél: Ugyancsak pszichológusaink, pedagógusaink és szociális munkásaink közreműködésével valósult meg.

4.-Diagnosztikus klienscsoportok a **15-24 év közötti** fiataloknál: Ezen klienscsoportjaink többek közt a szociálterápiás szerepjáték mint pszichoszociális módszer használatával zajlottak. Ezen módszer egyben kiváló diagnosztikai eszköz is a pszichoszociális segítségvállalásban. Ezeket minden esetben szociálterápiás csoportterapeuta, pedagógus, szociális munkás és pszichológus vezette, akik e módszer különböző szinten képzett alkalmazói is egyben.

5.-Kvalitatív interjúk (egyéni és csoportos beszélgetések) az állami gondoskodásból kikerültek körében **22 és 45 év közöttiek**nél: Itt szociológusi közreműködéssel történtek az interjúfelvételek. **Ám ezek legtöbbször valódi beszélgetés.**

6.-Nem beavatkozó megfigyelések során valamennyi, a kutatásunk megvalósításában közreműködő munkatársunk tapasztalataira hagyatkozhattunk.

1.3.1 A kérdőíves adatfelvétel szervezéstechnikai előzményei

Alapítványunk 2004 tavaszán felvette a kapcsolatot az országos kutatásunk megvalósulását segítő engedélyeztető szervekkel. Korábbi tapasztalatainkból (*amikor már vizsgálodtunk e területen*) láthattuk, hogy a gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények nem feltétlen osztoznak örömeinkben a terület kutathatóságának kérdéseiben. Többször érzékeltek egy-egy gyermekotthonban, hogy nem csak érdeklődésünket, de olykor segítő szándékunkat is egyfajta kritikaként fogta fel az adott intézmény kollektívája.

Valószínűsíthettük tehát, hogy találkozni fogunk a kutatás során ellenségeskedéssel. Nem mintha nem hinnénk az alulról jövő kezdeményezések értékeiben, mégis jobbnak láttuk,

hogy minisztériumi szintről indítsuk a szervezést. Az akkor éppen Szociális és Családügyi Minisztériumnak nevezett szaktárca Gyermekvédelmi Főosztályát már úgy kerestük fel, hogy az akkori közjogi méltóságok egyikétől, így a Köztársasági Elnök úr kedves feleségétől Mádl Dalmától ajánló közbenjárást kértünk. A minisztérium gyermekvédelmi főosztályának vezetője (*az azóta közben sajnos elhunyt Gáspár Károly*) fogadta alapítványunk megkeresését. Tájékoztattuk kutatásunk céljáról, s arról, hogy a kutatás eredményeit egy kidolgozandó pedagógiai program szolgálatába szeretnénk állítani. A tárgyalás befejeztével gyakorlatilag zöld utat kaptunk az ország gyermekotthonaiban történő kutatáshoz.

A későbbi telefonos egyeztetéseket követően a minisztérium illetékes főosztálya tájékoztatta valamennyi közigazgatási megye területi gyermekvédelmi szakszolgálatának igazgatóságát. Ezeknek az igazgatóságoknak lett későbbiekben feladata az, hogy értesítse az adott megye területén tevékenykedő gyámokat és gyermekotthonok igazgatóit. Amíg az információ körbefutott a gyermekvédelem struktúrájában, addig a kutató stábbal a mintavételhez szükséges adatbázisért folyamodtunk a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet (*későbbiekben NCSSZI*) illetékes osztályához, hogy ott az általunk preferált populáció teljes adatbázisát átvehessük. Azaz valamennyi, a Magyarországon fellelhető teljes körű otthont nyújtó ellátásban (*gyermekotthonban*) élő gyermek adatbázisával rendelkezünk. Az adatvédelmi előírásoknak és rendelkezéseknek legmesszebbmenőkig eleget téve (*és természetesen az NCSSZI útmutatása alapján*) egy ún. sorszámanonim adatbázist kaptunk. Így mi nem személyes adatokkal végeztük a mintaválasztást, hanem sorszámokat felhasználva. Ez azt jelentette, hogy a sorszámainkhoz (*melyek a mintavételhez kellettek*) tartozó személyeket már a későbbiekben, az adatbázist rendelkezésünkre bocsátó intézmény és annak képviselői azonosították be. Ezt követően ugyanezen intézmények képviselői keresték meg a személynevekhez (*gyermekekhez*) tartozó gyámokat és kértek engedélyt a kérdőíves vizsgálatunkhoz. Mi csak ezek után kaptuk meg azok adatait, akiket felkereshettünk.

1.3.2 A kérdőíves adatfelvételhez használt mintavételi eljárás

A teljes sorszám adatbázisból (*közel 7000 fő*) megyénkénti lebontásban szisztematikusan véletlen mintavételi eljárással 1732 főt (*9-18 évesek*) választottunk ki. Elkészítettünk egy főcímlistát, amelyben megyénként, arányosan jelent meg a gyermekek létszáma. Emellett, egy véletlen mintaválasztáson alapuló megyénkénti pót-címlistát is készítettünk, amiből illesztéssel pótolni tudtuk a kieső főcímekeket. Ezeknek a kieséseknek oka adódhatott a szökésekből, a rendszerből való kikerülésből vagy akár megbetegedések miatt, melyek esetében nem tudtuk a lekérdezést megvalósítani. Ezek után a csaknem 300 főt kitevő, gyámjogot gyakorló szakemberrel magam, mint a kutatás vezetője személyes és telefonos megkeresés útján lekérdezési időpontokat és további engedélyeket kértem. Mindez azért is volt különösen fontos, mert a minisztérium intézményei által szerzett engedélyek nem feltétlen jelentették a vizsgálat megvalósíthatóságának garantálását, hiszen ebben ügydöntő joga mindenképp csak a gyámoknak van. Mindezzel párhuzamosan alapítványi önkénteseink tagságából a szegedi szociológia tanszékkel együttműködésben kiképeztünk 117 fő kérdezőbiztost, akikkel megvalósítani kívántuk a személyes lekérdezésen alapuló adatfelvételt.

Az adatfelvétel országos jellege miatt is fontos és alapos szervezéstechnikai feladatok megvalósítása közben, ill. a gyámokkal való egyeztetések során azt tapasztaltam, hogy számos esetben megijedtek az érintettek megkeresésünktől. A gyakori nehézségek közt az egyik például az volt, hogy egyesek látni szerették volna a kérdőívet mindattól függetlenül, hogy ennek tématerületeiről korrekt tájékoztatást nyújtottunk a korábbiak során. Nem kis erőfeszítésbe került az amúgy is gyanakvó több száz fővel megértetni, hogy milyen szakmai szempontok (*pl.: torzítás veszélye, stb.*) azok, melyek miatt ezt nem tehetjük meg. Több tucat olyan gyámmal egyeztettünk, ahol az együttműködést csak az újbóli minisztériumi felhívást

követően kaptuk meg. Csaknem másfél hónapos erőfeszítést követően eljutottunk odáig, hogy rendelkezésünkre állt az adatbázis, majd a minta, valamennyi engedély és egy jól kiképzett, önerőből tevékenykedő kérdezőbiztosi csoport. Közel 350 helyiséget, lakás- ill. gyermekotthonot kerestünk fel személyesen. Kérdezőbiztosaink óriási áldozatokat hoztak. Mindannak ellenére, hogy ellenőrzött volt munkájuk, feladataikat önerőből, anyagi ellenszolgáltatás nélkül végezték. Még egyszer megjegyzem: számon kérhető módon tették mindezt.

1.3.3 A kérdőíves adatfelvétel módszertani háttere

Az adatfelvételt (*kérdőív a függelékben*) a konceptualizálás, a módszer megválasztása, operacionalizálás, és mintaválasztás után az idődimenzió szempontjából keresztmetszet vizsgálatként⁷ valósítottuk meg. Tehát egy pillanatfelvételt készítettünk. A lekérdezés 2005 március 1-jétől április közepéig zajlott. Figyeltünk a személyes lekérdezésen alapuló felvétel fontos kritériumaira. Igyekeztünk a kérdőívet úgy összeállítani, hogy a kérdések jól érthetőek legyenek. Ezekhez segédlapokat is készítettünk. Utóbbira azért volt nagy szükség, mert a gyermekotthonokban talákoztunk olyan rész képesség-problémával küzdő gyermekkel is, akit az elhelyezés szempontjából talán speciálisabb gyermekotthoni körülmények között kellett volna gondozásba venni. Bár valamennyi kérdezőbiztos jól kiképzett módon, érthetően és lassan tette fel a kérdéseket, elvéve mégis akadt olyan gyermek, ahol szövegértelmezési probléma lépett fel. Mindennel együtt valóban kompetensnek bizonyultak a megkérdezettek a kérdések megválaszolásában. Azért döntöttünk úgy, hogy a kérdőíves vizsgálatot tesszük kutatásunk egyik leghatékonyabb támaszává, mert ez az adatfelvételi mód kiválóan alkalmas a leíró, magyarázó és felderítő célokra. Természetesen valamennyi megkérdezett válaszadása önkéntes volt. Ennek fontosságáról (*bővebben az etikai alfejezetben*) tájékoztattuk is a megkérdezetteket, és beleegyezésüket kértük. Tekintettel arra, hogy a kérdőíves interjú 172 kérdésből állt, arra is odafigyeltünk, hogy a gyermekek és fiatalok pihenni tudjanak közben. Szem előtt tartottuk, hogy releváns kérdések kerüljenek elő. Törekedtünk a rövid kérdésfeltevésekre, s ezzel együtt kerültük a tagadó és sugalmazó kifejezéseket. A kérdőív elkészülte után próbakérdezést is megvalósítottunk több gyermekotthonban.

Sokat hezitáltunk, hogy önkéntes kérdőív felvételt, vagy személyes lekérdezésen alapuló felvételt válasszuk e. Végül is azért döntöttünk ez utóbbi mellett, mert inkább valószínűsíthettük az adatok pontos rögzítését. A kérdezés általános szabályai a mi esetünkben is a következők voltak: Felhívtuk a megkérdezett figyelmét az önkéntességre és az anonimitásra. Ügyeltünk a megjelenés és viselkedés kérdésköreire. Valamennyi kérdezőbiztosunkat jellemezte a kérdőív alapos ismerete, a kérdőív szövegének szó szerinti követése, s a válaszok pontos lejegyzése. Kérdezőbiztosaink munkáját szisztematikusan ellenőriztük. Tettük mindezt telefonos és személyes ellenőrzés útján egyaránt. Eme kvantitatív vizsgálatunk fontos kiegészítőjeként szolgált a klienscsoportjaink tapasztalata. A kutatások vonatkozásában általában is bevett szokás a kvantitatív és kvalitatív kutatás összekapcsolása egy átfogó kép kialakítása érdekében⁸. Fontos újra megjegyezni, hogy a diagnosztikus klienscsoportjainkból származó információkat inkább alátámasztó jelleggel használjuk ill. rendeljük a kérdőíves adatgyűjtés eredményei magyarázatául.

Most röviden bemutatom a mintába bekerült gyermekek területi és demográfiai jellemzőit.

⁷ Earl Babbie: A Társadalomtudományi kutatás gyakorlata, Balassi Kiadó 2003. 117.old.

⁸ Letenyey László (szerk): Településkutatás – Szöveggyűjtemény, L'Harmattan – Ráció Kiadó, Budapest, 2004, 377. old.

1.3.4 A mintában szereplő állami gondoskodásban élő gyermekek területi és demográfiai összetétele

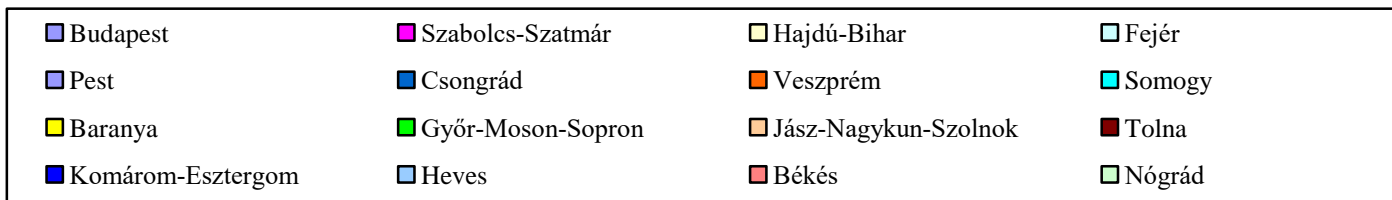
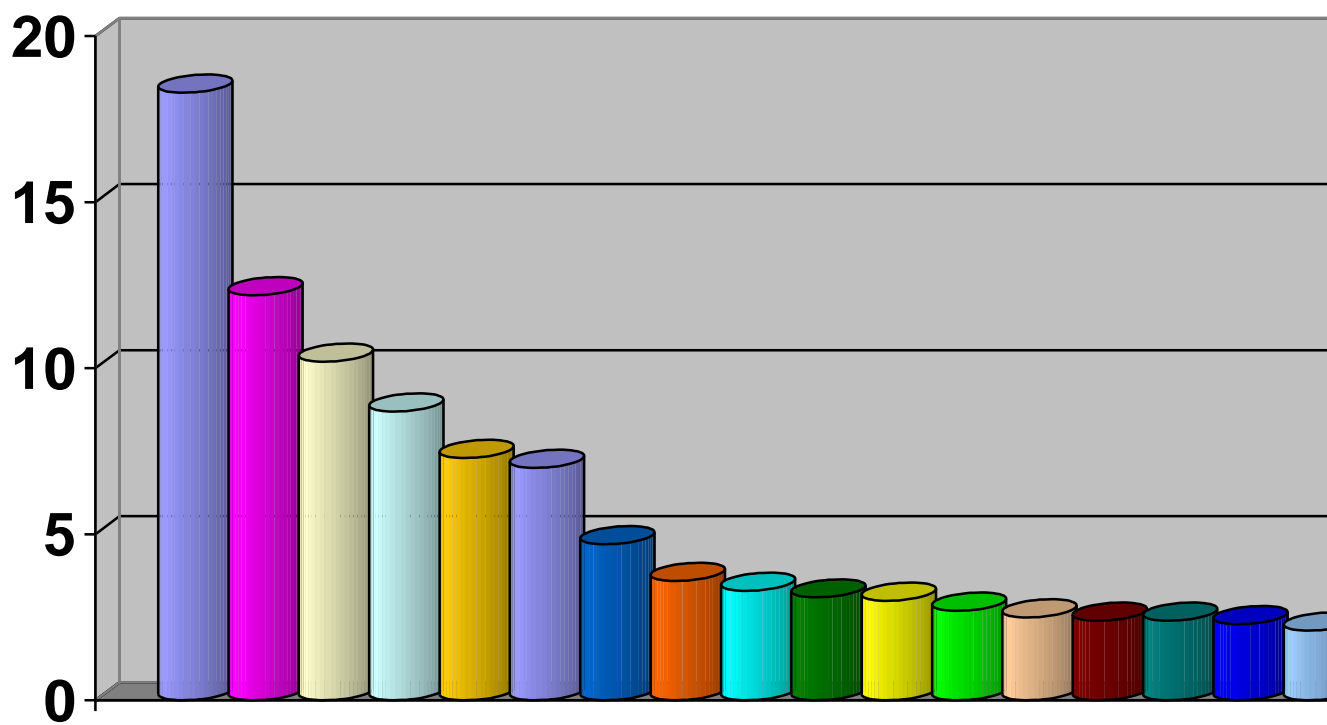
1.3.4.1 Területi megoszlás

A mintavétel visszatükrözte az állami gondoskodásban élő gyermekek területi megoszlását, s ezért jelentősnek mondható megyénkénti és régiókénti különbségek mutatkoznak az 1732 fős minta létszámárányaiban.

1.3.4.2 A megyék szerinti megoszlás

A legnagyobb mintabeli aránnyal Budapest (317 fő) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (212 fő) rendelkezik, ugyanakkor a megyék felében (Békés, Győr-Moson-Sopron, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Nógrád, Tolna, Vas, Zala) a mintabeli arány az 50 főt sem éri el.

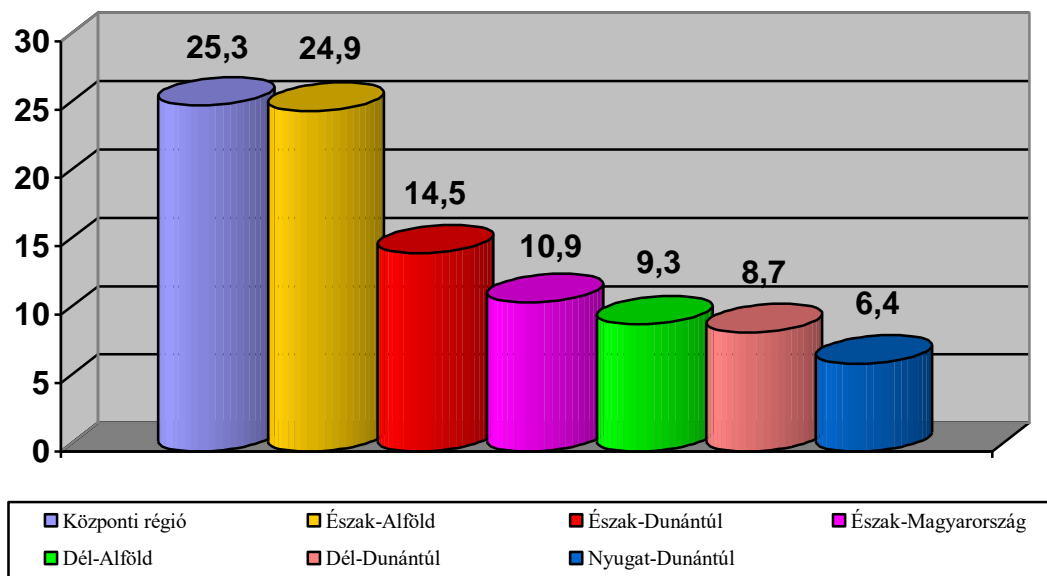
	Esetszám	Százalék
Budapest	317	18,3
Szabolcs-Szatmár	212	12,2
Hajdú-Bihar	176	10,2
Fejér	150	8,7
Borsod-Abaúj-Zemplén	126	7,3
Pest	122	7,0
Csongrád	81	4,7
Veszprém	62	3,6
Somogy	57	3,3
Bács-Kiskun	53	3,1
Baranya	52	3,0
Győr-Moson-Sopron	46	2,7
Jász-Nagykun-Szolnok	44	2,5
Tolna	42	2,4
Zala	42	2,4
Komárom-Esztergom	39	2,3
Heves	36	2,1
Békés	27	1,6
Nógrád	26	1,5
Vas	22	1,3
Összesen	1732	100,0

1.3.4.3 Regionális megoszlás

Ha regionális metszetben vizsgáljuk a mintabeli arányokat, akkor ismét jelentős különbségek rajzolódnak ki. Háromas tagozódás figyelhető meg: **(1)** kimagaslóan a legmagasabb arányt a központi régió (*Budapest és Pest megye*) és az észak-alföldi régió (*Szabolcs-Szatmár-Bereg megye, Hajdú-Bihar megye és Jász-Nagykun-Szolnok megye*) képviseli, **(2)** nagyságrendileg kisebb arányban az észak-dunántúli régió (*Veszprém megye, Fejér megye és Komárom-Esztergom megye*) következik, s **(3)** ismét egy nagyságrenddel kisebb arányt képvisel a többi négy régió.

	Esetszám	Százalék
Központi régió	439	25,3
Észak-Alföld	432	24,9
Észak-Dunántúl	251	14,5
Észak-Magyarország	188	10,9
Dél-Alföld	161	9,3
Dél-Dunántúl	151	8,7
Nyugat-Dunántúl	110	6,4
Összesen	1732	100,0

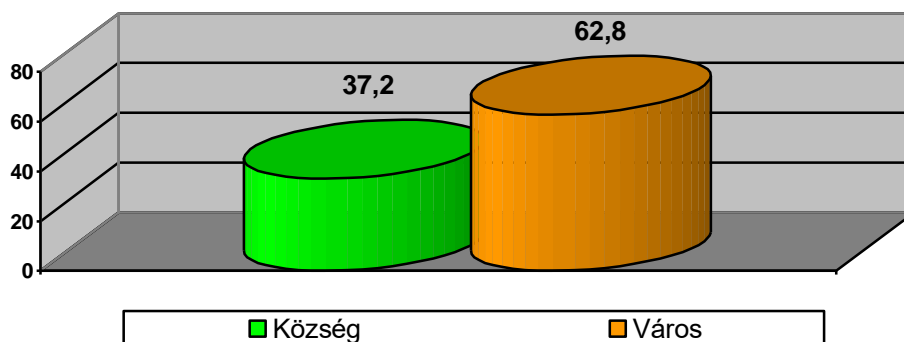
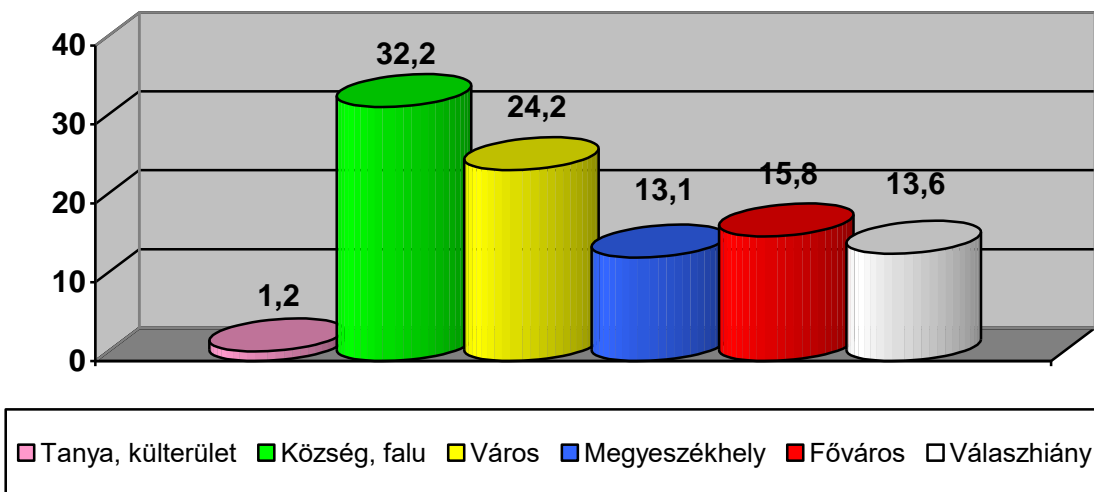

1.3.4.4 A települési háttér

Az állami gondoskodásban élő gyermekekkel kapcsolatban az adatfelvétel lehetőséget nyújtott egy további területi-települési jellemző megismerésére is: a gyerekek nagyobbik hányada (86 %) tudta megmondani, mely településen éltek akkor, amikor ő állami gondozásba került. Egyértelműen megállapíthatjuk, hogy az “urbánus jelleg” dominál, azaz csaknem kétharmadban városi gyerekeket találunk állami gondoskodásban. A településtípus szerinti “felül” vagy “alul” reprezentáltságról ez alapján csak akkor tudnánk nyilatkozni, ha pontosan ismernénk a 9-18 éves korosztály egészének területi-települési jellemzőit.

A település típusa

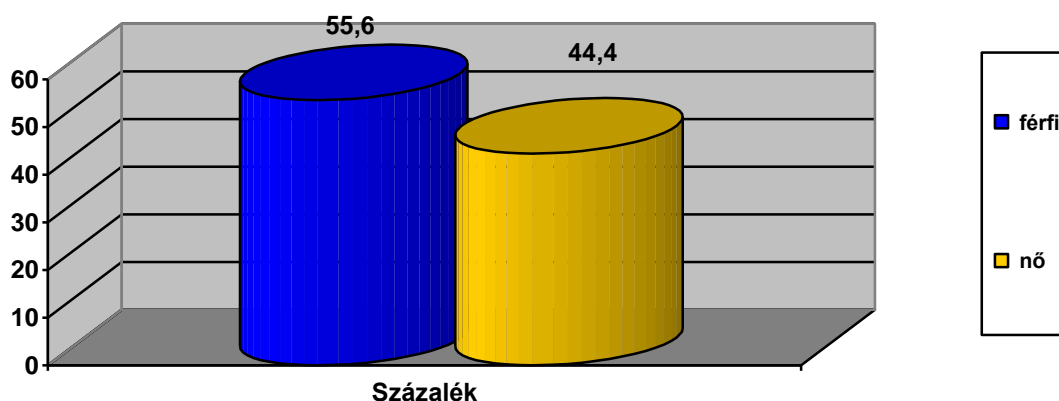
	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
Tanya, külterület	20	1,2	1,3
Község, falu	557	32,2	37,2
Város	420	24,2	28,1
Megyeszékhely	227	13,1	15,2
Főváros	273	15,8	18,2
Összesen	1497	86,4	100,0
Hiányzó	235	13,6	
Összesen	1732	100,0	

1.3.4.5 Nemek szerinti arány

A mintában a nemek szerinti arányok kiegyensúlyozottak, lényegében hasonló arányban szerepelnek a fiúk (56 %) és a lányok (44 %). A fiú-lány arányban nem találtunk érdemi területi különbséget.

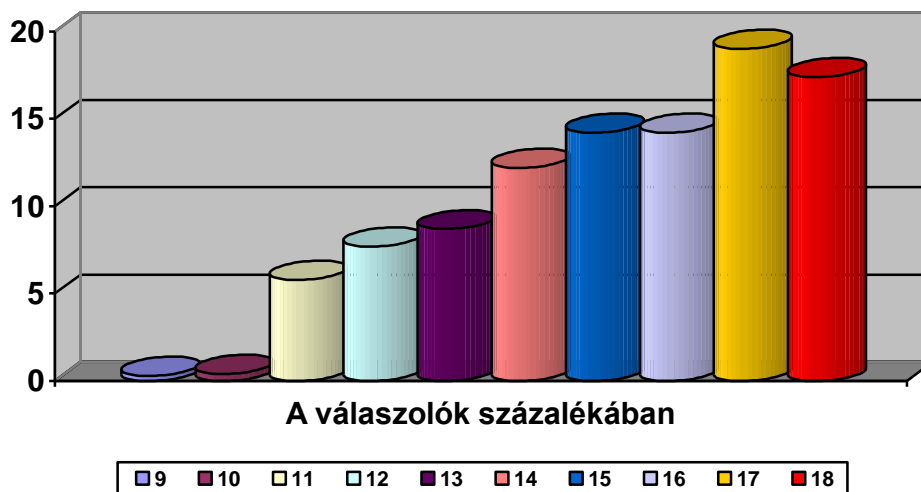
	Esetszám	Százalék
férfi	963	55,6
nő	769	44,4
Összesen	1732	100,0

1.3.4.6 Életkori megoszlás

A mintát a 9-18 éves korcsoport alkotja (mindössze öt olyan gyermek szerepel a megkérdezettek között, aki születési éve alapján még nem töltötte be a 10. életévét; 18 évesnél idősebb nincs a mintában). Az életkori eloszlás azonban nem egyenletes, hanem „felfelé” növekvő, azaz az idősebbek nagyobb létszámban találhatók az intézményekben. A megkérdezettek átlagéletkora 15,2 év.

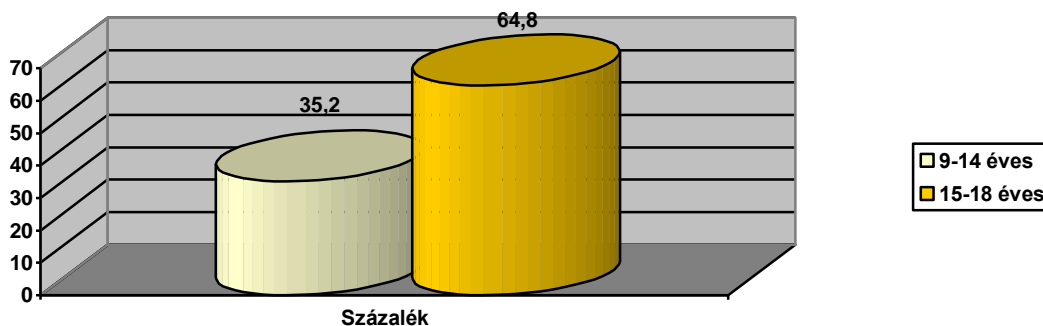
Életkor	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
9	5	,3	,3
10	7	,4	,4
11	100	5,8	5,8
12	133	7,7	7,7
13	150	8,7	8,7
14	210	12,1	12,2
15	244	14,1	14,2
16	245	14,1	14,2
17	327	18,9	19,0
18	300	17,3	17,4
Összesen	1721	99,4	100,0
Válaszhiány	11	,6	
Összesen	1732	100,0	
Átlagéletkor: 15,2 év			

1.3.4.7 Korcsoportok

A későbbi elemzések azt bizonyították, hogy az életkori különbségek szerepet játszanak a megkérdezettek múltához való viszonyulásában is, s mint kiderült, a 14 éves kor mentén van értelme korcsoportot képezni. A 9-14 éves és a 15-18 éves korcsoportok mintabeli arányát mutatja az alábbi ábra. Ebből is világosan látszik a magasabb életkorúak magasabb aránya.

	Esetszám	Százalék
9-14 éves	605	35,2
15-18 éves	1116	64,8
Összesen	1721	100,0

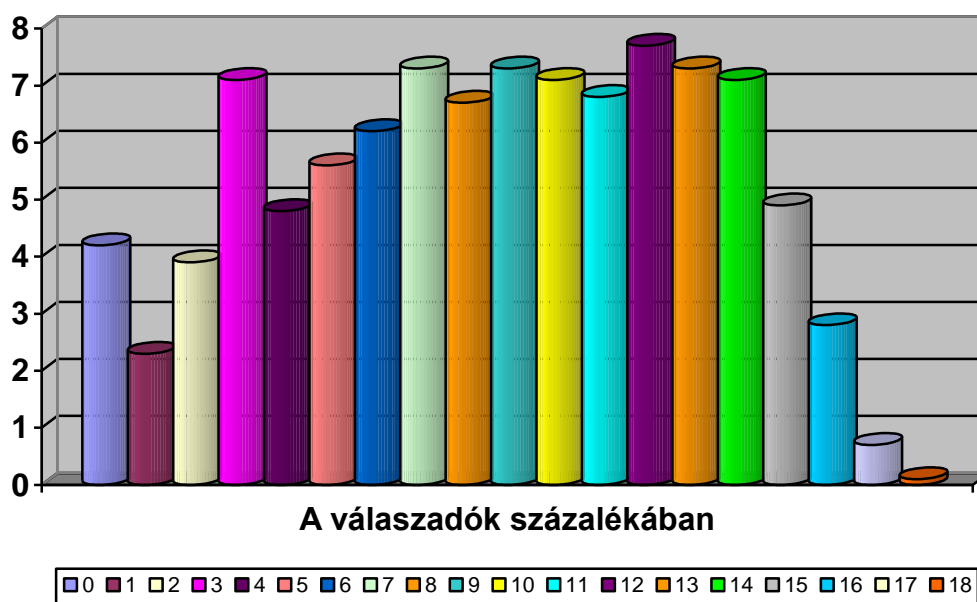

1.3.4.8 Az állami gondoskodásba vétel időpontja

Adatainkból az állapítható meg, hogy az állami gondoskodásba vétel leginkább 3 éves életkorban ill. a 7-14 éves életkorokban történik. A gondoskodásba vétel „átlagosan” 8,5 éves korban történik (*habár ezen adatnak csak szimbolikus jelentősége van*).

Életkor	Esetszám	Százalék	A válaszadók százalékában
,00	69	4,0	4,2
1,00	38	2,2	2,3
2,00	64	3,7	3,9
3,00	117	6,8	7,1
4,00	79	4,6	4,8
5,00	91	5,3	5,6
6,00	102	5,9	6,2
7,00	120	6,9	7,3
8,00	110	6,4	6,7
9,00	119	6,9	7,3
10,00	117	6,8	7,1
11,00	112	6,5	6,8
12,00	126	7,3	7,7
13,00	120	6,9	7,3
14,00	116	6,7	7,1
15,00	81	4,7	4,9
16,00	46	2,7	2,8
17,00	11	,6	,7
18,00	1	,1	,1
Összesen	1639	94,6	100,0
Válaszhiány	93	5,4	
Összesen	1732	100,0	

A gondoskodásba vétel átlagéletkora 8,5 év

1.3.4.9 Az állami gondoskodásban töltött idő

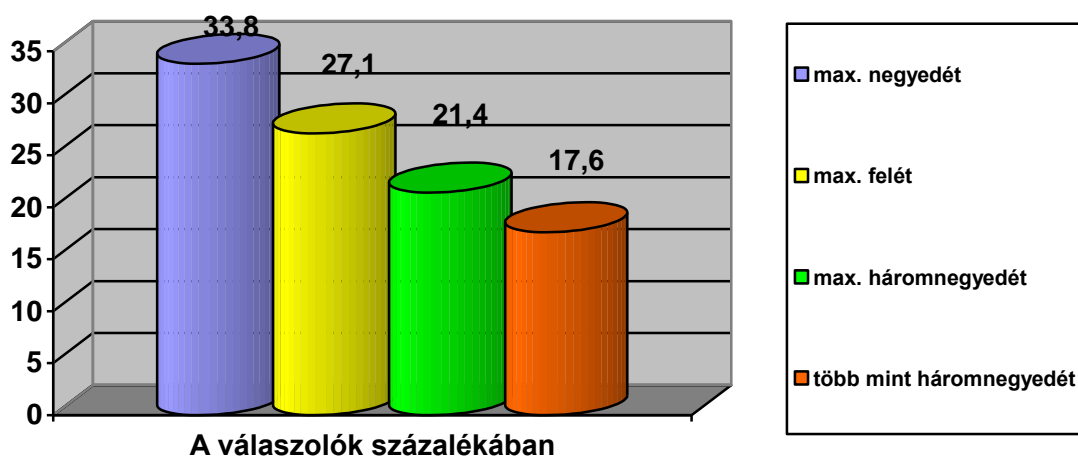
Kiszámítottuk, hogy megkérdezetteink életük mekkora hányadát töltötték eddig állami gondoskodásban. Az 1637 gyerek közel 60 százaléka (56,5 %) életének már több mint egyharmadát, közel 40 százaléka (39,0 %) pedig már életének több mint felét töltötte állami gondoskodásban. Adataink szerint a megkérdezettek átlagban életük 44 százalékát töltötték gyermekotthonokban.

Élete mekkora hányadát töltötte eddig állami gondozásban?

	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
max. egyharmadát	712	41,1	43,5
max. kétharmadát	514	29,7	31,4
több mint kétharmadát	411	23,7	25,1
Összesen	1637	94,5	100,0
Válaszhiány	95	5,5	
Összesen	1732	100,0	

Élete mekkora hányadát töltötte eddig állami gondozásban?

	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
max. negyedét	554	32,0	33,8
max. felét	444	25,6	27,1
max. háromnegyedét	351	20,3	21,4
több mint háromnegyedét	288	16,6	17,6
Összesen	1637	94,5	100,0
Válaszhiány	95	5,5	
Összes	1732	100,0	

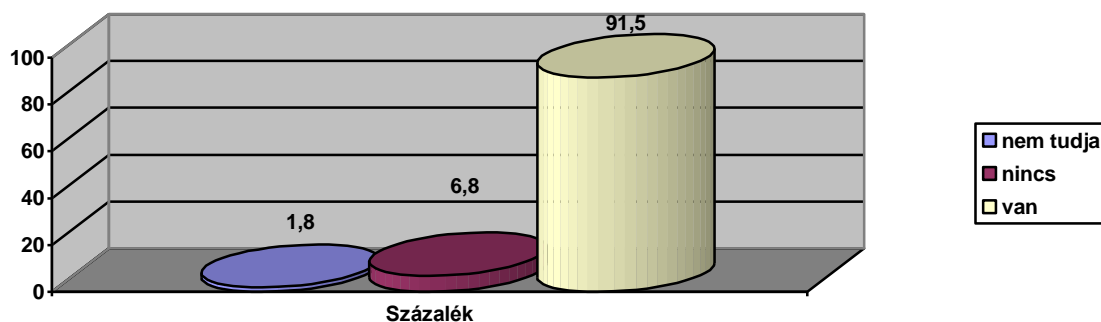

1.3.4.10 A szülői család mérete: a testvérek száma

A megkérdezettek igen kis hányada (31 fő) azt sem tudja, van-e egyáltalán testvére. Azok száma is csekély (117 fő), akiknek nincs testvérük. Több mint 90 százalék (91,5 %) azok aránya, akiknek van testvérük.

Van-e testvére?

	Esetszám	Százalék
nem tudja	31	1,8
nincs	117	6,8
van	1583	91,5
Összesen	1731	100,0

Adataink egyértelműen mutatják, hogy az állami gondoskodásban élő gyerekek zömében ún. sokgyermekes családokból kerülnek ide. Számításaink szerint a megkérdezetteknek átlagosan 3 – 4 testvérük van, azaz őket és a szülőket is beleszámítva átlagosan 5 – 7 fős családokból kerülnek ide a gyerekek.

Az összes válaszoló (1687) testvéreinek átlagos száma	A testvérrel rendelkező válaszolók (1570) testvéreinek átlagos száma	A testvérrel rendelkezők körében a gyermekotthonban élő testvérek átlagos száma	A testvérrel rendelkezők körében az ugyanazon gyermekotthonban élő testvérek átlagos száma
3,5104	3,7720	1,6723	1,2792

Figyelemre méltó az is, hogy a testvérek közel fele (5922 testvérből 2587) is állami gondoskodásban található. Ugyanakkor látható az a tudatos törekvés is, hogy az állami gondoskodásra szoruló testvéreket egyazon intézményben helyezték el: a 2587 gyermekotthonban élő testvér háromnegyedét (1961 fő) ugyanazon intézményben találjuk.

Az összes válaszoló (1687) testvéreinek száma	A gyermekotthonban élő testvérek száma	Az ugyanazon gyermekotthonban élő testvérek száma
5922	2587	1961

1.3.4.11 Az etnikai hovatartozás: a roma gyerekek becsült aránya

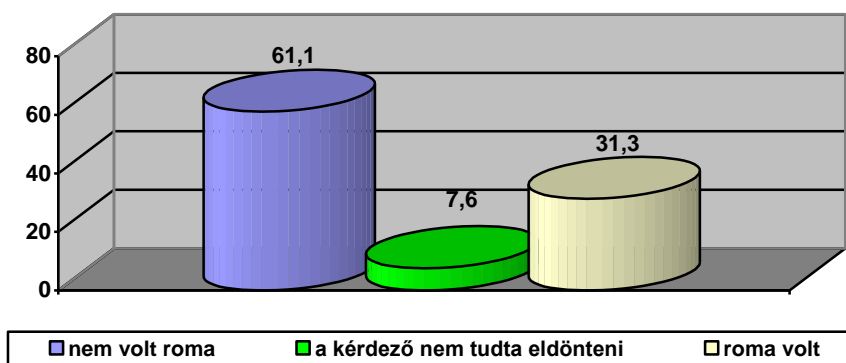
A társadalomtudományi kutatások egyértelműen jelzik, hogy a hátrányos helyzetű családok között jelentős mértékben (*a teljes lakosságon belüli arányukhoz képest "felülreprezentáltak"*) fordulnak elő roma családok. Kérdőbiztosainkat arra kértük, a beszélgetést követően ítélik meg, beszélgetőtársuk roma volt-e vagy sem.* A roma gyerekek mintabeli aránya önmagában is érdeklődésre számot tartó kérdés, de feltételezzük azt is, hogy a későbbiek során néhány területen különbségek fognak mutatkozni romának és nem romának tartott gyermekek családi és személyes jellemzői között.

Igen figyelemre méltó, hogy a "felülreprezentáltsági" hipotézis beigazolódni látszik. Ez akkor is így van, ha a roma lakosság népességben belüli becsült arányán (6-7 %) túl figyelembe vesszük a roma családok demográfiai jellemzőit is melynek következtében a gyerekek között a romák aránya ennél lényegesen magasabb, talán valahol a 10 és a 20 százalék között van.

Kérdőbiztosaink vélekedése alapján az állami gondoskodásban részesülő gyerekek körében egyharmadosra becsüljük a roma gyerekek arányát. Ezt az értéket alapul véve állítjuk, hogy a rossz szociális helyzet és a családi-nevelési problémák miatt állami gondoskodásra szoruló gyerekek között a roma gyerekek "felülreprezentáltak".

A kérdőzött roma származású volt-e?

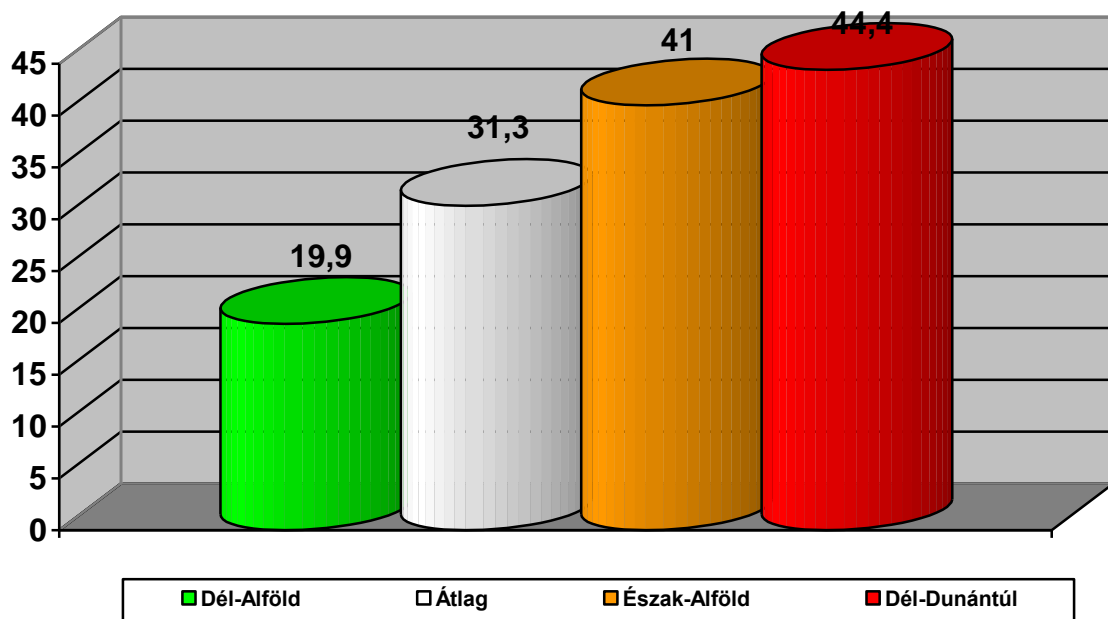
	Esetszám	Százalék
nem volt roma	1058	61,1
a kérdező nem tudta eldönteni	132	7,6
roma volt	541	31,3
Összesen	1731	100,0

* Nem kívánok itt módszertani fejtegetésekbe bocsátkozni arról a - társadalomkutatók körében is komoly vitát gerjesztő - kérdéstről, hogy mi az érvényessége az így kapott válasznak. Egy azonban biztonsággal állítható: egy viszonylag jó közelítést kaphatunk a roma gyerekek mintabeli arányáról.

A biztosan romának mondott gyermekek aránya (átlagosan: 31,3 %) néhány jelentős területi különbséget mutatott. A megyék közül Somogy megyében mutatkozott a legmagasabb arány (54,4 %), míg a legalacsonyabb aránnyal Békés (7,4 %) és Csongrád (14,8 %) megyékben találkozhattunk, ám a százalékos adatok korrekt értelmezésekor nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy ezen három megyében a megkérdezettek száma csak 27 és 81 fő között mozgott.

A régiók közül a dél-dunántúli (*Baranya, Somogy és Tolna megyék*) és az észak-alföldi (*Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyék*) régiókban a legmagasabb a romának mondott megkérdezettek aránya, rendre 44,4 % és 41,0 %; míg a dél-alföldi régióban (*Csongrád, Bács-Kiskun, Békés megyék*) a legalacsonyabb (19,9 %).

1.3.5 Fókuszcsoporthos vizsgálat

A kisebb gyermekek vizsgálatára nem használható a kérdőíves módszer, mivel még az introspekciós készségük kialakulófélben van, és verbálisan is nehezen fejezik ki magukat. Problémáikat, vágyaikat, jövőképeket szóban nagy valószínűséggel nem tudnák olyan színesen kifejezni, mint ahogyan azt egy játék vagy rajz kapcsán teszik. A gyermek legfontosabb önkifejezési módja a játék, a rajzolás és a mese, ezért választottuk azt, hogy ilyen módon közelítjük meg őket a fókuszcsoporthos vizsgálat során. A játék a gyermeknek a legtermészetesebb tevékenysége, melyet nem kell tanulnia, nem a külvilágból ered, hanem veleszületett módon jelen van már csecsemőkortól. A játék segít elsajátítani, begyakorolni készségeket, ismereteket. Játékban tudja a gyermek levezetni, kifejezni, feldolgozni az őt ért érzelmi hatásokat (*legyen az pozitív vagy negatív*), így válik öngyógyító folyamattá számára. Játékos formában tudja legkönnyebben elsajátítani az ismereteket, illetve önmagáról is így tud legmélyebben megnyilatkozni. A rajz ugyan egy későbbi életkorban jelenik meg, nem újszülöttként, de legalább olyan fontos önkifejezési mód, mint a játék. Minden gyermekben megjelenik az alkotás vágya (*ha a környezete nem nyomja ezt el kritikákkal, tanácsokkal*), s ennek egyik legkézzelfoghatóbb módja a rajzolás. A gyermekek rajzai mindig érzelmvezéreltek, ami azt jelenti, hogy nem azt rajzolják, amilyen a valóság, hanem amilyenként ez az ő lelkükben, fantáziájukban él. Így ami számukra fontos, az a rajzaikon nagyobb, színesebb, kidolgozottabb, a kevésbé hangsúlyos pedig kisebbként, elnagyoltabb formában jelentkezik. Rajzaik árulkodnak érzelmeikről is: az élénk, „vidám” színek a pozitív érzések megjelenítői, míg a sötétek a negatívoké. A mesék világa szintén nagyon fontos a gyermeki léleknek. Mesék segítségével átélhetik, feldolgozhatják saját konfliktusaikat, problémáikat anélkül, hogy a valóságban kellene konfrontálódniuk bárkivel. A gyermek minden mese hallgatása vagy mesélése közben azonosul valamelyik szereplővel (*általában a legkisebbel, legkiszolgáltatottabbal*), s ennek helyébe képzelve magát, saját érzéseit, problémáit vetíti a szereplőbe. Ezt a projekciós készséget használják ki a pszichológiai vizsgálatok során alkalmazott meseteszték, melyekből egy pár elemet használtunk a vizsgálatunk során.

A fókuszcsoporthos vizsgálatban 8-12 év közötti gyermekek vettek részt. Azért határoztuk meg 8 évben az alsó korhatárt, mert az alacsonyabb korú gyermekeknél még felmerülhetnek verbális- vagy grafomotoros készségbeli akadályok az általunk kiválasztott technikák során. A csoportlétszám meghatározásánál figyelembe kellett vennünk, hogy az általunk vizsgált korosztály figyelme nehezen köthető le hosszabb időre nagycsoportos formában. Csoportlétszámként ezért maximum 5 főt határoztunk meg. Minden foglalkozást két felnőtt vezetett, így a gyermekek személyes odafigyelésben részesültek a vizsgálat során. Azért nem kétszemélyes helyzetben végeztettük el velük a feladatokat, mert akkor hatott volna az, hogy a felnőttek elvárásainak akarnak megfelelni. A társaikkal való megosztás (*pl. értékek esetében*) segített, hogy őszintébben, ill. valós életükhöz közelebb álló módon nyilvánuljanak meg. Annak érdekében, hogy kiszűrjük az eredmények közül a korosztály specifikusakat, családban élőkkel is elvégeztük a vizsgálatot. Így a gyermekotthonban élők közül 59 (34 fiú, 25 lány), a családban élők (*a továbbiakban kontrollcsoport*) közül pedig 39 gyermekkel (18 fiú, 21 lány) folytattunk kiscsoportos foglalkozásokat. A csoportokban 5 illetve 4 gyermek vett részt. A vizsgálat játékos jellegű volt, a gyermekek örömmel, felszabadultan vettek részt rajtuk.

A játékok vizsgálati területei a következők voltak:

1. Preferált értékek kiválasztása
2. Három kívánság megfogalmazása
3. Jövőkép
4. Pozitív és negatív élmény megosztása

1. Preferált értékek kiválasztása

A gyermekeknek kis lapocskákat adtunk, melyeken az alábbi 20 szó szerepelt: család, ház, gyerek, könyv, zene, szeretet, szerelem, számítógép, autó, disco, barátok, tánc, játék, foci, rajz, kirándulás, sport, TV/videó, mese, állatok, illetve kaptak egy-egy üres papírt is, melyre bármit felírhattak. Feladatuk az volt, hogy válasszák ki azt, ami szerintük a legfontosabb egy ember számára, majd további két körben a második és harmadik legfontosabb dolgot kellett kiválasztaniuk. Mind a három választás esetében megosztották társaikkal azt, és indokolták is.

2. Három kívánság megfogalmazása

A kívánságok megfogalmazásánál nem direkt módon a saját kívánságaikat kérdeztük, hanem egy befejezetlen mesében egy kisgyermek álmodta azt, hogy egy tündér teljesíti három kívánságát. A gyermekeknek azt kellett megmondaniuk, hogy az álmodó mit kívánt. Azért választottuk ezt a módszert, mert így kevésbé hatnak a saját életükben megtapasztalt korlátok a vágyaik megfogalmazásában.

3. Jövőkép

Mivel a gyermekek nehezen fogalmazzák meg azt, hogy milyennek képzelik saját jövőjüket, illetve mi leginkább arra voltunk kíváncsiak, hogy milyen elképzeléseik vannak a felnőttkori kapcsolatrendszerükről, megkértük őket, hogy rajzolják le a 25 éves születésnapjukat. Arra voltunk kíváncsiak, hogy kik jelennek meg ezen a rajzon, hiszen azt már egy nyolc éves is tudja, hogy a születésnapokon az illető számára fontos személyek jelen vannak.

4. Pozitív és negatív élmény megosztása

A pozitív és negatív élmény esetén ismét nem a saját élményeiket kérdeztük direkt módon, hanem egy befejezetlen mese révén teremtettünk olyan helyzetet, ahol általában egy kisgyermek mesélte a barátjának, hogy milyen jó, ill. rossz dolog történt vele. Így lehetősége volt a gyermekeknek kínosabb élményeket is megosztani anélkül, hogy sajátjukként felvállalták volna azt.

1.3.6 Szociometriai vizsgálat

Az állami gondoskodásban élők társas helyzetének bemérésére szociometriai (*a módszerről bővebben a 2. sz. kitekintésben*) kérdőívet használtunk, melyet a gyermekek osztályközösségével vettünk fel.

Kitekintés a szociometriai vizsgálat módszerére (2)

Jacob Lévy Moreno nevéhez fűződik annak a módszernek a kidolgozása, amely szociometria néven vált ismertté, és amely az informális csoportstruktúra feltárását szolgálja. Moreno alaptétele az volt, hogy a spontán társulások hálózata (*a munkaközösségben kialakuló kapcsolatok*) a státuszokból álló intézményes rendszerek (*iskolák, vállalatok, cégek, stb.*) lappangó háttere. Véleménye szerint ugyanis az emberi kapcsolódások elsősorban érzelmi, rokonszenvi. Célja az volt, hogy megpróbálja ezt a rejtett hálózatot a rokonszenvi választások módszerével feltárni. Az általa kidolgozott szociometriai módszer mint vizsgálóeljárás olyan kérdéseket tartalmaz, melyek arról szólnak, hogy fontos élethelyzetekben az adott egyén kit választana társul. Moreno gondolatrendszere szerint ezek a választások ugyanis megfelelnek az érzelmi vezérlésű spontán kapcsolódásoknak, így az intézményi keretben kialakult lappangó kapcsolati hálózatrendszerről kaphatunk képet. Ezzel a módszerrel így kirajzolódnak a rokonszenvi kapcsolatok, az, hogy az adott közösségben ki kit kedvel, kivel van közelebbi, bizalmasabb kapcsolatban, stb. A válaszok alapján a megkérdezett egyének közötti csoportos kapcsolatok is megmutatkoznak, valamint az egyes személyek helyzete és szorosabb kapcsolatai az adott közösségben. Moreno egyik újítása a szociometriában a szociogram feltalálása volt, melyben egyes személyek képi pontokkal vannak ábrázolva, és a személyek közti kapcsolatok vonalakkal, így a kapcsolatrendszer grafikusán is megjeleníthető, felrajzolható.

Magyarországon Mérei Ferenc tette ismertté és fejlesztette tovább a módszert.⁹ Az általa javasolt változatot nevezzük több szempontú szociometriának, mely segítségével nemcsak az egyén helyét kapjuk meg a társas mezőben, a csoportban, hanem képet kaphatunk magáról a közösségről is, valamint az egyének csoporton belül betöltött különböző funkcióiról. Az eredmények alapján következtetni tudunk arra, hogy a közösség összetétele kedvez-e a kitűzött feladat megoldásának, hogy képes-e a csoport együttes erőfeszítést igénylő teljesítményre. Továbbá választ kaphatunk még olyan kérdésekre is, mint például olyan-e a közösség, hogy a tagok örömmel tartoznak bele, és ragaszkodnak hozzá, vannak-e elszigetelt, magányos egyének, akiknek nincsenek igazán kapcsolataik a közösségben, stb. A többszempontú szociometriai felmérés révén nemcsak a rokonszenvi választásokat, hanem funkció-jellegű választásokat is vizsgálhatunk. Ez utóbbihoz olyan kérdések tartoznak, melyek a közösségi rátermettséget, egyéni tulajdonságokat és készségeket, valamint szakmai hozzáértést vizsgálják. A kérdéseket valóságos helyzethez kötve vagy általánosságban szokás megfogalmazni. A kérdőív kitöltése során az adott csoport, közösség tagjai tulajdonképpen szavaznak arról, hogy az adott tulajdonság, képesség tekintetében kit tartanak a legjobbnak. A szociometria kérdőíves technikával dolgozik. Szükség esetén azonban közvetlen kikérdezés alapján is rögzíti a vizsgáltak személyi kapcsolatait, vonzódásait, kik iránt közömbösek, kiket (*milyen vonatkozásban*) becsülnek, értékelnek, fogadnak el. Tehát milyen érzelmeket, reakciókat ébresztettek, keltettek fel a csapat tagjai egymásban. Ily módon a vizsgált személyek viszonylatának szinte teljes hálózata feltárul. A feltett kérdések a vizsgált (*kérdezett*) személyt óhatatlanul választásra, válogatásra kényszerítik a megadott szempontok szerint akaratlanul is rangsorolnia kell társait. A szociogramon minden személyt, csoporttagot (*számozott*) karika jelöl. Két vagy több személy között kialakult, megnyilvánult kapcsolatot vonal ábrázol. A vizsgálat céljának megfelelően természetesen a különböző kapcsolatokat, viszonyokat számszerűen ki kell fejezni. Ez a szociogram készítés leglényegesebb része. Pontosán ki kell mutatni, hogy egy személynek hány kölcsönös, tehát viszonzott vagy egyoldalú kapcsolata van a csoportban, hány személyt választott társul, ismert el valamilyen szempontból, és ezek közül hányan választották őt. Hány magányos, izolált személy van a csoportban, akit senki sem választott stb. Csak ezeknek aránya, egymáshoz viszonyított értéke alapján lehet a csoport szociometriai struktúráját megállapítani, és ebből gyakorlatilag hasznosítható következtetéseket levonni. Vizsgálatunk során minket az állami gondoskodásban élők osztályközösségben elfoglalt helyzete érdekelt, ezért elemzésünket is rájuk fókuszálva végeztük el.

A vizsgálat menetét tekintve 150 olyan állami gondoskodásban élő gyermek iskoláját kerestük fel, akik normál tantervű osztályba járnak. Alsó korhatárként a negyedik osztályt választottuk, felső korhatár a középiskola vége volt. A szervezés számtalan nehézségbe ütközött, pl. az iskolák egyértelműen elutasították a felmérést, a gyermekekről kiderült, hogy nem is járnak be az iskolába, mert számos esetben magántanulók, illetve több helyen a szülői

⁹ Mérei Ferenc [1971] (2006). *Közösségek rejtett hálózata*. Budapest: Osiris Kiadó

beleegyző nyilatkozatok hiánya miatt nem volt elvégezhető a vizsgálat. Végül 17 osztályban sikerült felvennünk a kérdőívet. Ezek közül 12 általános iskolai osztály, 4 pedig középiskolai. Legkisebb közösség 12 fő, legnagyobb 28 fő volt. 8 nagyvárosi, 1 külvárosi, 6 kisvárosi és 1 falusi iskola osztálya került be a vizsgálatba.

A vizsgált gyermekek létszáma 20 fő volt, mivel volt olyan osztály, ahova több állami gondoskodásban élő is járt (12 lány, 8 fiú). Átlagosan 3.3 éve élnek állami gondoskodásban (legkevesebb 3 hónapja, leghosszabb 11 éve). A gyermekek átlagéletkora 14.7 év (12 a legfiatalabb, 18 a legidősebb), 40%-uk (8 fő) túlkoros a saját osztályában.

A 25 tételből álló kérdőív kérdései az alábbi kategóriákba sorolhatók:

Rokonszenvi választások;
Az osztályban betöltött szerepek, funkciók;
Pozitív tulajdonságok, tehetség népszerűség;
Ellenszenvi választások, negatív tulajdonságok;
Negatív népszerűség;

A kérdőív önkitöltős típusú, a gyermekek minimum egy, maximum három nevet írhattak minden kérdéshez.

1.3.7 Diagnosztikus klienscsoportok mint vizsgálati módszer

Vizsgálatunk ezen formája arra ad lehetőséget, hogy a kérdőíves adatfelvételtől származó információkat támasszuk alá a diagnosztikus klienscsoportból adódó tapasztalatokkal. Ezek a diagnosztikus klienscsoportok főként a szociálterápiás szerepjáték, illetve az egyéb olyan foglalkozási formák módján valósultak meg, melyeken keresztül nem csak a diagnosztikusság lehetősége, hanem a gyermekek és fiatalok mentális megerősítése is cél volt. A serdülők és fiatalok körében végzett valamennyi friss vizsgálat azt mutatja, hogy magas fokú a tizenévesek önismereti érzékenysége¹⁰. Ez nekünk is jó alapot jelentett. 2004 és 2009 között 12 gyermekotthonban valósultak meg e fentebb említett csoportfoglalkozások. Ezek a következő megyékből szerveződtek: Bács-Kiskun, Jász–Nagykun-Szolnok, Veszprém, Hajdú-Bihar, Baranya, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Pest megyéből. Mind a 12 gyermekotthonban fél évig futtattuk a kutató és kísérleti pedagógiai programunkat. Ezen féléves programok számos olyan diagnosztikus jellegű foglalkozást is magukban hordtak, melyek hasznosak a kérdőíves vizsgálat eredményeinek árnyaltabbá tételéhez. A tanulmányban 8 kivonatot teszünk közzé.

Ebben a programban különböző témákat tematizáltunk, mint a bizalom, interperszonális kapcsolatok, normák és vezérfonalak, trauma-feldolgozás, kiszolgáltatottság-érzet, önrendelkezés, teljesítményhez való viszony és jövőkép. A csoportok életkori tagolással egy esetben 12 és 15, a többi esetében 15 és 24 közötti gyermekekből és fiatalokból tevődtek össze. A csoportoknak egy állandó csoportvezetője volt (*pedagógus, szociális munkás, pszichológus vagy terapeuta*) és mellette egy facilitáló-segítő társ csoportvezető. Az ő munkájukat segítette továbbá egy autentikus segítő (*az ő jelenléte egyik specifikumát is képezi e csoportok módszertani jellegének, amely ma már a KÁSZPEM® névre hallgat*), aki maga is állami gondoskodásban nevelkedett. A csoportfoglalkozások a dimenzió jellegű keretek vonatkozásában egy az adott gyermekotthon megfelelően elszeparált termében vagy Szegeden, az ÁGOTA® Alapítvány Módszertani Ingatlanában valósultak meg.

Ezen együttlétek egyik markáns eleme a kimondottan diagnosztikus céllal¹¹ is használható szociálterápiás szerepjáték. Ez a módszer játékformákat kínál saját magunk és mások észlelésének, a csoportbéli szociális viselkedés, valamint az aktuális problémák észrevételeinek, strukturálásának és megoldási stratégiáinak javítására. Ez a segítői és vizsgálati mód előnyben részesíti a kliensek egészséges én-részeire való építést, ezek önsegítő és öngyógyító erőit tudja mozgósítani. Ugyanakkor tekintetbe veszi a mindenkori csoporttag tanulási tempóját és ismeretszintjét. A csoportok segítik a társas normák kialakulását is. Óhatatlanul erősen befolyásolják az embereket mások gondolatai és tettei¹². Ezekben a csoportokban túlnyomórészt képek és szimbólumok segítségével dolgoztunk, hogy ezzel is közelebb segítsük a gyermekeket és fiatalokat az elhárító mechanizmusok nélkülözéséhez (*Szimbólum használata például, egy képzeletbeli lovaglásra alkalmas állat, mely elvisz bennünket arra a helyre, ahová igazán vágyunk. Hasznos eszköz egy képzeletbeli fénykép, mely olyan pillanatfelvétel is lehet, amikor boldognak, vagy akár szomorúnak éreztük magunkat. Ezeknek a képeknek és szimbólumoknak a használata, megosztása és bemutatása, a hozzá fűződő élmény közzététele, valamint az ezeket követő önreflexió-érzés visszajelzés az egyik igen hatékony módja a gyermekek és fiatalok érzés- és életállapotbeli sajátosságainak megismerésében*). Valamennyi csoportban fontos volt nagyon figyelni a szélsőséges viselkedésekre is¹³.

¹⁰ Dr. Koncz István: Kamasz – kapaszkodó, Urbis Kiadó, Budapest 2005, 28. old.;

¹¹ Adelheid Stein: Valahol mindenkinek nyílik virág – A szociálterápiás szerepjáték csoportmódszere; Kiadja: Magyarországi Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület, Budapest, 2003. 34. old.

¹² Eliot R. Smith – Diane M. Mackie: Szociálpszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2004, 483. old.;

¹³ Fran Newman: Gyermekek krízishelyzetben, Pont Kiadó, 2004, Budapest, 43. old.;

Magát a módszert alapítványunk kísérleti pedagógiai programjának önismereti jellege miatt is fontosnak véltük. Azok az önismereti csoportok, amelyek a szociálterápiás szerepjátékot alkalmazzák (*a módszerről bővebben a 3. sz. kitekintésben*), a személy három egymáshoz kapcsolódó, egymást váltogató dimenziójával és reflexiójával dolgoznak. Itt van az az életrajzi háttér, melyből az egyén kibontakozott, és amely az egyes személy beállítódását, tapasztalatait és viselkedésmódjait meghatározó módon alakítja. A második dimenzió a jelenlegi testi és lelki állapot, a harmadik pedig a jövőre irányuló tervek, szándékok, titkos vágyak és víziók¹⁴. Az önismereti csoportok általában is jó diagnosztikus kutató eszközök. „Belső békéhez”¹⁵ segítik a klienst. Kétségtelenül „korunk egyik nagy találmánya”¹⁶. Ugyanakkor a benyomásból származó információk hasznos tere¹⁷.

A szociálterápiás szerepjátékok módozataiból dolgoztunk az általános élményjátékokkal, problémacentrikus játékokkal, csoportcentrikus fantázia, ill. kapcsolati játékokkal. Megismerhettük a csoporttagok önészlelési és mások észlelésére vonatkozó lehetőségeit, válaszadási mikéntjeit, a jelenlegi és korábbi élményeikre vonatkozó beállítódásukat. Kétségtelenül nagy a felelőssége a csoportvezető terapeutának is, hiszen az ő szelektív megerősítő hatása érvényesül a csoportban¹⁸. A csoportokban a testbeszédnek is jelentősége van¹⁹.

Ismereteket szerezhettünk e játékokon keresztül arról, hogy a csoporttag miben remél, mi az, ami elcsüggeszti, mit tart élete célja felől értéknek, milyen indítékai vannak egy-egy helyzet megváltoztatására. A kérdőíves adatfelvételben is tematizálnánk ezek a kérdéskörök. Ezekben a csoportokban viszont, jóval szélesebb dimenzióban ismerhetjük meg a gyermekotthonban élők szocializációját, traumáit, vágyait, és minden egyes, számukra fontosnak tartott szempontot.

Kitekintés a szociálterápiás szerepjáték módszerre, mint diagnosztikus eszközre (3)

A szociálterápiás szerepjáték elsődlegesen a szociálterápia, a felnőttképzés és a szupervízió területein jól használható, önálló módszer. Jól elhatárolható egyéb kezelési metódusoktól. A szociális munka/ szociálpedagógia cselekvési stratégiáihoz idomul, az erre a hivatásra alapvetően jellemző attitűdhez, magatartásmódhoz igazodik. Figyelembe veszi az egyéni és szociális szükséghelyzetekben vergődő, a válságban vagy szélsőséges élethelyzetekben lévő kliensek sajátosságait. Foglalkozik az ilyen jellegű gondok létrejöttének okaival is, felderíti a változást elősegítő és stabilizáló viselkedési formákat, lehetővé teszi segítő kapcsolatok kialakulását. A játékokat felosztjuk észlelésen alapuló, csoportra irányuló és problémacentrikus játékokra. A szociálterápiás játékok előtt nem egyszer bemelegítő és beleérező játékokat játszunk. Ezek olyan közismert játékok, amelyek a csoporttagok bekapcsolódását szolgálják. Az érzékelésen/észlelésen alapuló játékok az önészlelést és mások észlelését szolgálják, az egyéni élettörténet tudatosult és elfeledett mozzanataival, a büntudattal és az egzisztenciális válságokkal foglalkoznak. Ezekre a játékokra jellemző a bizonyos tárgyakhoz vagy képekhez kapcsolódó élményekkel és érzelmekkel való szembesülés, a másokba (helyzetébe, személyébe) való beleérezés, valamint a szimbólumok meghatározott használata. A csoportcentrikus játékok, csoportbéli élményeket elevenítenek fel ill., tesznek lehetővé. Visszatükrözik a csoport szerkezetét és a csoportfolyamatot, vagy a csoportban kialakuló kapcsolatok sajátosságaival, ill. a más csoportokhoz való viszony jellegzetességeivel foglalkoznak. Céljuk a szocializációs hiányok pótlása, beállítódások megváltoztatása, a döntésképeség és a konfliktustűrés fokozása. Játékformaként itt a szerepjátékot alkalmazzuk, ami a csoporttematika áttételessége miatt szimbolikus játékká válik. A problémacentrikus játékok egy problematikus vagy zavarba ejtő (frusztráló) helyzet élmény vagy cselekvési vonatkozásaival foglalkoznak.

¹⁴ Herbert Huber-Walter Schild: A vágyak tava – A szociálterápiás szerepjáték gyakorlata, Kiadja: Magyarország Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület, Budapest, 99. old.;

¹⁵ Csernus Imre, Mohás Livia, Popper Péter: Egészséges egyén – beteg társadalom? A hamis illúziók biztonsága, Saxum Kiadó, Budapest, 2006, 1. old.;

¹⁶ Rudas János (szerk.): Önismereti Csoportok, Animula Kiadó, 10. old.;

¹⁷ Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája, Kairosz Kiadó, Budapest, 71. old.;

¹⁸ Dr. Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Hiete Kiadó, Budapest, 1998, 99. old.;

¹⁹ Dr. Richard Woolfson: Gyerek testbeszéd – Mit jelentenek gyermekeink jelzései és kifejezései? Trivium Kiadó, 1996, 7-10. old.;

A probléma elemzésére, a cselekvési változatok kimunkálására, az elégtelenség (insufficiencia), ill. a mindenthatóság érzésének feldolgozására szolgálnak. Az itt használt játékforma szintén a szerepjáték, ami az áttételesség révén ismét szimbolikus játékká válhat. A szociálterápiás szerepjáték meghatározott játékszabályokat követ, amelyek hozzásegítik a klienst ahhoz, hogy saját magát tudjon segíteni. Vannak minden játékban általánosan érvényesülő játékszabályok, és olyanok is, amelyek csak egy bizonyos játéktípusra jellemzőek. A játékszabályok a csoportvezetőre és a csoport tagjaira egyaránt kötelezőek. A csoportvezető gyakran értéknújtással mutatja be a szabályokat is. A csoportvezetőnek a következő szempontokat kötelező figyelembe vennie:

-a probléma fontosabb a szabálynál; -a csoportvezető ismeri és betartja a szabályokat, a probléma kivételes esetben a szabály megszegését indokoltá teheti; -az érzéseket vagy élményeket mindig tárgyához vagy képekhez kell kötni; -sem a játékvezető, sem a csoporttagok nem értelmezik a többiek hozzászólásait (a képek síkján kell maradni); -a másik csoporttárs problémájával kapcsolatos állásfoglalás, beleérzés segítségével történik; -a csoportvezető is részt vesz a játékban, miközben kellő távolságot tart; -a játékleírások ill. útmutatások lehetővé teszik egyes csoporttagok időnkénti „kitérőjét”, a feladat nem-vállalását; -a munka ütemét és a megfejtés mélységét a csoporttag határozza meg; -a játékvezető szerepvisszajelzésével, identifikációs feedback-jével irányítja a csoportfolyamatot; -a csoport egyetlen tagja sem marad egyedül drámai élményeivel. A csoportvezető nyújt támogatást, ha a csoport tagjai még nem képesek erre; -egy viselkedési modell célszerűsége a belőle fakadó következményeken mérhető le. Elítélés nincs; -nem célszerű. E megoldások csak sajátos helyzetekben nem használhatók, hisz többnyire értékes tanulási lehetőségként szolgálnak; -a szociálterápiás szerepjáték résztvevőivel ún. szerződés-kötésre kerül sor;

A változás folyamata hol inkább az élményszintre, hol inkább a cselekvés szintjére vonatkozik. Minden ülést gondos kiértékelés követ, így a csoportproblémáknak és az egyéni megnyilvánulások feldolgozásának folyamatát egyaránt tovább lehet vinni. A szociálterápiás szerepjáték alapvetően csoportos módszer. Szakmai indokoltságtól függően önállóan avagy más módszerekkel együtt alkalmazható.

A módszer egyrészt olyan diagnosztikus értékű belátásokhoz segít hozzá, amelyek a szociálterápia körén belüli pszichoszociális kezeléshez vezethetnek, másrészt önmagában is hatékonyan hozzájárul mind a kliensek, mind a szociális munkások/szociálpedagógusok személyes érlelődéséhez. Abból az elképzelésből indulunk ki, hogy a diagnosztikai és a terápiás folyamat között kölcsönös függés (interdependencia) létezik, azaz a diagnosztikai jellegű kijelentések már tartalmazzák a változás szempontjait, a változás - bármennyire is behatárolt - folyamatával kapcsolatos kijelentések pedig diagnosztikus szempontokkal szolgálnak. Diagnosztikus jelzésekkel akkor találkozunk a szociális munkás/szociálpedagógus, ha a játék során és az azt követő megbeszélés alkalmával szembesül a kliensek és a csoport szociális viselkedésével, konfliktus-megoldási képességével. Megismeri a csoporttagok önértékelési és mások észlelésére vonatkozó lehetőségeit, a kezdeményezésük és válaszáruk mikéntjeit, a jelenlegi és korábbi élményeikre vonatkozó beállítódásukat. Ismereteket szerez azzal kapcsolatban, hogy a csoporttag miben remél, mi az, ami elcsüggeszti, mit tart élete célja felől, mit tart értéknek, milyen indítékai vannak egy-egy helyzet megváltoztatására, ill. lassan megismeri az egyes kliensek erősségeit is, amelyek számukra a változtatás, az „áttanulás” biztosítékai lehetnek.

A szociálterápiás szerepjáték a viselkedési készség bővítését és a szociális illetékeség (kompetencia) növekedését szeretné elérni. Közvetlen céljának tekinthetjük a játék örömeinek és a saját magunkra ill. a csoporttársakra vonatkozó tapasztalatok szerzésére való készségnek a kibontakozását.

1.3.7.1 Diagnosztikus klienscsoportok jegyzőkönyveiről

Diagnosztikus klienscsoportjainkban történeteket az ún. játékjegyzőkönyvekkel és folyamatjegyzőkönyvekkel egyaránt adminisztráltuk. A csoportfoglalkozásokban megvalósult folyamatot ezen dokumentumok leírásában anonimizáltuk. Ezzel az volt a célunk, hogy amikor az ebben való hivatkozással (*alátámasztásokkal*) élünk, azt a csoportokban lévő gyermekeink és fiataljaink adatainak megvédésével tegyük. Az anonimitással a gyermek beazonosíthatatlanságát láttuk biztosítani. Amikor e diagnosztikus jegyzőkönyvekből idézünk, akkor azt úgy tesszük, hogy fantáziánévvel ill. idegen monogrammal illetjük az adott témában érzéseiről és tapasztalatairól megnyilatkozó személyt.

1.3.8 Interjú-beszélgetések (egyéni és csoportos)

A terepen végzett (*ez a társadalomba beilleszkedettek élettere*) megfigyeléseinket támogatni hivatott interjúink nagyban különböznek a kérdőíves kérdezési módtól. A kérdőíves vizsgálatokban a kérdőívek mindig szigorúan strukturáltak. Ezzel szemben hasznosabbnak véltük, hogy a társadalomba már beilleszkedett (*vagy annak küszöbén álló*) fiatal felnőttek körében inkább félig strukturált vagy strukturálatlan interjúkat valósítsunk meg. A kérdőíves kérdéshez képest a kvalitatív interjú olyan interakció a kérdező és kérdezett között, amelyben a kérdező ugyan tudja előre, hogy körülbelül mit szeretne megtudni, terve azonban sem az egyes kérdések konkrét megfogalmazására, sem a kérdések pontos sorrendjére nem terjed ki²⁰. Különösen ügyeltünk arra, hogy az interjú felvételek a lehető legnagyobb közvetlenséggel, természetességgel folyjanak le. Természetesen a beszélgetéseknek igyekeztünk fő irányt is adni. A fő irányok alapvetően *az életutak lehetséges bemutatását szolgálták, tekintettel arra, hogy interjúink célja is ez volt, vagyis az ún. sikeréletutak megismerése*. Az itt közzétett 5 interjú csak töredéke az összesnek, ám arra kiválóan alkalmasak, hogy a sorok közt átérezzük e fiatal felnőttek sorsát. Azt is tisztáznunk kell, hogy mit értünk a siker fogalma alatt.

Azt semmiképp, ahogyan ma többen a sikert definiálják, vagy ahogyan a média bemutatja azt afféle szenzációjelleggel. Tehát nem állami gondoskodásban felnőtt sztárokat, vagy anyagi egzisztenciájukat tekintve tehetős vállalkozókat, esetleg sikeres közéleti szerepvállalókat kerestünk, hanem olyan átlagos, a társadalomba beilleszkedett volt állami gondozottakat, akik napjainkban felnőttként, körülményeikkel elégedetten élnek meg hétköznapjaikat. Olyanokat, akik kapcsolatban élnek és környezetükben megbecsültségnek örvendenek. Akik munkahellyel és önálló otthonnal rendelkeznek. Önálló otthon alatt nem feltétlen saját tulajdonjogú lakást vagy házat értünk, hanem azt a fajta önállóságot, ahol az illető képes önmagáról gondoskodni egy, a saját maga által kialakított környezetben. További szempontként szerepelt még, hogy gyermeke legyen, bár nem volt kizáró, ha ez még sem teljesült. Végül is pont azon alanyaink bemutatása mellett döntöttünk, akik nem rendelkeznek gyermekkel. Tehát a siker fogalmát, a hétköznapi ismereteink szintjén kezeltük. Vagyis az interjúalany az életkörülményeit tekintve éljen úgy és olyan módon, ahogyan általában élnek az emberek Magyarországon. Az egyéni és csoportos beszélgetések főbb tématerületei, melyek mentén beszélgetéseink zajlottak, az általános bemutatkozón túl a következőkre terjedtek ki:

²⁰ Earl Babbie: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, Balassi Kiadó, Budapest, 2001, 336. old.; (*A fordítás alapjául szolgáló kiadás: Earl Babbie: The Practice of Social Research, 9. kiadás, Wadsworth/Thomson Learning, 2001*);

- az állami gondoskodásban töltött idő terjedelme, a bekerülés körülményeivel kapcsolatos személyes tapasztalatok;
- a nevelő és gyermekotthonban való tartózkodás éveinek élményei és tapasztalatai;
- az intézeti években az interjúalany számára fontos személyek;
- a külsős kapcsolatokban való egyéni helyzet megélése,
- meghatározó negatív és pozitív élmények;
- továbbtanulás, szakmaszerzés és kikerülés körülményeinek kérdésköre;
- beilleszkedési időszak és a sorstársakkal való kapcsolattartás;
- sorsvállalás vagy -tagadás és hátrányos megkülönböztetések;
- párkapcsolat és családról alkotott kép, az e területeken szerzett élmények valamint gyermekvállalás;
- napjainkban élő sorstársak körülményeiről és nehézségeiről való vélemény;
- egyéb olyan vélemény, mely az interjúalany szerint fontos lehet ahhoz, hogy az ilyen sorsállapotú fiatalokat jobban értse a társadalom;

Jelen kutatási publikációnkban interjúinkat szintén alátámasztó jelleggel használjuk, azok bizonyos részleteinek vagy esetleg egy-egy interjú egészének idézésével. Az interjúk tartalomelemzése vagy összefüggés-vizsgálata nem képezi részét e kutatás közzétételének. Ezekre véleményem szerint nem teljes körűen alkalmas.

1.3.9 Megfigyelések (nem beavatkozó módon)

Megfigyeléseink ugyancsak alátámasztó jelleggel kapnak hangsúlyt e műben. Megfigyelésekre kutatásunk valamennyi mérőeszközének használatakor volt alkalmunk. A kérdőíves vizsgálat során az adott gyermekotthonban tapasztalt körülmények ugyanúgy ennek részét képezték, mint az interjúk felvétele során kapott egyéb tapasztalataink, vagy akár a diagnosztikus klienscsoportok gyermekeinek kötetlen együttléte és annak tanulságai (*pl.: a csoportfoglalkozásokon kívüli együtt töltött idő*). Megfigyeléseink azokból a spontán tapasztalatokból adódnak, melyeket a kutatás egész ideje alatt 2004 és 2009 közt láttunk és érzékeltünk a családból kiemelt gyermekek és fiatalok, ill. a velük összefüggésben érintettek részéről. Semmiféle általános érvényességgel nem jellemezhetőek ezen tapasztalatszerzések, viszont arra kiváló eszközként szolgáltak, hogy bizonyos helyzeteket mélyebb módon tudjunk értékelni és értelmezni.

1.4. Kutatásunk etikai irányelvei

Ahogy arra már a korábbi alfejezetekben is utaltam, igyekeztünk minden tőlünk telhetőt megtenni annak érdekében, hogy kutatásunk a családból kiemelték körében a lehető legkomolyabb etikai normáknak is megfeleljen.

1.4.1 Kutatásunkban érintettek önkéntes részvételéről és engedélyeinkről

Az önkéntes részvétel normája elsődleges szempont volt. Valamennyi vizsgálat során alaposan tájékoztattuk az érintetteket (*vizsgálatba bevont gyermeket, fiatalot, gyámokat, az illetékes minisztérium osztályait, a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok igazgatóságait, az intézmények ill. gyermekotthonok igazgatóit és szakmai vezetőit, pedagógus nevelő kollégákat és gyermekfelügyelőket egyaránt*) kutatásunk céljáról és módjáról, majd ezt követően beleegyezésüket kértük. Számos nevelői és szakmai testületi értekezletre és fórumra elmentünk munkatársaimmal, ahol ugyancsak bemutattuk programunkat. Arra is felhívtuk a figyelmet, hogy csak olyan személyeket kívánunk vizsgálni, akik valóban szabad beleegyezésük folytán, önkéntes módon tudnak ebben segíteni minket. Erre azért is volt nagy szükség, mert például diagnosztikus klienscsoportjaink esetében többször előkerült, hogy a gyermekeket a - *kísérleti pedagógiai programba* - meghívott intézmény nem önkéntes alapon delegálta ("...*hát nekem azt mondta a nevelő, hogy jönnöm kell...*"). Ezeket a gyermekeket is tájékoztattuk a részvétel önkéntességének fontosságáról. Többen döntöttek is úgy, hogy amennyiben önkéntes a részvétel, úgy nem kívánnak ebben résztvenni. Ezt tiszteletben tartottuk. Valamennyi kérdőíves lekérdezés, ill. az összes mérőeszközünk használatakor mindig hangsúlyozottan kértük ki az érintettek beleegyezését. A gyámoktól ezen engedélyeket írásban is megkaptuk.

1.4.2 A kutatásban érintettek védelméről, névtelenségéről és titkosságról

Általában egy kutatás, így a miénk is, akkor garantálja a névtelenséget, ha nem lehet beazonosítani az egyes válaszokat a választ adó személyekkel, vagyis ha nemcsak az olvasó, de a kutató sem tudja, hogy ki mit mondott²¹. Az illetékes minisztérium velünk együttműködő osztálya, ill. az NCSSZI a TEGYESZ-ekkel együttműködésben rendelkezésünkre bocsátotta a sorszámanonim adatbázist. Ebből a **kérdőíves vizsgálathoz** szükséges mintavételt elvégezhetünk, természetesen a későbbiek során ezek mellett rendelkezniünk kellett a mintába bekerültek adataival is (*a beazonosítást szintén a fenti intézmények munkatársai végezték, mint ahogy a gyámi engedélyek beszerzésében is Ők működtek közre*). Csak ez alapján tudtunk eljutni az érintettekhez. Ebben az eljárásmenetben számos tanácsot is kaptunk az NCSSZI munkatársaitól, akik már korábbiakban is számos kutatásban közreműködtek. Az általuk is javasolt adatvédelmi szempontok (*egyik példája volt az ún. ESPAD-kutatás mintája*), mentén haladtunk. Amikor a lekérdezés megvalósult ugyancsak anonim módon, (*azaz egyetlen kérdőívre sem került fel a gyermek és fiatal neve ill. semmilyen más adata*), akkor a mintába kerültek adatait (*név és lakcím*) tartalmazó adatbázist, jogi képviselő és tanúk jelenlétében megsemmisítettük. Ezt nemcsak a papíralapú adatokkal tettük így, hanem valamennyi elektronikus forma esetében ugyanígy jártunk el (*CD-k megsemmisítése, ill. elektronikus*

²¹ Earl Babbie: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, Balassi Kiadó, Budapest, 2001, 535. old.; (*A fordítás alapjául szolgáló kiadás: Earl Babbie: The Practice of Social Research, 9. kiadás, Wadsworth/Thomson Learning, 2001*);

dokumentumok és fájlok végleges kitörlése). Amikorra a kérdőív kérdéseire kapott válaszokat rögzítettük, addigra semmilyen személyes adattal nem rendelkezünk, vagyis a kérdőíves vizsgálat esetében is valóban eleget tettünk azon kritériumnak, miszerint teljesen beazonosíthatatlanná vált, hogy ki adta a választ az adott kérdésre.

Bár a többi mérőeszköz (*szociometria, fókuszcsoporthok*) esetében nem volt szükség ilyen mintavételi eljárásra, mégis az ezek előkészítése során előkerült adatokkal is hasonlóan bántunk, azaz megsemmisítettük azokat. **Valamennyi e kutatásban közzétett információ névtelen ill. beazonosíthatatlan. Diagnosztikus klienscsoportjaink** esetében az ún. diagnosztikus jegyzőkönyvek leírataiban rögzített események alanyait fantáziánévvel láttuk el, az intézmények beazonosíthatóságát pedig számozással gátoltuk meg. Vagyis 1-től 8-ig terjed a gyermekothonok száma, de ezekből nem tudhatja meg senki, hogy a valóságban melyik gyermekothonról van szó. A csoportok védelmét szolgálta az ugyancsak fontos csoporttitok betartása is. Ez nemcsak minket (*akik vezettük a csoportokat*) érintett, hanem magukat a gyermekeket is. Valamennyi csoport esetében az alakulás egyik szempontja volt a csoportszerződés. Ebben a közösen felállított normarendszer (*szabályok*) részét képezte a csoporttitok megtartása is. Ez azt jelenti, hogy maguk a csoporttagok sem tárgyalhatják ki csoporton kívül az ott történeteket a másik háta mögött, ill. nem adhatják azt tovább. A csoporttitok nemcsak arra nyújt garanciát, hogy az ott elhangzottak a tagok közt maradnak, de egyben záloga is az őszinteségnek és bizalomnak. Minden olyan információ melyeket ezekből a diagnosztikus jegyzőkönyvekből használunk a más vizsgálatok alátámasztása céljával e publikációban, csak idézet, és azokból semmilyen beazonosítható személyes adat nem kivehető.

A kérdőíves válaszok anonim rögzítése, a csoportokban résztvevők fantáziánévvel való ellátása, és az intézmények beazonosíthatatlansága egyaránt a teljes névtelenséget szolgálta. Ugyanílyen beazonosíthatatlanságot céloztunk meg az **interjúk** alanyaival, és a **megfigyeléseinkben** érintett személyekkel egyaránt (*fantáziánév és helyszín, stb.*)

1.4.3 A kutatás ideológiamentességéről és egyéb etikai vonatkozásokról

Fontos felhívnom az olvasó figyelmét arra is, hogy eme publikáció valóban mentes a bármiféle politikai, vallási és ideológiai meggyőződéstől. Jelen kutatási közzétételünk nem beavatkozni kíván a hazai gyermekvédelmi struktúra menetébe vagy az ott folyó szakmai munkába, hanem leírni hivatott annak valóságát olyan mértékben és módon, amennyire hozzáférhetővé vált számunkra e társadalmi terület. Céljaink, ahogyan azt a korábbiakban is taglaltuk, világosak. Ezen célok mentén haladva kijelentéseink egyike sem minősíteni kíván. Ha valaki mégis úgy érezné, hogy az adott információk közzététele minősítő hangvételű, annak ajánlom, vegye alapul azt is, hogy e kutatás tapasztalati tényeket közöl, nem pedig véleményt. Egy adott vélemény ugyan képezheti vita tárgyát, de a tényekkel már más a helyzet.

Mindvégig vizsgálódásunk alapjául szolgáltak a klienscsoportokra is vonatkozó leírt etikai normák, így a szociális munka etikai kódexe, és a pszichológusok etikai kódexe egyaránt.

Ugyancsak vonatkoztatásul szolgált kutatásunk etikai kérdéseinek végiggondolásában az Amerikai Véleménykutatók Társasága (*AAPOR*) etikai kódexének szemléletmódja, és nem utolsósorban a Nemzetközi Szociológiai Társaság Etikai Kódexe (*ISA Etikai Kódex, melyről bővebben a 4. sz. kitérítésben*). Az általunk áttanulmányozott etikai előírások megfogalmazásai nagyban összeköszönnek mindazzal, amit a gyermekek és fiatalok védelméről és jogairól állapít meg a magyar törvényi rendszer. Ezen törvényi kritériumoknak is eleget téve valósítottuk meg kutatásunkat.

Kitekintés a Nemzetközi Szociológiai Társaság (ISA) Etikai Kódexében foglalt állásfoglalásokra (4)

A nemzetközi Szociológiai Társaság (ISA) Etikai Kódexe egy Preambulumból és a sajátos Etikai Normák (Standardok) négy csoportjából áll. Az ISA tagság kötelezi a tagokat ezen normák betartására.

Az Etikai Kódex nem részletező, nem mindenre kiterjedő és nem merev. Ezért, ha egy sajátos magatartásmód nem szerepel a Kódexben, az semmilyen tekintetben sem azt jelenti, hogy az adott magatartásmód etikus vagy éppen etikátlan.

Preambulum

A szociológusok azon dolgoznak, hogy kutatásaik révén megbízható és érvényes tudományos ismereteket szerezzenek a világról, s hogy ezáltal hozzájáruljanak az emberi életfeltételek összességének javításához. Az Etikai Kódexnek - mint az ISA-identitás szimbólumának - célja az, hogy

- (1) védelmet nyújtson mindazon csoportok és személyek számára, akik akár közreműködői, akár kutatási alanyai, akár művelői a szociológusi munkának, továbbá az, hogy
- (2) magatartási útmutatóul szolgáljon, s ennél fogva olyan elvárásokat fogalmazzon meg az ISA-tagok számára, melyek egyfelől a tagok közötti viszonylatban, másfelől pedig a kutatók és a külső társadalom viszonylatában érvényesülnek.

Mindazoktól, akik elfogadják ezen magatartási szabályokat, elvárjuk, hogy ezeket tartsák tiszteletben, értelmesszék őket jóhiszeműen, s tegyék őket széles körben ismertté.

Minden szociológus - saját kultúrája, kutatási tapasztalatai és személyes értékei alapján - gazdagíthatja (*egészítheti ki*) az Etikai Kódexet. Kiegészítheti, de nem sértheti meg a Kódexben lefektetett magatartási szabályokat. Minden szociológus személyes felelőssége, hogy megfeleljen a legmagasabb szintű magatartási elvárásoknak. Az Etikai Kódex érvényesülése alapvetően az azt alkalmazók önfegyelmén és önkontrollján alapszik.

1. A szociológia, mint tudományos és gyakorlati terep

Mint kutatótól, a szociológustól is elvárjuk, hogy (*akár hazai, akár nemzetközi*) munkája során kizárólag a tudományos korrektség elve alapján járjon el; korra, nemre, szexuális beállítódásra, etnikai, nyelvi, vallási vagy politikai hovatartozásra való diszkrimináció nélkül.

- 1.2 A csoportmunka, a szociológusok közti kooperáció és kölcsönös (*tapasztalat*) csere egyaránt szükségesek ahhoz, hogy a szociológia megvalósítsa céljait. A szociológusoktól továbbá elvárjuk azt is, hogy vegyenek részt mind a saját munkájukkal, mind pedig a mások munkájával kapcsolatos tudományos vitákban.
- 1.3 A szociológusoknak tudatában kell lenniük annak, hogy nézeteik (téziseik) hatást gyakorolnak a társadalomra. Ennélfogva az a kötelezettség hárul rájuk, hogy egyfelől legyenek olyan elfogulatlanok, amennyire csak lehetséges, másfelől pedig legyenek tisztában azzal, hogy kutatási eredményeik nem adnak végérvényes válaszokat (*tapogatózó és viszonylagos jellegűek*), és ne rejtsek el (*tegyék nyílttá*) ideológiai hovatartozásukat. Egyetlen szociológiai nézet sem mutatható be vitathatatlan igazságként.
- 1.4 A szociológusoknak annak figyelembe vételével kell munkálkodniuk, hogy fenntartsák a szociológiáról a társadalomban kialakult kedvező képet (*image*), s hogy megőrizzék tudományáguk integritását: ez azonban természetesen nem jelentheti a - az alapvető nézetekkel, módszerekkel és teljesítményekkel kapcsolatos - kritikai látásmód feladását.
- 1.5 A szociológusoknak oktatói és szakmai munkájuk során egyaránt a nyitottság, a kritikai hozzáállás és a minden tudományos megközelítésmód iránti megbecsülés elvei alapján kell eljárniuk.
- 1.6 A szociológusoktól elvárják, hogy tartsák tiszteletben tanítványaik és ügyfeleik (*klienseik*) jogait.

2. A kutatással kapcsolatos ügyek

2.3 Adatgyűjtés

2.3.1 A szociológusoknak, mint kutatóknak nyilvánossá kell tenniük azokat a módszereket is, melyek révén adataikat szerezték.

2.3.2 Szigorúan tiszteletben kell tartani a kutatás alanyainak ill. adatközlőinek biztonságát, anonimitását és személyes adataik feletti rendelkezési jogát, legyen szó kvalitatív vagy kvantitatív kutatásról. A kutatók által megszerzett személyes adatok forrását bizalmasan kell kezelni, kivéve, ha az adatközlők hozzájárultak a nyilvánosságra hozáshoz. Abban az esetben, ha az adatközlők könnyen beazonosíthatók, a kutatóknak világosan fel kell hívni az adatközlők figyelmét a kutatási adatok és eredmények publikálását követően várható következményekre. Az adatközlők díjazását - bár ez elvileg nem zárható ki, de - amennyire csak lehetséges, kerülni kell. Amennyiben mégis sor kerül rá, ennek egyértelmű feltételek mellett kell történnie, különös tekintettel a szolgáltatott információ megbízhatóságára.

2.3.3 Azoktól a szociológusoktól, akik hozzáférhetnek a kutatási anyagokhoz, elvárjuk, hogy tartsák tiszteletben mindazon magánéleti információkat, melyhez a kutatók az adatgyűjtés során jutottak hozzá. Amennyiben történeti irattárakból származó adatokkal dolgoznak, úgy be kell tartaniuk az adott ország vonatkozó jogszabályait, a nemzetközi tudományos közösség által általánosan elfogadott normákat, s az adott archívum szabályait.

2.3.4 A kutatás alanyainak és adatközlőinek beleegyezését előzetesen kell megszerezni. A rejtett kutatástól elvben tartózkodni kell, hacsak nem egyetlen módszere az információk megszerzésének és/vagy amikor az információk forrásaihoz való hozzáférést a hatalmon lévők akadályozzák.

3. Az adatok publikálása és kommunikálása

3.1 A szociológiai kutatás során összegyűjtött adatok és maga a kutatómunka a kutatók szellemi tulajdonát képezik, akiket elvileg megillet a szerzői jog is.

3.2 Alapelv, hogy a kutatók jogosultak engedélyezni munkájuk publikálását, ill. saját költségükön megjelentetni azt.

3.3 A kutatóknak jogukban áll megbizonyosodni arról, hogy a szponzorok a kutatási eredményeket nem manipulálják, ill. nem emelik ki összefüggéseikből.

3.4 A kutatási program megvalósításában lényeges szerepet játszó tudósokat, szponzorokat, technikai és egyéb közreműködőket a követő publikációban fel kell tüntetni.

3.5 Az adatbázisok mindaddig nem tekinthetők köztulajdonnak, amíg a kutatók meg nem nevezték az adatok forrásait, s megszerzésük módját. Ezt ésszerű időn belül kell megtenniük. Lehetővé kell tenni, hogy más kutatók - eldöntendő azok hitelességét - betekinthesse a még nem végleges adatbázisba.*

3.6 A már publikált beszámolót a kutatásról úgy kell tekinteni, mint ami a társadalom közös tudásának és a tudományos közösség háttérismereteinek részévé vált. Ennél fogva szabadon kommentálható és bírálható, s erre a kutatók természetesen ugyanilyen szabadon reagálhatnak.

4A kutatási eredmények tudományon kívüli felhasználása

4.1 A szociológiai kutatások eredményei közérdeklődésre tarthatnak számot. Elterjedésük, melyben az emberek információhoz való hozzájutásának alapvető joga nyilvánul meg, nem akadályozható meg. Mindazonáltal a kutatóknak óvakodniuk kell kutatási eredményeik eltorzításának, leegyszerűsítésének és manipulálásának veszélyeitől, melyek a személyközi és a tömegkommunikációban előfordulhatnak. A kutatóknak képesnek kell lenniük rá, s ehhez joguk is van, hogy munkájuk bármilyen félreértelmezése és rossz célú felhasználása esetén - ezt korrigálandó - közbelépjenek.

4.2 A kutatóknak tartózkodniuk kell attól, hogy olyan kérdésekben nyilvánítsanak szakvéleményt, melyekben nem rendelkeznek kellő mélységű tudással, különösen, ha nyilvános eszmecsereben vagy politikai vitában vesznek részt.

* Elfogadva az ISA Végrehajtó Tanács 1996. November 26-27-i ülésén Colima-ban.

1.5. Kutatásunk módszertani háttérének összefoglalója

Az ÁGOTA[®] Kutatás (2004-2009) **előzményei** háttérében alapítványunk azon szándéka húzódott meg, hogy egy olyan segítő pedagógiai modult hozzassunk létre, mely nagyban hozzájárul a családból kiemelték társadalmi beilleszkedéséhez.

Ahhoz, hogy e pedagógiai törekvést (*KÁSZPEM*[®]) megvalósíthassuk, szükségesnek ítéltük, hogy kutassunk ezen a területen. Úgy véltük, hogy egy széleskörű, országos, állapotracionalizáló vizsgálat közelebb segíthet bennünket olyan hiteles ismeretalap megszerzéséhez, melyre valóban építkezhetünk. Természetesen vizsgálódásunkat kiegészíti még a gyermekotthonokban megélt 12 éves segítői tapasztalatunk is.

Céljaink meghatározásában (*a tapasztalatainkon alapuló segítő szándékunkon túl*), fontosnak véltük, hogy valóban hiteles vizsgálati eredmények birtokába jussunk, és közelebbi viszonyt alakíthassunk ki a kérdéskörrel. További célunk volt, hogy segítsük a kollégákat az e területen való tájékozódásban, valamint, hogy elgondolkodtassunk és cselekvésre ösztönözzünk. Nem titkolt szándékunk az sem, hogy ezen kutatás anyaga a hazai felnőtt- és felsőoktatás hatékony eszközeül is szolgálhasson.

Elemzési egységeink vonatkozásában elsősorban a gyermekotthonokban élőket (8-25 évesek) tartottuk szem előtt, de külön figyelmet fordítottunk a gondoskodásból már kikerültek (22-45 év közöttiek) körére is. Vizsgáltuk az otthont nyújtó ellátás törvényi háttérét és struktúráját egyaránt. Áttekintettük a témánkkal releváns szakirodalmi és egyéb publikációk formájában eddig megjelent írásokat is. Tájékozódásunk általános tématerületei a következők voltak: 1.-Nehéz életesemények, kiszolgáltatottság-érzet és bizalomkép; 2.-Interperszonális kapcsolatok; 3.-Önrendelkezés, normák és vezérfonalak; 4.-Teljesítményhez való viszony és jövőkép;

Kutatásunk **adatgyűjtési módszerei** és mérőeszközei vonatkozásában a következő vizsgálati módok mellett döntöttünk: 1. Személyes lekérdezésen alapuló kérdőíves vizsgálat; 2. Fókuszcsoportos vizsgálat; 3. Szociometria; 4. Diagnosztikus klienscsoportok; 5. Kvalitatív interjú - beszélgetések; 6. Nem beavatkozó megfigyelések;

A **kérdőíves** adatfelvételhez használt mintavétel érdekében egy sorszámanonim adatbázist használtunk. Ennek alapján egy megyénkénti lebontásban történő, szisztematikus, véletlen mintavételi eljárást valósítottunk meg. A mintánkba bekerültek (1732 fő) közt jelentősnek mondható megyénkénti és régiónkénti különbségek mutatkoztak. **E vizsgálat országosan is reprezentatív, mind a választott korosztály (9-18), mind a szakellátási forma tekintetében.** A nemek aránya nem mutatott érdemi különbséget. Az életkori megoszlásnak felfelé növekvő tendenciája volt.

A **fókuszcsoportos** vizsgálat területei: 1. Preferált értékek kiválasztása; 2. Három kívánság megfogalmazása; 3. Jövőkép; 4. Pozitív és negatív élmények megosztása;

Szociometriai bemérésünk az állami gondoskodásban élők társas helyzetét vizsgálta.

A **diagnosztikus klienscsoportjainkban** tapasztaltak a többi bevizsgálási mód alátámasztásaként kaptak hangsúlyt kutatásunkban. Ezek külön részt képviselnek e műben.

Interjú-beszélgetéseinkben a társadalomba beilleszkedettek körét vettük szemügyre.

Kutatásunk **etikai** irányelveit nagyban meghatározták a következők: a szükséges engedélyek beszerzése és a vizsgálatunkba bevontak önkéntes részvétele. Komoly figyelmet fordítottunk az érintettek védelmére, névtelenségére és titkosságára. Vizsgálatunk mentes volt a bármiféle ideológiai és vallási meggyőződésektől.

Természetesen nem közölhattünk le minden olyan információt ebben a műben, melyet napjainkra birtoklunk. Több ezer oldalon sem férne. Szinte mindenből csupán ízelítőt tudunk adni. Kutatásunk ajándék. Ajándék a szakma képviselőinek is. Ezt nem kiolvasni, hanem olvasni érdemes... lélekkel.

2. fejezet

Nehéz életesemények (*traumák*), kiszolgáltatottságérzet és bizalomkép

Gondolatok Szécsényi Sándortól

*A gyermekek bekerülés előtti időszakának kérdésköre és nehéz életeseményeik (traumáik),
kiszolgáltatottságuk*

Családi háttér és az ahhoz való viszony

A család anyagi-jövedelmi háttere

A családi otthoni légkör

A családi otthon és a gyermekotthon összevetése

Kezdeményező a gondozásba vételre

Gondozásba vétel oka

Gondozásba vétel oka a gyermekek és fiatalok megfogalmazásában

A szülőkhöz való érzelmi viszony

Mi volt rossz otthon? Gyermekek és fiatalok megfogalmazásában

Mi volt jó otthon? Gyermekek és fiatalok megfogalmazásában

Személyes kötődések, érzelmi biztonság és bizalom

A szülőkkel való kapcsolattartás

Kapcsolattartás a "világgal": akik a gyerekeket látogatják és akiket a gyerekek látogatnak

A kapcsolati háló és annak erőssége a szüleiket ismerő gyerekek körében

A szüleiket nem ismerő gyerekek viszonya az ismeretlen szülőkhöz

Legfontosabb személy a gyermekek életében

A gyermekotthoni élet feltételei, elégedettség a feltételekkel

Kötődés a gyermekotthonhoz és a nevelőkhöz

Fegyelmezés, büntetés, verés

Az iskolai léthelyzet

Hátrányok, hátrányos helyzet az iskolában

Gondozottakkal való bánásmód megítélése hivataloknál, intézményeknél

/Kitekintés/

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

I.

Gondolatok Szécsényi Sándortól

A 2.1 fejezethez

Néhány gondolatot írhattam a könyv gyermekek bekerülése előtti időszakának kérdéskörét elemző fejezetéhez.

Mielőtt erre rátérnék, mindenképpen szót kell ejteni magáról az egész kiadványról.

Arról a munkáról, amely a hazai gyermekvédelmi szakellátásról szóló egyedi munka. A gyermekotthonokban, lakásotthonokban élők körében az 1997. évi XXXI. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény hatályba lépése óta ilyen mélységű és reprezentatív kutatás még nem volt.

Kothencz János és alkotó csapatának munkáját dicséri, hogy az adatok olyan tárháza áll rendelkezésünkre, amelyből a hozzáértők visszapillanthatnak a szakellátás ezen területének több, mint 10 évére.

Valamint ismerve a nagy ellátó rendszerek – és ide sorolható a gyermekvédelmi szakellátás is - változásának menetét, a változások igen hosszú ideig tartó végig vitelét a rendszer minden elemére, bizton állítható, hogy a kiadvány jó útmutató mindazok számára is, akik a következő 10 évre kívánnak előre látni.

A könyv óriási érdeme, hogy hihetetlen alapossággal, szakértelemmel készült. Jól forgatható azok kezében, akik „csak” tájékozódni kívánnak a témában, azok kezében is, akik következtetéseket szeretnének levonni, és azoknak is jó alap, akik a szakellátás ezen területén dolgozva a jövőbeni célokat és teendőket kívánják meghatározni.

A fejezetről:

A gyermek bekerülés előtti időszakának vizsgálatával egy nagyon érzékeny területet igyekeztek a kutatók feltérképezni. Az állami gondoskodásba vétel előtti események, a családi tragédiák, a sokszor megélt kiszolgáltatottság, meg nem értés hihetetlen mély nyomot hagy gyermekeinkben. Nagyon sok seb szakadhat fel az emlékezések során, amelynek kezelésére nagy hangsúlyt és empátiát kell fordítani.

A kutatás anyagaiból kiderül, hogy a szakellátásba kerülés előtt nagyon sokféle élethelyzetekben éltek gyermekeink. A más és más családi légkör, a különböző anyagi helyzet eltérő beutalási okokat hordoz magában.

A fejezet hasznos információkat tartalmaz az alapellátás szakembereinek is, hiszen látható, hogy esetenként a felszínen mutatkozó jó körülmények ellenére mégis veszélyhelyzet alakulhat ki. Továbbá nagyon fontos, hogy a szakellátásban dolgozók ismerjék a gyermek életének előzményeit, életeseményeit, hiszen így tudják értékelni, kezelni a megnyilvánulások, viselkedések indíttatását, okait.

Ha megértjük és értjük őket, akkor nagyobb a lehetősége annak, hogy problémáikat közösen oldjuk meg, előre mutató, életüket pozitív irányba befolyásoló eseményekhez, történésekhez juttassuk őket.

Ezen fejezet hozzásegíti a szakembereket, hogy feladataikat jobban elláthassák.

Olvassák, elemezzék, hasznosítsák!

2.1 A gyermekek bekerülés előtti időszakának kérdésköre és nehéz életeseményeik (traumáik), kiszolgáltatottságuk

Ahhoz, hogy céljainkat megvalósíthassuk e gyermekek és fiatalok segíthetősége terén, érdemes az alaposabb tájékozódás érdekében azt is szemügyre vennünk, hogy milyen sorsállapotbéli sajátosságok, esetleg nehézségek és traumák kísérték életútjukat a gyermekotthonba való bekerülést megelőző időszakban. Látni fogjuk, hogy milyen kiszolgáltatott helyzetet éltek meg e gyermekek már egészen fiatalon. Komoly körültekintéssel és tapintattal vizsgáldtunk e területen. Nem szabad szem elől tévesztenünk azt sem, hogy a fentebb jelölt nehézségek, ill. azok oly gyakori traumatikus jellege nem könnyen megosztható a részükről.

Előzetes óvatosságunkhoz képest mégis azt tapasztaltuk, hogy a gyerekek komoly nyíltsággal és őszinteséggel voltak képesek beszélni erről az időszakról.

A bekerülés előtti stádium egyik fontos aspektusa a családi háttérük és az ahhoz való viszony.

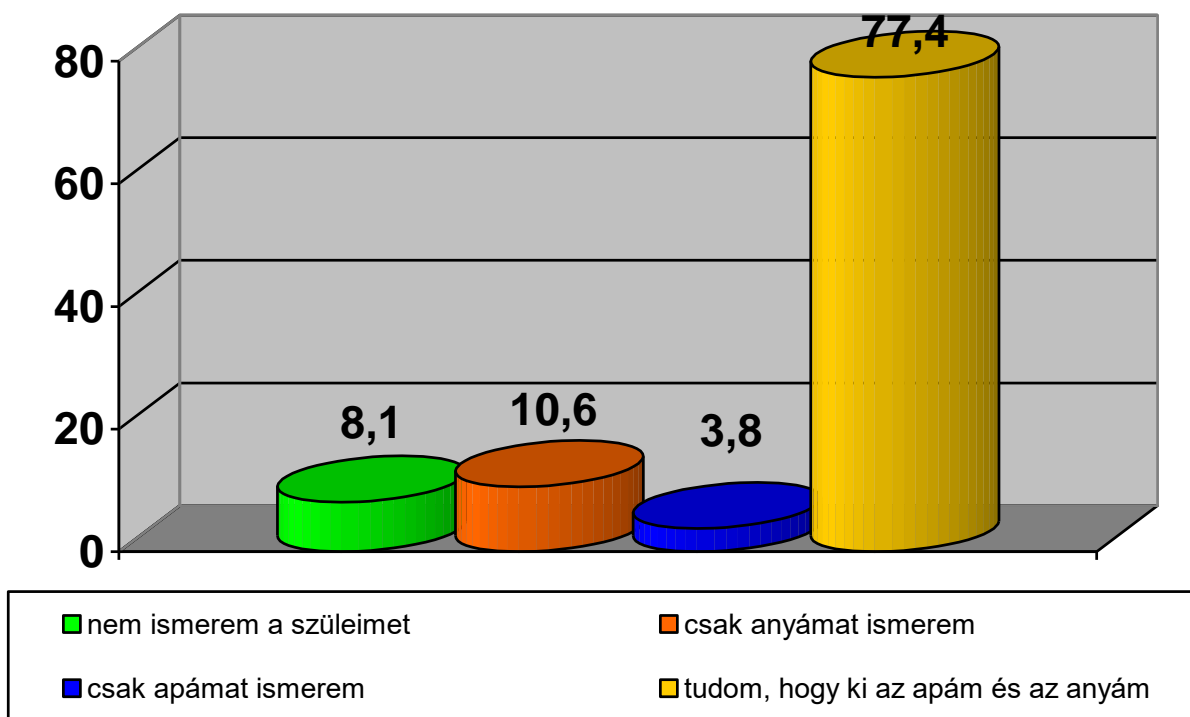
2.1.1 Családi háttér és az ahhoz való viszony

A szülők ismerete

A családhoz való viszony bemutatásakor világosan kell látnunk, hogy a gyerekek egy kisebb hányada (141 fő, 8,1 %) **nem ismeri sem anyját, sem pedig apját**. Kétszer ekkora arányban (250 fő, 14,4 %) vannak olyanok is, akik **csak az egyik szülőt ismerik**. Ebből az következik, hogy csak a gyerekek háromnegyede (1340 fő, 77,4 %) **ismeri mindkét szülőjét**.

Ismered-e a szüleidet?

	Esetszám	Százalék
nem ismerem a szüleimet	141	8,1
csak anyámat ismerem	184	10,6
csak apámat ismerem	66	3,8
tudom, hogy ki az apám és az anyám	1340	77,4
Összesen	1731	100,0

Ezért a továbbiak során külön elemezzük két csoport családhoz való viszonyát: azokat akik ismerik legalább az egyik szülőt (1590 fő, 91,9 %), és azokat, akik egyik szülőt sem ismerik (141 fő, 8,1 %).

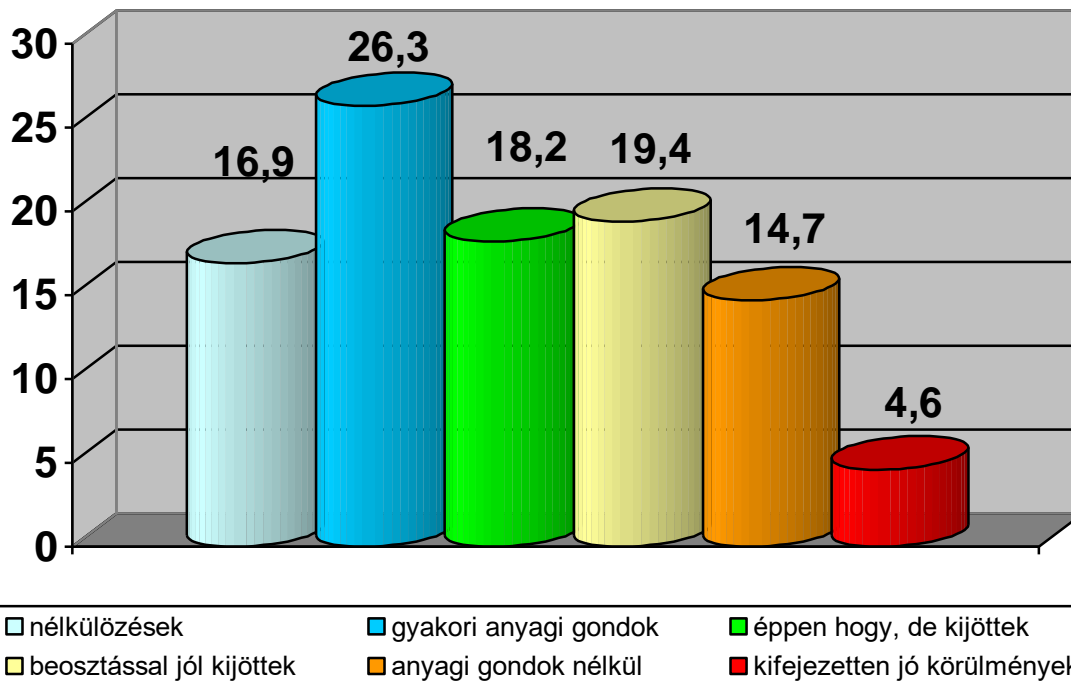
2.1.2 A család anyagi-jövedelmi háttere

Igen figyelemre méltó, hogy a gyerekek visszaemlékezésében kiegyensúlyozott kép jelenik meg a családi anyagi-jövedelmi helyzetéről: az anyagiak tekintetében **nem dominál a szegénység**.

A gyerekek valamivel több mint 40 %-a (43,2 %) számolt be rossz jövedelmi helyzetről, ugyanakkor közel 40 %-uk (38,7 %) rendezett, jó körülményekre emlékszik vissza.

Emlékezeted szerint milyen anyagi körülmények között éltetek?

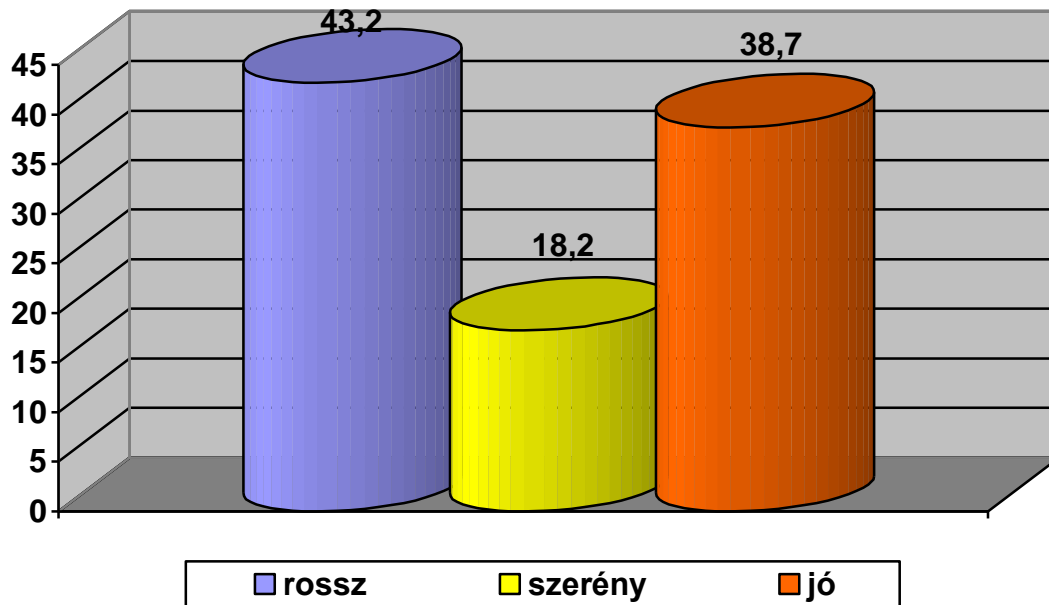
	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
nélkülözések között	244	14,1	16,9
gyakori anyagi gondok között	380	21,9	26,3
Éppen hogy, de kijöttek	263	15,2	18,2
beosztással jól kijöttek	280	16,2	19,4
Anyagi gondok nélkül éltek	213	12,3	14,7
kifejezetten jó anyagi körülmények között	66	3,8	4,6
Összesen	1446	83,5	100,0
Válaszhiány	286	16,5	
Összesen	1732	100,0	

Ha a rossz és a viszonylag jó anyagi-jövedelmi helyzetre utaló válaszkategóriákat összevonjuk, akkor még inkább láthatóvá válik a kép kiegyensúlyozottsága (*ennek értelmezésékor természetesen figyelembe kell vennünk, hogy mindez nem objektív mérésekre, hanem a gyerekek szubjektív visszaemlékezésére épül*). Ezt véve alapul máris megkockáztathatjuk azt a kijelentést, hogy az állami gondozásba vétel egy többkomponensű dolog, s az esetek jelentős hányadában nem a rossz anyagi helyzet játsza a döntő szerepet.

Emlékezeted szerint milyen anyagi körülmények között éltetek?

	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
Rossz	624	36,0	43,2
Szerény	263	15,2	18,2
Jó	559	32,3	38,7
Összesen	1446	83,5	100,0
Válaszhiány	286	16,5	
Összesen	1732	100,0	

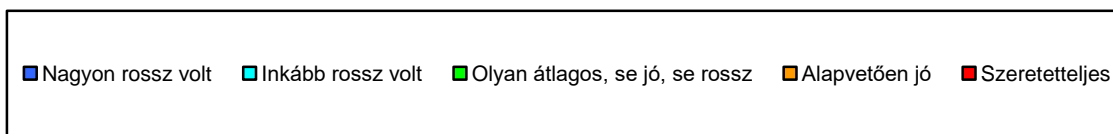
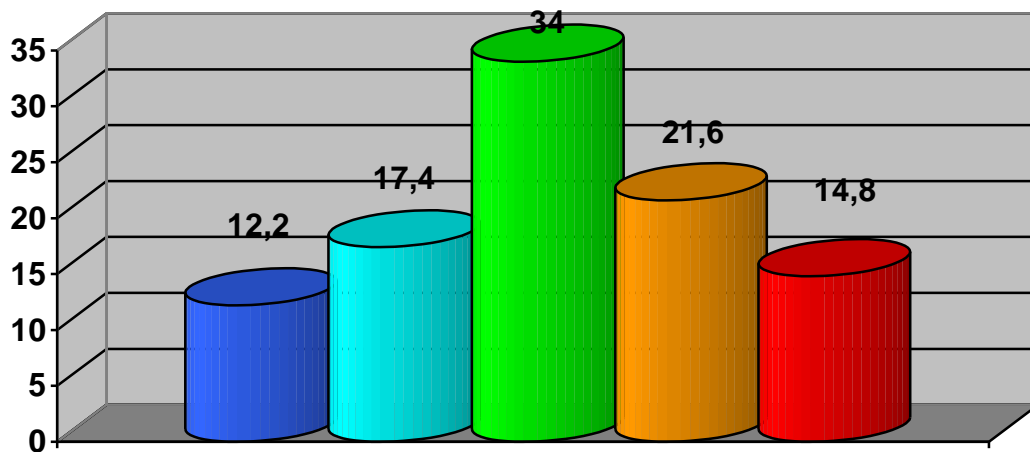

2.1.3 A családi otthoni légkör

A kép ugyanolyan kiegyensúlyozott, mint az anyagiak tekintetében: a gyerekeknek kevesebb, mint harmada számára jelent a szülői ház e szempontból rossz emlékeket, valamivel több, mint harmaduk viszont egyenesen jó ill. szeretetteljes légkörre emlékszik vissza. Természetesen itt is felvetődhet, hogy milyen mértékben lehet szó a múlt megszépítéséről, azt azonban leszögezhetjük, hogy az otthoni légkör megítélésében talán a gyerekek a legkompetensebbek.

Milyen volt az otthoni légkör?

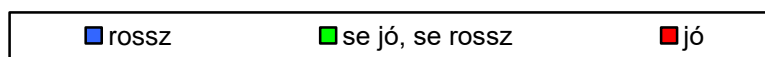
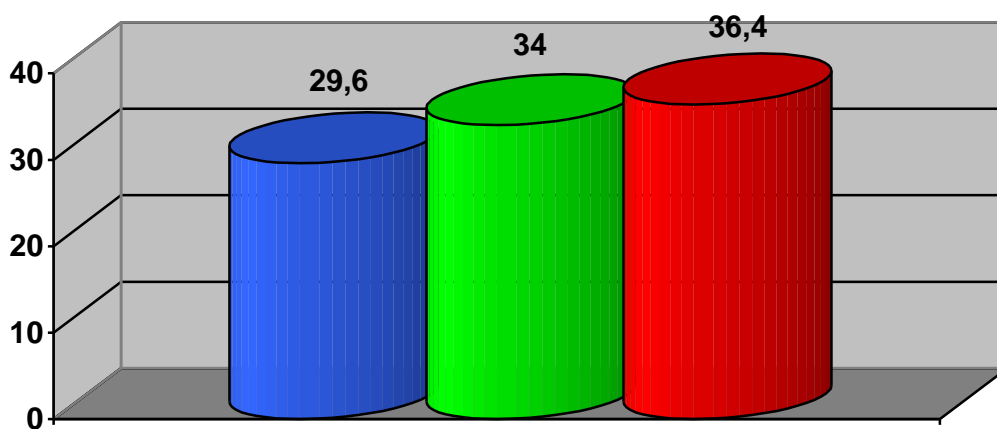
	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
1 Nagyon rossz volt	182	10,5	12,2
2 Inkább rossz volt	260	15,0	17,4
3 Olyan átlagos, se jó, se rossz	507	29,3	34,0
4 Alapvetően jó	322	18,6	21,6
5 Szeretetteljes	220	12,7	14,8
Összesen	1491	86,1	100,0
Válaszhiány	241	13,9	
Összesen	1732	100,0	
“Átlag” (1-5): 3,1			

A válaszkategóriák összevonásával csak megerősítést nyer, hogy a gondozásba vétel mögött nagyon sokszínű családi-emberi viszonylatok húzódnak meg: egyfelől nem csupán rideg légkörű családokból jönnek a gondozottak, másfelől pedig viszonylag gyakori az is, hogy szeretetteljes családi légkör mellett történik gondozásba vétel. Persze a “rossz” és a “se jó se rossz” mutatók elgondolkodtatóak.

Milyen volt az otthoni légkör?

	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
rossz	442	25,5	29,6
se jó, se rossz	507	29,3	34,0
jó	542	31,3	36,4
Összesen	1491	86,1	100,0
Válaszhiány	241	13,9	
Összesen	1732	100,0	

Az anyagi-jövedelmi helyzet és a családi légkör együttes előfordulását vizsgálva a gyerekek nem egészen egyötöde körében (18,9 %) fordul elő **“rossz-rossz”** helyzet! Egyébként szintén ilyen arányban (19,3 %) találhatunk **“jó-jó”** helyzetet. Ez azt is jelenti, hogy az esetek nagy többségében “vegyes képletek” fordulnak elő.

Egy érdekes mozzanatra ugyanakkor felfigyelhettünk: némileg másként emlékeznek a lányok és a fiúk, továbbá a fiatalabb (9-14 éves) és az idősebb (15-18 éves) gyerekek. Egyértelműen **“sötétebb” a kép a lányok ill. az idősebbek szemében**, s “derűsebb” a fiúk ill. a fiatalabbak szemszögéből nézve.

Ez igaz az anyagi-jövedelmi helyzet esetében is, de leginkább a családi légkör megítélésében ütközik ki. A családi légkör “melegségét” ötfokozatú skálán mérve 3,09-es átlagot kapunk, s ez az átlagérték a lányok körében 2,95 (szemben a fiúk 3,21-es átlagával), az idősebbek körében 2,99 (szemben a fiatalabbak 3,28-as átlagával).

Mindebből következik, hogy a “legsötétebb” képpel a 15-18 éves lányok (2,86), a “legderűsebb” képpel pedig a 9-14 éves fiúk (3,36) körében találkozhattunk. Előbbiek 38 %-a, utóbbiaknak csak 25 %-a szerint volt rossz az otthoni légkör.

/ **Megfigyeléseim** során gyakran találkoztam olyan helyzetekkel, ahol a gyermekek a spontán együttléjük beszélgetéseiben szinte szándékosan ködösen fogalmaztak egymás számára a bekerülés előtti időkről. Pontosabban egészen másként beszéltek egymás közt, és másként, ha mondjuk egy felnőtt odafigyelése (*mert mondjuk megkérdezte tőlük egy felnőtt*) volt az ok. Az interjúkból is érződik az a nyers őszinteség, melyet egy kliens csoportban mutat meg a gyermek, míg egymás közt, más körülmények során az erről szóló beszélgetések jóval felszínesebbek. /

Kitekintés: Interjú részletek a bekerülés előtti időszakról (5)

I. Interjú alany: „...Igen. Amikor összeverekedtek a szüleim, anyukám meg apukám, akkor is még nagyon kicsi voltam, erre is emlékszem. Akkor kijöttek a rendőrök, meg a mentők, mert apukám megharapta anyukámat. Átharapta a kezét.

Inkább negatív emlékeim vannak csak, pozitívak nem hiszem.

Mikor anyukám egyszer megütött, mert rossz voltam és odafutottam apához, és ő éppen borotválkozott.

Pofon vágott...

És akkor ezt én elmondtam apának, és ő másnap mindjárt föl is jelentette. Akkor már váltak a szüleim és apu mindenáron azt akarta, hogy nála legyek.

Az öcsém is kapott, de ő még kicsi volt... Úgy 2-3 éves lehetett, én akkor voltam 6 éves. Levert egy polcra valami porcelánt és anyukám nagyon mérges lett. Az öcsém nem mert lemászni az emeletes ágyról, de aztán valahogy lemászott, és beleesett a porcelánba négykézláb, és összevágta a kezét-lábát. És ezért kapott fülest.

Meg egyszer a konyhaszekrénybe is belemászott, és levert 30 tányért, leverte a polcra és kiborult, összetört, akkor is emlékszem, hogy kapott. Meg anyukám tiltott apukámtól....

Anyukám zárat szereltetett föl a szobákra, és amikor apu megjött, akkor bezárta a szobát ilyen láncos bigyóval.

És amikor megjött apu, akkor én mindig kinyitottam az ajtót gyorsan, hogy anyu ne lássa, és akkor kaptam aputól puszit.

Köszöntem neki. De amikor anyu ezt észrevette, akkor bezárta az ajtót.

Komolyabb veréseket is kaptam, de arra én nem emlékszem. Azt csak így.....a testvéreim mesélték.

Először akkor éreztem magam mindennel szemben tehetetlennek, amikor anyukámnak többször volt öngyilkossági kísérlete, és hát halála előtt 3 hónappal már elkezdte mondani, hogy ki fogja nyírni magát, és életének az utolsó estéjén, már megmondta, hogy mivel fogja felkötni magát, keresztbe teszi a gereblyét és akkor a...

Majdnem minden nap volt ilyen, hogy mivel fogja... És egy idő után már beleuntam, hogy hülyeséget beszél. Ez az utolsó, ez nagyon komoly volt, kifestette magát, megfürdött, ilyesmi és mi elrejtettük azokat a kellékeket, hosszabbítót meg a gereblyét és lefeküdtünk aludni, mert ő meg elment. És amikor visszajött, akkor felakasztotta magát a lépcsőfeljáróra, de a kutyapórázzal...

11 éves voltam...”

II. Interjú alany: „...Annyit tudok a bekerülesemről, hogy az édes anyukám bent hagyott a kórházban az ikertestvéremmel együtt. Ennyi... Ahogy megszülettem, rögtön otthagyt. Elhagyott. Ezt is csak hallottam...”

III. Interjú alany: „...Nálunk elég sok agresszió volt. Ahhoz képest, hogy a szüleim eléggé tanultak voltak. Anyukám pedagógusnő volt, apukám lakatos, de nagyon tanult embernek gondolom. Sokszor vert bennünket anya. Apu egyszer sem nyúlt hozzánk. Anyu viszont párszor poharat is tört el rajtunk. A veréseket csak addig kaptuk, amíg iskolába nem jártunk.

Ez 6 éves korom előtt volt, tehát addig, és utána már jött az iskola és utána már nem. 6 éves korom előtt, amikor óvodába jártunk nagyon sok büntetést kaptunk. Anya rajtunk próbálta levezetni, mert apával verekedtek. Anya mesélte, hogy apa egyszer kést is fogott rá. Csak azért nem váltak el, mert a testvérem megszületett, ekkor kb. 4 éves voltam. Akkor született és csak azért nem váltak el.

Lehet, hogy nem voltunk a legjobb gyerekek, de annyira kirívó esetek nem voltak, amiért megharagudtak...de néha a testvérem helyett is én kaptam, de úgy tudtam, ez nevelő szándékú volt.

Volt régen ez az adventi naptár, amiben csokik vannak, és mi előre haladtunk három napot. Ezért volt fakanál. Apa sokszor kiabált, vagy megütötte anyát, de úgy, hogy az ajtófélfára adta a másikat, de szó szerint. A vér nem folyt soha, de párszor nekünk kellett felhívni a rendőrséget.

Volt, amikor késsel fenyegette apa anyát. Mama mesélte. 5 évesen volt egy hasonló eset, amikor tényleg nagyon bepipult, és akkor kellett elmennünk valahova.

10 éves korom felé átköltöztünk az unokatestvéremhez. Az elején csak apa játékgépezéssel, alkoholizálással kapcsolatos dolgai miatt.

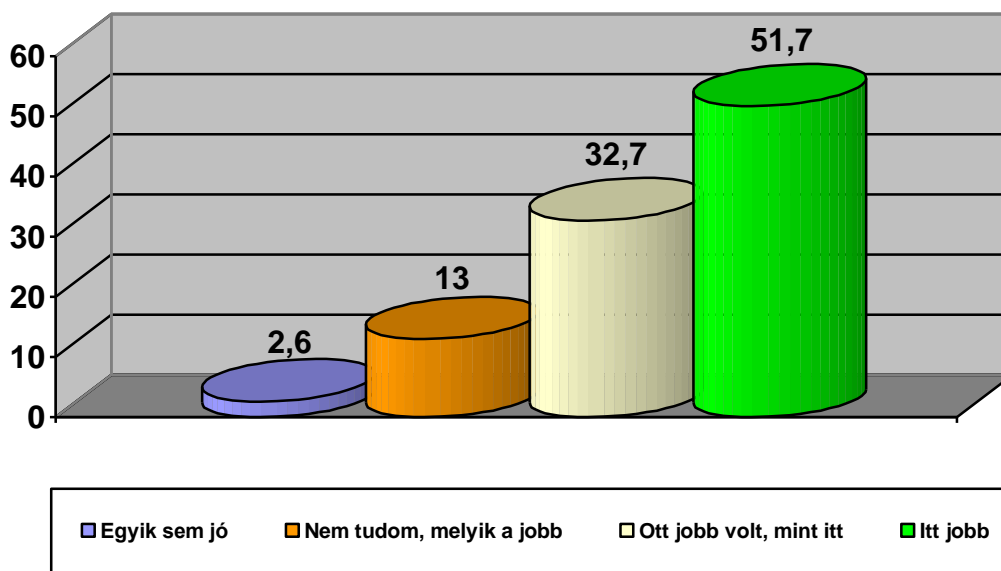
Anya aztán összejött egy kisgyerekekkel, akivel most is együtt van, és azért is, mert őt bűjtattuk, amikor apa ott lakott, akkor is bűjtattuk. 4 évvel volt idősebb nálam. A rendőrök elől is bűjtattuk. A rendőrök nem egyszer ránk kopogtak, ketten voltunk meg ő, és az ágynemű között kellett bűjtatni. Alig voltam 8-9 éves, a tesóm meg fiatalabb... A gyerek, akivel anya összejött 14 éves lehetett...”

2.1.4 A családi otthon és a gyermekotthon összevetése: hol lenne jobb?

A családi otthonra való visszaemlékezés alapján (a megkérdezett gyerekek hasonló arányban értékelték azt jónak is, és rossznak is) arra a következtetésre juthatnánk, hogy a családi otthon és a gyermekotthon összevetése során „döntetlen” eredmény születik. Némileg meglepő módon **az összevetés inkább a gyermekotthon javára dől el**: inkább a gyermekotthont tartják jobbnak, s valamivel szívesebben élnek itt, mint otthon.

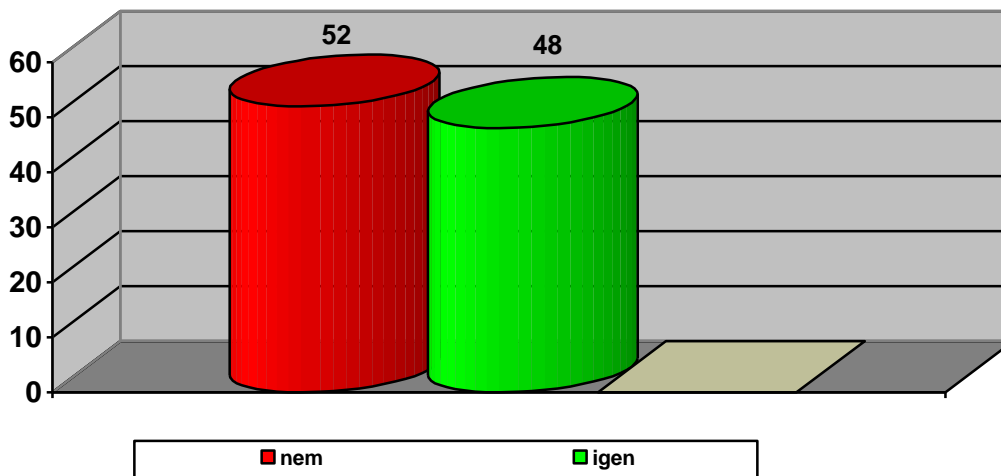
Összességében jobb volt-e otthon, mint itt a gyermekotthonban?

	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
Egyik sem jó	40	2,3	2,6
Nem tudom, melyik a jobb	199	11,5	13,0
Ott jobb volt, mint itt	501	28,9	32,7
Itt jobb	793	45,8	51,7
Összesen	1533	88,5	100,0
Válaszhiány	199	11,5	
Összesen	1732	100,0	

Szívesebben élnél-e most is otthon?

	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
nem	801	46,2	52,0
igen	740	42,7	48,0
Összesen	1541	89,0	100,0
Válaszhiány	191	11,0	
Összesen	1732	100,0	

A *szülői ház előnyben részesítése* szintén a *fiúk*, ill. a *fiatalabbak* körében erősebb. A szülői házat tartja jobbnak a megkérdezettek egyharmada, ez az arány a fiúk esetében 38 %, a fiatalabbak esetében pedig 41 % (szemben a lányok 26 %-os ill. az idősebbek 28 %-os arányával).

Ebből következik, hogy a lányok és az idősebbek szívesebben élnek a gyermekotthonban, mint a családdal. Az átlagos 52 %-hoz képest lányok 62 %-a vélekedett így (az idősebbek esetében ez arány csak 55 %-os).

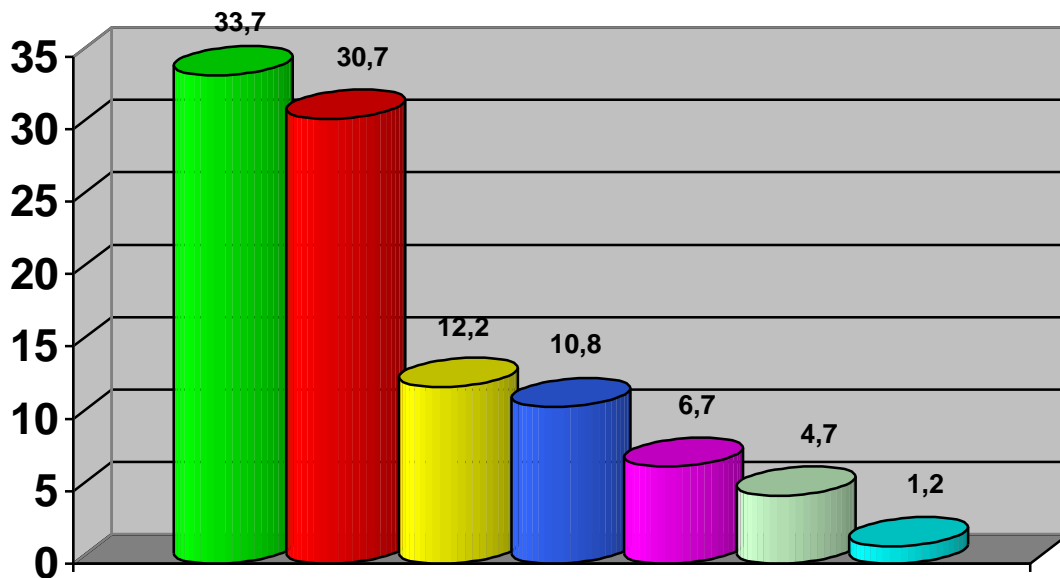
/ **Megfigyeléseim** szerint az idősebbek önreflexív képességének fejlettsége egyben oka is annak, amiért arányaiban másként nyilatkoznak a tőlük fiatalabbakhoz képest. Ugyanakkor azt is tapasztaltam számos esetben, hogy a korosabb fiatalok nagyobb szorongással élik meg azt a kérdést, hogy mi lesz velük a kikerülés utáni időszakban. Úgy vélem, hogy itt, ezeknél a fiataloknál az intézményhez mint biztonsághoz való ragaszkodás kézzelfoghatóbb. Ez lehet egyik oka az eltérésnek. /

2.1.5 Ki kezdeményezte a gondozásba vételt?

Az alábbi táblázatból világosan kirajzolódik, hogy a különböző szereplők milyen gyakorisággal játszanak szerepet a gondozásba vétel kezdeményezésében. Az első csoportban a *hatóságokat* (33,7 %) és a *szülőket* (30,7 %) találjuk. A kevésbé aktív második csoportba

tartozik maga az érintett gyermek (12,2 %) ill. a rokonok (10,8 %). A többi esetben az iskola (4,7 %) ill. egyéb személyek (6,7 %) és intézmények (1,2 %) a kezdeményezők.

	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
Hatóság	449	25,9	33,7
szülő(k), nevelő	408	23,6	30,7
maga a gyermek	163	9,4	12,2
Rokon	144	8,3	10,8
Iskola	62	3,6	4,7
szomszéd, ismerős	42	2,4	3,2
egyéb személy	47	2,7	3,5
egyéb intézmény	16	,9	1,2
Összesen	1331	76,8	100,0
Válaszhiány	401	23,2	
Összesen	1732	100,0	

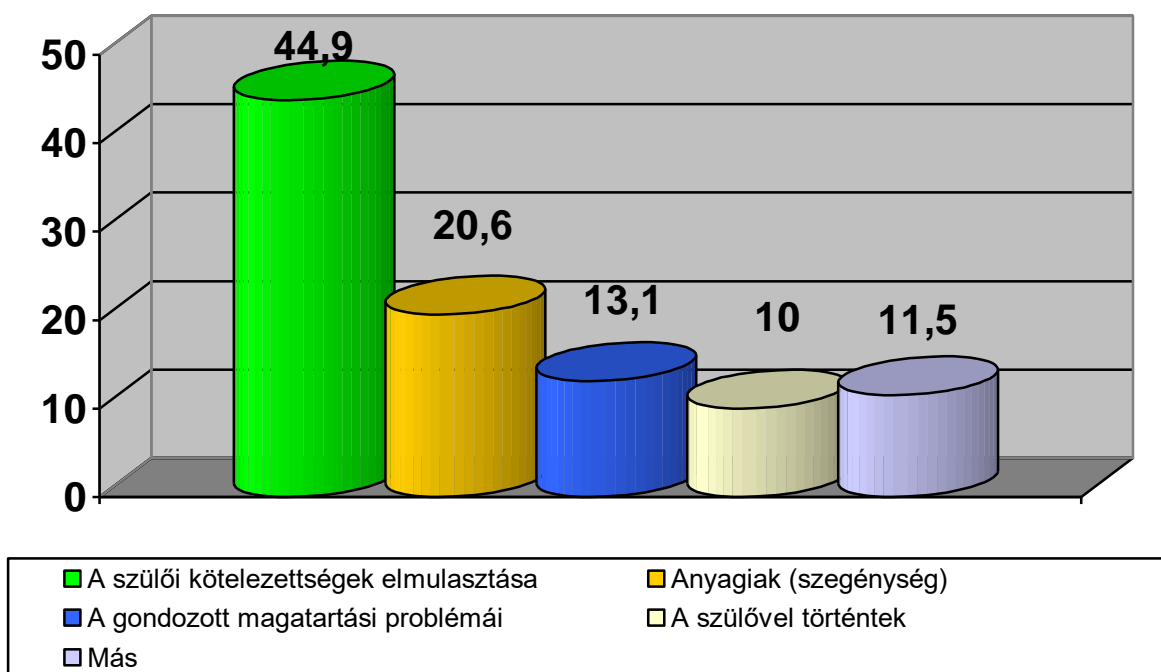

■ hatóság ■ szülő(k), nevelő ■ maga a gyermek ■ rokon ■ egyéb személy ■ iskola ■ egyéb intézmény

2.1.6 Mi volt a gondozásba vétel oka?

A gondozásba vétel az esetek csaknem felében (45 %) a **szülői kötelezettségek elmulasztására** vezethető vissza, az **anyagi okok** csak kb. minden ötödik esetben /20,6 %/ játszanak meghatározó szerepet. A főbb okok között szerepelnek még a gyermek magatartási problémái /13,1%/ és a szülővel történt olyan események /betegség, börtön, haláleset/, melyek a gyermek felnevelését veszélyeztetik /10 %/.

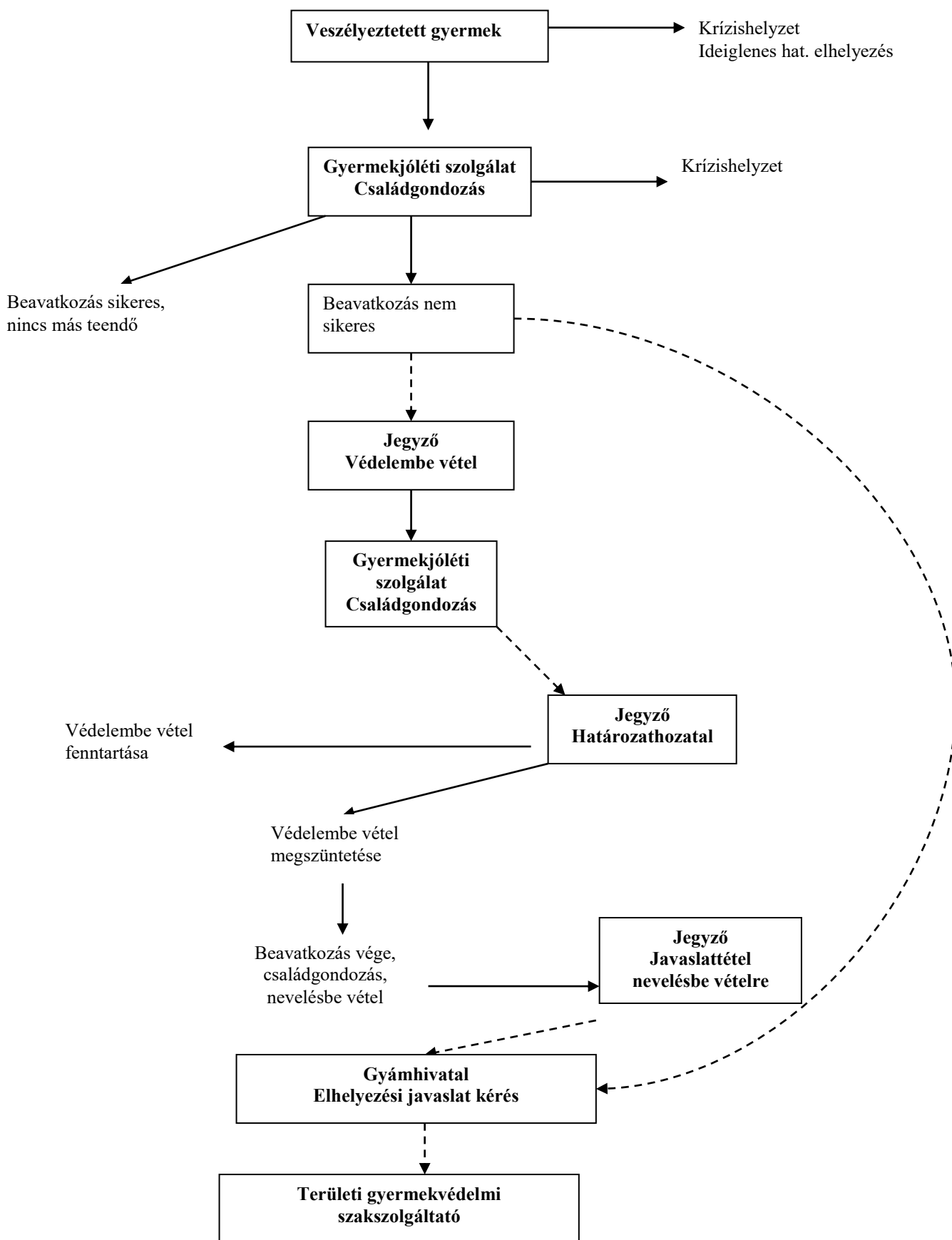
	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
A szülői kötelezettségek elmulasztása	630	36,4	44,9
Anyagiak (szegénység)	289	16,7	20,6
A gondozott magatartási problémái	184	10,6	13,1
A szülővel történtek	140	8,1	10,0
Más ok	161	9,3	11,5
Összesen	1404	81,1	100,0
Válaszhiány	328	18,9	
Összesen	1732	100,0	

Adataink szerint az összes megkérdezett közül 622 gyerek (35,9 %) hibáztat valakit a gondozásba kerülés miatt, leginkább (480 esetben) szüleiket. Ez pedig egyértelműen szerepet játszik a szülővel kapcsolatos érzelmi viszonyukban.

Az alábbi ábrákon - *csupán emlékeztetőleg* - kitekintést adnák a bekerülés folyamatára, hogy ezzel is segítsen az olvasót a rálátásban.

Kitekintés a védelembe ill. nevelésbe vétel folyamatára és rendszerére alap- és szakellátás szintjén (6)

A gyermek elhelyezési módzatai a teljes körű otthont nyújtó ellátása intézményi ellátás esetén, kutatásunkkal összefüggő módon

A szükséglet-megállapításra és szakértői vizsgálatra hivatott szerv a Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság (19 megye + főváros + 1 fellebbviteli fórumként is működő Országos Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság OGYSZB)

„Normál” gyermekotthonok
Normál szükségletű gyermekek döntő többsége

Különleges gyermekotthonok
Különleges szükségletűnek minősített gyermekek

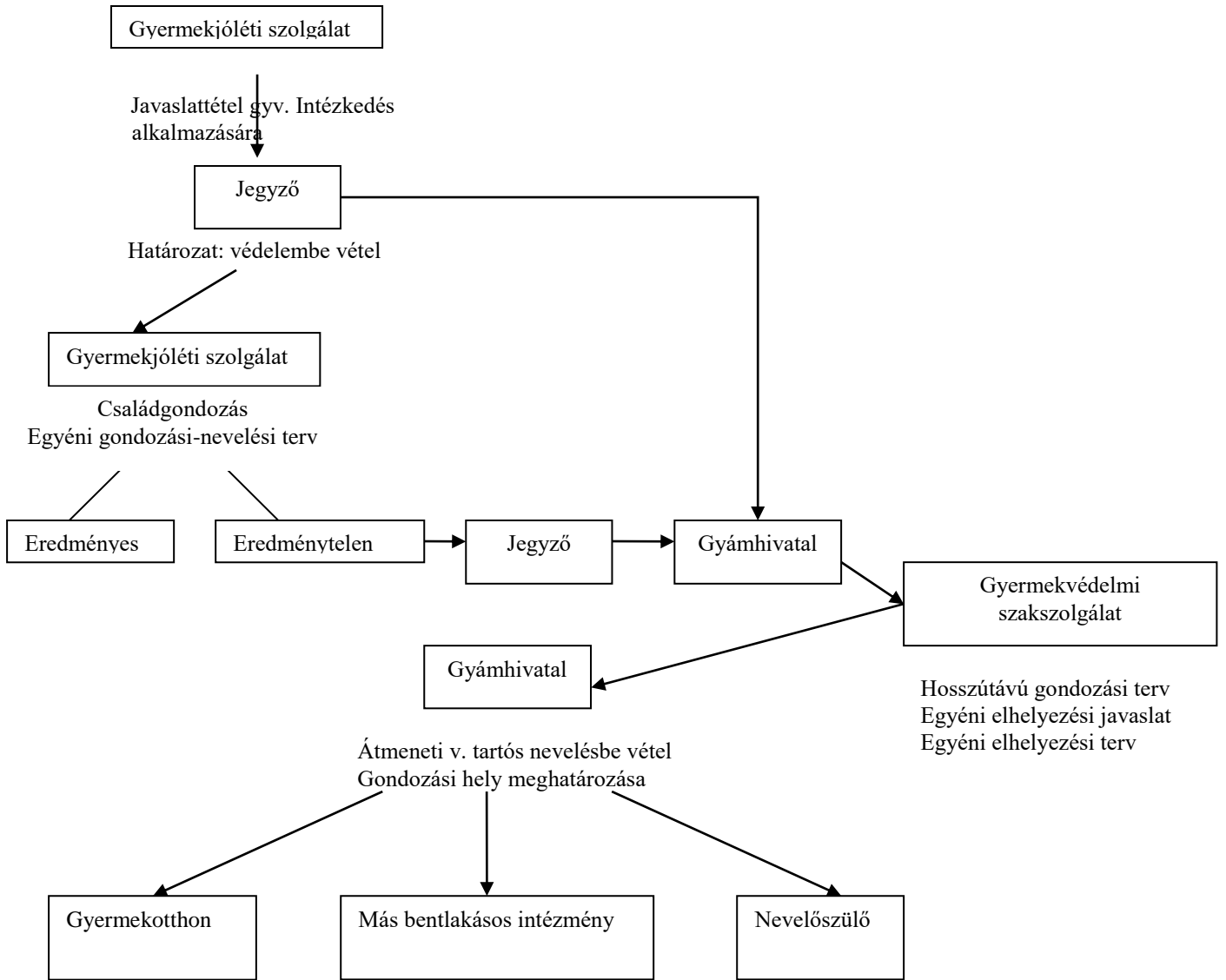
1. 0-3 év
2. Tartósan beteg (orvosi szempontrendszer mentén). Ők emelt családi pótlékra jogosultak
3. Különböző értelmi fogyatékkal, sérültséggel élő gyermekek és sajátos nevelési igényű gyermekek esetén (SNI) a gyermekvédelmi Szakértői Bizottság mindig kötve van a Tanulási Képességet Vizsgáló Rehabilitációs és Szakértői Bizottság véleményéhez

Speciális gyermekotthon
12 év felett állapítható meg a speciális szükséglet

1. Súlyos pszichés tünetekkel élő gyermek
2. Súlyos disszociális tünetekkel élő gyermek (gyermekkorú bűnelkövetés, magatartászavar, iskolakerülés)
3. Pszichoaktív szerbeteg vagy szerfüggő gyermekek

A Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság tagjai: Szociális munkás, szakpszichológus, gyermekorvos

A Gyermekvédelmi Szakértői Bizottság tagjai: Gyógypedagógus, szociális munkás, szakpszichológus, gyermekorvos és pszichiáter

Az alábbiak, a válaszadó gyermekek és fiatalok saját megfogalmazásait mutatják be három témában. ***Mi volt a gondozásba vétel oka? Mi volt rossz otthon? Mi volt jó otthon?***

Nagyon sokat viaskodtam magammal, hogy hol helyezem el ezt a megdöbbentő és óriási információ tömeget. Tehettem volna *(talán stílusosabban)* a függelék fejezetéhez is, úgy azonban féltő, hogy az olvasó figyelme elsikkadhat az alábbiak jelentősége fölött. Végül is úgy döntöttem, hogy ezen alfejezeten belül mutatom be, hogy miként gondolkodnak a gyermekek és fiatalok a bekerülés előtti időszak e három fontos kérdéséről. Azért döntöttem így, mert itt érzem fontosságát annak, amit most megtekinthet az olvasó, és akár szemezgetve a válaszok közt, elgondolkozhat e gyermekek mérhetetlen terheiről.

2.1.6.1 Gondozásba vétel oka a gyermekek és fiatalok megfogalmazásában

A kérdésre adott válaszok nemenkénti, kor szerinti bontásban:

9 éves fiúk válaszai	9 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - anyukám viselkedése - nem volt hova mennünk 	-
Nem válaszolt: 1	Nem válaszolt: 2
Össz létszám: 3 fiú	Össz létszám: 2 lány

10 éves fiúk válaszai	10 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - anyagiak - anyukám Pestre akart vinni, csak ezt apu nem engedte, így úgy döntött, hogy inkább bead 	- alkoholizmus, szegénység
Nem válaszolt: 3	Nem válaszolt: 1
Össz létszám: 5 fiú	Össz létszám: 2 lány

11 éves fiúk válaszai	11 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - a nővéremet megerőszkolta apukám testvére - nem voltak túl jók a körülményeink - nem emlékszem rá - szegénység - anyukám beteg volt és nem volt pénzünk - sok volt otthon a veszekedés - nem tudja - veszekedtek a szüleim (pl. a rendőrség is kint volt) apu részegsége - rosszkodtam, cigiztem, gyújtogattam, verekedtem, combon szúrtam egy gyereket, mikor 8 éves voltam - szüleim sokat veszekedtek - nem tudja - vertek - anyagiak miatt - elszöktem otthonról - nem volt pénz, rosszak voltak a körülményeink - lopás - sok volt a fizetnivaló - ittak apámék (anyukám meg apukám is) - nem volt otthon enivalónk, kizárt apa - vertek otthon - veszekedések - szüleim ittasan vezettek és autóbalesetben meghaltak - nem tudom - anyu meg apu megölték a szomszédunkat! - anyu - apu elvált - nagy veszekedés - anya meghalt - anyut börtönbe vitték, mert nagyon megverte aput, nem vigyázott ránk senki, kirabolták a házat - mindig piszkosan mentem iskolába - nagyon sokat bántottak - nagyon utáltam otthon lenni. - nem tudom. - anyukámék ittak és engem bemérgeztek, majdnem meghaltam. - apukám beteg lett, így nem tudott minket felnevelni - nem jártam iskolába, nagymamám meghalt - valaki azt mondta, hogy anyukámra rátettem a balhét, de ez nem igaz! - édesanyám alkoholizáló életmódot folytatott - anyu meg az apu veszekedtek - nem tudom - elment otthonról anyukám 	<ul style="list-style-type: none"> - mert apa dolgozott és nem akarta, hogy egyedül otthon maradjunk - apu sokszor be volt rúgva és sokszor vert - nem tudom - az, hogy egyedül mentem ki a játszótérre - nem tudja - anya nem tudott ránk főzni, mosni, nem tudott dolgozni - mindig veszekedtek és sok probléma volt otthon - anyu meghalt, apu börtönbe került - anyu, apu ivott - apu megölte anyát és azóta el van veszve. Eltűnt. - körülményeink miatt - a lakáskörülményeink - vertek - anya alkoholizmusa, anyagi körülmények - följelentett a szomszéd néni - nem jártam iskolába - nem tudja - ház miatt - rossz családi körülmények, sok veszekedés - (vérszerinti apám) megvert, a bátyám tett tisztába - nem voltak otthon a szüleim, nem vigyáztak ránk - anya rendszeresen ivott - tesóm nem járt iskolába - mert azt írta anyu a gyámságnak, hogy mi sose vagyunk otthon - nem volt munkájuk a szüleimnek - talán mert a szüleim ittak
Nem válaszolt: 17	Nem válaszolt: 17
Össz létszám: 56 fiú	Össz létszám: 43 lány

12 éves fiúk válaszai	12 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - mert a nagymamám megmérgezte magát - a testvéremet elütötte a vonat - azért, hogy tanuljak - meghaltak a szüleim - apa részegen jött haza, baltával fenyegetőzött. Rendőrök erőszakkal elvették minket anyutól. - nem tudja - nem tudja - anyukám alkoholista - a házuk nagyon rossz állapotban volt, ezért kellett bejönnünk. - gyámhatóság anyagiak miatt - kilakoltattak minket, elszegényedtünk. - anyagi körülmények - nem tudja - szüleim elváltak és rám nem tudott vigyázni - hát mert egyszer megütöttem egy tanárt, mert ő mindig vert engem - anyu nem tudott eltartani, nem volt lakásunk - albérletre nem volt pénzünk, miután apu kiment Kanadába - tesóm ellopott 1 milliót - apukám verte anyukámat - nem tudja - anyukám ivott - nem bírtak eltartani - veszekedés volt állandóan a szüleim között - nem tudom - fater be volt rúgva, mint az állat, muter feljelentette, mert kést fogott a tesó nyakához - nem tudott eltartani a családom - anyukám ivott, nagyon rossz anyagi körülmények, nagymama vert - nem törődtek velünk annyira - az, hogy apa ivott, anya dilis lett - vertek - nem volt ellátás otthon, ivás, szegénység - nem volt házuk, nevelőapám kidobott minket - anya beteg volt és nem tudott úgy nevelni - családsegítő kezdte, mert anya ivott... - hogy totál részegek voltak, főleg apa - óvoda kezdeményezte - rossz körülmények, szülői felelőtlenség - szegénység - cigányok megverték anyut meg aput - meg egy kicsit rossz voltam - nem volt hol aludnunk, kiköltöztettek minket - nem láttak el rendesen minket, anyáék ittak - leégett az otthonunk - leégett a házuk - mama nevelt, de ő beteg lett - nem jártunk iskolába - rossz voltam a suliban - anya meghalt - anya meghalt - azt hallottam, nem férek el a tesómmal 	<ul style="list-style-type: none"> - anyu elhagyott, nem tudott gondoskodni a családról - mindig beteg voltam, vesemedence gyulladásom volt - veszekedés - anyagi gondok miatt - mert nem jártam iskolába - anyukám elment és apukám nem bírt velünk - anya fiatal volt és bulizni akart - anya ivott, nem gondozott minket - anyukámék ittak - hogy egyszer kijött hozzánk a rendőrség és kocsin elvittek minket - anyu kiskoromban kiborított a kocsival - körülmények, veszekedések - verekedtek anyukámék - apukánk nem hagyott békében minket (anya kezdeményezte a bekerülést) - veszekedések - gyámhatóság. Apu alkoholista - alkoholizmus - nem volt házuk - ittak a szüleim, és nem volt étkezés napokig (csóróság) - apa vert - szöktünk, mert nagyon rossz volt - anyagi körülmények, szüleim halála - suliban volt gond - anya meghalt - apukám sokat ivott, tesóim azt hazudták, hogy apu megerőszakolta őket - anyu nagyon szeretett diszkóba járni, egyedül hagyott minket, ezért a féltesóm apám bevitt gyivibe

<ul style="list-style-type: none"> - a nevelőszülőnek voltak kisebb gyerekei és nem jöttünk ki egymással - tesóim tudják, de nem mondják meg - szüleim elváltak, így a gyámhatóság elhozott otthonról - édesapám fajtalanzkodott velünk - édesanya halála - szegények voltunk - rablás, autófeltörés, csavargás, iskolakerülés - anya ivott, cigizett - apát lecsukták, anya egyedül nem tudott gondoskodni rólunk - anyu bekerült a börtönbe, mama már nem bírt velünk, apu börtönben van - anya ivott, rosszak voltak a körülmények - nem tudtak eltartani minket rendszeresen - túlzott alkoholfogyasztás - nem tudtak eltartani minket, gyerekeket - nem tudja 	
Nem válaszolt: 20	Nem válaszolt: 21
Össz létszám: 85 fiú	Össz létszám: 47 lány

13 éves fiúk válaszai	13 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - vertek otthon, szomszédok zaklatás - anya elhagyott - A bekerülés előtti 1-2 hónapban nem tudta anya eltartani a családot - gyámhatóság kezdeményezte - testvéreim és az iskola - apu verekedett, anyu meg ráküldte a cigányokat. - A testvérem konfliktusa a szülővel - Apukám 4 éve meghalt, anyukám új barátja pedig megfenyegetett minket, de ez nem volt igaz csak a titkolózás - rosszul tanultam - Mert az anyu elment kurvának, és ezt apu rossz szemmel nézte - Anyám nem ment el bírósági tárgyalásra - Apukám mindig verte anyukámat. Nem akarta mamám, hogy ebbe nőjjeek föl - nem jártam iskolába - Anyám elhagyott a metrón - Anyagi gondok - nem tudott eltartani - iskolai problémák - nem tudom - nem tudom - nem jártam óvodába - apu ivott - anyukám szívbeteg - anyagi problémák miatt vettek gondozásba - kirúgtak a suliból - féltem a mostoha apukámtól - anyu sokat ivott és kiabálás volt, apu is ivott 	<ul style="list-style-type: none"> - Nem fizette ki anya a lakbért. Utána elköltöztünk, utána ide. - apám alkoholizmusa - apa kezdte, mert nem tudtak enni sem adni - Talán az az ok, hogy az édesapám a munkája miatt nem ért rá velem folyamatosan foglalkozni. - Apu meg anyu ittak - Anyagi körülmények - nem tudom - nem volt lakásunk - anyu lopni járt - Anyukám ivott - mert anyukám bántott - tesóim is bekerültek, és én jöttem utánuk, nem akartam apámmal élni - apa élettársa kitorpte az ablakokat és ezért - szüleim alkoholizmusa - hogy apukám meg anyukám börtönben volt - veszekedés - anyagi körülmények - az otthoni viták miatt - apu sokat vert minket - nem volt pénzünk - a házuk nem volt jó, a tető majdnem beszakadt - apa vert minket - nem volt házuk - a szüleim alkoholizmusa - a nővérem nevelt fel minket és már nem bírta tovább, ezért adott be minket. - nagymamám viselkedése

<ul style="list-style-type: none"> - anyukám nem szeretett minket, mindig kiabált - anyagi gondok miatt - rossz volt, iskolát is kerültem - vertek - anyukám halála - nem volt lakásunk, anya és apa ivott - édesanya - az édesanyám otthagytott a kórházban megvert - anya felfogadott albérlőket, anya odaadta nekik a pénzt rezsiért, ők meg elitták a pénzt anyánk elment, mama pedig nem tudott eltartani minket - gyámhatóság. Cigit árultak anyáék, börtönbe kerültek - anyukám beteg lett - apukám vert minket - családi körülmények - apa nevelése - ház eladása - anyának volt sok tartozása - anyagi körülmények - nem tudja - szüleim elváltak - nem tudom - anya elment - nem tudja - szüleim elváltak, én édesanyámmal maradtam, anyám összejött egy pasival, ő vert és erre figyelte a gyámhatóság - Műtötték a hasam, mikor megszülettem, egyből műtöttek. Apukám ivott és megverte anyukámat mikor terhes volt - Jól tanultam az oviban - édesanyám nem bírta tovább - a szüleim elváltak - nem tudott ellátni az édesanyám - Amikor születtem, édesapám börtönben volt, anya nem vállalta nevelésem - a szomszédok félre értették a helyzetet 	<ul style="list-style-type: none"> - anyu otthagytott minket, apu meg nem tudott felnevelni, mert ivott - mindig kikaptam - apa börtönbe került - édesanyám testvére megverte, anyám nem foglalkozott velünk, én neveltem a testvéreimet - elhanyagolás miatt - apu miatt - rosszak voltunk, meg anya bántott - nélkülözések - nem tudja - apa ivott és szétmentek - anyagi problémák - apa zaklatta a nővéremet - iskolába nem jártam, csavarogtam - nagyon szegények voltunk - mert nem volt házuk - anyuék sokat ittak - ledőlt a házuk - apa ivott és veszekedtek - szüleim veszekedései - apa alkoholista, testi fenyegetés
Nem válaszolt: 30	Nem válaszolt: 14
Össz létszám: 90 fiú	Össz létszám: 60 lány

14 éves fiúk válaszai	14 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - apám fajtalanzkodott a nővéremmel - nem tudja - nem tudom - sok volt a balhénk a tesómmal - nem tudom - anya állandóan ivott és bántalmazott - gyámhatóság kezdeményezte - Rosszalkodtam (ezt mondták) - anya ivott, vert minket, utána pedig elhagyott minket - felgyújtottam egy pincét - folyamatosan verte az apám - Nem tudom" (Talán nem tudtak otthon 	<ul style="list-style-type: none"> - anyukám nem élt velünk 4 hónapig - anyagi helyzet - szüleim - nagymamám nem tudta megfelelően gondunkat viselni - nem tudja - anya sokat ivott - csavarogtam - a rossz anyagi körülmények - édesapám meghalt, anyukám alkoholista, mostohaapám vert - nem volt lakásunk, mert kilakoltattak - családgondozó kezdte, mert kilakoltattak

<p>vigyázni rám, esetleg pénz)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Anyagiak - Mert szüleim utáltak - A szüleimnek nem volt lakása - anyu ivott - magatartásom - apám börtönben volt, anyám meghalt - Anyu ivott - nem volt lakásunk - Nem tudja - szüleim elváltak - nem jártam iskolába, ezért javasolta az iskola anyukám betegsége, majd halála - anyagi körülmények - munkásszállóban laktunk - tanulmányok - anyagi gondok - az, hogy apám elhagyott - nem jártam suliba - rossz anyagi háttér - lakásprobléma, családi veszekedés - a szüleim összeveszttek, anyukám elment otthonról, apukám dolgozott, nem mentünk iskolába - megverték, és bekerültem a kórházba - anyukám végett adtak be - nem jártam iskolába - apukám sokat piált - a házuk szinte romos volt - nem tudja - apu ivott, elvette anyu fizetését - nem találták anyukámat - ütöttek, mindig elköltötte a pénzünket anya, éhezünk, és mindig felkeltett, hogy vigyázzunk a picikre - vitázott a család - nem volt pénz - az iskolából állandóan elszöktünk - mindig vertek minket - anya halála, apa ivott, többször megverte, úgy hogy a balesetin kötött ki - nem volt házuk - kilakoltattak a házból bennünket - apukám bekerült a kórházba, anyukám meg beadott az intézetbe - kilakoltattak bennünket, nem volt hol lakni - nem jártam iskolába - anyám magatartása - anyám és mostohaapám veszekedtek - veszekedés - nem tudom, mert kicsi voltam - apa ivott, anyám elhagyott - nem tudja - nem tudja - lopás, betörés - szüleim vitája - nem jártam suliba - szüleink egyedül hagytak minket 1-2 napra, szomszéd ezért betelefonált - apám börtönben volt, anyám nem vállalta 	<p>bennünket, szálláson laktunk..</p> <ul style="list-style-type: none"> - anya bérgyilkosokkal megölette apát. Tehát a bekerülés oka: apu halála, anyu börtönbe kerülése. - anyagiak és a szüleim ittak - Apukánk megbetegedett és nem tudott minket gondozni. - Hogy nem viselte el anyám, hogy apám mellett álltam. - nem jártam suliba - mindet láttam, amikor apukám megverte az anyukámat - apukám vert - nem jártam iskolába - azt mondták, hogy nagyon sokat ver anyukám - nem jött értünk apu - nem tudja - szüleim alkoholizáltak és nem volt pénzünk - lakás gondok voltak - elvesztettük a lakást, ahol éltünk - anyagiak - az, hogy börtönben születtem, és anyám nem tudott eltartani - lehet, hogy az anyagi körülmények miatt anyukám nem tudott gondoskodni rólunk, rossz családi körülmények - szétváltak anyuék - nem jártam iskolába - baleset - anyagi körülmények nem feleltek meg az elvárhatónak - anyukám alkoholra költötte a pénzt - sok veszekedés, apu börtönbe került, anyu kórházba - apa eladta a házat, a rokon, akihez kerültünk, nem megfelelően viselkedett - anyuék vertek+ berúgtak - nevelőapámmal konfliktus - mert egyedül maradtunk és nem volt, aki vigyázzon ránk - pucéran álltunk a buszmegállóban, anyu nem adott enni - anyukám már nem bírt vállalni - fiúzás miatt - nem tudom - nem volt felügyelet - apa elhagyott - körülmények nem voltak jók, apa ivott és bántotta a családot - elment a pénz az ivásra - a betegségem (lisztérzékenység, epilepszia), a lisztérzékenységet nem tudták otthon kezelni - szülőmmel nem jöttem ki - nem tudja - szíjjal vert a mostohaapám - apu meghalt és anyu nem tudott minket szerintem felvállalni - óvónő vette észre rajtam az ütésnyomokat, anyukám élettársa nem adott enni - anyagi helyzet
--	--

<p>értünk a felelősséget</p> <ul style="list-style-type: none"> - rossz voltam, nem csináltam semmit. - nem bírtak velem - szüleim elváltak - apu hamar meghalt, és anya élettársát nem szerettük, ivott, nővéremhez kerültem, de neki sem volt pénze - nem jártam iskolába - nem tudom pontosan - állandóan verekedtem - életveszélyesnek nyilvánították a házunkat, meg apával volt gond - szüleim börtönbe kerültek - apu ivása - nem volt pénz - anyagi gondok, veszekedés - apa és anya közti vita - apa halála miatt anya sokat ivott - beteg voltam, és nem volt pénz arra, hogy meggyógyítsanak 	<ul style="list-style-type: none"> - anyuék néha ittak - nevelőapánk vert minket - nevelőapám verte anyukámat - családi körülmények - édesanyám rendszeresen ivott - alkohol - tesóm lopott össze-vissza, anyu elhagyott minket - nem tudom - édesapám - apu nem tudott minket eltartani, mert anyu meghalt, és ő se dolgozott - megsajnálta a szülőm - nem volt mit enni, nem volt hol aludnunk, féltünk, bántottak minket - nem tudja - nem tudom - szökdősések, bandázás - elhunytak a szüleim
Nem válaszolt: 33	Nem válaszolt: 28
Össz létszám: 111 fiú	Össz létszám: 98 lány

15 éves fiúk válaszai	15 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - az öcsémet elütötte a vonat - szüleim nem voltak házasok, s a nagymama nyomására adtak be - mostohaapám viselkedése - nem jártam iskolába - apa kezdeményezte, nem tudom miért - Anya apának azt mondta telefonba, hogy csavargunk, nem járunk iskolába - unokatesóm lopásba kevert minket - nem mindig jártunk suliba, csavarogtunk, lógtunk - jegyző kezdeményezte, nem tudom mi volt az ok - anyagiak, édesanyám betegsége - önkormányzat kezdte, mert csavarogtam és loptam - hát hogy ittak - nem tudom - nem tudom - nem tudom - Anyagiak - Apám drogozik, amikor bevitt, akkor is be volt löve - nevelőapámmal nem jöttem ki, és nem jártam iskolába. - nem jártam iskolába, balhékat csináltam - nem tanultam, csavarogtam - rossz voltam - talán a szegénység, ahogy hallottam - nem jártunk iskolába - mert (anyám) eladta a lakást, s nem tudott hova tenni minket - apróbb dolgok is problémákat szültek 	<ul style="list-style-type: none"> - apám börtönbe került, mamám nem tudott foglalkozni 5 gyerekkel - nem tudja - nem jártam iskolába - nem jártam iskolába - Anyám börtönbe került, mamám nem tudott ránk vigyázni. - testvérem kezdeményezte apu ivása miatt - az anyám otthagyt/elhagyott minket - Két tesómtól elkaptuk a tetűt, ezért szociális munkások jöttek hozzánk. - A szüleim állandóan ittak és verekedtek - Mert nem volt lakásunk, se pénzünk - Bántalmazás, alkohol - iskolába nem jártam rendszeresen - anyagi körülmények - anyagi gondok - körülmények - anyu, apu ivott - a szüleim - a szüleim - verekedés, mostohaapám állandóan vert - rossz körülmények - aki ott volt nálunk plusz két gyerek, a fiú drogozott, a lányt kirakták a sarokra - szüleim életvitele - ivás - a szüleim sokat veszekedtek - anyukám a mamánál volt betegen, apukám nem jött értünk, óvónő telefonált családsegítőbe, otthonba vittek - romló tanulmányok anyukám halála után - az apám ivott és bántalmazott minket, súlyos

<ul style="list-style-type: none"> - rossz voltam, nem bírtam magammal - rossz körülmény - nem sokat voltam otthon, csavarogtam - kerültem az iskolát, lógtam - rossz volt a ház - környezet - csavargás, engedetlenség - meggyanúsítottak a testvérem balesetével, közben ártatlan voltam, mert megcsúszott - nem jó magaviselet - anyám árulta a testét, anyagi gondok - a szüleim alkoholizmusa és a szegénység - nem akartam hazamenni a nevelőszüleimtől - meghalt az, aki nevelt, ez nem a szülöm volt - szegénység - rossz anyagi körülmények, nem jártam suliba - anyám drogozott, apám elitta és elgépezte a pénzt, én csavarogtam, drogoztam - nem tudja - ivott az apám, anyám elment - mert apukám utált, a mostohaaterom - nem mondtak semmit, a rendőrség kocsiba rakott minket és elhozott otthonról - apu oldalba szúrta anyut - mindig veszekedtek a szüleim - nem tudom - anyám és a kórház kezdte a gondozásba vételt szegénység és az anyai kötelességek mulasztása miatt - nem megfelelő körülmények - körülmények+ a viselkedésem - igazi szüleim meghaltak, a nevelőszüleimnél rosszakodtam, azok visszaadtak az intézetbe.. - nem mentem iskolába - lógtam - az apa agressziója - apa alkoholizmusa - anyagi körülmények - apukám bántott minket - anyagi körülmények miatt - mert én ... vagyok, más volt az apám - anyukám meghalt, apa dolgozott, mama bekerült a kórházba - nem jártam suliba - nem mostak ránk, meg ilyenek - anyám - apu ivott - apám meghalt, anyám nem tudott eltartani - szüleim összevesztek, anya ivott - nem tudtak eltartani - szüleim ittak és elváltak - szüleim ittak - nem jártam iskolába - szüleim szétváltak - anya meghalt, apa nem foglalkozott velünk - szüleim vertek, ittak, börtönben van mind a kettő - nem jártam suliba - halál - nem jártam suliba, lopás miatt 	<ul style="list-style-type: none"> anyagi gondok - családi problémáink - anya meghalt... - a mamám élettársa fajtalankodott a nővéremmel és velem is akart - apa meghalt, anya nem tudott eltartani minket - nem jártam haza időben, rossz baráti társaságba kerültem, makacs voltam - otthoni veszekedések, nem jártam iskolába - a szegénység - anya nem dolgozott, nem volt pénzünk - nem volt hol laknunk - anyagiak miatt - ruházkodás nem volt jó, nem volt villany, nem lett befizetve az ebéd az iskolában, anyu iszákos - rendőrség kezdeményezte - az apám börtönbe kerülése után a gyámhatóság kezdte a gondozásba vételt, mert a nagyapám nem tudott ellátni - mert apukám ivott, az édesanyám meghalt - ütöttek, ittak anyukámék - nem tudtak minket ellátni - meghaltak a szüleim, ezért a gyámhatóság intézkedett - ital, zaklatás... - börtön - ALKOHOL - nem tudtak az anyukámék eltartani/ittak/ - nem jártunk iskolába, nem volt tiszta ruhánk - nevelőapámmal nem jöttem ki - apu erőszakoskodott - anyukám ivott - nem tudom - nem jártam suliba - anyagi körülmények - anyám ivott - vertek otthon - mostohaapám vert, elitta a pénzt - apuval veszekedtünk, ...ba költöztünk, és anyu beadott minket - anyukám ivása - anyu nem járatott iskolába - édesanyám börtönbe került - nevelőapám zaklatott - a szüleim vertek - zaklatás - anya lebénult, apa nem foglalkozott velem/velünk - családi körülmények, válás - hagytak csavarogni, nem foglalkoztak velem - apu ivott, nem dolgozott, nem volt pénzünk - nem jártam iskolába - elszőktem otthonról, kiadták a körözést és bekerültem ide (nevelőapám kezdeményezte) - nem jártam iskolába - vérszerinti szüleim halála, nevelőszüleimnél veszekedés, hibáztattak mindenért, elköltötték a pénzem - nem jöttem ki a nagybátyámmal
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - baleset - anyukám belement a késbe - családi problémák, apám ivott - nem volt a házban semmi és nélkülöztünk - balhék - nem jártunk iskolába - Anyagiak - nem jártam iskolába - börtönbüntetés - rossz körülmények - egészségügyi okok, lakhatási problémák - műteni akartak agykoponyával - édesanyám halála után édesapám nem tudott minket eltartani - nem volt jó a körülmény, nem volt pénz, áram, kiraboltak minket - nem jártam iskolába - magatartás - nem volt pénz - mindig elszöktünk, meg anyukám betegsége - apu alkoholista volt, tányérokat tört, anyut is bántotta néhányszor - apu börtönbe került - szüleim meghaltak - otthoni körülmények/anyagiak, veszekedések/ 	<ul style="list-style-type: none"> - diszkó, verekedés, sulis kerülés, szökés - Nem jártam suliba, anyám ivott, apámat nem sokat láttam. - Édesanyám elhagyott minket. - Meghalt a nagymamám. - Mert a nővéremnek nem adtam oda a pénzem. - anyagi körülmények - anya elkezdett inni - az otthoni problémák, anya apa alkoholproblémái - nem jött értem az anyukám - a szüleim összeférhetlensége, minket is gyűlölt az apám - ház nem volt jó, pénz nem volt - született egy gyermekem - iskolakerülés miatt - nem jártunk iskolába
Nem válaszolt: 20	Nem válaszolt: 25
Össz létszám: 129 fiú	Össz létszám: 113 lány

16 éves fiúk válaszai	16 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - csavargás, rendőrségi ügyek - valakivel való sorozatos konfliktusom - mert ez így jobb - anyagi gondok miatt - mert nem jártunk suliba - a továbbtanulás miatt így jobb - nem jártam iskolába - nem tudja - szüleim halála - édesapám meghalt és az édesanyám nem tudott ellátni - meghalt anyukám, koholt vádak miatt. - családi körülmények - családi körülmények - nem volt jó családi körülményünk - apukám börtönben volt, anyukám ivott és elhanyagolt minket - keveset jártunk iskolába - Sok volt az alkohol, a szüleim sokat ittak - Mert nagyszüleim már öregek voltak és nem tudtak mindent biztosítani a számomra. - rossz voltam - nem jártam iskolába, meg haverokkal lógtam sokat - lógtam az iskolából - Hobbim volt, hogy mindig felültem a tetőre és kövekkel dobáltam a gyerekeket. - apám kábítószeres - anyagiak 	<ul style="list-style-type: none"> - veszekedés - anyám egyedül hagyott minket másfél éves babával - elhanyagolás, szüleim italoztak - fegyveres rablásom volt - anyu mindig ittas volt, nem volt otthon kaja, veszekedtek - apám ivászata - anya iszik - gyámhatóság kezdte, mert édesanyám rendszeresen ivott - nagymamámmal való viszonyom. - Azért mert eleve ingadozott az, hogy van - e albérletünk vagy nincs, volt, hogy az utcán laktunk - mert egy párszor elszöktem, így nem vállalta értem a felelősséget. - Anyagiak - Sokat füllenttem és csavarogtam a haverokkal. Nem szerette a havert és nem jártam templomba. - Anyagiak - Szüleim elváltak, apunak nem volt pénze - apám alkoholista volt - ötször megszöktem otthonról, mert vertek - Anyagiak - iskola, hiányzás - otthoni környezet - anya kórházba került és nem tudott eltartani

<ul style="list-style-type: none"> - a szüleim viszonya egymással - anyagiak - szüleim - Meghalt az anyám, apám meg nem törődött velünk - nem volt hol lakni, mert eladták a lakást a szüleim - soha nem mondták meg nekem - a ház rossz állapota - össze akart dőlni - pénzügyi problémák, elhanyagolás - néha iskola mellé jártam - ivás, veszekedés - nem jártam iskolába - anyagi okok miatt - nem tudja - anyagi gondok - nem jártam suliba, rendőrségi ügyeim voltak - elváltak a szüleim, s nem voltak megfelelőek az anyagi körülmények - a melóban ittam - nem megfelelő anyagi háttér - nem volt lakás, anyagi háttér - anyagiak - papír szerint magatartászavar, a gyámhatóság szerint rosszak a körülmények. Zavarta őket a vastag aktám - az iskola elhanyagolása - anyu alkoholizmusa, verekedtem a suliban - körülmények, alkoholizmus - apa meghalt, anya ivott, alkoholista - otthagyt anyu - nem jártam suliba+ rossz voltam - gyámhatóság. Anyu ivott - anyu elhagyott bennünket - apám ivott, testvéreim is bent voltak és be kellett jönni - az otthoni dolgok miatt - elváltak a szüleim, anyukám rosszul nevelt - nem voltam jó, rossz társaságba keveredtem - anyagi háttér - anyagiak - eladtuk a házat és nem vettünk újat - szüleim halála - nem volt hol laknunk - anyagi - apu halála - szüleim nem törődtek velünk - családi körülmények, ill. utóbbi időben nem jártam iskolába - nem kellett nekik - nem jártam iskolába - anya elment otthonról. utána én is kértem, hadd legyek itt, hogy tanulhassak, tisztálkodhassak - Szociális problémák. - Tesómnak barátja lett, én meg balhéztam. - Nem volt mit ennünk. - Rossz voltam az iskolában. - ittak, ezáltal sok veszekedés - a család alkoholizmusa 	<ul style="list-style-type: none"> - A szüleim állandó vitája - nem jártam suliba, rossz társaság miatt - ittak - anya ivott - anyagi gondok - anyagiak - nem jártam iskolába - anyagi gondok - veszekedés, édesapám alkoholizmusa - édesanyám 9 éves koromban meghalt, nővérem nevelt 13 éves koromig, majd beadott személyes konfliktus miatt - anyagi háttér rossz volt, se a lakás, se semmi, nem voltunk tiszták - egyedül éreztem magam, társaságot kerestem - édesapám elitta a pénzt, nevelőanyám nem tudott minket vállalni - védelem alá helyezzenek - idős, beteg szüleim - szegénység - nevelőszüleim meghaltak, nevelőszülő anyám pedig vert - szüleim bántalmaztak, alkoholizáltak - nagyon rossz volt otthon a légkör - anyám ivott - körülmények, anyu ivott - apa nem tudott eltartani engem - apuval veszekedtünk - nem volt házunk - rosszság miatt - családi okok. mama meghalt, apa egyedül nevelt - nem éreztem jól magam otthon. Anya meghalt, és apa sokat ivott - az, hogy apánk verte anyánkat, meg minket is vert - rossz volt az életem - apa elmezavaros volt és fenyegetőzött, hogy megöl - anyu nem tudott minket ellátni - apám ivott - alkoholisták a szüleim - szüleim szenvedélyei, verés - nem volt elég pénz a kiadások fedezéséhez - alkoholizmus - nem jártam iskolába - veszekedések - anyukám ivott, nem volt hol laknunk, nem jártam iskolába - apukám bántalmazott - apuval összevesztünk - nem tudtunk jól megélni, és a nevelőapám.. - veszekedés - a körülmények, meg hogy féltettek a mostohaapámtól (minden nap vertek) - csavarogtam, rossz voltam - szüleim ittak - anyu ivott, apu nem dolgozott - anyagi körülmények - apa miatt, veszekedés, verés, egyedüllét
---	--

<ul style="list-style-type: none"> - mostohaanyámmal nem tudtunk kijönni - apám ivott - nem tudja - nem jártam rendszeresen iskolába - meghaltak a szüleim - apa ivott - anyukám eladta a házat - a szüleim veszekedtek, ütötték a testvéreimet és engem is - anyu meghalt, apu alkoholista lett - édesanyám tüdőrákja miatt kerültem be - szüleim ittak és vertek - szüleim szétválása - édesapám bántotta anyámat, börtönbe került, édesanyámnak nem volt munkahelye - édesapám halála után nem jártam iskolába és nem fogadtam szót, sokat voltam távol otthonról 	<ul style="list-style-type: none"> - anyám az unokatestvérével jött össze, mama nem vállalt, és már én sem akartam együtt lakni velük - Szerintem a nehéz körülmények miatt. És ütöttek minket. - apám alkoholista volt - egyedül hagytak - nem jártunk suliba - édesanyám meghalt - megölte apa az unokatesómat - nem jártam suliba, otthonról szöktem a bátyám miatt - a barátommal jártam és nem jöttem ki a családdal emiatt - apa nem tudott volna minket eltartani meg ivott - alkohol - Szüleim ittak és apu vert minket
Nem válaszolt: 51	Nem válaszolt: 23
Össz létszám: 140 fiú	Össz létszám: 105 lány

17 éves fiúk válaszai	17 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - apa ivott, anya félrejár - anyukám rosszul bánt velem - nem tudja - nem jártam iskolába - családi, magatartási probléma - elszöktem otthonról - apám ivott - a fater sokat ivott - szegények voltunk, azt mondták - anyám elitta a pénzt! - nagymama kezdte, mert nem jártam iskolába, hanem csak mellé. - családi körülmények - anyu meghalt, nagyit nevelt, de ő beteg lett, nem tudott már ellátni, kezdeményezte a gondozásba vételt. - jegyző kezdeményezte a gondozásba vételt ne üssön minket apám - alkoholizmus - anyagi körülmények. Vertek - apuval éltem együtt, de apu állandóan dolgozott és egyedül voltam otthon - nevelőapám vert, nem ehettem- ez volt a büntetés - csavargás - magatartási problémák - anyu sokat ivott - nem jártam iskolába - lakásprobléma - állandó veszekedés, feljelentés, iskolába nem jártam - nem jártam iskolába - nem jártam iskolába - apu nem vállalt engem 	<ul style="list-style-type: none"> - elszöktem otthonról - magatartás - nem tudja - betegség a családban, anyagi gondok - apukám tettei - édesanyám ivott - nem tudtuk megoldani anyámmal a köztünk lévő konfliktusokat - mert engem molesztált az apám, s úgy gondolták, a többi testvérem is veszélyeztetve van - rossz voltam az iskolában - anyám élettársa döntésre kényszerítette anyámat: bead minket, vagy elhagyja anyukám eltűnt elég hosszú időre - nem jöttem ki a családdal, drogoztam - szüleimmel való gondok - beteg voltam, kórházba kerültem, onnan már nem mentem haza - nővérem kezdeményezte anyagiak miatt. - rosszak voltunk+ el is váltak - anyukám skizofrén volt - nem jártam iskolába - nagyapám molesztált, nagyanyám tudta, de nem tett semmit. - anyu mikor elment dolgozni, többször egyedül hagyott minket. - az, hogy ivott anyukám - anyával sokat veszekedtünk, nem nagyon jöttünk ki. - anyukám alkalmatlan volt az anyaságra főleg, hogy nem jártam iskolába és hogy apám ivott és nem dolgozott - apukám ivott, állandó öngyilkossági

<ul style="list-style-type: none"> - anyu ivott - ittak, verekedtek - vertek minket - apám ivott - anyukám nem bírta a terheket - a szüleim hiánya - nem jártunk iskolába - sokat lógtam a suliból - anyagiak - a szüleim szétválása - anyukám új élettársával nem jöttem ki - összeveszett anyám a barátjával, és nem volt lakása - anyu nem bírt eltartani minket - anyagi nélkülözésben éltünk, ami miatt apám bűncselekményt követett el - a szüleim meghaltak - apukám nem bírt eltartani - alkohol és apa részéről verekedés - magatartással volt probléma - apám zaklatott - nem voltunk jó gyerekek - édesapám bántalmazott - sok volt a baj velem - a mamám nem szeretett, azért adott be pénzt - az unokatestvéremmel együtt laktunk, sokat veszekedtünk, ezért inkább bejöttem - nem jártam haza, iskolába sem jártam, bandáztam, kábítószereszttem - édesapám bántalmazott - anyu meg apu ivott - meghalt a nagyi, aki nevelt - családi probléma - Iskolakerülés miatt. Anya nem tartotta a gyermekjólétivel a kapcsolatot - a feladatokat nem csináltam meg, meg otthonról loptam - egy elég régi házban laktunk, nem volt pénz felújítani - a nagymama nem tudott minket-kettőnket eltartani - apámat lecsukták - verekedések - nagyon sokat ittak és kilakoltattak bennünket - irigy volt anyu a testvéremre, mert állandóan a nővéreméknél voltam - nővérem - körülmények+ nem annyira törődtek velünk - anyut verték és nem volt hol aludnunk - ...hogya szüleim ittak, de ez nem igaz - verések, a veszekedések - rossz anyagi körülményeink, apa ivott - keresztapám ivott - bátyám mindig ütött - idegösszeroppanást kapott a mama - nem jártam iskolába, rossz társaságba keveredtem - a nagymamám adott be, mert idős lett így nem tudott már minket vállalni 	<ul style="list-style-type: none"> kísérleteim - A sok balhé - nem jártam iskolába - nem volt villanyunk és nem tudtunk főzni - Az, hogy anyám azt hitte, hogy összejöttem a hapsijával, és féltékeny volt, és beadott. - apu vert - Anyukám elhunyt, apukám vert – ivott - családi körülmények - édesanyám börtönbe került - öngyilkossági kísérletem, drog, bulizás - A nevelőapám zaklatott - Szüleim: apu ivott, anya kórházba került - lakástartozás+ hajléktalanok lettünk - nem tudom - apám vert - a szüleim alkoholizmusa - anya nem törődött velem, elhanyagolt - megvert anyám és feljelentettem - ital miatt - nem jártam iskolába és ezt nem tudták a szüleim elviselni - édesapám vert - nem volt pénz - anyám alkoholizmusa - nem jártam iskolába - anyu is börtönbe került nevelőapánk miatt - elszöktek a szüleim és apu nem vitt magával - apu meg anyu sokat veszekedtek, apa eladta a házat, el kellett onnan mennünk, így kerültünk anyáotthonba - nem volt meg az anyagi háttér - anyukám elhagyott - ismerős kezdeményezte, mert anya élettársa megverte a tesómat, ő pedig elszökött - mindkét szülőm börtönben - nem tudom biztosan, az anya miatt azt hiszem apu gyakran vert az utóbbi időben - szexuális molesztálás - nem jártam suliba - kicsi volt a lakás, a szüleim elváltak, az új férj nyomást gyakorolt az anyámra - nem úgy foglalkoztak velünk - nem jártam iskolába - ivás, magunkra hagyott anyánk egy hétre - családi körülmény - nem jártam iskolába - édesapám megerőszkolta a nővéremet - anyagi gondok, betegség - otthoni anyagi gondok - nem akartak tovább nevelni - anyagi - a mostohaapám hozzáállása (börtöntöltelék), édesanyám nehéz helyzete - idegeneknél hagytak, meg állandóan vertek - állandó veszekedés, bántalmazás - nem bírtak eltartani - miután meghalt a nagymama, visszakerültem a szüleimhez, majd a sok veszekedés miatt gondozásba kerültem
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - bántalmazás - apukám kezdeményezte, mert azt gondolta, nem tőle vagyok - körülmények - nem tudja - iskola miatt - szökéseim - elváltak, veszekedés - körülmények - nem tudja - anyagiak - rossz személyes viszonyom mostohaanyámmal - sok probléma volt velem - tanulás, állandó verés - nem viselkedek jól - anyagi helyzet, ill. magatartási problémák - szüleim elhunytak - ittak a szüleim - gyakoriak voltak otthon a viták, édesanyámat többször bántották - apám ivott - nem jártam iskolába - apám ivott, nem tudtam iskolába menni, sokat hiányoztam (no idő, pénz) - mostohaapám ivott, anyámat visszaszoktatta a cigire, elszabadult a pokol - sok volt a veszekedés, sokszor megverték minket a szüleink - rossz anyagi körülmények, sok veszekedés, osztályt is ismételttem, volt, hogy cipő nélkül mentem iskolába - Anyagi körülmények, Anya elhagyott bennünket. - Anyukám elment Budapestre, minket otthon hagyott. - elváltak a szüleim, anyám nem vállalta a gyerekeket - családi vita, alkoholizmus - csavarogtam, nem jártam suliba - hanyagság - anyagiak - nem tudtak vállalni - apám alkoholista lett anyám halála után - nem jártam suliba, nem volt miből - gyámhatóság - elegendem lett a mostohatestvéreim viselkedéséből, testvéremhez mentem, de ott nem volt elég hely - sok költözés, anyagiak, 13 helyen laktunk - nem tudja - anyám meghalt, apa éjjel nappal dolgozott, az állam is elvett apámtól - mamám volt a gyámom és meghalt - anya barátnőjénél voltam, anya nem jött értem vagy 2 hónapig, és a nevelőszülő beadott intézetbe - az apám italozása - anyu elment otthonról - Alkoholfogyasztás 	<ul style="list-style-type: none"> - apa italozott - anya nem tudott minket egyedül nevelni, ő kérte a gondozásba vételt - apám fajtalanzkodott velem - az otthoni körülmények - A testi épségem. - anyukámék alkoholizmusa és a sok veszekedést már nem bírtam - apu ivott, miután anyu meghalt - apukám börtönbe került, rossz körülmények miatt - apám ivott, pénzhiány - ivott anyám - nevelőapám molesztált - a nevelőapám rendszeresen vert - anya kibukott miattam, mert rossz voltam. A pasijának nem csíptem a viselkedését, többször veszekedtünk - zaklatás - látta, hogy hogyan élünk /Jegyző/ - volt egy barátom, és nem a testvérekkel voltam - nem akarok róla beszélni - apa börtönben, anyukám meghalt, keresztanyukám nem bírta nevelésemet - anyukám elhagyott, dolgoztam, de nem bírtam eltartani őket - családi probléma - nem volt elég pénzünk, anyu ivott - szomszéd látta, hogy szüleim nincsenek otthon. Mi, nagyok nem mentünk suliba, hogy a kicsikre vigyázzunk - nevelőanyával való kapcsolatom - anyu pszichés beteg lett és nem volt, aki eltartsa minket - szüleim elváltak - anyám férje volt az oka, aki kidobott már állandóan elszöktem otthonról - anya elhagyott - anyu vert, apu ivott - nagybátyám lemondott rólam - édesapám meghalt, édesanyám nem dolgozott és nem tudott eltartani - A szüleim ittak és nem volt pénz semmire - Édesapám meghalt 13 éves koromban. Rokonaim el akartak adni, édesanyám nem foglalkozott velem. Ittam, kábítószerrel a nevelőanyám - édesanyám öngyilkosságot kísérelt meg, és elég sokáig kórházi ápolást kapott.
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - nem tudtak minket eltartani, nehezen viseltek el minket - apa halála, anya ivott - pénz beosztása nehezen ment - nem jártam suliba - anyám viselkedése - azért mert elhanyagoltak voltunk - a szüleim halála - betörtem valahova - anyagi problémák, rossz körülmények, vertek - anyagiak 	
Nem válaszolt: 45	Nem válaszolt: 39
Össz létszám: 176 fiú	Össz létszám: 149 lány

18 éves fiúk válaszai	18 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - apa viselkedése - nem megfelelő körülmények - nem volt, aki gondomat viselje, bátyám nyakán nem akartam élösködni - az én csínytevéseim - anyagi körülmények - apám alkoholizálása - mostohaapám vert - nem jártam iskolába, sefteltem - csavargások - először a tesóm kérte a gondozásba vételt, de utána külföldre költözött és én kértem. - anya alkoholizmusa - mindig vert apukám, ok nélkül ivott, mindig a hibát kereste bennünk. - (szüleim) ittak, kiabáltak, szomszédok szóltak, ki voltunk zárva... - elköltöztünk egy házból és nem volt hova költöznünk - tesóm kezdeményezte, mert apa időnként vert - 5 évesen először a nagy, akkor bent voltam 2 évet. Visszakerültem a szüleimhez. 12 évesen magam jöttem be. - pénzügyi dolgok - Kezelhetetlen vagyok - Nagypapám nem tudott eltartani anyagilag és már öreg volt (édesanyám mozgássérült) - Anyám otthagzott minket, apám nem tudott egyedül gondoskodni rólunk. - Anyagiak - Anyagiak és anyu büntetése - családi körülmények - börtönbe kerültek a szüleim - anya elhagyott, apa nem élt velünk - szüleim elváltak, ittak, verekedtek - mert nem jártam iskolába 	<ul style="list-style-type: none"> - az apám szexuálisan zaklatott - anyukám beteg volt, nem tudott minket eltartani - a szüleim válása után apámhoz kerültünk, aki nem nevelt minket megfelelően - nem tudja - az anyám alkoholizmusa - az, hogy apám alkoholista volt - édesanyám meghalt és a nevelőapám kezdeményezte - Apa meg anyja elváltak, nem tudtak megegyezni, hogy kinél legyünk. Apa bejött iskolába és veszekedett. - anya alkoholista volt, terrorizált engem, így a nagyszüleimhez menekültem, de a nagy, beadott inkább... - nem vagyok biztos benne, de talán, mert nem tudtak eltartani. - szüleim alkoholisták - nővérem (...on lakott, azt akarta közel legyek hozzá) - nem volt apámnak munkája, nem volt hol laknunk - nem foglalkoztak velünk a szüleink, éhezünk - ... és anyu börtönben volt. Most is ott van. Apu meghalt. - családi körülmények - a megromlott kapcsolat - Mert anyám be akart adni, de nem tudom pontosan, hogy miért. - Nincsenek meg a minimum ellátáshoz szükséges anyagiak. - anyagiak - Anyu minket egyedül hagyott - nem volt lakás - nagyon sok ok van, szüleim nem dolgoztak,

<ul style="list-style-type: none"> - nem jártam iskolába, szüleim viselkedése - meguntam a korlátozást és ebből akartam szabadulni - autófelftörés - apukám miatt, mert vert minket - serdülőkori huligánkodás - édesapám ivott - anyagi körülmények - alkoholizmus - sok balhé volt, állandóan feljelentettek a szomszédok minket - anyu bántott engem is, a kicsiket is - a keresztanyám úgy gondolta, hogy a nagymamám nem tud ellátni - mocsok, szemét volt, hűtőn lakat, nem láttam rá esélyt, hogy lesz belőlem valami - sok volt a balhé, szüleim ittak, nem foglalkoztak velem, vertek, késsel dobáltak - apám ivott - anyagi gondok, anyánk nem mindig volt otthon, nem tudtunk magunkról gondoskodni - a veszekedések - otthoni körülmények - az alkohol - mostohaapám majdnem belém állította a metszőollót, vert - anyám beleőrült apám halálába, nekikezdett inni - nem jártam suliba, mert senki sem foglalkozott velem - apu bekerült a kórházba, anyu a börtönbe... - anyukámmal összevesztem és apukám nem bírta minket nevelni - alkoholizmus, veszekedések - nem jártam suliba, elcsavarogtam - állítólag nem jártunk iskolába - rossz családi körülmények - magatartás - nem jártam iskolába - lakhatási körülmények - alkoholizmus - rossz körülmények, nem volt semmi kaja - az otthoni körülmények - kilakoltatás - nem tudom - a családi problémák - rossz voltam, elzüllöttem - anyám be akart dobni a busz alá - magatartásom miatt - egyedül voltunk otthon - italozás - szüleim ivása, apa meghalt - nem volt kajánk, mert elitták (a szüleim) - kábítószerelés, suliba nem jártam - lopás - rossz társaságba keveredtem, otthoni veszekedések - rossz anyagi és egyéb körülmények, sok veszekedés - apám viselkedése 	<ul style="list-style-type: none"> és nem foglalkoztak velem - nem tudom, nem mondták el - Apukám bántalmazott és csinált még jó pár dolgot és így börtönbe került - annyira megromlott a viszonyunk szüleimmel, hogy nem volt más választás. Érzelmileg nem volt felelősség rajtuk - hogy ne verjenek többet - nem éreztem akkor magam nyugiban - nem volt rá okuk - szüleim kívánata, verekedtek - eltűntek a szüleim - lakhatatlan körülmények - nem jártam iskolába - A nagymamám nem vállalta a felelősséget - Eladta a lakást a nővérem, apukám - a nagyszüleim kidobtak minket - Nem voltam hajlandó elmenni egy otthoni légkörbe - nem volt jó a kapcsolatom anyuval - Anyám drogfüggősége. A megromlott anya - lánya kapcsolat - idősebb bátyám nevelt és már nem bírta anyagilag - pénz, szüleim ittak - anya és apa sokat veszekedtek - a szüleim ittak és megverték - nagyon szerettem volna ...re menni, nővérem is ott volt, készletét éreztem - meghaltak a szüleim - iskolai problémák, otthoni körülmények - édesanyám nem tudott ellátni - anyukám és apukám sokat veszekedett, ismerős lány feljelentést tett - otthoni körülmények (anyagiak, erkölcsiek) - mert nem voltak papírok - édesanyám ivott, sok veszekedés, anyagiak körülmények - apa sokat vert, ivott - apám ivott, elköltötte a pénzt, édesanyám nem tudott eltartani minket - szüleimtől a nagymamámhoz kerültünk, aki nem tudott eltartani minket - keresztanyám nem tolerálta, hogy tiltás ellenére eljáráltam a barátaimmal - a szüleim elváltak, mi apukámmal maradtunk, apa elitta minden pénzünket - állandóan buliztam, meg rossz társaságba keveredtem - szerintem hogy ne éljek az utcán - nem tudtak ellátni a szüleim - egyedül voltunk otthon, anya hozatott be minket - keresztanya lett a gyámom, és nagyon sok konfliktusunk volt - apu alkoholista volt - anyuék alkoholisták, nem úgy bántak velünk, ahogy kellett volna - a húgom nem úgy viselkedett, ahogy kellett volna
---	--

<ul style="list-style-type: none"> - betegség (anyámé) - Magatartási problémák. - a szüleim és a hatóság közösen így döntött, szegénység miatt is. - Apu ivott, nem volt munkahelye, anyu meghalt. - apám börtönbe vonult, anyám meg egy nagy kurva lett. - apu börtönbe került, anyu meghalt - bántottak és eljöttünk öcsémmel - alkoholizmus, körülmények - mindkét szülöm beteg volt - verések, megalázások - édesapám italozott, édesanyám halála után jobban - az apám ivott és nem tudta biztosítani a körülményeket - szüleim - apa egyedül nevelt minket, úgy gondolták, hogy nem jó életmódon. Néha eljárt kocsmába - a nagymama már nem bírt velünk úgy, mint kisebb korunkban - viselkedésem problémái - megvertem a mostohaapámat és ezért ki lettem rakva, anyám kezdeményezte - apának semmi anyagi háttere nem volt, ütött vert - pénzhiány, nem tudtak ellátni minket, és apa alkoholista volt - szüleim halála - anyagi körülmények és rendőrségi ügyek - rossz körülmények, betegségünk - anya ivott, a mama meg halálos beteg volt - édesanyám kórházba került, magamra maradtam - a szüleim vitája - anyagi körülmények - anyukám ivott - a szüleim sokat ittak - mostohaapám rokona kérte - mind a 2 szülöm börtönbe került - apu meghalt, anyu nem tudott eltartani - anyuék ütöttek minket 	<ul style="list-style-type: none"> - rossz anyagi körülmények, gondozás hiánya - nem voltak meg a megfelelő körülmények - apám ivott - apu ivott, kiabált, verekedett - apu alkoholista volt - rossz körülmények - apa ivott, anya beteg lett - alkoholista állat volt a faterom - nem jártam suliba, szüleim meghaltak - anyagiak, ivás, bántalmazás - kilakoltattak minket - édesanyám ivott, bekerültem a pszichiátriára, nem akartam hazamenni többet - anyukám ivott - apu miatt - apa többször megpróbálta húgomat megölni, engem próbált megerőszkolni, tesómat leitatni - anya ivott, mi nem jártunk suliba - körülmények, szüleim alkoholizálása - nem volt hol aludnunk - nem volt megfelelő a lakás - szüleim ittak - szüleim folyamatos ivása, bántalmaztak - nem jártam suliba, nem jártam haza - apa lelépett - anyu lopott - az otthoni légkör - kiraktak az utcára, vertek - ittak és erőszakosak voltak - féltem a szüleimtől - suliba nem jártam, magatartás - édesapám verekedett - anyu cukros volt, erre ivott, nagykéssel jött nekem, én erre kértem az elhelyezésemet - A család kiközösítette a gyerekeket. - Szociális problémák, alkohol-problémák a szüleim részéről. - Mert nem szerettek. - agresszió, alkohol - otthoni körülmények - nem tudom - a szüleim maffia bandába álltak össze, úgy bántak velünk, mint a rabszolgákkal - nem jártunk iskolába, nem volt mit ennünk - nem jöttem ki a szüleimmal - meghalt anyukám - ivás, veszekedés, otthontalanság - családi balhé - édesanyám nem megfelelő szülői magatartása - a nagybátyámhoz kerültem, ő meg állandóan ütött - apa italozása - anyám miatt, már el kellett szöknöm, hogy egyek - otthoni körülmények, apám halála, csavargásom - szüleim ittak - nem volt otthon étel, piszkosak voltunk, kevés lehetőség volt tisztálkodásra, sokat
---	---

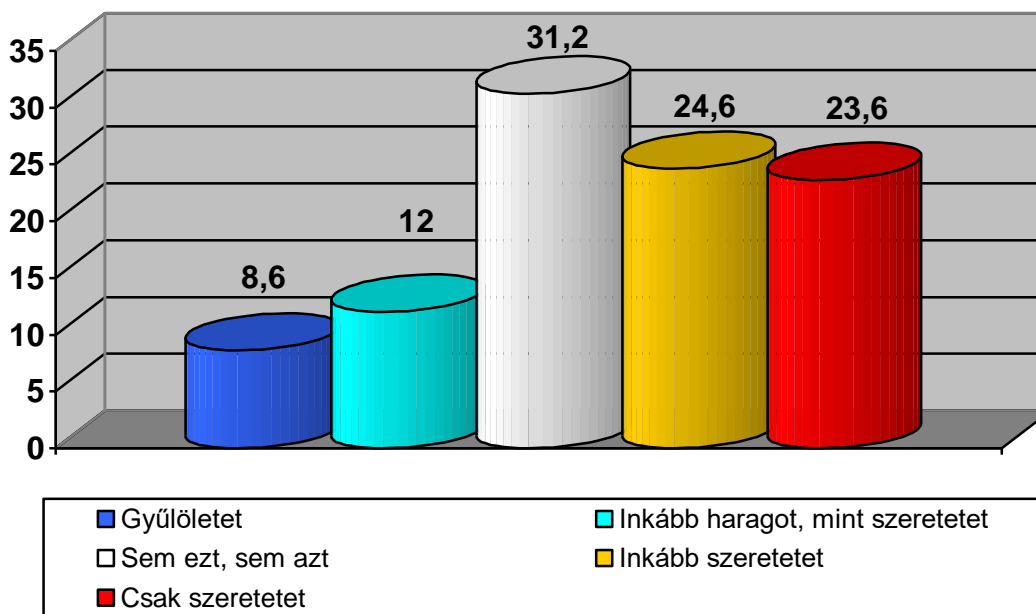
	<p>egyedül voltunk</p> <ul style="list-style-type: none"> - a mostohaapám szemét volt, és én nem jártam suliba - apám ivott - A Laci mindig megvert - veszekedések, apa sokat bántott minket - csavargás, kiálltam a testvérem mellett
Nem válaszolt: 52	Nem válaszolt: 28
Össz létszám: 159 fiú	Össz létszám: 148 lány

2.1.6.1.1 A szülőkhöz való érzelmi viszony

A szülőkhöz való viszonyban összességében inkább **a pozitív érzelmek az erősebbek**. A gyerekeknek csupán ötöde (18,6%) táplál negatív érzéseket szülei iránt, egyharmaduk (31,2%) “semleges” érzelmi viszonyról számol be, ugyanakkor csaknem minden második gyerek (48,2%) esetében a szeretet dominál.

Mit érzel most szüleiddel kapcsolatban?

	Esetszám	Százalék	A válaszolók százalékában
1 Gyűlöletet	134	7,7	8,6
2 Inkább haragot, mint szeretetet	187	10,8	12,0
3 Sem ezt, sem azt	485	28,0	31,2
4 Inkább szeretetet	382	22,1	24,6
5 Csak szeretetet	367	21,2	23,6
Összesen	1555	89,8	100,0
Válaszhiány	177	10,2	
Összesen	1732	100,0	
Átlag 1-5: 3,42			

Láthatjuk, hogy szüleikhez érzelmi téren negatívan viszonyul a válaszolók egyötöde (20,6 %). Úgy találtuk, hogy ez az arány azok körében a legmagasabb, aki rossz otthoni légkörről számoltak be (39,5 %), akik a szülőt/szülőket hibáztatják a gondozásba vétel miatt (36,1 %), akik rossz anyagi helyzetű családból kerültek állami gondozásba (28,3 %), akik esetében a szülői magatartás vezetett a gondozásba vételhez (28,1 %).

A szülőkhöz való érzelmi viszony terén azt látjuk, hogy az összességében inkább pozitívnak mondható, ám *az anyához való kötődés határozottan erősebb* (öt fokú skálán mért átlaga 3,48) az apáénál (3,12).

Rendkívül elgondolkodtató, hogy a gyermekek 24,6 %-a szeretettel gondol szüleire, mindattól a sok rossztól függetlenül, amit bekerülése előtt megtapasztalt.

2.1.6.2 Mi volt rossz otthon? Gyermek és fiatalok megfogalmazásában

A kérdésre adott válaszok nemenkénti, kor szerinti bontásban:

9 éves fiúk válaszai	9 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - ittak, verekedtek - anyu meg apu veszekedtek - apukámtól kaptam - Kicsi volt a ház és nem fértünk el benne. 	<ul style="list-style-type: none"> - veszekedtem tesómmal - nem tudja
Nem válaszolt:	Nem válaszolt:
Össz létszám: 4 fiú	Össz létszám: 2 lány

10 éves fiúk válaszai	10 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - nem emlékszek - nem volt - ittak, verekedtek a szüleim - nem emlékszek rá 	<ul style="list-style-type: none"> - anya mindig ivott és nekünk kellett takarítani, meg főzni - semmi
Nem válaszolt: 2	Nem válaszolt: 0
Össz létszám: 6 fiú	Össz létszám: 2 lány

11 éves fiúk válaszai	11 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - az, hogy iskolába kellett mennem - nincs ilyen - mikor tanulnom kellett - nem tudom - apukám megvert, mikor rosszak voltunk - nem volt - Apukám - nem volt - Szüleim sokat veszekedtek - Focimeccsre nem mehettem ki. Felszakadt a talpam, megműtöttek. - Minden - nem tudom 	<ul style="list-style-type: none"> - nem tudom - szüleim állandóan veszekedtek - Az egész családot nem szerettem, veszekedés volt állandóan. - nem volt olyan - amikor apa meg mama veszekedett, és mama le akarta szűrni aput - anyukám ivott - nem tudja - az, hogy veszekedtek az apáék - amikor veszekedtek apuék - apa ivott, vert - ismerhetem anyukámat

<ul style="list-style-type: none"> - 5 éves voltam, amikor bekerültem - Vertek - Semmi - mindig verekedtek, apa ivott - amikor veszekedtek és anya magával rántott és elvitt minket otthonról - apukám ütötte a testvéreimet - ritkán veszekedtünk - hogy apuék veszekedtek - apukám vert - minket apa kizárt mindig és megvert - apa eltűnt, mama nevelt, elraboltak engem - nem tudja - nincs ilyen - az, hogy apukám ütötte anyukámat - amikor az iskolában rosszkodtam - semmi - amikor el kellett válnom anyutól meg aputól - semmi - nem volt ilyen - nincs ilyen - veszekedtek a szüleim és ittak - anya és apu veszekedtek - fakanállal megvert apa rendszeresen - mikor eltörtem a kezemet - nem volt - vertek - Ütötte a testvéreimet, anyut és engem a mostohaapám. - Apukám több alkalommal megütött. - ittak - nem volt ilyen - a veszekedések - amikor anya meg apu veszekedtek - nem tudom - semmi nem volt - nekem kellett vigyáznom a kicsi tesómra 	<ul style="list-style-type: none"> - anya meg apu ivott és veszekedett - nem volt mit ennünk. Apu megölte anyát, én voltam csak otthon, simogattam, de már nem élt. Sajnáltam. - apukánk vert - amikor anyuék elmentek dolgozni, egyedül kellett mindent megcsinálnom, rám maradtak testvéreim - ...t, (a fogyatékos kisöcsémet) megverték - a lakáskörülmények, hideg volt - vertek - nem emlékszem - nem volt ilyen - iskolába nem jártam - nem tudja - nem tudja - amikor elhoztak minket - szüleim elváltak, mert édesapám ivott, nevelőapám és anyám sokat veszekedett, nevelőapám ivott - mikor letörtem a hintát megvert anya - nem voltak otthon gyakran a szüleim - édesanyám rendszeresen iszik - minden - nem volt semmi
Nem válaszolt: 11	Nem válaszolt: 13
Össz létszám: 58 fiú	Össz létszám: 43 lány

12 éves fiúk válaszai	12 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - a nagytestvérem mindig ijesztgetett - nem tudja - anya betegsége - nem emlékszem rosszra - nem tudom - semmi - apukám ivott, elhagyta anyukámat, aztán mikor bekerültem. - amikor beleállt a kés a lábamba - nem volt semmi rossz - nem volt ilyen - nem volt ilyen - nincs ilyen - amikor apám dühbe gurult, agresszíven viselkedett - anyukám meghalt. bekerültem ide. - Sokszor éhes voltam 	<ul style="list-style-type: none"> - nem volt ilyen - szüleim veszekedése - mikor anyám meg apám veszekedtek - mikor anya ivott - vertek minket - Csak 2 macskánk volt, pedig többet szerettem volna. - Kicsi voltam, nem tudom - Semmi - Nem tudja - nem tudom, kicsi voltam, mikor elkerültem otthonról - Anyukám kirabolta nagynénémet - Nem törődtek velem - apa meghalt, anya rosszul bánt velünk - nem tudja - amikor anya és apu elkezdett verekedni, s

<ul style="list-style-type: none"> - Apukám verte anyukámat - Amikor anyu megvert, mert nem tanultam - nem tudom, 3 évesen kerültem be - Az, hogy ide kerültem - semmi - hogy apukám kiment Kanadába - Mikor későn mentem haza kaptam 1-2 pontot - semmi - VESZEKEDÉSEK - a szüleim verekedtek - amikor szüleim veszekedtek - nem volt rossz dolog - a szüleim között volt balhé, verték is egymást (1-2 füles) - veszekedtek a szüleim - semmi se volt rossz otthon - édesapám felgyújtotta a házat - nem emlékszem - apa ivott és megverte anyát - vertek légyecsapóval, bottal, szíjjal - amikor anyukámat megverték - amikor anyuék verekedtek - nevelőapám csajozott anyu mellett - hogy ittak - mikor anyu berúgott - szüleim veszekedtek és ittak, főleg apa - nem volt étel, ital, szüleim verekedtek, mi pedig nem jártunk iskolába - mostohaapu verte a tesómat - apu meghalt. Anyu második férje rám borította az asztalt - nem volt áram, nem volt kaja - eljöttünk - szegénység - nem volt rossz otthon, az volt rossz, amikor jöttek értünk a rendőrök - a mostohaapám, mert édesanyámmal együtt ivott - felgyulladt a ház - 1-est kaptam - bedobtuk a polgárőrökhöz a petárdát - nem tudja - amikor elmentek - nem mehettünk sehova - apa ivott - nem tudja - nem tudja - nem sokszor volt otthon apu - semmi - mindig dolgozni kellett - édesapám fajtalankodott velünk - meghalt édesanyám - nem tudja - nem emlékszek - nem volt ilyen - összeveszttem egyszer anyuval - amikor elváltak a szüleim és elvittek minket - semmi - nem tudja - veszekedtek anyu meg apu 	<ul style="list-style-type: none"> minket megütögettek - mikor ittak anyukámék - nem tudok rosszat mondani, de az rossz volt, hogy elvittek otthonról - szüleim sokszor veszekedtek, édesapám ivott - nem tudja - hogy anyukám és apukám összeverekedett - amikor testvéremet elvitték a börtönbe - apukám ivott és megverte anyukámat - amikor veszekedés volt - apu ivott - apu ivott és vert minket - anyuék sokat veszekedtek apuval - szüleim ittak - apa vert - szüleim veszekedtek - nem tudja - nem emlékszek - ittak - nem tudja - nem emlékszem - nem volt olyan - a szüleim ittak - az osztálytársaim kiközösítettek - nem tudom - nem tudom, kicsi voltam - 2 éves voltam, nem tudom
--	--

<ul style="list-style-type: none"> - hogy anyukám elitta a pénzünket - alkoholizálás - kiabáltak a szüleim - nem volt ilyen 	
Nem válaszolt: 13nem volt ilyen	Nem válaszolt: 7
Össz létszám: 87 fiú	Össz létszám: 47 lány

13 éves fiúk válaszai	13 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - nem volt ott az alkoholista anyám - verve lettünk nevelve - Amikor bekerültem az intézetbe, akkor este az apukám berúgott. - nem volt - nem volt rossz élményem - Az volt a gond, hogy cigányok mellett laktunk. - Nem tudja - Nem volt olyan - apukám ivott - nem tudom - nem tudom - Apukám verte anyukámat - egyszer veszekedett anyu meg apu - nem tudja - hamar kellett aludni - veszekedés - Anyám elhagyott - nem tudom - semmi - amikor apukám meg anyukám berúgott - nem vonatkozik rá, a bölcsődéből került állami gondozásba - mikor apukám meghalt - amikor apu mindig ivott - testvéreim bántottak - semmi sem volt rossz - nem tudja - apa halála - a kerületben laktunk, ott nagyon rossz az ital - szüleim összevesztek - nem tudom - édesapám bántott - hogy nem járhattunk ki a városba, otthon kellett takarítani - nem volt nagyon rossz dolog - anyukámék mindig összevesztek - nem tudja - édesapa elhagyta édesanyát, sokat veszekedtek a szüleim - nem tudja - vertek minket - mikor anyukám meghalt - apukám vertek minket 	<ul style="list-style-type: none"> - nem tudja - apu ivott - elváltak a szüleim - apa ivott és anyát verte - semmi - anyáék veszekedtek - hogy berúgtak anyuék (apu most börtönben van) - Hogy anyu nem volt ott.(Édesanyám meghalt) - Mikor anyu meg apu veszekedtek - A szomszédok megölték az állataimat. - Semmi - Nem tudom - anyu nagyon ritkán volt otthon - nem tudom - nem tudom - a mamánk elkerült kórházba - nem tudom - vertek(apukám ivott) - mikor apukám verte anyukámat - szüleim veszekedtek - hogy cigányok között laktunk - nem tudja - a sok veszekedés - apukám sokszor megvert minket - nem tudom - apu mindig ivott - tesómmal veszekedtem - apukánk folyton vert minket - verekedett anyu meg apu - veszekedések - ittak - alig törődtek velünk - nagymama mindig bántott - amikor anyám megvert - ittak, verekedtek - apukám berúgott és megvert minket - meghalt a mamám - édesanyám átkozódott, vert minket - mikor anyu a családi pótlékból bort vett - amikor apu megvert minket - veszekedtek a szüleim, anya eladott mindent, hogy igyon, bezárt 5 napra - veszekedések - kicsi voltam, nem tudom - szüleim veszekedtek, apu verte anyát

<ul style="list-style-type: none"> - dolgozni kellett - nem laktam otthon - nem tudja - amikor az oviból hazajöttem és anyukám elkezdett sírni, mert meghalt az apukám - Amikor anyu otthonról elkezdett járni és egyszer apu vert minket csak nem jött vissza - ostorral vert az édesapám(bántalmazás) - nem törődtek velünk - ivott apa, bántott minket, elvette a pénzünket - ivott apa, verekedtek - nem tudom - apu vert minket - húsvéti verekedés - anya otthagyt - apám rosszul nevelt, ütött, vert - fekvés - nem tudja - az, hogy el kellett válni - anya dolgozott és nem láttam csak este - nincs ilyen - nem volt - nem tudja - semmi - mindent adtak elfele - fülön vágta /bántalmazás/ - nem tudja - nem tudom nem emlékszem - az, hogy anyukám nem mindenhova engedett el - nem tudja - Éjjelre kiültettek egy padra egyedül - egy néni - nem volt rossz élményem - Körülmény, étel, nem voltak szüleim, elment anya, utána apa is elment - Semmi - Nincs - Nem tudja - Semmi - Kevés volt a hely 	<ul style="list-style-type: none"> - tisztálkodás hiánya, apa ivott - nem volt - Az, amikor a szüleim ittak - a szüleim veszekedése - apám - nem minden hétvégén sütött anyu sütit - mikor apám be volt rúgva és kiabált - szüleim veszekedtek - Az, amikor apuék veszekedtek - apa alkoholista - nem tudja
Nem válaszolt: 13	Nem válaszolt: 6
Össz létszám: 90 fiú	Össz létszám: 61 lány

14 éves fiúk válaszai	14 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - ha nem tanultam, nem engedtek játszani, kimenni - nem tudja - nem tudom - nekem semmi - apám piált - anyukám meghalt - anya részegen vert - apám ivott - anya ivott, bántott - tesóm nem annyira törődött velem - amikor apám elvert - az iskola - "Nem" (Nincs ilyen) 	<ul style="list-style-type: none"> - körülmények - anyukám nem élt velünk - anyagi helyzet - amikor egyedül hagytak otthon - nem volt kaja! - Nem tudja - apukám vett ostorjátékot, azután elvert vele - anya nagymamánál hagyott minket, aki nehezen tudta gondunkat viselni, apa börtönbe került - az iskola - anya vert - anya folyamatosan ivott - a körülmények

<ul style="list-style-type: none"> - Anyu nem törődött velem - Amikor ittas állapotban jött haza a faterom - Veszekedés az apu és az anyu között - nem tudja - Nem volt olyan - veszekedtek és verekedtek a szüleim - anyu ivott - semmi - nem tudja - anyu nem törődött velem - nem tudok ilyet - semmi - nem tudtam senkivel szórakozni menni - apám mikor berúgott - szállodában laktunk, nem volt saját otthonunk - bekerültem az intézetbe - Mindig veszekedtek - nem tudja - nem emlékszem - amikor a földön aludtam - tesóm rám dobta a macskát és ő kényszerített rá, hogy menjek el otthonról - nem tudok rosszat mondani - szüleim ittak, verték egymást - családi veszekedés - ha a szüleim veszekedtek - vertek, anya is meg apa is - apukám megverte anyukámat - nem tudom - apukám ott volt - sok veszekedés - nem volt ilyen - anyu meg apu állandóan veszekedtek - amikor veszekedett apukám meg keresztapám - az, hogy ütöttek, de egyszer felálltam, megvédtém magam, de anyám a nevelőapámat uszította rám - vitáztak, apu, anyu - Hogy nem volt velem az apukám - engem nem nagyon kedveltek otthon, meg állandóan bátyámat védték - két család lakott egy házban - megverték - apám, anyám ivott - mindig ütöttek a szüleim - az hogy nem kellett iskolába mennem - amikor el kellett jönnöm - a szegénység - apukámnak volt egy élettársa; a nővel nem jöttünk ki igazán - amikor anyámhoz kellett mennem - apám ivott - anya keveset foglalkozott velünk - anyukám ivott - verekedtek a szüleim - mostohaapám - veszekedés - kicsi volt a hely - apa ivott - tesóm megégette magát 	<ul style="list-style-type: none"> - nem volt házunk - mikor vertek(mostohaapám) - amikor anya meg apa verekedett - nem tudom - apa és anyu mindig veszekedett - nem kaptunk enni, anyám ütött, nem jártunk suliba, nem mehettünk ki, ittak.. - mikor anyuék ittak - Sok volt a veszekedés, apukánk nagyon stresszes volt. - Apu ivott - Veszekedés - amikor apám megverte anyukámat - vert apám - Mikor nővéreimmel krumplisütés közben félig felgyújtottuk a konyhát - Amikor szüleim veszekedtek - nem tudom - nem emlékszek - kikaptunk - A szüleim verekedtek, veszekedtek - anyu és apu veszekedtek - ittak, veszekedtek, verekedtek - Anyukám megpofozott - apukám mindig vert minket - nem vonatkozik rá - anyu megvert - anyáék veszekedtek - anyukámat megverte apukám - nem tudja - elment anyukám - semmi - anyagi gondok - anyukám ivott és nem velünk foglalkozott - sok volt a veszekedés, gyakran megverték - veszekedések - amikor vertek - apukám ivott, ütött-vert minket - anyuék folytonos berúgásai - nevelőapámmal lenni - mikor egyedül maradtunk - apám ivott és vert minket - ivott, vert az apám - amikor nem ettünk, meg magunkban voltunk - apu összevert - nem tudom - apa kiabált - nem emlékszem rá - az, hogy apum ivott - nem engedtek meg sokmindent - nem tudja - ittak apu és anyu - egy éves voltam, amikor bekerültem, nem emlékszem - minden rossz volt - veszekedések - semmi - mindig anyuval kellett lenni, nem mehettem sehova - nem emlékszem
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - állandó kikapás - nem volt ilyen - nem tudja - nem tudja - minden. éhezünk. - amikor nem voltak otthon a szüleim - nem engedtek el sehova - nem volt ilyen - nem emlékszek - Sok veszekedés, bántottak minket. - Amikor elkerültem ide. - Anya vert engem. - maga az otthoni légkör - anya és apa mindig veszekedett - dolgozni kellett - Amikor el kellett jönnöm otthonról - Nem tudja - nem volt ilyen - Néha előfordult, hogy megverték a szüleim - apukám ivott - hogy mindig nem mehettem el a városba - amikor bekerültünk, amikor apa hazajött ittasan - hogy ivott az apukám - Nem volt villanyunk, rendes konyhánk, apa alkoholista, anyát verte, el akart vinni engem - apa halála - az, hogy alig foglalkoztak velem 	<ul style="list-style-type: none"> - anyám egy másik férfival élt, aki úgy viselkedett velünk, ahogy nem kellett volna - semmi, szerettem otthon lenni - nem emlékszem - néha verekedtem a tesóimmal - Nevelőapukánk velünk élt - nevelőapám verte anyukámat - Apu, anyu ivott - minden rossz volt, sok volt otthon a veszekedés - veszekedtek - apám verte anyámat - édesapám vert és megerőszakolt - régi, rossz házban laktunk, nem tisztálkodtunk rendesen, étel se volt rendesen - sokat vertek - mindig egyedül hagytak otthon, ők meg elmentek inni - nem tudja - Amikor anyu vert minket - Belekeveredtem egy bandába, ebből otthon sok gond volt - viták a szomszédokkal
Nem választott: 19	Nem választott: 13
Össz létszám: 113 fiú	Össz létszám: 98 lány

15 éves fiúk válaszai	15 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - kiabáltak velem - mikor eljöttünk ide - veszekedések - semmi - hogy el kellett jönni - elütötte az öcsémet a vonat - mostohaapám italozott, bántalmazott elég gyakran - nem volt - az iskola - nem tudom - semmi - nincs - nem tudom - semmi - apám verte anyámat - anyagi körülmények - néha ittak a szüleim - ittak apámék meg anyámék - Tesómat bántotta anyu - Semmi - Nincs - Nem tudom - Sokat veszekedtünk otthon - Nevelőapám vert engem, és nem foglalkozott velem 	<ul style="list-style-type: none"> - verekedés a szüleim között - nem tudja - lakhatási körülmények - állandóan verték a tesóimat - anyukám sokat ivott - anyám ivott - anyuval sokat veszekedtünk - amikor összevesztek anyukámék és nem beszéltek - nem tudja - Mikor anyukám a szemem láttára megvert egy embert, illetve leszúrta a nevelőapám - apu ivott és bántott, mikor megérdemeltük. - amikor apukám ivott, kiabált - amikor az apám ütötte az anyámat és minket. - nem tudom - az állandó veszekedés és az alkoholizálás - Apám mindig részeg volt és üvöltözött - nem tudom - veszekedés volt - nem tudom - veszekedés, verés - apa néha verekedett - apukánk vert - A faterom idegbeteg volt - amikor olyat mondtak, amit nem szerettem

<ul style="list-style-type: none"> - Semmi - mindig nekem kellett a tesómra vigyázni - nem tudja - Amikor veszekedtek - nem volt pénz - Szüleim alkoholizmusa - nagymama szétverte rajtam a fakanalat - semmi - nem volt - sokszor kikaptam - apukám ivott és azt nem szerettem, és veszekedett ilyenkor - sebesülést kaptam - veszekedés - Mikor este le kellett feküdni - alkohol - engem szerettek, de egymással veszekedtek - veszekedett az apa és mama - konfliktusok, veszekedések - állandó veszekedés, ittak - nem volt mellettem édesanyám - a szüleim ittak - nem tudja - semmi - nem tudja - Anyám megkergetett egy bottal, hogy megverjen - szüleim veszekedtek sokat, édesapám ivott - anyám mindig kötözködött velem, és én jól megborítottam - anyu mindig ivott - apám ivott - mostohaaterom, mert utált - apu ivott, vert minket - mikor a szüleim veszekedtek - nem volt rossz élményem - amíg anya dolgozott, kint hagytak az utcán - apám ivott, anyu elhagyott bennünket - nagybátyámmal együtt éltünk, ő meg alkoholista volt - 2 éves koromban apukám leejtett részegen(ez az első emlékképe..) - ivott az apa, verekedett - szüleim berúgtak és vertek minket - apukánk ivott - hogy elhoztak - apám vert minket - anyukám meghalt - körülmények, anyagi gondok - apukám bántott és felgyújtotta a házat - apukám elkezdett inni - nem tudja - semmi - a szüleim ittak - amikor veszekedtek a szüleim - apu és anyu veszekedtek, alkoholizáltak - mikor ide bekerültem - nem tudom, mert kicsi voltam - apám nagyon ivott - apa ivott 	<ul style="list-style-type: none"> - Amikor apa verte anyát - verekedések - mostohaapám - vissza kellett menni anyától - nem foglalkoztak velünk - mikor veszekedtek és ittak a szüleim - ittak és verekedtek a szüleim, engem is megvertek - a szüleim nem laktak együtt - ittak, veszekedtek, nem jöttek óvodába értünk - meghalt anyukám, nélkülöztünk - édesapám ivott és bántotta az édesanyám és bennünket - nincs ilyen - nincs ilyen - apukám kergette anyukámat késsel - nem tudja - nem tudja - apukám alkoholista - édesapámmal sokat veszekedtünk - apukám elitta a pénzt, anyukámat megverte - a nevelőapukám verte anyut - nem volt ilyen - kikapcsolták az áramot - anyu mindenért szólt, neki lehetett, nekünk nem - állandó verekedés, ivás - anyu mindig kiabált - mikor apám berúgott - este is kint kellett lenni az utcán - veszekedtek a szüleim - semmi - ivott az apukám, vert minket - apánk ütött - szüleim veszekedtek - nem emlékszek - nem járhattunk iskolába - nem járhattunk iskolába - mamám temetése; bekerültem - a veszekedés - apu és anyu veszekedtek és ittak - apu és anyu elváltak - anyukám ivott - apukám meghalt - vertek - nem volt semmi rossz - semmi - mostohaapa vert minket - amikor eljöttünk otthonról - anyukám ivott - mikor apu meghalt - az örökös veszekedés - apám magatartása - nem volt olyan - veszekedés - hangulat - szüleim ittak - apukám ivott - veszekedések a szüleim közt - anya verekedett
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - szüleim ittak - a szüleim veszekedtek - nem tudja - nem volt - nincs ilyen - vertek állandóan - nem tudja - nem volt - mostohaapám be volt rúgva - apám ivott - A szüleim állandóan ittak. - amikor el kellett jönni - nem volt rossz élményem - nincs ilyen - messze laktunk az iskolától és sokat kellett gyalognunk, hogy beérjünk - semmi nem volt rossz... apukám a börtönben elkerültünk otthonról - nagynéném - aki nevelt - kocsmázott, nem volt víz, villany - nem tudja - édesanyám meghalt - mindig ivott apám - egyedül voltam, unatkoztam, nem volt kivel játszani - Ha valamit akartunk csinálni és nem engedték. Pl. focizni - nem volt tévéjátékom, mert összetörtük - veszekedés apukámmal - Családi veszekedés, csak szóváltás 	<ul style="list-style-type: none"> - anya, apa sokat veszekedtek - veszekedés - hogy elment apám - Amikor veszekedtünk. - Nem volt, aki figyelt rám (lelkileg),több gondoskodási igényem volt. - Mikor a bátyám verekedett. - a szüleim elváltak - csak annyi, hogy apukám ivott - nem emlékszem - megverték 1x, 2 x - minden, veszekedtek, ittak, vertek - nem volt összetartás, egyetértés, vertek - egyszer anyuék veszekedtek, kiabáltak - szüleim ittak - semmi - mikor anyuék összevesztek - nem tudja - hogy édesanyám meghalt
Nem válaszolt: 26	Nem válaszolt: 15
Össz létszám: 131 fiú	Össz létszám: 114 lány

16 éves fiúk válaszai	16 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - amikor a nevelőapám odakerült - faji előítélettel való szembesülés - kiközösítés - életmód (dohányzás) - nem tudok erre semmit mondani - amikor kirúgtak minket a suliból. mert nem jártunk be - hogy bekerültem - apu és anyu veszekedett - nincs ilyen - megvert az apám - amikor meghaltak a szüleim - ház körülménye, nem volt mit enni - nem volt ilyen - mikor apukám berúgott - rossz voltam, apa el is vert, de megérdemeltem - apám mindig vert, ivott - nem tudom - szüleim megverték - Anya meghalt - Apa meghalt - Mikor apám veszekedett. - Térdelés, büntetés miatt 	<ul style="list-style-type: none"> - mostohaapámmal, testvéreimmel nem jöttem ki - anyám - szüleim veszekedtek, én is kaptam, nem érdekelttem meg - nem mehettünk sehova - veszekedtek - apámat fejbe lőtték, s én pont akkor mentem - anyám ivott, állandóan veszekedtek - apám ivászata - néném odaköltözött, s összejött apukámmal - hiányzott az összetartás - édesanya ivott - nagymamám (nem szerettük egymást) - kicsi voltam, nem emlékszek semmire - Nem tudom, 1 hetet voltam otthon - Hogy apám elvert egy nádpálcával - nem jöttem ki az otthoniakkal - Nem volt - A nagymamám /ő nevelt/ összeveszett a lányával de mindig rajtam csattant az ostor. - a veszekedés - apu ivott - apámat gyűlöltem

<ul style="list-style-type: none"> - így most nem jut eszembe semmi - nem tehettem azt, amit akartam - apu megverte anyámat - anyámat verte apám - Amikor a szüleim többet ittak a kelletténél - A veszekedés - Veszekedés - börtönbe elvitték apukámat - veszekedés - igazából semmi - sok volt a veszekedés, ittak, stb. - nem emlékszem - szökések - nem nagyon foglalkoztak velem - nem volt semmi - édesanyám élettársa sokszor ittas volt, ilyenkor kötözködött, hőzöngött (de nem vert minket) - hogy anyu és apu nem tudtak uralkodni önmagukon - nem volt olyan - folyamatos veszekedés - apa viselkedése a nagyival, nem törődött velem - nem jártam suliba - nem tudja - nem emlékszem rá - mostohaapám ivott - amikor apám meghalt - apám mindig ütött - muter piázott - az, hogy bekerültem - nekem otthon nem volt rossz sose - mamám ivott - verések - ivás, verekedés - nem volt ilyen - iskolába kellett járni - anyám ivott - mindig megverték - apám ivott - szüleim ittak, mi meg vigyázzunk magunkra - nem tudja - ütötték a tesómat, mert nem volt pénz - nevelőszülő rajtam vezette le az idegességét - nem tudom, nem emlékszem rá - körülmények, nem lehetett használni WC- t, a spájzot, koszos volt - nem tudom - nem tudja - anyám élettársai - nem tudja - apa halála - kicsi voltam, nem tudom - apa ivott - szüleim veszekedtek, bántalmaztak - nem volt - semmi - tanulni - Családi viták. 	<ul style="list-style-type: none"> - hogy vertek, amíg nem ettem meg valamit, nem ehettem mást - Ittak a szüleim - Nem tudja - Nem tudja - mikor meg lettünk verve - veszekedés - semmi kicsi koromban, később az életem - nagyon gyakran egyedül voltunk - anya ivott - nem emlékszem olyanra - anyu és apu verekedett - apám ivott - nem volt rossz, csak én hittem azt, mert iskolába kellett járni - apu bántott - amikor a szüleim veszekedtek - személyes konfliktus nővérem barátjával - nem volt olyan biztonság, ami kellett volna, és nem is törődtek velünk eleget - nem volt társam, akivel játszhattam volna, aki törődött volna velem - veszekedések otthon, sok májat kellett enni, és azt nem szeretem - nem volt ilyen - semmi - nem emlékszek - nem tudom - vitakoztunk, és én szeretem az állatokat, s nem lehetett otthon tartani - szüleim vertek minket, alkoholizáltak - hogy az öcsém nem volt velünk, sok volt a veszekedés - anyám ivott - nem tudja - anyu megütött, én megijedtem tőle, féltem tőle, sokat bántott - anyu alkoholista volt - apu ivott - szüleim elváltak - anyukám mindent rám kent (fakanáltörés, tesóverés) - hogy apa ivott - ittak - az, hogy mindig előttünk verte anyánkat az apánk - átkerültünk az unokatestvérünkhöz - anyu nagyon sokat ivott - alkohol és verés - semmi - szüleim alkoholisták, eladták a házunkat is. - mindig egyedül voltam, anyukám gyógyszerelte magát, apukám ivott - nem volt ilyen - családi viták - apa erőszakos volt, volt, amikor ital miatt, volt, amikor csak úgy - nem volt odafigyelés a gyerekre - amikor megtudtam, hogy örökbe vagyok fogadva
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - Néném férje nem szeretett. - Apu hiánya, mert meghalt. - Anyukám és apukám ivott. - ittak a szüleim - mikor nem engedtek diszkóba - kiabáltak, veszekedtek, veszekedés a szüleim között - nem tudja - a szüleimmel nem jöttem ki - Apukám részeg volt egyszer és ittasan megvert - apa ivott - nem tudja - nem bántak velem, úgy, ahogy kellett - lakás és az étel - anyám vert - szegénység - nagy szegénység - nem tudja - apu viselkedése - Ház rossz állapotban volt - mindig én vigyáztam a kicsire, veszekedések utáltam a nevelőapámat - mindig veszekedtek a szüleim, ütött-vert az apám - amikor meghalt anyukám, akkor 5 éves voltam - elváltak a szüleim, nem ismerem annyira fateromat, rossz véleményem van róla - Édesanyám és édesapám rendszeresen ivott, és veszekedtek - Megverték - nem emlékszem - édesanyám alkoholizált - édesapám meghalt 14 éves korában - hifire, számítógépre nem volt pénz - anyámék veszekedtek 	<ul style="list-style-type: none"> - amikor meghalt a nagymamám - körülmények - apukám ütött minket - amikor a szüleim beittak - apa nem volt mindig otthon - papával nem jöttem ki - a verés - amikor anyuék állandóan veszekedtek - szüleim veszekedése - szüleim veszekedtek - nem voltunk együtt a tesóimmal - egyedül kellett mindig lennem - a veszekedések - Az egész életem rossz volt. - apukám ivott, verekedtek - mikor anyukám elhagyott - apám ivott - apu bántotta anyut, és ivott - Apám-anyám alkoholista volt - Nem emlékszek - bátyám nem bírta, mert születésem előtt apám azt mondta, hogy vetessenek el, ezért elváltak anyáék - nem engedtek el sehova, mert féltettek nagyon - apa ivott, anyát verte, engem meg akart ölni mikor anya hasában voltam 8 hónapos - hogy ittak a szüleim - Amikor apu megvert - Egyedül voltam, nem éreztem otthon, hogy szerettek.
Nem válaszolt: 33	Nem válaszolt: 11
Össz létszám: 141 fiú	Össz létszám: 105 lány

17 éves fiúk válaszai	17 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - Veszekedés - Veszekedés - nem emlékszek - édesanyám fejembe vágta a kést - minden rossz volt - nem volt semmi rossz - nem törődtek velem - vertek - bántott az apukám - nem tudja - bekerültünk - nem volt ilyen! - amikor ütött apám - semmi - a bátyámmal nem jöttem ki - anyuka ivott+ ütött - bekerültem ide 	<ul style="list-style-type: none"> - veszekedés - nem volt olyan, amire emlékszek - anya ivott - nem történt velem rossz dolog - apukám megvert és megerőszakolt - nem volt rossz - a barátaim miatt sokat veszekedtünk anyámmal - a szüleink ittak, vertek minket, molesztált az édesapám - veszekedések - anyukámnak fontosabb volt az élettársa, mint a gyerekei, az élettárs veszekedett velünk sokszor - anyu sokat ivott, keveset volt velünk - nem éreztem azt, hogy otthon lennék - a sok veszekedés

<ul style="list-style-type: none"> - a verések - Nevelőapa vert. Anya ivott. - Anyu meg késelte aput, de apu is ivott - nevelőapa hülyeségei, szabályai szerint kellett élni - Nem mehettem el sehová - Nincs olyan - nem volt - Anyu eladta a házat és szegények lettünk - Veszekedés - nem volt - nem volt olyan - Amikor apu megvert - Minden - nem engedtek szórakozni eljárni - anyu ott hagyott minket - anyu ivott - nem foglalkoztak velünk - 3 éves voltam bekerüléskor, nem emlékszek rá - a hiányok, apám ivott - nincs - nem tudja - nem tudom - szomszédok - néha kikaptam - apám verte anyámat - nem tudom - talán a mostohaapám alkoholizálása - anyu ivott és vert minket - balhé volt - anyu meg apu veszekedtek - amikor testvérem eltűnt - nem volt - néha veszekedtünk a tesómmal - nem tudom - sokat megverték, ha rosszak voltunk - amikor anyukám megvert - apám ivott, meg akart késelni - a mama, mert nem tetszett neki semmi - édesapám ivott és bántalmazott - nem tudja - minden - mamámmal nem kedveltük egymást, sokat vert, stb. - veszekedések - nincs ilyen - nincs ilyen - édesapám bántalmazta őket - nincs ilyen - szüleim alkoholizmusa - messze volt a sulis - faterom - mindig parancsolgattak és tesómmal több mindent megengedtek, mint nekem - nem volt ilyen - nem volt semmi olyan rossz - az, hogy anyám ivott - nélkülöztünk - veszekedtünk+ verések 	<ul style="list-style-type: none"> - Apám-szüleim ittak. - veszekedtek a szüleim - alig volt kaja, anyám sokat vert - a testvéreimet a szüleim bántalmazták - apa veszekedett - nincs ilyen - szüleim elváltak, mi anyuval maradtunk, és ő egyáltalán nem foglalkozott velünk. - szigorú volt velem az apukám. És megerőszkoltak. - ittak, veszekedtek a szüleim - mikor édesanyám megvert és mikor nagyapám molesztált - Amikor anyu eljárt "olyan" helyre dolgozni - mikor anyukám részeg volt - Anyával sokat veszekedtem - Szinte minden - mikor meghalt az édesanyám - Állandóan veszekedtek a szüleim - Mikor vertek a szüleim, és amikor intézetbe kerültem - Amikor anyu beteg volt - amikor veszekedtek anyuék - Anyu egy alkesz, drogos, gyógyszeres, faszhiányos kurva. Eltörte acélbetétes bakancsával az arcomat - az hogy apukám sokszor megvert minket - apukám alkoholista volt - nem tudja - anyám - A nevelőapát elviselni - kicsi voltam, nem tudom - egyedül voltunk - édesapám ivása+ bántalmazások - semmi - Mikor nevelőapukám verte anyukámat - amikor anyukám elkezdett más pasikkal lenni - veszekedés - édesapám bántott, ivott - ott volt apám - A szüleim alkoholizmusa - átlagos anyagi körülmény - anyám mindig bántalmazott - apu mindig vert - elköltötték szüleim a pénzt, ittak, utána meg verekedés lett belőle - édesapám vert - nem volt rossz - anyám ivott - már nem emlékszem - Nevelőapánk, ahogy viszonyult hozzánk - mikor anyuval laktunk. elég idegbeteg. kiabált, bántott - nagyon-nagyon-nagyon sokat veszekedtek, sokat bántottak minket, apu anyut is bántotta csúnyán beszéltek velem - elhagyott anyám - nővérem messze volt tőlem - semmi nem volt - nem tudja
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - ittak, verekedtek - amikor a szüleim ittak - anyu ivott - fater piált - amikor öcsém bekerült(ő hamarabb került be) - apu verte anyut - szüleim ittak - állandóan veszekedtek a szüleim - kicsi voltam, nem emlékszek - körülmény - szüleim ittak - nem volt ilyen - sok veszekedés - beteg volt a mama - veszekedések - nem volt állandó lakhelyünk - szüleim, nagymamám bántalmaztak, nem adtak enni - apukám túlzásba vitte a szidalmazásomat - nem tudja - alkohol - nem tudja - piáltak - nem engedtek el mamához - nem emlékszek - anyám testvére kiugrott az ablakon - kiskorom óta vagyok bent - megkülönböztettek minket: saját gyerek, nem saját - mostohaanyámmal való kapcsolat - apa italozása miatt gyakran kényszerült elhagyni az otthont a család anyámat - veszekedés - nem jártam iskolába - állandó veszekedések apa-anya közt - a mindennapos veszekedés - ittak a szüleim - Anyukámat bántották (nevelőapánk, kettő volt) - nincs ilyen - nem volt ilyen - apám ivott, napokra eltűnt, anyámmal keresni kellett. szégyelltem. - mostohaapám verte anyámat - sok volt otthon a vita - szüleim ittak, sokat veszekedtek - Bátyám kizavart a házból, és gyakran az utcán voltunk. - Amikor apukám meghalt. - nem engedtek diszkóba - apám részeg volt és anyámat verte majd anyám is ivott és magunkra hagyott - családi zűrzavar - néha anyuék vedeltek - nem tanultam - ellátás - meghalt a kutyám - muter meghalt - Mikor megszegényedtünk 	<ul style="list-style-type: none"> - nem engedtek sehova, korlátoztak - veszekedések, apám ivott - semmi, iskola miatt kerültem be - apukám beteg volt, meghalt - semmi - apukám ivott - alkoholisták voltak a szüleim - mindig volt veszekedés - nem engedtek sehova - édesapám ivott és megerőszakolta a nővéremet - szüleim ittak, alkoholisták voltak - nagymama viselkedése - nem tudom - nem volt rossz élmény - anyukám mindig ivott - apukám verte az édesanyámat - sokat veszekedtünk - apám csúnyán verte anyámat - anya élettársa bántott - veszekedések - Nagyon rossz volt otthon, sok volt a nézeteltérés, veszekedés - Semmi - amikor apu meghalt - veszekedések, mindig apám engem vert - apu verte anyut, minket, sokat ivott - anyával kapcsolatos problémák voltak - A gyakori veszekedések. - anyuék ittak és utána a családi perpatvar - api nem viselkedett jól - nem emlékszek - amikor apám ivott - anyámmal együtt élni - nem törődtek velem - Verekedés, engem vertek - apám ivott - Az, amikor apukám meghalt - mikor veszekedtünk - anya és apa veszekedése - nem tudja - nem tudja - nem volt - mostohaapám meg akart erőszakolni - anyukám ivott - ütöttek a testvéreimmel együtt - szüleim hosszabb időre egyedül hagytak minket - hogy olyan emberrel kellett együtt élnem, akit egyáltalán nem kedveltem (nevelőanya) - amikor anya depressziós lett és megvert minket - nincs ilyen - anyu férje - nem tudtam, hogy az apu nem az igazi apám - a sok vita, a veszekedés - sokszor voltam egyedül - anya viselkedése - nem tudom - édesapám meghalt 9 éves koromban
---	---

<ul style="list-style-type: none"> - szüleim állandóan verekedtek, és alkoholt ittak - nem jártam iskolába - Nem találkozhattam a barátnőmmel - mostohatestvéreim sokat vertek, rendőrségre is jártam sokat - nagybátyám ott lakott - a veszekedések - nem volt - apám soha nem volt otthon, állandóan dolgozott - amikor meghalt a mamám - anyám meg apám veszekedése - semmi - nincs - mikor a nagypapám elköltözött - Alkoholfogyasztás - unalmas volt, nem lehetett mozogni a lakásban - édesanyám ivott - veszekedés - semmi - anyám mindig kiközösített - gyakori veszekedés, ebből következő bántalmazás - vertek minket - nem tudja 	<ul style="list-style-type: none"> - Amikor anyám és a mostoha apám veszekedtek és veszélyeztették a kisöcsém életét - Sokat veszekedtek a rokonok, állandó családi veszekedések voltak, miután édesapám meghalt. - a nevelőapám - anyu elég sokat ivott, és ebből elég sok konfliktus született - ittak, verekedtek
Nem válaszolt: 40	Nem válaszolt: 26
Össz létszám: 188 fiú	Össz létszám: 150 lány

18 éves fiúk válaszai	18 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - egyedül voltam otthon - alkoholizáltak - unatkoztam - apu verte anyut, piált - édesapám bántalmazása, édesanyám hiánya - túlzott szigor - nem voltak szabályok - apám alkoholizálása - mostohaapám, miatta vagyok benn - apu és anyu mindig ivott - nem volt ilyen - veszekedés - nem tudja - nem tudja - Nem bíztak meg bennem - nem tudom - anya alkoholizmusa - állandóan veszekedtünk - vertek, nem adtak kaját - veszekedések - fater ivott, verekedett. Verte az anyukát is meg a gyerekeket is. - magunkra voltunk hagyva - vertek - anya piált, veszekedés iskola miatt, verés - Sok volt a veszekedés a pénz miatt - Anyunak jobban kellett a "fasz" mint a 	<ul style="list-style-type: none"> - az, hogy el kellett jönni otthonról - nem csinálhattam azt, amit akarok, voltak szabályok - édesapám ivott, züllött volt, sokat veszekedett - nem tudja - édesanyám ivott és verte a nagymamát - apám alkoholista volt - édesanya sokat volt beteg, ezért ritkán volt otthon - édesapa ivott - Apa meg anya veszekedett. - anyukám ivott nap, mint nap - állandó veszekedések, verekedések. - a szüleim veszekedtek - sok verekedés - kijöttek a rendőrök a ház elé - anya meg nevelőapám verekedtek, meg ittak - mikor apu ivott. Hetente 2x megvert. - apám állandóan vert minket - a szüleimmel élni, ittak - anya alkoholista volt, apával együtt.(Apa meghalt) - nem tudtunk suliba járni, nem tudtak fizetni a szüleink - anyu - ittak anyuék - nem beszélünk egymással, Apám mindig

<ul style="list-style-type: none"> gyerekek - Nagymamám halála - hogy anyám elhagyott minket. - Körülmények /nem volt víz/ - Semmi - Nem foglalkozott velem apám - apám berúgott, részegeskedett - mikor anyám ivott - családdal együtt voltam - anyu felgyújtotta a lakást - nem tudom - ha nem tanultam, nem engedtek el focizni - ivás, veszekedés - anyukám néha korlátozta dolgokban - az, hogy az édesanyám ivott - szabadság hiánya, anyagi körülmény - mikor az apám ivott - anyám alkoholista, nincs saját ingatlana - amikor apukám ivott - nem törődtek velem - nem emlékszem - vert a nevelőapám, sokat ivott - anyám bántotta a kicsiket, betörte a fejem - nevelőapám verekedett - 3 éves koromban meghaltak a szüleim, idős nagyí nevelt - Körülmények - Minden - nem tudja - az állandó veszekedések, zsúfoltság, cigi, pia, jöttek-mentek sokan - az állandó veszekedés és a mostohaapám alkoholizálása - anyám ok nélkül vert minket a testvéremmel - faterom ivott elég rendszeren - ittak, apa vert - szüleim ittak, verekedtek - apu meghalt - nem volt mit enni, apu állandóan ivott - veszekedés, verekedés - apukám nagyon megvert - családi botrány - amikor iskolába kellett mennem - passz - a család - Minden - Semmi - Nem tudja - apukám ivott - apám ivott, veszekedések - szüleim ittak, veszekedés - mikor keveset ettünk - mindig egyedül hagyták - veszekedés - nem volt ilyen - nem emlékszem - nem tudom - szigorúak voltak velem - nem tudja - nem tudja 	<ul style="list-style-type: none"> részeg volt - keresztzüleimnél éltem. Megvádoltak, pl:drogos, kurva... - Nincs ilyen, nem volt ilyen - Édesapám verte anyukámat és engem - Anyagi gondok, néha nem volt elég a kaja - anyukám depressziós volt évek óta, és pont a 13. születésnapomon vált igazán teljessé az egész - amikor vertek, amikor ittak - Anyukám meg apukám bántotta egymást, szeretethiányom volt - Az, hogy apukám mindig bántalmazott - nem volt meg az összetartozás - nagyon rossz volt (nevelő szülő) 6,5 - évig - vertek minden nap kizártak a lakásból stb. - anyukám meg a nevelő apukám bántotta egymást, valamint engem - egyedül hagytak otthon, sok volt a szüleim között a veszekedés - nem tudja - szüleim ittak - anyukám vert, alkoholista - veszekedések - nem volt ilyen - nem engedtek el éjszaka - Sok veszekedés, verekedés - megerőszkoltak 8 évesen, mostoha apámnak egyik ismerőse - anyám nagyon rosszul bánt velünk, - szüleim - állandó veszekedés - az ivás és a verekedés - verekedés - semmi, szerettem otthon - nem volt normális a családom - nem volt ilyen - semmi - a szüleim alkoholizmusa - édesanyám viselkedése - anyukám iszik, volt élettársa, akit ki nem álltam - édesapa ivott és vert minket - hogy nem volt otthon anyukám - sok volt a veszekedés, apám megkéselte a terhes anyám, bezártak minket, édesanyám ivott - nem tudja - amikor megszöktem, utána jöttek a ... - apám állandóan ivott, mindenért megvert - édesanyám ivott, anyukámat bántalmazta - csalódtam a szüleimben, gonoszak voltak, bántottak, amíg otthon voltam 15 éves koromig - 12 éves koromban anyám meghalt, apám elköltözött, keresztanyám sokat veszekedett, nem szólt hozzánk - sok veszekedés - az, hogy lázadoztam - Nem volt összetartás a családban, a nagymamám megbolondult a végén
---	--

<ul style="list-style-type: none"> - nem tudja - kapcsolatom anyámnál - sok vita, és ittak a szüleim - anya ivott - szüleim ittak - veszekedések - nem emlékszek ilyenre - nem tudok ilyet mondani - apám ivott - nem tudja - apukám, anyukám ivott - Elveszítettem az anyukámat, és az, hogy beadtak ide. - folyamatosan vertek, ételt nem adtak enni - amikor elkerültem otthonról - az állandó tiltás - apám ivott - anyu meg apu veszekedett - szüleim nem látták el a szülői kötelezettségüket - nem emlékszem - nevelőapámmal veszekedtünk - apám alkoholista - a szüleim alkohol fogyasztása - nem volt rossz - anya meghalt és apa egyedül nevelt minket - nagymamám szemétkedései, mert anya meghalt és ő lett a gyám - apukám nem jött ki anyuval - anyám ivott - apám alkoholista volt, engem mindig vert - szüleim ittak - csóróság, szegénység - nem emlékszem pontosan - semmi - anyám állandóan ivott - pici volt a lakás - nem tudom - a szüleim vitája - amikor elmentem és nem szóltam a szüleimnek, az rossz volt - anyám ivott - anyukámék veszekedtek 	<ul style="list-style-type: none"> - maga a helyzet, ivás, bántottak minket, tesó elköltözött otthonról - alkoholista volt apa, anyámat verte - hogy apa nem sokat volt otthon - amikor apu bántotta anyut - tilalom, semmit nem volt szabad csinálni - nem volt ilyen - verekedések - nem volt nekem semmi rossz - nem emlékszek - apu mindig megvert - nincs ilyen - nem volt rossz - nem tudom - apu ivott - faterom veszekedései - anyuék nem voltak velünk. A cigányok elvették a pénzünket, így anyuék elbújtak: ne verjék meg őket - semmi jó nem volt - szüleim elhagytak - apa ivott, verekedett - nem voltam jóban anyukámmal, betegesen féltett és nem engedett el sehova - anyám ivott - nem jöttem ki anyukámmal - apu ivott - apu vert és ivott - apánk vert, apám meg akart erőszakolni, tesóimat leitatta, meg akarta ölni - anya ivott - veszekedések - nem foglalkoztak velünk a szüleink, nem kaptunk kellő mértékű szeretetet, odafigyelést - nem volt otthonunk, az utcán éltünk - nem tudom - nem tudja - szüleim ittak - anya a szoba közepén pengével elvágta a torkát (többször is), alkoholizmus - nem volt olyan - alkohol, nélkülözés és erőszakosak voltak - veszekedések - Bántottak - vertek állandóan - ittak a szüleim és megverték - vigyázni kellett a testvéreimre, nem tudtam tanulni - nem ettem jó kaját - nem tudja - Megtudtam, hogy anya cukorbeteg, erre még ivott is, agresszívvé vált - nem volt pénzünk - Állandó veszekedés. - Szüleim elváltak, és a mostohaapámmal való kapcsolat... - Az igénytelenség. - Betörték a fejem, ütöttek, éhezettek, és beadtak az intézetbe. - édesapám elhunyt és az édesanyám
---	--

	alkoholizmusba menekült - állandóan megverték - veszekedések - elváltak, 8 gyerek után - a nevelőapukám ivott - nem volt fürdőkádunk - Nem volt otthon jó - nevelőapukám verte anyukáját - apám ivott - apu ivott - család külön vált - 5 éves koromban apám megerőszkolt, anyám hónapokig nem volt otthon, anyám ivott, utcalány volt - anyukám bekerült a börtönbe - apu ivott - apa, anya ittak, egyáltalán nem foglalkoztak velünk, sok volt a veszekedés - édesapa halála - majdnem mindig egyedül voltunk - Amikor mostohaapu meg anyu összekapott - családi veszekedés, élettárs bántalmazott - Állandóan veszekedés volt, és néha meg is vert minket az apánk - anya nem törődött velünk
Nem válaszolt: 34	Nem válaszolt: 11
Össz létszám: 155 fiú	Össz létszám: 147 lány

2.1.6.3 Mi volt jó otthon? Gyermek és fiatalok megfogalmazásában

A kérdésére adott válaszok nemenkénti, kor szerinti bontásban:

9 éves fiúk válaszai	9 éves lányok válaszai
- amikor kibékültek - születésnapok	- játszottam - nem tudja
Nem válaszolt: 1	Nem válaszolt:
Össz létszám: 3 fiú	Össz létszám: 2 lány

10 éves fiúk válaszai	10 éves lányok válaszai
- nem emlékszek - biztos volt, csak nem emlékszem - amikor apa is focizott velünk - játszani	- mindenhova elmehettünk - minden
Nem válaszolt: 1	Nem válaszolt:
Össz létszám: 5 fiú	Össz létszám: 2 lány

11 éves fiúk válaszai	11 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - etethettem a szomszéd disznóit - nem tudja - mentem a barátokhoz - játszottam - csavaroghattam - amikor elmentünk egy szép kis házhoz - Anya és a barátaim közelsége - ha elmehettem az osztálytársaimhoz játszani - nem tudom, régen volt - Beírtak a meccsre, mindig a mama hazavitt. A szünetekben anyuval mindig elmentem a barátaimhoz - semmi nem volt jó - nem tudom - 5 éves voltam, amikor bekerültem - Semmi - Minden - Mikor nem verekedtek és mikor apa nem ivott - apu mikor elvitt és megismertetett a rokonaival - együtt voltunk a tesókkal - kirándulás - nem tudok semmit - a szeretet - anyukám mindig szeretgetett - nem volt jó semmi - minden - hogy otthon voltam - sokat játszottunk - amikor apukám nem volt otthon - amikor voltak barátaim - pihenő volt - amikor apukám vett nekem egy biciklit és azzal mentünk vásárolni - játszani - játszottam a tesómmal - a szüleimmel voltam - mikor nem veszekedtek - mindig kimehettem az udvarra - minden - minden - nem volt ilyen - Nem tudok semmi olyat mondani, ami jó lett volna, mert nem volt olyan. - Tesóm - nem volt - hogy otthon voltam - játszottam - sokat játszottunk a bátyámmal meg a tesókkal - nem tudom - mindig otthon volt anya 	<ul style="list-style-type: none"> - nem tudom - Volt, amikor apu normális volt - Kistesóm, amikor megszületett. - a szeretet - tesóimmal voltam - nem tudja - nem tudja - az, hogy ott mindent lehetett csinálni - amikor elmentünkba vagy a nagymamámhoz - mikor közösen kirándultunk - apukámmal lehettem - biciklizés - semmi - nem tudom - amikor együtt volt a család - amikor volt a születnapom, buliztunk - az állatok a ház körül, a kecskék - minden - együtt volt a család - nem volt ilyen - nem volt semmi jó - nem emlékszem - játszottam a kicsikkel, anyuékkal beszélgettünk, sütött a nap, kimentünk a pályára - testvéreimmel játszottunk - LEHETETT JÁTSZANI - Nem tudja - Amikor a szüleimmel lehetünk - szeretett suliba járni - anyu kiengedett biciklizni - együtt lehetett a családjával - együtt lehetett a családdal - hogy találkoztam anyuval - otthon voltam - anyu is, apu is ivott, szóval semmi....
Nem válaszolt: 11	Nem válaszolt: 9
Össz létszám: 57 fiú	Össz létszám: 43 lány

12 éves fiúk válaszai	12 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - nem volt - nem tudja - nem volt - minden jó volt - sokat lehetett játszani, számítógépezni - játszhattam a kutyával, meg minden jó volt - kirándulást nyertünk - megszületett a 2 öcsém - mentünk a strandra - láthattam a családomat - keresztanyukámnak segítettem - együtt volt a család - a családdal töltött ünnepek - apu megtanított biciklizni, sokat játszott velem, és elvitt keresztanyuhoz. - Együtt voltam a testvéreimmel - Tévés - Amikor kiengedtek focizni és ide – oda - nem tudja 3 évesen került be - Otthon lenni a tesómmal és anyukámmal - Amikor biciklit kaptam - Nem semmi különös - Barátaimmal elmehettem bárhová - tévét lehetett többet nézni, kertben sok gyümölcs volt - Tudtam a kutyával játszani - ANYUVAL LEHETTEM - amikor nyugalom volt - együtt voltunk - jót lehetett focizni a testvéreimmel - megkaptam mindent, mindenhova elmehettem - kirándulni mentünk egy nyáron a strandra - sétálás - nem tudja - nem jut az eszembe - kaptam ajándékokat - semmi - nem volt olyan - amikor apuval játszottunk - hogy családban éltem - sokáig elvoltam iskolában, nem kellett látnom, hogy isznak, járhattam templomba - mikor apuval fociztunk, kutyaházat építettünk - elmehettem focizni - ünnepek - az hogy együtt lehettem a szüleimmel - anyuékkal voltam. Játszottunk - mentünk dolgozni / hagymázni - együtt játszottam, testvéreimmel, anyunak segítettem otthon - mikor együtt volt a család - együtt voltunk - minden - játszottunk - az, hogy apánál voltam két hétig - nem tudja - mikor kaptam valamit - a játék 	<ul style="list-style-type: none"> - hogy együtt volt a család - együtt voltunk - amikor elmentem vidámparkba apuval - mikor kirándultunk - semmi - az, hogy otthon lehettem - kicsi voltam, nem tudom - minden - Anyukámmal meg apukámmal elmentünk a vadasparkba - Nem tudom, kicsi voltam, amikor elkerültem otthonról - Nem tudja - gondozhattam az öcsémet - Nem tudja - sok minden - az, hogy sétálni és unokatestvéremékhez jártunk, mert akkor nem voltak olyan szigorúak velünk a szüleim - mikor elmentünk ...ra a bátyámékhoz - együtt lehetett az egész család - nem tudja - nem tudja - amikor békességben voltunk - a tél - semmi - hogy anyu mellettünk volt - semmi - nem volt olyan - anyával a közös séta - amikor kirándultunk - szüleimmel lehettem - együtt a család - nem emlékszek - ha kaptam valamit - nem tudja - suliba járni - hogy ott lehettem - szeretet - haverokkal töltött idő - szüleimmel lehettem - nem tudom - kicsi voltam, nem emlékszek rá - nem tudja - csak apu ivott, anyu legalább nem. - játszhattam a tesómmal

<ul style="list-style-type: none"> - a család együtt volt - nem tudja - nem tudja - nagy volt a szeretet, törődtek velünk - apu minden nap hozott pufit - mindenféle elmehettünk, csavarogtunk - magnózás, zenehallgatás - barátaim - testvérem születése - bicajoztunk - veszekedések anyukámmal - nem volt ilyen - sokat voltunk együtt - horgászni jártunk, együtt volt a család - együtt voltunk, imádok otthon lenni - a társaság - kijártunk focizni, biciklizni haverokhoz, meg anyu, apu - hogy otthon lehettem az anyukámékkal - nincs jó dolog - tanulás után szabad voltam - uszodába járni 	
Nem válaszolt: 11	Nem válaszolt: 5
Össz létszám: 86 fiú	Össz létszám: 47 lány

13 éves fiúk válaszai	13 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - az, hogy apuval lehettem - minden - segíthettem anyukáméknak - horgászni apával. - otthoni barátokkal foci, beszélgetés - hogy együtt töltöttem az időt a családommal - focizások - apu nevelt engem. - Hogy otthon voltam - Az elég hosszú, például boltba járás apukámmal, amikor fél órát választottam ki a gumicukrot, kaptam! - Szerettek - nem tudom - nem tudom - Elmentünk vidámparkba. Olyankor béke volt. sorolhatnám... - nem tudom - sokáig tévézhettem és játszhattam - családi összejövetel - nem tudom - játszottunk, kártyáztunk, ha hétvégén hazavitték, ez régebben volt - a kirándulások - mikor disznót vágtunk - amikor elmentünk játszótérre - minden - minden - egy farmon laktunk - Anyuval együtt lehettem - az, hogy otthon lehetünk 	<ul style="list-style-type: none"> - nem tudja - szánkózhattam minden télen - amikor együtt voltak anyukámék - semmi - hogy láthattam a tesóimat - nem tudom - együtt lehetett a család - hogy mindig az apukámmal lehettem - Egyszer életemben (karácsonykor) kaptam ajándékot - Amikor a kishúgom megszületett. - ott volt a nagymamám, nagypapám meg a bátyám - megengedtek mindent - együtt volt a család - anyukám ivott, élettársa bántott - nem tudja - nem tudja - nem tudom - hogy együtt lehettem a testvéreimmel - nem tudom - családban lehettem - hogy anyuval voltunk - a család - sokat kirándultunk - a családommal voltam - nem emlékszem - együtt voltunk - hogy anyuval voltam - nincs ilyen - amikor nem ittak

<ul style="list-style-type: none"> - jó volt anyukámmal, apukámmal - amikor a mostohaapukámhoz kerültünk - anyut láttam, mindig, foglalkoztam vele - sok szeretetet kaptunk - mamánál játszott az unokatestvérével - sokat lehetett játszani - play station játszás - nem tudja - nem volt ilyen - karácsony - sokat játszottunk, faluba és a mamához is mentünk - játszani - nem laktam otthon - mindig kellett tanulni - nem tudja - amikor elkezdtem röplabdázni, mikor hógolyóztunk, mikor hóembert készítettünk (anya, apa, tesó) - szüleim mellett voltam - tesókkal almafára másztunk, játszottunk - nem tudom - anyumnál voltam - keresztanyámmal elmentünk halászni - a nyaralás - horgászás - nem tudja - együtt volt a család - nem tudom - nincs ilyen - minden nagyon jó volt - nem tudja - mindig mentünk focizni - csavarogtunk - horgászás - játékok - nem tudja - nem tudom, nem emlékszem - testvéremmel játszhattam - nem tudom - kiraboltam nagymamámat - sokat játszottunk - család együttléte - otthon lehettem - nem tudja - Amikor kimentünk a csónakozó tóra - Számítógép - amikor buliztunk a családdal - hogy anya nem vert, nem ivott, játszhattunk - együtt voltunk, nem voltak részegek 	<ul style="list-style-type: none"> - nem tudom - amikor volt a szülinapom - a család együtt volt - játszottam - testvéreimmel lehettem - amikor nem voltak berúgva - amikor nem volt veszekedés - apa otthon volt - amikor nem volt vita - nem tudja - hogy otthon lehettem a családban - Nagycsaláddal volt kapcsolat - hogy otthon lehettem - amikor csavarogtam - ha nem volt veszekedés - anyukámmal és a barátnőmmel voltam - sokat nevtünk, ott volt élet - mindenki együtt volt - tesóimmal együtt lehettem - minden jó volt - nagymamával együtt lenni - semmi
Nem válaszolt: 15	Nem válaszolt: 9
Össz létszám: 90 fiú	Össz létszám: 60 lány

14 éves fiúk válaszai	14 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - mikor megkaptam a Play Station-t, telefont - minden jó volt - nem tudom - nem tudom 	<ul style="list-style-type: none"> - anyuval és testvérekkel voltam - nem veszekedtünk, jól kijöttünk - hogy tudtam, ott van mellettem anyukám - sétálni mentünk

<ul style="list-style-type: none"> - jó volt és kész - hogy együtt töltöttük el az ünnepeket a családdal - mikor nem voltak otthon a szüleim és bármikor elmehettem szórakozni - anyuékkal vagyok - apuval mentünk strandra - oda mehettem, ahova akartam - az óvoda - nem tudom - Jól el tudtam lenni otthon - Bekerültem ide - Nem tudok semmit mondani. - Apukámmal néha játszottunk - nem tudja - Minden meg volt engedve, azt csinálhattam, amit akartam. - hülyéskedtünk, játszótérre mentünk - Az osztálytársaimmal elmehettem - nem tudom - nem tudja - nem emlékszem rá - ilyet nem tudok mondani - minden - minden - mikor otthon együtt volt a család - elmehettem a barátaimmal - nincs ilyen - Amikor anyuval lehettem - ebédre azt kértem, amit akartam - családommal lehettem - kaptam biciklit - nem emlékszem - átjött apu adni nyalókát - a karácsony, mert együtt ünnepeltünk, még vendégek is jöttek hozzánk - szüleimmel voltam, sokkal jobban éreztem magam - nagyon semmi - szeretet és hogy megkaptam mindent - mindenfelé elmehettem, mindent megengedtek, jól bántak velem - nagyon semmi - otthon lehettem - nem tudom - nem tudom - semmi - barátokkal lenni - közös játék, kirándulás - Nintendózhattam - az, hogy kimehettem apámhoz, meg amíg a suliban voltam, nem ütöttek - otthon voltak állatok és azokkal is szoktam hülyülni - hogy otthon lehettem - nem kellett időben hazamenni - jó volt a hely - születésnapokat megünnepeltük - nem tudom - együtt lehettem a tesóimmal 	<ul style="list-style-type: none"> - ha volt kaja, együtt voltunk - biciklizés - nem tudok olyat mondani - a család - nevelőapámhoz jártam - azt csináltam, amit akartam - semmi - A családommal voltam - Semmi - elmentünk egy olyan helyre, ahol együtt tudtunk lenni - minden jó volt - hogy szerettek - nagyapával lehettem - mikor nem ittak anyuék - Hogy megkaptam mindent, és az otthoni szeretet, amit itt nem kapok meg. - Az, hogy anyukámat ismerem, ismertem - Kirándulás - hogy otthon lehettem - mikor elmentünk nyaralni - Amikor elmentünk valahová szórakozni - hogy otthon lehettem - együtt volt az egész család - sok édességet kaptunk - együtt volt a család - család együtt volt - kocsikázás, aludtunk, mert akkor legalább semmi rossz nem volt - kicsi koromban állatkertbe mentünk - nem vonatkozik rá - nem tudom - amikor anyukám magas sarkú cipőjében járkáltam - nem tudja - együtt volt a család - szabadság - minden - édesanya - nem volt - bárhová mehettünk - ünnepek - anyukámmal lehettem - mikor kibékültünk - semmi - mikor játszottam a szomszédokkal - anyukám - semmi - nem tudom - együtt volt a család - ha apa elment - nem emlékszem rá - hogy nem voltak kötöttségek - mindig mentünk nyaralni - nem tudja - semmi - az, hogy a családommal voltam - nincs ilyen - szeretet - semmi
--	---

<ul style="list-style-type: none"> - barátok - amikor születésnapom volt - hogy a testvéreimmel, a papucsal játszhattunk - kitartottunk egymás mellett - semmi nem volt otthon jó - együtt volt a család - találkoztunk a testvéreimmel - szerettek - kutyám volt - a család együtt volt - nem tudja - otthon voltam - nem tudja - nem tudja - az egyik karácsony - úgy volt jó, ahogy volt - együtt lehettem a családommal - nem emlékszek - Amikor a mostohaapám elment otthonról, legalább addig sem volt otthon. - Barátok, család. - Amikor apuval időt töltöttünk együtt. - nem volt ilyen - játszottunk otthon - jó volt a hangulat és a közérzet - Amikor együtt volt a család - Nem tudja - barátaimmal töltött idő - A kicsikkel játszani - hogy a testvéreimmel együtt voltam - együtt voltunk - nem tudja - ha egyedül voltunk otthon, nem volt fater - kaptam egy távirányítós autót - apukámon kívül nem volt semmi vita, rendszeren éltünk - az, hogy otthon lehettem - baráti társaság - nem tudom - minden - együtt voltunk 	<ul style="list-style-type: none"> - amikor mehettem nagynénémhez - estefelé kinn voltunk a haverokkal az utcán - semmi - otthon lehettem - mamánál jó volt - sok időt tölthettem a családban, játszottunk meg ilyesmi - anyukámmal lehettem - anyával lehettem - család - nem tudok ilyet mondani - zenehallgatás, családjával lehetett - nyugalom volt a családban (néha) - néha nem voltam otthon - amikor este nem bántott apukám - ott voltak a testvéreim, játszottunk, sárból csináltunk figurákat - a testvér - nem volt ilyen - nem tudja - hogy a családdal voltam - születésnapok megtartása - együtt volt a család - nem volt ilyen - tesóimmal lenni
Nem válaszolt: 17	Nem válaszolt: 15
Össz létszám: 112 fiú	Össz létszám: 98 lány

15 éves fiúk válaszai	15 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - ha nem kiabáltak - családdal együtt lenni - amikor élt a nagymama - testvéreimmel voltunk - minden jó volt - nem tudok ilyet mondani - szüleim közelsége - mikor fociztunk - nem tudom - sok minden, de példát nem tudok - a szüleimmel lenni - akárhova mehettem... 	<ul style="list-style-type: none"> - együttlét - nem tudja - együttlét - a családi együttlét - amikor anyukám nem volt otthon - hogy velük voltam - nyaralások, jó volt otthon - amikor jól megvoltunk - nem tudja - szeretetben voltunk - nem tudom - hogy együtt voltak a testvérek

<ul style="list-style-type: none"> - nem tudom, rég volt - nem volt ilyen - hogy családban éltünk - semmi - együtt volt a család - hogy együtt volt a család - Semmi - Nem tudom - Otthon voltam - nincs ilyen - Amikor nevelőapám nem volt otthon - nem tudom - mindig szabad voltam - nem tudja - Amikor ajándékot kaptam - kaptunk ajándékot - Hogy együtt voltunk - otthon voltam - együtt volt a család - minden, hisz otthon a legjobb - együtt volt a család - kaptunk TV játékot - testvéreimet és a tatámat láthattam - kevés családi szeretet - együttlét - vezettem édesapám kocsiját állandóan - apával együtt lenni - közel laktak a barátok - otthon lenni mindig jó volt - megkaptunk otthon mindent: cipőt, Walkmant - általános jó közérzet - nincs ilyen - semmi - hogy otthon voltam - olyat nem tudok - minden - nem tudja - ünnepek - csavaroghattam - nem tudja - hogy anyuval lehattunk - testvéreimmel játszani - lehetett mászkálni, szóltunk, és elmehettünk - szabadon voltunk, mehettünk, amerre akartunk - hogy együtt lehettem a családdal - tesómmal játszani - nem volt ilyen - biciklizés (tétovázás után mondta) - járhattam focizni - anyukám foglalkozott velem - nyaralások - ott voltam otthon apukámnál - nem tudom, rég volt - tesóm hazajött - anyám és apám nem veszekedett - együtt volt a család - nem emlékszem - együtt volt a család - nem tudja 	<ul style="list-style-type: none"> - nem tudom - A szeretet - Mikor a nővéremnél voltunk - Ha elmehettem valahova - nem emlékszem, nem tudom - otthon voltunk - nem tudja - anyu közelsége - amikor otthon laktam - semmi - szabadság, ott szabadabb voltam - együtt lehattunk - anyukámmal lehettem - nem tudja - közös kirándulás - minden hétvégén jöhettek a barátaim - akkor még élt a testvérem - nem emlékszek - játszani a kutyával, együtt voltunk mind - legidősebb testvérem viselte gondomat - minden jó volt - sokat voltunk együtt - nem tudja - szomszédolás - testvéreim - beszélgetések, szeretet, összetartás, őszinteség - nem tudja - nem tudja - nem volt - barátnőim, anyunak segítettem - nem volt ilyen - vettünk autót - hogy külön szobánk volt - apu elvitt a boltba, vett csokit - hétféteken anyu elengedett diszkóba - mikor a fürdőben voltunk - nem tudok olyat mondani - hogy otthon lehettem a szüleimmel - semmi - mikor nővéremmel meg anyukámmal voltunk - semmi - semmi - semmi - nem tudom - együtt szórakoztunk anyuval - minden - születésnapok - család együtt van - az, hogy megszülettem - családi légkör - hétvégén mentünk kirándulni - elköltözött mostohaapám - kirándulások, karácsonyi ünnepek - sokkal több barátom volt, mint itt - készültünk ki külföldre a családdal - tesómmal voltam - barátokat - amikor együtt volt a család - nem tudom
--	--

<ul style="list-style-type: none"> - szüleimmel lehettem - mikor nem ittak, akkor nem veszekedtek - amikor jól elhülyéskedtünk egymással, sokat játszottunk - apám tortát sütött - szabad voltam, oda mentem, ahova akartam - szabad voltam, oda mentem, ahova akartam - nem tudja - minden más jó volt - otthon lenni a tesóimmal - nem tudja - a család együtt ment szórakozni - együtt volt a család - fater felkeresett, és azóta tartjuk a kapcsolatot - ünnepeket együtt tölthettük - nincs ilyen - minden - csend, friss levegő - szüleimmel lehettem - nem tudom - a családommal voltam - A szabadság. - amikor apu testvéréhez kerültem - mikor elmehettem ide-oda - otthon lehettem - jó volt a család - családdal voltam - mindenhova elengedtek, mehettünk mindenfele - ide helyezték át - egyszer szép ruhát tudtam venni - nem tudja - rallyautóban ülhettem egyszer egy igazi rally pályán - sok barátom volt, szüleimmel találkoztam sokszor, sokat kirándultunk - amikor nem volt apa otthon - apámmal voltam - otthon lehettem a szüleimmel - amikor együtt volt a család és beszélgettünk - sok tesóm volt, főleg a bátyámnak örültem - gondozták a tesóimat - testvéreimmel sokat játszottunk, jó volt együtt - nem volt annyi kötelezettség, szüleimmel lehettem - menni mamáékhoz - semmi - semmi 	<ul style="list-style-type: none"> - nem volt ilyen - szüleim elválása - hogy otthon voltam a szüleimnél - minden jó volt - családdal együtt lenni - együtt volt a család - anyu - ... hogy otthon voltam... - Hogy együtt voltunk... - Nem tudom... - Mikor a kistestvéremmel játszottam. - nem volt olyan - soha nem unatkoztam otthon - nincs - együtt lehetünk azon az egy szilveszteren - mikor Olaszországba mentünk anyuval - anyu meg az öcsém - együtt volt a család - nem tudja - minden - mikor együtt voltunk - jól éreztük magunkat - az, hogy a családommal lehettem együtt - - nem emlékszek - együtt volt a család
Nem válaszolt: 16	Nem válaszolt: 18
Össz létszám: 130 fiú	Össz létszám: 114 lány

16 éves fiúk válaszai	16 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - amikor elment a nevelőapám - együtt voltunk a családdal - átmehettem a mamához - együtt voltunk - együtt voltam a családommal - apuval horgásztunk, családban voltunk - hogy együtt volt a család - nem válaszolt - amikor nem veszekedtünk - amit kértem, azt mindent megkaptam - nem volt - nem tudja - együtt volt a család - családdal lenni - kirándulni mentünk - karácsonykor tesóval szaloncukrot loptunk a fáról - Testvéreimmel, anyámmal való kapcsolatom - mikor sétáltunk esténként - együtt volt a család - Amikor volt pénzünk és együtt volt a család. - ott volt mindenki - mikor ajándékot kaptunk vagy közösen elmentünk valahova. - a kaja - nem tudom - nem tudom - nem tudom - megtanultam horgászni - Amikor együtt voltunk - hogy együtt voltunk - a kirándulások - Amikor megszületett a húgom - otthon lenni - amikor megtartottuk a születésnapomat - amikor nem volt otthon veszekedés - nem emlékszem - nem kellett járnom a rendőrségre - számítógépezni - diszkóba sokáig engedtek el - nevelőapám jól keresett és vett nekem mindenfélét a boltban, amit megkívántam - focizás - amikor anyuka vagy apuka csokit hozott a boltból - játszottam, sokat beszélgettünk és tévéztünk - nem tudok mondani - szerettek a szüleim - azt csináltam, amit akartam - nem tudja - nem emlékszem rá - nem tudja - nem volt - mikor a muter nem piázott - az első BMX-em - hogy otthon voltam - testvéreimmel együtt éltem - utolsó szülinapom anyámmal 	<ul style="list-style-type: none"> - Anya - mamám, csak már meghalt - semmi - ellógtunk discoba - együtt voltunk - nyaralások - nem emlékszek - ha iskolában voltam - találkoztam a bátyámmal - megvolt minden, ami egy gyereknek kell - külön nem volt - minden jó volt - kicsi voltam, nem emlékszek semmire - nem tudom, 1 hetet voltam otthon - Amikor volt házunk, mindenki látogatott és foglalkoztak velem, amíg el nem kezdtek inni. - Odafigyeltek, hogy mire van szükségem - Nem tudja - Olaszországi körutazás. - Minden. Együtt voltunk - amikor megkaptam az első kutyámat - semmi - nem tudja - nem tudja - A többi - Nyugodt volt mindenki - Minden - családi kör - jól éreztük magunkat együtt - nyaralások, kaptam egy kutyát - sokat csavaroghattam - semmi - minden - nővéremmel a játék - együtt volt a család - családi hangulat, unokatestvérek - rokonaimat ismertem - kutyáim - 1 hétre elmentünk nyaralni a családdal - a családommal élhettem - nem emlékszek rá - nem emlékszek - családban voltam - nem tudom - nincs ilyen - anyukámmal lehettem - nem tudja - sokat játszottam, anyu sok mindenre megtanított - apuval jó volt a kapcsolatom - a tesóimmal lehettem - együtt voltunk - kimehettem a faluba - a kutyám - mikor nem ittak - nem tudja - együtt volt a család - nem volt ilyen

<ul style="list-style-type: none"> - tudtam nekik segíteni - nem volt ilyen - sok lógás - nem tudom - hogy együtt voltunk - nem tudja - mert bekerültem - nem jut eszembe - nem tudom - több haverom volt, szabadabb voltam - a szüleimmel voltam - együtt volt a család - hogy anyuékkal voltam - nem tudja - a család együtt volt - nem tudja - semmi nem - szerettem iskolába járni - azt csináltam a szabadidőmben, amit akartam - nem jut eszembe - apukámmal lenni - Családdal töltött, harmonikus idő. - Oda mentem, ahova akartam. - Verekedés a tesóval. - Elmentünk nyaralni egy hétre a Tiszához a szüleimmel. - Szeretet. - Nyaralások. - nem tudok erre mondani semmit - mikor nem volt veszekedés a családban - nem tudja - TV, zenehallgatás - családi légkör - nem tudja - a karácsonyok - nem nagyon emlékszem - szüleim - hogy együtt voltunk - együtt volt a család - előző helyünkön szerettem lakni, csak el kellett költözni - volt társaságom - családdal töltött idő - testvéreim, meg az anyukám miatt - amikor a testvéreimmel voltam - az egész család - édesanyámmal megértettük egymást - amikor elkezdtem az általános iskolát, odafigyeltek rám és nem ittak a szüleim - karácsony, ünnepek - nem tudom - jó volt otthon lenni - jó volt az otthoni légkör - a tesóm - nem tudom 	<ul style="list-style-type: none"> - ha baj volt, meg tudtuk oldani - hogy együtt voltam az anyukámékkal - karácsony - minden jó volt - jóra nem emlékszem - nem jut eszembe semmi - nem tudom - családi programok - megismertem apukámat - testvéreimmel voltam - együtt lehettem a testvéreimmel - amikor nem ittak, akkor normálisak voltak - anyával együtt éltünk - húgommal lehettem - mikor játszottam a két húgommal, meg anyuval - nem volt - mikor mindenki együtt volt és játszottunk - otthon lehettem - semmi - nem tudja - Amikor anyukámmal elmentem vásárolni. - nem volt ilyen - minden a fentin kívül - nem volt ilyen - nem emlékszek - öcsém és anyám szeretete - mikor a szomszédba költözött a barátom és mindig átmehttem hozzá - amikor ott voltak a tesóink és velünk foglalkoztak - nem tudom, hogy volt e ilyen - Amikor a testvérem és anyu volt otthon - Karácsony, mert együtt volt a család - minden
Nem válaszolt: 34	Nem válaszolt: 18
Össz létszám: 140 fiú	Össz létszám: 105 lány

17 éves fiúk válaszai	17 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - együttlét - együtt voltunk - nem emlékszek - semmi - semmi - a nővéremmel elmentünk nyaralni - nem tudja - testvéreimmel jó volt - szabadság - a szőlőművelés - együtt voltunk - amikor együtt volt a család - nincs ilyen - család - elengedtek mindenhova, ahova akartam - a családdal töltött idő - apukámmal mindig mentünk dolgozgatni - mindennap láttam a bátyám - a jó nagy játzsások - Különszobám volt a nővéremmel. Volt kutyám - Apuval lehettem - Együtt volt a család egy ideig - Szeretet - Most nem jut eszembe semmi - nem volt - Mindig elmehettünk valahová - együtt volt a család - semmi - most így hirtelen nem tudok olyat - amikor apu nem volt otthon - nem volt ilyen - mindent megkaptam, amit kértem - Karácsonyra megkaptam, amire vágytam, a görkorcsolyát - nem tudom - semmi nem volt - 3 éves voltam bekerülésemkor, nem emlékszek rá - nem tudja - család - nem tudja - nem volt olyan - együtt volt a család - már maga az jó, hogy ott voltam - játszottam a nővéremmel - volt egy kertünk - a környék, a légkör, a barátok - nyugalom - amikor oviból elhozhattam az autót - mikor együtt voltunk - mikor elköltöztünk - az, hogy szüleimmel lehettem - nem volt - mikor tudtam otthon segíteni és a tesóm nem zavart, a szüleimmel voltam - nem tudom - együtt volt a család 	<ul style="list-style-type: none"> - szabadabb voltam - külföldi nyaralás - testvérek - testvérek közötti összetartás - hogy otthon lehettem - semmi - közös családi programok, séta, kirándulás - anyukámmal mindent meg tudtam beszélni - mikor együtt volt a család - nyaralások - sokat voltam együtt tesóimmal, összetartottunk - semmi - semmi - nem volt olyan - Az hogy a mamám nevelt. - nem tudom - semmi - anyuval voltunk - nagyszüleimmel élhettem - Egyszer elmentünk kirándulni mindannyian - nem tudja - semmi - Olyan nem volt - nem tudja - Együtt volt azért a család - Semmi - sok minden - nem tudja - Amikor a családommal együtt ünnepeltük az ünnepeket, és amikor nem volt balhé. - Amikor anya mellettem volt - amikor még otthon volt a bátyám - Az öcsém - nem tudom - nem tudja - nem tudja - keresztanyám - Minden jó volt, amíg a nevelőanyám el nem hunyt - kicsi voltam, nem tudom - együtt volt a család - nem nagyon volt - családdal együtt lenni - hogy együtt volt a család - hogy otthon voltam - együtt volt a család - semmi, volt hol laknom - nem volt ilyen - szabadnak éreztem magam - testvéreimmel elhülyéskedtünk - azt csináltunk, amit akartunk - amikor együtt ünnepeltük a karácsonyt - nem tudja - nem emlékszem rá - hogy szerettek minket - már nem emlékszem - hogy együtt voltunk a családdal

<ul style="list-style-type: none"> - egy jót ettem - nem tudom - haveri kör - elmehettem pecázni - nem tudja - semmi - a papámmal lovagoltam - együtt volt a család - szerettem otthon lenni - testvéreimmel jó volt együtt lenni - szerettem sétálni - együtt volt a család - nem volt ilyen - minden nap együtt voltunk - anyukám és tesóm - együtt voltam a családtagjaimmal - talán az, amikor nem szóltak semmit hozzám - az hogy együtt voltunk - addig volt jó, amíg otthon voltunk - az, hogy apám is ivott, de leszokott róla - együtt voltunk - szórakozás - semmi - óvodás időszakom - voltak állatok - amikor apu vitt motoron - mindenünk megvolt - otthon voltunk, meg volt mindenünk - ha nem volt otthon az apám - semmi - családdal az együttlét - otthon voltam - horgászás - a kirándulások - szeretet - a kistestvérem megszületése - nem volt ilyen kifejezetten jó élmény - nem volt ilyen - baráti társasággal együtt lenni - nem tudja - nem tudja - a család - elengedtek a haverokhoz - nyaralhattam - nem emlékszek - elkerültem - tesómhoz eljárhattam és szórakozni - nem volt ilyen - nem tudom - nem volt ilyen - bátyáimmal lehettem - a haverokkal együtt voltam - azért odafigyeltek ránk - discoba jártam - szeretet - amikor a bátyámékhoz költöztem - nem tudja - nem volt ilyen - ott volt a nagyanyám - az igazi apámmal jól megvoltunk, most is jól 	<ul style="list-style-type: none"> - apu - rajtuk kívül volt még 2 testvérünk, és ők vigyáztak ránk - amikor nem veszekedett a család - semmi - anyuval megértettük egymást - haverok, tesóim - hogy anyuval együtt lehetünk - családdal lehettem - együtt volt a család - minden jó volt - minden más - együtt volt a család - nem emlékszem - testvéreimmel együtt voltunk - együtt a család - mindig kaptam pénzt - sok barátunk volt - mikor pénzt kaptak anyuék, akkor loptunk el belőle és vettünk belőle magunknak - édesanya - az anyukámmal lehettem, együtt voltunk mind a heten - minden - amikor kinn éltünk ...országban - egy születésnapom megünneplése - a testvéreimmel lehettem - amíg apám nem volt otthon - az, hogy elkerültem onnan - egy-két öröm - biciklizni - nem válaszolt - barátok, iskola - amikor apu még élt - amikor apám berúgott, és akkor nem bántott. Mindig vártam, mikor rúg be. - nincs ilyen - apukámmal együtt töltött idő - Együtt tudtuk tölteni az ünnepeket. - nem voltak jó élményeim - együtt volt a család - nem emlékszek rá - nem voltak olyan veszekedések - semmi - nem volt - Tévézni, rajzolni - Nem tudja - nincs ilyen - nem tudja - az, hogy anyukámmal otthon lehettem - nincs ilyen élményem - nincs ilyen - minden jó volt - tatával együtt voltunk - nem emlékszek - a testvéreimmel lehettem - nincs ilyen - testvéreikkel jó volt együtt lenni - nem tudja - nem tudja
---	--

<ul style="list-style-type: none"> megvagyunk - anyuval lehattunk - sokat sétáltunk és horgásztunk a testvéreimmel - Nem volt ilyen. - Nem emlékszem rá. - sok hülyeséget megcsinálhattam - nincs ilyen - nincs, nem volt - elengedtek mindenhova - haza járhatok - a barátokkal töltött idő - nem volt ilyen - szabad élet - nem tudja - nem tudja - csavargott - barátnőmmel voltam - jártunk ki az erdőbe - szüleimmel voltam - nem volt - beszélgetni - bátyámmal, nővéreimmel mentünk erdőbe sétálni - szerettem otthon - mikor a nagyszüleimnél voltam - hogy otthon lehettem - amikor együtt volt a család - sok jó volt - mikor szerettek - nem volt ilyen - baráti társaság - a család együtt volt - otthon lehettem - hogy a testvéreimmel lehettem - Hogy általában mindig együtt voltunk - hogy elfogadtak olyannak, amilyen vagyok és ismertek igazán - nem tudja 	<ul style="list-style-type: none"> - anyukámmal szerettem lenni - semmi - semmi - tesókkal együtt lenni - a nevelőszüleim látogatása - tesóimmal együtt lehettem - nem tudom megmondani - nem tudom - Sokszor el voltam engedve, barátokkal el lehetett mennem bulizni - a testvéreimmel együtt lehettem - nem tudja - bulik - semmi
Nem válaszolt: 29	Nem válaszolt: 25
Össz létszám: 178 fiú	Össz létszám: 149 lány

18 éves fiúk válaszai	18 éves lányok válaszai
<ul style="list-style-type: none"> - nincs ilyen - sokat hülyültünk - mikor a nagynénemet meglátogathattam - minden más jó volt - együtt voltunk szoros kapcsolatban - én sose kaptam meg - játszottam a tesómmal - nem volt olyan sem - kirándulások - nem tudja - nem tudja - kishúgom születése - amikor otthon voltunk - testvéreimmel lenni - semmi 	<ul style="list-style-type: none"> - nem tudja - nem volt - nem emlékszek ilyenre - nem volt vita - nem volt ilyen - nem volt - együtt voltak - voltak barátai - Mikor az egész család együtt volt. - nem volt ilyen - nem tudom - nem volt ilyen - egyszer az apámnál voltam mesefilmet nézni - nevelőapám élt, vele ettünk - semmi

<ul style="list-style-type: none"> - családi programok, kirándulás - nem volt olyan. - szeretni kell egymást és ez alakult ki bennünk. - csend volt, nyugalom volt - testvéremmel lehettem - Mehetél csavarogni - nem volt - Nem tudom - Semmi - Amikor még kicsi voltam - Együtt voltam a családdal - Mentem anyukámékhöz látogatóba - nővéremmel lenni - mikor mentünk össze-vissza - nincs ilyen - mamát megismertem - nem tudom - sokszor voltam a bátyámmal - összetartás - az egyik testvéremnek született egy gyermeke - nem volt - nem emlékszek - szabad voltam - semmi - a testvérekkel volt a legjobb légkör - nem emlékszem - a barátaim - amikor anyám nem ivott - jókat főzött a nagymama - környék - nincs ilyen - nem tudja - nem volt ilyen - hogy ott édesapámmal lehettem, és valamennyivel szabadabb voltam - amikor nem volt otthon anyám - amikor megkaptam az első motoromat - iskola - összetartás - nincs ilyen - szeretetet sokat kaptam - nem emlékszem - mindig őszinték voltak a szüleim - hétvégék - mikor kirándultunk - semmi - semmi - semmi - nem tudja - szabadabb voltam, mint bent - mikor bármédig kint lehettem lennem - addig lehettem fönn, ameddig akartam, szabad életem volt - nem tudja - nem voltam időhöz kötve - nem emlékszem - nem tudom - normális családi légkör - nem tudja 	<ul style="list-style-type: none"> - volt egy bátyám, aki mellettem állt - nem tudnék ilyen - hogy bekerültünk az intézetbe - Nincs - család, minden. - nem volt jó dolog - egy karácsony, mikor tv-t néztünk és játszottunk - Mikor kaptam egy 1 m - es babát karácsonyra - A család egésze - Gyermeknapok - Együtt volt a család - Mikor még kisebbek voltunk kimentünk a ... szigetre. Akkor még nem volt szétesve a család. - nem volt jó - Akkor, azaz 10 évesen mindent megkaptam - a kutyám - semmi - hogy anyu velem volt - a nővérem, amikor hazajött és hozott nekem ajándékot - nem tudja - nem tudja - szabadság - semmi - anyu szeretete, gondoskodása - minden jó volt - Én voltam a legkisebb így többet foglalkoztak velem - amikor elkerültem - amikor hosszú idő után újra láttam egyszer anyát - testvéreimmel való kapcsolat - együtt lehetett a család - mikor anya nem volt otthon - nyaralások - szabadság - nem tudom - semmi - minden - család - szabadabb voltam - nővéreimmel lehettem - semmi - hogy megvolt mindenünk - édesapával tűzijátékot néztünk, fürdeni mentünk - nem tudja - családiás - az öcsémel lehettem - családi összejövetelek - nem emlékszek - bátyámmal jól kijöttünk egymással, mikor nem volt veszekedés, az jó volt - nem fogtak annyira szigorúan - a mama törődött velünk - szerettem a nagyit, amíg nem került haza a lánya - volt kutyám
---	--

<ul style="list-style-type: none"> - nem tudja - testvérem, apám - minden jobb volt - mindenki ott volt - tesókkal együtt lehettem - szüleim lazán vették, mindent lehetett - nincs ilyen - családban élni - sokat lehetett mászkálni, nagyobb szabadságom volt - ilyet sem tudok mondani - barátokkal voltam - nem tudja - Főként az ünnepi együttlétek. - biztos volt valami, de most nem jut eszembe - Amikor otthonról járhattam óvodába. - egyszer kétszer, amikor ki mentünk ...ba - minden jó volt - a közösség és a környezet - elmehettem a legjobb barátomhoz - családdal volt - iskolába járhattam - nem emlékszem - elballagtam a 8. –ból - minden - amit akartam, azt csináltam - haverok - bátyámmal, féltestvéremmel jól elvontunk - nem volt ilyen - hogy a testvéreimmel együtt voltunk - a szabadság - a tesóimmal lehettem - hogy mégis anyámmal voltam - amikor nővéremmel és édesanyámmal elmentünk piknikelni - zenélés - a nagy szabadság - nem emlékszem - együtt volt a család - amikor elmentem otthonról - egyben volt a család - nem tudom megmondani - az anyukám figyelme - nincs unalom, mindig van mit tenni - otthon lehettem - nem volt olyan - nem tudom - a testvéreimmel együtt voltam - a családommal lehettem - Szeretet, gondoskodás - szülinapok 	<ul style="list-style-type: none"> - nem emlékszem - otthon voltam - apás voltam: amikor együtt tévéztem apuval - nincs ilyen - nem volt ilyen - testvérek együtt lehettek - azt csinálhattam, amit akartam - nem emlékszek - Addig, míg anyu élt, és amíg együtt voltunk - nincs ilyen - a tesóim születése. Kettőt láttam otthon, ahogy megszületik - amikor éltek - semmi - amikor együtt volt a család - apu - családban vagyok - együtt volt a család - anyukámékat megvédhettem, sokat lehettem kórházban, sokat foglalkozhattam húgommal - együtt volt a család - együtt voltunk - nem volt ilyen - nem tudom - együtt volt a család - nem tudja - nem nagyon volt ilyen - engem sose vert anyu, hanem szeretett - amikor nem ittak - olyan sem volt - nem volt ilyen - nem tudja - nincs ilyen - nincs ilyen - a karácsonyok és a születésnapok - karácsony - szeretetteljes volt a családom - nem tudja - a család - nem tudja - Ilyen nem volt. - Együtt volt a család. - Anyukámat szerettem.. - testvéreimmel együtt töltött idő - mikor nem kellett otthon lenni - nem tudom - nem volt - Hiába ittak a szüleim, mégis gondoskodtak rólunk - nem kellett iskolába járnunk - lazaság - mikor én + anyukám tesóimmal éltünk együtt a család - nem volt anyagi gond - Játszottam a testvéreimmel - nem tudok ilyet mondani - törődtek velem, szerettek, odafigyeltek rám, törődtek az életemmel - az, hogy együtt voltam a tesóimmal - barátnők
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - rossz volt otthon - gyakran mentünk el a nagyszüleimhez és ott jó volt - az ünnepek - családi légkör - nem tudja - nem tudja - nem volt ilyen - nem volt - nem tudom - együtt voltam a hugival - családi élet - nem tudja
Nem válaszolt: 41	Nem válaszolt: 16
Össz létszám: 162 fiú	Össz létszám: 150 lány

A bekerülés előtti időszak az egyik legmeghatározóbb periódus a gyermek életében. Abban mindenképp közrejátszik, hogy miként alakul a gyermekben a szeretetvágy. Kísérleti pedagógiai programom során nem véletlenül kreáltam egy olyan kifejezést, ami ezt lefedti. Ez az **abszolutizált személybe vetett szeretetvágy**. (erről bővebben az alábbiakban)

/ **Megfigyeléseim** szerint a bekerülés előtti időszak nem csak abban játszik szerepet, hogy miként viszonyul ehhez a gyermek, hanem abban is kulcsfontosságú, hogy milyen bizalomképpel alakít kapcsolatokat élete későbbi fázisaiban. A családból kiemelték ragaszkodásvágya, bizalomadási módjuk és a kiszolgáltatottság-érzetükhöz való viszonyuk egy rendkívül komplex és nehéz magatartás-együttest hozhat létre. Ez a magatartás nehezen kezelhető.

Számtalanszor láthatunk arra példát, hogy egy állami gondozott gyermek bizalmáért többszörösen kell megküzdeni, mondjuk egy egészségesen szocializálódott „emberkéhez” képest. Többször voltam tanúja már annak is, ahol a gyermekek a szeretett személy kilétéhez odarendelték vágyaik szintjén az anya vagy apa, a testvér, vagy az Ő életükben abszolút érzelmi biztonságot jelenthető személyt is. Munkatársaim képzései során erről úgy fogalmazok, hogy bizony gyakori a családból kiemelték körében, hogy kapcsolataikban abszolutizáló módon építkeznek. Ez előfordulását jelentheti annak, hogy **a gyermek egyetlen személybe abszolutizálja mindazt a hiányt és vágyat, melyet egyébként normális esetben többektől kellett volna megkapnia**. A hiány mutatói a fentiekből jól láthatóak. Természetesen ez szinte elhordhatatlan egy olyan kapcsolatban, ahol valakinek ezt viselnie kell... de nem lehetetlen.

A fentiekben bemutatott eredmények arról tanúskodnak, hogy mennyire nehéz az az időszak, mely a védelembe vétel előtt történik. Talán ezért is volna fontos átgondolnia a törvényalkotóknak, hogy milyen módon tegyenek azért, hogy a gyermekek még „inkább menthető” állapotukban kerüljenek a gyermek- és ifjúságvédelem berkeibe. Egy biztos, hogy a családból kiemelt gyermekekkel foglalkozó szakember nem vonatkozathat el attól, hogy ezek a gyermekek túltraumatizáltak, és az esetek jelentős többségében nem számíthat tőlük egy, az egészséges családban szocializálódott ember normakövető magatartására. Azért

tartottam ezt fontosnak megjegyezni, mert gyakori tapasztalatom volt az elmúlt 15 évben, hogy a gyermekekkel foglalkozó kollégák rendre elvárják a gyerekektől, hogy mindenben normakövető módon viselkedjenek. Ugyanakkor, ha ezt nem látják, sokszor inkább előbb szankcionálnak, mintsem megpróbálnák a gyermeket elgondolkodtatni a helytelen magatartás következményeiről.

A most következő alfejezet pontosan az ebből az időszakból és sérüléseikből táplálkozó két jelenséget írja körül. Ezek a kiszolgáltatottság-érzetükkel és bizalomképükkel összefüggő nehézségeik.

2.2 Személyes kötődések, érzelmi biztonság és bizalom

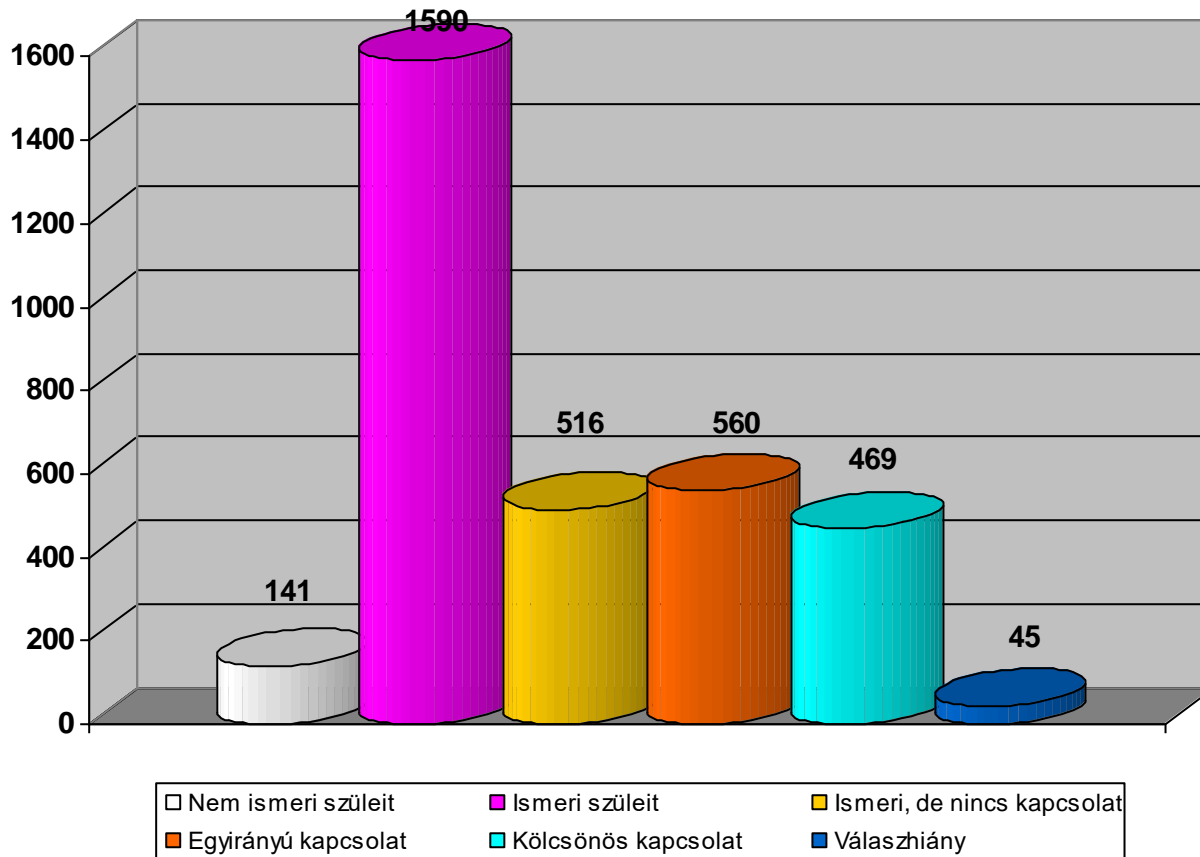
E két téma átgondolásához látnunk kell azt is, hogy miként viszonyulnak a gyermekek a szülői kapcsolattartáshoz. Ez azért fontos, mert ezek hiányában nem alkothatnánk pontos képet arról, hogy milyen háttér húzódhat meg a gyermekek kiszolgáltatottság-érzete és bizalomadási nehézségei mögött.

2.2.1 A szülővel való kapcsolattartás

Már korábban megtudhattuk, hogy a gyerekek 8,2 százaléka nem ismeri szüleit. A szülői kapcsolattartás szempontjából tehát a megkérdezettek valamivel több, mint 90 százaléka (az 1732 fős mintából 1590 gyerek) jöhet szóba.

Három kapcsolattartási típus rajzolódik ki, érdekes módon lényegében hasonló nagyságú csoportot képezve. A gyerekek egyharmadának (az 1590-ből 516 gyereknek, azaz 33,4 százalékuknak) *nincs kapcsolata szülővel/szülőekkel*; ugyanilyen arányt (36,2 %) képviselnek azok, akiknél *a kapcsolattartás "egyirányú"* [e típusban érdekes módon inkább az jellemző, hogy a gyerekek látogatják a szüleiket]; s közel egyharmadban (30,4 %) található *szüleikkel kölcsönös kapcsolatot tartó* gyerekek.

	Esetszám	*
<i>Nem ismeri szüleit</i>	141	
Ismeri szüleit	1590	
<i>Ismeri, de nincs kapcsolat</i>	516	
<i>Egyirányú kapcsolat</i>	560	
<i>* csak a gyerek látogatja a szülőt</i>		360
<i>* csak a szülő látogatja a gyereket</i>		200
<i>Kölcsönös kapcsolat</i>	469	
Válaszhiány	45	

2.2.2 Kapcsolattartás a „világgal”: akik a gyerekeket látogatják, és akiket a gyerekek látogatnak

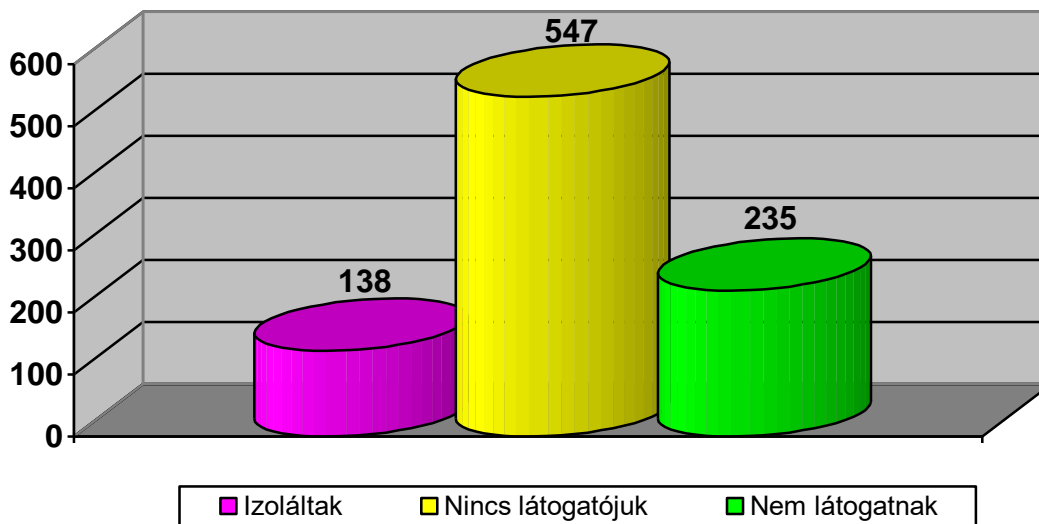
Ezt a kérdéskört a gyerekek mindkét kategóriájában (szüleiket ismerők és nem ismerők körében) megvizsgáltuk. Lehetőségünk nyílt feltérképezni, hogy a megkérdezettek milyen személyi körrel, és milyen intenzitású kapcsolatot tartanak. A kapcsolatháló-elemzés egyik legmegrendítőbb eredménye volt, hogy nem elhanyagolható arányban találtunk olyan gyermekeket, akiknek vagy semmilyen kapcsolatuk sincs, vagy csak “redukált” (szolid intenzitású vagy csak egyirányú) kapcsolatokkal rendelkeznek.

A legkritikusabb helyzetben a gyerekek 8 százaléka (138 gyerek) van. Ők szinte teljesen elszigeteltnek nevezhetők: **nem látogatják őket, s ők sem látogatnak senkit.**

Összességében a gyerekek csaknem egyharmadának (547 gyerek, a minta 31,6 %) **nincs látogatója az otthonban.**

Összességében a gyerekek 13,7 százaléka (235 gyerek) **senkit sem látogat az otthonon kívül.**

	Esetszám
Izoláltak	138
Nem látogatja senki	547
Nem látogat senkit	235

2.2.3 A kapcsolati háló és annak erőssége a szüleiket ismerő gyerekek körében

Adataink szerint 1590 gyerek (91,8 %) ismeri szüleit. Megvizsgáltuk, hogy mekkora hányadukat látogatják adott személyi körhöz tartozók, s mindez milyen látogatási “sűrűséget” jelent. Ezzel párhuzamosan azt is feltérképeztük, hogy maguk a gyerekek kiket látogatnak és milyen “sűrűséggel” látogatnak.

A látogatások szempontjából szóba jöhető személyi kör alapvetően három nagyobb csoportra osztható: (1) *szülők, rokonok*; (2) *kortárscsoport*; (3) *felnőtt személyek egyéb köre*. Az első csoport van leginkább jelen a kapcsolati hálóban, de nem e körben a legintenzívebb a kapcsolattartás. A második csoport valamivel kevesebb gyerek kapcsolati hálójában szerepel, de velük a kapcsolattartás intenzívebb. A harmadik csoport lényegesen kisebb súlyú mind kiterjedtségét, mind pedig kapcsolattartási intenzitását tekintve.

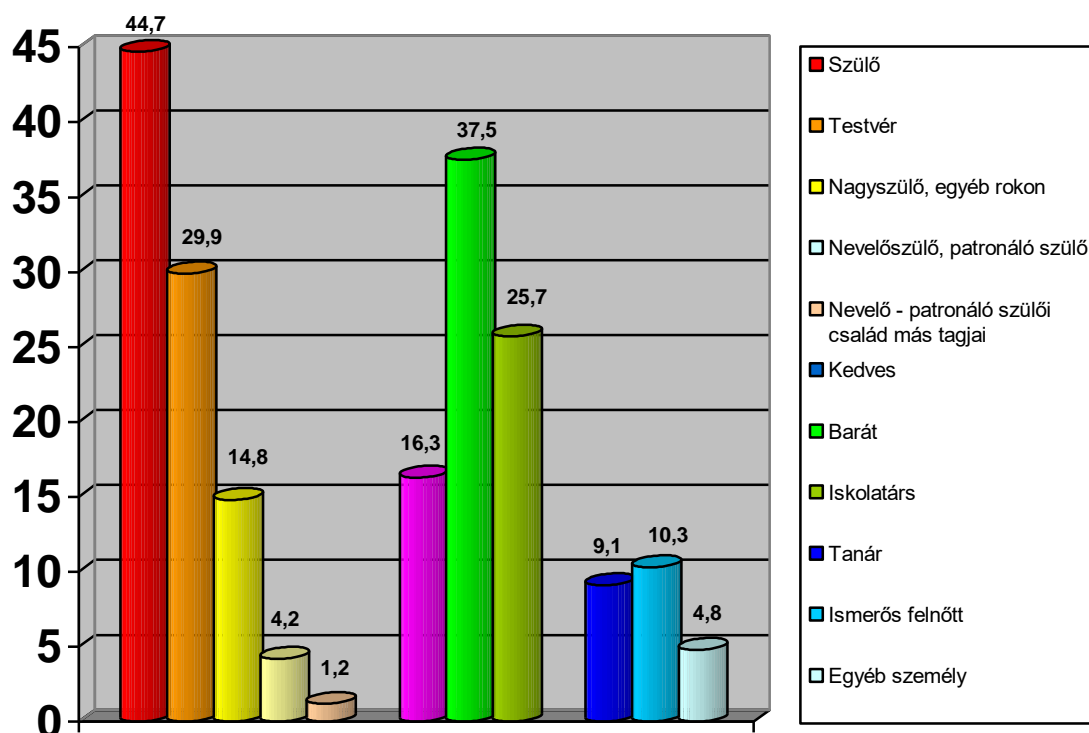
Megfigyelhető még az is, hogy a kapcsolatok csaknem minden személyi relációban *asszimmetrikusak*. A szülők példáján bemutatva ez azt jelenti, hogy több gyerek látogatja szüleit, mint ahányat a szülők az otthonban meglátogatnak, továbbá ezek a “kilátogatások” átlagosan sűrűbben történnek, mint a szülői “belátogatások”

Az elmondottakat az alábbi táblázatban foglaljuk össze:

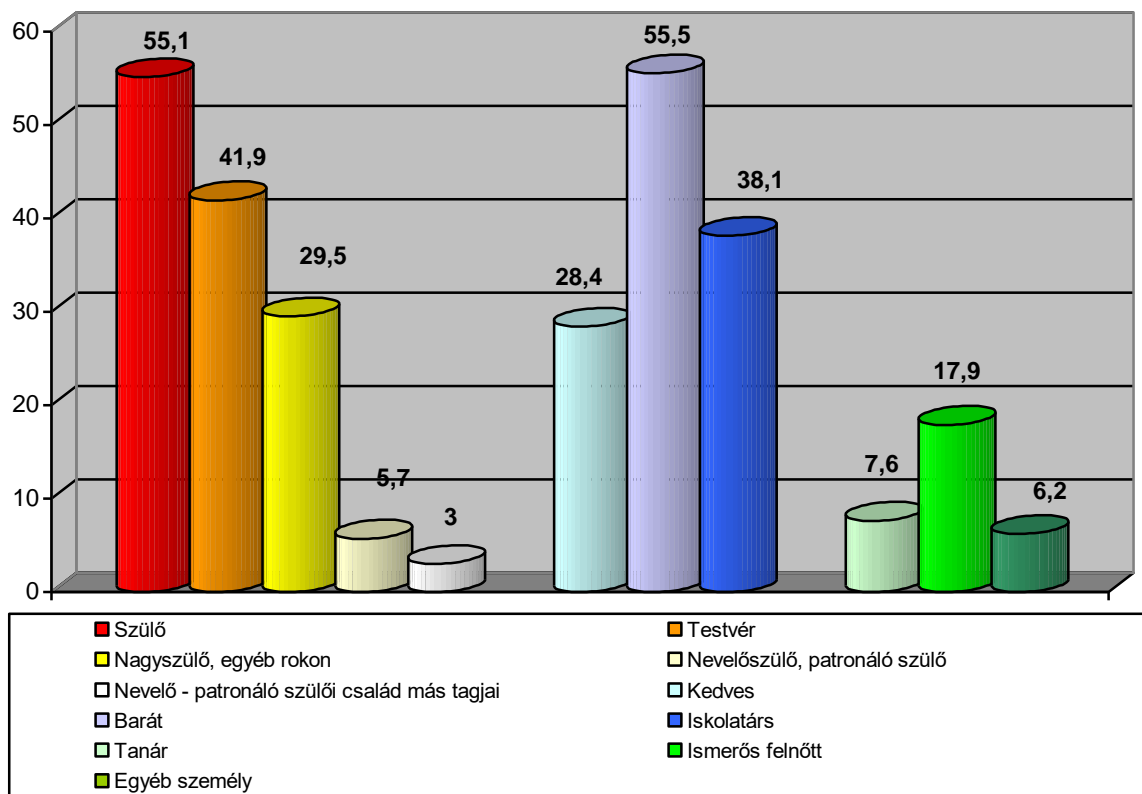
SZEMÉLYI KÖR	Az érintett gyerekek köre					
	"Belátogatás"			"Kilátogatás"		
	fő	%	átlagos intenzitás*	fő	%	átlagos intenzitás*
Szülő	711	44,7	2,16	876	55,1	2,28
Testvér	475	29,9	2,10	666	41,9	2,35
Nagyszülő, egyéb rokon	235	14,8	1,92	469	29,5	2,13
Nevelőszülő, patronáló szülő	66	4,2	2,02	90	5,7	2,28
Nevelő - patronáló szülői család más tagjai	19	1,2	1,89	47	3,0	2,17
Kedves	259	16,3	3,26	451	28,4	3,33
Barát	596	37,5	2,96	883	55,5	3,15
Iskolatárs	409	25,7	2,84	606	38,1	3,13
Tanár	144	9,1	1,65	121	7,6	2,53
Ismerős felnőtt	164	10,3	2,18	285	17,9	2,52
Egyéb személy	76	4,8	1,91	99	6,2	2,39
Senki sem látogatja	(547)		-	(235)		

* Az intenzitási skála lehetséges értékei: (1) évente, (2) havonta, (3) hetente, (4) naponta

A különböző személyi körbe tartozók „belátogatásai” által érintett gyerekek aránya

A különböző személyeket „kilátogatással” felkereső gyerekek aránya

2.2.4 A szüleiket nem ismerő gyerekek viszonya az ismeretlen szülőkhez

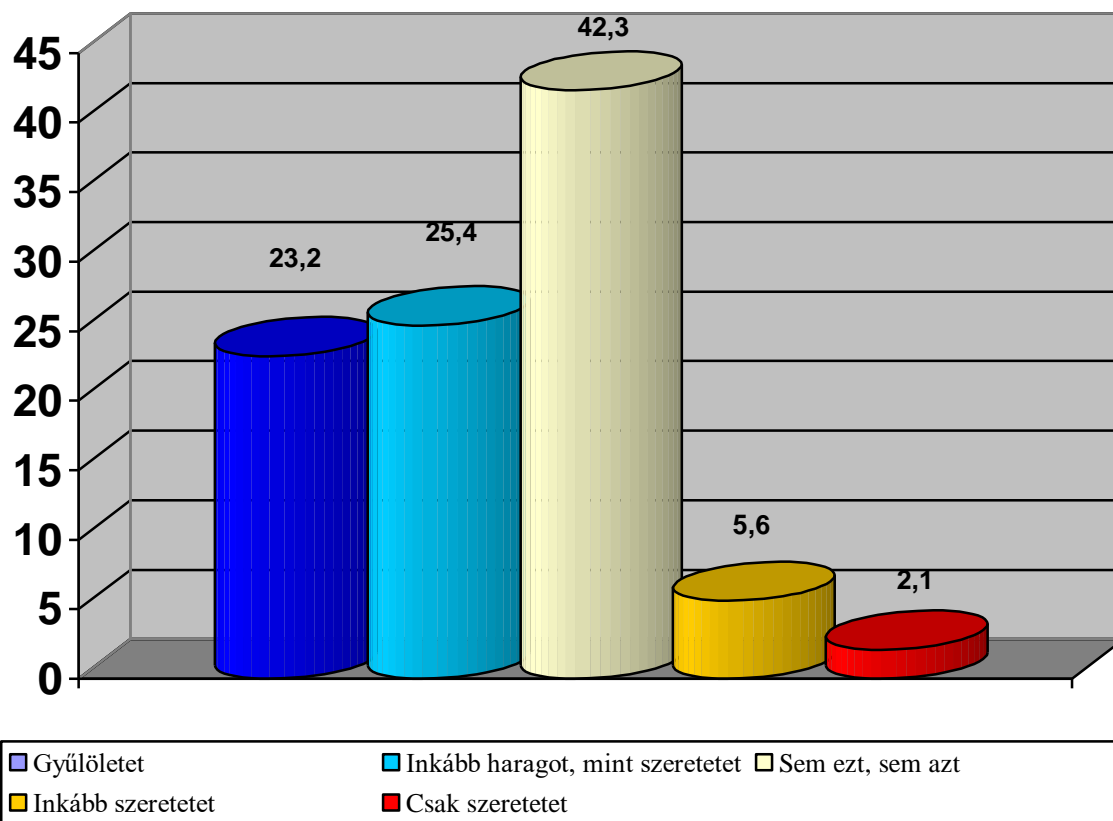
A megkérdezett gyerekek közül csaknem minden tizedik (142 fő, azaz 8,2 %) nem ismeri szüleit. Az ismeretlen szülőkhez való viszonyukat **inkább az elzárkózás jellemzi**, mint az az alábbi összefoglaló táblázatból is kiderül.

Nyitottság/elzárkózás	fő	%
Soha nem szeretné megtudni, hogy kik a szülei	77	54,2
Egyáltalán nem hiányoznak a szülei	96	67,6
Nem szeretné felkeresni szüleit	98	69,0
Nem szeretné, ha szülei látogatnák meg	97	68,3

A szülőkhez való érzelmi viszonyulás különböző kategóriái, (különösen a szeretetérzés hiánya), drámaian jelzik azt a lelki sebet, amit ezen gyerekek számára a “szülők nélkül felnőni” - trauma jelent.

Érzelmi viszonyulás: mit érzel most szüleiddel kapcsolatban?	fő	%
Gyűlöletet	33	23,2
Inkább haragot, mint szeretetet	36	25,4
Sem ezt, sem azt	60	42,3
Inkább szeretetet	8	5,6
Csak szeretetet	3	2,1
Válaszhiány	2	1,4

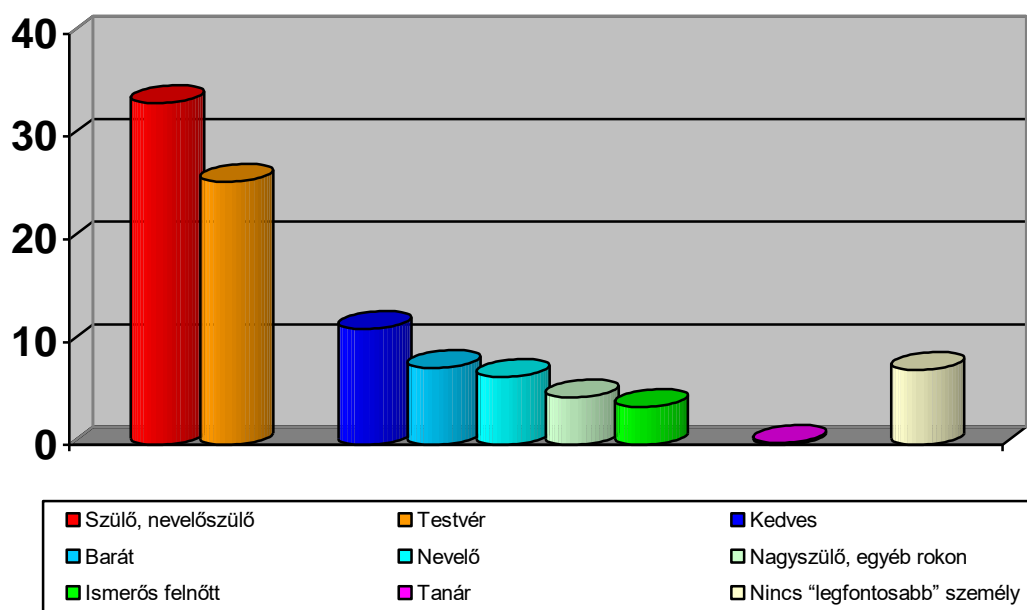
Érzelmi viszonyulási típusok	fő	%
Harag, gyűlölet	99	48,6
Sem ez, sem az	60	42,3
Szeretet	11	7,7

2.2.5 Ki a legfontosabb személy most az életedben?

Az összes megkérdezett válaszaiból az derül ki, hogy **a szülő és a testvér személye** az, akik a legközelebb állnak a gyerekekhez. Minden harmadik válaszoló (33,3 %) a szülőt-nevelőszülőt, minden negyedik (25,6%) pedig a testvért jelölte meg ilyenként. A második körben lényegesen kisebb arányban következik a kedves (11,3), a barát (7,5 %), a gyermekotthoni nevelő (6,6 %), a nagyszülő és egyéb rokon (4,6 %), valamely ismerős felnőtt (3,7 %). Figyelemre méltó, hogy tanárt ilyen személyként mindössze három gyerek (0,2 %) említett. A válaszolók 7,3 %-a (125 fő) nyilatkozott úgy, hogy nincs az életükben “legfontosabb személy”.

A LEGFONTOSABB SZEMÉLY	%
Szülő, nevelőszülő	33,3
Testvér	25,6
Kedves	11,3
Barát	7,5
Nevelő	6,6
Nagyszülő, egyéb rokon	4,6
Ismerős felnőtt	3,7
Tanár	0,2
Nincs “legfontosabb” személy	7,3

A fentiekben bemutatott eredmények nagyban összefüggnek a gyermekek bizalom képének alakulásával és kiszolgáltatottság-érzetük kérdésköreivel is. Amikor a diagnosztikus jegyzőkönyvek e témát érintő sorait olvassa a tisztelt olvasó, feltétlenül lapozza fel a fenti adatokat.

2.2.6 A gyermekotthoni élet feltételei, elégedettség a feltételekkel

A gyermekotthoni élet számtalan összetevője közül kiválasztottuk az általunk legfontosabbnak vélt tizenegy területet, s arra kértük a megkérdezetteket, értékeljék ezeket egy négyfokozatú szimmetrikus skálán, mely nem tartalmazott középső értékelési lehetőséget. A skálapontok jelentései: (1) nagyon rossz; (2) inkább rossz, mint jó; (3) inkább jó, mint rossz; (4) nagyon jó. Ezzel kívántuk elérni, hogy a gyerekek egyértelműen döntsék el, hogy az adott területet jónak vagy éppen rossznak értékelik.

Az eredmény egyértelműen meglepő volt: habár az értékelések nyomán kialakult az egyes területek sorrendje, az értékelésben mégsem mutatkoztak drámai különbségek. Összességében a gyerekek **igen jónak látatják gyermekotthonbeli életüket**: minden részterületet az “inkább jó, mint rossz” és a “nagyon jó” válaszkategóriák közé eső átlaggal értékelték. A legalacsonyabb átlagérték 3,13 volt, míg a legmagasabb 3,59 (öt fokú skálára áttranszformálva 3,97-től 4,55-ig). Lényegében hasonló kép rajzolódik ki akkor is, ha a válaszkategóriák összevonása után megvizsgáljuk az adott területet “rossznak” vagy “jónak” minősítők százalékos arányát.

Az alkalmazott skálatechnika ellenére sem “sikerült” tehát olyan életterületre rávilágítani, amellyel a gyerekek különösen elégedetlenek lennének. Természetesen nagy különbségnek mondható, hogy a tisztálkodási lehetőségeket a megkérdezetteknek mindössze 3,6 % mondta rossznak, míg a gyermekotthoni légkört már 16,2 %-uk. Az összegző értékelés azonban mindkét területen pozitív (3,59 és 3,13 közé eső átlagokkal).

A kapott értékelések nyilvánvalóan “intézményspecifikusak”, mivel azonban nem rendelkezünk információval arról, hogy a megkérdezett gyerekek mely konkrét intézményben élnek (az intézmény kapcsán csupán a megyét ill. az intézmény típusát ismerjük), ezért tudunk “kiszűrni” különösen problematikusnak mondható intézményeket.

A gyermekotthoni élet egyes területeinek értékelése	válaszoló	Átlag 1-4	Az átlag ötfokú skálára transzformálva	“rossz” 1+2 %	“jó” 3+4 %
Milyenek a tisztálkodási lehetőségek?	1730	3,5896	4,55	3,6	96,4
Milyenek a tanulási feltételek?	1724	3,3730	4,27	9,8	90,2
Milyenek az elszállásolási, lakhatási körülmények?	1729	3,2932	4,20	9,7	90,3
Milyen a társak többségével való kapcsolat?	1724	3,2918	4,17	11,9	88,1
Milyen a nevelő(k) emberi hozzáállása?	1722	3,2515	4,12	13,0	87,0
Milyen a gondozó(k) emberi hozzáállása?	1694	3,2391	4,11	12,8	87,2
Milyen a vezető(k) emberi hozzáállása?	1698	3,2332	4,09	14,5	85,5
Milyen a felügyelő(k) emberi hozzáállása?	1690	3,2314	4,10	13,1	86,9
Milyenek a szabadidő eltöltési feltételek?	1728	3,2257	4,08	14,9	85,1
Milyen az étkeztetés színvonala?	1730	3,1873	4,04	14,4	85,6
Milyen az itteni légkör?	1724	3,1270	3,97	16,2	83,8

2.2.7 Kötődés a gyermekotthonhoz és a nevelőkhöz

Kísérletet tettünk azonban arra is, hogy összegző értékelést kérjünk a megkérdezett gyerekektől. A gyermekotthonhoz való érzelmi kötődésére voltunk kíváncsiak az

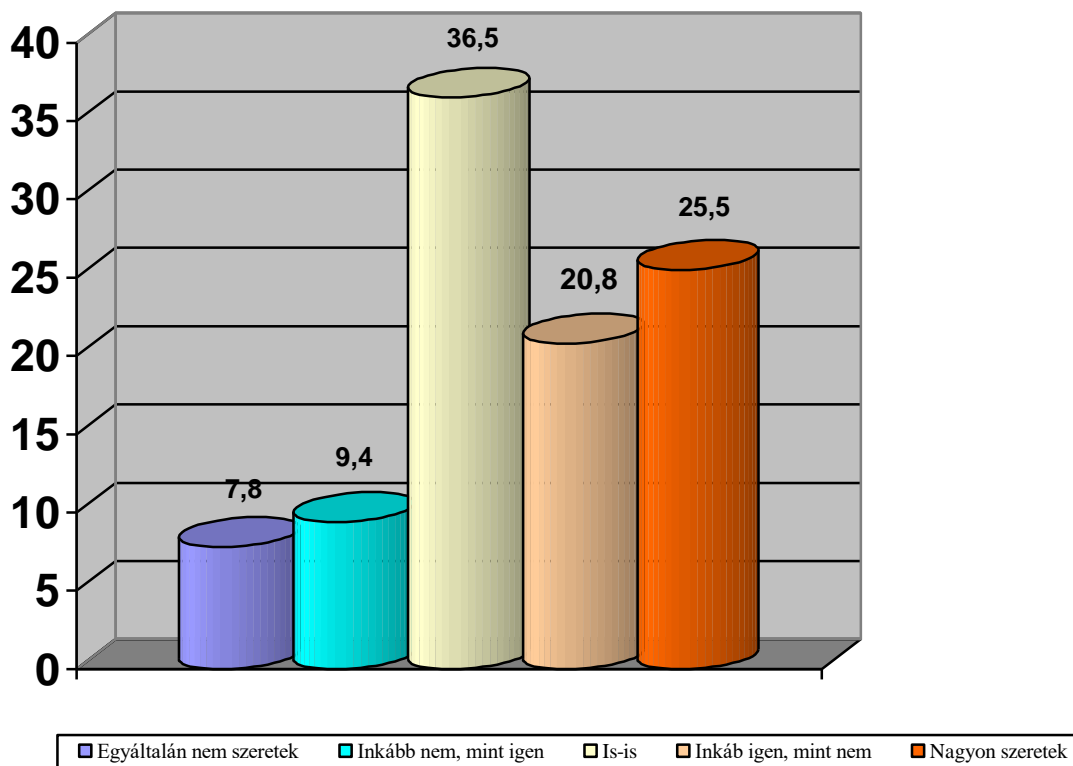
“Összességében mennyire szeretsz itt élni?” kérdés segítségével. Az **összegző kép is alapvetően pozitív**: ötfokozatú skálán 3, 47-es átlag született, ami azonban némileg elgondolkodtató, különösen, ha összevetjük a fenti értékelések ötfokozatú skálára átalakított eredményeivel.

Azt látjuk, hogy a gyermekotthonhoz való érzelmi kötődést nem csupán a gyermekotthoni lét különböző területei befolyásolják, hiszen ez utóbbiak mindegyikét viszonylag magasra értékelték a gyerekek. Saját személyes életük egyéb jellemzői, (szinte biztosan a természetes családi közeg hiánya) miatt, a gyermekotthonhoz való érzelmi kötődésük - bár alapvetően pozitív-, ám mégis alatta marad annak a szintnek, melyet a gyermekotthoni lét különböző területeivel kapcsolatos elégedettségük alapján vártunk.

Az elvégzett összefüggésvizsgálat arra mutatott rá, hogy a **gyermekotthonhoz való kötődést** a legerőteljesebben két elégedettségi faktor magyarázza: a gyerekek annál erősebben kötődnek a gyermekotthonhoz, minél jobbnak ítélik meg az intézeti légkört és a lakhatási körülményeket.

ÖSSZESEGEBEN Mennyire szeretsz itt élni?	%
1 Egyáltalán nem szeretek	7,8
2 Inkább nem, mint igen	9,4
3 Is-is	36,5
4 Inkáb igen, mint nem	20,8
5 Nagyon szeretek	25,5
ÁTLAG 1 - 5	3,47

A gyermekotthonhoz való ragaszkodás, és a gyerekek szocio-demográfiai jellemzői közti összefüggésvizsgálat nem mutatott ki drámai különbséget a gyerekek között. Egy területen mutatkozott érdemi kapcsolat: a többiekhez képest valamivel erősebb ragaszkodást mutatnak azok a gyerekek, akik életük nagyobb részét töltötték állami gondoskodásban.

Az érzelmi kötődés egy sajátos területét mutatja meg a *nevelőkhöz való személyes viszony*. Ez csak megerősíti az alapvetően pozitív képet: a gyerekek valamivel több mint háromnegyedének (77,2 %) van olyan nevelője, akiben teljesen megbízik; s közel kétharmaduknak (62,3 %) olyan nevelője is van, akit apaként vagy anyaként is el tudna fogadni!

Van-e olyan nevelőd, akiben teljesen megbízik?			Van-e olyan nevelőd, akit szülődként (apaként vagy anyaként) is el tudnál fogadni?		
	fő	a válaszolók százalékában		fő	a válaszolók százalékában
Nincs ilyen	394	22,8	Nincs ilyen	632	36,7
Van ilyen	891	51,6	Van ilyen	830	48,2
Van több ilyen is	441	25,6	Van több ilyen is	261	15,1
válaszhiány	7		válaszhiány	10	

/ **Megfigyelésem** szerint számos gyermekotthonban a gyerekek anyunak vagy apunak nevezik nevelőiket. Ezt általában a velük foglalkozók engedik is. Ugyanakkor nehéz helyzeteket teremt az, amikor a gyermek valamilyen oknál fogva átkerül egy másik lakásotthonba, vagy éppen elhelyezik egy másik gyermekotthonba. Az is gyakran előfordul, hogy a gyermekek a lakásotthonban való szoros kapcsolataikat a többi gondozottal tekintik testvéreinek. Elgondolkodtató, hogy ez jó-e. Amennyiben annak véljük, úgy talán át kellene gondolni, hogy miként nyújthatunk állandóságot e gyermekeknek ezekben a kötődésekben. Hiszen minden olyan alkalommal, ahol a gyermek eltűnik a lakásotthon életéből, ez az állandóság (érzelmi is) sérül. Amennyiben pedig nem jó ez így, (mármint a hozzátartozói viszony analógiájára való kötődés), úgy azt kellene mérlegelni, miként kezeljük a gyermek ragaszkodásvágyát például olyan emberek esetében, akiket a gyermek valóban hozzátartozónak érez. Ugyanez a dilemmám fogalmazódik meg a nevelőszülőnél élők esetében is. Hiszen nem szabad elfelejtenünk azt, hogy a gyermek természetesen vágyik “anyára” “apára” és “testvérré” ... családra. / *-szándékosan nem foglalnék állást ebben a kérdésben.*

2.2.8 Fegyelmezés, büntetés, verés

A gyermekotthonbeli nevelésnek - hasonlóan a családban folyó neveléshez - része a fegyelmezés, a normasértőnek tartott magatartás szankcionálása. A szankciók köre tág, a kimenőelvonás, a tévézéstől eltiltás, a szobafogság, a zsebpénzkorlátozás, a játszási lehetőség, ill. az ajándék/jutalom megvonása és a testi fenyítés is szerepel az "eszköztárban".

E fontos terület tanulmányozása során arra a megállapításra juthattunk, hogy a gyerekek valamivel több, mint negyedének magatartását még nem szankcionálták, azaz még nem volt büntetve. A másik csaknem háromnegyed körében a **megvonásos** fegyelmezések/büntetések dominálnak (leginkább a kimenőt vonják meg tőlük), de előfordulnak **radikálisabb** formák is (ilyen a szobafogság ill. a testi fenyítés).

	fő	%
Semmilyen büntetést sem kapott még	485	28,3
Valamilyen büntetést már kapott	1226	71,7

	Még nem kapott ilyen büntetést		Kapott már ilyen büntetést			Gyakorisági index
	fő	%	fő	a válaszolók százalékában	a büntetést kapók százalékában	(1 – 4)*
Kimenőelvonás	673	38,9	1049	61,1	85,6	1,97
Tévézéstől eltiltás	924	53,3	805	46,7	65,7	1,74
Szobafogság	983	56,8	744	43,2	60,7	1,67
Zsebpénzkorlátozás	1173	67,7	551	32,3	44,9	1,52
Játék lehetőség megvonás	1265	73,0	462	27,0	37,7	1,43
Testi fenyítés	1271	73,4	454	26,6	37,0	1,43
Ajándék/jutalom megvonás	1531	88,4	196	11,6	16,0	1,17

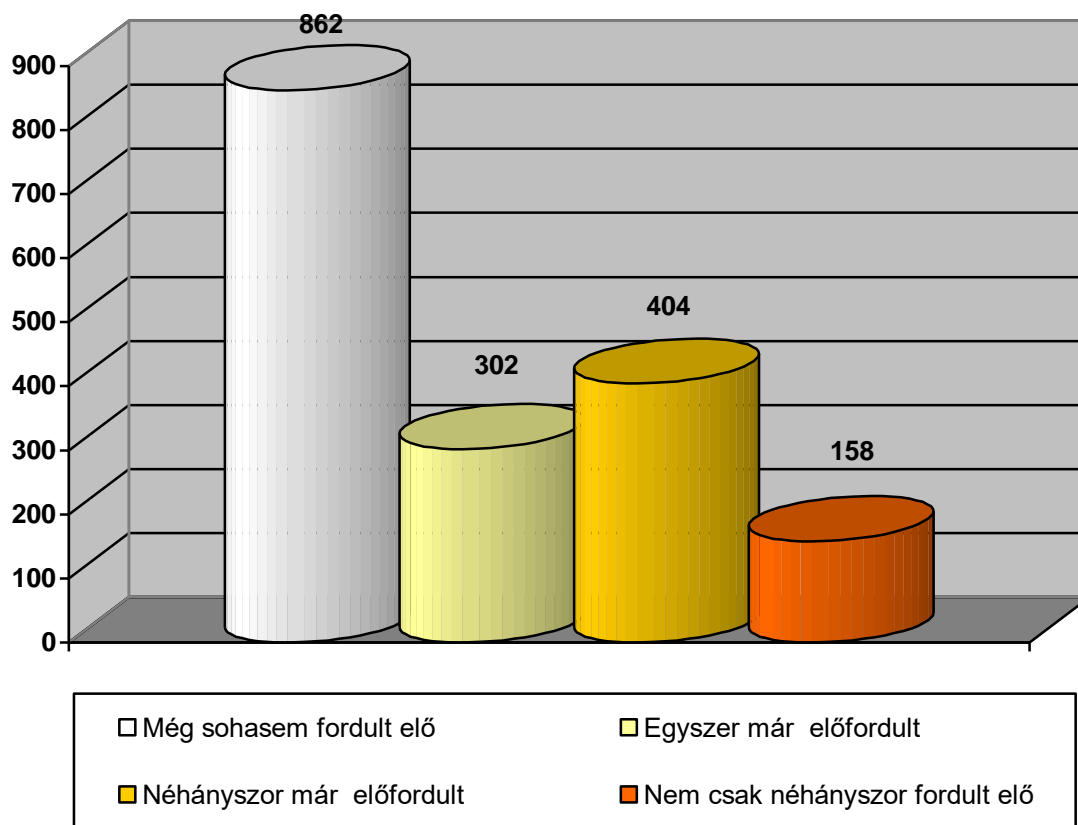
Ami a legradikálisabb eszközt, a **testi fenyítést** illeti: a gyerekek egynegyede (454 fő) számolt be róla, hogy volt már része komolyabb testi fenyítésben. Ez valószínűsíthetően minimum értéként fogható fel, de értelmezése nem egyszerű, különösen, ha egyszerre vesszük figyelembe a családi nevelésben való elterjedtségét, ill. az intézményi nevelésben történő tiltását.

	fő
Egyszer-kétszer előfordult már	235
Többször is előfordult már	153
Gyakran előfordul	66
összesen	454

A testi fenyítés és a **verés** problémaköre összefügg egymással, s ezért külön vizsgáltuk ez utóbbit is. Itt már a gyerekek fele nyilatkozott úgy, hogy verték már meg az intézményben.

* 1 = még nem fordult elő; 2 = egyszer-kétszer már előfordult; 3 = többször is előfordult már; 4 = gyakran előszokott fordulni

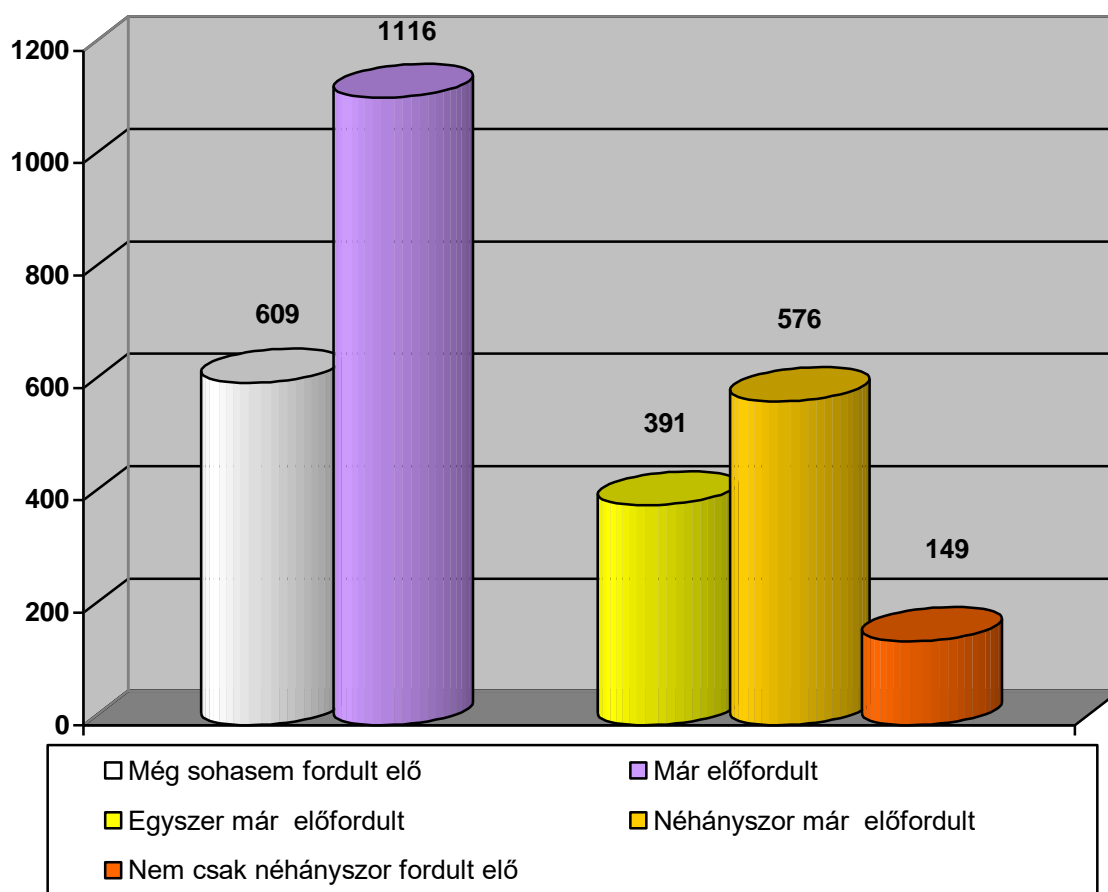
Előfordult-e már, hogyan valaki megverte téged az intézetben?	fő	
Még sohasem fordult elő	862	
Már előfordult	864	
Egyszer már előfordult		302
Néhányszor már előfordult		404
Nem csak néhányszor fordult elő		158
összesen	1726	

A válaszokból az is kiderült, hogy a verést elsősorban intézeti társaiktól, másodsorban pedig nevelőiktől szenvedik el. **A verést már kapott gyerekek több mint kilencven százalékát (92,5 %) verte már meg intézeti társ, s több mint felét (58,3 %) pedig intézeti nevelő.**

Ugyanakkor azonban meglehetősen jellemző az is, hogy a társak általi verések általában kölcsönösek: a gyerekek többsége (1116 fő) arról is beszámolt, hogy ő maga is megverte már valamely társát vagy társait (s többségük esetében ez nem is csak egyszer fordult már elő).

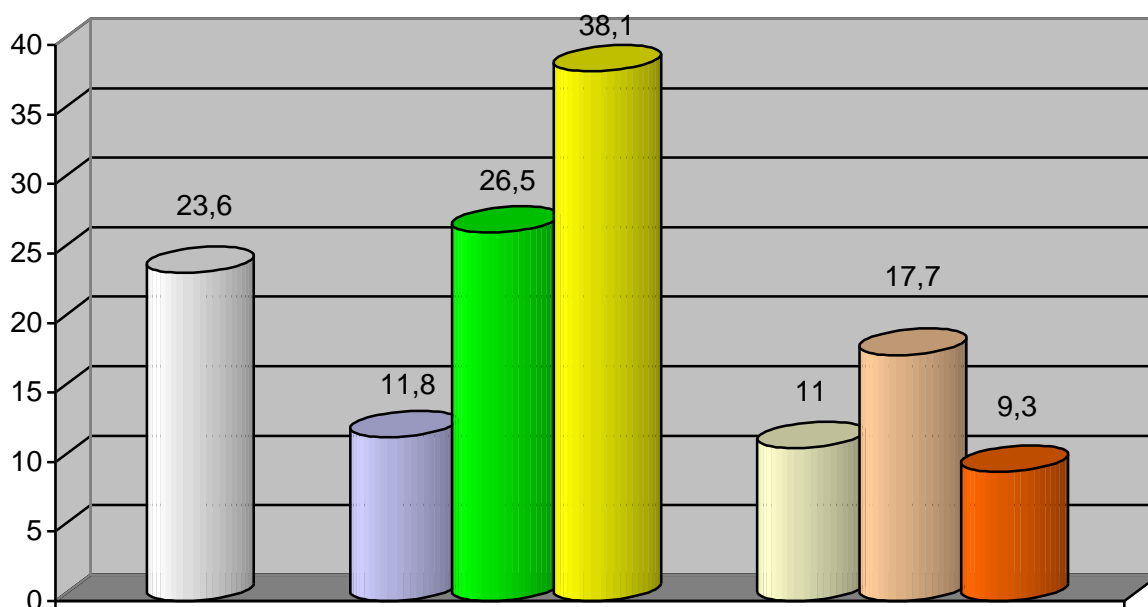
Előfordult-e már, hogymelyik társadat te megverted?	fő	
Még sohasem fordult elő	609	
Már előfordult	1116	
Egyszer már előfordult		391
Néhányszor már előfordult		576
Nem csak néhányszor fordult elő		149
összesen	1725	

Az intézeti társak közti verésekben/verekedésekben való mikénti érintettség alapján készítettünk egy tanulságos tipológiát. Ebből négy nagyobb csoport rajzolható meg:

- az **„intaktak”**: 23,6 % (akik kívül maradnak a veréseken: őket sem verték még meg, s ők sem vertek még meg senkit sem);
- a **„szenvedők”**: 11,8 % (ők nem vernek senkit, őket viszont verik)
- az **„erőszakosak”**: 26,5 % (őket még nem verték meg, ők ellenben már vertek meg másokat);
- a **„vegyes”** típusba tartozók: 38,1 % (verték már meg őket, s ők maguk is vertek már meg másokat), ezen belül három alcsoporttal:
 - inkább verik, mint ver: 11,0 %
 - verések és megverettetések „egyensúlyban”: 17,9 %
 - inkább ver, mint verik: 9,4 %

Verési/verekedési csoporttípusok	%	
„Intakt”	23,6	
„Szenvedő”	11,8	
„Erőszakos”	26,5	
„Vegyes”	38,1	
„Inkább szenvedő”		11,0
„Kiegyensúlyozott”		17,7
„Inkább erőszakos”		9,3
Összesen	100	

□ „Intakt”	□ „Szenvedő”	■ „Erőszakos”	■ „Vegyes”
□ „Inkább szenvedő”	□ „Kiegyensúlyozott”	■ „Inkább erőszakos”	

Az összefüggésvizsgálat néhány érdekes kapcsolatra világított rá a büntetés/verés/verekedés problémakör és a gyerekek szocio-demográfiai jellemzői között.

Az összegző „**büntetési index**” (a büntetésfajták gyakorisággal súlyozott összege) tekintetében csak kevéssé, a **testi fenyítés** tekintetében viszont már határozottabban rajzolódik ki néhány összefüggés: **több testi fenyítést kapnak a fiúk, a fiatalabbak (a 9-14 éves korcsoportoz tartozók), a roma gyerekek, a még kollégiumrendszerű gyermekotthonban élők, a szüleiket nem ismerők, ill. a szüleikkel szemben gyűlöletet/haragot érzők.**

A **verekedésben való érintettség** terén hasonló a helyzet: **több verésben van részük a fiúknak, a fiatalabbaknak, a roma gyerekeknek, az életük legnagyobb részét állami gondozásban leéltéknek, a rossz anyagi helyzetű, ill. rossznak mondott légkörű családból idekerülteknek, a szüleiket nem ismerőknek, ill. a szüleikkel szemben haragot érzőknek.**

Ugyanakkor az alábbi csoportok mutatnak nagyobb **agresszivitást társaikkal szemben**: a fiúk, a roma gyerekek, a kisebb településekről (tanya, falu) származók, a jó anyagi helyzetű családból idekerültek, ill. a szüleikre haragvók.

/ **Megfigyeléseim** szerint sajnos a lakásotthonokban (de talán más szakellátási formákban sem) nincs sokszor arra mód, hogy a kollégák ezeket az egymással szembeni erőszakos helyzeteket kezelni legyenek képesek. Ennek egyik oka a törvény, és nem utolsó sorban a elvárható szakmai magatartásnak nevezett hozzáállás. Amikor 2 gyermek összekapott előttem egy gyermekotthon udvarán, akkor a nevelő türelmesen megvárta, míg befejezik. Amikor közbelépni próbáltam, akkor pedig rám kiáltott, hogy „ez nem az én dolgom”. Az egyik gyermek súlyosan vérzett, akit a vele foglalkozó „ügyeletes” beküldött az egyik szoba sarkába állni, hogy ezzel büntesse a gyermeket. A sebeit nem látta el. Természetesen nem csak ezt a helyzetet, de több tucatot is felsorolhatnék, ahol a gyermekek közti erőszakos magatartást egyáltalán nem reagálja le a felnőtt. /

Sokszor azt firtatjuk, hogy ezek a gyermekek és fiatalok túl erőszakosak. Ugyanakkor elgondolkodtató, ami a vizsgálatunk alapeloszlásaiból kiderül. Talán érdemes végiggondolni, hogy a velük foglalkozó szakember mintaadása ezekben a helyzetekben mennyire inkább ahhoz segíti a gyermeket, hogy ezek a rossz minták rögzüljenek.

2.2.9 Az iskolai léthelyzet

Hátrányok, hátrányos helyzet az iskolában

Arra a kérdésre, hogy érzik-e az állami gondoskodásban élő fiatalok ennek hátrányát az iskolában, 37%-uk igennel válaszolt. Ez meglehetősen magas arány, és azon túl, hogy ezek a fiatalok hátrányos megkülönböztetést érzlelnek az iskolában, ennek okát egyértelműen abban látják, hogy állami gondoskodásban élnek.

Érzed-e vagy érezted-e az iskolában annak a hátrányát, hogy állami gondozott vagy?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Nem érzem	1082	62,4	63,0
	igen érzem	635	36,6	37,0
	Összesen	1717	99,1	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	3	,2	
	nem tudja	11	,7	
	Adat	1	,1	
	Összesen	16	,9	
Összesen		1732	100,0	

Külön megkérdeztük a fiatalokat, hogy érzékelték-e a megkülönböztetést a tanárok, illetve az iskolatársaik részéről. A válaszokból mindkét esetben látszik, hogy a többség nem érzékelt ilyen megkülönböztetést (77,6%, illetve 68,6%), de nem elhanyagolható azoknak a száma, akik ezt tapasztalják, vagy tapasztalni vélik az iskolában.

Tanáraid részéről ért-e hátrányos megkülönböztetés azért, mert állami gondozott vagy?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Nem, nem ért	1330	76,7	77,6
	Igen, ért már	211	12,2	12,3
	Igen, többször is előfordult már	174	10,0	10,1
	Összesen	1715	99,0	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	2	,1	
	nem tudja	14	,9	
	Adat	1	,1	
	Összesen	18	1,0	
Összesen		1732	100,0	

Iskolatársaid részéről ért-e hátrányos megkülönböztetés azért, mert állami gondozott vagy?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Nem, nem ért	1183	68,3	68,6
	Igen, ért már	260	15,0	15,1
	Igen, többször is előfordult már	281	16,2	16,3
	Összesen	1724	99,5	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	2	,1	
	nem tudja	6	,3	
	Adat	1	,1	
	Összesen	8	,5	
Összesen		1732	100,0	

A két táblázat adataiból látható, hogy a tanárok részéről kevesebben számolnak be hátrányos megkülönböztetésről, mint a diákok, iskolatársaik részéről.

Érdekes megfigyelni az iskolai hátrányos megkülönböztetés, és a tanuláshoz igényelt segítség keresztátlóját, ahol egyértelműen látszik az, hogy akik nem érzékelnek hátrányos megkülönböztetést állami gondozotti mivoltuk miatt az iskolában, sokkal kevésbé válaszolták azt, hogy nekik több segítségre van szükségük a tanuláshoz, mint a nem állami gondozott társaiknak. Ezt a táblázat (*megmagyarázott reziduális érték*) sorában látjuk, ahol a pozitív számok felül, a negatívok pedig alulreprezentáltságot jelentenek az adott cellában.

Konkrétabban fogalmazva, akik nem érzékelnek hátrányos megkülönböztetést az iskolában állami gondoskodásuk miatt, azok jóval többen válaszolták azt, hogy nincs szükségük több segítségre a tanulásban, mint a többieknek. Ez a százaléértékekből is látszik, az összes gyerek 68,2%-a mondta azt, hogy nincs szüksége több segítségre a tanuláshoz, mint az osztálytársainak, de ez az érték azoknál, akik nem érzékelnek hátrányos megkülönböztetést 73,9%, akik érzékelnek, azoknál csak 58,6%. Ugyanígy látható a második oszlopban ennek fordítottja, összesen 31,8% mondta azt, hogy neki több segítségre van szüksége a tanuláshoz, mint a nem állami gondoskodásban élő társainak, de ez az arány azoknál, akik nem érzékelnek hátrányos megkülönböztetést, csak 26,1%, míg a hátrányos megkülönböztetést érzékelők esetében 41,4%.

**Érzed-e vagy érezted-e az iskolában annak a hátrányát, hogy állami gondozott vagy? *
Hogy látod, neked több segítségre van-e szükséged a tanuláshoz, mint iskolatársaid többségének?**

Érzed-e az iskolában annak a hátrányát, hogy állami gondozott vagy?		Hogy látod, neked több segítségre van-e szükséged a tanuláshoz, mint iskolatársaid többségének?		Összesen
		Nem, nincs szükségem több segítségre	Igen, több segítségre van szükségem	
Nem érzem	Esetszám	794	281	1075
	%	73,9%	26,1%	100,0%
	Megmagyarázott reziduális érték	6,5	-6,5	
igen érzem	Esetszám	368	260	628
	%	58,6%	41,4%	100,0%
	Megmagyarázott reziduális érték	-6,5	6,5	
Összesen	Esetszám	1162	541	1703
	%	68,2%	31,8%	100,0%

A fenti összefüggés kapcsán felmerül bennünk a kérdés: Ez az összefüggés azt jelenti-e, hogy:

- akik hátrányos megkülönböztetést éreznek az iskolában az állami gondozottságuk miatt, leértékelik magukat, és mint csökkent értékű személyek az eredmények elérését csak mások fokozott segítségével látják elérhetőnek,
- vagy inkább azt, hogy akik nehezebben tanulnak, kevésbé szorgalmasak, gyengébb tanulmányi eredményt érnek el, gyakrabban részesülnek negatív élményekben az iskolában, amit hátrányos megkülönböztetésként érzékelnek és ennek okát az állami gondozottsággal hozzák összefüggésbe?

Természetesen nem zárható ki az sem, hogy létezik hátrányos megkülönböztetés az iskolában, tehát az első logika szerint is működik, működhet a mechanizmus, de arra is utalnak jelek, hogy a második logika is működik. Erre, a második logika szerinti működésre utal az, hogy a két csoport – nincs több segítségre szüksége, illetve több segítségre van szüksége – között szignifikáns különbség van az előző félévi tanulmányi eredményben. Annak a csoportnak az átlaga a magasabb, akik szerint nincs több segítségre szükségük a tanuláshoz, mint iskolatársaiknak. Ez a különbség még mindkét logikával folytatható, hisz magyarázható a különbség úgy is, hogy a hátrányos megkülönböztetés miatt önmagukat leértékelők természetesen gyengébben teljesítenek az iskolában, és úgy is, hogy a kevésbé szorgalmasak, kitarтоák, motiváltak gyengébb eredményt érnek el.

		Össz.	Átlag	Szórás
Az előző félévi tanulmányi eredmény	Nem, nincs szükségem több segítségre	1042	3,2150	,92767
	Igen, több segítségre van szükségem	511	2,9589	,92050

2.2.10 Gondozottakkal való bánásmód megítélése hivataloknál, intézményeknél

Kutatásunk során arra is választ kerestünk, hogy a különböző hivatalok, intézmények az ügyek intézése során a kérdezettek megítélése szerint kellően emberségesen bánnak-e az ott megforduló, gondozásban lévő fiatalokkal.

Ennek mérésre egy ötfokú skálát alkalmaztunk, ahol az 1-es jelentette a legrosszabb, az 5-ös pedig a legjobb minősítést. Természetesen a válaszadók életkori sajátosságaiból, és más okokból kifolyólag nem azonos arányban szereztek tapasztalatokat az egyes intézményekkel és hivatalokkal kapcsolatosan. A kis elemszámból adódóan így ezen intézmények mellett szerepeltetett átlagok nem tekinthetők reprezentatívnak, ezeket piros színnel jelöltük.

	Össz.	Átlag
Mennyire voltak emberségesek veled pártfogó emberei?	202	4,15
Mennyire voltak emberségesek veled a gyámügy emberei?	1326	3,98
Mennyire voltak emberségesek veled utógondozó emberei?	152	3,86
Mennyire voltak emberségesek veled a GYIVI, TEGYESZ emberei?	883	3,83
Mennyire voltak emberségesek veled a bíróság emberei?	271	3,56
Mennyire voltak emberségesek veled az ügyészség emberei?	155	3,23
Mennyire voltak emberségesek veled a rendőrség emberei?	696	3,21

Összességében elmondható, hogy a gondozottakkal való emberséges bánásmód megítélése (3,68) jónak mondható. A megkérdezettek a rendőrségen történő bánásmóddal elégedettek a legkevésbé.

/ **Megfigyeléseim** (az alábbiakra vonatkozóan is) jelentős többsége a fentebb bemutatott gyakorisági alapeloszlások mutatóit igazolták. Ezzel együtt fontos láttatnom azt is, hogy a gyermekek erőszak indexe és körülményeik kérdésköre valóban komoly meghatározói bizalomképük alakulásának. Kísérleti pedagógiai programunk klienscsoportjaiban, számtalanszor hangzik el a gyermekek részéről, hogy nehezen tudják csak kifejezni azt, hogy mit éreznek általában a helyzetükkel kapcsolatban. „*Minek ezen tűnődöm, amikor úgylis csak a farkastörvények szerint élhetek...*” vagy a „*jó, jó itt minden, csak éppen senki nem vesz emberszámba*”. Az ilyen és ehhez hasonló megosztások sokszor azt mutatták meg a gyermekekből, hogy értéktelennek érzik magukat és önbecsülésük is nehézkes. Márpedig az önbecsülés és önbizalom kérdései, ill. azok megléte vagy hiánya nagyban meghatározza a gyermekek bizalomadását is. Rendre azt tapasztaltam, hogy a legerőszakosabb gyermekek a legkevésbé nyitottak arra, hogy bízzanak. Sajnos a kiszolgáltatottság-érzetük terén sincs ez másként. A beszélgetések és a velük eltöltött idő gyakran azt mutatta, hogy a gyermekek számára nem a házirend, hanem azok az íratlan szabályok a mérvadóak, melyeket leginkább a velük ott élő többi gyermek és fiatal vall magáénak, és bizony ezek képezik több esetben normakövető viselkedésük alapját. Igen, bármennyire is döbbenetes, sokszor a keménység a norma. Vagy éppen a dac, ha lenézetteknek érzik önmagukat. Kiszolgáltatottságukat nem csak a jövő bizonytalansága adja, hanem az is, hogy ezekben az íratlan gyermekotthoni szabályokban nem kalkulálható a holnap, és sajnos sokszor a jelent követő közvetlen pillanat

sem. Mert ha erre koncentrálna a gyermek, akkor bizony kiszámíthatatlan, hogy az elkövetkezendő órában kivel kell majd konfrontálnia az érdekeiért.

Mindez talán kevésbé jelenthetne problémát, ha nem éreznék magukat gyakran gazdátlanoknak. Azonban a gyermekotthonok lakásotthonaiban sokszor a gyermekek sem kapnak követhető mintát a felnőttől. Valóban gyakori az, hogy a gyermekek íratlan szabályaihoz alkalmazkodik maga a gyermekfelügyelő vagy nevelő is. Mindenesetre kiszolgáltatottság-érzetüknek számos megtapasztalható formája van. Amely nem csak a szorongást jelentheti a jövőtől, a közvetlenül elkövetkezendő pillanattól, hanem a bizonytalannal való együttélést is, amit akár egy gyermekotthon lakásotthonában élhet meg. /

A bizalom kérdésköre ugyancsak elgondolkodtató. A későbbiek során még foglalkozom ezzel a kérdéssel, de akkor már mint értékpreferenciával. A bizalommal kapcsolatban 1732 gyermekből 1649 fő nyilatkozott. **Ebből 1074 fő fogalmazta meg bizalmatlanságát az embereken.**

Mit mondanál, általában meg lehet bízni az embereken, vagy pedig az ember soha nem lehet elég óvatos másokkal kapcsolatban?	Össz.
Szinte soha nem lehet megbízni másokban	216
Az ember nem lehet elég óvatos másokkal kapcsolatban	858
Majdnem mindig meg lehet bízni az embereken	144
Általában meg lehet bízni az embereken	431
Összes válaszadó	1649

...mélyen elgondolkodtató.

/Kitekintés/

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

I.

”Városi gyermekotthonban nőttem fel...

Nekem nagyon sok emlékem van 6 éves korom előtt. A legelső az 3-4 éves korom körül... Az öcsém az 3 évvel fiatalabb nálam, és ő még nagyon pici volt, és úgy vettük a tejet minden nap.

K.J.: *Miféle tejet? Ezt nem értem.*

Az anyatejet. Cumisüvegből itta, és hogyha maradt, azt megihattam.

K.J.: *Hány éves voltál akkor?*

3-4 éves.

K.J.: *Az öcséd?*

Ő még kicsi volt.

K.J.: *Pár hónapos? Csecsemő volt?*

Igen.

K.J.: *Tehát őt szoptatták eleve csecsemő koránál fogva, és akkor?*

Igen. Amikor összeverekedtek a szüleim, anyukám meg apukám, akkor is még nagyon pici voltam, arra is emlékszem. Akkor kijöttek a rendőrök meg a mentők, mert apukám megharapta anyukámat. Átharapta a kezét.

K.J.: *Te akkor ott voltál?*

Láttam végig.

K.J.: *Tehát ezeket végig láttad?*

Igen.

K.J.: *Milyen idős voltál?*

4 körül.

K.J.: *Sok ilyen megtapasztalás volt, amit így 3-4-5-6 éves fejjel láttál magad körül a családban? Mármint ilyen erőszakot?*

Igen.

K.J.: *Mesélj ezekről egy kicsit!*

Hát inkább negatívak vannak csak, pozitívak nem hiszem.

Mikor anyukám egyszer megütött, mert rossz voltam, és odafutottam apához, és ő éppen borotválkozott.

K.J.: *Az mit jelent, hogy megütött? Pofon vágott?*

Igen. És akkor ezt én elmondtam apának, és ő másnap mindjárt föl is jelentette. Akkor már váltak a szüleim és apu mindenáron azt akarta, hogy nála legyek...

...A háborúra emlékszem, a horvát háborúra. 6 éves korom előtt volt. Lehetett hallani a bombázást, meg a fényeket, meg fényzsalu is volt. Volt egy komolyabb támaszpontja, azt hiszem, az amerikai katonáknak. Arra is emlékszem, hogy nagyon féltem.

K.J.: *Mitől féltél?*

Hogy becsap egy rakéta, hogy meghalunk, hogy mi lesz velünk. Ilyesmi. Félelmetes volt. Meg egyik este néztem ki az ablakból, néztem a fényeket és több ilyen katonai teherautó elég gyorsan ment a dombról, és azt hittem, hogy itt valami nagyon nagy baj van, és bemásztam az asztal alá, és elkezdtem Bibliát olvasni.

K.J.: *Akkor, amikor ezt éltétek ott meg, ezt a fajta félelmet a nem is olyan messze történő eseményektől, akkoriban is ezzel párhuzamosan folyt a családban az erőszakoskodás?*

Igen. Hat évig tartott a gyermek-elhelyezési per a válás után.

K.J.: *Maradjunk még egy kicsit a hat éves korod előtti időszaknál!*

3 éves voltam, amikor elkezdtek válni.

K.J.: *De odáig is együtt éltek?*

Igen, az alatt is, meg amikor már elváltak, utána is. Meg amikor lefűrödtem, akkor oda kellett menni a falhoz, hogy megtöröljön. Ő mondta, hogy ceruza, akkor vigyázzba kellett állni és megtörölte, vagy azt mondta, hogy madárijesztő és akkor ki kellett nyújtani a kezemet és akkor megtörölte a hónaljamat, meg ilyesmi. Megalázó volt néha.

K.J.: *Az öcséd, ő szenvedett-e el erőszakos cselekményt? Tehát mondjuk bántották-e vagy kapott-e pofont?*

Kapott, de ő még pici volt...

K.J.: *Arra emlékszel, hogy ő kapott?*

Igen.

K.J.: *Ő milyen idős volt akkor, amikor kapott, amikor őt bántották?*

Úgy 2-3 éves lehetett, én akkor voltam 6 éves. Levert egy polcra valami porcelánt és anyukám nagyon mérges lett. Az öcsém nem mert lemászni az emeletes ágyról, de aztán valahogy lemászott, és beleesett a porcelánba négykézláb és összevágta a kezét-lábát.

K.J.: *És ezért kapott fülest?*

Igen. Meg egyszer a konyhaszekrénybe is belemászott és levert 30 tányért, leverte a polcra és kiborult, összetört, akkor is emlékszem, hogy kapott. Meg anyukám tiltott apukámtól.

K.J.: *Úgy, hogy egy háztartáson belül éltetek és e közben tiltott apukádtól?*

Anyukám zárat szereltetett föl a szobákra, és amikor apu megjött, akkor bezárta a szobát ilyen láncos bigyóval.

K.J.: *Strigli?*

Az, igen. És amikor megjött apu, akkor én mindig kinyitottam az ajtót gyorsan, hogy anyu ne lássa, és akkor kaptam aputól puszit.

K.J.: *Azért kaptál puszit, mert beengeded aput?*

Nem, hanem mert kinyitottam, hogy kapjak aputól puszit.

K.J.: *Értem.*

Meg, hogy köszönjek neki. De amikor anyu ezt észrevette, akkor bezárta az ajtót.

Komolyabb veréseket is kaptam, de arra én nem emlékszem. Azt csak így.....a testvéreim mondták.

K.J.: *A testvéreid?*

Igen.

K.J.: *És a nővéretek is ott élt veletek egy háztartásban?*

Igen.

K.J.: *Tehát van 2 nővéred meg egy öcséd?*

Igen.

K.J.: *És ők miket meséltek?*

Elsősorban a saját élményeiket, hogy kukoricára térdeltette őket, és akkor úgy kellett a sarokban térdelni, meg hogy sarokba lettek állítva.

K.J.: *És a veled szemben tanúsított erőszak kapcsán miket meséltek?*

Hát hogy rajtam többször kell nadrágnak lenni. Ezt nem tudom, hogy miért. Legalábbis nem emlékszem rá.

K.J.: *Ezek már durvábbak voltak, mint egy pofon?*

Igen, a nővérem állítása szerint.

K.J.: *Tehát egy háztartásban éltetek a két nővéred, az öcséd meg te, anyuval, aputal, akik különben 3 éves korodtól válófélben voltak?*

Igen.

K.J.: *Hány éves voltál, amikor anyukád elkezdte zárni az ajtót apád elöl?*

4 éves lehettem.

K.J.: Mire emlékszel? A többiek ezt hogy viselték? A nővéreid, például, hogy viselték ezt az időszakot?

Nem tudom.

K.J.: Mi az első tudatos emlékképed, amikortól te tudod azt, hogy te létezel?

Amikor elvettem az öcsémtől a cumisüveget. Mentem végig az étkezőn, és anyu ott mosogat a konyhában, és ott van a kezembe a cumisüveg. Ez volt az első emlékkémem.

Nekem van még egy emlékem, amikor kicsi voltam. Apukám fanatikusan Jehova Tanúja volt. Kőkeményen a Biblia mindenek előtt, meg Jehova Isten.

K.J.: Ezért volt Biblia a lakásban?

Igen. Meg rendszeresen jártunk Bibliatanulmányozásra a Királyságterembe.

K.J.: Az képes Biblia volt, amit az asztal alatt olvastál?

Nem, sima Kálvinista fordítás.

Amikor elkezdtek válni, az 4-5 évesen lehetett, az első karácsonyunkon. Anya gyönyörű fenyőt vett, új díszeket. Szép volt. Karácsony este volt, ajándékozás, stb. És apa berontott a szobába, hogy ő ki akar menni az erkélyre, és az erkélyajtó előtt volt a karácsonyfa, amit felborított és megtaposott, és kiment az erkélyre.

K.J.: Megtaposta? Miért?

Igen, mert az ő hitében nincsen karácsony, húsvét, semmi.

K.J.: A vallási hetek kötődése miatt. Ti ott voltatok mindannyian, te, az öcséd?

Igen, a család.

K.J.: Hogy kommentálta ott ezt? Mit mondott miközben ezt tette?

Semmit.

K.J.: Mit csinált kint?

Fogalmam sincs. Kiment az erkélyre.

K.J.: És ti mit csináltatok?

Ott sírtunk, anyu is sírt, a karácsonyfát siratta. Anyukám állami gondozott volt, már kiskora óta. Náluk volt karácsony, és amikor ő is Jehova tanúja lett, akkor nem.

K.J.: Anyukád is Jehova tanúja lett?

Igen.

K.J.: És ő nem volt ennyire meggyőződve?

Hát ő is volt fanatikus, de aztán kitiltották.

K.J.: *De őt azért mégiscsak mellbe vágta ez a karácsonyfa?*

Igen.

K.J.: *Miért tiltották ki?*

Azért tiltották ki, mert már nagyon rosszban voltak a házasságuk vége felé. Apu nem merte beadni a válópert, mert akkor kitiltották volna a közösségből.

K.J.: *És mivel anyukád ezt megtette, ezért kitiltották?*

És anyukám tette meg, ezért ő lett kitiltva.

K.J.: *Oké.*

K.J.: *Oké, most ne keresd a kérdésem mértjét, csak próbáld meg feleleveníteni a következőket! Játszunk! Oké? Életed első íze, amit éreztél? Amire emlékszel! Az milyen íz volt?*

Emlékszem, csak azon gondolkodom, hogy van-e előbbi. 6 éves lehettem és el volt törve a csuklóm, még erre is emlékszem.

K.J.: *Baleset történt?*

Igen. El volt törve a csuklóm és anyu csinált valami piskótatorótát. Alul puding volt és gömb alakú volt a torta és voltak rajta összetekert piskóták, amibe meg lekvár volt.

K.J.: *Oké.*

K.J.: *A következő ilyen, szintén csak impulzus jellegű, kérdés. A te emlékezeted szerint életedben először, mikor érezted először, hogy fázol? Mikor érezted azt, hogy dideregsz, hogy fázol?*

Vagy óvoda felsős vagy első osztályos lehettem. A nővéremmel mentünk haza, mert az iskola és az óvoda egymás mellett volt. Egy bácsi kiugrott tők meztelenül az egyik autóból és elkezdte a nővéremet kergetni. Baromi hideg volt. Elkezdtünk futni, és egy mezőn futottunk át. A hó is már meg volt fagyva, szóval leálltunk. Lehetett rajta menni, és valahol beszakadt a jég, és átázott a cipóm. Baromira fáztunk, jeges eső is esett és hazamentünk.

K.J.: *Oké. Első ünnep? Tehát első, ami ünnep. Bármilyen születésnap, karácsony, húsvét tők mindegy, valamiféle szeretetteljes együttlét. Mikor, milyen körülmények között zajlott?*

Az első karácsony, amit meséltem.

K.J.: *Az volt az első? Hány éves voltál?*

Három körül.

K.J.: *Amikor először láttad a saját véred az mikor volt?*

Nekem kimondottan sok balesetem volt kiskoromban.

K.J.: *Amikor először láttad a saját véredet?*

12 évesen az átmeneti otthonban voltunk. És a Lajos frissen került be.

K.J.: *Ez egy ottani gyerek volt?*

Igen. Volt egy tollseprű, amit így hozzávágtam, hogy „takarítsál fel”, és az a barom meg visszadobta, és felvágta az ujjamat, és elvittek a mentők. Égési sebem is volt.

K.J.: *Hány éves voltál, amikor először láttál erőszakot?*

Amikor az első jelenet, verekedés volt a szüleim között.

Amikor apukám megharapta anyukám kezét.

K.J.: *Első simogatás? Mikor simogattak meg először benneteket? Simogatás vagy ilyen szeretetteljes érintés, ölelés ilyesmi?*

Szeretetteljesre nem emlékszem.

Érintésre emlékszem, de ami úgy tűnhet, hogy szeretetteljes, arra nem annyira. Apukám odajött és megsimogatta a fejemet és megkérdezte: „Hogy szeretsz te engem, értelemből vagy érzelemből?”. És akkor erre válaszoljak?

K.J.: *Hány éves voltál?*

Nem tudom. Szeretetteljesre nem emlékszem.

...Anyám halála után. Megtaláltuk. Fölakasztotta magát. A nagybátyámnál voltunk 1 hétig és ő nagyon sokat segített nekünk.

K.J.: *Hány éves voltál?*

12 éves.

Ez gázos, mert ezek az emlékek... a nagybátyám sajnálatból simogatott minket.

Talán az első szeretkezésem, az volt. Szeretetteljes.

K.J.: *Hány éves voltál?*

16. Igen... az olyan önzetlen volt.

K.J.: *Az az érzés, amikor téged megvédenek? Tök mindegy, hogy valakitől vagy valamitől, de megvédenek. És itt nem egy rendszer védelméről beszélek, hanem személyes védelmet. Mikor volt először ez az érzés? Hány éves korod körül? Valaki biztonságot ad azzal, hogy megvéd.*

Iskola 1. osztály. Ott volt a, akinek az apja gengszter volt, és én tartottam tőle, de egyszer összeverekedtünk a folyosón, és a hajamnál fogva húzott ott végig. Ezt látta a G. és az udvaron neki ment, bár őt is elverte, de...

K.J.: *Első tehetetlenség? Amikor úgy érezted, hogy nem tudsz semmit tenni valamiért, ami neked nagyon fontos?*

Anyukámnak többször volt öngyilkossági kísérlete, és hát halála előtt 3 hónappal már elkezdte mondani, hogy ki fogja nyírni magát, satöbbi és életének az utolsó estéjén, már megmondta, hogy mivel fogja felkötni magát, keresztbe teszi a gereblyét és akkor a...

K.J.: *tehát akkor ő ezt bejelentette előre?*

Igen de ez többször, majdnem minden nap volt ilyen, hogy mivel fogja. És egy idő után már beleuntam, hogy hülyeséget beszél. Ez az utolsó ez nagyon komolyan, kifestette magát, megfürdött, ilyesmi, és mi elrejtettük azokat a kellékeket, hosszabbítót meg a gereblyét, és lefeküdtünk aludni, mert ő meg elment. És amikor visszajött, akkor felakasztotta magát, pont így keresztbe a lépcsőfeljáróra, de a kutyapórázzal.

K.J.: és akkor érezted ezt.

Ja.

K.J.: Hány éves voltál ekkor?

11.

K.J.: Hány éves korodban kerültél be, hogy élted ezt meg, milyenek voltak az első napok, hetek, hónapok, és mi volt ennek a közvetlen kiváltó oka?

Nekem, mielőtt bekerültem az előző házba, mikor anyu meghalt, apámhoz kerültünk. Szóval apám az elején nagyon jó fej volt. Velünk aludt, stb. És féltékeny lett a mostohaöcsém ránk meg a mostohaanyám.

K.J.: Tehát neki utána újra kapcsolata lett és nagyobb együttlétben voltatok ott a másik félnek a gyermekeivel?

Igen.

K.J.: Hányan voltatok úgy? Voltál te meg az öcséd, apád...

Igen, a mostoha öcsém, a mostohaanyám, meg annak a mamája

K.J.: Tehát annak is volt gyereke... hatan lettetek ott.

Igen. És egyszer leányozott a mostohaöcsém, én meg nagyon durván elvertem. És onnantól kezdve megfordult az egész, és állandóan uszította mostohaanyám apámat, állandóan elvert minket, stb. és nagy probléma volt a vallás. Mert ugye kiskorunkban mi a Jehova tanúhoz jártunk, amikor elváltak, akkor a baptista gyülekezetbe jártunk, és ...

K.J.: És ott apád átstartolt a baptistákhoz?

Nem, hanem mi. Én még korábban az anyukámmal, a családommal. És apám pedig maradt a Jehovákkal.

K.J.: Értem. És édesanyád halála után hogyan alakult ez a valláshoz való viszony?

Egy ideig még járhattunk a baptista templomba, és utána pedig már a Jehova tanúhoz kellett.

K.J.: És ez a néni hova valósi volt vallásügyileg? Ő is Jehova volt? Esetleg onnan ismerték így egymást? Így alakult ki ez a dolog.

Hát igen.

K.J.: És a bekerülés miért..?

Volt egy alapítvány, aminek anyukám alapító tagja volt. Amikor anyu meghalt, pártfogásba vettek minket. Szóval így ügyelték a sorsunkat, vittek minket nyaralni Finnországba, meg ilyenek, és látták, meg meséltük, hogy milyen dolgok történnek, és akkor végül is ők vittek be. Elvittek Finnországba minket, hazajöttünk és onnan rögtön vittek be az intézetbe. Szóval lepakoltuk a cuccunkat aztán pedig azt mondtuk, h elmegyünk a-i családhoz, aki a volt családomnak egy jó barátja volt. És azt mondtuk, hogy oda megyünk és akkor elvittek minket a gyereketthonba. És emlékszem hogy mikor bementünk, akkor kellett írni...

K.J.: És mindez így az apád háta mögött?

Igen. És bekerültünk a gyereketthonnak az átmeneti otthonába.

K.J.: Ti akartátok ezt egyébként? Hogy elkerüljete?

Igen, akartuk. Igen. Az alapítvány meg segített. És kellett szerződést írni, hogy önként jöttünk be, és aztán beültünk a társalgóba, és volt a falon egy óra is, folyamatosan stíróltuk, hogy mikor lesz 6 óra, merthogy hatra kellett volna visszaérni. Apámhoz. És akkor láttuk, hogy 6 óra és onnantól kezdve lassan telt az idő.

K.J.: És tudátok azt, hogy apátok keres.

Igen. És akkor apám körbetelefonálta a rokonokat, hogy hol lehetünk. Olyan 10 óra körül körbetelefonált, és apám otthon maradt, az egész család meg minket keresett. Az utcán, barátoknál, osztálytársaknál. Másnap pedig bejöttek a rendőrök és kérdezték, hogy... És onnantól kezdve meg vissza akartak minket csábítani, öcsémet vissza is csábították. Én meg bent maradtam.

K.J.: Hol?

Az átmeneti otthonban. Amikor bekerültünk, mindjárt másnap már fenyegettek minket, hogy térdeljünk le.

K.J.: Ott voltál már bent az átmeneti otthonban, és most ezekről mesélsz?

Igen.

K.J.: Milyen volt?

Lényeg az, hogy csicskuljunk be, szóval erre utaztak, hogy le kell térdelni, meg takarítsuk ki a szobájukat, meg okoskodtak össze vissza.

K.J.: Akkor is örültél, hogy eljöttél otthonról?

Hát akkor már nem annyira...

És ugye mi ezeket nem csináltuk meg. És akkor mindig elverték minket. Volt egy csomószor, hogy látott a nevelő minket, még rá is nézett, miközben ott gypálnak, és akkor mi meg...

És akkor végül is szóltam a sógoromnak, és ő bejött és rendet rakott. Utána meg már fizikailag nem bántottak minket, vagy engem, csak mindig szóban csesztettek. Csicska, meg Harry Potter, meg ilyenek.

K.J.: És apáddal közben maradt kapcsolat?

Nem.

K.J.: És öcséd? Vele tartottad a kapcsolatot?

Az iskolában csak.

K.J.: *Mindketten ugyanoda jártatok.*

K.J.: *És akkor még jártad az általánost.*

Igen.

K.J.: *És az öcsédétől nem tájékozódta az otthoni dolgokat illetően, hogy mi újság, stb.? Vagy apád esetleg az öcséden keresztül nem próbált közeledni hozzád?*

Nem, nem akart közeledni apám.

K.J.: *Tehát apád letudta ezt a dolgot?*

Igen. Nem foglalkozott vele.

K.J.: *Nem bántad meg? Akkor ott?*

Nem. Bár nem... az első pár év az nem volt valami jó az intézetben, de voltak jó pillanatok.

K.J.: *És akkor az átmenetiből hány éves korodban kerültél át autcára?*

13 évesen kerültem föl néni csoportjába.

K.J.: *Az iskolában azt, hogy állami gondozott vagy, ennek volt e bármiféle szinten is lenyomata?*

Egy csomó osztálytársam, akihez régebben föl jártunk, nem engedték a szülei, és akkor nem mehettünk föl hozzájuk.

K.J.: *Azért, mert állami gondozásba kerültél, ezért nem mehettél föl.*

Igen, mert lopok, csalok, hazudok, stb.

K.J.: *Jó, oké. Kösz. Ennek a bloknak a végén is feltennék pár impulzus jellegű kérdést, hogy Ti magatok milyen névvel aposztrofáltátok azt az életállapotot, amiben felnőttetek? Elhangzott itt már egy ilyen kifejezés, hogy gettó. Milyen más nevekkkel illettétek?*

Zaci.

K.J.: *Oké. Első barát. Hány éves korban?*

Általánosban.

K.J.: *Hány éves voltál?*

12. Ő volt az egyetlen, aki nem különböztetett meg, és ugyanúgy felmerte vállalni a szerepét. Mindig megegetett.

K.J.: *Első szerelem.*

10 évesen.

K.J.: *Első alkoholfogyasztás*

10 évesen.

K.J.: *Első cigi?*

8

K.J.: *Intézetből az első kimenő? Szabad kötetlen. Kimenő. Nem eltávozás. Kimenő.*

14 évesen kitétek minket csoportból és azt mondták, menjetek...

1-2 év után durván.

K.J.: *Volt-e bármelyikötök szökésben az intézetből?*

Amikor megszöktem először 15 éves voltam.

K.J.: *Hova szöktél?*

Megbeszéltem barátommal, írtam egy levelet a nevelőmnek, hogy elmentem házibuliba és ekkor meg ekkor jövök.

K.J.: *Volt rendőrségi bejelentés?*

Nem.

Az első durva, amikor kiakadtam, betörtem az ajtót és leléptem. Sétáltam egyet és jöttem visszafelé, amikor jöttek a rendőrök.

K.J.: *Akkor már volt körözés?*

Igen, mert gyorsan kiadták, mert nem voltam magamnál.

Jöttem visszafelé, és a rendőrök elkaptak és kérdezték, hogy, hogy hívnak? Én mondtam, hogy A rendőr kiszállt, fogta a gumibotját és úgy kiabálta, hogy mi a fasznak szöksz meg a kibaszott intézetből? Nagyon beszartam. Akkor bevitt a rendőrautó. „Én rendőr akarok lenni” - mondtam, és akkor elkezdtem bögni és azok meg röhögtek rajtam.

Bent az őrsön kaptam cigit, kisírtam magam és elmentem. Kaptam prospektust, hogy mit kell csinálnom, hogy rendőr legyek, mik a kritériumok.

K.J.: *Hány éves voltál, mikor megszöktél?*

15, amikor kiakadtam és a házi bulisnál is 15.

K.J.: *Mikor láttál először egy egész kiló kenyeret egyben? Tehát nem felszeletelve és kosárban az asztalon, hanem egyben?*

12 évesen.

K.J.: *Első könyvtárlátogatás során, hány évesen voltál?*

10.

K.J.: *Első mozi?*

12-13.

K.J.: *Első születésnap felkészítés?*

13.

K.J.: *Ez a blokk arról szólna, hogy általában a középiskolai tanulmányokba való átmenetelt és a bent létet, azt hogyan élték meg? Milyen volt ez? Hova mentetek továbbtanulni? Miért mentetek oda továbbtanulni, ahová mentetek? Mi motivált titeket? Volt-e alternatívátok, választási lehetőségek? Volt-e olyan, aki biztatott benneteket, segítséget adott? Volt-e valamiféle becsvágy bennetek, ami esetleg hajtott? Tehát mi volt ennek az oka, a módja, ahogy tovább mentetek? Hogyan alakult a személyes sorsotok? A középiskolától napjainkig hogy alakult az életek?*

Ott semmi gond nem volt, még az elején bejelentettem, hogy gyereketthonos vagyok.

K.J.: *Milyen középiskolába mentél?*

Ez belügyi rendészet.

K.J.: *Szakközép volt?*

Igen. Az elején jelentkeztem oda, de nem gondoltam, hogy felvesznek. Egyébként szakácsnak, meg pincérnek is felvettek. Viszont, először engem ide nem vettek fel. Fellebbeztünk és voltunk a polgármesternél, és ő elintézte. Így kerültem be középiskolába. Semmi megkülönböztetés, sőt tisztelnek, szeretnek azért, mert nem vagyok olyan, mint a többi.

K.J.: *Ez mit jelent? A többi milyen?*

Hát tudják, hogy a zacisok nem viszik valami sokra. Sok osztálytársam volt bent az intézetben, akiket láttak.

K.J.: *Milyenek az ő tapasztalataik, ami alapján azt mondják, hogy nem vagy olyan, mint a többi? Milyen irányúak az ő tapasztalataik a sorstársaidat illetően?*

Lop, csal, hazudik.

K.J.: *Ezek személyes tapasztalatok az ő részükről? Annak alapján, amit te látsz, ez alapján kérdezem? Ez inkább előítélet jellegű? Hogyan születik ez az előítélet? Szájról-szájra, ez a hagyomány? Család, esetleg szülők nyomják ezt beléjük? Mit látsz erről? Miből táplálkozik az ő előítéletük?*

Nem tudom.

K.J.: *Nem kérdeztél vissza sosem tőlük, hogy mi alapján állítja ő ezt, hogy te biztos azért vagy külön, mint a többi, mert tudja, hogy milyen a többi? Nem kérdeztél erre vissza?*

Nem.

K.J.: *Nem is érezted ennek fontosságát sosem? Vagy örültél annak, hogy elfogadnak?*

Nem, az elején azt sem tudták, hogy mi az, hogy intézet. És akkor én mondtam, hogy milyen emberek vannak ott stb. ... Én mondtam el, ez alapján. Szerintem nem igazán a szülők.

K.J.: *Te mondtad, hogy ott lopnak, csálnak az emberek, ez a többség?*

Hát nem, hanem vannak. Nagyrészüik általában eléggé gázos, javítóintézetbe jártak, meg saját tapasztalataim, szóval, ami velem történt. És ekkor ez alapján. Én annyira más vagyok, meg stb. Hozzám jönnek tanácsot kérni. Annyi, hogy a családi dolgaikban nem tudok állást foglalni. Valaki oda jön, hogy a családban ez van, és nem tudja, hogy mit tegyen.

K.J.: *Te a saját sorstársaidról az ő véleményüket alakítottad?*

Hát durván, ha úgy vesszük, akkor igen. Én mondtam, hogy milyen emberek vannak ott, meg én hogy nőttem fel, természetesen mondtam jó példákat is nekik.

K.J.: *Hogy élik meg a sorstársaid, hogy te így ambicionálsz magad? Tehát, hogy tovább tanulsz egyáltalán? Akarsz valamit az élettől.*

Főleg pozitív. Utoljára a érettségiztek le.

K.J.: *Ott sem tendencia, hogy érettségi közelbe kerül bárki is?*

Hm... a többiek cikiznek ezért...

K.J.: *Nevelők, hogyan támogatják a tanulást?*

Támogatják.

K.J.: *Miben testesül ez meg?*

K.J.: *Az, aki lelkileg is támogat, az a csoportvezető?*

A volt csoportvezető, néni.

K.J.: *A veled nem közvetlenül foglalkozó apparátusból?*

A mostani csoportvezető sem. Meg sem kérdezte, két év alatt, hogy bírom, és mi volt a suliban. Beviszem az ellenőrzőt és aláírja.

K.J.: *Ez mért van a te meglátásod szerint? Nem érdekli, vagy....?*

Nem érdekli.

Támogatnak amúgy, meg én úgy jóban vagyok a gazdasági vezetővel, kapok heti négy korrepetálási órát.

K.J.: *Te már leérettségiztél?*

Most fogok, szeretnék. (megjegyzés: Már főiskolás)

K.J.: *Utána, tervek?*

Amikor bementem a középiskolába, akkor még fanatikusán rendőr akartam lenni, de azóta megváltozott a véleményem. Szóval nem csak a rendőrséggel vihetem valamire. Szociálpedagógia érdekel. Én most az után érdeklődök.

K.J.: *Családdal, kapcsolatod alakult-e?*

Igen, nővéreimmel kibékültem, apámmal jó a kapcsolatom.

K.J.: Ez mit jelent, hogy néz ki, hogy jó a kapcsolatod?

Beszélgettünk, meg segít, amiben tud. Látogatjuk egymást.

K.J.: Mik ennek a konkrétumai?

Inkább anyagilag, meg tanácsadás. Ilyesmi. Olyan felszínes. Én már nem tudok rá tekinteni, beszélgetni, bármi, mint ahogy kéne. Ő az apám és kész. Szeretem, és vágyok arra, hogy apáskodjon, nem is tudom...

K.J.: Egyik szavaddal azt mondd, hogy szereted, meg vágyasz rá, a másik szavaddal azt mondd, hogy nem szeretnéd. Mit szeretnél vele kapcsolatban?

Én vágyok arra, a szeretetre, szóval, hogy apáskodjon, de tudom, hogy nála ez nem így működik. Talán nem is igazán szeretném erőltetni, hanem..., nem tudom mi fog ebből kisülni.

K.J.: Maholnap felnőtt fejjel, gyakran idézed vissza magadban azt, amikor megkérdezte tőled kisgyermekként, hogy „az értelmekkel vagy az érzelmeiddel szeretsz te engem”?

Igen. Hogy szeretsz? Érzelemből vagy értelemről?

K.J.: Ez a dilemma azóta elő került köztetek?

Nem, de azért dolgozik bennem.

K.J.: Mi dolgozik?

Hogy hogyan szeretem az apukámat. Jelenleg értelemről vagy érzelemből?

K.J.: Hogy szereted? Lehet értelemről szeretni? Mi dolgozik benned?

Az apám...

K.J.: Ez azért dolgozik benned, mert, hogy ezt ő tette fel kiskorodban?

Többek között. Meg amik történtek köztünk.

Nem tudom, hogy lesz-e még valaha egyszer.... Leszünk-e még annyira jóban, mint apa a fiával. Mert, ahogy megnézek másokat...

K.J.: Voltatok így valaha jóban?

Végül is nem.

K.J.: Van erről valami ideálképed, hogy mit jelent az, hogy apa a fiával jóban van?

Igen. Hát....

K.J.: Bizonytalan vagy?

Igen. Hát már jó pár éve. Sőt talán a születésem óta.

K.J.: Mondtad, hogy egy darabig nem is volt kapcsolatod apáddal, mióta élénkült ez föl?

15 évesen. Körülbelül. 12 éves koromtól 15 éves koromig. Volt egy matek tanár, néni, és ő egy szadista nő volt, viszont ezt erőltette, hogy megismerjem apám, és hogy változtak az idők. Lehet, hogy ő is változott. Mi lenne, ha megpróbálnánk és összehozott egy randit. Azóta beszélgetünk.

K.J.: Változott ő is, meg változtál te is?

Igen.

K.J.: Neked miben kellett változni?

A véleményem róla. Ezt kellett változtatni.

K.J.: Ő változott?

Nagyon sokat. Mióta külön mentek anyámmal, elváltak, azóta nagyon sokat.

K.J.: Miben?

Foglalkozik velünk. Bár sosem mondta, azt hogy szeretlek fiam, de küldtem neki Horvátországból képeslapot. Illedelemségből felírtam, hogy hiányzol. Nem is illedelemességből, hanem mert mégis csak az apám.

K.J.: Beljebb mehetünk? Ki fog elégülni szerinted valaha a vágyképed vele kapcsolatban?

Talán!

K.J.: Te hiszel ebben?

Igen! Talán, egy unoka, ami megváltoztatná!

K.J.: Miből gondolod ezt?

Mert azt mondják, hogy az apukának, hiába követi el a fiával a hibákat, nem esik bele az unokája.

K.J.: Mások elmondásaiból gondold ezt? Előkerül a beszélgetésekben az édesanyád?

Most már nem annyira...

K.J.: Mi a dolga az apának, szerinted? Abban az idilli vágyképben, amivel kapcsolatban te édesapára vágyasz, abban, hogy hogyan működjön az apa? Mi a dolga neki?

Szeretetet ad, meg el lehet vele beszélgetni bármilyen kis dologról, hogy megvéd, megbecsül, azt mondja, hogy büszke vagyok rád fiam. Szóval maga a gesztus. De még az sincs meg. Szabad gesztus kifejezés sincs. Még, ha felszínesen tenné, de azt sem teszi.

K.J.: Szerinted mi az oka, hogy ő ezt nem teszi?

Mert a vallásába menekül a gyerekkora elől. Neki sem volt olyan szép gyerekkora. A vallásban keresi.

K.J.: Gondolod, hogy a vallás tiltja az effajta szeretet kimutatását egy apának a fia felé?

Nem tiltja, sok Jehova tanúját ismerem, de mind ilyen kocka...

K.J.: Ez alatt azt érted, hogy elidegenedett a gyermekétől?

Igen.

K.J.: *Előfordult már veled olyan, hogy átcímkezel dolgokat, egy ember viselkedésében, tehát mondjuk, apád teszi azt, amit tesz, mond, amit mond veled kapcsolatban, támogat anyagilag, azt mondod, jogi tanácsokat ad. Nem lehet, hogy ez is ugyanannak a szeretetnek a kimutatása a részéről, mint amit te más módon szeretnél, amire vágyasz megtapasztalni?*

De, csak én nem erre vágyok.

K.J.: *Tehát nem erre a fajta kimutatásra. Ez általában elkeserít, ez a hiábavaló várakozás? Azt, ahogyan vágyod az ő szeretetének megtapasztalását, azt abban a formában nem kapod meg általában? Hogy érzed? Elkeseredsz ettől?*

Igen, és sokszor az jut az eszembe, hogy véletlenül sem akarok olyan lenni, mint ő.

K.J.: *Kocka?*

Nála kettő meg kettő mindig négy.

K.J.: *Az öcséd? Őt gyámolítod – e?*

Igen, csak ő nehezen nyílik meg, húzódik. Sokszor nem tudok vele mit kezdeni. Akármennyire szeretnék is.

K.J.: *Hat - e rád édesapád abban, ahogyan te viselkedsz a te testvéreddel?*

Próbál hatni, de...

K.J.: *Jelent e számodra apukád mintát, bármilyen vonatkozásban is, abban, ahogyan te viselkedsz a testvéreddel? Kezeled-e úgy a testvéredet, mintha fiad volna?*

Nem, mert a testvérem.

K.J.: *Soha sincs benned ilyen attitűd? Kábé így viselkednél a saját gyermekeddel, ahogyan az öcsédet gyámolítod?*

Nem.

K.J.: *Na és, hogy kezelnéd majd a fiadat?*

Szeretetet adnék, és hogy érezze azt, hogy mögötte állok, és hogy szeretem őt.

K.J.: *Ha nincs ez a tanár, akkor lehet, hogy ma sem beszéltek egymással?*

Igen.

K.J.: *Ha ez így van, akkor te ahhoz ugyan úgy kellettél volna, hogy ma sem beszéljetek egymással?*

Igen, ez meg már büszkeség kérdése. Merthogy ő követett el hibát, nem én. Én szaladgáljak utána?

K.J.: *Hát ez itt a kérdés?*

Meg az eddigi élettapasztalatok apámról.

K.J.: Tehát úgy érzed, hogy mindenféleképp neki kell törleszteni?

Igen

K.J.: Csak eljátszva a lehetőséggel, tegyük fel, hogy valaki odamegy hozzád. Azt mondja neked, hogy figyelj már , apád nincsen azon a szinten, nem biztos, hogy át tudja ugrani a saját korlátait, mert kétszer kettő nála mindig négy, mert a vallásba menekül. Te meg esetleg vagy ezen a szinten, hogy átugorhatod a magad korlátait.

Ezen már gondolkoztam, de nem tudom, hogy álljak neki, mert, hogy ő az apám.

K.J.: Elképzelésed van arról, hogy

Hogy milyen egy jó apa? De én hogy tudnék kockából gömböt csinálni?

K.J.: Nem arról van szó, hogy neked meg kell változtatni őt.

Nem tudnék, hogy nekiállni egyáltalán.

K.J.: Tehetetlennek érzed magad?

Igen.

K.J.: Miért?

Mert tehetnék, de valahogy nem tudom, hogy hogyan. Lehet, hogy már fölösleges.

K.J.: Mit kezdesz a vágyaddal?

Az a vágy, az bennem van, és most ezt akarom elérni.

K.J.: Azzal a vágyaddal mit kezdesz, hogy az édesapádtól megkapjad azt az apa –fiú kapcsolatot?

Majd a gyerekeimnek...

K.J.: Így jobb lesz?

Nekik!

K.J.: Rólad érdeklődöm...

Ez engem is érint.

Az engem is gyógyít, ha megadom azt, amit én nem kaptam meg. Ez olyan, mint az alapítvány.

Most jelenleg szeretnék leérettségizni, most már ideje lenne tanulni. Most léptem ki egy hosszabb párkapcsolatomból, eléggé szarul érintett. Tavaly nyáron összejöttünk újra, most megint szétmentünk. Sok probléma volt. Most voltunk együtt Horvátországban. Elkezdtünk beszélgetni és mondta, hogy ő mást szeret. Régen, régebben nem gondoltam volna, hogy főiskolára fogok menni, most így elhatároztam, és szeretnék menni.

K.J.: Testvéreddel való kapcsolat?

Amiben tudok, segítek, és, ha hozzám fordul segítségért, abban segítek neki. Találkozunk, feljön hozzám, dumálunk. Szóval ilyenek. Nehéz!

K.J.: *Mi a nehéz?*

Neki van egy kis elképzelése, pl. a továbbtanulása terén. Szóval ő azt szeretné, ami szép és jó. Nem egyezik a véleményünk. A nemtetszésünket nem mondhatom ki, inkább mutatom.

K.J.: *Család?*

Minimum 2 gyerek. Ház, egy igazi család.

K.J.: *Neked mit jelent az ÁGOTA?*

Biztonságot, önmagam megismerését, határain megismerését.

K.J. *Mennyire tudsz bízni?*

Én sem bízok senkiben. De az utóbbi időben rájöttem, hogy tök jó. Merek élni.

K.J.: *Miért jó?*

Nem tudom, tök jó így élni. Megbecsülnek. Megbocsátás terén alakulóban vagyok... ”

3. fejezet

Társas kapcsolatok

Gondolatok Radoszáv Miklóstól

Kortárs csoportban betöltött státusz

Aki felnéz rád a gyermekotthonban

Aki felnéz rád a baráti társaságban

Aki tanácsot kér tőled

Többiek mennyire szeretnek az iskolában

Többiek mennyire szeretnek a gyermekotthonban

Amiben a legjobb vagy

Barátok és kapcsolatok

Baráti társaság

Akikkel együtt szoktad tölteni a szabadidőd

Ahol a legszívesebben töltöd a szabadidőd

Igazi, jó barátok

Segítség- és támaszkérés

Ismerősök

A szociometriai vizsgálat leírása

Rokonszenvi választások

Osztályban betöltött szerepek, funkciók

Pozitív tulajdonságok, tehetség

Népszerűség

Ellenszenvi választások

Negatív tulajdonságok

Negatív népszerűség

A szociometriai felmérés során kapott eredmények és összefüggéseik

A pozitív és negatív választások eredményei

Aktivitás az osztályokban

Konklúzió

/Kitekintés/

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

II.

Gondolatok Dr. Radoszáv Miklóstól

3. fejezetről

A gyermekek védelméről szóló törvény egyik fontos clj, hogy a családjából kiemelt gyermeket családi kapcsolatainak ápolásával mihamarabb visszajuttassa vérszerinti családjába, ugyanakkor a kiemelés ideje alatt biztosítsa társas kapcsolatainak fenntartását, ápolását, fejlesztését. Ennek érdekében fogalmazódott meg elvárásként, hogy a családból való kiemelésre lehetőleg gy kerüljön sor, hogy a gondozási hely az eredeti lakóhelyhez képest 50 km-en belül legyen, illetve ha feltétlenül nem indokolt, a családból való kiemelés ne járjon együtt például iskolavltssal.

Ebben a fejezetben a kapott adatok jól mutatják, hogy a gyermekotthoni lt jelents hatással van a gyermekek társas kapcsolatainak alakulására. Ugyanakkor rendkívül pozitív meglepetés volt számomra, hogy a gyermekek közel 80%-a gy érzi, hogy iskolatársai szeretik. Érdekes megállapítás miszerint, „minél idősebb állami gondozott korosztályról van szó, annál több a hátrányos helyzetű csoportokba tartozó ismerősök száma”. Ez azonban nem feltétlenül azt jelenti, hogy a gyermekvédelmi gondoskodásban eltöltött idővel arányosan növekszik ezen kapcsolatok száma, hanem inkább utal arra, hogy a késői bekerlsnek, azaz a magasabb életkorban történő családból való kiemelésnek ez is a hozadéka, minek következtében a gondozás során a pedagógiai munka folyamatában ezzel számolni kell, és arra alkalmas eszkkkel csökkenteni kell ezen hatások arányát.

Nagyon tanulságos a szociometriai vizsgálat eredménye, amiből kiderül, hogy a gondozásban l gyerekek iskoláztatásának kérdése az egyik legneuralgikusabb pont, és a minél későbbi bekerlsek eseten az iskolába járással kapcsolatos anomáliák, a túlkorosság a gondozásba vétel egyik oka. gy nyilván kevésbé várható el, hogy egy „normál” általános vagy középiskola integrálni tudja a gondozásba kerülő fiatalít, miközben arra saját lakókörnyezete évekig nem volt képes. Az itt kapott eredmények nem csak a gyermekotthoni kollégáknak, hanem a gyermekotthonban l gyermekeket integráltan oktato közoktatási intézményeknek is tanulságul szolgálnak, és figyelmeztetnek a megoldandó feladatokra.

3.1 Kortárs csoportban betöltött státusz

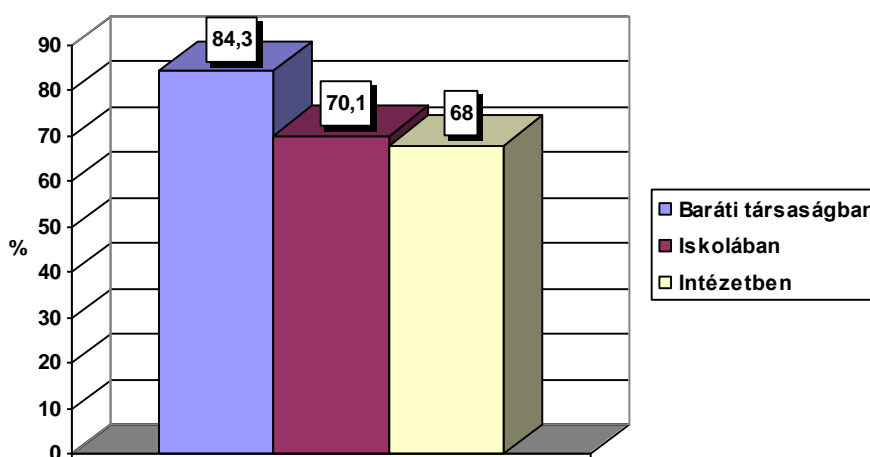
Kérdőíves felmérésünk során, többek között, azt is vizsgálni kívántuk, hogy az állami gondozásban lévő fiatalok, a különböző – intézeti és iskolai – kortárs csoportokban betöltött státuszukat hogyan ítélik meg.

Első, erre vonatkozó kérdésünkben arra kerestük a választ, hogy a különböző kortárs csoportos szocializációs közegben ők, az állami gondozásban lévők, hogyan látják, vannak-e olyan társaik, akik felnéznek rájuk?

Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnéz rád az...

Kortárs csoportos közeg	Esetszám	Arány az esetek %-ában
Baráti társaságban	702	84,3
Iskolában	958	70,1
Intézetben	929	68,0

Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnéz rád?

Az esetek többségében elmondható, hogy mindhárom kortárs csoportos közegben nagy számban vannak olyan társaik, akik a megkérdezettek véleménye szerint valamiért „felnéznek” rájuk. Leginkább a baráti társaságban érzik úgy a kérdezettek, hogy „felnéznek” rájuk a többiek (az összes eset 84,3%-a), ezt követi az iskolai közösségben betöltött megfelelő státusz kedvező megítélése (70,1%). **Az esetek legkisebb részében az intézetben belüli kedvező megítélés szerepel, miszerint ebben a kortárs csoportos közegben legkisebb azok aránya (68%), akik valamiért „felnéznek” a megkérdezettre.**

Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnéz rád az iskolában?

	Gyakoriság	Százalék
nincs	599	34,6
van	958	55,3
Összes	1557	89,8

Az iskolában mint kortárs csoportos közegben a válaszadók közel kétharmada (61,5%) véli úgy, hogy társai közül van, aki „felnevez” rá.

Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnevez rád az intézetben?

	Gyakoriság	Százalék
nincs	604	34,9
van	929	53,6
Összesen	1533	88,5

Az intézetben belüli kortárs csoportban betöltött státusz ezen mutatója szerinti megítélés hasonló az iskolaihoz. A válaszadók 60,6%-a látja úgy, hogy az intézetben belül van olyan társ, aki „felnevez” rá.

Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnevez rád a baráti társaságban?

	Gyakoriság	Százalék
nincs	436	25,2
van	1153	66,5
Összesen	1589	91,7

A baráti társaságban betöltött státusz megítélése a legkedvezőbb. Eszerint a válaszadók 72,6%-a látja úgy, hogy a barátai között van olyan valaki, aki kellőképp megbecsüli.

Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnevez rád az iskolában? *A kérdezett roma származású volt-e?

		A kérdezett roma származású volt-e?		Összesen
		igen	nem	
Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnevez rád az iskolában?	nincs	34,2%	41,2%	38,8%
	van	65,8%	58,8%	61,2%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%

Statisztikailag is kimutatható, szignifikáns összefüggés áll fenn a válaszadó etnikai hovatartozása és az iskolai kortárs csoportban betöltött státusz között. A roma származású fiatalok között többen vannak olyanok, akik úgy nyilatkoztak, hogy iskolatársaik, és intézeti társaik között nagyobb arányban vannak olyanok, akik felneveznek rájuk.

A baráti társaságban betöltött státusz esetében azonban ez a szignifikáns összefüggés már nem mutatható ki.

Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnevez rád az intézetben? *A kérdezett roma származású volt-e?

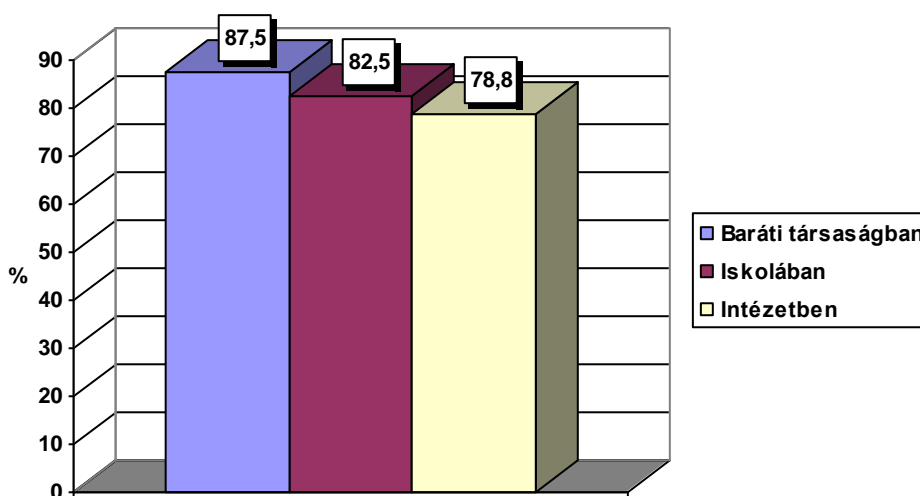
		A kérdezett roma származású volt-e?		Összesen
		igen	nem	
Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnevez rád az intézetben?	nincs	33,5%	43,1%	39,7%
	van	66,5%	56,9%	60,3%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%

Következő kérdésünkben arra voltunk kíváncsiak, hogy a különböző kortárs csoportos szocializációs közegben ők, az állami gondozásban lévők, hogyan látják, vannak-e olyan társaik, akik kikérik véleményüket, tanácsaikat?

Van-e olyan ismerősöd, aki tanácsot kér tőled a(z)...

Kortárs csoportos közeg	Esetszám	Arány az esetek %-ában
Baráti társaságban	1327	87,5
Iskolában	1251	82,5
Intézetben	1195	78,8

Van-e olyan ismerősöd, aki tanácsot kér tőled?

Az összes válasz arányában legtöbben (87,5%) úgy nyilatkoztak, hogy a baráti társaságban vannak olyanok, akik tanácsot szoktak kérni. Ezt követik az iskolatársak (82,5%), majd ismételten utolsó a rangsorban az intézeti kortárs csoport.

Az iskolában van olyan ismerősöd, aki szokott tőled tanácsot kérni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nincs	451	26,5
van	1251	73,5
Összesen	1702	100,0

A válaszadók közel háromnegyede nyilatkozott úgy (73,5%), hogy iskolatársai szoktak tőle tanácsot kérni.

Az intézetben van olyan ismerősöd, aki szokott tőled tanácsot kérni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nincs	514	30,1
van	1195	69,9
Összesen	1709	100,0

69,9 azok aránya, akiktől az intézetben belül a társaik néha tanácsot kérnek.

A baráti társaságban van olyan ismerősöd, aki szokott tőled tanácsot kérni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nincs	382	22,4
van	1327	77,6
Összesen	1709	100,0

Legtöbben úgy válaszoltak, hogy a baráti társaságukban fordul elő az, hogy a többiek tőle tanácsot kérnek valamiben (77,6%).

Összességében elmondható, hogy a három kortárs csoportos közegben a baráti társaság az, ahol az ott betöltött státuszt illetően legkedvezőbb a megítélés, **és az intézeti az, ahol a legkedvezőtlenebb.** Ez az eredmény talán arról is elgondolkodtathat bennünket, hogy miért „olyan, amilyen” a gyermekotthonokban élők önbecsülése. Ez nagyban összefügg a státusszal. Nem biztos, hogy ez mindig, minden esetben a társadalom előítéletességén múlik. A gyermekotthonokban élők egymásrataltságát, vagy általában a hangulatát, akár a közösségi tudat minőségi kérdéseit is fessegetik a fentebb mutatott eredmények. Elgondolkodtathatnak ezen adatok arról is, hogy miként lehet ebben felelősége a velük foglalkozó pedagógusnak. Felelősége abban, hogy hogyan becsülik e gyermekek egymást. Fontos, hogy itt nem a gyermekek saját maguk által vélt szerethezőségéről van szó, hanem arról, hogy az Ő véleménye fontos-e valakinek a gyermekotthonban.

Annak megítélését, hogy a megkérdezettek szerint mennyire szeretik őket iskolatársaik és intézeti társaik, ugyancsak egy ötfokú skálán mértük. Ezen a skálán az 1-es a legnegatívabb, még az 5-ös a legpozitívabb viszonyulást jelentette.

Hogyan érzed? Az iskolában a többiek mennyire szeretnek?

Össz.	Érvényes	1673
	Hiányzó adat	60
Átlag		4,10
Leggyakoribb érték		4

Az ötfokú skálán mért átlag (4,1) és a leggyakrabban említett érték (4 – elég sokan szeretnek) is ugyanazt mutatja. A megkérdezett fiatalok úgy ítélik meg, hogy iskolatársaik közül elég sokan szeretik őket.

Hogyan érzed? Az iskolában a többiek:

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényes	Elég sokan szeretnek	684	39,5	40,9	40,9
	Szeretnek téged	627	36,2	37,5	78,4
	Közömbösek veled	289	16,7	17,3	95,6
	Senki sem szeret	49	2,8	2,9	98,6
	Gyűlölnék, ki nem állhatnak	24	1,4	1,4	100,0
	Összesen	1673	96,5	100,0	
Hiányzó adat	nem tudja	44	2,6		
	nem válaszolt	13	,8		
	System	2	,1		
	Összesen	60	3,5		
Összesen		1732	100,0		

A megkérdezett fiatalok többsége (78,4%) tehát úgy ítéli meg, hogy szeretik öt iskolatársai. 17,3% azok aránya, akik úgy vélik, hogy közömbösek társaik számára az iskolában, és mindössze 4,3% érzi úgy, hogy nem szeretik, vagy egyenesen gyűlölik öt iskolatársai.

Hogyan érzed? A gyermekotthonban a többiek mennyire szeretnek?

Össz.	1692
	41
Átlag	4,13
Leggyakoribb érték	5

A gyermekotthonban egy árnyalattal ennél is pozitívabb a kép. Az ötfokú skálán mért átlag ugyan csak minimális mértékben növekedett, de a kérdésre a legtöbben a legmagasabb értéket (5 – szeretnek) választották.

Hogyan érzed? A gyermekotthonban társaid többsége:

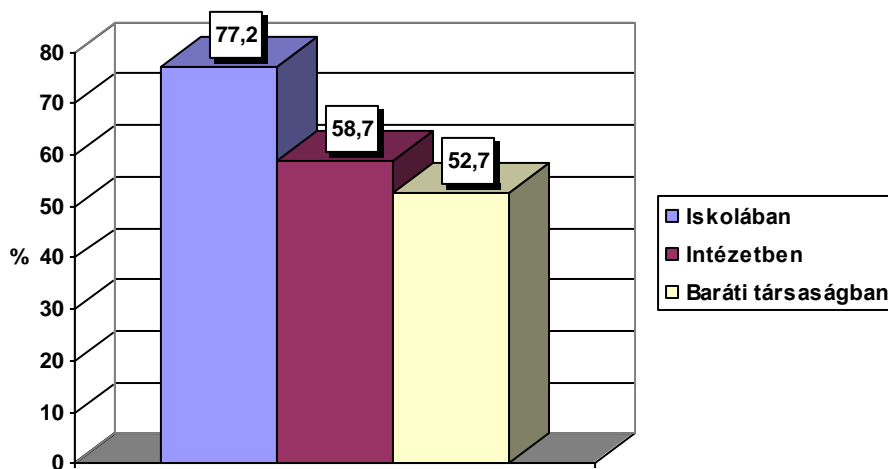
		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényes	Szeretnek téged	671	38,8	39,7	39,7
	Elég sokan szeretnek	647	37,3	38,2	78,0
	Közömbösek veled	315	18,2	18,6	96,6
	Senki sem szeret	39	2,3	2,3	98,9
	Gyűlölnék, ki nem állhatnak	19	1,1	1,1	100,0
	Összesen	1692	97,6	100,0	
Hiányzó adat	nem tudja	36	2,1		
	nem válaszolt	3	,2		
	(System)	2	,1		
	Összesen	41	2,4		
Összesen		1732	100,0		

Következő kérdésünkben azt tudakoltuk, hogy a gondozásban lévő gyerekek hogyan látják, miben a legjobbak társaik között. A kérdést ismételtén a három kortárs csoportos közegre vonatkozóan tettük fel, azonban itt félig zárt kérdés formájában, ami azt jelenti, hogy nyitott kérdésben rákérdeztünk arra is, hogyha valamiben a legjobbnak tartja magát, az pontosan mi:

Van olyan dolog, amiben a legjobb a(z)...

Kortárs csoportos közeg	Esetszám	Arány az esetek %-ában
Iskolában	1010	77,2
Intézetben	768	58,7
Baráti társaságban	690	52,7

Van olyan dolog, amiben a legjobb

Legtöbbször a válaszok 77,2%-ában az iskolát nevezték meg olyan kortárs csoportos közegként, ahol valamiben, véleményük szerint, ők a legjobbak. Ezt követi az intézeti (58,7%), majd pedig a baráti kortárs csoport (52,7%).

Arról, hogy, saját véleményük szerint, a három különböző kortárs csoportos közegben miben a legjobbak a fiatalok, az alábbiak mondhatók el:

A három különböző kortárs csoportos közeghez kötődő tevékenységek, cselekvéstípusok a nyitott kérdésre adott válaszok alapján jól elkülöníthetők.

- Az iskolában két fő cselekvés köré csoportosíthatóak azok a dolgok, melyekben véleményük szerint a megkérdezettek a legjobbnak tartják magukat:
 1. Tanulás
 2. Deviáns viselkedés
- Az intézetben, már három fő cselekvéstípust különítünk el:
 1. Intézeti napirendi munkák végzése
 2. Szórakozás, sport
 3. Fegyelmezetlenség, deviáns viselkedés
- A baráti társaságban leginkább egy cselekvéstípus jelenik meg:
 1. Szórakozás, sport

(A fenti mutatókra, pedagógiai programunk – KÁSZPEM® –, komoly válaszokat ad a 2. kötetben.)

3.2. Barátok és kapcsolatok

3.2.1 Baráti társaság

Van-e olyan baráti köröd, társaságod, akikkel együtt szoktad tölteni a szabadidőd?

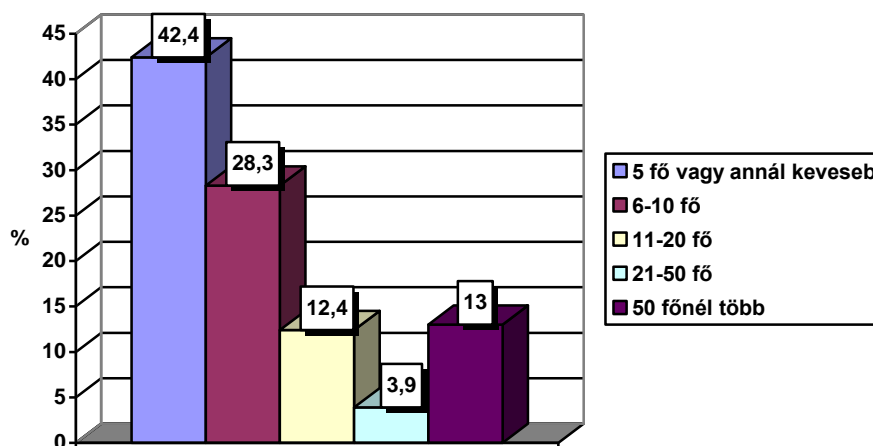
	Gyakoriság	Érvényes százalék
nincs	200	11,6
van	1530	88,4
Összesen	1730	100,0

A gondozásban élő fiatalok nagy többségének (88,4%) van olyan baráti köre, akikkel együtt szokta eltölteni szabadidejét.

A baráti társaság tagjainak száma

	Gyakoriság	Érvényes százalék
5 fő vagy annál keveseb	733	42,4
6-10 fő	489	28,3
11-20 fő	215	12,4
21-50 fő	67	3,9
50 főnél több	224	13,0
Összesen	1728	100,0

A baráti társaságok tagjainak száma

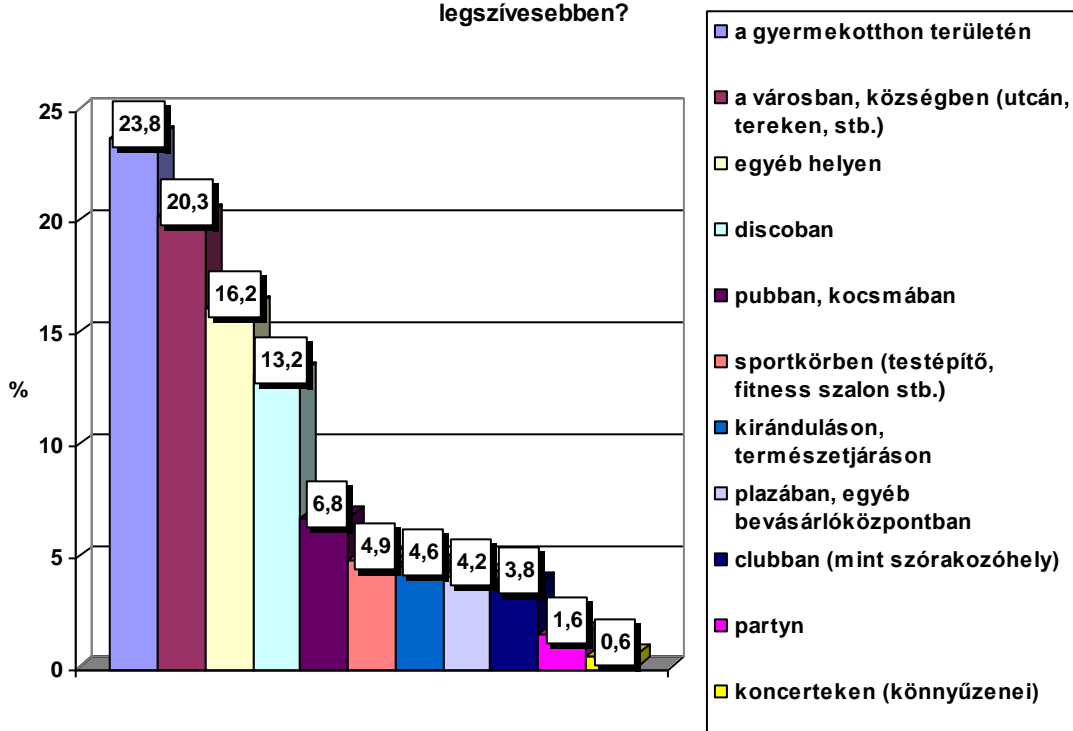
A legtöbb ilyen baráti társaság létszámát tekintve 5-10 főből áll, de nem ritka 20-50 fős baráti társaság sem a megkérdezettek szerint. Természetesen relativizálható, hogy a gyermekek mit is értenek „baráti” alatt.

Arra kérdésre, hogy leggyakrabban mit szoktak csinálni, leginkább a beszélgetés, bulizás és sportolás válaszok születtek.

Amikor barátaiddal (haverokkal) vagy együtt, hol töltitek el az időt a legszívesebben?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
a gyermekotthon területén	362	23,8
a városban, községben (utcán, tereken, stb.)	308	20,3
egyéb helyen	246	16,2
discoban	201	13,2
pubban, kocsmában	103	6,8
sportkörben (testépítő, fitness szalon stb.)	74	4,9
kiránduláson, természetjáráson	70	4,6
plazában, egyéb bevásárlóközpontban	63	4,2
clubban (mint szórakozóhely)	57	3,8
partyn	25	1,6
koncerteken (könnyűzenei)	9	0,6
Összesen	1518	100,0

Amikor barátaiddal (haverokkal) vagy együtt, hol töltitek el az időt a legszívesebben?

Ezek a baráti társaságok legtöbb esetben a gyermekotthon területén (23,8%), de nem kevés esetben (20,3%) az utcán, tereken töltik együtt az időt. Népszerű hely még ebben a tekintetben a disco is (13,2%).

Hány igazi, jó barátod van ?

Össz.	1680
Átlag	3,91
Leggyakoribb érték	1

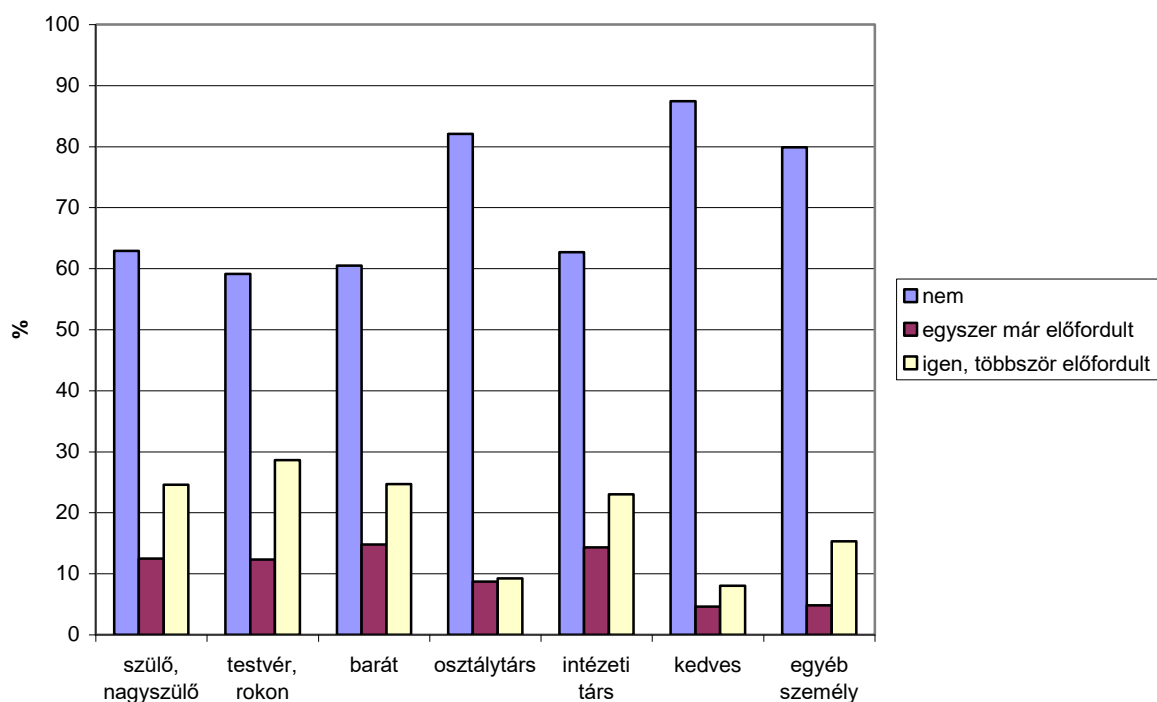
A megkérdezett fiatalok átlagosan 3,91 igazi jó baráttal rendelkeznek, de legtöbbjüknek csak egy igazi jó barátja van.

3.3 Segítség-és támaszkérés

	Nem %	Kértél-e már segítséget, ha anyagi gondjaid voltak...		Összesen %
		egyszer már előfordult %	igen, többször előfordult %	
szülő, nagyszülő	62,9	12,5	24,6	100
testvér, rokon	59,1	12,3	28,6	100
barát	60,5	14,8	24,7	100
osztálytárs	82,1	8,7	9,2	100
intézeti társ	62,7	14,3	23	100
kedves	87,4	4,6	8	100
egyéb személy	79,9	4,8	15,3	100

Anyagi gondok esetén legtöbbször úgy válaszoltak, hogy nem kértek még segítséget, de akik igen, azok leggyakrabban testvérüktől, rokonuktól (28,6%), szüleiktől, nagyszüleiktől (24,6%) vagy barátaiktól (24,7%) kértek. Alkalmanként anyagi segítséget leginkább a barátoktól (14,8%) vagy intézeti társaiktól (14,3%) kértek a válaszadók.

Kért-e már segítséget anyagi gondjai esetén (az alábbi személyektől)?

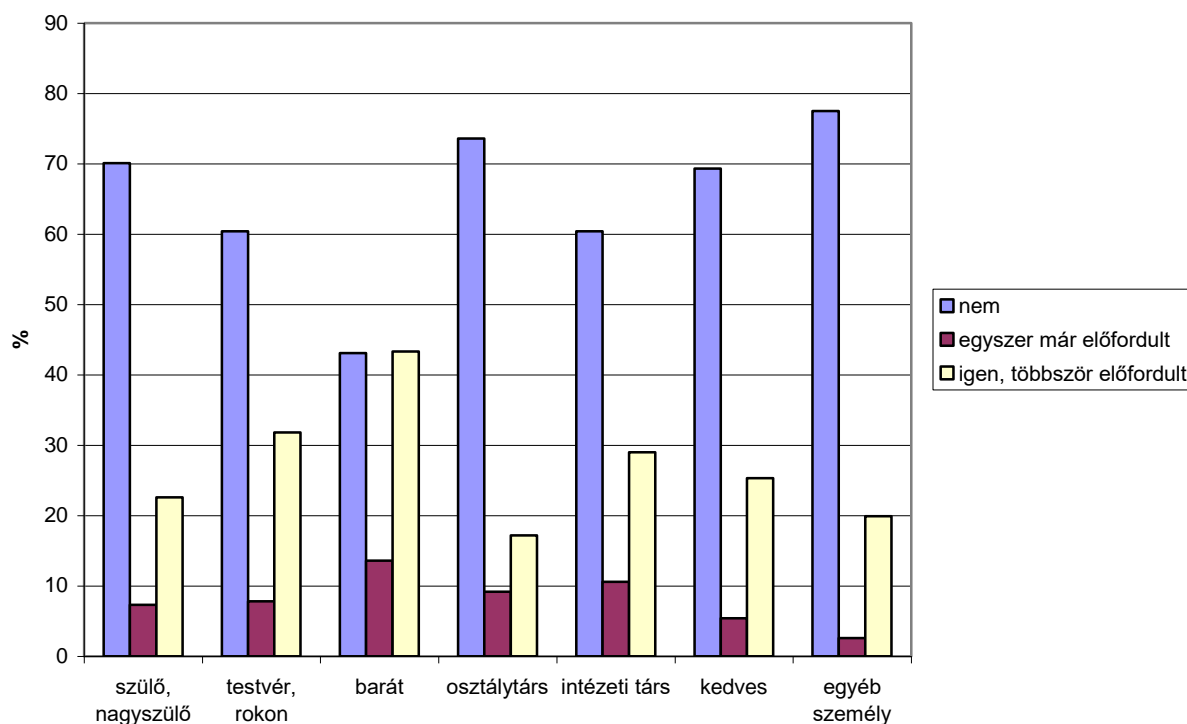

(Változó) 109

	Kértél-e már segítséget, ha lelki problémáid voltak...			Összesen
	nem	egyszer már előfordult	igen, többször előfordult	
szülő, nagyszülő	70,1	7,3	22,6	100
testvér, rokon	60,4	7,8	31,8	100
barát	43,1	13,6	43,3	100
osztálytárs	73,6	9,2	17,2	100
intézeti társ	60,4	10,6	29	100
kedves	69,3	5,4	25,3	100
egyéb személy	77,5	2,6	19,9	100

Az anyagi segítségnél is kevesebben kérnek lelki támaszt. Alkalmankénti lelki támaszt legtöbbször ugyancsak a barátoktól (13,6%), intézeti társaktól kértek (10,6%), akinek pedig erre gyakrabban volt szüksége az a barátok mellett (43,3%) legtöbbször a testvérekhez (31,8%), valamint kedveséhez (25,3%) fordult segítségért.

Kért-e már segítséget (az alábbi személyektől), ha lelki támaszra volt szüksége?

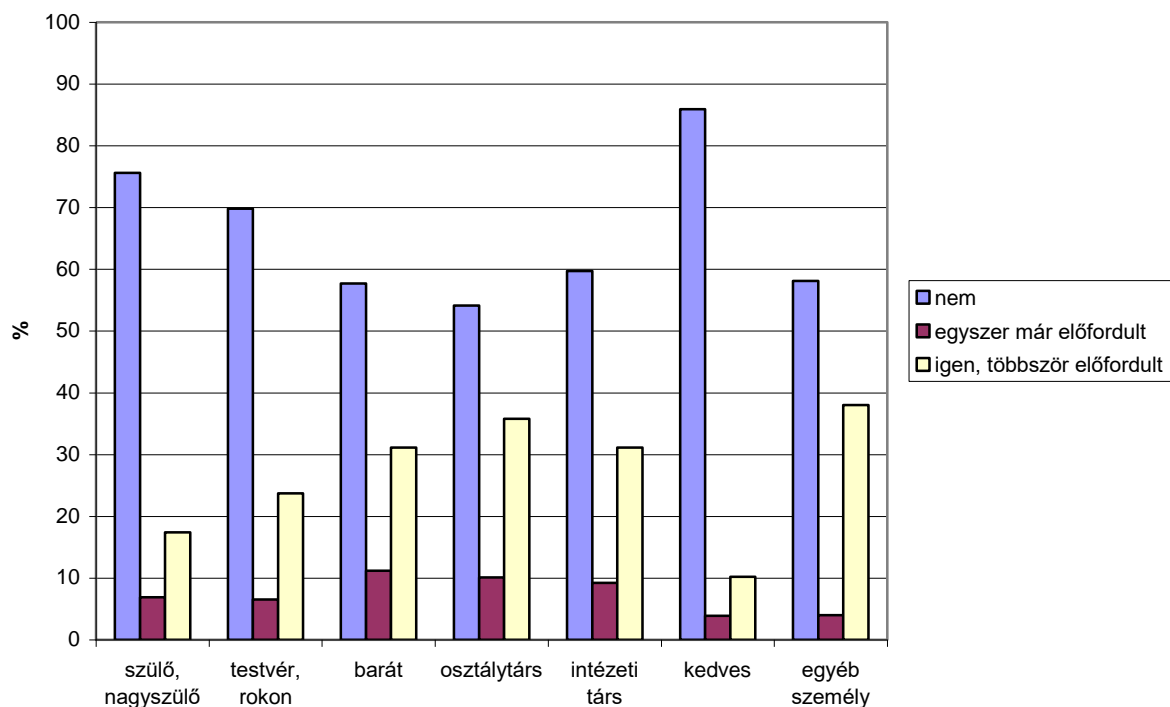

A gyermekotthoni pedagógus felelőssége itt is elgondolkodtató (*A gyermekek lelki rátámaszkodásában*). Bár említések szintjén az egyéb személy kategóriájában előkerül, azonban ezek aránya mindenki máséhoz képest alacsony.

	Kértél-e már segítséget, ha tanulási problémáid voltak, szülőktől, nagyszülőktől			Összesen
	nem	egyszer már előfordult	igen, többször előfordult	
szülő, nagyszülő	75,6	6,9	17,4	100
testvér, rokon	69,8	6,5	23,7	100
barát	57,7	11,2	31,1	100
osztálytárs	54,1	10,1	35,8	100
intézeti társ	59,7	9,2	31,1	100
kedves	85,9	3,9	10,2	100
egyéb személy	58,1	4	38	100

Alkalmankénti tanulási problémák esetén legtöbbször (11,2%) szintén barátaikhoz fordulnak segítségért, hasonló arányban keresik meg osztálytársaikat is (10,1%). Gyakoribb tanulási probléma esetén azonban arányaiban többen keresik már meg osztálytársaikat (35,8%), továbbá intézeti társaiktól is gyakrabban kérnek segítséget (31,1%). A barátok természetesen a gyakoribb tanulási problémák megoldásában is jelentős szerepet játszanak (31,1%). Ennél a problémakörnél a korábbiakhoz képest jól láthatóan csökken a család segítő szerepe.

Kért-e már segítséget tanulási probléma esetén (az alábbi személyektől)?

3.4 Ismerősök

Kérdőívünkben arról is érdeklődtünk, hogy az állami gondozott fiatalok tágabb ismerősi körében mekkora az alábbi hátrányos helyzetű csoportokba tartozók (százaléka) aránya.

Ismerőseid közt van-e erős dohányos?	12,4
Ismerőseid közt van-e roma személy?	10,4
Ismerőseid közt van-e volt állami gondozott?	10,2
Ismerőseid közt van-e, aki már összeütközött a törvénnyel?	8,5
Ismerőseid közt van-e erősen italozó?	7,3
Ismerőseid közt van-e nagyon szegény?	7,3
Ismerőseid közt van-e elvált?	6,6
Ismerőseid közt van-e öngyilkosságot már megkísérlő?	4,9
Ismerőseid közt van-e tartósan munkanélküli?	4,8
Ismerőseid közt van-e kábítószeres?	4,7
Ismerőseid közt van-e szellemi fogyatékos?	4,5
Ismerőseid közt van-e nem magyar anyanyelvű személy?	4,0
Ismerőseid közt van-e testi fogyatékos?	3,8
Ismerőseid közt van-e tartós testi betegségben szenvedő?	3,8
Ismerőseid közt van-e pszichés beteg?	3,3
Ismerőseid közt van-e hajléktalan?	1,8
Ismerőseid közt van-e homoszexuális?	1,7

A megkérdezettek közül megközelítőleg minden tizedik fiatal ismerősi körében van erős dohányos (12,4%), roma személy (10,4%), volt állami gondozott (10,2%) és olyan

ismerős, aki már valaha összeütközött a törvénnyel (8,5%). 7,3% azok aránya, akiknek erősen italozó, vagy nagyon szegény ismerősei vannak. 6,6 % az elvált ismerősök aránya.

		A kérdezettek korcsoportos besorolása			Összesen
		9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
Ismerőseid közt van-e erősen italozó?	nincs	61,5%	49,4%	43,0%	53,2%
	van	38,5%	50,6%	57,0%	46,8%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

		A kérdezettek korcsoportos besorolása			Összesen
		9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
Ismerőseid közt van-e aki már összeütközött a törvénnyel?	nincs	54,4%	43,8%	29,2%	45,1%
	van	45,6%	56,3%	70,8%	54,9%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

		A kérdezettek korcsoportos besorolása			Összesen
		9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
Ismerőseid közt van-e volt állami gondozott?	nincs	39,7%	32,0%	22,3%	33,2%
	van	60,3%	68,0%	77,7%	66,8%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

		A kérdezettek korcsoportos besorolása			Összesen
		9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
Ismerőseid közt van-e erős dohányos?	nincs	32,1%	12,3%	7,0%	19,7%
	van	67,9%	87,7%	93,0%	80,3%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Korcsoportonként szignifikáns összefüggés mutatható ki a hátrányos helyzetű ismerősök számarányának tekintetében. Minél idősebb állami gondozott korosztályról van szó, annál több a hátrányos helyzetű csoportokba tartozó ismerősök száma. Valószínűsíthető, hogy az állami gondozott fiatalok többségének ismerősi köre a hátrányos helyzetű csoportokba tartozó emberek köréből bővül életük előrehaladtával.

Joggal kérdezhetjük, hogy miért? Pedagógiai programunkban (2.kötet) erre is bővebben kitérünk.

3.5 A szociometriai vizsgálat leírása

A vizsgálatot többszemponyos szociometriai kérdőívvel végeztük, mely 25 kérdést tartalmazott. A kérdőív önkitöltős típusú volt, a kérdésekre az osztályban jelen lévő gyermekek nevével kellett válaszolni, minimum egy, maximum három nevet lehetett írni egy-egy kérdéshez. A kitöltés közben mindvégig jelen volt kérdezőbiztosunk, aki folyamatosan segítette a gyermekek munkáját. A kérdőív kérdései az alábbi kérdésköröket, kategóriákat fedték le:

- Rokonszenvi választások
- Osztályban betöltött szerepek, funkciók
- Pozitív tulajdonságok, tehetség
- Népszerűség
- Ellenszenvi választások
- Negatív tulajdonságok
- Negatív népszerűség

A kérdőív mellékleteként alkalmaztunk egy adatlapot, melyen az osztály általános adatait, illetve a vizsgált gyermek személyes adatait (gyermekotthonban töltött évek száma, adott osztályban töltött évek száma, eddigi osztályközösségek száma) tüntettük fel. Ezen adatlapot csak a kérdezőbiztos használta, és a vizsgált gyermekekre vonatkozó adatokat a kérdőívfelvétel végén, a gyermektől szerzett információk alapján rögzítette.

3.5.1 A szociometriai felmérés során kapott eredmények és összefüggéseik

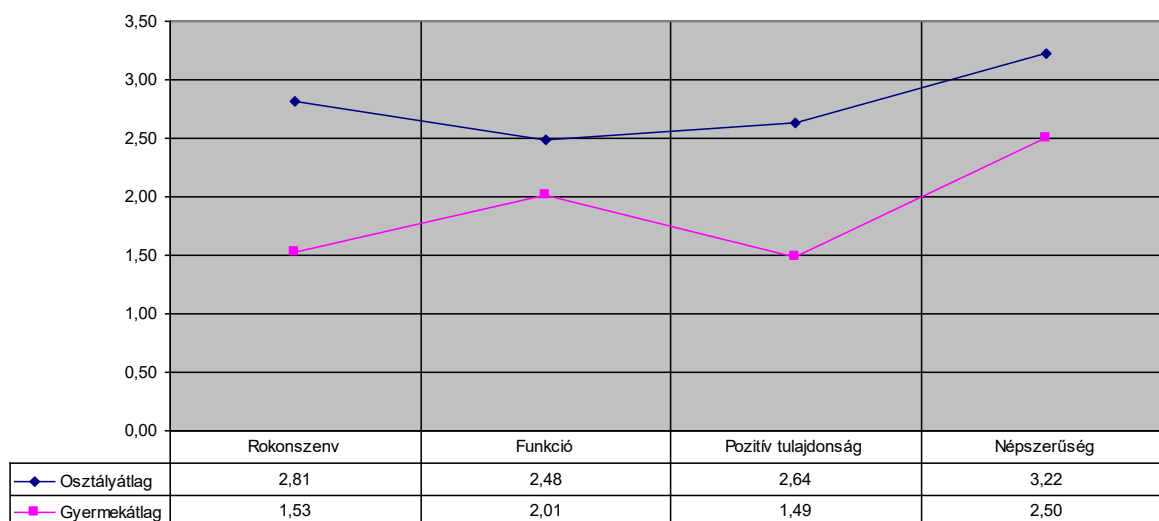
A vizsgált gyermekek közül 8 fiú, 12 leány, tehát összesen 20 fő. Átlagosan 3,39 éve vannak állami gondoskodásban, a legrövidebb ideje 3 hónapja, a leghosszabb ideje 11 éve. A vizsgált osztályba átlagosan 1,81 éve járnak, a legrövidebb ideje három hónapja, a leghosszabb ideje 5,5 éve. A gyermekeknek átlagosan ez a 3. osztályközösségük, ahová járnak, a legkevesebb 1, a legtöbb 5 volt. Ez az eredmény **azt mutatja, hogy az állami gondoskodásban élők nem tudnak tartósan beilleszkedni az osztályközösségükbe.** Ennek háttérében több tényező is állhat. Egyrészt valószínűsíthető, hogy a gondoskodásba vételük kapcsán is történtetett iskolaváltás, hiszen az átlagos gondoskodási időt tekintve nagyrésztük iskolásként került be. Ugyanakkor az is oki háttér lehet, hogy a gyermeknek magának vannak beilleszkedési nehézségei, s emiatt kell osztályt váltania. /Hangsúlyozni szeretném, hogy a vizsgálatba azok a gyermekek kerültek be, akiknek a beilleszkedés mégis sikerült valamilyen módon, hiszen csak olyan osztályokat vizsgáltunk, melyekbe ténylegesen bejár az állami gondoskodásban élő tanuló. Így az igazán problémás magántanuló rétegről ezzel a módszerrel nem nyertünk információt./

A vizsgált gyermekek átlagéletkora 14,7 éves, a legfiatalabb gyermek 12, a legidősebb 18 éves. A gyermekek közül 8 fő (40%) biztosan túlkoros. Ez az eredmény azt valószínűsíti, hogy nem csak magatartási, de tanulmányi problémái is vannak a gyermekeknek, tehát az osztályváltások háttérében bukás is állhat.

A pozitív és negatív választások eredményei

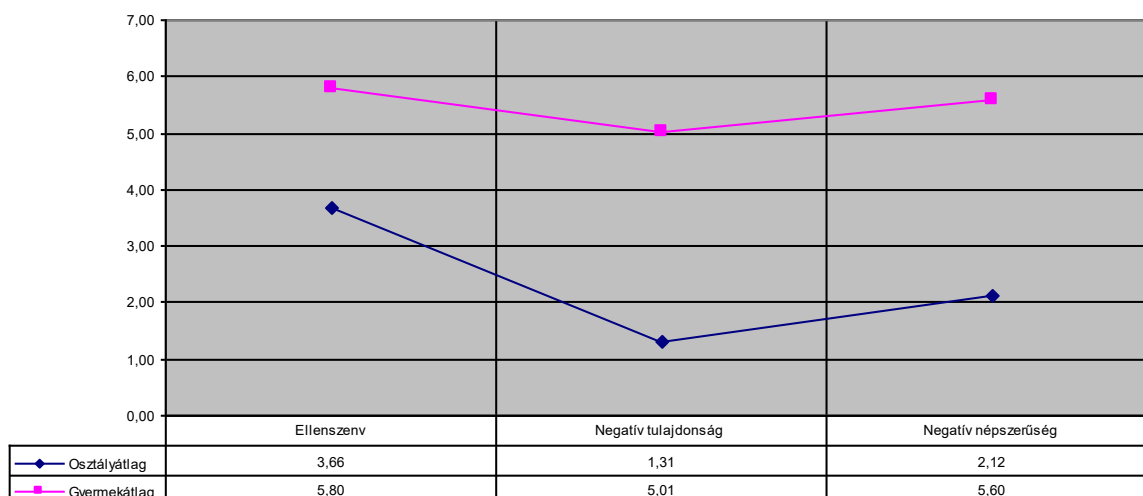
A pozitív jellegű választásokat tekintve megállapítható, hogy a vizsgált gyermekek összesített eredményei minden esetben elmaradnak osztályuk átlagától. Leginkább rokonszenvi választások (barátság, szimpátia), és pozitív tulajdonságok (pl. ügyesség, okosság) tekintetében maradnak el az állami gondoskodásban élő gyermekek az osztálytársaiktól. Ezekben a kérdésekben a vizsgálati csoport tagjai fele annyi választást kaptak, mint átlagosan tekintve a társaik.

Pozitív válaszok összehasonlító ábrája

Még komolyabb beilleszkedési nehézségekre utal az, hogy sokkal nagyobb különbségeket láthatunk a negatív választások tekintetében. Ugyanis mind az ellenszenvi választásokban, mind a negatív tulajdonságok (pl. passzivitás), valamint a negatív népszerűség (pl. kiközösítés) esetében jelentősen több jelölést kaptak e gyermekek, mint családban élő társaik.

Negatív válaszok összehasonlító ábrája

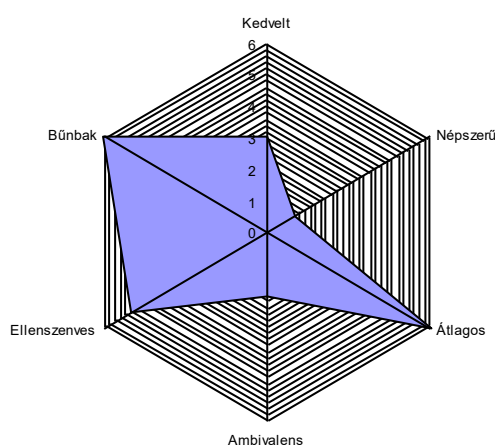

Hogy árnyaltabb képet kapjunk a gyermekek helyzetéről, kialakítottunk egy szempontrendszert, amely alapján kimutathatjuk az osztály érzelmi viszonyulását az általunk vizsgált gyermekek irányába.

Ezt az érzelmi viszonyulást a kategóriák alapján hat alcsoportba osztottuk, erősségük és töltésük szerint:

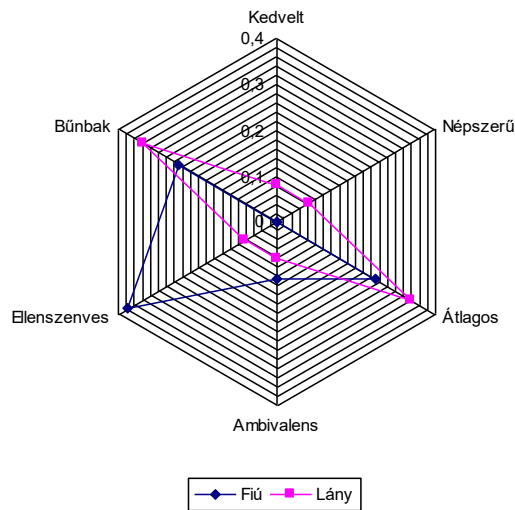
1. kedvelt (sok rokonszenvi választást kap és/vagy nagyon népszerű),
2. népszerű (sok népszerűségi választ kap),
3. átlagos (egyik fajta választásból sem kap sokat),
4. ambivalens (sok rokonszenvi és/vagy népszerűségi, s ezzel egyidőben sok ellenszenvi és/vagy negatív népszerűségi választ kap),
5. ellenszenves (sok ellenszenvi és/vagy negatív népszerűségi választ kap),
6. bűnbak (sok negatív tulajdonsági választ kap, és emellé más jelentős negatív válaszok is társulnak).

Érzelmi viszonyulási térkép

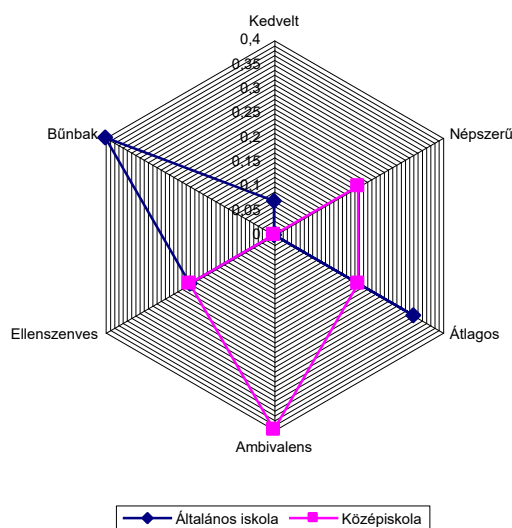
A vizsgálat tanulsága szerint a gyermekek jellemzően vagy az átlagos, vagy pedig az ellenszenves és bűnbak kategóriába tartoznak. Ez általában igen nagy fokú elutasítást jelez az osztály részéről az állami gondoskodásban élő gyermek irányában.

Érzelmi térkép nemek szerint

Ha nemek szerint különválasztjuk, látható, hogy a lányok inkább a bűnbak és az átlagos pólus tekintetében emelkednek ki, míg a többi pólus egyenlő arányban jelenik meg, addig a fiúk óriási többséggel ellenszenvesek vagy bűnbak szerepet töltenek be, és egyetlen kiemelkedő, tisztán pozitív jellegű érzelmi viszonyulást sem fedezhettünk fel a vizsgált osztályok esetében. Ez azt mutatja, hogy a lányok is nehezen tudják elfogadtatni magukat társaikkal, de egy-kettőnek mégis sikerül beilleszkednie, pozitív érzelmi kapcsolatokat kialakítania. Ugyanakkor a fiúknak ez nem sikerül, sokkal inkább azonosulnak a negatív szerepekkel. Sokszor tapasztaljuk azt családból kikerült fiúk esetében, hogy az „osztálybohóc”, vagy a „nagy vagány” szerepet veszik magukra, ezzel próbálva kivívni társaik elismerését. Általában ez a tanárok egyértelmű elutasítását hozza magával, de jelen vizsgálatunk azt mutatja, hogy a társakét is.

Érzelmi térkép iskolatípus szerint bontva

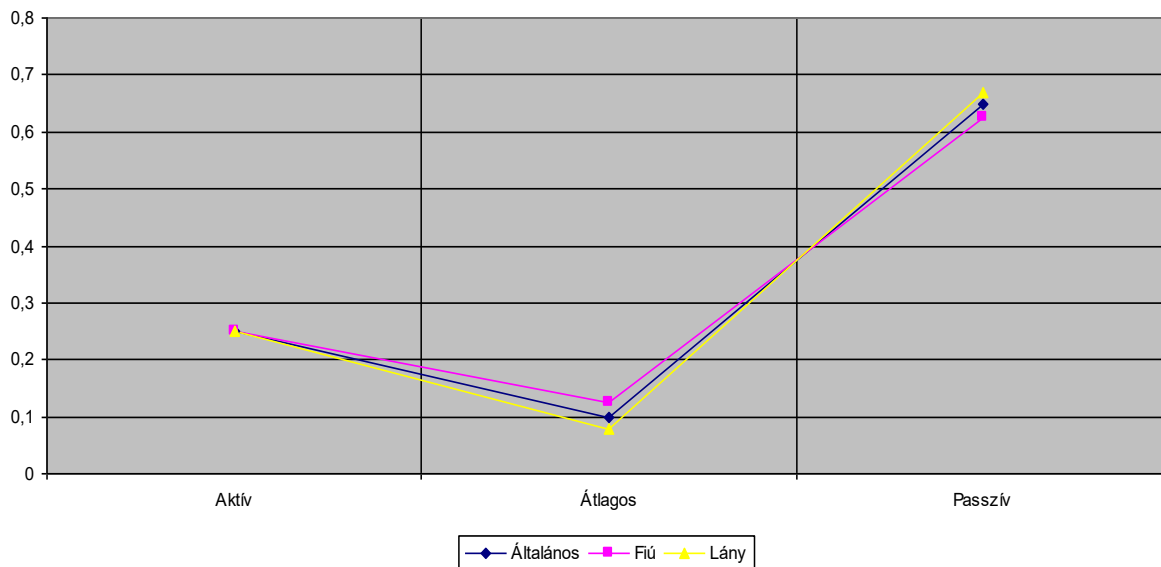
Iskolatípus szerint az évek során eltolódás figyelhető meg. Míg az általános iskolások esetében jellemző mintázat a bűnbakképzés, és az osztályok érzelmi töltése meglehetősen negatív, addig a középiskolások osztályaiban megjelenik a vizsgált személyekhez való ambivalens viszonyulás, valamint a népszerűség is, és nem jelentkezik bűnbakképzés. Összességében elmondható, hogy közösségi elfogadás terén a középiskolások, ha kicsivel is, de jobb helyzetben vannak. Ez valószínűleg azzal magyarázható, hogy középiskolás korukra a „problémásabb” gyermekek már szinte biztosan magántanulóként végzik tanulmányaikat, ill. sokan el sem érnek 18 éves korukig oda, hogy középiskolába járjanak.

Aktivitás az osztályokban

Nagyon fontos vetülete egy osztályközösség működésének, hogy az osztályba járó gyermekek milyen mértékben kapcsolódnak bele az osztály életébe, milyen területeken bírnak meghatározó szereppel a közösség boldogulásának szempontjából, és hogy milyen értékekkel és tudással gyarapítják a közösséget.

Általános mintázat szerint megállapítható, hogy a vizsgált gyermekek 25%-a aktívan bekapcsolódik az osztály életébe, 10%-uk átlagos mértékben tevékenykedik a közösségért, míg 65%-uk kifejezetten passzív az osztályközösségben. Fiúk és lányok tekintetében e téren nem tapasztalhatóak komolyabb eltérések. Ez a nagyfokú passzivitás lehet oka, de következménye is az előzőekben tárgyalt érzelmi viszonyulásnak. A visszahúzó, kivonuló gyermek számára nem lesz hozzáférhető a közösség megtartó ereje, és elmagányosodáshoz, az osztállyal való kapcsolat végleges megromlásához, legrosszabb esetben pedig az osztályból való kimaradáshoz is vezethet.

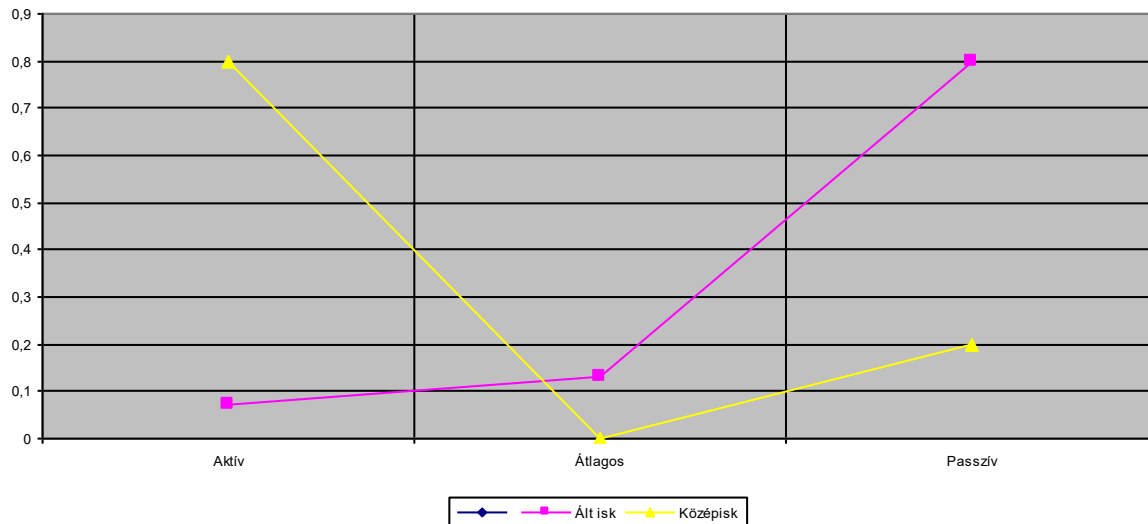
Aktivitás mértéke nemek szerint bontva, összehasonlítva az általános eloszlással

Óriási különbségek tapasztalhatóak azonban általános és középiskolások között. Míg az általános iskolások igen kis hányada (kevesebb, mint 10%-a) aktív az osztályában, és 80%-uk passzív az adott közösségben, ez a tendencia a középiskolásoknál drámaian megfordul: 20%-uk passzív, míg 80%-uk tölt be aktív szerepet az osztály életében. Ez is azt támasztja alá, hogy a középiskolás korosztályban valószínűleg a jobb adaptív készségekkel rendelkező gyermekek tudnak megmaradni egy osztályközösség tagjaiként.

Fontos azonban megjegyeznünk, hogy ez az aktivitás nem mindig arat osztatlan sikert az osztály körében, mivel e korosztály esetében erősödik fel az ambivalens érzelmi viszonyulás irányukba, de ez még mindig jobb helyzetet jelent, mint a teljes elutasítottság.

Aktivitás mértéke iskolatípus szerint bontva

3.5.2 Konklúzió

Vizsgálatunk az alacsony elemszám ellenére fölvet néhány nagyon fontos szempontot az állami gondoskodásban élők iskolai problémáit tekintve. Képességeinek megfelelő teljesítményt egy gyermek csak pozitív, elfogadó légkörben tud nyújtani. Kibontakoztatni tehetségét akkor képes, ha ebben támaszra lel társaiban, tanáraiban. Későbbi társadalmi beilleszkedésének alapját is az képezi, hogy az a közösség, amelybe gyermekként kerül, hogyan viszonyul hozzá. **Lévéen, hogy szocializációs hiányosságai miatt valószínűleg híján van olyan készségeknek, melyek a beilleszkedését segítenék, felnőtt segítségére lenne szüksége ahhoz, hogy ez megtörténhessen.**

Amíg egy dyslexiás, vagy egyéb tanulási nehezítettséggel küzdő gyermek külön fejlesztést kap hiányossága, nehezítettsége megsegítésére, addig az állami gondoskodásban élő gyermekek magukra maradnak szocializációs hiányosságaikkal. Senki nem fejleszti őket ebbe az irányba, holott ez nagymértékben befolyásolja mind értelmi, mind érzelmi fejlődésüket, s teljes későbbi sorsuk alakulását.

/Kitekintés/

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

II.

”*Megyei fenntartású gyermekotthonban vagyok...*

Nálunk elég sok agresszió volt. Ahhoz képest, hogy a szüleim eléggé tanultak voltak. Anyukám pedagógusnő volt, apukám lakatos, de nagyon tanult embernek gondolom. Sokszor vert bennünket anya. Apu egyszer sem nyúlt hozzánk. Anyu viszont párszor poharat is tört el rajtunk.

K.J.: *Mért gondolod apukádat tanult embernek?*

Most is annak gondolom. Okos, tehát ért elég sok dologhoz. Mindenhez van hozzáfűznievalója, és tényleg nem mellébeszél. Ahhoz képest, hogy az élete kicsit lassúbbra alakult. A veréseket csak addig kaptuk, amíg iskolába nem jártunk, mert addigra már anya is látta, hogy a lányokat is észre vesszük vagy valami. Ezt közölte is velünk.

6 éves korom előtt, amikor óvodába jártunk, nagyon sok büntetést kaptunk. Anya rajtunk próbálta levezetni a baját, mert apával verekedtek. Anya mesélte, hogy apa egyszer kést is fogott rá. Csak azért nem váltak el, mert a testvérem megszületett, ekkor kb. 4 éves voltam. Akkor született és csak azért nem váltak el.

K.J.: *Hány testvéred van?*

Egy édestestvérem és két féltestvérem.

K.J.: *És ő, akivel 6 éves korodban együtt voltál, ő a te...?*

Édestestvérem

K.J.: *Mennyivel volt fiatalabb?*

3 vagy 4 évvel.

K.J.: *És hol voltatok ti akkor?*

Akkor otthon voltunk, mert ő nagyobb, én csak később kerültem be, és akkor még bőven otthon voltunk.

K.J.: *Tudom, hogy bántottak, de miért?*

Lehet, hogy nem voltunk a legjobb gyerekek, de annyira kirívó esetek nem voltak, amiért megharagudtak... de néha a testvérem helyett is én kaptam, de úgy tudtam ez nevelő szándékú volt.

K.J.: *Ezt értem, de mik voltak ennek a kiváltói?*

Konkrétumok: Volt régen ez az adventi naptár, amiben csokik vannak és mi előre haladtunk három napot.

K.J.: *Magyarul megettétek az elkövetkező három napnak is a csokoládé adagját?*

Így van.

K.J.: *Ezért volt fakanál?*

Ezért volt fakanál. Hazahoztam egy játékot az óvodából. Ez ilyen tényleg rossz dolog.

K.J.: *Hazahoztál játékot az óvodából? Elcsórtad?*

Hát igen, úgy is lehet mondani.

K.J.: *Mit csórtál el?*

Volt egy nagyon jó kis kocsis, ekkora volt, a másik csoportba volt, és én átvittem a miénkbe, és amikor mentünk vissza, én vittem magammal, hogy ez az enyém. Utána másnap vissza kellett vinni.

K.J.: *Ezért is volt osztás?*

Ezért is volt osztás. Tehát nem a legjobb volt, apu sokat dolgozott a többit pedig elitta. Anya keresetéből éltünk. Állandóan sokat veszekedtek....

K.J.: *Ők erőszakoskodtak egymással?*

Igen.

K.J.: *Te ennek tanúja voltál?*

Igen.

K.J.: *És ez mit jelent, hogy erőszakoskodtak egymással?*

Apa kiabált vagy megütötte anyát, de úgy hogy az ajtófélfára adta a másikat, de szó szerint. A vér nem folyt soha, de párszor nekünk kellett felhívni a rendőrséget.

K.J.: *Ez mit jelent?*

Anya elküldött bennünket, hogy menjünk.

K.J.: *Téged meg az öcsédet?*

Igen, ismertünk egy rendőrt.

K.J.: *De miért nem anyukád ment el?*

Nem tudom. Nem akart otthagyni minket, meg mi már voltunk párszor. Párszor el is kellett menni onnan, mert apa annyira állat volt, hogy féltünk, hogy akármit is csinál a késes dolog után is.

K.J.: *Milyen késes dolog?*

Hát amikor késsel fenyegette anyát. Mama mesélte. 5 évesen volt egy hasonló eset, amikor tényleg nagyon bepípujt és akkor kellett elmennünk egy másik helyre.

K.J.: Anyával együtt és a két testvéreddel?

Igen.

K.J.: És ez a késes fenyegetés az mért volt?

Arra nem tértünk ki, csak mondták, hogy mi volt.

K.J.: Ezt a mama mesélte?

Igen, ő tőle tudtam meg, hogy végül is hogyan indultam én. Hogy hogyan jöttek ők össze, hogyan születtem, mi volt akkor. Mostanában árult el olyan dolgokat.

K.J.: Oké. Mi az első tudatos emlékképed, amióta tudod, hogy létezel?

Óvodára emlékszem, 4-5 éves koromtól, hogy tesóm akkor megy először óvodába, nem, bölcsődébe, és én vittem el.

K.J.: Te vitted el a testvéredet, akivel köztetek maximum 4 év van? Kvázi te akkor még óvodás voltál? Tehát óvodásként vitted az öcsédet bölcsődébe?

Igen, meg hoztam is párszor.

K.J.: Tök egyedül?

Nem volt sok, 100 méter volt. Nem messze laktunk.

K.J.: Ez mindegy, de hogy egyedül vitted az öcsédet óvodába és egyedül hoztad?

Igen.

K.J.: És anyuka? Ő dolgozott, gondolom.

Igen, többek között.

K.J.: Mit csinált még?

Anya a saját tanítványaival jött össze.

K.J.: Ez azt jelenti, hogy szexuális viszonyt folytatott a tanítványaival? Édesapád? Ő mit csinált eközben?

Igen... Apa 10 napig dolgozott és egy hétvégét volt otthon. Semmit, mert a hétvégét anya is otthon töltötte.

K.J.: Az ő konfliktusaik alapja esetleg ez lehetett?

A vége felé már igen. 10 éves korom felé, amikor átköltöztünk az unokatestvéremhez. De az elején csak apa játékgépezéssel, alkoholizálással kapcsolatos dolgai miatt.

K.J.: Tehát ott ezek voltak a kiváltó okai a veszekedéseknek. És a későbbiekben ez meg is fogalmazódott bármelyikük részéről? Apukád részéről, hogy mondjuk, momentán azért van ez a fajta konfliktus, mert anyukád milyen életet él?

Anya aztán összejött egy gyerekkel, akivel most is együtt van és azért is, mert őt bújtattuk, amikor apa ott lakott, akkor is bújtattuk.

K.J.: A gyereket?

Aki 4 évvel volt idősebb nálam. 10 évesen volt 4 évvel idősebb nálam. A rendőrök elől is bújtattuk. A rendőrök nem egyszer ránk kopogtak ketten voltunk meg ő és az ágyzemű között kellett bújtatni. Alig voltam 8-9 éves, a tesóm meg fiatalabb.

K.J.: *Az a testvéred, aki most már van, ez a másik testvéred? Ő már anyukádnak ebből az új kapcsolatából vagy apukád egy másik kapcsolatából van?*

Anyának abból a párkapcsolatából. Ők is ketten vannak. De nem beszéltem soha velük.

K.J.: Tehát nincs is kapcsolatotok?

Nincs.

K.J.: *Életed első íze, amit éreztél? Amire emlékszel! Az milyen íz volt?*

Csoki torta.

K.J.: *Édes íz ezek szerint.*

Igen... Amikor a születésnapom volt.

K.J.: *Hány éves voltál? Kb.?*

4 vagy 5 éves voltam. Millió ember, tényleg az egész család, voltak vagy 60-an. Jöttek a dédimamámék is.

K.J.: *Mikor érezted először azt, hogy dideregsz, hogy fázol?*

Bennem eléggé él az emlék. Nem vagyok fázós, soha nem szoktam ennyire fázni, de akkor nagyon. 12 éves voltam, a telet egy sufnyiban töltöttük 4-en, patkányok között, tehát így minden nélkül. Pár takaróval, esténként mindig.

K.J.: *Miért voltatok a sufnyiban?*

Nem volt hova menni.

K.J.: *Hajléktalanokká váltatok?*

Mondhatni. Lehetett volna menni a nagymamámékhoz, de anya nem akart.

K.J.: *Értem.*

K.J.: *Oké. Első ünnep? Tehát első, ami ünnep. Bármilyen, születésnap, karácsony, húsvét tök mindegy, valamiféle szeretetteljes együttlét. Mikor, milyen körülmények között zajlott?*

4-5 éves voltam. Akkor kaptam életem első magnóját, meg akkor mi is megajándékoztuk anyáékat...

K.J.: *Amikor először láttad a saját véred az mikor volt?*

Kaptam egy hatalmas sallert a muteromtól, de úgy hogy a kéznyoma meglátszott, és szó szerint felrepedt a szám, és ömlött belőle a vér. És a lenyomat is ott maradt az arcomon.

K.J.: *Hány éves voltál?*

7-8. Iskoláskorú voltam.

K.J.: *Mért kaptad ezt?*

Jegy miatt, mert nem mondtam el.

K.J.: *Első simogatás? Mikor simogattak meg először benneteket? Simogatás vagy ilyen szeretetteljes érintés, ölelés ilyesmi?*

Először szeretetteljeset, amire azt tudom mondani, hogy annyira jól esik a lelkemnek talán először itt. Az ÁGOTA-ban huszonévesen...

Nem tudom, a vége felé volt, amikor elbúcsúztunk. Kaptam a nagymamámtól is, de azt protokollnak éreztem. Tehát hogy ő szeret, mert az unokája vagyok.

K.J.: *Megvédenek. Az az érzés, amikor téged megvédenek? Tök mindegy, hogy valakitől vagy valamitől, de megvédenek. És itt nem egy rendszer védelméről beszélek, hanem személyes védelemről. Mikor volt először ez az érzés? Hány éves korod körül? Valaki biztonságot ad azzal, hogy megvéd.*

Nem tudom, hogy mért, de ez beugrott most nekem.

Óvodában volt, hogy egy gyerek harcművészetet tanult és rajtam akarta kipróbálni, és meg akarta mutatni, hogy felugrik és lerúgja a fejemet. Én elég félszeg voltam és gondoltam, majd megpróbálok félreállni, de akkor odajött egy gyerek és idegből tőkön rúgta, amitől elfeküdt. És azt mondta, hogy ne próbáljon meg velem többet szarakodni. Nem is ismertem és bevédett.

K.J.: *Jó volt?*

Nagyon.

K.J.: *Első tehetetlenség? Amikor úgy érezted, hogy nem tudsz semmit tenni valamiért, ami neked nagyon fontos?*

Én azt szerettem volna, hogy elvigyenek anyámtól. Bárki is, csak vigyen el.

K.J.: *Az intézetbe való bekerülésről? Mi volt ennek a közvetlen kiváltó oka?*

Nagyon ritkán beszélek erről. Nekünk ez elég régen volt, hogy akivel anyukám együtt van, ő állami gondozott volt. Ő Aszódon volt, és onnan szökött el mindig hozzánk. És egyszer anyu otthagyt minket mamánál egy hétre, hogy ő szerez munkát meg lakást, és aztán nem jött vissza, nem is értük el. És akkor mama elhatározta magát, hogy bead minket. Nem nagyon bírt velünk. Mi se voltunk azok a nagyon jó gyerekek. Nem bírt volna velünk. Mondta, hogy állami gondozottak leszünk. Nem tudom. Én sírtam, hogy olyan leszek, mint az a gyerek, aki anyámmal van.

K.J.: *Ők hogy ismerkedtek meg?*

A tanítványa volt. Előtte édesanyám-i volt és aztán szerintem szépen... És akkor így nem tudom, hogy...egy hét leforgása volt ez az egész, de az alatt az egy hét alatt én törtem, zúztam, kárt tettem magamban.

K.J.: *Ez mit jelent?*

Ollóval végigcsikorgattam a karomat. Nem öngyilkos akartam lenni, hanem, hogy fájjon... azt akartam, hogy fájjon. És szinte meg voltam róla győződve, hogy én se leszek más, mint ő. Ez előítélet volt akkor. És aztán eljött az a nap, mikor bementünk. Tesómmal kézen fogva. Talán életemben először. Mama kísért bennünket, de tényleg, tesómmal így összefogtunk, mind a ketten sírtunk. Felmentünk az emeletre. Tök rendesek voltak. Megkérdezték, hogy jól vagyunk-e, kérünk-e valamit. Leültettek minket... rendesen elmentek, és akkor kivittek a betonra a gyerekekhez. Akkor láttuk, hogy ez nem lesz annyira gáz, mert tényleg beültettek a középpontba minket, beszélgettek velünk, a nevelők sem voltak olyanok, akik távolságtartóak lettek volna. Akkor még nem tudtam, hogy nem korlátlan, de mégsem olyan, mint amit nekünk mondott a, anyu barátja. Mindig a rossz oldalát mutatta, mindig csak azt, hogy ott így meg úgy, és ezektől félttem....

K.J.: Milyen volt a bekerülés időszaka? Hogy élted azt ott meg? Milyenek voltak a társak, milyen volt a rendszer? Nevelők?

A befogadó otthonban beállt egy rendszer, hogy reggel felkelünk, reggeli, takarítás, kint játszunk, ebéd, takarítás, délutáni pihenő, vacsora és alvás. Tehát ez beállt, több mint egy hónapig így volt. A nyaramat így töltöttem el. Az akkori nyaramat. 14 évesen kerültem be, akkor... kikerültünk csoportba. Ott volt az, hogy először próbáltak a nevelők kicsit keményebben viselkedni velünk, mert a gyerekekkel, azokkal jóban voltunk mindig. Tehát nappal nem lehetett aludni, nagyon gyorsan kellett végeznünk a kajálással, nekem ezek voltak a furcsa dolgok. Aztán egy nap este azt mondtam, hogy én ezt nem bírom. Én elfáradok. És akkor nappal nem lehetett aludni, ez is kikészített az elején. Aztán átkerültünk egy másik csoportba, mert ez szétbomlott, különböző okok miatt. Verekedtek, meg ölték egymást. Aztán itt szabadabb volt, sokkal lazább, pont olyan tényleg, ahogy el lehet képzelni a csoportot, ahogy működik. Rendesen. Az előzőben a nevelőket is ütötték. Akkor még mindig azt hittem, hogy én is olyan leszek. Tehát még mindig az volt a meggyőződésem.

K.J.: A nevelőket ütötték?

Igen, ütötték. A felmosó vízzel leöntötték az emeletről.

K.J.: Mért?

Mert megtehették.

K.J.: Milyenek élted meg.. hány éves korodban kerültél be?

14.

K.J.: Aha. Az általános iskolában, ezt hogy élted meg? Az osztályközösségben?

Középiskolában lettem elsős, mikor bekerültem. Az osztálytársaimék eleinte kérdezték, hogy tényleg fehér ruhában járkálnak, meg sokan vagyunk, mert ők még a régi rendszert ismerték. Elmagyaráztam nekik, velük semmi gond nem volt. Volt egy tanár, aki állami gondozott volt és rühellte az állami gondozottakat. Abba az iskolába hárman vagy négyen jártunk, és tényleg, mindenkit, akit lehetett, megbuktatott. És engem is meghúzott.

K.J.: És nem tudjátok, miért?

Mondta, hogy, mert állami gondozott vagyok, tőled többet várok.

K.J.: Ezért megbuktat.

Így van. Volt elsős osztályban jónak mondom magam történelemből, mert volt hat ötösöm, meg pár hármasom meg négyesem. És beírt egy rakat egyest, és ezért megbuktam. A pótvizsgámon bent volt

három tanárnő, történelem szakosok, elmondtam minden kérdésre a választ, és ők hármast akartak adni, és ő azt mondta, hogy ez csak egy gyenge kettes. Tehát érettségim is, dettó ugyanez. És nem csak velem, hanem az összes állami gondozottal.

K.J. *Elhangzott itt már egy ilyen kifejezés, hogy gettó. Milyen más nevekkkel illettétek?*

Amikor bent voltam, volt ilyen, hogy külsős meg belsős.

K.J.: *Oké, oké. Első barát. Hány éves korban?*

Nekem, amikor bekerültem.

K.J.: *Hány éves voltál?*

14 voltam. Olyan 5 éve tart ez a barátságunk. Teljesen mintha testvérem lenne.

K.J.: *Első szerelem.*

Talán 15.

K.J.: *Intézetből az első kimenő? Szabad kötetlen . Kimenő. Nem eltávozás. Kimenő.*

Passz.

K.J.: *Intézetben először egy egész kilós kenyér látványa?*

Épp tegnap előtt láttam egész kenyeret. Most mentem másodjára oda haza, ahol lakom, és most olyat vettem, amúgy soha, mindig szeletelt kenyér volt.

K.J.: *Első könyvtárlátogatás, hány évesen volt?*

Voltam, ahogy megtanultam olvasni, oda menekültem. Az intézetben 14 éves koromban először. Az első utam oda vezetett, hogy beiratkoztam a könyvtárba.

K.J.: *Első születésnap felkészítés?*

15.

K.J.: *A középiskolától napjainkig hogy alakult az életed?*

Én pont az első osztály előtt kerültem be. Teljesen kicserélődött körülöttem minden. Más lett a környezetem, ahol élek, más az iskola, a rokonok maradtak. Az a 4-5 családtag, aki volt. Minden más megváltozott, és én azt gondoltam, hogy én is meg fogok. Változtam is rendesen. Három hónapig nem volt kimenő. Elég sűrűn volt konfliktusunk a többiekkel, a nagyobbakkal mi ezt lereagáltuk. A tesómat akarták bántani, én meg kiálltam mellé. Majd átkerültünk egy másik csoportba, ott minden jobb volt. Szívatták, ő volt a kicsi.

K.J.: *Hány éves volt?*

Akkor volt 12. Neki problémái is voltak. Idegi alapon, akármilyen megtörtént vele. Magatartási problémái voltak. Suliban más volt.

K.J.: *Te milyen suliba jártál?*

Szakközépiskolába. Ott Véletlen volt, hogy felvettek, mert nem tolerálta az igazgató a dolgaimat. Nem kerülhetek én egy középiskolába. Bejutottam, annak ellenére, hogy általános iskolában megbuktam félévkor fizikából, amire épül az egész iskola. Az osztálytársakkal nagyon jól elvoltam. Az elején le kellett fektetni, hogy ez nem az, amire ők gondolnak. A tanárok voltak azok, akik másképpen álltak a dolgokhoz, aki jegyekkel büntetett. Holott ő is állami gondozott volt.

K.J.: *Az osztályközösségben hogy élted meg azt, hogy te állami gondozott vagy?*

Olyan voltam, mint a többiek. Sehogy. Nagyon jó volt. Klikkesedtünk. Ment arra az osztály, amerre irányítottam. Nem volt olyan igazi baráti társaság. Mint ahogy lenni kellett volna.

K.J.: *Veled éreztették, azt hogy más vagy, állami gondozott vagy?*

Nem

K.J.: *Bent az intézetben hogy kezelték a sorstársaid azt, hogy te középiskolába jársz?*

Az nagyon rossz volt.

K.J.: *Miért?*

Jól ki tudtam játszani azokat a kártyákat, amiket kaptam, amiket leosztottak nekem. Mindig jobb helyzetbe kerültem.

K.J.: *Milyen kártyák ezek, kik osztották?*

Nem tudom. Jó pont volt az, hogy jó jegyet hoztam, vagy azt megcsináltam, amit más nem. Például egy rendezvényen nagyon sokat segítettem vagy az iskolában. Hazamentem, elmondtam, és az igazgató és a nevelők azt mondták, hogy, jaj de király vagy, meg minden. És ez másnak szemet szúrt. Főleg a testvéremnek. Ő indított hadjáratot ellenem a barátaival.

K.J.: *A testvéred, ellened, azért, mert te így ambicionáltad magad?*

Nem, mert én jobb helyzetben voltam, mint ő. Én az igazgatóhelyetteshez állandóan bejárnék. Német cuccokból kaptam dolgokat, és nem szóltak. Nekem kevesebb mindenért szóltak, nekem nem kellett megcsinálnom a konyhát.

K.J.: *Miért kivételeztek veled?*

Középiskolás voltam és én voltam a nagy.

K.J.: *Mások nem voltak középiskolások?*

Nem. Én voltam a legidősebb. A tesóm volt a második legidősebb.

K.J.: *4 évvel fiatalabb volt. Azt nem firtatta senki, hogy te itt külön vagy attól, hogy te érettségit adó középiskolába jársz?*

Felnőttek nem. A gyerekek próbálták ezt felhozni, de ez engem nem nagyon érdekelt.

K.J.: *Ez a 4 év mint állami gondozottnak úgy telt, hogy próbáltál minden kártyát kihasználni, amit leosztottak?*

Igen.

K.J.: *Ez nem tetszett a tesódnak?*

Nem, pedig vele is tettem olyanokat, ami neki jobb helyzetet biztosít. Próbáltam őt erre sarkalni, hogy használja ki ezeket a dolgokat. Kapcsolatokat teremteni.

K.J.: *Ez egy kicsit úgy hangzik, mint, ha, ott vagytok együtt olyan, amilyen áldatlan állapotokkal körülvett akármiben, és akkor mindenki húz valamilyen személy felé, akit használhat ugródeszkának bármilyen szempontból.*

Mmmmmmm, ja.

K.J.: *Ez így nézett ki, ahogy érzem?*

Én ezt így tudtam túlélni... Ahogy bekerültem, tudtam, hogy csak úgy lehet, hogy van olyan ember, aki tud nekem segíteni. Ehhez a legnagyobb személyt kellett megtalálni.

K.J.: *Hányan voltak?*

12-en.

K.J.: *Hogy nézett ki ez a legnagyobb személyhez való húzódás? Miben merült ez ki, mik voltak ennek a konkrétumai?*

A legmagasabb az igazgatóhelyettes volt. Nekem mindig is olyan volt ő, mint egy védőbástya. Nekem nagyon sok konfliktusom volt a csoportvezetőmmel, meg az egyik haverommal, aki nem sokáig volt ott. A gyámom nem nagyon akarta megérteni a dolgot, és az igazgatóhelyettes igen.

K.J.: *Gyámoddal nem volt jó kapcsolatod?*

Nem

K.J.: *Miért?*

Lehet, hogy csak túlságosan is ragaszkodott az elveihez, meg egymással a nevelők megosztottak mindent. Nekem soha nem adott igazat.

K.J.: *A gyámoddal mi volt a rossz kapcsolatod oka?*

Nem szerettem. Én ilyen vagyok. Akit nem szeretek, nem osztok meg vele semmit.

K.J.: *Nem volt semmilyen kommunikáció köztetek?*

Nem.

K.J.: *Ő segítőkész volt a dolgaiban?*

Nekem kellett intézni azokat a dolgokat, amiket elvileg neki...

K.J.: *Helyből unszimpatikus volt neked, vagy azért nem szereted, mert úgy érezted, hogy ő semmiben sem akar segíteni?*

El kellett intéznem egy befizetést, nem tudom, hogy mi volt az, valamivel kapcsolatban, lövésem sem volt arra, hogyan tegyem. Kértem a segítséget és mindig azt mondta, hogy majd, és a végén lemaradtam róla.

K.J.: Akkor, amikor elkezdted húzni az igazgatóhelyettes felé, mitől lett jobb?

Elintézte azokat a dolgokat, amit a gyámom nem akart vagy nem tudott elintézni.

K.J.: Ez köztük nem jelentett súrlódást?

Alapból mindent ő csinált nekem.

K.J.: A többi sorstársad iránt nem éreztél egyfajta sajnálatot, hogy ők nem tudják úgy kihasználni ezeket a kártyákat, ahogy te?

De, a saját csoportomat is elég sűrűn magasztaltam. Sokat segitettem nekik. Nagyobb az elvárásom a saját csoportommal, de segitettem nekik elég sokat.

K.J.: Mi az, hogy nagyobb az elvárásod a saját csoportoddal?

Nem tudom. Nem sokat segitettem nekik. Igyekeztem haza is vinni valamit.

K.J.: Nem arról volt szó, hogy bármiféle elvárásod volt a saját csoportoddal?

Nem.

K.J.: Milyen konkrétumai voltak még ennek a kártyának? Maradva a hasonlat mellett, amit használtál.

Táborba mentünk, én biztos, hogy mehettem. Az ÁGOTA táborba is így mentem el. Ha nem volt pénzem vagy pénzügyi problémám volt, mindig megoldódott. Visszafizetési gondok.

K.J.: Volt ott valami diákönkormányzat is.

Minden csoportnak van egy képviselője, aki minden hónapban elment egy megbeszélésre.

K.J.: A ti házatokban te voltál az, aki képviselte a csoportot?

Nem, nem én voltam. Én csak úgy eljártam, engem érdekelt a többi csoport. Kíváncsi voltam.

K.J.: Tőletek ki volt a csoport képviselő?

Ez változó, voltak többen és én is voltam. Nagyon cserélődtek az emberek.

K.J.: mennyire volt az jellemző, hogy valamelyik felnőtt árnyékába kellett szegődni? Maradjunk inkább a kártyalapok mellett, az most sokkal többet ér.

Nekem ez nem kellett.

K.J.: Másoknak ez nem kellett?

Volt. Főleg a középiskolások. Volt, akiket ez érdekelt és kihasználták, volt olyan, akit meg nem. Az általános iskolások nem foglalkoztak vele.

K.J.: Nem származtak köztetek, gyereketthonosok között, konfliktusok abból, hogy valamilyen szinten riválisai is voltak egymásnak, amikor ezeket a kártyákat próbáltátok kijátszani magatoknak? Nem voltak ebből mozgolódások, konfliktusok?

Nem, soha nem voltak ilyen problémáink, nem utáltuk egymást ezért.

K.J.: *Mesélj egy kicsit erről az érzésről! Azt mondd, nem utáltatok egymást, akkor kizárhatjuk ezt az érzést. Egymással kapcsolatban mit éreztetek? Olyan emberek egymással kapcsolatban, akik ezt a fajta túlélési eszközt gyakorolták.*

Meg akarom fogalmazni, de nem tudom. Az én érzésem az volt, hogy ha valamelyik állami gondozott előrébb jut, annak csak örülni tudok. Attól meg én is előrébb akarok jutni.

K.J.: *Nem volt bennetek verseny, hogy ki tud nagyobb darab sajtot leszakítani?*

Az elején igen. Volt olyan, hogy az elején együtt mentünk el kérni valamit.

K.J.: *Mi volt azokkal, akik nem tudtak így küzdeni?*

Volt ilyen csoportlátogatás. Mi leültünk beszélgetni, és adtunk nekik pár ötletet, hogy lehetne másképpen is csinálni. Nem mondtuk el ezt a kártyatrükköt.

K.J.: *Tulajdonképpen ezt támogatták a nevelők is, hogy menjetek és tanítsátok a többieket.*

Nem, csak magunktól.

K.J.: *Miért nem mondtátok el nekik, hogy gyerekek ezek úgy működnek, hogy ezeknél nyomulni kell?*

Sugalltuk nekik. Illetve támogatást kaptak.

K.J.: *Van-e odabent a gyerekek között, a te kártyás ismerőseid között olyan, akire te felnézel?*

Nincs. Nem tudom. Ugyanazt éljük át. A legmagasabb is.

K.J.: *Hogy kommunikáljátok le ti ezt egymás közt, azok, akik a gyerekotthonból ilyen módon próbálják megélni és megérteni ezt a világot?*

Nem beszélünk.

K.J.: *Nem is kommunikáljátok le?*

Nem

K.J.: *Mit gondolsz, az életben ugyan ez történik?*

Szerintem igen. Én ezt láttam, hogy ez így működik. Az erősebb nyer. Lesz egy nagyon jó ismeretségem. Eddig még nem nagyon láttam más megoldást.

K.J.: *Mennyire hangzik el, és mennyire tulajdonítotok jelentőséget odabent ebben a körben annak, hogy sorstársaként vállalj szolidaritást, lojalitást, együttérzést, odahajlást, felemelést vagy esetleg ott helyben, ott odaáldozni azt, ami nektek is csak kevés van?,*

Ennek nagy kultúrája nincsen. Segítünk pár emberne, úgy, ahogy munkatársként tenném ezt itt, de ott is megteszem.

K.J.: *Előfordult már odabent, vagy a középiskolai éveid alatt, aminek most lett vége, hogy valaki azt mondta volna neked, hogy ez az érdekérvényesítési gyakorlat nagyon jó, hogy ez nagyon tuti és ezzel megerősített, vagy esetleg volt olyan, aki azt mondta, hogy, gyerek, ez így gáz, hogy ez így nem jó?*

Ezt senki nem mondja és nem is említette nekem.

K.J.: *Hogy érzed, maga a gyermekotthon ezt az eszközválasztást szolgálja, ahogyan működik a rendszer? Azt mutatja meg neked, hogy csak így lehet?*

Nem tudom, hogy mások hogyan látják, én így látom.

K.J.: *Te ebben a rendszerben csak ezt látod?*

Én csak ezt látom. A rendszert is valamiképpen mindenki kihasználja. Zsebpénzt ad, ruhapénzt, támogat, ezért is maradok bent.

K.J.: *Az neked nem rossz érzés, hogy esetleg van olyan, aki nem képes ennyire az érdekeit érvényesíteni? Mulyább, lassúbb, bambább, esetleg a sorstársad ott van valahol az alszállón, csak ő nem tudja így érvényesíteni érdekeit és esetleg ő egy német csomagból kivehető ruha nélkül maradt, vagy ő esetleg nem lesz annyira szimpatikus az igazgatónéninek, és esetleg nem küldik el nyaralni valahova, vagy esetleg nem kerül be a diákönkormányzatba, vagy nem jut el az ÁGOTÁ – ba? Tehát hogy azokkal a sorstársaidal kapcsolatban hogyan érzel, akiknek az önérdek-érvényesítése nincs azon a szinten, mint a tied, vagy azoké, akik esetleg ebbe a kvázi elitbe nem tartoznak?*

Pont az, hogy ezért megyünk ki a csoportokba és kolbácsolunk. Tényleg nem mindenkinek lehet. Annak, akinek lehet, aki tényleg akarja. Nem erőszakolhatom rá a gyerekekre. Segíthetek neki, adok neki német csomagos ruhát.

K.J.: *Úgy érzed, hogy ezt rá kellene erőszakolni?*

Van, akire...

K.J.: *Mi a különbség abban a fajta hozzáállásban a sorstársaidhoz, mint amit itt élsz meg az ÁGOTÁ-ban ahhoz képest, ami odabent van?*

Itt elhivatva érzem magam. Itt kell lelkiismeret. Ott nem annyira.

K.J.: *Itt elhivatva, ott nem?*

Ott annyira nem, de ott is.

K.J.: *Lement az érettségi, megcsináltad szépen, és a továbbtanulásra volt-e olyan, aki tovább ambicionált, aki azt mondta volna, hogy tanulj tovább?*

Nem nagyon. Mindenki azt mondta, hogy nem fog sikerülni, soha nem fog sikerülni. Nevelői szinten gondolom. Semmi biztatás, mindenki kételkedett, nem lesz meg, tuti, hogy valami nem fog sikerülni. Mind ezt nyomták nekem minden nap. Érettségire otthon készültem fel, azért mentem haza, hogy én ezt legalább ne halljam, tehát akkor otthonról jártam el. Miután leérettségiztem, senki nem mondta volna, hogy szép volt. Ez ugyanúgy maradt. A mérőföldkő később jött. Én eredetileg közel nem ilyen szakra akartam menni.

K.J.: *Nem tanítóképzőbe akartál menni?*

Semmiképpen. Én most pont azt a fajta dolgot csinálom, amire gyerekkoromban azt mondtam, hogy én soha nem fogom csinálni.

K.J.: *Most sem tanítóképzőbe akartál menni?*

Most már tudatosan jelentkeztem oda. Az első ÁGOTA alapítvány tábora után, úgy éreztem, hogy talán ezt tudom csinálni, és szeretem is.

Minden az alapítványnál kezdődött. Az első tábor után megváltozott minden. Egyszerűen, mintha villám csapott volna belém. Segítőbb lettem. Addig osztottam az észet. Volt egy tréning, ahova én véletlenül kerültem be. Ott jöttem rá, hogy másabb vagyok és akkor lett minden tisztább. Amikor az első táborban voltam, és ott a táborban a gyerekektől sokat kaptam.

K.J.: Jövő?

Egy osztályt szeretnék 4 évig végig vinni. Szeretném ezt kipróbálni. Szeretném ezt mindaddig csinálni, ameddig bírom. Ha nem bírom, akkor valami másba kezdeni.

K.J.: Testvéred?

Ez egy furább dolog,vel soha nem voltuk testvéri jó viszonyban, kivétel a bekerülést. Ő mindig anyapárti volt. Ő mindig mellette volt, engem kiszorítottak. Próbáltam nála több módszert, szeretetet adni. Sok hülyeséget csinált. Két hónapig nem szóltam hozzá. Láttam, hogy nem nagyon törődtem vele. Most javul a kapcsolatunk. Szerettem volna vele külön a születnapot megünnepelni. Szeretném, ha a kapcsolatunk más lenne, de én másik csoportba is kerültem. Nehéz.

K.J.: Célod?

Nem tudom miért, bennem nagyon sok van, szeretném átadni az embereknek a szeretetemet.

K.J.: Neked mit jelent az ÁGOTA?

Nekem változást. Megváltoztatta a lelkemet. Tudást, tapasztalatot, amit kaptam. Szeretetet kaptam, olyat, amit máshol nem. Tényleg olyan emberektől, akiket nem ismertem és bízhatok bennük és támaszkodhatok rájuk. A szavaimmal élve, nagyon jó kártyák. De már másképp. Ez nagyon jó. Tanulmányaimnak sokat jelent.

K.J.: Mennyire tudsz bízni és mennyire nehezen?

Csak akkor bízok meg másban, ha felém mutatja ki, hogy bízik bennem, amúgy nem. Én eleve nem nyitok bizalommal senki felé. Megbocsátásról....., nem szoktam haragtartó lenni. Én is megköszöntem

anyámnak, hogy sorsot adott nekünk, mert soha nem lehetett volna ilyen dologban részünk. ”

4. fejezet

Önrendelkezés

Oktatási helyzet az állami gondoskodásban élő 10 – 18 évesek körében

Jelenlegi iskolába járás

Akik nem járnak iskolába

Akik iskolába járnak

Iskolatípusok

A 14 évesnél idősebbek

17 évesek, akik jelenleg még általános iskolába járnak

Előző félévi tanulmányi eredmények

A tanulás tárgyi feltételei

Nyugodt körülmények

Tanuláshoz szükséges eszközök

Hiány az otthonbeli tanulásban

A tanulás támogatása az otthonban

Tanuláshoz való viszony, célok és tervek

Gondolatok Szikulai Istvántól

Tanuláshoz való viszony kogníciója

Tanulás értelmének megítélése

A tanulásra vonatkozó attitűdök

Iskolába járás szeretete

Továbbtanulási tervek, célok

Legmagasabb iskolai végzettség vágya

Továbbtanulás

Segítség a pályaválasztásban

*/Kitekintés/
Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...
III.*

Önállóság a mindennapi életben

Intézményen kívüli nem hivatalos ügyintézés

Hatóságokkal, hivatalokkal való közvetlen kapcsolat

Életmód

Gondolatok Horváth Líviától

Szabályok, napirend

Fogyasztás

Televíziózási szokások

Olvadási szokások

Gondolatok Szügyi Jánostól

Egészség állapot – sport

Olyan betegség, ami gátol...

Tanulás figyelemmel kísérése

Roszkedv, rossz hangulat

Roszz, félelmetes álmok

Az élet értelmének kérdései

Öngyilkossági kísérletek

Az egészség megőrzése

Egészséges, rendszeres étkezés

Rendszeres fürdés, tisztálkodás

Sport

Pihenés, regenerálódás

Szexualitás

Az első szexuális kapcsolat

Káros szenvedélyek

Dohányzást

Alkoholfogyasztás

Gyógyszerre történő alkohol fogyasztás

Kábítószer

Önreflexiók

Érzéseikről

Tekintélyelvűség kérdése

Ifjúságról, fiatalokról alkotott vélemények

Előítéletesség kérdésköre

/Kitekintés/

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

IV.

4.1 Oktatási helyzet az állami gondoskodásban élő 10 – 18 évesek körében

Oktatási helyzet

Az állami gondoskodásban élő 10-18 éves korosztályból a döntő többség (95,2%) jár valamilyen iskolatípusba, csupán 4,7%-uk nem végzett iskolát a kérdezés időpontjában.

Jelenleg jársz iskolába?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	nem	82	4,7	4,7
	igen	1649	95,2	95,3
Összesen		1732	99,9	100,0
Hiányzó	Adat	1	,1	
Összesen		1732	100,0	

A következő táblázat átlagai már előre jelzik azt, hogy akik nem járnak iskolába, általában idősebbek, az iskolába járóknál, ezt mutatja az iskolába nem járók magasabb átlagéletkora, ami 17,56 év, míg az iskolába járóké csak 14,7 év.

Jelenleg jársz iskolába?	Átlag	Össz.	Szórás
nem	17,5636	55	1,03214
igen	14,7259	1339	2,18953
Összesen	14,8379	1394	2,22518

Akik nem járnak iskolába:

Az iskolába nem járók életkor szerinti összetételét mutatja a következő táblázat, ami megerősíti az előző feltételezésünket, előrejelzésünket, ugyanis azok körében, akik a kérdezés időpontjában nem jártak iskolába, a legtöbben 18 évesek (83,6%), és csak 16,4%-uk olyan, aki még iskolaköteles korban volt a kérdezés időpontjában.

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	14,00	1	1,2	1,8
	15,00	4	4,9	7,3
	16,00	4	4,9	7,3
	18,00	46	56,1	83,6
Összesen		55	67,1	100,0
Hiányzó	Adat	27	32,9	
Összesen		82	100,0	

Akik iskolába járnak:

Az iskolába járók életkor szerinti eloszlását mutatja a következő táblázat. Nagyon kicsi a 9-10 évesek aránya (ez a néhány gyerek véletlenül került a válaszolók közé, hiszen a populáció a 10 éves korosztálytól kezdődött, akik az adatfelvétel idejére már 11 évesek

lettek.), ennek megfelelően a 11 évesek korcsoportjától kezdődően már megfelelő mértékben reprezentálják magukat az idősebb korcsoportok. A táblázat adataiból látható, hogy az iskolába járóknak 36,9%-a 14 éves vagy fiatalabb, majdnem kétharmad részük pedig idősebb.

Életkor

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	9,00	5	,3	,3
	10,00	7	,4	,4
	11,00	100	6,1	6,1
	12,00	133	8,1	8,1
	13,00	150	9,1	9,2
	14,00	209	12,7	12,8
	15,00	240	14,5	14,6
	16,00	241	14,6	14,7
	17,00	300	18,2	18,3
	18,00	253	15,3	15,4
	21,00	1	,1	,1
	Összesen	1639	99,3	100,0
Hiányzó	Adat	11	,7	
Összesen		1650	100,0	

Az iskolatípus szerinti eloszlás nem illeszkedik az előző táblázat életkor szerinti eloszlásához, mert, ha illeszkedne, akkor körülbelül a kérdezettek 37%-a (a 14 évesek illetve fiatalabbak) járna általános iskolába, a többiek pedig már középiskolába. A táblázat adatai szerint azonban az állami gondoskodásban élő fiatalok közül majdnem kétszer annyian járnak általános iskolába, (69,9%) mint az általános iskolai korcsoport aránya, (36,9%) vagyis, mint ahogy azt az életkor indokolná.

Milyen iskolatípusba jár jelenleg?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Általános Iskola	1071	61,9	69,9
	Szaktanácsképző	250	14,4	16,3
	Szakiskola	110	6,3	7,2
	Szakközépiskola	65	3,8	4,2
	Gimnázium	30	1,7	2,0
	Tanfolyami képzés	6	,3	,4
	Összesen	1533	88,5	100,0
Hiányzó	Adat	200	11,5	
Összesen		1732	100,0	

A 14 évesnél idősebbek:

A 14 évesnél idősebbek, életkoruk szerint, már középiskolába járnak, kivéve akkor, ha évet halasztottak, bizonyos ideig nem jártak iskolába, vagy évisméltésre kényszerültek. Ezek az okok külön-külön is, és együtt is eredményezhetik azt, hogy 15 évesen vagy idősebben valaki még mindig az általános iskola padjait koptatja. **Az állami gondoskodásban élő, 14 évesnél idősebb fiatalok kicsit több mint fele (50,5%) még általános iskolába jár. Ez meglehetősen magas arány, azt jelenti, hogy a felmérésben részt vett 920 fő 15 és 18 év közötti fiatalból 465-en még általános iskolába járnak. Itt jegyezzük meg, hogy a 2000-ben végzett PISA nemzetközi kutatás adatai szerint a magyar, 15. életévüket betöltött tanulók 3,7%-a jár általános iskolába, 30 %-uk szakmunkásképzőbe, 66,2%-uk pedig szakközépiskolába vagy gimnáziumba. Ha a PISA adataiban szereplő magyar, 15. évüket betöltőkhöz hasonlítjuk az állami gondoskodásban élő 15-18 éveseket, az utóbbiak között majdnem 14-szer többen járnak még mindig általános iskolába, mint a teljes populáció 15. évüket betöltői között. Ha a magyar, 15. életévüket betöltőket az állami gondoskodásban élő, 15. évüket betöltőkhöz, azaz 16 évesekhez hasonlítjuk, akkor még meglehetősen magas a kép. A 16 éves állami gondoskodásban élők esetében 18-szoros, a 17 éveseknél 8-szoros, és még a 18 éves állami gondoskodásban élők körében is 4-szer annyian járnak általános iskolába, mint a 15. életévüket betöltött magyar fiatalok közül. Ezek az adatok azt mutatják, hogy az állami gondoskodásban élő fiatalok lényeges idői hátrányban vannak az adott iskolafokozat befejezésében.**

Milyen iskolatípusba jár jelenleg?

		Állami gondoskodásban élő 15-18 évesek (2005)			Magyar 15 évesek (PISA 2000)		
		Esetszám	%	Érvényes %	Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Általános Iskola	465	41,6	50,5	180	3,7	3,7
	Szakmunkásképző	244	21,8	26,5	1442	29,5	30,0
	Szakiskola	110	9,8	12,0	-	-	-
	Szakközépiskola	65	5,8	7,1	3180	65,1	66,2
	Gimnázium	30	2,7	3,3			
		Tanfolyami képzés	6	,5	,7	-	-
	Összesen	920	82,4	100,0	4802	98,3	100,0
Hiányzó	Adat	197	17,6		85	1,7	
	Összesen	1117	100,0		4887	100,0	

A táblázat adatait érdemes abból a szempontból is megvizsgálni, hogy az állami gondoskodásban élő fiatalok milyen iskolatípusban végzik tanulmányaikat, és ez mennyire illeszkedik az országos helyzethez. Azok körében, akik 15-18 éves korukra középiskolába kerültek, döntően a szakmunkásképző és a szakiskola a jellemző iskolatípus, szakközépiskolába és gimnáziumba az állami gondoskodásban élő 15-18 éves fiataloknak alig több mint 10%-a jár. Összehasonlítva ezeket az adatokat a magyar 15 évesek iskolatípus szerinti eloszlásával látható, hogy a szakmunkásképzőbe, szakiskolába járók felül, míg a szakközépiskolába, gimnáziumba járók nagymértékben alul reprezentáltak a magyar 15 évesekhez viszonyítva. A szakközépiskolába illetve a gimnáziumba járók nagyon alacsony aránya egyben azt is valószínűsíti, hogy az állami gondoskodásban élő fiatalok közül csak

nagyon keveseknek van - akár csak elméleti esélye is - felsőfokú végzettséget szerezni. Az adatok szerint a magyar 15 éves tanulók 66,2%-a jár érettségit adó középiskolába, míg az állami gondoskodásban élő 15-18 éveseknek csak alig több mint 10%-a, vagyis lényeges a felsőfokú végzettség megszerzésének esélykülönbsége a két csoport között.

Ahogy már utaltunk rá, az állami gondoskodásban élő fiatalok közül sokan nem fejezik be tanulmányaikat annyi idő alatt, amennyi idő alatt azt el lehetne végezni. A következő táblázat az állami gondoskodásban élő fiatalok idői hátrányát mutatja részletesen, az adott iskolafokozat befejezését illetően.

Életkor * Milyen iskolatípusba jár jelenleg?

Életkor		Milyen iskolatípusba jár jelenleg?						Összesen
		Általános Iskola	Szaktanulmányi képzés	Szakiskola	Szakközépiskola	Gimnázium	Tanfolyami képzés	
15,0	Össz.	214	11	3	0	1	0	229
	%	93,4%	4,8%	1,3%	,0%	,4%	,0%	100,0%
16,0	Össz.	140	35	20	5	6	0	206
	%	68,0%	17,0%	9,7%	2,4%	2,9%	,0%	100,0%
17,0	Össz.	77	94	53	25	6	1	256
	%	30,1%	36,7%	20,7%	9,8%	2,3%	,4%	100,0%
18,0	Össz.	34	103	34	35	17	5	228
	%	14,9%	45,2%	14,9%	15,4%	7,5%	2,2%	100,0%
21,0	Össz.	0	1	0	0	0	0	1
	%	,0%	100,0%	,0%	,0%	,0%	,0%	100,0%
Összesen	Össz.	465	244	110	65	30	6	920
	%	50,5%	26,5%	12,0%	7,1%	3,3%	,7%	100,0%

Először tekintsük azokat, akik az általános iskolai tanulmányaikat nem fejezik be időben. Elmondható, hogy a 15 évesek körében szinte alig találunk olyanokat, akik erre az életkorra átlépnek valamely középfokú oktatási intézménybe, arányuk mindösszesen 6,6%, 93,4%-uk 15 évesen még az általános iskolába jár. Az ő esetükben természetesen az „évvesztésnek” is szerepe lehet, vagyis a 15 éveseknek – a születések időben egyenletes eloszlását feltételezve – körülbelül 30%-a lehet olyan, aki szeptember 1. utáni születése miatt később kezdte az iskolát, így később is fogja befejezni. Azonban ezt figyelembe véve is megállapítható, hogy a nem évvesztés 15 évesek több mint 60%-a nem fejezi be az általános iskolát időben. A 16 éveseknél már nem jöhet szóba az évvesztés, így tisztábban jelenik meg ugyanaz a tendencia, ami az előző korcsoportnál már körvonalazódott, vagyis ebben a csoportban is rendkívül magas (68%) az általános iskolát be nem fejezők aránya. A 17 illetve a 18 éveseknél az arány csökken, ami azonban még így is nagyon magas, hiszen a 17 évesek majdnem harmadrésze, a 18 éveseknek pedig, körülbelül hatodrésze még általános iskolába jár. Az iskolafokozat elvégzésének idői expanzióját láthatjuk akkor is, ha a 18 éves, szaktanulmányi képzésbe illetve szakiskolába járó diákokat vizsgáljuk meg. A 18 évesek 60,1%-a még e két iskolatípusba jár, amit normális körülmények között 17 éves korra el kellett volna végezni, de ha még az évvesztést is beszámítjuk, akkor is kb. a diákok 30%-a túlkoros e két iskolatípusban. Hasonlóképpen megfigyelhető a túlkorosság ténye a csekély számú gimnazista körében is, amit mutat az, hogy például a 18 évesek 41%-a még elsős vagy másodikos a gimnáziumban.

Életkor 18,00 év

Jelenleg gimnáziumba jár		
Évfolyam	Esetszám	%
1	3	17,6
2	4	23,5
3	6	35,4
4	4	23,5

Össességében többféle módon is bizonyítható, hogy az állami gondoskodásban élő fiatalok hátrányos helyzetben vannak abból a szempontból, hogy körükben lényegesen jellemzőbb az adott iskolafokozat későbbi befejezése, mint a magyar hasonló életkorú társaik körében. Ehhez – egyéb tényezők mellett - az is hozzájárul, hogy minden korcsoportban magas azoknak az aránya, akiknek évet kellett ismételniük az iskolában. Már a 10 évesek között is minden ötödik gyerek ismételt évet az iskolában, aminek aránya a 15 éves korcsoporttól kezdődően 50% körüli értékre növekedik. A pontos adatokat a következő táblázat mutatja.

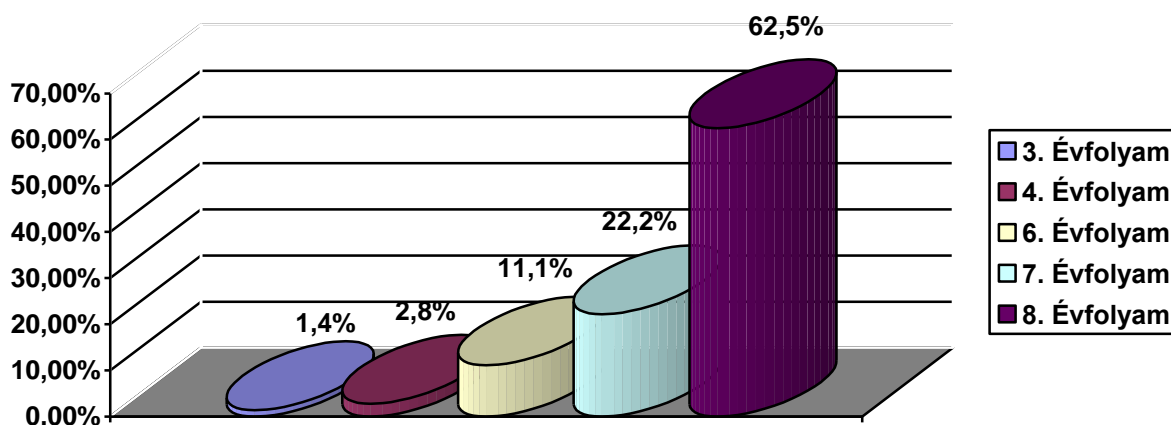
Milyen iskolatípusba jár? * Kellett-e tanulmányai során évet ismételnie?

Életkor	Iskolatípus, ahová jelenleg jár.	Kellett-e tanulmányaid során évet ismételned?		Összesen
		Még nem	Igen, kellett	
15,00	Általános Iskola	48,6%	51,4%	100,0%
	Szakmunkásképző	100,0%		100,0%
	Szakiskola	66,7%	33,3%	100,0%
	Gimnázium	100,0%		100,0%
	Összesen	51,6%	48,4%	100,0%
16,00	Általános Iskola	29,5%	70,5%	100,0%
	Szakmunkásképző	91,2%	8,8%	100,0%
	Szakiskola	70,0%	30,0%	100,0%
	Szakközépiskola	60,0%	40,0%	100,0%
	Gimnázium	100,0%		100,0%
Összesen	46,6%	53,4%	100,0%	
17,00	Általános Iskola	22,4%	77,6%	100,0%
	Szakmunkásképző	61,3%	38,7%	100,0%
	Szakiskola	61,5%	38,5%	100,0%
	Szakközépiskola	84,0%	16,0%	100,0%
	Gimnázium	83,3%	16,7%	100,0%
	Tanfolyami képzés	100,0%		100,0%
Összesen	52,6%	47,4%	100,0%	
18,00	Általános Iskola	44,1%	55,9%	100,0%
	Szakmunkásképző	41,7%	58,3%	100,0%
	Szakiskola	44,1%	55,9%	100,0%
	Szakközépiskola	62,9%	37,1%	100,0%
	Gimnázium	68,8%	31,3%	100,0%
	Tanfolyami képzés	60,0%	40,0%	100,0%
Összesen	48,0%	52,0%	100,0%	

A táblázat adataiból azt is lehet látni, hogy minden, 14 évesnél idősebb korcsoportnál az általános iskolában tanulók körében fordul elő legnagyobb arányban az évismétlés. A jelenleg általános iskolába járó 16 illetve 17 éves tanulók 70,5 illetve 77,6%-a ismételt évet eddigi tanulmányai során, ami rámutat arra, hogy az adott iskolai fokozat későbbi befejezésében jelentős szerepe van az évismétlésnek.

Ahogy azt korábban láttuk, a 17 évesek 30,1%-a még általános iskolai tanuló, akiknek több mint háromnegyed része évismétlésre kényszerült már. A 17 éves, jelenleg általános iskolába járók évfolyamonkénti eloszlását a következő grafikon mutatja.

17 évesek, akik jelenleg még általános iskolába járnak

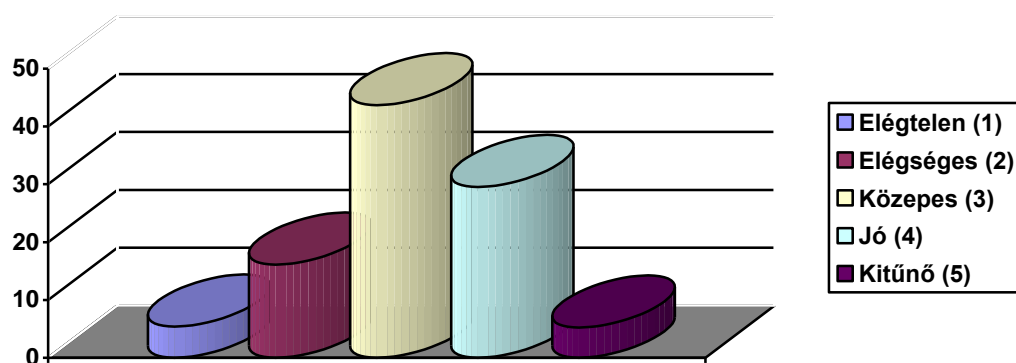
A grafikonról leolvasható, hogy a 17 éves általános iskolába járóknak több mint harmad része még a nyolcadik évfolyamot sem érte el, sőt 4,2%-uk még az általános iskola alsó tagozatának harmadik és negyedik évfolyamára jár, amit normális esetben 10-11 éves korban kellett volna befejezni.

Az évismétlésnek természetesen számtalan olyan oka is lehet, ami nem a gyerek hibája, hanem például a szülők gondatlansága, a gyerekek hanyattatott sorsa, a család rendezetlen életvitele. Az is okozhatta azonban az évismétlést, hogy az állami gondoskodásban élő fiatalok nem elég szorgalmasak, nem elég motiváltak a tanulásban, így rendszeresen gyengébb teljesítményt nyújtanak annál, ami képességeik alapján elérhető lehetne számukra. Ez utóbbi okot valószínűsítik az előző félévi tanulmányi eredmények, amelyek a közepes érték körül mozognak, és iskolatípusonként sincs lényeges különbség közöttük.

	Össz.	Átlag	Szórás
Jelenleg általános iskolába jár, az előző félévi tanulmányi eredménye:	1035	3,17	,917
Jelenleg szakmunkásképző iskolába jár, az előző félévi tanulmányi eredménye:	269	2,94	,973
Jelenleg szakiskolába jár, az előző félévi tanulmányi eredménye:	130	3,26	,868
Jelenleg szakközépiskolába jár, az előző félévi tanulmányi eredménye:	149	3,05	,891
Jelenleg gimnáziumba jár, az előző félévi tanulmányi eredménye:	32	3,34	,937
Jelenleg tanfolyami képzésre jár, az előző félévi tanulmányi eredménye:	8	3,12	1,126

Az iskolába járók előző félévi tanulmányi eredményeinek átlaga 3,13, szórása 0,93, az eredmények eloszlását pedig, a következő grafikon mutatja.

Az előző félévi tanulmányi eredmény

Összehasonlítva ezeket a tanulmányi eredményeket más kutatások hasonló eredményeivel azt mondhatjuk, hogy a szakközépképzőbe járók átlaga jobb, a szakközépfiskolába és gimnáziumba járóké pedig gyengébb azoknál. Például a 2001-ben Szeged középiskoláinak reprezentatív mintáján végzett kutatás eredményei szerint a szakközépképzőbe járók tanulmányi eredménye 2,58 volt, a szakközépfiskolába járóké 3,33, a gimnáziumba járóké pedig 3,97.

Fiúk és lányok között szignifikáns különbség van a tanulmányi eredményben: a lányok jobb eredményt érnek el a tanulásban, mint a fiúk, ami megegyezik a magyar fiatalok körében tapasztaltakkal.

	A kérdezett neme:	Össz.	Átlag	Szórás
Az előző félévi tanulmányi eredmény	férfi	864	3,0405	,92072
	nő	703	3,2390	,93206

Gondolatok Szikulai Istvántól

Gondolatok a gyermekvédelmi gondoskodásban felnövekvő gyermekek társadalmi integrációjáról

A gyermekvédelmi gondoskodásban felnövekvő gyermekek társadalmi integrációja, annak sikeressége elsősorban három tényezőtől függ. Ezek közül az első és legfontosabb a gyermekek szocializációja, mert ez határozza meg a gyermek személyiségét, rendelkezésre álló erőforrásait. A következő az iskolázottsága, mivel ez teszi lehetővé, hogy megjelenjen a munkaerőpiacon, végül, de nem utolsósorban a kapcsolattartás, ami a családi háttérrel biztosíthatja. Az alábbi fejezetekben ezek közül két szempontot vizsgál a kutatás, amelyek fontos összetevői az első és a második tényezőjének a gyermekek társadalmi integrációjának.

Az első szempont a gyermekek önállóságra nevelését tartalmazza (Önállóság a mindennapi életben), ami a gyermekek gondozásának-nevelésének (szocializációjának) egyik legfontosabb összetevője. Az önállóság kialakítása terén azzal szembesülünk az adatok alapján, hogy még mindig problémát okoz a szakemberek számára ez a tevékenység, hiszen a gyermekek majdnem fele még nem intézte a saját ügyeit. Ugyanakkor javulás is megfigyelhető, hiszen a fiatalok közel 40%-a viszont úgy nyilatkozott, hogy erre már sor került önállóan. Mindennek véleményem szerint az az oka, hogy még mindig nagyon sok esetben az önállóságra nevelés csak az utógondozás és az utógondozói ellátás alatt válik problémává (s még akkor sem megoldott problémává, tehát még akkor sem tudnak vele minden esetben érdemben foglalkozni), pedig az önállóság kialakítása a gyermekkorban a gondoskodásba utalás után a gondozási-nevelési folyamat egyik fő célja.

Az önállóságra nevelést minden életkorban az annak megfelelő szinten a gyermekvédelmi szakellátás tevékenységének központi kérdése kellene, hogy legyen, kezdve az önellátástól a pénzkezelésig, a társas kapcsolatok kialakításáig. Ezért fontos lenne a gyermekek állandó részvétele a mindennapi ügyek intézésében fejlettségüknek megfelelően, mivel jelenleg a vizsgálat adatai szerint még nem ez a helyzet.

A második szempont az iskolázottság fontos összetevőjét, a tanulás tárgyi feltételeit, támogatását és az ezzel kapcsolatos attitűdöket, célokat vizsgálja, amelyek szükséges feltételei az eredményes tanulásnak. Ez azért is nagyon fontos kérdés, mivel számtalan alkalommal elhangzik (és ezt számos vizsgálat is alátámasztja), hogy nem megfelelő a fiatal felnőttek iskolázottsága. Amit erről más kutatásokból tudhatunk az az, hogy nagyon sokan csak az általános iskolát végezték el, a középiskolai végzettség inkább szakiskolai, mint szakközépiskolai vagy gimnáziumi végzettség, továbbá nagyon sok gyermek és fiatal felnőtt életében történik iskolaváltás (oka az inadekvát iskolaválasztás), sok esetben hagyják ott az iskolát, mielőtt elvégeznék, továbbá jellemző probléma a túlkorosság.

Ez a kutatás azonban arról árulkodik, hogy a gyermekek iskolázása területén sikerült előre lépni, mivel mind a tárgyi feltételek biztosítása, mind a gyermekek támogatása terén lényegesen jobb adatokat tud felmutatni, mint a korábbi vizsgálatok. Mindez nyilván hatással van a gyermekek attitűdjeire is, amelyek szintén pozitívabb képet mutatnak, mint korábban. A cél azonban az lenne, hogy lehetőség szerint minden gyermek legalább középfokú képesítéssel rendelkezzen, mivel ez megkönnyíti munkába állását. A beiskolázás során mindig figyelembe kell venni, hogy a gyermek olyan szakmát tanuljon, amely keresett a munkaerőpiacon. Szükséges a tehetséggondozás, s lehetőség szerint növelni kellene a felsőfokú szakképzésben és a felsőoktatásban tanuló fiatal felnőttek számát.

Összefoglalva tehát mindez arról árulkodik, hogy sikerült ezekben a fontos kérdésekben előrehaladást elérni, azonban az adatok arról is árulkodnak, hogy még mindig nem biztosítjuk a gyermekvédelmi gondoskodásban felnövekvő gyermekek sikeres társadalmi integrációját.

4.2 A tanulás tárgyi feltételei

Az iskolai előmenetel egyik befolyásoló tényezője lehet az, hogy mennyire biztosítottak a tanulás feltételei, a tanuláshoz szükséges eszközök. Ezek ugyanis szükséges feltételei az eredményes tanulásnak, jóllehet önmagukban nem biztosítják a sikert. A tanuláshoz szükséges nyugodt feltételek tekintetében a válaszolók nagy többsége úgy vélekedett, hogy ezek a feltételek biztosítottak, 57,1% szerint teljes mértékben, 30,3% szerint pedig lényegében biztosítottak. A válaszolók 87,4%-a szerint tehát nincs különösebb probléma ezen a területen, az állami gondoskodásban élő fiataloknak mindössze 4,4%-a jelezte, hogy számára egyáltalán nem biztosít nyugodt körülményeket a tanuláshoz az intézmény.

Az otthonban nyugodt körülmények közt tudsz-e tanulni, készülni az óráidra?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Egyáltalán nem	76	4,4	4,4
	Többször előfordul, hogy nem	139	8,0	8,1
	Lényegében igen	518	29,9	30,3
	Teljes mértékben	976	56,4	57,1
	Összesen	1710	98,7	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	11	,6	
	nem tudja	11	,6	
	Adat	1	,1	
	Összesen	23	1,3	
Összesen		1732	100,0	

A különböző elhelyezési formában élők válaszaiban szignifikáns különbség nincs, azonban megfigyelhető a nyugodt tanulási feltételek értékelésében egy enyhe javulás a „régii kollégium rendszerűtől” a „családotthon” irányába. Ezt mutatja az „egyáltalán nem” elégedettek arányának enyhe csökkenése, illetve a „teljesen” elégedettek arányának enyhe növekedése.

	Ez a mostani intézményed:		
	(„régii” –kollégium rendszerű)	Lakóotthon (<i>régiből átalakított</i>)	Családotthon (<i>Családi házban</i>)
	Az otthonban nyugodt körülmények közt tudsz-e tanulni, készülni az óráidra?	Az otthonban nyugodt körülmények közt tudsz-e tanulni, készülni az óráidra?	Az otthonban nyugodt körülmények közt tudsz-e tanulni, készülni az óráidra?
	%	%	%
Egyáltalán nem	5,0%	4,9%	3,2%
Többször előfordul, hogy nem	8,1%	7,1%	9,0%
Lényegében igen	32,1%	29,7%	28,3%
Teljes mértékben	54,8%	58,4%	59,4%

A tanuláshoz szükséges eszközökkel való ellátottság tekintetében még kevesebb hiányosságot jeleztek a válaszolók, mint a nyugodt feltételeket illetően: a kérdezettek 90,9%-a szerint minden eszköz rendelkezésre áll, 8,4%-uk jelzett hiányosságot és 0,7%-uk szerint szinte semmilyen eszköz nem áll rendelkezésükre a tanuláshoz.

Az otthonon belül megtalálhatók-e a tanuláshoz szükséges eszközök?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Szinte semmi olyan nincs meg, amire szükség lenne	12	,7	,7
	Nem minden van meg, amire szükség lenne	144	8,3	8,4
	Igen, minden megvan	1561	90,1	90,9
	Összesen	1717	99,1	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	6	,3	
	nem tudja	9	,5	
	Adat	1	,1	
	Összesen	16	,9	
	Összesen	1732	100,0	

A különböző elhelyezési formában élők válaszai ugyanazt a képet mutatják, mint a nyugodt tanulási feltételek esetében, statisztikailag kimutatható különbség nincs, ám itt is megfigyelhető az a tendencia, hogy a „*még régi típusú kollégiumrendszerű*” irányából javul az eszközellátottság megítélése a „*családotthon*” irányába.

A tanulást hátráltató, akadályozó tényezőket egy nyitott kérdésben is vizsgáltuk, ahol a gyerekek a saját szavaikkal mondhatták el, mit éreznek hiányosságnak, mi az, ami akadályozza őket a tanulásban. Ezeket a válaszokat csoportokba soroltuk, amit a következő táblázat mutat. A válaszolók 70,6%-a szerint nincs olyan tényező, ami hiányzik az otthonbeli tanuláshoz, legtöbben (9%) a számítógépek hiányát, a tanuláshoz biztosított korrepetáló tanárt vagy nagyobb diákot (4%), a külön helyiség hiányát (3,8%), a könyvtár (2,7%) illetve az íróeszközökkel való ellátottság hiányosságát (1,7%) említették. A válaszok egy részét (8,1%) nem sikerült az előre elkészített kategóriákba besorolni, ezek tartalmáról még később szólunk.

Mi hiányzik az otthonbeli tanuláshoz elsősorban? (kategóriák)

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	nincs ilyen	1205	69,5	70,6
	Könyvtár	46	2,7	2,7
	Számítógép	153	8,9	9,0
	Külön helyiség	65	3,8	3,8
	Korrepetáló tanár vagy nagyobb diák	69	4,0	4,0
	Íróeszközök	29	1,7	1,7
	Egyéb	138	8,0	8,1
	Összesen	1706	98,4	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	6	,3	
	nem tudja	20	1,2	
	Adat	1	,1	
	Összesen	27	1,6	
	Összesen	1732	100,0	

Az egyéb válaszok

A nyitott kérdésekre adott válaszok „egyéb” csoportja a számítógépek hiánya után, a második legmagasabb arányú említési csoport (8,1%). Tartalmát illetően a válaszok majdnem 60%-a olyan hiányosságot említ, ami nem a külső körülményeket, a eszközellátottság vagy a környezet hiányosságait említi, hanem alapvető lelki, pszichológiai szükségletek kielégítetlenségét, ami magából az állami gondoskodásban élés léthelyzetéből fakad. A legtöbbször a nyugalom, a csend hiányát említették, ám itt nem abban az értelemben, hogy zajosak az „otthon”-i életkörülmények, hanem a „nyugodtság” a „lelki nyugalom”, a kiegyensúlyozottság értelmében. Az egyik válaszoló úgy fogalmazott, hogy a „belső nyugalom hiánya” akadályozza őt a tanulásban, mert folyamatosan ideges, ami miatt nem tud a tanulásra koncentrálni. A másik csoportban megjelenő válaszok a szülők, a család és a testvérek hiányát említi, ami nyilvánvalóan a biztonság, a szeretet és egyfajta figyelem hiányát fejezi ki.

Ugyanez a hiány a másik oldalon, a nevelőkkel kapcsolatban is megjelenik, a „többet foglalkoznának velem”, a „nem annyira foglalkoznak velünk”, a „jobban figyeljenek rám” vagy a „figyeljenek rám, érdekelje őket, hogy mi van velem” válaszokban. Az egyéb válaszok harmadik csoportja a motiváció, az akaraterő, a kitartás hiányát fogalmazza meg a tanulásban. Itt olyan válaszokkal találkozunk, mint „a szorgalom hiánya” az „akaraterő hiánya” az „akarat hiánya” az „elszántság hiánya” vagy a „szorgalom hiánya, mert lusta vagyok” illetve a „nem akarok tanulni” válaszok.

A következő adatok azonban azt mutatják, hogy a tanulmányi eredmények különbségének háttérben szerepe van a tanuláshoz való hozzáállásnak, a szorgalomnak, kitartásnak. Számtalan olyan változó létezik, amely rámutat a gyengébb tanulmányi eredmény háttérben meghúzódó mentalitásbeli különbségekre. Itt most csak két ilyen változót mutatunk be, az egyik a problémás helyzetekhez való hozzáállás, a problémás helyzetekre való reagálás. A két csoport közötti különbséget jól mutatják a következő táblázat adatai a problémahelyzetekhez való viszonyulásban. Azok, akik szerint nincs több segítségre szükségük a tanuláshoz, mint társaiknak, egyértelműen maguk próbálják megoldani a problémát (ezt mutatja a cella erős felül reprezentáltsága) és kevésbé kérnek másoktól segítséget, illetve kevésbé próbálják „szőnyeg alá söpörni” a problémát (mindkét cella alul van reprezentálva). Azoknál viszont, akiknek több segítségre van szükségük a tanuláshoz, mint társaiknak, ez éppen fordítva van, ők ilyen helyzetekben inkább kérnek segítséget másoktól, mint, hogy maguk oldják meg, illetve hajlamosak a problémát figyelmen kívül hagyni, úgy tenni, mint ha nem is létezne. Ezt az általános mentalitásbeli különbséget áttéve a tanulás területére világossá válik, hogy ennek a különbségnek szerepe lehet a tanulmányi eredmények különbségeiben.

Hogy látod, neked több segítségre van-e szükséged a tanuláshoz, mint iskolatársaid többségének? * Amikor különösen nehéz problémával szembesülsz, az alábbiak közül melyiket választod leggyakrabban?

		Amikor különösen nehéz problémával szembesülsz, az alábbiak közül melyiket választod leggyakrabban?				Összesen
		Saját magam oldom meg.	Családomtól, barátaimtól vagy szakembertől kérek segítséget.	Megpróbálom elfelejteni, vagy úgy teszek, mintha nem is létezne	Egyéb	
Nem, nincs szükségem több segítségre	Esetszám	616	421	104	12	1153
	%	53,4%	36,5%	9,0%	1,0%	100,0%
	Megmagyarázott reziduális érték	4,0	-1,9	-2,8	-1,9	
Igen, több segítségre van szükségem	Esetszám	231	222	73	12	538
	%	42,9%	41,3%	13,6%	2,2%	100,0%
	Megmagyarázott reziduális érték	-4,0	1,9	2,8	1,9	
Összesen	Esetszám	847	643	177	24	1691
	%	50,1%	38,0%	10,5%	1,4%	100,0%

A másik különbség, - ami szintén arra utal, hogy a tanuláshoz való hozzáállás, a szorgalom, a kitartás befolyásolja a tanulmányi eredményt – a tanulás és a szórakozás közötti választás. Azt kellett a fiataloknak megmondaniuk, hogy mennyire igaz a következő kijelentés rájuk: „Ha választanom kell, hogy tanulok, vagy szórakozok, inkább a tanulást választom”. A két csoport között szignifikáns különbség van, akik szerint nekik több segítségre van szükségük a tanulásban, mint társaiknak, hajlamosabbak a szórakozást választani, míg a másik csoport tagjai lényegesen többen választják a tanulást ebben a dilemmában.

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a hátrányos megkülönböztetés hátterében lehet valóban létező különbségtétel az állami gondoskodásban élők kárára - ami ellen természetesen tenni kell -, de azt is látni kell, hogy a hátrányos megkülönböztetés érzése a gyenge tanulmányi eredmény miatt is kialakulhat, ami pedig a tanulás iránti elkötelezettség, a motiváció és a szorgalom hiányából fakad. A negatív megkülönböztetés érzése ebben az esetben nélkülözi a valóságos alapokat, és csupán a felelősség háritását szolgálja. Ez ellen is tenni kell, de a két eset más-más kezelési módot igényel.

4.3 A tanulás támogatása az otthonban

Először arra voltunk kíváncsiak, hogy mekkora igény mutatkozik a gyerekek részéről tanulásuk támogatására. Konkrétan azt kérdeztünk, hogy igényt tartanak-e a nevelők támogatására, segítségére a tanulásban.

Hogy érzed, az otthonban szükséged van-e arra, hogy nevelőid segítsenek a tanulásban?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Nincs szükségem segítségre	567	32,7	33,1
	Igen, szükségem van rá	1146	66,2	66,9
	Összesen	1714	98,9	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	8	,5	
	nem tudja	10	,6	
	Adat	1	,1	
	Összesen	19	1,1	
	Összesen	1732	100,0	

Az eredmény: **az állami gondoskodásban élő fiatalok kétharmad része nem tudja önállóan elvégezni a tanulmányi feladatait, ehhez nevelői segítséget kell igénybe vennie. A tanulás ilyen módon történő támogatása kisiskolás korban általában jellemző a gyerekeknél, de az életkor előrehaladásával a szülői, testvéri, családi segítség igénybevétele erőteljesen csökken, ami egyben a fokozatos önállósodást is jelzi. Az állami gondoskodásban élő fiatalokat életkor szerint vizsgálva azt tapasztaljuk, hogy 14 éves korig 80%-on felül van azok aránya, akik igénybe veszik a nevelők segítségét tanulmányi feladataik elvégzéséhez, és ez az arány - bár az idősebbek irányába csökken – még a 18 évesek körében is 54%.**

Életkor * Hogy érzed, az otthonban szükséged van-e arra, hogy nevelőid segítsenek a tanulásban?

		Hogy érzed, az otthonban szükséged van-e arra, hogy nevelőid segítsenek a tanulásban?		Összesen
		Nincs szükségem segítségre	Igen, szükségem van rá	
Életkor	9,00		100,0%	100,0%
	10,00	14,3%	85,7%	100,0%
	11,00	23,7%	76,3%	100,0%
	12,00	15,9%	84,1%	100,0%
	13,00	20,0%	80,0%	100,0%
	14,00	26,7%	73,3%	100,0%
	15,00	28,6%	71,4%	100,0%
	16,00	34,9%	65,1%	100,0%
	17,00	44,0%	56,0%	100,0%
	18,00	46,1%	53,9%	100,0%
Összesen		33,1%	66,9%	100,0%

Azt gondoljuk, hogy ez az eredmény – más területeken tapasztaltakhoz hasonlóan – azt mutatja, hogy az állami gondoskodásban élők lassabban haladnak az önállósodás,

a felnőtté válás útján, lassabban alakul ki náluk a feladatok elvégzésének személyes felelőssége, mint a családban élő társaiknál, miközben a felnőtt életük elején éppen nekik lenne nagyobb szükségük az önállóságra, a felelősségvállalásra. Ennek oka pedig az, hogy a sajátos élethelyzetük miatt sokan nem számíthatnak támogatásra, segítségre családjuktól az önálló élet elkezdéséhez, a családalapításhoz. Az a kérdés fogalmazódik meg bennünk ezzel az eredménnyel kapcsolatban, hogy vajon az intézményekben van-e olyan tudatosan átgondolt stratégia, aminek mentén például a tanuláshoz nyújtott segítséget is egy elérendő cél érdekében tudatosan tervezik, vagy egyszerűen kiszolgálják a fiatalok igényeit, és nem számolnak ennek hosszabb távon jelentkező negatív következményeivel.

A másik fontos kérdés, amit megvizsgálunk, az, hogy a gyerekek részéről jelentkező igényeket ténylegesen teljesítik-e a nevelők? Az adatok azt mutatják, hogy a nevelők az esetek döntő többségében eleget tesznek a felkérésnek, és a válaszolók 86,4%-a szerint tudnak is és szoktak is segíteni.

Az otthonban a nevelőd (nevelőid) szokott-e (szoktak-e) segíteni a tanulásban?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Nem szoktak, mert nem tudnak segíteni	72	4,2	4,2
	Nem szoktak, bár tudnának segíteni	158	9,2	9,3
	Tudnak is és szoktak is segíteni	1473	85,0	86,4
	Összesen	1704	98,3	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	11	,6	
	nem tudja	17	1,0	
	Adat	1	,1	
	Összesen	29	1,7	
	Összesen	1732	100,0	

Vajon itt, a tanulásukhoz rendszeresen segítséget kérők között megfigyelhető-e, hogy az életkor előre haladásával csökken a tanuláshoz nyújtott támogatás, vagy ezt nem befolyásolja az életkor?

Az adatok tanulsága szerint 11 éves kortól 18 éves korig minden korcsoportban nagyon magas arányban (94-95%), és differenciálatlanul jutnak hozzá a fiatalok a nevelői segítséghez, ami azt az előző feltételezésünket támasztja alá, az önállósodás, az feladatok, problémák önálló megoldásában sokan nem jutnak előrébb még 17-18 éves korukra sem.

Életkor * Az otthonban a nevelőd (nevelőid) szokott-e (szoktak-e) segíteni a tanulásban?
 (A táblázat csak azok adatait tartalmazza, akiknek szükségük van nevelői segítségre a tanuláshoz, ez a válaszolók 66,9%-a.)

		Az otthonban a nevelőd (nevelőid) szokott-e (szoktak-e) segíteni a tanulásban?			Összesen
		Nem szoktak, mert nem tudnak segíteni	Nem szoktak, bár tudnának segíteni	Tudnak is és szoktak is segíteni	
Életkor	9,00			100,0%	100,0%
	10,00			100,0%	100,0%
	11,00	1,4%	2,7%	95,9%	100,0%
	12,00	2,8%	3,7%	93,6%	100,0%
	13,00	1,7%	1,7%	96,7%	100,0%
	14,00	1,3%	3,9%	94,8%	100,0%
	15,00	1,8%	3,6%	94,6%	100,0%
	16,00	3,8%	2,6%	93,6%	100,0%
	17,00	1,6%	3,8%	94,5%	100,0%
	18,00	3,8%	1,9%	94,3%	100,0%
Összesen		2,3%	3,0%	94,7%	100,0%

4.4 A tanuláshoz való viszony, célok és tervek

A tanuláshoz való viszony kogníciója:

A tanulás fontosságának megítélésében a döntő többség fontosnak tartja a tanulást az életben való boldogulás szempontjából, 92,7% fontosnak vagy nagyon fontosnak, míg mindössze a válaszolók 2,9%-a nem tartja fontosnak a tanulást.

Szerinted az embernek az életben való boldogulásához mennyire fontos dolog a tanulás?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Egyáltalán nem fontos	12	,7	,7
	Nem túl fontos	25	1,5	1,5
	Is-is	89	5,1	5,2
	Fontos	449	25,9	26,1
	Nagyon fontos	1146	66,1	66,6
	Összesen	1722	99,4	100,0
Hiányzó	nem tudja	10	,6	
	Adat	1	,1	
	Összesen	11	,6	
Összesen		1732	100,0	

Saját élethelyzetükben a tanulás fontosságának megítélése hasonló az előzőhöz, a válaszolók háromnegyed része határozottan értelmét látja a tanulásnak, és csak 6% válaszolta azt, hogy saját boldogulása szempontjából nem nagyon vagy egyáltalán nem látja értelmét a tanulásnak.

Te a saját helyzetekben látod-e értelmét a tanulásnak?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Egyáltalán nem látom értelmét	39	2,3	2,3
	Nem nagyon látom értelmét	65	3,8	3,8
	Valamennyire értelme van számomra	312	18,1	18,1
	Igen, határozottan van értelme	1308	75,5	75,8
	Összesen	1725	99,5	100,0
Hiányzó	nem tudja	7	,4	
	Adat	1	,1	
	Összesen	8	,5	
Összesen		1732	100,0	

A fenti eredmények azt mutatják, kognitív szinten rendben vannak a dolgok a fejekben, a többség tisztában van azzal, hogy napjainkban egyre növekvő jelentősége van az iskolázottságnak, a tudásnak és a végzettséget igazoló dokumentumoknak is.

A tanulásra vonatkozó attitűdök:

A következő kérdésünk az, hogy az attitűdök szintjén is olyan kedvező képet látunk-e, mint előbb, vagy itt már a tanuláshoz való hozzáállásban nem olyan kedvező a helyzet. A válaszolók körülbelül három egyenlő létszámú csoportba oszthatók, akik közül 31,3% inkább nem vagy egyáltalán nem szeret tanulni, 31,7% szeret is meg nem is, és a harmadik harmad, 37%, többnyire szeret, vagy nagyon szeret.

Szeretsz, (szeretnél) tanulni?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Egyáltalán nem szeretek	259	14,9	15,0
	Inkább nem, mint igen	281	16,3	16,3
	Szeretek is, meg nem is	548	31,6	31,7
	Többnyire szeretek	354	20,4	20,5
	Nagyon szeretek	288	16,6	16,6
	Összesen	1731	99,9	100,0
Hiányzó	nem tudja	1	,1	
	Adat	1	,1	
	Összesen	2	,1	
Összesen		1732	100,0	

Az iskolába járással kapcsolatban pozitívabban nyilatkoztak a gyerekek, mint a tanulással kapcsolatban, kevesebben (18,8%) mondták azt, hogy inkább nem vagy egyáltalán nem szeretnek iskolába járni, kevesebben mondták azt is, hogy szeretnek is meg nem is (20,5%), és értelemszerűen majdnem kétszer annyian válaszolták az iskolába járással kapcsolatban azt, hogy többnyire szeretnek, vagy nagyon szeretnek, mint a tanulással kapcsolatban.

Szeretsz, szerettél eljárni az iskolába?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Egyáltalán nem szeretek	175	10,1	10,1
	Inkább nem, mint igen	150	8,7	8,7
	Szeretek is, meg nem is	354	20,4	20,5
	Többnyire szeretek	523	30,2	30,3
	Nagyon szeretek	525	30,3	30,4
	Összesen	1728	99,7	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	3	,2	
	nem tudja	1	,1	
	Adat	1	,1	
	Összesen	5	,3	
	Összesen	1732	100,0	

A kérdésünk ezek után az, hogy van-e valamilyen kapcsolat a tanulás és az iskolába járás szeretete között, és ha van, akkor mi annak a lényege? A kérdés első felére azt válaszolhatjuk, hogy van kapcsolat a két változó között, ezt mutatja a közöttük lévő pozitív korreláció ($r=0,502$, sig.:0,000), ami azt jelenti, hogy minél inkább szeret valaki tanulni, annál inkább szeret iskolába járni is. Ez az összefüggés egyértelműen megfigyelhető azok körében, akik többnyire szeretnek, vagy nagyon szeretnek tanulni, körükben 81% illetve 92,4% azoknak az aránya, akik többnyire vagy nagyon szeretnek iskolába járni. Azoknál azonban, akik nem szeretik a tanulást ennek az összefüggésnek az ellentettje nem jelenik meg tiszta formában. Azoknak ugyanis, akik például egyáltalán nem szeretnek tanulni, 32,8%-a szívesen megy iskolába, hasonlóképpen, mint azoknak, akik inkább nem szeretnek tanulni, mint igen, köztük még magasabb, 47,7% az iskolába járni szeretők aránya. A táblázatban sötéttel jelölt cellákba tartozókról így **erősen feltételezhető, hogy nem a tanulás szeretete, az érdeklődés miatt szeretik az iskolát, hanem valami más teszi számukra vonzóvá.**

Szeretsz, (szerettél) tanulni? * Szeretsz, szerettél eljárni az iskolába?

		Szeretsz, szerettél eljárni az iskolába?					
		Egyáltalán nem szeretek	Inkább nem, mint igen	Szeretek is, meg nem is	Többnyire szeretek	Nagyon szeretek	Összesen
Szeretsz, (szerettél) tanulni?	Egyáltalán nem szeretek	41,7%	9,7%	15,8%	19,7%	13,1%	100,0%
	Inkább nem, mint igen	9,3%	21,0%	22,1%	31,0%	16,7%	100,0%
	Szeretek is, meg nem is	4,6%	6,6%	37,8%	34,2%	16,8%	100,0%
	Többnyire szeretek	2,6%	7,1%	9,4%	46,9%	34,1%	100,0%
	Nagyon szeretek	2,1%	1,7%	3,8%	11,8%	80,6%	100,0%
Összesen		10,1%	8,7%	20,5%	30,3%	30,4%	100,0%

A következő táblázatban a kognitív vélekedés (Te a saját helyzetekben látod-e értelmét a tanulásnak?), a tanulással és az iskolába járással kapcsolatos attitűdök, valamint az előző

félév tanulmányi eredményének összefüggését látjuk. Az adatokból látható, hogy ezek a változók összefüggnek egymással, ha valaki értelmét látja a tanulásnak, az valószínűbben szeret tanulni, és iskolába járni is, és valószínűbb, hogy jobb tanulmányi eredményt ér el, mint, akik nem. Az adatokból látható az is, hogy a tanulmányi teljesítményre legerősebb hatással a tanulás szeretete van, ezért nagyon lényeges kérdés az, hogy mennyire sikerül a gyerekekben az - *egyébként eredendően meglévő* - érdeklődést, kíváncsiságot megőrizni, mert ez a későbbiekben hatással lesz az iskolai teljesítményükre.

(Sig. – szignifikancia)

			Szeretsz, (szeretted) tanulni?	Szeretsz, szeretted eljárni az iskolába?	Te a saját helyzetedben látod-e értelmét a tanulásnak?	Az előző félévi tanulmányi eredmény
Spearman's rho	Szeretsz, (szeretted) tanulni?	r	1,000	,502(**)	,288(**)	,376(**)
		Sig.	.	,000	,000	,000
		Össz.	1731	1727	1724	1567
	Szeretsz, szeretted eljárni az iskolába?	r	,502(**)	1,000	,276(**)	,202(**)
		Sig.	,000	.	,000	,000
		Össz.	1727	1728	1721	1565
	Te a saját helyzetedben látod-e értelmét a tanulásnak?	r	,288(**)	,276(**)	1,000	,143(**)
		Sig.	,000	,000	.	,000
		Össz.	1724	1721	1725	1561
	Az előző félévi tanulmányi eredmény	r	,376(**)	,202(**)	,143(**)	1,000
		Sig.	,000	,000	,000	.
		Össz.	1567	1565	1561	1567

Továbbtanulási tervek, célok:

A tanulási célokkal kapcsolatban látható a következő táblázat eloszlásából, hogy alapfokú végzettséget a válaszolók kevesebb, mint 1%-a tűzött ki célul, szakmunkás végzettséget 22,6%, az érettségi megszerzését (szakmunkás bizonyítvánnyal vagy a nélkül) 41,4%, míg diploma megszerzését a válaszolók 35,2%-a jelezte. Ezek az adatok azt mutatják, hogy az elképzelések szintjén törekednek az állami gondoskodásban élő fiatalok minél magasabb iskolai végzettséget szerezni, a kérdés csak az, hogy ezek a célok elérhetőek-e számukra, vagy csak meg nem valósult célkitűzések maradnak.

Milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnél szerezni?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	8 általánost	11	,6	,8
	Szakmunkás bizonyítványt	320	18,5	22,6
	Érettségit	200	11,5	14,2
	Érettségit + Szakmunkás bizonyítványt	383	22,2	27,2
	Főiskolai diplomát	328	18,9	23,2
	Egyetemi diplomát	170	9,8	12,0
	Összesen	1413	81,5	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	4	,2	
	nem vonatkozik rá	176	10,2	
	nem tudja	138	8,0	
	Adat	2	,1	
	Összesen	320	18,5	
	Összesen	1732	100,0	

Az állami gondoskodásban élők fentebb vázolt sajátosságai, a bukások nagyon magas aránya, a tanulmányi eredmények alacsony átlaga, a sokaknál jelentkező motivációhiány, a szakközépiskolai és gimnáziumi tanulók rendkívül alacsony aránya sajnos azt vetíti előre, hogy a kitűzött célok elérése sokak számára nem lesz kivitelezhető, pedig lehetséges és egyben kívánatos is lenne a magasabb iskolai végzettség megszerzése számukra.

A pályaválasztásban, az iskolázottsági célok meghatározásában a többség nem maradt egyedül, volt vagy voltak olyan személyek, akik tanácsukkal segítették a kérdezettek döntését. Ugyanakkor a válaszolók majdnem negyed része nem kapott senkitől sem tanácsot, segítséget pályaválasztásához.

A továbbtanulás kérdésében kaptál valakitől (pályaválasztást segítő) tanácsot?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	nem kaptam	223	20,0	22,5
	Igen, kaptam	768	68,8	77,5
	Összesen	991	88,7	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	4	,4	
	nem vonatkozik rá	115	10,3	
	nem tudja	5	,4	
	Adat	2	,2	
	Összesen	126	11,3	
	Összesen	1117	100,0	

A pályaválasztási tanácsadásban két csoport emelkedik ki, a legtöbbször - a válaszolók 69%-ának - a nevelők adtak segítséget, a tanárok pedig, 15,7%-ban segítettek tanácsaikkal a pályaválasztást.

Ki segített a pályaválasztásban? (kategória)

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	szülő	47	4,2	6,2
	rokon	27	2,4	3,5
	barát	25	2,2	3,3
	nevelő	527	47,2	69,0
	tanár	120	10,7	15,7
	ismerős	18	1,6	2,4
	Összesen	764	68,4	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	5	,4	
	nem vonatkozik rá	336	30,1	
	nem tudja	10	,9	
	Adat	2	,2	
	Összesen	353	31,6	
Összesen		1117	100,0	

/Kitekintés/

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

III.

”Nekem egyetlen egy ilyen hat éves kor előtti emlékképem van családról. Óvodás lehettem, középsős vagy nagycsoportos, nem tudom. Bent voltam a csecsemőotthonban, mármint hogy kicsiként, és bejött egy ember, és adott egy csomagot a kezembe és megkérdezte a nevelő, hogy mit kaptam és megmutattam neki, hogy mit kaptam, és kérdezte, hogy ki volt az az ember, és mondtam, hogy nem tudom, és akkor ő mondta, hogy ki volt, és akkor mondta, hogy apukám volt... És így ennyi. Magára arra az életszakaszra sem emlékszem, de ez a kép megmaradt. Amikor gimnáziumban összefutottam egy volt nevelőmmel, azzal a nevelővel, aki akkor mondta, hogy faterom volt, akkor így mesélt róla és akkor már biztosabb voltam abban, hogy ez tényleg megtörtént. Én addig csak úgy gondoltam rá, hogy valós-e vagy nem, vagy mi. Nem volt teljes az emlékkép. És akkor mondta, hogy igen, ez így történt.

K.J.: Tehát a veled történő dolgok tekintetében ennyi az összes momentum, amire emlékszel?

Ennyi, ez az egy.

K.J.: Oké. A te tapasztalatod szerint mikorra datálódik az első tudatos emlékkép?

Hát, hogy ha ezt nézzük, akkor ez 4-5.

K.J.: Tehát 4-5 éves korodra datálod te magad az első tudatos emlékképed? Onnantól tudod azt, hogy innentől emlékszem az életemre?

Igen.

Nekem eszembe jutott most valami. Amikor a csecsemőotthonból átvittekra, egy kastélyban működött a nevelőotthon. Ott volt egy hatalmas nagy terem, aminek a tetejét sem láttam és mielőtt bevittek oda, és becsukták az ajtót, azt mondták, hogy ott van a testvéred és ennyi. Arra emlékszem csak, hogy hatalmas magasan volt a kilincs.

K.J.: Hány éves lehettél?

5 körül, mert tudom, hogy az utolsó évét az óvodának onnan jártam, mert Barkasszal vittek, meg hoztak bennünket. Az utolsó évét az óvodából vagy az első osztályt, én már nem is tudom, de valamelyiket a kettő közül, azt már ott fejeztem be, vagy ott kezdtem, amikor átvittek oda. Utána kitűnt tesóm a képből.

K.J.: Ti hányan vagytok testvérek?

Tudomásom szerint, amit én tudok kb. 10, de..., szóval mindenféle emberektől.

K.J.: Ismered őket?

Igen, vagyis nem mindet, csak 3-at.

K.J.: *Mond el, hogy kiket ismersz!*

Az öcsémet, a nővéremet, meg a mostani legkisebb húgomat, aki azt hiszem 4 vagy 5 éves. Már mint úgy ismerem, hogy tudom, hogy van.

K.J.: *A többieket nem ismered?*

Tesómmal most pár éve, két éve vettem fel a kapcsolatot és ő mesél, hogy ki merre van, de ő sem ismer mindenkit.

K.J.: *Ugyanattól az anyától vagytok?*

Nem. Az öcsémmel meg a kicsivel igen. Apám részéről és anyám részéről is vannak testvéreim. Tesóm szokott mesélni ilyeneket. Meg ő is kérdezett tőlem.

K.J.: *És 6 éves korod előtről?*

Ez a kettő. Az egyik hogy hozták azt a csomagot a másik meg ez, hogy bevitték abba szobába, és mondták, hogy itt a testvérem.

K.J.: *Hány éves lehettél az első tudatos emlékképednél?*

4-5 lehettem szerintem, amikor a csomagos volt, mert akkor középsős vagy kiscsoportos voltam.

K.J.: *És akkor te már gondoskodásban voltál?*

Igen, akkor bent voltam a csecsemőotthonban.

K.J.: *Hány éves korodban kerültél be?*

Engem hazavitték a kórházból, de kb. 2 hétre rá a védőnő elvitetett. Mert mondták, hogy ilyen nagyon durván hagytak engem.

K.J.: *Mit tudsz ezekről az állapotokról?*

Hát az a hölgy, aki mesélt azt mondta, hogy alkoholisták voltak és tiszta...

K.J.: *Már az anyukád, meg az apukád? Ők házasságban éltek?*

Azt nem tudom, hogy akkor igen-e, de most igen.

K.J.: *Tehát ők most is együtt vannak és házasságban élnek?*

Igen.

K.J.: *Ez valami új keletű házasság? Mert mondd, hogy 10 testvéred van apától is anyától is itt-ott, amott, mindenféle kapcsolataikból, ebből 3-an vagytok összesen közös anyától. Ez azt jelenti, hogy ők a későbbiekben összejöttek újra? Vagy ők eleve együtt voltak, csak élettársi kapcsolatban?*

Igazából nem tudom. Csak azt tudom, hogy akkor együtt voltak, amikor elvittek, meg hogy most is együtt vannak. De mindenki félre nézett.

K.J.: *És akkor 10-en voltatok?*

Igen, amiről tesóm tud.

K.J.: *Bármi, aminek erőszak élménye volt, dereng-e neked 6 éves korod előttről?*

Nekem, csak a gettóból és az óvodából.

K.J.: *Te akkor is gettónak hívtad, vagy csak most hívod gettónak?*

Szerintem én amióta tudom, hogy mi ez, meg az, ahol élek, amióta tisztában vagyok vele, azóta így hívom.

K.J.: *És mi volt az az első erőszak-élményed, amit megtapasztaltál?*

Az, hogy nem akartam megenni az óvodában a spenótot, és ott kellett ülnöm órákat mellette. Aztán bejött az óvónő és mondta, hogy egyem meg, és én mondtam, hogy nem, és kiborítottam. Aztán bezártak a pincébe, hogy ott majd megtanulom.

K.J.: *Az óvoda pincéjébe?*

Igen.

K.J.: *És akkor már intézetben voltál?*

Igen. Nagyon sötét volt és, ottfelejtettek. És amikor jött a Barkasz, mert ki kellett menni az óvodából a buszmegállóba, akkor ugye én nem voltam ott, és jött a nevelő, de akkor már nem volt az óvodában senki. Előkeresték az óvónőt és kihoztak. Utána nem mehettem iskolába, mert nem beszéltem.

K.J.: *De óvodában voltál, akkor hogy?*

Igen, de pont amiatt csúsztam a későbbiekben, mert nem beszéltem.

K.J.: *Azért nem beszéltél, mert akkor ott voltál a sötétben?*

Igen, mert akkor nagyon féltem, tehát semmit nem éreztem, csak, hogy másznak a bogarak rajtam a sötétben.

K.J.: *Hány éves voltál akkor?*

Szerintem nagycsoportos. Meg az intézetben én voltam az egyik legkisebb, és csináltam én is apró-cseprő dolgokat.

K.J.: *Hogy emlékszel, szerették ők egymást, anyukád meg apukád?*

Én nem tudom, hogy szerették-e egymást.

K.J.: *Ezzel kapcsolatban nincs emlékképed, ami arra utalna, hogy ők szerették-e egymást?*

Nincs. Apám arcára sem emlékszem, amikor átadta azt a csomagot, csak azt tudom, hogy ott volt egy ember, és kérdezte a nevelő, hogy ki az.

Szoktam tesómtól kérdezni, hogy mi újság velük, de igazából szerintem nem szeretik ők egymást, mert náluk folyamatos az agresszió. Meg, ahogy tesómék is vannak...

K.J.: *Arról esetleg mesél a testvéred, hogy, amikor kicsi voltál, lett volna erőszakoskodás?*

Nem, öcsém 3 évvel fiatalabb, mint én.

K.J.: *Tehát amikor azt monddod, hogy a testvéred, akkor az öcsédre gondolsz?*

Igen, mert a nővéremmel nem beszélünk.

K.J.: *Értem.*

K.J.: *Az a helység mire emlékeztet, ahová beraktak, és mondták, hogy ott van a testvéred?*

Ez egy nagy háló volt. Emeletes ágyak voltak mindenfele, és volt egy nagy, hosszú asztal közepén, és hatalmas nagy ablakok.

K.J.: *Nem emlékszel rá véletlen, hogy milyen idős lehattél?*

5-6 szerintem.

K.J.: *Mekkora volt a testvéred, akire azt mondták, hogy az a testvéred?*

Igazából nem emlékszem az arcára.

Nagyobb volt, mint én.

K.J.: *Tehát ott nem csecsemők voltak, hanem nagyobb gyerekek?*

Nem, az egy rendes intézet volt.

Ez hol volt?

..... -Azt hiszem, hogy úgy hívták. Így utólag, gondolom, azért voltak olyan hatalmas termek.

K.J.: *Életed első íze, amit éreztél? Amire emlékszel! Az milyen íz volt?*

Nekem a cukros pörkölt. Nagyon zsírosan főzték a kaját, és a mamáék, akik a patronáló mamámék, mindig adtak egy hónapra való cukrot, tehát 1 kg cukrot, és amikor ilyen zsíros kaja volt, akkor abba mindig azt tettem.

K.J.: *Milyen íze volt?*

Édes. Zsíros, de édes.

Nekem van még korábbi első íz.

K.J.: *Van még korábbi első íz?*

Igen. A fekete negró. Az óvoda mellett volt egy kocsmá, és volt egy bácsi, és minden nap kaptam tőle egy csomag fekete negrót.

K.J.: *Egy egész csomaggal, csak úgy ajándékba?*

Igen. Nem tudom, hogy ki volt az, de minden nap, amikor mentem kifelé a Barkaszhoz, akkor jött a bácsi a kocsmából és kaptam egy csomag fekete negrót.

K.J.: *Oké. A következő ilyen - szintén csak ilyen impulzus jellegű - kérdés. A te emlékezeted szerint életedben először mikor érezted, hogy fázol? Mikor érezted azt, hogy dideregsz, hogy fázol?*

Nekem a pince.

K.J.: *Tehát ott, óvodás korodban?*

Igen.

K.J.: *Első ünnep? Tehát első, ami ünnep. Bármilyen születésnap, karácsony, húsvét tök mindegy, valamiféle szeretetteljes együttlét. Mikor, milyen körülmények között zajlott?*

Nekem az jutott eszembe, hogy ilyen 3. vagy 4. osztályos lehettem, és anyák napja volt. Én voltam az egyetlen gettós, és nekem kellett elmondani az anyák napi nagy verset, amit sírva mondtam el. Nem akartam elmondani, és kérdeztem, hogy miért kell, amikor nekem nincs itt senki, és csak azt mondták, hogy ne sírjak, hanem mondjam el. Aztán elmondtam.

K.J.: *Ez volt az első ünnepi emléked?*

Igen.

K.J.: *Amikor először láttad a saját véred, az mikor volt?*

Gondolkoztam, hogy eszembe jut-e más, de nem. 14-13 éves lehettem és falcoltunk.

K.J.: *Alkaron?*

A csuklón...

K.J.: *Ez volt az első?*

Igen.

K.J.: *Miért falcoltatok akkor?*

Mert nekem akkor kezdett rendeződni a fejemben, hogy ez van: gettós vagyok.

K.J.: *Tehát, hogy ez a sorsod?*

Beszélgettünk elég sokat, és elkeserítettük egymást.

K.J.: *Hány éves voltál, amikor először láttál erőszakot?*

Óvodás voltam, középsős vagy nagycsoportos. Nem tudom. Búcsú volt kint a faluban. Mondták, hogy egy valamit választhatok, és én kiválasztottam egy dömpert. Nem tudtam, hogy fizetni kell, meg ilyenek. Azt mondták, hogy választhatok valamit. Felvettem és elindultam vele, és elkezdett ordibálni az eladó, jött felém, én meg szaladtam a dömperral, mert nem értettem, hogy mit csinál. Amikor utolért, akkor kaptam egy hatalmas nagy maflást, és sirtam, és kérdeztem, hogy miért, hisz azt mondták, hogy egy valami az enyém. Aztán jött a nevelő, és elmagyarázta, hogy az úgy működik, hogy ezért fizetni kell, és utána vihetem.

K.J.: *Első simogatás? Mikor simogattak meg először? Simogatás vagy ilyen szeretetteljes érintés, ölelés, ilyesmi?*

Első vagy második. osztályos lehettem, és kaptunk egy kirándulást valahova, és ott volt anéni, akit nagyon szerettem, és úgy utaztunk, hogy az ölébe hajtottam a fejemet, és simogatta.

K.J.: *Hány éves lehettél?*

Olyan első-második osztályos.

K.J.: *Megvédenek. Az az érzés, amikor téged megvédenek? Tök mindegy, hogy valakitől vagy valamitől, de megvédenek. És itt nem egy rendszer védelméről beszélek, hanem személyes védelmet. Mikor volt először ez az érzés? Hány éves korod körül? Valaki biztonságot ad azzal, hogy megvéd.*

Nekem az jutott eszembe, amikor 14-15 éves voltam, és volt egy műtétem, és elég lassan mozogtam, és véletlen nekem jött egy gyerek a lakásotthonban, és úgy megverte , hogy el kellett orvoshoz vinni. Nálunk ez adott volt, kölcsönösen, nem volt hihetetlen érzés, hogy most először történt meg.

K.J.: *Első tehetetlenség? Amikor úgy érezted, hogy nem tudsz semmit tenni valamiért, ami neked nagyon fontos?*

Én minden karácsonykor azt kértem a Jézuskától, hogy vigyenek haza. Ezt már úgy egészen kicsi óvodás korom óta vagy első osztályos koromtól. Akkor, amikor 14 éves voltam karácsonykor, akkor jöttem rá, hogy már nincs mit tenni, hiába szeretném, ez így van, és ez ellen nem tehetek.

K.J. *Hány éves korodban kerültél be, hogy élted ezt meg, milyenek voltak az első napok, hetek, hónapok, és mi volt ennek a közvetlen kiváltó oka?*

Hát nekem így igazából talán az, hogy pár hetesen kerültem a csecsemőbe, utána átvittek ugyera, és amikor ott eladták a kastélyt, akkor voltam én, azt hiszem, a 11-et már betöltöttem. Onnan átvittekra, és akkorról helyeztek kira.

K.J.: *Tehát akkor a-i TEGYESZben voltál?*

Igen. Ott az átmenetiben. És onnan-ra helyeztek ki.

K.J.: *Milyen volt a TEGYESZbe bekerülni? Az átmenetibe?*

Az átmenetibe? Hát...

K.J.: *Hány éves voltál akkor?*

A 11-et szerintem már betöltöttem akkor. Nyár volt, úgyhogy biztos, hogy betöltöttem. De azt tudom, hogy semmit nem mondtak. Csak így szétszórtak minket. Mondták, hogy eladták a kastélyt, vagy visszavették, mindegy, nem is tudom, nem is emlékszem rá, de valami volt a kastéllyal, és én odakerültem. Még egy pár gyerekkel, de mindenkit másfele szórtak el. Így hárman vagy négyen kerültünk az átmenetibe, és mindenkit máshova szórtak el.

K.J.: *De mit jelent a máshova szórtak el?*

Ja, hát, hogy én mentem-ra...

K.J.: *Ja, értem, de most még maradjunk az átmenetiben. Milyen volt ott azt megélni?*

Jó volt, hogy többen mentünk.

K.J.: *Ti ott összetartottatok?*

Igen, tehát nekem az úgy gettó volt. Nem is nagyon tudtam azt, hogy átmeneti, hanem így olyan volt, mint egy másik gettó. Szóval elmondták a szabályokat meg ilyenek.

K.J.: És előtte te közvetlen hol voltál?

.....-án.

K.J.: milyen volt?

Nekem gyönyörű volt. Egy álom. Viszonyítási alapként van a többihez.

K.J.: Értem. És itt, ez mihez képest? Tehát ahhoz képest ez mitől volt rosszabb?

Volt 2 szoba, egy fiú meg egy lány, és végig csak emeletes ágyak voltak, de itt már nem úgy, mint ott a nagyszobában, kényelmesen, hanem egymás mellett, meg szoba közepén is kettő, meg végig körbe.

K.J.: Zsúfoltság volt.

Igen, nagyon durván.

K.J.: Nevelők milyenek voltak?

Igazából nem tudom. Az a baj, hogy ember sincs, aki így... azt tudom, hogy volt egy nő, akit az első pillanatban, mikor megláttam, nekem egy boszorkány volt. Ez a mostoha gonosz boszorkány. Ijesztő volt nagyon durván. A hangja is, meg a megjelenése is. Tőle féltam. Ő volt vagy az igazgatóhelyettes vagy valaki ilyen. Ő volt az, aki körbevitt. Tőle féltam, azt tudom, igyekeztem is nem a szeme elé kerülni. Bent ültünk a szobában. Vártunk. És volt ott egy tolokocsis fiú, akinek volt egy külön szobája. Hozzá lógtam be mindig. Ő mesélt dolgokat. Szóval nagyon okos fiú volt, csak izomsorvadása volt, és elég rosszul volt, és én mindig hozzá lógtam be, mert nem lehetett aludni.

K.J.: Más nem is volt ott nevelő veletek az átmenetiben, csak ez a néni, akivel nem mertél beszélni?

Nekem csak ő rémlik. Volt egy másik nő is, de ő csak a-t gondozta csak és néha átnézett.

K.J.: Értem. Mennyi időt töltöttél ott?

3-4 hetet, nem volt egy hónap se. Utána megérkezett az igazgató. A-i igazgató.

K.J.: Jött értetek oda, az átmenetibe.

Igen.

K.J.: És ő vitt titeket el?

Igen. Bejött, beültettek a kocsiba minket, és elvittek. Egész úton azon gondolkoztam a kocsiban, hogyan kéne meglógni. Így komolyan lejátszottam az agyamban hogy kiugrom a kocsiból meg ilyenek. Nem akartam oda menni. Mert jó volt amott.

K.J.: Mondott valamit útközben?

Nem. Ő ült elől a sofőr mellett, én meg hátul. És sírtam. Szóval így igazából nem. Akkor megkérdezte a nevem, mikor megérkezett, és mondta, hogy visz-ra. Egy fiatalabb srác volt a sofőr, és ő beszélgetett velem. Vagyis hát beszélgetett... néha hozzám szólt, mikor látta a visszapillantóban, szerintem, hogy valamire készülök. Vagy én nem tudom. Az nagyon hosszú út volt. Azt tudom, hogy életem egyik leghosszabb útja volt.

K.J.: Pedig-tól nincs olyan messze.

Nincs, nincs.

K.J.: *Mitől volt ez hosszú?*

Attól, hogy mikor beletörődtem, hogy nincs menekülési útvonal, akkor már csak néztem ki az ablakon, csak suhanni láttam mindent el. Meg az, hogy távolodtam attól a helytől. is messze van-tól, vagy nem tudom, de nem ott van, és hogy még messzebbre kerülök onnan, ahol jó volt. Ami szép volt, meg, amit gyerekként is jól éltem meg. Meg az, hogy féltem. Egyedül is mentem, meg ... á, fogalmam nem volt, hogy hova megyek. Meg biztos voltam benne, hogy nagyobbak is lesznek,.. Ja meg még arra gondoltam, hogy remélem lesz olyan idős, mint én.

Hogy lesz olyan idős gyerek, mint én. Mert előtte, ahol voltam intézetben-on, ott én voltam a legkisebb. Ott mindig gondoskodtak rólam, meg öltöztettek, mindig fésülgettek. Szóval így körülrajongtak, mert mindig én voltam a legkisebb. Kényeztettek. Az ott jó volt. Aztán megérkeztiünk-ra. És megláttam az intézetet, ahogy így kanyarodtunk befelé a sarkon. Mert a parkkal szemben van.

K.J.: *Ott, ahol a tere van.*

Igen. És bűn csúnya volt. Mondtam, Úristen. És akkor, amikor begurultunk a kapun, akkor éreztem, hogy, na, most innen aztán már tényleg sehova. Most már csak ez van. Most már itt kell lenni. Begurultunk az udvarra. Lent voltak a fiúk. Nagyon gáz volt, mert nagyon- nagyon sokan voltak. Több mint 200-an, és nagyon kevés volt a lány. És amikor bevonultunk, vagy begurultunk, akkor ott csak a fiúkat láttam. A darabosabbakat. Nagyon gáz volt. Meg ijesztő fejük is volt. Aztán bementünk, nem is..... Útközben, ahogy jöttünk, megálltunk egy nevelőnek a házánál. Tényleg. Egy nevelőnek a házánál és... ja, megmutattak neki, hogy én az ő csoportjába fogok kerülni. Tehát nem őt mutatták be nekem. És bodzaszörpöt csinált, vagy valami ilyesmit. Egy nagy pohárral a kezembe nyomott, és mondta, igyam meg. Mondtam, hogy nem kérem. Mondta, hogy igyam meg, így rám szólt. Megittam és nagyon rossz volt. Utána mentünk-ra. Bementünk. Fölvittek a szobába. 14 lány volt összesen. Abban a szobában. És ott is csak emeletes ágy volt. Aztán ott volt-i. Amikor őt megláttam, akkor megnyugodtam. Valami nyugalom volt bennem, hogy ez az, itt van azért... az jó volt. Aztán persze jöttek ilyen dolgok, hogy zoknimosás, takarítás, csicskáztatás, meg ilyenek, de úgy nem volt olyan félelmetes, mert együtt csináltuk.-val. Mi is megváltuk a magunk kis harcait, mert ő már régebben, előttem ott volt, és ő is akarta bizonyítani, hogy én régebbi vagyok, te meg új, meg ilyenek, de nem sokáig.. Nála ez kb. 1 hónapig, 2 hónapig élt.

K.J.: *Ez mit jelentett, hogy régebbi vagy új vagy? Hogy nézett ki?*

Ez úgy, hogy ő már régebb óta volt ott, hamarabb ért oda, mint én és ő ettől királyabb. Meg így egyébként mindenki.

K.J.: *Miben?*

Abban, hogy ő a főnök, vagy ők a főnökök, mert hogy ..

K.J.: *Tehát hierarchia van.*

Igen, igen.

K.J.: *Amiben az alárendelt attól az, mert ő új.*

Igen, igen, igen....ja.

Hálistennek én nem...verést meg ilyesmit nem. Szóval egymástól nem. Hanem inkább a nevelőiben. Párszor volt, hogy összeverekedtünk fiúkkal, de az meg már másért volt. Lopásért, ilyenek. Azért, hogy

– a hierarchia miatt - nem verekedtünk. Verés nem volt, csak ez a különbségérettetés. És ez csak addig tartott, míg új nem jött. Aztán voltak nevelők. Nem szerettem őket...

K.J.: Miért?

Azért mert ...megszoktam előtte, hogy normálisan bántak velem, mert ugye ott a legkisebb voltam, és jöttek reggel ébreszteni, meg fésülgetni, meg ilyenek. Már amikor a néni volt, mert volt egy másik aznéni, azt... hagyjuk. Itt meg a kutyát nem érdekeltem. De komolyan. Azt kérdezték meg, hogy : Hé, új, hogy hívnak? Ennyi. Semmi.

K.J.: Neveztek így, hogy új?

Igen. Nevelők.

K.J.: Iskolában milyen volt ez az időszak? Általános iskolát is csináltad. Előkerült e ott az, hogy állami gondozott vagy? Esetleg voltatok e többen abban az osztályközösségben, ahová jártál?

Voltunk. És az volt a furcsa, hogy ugye ez nyáron volt, és jött a szeptemberi iskolakezdés, akiket nem ismertem még a gettóból, velük egy osztályba kerültem. Azt hiszem hatan voltunk. Hatan vagy heten, valahogy így gettósok az osztályban. És volt, aki egy kicsit fogyatékos gyerek volt, testi fogyatékos gyerek, és ő volt az, aki legelőször felállt. Megkérdezték, hogy, hé, te honnan jöttél. És akkor mondtam, hogy innen a szomszédból, mert kb. 1 m volt a gettó meg az iskola között, és akkor beszólt az egyik gyerek, hogy te is eldobott vagy? Vagy valami ilyesmi szót használt és akkor odajött a és mondta neki, hogy igen. És velünk van. Tehát akkor így meg lett alapozva a pályám. Nyolcadikig ment ez így. Aztán sajnos nyolcadikban történt egy apró - cseprő dolog. Nagyon zűrös voltam és egy évig türtem egy lánynak, hogy folyamatosan megalázott.

K.J.: Ez mit jelent?

Azt, hogy bent voltunk az osztályban, szünet volt, és kiflit kaptunk csak uzsonnára, meg ilyesmi, és akkor beszólt, hogy legközelebb hozzon nekem vajat? Meg ilyen kis apróságok voltak. Meg hogy lelökte a ceruzámat, és mondta, hogy: jaj, hát nincs anyád-apád, aki vegyen másikat. Meg ilyenek. Szóval voltak ilyen kis apró-cseprő dolgok, és én egy évig, egy évig annak a lánynak türtem. És... iskola vége előtt két héttel mentünk hazafelé a tesióráról mind a 41- en az osztályból. És megbeszéltük, hogy elmegyünk fagyizni. És ez a lány azt mondta nekem, hogy ő most jó fej lesz, és meghív egy fagyira, mert úgy se tudom magamnak megvenni. És mondtam neki, hogy ez volt az utolsó előtti. Ha még egyet, csak valamit, mondasz, esküszöm, megöllek. Ez volt a főutcán. És rálépett a papucsomra.

K.J.: Direkt?

Igen. És azt mondta - hátrafordultam, ránéztem -, hogy, ha elszakad, akkor ő szól az anyukájának, hogy vegyen másikat, mert hogy neki van. És emlékszem, hogy ráfordultam, és bevartam neki egyet, nekiestem, és fél órán keresztül ütöttem. Nem bírtak leszedni róla az utcán. Aztán mikor leszedtek róla, akkor megígértem neki, hogy ha még egyszer csak rám nézel, elvágom a torkod. Össze kellett varrni a lányt, meg ilyenek, és nagyon rossz volt, mert felfüggesztettek, feljelentettek súlyos testi sértésért, ki kellett fizetnem a látlelet számláit, és akkor bejöttek a szülei. Be a gettóba. Ott álltam az óra alatt, mert mindig ott kellett állni. És aztán azt mondták, hogyha nyilvánosan, falu szinten bocsánatot kérek, meg az iskolában is mindenki előtt, akkor visszavonják. És én ezt sose ejtettem ki a számon.

K.J.: Tehát nem kértél bocsánatot?

Soha.

K.J.: És akkor rendőrségi ügy, feljelentés.

Nem. Azt mondta a nő, hogy ha ezt megteszem, akkor visszavonják. Én mondtam a nőnek, hogy nem fogom megtenni, mert megérdemelte, és még egyszer ugyanígy csinálnám, ha ez így történne. Megkérdezték mi történt, én elmondtam. Aztán elmentek az iskolába is, hogy ez tényleg így történt, és utána ők kértek elnézést. De ki kellett fizetnem a látogatást. Meg visszavonták a feljelentést.

K.J.: *Tehát visszavonták így is. És akkor hogy kaptál felfüggesztetet?*

Ja, felfüggesztettek az iskolából.

K.J.: *Ja, hogy ott függesztettek föl.*

Igen, az iskolában. De aztán visszaengedtek. És utána nagyon rossz volt, mert mindenki félt. Szóval nagyon rossz érzés volt, mert bementem és eltűnt mindenki a folyosóról. Ciki volt.

K.J.: *És a csaj?*

Hát az volt a baj. Vagyis hát neki előnye volt, hogy hosszú haja volt. És csak a baloldalát törtem neki össze. Szóval így az is kellemetlen volt, hogy mikor találkoztunk az utcán, akkor csak így volt haja.

K.J.: *De hogy kommunikáltatok ti utána?*

Rám se nézett. De utána már lelkiismeret-furdalásom volt.

K.J.: *Az alatt az egy év alatt, amíg ez ment ellened, addig te jelezted ezt bárkinek is? Próbáltál bárkitől is segítséget kérni?*

....., a barátnőm, ő ugye osztálytársam volt. Ő egy párszor meg akarta verni, de sosem hagytam neki. Mert mondtam neki, hogy ne foglalkozzon vele. De nem, nem szóltam senkinek, mert minek....

K.J.: *Felnőttek sem szóltál, senkinek? És miért?*

Nem ,mert úgy voltam vele, hogy majd leszokik róla. Aztán teltek – múltak a hónapok és nem szokott le...

K.J.: *De miért nem jutott eszedbe, hogy felnőttek szóljal?*

Azért, mert úgy voltam vele, hogy meg tudom én magam védeni, nem megyek én segítséget kérni. Igazából ez volt. Nem kértem segítséget soha. Elintéztem mindent magam.

K.J.: *De egy évig nyomta az agyadba ezt.*

Hát igen. Aztán így sok lett. Aztán persze gettóban is megkaptam a magamét, de hát...

K.J.: *Miért?*

Azért, mert szégyent hoztam a nevelőkre. Tehát nem azért, amit tettem, igazából meg sem hallgattak. Meg sem kérdeztek.

K.J.: *Milyen volt a kapcsolatod a nevelőotthonban a nevelőkkel?*

Őszinte leszek. Volt egy nevelő. Nem húztam nevelőkhöz. De volt egy nevelő, akit nagyon csúnyán kihasználtunk. Amikor kellett valami, el akartunk érni valamit, akkor hozzá mentünk, mert tudtuk, hogy ő szeret minket, vagyis hát szeret minket. És rajta keresztül el tudjuk érni, amit akarunk. Tehát ezek ilyen dolgok, hogy kimenő, vagy, hogy kapjunk már nadrágot.

K.J.: Ez mit jelent, hogy hozzá mentetek?

Ő volt az igazgató felesége. Odamentünk, és mondtuk, hogy néni, nekünk új nadrágra lenne szükségünk. Ő meg mondta, hogy jó, hozzatok egy régi, ami el van szakadva. Mert be kellett ugye leltárilag bizonyítani, hogy az rossz, nem használható. És partner volt, mi meg éltünk a lehetőséggel.

K.J.: Általában szeretted a nevelőket ott bent?

Egyetlenegy.

K.J.: Többit miért nem?

Azért mert...mert mocskok voltak.

K.J.: De miben voltak mocskok?

Abban, hogy van, amelyik fizikailag bántott minket, a másik meg lelkileg. És a fizikait... Mit tudom én, volt egy kommandós, akit örültség miatt tanácsoltak el, és fölverték hozzánk. És, ha rá akartunk gyűjtani, vagy ilyesmi, akkor ki kellett bírunk az ütését, vagy a feladatát, és akkor lemeheztünk.

K.J.: Fiúknak, lányoknak egyaránt?

Egyaránt.

K.J.: És a lányokat hogy ütötte?

Mellkasba, meg, ami feladat volt. Bevert mellkasba, és ha kibirtad, és még volt kedved lemenni cigizni, lementél. Nem nagyon volt náluk különbség, hogy fiú vagy lány.

Mi is cseréltünk helyet a virággal odabent. A virágtartóban a virág helyett, ugyanúgy, mint a fiúk.

K.J.: És a többi nevelővel mi volt a gáz? Mondtad, hogy a többit sem szeretted.

Volt ez a kommandós. Akkor volt egy rendőr. Egy nyugalmazott rendőr. Ő meg így... szóval ő meg másképp közeledett hozzánk, mint ahogy egy nevelőnek kellett volna. Mármint lányokhoz. És senki nem... tőle például ezért féltem, meg gyűlöltem is. A nők, azok meg... azok meg csak bejöttek, ránéztek az órára, mikor lesz reggel, takarodjatok a szobátokba, büdös kis kurvák, és akkor kész. Ajtó becsuk, redőny behúz. Igazából azt gyűlöltem bennük, hogy nem lehetett hozzájuk közeledni. Akkor, amikor arra vágytam, hogy megsimogasson valaki, akkor ahelyett azt mondta, hogy mosd már föl, légsz, a padlót helyettem. Szóval nem... nem lehetett. És ezért...

K.J.: Mit nem lehetett?

Nem lehetett anyaként, melegségért, gondoskodásért hozzájuk menni. Csak, amikor délutáni ruhát kaptuk, meg ilyenek. Ami muszáj volt. Ami elő volt írva. És nekem mindig igényem volt rá. Pont azért, mert mindig haza akartam menni, mindig azt kívántam, hogy hazavigyenek. Pont azért volt, mindig igényem volt rá, hogy legalább egy olyan ember legyen, aki... aki azért másképp is néz rám, mint egy leltári számra. És ők nem...

A kintiek hívtak még bennünket ilyen állami dögöknek, meg ilyenek szóval.... Tudod.

K.J.: Minek?

Ilyen... megvolt a szó, hogy állami és utána mindig valami jelzőt raktak, hogy vagy dögök, vagy fattyak, meg ilyenek.

K.J.: *Állami fattyak, állami dögök?*

Mindig volt valami.

K.J.: *Értem.*

K.J.: *Első barát. Hány éves korban?*

Timi: *Nekem 15. Akkor, amikor megismerkedtem-val.*

K.J.: *Első szerelem?*

22.

K.J.: *Első alkoholfogyasztás*

nekem 12.

K.J.: *Első cigi?*

Timi: *12*

K.J.: *Intézetből az első kimenő? Szabad, kötetlen. Kimenő. Nem eltávozás. Kimenő.*

Amit egyedül tettem meg, azt 12-13 éves korom körül.

K.J.: *Szökésben az intézetből?*

Én 15 voltam, ... meg 14, és világot akartunk látni. Megterveztük az útvonalat és elvállaltuk az 5 órás sepregetést, és elindultunk. Eljutottunk a következő faluig, és meglátogattuk a volt gettós társunkat, aki mondta, hogy reggelizzünk meg. Kérdezte az anyukája, hogy mit csináltok itt? És mi mondtuk, hogy szabadnap van a suliban. És, amikor reggeliztünk, akkor már jött az igazgató a rendőrrel. És mi meg akartunk lógni.

K.J.: *Anyuka beszólt?*

Én nem tudom, de oda jött először. Szerintem tudta, hogy oda megyünk. A szántóföld volt mögöttünk, és ki akartunk menni a hátsó ajtón, de elfelejtettük kinyitni, és így elkaptak.

K.J.: *Intézetben először egy egész kiló kenyér látvány?*

Nekünk nem volt.

K.J.: *Első könyvtárlátogatás, hány évesen volt?*

11.

K.J.: *Első mozi?*

21.

K.J.: *Első születésnap felkösöntés?*

18.

K.J.: A középiskolától napjainkig hogy alakult az életed?

Nem akartam tanulni. Én már a 8. osztályt, az általános iskolát sem akartam, de befejeztem. De nem lehetett elmenni a faluból, mert volt ott gimnázium, ezért csak azt lehetett választani. Ott volt egy határrendészet és egy sima gimnázium. Érdekesebbnek tűnt a határrendészet, ezért határrendészetre mentem. Azért nem akartam már az általános iskolát sem, mert azt mondták, hogy úgy sem tudom befejezni és ne is erőlködjek, mert nem fog menni, nem tudom majd befejezni.

K.J.: Kik mondták?

Bent a nevelők, és akkor is, amikor tanulás volt délután. azt mondták, hogy nem kell ezt erőltetni, elég a kettes. Ez is benne volt, hogy majd odavágom, hogy sikerült. Amikor megvolt a 8, akkor azt mondták, hogy úgy sem fognak felvenni a középiskolába, és amikor mégis felvettek, akkor nagyon örültem, hogy naná mégis sikerült.

K.J.: Hova? Ott helyben?

A gimnáziumba határrendészetre, helybe, mert nem lehetett elmenni.

K.J.: Mit jelent, hogy nem lehetett elmenni? Máshová nem lehetett csak helyben?

Igen, mert ott volt gimi és szakközép is, és ha a kettő közül muszáj valahová menni, akkor inkább a gimi.

K.J.: És ha neked olyan középiskolai vágyaid lettek volna, hogy valahová az ország más pontjába akartál volna menni, akkor nem mehettél volna oda?

Nem, mert egy helyben volt a gimnázium, és mondták, hogy ott meg lehet kapni az érettségit is, és így nem lehetett máshová menni, meg hogy szem előtt legyünk. Meg hogy felesleges más városban hepajt csinálni, mikor ide is mehetünk.

K.J.: Mert, hogy jogilag mehettél volna, csak ezt preferálták?

Igen. Csak nem engedtek, és akkor nem is néztem szét egyáltalán, hogy milyen lehetőségeim lehetnek még az életben, hanem oda mentem.

K.J.: Volt, aki élt ezzel a jogával és fittyet hányt rájuk?

Igen, de őt át is helyezték. Elment-ra, erre a védőnő valamire, és át is tették-ra, hogy ne szégyenítse a-i gettót. Mert ez anyagilag is költséges lett volna az intézetnek a kolesz és útiköltség miatt.

K.J.: Ez mikor volt?

15 évesen, mert évvesztes voltam. Nagyon gáz volt a gimi, az általános iskola elment.

K.J.: Ez 90-es évek? 8 évvel ezelőtt, akkor 2000-ben volt.

Elmentünk együttval a suliba és elmentünk dolgozni, mert úgy voltunk vele, hogy, ha már gimi, ott külsősök is járnak, és nagyon akartuk élni a kinti életet, nem akartuk, hogy külsőleg látszódjon, hogy gettósok vagyunk. Nem akartunk egyenruhába menni, de aztán mégis kiderült, hogy kik vagyunk, és akkor már visszavettük ezt a szintet, mert nem akartunk már különbnek látszani, mint a többiek, mert így is, úgy is kiderült, hogy gettósok vagyunk, és már hülyén jött ki, hogy rendes kinti ruhákat

hordtunk. Dolgoztunk és vettünk tök jó elegáns ruhákat, és már nem használtuk őket, hanem maradtunk annál a lepukkant cuccnál, mert ezt várták el, ez volt a trendi. Bekerültem gimibe, és volt egy német- tőri tanár, aki egy... volt. Az első nap közölte: mi állami gondozottak vagyunk, ezért a 4 évre előremenőleg nehogy számítsunk kettesnél jobbra. Semmiből se, se németből, se töriből. Megkérdeztük, hogy miért, és azt mondta, mert állami gondozottak vagyunk. Ennek az előzménye az volt, hogy emiatt a tanár miatt egy gyerek nem mehetett főiskolára, mert érettségien elkövetett valamit a tanár ellene, és a gyerek helybenhagyta a tanárt. És utána minden gettósnak ez volt a sorsa. És ettől kezdve a 4 év arról szólt, hogy folyamatos megaláztatás. Én nem adtam alább, nem hagytam, hogy megalázzon, és felvettem azt, amit ő: ha beszólt, én is beszóltam neki. Folyamatos igazgatóik és fegyelmik következtek. Verekedések és zúrók is voltak.

K.J.: Ott a gimiben volt más afférod is, mondjuk a tanárokkal? Milyen egyéb más lenyomata volt annak, hogy te állami gondozott vagy?

Miután felvettem a kesztyűt a tanárral és úgy viselkedtem vele, ahogy ő velem, így már a többi tanár is mondta, hogy hozom azt a tipikus formát, amit egy állami gondozott hoz. Amikor én mentem, hogy problémám van azzal, hogy az első nap megbélyegeznek akkor közölték, hogy nem jól látom, és biztos bemagyarázta ezt nekem valaki. Megkérdezték az osztályt és egyetlen gyerek volt, aki kiállt amellett, hogy tényleg megtörtént ez a kijelentés a tanár részéről. Attól kezdve ő sem volt az iskola szívügye. Már a tanárok is így álltak ehhez és folyamatosan tárgyalt a gettó és az iskola. Többször ki akartak csapni, csak nem jött össze. Mindent vissza tudtak vezetni ehhez, és nem tudtak kitalálni olyan dolgot, ami miatt kidobhatnak.

K.J.: Odabenn a középiskolai időszak alatt az intézeti életed? Az milyen volt? Mi változott?

Az, hogy én más lettem, mint a többiek, mert én középiskolába mentem. Nálunk nem volt trendi továbbtanulni. Szakmunkásra mentek a fiúk nagyja, akik így akartak kezdeni magukkal valamit, azok elmentek egy kőműves szakra. Nem volt trend a gimibe, a nagy tervek meg a világmegváltás. Kicsit kívülrre kerültem és nem voltam már az a tősgyökeres gettós köztünk. Megváltozott minden egyik napról a másikra, mert én már nem a tipikus példa akartam lenni. Hál istennek az volt a jó, hogy nem voltam egyedül, hanem-val ketten voltunk. Együtt mentünk továbbtanulni, és együtt is kerültünk ki a körből. Voltak szívatások ezzel kapcsolatban. Nálunk a gimnázium úgy nyilvánult meg, mintha ilyen nevelői oldalra kerültünk volna. Tehát előtte, amikor bunyót terveztünk és voltak az éjszakai szívatások, akkor mindig összejöttünk és megbeszéltük, de már egyre kevesebb infót osztottak meg velünk és kevesebb dologba vettek be bennünket. Mert ha mi gimibe megyünk, meg okosak akarunk lenni, akkor tutira megyünk a nevelőkhöz, és már nem tartoztunk közéjük, és ez gáz volt. Hiába próbáltuk magyarázni, és egyre nagyobb szarságokat követtünk el, hogy nekik is bizonyítsuk azt, hogy nincs igazuk, csak amellett, hogy gettósok vagyunk, akarunk lenni valakik.

K.J.: Milyen megnyilvánulások voltak, amikor ezt éreztétek?

Az, hogy kajánál az az asztal maradt üresen, ami közelebb volt a nevelői asztalhoz. Volt egy hosszú asztal az ebédlőben, ahol a nevelők ettek, és mi meg szétszórva, és az ehhez közelebbi asztal maradt üresen. Előtte úgy volt, hogy azt mondták, hogy lányok, gyertek a sor elejére, hogy ne várjatok! De aztán már fittyet se vetettek ránk. Ha beszéltek valamit, akkor felszínesen. Nem az volt, hogy tőlünk kérték segítséget, hogy a mi szobánkból mehessenek, mert addig mindig onnan lógtak, hanem megoldották máshonnan. Utána hiába próbáltunk menni a hülyeség után, és elmagyarázni, hogy ez nem úgy van, és ez nem változik, és nem úgy történt, de hiába.

Egy idő után már feladtuk, mert annyi embernek kellett megmagyarázni, hogy mi történt, meg, hogy semmi nem változik meg azzal. Közbe meg jöttek a nevelők, a másik oldal, akik folyamatosan támadtak bennünket, hogy nem kell tanulni, ne erőlködjünk. Mi csak álltunk középen és a világ meg ment körülöttünk. Csak ketten voltunk egymásnak, és ez nagyon gáz volt. A kintiek utáltak minket, mert bentiek vagyunk, és semmi. Mindenkinek meg kellett magyarázni valamit, amit lát vagy gondol.

K.J.: A nevelők mennyire segítettek ezt a társtalanul- maradottságot?

Semmivel. Próbáltuk ecsetelni a problémánkat, erre azt mondták, hogy oldjuk meg, mert gimnáziumban vagyunk.

K.J.: *Tőlük is jött ilyen impulzus? Mint a sorstársaitoktól?*

Igen. Jött az, mert nálunk az korszakváltó volt, hogy mi gimnáziumba mentünk. Mert ez addig nem volt, csak egy-két kirívó eset. Nekik lehetett. Azt mondták, hogy oldjuk meg. Így megoldottuk azzal, hogy hazamentünk, bent ültünk a szobánkban és dugiban tanultunk.

Leérettségiztem. Aztán úgy jöttem ÁGOTA táborba, hogy magamtól. Mert előtte küldtek. Először küldtek, és akkor így ugye nem fogadtam el az egészet. Ki nem álltam az egészet, viszont, mikor a másodikra mentem, már jó volt.

K.J.: *Azért volt rossz, mert küldtek?*

Igen, mert fogalmam sem volt, hogy merre, csak annyit mondtak, hogy pakolj össze és menj. Tudom, hogy volt egy táborzáró, amit ugyanúgy fikáztam. Már akkor is mondtam magamnak, hogy nem engedhetem meg magamnak azt a luxust, hogy sírjak ennyi ember előtt, mert én ezt tök gáznak tartottam, hogy mások megengedik maguknak. Majd otthon voltunk egy snassz szürke hétköznapon és elkezdtünk beszélgetni a táborról. Akkor értettem meg azt, amit a táborzáron mondtál, akkor engedtem meg magamnak, hogy megérintsen. Meg akkor már ott volt, és bennem akkor fogalmazódott meg, hogy akarok ezzel kezdeni valamit, de nem tudom, hogy mit. Ekkor jött a következő tábor, ahol már...

K.J.: *Ki az a*

4-5 éves kislány.

K.J.: *Ott bent a gyerekotthonban?*

Igen! Ez egy kapcsolat volt.

K.J.: *Mi az, ami megérintett téged abból az ÁGOTA táborból? Ami hatott?*

Ami nagyon durván hatott rám, az volt, hogy addig csak éltem az életem, amit ki lehetett próbálni, azt én mind megtettem. Nem voltam az emberekkel szemét, csak amit az élet adott, én mindent kipróbáltam. Drogtól kezdve mindent. Én végig azt gondoltam, hogy én egy táplálékmaradék vagyok. Leginkább az, ami engem megerősített, az a „te is lehetsz valaki”, és nekem ebben benne volt minden: a szeretet, az elfogadás stb. Ja, és, amiről nem csak beszélünk, hanem amit megérezek. Lehetőségem volt azóta megérezni azt, amikor te is lehetsz valaki. Ez a mondat volt, ami hatott. Jött a következő tábor, amit én komolyan vettem, de még akkor is gyerekként. Majd a következő táborban már szerettem volna belelátni. Tudatosan választottam ezt a főiskolát. Ott volt, akit folyamatosan nap, mint nap én neveltem és szerettem volna jól nevelni. Tudtam, hogy akarok itt kezdeni valamit az alapítványnál, nem voltak nagy terveim, meg vágyaim csak azt tudtam, hogy akarok itt valamit kezdeni. A főiskolát tudatosan akartam, meg akartam tanulni magamról egy-két dolgot és tudatosan akartam - értsd jól- szeretni. Nem akartam hibát elkövetni gyerekekkel szemben.

K.J.: *Okosan akartál szeretni?*

Igen, a szó jó értelmében. Ezért jöttem ide a főiskolára. A mindennapjaiban meg kapaszkodni akartam abban, hogy ért egy elég nagy pofon az elmúlt időben, és próbálok kapaszkodni, hogy ne vigyen vissza abba az időszakba, amikor nem bízok senkiben, nem akarok oda visszaesni, hogy nem érdekelnek az emberi kapcsolatok. Túl sok minden van, ami sokat adott nekem és nem akarom elveszíteni. Most, az utóbbi időben ezzel küzdöttem, hogy egy csalódás miatt ne kerüljek vissza. A

legnehezebb bízni, bízok azokban, akik eddig voltak, de új kapcsolat, emberben, az nehéz. Amit csinálók azt szerintem, jól csinálom, magamhoz képest.

Csak abban bízom meg, aki irányában nem fordul meg a fejemben, hogy nem fog átcsapni, de bármilyen dolog is lehet. Most már még erősebb, mert nagyon durván a bizalmam bánta az utóbbi időt, és hihetetlenül átértékeltem azt, hogy megtanultam bízni, és ez annyi mindent felszabadított bennem. Sok emberben bíztam meg hirtelen, aztán jöttek vissza a pofonok, így bezártam. Most már csak azokban bízok, akiknél tudom, hogy nem jön vissza. Tudom, hogy ez valahol nem jó, nagyon kevés ilyen ember van. De ez ad nekem biztonságot, a bizalom. A megbocsátásról: azt én nem, én

képtelen vagyok rá. Nem, aki nagyon megbántott, azt én kiutálom. Nem tudom... ”

4.5 Önállóság a mindennapi életben

4.5.1 Az intézményen kívüli nem hivatalos ügyintézés

A különféle, hivatalos és nem hivatalos ügyek intézése, a mindennapi élettel együtt járó teendők. Kutatásunk során arra is választ kerestünk, hogy a gondozásban élő gyerekek ezen ügyek intézésében milyen mértékben vesznek részt, ebben a tekintetben mennyire önállóak, hiszen ez befolyásolhatja a társadalom felnőtt világába való beilleszkedésüket az intézetből való kikerülés után.

Erre vonatkozó első kérdésünkben az alábbi táblázatban felsoroltakat kérdeztük meg: A táblázat az egyes teendők intézésre vonatkozó leggyakrabban adott válaszokat mutatja.

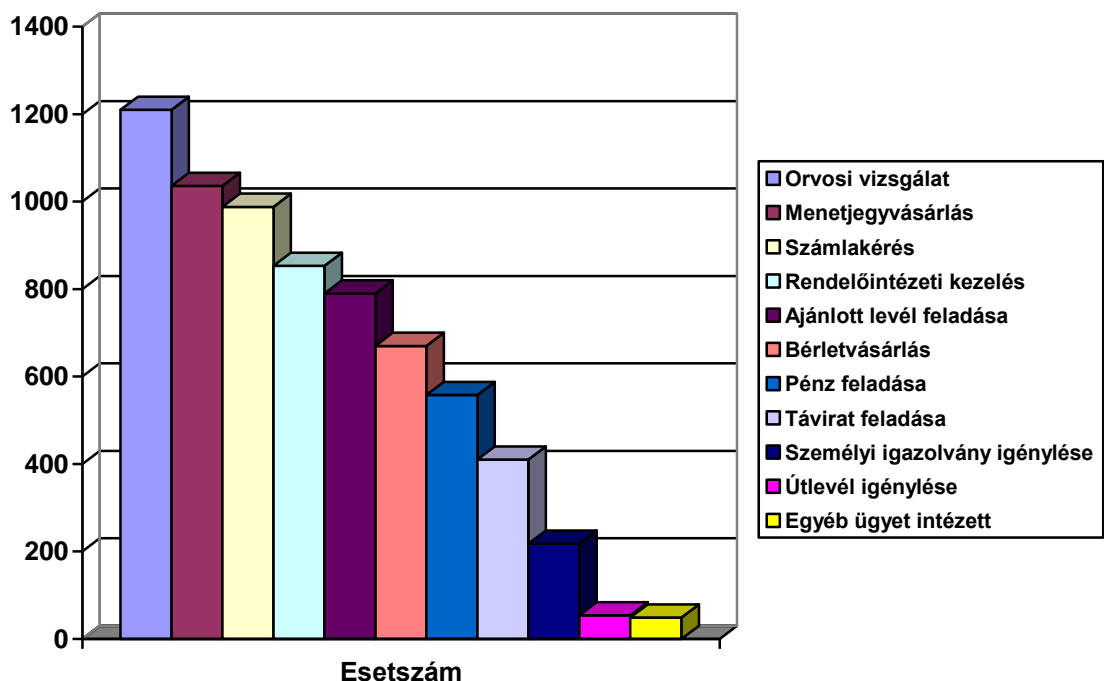
	Leggyakrabban említett válasz
Intézte-e már menetjegyvásárlást pénztárnál	Igen, önállóan már intéztem
Kért-e számlát vásárlás után	Igen, önállóan már intéztem
Ment-e orvoshoz?	Igen, önállóan már intéztem
Ment-e rendelőintézetbe?	Igen, önállóan már intéztem
Intézte-e már ajánlott levél feladását a postán	Még nem intéztem
Intézte-e már pénz feladását a postán	Még nem intéztem
Intézte-e már távirat feladását postán	Még nem intéztem
Intézte-e már bérletvásárlást pénztárnál	Még nem intéztem
Intézte-e már személyi igazolvány igénylését	Még nem intéztem
Intézte-e már útlevel igénylését	Még nem intéztem
Intézte-e egyéb ügyet?	Még nem intéztem

	Arány a válaszadók %-ában
Még nem intézett az otthonon kívül ügyet	45,5
Csak kíséreléssel intézett ügyeket	15,5
Önállóan intézett ügyeket	39

A megkérdezettek közel fele (45,5%), még nem intézte a kérdőívben felsorolt ügyek egyikét sem az otthonon kívül. Közel minden ötödik válaszadó (15,5%) intézte már az általunk felsorolt teendők valamelyikét, de csak kíséreléssel. A gondozásban lévő fiatalok 39%-a nyilatkozott úgy, hogy önállóan is intézett már bizonyos ügyeket.

	Esetszám	Arány az esetek %-ában
Elment orvoshoz	1210	81,8
Menetjegyvásárlás pénztárnál	1036	70,0
Számlakérés vásárláskor	988	66,8
Elment rendelőintézetbe	853	57,6
Ajánlott levél feladása	790	53,4
Bérletvásárlás pénztárnál	670	45,3
Pénz feladása a postán	558	37,7
Távirat feladása postán	410	27,7
Személyi igazolvány igénylése	218	14,7
Útlevél igénylését	54	3,6
Egyéb ügyet intézett	49	3,3

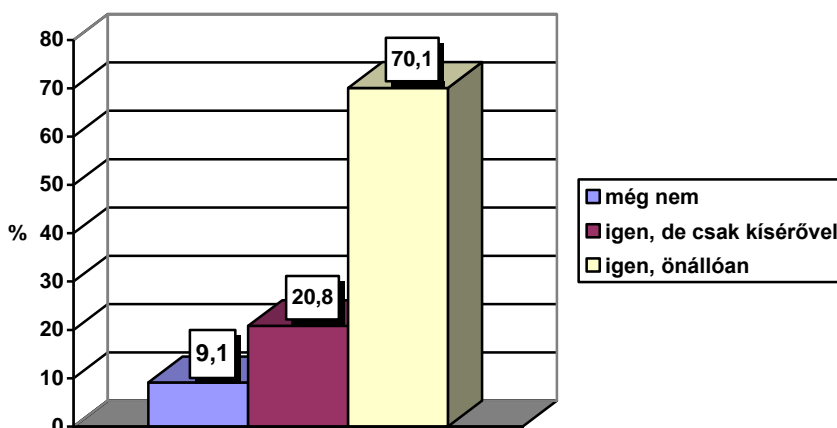

A kísérő nélkül, teljesen önállóan intézett napi teendők közül leggyakrabban az orvosi rendelésen való részvételt említették, az összes önállóan intézett ügyek 81,8%-ában. Ezt követi a pénztárnál történő menetjegyvásárlás (70%), valamint a vásárláskor történő számlakérés (66,8%).

Ment-e orvoshoz önállóan?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem	157	9,1
igen, de csak kísérővel	359	20,8
igen, önállóan	1210	70,1
Összesen	1726	100,0

Vett-e már részt orvosi vizsgálaton?

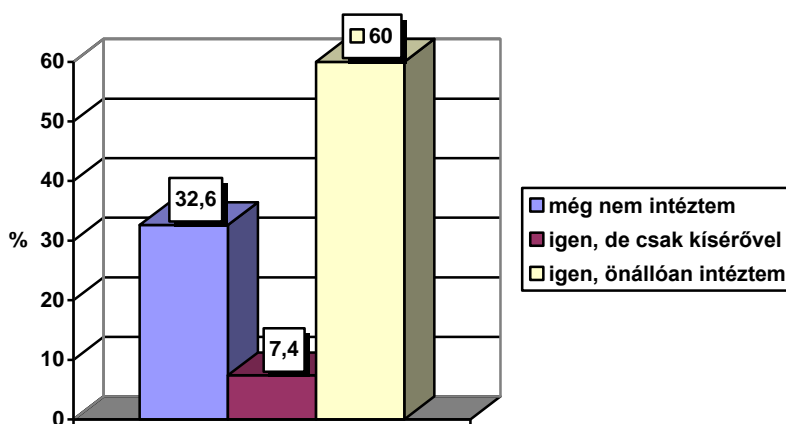

A válaszadók 70%-a nyilatkozott úgy, hogy vett már részt egyedül orvosi rendelésen, még alig valamivel több, mint a megkérdezettek ötöde (20,8%) csak kísérelővel látogatta mag orvosát. A mintába került gyerekek 9,1%-a nem járt még önállóan, kísérelő nélkül orvosi rendelésen.

Intézte-e már menetjegyvásárlást pénztárnál?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	562	32,6
igen, de csak kísérelővel	128	7,4
igen, önállóan intéztem	1036	60,0
Összesen	1726	100,0

Intézte-e már menetjegy vásárlását pénztárnál?

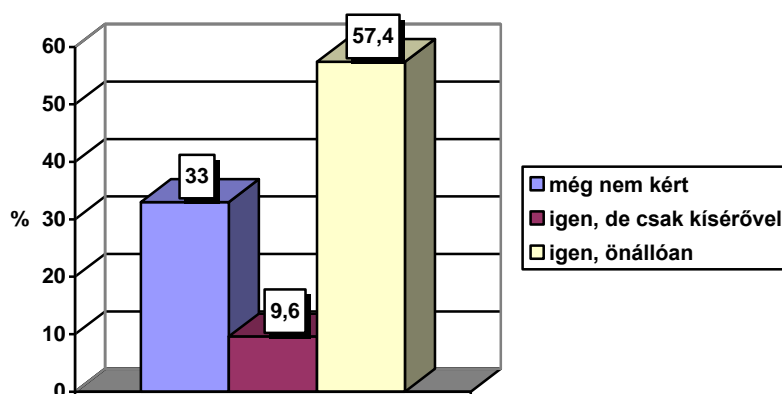

A megkérdezettek egy harmada (32,6%) még nem vásárolt önállóan menetjegyet jegypénztárnál, 7,4% pedig csak kísérelő segítségével. A gondozásban élő gyerekek többsége (60%) viszont már egyedül, önállóan is vásárolt menetjegyet valamely jegypénztárnál.

Kért-e számlát vásárlás után?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem kért	569	33,0
igen, de csak kísérővel	165	9,6
igen, önállóan	988	57,4
Összesen	1722	100,0

Kért-e számlát vásárlás után?

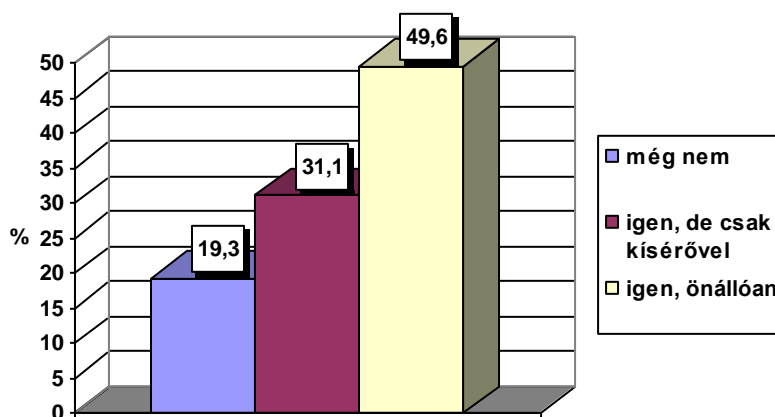

Hasonló az arány a vásárlás után történő számlakérés esetében is. A megkérdezettek egy harmada még nem, 9,6% pedig csak kísérő jelenlétében kért számlát. A válaszolók több mint fele (57,4%), azonban önállóan is intézte már a számlakéréssel járó feladatokat.

Ment-e már rendelőintézetbe önállóan?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem	332	19,3
igen, de csak kísérővel	536	31,1
igen, önállóan	853	49,6
Összesen	1721	100,0

Volt-e már rendelőintézeti rendelésen?

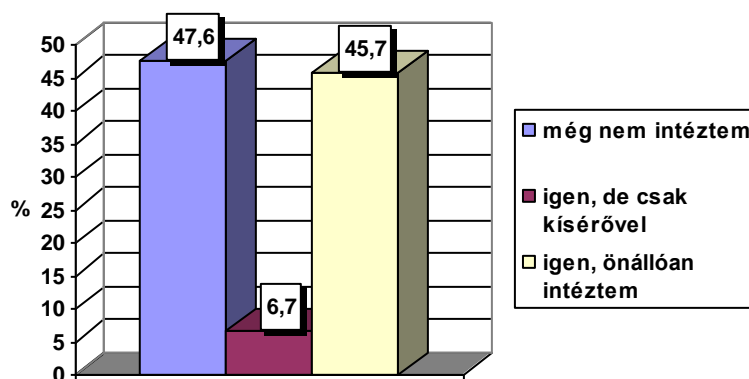

Rendelőintézeti kezelésre nem ment önállóan a megkérdezett gyerekek 19,3%-a, 31,1% pedig csak kísérővel vett részt ilyen jellegű rendelésen. A válaszolók közel fele (49,6%) azonban már egyedül is járt rendelőintézeti kezelésen.

Intézte-e már ajánlott levél feladását a postán?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	822	47,6
igen, de csak kísérővel	115	6,7
igen, önállóan intéztem	790	45,7
Összesen	1727	100,0

Intézte-e már ajánlott levél feladását?

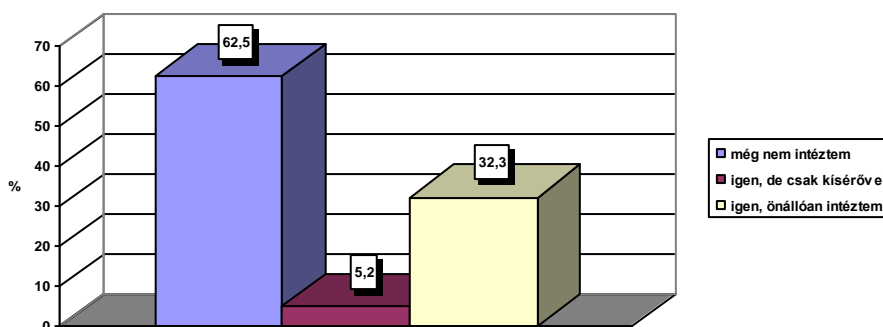

A postai szolgáltatások közül az ajánlott levél feladásával kapcsolatos teendőket közel fele-fele arányban intézték, ill. nem intézték a kérdezettek. 6,7% azok aránya a mintában, akik ezt a dolgot részben önállóan intézték csak.

Intézte-e már pénz feladását a postán?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1080	62,5
igen, de csak kísérővel	90	5,2
igen, önállóan intéztem	558	32,3
Összesen	1728	100,0

Intézte-e már pénz feladását?

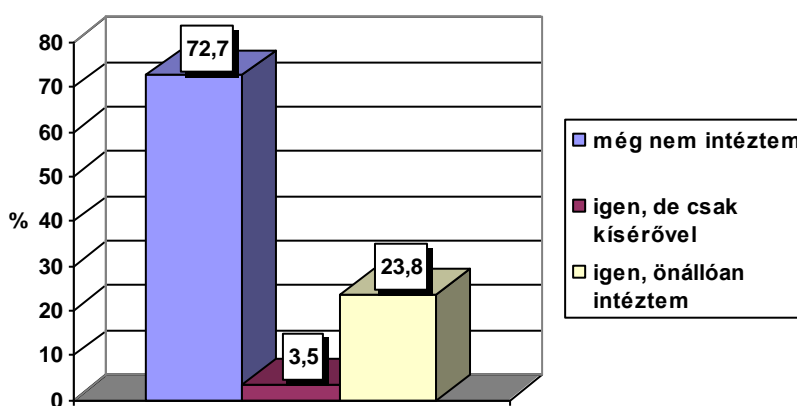

Pénz feladását a többség (62,5%) még nem intézte önállóan. Csak minden harmadik (32,3%) válaszadó nyilatkozott úgy, hogy adott már fel önállóan pénzt postán. 6,1% csak kísérővel vette igénybe ezt a postai szolgáltatást.

Intézte-e már távirat feladását postán?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1253	72,7
igen, de csak kísérővel	61	3,5
igen, önállóan intéztem	410	23,8
Összesen	1724	100,0

Intézte-e már távirat feladását?

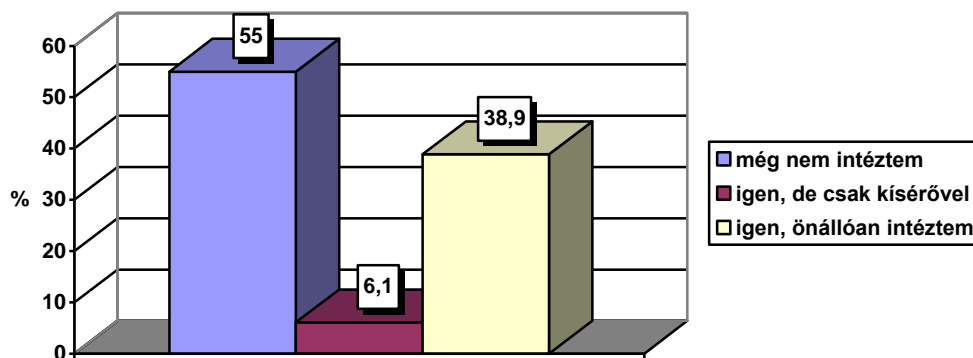

Távirat feladását még kevesebben intézték önállóan (23,8%), mint az ajánlott levél, ill. pénz postára adását.

Intézt-e már bérletvásárlást pénztárnál?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	947	55,0
igen, de csak kísérővel	105	6,1
igen, önállóan intéztem	670	38,9
Összesen	1722	100,0

Intézt-e már bérletvásárlást?

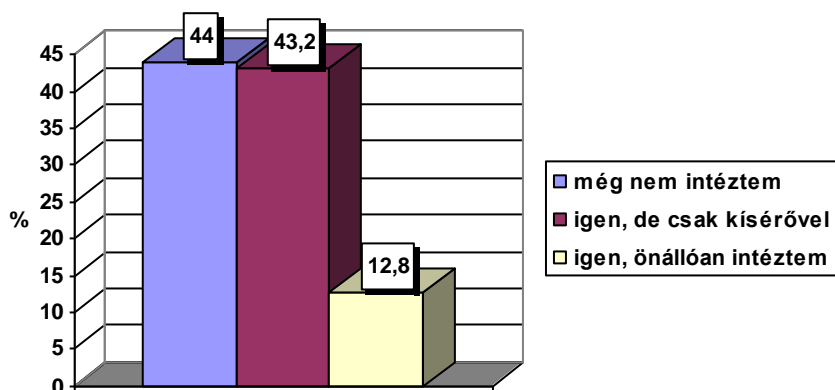

Valamely pénztárnál bérletet a megkérdezettek 38,9%-a váltott önállóan, 6,1% csak kísérővel, és a válaszolók több, mint fele (55%) még nem vett bérletet önállóan.

Intézte-e már személyi igazolvány igénylését?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	746	44,0
igen, de csak kísérővel	733	43,2
igen, önállóan intéztem	218	12,8
Összesen	1697	100,0

Intézte-e már személyi igazolvány igénylését?

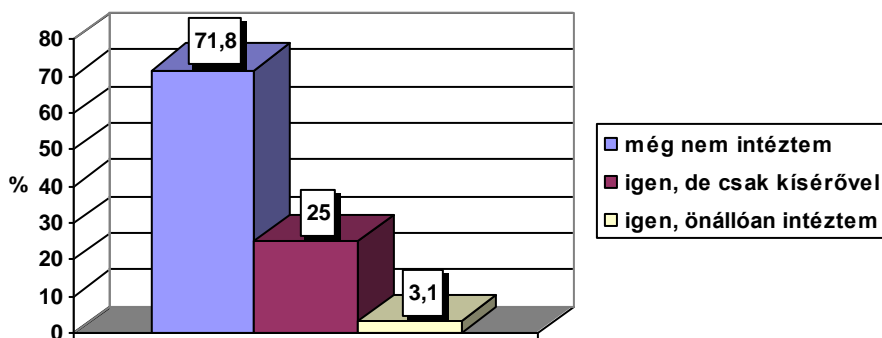
A személyi igazolvánnyal és útlevelemel kapcsolatos önálló ügyintézés bizonyos korhoz kötött, ezért a közölt adatokat nagyban befolyásolhatja ez a tényező.

A megkérdezett fiatalok 12,8%-a önállóan, 43,2%-a pedig kísérővel ugyan, de intézte már személyi igazolvány igénylését. 44% azok aránya, akik még nem kerültek ebbe a szituációba.

Intézte-e már útlevelemel igénylését?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1232	71,8
igen, de csak kísérővel	429	25,0
igen, önállóan intéztem	54	3,1
Összesen	1715	100,0

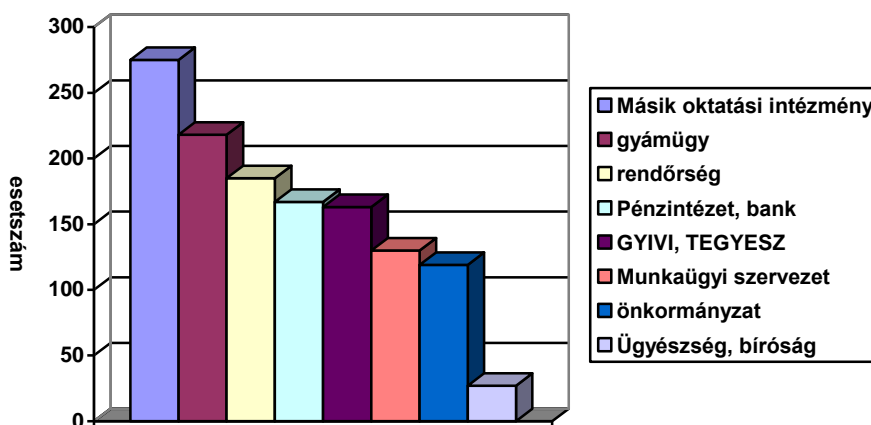
Intézte-e már útlevelemel igénylését?

Útlevelel kapcsolatos ügyintézés a megkérdezettek nagy többsége (71,8%) még nem végzett, egy negyede pedig csak kísérővel. A válaszadók mindössze 3,1%-a nyilatkozott úgy, hogy intézte már önállóan útlevelel igénylését.

4.5.2 Az intézményen kívüli hivatalos ügyintézés

Az intézményen kívüli hivatalos ügyintézés

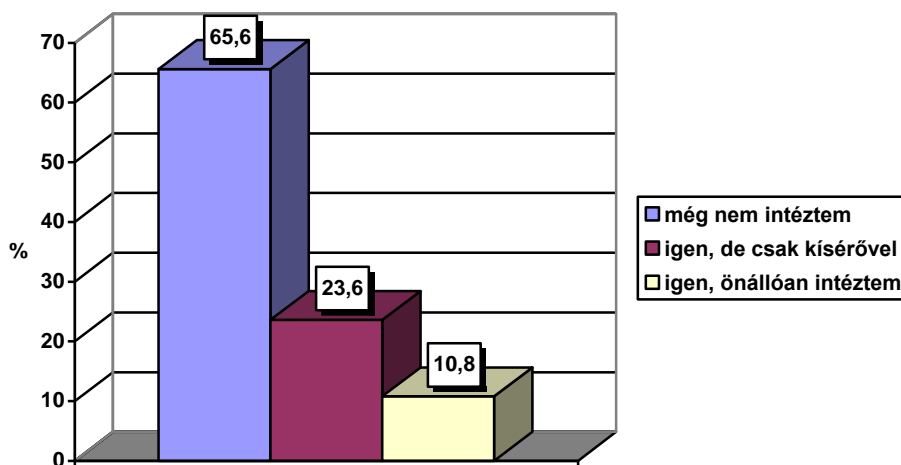
Ügyintézés hivatalnál, intézménynél	Esetszám	Arány az esetek %-ában
Másik oktatási intézmény	275	44,4
gyámügy	218	35,2
rendőrség	185	29,8
Pénzintézet, bank	167	26,9
GYIVI, TEGYESZ	163	26,3
Munkaügyi szervezet	130	21,0
önkormányzat	119	19,2
Ügyészség, bíróság	27	4,4

A kísérő nélkül, teljesen önállóan intézett hivatalos ügyek közül a válaszadók leggyakrabban a másik oktatási intézménynél történő teendőket említették, az összes önállóan intézett ügyek 44,4%-ában. Ezt követi a gyámügynél történt ügyek intézése (35,2%), és harmadik a rangsorban a rendőrségnél történő hivatalos ügyintézésben való teljesen önálló részvétel (29,8%).

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni a rendőrségen?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1128	65,6
igen, de csak kísérővel	406	23,6
igen, önállóan intéztem	185	10,8
Összesen	1719	100,0

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni a rendőrségen?

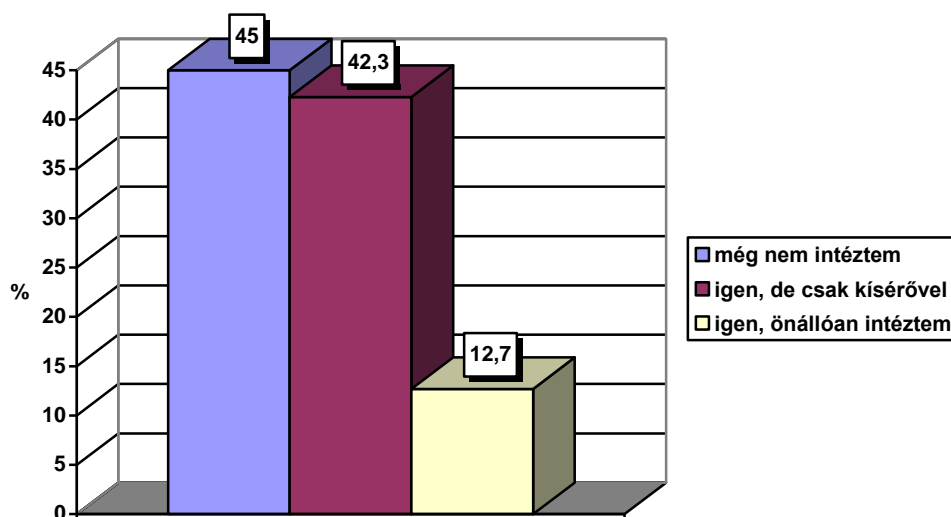

A válaszadók egyharmada intézett már a rendőrségen valamilyen ügyet kísérővel (23,6%) vagy önállóan (10,8%). A megkérdezettek nagyobb része (65,6%) azonban még nem járt a rendőrségen hivatalos ügyintézés céljából.

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni a gyámügynél?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	772	45,0
igen, de csak kísérővel	725	42,3
igen, önállóan intéztem	218	12,7
Összesen	1715	100,0

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni a gyámügynél?

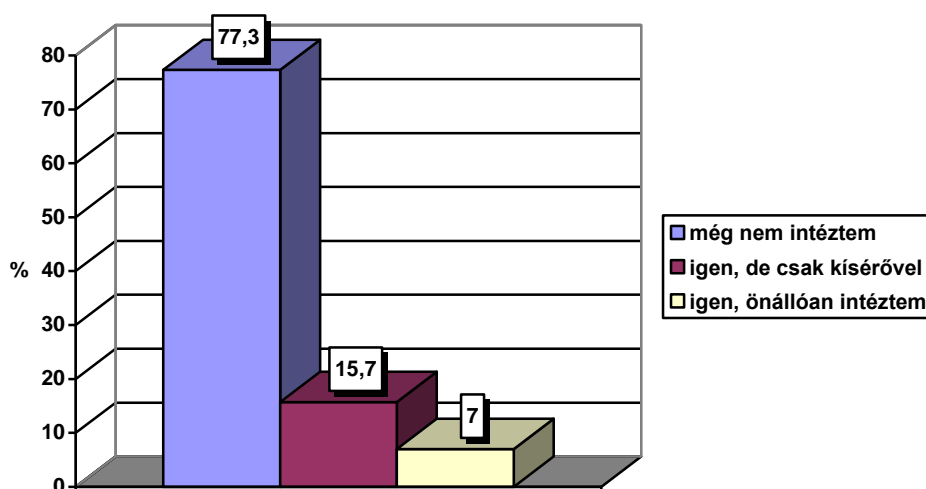

A gyámüggyel kapcsolatos ügyek intézését a válaszadók 12,7%-a végezte már önállóan, 42,3% pedig részben önállóan, kísérő segítségével. A megkérdezett fiatalok 45%-a még nem intézett ügyeket ennél a hivatalnál.

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni az önkormányzatnál más ügyben?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1324	77,3
igen, de csak kísérel	269	15,7
igen, önállóan intéztem	119	7,0
Összesen	1712	100,0

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni az önkormányzatnál?

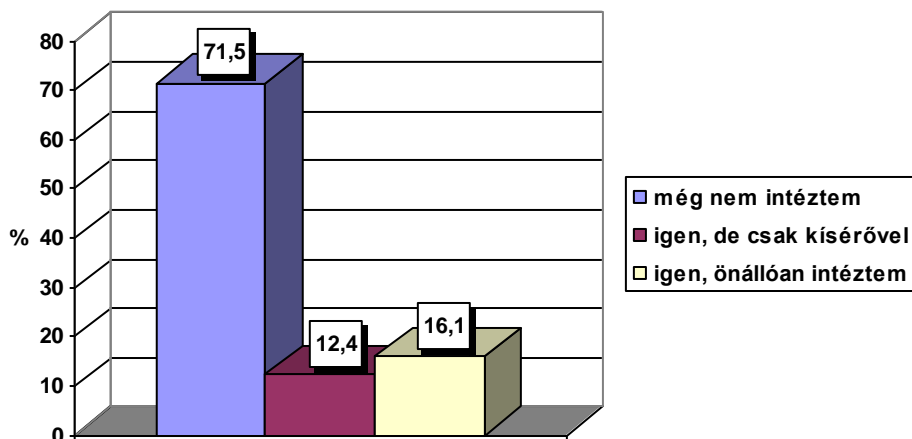

Önkormányzati ügyeket a megkérdezettek 7%-a intézett már önállóan, 15,7% pedig kísérel. A nagy többségnek (77,3%) még nem volt dolga ezzel a hivatallal.

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni a jelenlegi iskoláján kívüli másik oktatási intézményben?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1219	71,5
igen, de csak kísérel	211	12,4
igen, önállóan intéztem	275	16,1
Összesen	1705	100,0

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni a jelenlegi iskoláján kívüli másik oktatási intézményben?

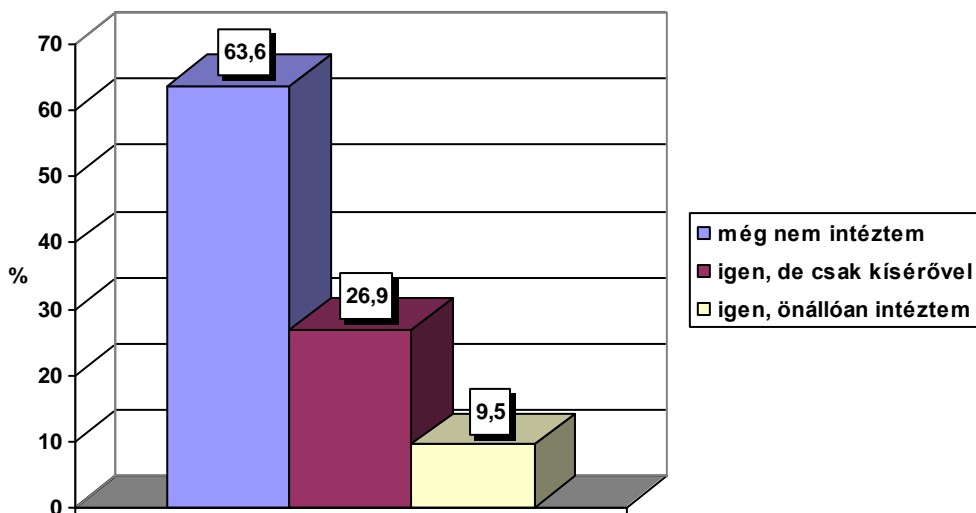

A megkérdezett fiatalok 16,1%-a intézett már teljesen önállóan különböző ügyeket más, jelenlegi iskolán kívüli oktatási intézményben, 12,4% pedig kísérővel. A válaszadók 71,5%-a azonban eddig még nem intézett másik oktatási intézményben semmilyen ügyet sem.

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni a GYIVI-ben, TEGYESZ-ben?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1094	63,6
igen, de csak kísérővel	463	26,9
igen, önállóan intéztem	163	9,5
Összesen	1720	100,0

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni a GYIVI-ben, TEGYESZ-ben?

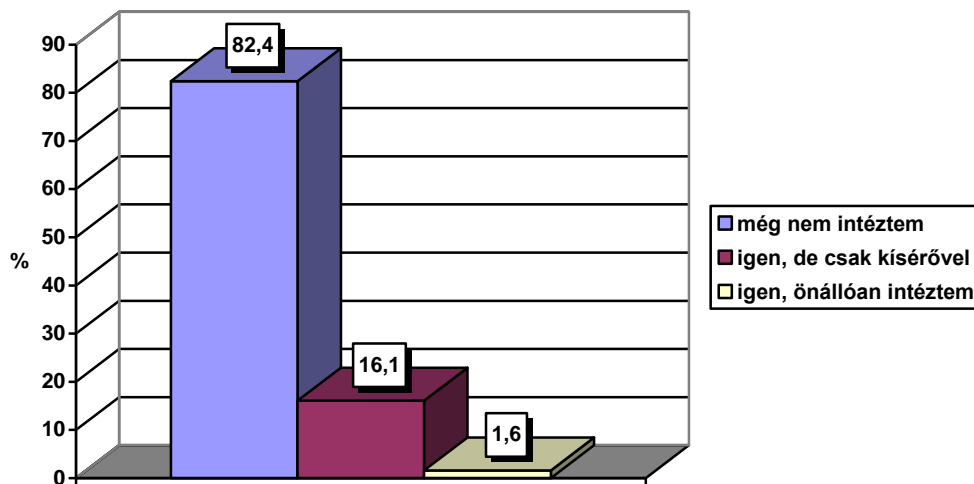

A „GYIVI”-ben (sokan még így hívják), vagy TEGYESZ-ben szükséges ügyek intézését mindössze a válaszadók 9,5%-a intézte eddigi élete során önállóan, 26,9% pedig kísérő segítségével. A válaszadók kétharmada még nem intézett hivatalos ügyeket ezekben az intézményekben.

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni az ügyészségen vagy bíróságon?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1415	82,4
igen, de csak kísérővel	276	16,1
igen, önállóan intéztem	27	1,6
Összesen	1718	100,0

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni az ügyészségen vagy bíróságon?

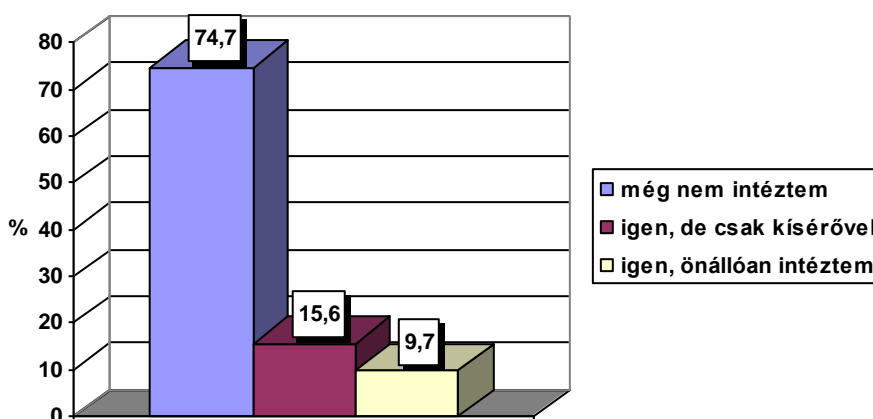

Ügyészségen, illetve bíróságon a válaszadók túlnyomó többsége (82,4%) még nem intézett önállóan ügyeket. 16,1% azok aránya, akik kísérővel már jártak valamilyen hivatalos ügyben a bíróságon, vagy az ügyészségen. 1,6% már önállóan is intézett a fent említett hivataloknál ügyeket.

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni pénzügyintézetben, bankban?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1283	74,7
igen, de csak kísérővel	268	15,6
igen, önállóan intéztem	167	9,7
Összesen	1718	100,0

**Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni pénzügyintézetben,
bankban?**

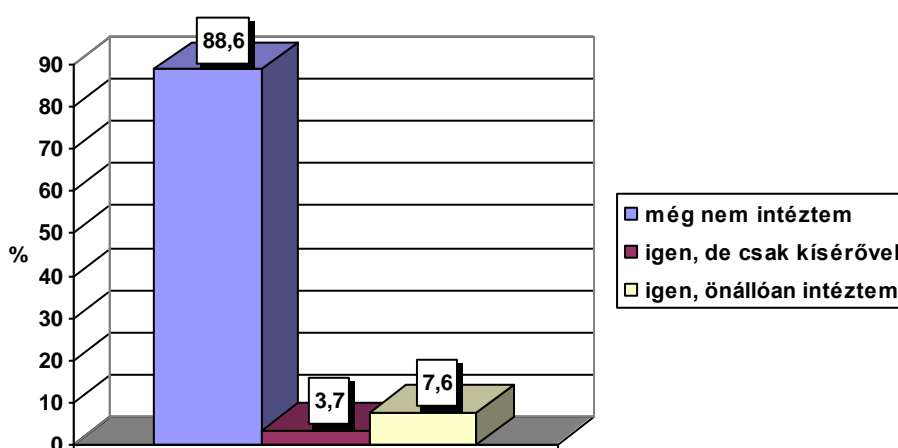

Bankban, vagy más pénzügyintézetben a megkérdezettek 9,7%-a járt már önállóan ügyeket intézni, 15,6% pedig csak kísérővel tette ezt. A fiatalok közel háromnegyede (74,4%) még nem intézett banki ügyeket.

Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni munkaügyi szervezetenél?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
még nem intéztem	1513	88,6
igen, de csak kísérővel	64	3,7
igen, önállóan intéztem	130	7,6
Összesen	1707	100,0

**Volt-e már kint hivatalos ügyet intézni munkaügyi
szervezetenél?**

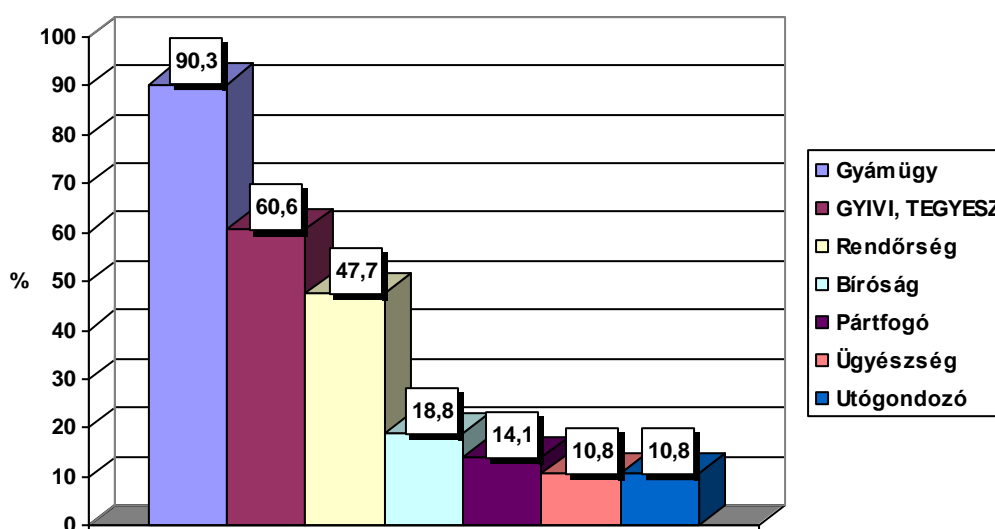

Munkaügyi szervezetenél a túlnyomó többség (88,6%) még szintén nem intézett hivatalos ügyeket. Kísérettel a válaszolók 3,7%-a, önállóan pedig 7,6%-a intézett már bizonyos ügyeket valamely munkaügyi szervezetenél, hivatalnál.

4.5.3 Hatóságokkal, hivatalokkal való közvetlen kapcsolat

Hivatal, hatóság, intézmény	Esetszám	Arány az esetek %-ában
Gyámügy	1329	90,3
„GYIVI”, TEGYESZ	892	60,6
Rendőrség	702	47,7
Bíróság	277	18,8
Pártfogó	207	14,1
Ügyészség	159	10,8
Utógondozó	159	10,8

Hatóságokkal, hivatalokkal való közvetlen kapcsolat

Az esetek legnagyobb százalékában a gyámüggyel (90,3%), a GYIVI-vel ill. TEGYESZ-ekkel (60,6%), valamint a rendőrséggel (47,7%) kerültek eddigi életük során kapcsolatba a megkérdezett gondozásban lévő fiatalok.

Életed során foglalkoztak már veled a gyámügy emberei?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	396	23,0
igen	1329	77,0
Összesen	1725	100,0

A válaszadók 77%-ával foglalkoztak már eddigi élete során a gyámügy emberei.

Életed során foglalkoztak már veled a GYIVI, TEGYESZ emberei?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	836	48,4
igen	892	51,6
Összesen	1728	100,0

A megkérdezettek több mint felével foglalkoztak a GYIVI, vagy TEGYESZ munkatársai.

Életed során foglalkoztak már veled a rendőrség emberei?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	1028	59,4
igen	702	40,6
Összesen	1730	100,0

A rendőrség a megkérdezettek 40,6%-ával foglalkozott már valamilyen ügyből kifolyólag.

Életed során foglalkoztak már veled az ügyészség emberei?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	1570	90,8
igen	159	9,2
Összesen	1729	100,0

Közel minden tizedik (9,2%) megkérdezett nyilatkozott úgy, hogy eddigi élete során már foglalkoztak vele az ügyészség munkatársai.

Életed során foglalkoztak már veled a bíróság emberei?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	1453	84,0
igen	277	16,0
Összesen	1730	100,0

A bíróság emberei a megkérdezett gondozásban lévő fiatalok 16%-ával foglalkoztak már valamely okból.

Életed során foglalkozott már veled pártfogó emberei?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	1522	88,0
igen	207	12,0
Összesen	1729	100,0

A megkérdezettek 12%-a került már eddigi élete során közvetlen kapcsolatba a pártfogói intézménnyel.

Életed során foglalkozott már veled utógondozó emberei?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	1569	90,8
igen	159	9,2
Összesen	1728	100,0

Gondolatok Horváth Líviától

„*És a gondozottak otthontalanul vándoroltak az egyre nagyobb ágyak, vécék és csaptelepek útján az őrjítően távoli Nagykorúság, a rettentően teljes Szabadság felé*”²² – írja nevelőotthoni élményeiről az író. Ez a múlt. Ez a múlt? Ha a kedves Olvasó figyelmesen tanulmányozza a szóban forgó kutatás eredményeit, választ kap a kérdésre.

Örülök ennek a könyvnek. A gyermekotthoni élet megítélése nem mentes a szélsőségektől. Az emberek nagy részét ez a kérdés egyáltalán nem foglalkoztatja, de ha mégis, akkor az többnyire előítéletekkel teli. Mindannyian emlékszünk a lakásotthonok kialakításának időszakában megfigyelhető jelenségre, amikor a települések lakói petíciókkal, tiltakozó gyűlésekkel akadályozták meg a gyermekotthon kialakítását. Tudunk olyan településről, ahol a lakók nemet mondtak a lakásotthon, és igent a börtön kialakítására. Lehet, a börtönről több információval rendelkeztek, a lakásotthonnal kapcsolatban pedig csak találgattak?

Igen, örülök ennek a könyvnek. Örülök, mert segíthet tisztán látni. Segíthet a szakmának és segíthet a társadalomnak. Betekintést enged a tájékozatlan olvasónak egy világba, ami a korábbi időkben meglehetősen zárt világ volt. A fekete dobozba, amiben nem túl jó dolgok történnek és a kimenet sem tetszetős.

Ez a kép csak úgy tisztulhat, ha kendőzés nélkül, tények, adatok, tapasztalatok váltják fel a találgatásokat.

A szakemberek, ha jól olvassák ezt a könyvet, hitükben megerősödhetnek és felismerhetik munkájuk, nevelési- ellátási gyakorlatuk fehér foltjait. Mert vannak. Fogadjuk el, és higgyünk abban, hogy ha ezt időben felismerjük, talán kivédhető lesz - a klasszikus nevelőotthoni ártalmakhoz hasonló - újkori gyermekotthoni ártalmak kialakulása.

Tekintsünk úgy erre a kutatásra, mint egy tükörré. Itt tartunk. Nézzük meg a mutatókat és vonjuk le a következtetéseket.

Ebben a fejezetben képet kapunk arról, hogyan értékeli maguk a gyerekek azokat a szabályokat, amik szerint a gyermekotthoni mindennapjaikat élik. Izgalmas kérdés. Az agyonszabályozott korábbi intézményekben az a gyerek volt a jó gyerek, aki a lehető leghamarabb lemondott saját igényeiről, és beillesztette magát a meglévő merev keretekbe. Aztán jött a rendszer - és szemléletváltás, és jött a kérdés: mi legyen a szabályokkal? Milyen szabályokat lehet és kell állítani egy lakásotthonban akkor, amikor egyrészt az ott élőknek más a kora, neme, igénye, másrésztől mindenki szükségletének megfelelő ellátás a cél. Komoly dilemmát okozott ez a kezdetekben. Ha a gyerekek napirendhez kapcsolódó válaszaira tekintünk, talán elmondhatjuk, hogy a választ megtaláltuk. Lehet és kell olyan napirend, ami keret, de ugyanakkor lehetőséget is ad az egyéni igények figyelembe vételére. A megkérdezett fiatalok legnagyobb része a napirendhez kétféle viszonyul: egyrészt egyetért vele, másrészt korlátozó tényezőként tekint rá. Mindenképpen biztató, hogy a gyerekek inkább elfogadják, mint elutasítják a napirend szerinti életet. Különösen így van ez a fiatalabb, 9-14 éves korosztályban. Ez az eredmény nem meglepő. A szabály ad biztonságot, az kiszámítható, az valami biztos a bizonytalan kapcsolatok és a bizonytalan jövő közepette.

Számomra a kérdésekre adott válaszok egyik fontos üzenete, hogy a szabály kell. Másik fontos üzenete további két kérdés: másfajta szabályokat igényel egy 9 éves, és másfajta egy 17 éves, ha őket egy otthonban látjuk el. Vajon képesek vagyunk-e erre figyelemmel lenni? Bevállaljuk-e, hogy neked szabad, neked nem szabad?? Észrevesszük-e, ha egy szabály nem biztonság, hanem teher?

Mit jeleznek a kulturális fogyasztásra való mutatók? A vizsgálati eredmény szerint a gyermekotthonban élő gyerekek egészen kicsi százaléka nem volt még színházban, moziban,

²² Avar Bella: Elhagyta napot, holdat, 1998 Sík kiadó 43. old.

múzeumban, kiállításon. A többség számára, ha nem is rendszeresen, de ez a fajta kulturális értékközvetítés elérhető. Ez biztató. Annak ellenére, hogy a fiatalok igénye a könnyűzene, a diszkó, - az ezekhez való hozzáférés korlátozottságát is jelzik a mutatók. Ezek a szórakozási formák költségesek, melyeknek a fedezetét a gyermekotthonok nem, vagy csak igen ritkán tudják a fiataloknak biztosítani.

Televíziózási szokások tekintetében az eredmény szomorú. Mondhatnánk, hogy nem meglepő. Mondhatnánk, hogy ez a mutató valószínűsíthetően a családban élő gyerekek esetében is hasonló lenne. Mondhatnánk, de ezt ne fogadjuk el! A tévé a semmi alternatívája: „inkább tévét nézek, mint unatkozom”. Jó a nevelőnek, mert a képernyő elé ragadt gyerekek nem sok tennivaló van. Jó a gyerekeknek? Azon kívül, hogy testileg milyen hatása van a tévé előtti „terpeszkedésnek”, milyen hatása lehet a nézett műsorok tartalmának, amit ráadásul egyedül kénytelen megemészteni? A választ Önökre bízom.

És mi a helyzet az olvasással? A gyermekotthonokban élő gyermekek legnagyobb része egyáltalán nem olvas. A gyermekotthonba kerülő gyerekek szüleinek legnagyobb része sem olvas. A családban élő gyerekek nagyobb része sem olvas. Jó családban élő, kiváló tanuló serdülő mondta a minap: „Ugyan, a könyv ma már nem divat, amire kíváncsi vagyok, megnézem az Interneten.”

Bele kell ebbe törődni? Vannak gyermekotthoni munkatársak, akik nem törődnek bele. Klubszerűen felolvasnak könyveket, érdekes, gyerekekhez közelálló témákat, de a vége lemarad, pár oldal, mindig több és több, amit a gyerekek -kíváncsiságuk kielégítendő- aztán maguk olvasnak el. Kísérletezzünk, hátha ismét divatba hozható!

Annak ellenére, hogy már az is egyfajta eredménynek tekinthető, hogy a gyermekotthoni gyerekek körében kutatható téma az internetezés, az eredmény számomra mégis kissé meglepő. A gyerekek 1/3-a soha nem használja az internetet, bár pályázatok sora tette lehetővé az otthonok számítógéppel való felszerelését, az internethez való hozzáférést. Ha elhisszük, hogy az elektronikus információkezelés az esélyegyenlőség biztosításának egy fontos feltétele, akkor a gyermekotthonokban az Internethez való hozzáférés alapszolgáltatásként kell, hogy jelen legyen.

Kedves szakmabeli Olvasó! Javaslom, tekintsünk ezekre a mutatókra, mint felkiáltó jelekre! Felkiáltó jelekre, melyekre figyelni kell, melyek jelzik a jó irányt, de jelzik egyben a változtatás szükségességét is.

Kedves nem szakmabeli Olvasó! Meglátja- e, hogy nem fekete doboz ez? Élettér, ahol a fiatalok életmódja, szokásai nagyban hasonlítanak a nem gyermekotthoni környezetben élő fiatalokéhoz.

Kedves Kutatók, köszönjük ezt a tükröt, még akkor is, ha nem mindig azt látjuk benne, amit látni szeretnénk. Köszönjük a ránk irányuló figyelmet.

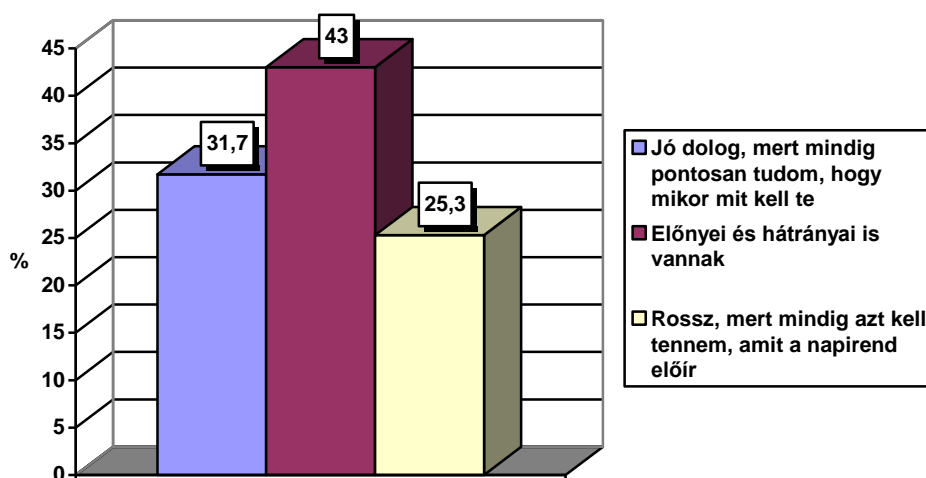
4.6 Életmód

4.6.1 Szabályok, napirend

Mit gondolsz a napirend szerinti életről?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
Jó dolog, mert mindig pontosan tudom, hogy mikor mit kell te Előnyei és hátrányai is vannak	542	31,7
Rossz, mert mindig azt kell tennem, amit a napirend előír	433	25,3
Összesen	1712	100,0

Mit gondolsz a napirend szerinti életről?

A válaszadók legnagyobb arányban azon a véleményen vannak, hogy a napirendnek, mely szerint mindennapi életüket élik, előnyei és hátrányai is egyformán vannak. A megkérdezettek közel egyharmada (31,7%) kimondottan jó dolognak tartja a napirend szerinti életet. Minden negyedik megkérdezett viszont rossznak tartja azt, hogy napirendi szabályok között kell élnie.

Korcsopontonként ki mit gondol a napirend szerinti életről?

	A kérdezettek korcsoportos besorolása			Összesen
	9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
Jó dolog, mert mindig pontosan tudom, hogy mikor mit kell te	39,1%	29,8%	26,1%	33,0%
Előnyei és hátrányai is vannak	37,1%	42,9%	51,2%	42,2%
Rossz, mert mindig azt kell tennem, amit a napirend előír	23,9%	27,3%	22,7%	24,8%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Szignifikáns összefüggés mutatható ki a napirend megítélése és a korcsoportbeli hovatartozás között. **Még a fiatalabb korcsoport jónak tartja a napirend szerinti életet, addig az idősebb korosztályból - leginkább a 15-17 év közöttiek - arányaiban többen vélik úgy, hogy ez a szabályozott életmód kellemetlen a számukra.**

Általában, hogyan zajlik egy napod?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
Napirend szerint, mindig mindent megmondanak	452	26,3
Van napirend, de a kötött napi programokon kívül én dönthetek el, hogy mikor mit tegyek	924	53,8
Minden napi dolgomat úgy szervezem, ahogyan akarom	340	19,8
Összesen	1716	100,0

A megkérdezettek 26,3%-a él kötött napirend szerint. A válaszolók több mint fele (53,8%) olyan intézményben lakik, ahol van napirend, de a kötött programokon kívül ő oszthatja be idejét. Közel minden ötödik (19,8%) fiatal nyilatkozott úgy, hogy kötött napirend nélkül éli életét.

	még „rég	lakóotthon	családotthon	
Napirend szerint, mindig mindent megmondanak	30,5%	19,1%	29,4%	26,5%
Van napirend, de a kötött napi programokon kívül én dönthetem el mikor mit tegyek	50,1%	59,0%	52,8%	53,7%
Minden napi dolgomat úgy szervezem, ahogyan akarom	19,4%	21,9%	17,8%	19,7%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Szignifikáns összefüggés mutatható ki a különböző intézménytípusok és a napirend szabályozottsága között. A válaszok alapján kimutatható, hogy a legkevésbé kötött napirend szerint működő intézménytípus a lakóotthon, a napirend kérdésében legmeregvebben szabályozott típus pedig a „rég

	9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
Napirend szerint, mindig mindent megmondanak, hogy mikor mit csináljak	37,0%	21,4%	19,1%	27,6%
Van napirend, de a kötött napi programokon kívül én dönthetem el, mikor mit tegyek	45,3%	61,8%	57,2%	53,7%
Minden napi dolgomat úgy szervezem, ahogyan akarom, nem szól bele senki	17,7%	16,8%	23,7%	18,7%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ugyancsak összefüggés áll fenn a korcsoportos hovatartozás és a napirendi kötöttségek között. A kisebbek között arányaiban többen vannak azok a gyerekek, akiknek mindig mindent megmondanak, hogy mikor mit tegyenek, még az idősebbek nagyobb arányban gazdálkodhatnak szabadon idejükkel.

4.6.2 Fogyasztás

Arra a kérdésre, hogy az elmúlt hónapban ki mennyit költött bizonyos fogyasztási és kultúrcikkekre, a legtöbben azt válaszolták, hogy nulla forintot, vagyis a legtöbben a megkérdezettek közül – saját bevallásuk szerint - nem vásároltak semmit. Az így kapott egyes cikkekre költött átlagos kiadás a következőképp alakul:

	Átlag (Ft)
Az elmúlt hónapban mennyit költöttél, ruházkodásra?	3551,56
Az elmúlt hónapban mennyit költöttél, szórakozásra?	2508,31
Az elmúlt hónapban mennyit költöttél, cigarettára, alkoholra?	1701,27
Az elmúlt hónapban mennyit költöttél, megtakarításra, spórolásra?	1365,18
Az elmúlt hónapban mennyit költöttél, sportra, testedzésre?	589,28
Az elmúlt hónapban mennyit költöttél, kulturális kiadásokra (színház, mozi, koncert)?	506,72
Az elmúlt hónapban mennyit költöttél, könyv vásárlására?	154,76

A legtöbbet ruházkodásra költötték, átlagosan 3552 Ft-ot. Ezt követik a szórakozásra (2508 Ft) és a cigarettára, alkoholra fordított kiadások (1701 Ft). A megkérdezettek átlagosan az adatfelvételt megelőző egy hónapban 1365 Ft-ot tettek félre megtakarítás céljából.

4.6.3. Kulturális fogyasztás

Mikor voltál utoljára színházban nézőként?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	237	13,9
Fél évnél régebben	674	39,6
4-6 hónapja	281	16,5
1-2 hónapja	263	15,5
1 hónapon belül	247	14,5
Összesen	1702	100,0

Színházban a megkérdezettek legnagyobb arányban (39,6%) fél évnél régebben jártak. 14,5% százalék járt színházban az adatfelvételt megelőző egy hónapban, és közel ennyi (13,9%) azok százalékos aránya, akik még soha nem voltak színházban.

Mikor voltál utoljára moziban?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	245	14,3
Fél évnél régebben	594	34,7
4-6 hónapja	262	15,3
1-2 hónapja	270	15,8
1 hónapon belül	342	20,0
Összesen	1713	100,0

Moziban a megkérdezettek egy ötöde volt az adatfelvételt megelőző egy hónap során. Legtöbben moziban is fél évnél régebben jártak (34,7%), és 14,3%-a válaszadóknak még soha nem járt moziban.

Mikor voltál utoljára múzeumban, kiállításon?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	276	16,1
félévnél régebben	804	46,9
4-6 hónapja	327	19,1
1-2 hónapja	165	9,6
1 hónapon belül	141	8,2
Összesen	1713	100,0

Múzeumba, kiállításra szintén csak fél évnél régebben látogatott el a megkérdezettek közel fele (46,9%).

Mikor voltál utoljára könyvtárban?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	271	15,8
félévnél régebben	461	26,8
4-6 hónapja	152	8,8
1-2 hónapja	200	11,6
1 hónapon belül	635	36,9
Összesen	1719	100,0

A könyvtár látogatottsága a leggyakoribb a kulturális intézmények között, ide a fiatalok 36,9%-a látogatott el az elmúlt hónapban, 26,8%-uk pedig több mint fél éve járt könyvtárban.

Mikor voltál utoljára könnyűzenei koncerten?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	764	44,6
félévnél régebben	496	28,9
4-6 hónapja	180	10,5
1-2 hónapja	142	8,3
1 hónapon belül	132	7,7
Összesen	1714	100,0

Valamely könnyűzenei együttes koncertjén még egyszer sem vett részt a válaszadó fiatalok 44,6%-a, 28,9% pedig utoljára hat hónapnál régebben vett részt ilyen rendezvényen.

Mikor voltál utoljára diszkóban?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	588	34,6
félévnél régebben	297	17,5
4-6 hónapja	171	10,1
1-2 hónapja	185	10,9
1 hónapon belül	459	27,0
Összesen	1700	100,0

A diszkó népszerű szórakozási formának tűnik az állami gondozott fiatalok körében is. Bár a válaszadók 34,6%-a még nem volt diszkóban, 27%-uk azonban az adatfelvételt megelőző 1 hónapon belül járt ilyen típusú szórakozóhelyen.

Mikor voltál utoljára hangversenyen?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	1223	71,3
félévnél régebben	280	16,3
4-6 hónapja	78	4,5
1-2 hónapja	64	3,7
1 hónapon belül	71	4,1
Összesen	1716	100,0

Hangversenyen a megkérdezettek túlnyomó többsége (71,3%) még soha nem járt.

Mikor voltál utoljára könyvesboltban?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	712	41,5
félévnél régebben	395	23,0
4-6 hónapja	174	10,1
1-2 hónapja	193	11,3
1 hónapon belül	241	14,1
Összesen	1715	100,0

Könyvesboltban sem nem volt még soha a fiatalok 41,5%-a, és 23% csak fél évnél régebben.

Mikor voltál utoljára művelődési házban?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	512	29,9
félévnél régebben	409	23,8
4-6 hónapja	196	11,4
1-2 hónapja	233	13,6
1 hónapon belül	365	21,3
Összesen	1715	100,0

A válaszadók 29,9%- még soha nem járt művelődési házban, viszont kicsivel több, mint egy ötödük (21,3%) látogatta ezt a kulturális intézménytípust a megelőző egy hónapon belül.

Mikor voltál utoljára bálban, mulatságon, buliban?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha	512	30,0
félévnél régebben	310	18,1
4-6 hónapja	192	11,2
1-2 hónapja	259	15,2
1 hónapon belül	435	25,5
Összesen	1708	100,0

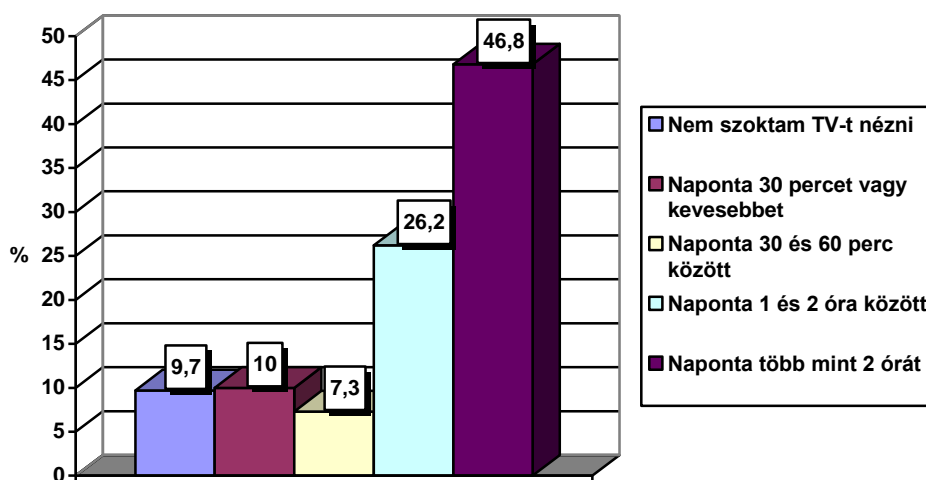
Valamilyen bálon, mulatságon a megkérdezett fiatalok 25,5%-a volt az adatfelvétel előtti egy hónapban, 30% viszont még soha nem vett részt ilyen rendezvényen.

4.6.4. Televíziós szokások

Mennyi időt töltesz naponta TV nézéssel?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
Nem szoktam TV-t nézni	167	9,7
Naponta 30 percet vagy kevesebbet	173	10,0
Naponta 30 és 60 perc között	126	7,3
Naponta 1 és 2 óra között	453	26,2
Naponta több mint 2 órát	808	46,8
Összesen	1727	100,0

Mennyi időt töltesz naponta TV nézéssel?

A megkérdezett fiatalok közel háromnegyede (73%) tölt el 1 óránál többet a TV készülék előtt. Naponta több, mint 2 órát tévézik a fiatalok majdnem fele (46,8%).

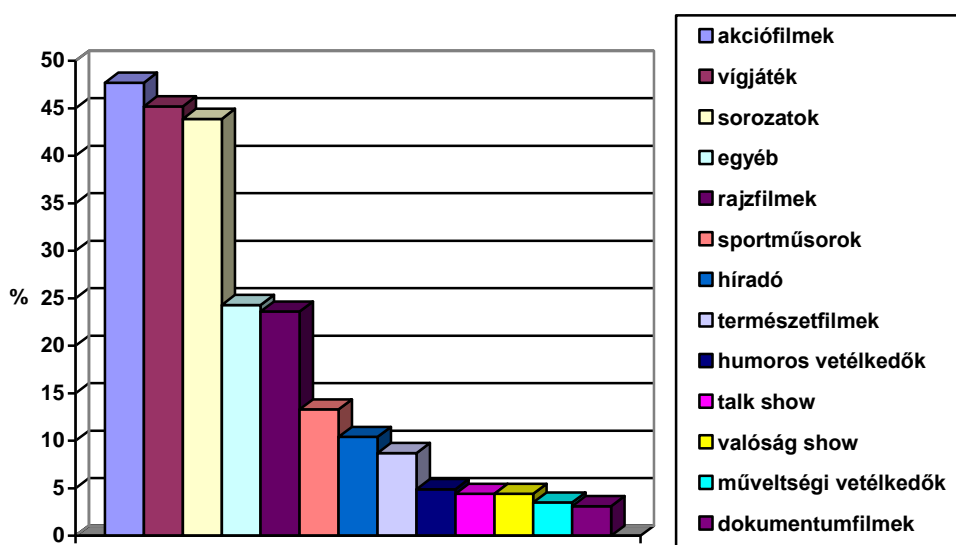
		A kérdezettek korcsoportos besorolása			Összesen
		9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
Mennyi időt töltesz naponta TV nézéssel?	Nem szoktam TV-t nézni	5,6%	9,7%	14,3%	8,9%
	Naponta 30 percet vagy kevesebbet	8,6%	9,0%	13,6%	9,8%
	Naponta 30 és 60 perc között	5,5%	9,2%	8,3%	7,4%
	Naponta 1 és 2 óra között	27,4%	23,6%	27,2%	26,0%
	Naponta több mint 2 órát	52,9%	48,5%	36,5%	47,8%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

		A kérdezett neme:		Összesen
		férfi	nő	
Mennyi időt töltesz naponta TV nézéssel?	Nem szoktam TV-t nézni	8,1%	11,6%	9,7%
	Naponta 30 percet vagy kevesebbet	8,2%	12,3%	10,0%
	Naponta 30 és 60 perc között	6,1%	8,7%	7,3%
	Naponta 1 és 2 óra között	24,8%	28,0%	26,2%
	Naponta több mint 2 órát	52,7%	39,4%	46,8%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%

Szignifikáns összefüggés mutatható ki a korcsoporthoz és nemhez való tartozás, valamint a tévékészülék előtt eltöltött napi időmennyiség között. Alapvetően minden korosztályban magas azok számaránya, akik naponta több mint 2 órát töltenek TV-nézéssel, azonban jellemzőbb ez a fiatalabb korosztályra, és a fiúkra.

műsортípus	Említési arány az esetek %-ában
akciófilmek	47,7
vígjáték	45,2
sorozatok	43,9
egyéb	24,3
rajzfilmek	23,6
sportműsorok	13,3
híradó	10,4
természetfilmek	8,7
humoros vetélkedők	4,9
talk show	4,4
valóság show	4,4
műveltségi vetélkedők	3,5
dokumentumfilmek	3,1

Milyen típusú műsorokat néz a TV-ben ?

Az esetek legnagyobb százalékában akciófilmeket néznek a fiatalok a tévében (47,7%), ezt követik a vígjátékok (45,2%) és nem sokkal lemaradva a harmadik helyen állnak a sorozatok (43,9%). Legkisebb arányban a dokumentumfilmeket nézik a TV műsorok közül a fiatalok.

Az egyéb nézett műsorok között legtöbbször a horror, pornó és zenei típusú műsorokat említették meg.

4.6.5 Olvasási szokások

Naponta mennyi időt töltesz kedvtelésből (tehát nem a tanulás keretén belül, hanem szórakozásképp) olvasással?

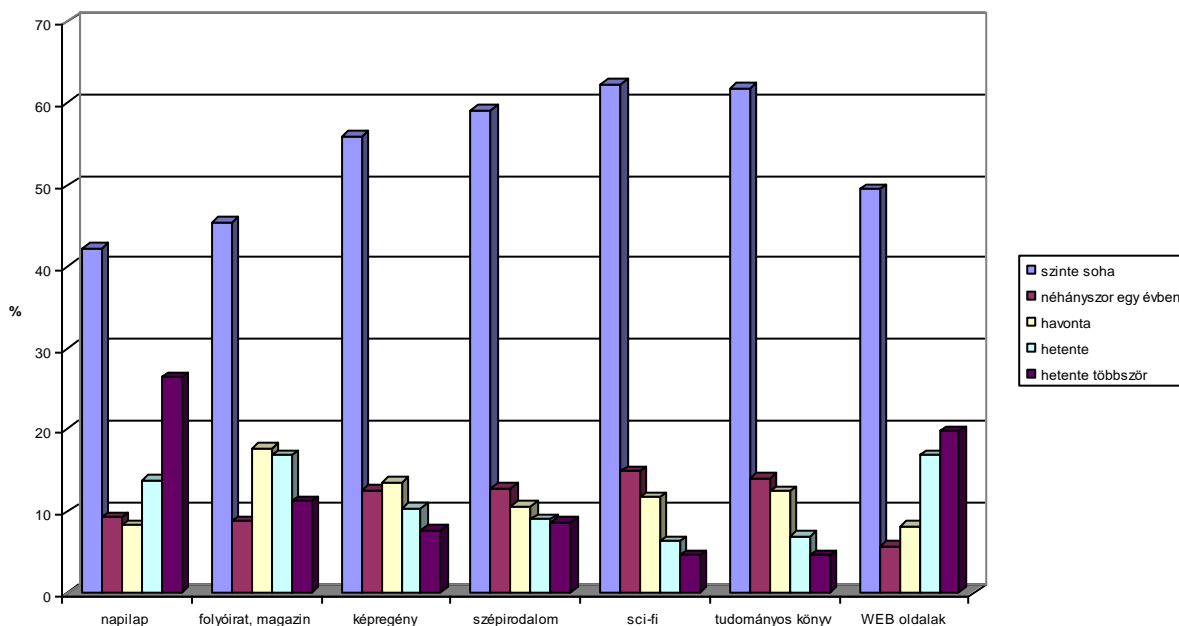
	Gyakoriság	Érvényes százalék
Nem szoktam szórakozásképp olvasni	853	49,4
Naponta 30 percet vagy kevesebbet	375	21,7
Naponta 30 és 60 perc között	189	11,0
Naponta 1 és 2 óra között	178	10,3
Naponta több mint 2 órát	131	7,6
Összesen	1726	100,0

A megkérdezett állami gondozott fiatalok mintegy fele (49,4%) egyáltalán nem szokott szórakozásképp olvasni. Napi fél órát, vagy annál kevesebbet tölt olvasással a válaszadók 21,7%-a.

Milyen gyakran olvasod önszántadból az alább az alábbi olvasmányokat

	napilap	folyóirat, magazin	képregény	szépirodalom	sci-fi	tudományos könyv	WEB oldalak
szinte soha	42,2	45,4	55,9	59,1	62,4	61,8	49,5
néhányszor egy évben	9,3	8,8	12,6	12,8	14,9	14,1	5,7
havonta	8,3	17,7	13,5	10,6	11,7	12,5	8,1
hetente	13,8	16,9	10,3	9	6,3	7	16,9
hetente többször	26,4	11,2	7,7	8,6	4,6	4,6	19,8
Összesen	100	100	100	100	100	100	100

Legtöbbször heti rendszerességgel leginkább napilapokat vagy magazinokat olvasnak. A havonta kézbevert irodalmak között a folyóiratokat és a magazinokat forgatják a legtöbbször.

Milyen gyakran szoktál könyvtárba járni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
Soha, vagy nagyon ritkán	755	43,6
Néhányszor egy évben	279	16,1
Havonta egyszer	282	16,3
Hetente egyszer	207	12,0
Hetente többször	209	12,1
Összesen	1732	100,0

A megkérdezett fiatalok között legnagyobb arányban vannak azok (43,6%), akik soha, vagy nagyon ritkán látogatják a könyvtárakat. 16,1% néhányszor egy évben, 16,3% havonta legalább egyszer megy könyvtárba. A válaszadók kb. egy negyede heti rendszerességgel látogatja a könyvtárat.

Szoktál internetezni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
Szinte soha	513	29,7
Néhányszor egy évben	139	8,1
Havonta egyszer	202	11,7
Hetente egyszer	307	17,8
Hetente többször	381	22,1
Naponta	184	10,7
Összesen	1726	100,0

Gondolatok Szügyi Jánostól

Kedves olvasó! Többször végig kellett olvasnom ezt a fejezetet, hogy értékelni tudjam azokat az érzéseket, melyeket a hideg számok takarnak. Pedagógusként, gyermekvédelmi szakemberként, gyermekekkel foglalkozva a problémaérzékenységünk ugyan fokozottabb, de a számok tükrében talán egy kicsit el kell gondolkodnunk. Érdemes elgondolkodnunk a jövőn, főleg a ránk bízott gyermekek jövőjén. Már csak ilyen szempontból is, (*hogy rámutat erre*) óriási jelentőségű és felbecsülhetetlen értékű ez a kutatás, melyet Kothencz János és az ÁGOTA[®] Alapítvány nyújt a magyar gyermekvédelem számára. Köszönet érte.

Gondolataim egyike az, hogy éles kontraszt mutatkozik az egészségtudat és a szuiciditásra vonatkozó kérdések között. Megdöbbenően nagy az eltérés, és bizton állíthatom, hogy ez a mindennapi életben nem válik el ilyen látványosan. Vagy csak nem érzékeljük, nem akarjuk érzékelni. Talán úgy vagyunk vele, hogy az élet majd megold olyan dolgokat, amelyek megoldása ránk várna? Kérdések, és dilemmák ezek a szakemberektől. A sokszor jól érezhető, érzékelhető problémák megoldása vár ránk, azaz, segítenünk kell az elesetteken. Az odafordulás és figyelem nagyon fontosak. Feltehetnénk a kérdést, hogy még ennél is több kell? Vagy rosszul hasznosul a ráfordított energia? Nem tudunk a problémával mit kezdeni? Elmaszatozunk és részmegoldásokat keresünk? Nem értjük a gyerek nyelvét, jelzését minden esetben? Tudom, súlyos szavak ezek és önkritika is, de ez kevés. Lehetne ezt másképpen, még jobban tenni. Gondolataimat, érzéseimet továbbgondolkodási szándékkal írom le. Gondolkodjunk együtt és segítsük a leghatékonyabban a ránk bízott gyermekek sorsát.

A legelső: Biztosan ilyen erős az egészségtudat? A felmérés elénk vetít egy nagyon is pozitív számot, és ez biztosan ennyi. No nem a felmérés hitelességét kérdőjelezem meg, de az adott válaszok biztosan ezt az állapotot tükrözik, vagy csak a gyerekek, fiatalok érzik így? Az a törés, amely a családból való kiszakadással jár, valóban okozza a felmérésben is leírt tünetekkel járó betegségcsoportokat. Viszont ami nagy öröm az az, hogy ez az egészségtudásban nem jelentkezik. Ez sajátja az ifjúság életigenlésének, élni akarásának. Ez a 3 tünetegyüttes szoros összefüggéseket mutat. A stressz, mert ez létezik, legyengíti az immunrendszert és a mellé társuló táplálkozásbeli hiányosságok okozhatnak változó súlyosságú tüneteket. Nagyon fontos annak a felismerése, hogy mikor alkalmazhatunk gyógyszereket. Nagyon sok alternatív gyógymód létezik már, de ezek alkalmazása még nem elterjedt a gyermekotthonokban. A jó szülő (*gyám*) több lehetőséggel is élhet. Valószínűleg ennek az anyagiak szabnak határt, sajnos. Ennek ellenére úgy érzem, hogy az adódó lehetőségeket fel lehet, fel kell használni.

A következő: Talán a leglényegesebb, legkeményebb adat, szinte ordít. A gyerekek rosszkedvűek félnek, szoronganak. Kedves olvasóm, kalandozzon el egy perc erejéig és élje bele magát abba a helyzetbe, amelyen egy ilyen gyermek átmegy. Nagyon nehéz, sőt lehetetlen igazán megérteni ezt! Egy legtöbb esetben vétlen gyermek a család „jóvóltából” elindul azon az úton, amelyet a rosszul működő család jelöl ki neki! És felteszem a kérdést: Ki az, aki a legrosszabbul jár ebben a szituációban? Válaszoljon mindenki belátása szerint, őszintén. Ugye, hogy nem is olyan egyszerű?

Engedtessek meg nekem, hogy egy saját élményemet elmeséljem. Olyan faluban nőttem fel, ahol nevelőotthon működött. Mintegy 50 fiút neveltek itt 3 éves kortól 18 évesig. Én ezekkel az „egyenruhás” gyerekekkel jártam egy osztályba, játszottunk együtt, éltük a magunk gyermekvilágát. Egy vasárnapon látom, hogy az egyik általános iskolás osztálytársam, aki nevelőotthonos volt, két felnőttel, egy nővel és egy férfival sétál a faluban. Másnap az iskolában, Pisti (*nevét megváltoztattam, jelenleg sikeres vállalkozó*), elújságolta, hogy meglátogatták a szülei. Innen kezdődött az én, gyermekfejjel feldolgozhatatlan problémám, máig ható emlék. Mi az, hogy a szülei vasárnap látogatják? Vannak szülei és Ő mégis itt a nevelőotthonban él?! Ágaskodtak bennem a felkiáltójelek, de igazán senki nem tudta elfogadtatni velem, hogy léteznek olyan gyerekek, akik nem kellene a szüleiknek.

Szakemberként – *gondolva arra, hogy jó szakemberként* – már értem, de még mindig nagyon nehéz elfogadni, hogy a szülők nem képesek (*segítséggel is*), vagy nem akarják nevelni saját gyermeküket. Ami még elgondolkodtatóbb – *és remélem nem csak az én számomra* – hogy ezt miért tehetik meg a legtöbben következmények nélkül?

A rosszkedv, főleg ha gyakori és állandósul, nagyon romboló mind a testre, és mivel test nincsen lélek nélkül, ezért a lélekre is. És ez az ártatlan gyermek mitől lenne jókedvű egy ilyen trauma után? Valószínűleg az életigenlés és az élni akarási hozza azt az eredményt, hogy „csak” ennyi a statisztikailag kimutatható rosszkedv, depresszió és öngyilkosságra való hajlam. A „csak” szót dupla idézőjelbe kellene tenni!

Mit tehet a szakma, mit tehet az egyes ember, a társadalom eme kihívásra, mert hiszen a számok jeleznek, kérlelhetetlenül nekünk szólnak. Segíteni kell! Nem könnyű de meg kell tenni a szakmának, a társadalomnak és az egyes embernek is. Gondolkodtasson el ez a kutatás minden felelős szakembert!

Eszembe jutott még valami. Biztosan helyes út az, hogy a gyermekotthonok kizárólagosan semleges álláspontot képviseljenek a történelmi egyházakkal szemben? A hit, az erkölcsi tanítás olyan elítélendő dolog? Nem lehetne a gyermekeinknek erős hitük, kapaszkodóik, válaszaik az élet kihívásaira? Hit nélkül lehet ugyan élni, de nehéz, nehezebb, mint erős hittel.

A mai társadalmi-gazdasági-politikai helyzetet ismerve bontakozott ki bennem az a gondolat, hogy kontrollcsoporthoz el lehetne/kellene végezni ugyanezen kutatást nem gyermekotthonban élő gyermekek közt is. Ott milyen lehet az egészségtudat, a rosszkedv, a depresszióra való hajlam, az öngyilkossági gondolatok és kísérletek? Érdekes lenne egy ilyes összehasonlításban is megnézni az adatokat. Persze ehhez az államnak pénzt is kellene erre fordítania. Elgondolkodtató, hogy ezt a kutatást az állam egy forinttal sem támogatta, csupán engedélyezte, és mindezek ellenére az alapítvány mégis ajándékba adja ezt az államnak.

Kedves olvasó, szakember, érdeklődő, laikus és bárki, aki ezt a könyvet olvassa! Kérem, gondolkodjon el az állami gondoskodásban élő gyerekek helyzetén. Hogyan lehet nekik úgy segíteni, hogy emelt fővel, méltóságteljesen tudjanak teljes életet élni. Nem sajnálatot kell adni, nem szánalmat, hanem segítséget! Kothencz János és az ÁGOTA Alapítvány, ill. maga a kutatás is erre hívja fel a figyelmet.

4.7 Egészségi állapot, sport

4.7.1 Egészség

Az alábbi skálán hol helyeznéd el magad egészségi állapotod alapján?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
1	15	0,9
2	23	1,3
3	74	4,3
4	263	15,2
5	313	18,1
6	447	25,8
7	595	34,4
Összesen	1730	100,0

Az egészségi állapotról szóló önbesorolós kérdést egy hétfokozatú skála segítségével mértük, melyen az 1-es érték a beteg, a 7-es érték pedig az egészséges állapotot jelöli. A leggyakoribb válasz a 7-es volt, ezt a fiatalok több mint harmada (34,4%) állította magáról, míg a szintén igen jónak számító 6-os értéket több mint negyedük (25,8%) választotta, de a még mindig "nem rossz" 5-öst is ötöd részük jelölte meg. Különböző, nem súlyos egészségügyi problémákkal küzd a válaszadók csaknem hatoda (15,2%), de megnyugtató, hogy a súlyosnak nevezhető problémája (1-3. érték) csak 6,5 %-uknak van ezen önbesorolós kérdés szerint. A hétfokozatú skálán a válaszok átlaga 5,63 volt.

Van-e olyan betegséged, ami miatt rendszeresen gyógyszert kell szedned?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nincs	1478	85,5
van	250	14,5
Összesen	1728	100,0

Az erős egészségtudatot igazolja vissza az, hogy a válaszadók többsége (85,5%) nem szed rendszeresen semmiféle gyógyszert. A gyógyszert szedő válaszadók (14,5%) által említett betegségek három nagy csoportba sorolhatók: 1. asztmatikus illetve allergének okozta problémák (a fiatalkorban leggyakoribb asztmatípus a szervezet allergénekkal szembeni ellenállásának csökkenésével párhuzamosan fellépő asthma bronchiale elnevezésű betegség, melynek kezdeti stádiumában csak allergiás tünetek tapasztalhatók, melyeket légúti betegségek követhetnek); 2. neurotikus illetve lelki problémák (hiperaktivitás, szorongás, agresszivitás, figyelemzavar, melyeket különböző nyugtatókkal kezelnek, s amelyek stresszorként a szervezet immunrendszerének fokozott igénybe vétele miatt az asztmatikus problémák kiváltó okai is lehetnek); 3. Ásványianyag, vitamin, illetve nyomelemhiányra visszavezethető panaszok (ínyvérzés, orrvérzés, kalciumhiány, vashiány, stb.) melyek azonban a nem kielégítő táplálkozás mellett a neurotikus problémák következtében is előállhatnak: a család nyújtotta stabilitás és a harmónia hiánya olyan szomatikus tüneteket produkál, melyek következtében a szervezet hamar feléli tartalékait, s emiatt hiánybetegségek léphetnek fel, ami az immunrendszer instabilitásához vezethet. Látható tehát, hogy a megkérdezett fiatalok által említett három problémakör összefüggő tünetegyüttest alkot.

Figyelemmel kíséri-e valaki felnőtt a betegségét az otthonban?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
igen	210	85,7
nem	35	14,3
Összesen	245	100,0

A rendszeresen gyógyszert szedők nagy többségének (85,7%) az a véleménye, hogy az otthon falain belül van olyan felnőtt, akihez egészségügyi problémáival fordulhat, aki figyelemmel kíséri állapotát.

Ez a betegség akadályoz-e Téged a tanulásban, munkában, a mindennapi életedben?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	154	62,9
igen, kis mértékben	54	22,0
igen, nagy mértékben	37	15,1
Összesen	245	100,0

Az egészségügyi problémák mindennapokra gyakorolt hatása a gyógyszert szedő fiatalok több mint felének (62,9%) nem számottevő, míg csaknem negyed részük (22%) kismértékű kényelmetlenségről számol be betegségének elviselésének kapcsán. 15%-uk viszont úgy érzi, hogy állapota rendkívül hátrányos helyzetbe kényszeríti.

Milyen gyakran szoktál otthon maradni kisebb betegség (nátha, influenza) miatt?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
ritkán, évente egyszer-kétszer	790	46,0
szinte soha	597	34,8
két-három havonta	198	11,5
szinte havonta	132	7,7
Összesen	1717	100,0

A válaszadók nagy többsége (80,8%) ritkán vagy alig hiányzik az iskolából kisebbbetegségek miatt, míg nagyjából egy tizedük (11,5%) két-három havonta betegségének fokozott pihenéssel járó kúrálását igényli.

Jó dolog ilyen kisebb betegséggel otthon maradni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	1086	65,3
igen	577	34,7
Összesen	1663	100,0

Az iskolából, közösségi életből e kisebb betegségek miatt kimaradni a fiatalok többsége (65,3%) szerint elkerülendő dolog, míg egy harmaduk (34,7%) számára nem jelent problémát az, ha egészségügyi problémája miatt elvonulhat e színterekről.

Azok, akik nem akarnak kisebb egészségügyi problémáik miatt kimaradni az iskolából leginkább a tanulmányi eredmények romlásától félnek, vagyis a mulasztott órák pótlásának nehézségeit említik elsődleges okként, akik viszont szeretik az efféle igazolt távolléásokat, éppen ezek pihentető, lelki-érzelmi rekreációs mivoltára mutatnak rá.

Szokott-e rossz kedved, rossz hangulatod lenni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
szinte soha	117	6,8
ritkán előfordul	764	44,2
gyakran	582	33,6
nagyon gyakran	267	15,4
Összesen	1730	100,0

Bár a válaszok erre a kérdésre több, mint fele részben (51%) nemlegesek, vagy ritka, múltó rosszkedvről szólnak, majdnem ugyanennyien **(49%) jelezték, hogy a rossz hangulat életük állandó kísérője.**

Vannak-e rossz, félelmetes álmaid?

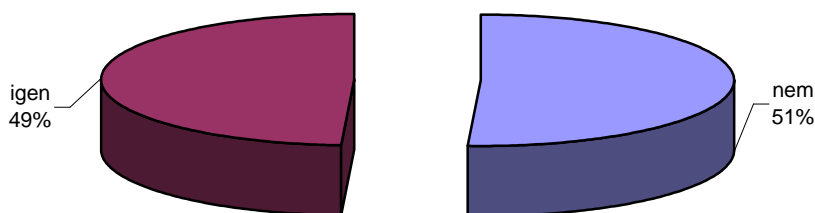
	Gyakoriság	Érvényes százalék
nincs	1004	58,1
van	725	41,9
Összesen	1729	100,0

Noha a rossz álmokról a válaszadó fiatalok több mint fele (58,1%) nem számolt be, igen jelentős hányaduk (41,9%) e kellemetlen tünetek meglétéről is nyilatkozott.

Gondtál-e már arra valaha is, hogy nincs értelme az életednek?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	877	50,8
igen	851	49,2
Összesen	1728	100,0

Gondtál-e már arra valaha is, hogy nincs értelme az életednek?

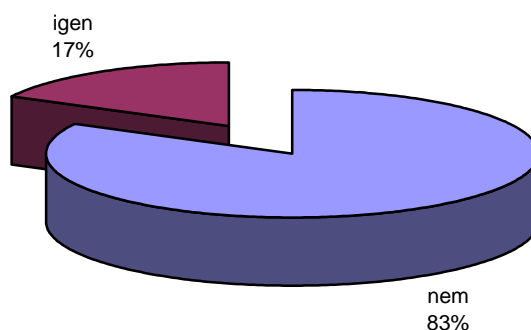
Komoly problémát vetít előre az élet értelmetlenségéről szóló kérdés: a válaszadóknak éppenhogy csak a fele (50,8%) gondolja úgy, hogy az életet értelmes célokkal is meg lehet tölteni, míg a másik csoportban (49,2%) felmerült már az élet értelmetlenségének a képzete.

Próbáltál-e már véget vetni az életednek?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	1431	82,9
igen	295	17,1
Összesen	1726	100,0

További aggodalomra ad okot, hogy a válaszadó fiatalok csaknem hatod része (17,1%) már végrehajtott valamilyen formában öngyilkossági kísérletet.

Próbáltál-e már véget vetni az életednek?

Számodra mennyire fontos az egészség megőrzése?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
egyáltalán nem fontos	25	1,4
nem fontos	34	2,0
fontos	499	28,9
nagyon fontos	1171	67,7
Összesen	1729	100,0

A fentebbi elvont gondolatokon túl azonban a mindennapi életvitel szintjén az állami gondoskodásban élő fiatalok nagy része egészséges életigenléssel viseltetik az egészséges, civilizált életmód kérdéséhez. Az egészség megőrzéséről mindössze 3,4%-uk állítja, hogy elhanyagolandó probléma, míg 96,6%-uk fontosnak, vagy nagyon fontosnak tartja azt.

Számodra mennyire fontos az egészséges, rendszeres étkezés?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
egyáltalán nem fontos	30	1,7
nem fontos	132	7,6
fontos	598	34,5
nagyon fontos	971	56,1
Összesen	1731	100,0

A rendszeres étkezésről alkotott véleménye is egészséges, életigenlő módon alakul a válaszadók nagy többségének, ugyanis kilenc tizedük (90,6%) fontosnak vagy nagyon fontosnak tartja a helyes táplálkozás meglétét.

Számodra mennyire fontos a rendszeres fürdés, tisztálkodás?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
egyáltalán nem fontos	2	0,1
nem fontos	5	0,3
fontos	225	13,0
nagyon fontos	1499	86,6
Összesen	1731	100,0

A rendszeres fürdés és tisztálkodás tekintetében a válaszadó fiatalok 99,6%-a azon a véleményen van, hogy e tevékenység fontos, vagy nagyon fontos része a mindennapoknak.

Számodra mennyire fontos a rendszeres fogmosás?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
egyáltalán nem fontos	5	,3
nem fontos	23	1,3
fontos	334	19,3
nagyon fontos	1369	79,1
Összesen	1731	100,0

A fogmosás kérdésében is rendkívül egységes az ezt kiemelten kezelők aránya, ugyanis 98,4% állítja, hogy ez is elengedhetetlen velejárója a mindennapoknak.

4.7.2 Sport

Számodra mennyire fontos a sportolás, testedzés?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
egyáltalán nem fontos	65	3,8
nem fontos	185	10,7
fontos	672	38,9
nagyon fontos	807	46,7
Összesen	1729	100,0

A sportolást és a rendszeres testedzést is meggyőző többséggel támogatják a válaszadók, minthogy csak 14,4%-uk tartja elhanyagolhatónak e tevékenységformákat.

Számodra mennyire fontos a pihenés, regenerálódás?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
egyáltalán nem fontos	28	1,6
nem fontos	112	6,5
fontos	613	35,5
nagyon fontos	975	56,4
Összesen	1728	100,0

A pihenés és a regenerálódás iránti igény is szinte minden válaszadóban megvan: csak 8,1%-uk gondolja úgy, hogy az intenzív kikapcsolódás elhanyagolható.

Jelenleg sportolsz-e rendszeresen? (több válasz is lehet)

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	736	42,5
igen, de nem szervezett keretek között	388	22,4
igen, iskolai szinten	420	24,3
igen, sportegyesületben	186	10,8
Összesen	1730	100,0

Az aktív sporttevékenység szempontjából a válaszadók már megosztottabbak mint az egészségtudatos életmód megítélésében. Bár szinte mindegyikük fontosnak tartja a sportolást, több mint harmad részük (42,5%) egyáltalán nem végez sporttevékenységet, de 10%-ot meghaladó azoknak az aránya is, akik sportegyesületben űzik e tevékenységet. A legnépszerűbb sportágak a megkérdezettek körében a labdajátékok, a futás, a biciklizés, és markánsan jelen van a testépítés is.

4.7.3 Szexualitás

Volt-e már szexuális kapcsolatod?

		A kérdezettek korcsoportos besorolása			Összesen
		9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
Volt-e már szexuális kapcsolatod?	nem	89,5%	57,1%	22,1%	63,6%
	igen	10,5%	42,9%	77,9%	36,4%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

A válaszadók 36,4%-ának már volt szexuális kapcsolata, természetesen az idősebbeknél a legmagasabb ez az arány. A 18 éves és annál idősebb korosztály túlnyomó többsége (77,9%) már átesett az első szexuális élményen, de a 15-17 éveseknél is igen magas (42,9%) ez az arány, ami a 9-14 évesek egytizedét (10,5%) is érinti.

Hány éves voltál, amikor az első szexuális kapcsolatot létesítetted?

életkor	Gyakoriság	Érvényes százalék
3	1	0,1
4	1	0,1
5	2	0,3
6	4	0,6
7	3	0,4
8	8	1,1
9	10	1,4
10	12	1,7
11	24	3,4
12	59	8,3
13	111	15,5
14	192	26,9
15	149	20,9
16	102	14,3
17	34	4,8

Össz.	714
Átlag	13,89
Leggyakoribb érték	14

18	2	0,3
Összesen	714	100,0
	1732	

Az első szexuális kapcsolatot a legtöbben 14 éves korukban létesítették, az átlagos kor e tekintetben 13,89 év. Az első szexuális kapcsolatok tekintetében a 11-17. életévre esik a tapasztalatok megszerzésének döntő hányada.

Ezt az első szexuális kapcsolatot ki akarta elsősorban?

		A kérdezett neme:		Összesen
		férfi	nő	
Ezt az első szexuális kapcsolatot ki akarta elsősorban?	Te	7,4%	1,5%	4,7%
	a partnered	9,7%	20,8%	14,8%
	mind a ketten	82,9%	77,7%	80,5%
Összesen		100,0%	100,0%	100,0%

Az első szexuális együttlét során a legtöbben egyetértésben voltak arra vonatkozóan, hogy mindkettőjüknek szüksége van erre az élményre (80,5%), bár az adatokból kiviláglik az is, hogy a férfiak a kezdeményezőbbek. Tragikus mutatók is előfordultak. Ezek mély traumák mind a mai napig a gyermekekben (*szexuális zaklatás és erőszak még kisgyermekkorban is*).

4.7.4 Káros szenvedélyek

Kipróbáltad-e valaha is a dohányzást, illetve dohányzol-e?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha nem próbáltam ki	412	23,8
egyszer megpróbáltam, de utána nem dohányoztam	393	22,7
korábban dohányoztam, de már leszoktam	82	4,7
évente néhányszor rágyújtok	30	1,7
havonta néhányszor rágyújtok	75	4,3
rendszeresen dohányzok (naponta)	736	42,6
Összesen	1728	100,0

A dohányzással kapcsolatos attitűd tekintetében két nagyobb csoportot lehet megkülönböztetni a megkérdezettek között. Az egyikbe azok tartoznak, akik még nem próbálták ki a dohányzást, vagy ez a próbálkozás egyedi eset volt, és nem követte semmiféle rászakás, ők a minta csaknem felét képviselik (46,5%), míg a másik nagy csoport a **rendszeresen dohányzóké (42,6%)**. Jelentékeny azoknak a száma is akik csak havonta gyújtanak rá (4,3%), vagy már leszoktak a dohányzásról (4,7%).

Kipróbáltad-e valaha is a dohányzást, illetve dohányzol-e? * A kérdezettek korcsoportos besorolása

	9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
soha nem próbáltam ki	40,6%	18,0%	11,0%	26,3 %
egyszer megpróbáltam, de utána nem dohányoztam	31,1%	24,0%	13,0%	24,7 %
korábban dohányoztam, de már leszoktam	4,3%	3,9%	5,3%	4,4%
évente néhányszor rágyújtok	2,8%	1,6%		1,8%
havonta néhányszor rágyújtok	5,3%	5,1%	2,0%	4,5%
rendszeresen dohányzok (naponta)	15,8%	47,3%	68,8%	38,3 %
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0 %

A megkérdezettek 38,3%-a rendszeresen dohányzik. Ebbe a csoportba tartozik a 18. életévüket betöltött válaszadók több mint 2/3-a (68,8%), a 15-17 évesek csaknem fele (47,3%) és a 9-14 évesek hatod része (15,8%). A másik nagy csoportot azok a fiatalok alkotják, akik vagy még nem nyúltak a cigarettához, vagy a cigarettával való találkozásukat negatív élménynek tekintik. Ők alkotják a legidősebbek 24%-át, a 15-17 évesek 42%-át, és a legfiatalabbak 71,7%-át.

Hány éve dohányzol rendszeresen?

Össz.	737
Átlag	4,10
Leggyakoribb érték	2

A rendszeresen dohányzó válaszadók legtöbbször 2 éve dohányzik, az átlagérték e kérdés esetében 4,1 év.

Kipróbáltad-e valaha is az alkoholt, illetve szoktál-e alkoholt inni? * A kérdezettek korcsoportos besorolása

	9-14 éves	15-17 éves	18 éves és annál idősebb	
soha nem próbáltam ki	58,2%	24,3%	12,0%	36,3%
egyszer megpróbáltam, de utána soha többé nem ittam	25,5%	23,5%	11,3%	21,7%
korábban ittam rendszeresen, de már leszoktam	,8%	1,0%	2,7%	1,3%
évente néhányszor iszok alkoholt	9,3%	26,5%	30,6%	20,0%
havonta néhányszor iszok alkoholt	4,2%	19,1%	34,2%	15,9%
rendszeresen iszok alkoholt (hetente)	2,0%	5,6%	9,3%	4,8%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Az alkoholfogyasztás korcsoportokon belüli vizsgálata rámutat arra a tényre, hogy az életkor előrehaladtával növekszik az alkoholt kipróbálók aránya, de ez nem ölt olyan mértéket, mint a rendszeresen dohányzóké. Azok vannak a legtöbben, több mint a válaszadók egyharmada, akik nem fogyasztottak még alkoholt (36,3%), s hozzájuk kapcsolódnak azok is, akik már fogyasztottak ugyan, de ez az élmény inkább taszítóan hatott rájuk – e csoport képviseli a válaszadók ötöd részét (21,7%). Így elmondható, hogy az állami gondozásban élő fiatalok több, mint 50%-a nem fogyaszt alkoholt. A rendszeresen italozók a

válaszadók 4,8%-át képviselik, közülük a 18 évesek illetve ennél idősebbek vannak többségben, mintegy tizedét alkotva ennek a csoportnak.

Hány éve iszol rendszeresen?

Össz.	317
Átlag	2,85
Leggyakoribb érték	2

A rendszeres alkoholfogyasztók átlagosan 2,85 éve isznak, a legtöbben 2 éve.

Leggyakrabban milyen alkoholt szoktál inni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
sör	280	31,4
bor, pezsgő	189	21,2
likőr, vermut	133	14,9
tömény (pálinka, vodka, konyak, whisky)	289	32,4
Összesen	892	100,0

Az alkoholfogyasztó fiatalok első számú kedvencei a tömény italok (32,4%), majd a csaknem ilyen népszerű sör (31,4%), és a szintén kedvelt bor (21,2%) következik, de a likőrök és vermutok is népszerűek (14,9%).

Előfordult-e már, hogy gyógyszerre ittál alkoholt?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
nem	967	83,9
igen, egyszer	114	9,9
igen, többször is	72	6,2
Összesen	1153	100,0

A kábítószer használat azon módja, amely valamilyen gyógyszer és alkohol keverékét használja a bódulat eléréséhez, a vizsgált fiatalok között nem igazán népszerű. 6,2%-uk ugyan többször is kipróbálta ezt a módszert, csaknem 10 %-uk pedig legalább egyszer, de 83,4%-uk távol tartja magát az ilyen cselekedetektől.

Kipróbáltad-e valaha is a kábítószerrel, illetve szoktál-e kábítószerrel használni?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
soha nem próbáltam ki	1318	76,8
egyszer megpróbáltam, de utána soha többé nem	204	11,9
korábban használtam, de már leszoktam	63	3,7
évente néhányszor használok	37	2,2
havonta néhányszor használok	57	3,3
rendszeresen használok (legalább hetente, vagy gyakrabban)	37	2,2
Összesen	1716	100,0

Hasonló a helyzet a kábítószer használat más fajtáinak esetében is. A válaszadók 76,8%-a nem nyúlt még eddig a kábítószerhez, míg kicsivel több, mint 10% már kipróbálta azt. Rendszeres kábítószer használónak minősíti önmagát ugyanakkor a válaszadók 2,2%-a.

Hány éve használ sz kábítószer?

	Gyakoriság	Érvényes százalék
0	1	1,0
1	38	36,9
2	31	30,1
3	18	17,5
4	9	8,7
5	1	1,0
7	1	1,0
12	1	1,0
13	1	1,0
15	2	1,9
Összesen	103	100,0

Hány éve használ sz kábítószer?

Össz.	103
Átlag	2,50
Leggyakoribb érték	1

A kábítószer használatról említést tevő válaszadók legtöbbször 1 (36,9%); 2 (30,1%); illetve 3-4 (26,2%) éve használja a szert. Ezek közül a leggyakoribbak a viszonylag olcsón beszerezhető marihuána, valamint a különböző tablettáformájú diszkódrogok. A drága, és gyors függőséghez vezető heroin és LSD említése szerencsére igen ritka. A megkérdezettek közül azok, akik hajlandóak voltak beszélni a szenvedélyükről, átlagosan 2,5 éve használják a kábítószereket.

4.8. Önreflexióik

Alábbiak mentén is tájékozódtam (ezek a mutatók önmagukért beszélnek, így nem kommentálom azokat):

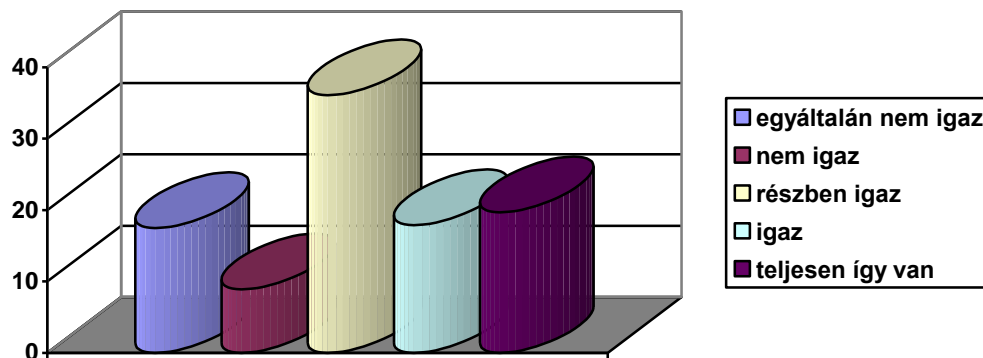
Érzéseikről:

	Össz.	Átlag	Szórástól való eltérések átlaga
Nem sokat törődöm az érzéseimmel, hangulataimmal.	1705	2,67	1,430
Az érzések elmúlnak, nincs különösebb jelentőségük az életben	1687	2,86	1,431
Nem vagyok izgulós típus.	1713	2,88	1,546
Nem szoktam indulatos lenni	1714	2,93	1,352
Ha választanom kell, hogy tanulok vagy szórakozok, inkább a szórakozást választom	1717	2,98	1,606
Nehezen tudom megfogalmazni, hogy mit érzek az adott helyzetben	1694	3,13	1,317
Ha nagy a tét, gyakran leblokkolok. (nem tudok a feladatra koncentrálni)	1698	3,15	1,417
Feleléskor, dolgozatíráskor soha nem tudom (tudtam) kihozni magamból a legjobbat.	1712	3,23	1,405
Nehezen mutatom ki az érzelmeimet.	1705	3,37	1,405
Sokszor nem jut (jutott) eszembe feleléskor az, amit előző nap még tudtam.	1710	3,41	1,401
Sokszor nem tudom, mit éreznek mások	1695	3,41	1,275
Ha valami megtetszik, addig nem tudom kiverni a fejemből, amíg meg nem szerzem magamnak.	1715	3,69	1,419
Szerintem az emberek érzelmei kiszámíthatatlanok.	1694	3,78	1,182
Ha kell, akár hónapokig képes vagyok keményen dolgozni vagy spórolni, hogy valamit megvegyek magamnak.	1711	3,79	1,352
Gyakran előfordul, hogy olyat mondok, vagy teszek, amit később megbánok	1706	3,85	1,229
Szerintem érdemes lemondani néhány dologról azért, hogy az ember elérje céljait.	1704	4,04	1,181
Ha valakit megbántok, később mindig észreveszem	1717	4,17	1,087
Valid N (listwise) - érvényes	1603		

Nehezen tudom megfogalmazni, hogy mit érzek az adott helyzetben

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	296	17,1	17,5	17,5
	nem igaz	150	8,7	8,9	26,3
	részben igaz	612	35,3	36,1	62,5
	igaz	303	17,5	17,9	80,3
	teljesen így van	333	19,2	19,7	100,0
	Összesen	1694	97,7	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	6	,3		
	nem tudja	33	1,9		
	Összesen	39	2,3		
Összesen	1732	100,0			

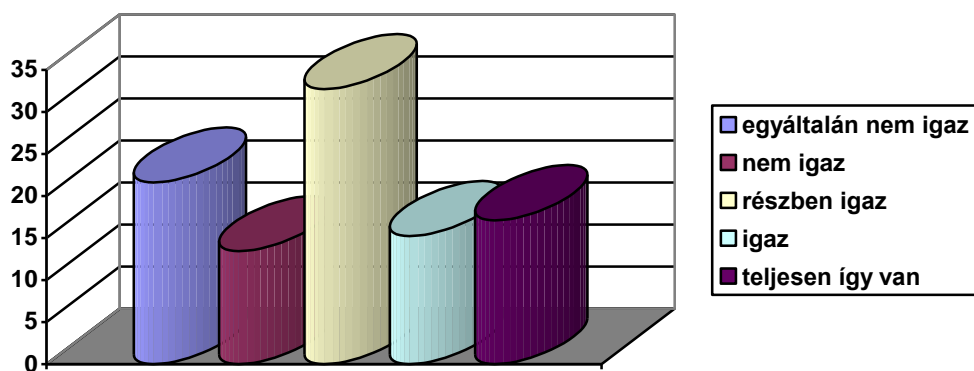
Nehezen tudom megfogalmazni, hogy mit érzek az adott helyzetben

Nem szoktam indulatos lenni

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	370	21,4	21,6	21,6
	nem igaz	230	13,3	13,4	35,0
	részben igaz	561	32,4	32,7	67,7
	igaz	260	15,0	15,2	82,9
	teljesen így van	293	16,9	17,1	100,0
	Összesen	1714	98,9	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	2	,1		
	nem tudja	17	1,0		
	Összesen	19	1,1		
	Összesen	1732	100,0		

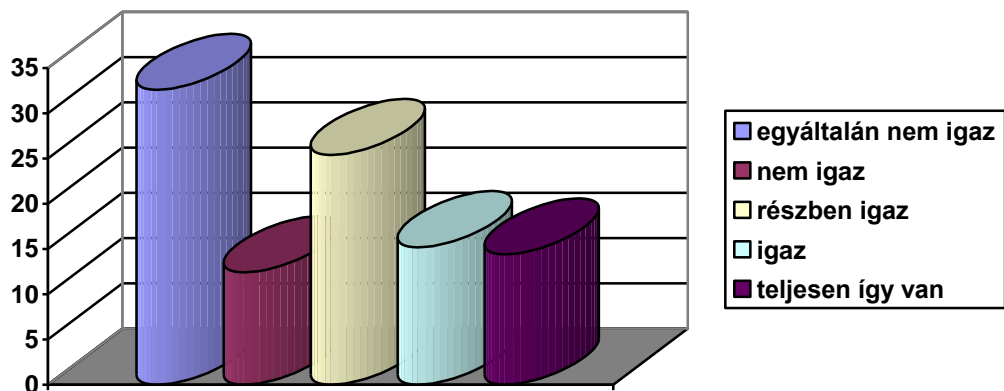
Nem szoktam indulatos lenni

Nem sokat törődöm az érzéseimmel, hangulataimmal.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	555	32,0	32,6	32,6
	nem igaz	212	12,2	12,4	45,0
	részben igaz	433	25,0	25,4	70,4
	igaz	259	14,9	15,2	85,6
	teljesen így van	246	14,2	14,4	100,0
	Összesen	1705	98,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	3	,2		
	nem tudja	25	1,4		
	Összesen	28	1,6		
	Összesen	1732	100,0		

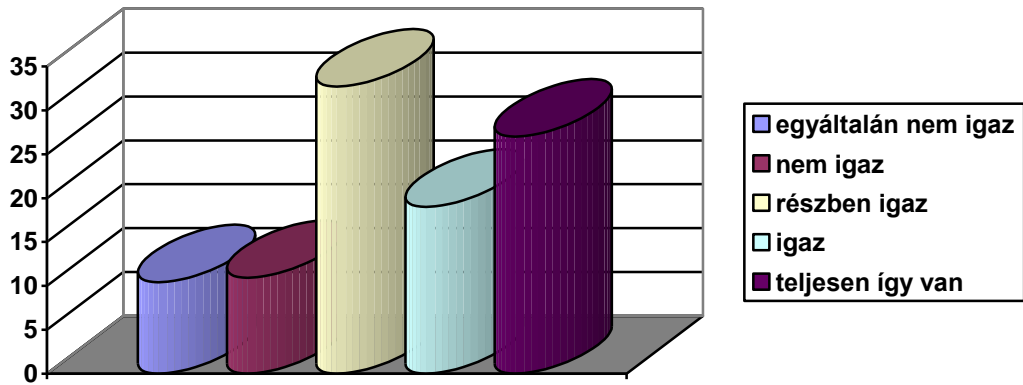
Nem sokat törődöm az érzéseimmel, hangulataimmal.

Sokszor nem tudom, mit éreznek mások

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	176	10,2	10,4	10,4
	nem igaz	185	10,7	10,9	21,3
	részben igaz	554	32,0	32,7	54,0
	igaz	322	18,6	19,0	73,0
	teljesen így van	458	26,4	27,0	100,0
	Összesen	1695	97,8	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	5	,3		
	nem tudja	33	1,9		
	Összesen	38	2,2		
	Összesen	1732	100,0		

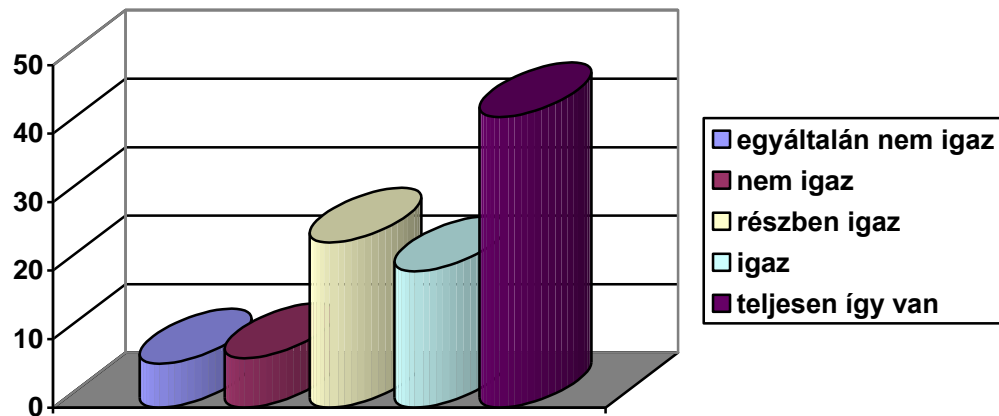
Sokszor nem tudom, mit éreznek mások

Gyakran előfordul, hogy olyat mondok, vagy teszek, amit később megbánok

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	110	6,3	6,4	6,4
	nem igaz	123	7,1	7,2	13,7
	részben igaz	411	23,7	24,1	37,7
	igaz	339	19,6	19,9	57,6
	teljesen így van	723	41,7	42,4	100,0
Összesen		1706	98,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	4	,2		
	nem tudja	23	1,3		
	Összesen	27	1,6		
Összesen		1732	100,0		

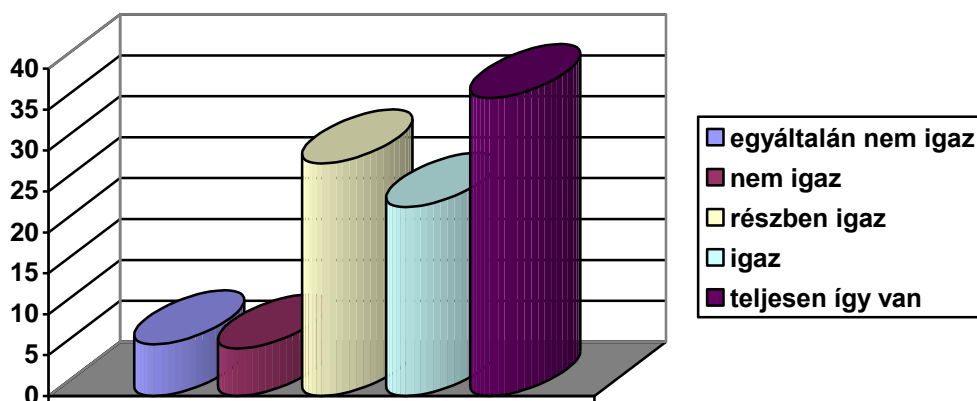
Gyakran előfordul, hogy olyat mondok, vagy teszek, amit később megbánok

Szerintem az emberek érzelmei kiszámíthatatlanok.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	107	6,2	6,3	6,3
	nem igaz	98	5,7	5,8	12,1
	részben igaz	481	27,8	28,4	40,5
	igaz	391	22,6	23,1	63,6
	teljesen így van	617	35,6	36,4	100,0
	Összesen	1694	97,7	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	6	,3		
	nem tudja	33	1,9		
	Összesen	39	2,3		
	Összesen	1732	100,0		

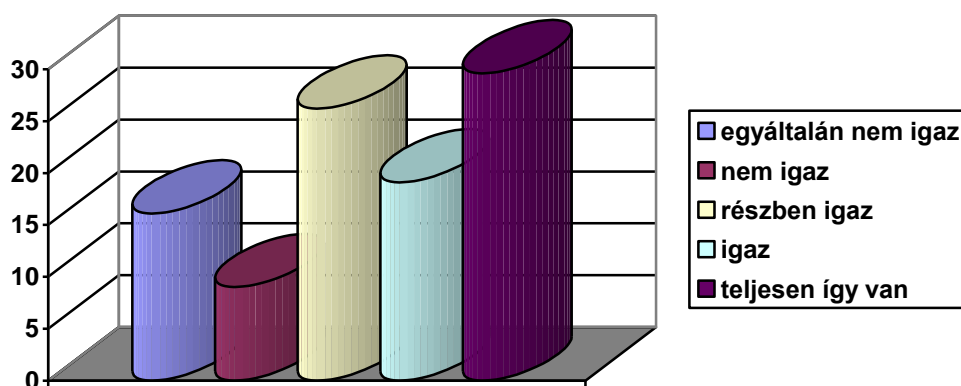
Szerintem az emberek érzelmei kiszámíthatatlanok.

Nehezen mutatom ki az érzelmeimet.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	275	15,9	16,1	16,1
	nem igaz	153	8,8	9,0	25,1
	részben igaz	447	25,8	26,2	51,3
	igaz	326	18,8	19,1	70,4
	teljesen így van	504	29,1	29,6	100,0
	Összesen	1705	98,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	7	,4		
	nem tudja	21	1,2		
	Összesen	28	1,6		
	Összesen	1732	100,0		

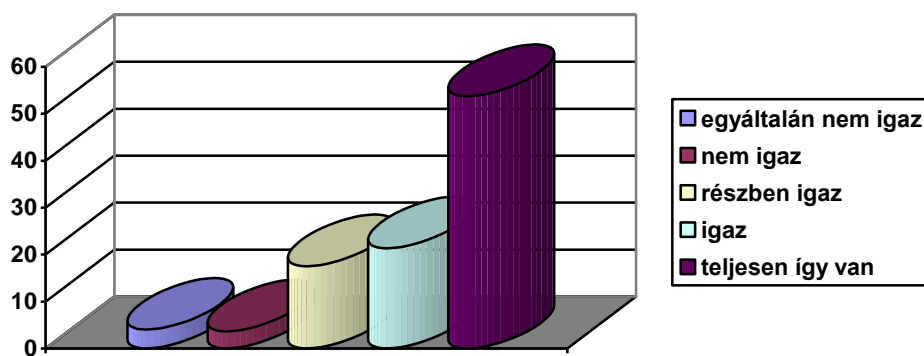
Nehezen mutatom ki az érzelmeimet.

Ha valakit megbántok, később mindig észreveszem

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	68	3,9	4,0	4,0
	nem igaz	61	3,5	3,6	7,5
	részben igaz	300	17,3	17,5	25,0
	igaz	366	21,1	21,3	46,3
	teljesen így van	922	53,2	53,7	100,0
Hiányzó adat	Összesen	1717	99,1	100,0	
	nem válaszolt	2	,1		
	nem tudja	14	,8		
	Összesen	16	,9		
	Összesen	1732	100,0		

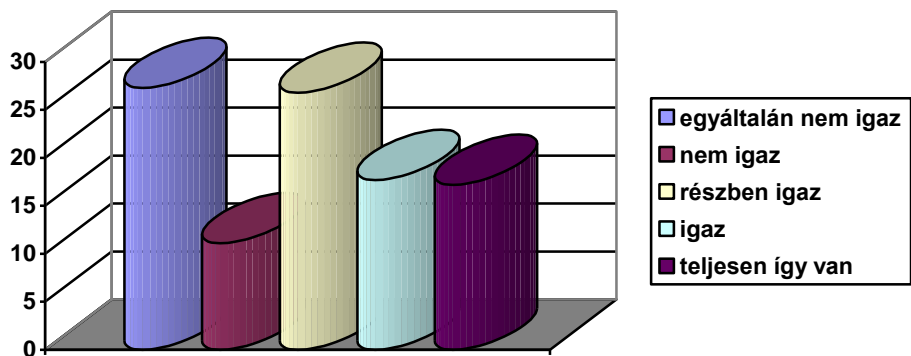
Ha valakit megbántok, később mindig észreveszem

Az érzések elmúlnak, nincs különösebb jelentőségük az életben

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	460	26,5	27,3	27,3
	nem igaz	187	10,8	11,1	38,4
	részben igaz	452	26,1	26,8	65,1
	igaz	298	17,2	17,7	82,8
	teljesen így van	290	16,7	17,2	100,0
	Összesen	1687	97,3	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	6	,3		
	nem tudja	40	2,3		
	Összesen	46	2,7		
	Összesen	1732	100,0		

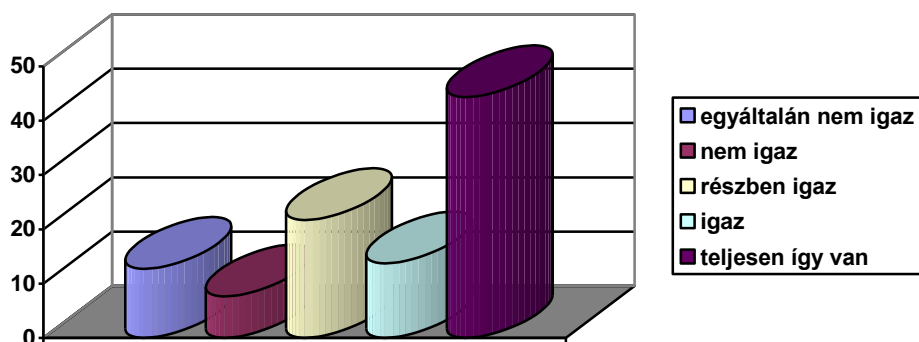
Az érzések elmúlnak, nincs különösebb jelentőségük az életben

Ha valami megtetszik, addig nem tudom kiverni a fejből, amíg meg nem szerzem magamnak.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	218	12,6	12,7	12,7
	nem igaz	130	7,5	7,6	20,3
	részben igaz	372	21,5	21,7	42,0
	igaz	235	13,6	13,7	55,7
	teljesen így van	760	43,9	44,3	100,0
	Összesen	1715	99,0	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	4	,2		
	nem tudja	14	,8		
	Összesen	18	1,0		
	Összesen	1732	100,0		

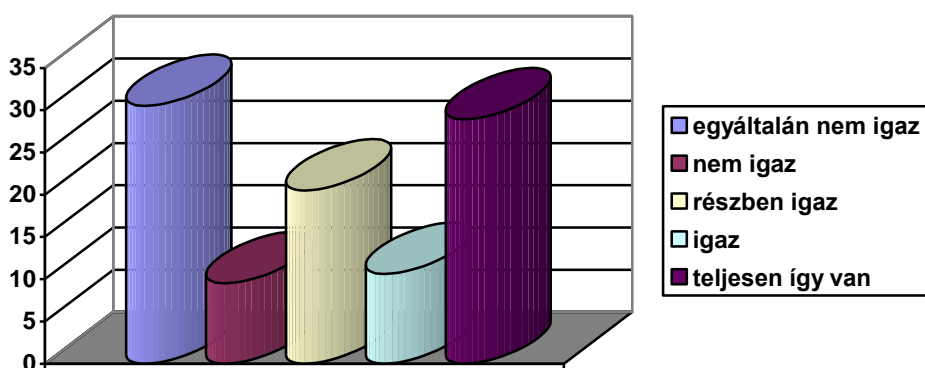
Ha valami megtetszik, addig nem tudom kiverni a fejből, amíg meg nem szerzem magamnak.

Ha választanom kell, hogy tanulok vagy szórakozok, inkább a szórakozást választom

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	524	30,2	30,5	30,5
	nem igaz	163	9,4	9,5	40,0
	részben igaz	352	20,3	20,5	60,5
	igaz	182	10,5	10,6	71,1
	teljesen így van	496	28,6	28,9	100,0
	Összesen	1717	99,1	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	3	,2		
	nem tudja	13	,8		
	Összesen	16	,9		
	Összesen	1732	100,0		

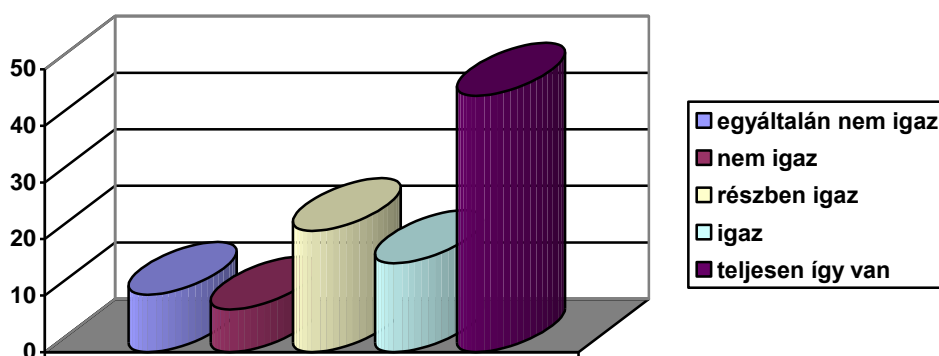
Ha választanom kell, hogy tanulok vagy szórakozok, inkább a szórakozást választom

Ha kell, akár hónapokig képes vagyok keményen dolgozni vagy spórolni, hogy valamit megvegyek magamnak.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	172	9,9	10,1	10,1
	nem igaz	128	7,4	7,5	17,5
	részben igaz	367	21,2	21,4	39,0
	igaz	269	15,5	15,7	54,7
	teljesen így van	775	44,7	45,3	100,0
	Összesen	1711	98,7	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	4	,2		
	nem tudja	18	1,0		
	Összesen	22	1,3		
	Összesen	1732	100,0		

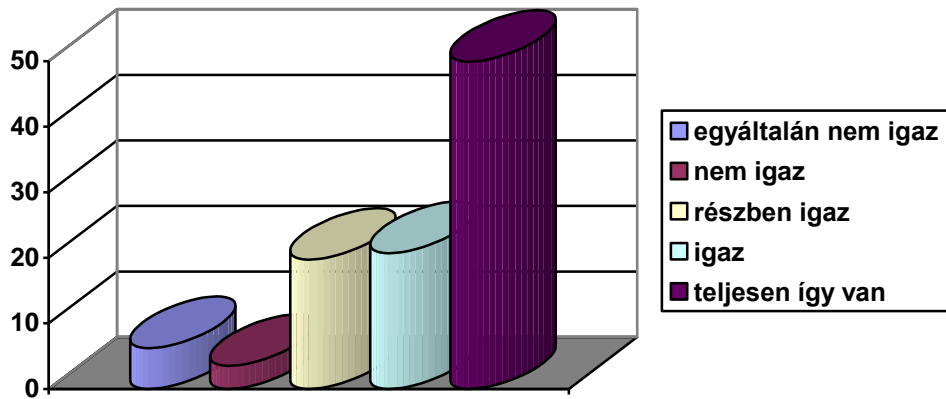
Ha kell, akár hónapokig képes vagyok keményen dolgozni vagy spórolni, hogy valamit megvegyek magamnak.

Szerintem érdemes lemondani néhány dologról azért, hogy az ember elérje céljait.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	106	6,1	6,2	6,2
	nem igaz	60	3,5	3,5	9,7
	részben igaz	336	19,4	19,7	29,5
	igaz	352	20,3	20,7	50,1
	teljesen így van	850	49,0	49,9	100,0
	Összesen	1704	98,3	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	9	,5		
	nem tudja	20	1,2		
	Összesen	29	1,7		
	Összesen	1732	100,0		

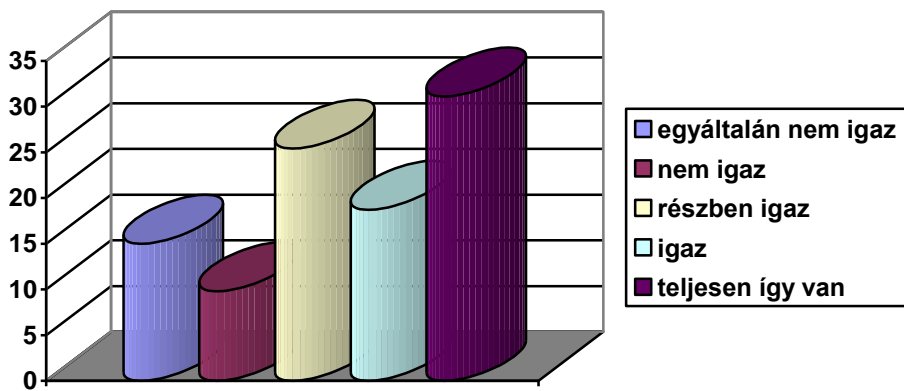
Szerintem érdemes lemondani néhány dologról azért, hogy az ember elérje céljait.

Sokszor nem jut (jutott) eszembe feleléskor az, amit előző nap még tudtam.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	257	14,8	15,0	15,0
	nem igaz	167	9,6	9,8	24,8
	részben igaz	434	25,0	25,4	50,2
	igaz	320	18,5	18,7	68,9
	teljesen így van	532	30,7	31,1	100,0
Összesen		1710	98,7	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	7	,4		
	nem tudja	16	,9		
	Összesen	23	1,3		
Összesen		1732	100,0		

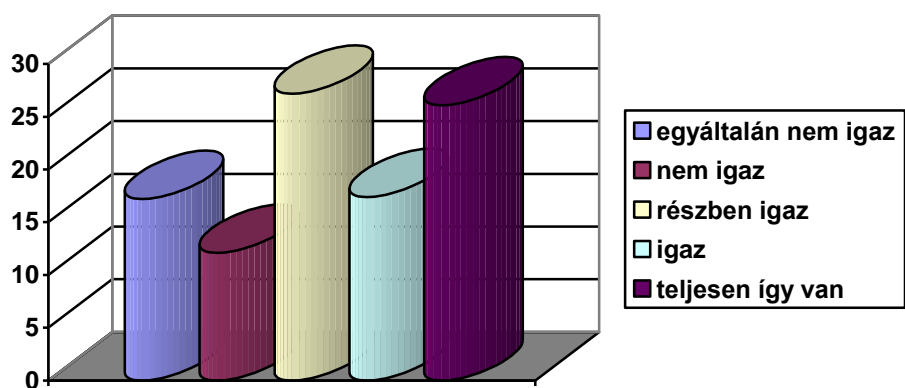
Sokszor nem jut (jutott) eszembe feleléskor az, amit előző nap még tudtam.

Feleléskor, dolgozatíráskor soha nem tudom (tudtam) kihozni magamból a legjobbat.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	294	17,0	17,2	17,2
	nem igaz	207	11,9	12,1	29,3
	részben igaz	466	26,9	27,2	56,5
	igaz	298	17,2	17,4	73,9
	teljesen így van	447	25,8	26,1	100,0
	Összesen	1712	98,8	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	8	,5		
	nem tudja	13	,8		
	Összesen	21	1,2		
	Összesen	1732	100,0		

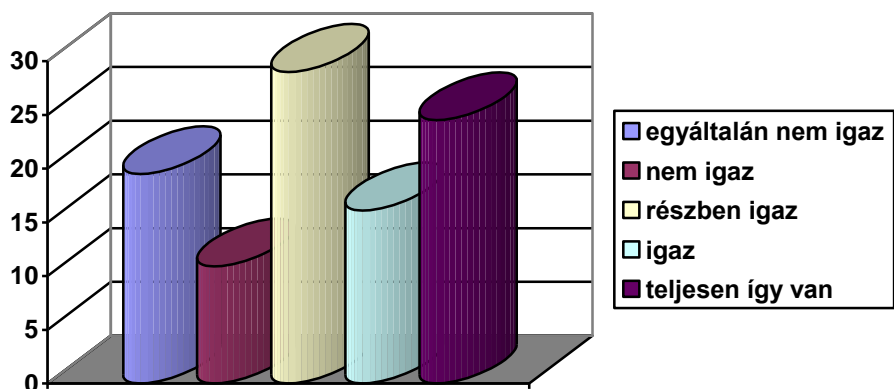
Feleléskor, dolgozatíráskor soha nem tudom (tudtam) kihozni magamból a legjobbat.

Ha nagy a tét, gyakran leblokkolok. (nem tudok a feladatra koncentrálni)

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	331	19,1	19,5	19,5
	nem igaz	185	10,7	10,9	30,4
	részben igaz	493	28,4	29,0	59,4
	igaz	273	15,8	16,1	75,5
	teljesen így van	416	24,0	24,5	100,0
	Összesen	1698	98,0	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	7	,4		
	nem tudja	28	1,6		
	Összesen	35	2,0		
	Összesen	1732	100,0		

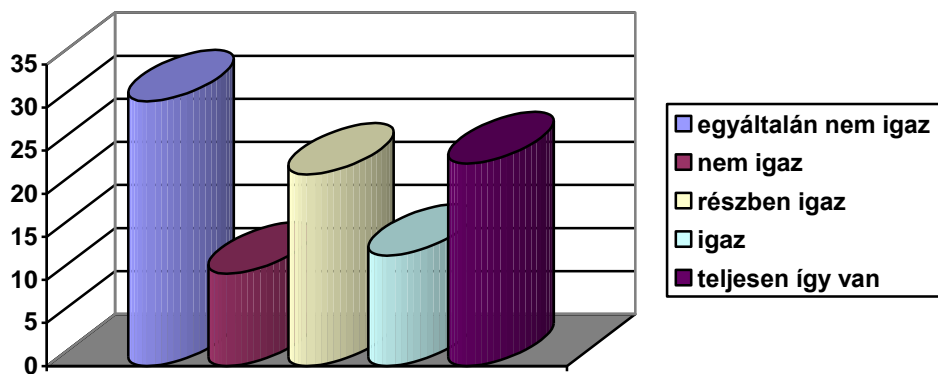
Ha nagy a tét, gyakran leblokkolok. (nem tudok a feladatra koncentrálni)

Nem vagyok izgulós típus.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem igaz	526	30,4	30,7	30,7
	nem igaz	184	10,6	10,7	41,4
	részben igaz	381	22,0	22,2	63,7
	igaz	220	12,7	12,8	76,5
	teljesen így van	402	23,2	23,5	100,0
	Összesen	1713	98,8	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	5	,3		
	nem tudja	15	,9		
	Összesen	20	1,2		
	Összesen	1732	100,0		

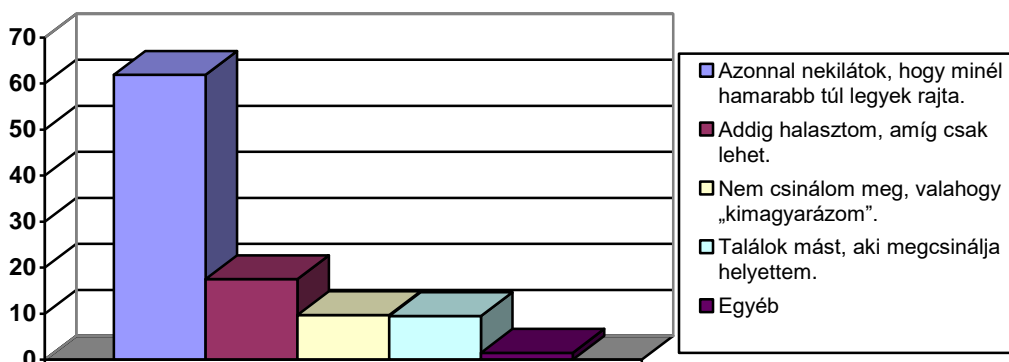
Nem vagyok izgulós típus.

Amikor különösen kellemetlen feladatot kell megoldanod, többnyire hogyan cselekszel?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	Azonnal nekilátok, hogy minél hamarabb túl legyek rajta.	1060	61,2	61,9	61,9
	Addig halasztom, amíg csak lehet.	299	17,3	17,5	79,3
	Nem csinálom meg, valahogy „kimagyarázom”.	167	9,6	9,7	89,1
	Találok mást, aki megcsinálja helyettem.	162	9,3	9,5	98,5
	Egyéb	25	1,4	1,5	100,0
	Összesen	1713	98,8	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	2	,1		
	nem tudja	18	1,0		
	Összesen	20	1,2		
Összesen		1732	100,0		

Amikor különösen kellemetlen feladatot kell megoldanod, többnyire hogyan cselekszel?

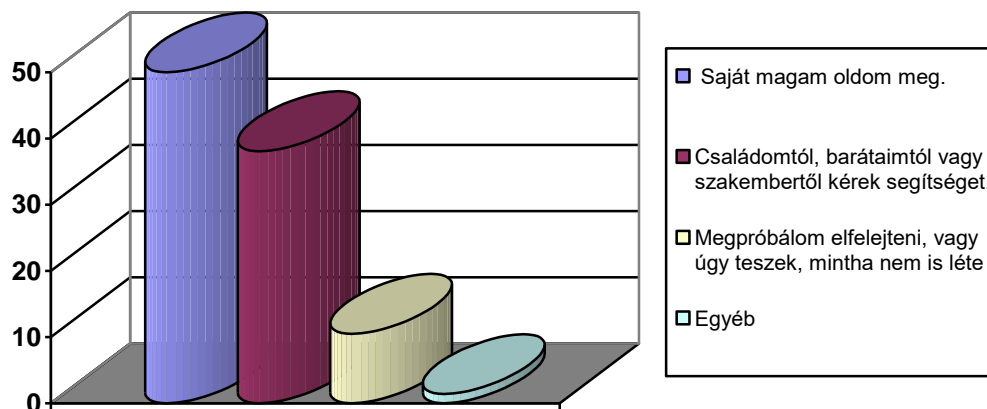
Kellemetlen feladat megoldásakor egyéb cselekvés:

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	1706	98,5	98,5	98,5
egyáltalán nem érdekel	1	,1	,1	98,6
elgondolkodom,a ztán csiná	1	,1	,1	98,6
elgondolkodom> megoldom	1	,1	,1	98,7
Én csinálom meg.	1	,1	,1	98,7
gondolkodom,me gcsináljame	1	,1	,1	98,8
ha nem találok senkit,megcsiná- lom	1	,1	,1	98,8
hozzákezdünk KÖZÖSEN!	1	,1	,1	98,9
INKÁBB ÁTGONDOLOM	1	,1	,1	99,0
Keresek segítséget	1	,1	,1	99,0
kp.nemszarjaleh ogym.csiná	1	,1	,1	99,1
másra bízom és kimagyaráz	1	,1	,1	99,1
Megcsinálom,de elkapkodva	1	,1	,1	99,2
mikor hogy	1	,1	,1	99,2
mikor hogy alakul	1	,1	,1	99,3
NEM AZONNAL DE	2	,1	,1	99,4
FOKOZATOSAn nem csinálom meg	1	,1	,1	99,5
nem csinálom meg, nem töreksem	1	,1	,1	99,5
Nem kell semmit csinálnom	1	,1	,1	99,6
nem történt ilyen velem	1	,1	,1	99,7
nincs ilyen helyzetem	1	,1	,1	99,7
segítség+önállóa n	1	,1	,1	99,8
segítséget kérek	1	,1	,1	99,8
segítséget kérek	1	,1	,1	99,9
SEGÍTSÉGET KÉREK	1	,1	,1	99,9
Segítséget kérek.	1	,1	,1	100,0
Összesen	1732	100,0	100,0	

Amikor különösen nehéz problémával szembesülsz, az alábbiak közül melyiket választod leggyakrabban?

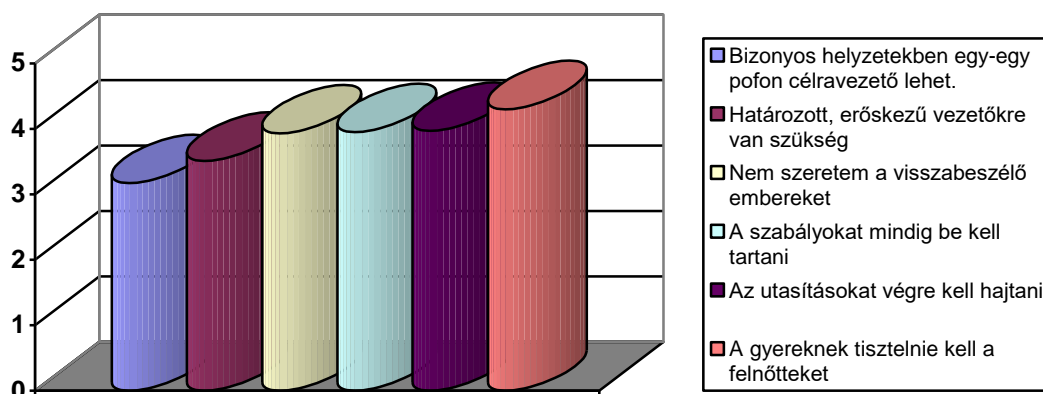
		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	Saját magam oldom meg.	853	49,2	50,0	50,0
	Családomtól, barátaimtól vagy szakembertől kérek segítséget.	650	37,5	38,1	88,1
	Megpróbálom elfelejteni, vagy úgy teszek, mintha nem is léte	179	10,3	10,5	98,6
	Egyéb	24	1,4	1,4	100,0
	Összesen	1706	98,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	2	,1		
	nem tudja	25	1,4		
	Összesen	27	1,6		
	Összesen	1732	100,0		

Amikor különösen nehéz problémával szembesülsz, az alábbiak közül melyiket választod leggyakrabban?

4.9 Tekintélyelvűség kérdése

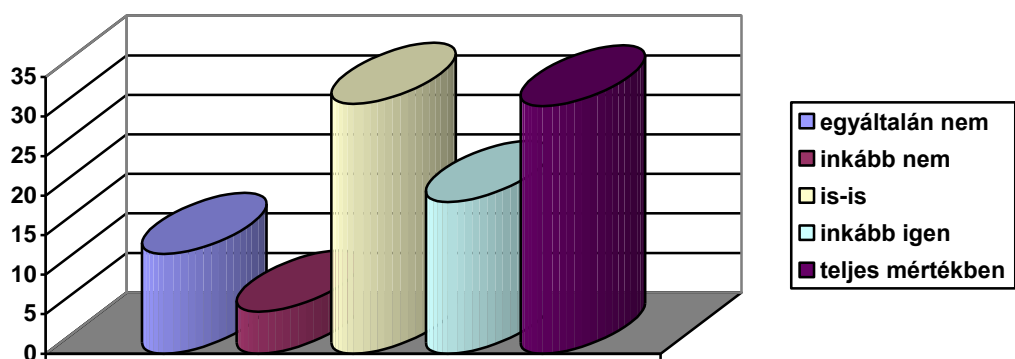
	Össz.	Átlag	Szórástól való eltérések átlaga
Bizonyos helyzetekben egy-egy pofon célravezető lehet.	1716	3,17	1,410
Határozott, erőskezű vezetőkre van szükség	1710	3,51	1,319
Nem szeretem a visszabeszélő embereket	1720	3,93	1,214
A szabályokat mindig be kell tartani	1722	3,95	1,205
Az utasításokat végre kell hajtani	1722	3,97	1,093
A gyerekek tisztelnie kell a felnőtteket	1721	4,30	1,046
Valid N (listwise)	1703		

Határozott, erőskezű vezetőkre van szükség

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem	216	12,5	12,6	12,6
	inkább nem	90	5,2	5,3	17,9
	is-is	540	31,2	31,6	49,5
	inkább igen	329	19,0	19,2	68,7
	teljes mértékben	535	30,9	31,3	100,0
	Összesen	1710	98,7	100,0	
Hiányzó adat	nem választott	3	,2		
	nem tudja	20	1,2		
	Összesen	23	1,3		
Összesen		1732	100,0		

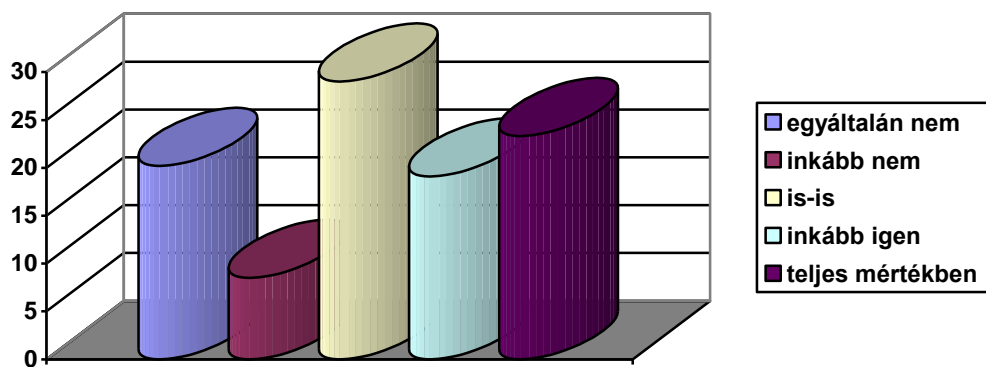
Határozott, erőskezű vezetőkre van szükség

Bizonyos helyzetekben egy-egy pofon célravezető lehet.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem	347	20,0	20,2	20,2
	inkább nem	146	8,4	8,5	28,7
	is-is	497	28,7	29,0	57,7
	inkább igen	327	18,9	19,1	76,7
	teljes mértékben	399	23,0	23,3	100,0
	Összesen	1716	99,0	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	3	,2		
	nem tudja	14	,8		
	Összesen	17	1,0		
Összesen		1732	100,0		

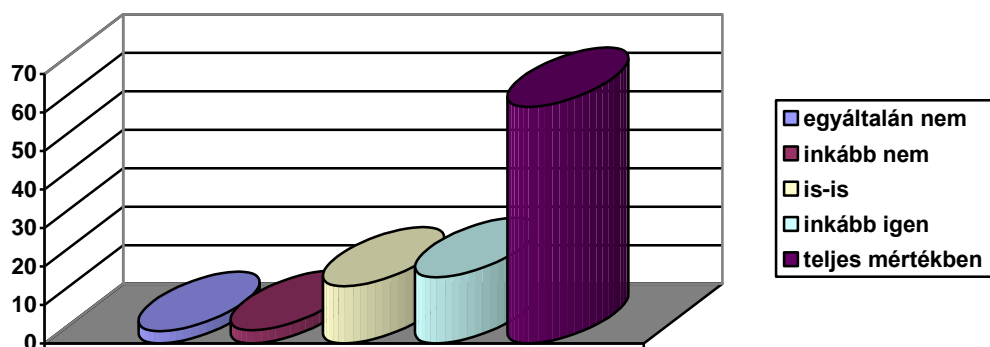
Bizonyos helyzetekben egy-egy pofon célravezető lehet.

A gyerekek tisztelnie kell a felnőtteket

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem	55	3,2	3,2	3,2
	inkább nem	58	3,3	3,4	6,6
	is-is	255	14,7	14,8	21,4
	inkább igen	296	17,1	17,2	38,6
	teljes mértékben	1057	61,0	61,4	100,0
	Összesen	1721	99,3	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	3	,2		
	nem tudja	9	,5		
	Összesen	12	,7		
Összesen		1732	100,0		

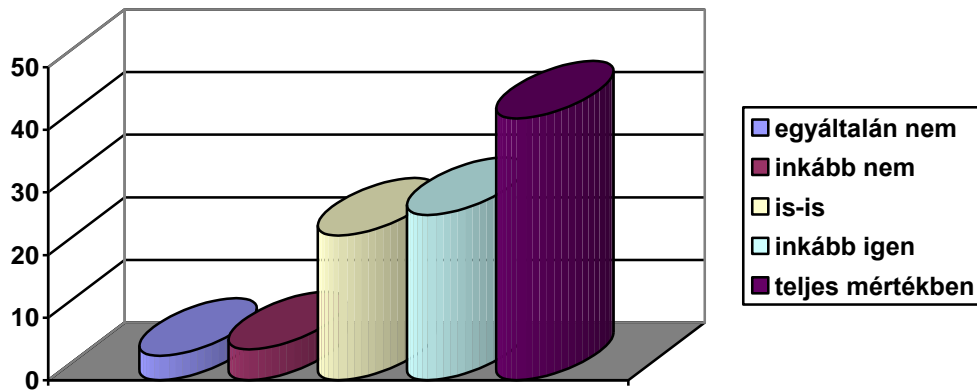
A gyerekek tisztelnie kell a felnőtteket

Az utasításokat végre kell hajtani

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem	67	3,9	3,9	3,9
	inkább nem	84	4,8	4,9	8,8
	is-is	397	22,9	23,1	31,8
	inkább igen	454	26,2	26,4	58,2
	teljes mértékben	720	41,5	41,8	100,0
	Összesen	1722	99,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	3	,2		
	nem tudja	8	,5		
	Összesen	11	,6		
Összesen		1732	100,0		

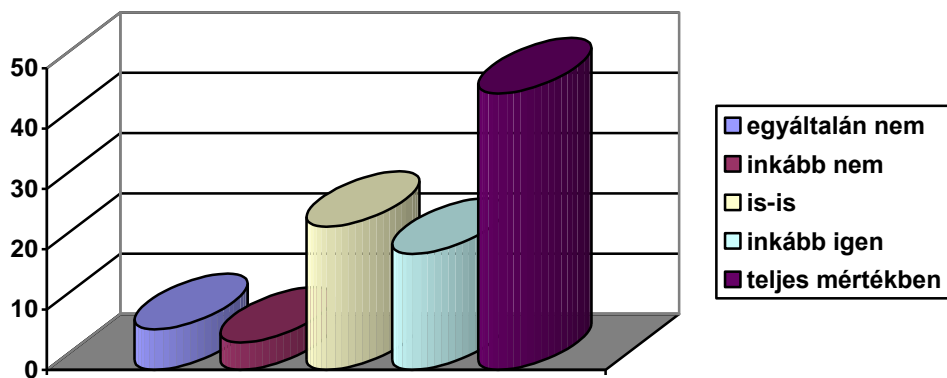
Az utasításokat végre kell hajtani

Nem szeretem a visszabeszélő embereket

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem	115	6,6	6,7	6,7
	inkább nem	78	4,5	4,5	11,2
	is-is	408	23,5	23,7	34,9
	inkább igen	331	19,1	19,2	54,2
	teljes mértékben	788	45,5	45,8	100,0
	Összesen	1720	99,2	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	3	,2		
	nem tudja	10	,6		
	Összesen	13	,8		
	Összesen	1732	100,0		

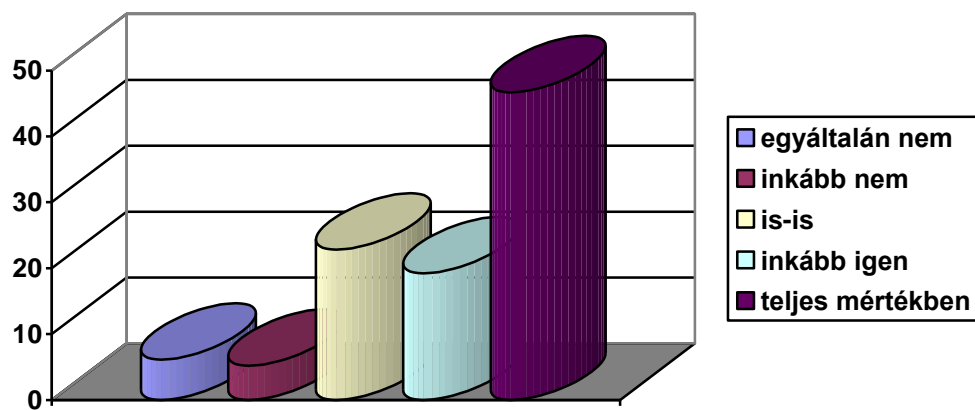
Nem szeretem a visszabeszélő embereket

A szabályokat mindig be kell tartani

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nem	105	6,1	6,1	6,1
	inkább nem	90	5,2	5,2	11,3
	is-is	392	22,6	22,8	34,1
	inkább igen	330	19,0	19,2	53,3
	teljes mértékben	805	46,5	46,7	100,0
	Összesen	1722	99,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	3	,2		
	nem tudja	8	,5		
	Összesen	11	,6		
	Összesen	1732	100,0		

A szabályokat mindig be kell tartani

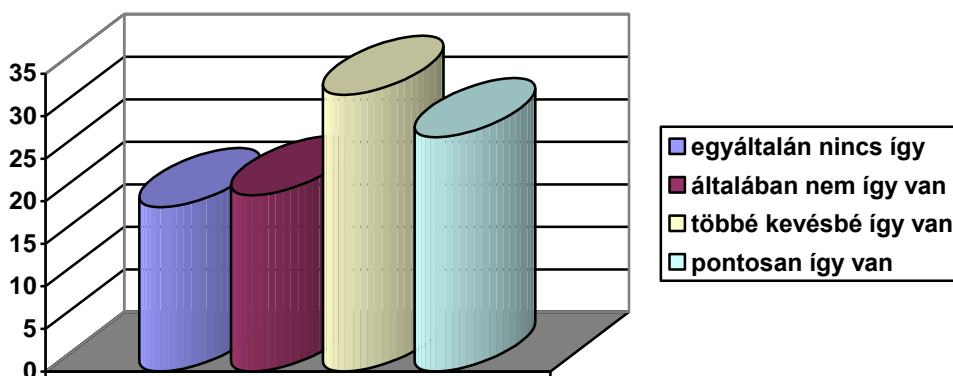
4.10 Ifjúságról, fiatalokról alkotott véleményük

	Össz.	Átlag	Szórástól való eltérések átlaga
A hasonló korú barátaimtól többet tapasztalok és tanulok, mint a felnőttektől.	1700	2,37	1,124
Nem sokat adok a felnőttek tapasztalataira, inkább a magaméra hagyatkozom	1700	2,62	1,062
Mindenfelé ellenségeskedést tapasztalok a fiatalokkal szemben	1680	2,64	,975
Tulajdonképpen minden rendőr rosszul bánik a fiatalokkal	1677	2,68	1,074
A tanáraink, nevelőim állandóan beleszólnak olyan dolgokba, amelyek nem tartoznak rájuk.	1705	2,75	1,146
Az az igazság, hogy a társadalom sokat tesz a fiatalokért	1670	2,87	,996
A fiatalok nem tűrhetnek el mindent, ha szükséges vissza kell vágniuk	1684	3,08	,985
A fiatalok problémáit valójában nagyon kevés felnőtt érti meg	1703	3,14	,922
Töreksem arra, hogy megértsem a felnőtteket, még ha ez időnként nehezen is megy	1701	3,35	,797
Tulajdonképpen nagyon sokat köszönhetek a tanárainknak, nevelőimnek	1698	3,43	,845
Valid N (listwise)	1586		

Tulajdonképpen minden rendőr rosszul bánik a fiatalokkal

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	323	18,6	19,3	19,3
	általában nem így van	347	20,0	20,7	40,0
	többé kevésbé így van	545	31,4	32,5	72,5
	pontosan így van	462	26,7	27,5	100,0
	Összesen	1677	96,8	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	5	,3		
	nem tudja	51	2,9		
	Összesen	56	3,2		
Összesen		1732	100,0		

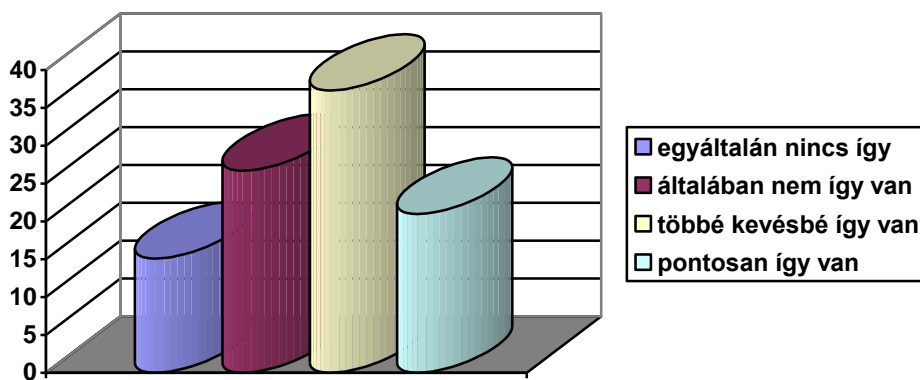
Tulajdonképpen minden rendőr rosszul bánik a fiatalokkal

Mindenfelé ellenségeskedést tapasztalok a fiatalokkal szemben

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kummulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	253	14,6	15,1	15,1
	általában nem így van	448	25,9	26,7	41,7
	többé kevésbé így van	627	36,2	37,3	79,0
	pontosan így van	352	20,3	21,0	100,0
	Összesen	1680	96,9	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	5	,3		
	nem tudja	48	2,8		
	Összesen	53	3,1		
Összesen		1732	100,0		

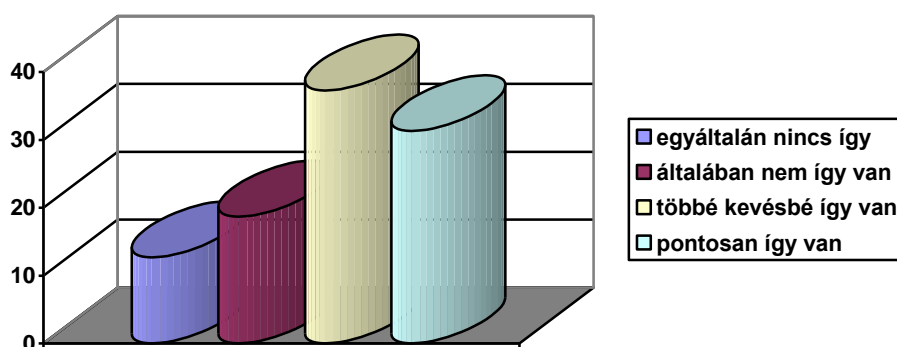
Mindenfelé ellenségeskedést tapasztalok a fiatalokkal szemben

Az az igazság, hogy a társadalom sokat tesz a fiatalokért

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	212	12,2	12,7	12,7
	általában nem így van	313	18,1	18,7	31,4
	többé kevésbé így van	623	35,9	37,3	68,7
	pontosan így van	522	30,1	31,3	100,0
	Összesen	1670	96,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	5	,3		
	nem tudja	58	3,3		
	Összesen	63	3,6		
Összesen		1732	100,0		

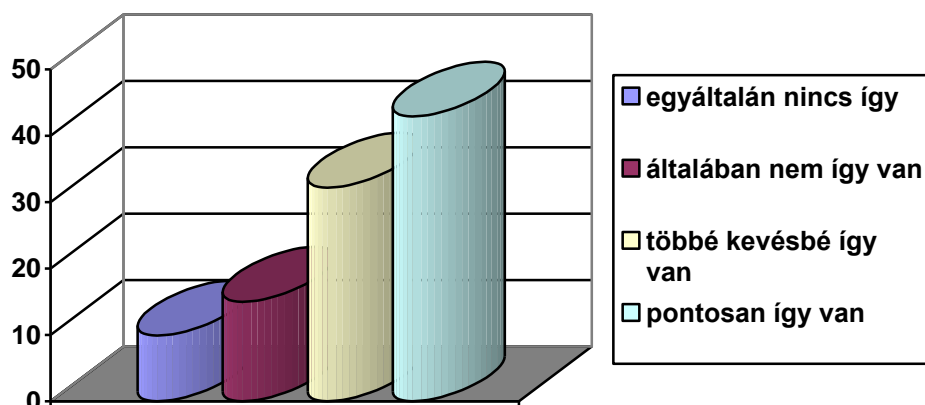
Az az igazság, hogy a társadalom sokat tesz a fiatalokért

A fiatalok nem tűrhetnek el mindent, ha szükséges vissza kell vágniuk

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	167	9,6	9,9	9,9
	általában nem így van	252	14,5	15,0	24,9
	többé kevésbé így van	542	31,3	32,2	57,1
	pontosan így van	723	41,7	42,9	100,0
	Összesen	1684	97,2	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	12	,7		
	nem tudja	37	2,1		
	Összesen	49	2,8		
Összesen		1732	100,0		

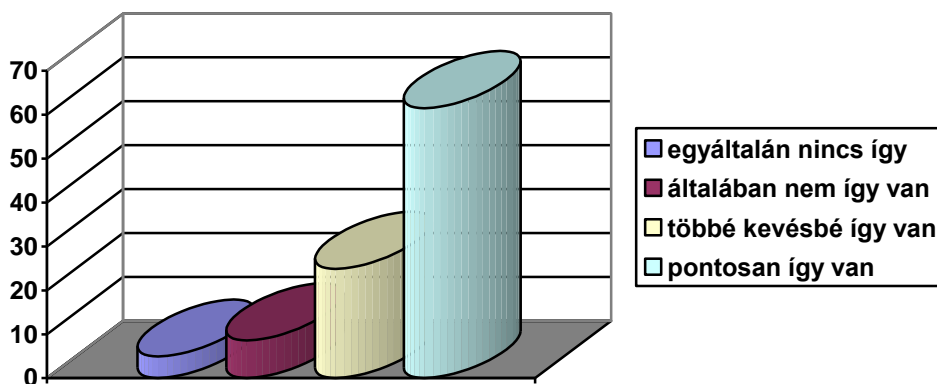
A fiatalok nem tűrhetnek el mindent, ha szükséges vissza kell vágniuk

Tulajdonképpen nagyon sokat köszönhetek a tanárainknak, nevelőimnek

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	84	4,8	4,9	4,9
	általában nem így van	146	8,4	8,6	13,5
	többé kevésbé így van	423	24,4	24,9	38,5
	pontosan így van	1045	60,3	61,5	100,0
	Összesen	1698	98,0	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	12	,7		
	nem tudja	23	1,3		
	Összesen	35	2,0		
	Összesen	1732	100,0		

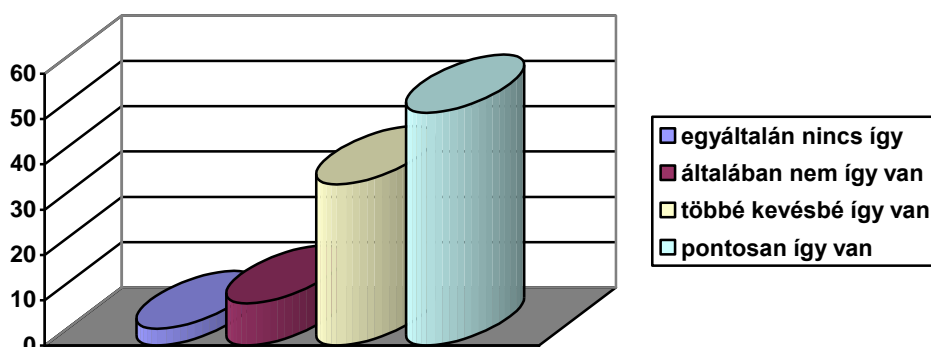
Tulajdonképpen nagyon sokat köszönhetek a tanárainknak, nevelőimnek

Töreksem arra, hogy megértsem a felnőtteket, még ha ez időnként nehezen is megy

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	63	3,6	3,7	3,7
	általában nem így van	159	9,2	9,3	13,1
	többé kevésbé így van	605	34,9	35,6	48,6
	pontosan így van	874	50,4	51,4	100,0
	Összesen	1701	98,2	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	8	,5		
	nem tudja	24	1,4		
	Összesen	32	1,8		
Összesen		1732	100,0		

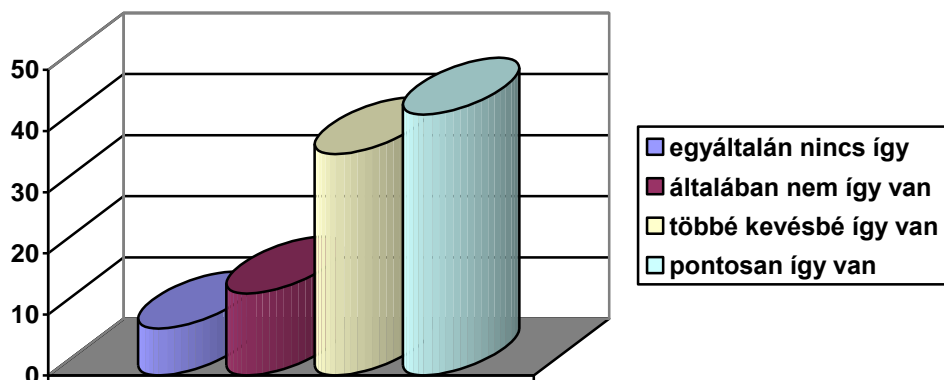
Töreksem arra, hogy megértsem a felnőtteket, még ha ez időnként nehezen is megy

A fiatalok problémáit valójában nagyon kevés felnőtt érti meg

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	131	7,6	7,7	7,7
	általában nem így van	228	13,2	13,4	21,1
	többé kevésbé így van	616	35,5	36,2	57,3
	pontosan így van	728	42,0	42,7	100,0
	Összesen	1703	98,3	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	6	,3		
	nem tudja	24	1,4		
	Összesen	30	1,7		
Összesen		1732	100,0		

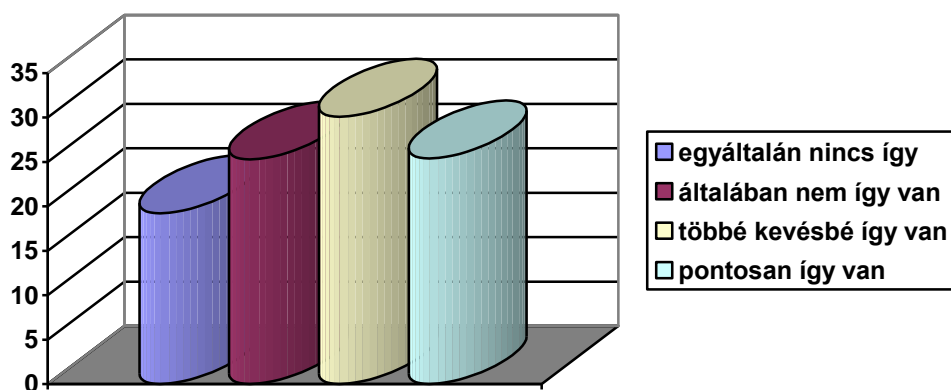
A fiatalok problémáit valójában nagyon kevés felnőtt érti meg

Nem sokat adok a felnőttek tapasztalataira, inkább a magaméra hagyatkozom

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kummulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	326	18,8	19,2	19,2
	általában nem így van	430	24,8	25,3	44,5
	többé kevésbé így van	512	29,5	30,1	74,6
	pontosan így van	432	24,9	25,4	100,0
	Összesen	1700	98,1	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	6	,3		
	nem tudja	27	1,6		
	Összesen	33	1,9		
	Összesen	1732	100,0		

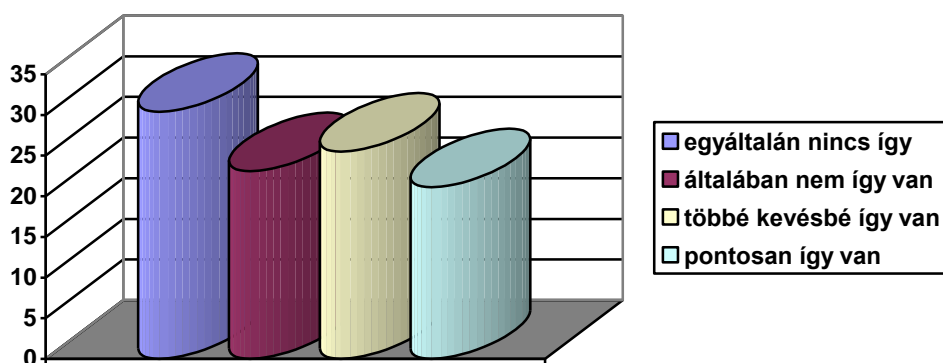
Nem sokat adok a felnőttek tapasztalataira, inkább a magaméra hagyatkozom

A hasonló korú barátaimtól többet tapasztalok és tanulok, mint a felnőttektől.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	516	29,8	30,4	30,4
	általában nem így van	392	22,6	23,1	53,4
	többé kevésbé így van	434	25,0	25,5	78,9
	pontosan így van	358	20,7	21,1	100,0
	Összesen	1700	98,1	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	5	,3		
	nem tudja	28	1,6		
	Összesen	33	1,9		
Összesen		1732	100,0		

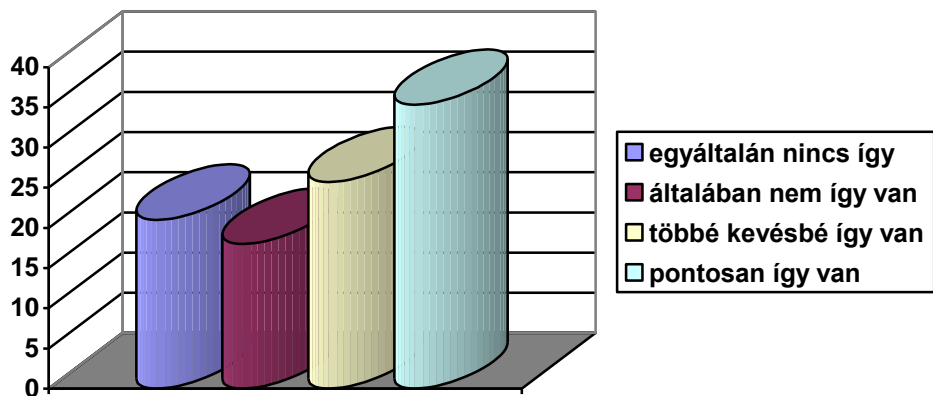
A hasonló korú barátaimtól többet tapasztalok és tanulok, mint a felnőttektől.

A tanáraink, nevelőim állandóan beleszólnak olyan dolgokba, amelyek nem tartoznak rájuk.

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	egyáltalán nincs így	358	20,7	21,0	21,0
	általában nem így van	307	17,7	18,0	39,0
	többé kevésbé így van	438	25,3	25,7	64,7
	pontosan így van	602	34,7	35,3	100,0
	Összesen	1705	98,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	5	,3		
	nem tudja	23	1,3		
	Összesen	28	1,6		
Összesen		1732	100,0		

A tanárain, nevelőim állandóan beleszólnak olyan dolgokba, amelyek nem tartoznak rájuk.

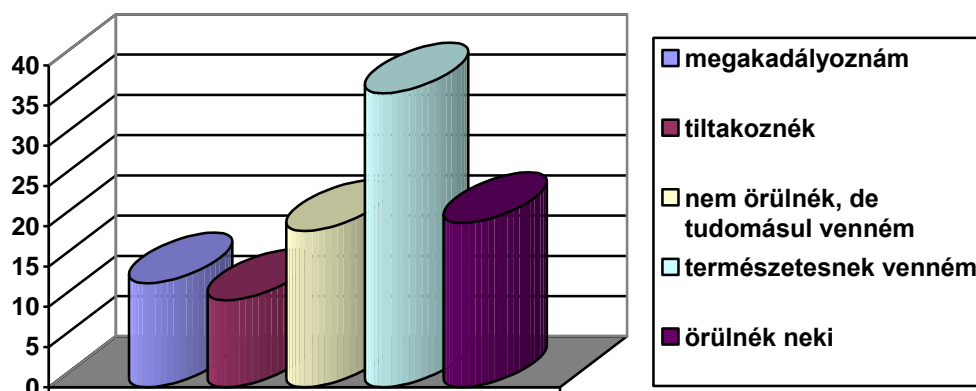
4.11 Előítéletesség kérdésköre

	Össz.	Átlag	Szórástól való eltérések átlaga
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad homoszexuális volna?	1726	1,53	,863
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad bűnöző volna?	1730	1,59	,935
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad prostituált volna?	1722	1,84	1,181
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad agresszív, erőszakos volna?	1732	1,87	1,036
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad drogos b volna?	1725	1,87	1,137
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad alkoholbeteg volna?	1728	2,01	1,058
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad szellemi fogyatékos volna?	1727	2,55	1,170
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad munkanélküli b volna?	1722	2,88	1,175
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad arab volna?	1724	2,90	1,264
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad cigány volna?	1725	3,26	1,347
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad néger volna?	1726	3,41	1,281
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad egyéb személy volna?	36	3,75	1,903
Valid N (listwise)	35		

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad néger volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	223	12,9	12,9	12,9
	tiltakoznék	187	10,8	10,8	23,8
	nem örülnék, de tudomásul venném	334	19,3	19,4	43,1
	természetesnek venném	630	36,4	36,5	79,6
	örülnék neki	352	20,3	20,4	100,0
	Összesen	1726	99,6	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	2	,1		
	nem tudja	5	,3		
	Összesen	7	,4		
Összesen		1732	100,0		

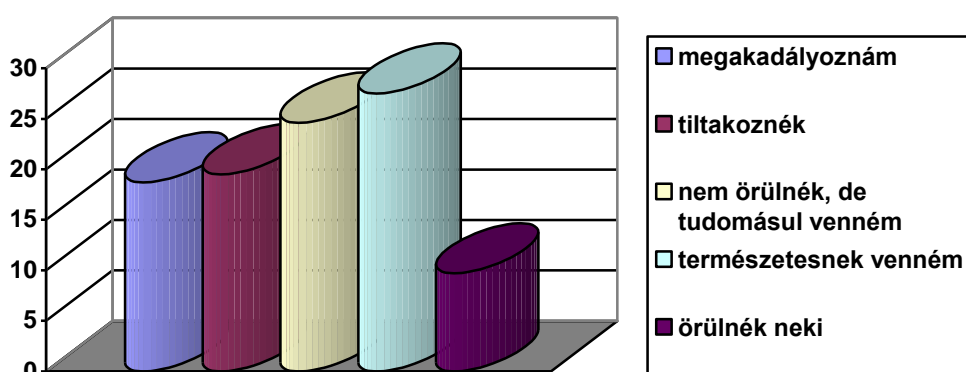
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad néger volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad arab volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kummulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	323	18,6	18,7	18,7
	tiltakoznék	336	19,4	19,5	38,2
	nem örülnék, de tudomásul venném	424	24,5	24,6	62,8
	természetesnek venném	474	27,4	27,5	90,3
	örülnék neki	167	9,6	9,7	100,0
	Összesen	1724	99,5	100,0	
Hiányzó adat	nem tudja	9	,5		
	Összesen	1732	100,0		

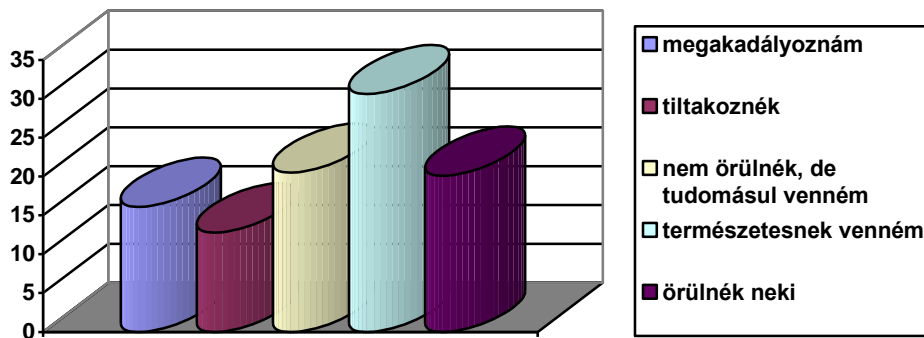
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad arab volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad cigány volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	277	16,0	16,1	16,1
	tiltakoznék	221	12,8	12,8	28,9
	nem örülnék, de tudomásul venném	353	20,4	20,5	49,3
	természetesnek venném	527	30,4	30,6	79,9
	örülnék neki	347	20,0	20,1	100,0
	Összesen	1725	99,5	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	3	,2		
	nem tudja	5	,3		
	Összesen	8	,5		
Összesen		1732	100,0		

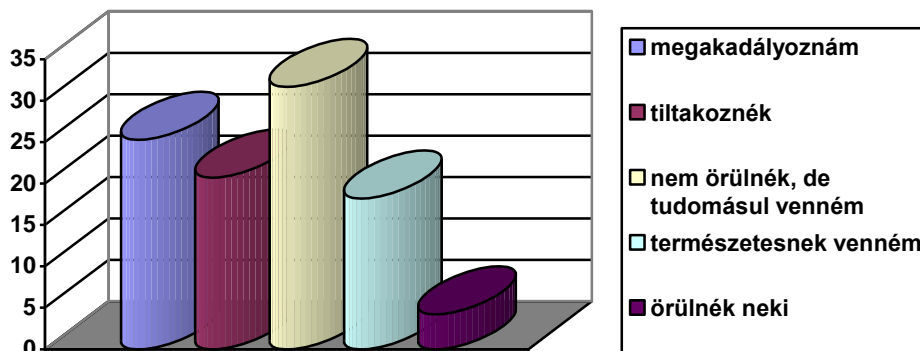
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad cigány volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad szellemi fogyatékos volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	437	25,2	25,3	25,3
	tiltakoznék	357	20,6	20,7	46,0
	nem örülnék, de tudomásul venném	547	31,6	31,7	77,6
	természetesnek venném	314	18,1	18,2	95,8
	örülnék neki	72	4,2	4,2	100,0
	Összesen	1727	99,7	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	2	,1		
	nem tudja	4	,2		
	Összesen	6	,3		
Összesen		1732	100,0		

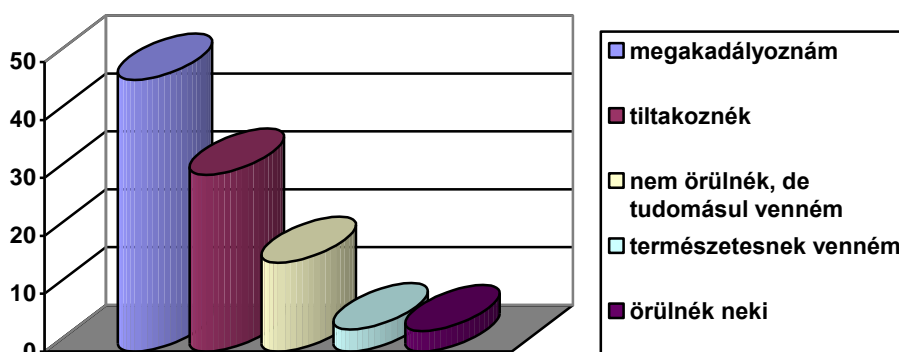
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad szellemi fogyatékos volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad agresszív, erőszakos volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kummulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	812	46,9	46,9	46,9
	tiltakoznék	528	30,5	30,5	77,4
	nem örülnék, de tudomásul venném	265	15,3	15,3	92,7
	természetesnek venném	66	3,8	3,8	96,5
	örülnék neki	61	3,5	3,5	100,0
	Összesen	1732	99,9	100,0	
Hiányzó adat	nem tudja	1	,1		
	Összesen	1732	100,0		

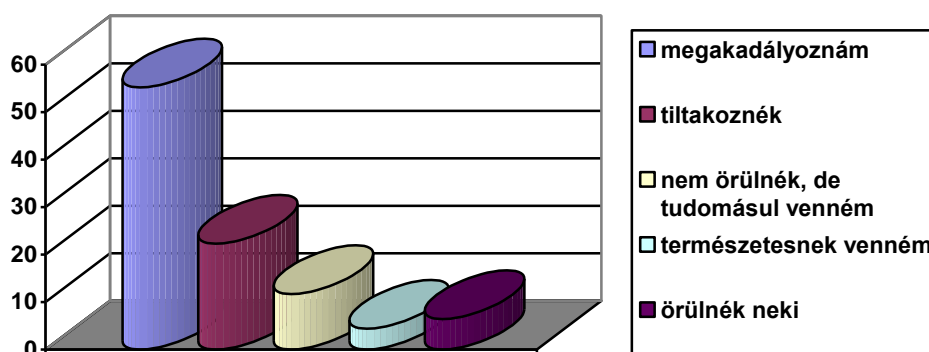
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad agresszív, erőszakos volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad prostituált volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	951	54,9	55,2	55,2
	tiltakoznék	384	22,2	22,3	77,5
	nem örülnék, de tudomásul venném	202	11,7	11,7	89,3
	természetesnek venném	75	4,3	4,4	93,6
	örülnék neki	110	6,3	6,4	100,0
	Összesen	1722	99,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	9	,5		
	nem tudja	2	,1		
	Összesen	11	,6		
Összesen		1732	100,0		

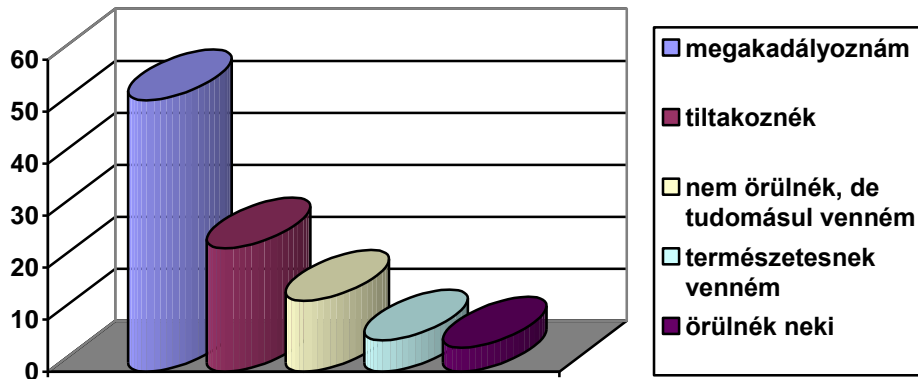
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad prostituált volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad drogos volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	901	52,0	52,2	52,2
	tiltakoznék	408	23,5	23,7	75,9
	nem örülnék, de tudomásul venném	234	13,5	13,6	89,4
	természetesnek venném	103	5,9	6,0	95,4
	örülnék neki	79	4,6	4,6	100,0
	Összesen	1725	99,5	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	5	,3		
	nem tudja	3	,2		
	Összesen	8	,5		
Összesen		1732	100,0		

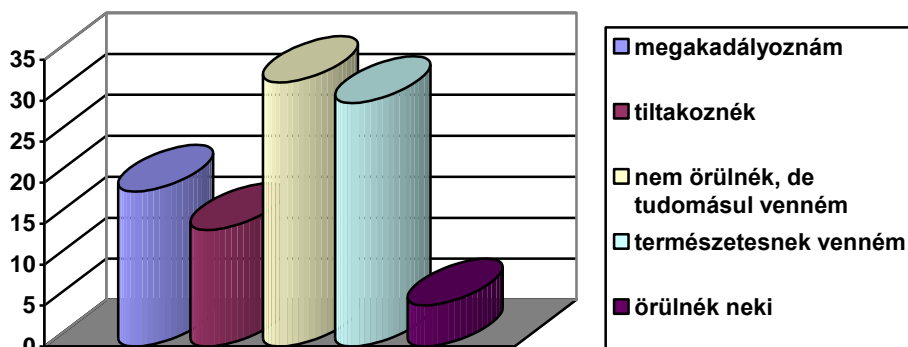
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad drogos volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad munkanélküli volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kummulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	326	18,8	18,9	18,9
	tiltakoznék	245	14,1	14,2	33,2
	nem örülnék, de tudomásul venném	554	32,0	32,2	65,3
	természetesnek venném	511	29,5	29,7	95,0
	örülnék neki	86	5,0	5,0	100,0
	Összesen	1722	99,4	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	2	,1		
	nem tudja	9	,5		
	Összesen	11	,6		
Összesen		1732	100,0		

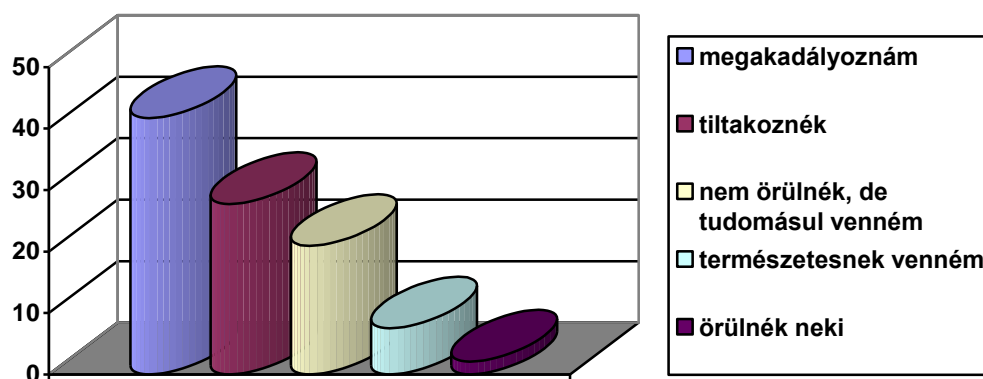
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad munkanélküli volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad alkoholbeteg volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	720	41,5	41,7	41,7
	tiltakoznék	479	27,6	27,7	69,4
	nem örülnék, de tudomásul venném	362	20,9	20,9	90,3
	természetesnek venném	130	7,5	7,5	97,9
	örülnék neki	37	2,1	2,1	100,0
	Összesen	1728	99,7	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	1	,1		
	nem tudja	4	,2		
	Összesen	5	,3		
Összesen		1732	100,0		

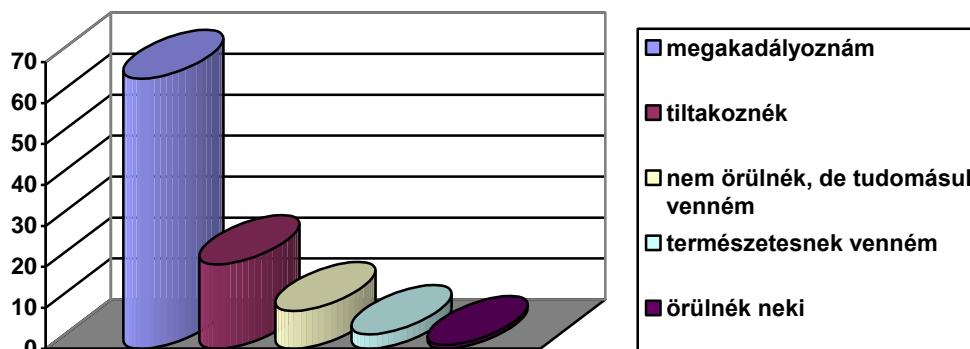
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad alkoholbeteg volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad homoszexuális volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	1137	65,6	65,9	65,9
	tiltakoznék	356	20,5	20,6	86,5
	nem örülnék, de tudomásul venném	158	9,1	9,2	95,7
	természetesnek venném	60	3,5	3,5	99,1
	örülnék neki	15	,9	,9	100,0
	Összesen	1726	99,6	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	4	,2		
	nem tudja	3	,2		
	Összesen	7	,4		
Összesen		1732	100,0		

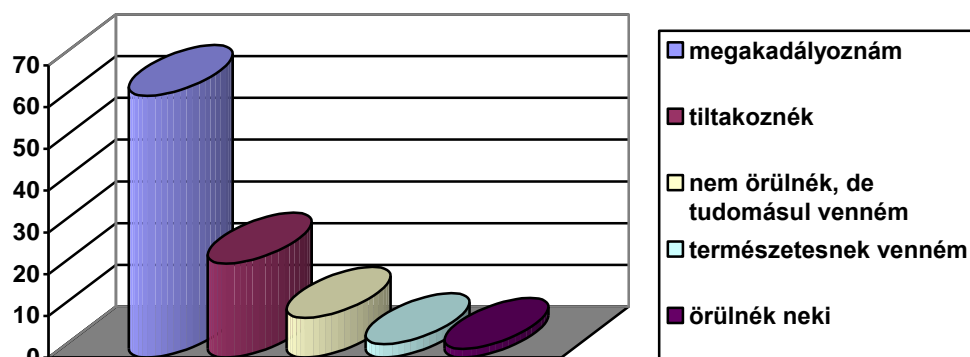
Hogyan fogadnád, ha a szobatársad homoszexuális volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad bűnöző volna?

		Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	megakadályoznám	1085	62,6	62,7	62,7
	tiltakoznék	389	22,4	22,5	85,2
	nem örülnék, de tudomásul venném	164	9,5	9,5	94,7
	természetesnek venném	56	3,2	3,2	97,9
	örülnék neki	36	2,1	2,1	100,0
	Összesen	1730	99,8	100,0	
Hiányzó adat	nem válaszolt	2	,1		
	nem tudja	1	,1		
	Összesen	3	,2		
Összesen		1732	100,0		

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad bűnöző volna?

Hogyan fogadnád, ha a szobatársad egyéb személy volna?

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	2	,1	5,6	5,6
megakadályoznám	8	,5	22,2	27,8
nem örülnék, de tudomásul venném	1	,1	2,8	30,6
természetesnek venném	1	,1	2,8	33,3
örülnék neki	24	1,4	66,7	100,0
Összesen	36	2,1	100,0	
Hiányzó adat				
nem válaszolt	1071	61,8		
nem tudja	10	,6		
System	616	35,5		
Összesen	1697	97,9		
Összesen	1732	100,0		

Az említett egyéb szobatárs a gyermekek részéről, (szélsőségek mentén) akivel szeretne vagy nem szeretne egy szobába kerülni:

	Gyakoriság	Százalék	Érvényes százalék	Kumulált érték Százalék
Érvényesség	1697	98,0	98,0	98,0
Aki nem fürdik meg	1	,1	,1	98,1
barátnő (kedves)	1	,1	,1	98,2
barátom	4	,2	,2	98,4
csajok	1	,1	,1	98,4
csak a tesőt fogadná be	1	,1	,1	98,5
fertőző beteg,pl. AIDS-es	1	,1	,1	98,6
focista	1	,1	,1	98,6
haver	1	,1	,1	98,7
Hollandok	1	,1	,1	98,7
Kisgyerekek	1	,1	,1	98,8
Lakótársam	1	,1	,1	98,8
leszbi	2	,1	,1	99,0
leszbikus	2	,1	,1	99,1
Lopósokat	1	,1	,1	99,1
magyar	1	,1	,1	99,2
magyar, és 1.szerb	1	,1	,1	99,2
mozgássérült	1	,1	,1	99,3
Mozgássérült	1	,1	,1	99,4
náci	1	,1	,1	99,4
németek	1	,1	,1	99,5
olasz	1	,1	,1	99,5
rasszisták	1	,1	,1	99,6
RENDES EMBER	1	,1	,1	99,7
rendes lány	1	,1	,1	99,7
rocker társak	1	,1	,1	99,8
román	1	,1	,1	99,8
Spanyol	1	,1	,1	99,9
szép lányok	1	,1	,1	99,9
vegyes népcsoportok	1	,1	,1	100,0
Összesen	1732	100,0	100,0	

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

IV.

”....., ahol az általános iskolás éveimet töltöttem, illetve, ahol a szakmunkás éveimet töltöttem.

Annyit tudok a bekerülesemről, hogy az édes anyukám bent hagyott a kórházban az ikertestvéremmel együtt. Ennyi.

K.J.: *Milyen idős voltál akkor?*

Ahogy megszülettem, rögtön otthagyt. Elhagyott. Ezt is hallottam.

K.J.: *És ennek a körülményeiről tudsz bármit is, hogy ott a kórházban mi történt? ? Tehát otthagyt a kórházban?*

Ennyiről tudok, semmi egyébéről. Hogy miért konkrétan...?

K.J.: *Csak az öcsédet meg téged?*

Csak az öcsémet meg engem hagyott ott.

K.J.: *Tehát ti ikreként születtetek?*

Így van. Vannak még testvéreim.

K.J.: *Egyetétjű vagy kétetétjű ikrek?*

Kétetétjű ikrek.

K.J.: *Vannak még testvéreid?*

Vannak testvérek egyébként, akikről jóval később szereztem tudomást, hogy ők voltak és vannak. De emlékképek, hogy mi történt hat évig?

Azt tudom, ez csak a nevelőotthonos élményem:, ahol csépeltek minket. Ezekre emlékszem, a talpasokra.

K.J.: *Hány éves voltál abban az időben?*

5-6. Valami rémlik, hogy ott álltunk sorba, és verték a talpukat, mert leesett egy gomb a párnahuzatról.

K.J.: *Ez rémlik vagy mesélték?*

Ez rémlik. néni vagy hogy hívták mondta: „Föl a talpat!”

K.J.: *Ez hol volt?*

.....-n, általános iskolásként.

K.J.: Van-e bármi, más embertől kapott, hallott olyan információ, ami az életed első hat évére vezethető vissza?

Van, mert utólag talákoztam ott dolgozó felnőttel, aki azt mondta, hogy én egy iszonyatosan eleven kölyök voltam. Nagyon rossz voltam, és soha nem lehettem napos. Mindig a sarokban álltam. Mentek a büntetések, illetve az arcomon az a forradás úgy van (ezt is mesélték már), hogy elég nagy baleset volt, mert beleálltam az asztal sarkába. Varni kellett, mert kilyukadt (az arcom), és rohantak velem, és nagyon figyeltek rám, és én még akkor is nevettem, meg rosszkodtam és nem sírtam. Ezeket a dolgokat hallottam a nevelőmtől, aki eredetileg azt mondta, hogy a csoportnevelőm volt.

Meg van egy emlékem igazából: az átkerülés-re. Az van most előttem, hogy buszban ülünk, megyünk, és átadnak minket-en. Ruhával együtt le kellett ott szállni az utcán. Ez 6-7 éves koromban lehetett. Az átadás.

K.J.: Mi az első tudatos emlékképed az életed folyamáról, mi az a pillanat, amikortól úgy érezted, hogy onnantól kezdve nyomon tudod követni te, a saját emlékeid alapján, az életed folyását? Mi az első tudatos emlék?

Gondolkozom. Teljesen igazán, amire tényleg emlékszem, azok a-i évek, első osztály.

K.J.: Tehát ez a 8 éves időszak?

7-8 éves. Túlkoros voltam. Beszédhiba miatt nem engedtek tovább.

6-7 éves lehettem. Újra kellett járnom a nagycsoportot.

K.J.: Kétszer voltál nagycsoportos?

Úgy van.

K.J.: Miért?

Ha jól emlékszem amiatt nem mehettem az iskolába. Főzőszakkör volt, szép volt az idő és meggyes pitét csináltunk. Segítettem én is, így nem kellett aludnom délután, mehettem meggyes pitét csinálni.

K.J.: Ez az édes, picit savanyú, de inkább édes?

Igen, inkább édes, amikor már jól elkészül. Amikor kevertük a krémet. Ez a legkorábbi. Elmúltam 6 éves.

K.J.: Oké. Ez az első íz.

K.J.: Mikor érezted először azt, hogy dideregsz, hogy fázol?

Azt tudom, hogy 8 évesen, első osztályban, egy éven keresztül folyamatosan beteg voltam a betegszobában.

K.J.: Ott fáztál?

Ott iszonyatosan. Illetve az óvodáskor jutott még az eszembe, amikor nagyon rosszak voltunk, és kihajítottak minket pizsamában az udvarra, és ott kellett lennünk, amíg lenyugszunk.

Igen. Ez is már nagycsoport, tehát 6 és 7 éves korom között, a második nagycsoportban.

K.J.: Oké.

Az igazi didergésem, ha jobban belegondolok, az hosszú időn keresztül zajlott, az első, második, harmadik osztályban végig. A gyermekotthonból át kellett sétálnunk az 500-600 m-re lévő kisiskoláig. Olyan csizmákat kaptunk, amin nem volt jó a cipzár vagy valami gáz volt vele. Minden reggel állandóan, amikor indultunk, mindig tiszta víz volt a zoknim. 2. osztályban már nem voltam hajlandó csizmát felvenni, hanem a fekete-fehér vászon tornacipőben mentem télen is. Az kegyetlen volt.

K.J.: Oké. Első ünnep? Tehát első, ami ünnep. Bármilyen, születésnap, karácsony, húsvét tök mindegy, valamiféle szeretetteljes együttlét. Mikor, milyen körülmények között zajlott?

Nekem a Mikulás jutott az eszembe. Első osztály, együtt a nagy ebédlőben.

K.J.: 8 éves voltál vagy hány éves?

8 éves voltam, akkor vittek föl a betegszobába.

K.J.: 8 éves voltál elsős korodban?

Igen, 8. Ami igazából nagyobb emlék, hogy együtt ülünk bent a szobában a csapattal és mondták, hogy jön hozzánk a Mikulás, és nem a Mikulás érkezett, hanem a pszichopata néni, aki krampusznak öltözött be, és agyonvert minket.

K.J.: Tehát azért öltözött be, hogy titeket ott krampusz szerepben verjen?

Nem is kicsit.

K.J.: De nem úgy, hogy virgácsolt, ahogy a krampusz, hanem úgy rendezesen?

Igen.

K.J.: Ezt hogy kell elképzelni?

Az asztal alól húzott ki bennünket. Ajutott most az eszembe, akinek megmondta, hogy belerakja a zsákba és belerakta a zsákba, ráhúzta a zsákot a-ra. Oldalra rakta a-t, úgy zsákostól együtt és úgy vert minket ahogy birt. Jött és ütött. „Majd én adok nektek! A krampusz vagyok!” Jött a bácsi, és úgy vitték ki a krampuszt.

K.J.: Tehát ki kellett vitetni a krampuszt?

Igen, ki kellett vitetni a krampuszt. De mi nagyon csúnyán kikaptunk ezen az ünnepségen.

K.J.: De miért, ennek mi volt az oka?

Ő volt egyébként a csoportnevelőnk is.

K.J.: Ez a néni?

Ő volt első osztályban a csoportnevelőnk. Ha kikattant, akkor kattogott, tehát már ha nem úgy tartottam az ujjamat oda, ahogy olvasni kellett, vagy ha már nem volt kerek az a köröcske, vagy ha a vonalon túlléptünk, akkor már ütött. Ennyi.

K.J.: Oké.

K.J.: *Hány éves voltál, amikor először láttál erőszakot?*

Óvoda, amikor verték a talpamat és szedem a nevelő nénikének a talpáról a vastag bőrt.

K.J.: *Ő nevelő volt?*

Igen és az volt a feladatunk, hogy le kellett csipkedni a bőrkeményedést a talpáról. És ha már egy kicsit fájtnak neki, akkor repült a füles. Ollót adott a kezünkbe, felrakta a lábát a székre, és: „Gyere, fiam!”, és sorban álltunk. Hárman voltak, szék, és szedjük.

K.J.: *Hány éves voltál?*

6-7 éves. Ez most már nagyobb csoportban volt.

K.J.: *Oké.*

K.J.: *Első simogatás? Mikor simogattak meg először benneteket? Simogatás vagy ilyen szeretetteljes érintés, ölelés ilyesmi?*

Én nagyon gondolkodom. Talán amikor beteg voltamcsinálnunk kell. Holland kapcsolataimból és onnan kikerülve. De tényleg amikor éreztem, hogy valaki szeret az anéni volt.

K.J.: *Hány éves voltál?*

15. Sírva mentem haza a-i iskolából és akkor éreztem azt, amikor ilyen átölelés volt és ott sirtam a vállán.

K.J.: *Megvédenek. Az az érzés, amikor téged megvédenek? Tök mindegy, hogy valakitől vagy valamitől, de megvédenek. És itt nem egy rendszer védelméről beszélek, hanem személyes védelmet. Mikor volt először ez az érzés? Hány éves korod körül? Valaki biztonságot ad azzal, hogy megvéd.*

Az jutott az eszembe, hogy az első védelem az az, amikor kivitték tőlünk a krampuszt.

K.J.: *Amikor az nénit kiiktatták?*

Igen. 8 éves voltam. Első osztályos.

K.J.: *Az jó érzés volt?*

Az, az.

K.J.: *Első tehetetlenség? Amikor úgy érezted, hogy nem tudsz semmit tenni valamiért, ami neked nagyon fontos?*

16 éves koromban, amikor azzal fenyegettek bennünket, hogy megyünk Egyedül voltam cigány . Szörnyű megaláztatás.Életem vágya az volt, de tetszett is, és tehetetlen voltam az egész fiú körlettel szemben. Megvívám én a harcomat és le kellett állni bunyózni a harma évvel és tudom hogy véreztem mindenhol, de én akkor kemény voltam. De ez csak annyi ideig tartott. A táskába való belepisülés, a lámpafűjás, Tom és Jerry akción keresztül, amikor már azt mondtam, hogy. A Tom és Jerryben én voltam az egér és szőnyeg alatt kellett bújni, és ők voltak a fogók és nyakon öntöttek. Akkor volt, amikor én azt mondtam, hogy földadom.....

K.J.: *Ez hol volt?*

.....-en.

K.J.: 15 évesen?

Igen.

K.J.: Tehát a bekerülés, hány éves korodban kerültél be, hogy élted ezt meg, milyenek voltak az első napok, hetek, hónapok, és, hogy mi volt ennek a közvetlen kiváltó oka?

Én a bekerülesemre egyáltalán nem emlékszem. Számomra egyébként, amit én végig bekerülésként éltem meg, azok az intézményi váltások. Merthogy óvodából való kikerülés, azt tudom hogy voltam-on, arra én nem nagyon emlékszem, csak tudom, hogy ott voltam csecsemőotthonban. Az óvodai, olyan 6- 7 éves koromban, amikor átkerültem-re. Azok a nagy csomagolások, és csak mondta a nevelő, hogy mész, és majd megtudod, hogy mi lesz ott, meg majd kapsz te-en, meg satöbbi, tehát minden egyes intézmény előtt, minden egyes bekerülés előtt nagy feszültség volt bennem, meg nagy félelem, mert jól beijesztettek. És akkor is, amikor odaértünk-re, többen mentünk, volt ott nagy fogadás, márványterem, egy tv lent a márványteremben. Ott állt „Bendzsi”, igazgatóhelyettes, nagy darab igazgató, és ott nyomatták nekünk a sódert, és kaptunk pogácsát. És megkaptuk 1. osztályban ezt a nénit, ezt a pszichopátát. És onnantól kezdve az óvodában nem emlékszem erre a stílusra, amit-en éltem meg, hogy mindent egyszerre, mindent együtt csináltunk, mindent. Együtt mentünk fürödni, állj a csap elé, nyisd meg! Megnyitottad, locsoljad magadra a vizet! Zárd el! Gyere samponért! Ilyen diktatórikus rendszer volt. Minden vacsora előtt le kellett fürödni. Pizsamában még télen is udvaron keresztül nyomás le, ha nem eszel, nem eszel, hülye vagy, kizavarunk. Tehát hogy... persze voltak-en is jó élményeim, meg ott éltem meg a gyermekkoromat. De, hogy az első időszak, mikor az óvodából én átkerültem-re, elég élesen megvan bennem, hogy egyforma ruhánk van, vegytinta a pólóban, séta a hidegben, tehát ilyen csizmában, és le kellett járnunk a raktárba ruháért, ha nem tetszett, akkor hozzád vágták. Én mondtam hogy nem veszek fel ilyen csíkos melegítőt. Megmondták, hogy neked kuss van, fiam, és azt veszel fel amit én adok. És, hogy egy idő múlva hozzászoktam. Én teljesen megszoktam, hogy ez lesz, kész. Megyünk, majd valamit mondanak. Az volt a legnagyobb örömöm, mikor a pszichopata elment. Másik ilyen bekerülési élményem a-ra való átkerülés. Az is egy ilyen, úgy éreztem akkor, amikor a-li dolog megtörtént, én nem tudtam hogy át akarnak vinni-ra. Az otthonvezető, amikor hazamentem sírva hatodjára, megszöktem a kollégiumból, hogy elég volt, és már kék zöld vagyok, és én már nem bírom, akkor azt mondta, hogy stop, itt megállunk. Maradj itthon! Jött egy nap és szólt, hogy pakolj össze mindenedet. Kérdeztem hogy miért. Meg fogod majd tudni. És én mondtam, hogy én nem megyek-ra. Azt mondta, hogy pakolj össze és megyünk. És másnap reggel elég korán, 6-7 óra felé, bepakoltunk a kocsiba, jött az otthonbusz-vezető, bácsi, sofőr mögé, és kérdeztem, hogy hova megyünk és mondta hogy nemsokára elmondom. És az út felénél mondta meg, hogy-ra foglak most vinni. És onnantól kezdve egy ilyen nagy remegés jött rám, és mondtam neki, hogy ne csinálja ezt velem, kértem, hogy ne vigyen, beszéljünk, találjunk más megoldást. És azzal azt kezdte el nyomatni, hogy nekünk nincs költségünk arra, hogy te mindig megszökjél a kollégiumból, nem megy ez neked, megérezted. Végig azt éreztem, hogy én vagyok a hibás azért, hogy ott megaláztak. Fél éven keresztül türtem a szarságokat, hiába mondtam neki, hogy nem én vagyok a hibás, azt mondta, hogy kész, van több gyerek is akivel neki foglalkozni kell. És onnantól kezdve, ahogy ezt elmonda, a kocsiban végig csönd volt. Akkor, amikor-ra értem, fogadott, föl kellett menni hozzá az irodába, és teljesen ugyanaz minden volt, mint az óvodából átkerülök az általános iskolai gyermekotthonba. Itt-on, ez az utazás is pont ugyanezt mutatta meg. Igazgató fogad, nyomja a rizsát, menjünk, sok gyerek ott vár engem. Mennyi cuccod van, de sok cuccod van, üzletelünk, ha nem adsz, este agyonverlek. Tíz után találkozunk. És amikor én megláttam azokat a rácsokat, amik ott voltak, nagyon megijedtem. Kaptam egy nevelőt. Először is nem akartam a körletébe kerülni, mert tudod ő az ikertesóm volt, mert az volt az a körlet, ahová a nehezen kezelhetőeket berakják. És mind ilyen dromedár állat volt, a....-féle csapat, és mondták nekem közben-ék, hogy próbáld megfűzni nénit, hogy oda ne kerüljél, mert hogy ott állandóan bunyó van, meg minden, meg állandóan folyik a vér esténként. És könyörögtem-nak, és: nem, neked az ikertesód mellett van a helyed. Hát jó. Csak oda kerültem. Első nap ki is raboltak. Nyomták, ahogy nem kéne. Este megtörtént az első bunyó. Hát nem

jöttem ki győztesen, de a legnagyobb faszi az mondta, hogy őt békén lehet hagyni, ez kiállt, megtette. És lehet, hogy kék-zöld volt a fejem, meg olyan volt a fejem, meg kék-zöld voltam, de onnantól kezdve rendben voltam. Tehát bekerülésről nekem inkább így vannak élményeim.

K.J.: Iskola?

Általános iskola, ott két osztály volt. Negyediktől. Hát az első, második, harmadik, negyedik osztály ott szépen lement. Ott nem volt gáz. Ott nem éreztem azt, hogy én állami gondozott vagyok. Negyediktől pedig váltás volt, merthogy ott abba az osztályba csak azok kerülhettek, akik jobb tanulók voltak, illetve a lányok. A „b” osztályban csak a fiúk tartózkodtak vagy voltak, meg a rosszabb tanulók. Engem beraktak az „a” osztályba, volt még velem egy srác, a , meg két lány. Onnantól kezdve egy angoltanár volt, aki megmondta, hogy nekem meg kell tanulnom angolul, és olyan büdös kokszikat nyomott, hogy... Pont ott álltunk a táblánál és megmondta, hogy állami gondozott cigány vagy, meg kell tanulni angolul. És én megmondtam neki, hogy nem. Ja mert két hibám volt az angolban és nem adta meg az ötöst, és én számon merem kérni, hogy miért nem. A mellettem ülő, mert hogy falusi mellett ültem, egy ideig. Hát mert lopkodtam tőle a ceruzát. Neki ilyen színes ceruzái voltak, és hogy neki pedig jobb jegye van. Több hibája van és ötös. Azt mondta, hogy őt nem érti, akkor is. Ja mert Hollandiába jártam ki, és ha már Hollandiába járok ki, akkor tanuljak meg angolul. És onnantól kezdve szívatott, de nagyon csúnyán. Ha már elfelejtettem megállni, és egyenesen megállni, amikor jelentés volt, akkor ki kellett mennem, és pontot kellett tartanom a táblán úgy hogy a kezemet hátra kellett tenni, és le kellett guggolni. Ha már megingadoztam, akkor már jött és adta a következő kokit. Mentem úgy ki angol óráról, hogy vérzett a fejem. És örömpillanata volt ez „Kecskének”. Rothadjon meg! Illetve, akivel még nagy konfliktusom volt, az az igazgatónak a fia. Mindig jól mulattunk rajta, mert hogy ő volt az, akivel soha nem csíptük egymást. És egy rajzórán odajött, lenyomott egy fülest és azt mondta nekem, hogy, „mi van, te, büdös cigány?”. De piszkált is egyébként. Nagyon sokáig, végig piszkált engem a Mindig valamibe belekötött, de mindig valamibe belekötött. Én is túrtam, csak egy idő múlva, mikor lenyomott egy fülest és hozzám jött, én kipattantam, megfordultam, lenyomtam én is neki egy fülest, és beleharaptam a vállába. Szünetben megvédett az egész osztály. De onnantól kezdve , egyik barátom, kedves sorstársam, lement szólni az igazgatónak a feleségének. Hogy verik a fiát. Hát azt a megaláztatást, amit az az asszony végigcsinált velem, az gáz volt. A hajamat megfogta, és a felső emeletről végighúzott, majdnem kopogott az állam a lépcsőn.

K.J.: De miért ment le beködni a sorstársad?

Hát mert a úgy döntött, hogy mint sorstársam elmegy, és beköpi az igazgatónak, a feleségének, hogy...

Jó akart lenni nála.

És nem elég, hogy végigráncigált, és végighúzott az iskolába, nagyon csúnyán, és mindenki nézte, amikor bevitt a terembe, ott voltak a harmadikosok, a kicsik. Akkor már hetedikes lehettem. Elővette a méterrudat, elkezdett verni. Az kettétört rajtam. És azt mondta, hogy sírjak, maradjak bent. Sírjál, maradjál itt! Kiment egy husángért, és ahol bírt, ott ütött. Ezt a megaláztatást... Ja és közben nyomatta, hogy, te büdös cigány, te hülye állami gondozott, mit gondolsz te, hogy az én fiamat fogod bántani? Nagyon gáz volt. Fölmentem sírva, és majdnem megint megvertem egyébként a dirit. Volt egyébként, aki akkor is bevédett az igazgató előtt. Délután megjelent az igazgató. Ő egy ilyen 150 kilós faszi volt. Őt hívtuk „Fasírtnak”. Közeledett nagyon felém, hogy ő is agyonver, de nem történt meg. Ezt éreztem én akkor is, amikor gáz volt. A másik iskolában, már említettem a-t. Ott teljesen éreztették velem, hogy állami gondozott vagyok, illetve hogy cigány vagyok.-on már nem volt ilyen problémám.-on a szakmunkásképző iskolában ott jó kis közösség volt, rendben voltunk. Igazából, így visszakanyarodva az általános iskolára, ott se volt gáz. Ez a-i gyerek volt az, aki nagyon gáz volt. Nekünk az volt a szerencsénk ebben az általános iskolában, hogy a nevelőnek a fia velünk nőtt föl, a-án. És ő jó kis kötésű gyerek volt. Neki hiába volt anyukája meg apukája, mind a ketten bent dolgoztak, de ő megmondta, hogy ő állami gondozott és ő velünk pörgött egész végig. Akkor is, amikor volt ez a balhé, ő odaállt elé és megmondta bának, hogy jobb, ha lekopsz, mert tőlem is kapsz.

MI az intézetet..... Nekünk „mágyó” volt. Magyar Állami Gyermekotthon. Gyönyörűen, minden ruhánkban, minden lepedőn, minden egyes helyen háromszög, nagy piros, benne nagybetűvel: MÁGYO. A vegytinta ugyanígy működött. Fölül a pólóban pecsét, pirossal MÁGYO, alatta pedig vegytintával háromszög, karika, vagy akármilyen, az pedig a csoport jele volt. Úgyhogy mi „mágyósok” voltunk.

K.J.: *Külsősök hogy illettek titeket?*

Minket? Főleg amikor együtt vonultunk ki a fagyizni, mert egyszer egy évben gyermeknapon fagyizhattunk. Jönnek már a mágyósok nyalni, vagy a mágyósok lopják az almát.

K.J.: *Tehát ők is mágyósoknak hívtak benneteket.*

Ajaj... ők meg voltak a falusiak. Mi meg falusiaknak hívtuk őket.

K.J.: *Oké, oké. Első barát. Hány éves korban?*

Óvoda. Teljesen szakmunkásig.

K.J.: *Első szerelem.*

11-12 körül lehettem. Negyedikes voltam. Én voltam 10, ő volt 16. Az első garnitúra, akik jöttek a csajok. Garnitúra...

K.J.: *Első alkoholfogyasztás*

9-10 évesen.-al, meg a-val. Meg cigiztünk is.

9-10. Ő szoktatott rá.

K.J.: *Intézetből az első kimenő? Szabad kötetlen. Kimenő. Nem eltávozás. Kimenő.*

Nekem is hasonló időben. 12-13 éves lehettem, 6. osztályos voltam.

K.J.: *Volt-e bármelyikötök szökésben az intézetből?*

Én 4. vagy 5. osztályos lehettem talán, amikor az ebédlőben egy nevelő mindig rám akarta tukmálni a kaját. Nem szerettem a mákos tésztát, és megmondtam, hogy nem eszem meg. Odajött és belenyomta a fejemet a tésztába, és azt mondta, hogy takarodjak ki. Én úgy kitakarodtam, hogy elindultam a kapun kifele. Mindegy volt, hogy hova megyek, csak elindultam. Este meghúzódtam egy kuka mellett, és reggel indultam én tovább, vagy nem is. Stoppoltam, hogy vissza akarok menni, mert fájtam meg éhes voltam. Természetesen kaptam 2 fülest és büntetést is kaptam. De az az este kicsit hideg volt.

K.J.: *Intézetben először egy egész kiló kenyér látvány?*

Egy teljes kiló kenyér?

K.J.: *Igen. Hány évesen?*

Nem tudom, de-on biztos, hogy láttam, az pedig ilyen 16 éves korom körül volt. Azt tudom, hogy a lakásotthonban, ott 20 éves koromtól végig egész kenyeret hoztak, csak azon gondolkodom, hogy korábban volt-e. Nagyüzemi konyhára nem mehettünk be, ha főztünk, mindig megkaptuk szeletelve.

Szegeden is láttam már egész kenyeret. Először 17 éves koromban.

K.J.: *Első mozi?*

Az is mozi, amikor nekünk vetítettek?

K.J.: *Nem. Rendes mozi!*

21-22.

K.J.: *Első születésnap felköszöntés?*

14.

K.J.: *A középiskolától a napjainkig hogy alakult az életed?*

Nekem ez az időszak, a szakmunkásképző, szakiskola az általános iskolából való kikerülés volt egy nagy fejlődés. Sok-sok kudarcjal járt. Amiből tudtam épülni. Az általános iskola után, azt mondta nekem az iskola vezetője..... néni az egyedüli olyan felnőtt, akiről éreztem, hogy igen, ő tart valakinek. Volt egy központi felmérő, és azt mondták nekem, hogy, ha úgy gondolom, elmehetek gimnáziumba rögtön. Természetesen mondtam neki, hogy el lehet felejteni, én erre nem vagyok képes, nem is kezdtem el.

K.J.: *Miért nem érezted képesnek magad rá?*

Volt egy nevű bácsi. Még hatodik lehettem, amikor matekból egyszer hoztam haza egyest. Elég csúnyán kaptam. Az az egy tantárgy volt, ami nekem mindig ilyen 4-5 ös volt. Ezért elvert. Az angol tanár, illetve „Csucsi” rugdosott és azt mondták, hogy egy szar alak vagyok, illetve nem vagyok képes. Bennem kialakult, hogy vagyok valaki, de csak ennyire vagyok képes. Erre még rátetőzött a-i dolog, miután az volt a célom, hogy máshova menjek, ne-ra. Elkezdtem valamit, kudarcba fulladt. Akkor még jobban azt mondtam, hogy ez az én hibám volt, én tehetek arról, illetve én saját magamról elhittem, hogy én vagyok a hibás, aki nem tudta befejezni a félévet. Tudom, hogy nem, de valami részben nem teljesen én voltam ott, abban az iskolában a gyermekvédelmi felelős is ellenem fűjt. Akinek pont velem kellett volna lennie.-ra kerülve pedig, kezdődött egy nagyobb változás az életemben. Merthogy azok a felnőttek, akik... mindig is valamilyen szinten felnőtt-központú voltam. Én mindig is kerestem olyan felnőttet, aki az anyukám vagy az apukám tudna lenni. Így találtam meg-en nénit. Ő talált meg engem. Egymásra találtunk.-on, mindezek mellett elkezdtem nem tanulni, de szakot végezni zöldség - és fűszernövény-termesztőt, a másik pedig a vendéglátós szakma, ez a házvezető/nő szakma. Ezek voltak azok az évek, amelyek alatt elkezdtem törekedni valami felé, mire vagyok én képes. Láttam egy-két társam, hogy elkezdtek idegenvezetőzni. Láttam, hogy van egy kis borraivaló, egy kis pénz belőle. Ki lehet állni emberek elé, próbáljuk meg. A többi azt mondta, hogy te ne gyere.. Érdekes volt, hogy nem sok cigánygyerek volt ott idegenvezető. meg én voltam a másik, a többi mind fehér.

K.J.: *Ez egy panel szöveg volt, amit be kellett tanulni és ezt elmondtátok?*

Igen, így volt. A gyönyörű – kastélyról mondtuk a szöveget. Néha tényleg jól jártunk, mert a zsebbe is ment egy kis mani. Ezek voltak azok az évek, amikor én azt mondtam, hogy csak elmegyek gimnáziumba és megpróbálom. Akkor indult az az újfajta képzés, a kétéves nappali. Gyerünk, csináljuk meg, még elindult két lány velünk. Akkor éreztem, hogy képes leszek rá.

Be is mentem az utógondozóhoz, egyem a füle tövét, mondtam neki, hogy én szeretnék gimnáziumba menni, szeretnék tanulni.

K.J.: *Te miért akartál gimibe menni egyébként?*

Akkor még nem tudtam.

K.J.: *Följebb akartál lépni?*

Csak azt tudtam, hogy valamit akarok, de hogy miért, én nem tudtam. Csak azt, hogy menni akarok és csinálni.

..... bácsi volt a csoport nevelőm és ő küzdött többször, hogy én sokkal többre leszek képest, mert van hozzá agyam. Ha kikerülök innen, sokkal többre fogom vinni. Mondta, hogy csináld meg, indulj el. Ehhez le kell menni az utógondozóhoz is. Valószínűleg bácsi invitálására kezdtem el. Nála kezdtem el megérteni. Ő biztatott, nála kezdtem el megérteni, hogy ahhoz, hogy én piacképesebb legyek, ahhoz följebb kell, hogy jussak.

Amit én láttam, hogy sok olyan sorstársam van, aki kikerül a parkgondozói szakmával vagy a fűszernövény-termesztő szakmával és nem ér el vele semmit. Visszajön, és azt mondja, hogy nincsen munkája, hajléktalan és nem tud elhelyezkedni. Lehet, hogy ez is közrejátszott, hogy lépjek feljebb.

K.J.: *Megijedtél ettől?*

Hogy csináljak magasabb iskolát?

K.J.: *Nem, attól amit láttál a társaid példáján?*

Én nagyon megijedtem.

K.J.: *Milyen érzés volt.*

Rossz. Én akkor azt mondtam, hogy jó lenne rajtuk segíteni. Érdekes volt. Többször, amikor azt láttam, hogy jönnek vissza a sorstársaim, akikkel-en is felnőttem, csak ők hamarabb kerültek ki a-i nevelőotthonból, akkor az volt a célom, hogy meglesz a gimnázium, és majd én csinállok valami hajléktalanszállót. Majd én bevezetem az állami gondozottakat.

K.J.: *Minden parkgondozót, zöldség - növény termesztőt?*

Minden állami gondozottat, és majd én segítek rajtuk. Mégsem jött össze, mert az utógondozó barátunk felállított nekem egy másodfokú egyenletet.

K.J.: *Hogyan akartál rajtuk segíteni?*

Nem tudom. Mondtam, hogy rajtuk segíteni kell.

K.J.: *Valami teóriád csak volt, mit jelent a segítség, hogy berakod egy tető alá?*

Ez, hogy egy hajléktalanszállót építetek, és adok neki egy menedéket, és keresek nekik munkát. Ez egy nagyon távlati cél volt. Láttam őket, hogy mi van.

K.J.: *Láttad a mintájukat, rossz érzés volt, többet akartál?bácsi ezzel motivált?*

Így van! Ketten voltak, akik motiváltak igazából, a vezető,néni illetve a csoportnevelőm. A többi, mind azt mondta, hogy ne menjek.

K.J.: *Miért? A többi mit mondott?*

Nem tudod megcsinálni. Képtelen vagy rá. Egyébként én mindig játszottam a bohóc szerepét, meg én mindig egy központi figura voltam. Minden hülyeségben benne voltam, még a betyárbeccsület is meg volt. Voltak olyan feladatok, ahol a komolyságomat megtapasztalhatták volna, de nem tették soha. A betegszobás, miután meghallotta, hogy mi van, félórát dumált arról, hogy mennyire nehéz a lányának. A lánya kettes matekból, és ha a lánya kettes matekból, akkor én biztos, hogy nem fogom tudni megcsinálni. Végig kellett hallgassam, és elfogadtam. Elfogadtam, hogy nem fogom megcsinálni, és nem is indultam. Az utógondozó leírt nekem egy másodfokú egyenletet, nem tudtam megcsinálni, nem vagyok rá képes. Nem mentem el. Folytattam én a szakmámmal a házvezető/nő-vel. Nevetséges.

K.J.: *Miért nevetséges?*

Ez a szak neve. Egyébként piacképes lenne, ha az lenne benne, hogy vendéglátós, de ha én ezzel valahova beállítok, akkor megkérdezik, hogy miről szól. Hogy házvezetőnő vagyok, vagy mit végeztem? Mire vagyok képes?

K.J.: *Sokan végezték ezt?*

Rengetegen, mert nem volt más, tehát azért maradtam bent nagyon sokáig, és gyötörtem sokáig magam a gyermekotthonban, hogy kihasználjam az állami lehetőséget. Ingyen kaja, ruha, fogyó. Hülye lennék hamarabb kimenni. Akkor inkább beleölmöm magam még egy olyan szakmába, amelynek hasznát veszem egyébként, mert megtanultam főzni. Varrni nem tanultam meg, de pár dolgot igen. Volt haszna, de bennem egy dolog volt, hogy ameddig ki tudom bírni és lehetőségem van, hogy bent maradjak, bent akarok maradni, mert addig minden ingyen járt.

K.J.: *Gondoltál akkor a kikerülésre, hogy mi lesz akkor, ha kikerülsz?*

Amikor-ra kerültem, már akkor gondoltam rá. Ahogy láttam, hogy a társaim kerülnek ki és ahogy közeledtem a 18. évem felé egyre jobban meg voltam ijedve.

K.J.: *Mitől?*

Nem tudtam, hogy mi lesz. Hova fogok menni? Mit fogok csinálni? Ki lesz mellettem? Ki fog rajtam segíteni? Nagyon sok kérdés fordult meg bennem.

K.J.: *Milyen válaszokat gyártottál magadnak akkori fejjel?*

Lesz valami. Én nem leszek olyan, mint a többiek. Ez mindig bennem volt.

Volt egy olyan elképzelésem, hogy testvéremmel együtt fogok kikerülni, kiveszünk egy lakást, dolgozni fogunk és menni fog. És élni fogunk, mert menni fog és tudunk.

K.J.: *És ő is úgy gondolkodott, mint te, hogy majd többet akar?*

Sajnos nem. Nem, mert ő énekesi pályára akart menni mindig.

K.J.: *Ő is többet akart. Indul a „Megasztárban” minden évben.*

Végül is igen, többet akar, de azt a részét, hogy kicsit feljebb jussunk a létrán, hogy végezzen egy gimnáziumot, azt nem. Pedig elkezdte, megpróbálta. Abba is hagyta 2 hét múlva.

K.J.: *Miért? Mi a különbség az ő többet akarása és a tied közt?*

Akarat az én részemről van.

K.J.: *Mármint az több?*

Azt mondanám, hogy én élni akarok, hogy az a több.

K.J.: *Ő is élni akar, nem? Ő nem akar élni?*

Akar élni, de ebből az akarat sokkal gyengébb. Tehát én küzdeni akarok az életért.

K.J.: *Mért? Ő is mindig nekirugaszkodik ennek az énekes pályának? Ebben a tesód már gyermekkorában is és most is komolyan ambicionálja magát. Ő is legalább ugyanannyira akar valamit, ami több az ő számára, az ő értékrendje alapján. Mi a különbség?*

Nem tudom. Az ő élni akarása és elképzelései nem abban nyilvánulnak meg, hogy van egy sajátos elképzelése van egy sajátos viselkedése.

K.J.: *Mit jelent az, hogy sajátos?*

... mindig is azt a csoportot kereste és keresi is, ahol ő úgy érzi jól magát, hogy közben nem figyel oda, hogy itt valami probléma, balhé lehet.

K.J.: *Tehát nem ápol kapcsolatot a valósággal?*

Valamilyen szinten ápol, de valamilyen szinten nem. Mert azóta, amióta kikerültünk, vannak olyanok, hogy azt mondja, hogy dolgozni akarok, akkor már tudja, hogy fel kell kelni időben, és ez a valóság. De az a valóság, hogy énekelni akar, és így sztár lenni. 4. vagy 5. alkalommal rugaszkodik neki a zenei pályának, és nekiindul. És azt gondolom, hogy már elvesztette a valóságot, és nem látja, hogy nála nincs meg az a szint, hogy alkalmas legyen erre a dologra.

K.J.: *Miért nem látja?*

Azt gondolom, ezt a részét a Mágyóban rontották el. Nem azzal van bajom, hogy sikerélményt kapott.

K.J.: *Túlértékelték?*

Igen, többször fel kellett lépnie és elment egy falusi „Ki Mit Tud” versenyre, és ott kapott egy túlértékelést, és ennek köszönhetően ő azt gondolja, hogy a valóságban is elég, és a társadalom tagjai is el tudják fogadni ezt a hangot. Lehet. Annak idején is beszélünk erről, hogy, ha ő elment volna képezni magát időben. Lehet, hogy ott lenne most a „Megasztárban”. Csak hiányzik nála egy alapképzettség. A másik jelentős dolog, hogy nem kapott akkora törődést, mint én.

K.J.: *Azt mondtad, hogy túlértékelték.*

Akkor, amikor föl kellett lépni, mert szükség volt rá.

K.J.: *Ő megmaradt a mesevilág szintjén, amikor őt túlértékelték a saját maga képességeivel kapcsolatban és ezért él ilyen irreális életet?*

Igen. A felléphetett ballagáson és bárhol, de, ha arról volt szó, hogy adjunk neki valami felelősséget, akkor mindenki azt mondta, hogy képtelen rá, de a hangja csodálatos, és mennyire jó, hogy tud nekik segíteni. Tehetnek egy pipát, ha be kell rakni egy műsort, legyen az akár egy március 15.

Nem figyelmeztettem. De elmondtam neki, ha szeretne valamit, akkor jöjjön velem, kezdjük el a sulit együtt, és utána menj el az énekes pályára. Én ott biztattam, sőt. Volt egy tanár, aki fogadta, és együtt dobtuk össze a zsebpénzünket, hogy ki tudja fizetni hetente. De ott is úgy döntött az öcsém, hogy nem bírja, mert hetente egyszer át kell járni, és két órát ott kellett vele foglalkozni, ami nem kevés.

K.J.: Tehát nem volt akarata? Nyűg volt átmászkaálnia a szomszéd faluba?

Igen. És házi feladatot kapott, és kottát kellett volna írnia, és úgy döntött, hogy még sem akarja, és jó az a hang, ami neki van, és sajnos most is ezt a korszakát éli.

Nem kezdtem el a gimit. Folytattam a sulit. Rá két évre, amikor az ÁGOTA Alapítvány táboraiban részt vettem gyereként, '99-ben, akkor a sorstársakkal (több otthonból voltunk együtt) témakiértékelő beszélgetés volt. Én azt mondtam, hogy nekem jó lenne tanulni, és két munkatárs is volt, aki azt mondta, hogy csináljam, mert menni fog. Az volt az érdekes, hogy a csoportból mindenki azt mondta, hogy meg tudom csinálni, mert ők is, vagy a barátaik is megcsinálták, és nem olyan nehéz. Mikor ebből a táborból visszamentem, én azt mondtam, hogy nem érdekel az utógondozó, nem érdekel senki, mert én elmegyek tanulni. Döntöttem. Nem is-nál kezdtem ezt elővezetni (ezért jól ki is kaptam, hogy nem ő tud róla először), hanem mentem rögtön-hoz és mondtam neki, hogy szeretnék szeptembertől iskolába járni és gimibe. Ő mondta, hogy oké, kezdjem el, de mivel betöltöttem a 18 életévemet, és közben egy másik szakot tanultam délelőtt, ezért csak délután, a dolgozók gimnáziumát kezddhetem el. Itt kezdődött a probléma, mert itt meg két dolgot egyszerre. Suli, aztán elmentem kocsit vezetni, és irány a dolgozók gimnáziuma. Bekerültem, és aznap kezdtem a bemutatkozást a gimiben, hogy állami gondozott vagyok, és a célom az, hogy elvégezzem ezt az iskolát, és remélem, hogy jóban leszünk. Egy három mondatos valamit mondtam el, holott itt én voltam a legfiatalabb. 19- 20 éves lehettem, amikor elkezdtem a gimit és volt köztünk 60-66 éves is. Megcsinálta ő is, keservesen. Ami nekem nagyon nehéz volt a suliban, hogy volt 2 évfolyamtársam, és szünetben odajöttek hozzám, hogy köszönik a bemutatkozást, de nem fognak szeretni. Dohányoztunk többen, és ők is dohányoztak, és amikor én odamentem a többiekhez, ők elmentek. A többiek tiszteltek, éreztem. Sőt, amikor első évben az osztályfőnök kérdezte, hogy ki legyen az osztálybizalmi, akkor mindenki hátrafordult, és az egyik én voltam, akire ránéztek, és azt mondták, hogy neki van a legnagyobb szája, ő legyen. Ez egy olyan rész, hogy ők azt mondták, hogy oké, és ez jó érzés volt.

Volt egy tesitanárom is, még a vendéglátós szakot csináltam. Ő megmondta, hogy majd WC papírra ráírjuk, hogy érettségi bizonyítvány, aztán bemutatathatom. „Azt gondolod, hogy sok állami gondozottnak van érettségije?”- mondta. Mindezek mellett az is szólt, hogy 10-en kezdtük el a gimit. Ahogy én elkezdtem, jöttek-ék, a többiek is, hogy akkor ők is megpróbálják. Hetente háromszor kellett bejárni. Este 8-ig tartott délutántól a sulit, és fél 10-re értünk haza. Fárasztó volt és nem bírták, kidőltek, nem volt annyi akaraterjük. Mert az első negyedéves vizsgán kiderült, hogy ott azért tanulni is kell.

K.J.: Az öcséd örült ennek, hogy te így tanulsz?

Most, hogy már főiskolás vagyok, most hallottam tőle először, hogy büszke vagyok rád.

K.J.: És akkor?

Soha nem, és nem is éreztem.

Volt, amikor úgy értem haza, hogy ki volt tekerve a lámpából az izzó. De én megoldottam, mert a budiban lévő izzót beleakartam a lámpába és reggel visszatettem. Este nem láttak semmit a budiban, és aztán az volt a gond. Megoldottam és elvettem 3 izzót. Olyat is csináltam, hogy a szekrényemben volt az izzó. Reggel kivettem, este beleakartam, valahogyan küzdenem kellett.

K.J.: Így ment ez 4 évig?

Nem, mert 2 év után kikerültem a lakásotthonba. Kicsit belekóstolhattam ebbe a részébe is. Aztán ketten voltunk egy szobába.

K.J.: Az már jobb volt?

Sokkal jobb. Ott már nem volt gond.

K.J.: *Hány éves voltál?*

21-22. A mamikámhoz kerültem.

K.J.: *Hogy hívták ezt a Mamikát?*

A törvényben ő volt az én kis mamikám. Ő volt a lakásotthon vezető. nénihez hasonlítható. Ő, mint egy anyatigris, úgy védett, mindenkit úgy védett a csoportban. Ahol tudott, ott segített, és nem csak anyagilag.

K.J.: *Ő az, akivel mind a mai napig tartod a kapcsolatot?*

Igen.

K.J.: *Ő tudja?*

Igen.

K.J.: *Oké. És aztán?*

Leérettségiztem. Megcsináltam. Nehéz volt, mert sok lemaradásom volt. A magyar nyelv nagy nehézséget okozott, vért pisiltem, de ez így van még a mai napig is. Úgy tudtam egy negyedéves vizsgát letenni a helyesírásom miatt, hogy 4 verset kellett benyomnom 2 nap alatt. Bemagolni, mert ezt kérte a magyartanár. A kifejezőképességem elég nehézkes.

K.J.: *A helyesírás vizsgát? Úgy, hogy verset mondasz fel fejből?*

Igen. És még lediktált 10 szót, amiből kettőt hibázhattam. Az Istenke mentett meg, mert egyszerűeket pl.: lyuk, lyukas, meg ilyen alapszavakat. A magyar tanárom megmondta, aki nyugdíjas volt, hogy úgy sem fog neked 2 nap alatt sikerülni az a vers, úgy is meg foglak húzni. Megtanultam.

Az igazgató adott egy kökemény munkát: Egy büfét kellett vezetnem, de tudta, hogy tanulnom kell. Szükségem volt a munkára is, mert egyébként délelőtt. már nem csináltam semmit.

K.J.: *Addigra már lezárult a szakmunkás része a dolgoknak? Maradtál a dolgozók gimijében és emellett tudtál dolgozni, ha jól értem?*

Igen. Kerestem munkát és azt mondta, hogy ad nekem munkát benn a gyermekvárosban és irányítsam az iskola büfijét. Ha nem hiányoztam egy napot sem, akkor megkaptam havonta 4000 Ft-ot. Ha hiányoztam egy napot, akkor 200 Ft-tal kevesebb volt. És ez így csökkent folyamatosan.

K.J.: *De voltak ott nektek idénymunkáitok is, nem?fesztivál, ilyesmi.*

Székhordás, felszolgálás.

K.J.: *Ezért kaptatok pénzt?*

Nem. Volt, amikor kaptunk. Vagy volt olyan, amikor azt mondták, hogy tessék. Csak, hogy fogd be a szád.

K.J.: *Órabért nem kaptatok a székhordásért?*

De, 50 Ft – os órabér.

K.J.: *50 Ft – os órabér mikor volt?*

2004. 50-100 Ft – os órabér. Nem mondták nekünk, hogy kötelező csinálni, de irányítottak, hogy te és te erre a területre gyere, és csináld.

K.J.: *Ez ki volt, aki ezt mondta, az intézményvezetője?*

Igen, az intézmény vezetője volt. Direktben megmondták, hogy kire hol számítanak, diplomatikusan megoldották! Akivel nem tudtak bánni, azokat elpakolták, elküldték nyaralni. Egy ilyen nagyfesztiválon, ahol külföldről jönnek az előadók és sorolhatnám még tovább, ahol 1000 ember megfordult, ott rossz gyerek nem lehetett. Odébb rakták őket, aki meg tudott csicsázni meg takarítani, azt dolgoztatták. Volt olyan év, amikor csak egy pogácsát kaptunk az egész munkánkért, meg egy kis babgulyást. Ennyi! Dolgoztunk reggel 7 – től hajnal kettőig. Vendéglátás részében ez volt hajnal 5 – ig. Már nyolc órakor kezdeni kellett a terítést, mert már 12- kor kaja volt. Szóval gáz volt.

K.J.: *Helyben képeztek benneteket?*

Zsolti: *Így van. Ráfogták, hogy ez a nyári gyakorlatunk. Amivel nincsen baj, merthogy nyári gyakorlatnak nagyon jó, csak hogy más iskolában pénzt kapnak a gyakorlatért. Itt is járt pénz, négy hétre 2000 Ft. Mi ennek örültünk, mert volt pénz.*

K.J.: *Leérettségiztél.*

Le!

Én leérettségiztem.... Mikor elvégeztem a gimis éveket, kitűztem magam elé, hogy gyerekekkel fogok foglalkozni. A másik célom az volt, hogy kéne rajtuk segíteni, mert-on mindig visszajöttek, és kiderült, hogy hajléktalanok. Közben '99 – ben én is eljöttem-re az ÁGOTA táborba, és ott megismerkedtem veled és a többiekkel. Az első táborom után én azt gondoltam, hogy ide valahogy be kell lépni. Szerencsére rákövetkező évben volt is lehetőségem. 3 év múlva veled beszélgettem, és azt mondtad nekem, hogy ha úgy gondolom, bekerülhetek egy családi környezetbe. Persze volt még 3 évem. Mégis furá volt. Nem foglalkoztam vele. Ahogy közeledett az érettségi, egyre többet jártam-re, és közeledett a kikerülés időszaka is. Na, itt kezdődtek a problémák. Eldöntöttem, hogy-re költözöm. Emellett-ék megtapasztalták, hogy húzhatnám az ő szekereit, ahogy te szoktad mondani, és rájöttem, hogy addig kihasználtak. 4000 Ft – os fizetés hideg helyiségben. Ennek az lett a következménye, hogy megműtöttek gerincsérvre. Zsugorkóla emelés stb. A szakmai vezető, akit én ki nem álltam, ő nem akarta, hogy-re menjek. Lényeg, hogy beadta a papíromat-re. Elhatároztam, hogy szociális munkás leszek. Majd elkezdtem tanulni. Tanulni? Azért mosolygok, mert az elején csak néztem, hogy mi ez a sok ember, és miért nem diktálnak nekem. Majd ezt követően elkezdtem dolgozni az alapítványnál részállásban, itt a játszóházban. Majd utána megkaptam a játszóház vezetését. Most már bátran el merem mondani, hogy van családom. Félre tudtam rakni azokat a dolgokat, amik nehezek voltak. Tavaly júniusban lediplomáztam. A játszóház vezetése mellett csináltam a diplomát. Szóval mióta kikerültem-ról, én azt mondhatom el magamról, hogy egy nagyon szerencsés ember vagyok, és jól tettem, hogy Szegedre jöttem és így döntöttem. Élek a lehetőséggel. Biztos, hogy sokat jelent az akarat erő, hogy megyek és csinálom, még akkor is, amikor kudarcom van. Amikor úgy érzem, hogy kudarcom van, rájövök, hogy csinálnom kell és fel kell álljak. Ugyanezt éreztem a főiskolánál. Első vizsgám egyes lett, és kaptam megerősítést, és hangosan tanulva sikerült. Az én kis életem így alakult.

K.J.: *Milyen volt először családba kerülni?*

Nagyon furá volt. Ijedt voltam. Vadonatúj szoba várt. Az, hogy mi leültünk esténként beszélgetni. A család együtt nézett tv-t. Az, hogy van egy olyan hűtő, amiben én belenyúlhatok. Elején én nem is

ettem. Csak akkor, amikor Anyjuk szedett nekem. Majd azt mondtátok, hogy ott a hűtő, ha nem eszel, akkor nem, pedig az a tied is, és te ide tartozol a családba. Szóval, hogy az, hogy család, az a gondolat már-on is meg volt bennem, de saját családként. Az én idilli képem ugyanez volt. Van egy apa, van egy anya. Én vagyok az apa. Itt teljesen másképpen történt. Itt én voltam a gyerek. 24 évesen kerültem be a családi környezetbe, és tudtam, hogy számíthatok rájuk. Ehhez kellett nekem olyan két hónap, hogy ezt fel tudjam fogni. Volt egy kis szobám, és gyakran ott tartózkodtam. Emlékszem, úgy oldottad fel, hogy az elején te jöttél be hozzám, és ültél le a kis ágyikómra. Kihívtál. Nagyon furcsa érzés volt.

K.J.: Mit jelent neked az ÁGOTA?

Biztonság, kapaszkodás, valahol vagyok, ahol elfogadnak. Ahol nem az történik, mint--on, hogy hülyére vesznek. Ahol én lehetek valaki. Ahol érzem, hogy szeretnek. Tudok adni. Itt az ÁGOTA – ban tudok adni. Azt tanultam meg, hogy merjek adni. Lehet, hogy nem jön direkt formában a köszönet, de a gyümölcsömet mindig learathatom. Nálam az ÁGOTA két dolgot jelent. Egyszer a munkát, ahol tudom, hogy olyan munkát végzek, ami a vágyam volt. Gyerekekkel legyek és a saját elképzeléseim szerint irányítom a gyerekeket. Átadom nekik azokat az értékeket, amikről tudom, hogy hasznosak. A másik a saját szempontomból a biztonság, amiről tudom, hogy rendben vagyok és elfogadnak.

K.J.: Mennyire tudsz bízni és mennyire nehezen?

Én alapvetően mindenkivel bizalommal indulok. Ha csalódok, akkor nem tudok mit tenni. Lehet, hogy megbocsátok neki, de akkor sem tudok már annyira erősen bízni. Nálam minden ember tiszta lappal indul.

K.J.: Szüleidnek? Ez a megbocsátás hogy megy az édesszüleiddel?

Én megbocsátottam édesanyukának. Én felkerestem 18 éves koromban. 18 éves koromig azt mondtam, hogy menjen a francba, látni sem akarom, dögöljön meg, Mindaddig, míg meg nem tudtam, hogy hol van, és mi van vele, és hogyan éli az életét. Kiderült, hogy az alkohol miatt szétitta az agyát, és ő egy szociális otthonban él, ahol szegény azt sem tudta, hogy kik vagyunk. Szóval volt bennem egy nagy harag, de most már nincs. Az az 5 perc, amit ott töltöttem nála, az elég volt. Úgy léptünk ki onnan a kapun, hogy oké, te itt vagy, és minden rendben.

A virágot is úgy adtam át neki, hogy megköszöntem az életet és ennyi. Mást nem tudtam vele

megbeszélni.... ”

5. fejezet

Normák, értékek, vezérfonalak, jövőkép

Példaképek, vallás, valláshoz való viszony

Akire hasonlítani szeretnél

Akire nem szeretnél hasonlítani

Sikeres és ismert állami gondoskodásban nevelkedettek

Vallási keresztség

Tagság egyházi közösségben, gyülekezetben

A hit fontossága

Jövőkép és értékrend

A jelenlegi és a felnőttkori társadalmi státusz

Életcélok a következő 5 évre

A három legfontosabb cél együtt

Célok megvalósításához várt segítség

Veszélyek

Lakóhely, munka

Az országban való felnőtt élet

Milyen típusú munkát szeretnél végezni felnőttként?

Család, gyerekek

Társsal vagy egyedül?

Egy emberrel élni le az egész életet

Akarsz e gyermeket?

Értékek

Ahhoz, hogy az ember érvényesülhessen...

Különbségek az egyes faktorokban

Nemzet, tradíciók, vallás, társadalmi béke

A hit

A bizalom

Szerelem, barátság, család, békés világ, szabadság

Változatos, érdekes élet, kreativitás

Gazdagság, hatalom, szépség

Fókuszcsoport eredményei a preferált értékekkel összefüggésben

Fókuszcsoport eredményei a vágyakkal összefüggésben

Fókuszcsoport eredményei a jövőképpel összefüggésben

Fókuszcsoport eredményei a pozitív és negatív élményekkel összefüggésben

/Kitekintés/

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

V.

Gondolatok Sávai Jánostól

5.1 Példaképek, vallás, valláshoz való viszony

5.1.1 Példaképek

A példaképek, vonzó személyek vizsgálatával egyfelől képet kaphatunk arról, hogy hányan tartanak nyilván számukra szimpatikus személyeket, akikre adott esetben hasonlítani is szeretnének, másfelől azt is megtudhatjuk, hogy ezek a személyek kik, honnan ismertek a válaszolók számára, és szimbolikusan milyen értékeket képviselnek.

Van-e példaképed, - olyan személy - akire hasonlítani szeretnél?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	nincs	894	51,6	51,9
	van	831	48,0	48,1
	Összesen	1726	99,6	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	1	,1	
	nem tudja	6	,3	
	Összesen	7	,4	
Összesen		1732	100,0	

A válaszolók alig kevesebb, mint fele mondta azt, hogy van olyan személy, aki szimpatikus, akire felnéz, akit példaképének tart. A válaszokat kategorizálva három csoportot alakítottunk ki aszerint, hogy a választott személy kitalált, a valóságban nem létező-e, létező hús-vér személy, akik a választó azonban személyesen nem ismer, vagy olyan személy-e, aki létezik, és az őt választó, személyesen ismeri is őt. Nagyon kevesen (2,7%) választottak nem létező, kitalált személyt példaképül, a válaszok 44,8%-a olyan személyt jelölt meg példaképül, akit személyesen nem ismer, a legtöbbben (52,5%) pedig olyat, akit személyesen is ismernek.

A válaszolók által személyesen nem ismert példaképek csoportjában legnagyobb arányban ismert zenészekre, sportolókra és színészekre esett a választás. A válaszolók által ismert példaképek csoportjában legtöbben testvérüket, barátjukat, tanárukat, nevelőjüket, szüleiket választották példaképnek. Ebben a csoportban érdemes azt is megvizsgálni, hogy milyen arányban választottak a felnőttek, illetve a kortárs csoport tagjai közül példaképet. Ebben az összehasonlításban megállapítható, hogy nagyobb mértékben választottak a saját kortárs csoportjukból példaképet, mint a felnőttek közül.

Ki a példaképe, akire hasonlítani szeretne? (Kategóriák)

		Esetszám	Érvényes %
Érvényes	mozi hős	16	1,9
	irodalmi alkotásban szereplő személy	2	,2
	egyéb nem létező személy	5	,6
	ismert színész	93	11,3
	ismert zenész	161	19,6
	ismert sportoló	95	11,5
	ismert média személyiség	7	,9
	egyéb ismert személy	12	1,5
	apa	41	5,0
	anya	24	2,9
	egyéb felnőtt rokon	29	3,5
	tanár, nevelő	62	7,5
	egyéb nem rokon felnőtt	24	2,9
	testvér	126	15,3
	barát	69	8,4
	iskolatárs, munkatárs	26	3,2
	egyéb kortárs csoportba tartozó személy	31	3,8
	Összesen	823	100,0

Kitalált, nem létező személy

Ahogy az előző táblázat adataiból látható volt, kevesen választottak kitalált példaképet maguknak. A választások nagyon különbözőek, nem jelenik meg egy példakép sem többeknél, általában egyszer, maximum kétszer említették őket, így nem lehet különösebb megállapítást tenni, csak felsorolni néhányat közülük. A választások között megjelent Bagira a Dzsungel könyvéből, a Bűbájos boszorkák, Harry Potter, Paige Haliven, Paulina, Penge, a Pókember (SpiderMan), Superman és Tóni a „Barátok közt”-ből.

Létező személy, de a kérdezett nem ismeri személyesen

Ahogy láttuk, a válaszolók által személyesen nem ismert példaképek csoportjában legnagyobb arányban az ismert zenészekre esett a választás (19,6%). Közülük hárman emelkednek ki, akiket a legtöbben említették, Britney Spears, Eminem és L.L. Junior. Említették még Pink-et, a Scooter-t. A magyar zenészeket lényegesen kisebb arányban említették a példaképek között, mint a külföldieket, közöttük szerepel Ganxsta Zolee, Gáspár László, Tóth Vera és Zámbó Jimmy.

A sportolók között (11,5%) egyértelműen a futballisták emelkednek ki, Roberto Carlos, Ronaldinho, Ronaldo, Beckham, Zidane és Luis Figo. A magyar futballisták közül egyedül Gera Zoltánt említette egy válaszoló. A sportolók között a második említési csoport a küzdősportokban jeleskedő sportolók, közöttük már több a magyar, mint a külföldi, Kovács (Kokó) István, Kótai Mihály, Fekete László, akiket említettek, míg a külföldiek közül Mike Tysont. Egyéb sportágak képviselői szinte alig jelennek meg, egy-egy említést kapott például Michael Schumacher és Bojana Radulovics.

A színészekre az összes választás 11,3%-a esett, közöttük azonban egyetlen magyar színészt sem említenek, még úgy sem, hogy valamelyik film, vagy sorozat szereplője. Minden említett színész külföldi, és közöttük példaképként azokat említették legtöbbször, akik valamilyen erős és többnyire igazságos hőst szoktak alakítani. Így Arnold Schwarzenegger-t, Bruce Willis-t, Bud Spencer-t, Jean Claude van Damme-ot és Sylvester Stallone-t. Sok említést kapott még Jennifer Lopez is, a többiek azonban, akiket említettek - Eddie Murphy, Patrick Swayze és Piper Haliwel, - a Bűbájosból - nagyon kevés szavazatot kaptak.

Egyetlen, többször előforduló név szerepel még a listában, akit példaképként említettek, ő pedig Gáspár Győző vagy Győzike, róla azonban nem tudtuk eldönteni, hogy zenészként, ismert média személyiségként vagy egyéb ismert személyként került a listára. Szeretnénk megjegyezni és felhívni a figyelmet arra, hogy II. János Pálon kívül, - aki mindössze egy említést kapott - egyetlen híres tudós, író, festő, képzőművész, politikus vagy egyéb közéleti szereplő sem jelent meg a példaképek között.

Létező személy, a kért személyesen ismeri

A létező személyekkel kapcsolatban nem tudunk részletesebb információt nyújtani, mivel a megnevezett személyeket nem ismerjük, így csak arra a kategorizációra hagyatkozhatunk, amit a kérdezők a helyszínen elkészítettek.

5.1.2 Az elutasított, ellenszenves személyek

Van-e olyan személy, akire nem szeretnél hasonlítani, aki kifejezetten ellenszenves számodra?

Addig, amíg példaképet a válaszolóknak csak 48,1%-a jelölt meg, az elutasított, ellenszenves személyek esetében az arány jóval magasabb, 62,4%.

		Esetszám	Érvényes %
Érvényes	nincs	648	37,6
	van	1077	62,4
	Összesen	1726	100,0
Hiányzó	nem tudja	7	
Összesen		1732	

Ha az elutasított személyek kategóriáit vizsgáljuk, megállapítható, hogy - a példakép-választáshoz hasonlóan - az elutasított személyek esetében is - nagyon kevesen választottak, kitalált, nem létező személyt (1,1%). Az is megfigyelhető, hogy a személyesen nem ismert személyek aránya a példaképekhez viszonyítva erősen lecsökkent, addig, amíg a példakép-választásnál ilyen volt az összes választás 44,8%-a, addig itt az elutasított személyek esetében már csak 19,8%. Az előzőekből következik az, hogy az elutasított, ellenszenves személyeket leggyakrabban környezetükben, az ismert személyek körében találták meg a válaszolók. Az összes elutasított személy 79,3%-a ebből a csoportból került ki.

Ki az, akire nem szeretne hasonlítani? (Kategóriák)

		Esetszám	Érvényes %
Érvényes	mozi hős	8	,8
	irodalmi alkotásban szereplő személy	1	,1
	egyéb nem létező személy	2	,2
	ismert színész	24	2,3
	ismert zenész	123	11,6
	ismert sportoló	7	,7
	ismert média személyiség	4	,4
	ismert politikus	15	1,4
	egyéb ismert személy	36	3,4
	apa	119	11,2
	anya	97	9,2
	egyéb felnőtt rokon	35	3,3
	tanár, nevelő	82	7,7
	egyéb nem rokon felnőtt	43	4,1
	testvér	46	4,3
	barát	52	4,9
	iskolatárs, munkatárs	128	12,1
	egyéb kortárs csoportba tartozó személy	238	22,5
	Összesen	1060	100,0

Kitalált, nem létező személy

A nagyon kis számú említés tartalma úgy foglalható össze, hogy elsősorban arra nem szeretnék hasonlítani az ebbe a kategóriában választ adók, aki csúnya, gonosz vagy félelmetes, említették többek között Betty-t, a csúnya lányt, „szörnyellát”, Frankenstein-t és a Zöld Manót.

Létező személy, de a kérdezett nem ismeri személyesen

A példaképek esetében nagy arányban választott zenészek, színészek és sportolók aránya itt az elutasított személyek között lecsökkent, különösen a színészek és a sportolók esetében. Színészeket példaképnek a válaszolók 11,3%-a választotta, itt az elutasított személyek között már csak 2,3% az arányuk, hasonlóan a sportolókhoz, akiket 11,5%-os arányban választottak a példaképek közé, az elutasított személyek között viszont már csak 0,7%-ban szerepelnek. A zenészek körében is csökkent az arány, ők is alacsonyabb mértékben szerepelnek az elutasított személyeknél, mint a példaképek között, de itt a csökkenés közel nem olyan arányú, mint a színészek és a sportolók esetében. A zenészek 19,6%-os példakép-választási aránya, az elutasított személyek körében 11,6%-ra csökkent.

A zenészekkel kapcsolatban nagyon érdekes az, hogy néhány kivételtől eltekintve, ugyanazok szerepelnek az elutasított zenészek között is, akik a példaképek között szerepeltek. Ugyanúgy szerepel itt is Britney Spears, Eminem és L.L. Junior, a magyarok közül Ganxsta Zolee, Gáspár László, és Zámbó Jimmy. Megjelennek ugyan új nevek is, Marilyn Manson,

Madonna, Robbie Williams, a magyar zenészek közül, Lagzi Lajcsi, Kozsó, Koós János, Király Linda és Leslie, de említésük egy-egy esetben történik csak. Megfigyelhető tehát, hogy a híres sztárok ugyanúgy képesek példaképpé, mint elutasított személyé válni a fiatalok körében. A zenészekkel kapcsolatban még egy nagyon érdekes jelenségre figyeltünk fel. Michael Jackson – talán meglepő módon – mindössze egyszer szerepelt a példaképek között, ugyanakkor az elutasított személyeknél 47-szer, és ezzel messze ő a leggyakrabban említett személy. Azt gondoljuk, hogy ez az elutasítás nem Michael Jacksonnak a zenészekről szól, hanem a vele kapcsolatban az adatfelvétel előtti időkben megjelenő, széles médianyilvánosságot kapott híreknek, mint ahogy az is valószínű, hogy Robbie Williams sem elsősorban a zenéje miatt jelent meg az elutasított személyek között, hanem más róla megjelenő információk miatt.

Az elutasított személyek között megjelentek olyan csoportok is, amelyek képviselői nem szerepeltek a példaképek között. Szerepel közöttük Hitler, Jézus, Oszama Bin Laden, megjelennek a magyar politikusok, legtöbbször Gyurcsány Ferenc és Medgyesi Péter, de Torgyán Józsefet és Orbán Viktort is említik egy-egy esetben.

Megjelennek olyan csoportok is, amelyek személyekkel nem reprezentálódnak, - drogosok, alkoholisták, kábítószeresek, hajléktalanok, örömlányok, munkanélküliek és bűnözők - de említésük sokszor előfordul

Létező személy, a kért személyesen ismeri

Ahogy már fentebb láttuk, a legtöbb elutasított személy az ismert személyek köréből került ki, közülük két csoportra szeretnénk felhívni a figyelmet. Az egyik a szülők csoportja, ahol az apák és az anyák együtt az összes elutasítás 20,4%-t kapták, és az iskolatársakra és egyéb kortárs csoportba tartozókra, akik együtt az összes említés 34,6%-t kapták, a barátokkal együtt majdnem 40%-t. A szülők elutasítottsága azt mutatja, hogy sokakban erős indulatok és ellenérzések vannak a szüleikkel kapcsolatban, ami egyfelől érthető, másfelől viszont arra mutat rá, hogy ezeknek az indulatoknak, feszültségeknek a feldolgozása sok esetben nem történik meg. A kortárs csoportban megjelenő nagyfokú elutasítottság valószínűleg több ok miatt alakult ki, amit itt most nem tudunk részletesen kifejteni, de azt mindenképpen látni kell, hogy az állami gondoskodásban élők nagy részének rendkívül konfliktusos a kapcsolata a kortársaival, iskolában, a munkahelyen, az intézetben, sőt még a barátok körében is.

5.1.3 Sikeres és ismert állami gondoskodásban nevelkedettek

Az állami gondoskodásban nevelkedett és később sikeresé vált személyek ismeretét azért tartjuk fontosnak, mert ez erőt, motivációt adhat azoknak, akik jelenleg ugyanebben a helyzetben vannak. Pozitív példával szolgálhatnak, mert ugyanazon körülmények közül tudtak kiemelkedni és sikeresek lenni, amelyben a válaszolók jelenleg élnek. Fontos ezért az, hogy tudnak-e ilyen személyekről a jelenleg állami gondoskodásban élők, ha igen milyen arányban tudnak ilyen személyekről, illetve kik azok, akik „közismertek”, mint volt állami gondoskodásban élők.

Hallottál-e olyan - Magyarországon közismert - személyről, aki maga is állami gondoskodásban nevelkedett fel?

		Esetszám	Érvényes %
Érvényes	nem	930	53,9
	igen	793	46,1
	Összesen	1724	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	2	
	nem tudja	7	
	Összesen	9	
Összesen		1732	

A válaszolók kevesebb, mint fele tudott olyan közismert személyről, aki korábban állami gondoskodásban nevelkedett. Ez az arány azonban a valóságban kevesebb, mert sokan olyanokat neveztek meg, akik egyáltalán nem közismertek például Aranka néni vagy egy asztalos, egy orvos, egy focista, egy férfi színész, egy politikus vagy az egyik barátom. Másrészt többen nem tudtak nevet mondani vagy olyanokat is állami gondoskodásban nevelkedettnek vélték, akik például csak egy filmben alakítottak ilyen szerepet, a valóságban nem voltak állami gondozottak.

Olyanok, akiket legalább tízen említettek összesen négy személy van, Kálid Artúr, Kothencz János, L.L. Junior és Oláh Ibolya. Az említések számát tekintve Oláh Ibolya ismertsége és említése a legmagasabb öt 381-en említették, Kálid Artúr és Kothencz János, 10 és 20 közötti említést kapott, LL Junior, pedig 42-t.

5.1.4 Vallásosság, a valláshoz való viszony

A kérdezettek alig több mint fele válaszolta azt, hogy születésekor bejegyezték valamilyen vallásba, 23,8%-uk, határozottan állítja, hogy nem keresztelték meg, nem jegyezték be semmilyen vallásba, 24,2%-uknak pedig nincs információja erről.

Születésekor milyen vallásban keresztelték meg, vagy jegyezték be?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	római katolikus	558	32,2	62,6
	görög katolikus	80	4,6	9,0
	református	232	13,4	26,2
	evangélikus	17	1,0	1,9
	izraelita, zsidó	2	,1	,2
	ortodox, görög-keleti	1	,1	,1
	Összesen	891	51,4	100,0
Hiányzó	egyéb felekezet	11	,6	
	nem keresztelték meg, nem jegyezték be	412	23,8	
	nem tudja	419	24,2	
Összesen		842	48,6	
Összesen		1732	100,0	

A vallásba bejegyzettek aránya kicsit több mint 50%, az egyházi közösségekhez tartozás viszont ennek csak kb. ötöd része, vagyis a vallásba bejegyzettek nagy része nem tartja a kapcsolatot az egyházzal.

Tagja vagy-e valamelyik egyházi közösségnek, gyülekezetnek?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	nem	1521	87,8	88,2
	igen	203	11,7	11,8
Összesen		1725	99,5	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	8	,5	
Összesen		1732	100,0	

Felekezeti megoszlás szerint az látható, hogy leginkább az evangélikusok (23,5%) és a reformátusok (19,7%) tartják az egyházzal a kapcsolatot, a római katolikus vallásba bejegyzetteknek 14,8%-a, a görög katolikus vallásba bejegyzetteknek pedig, a 13,8%-a tagja az egyháznak.

Születésedkor milyen vallásban kereszteltek meg, vagy jegyezték be? * Tagja vagy-e valamelyik egyházi közösségnek, gyülekezetnek

			Tagja vagy-e valamelyik egyházi közösségnek, gyülekezetnek?		Összesen	
			nem	igen		
Születésedkor milyen vallásban kereszteltek meg, vagy jegyezték be?	római katolikus	Össz.	472	82	554	
		%	85,2%	14,8%	100,0%	
	görög katolikus	Össz.	69	11	80	
		%	86,3%	13,8%	100,0%	
	református	Össz.	187	46	233	
		%	80,3%	19,7%	100,0%	
	evangélikus	Össz.	13	4	17	
		%	76,5%	23,5%	100,0%	
	izraelita, zsidó	Össz.	2	0	2	
		%	100,0%	,0%	100,0%	
	ortodox, görög-keleti	Össz.	0	1	1	
		%	,0%	100,0%	100,0%	
	Összesen		Össz.	743	144	887
			%	83,8%	16,2%	100,0%

A következő táblázat adatai szerint a válaszolók majdnem háromnegyed része fontosnak tartja a hit kérdését, **hogy higgy valamiben**, de ez a hit a többség számára nem „Isten-hitet” jelent.

Fontosnak tartod-e, hogy higgy valamiben?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	nem	475	27,4	27,5
	igen	1250	72,1	72,5
	Összesen	1725	99,5	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	7	,5	
Összesen		1732	100,0	

A fenti megállapítást támasztja alá az is, hogy a valláshoz való viszony meghatározásánál, a válaszolók mindössze 9,2%-a mondta azt, hogy úgy vallásos, hogy az egyház vagy egyéb gyülekezet tanítását követi. A magukat a „maguk módján vallásosak” mondók (31,6%) - akik nem kötődnek egyházhoz vagy felekezethez – körülbelül háromszor annyian vannak, mint az egyházhoz kötődően vallásosak. Összességében kicsit kevesebben mondják magukról azt, hogy vallásosak (40,8%), mint, hogy nem vallásosak (45,6%), a vallásossággal kapcsolatban bizonytalanok aránya, pedig 13,4%.

A következő kijelentések közül melyikkel tudnád magad a leginkább jellemezni:

		Esetszám	Érvényes %
Érvényes	Vallásos vagyok, az egyház vagy egyéb gyülekezet tanítását k	159	9,2
	Vallásos vagyok a magam módján, nem kötődök egyházhoz, gyülekezethez	544	31,6
	Nem tudom megmondani, hogy vallásos vagyok-e vagy sem	230	13,4
	Nem vagyok vallásos	637	37,1
	Nem vagyok vallásos, határozottan más a meggyőződésem	149	8,7
	Összesen	1719	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	13	
Összesen		1732	

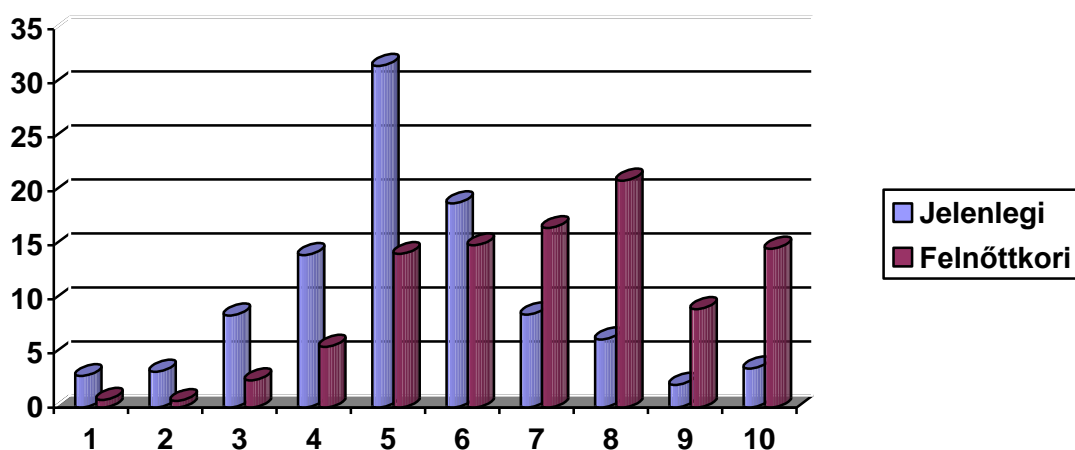
5.2 Jövőkép és értékrend

5.2.1 A jelenlegi és a felnőttkori társadalmi státusz

Megkérdeztük a gyerekeket arról, hogy hol helyezik el magukat egy 10 fokú társadalmi létrán – ahol a 1 a „lent-et”, a 10 pedig a „fent-et” jelenti – most a jelenlegi helyzetükben, és azt is, hogy felnőtt korukban hol fognak elhelyezkedni. A jelenlegi társadalmi státusz létra átlaga 5,29, a felnőttkorban remélté pedig 7,06.

	Össz.	Átlag	Szórás
És mit gondolsz, felnőtt korodban hol foglalsz majd helyet a társadalmi létrán?	1667	7,06	1,978
Társadalmi létra. Hol helyeznéd el magad a létrán?	1711	5,29	1,870
Érvényes N (listwise)	1660		

Ez kisebb fokú optimizmusra utal, vagyis enyhe javulást, emelkedést remélnék a felnőtt korokra. A következő grafikon a jelen illetve a felnőttkori elképzelt társadalmi státusz eloszlását mutatja együtt. A grafikonon látható, hogy a létra alacsonyabb fokain – egészen a 6. fokig - a jelenlegi státuszukat jóval többen jelölték be, mint ahányan felnőtt korukban szeretnék ott lenni. A hetedik foktól viszonyt megfordul a tendencia, itt minden fok esetében a felnőttkori arányok magasabbak, vagyis jóval többen szeretnék oda kerülni, mint ahányan jelenleg ezeken a fokokon érzik magukat. Érdeemes megfigyelni azt is, hogy míg a jelenlegi helyzet eloszlása szimmetrikus, a tengely 5-nél van, addig a remélt felnőttkori státusz-eloszlás jobbra, a magasabb státuszok irányában ferde.

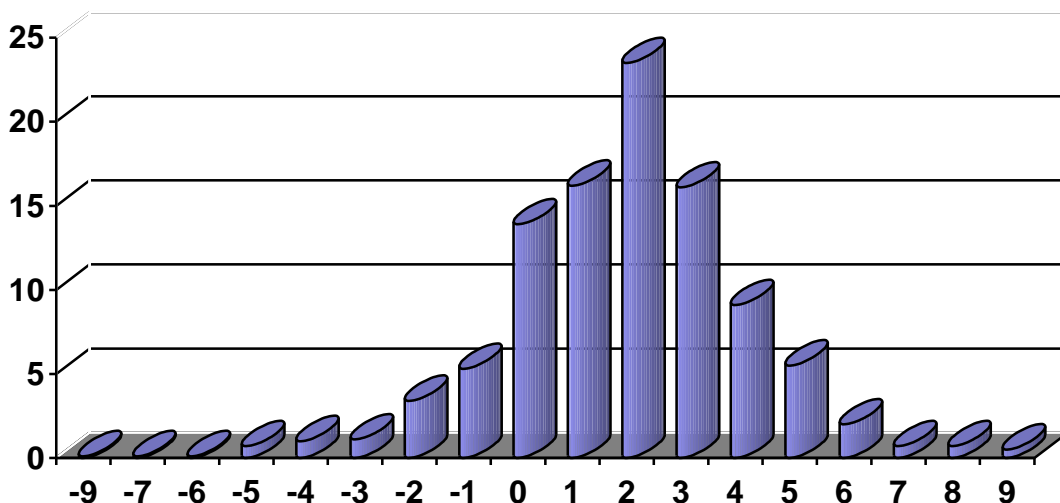

Ha képezzük a felnőttkori remélt és a jelenlegi státusz különbségét, akkor arra kapunk választ, hogy a 10 fokú létrán mekkora emelkedésre számítanak a kérdezettek. A válaszolók átlagos emelkedése 1,78 fok, ami nagy szórással párosul. Ez azt mutatja, nem mindenki a két egész körüli emelkedést várja, hanem nagyok a szélsőségek, vannak, akik nagy zuhanásra, mások pedig, nagy emelkedésre számítanak.

	Össz.	Átlag	Szórás
A felnőttkori és a jelenlegi társadalmi státusz különbsége a létrán	1660	1,7801	2,21518

A státusz-emelkedések és süllyedések eloszlása mutatja, hogy bár a legtöbben a stagnálás (0 emelkedés), illetve az 1,2,3 emelkedési szintet prognosztizálják, vannak többen akik drasztikus emelkedést, illetve süllyedést várnak. **Erdemes figyelni erre a két szélsőségre, mert valószínűsíthető, hogy a nagy státusz-süllyedést várás mögött a kilátástalanság, bizonytalanság, a jövőtől való félelem húzódik meg, míg a szélsőségesen magas emelkedés mögött a realitások figyelmen kívül hagyása, egyfajta „rózsaszínű jövőkép” van.**

A felnőttkori és a jelenlegi társadalmi státusz különbsége a létrán

Életcélok a következő 5 évre

A következő 5 évben elérendő fontos célok megjelölésére három lehetősége volt a kérdezetteknek, aminek összesített eredményét a következő táblázat mutatja. Az említések száma összesen azért magasabb, mint a kérdezettek száma, mert mindenki több - maximum három - választ adhatott a kérdésre. Az eloszlásokból látható, hogy a legfontosabb célok a saját lakáshoz jutás, a tanulás, szakmaszerzés, a családalapítás, a jó párkapcsolat, és az önálló életvitel megteremtése. Ez az öt legfontosabb cél az említések 70,1%-t adja, melyek tartalmukban azt fejezik ki, hogy az állami gondoskodásban élő fiatalok – helyzetükből adódóan – legfontosabb célnak az önálló élet alapfeltételeinek megteremtését tartják, ami egyben rávilágít a hasonló korú – nem állami gondoskodásban élő – társaikhoz viszonyított hátrányos helyzetükre is.

A három legfontosabb cél együtt

Cél	Említések száma	Említések aránya (%)
saját lakáshoz jutás	1304	25,6
tanulás, szakmaszerzés	817	16,1
családalapítás	605	11,9
egy jó párkapcsolat	446	8,8
önálló életvitel megteremtése	393	7,7
szakmai sikerek	342	6,7
autó, új autó	211	4,1
meggazdagodás	186	3,7
gyerekvállalás	164	3,2
vállalkozás indítása	150	2,9
külföldi munkavállalás	146	2,9
külföldi tanulás	109	2,1
utazás	83	1,6
lakáscsere, felújítás	75	1,5
egyéb	59	1,2

Azt gondoltuk, hogy a következő 5 évben elérendő célok tekintetében különbség lesz a fiatalabb és idősebb korcsoport között, hiszen egyrészt érettségben, másrészt az állami gondoskodásból való kikerülés idői távolságában is különbség van közöttük. Különbséget nem találtunk a 14 évesnél fiatalabb és a 14 éves illetve idősebb korcsoport között, mind sorrendjében, mind arányaiban ugyanazokat a célokat fogalmazták meg a fiatalabbak, mint az idősebbek. Ez is mutatja, hogy az önálló életkezdés, az alapvető életfeltételek megteremtésének gondolata általánosan jellemzi az állami gondoskodásban élőket, ez a gondolat már fiatalabb korban is megjelenik náluk, ami a hasonló korú családban élő társaiknál nem, vagy nem ilyen mértékben jellemző, ebben az életkorban.

Céljaik megvalósításához a legtöbben csak saját maguktól remélhetnek segítséget (36,6%), a válaszolók kicsit több mint negyed része úgy gondolja, hogy a családjára is számíthat. Általában elmondható, hogy segítségre a szűkebb személyes körökből számítanak (saját maguk, család, barátok, ismerősök), intézményektől kevésbé. A kormánytól és a települési önkormányzattól együtt a válaszolók mindössze 1,8%-a remél segítséget, az intézmények közül egyedül a helyi intézmény emelkedik ki (12,3%), ami azt mutatja, hogy ebben a helyi intézményi segítségben bíznak a legtöbben az intézményi támogatások közül.

Céljaid megvalósításához elsősorban honnan, kitől vársz segítséget?(Kategóriák)

	Esetszám	Érvényes %
csak saját magamtól	615	36,6
családomtól	461	27,5
helyi intézményektől	207	12,3
egyéb helyről	196	11,7
barátoktól, ismerősöktől	171	10,2
a kormánytól	18	1,1
a városi önkormányzattól	11	,7
Összesen	1679	100,0

5.2.2 Veszélyek

Az állami gondoskodásban élőkre leselkedő veszélyek közül legtöbbször a munkalehetőségek hiányát, a munkanélküliséget, a család hiányát, a bűnözést, a kábítószerfogyasztást, a céltalanságot, a lakáshelyzet megoldatlanságát, a kilátástalanságot látják. Az első két helyen szereplő veszély a lehetőségek hiányosságából származik, egyrészt a saját munkából való boldogulás, illetve az ehhez szükséges családi támogatás hiánya, míg a további veszélyek e hiányok következményeiként jelentkező veszélyek. Ha nincs munka, nincs biztonság, családi támogatás, akkor fenyeget a bűnözés, a kábítószer, a céltalanság, a hajléktalanság és a kilátástalan jövő.

A hozzád hasonló helyzetben lévő fiatalok számára, szerinted mi jelenti a legfőbb problémát?

	Esetszám	Érvényes %
munkanélküliség	314	18,5
a család hiánya	232	13,7
bűnözés	205	12,1
a kábítószerfogyasztás terjedése	172	10,1
céltalanság	167	9,8
a lakáshelyzet megoldatlansága	123	7,2
a kilátástalan jövő	112	6,6
alkoholizmus	65	3,8
iskolázatlanság, képzettség hiánya	61	3,6
alacsony jövedelmek, pénztelenség	42	2,5
létbizonytalanság, szegénység	41	2,4
a tanulási lehetőségek beszűkülése (anyagi okok miatt)	41	2,4
igénytelenség, kulturálatlanság	29	1,7
erkölcsi romlás	24	1,4
növekvő társadalmi egyenlőtlenségek	19	1,1
szórakozási, ismerkedési lehetőségek hiánya	18	1,1
értéknélküliség	17	1,0
egyéb	17	1,0
Összesen	1699	100,0

5.3 Lakóhely, munka

5.3.1 Lakóhely

A jövő földrajzi, területi vonatkozásával kapcsolatban a többség (69,2%) csakis Magyarországon képzei el az életét, 21,9%-uk nem túl messzire, de elmenne az országból, 8,8%-uk pedig, minél távolabbra szeretne kerülni.

Hol, melyik országban képzeled el a felnőtt életed?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	Magyarországtól távol, egy másik földrészen	150	8,7	8,8
	Európában, de egy másik országban	372	21,5	21,9
	Csakis Magyarországon	1174	67,8	69,2
	Összesen	1697	97,9	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	1	,1	
	nem tudja	33	1,9	
	System	2	,1	
	Összesen	36	2,1	
	Összesen	1732	100,0	

A leendő élőhely vonatkozásában a legtöbben valamelyik nagyvárost részesítik előnyben (32,7%), a fővárosban és kisvárosokban – közel ugyanolyan arányban – 24% szeretne élni, községekben, falvakban 16,7%, legkevesebben pedig, tanyán (2%) képzelik el felnőtt életük helyszínét.

Milyen településen szeretnél élni?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	fővárosban	411	23,8	24,0
	nagyvárosban	561	32,4	32,7
	kisvárosban	419	24,2	24,4
	községben, faluban	287	16,6	16,7
	tanyán	35	2,0	2,0
	Összesen	1714	98,9	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	1	,1	
	nem tudja	16	,9	
	System	2	,1	
	Összesen	19	1,1	
	Összesen	1732	100,0	

5.3.2 Munka

A munkának, - ahogyan már az előző adatok is sejtették – nagy jelentőséget tulajdonítanak az állami gondoskodásban élők, 98,1%-uk szeretne dolgozni. Döntő többségük fizikai munkát választana (72,3%), közöttük szinte mindenki valamilyen szakmunkában tevékenykedne szívesen, és csak mintegy negyed részük szeretne szellemi munkát végezni.

Milyen típusú munkát szeretnél végezni felnőttként?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	nem szeretnék dolgozni	32	1,8	1,9
	inkább fizikai munkát	1200	69,2	72,3
	inkább szellemi munkát	426	24,6	25,7
	Összesen	1659	95,7	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	1	,1	
	nem tudja	71	4,1	
	System	2	,1	
	Összesen	74	4,3	
Összesen		1732	100,0	

5.4 Család, gyerekek

5.4.1 Társsal vagy egyedül?

A felnőtt életet a nagy többség (91%) valamilyen társas kapcsolatban képzei el, a válaszolók 9%-a mondta azt, hogy egyedül szeretne élni felnőttként. Azok között, akik társsal képzei el az életüket a legtöbben ezt a házasság keretei között gondolják (63,8%), a válaszolók mintegy ötödrésze élettársi közösségben, 8,1%-uk pedig, bár valakivel együtt élve, de köztársaság nélkül képzei el az életet.

Felnőttként egyedül vagy társsal szeretnél élni?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	egyedül	151	8,8	9,0
	társsal, de köztársaság nélkül	136	7,8	8,1
	társsal, élettársi közösségben	323	18,6	19,1
	társsal, házasságban	1076	62,1	63,8
	Összesen	1687	97,3	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	2	,1	
	nem tudja	42	2,4	
	System	2	,1	
	Összesen	46	2,7	
Összesen		1732	100,0	

Fiúk és lányok között van szemléletbeli különbség az együttélési formák preferenciájában, addig, amíg az egyedül éleést mindkét nem ugyanolyan mértékben (9%)

választotta, az együttélés különböző formáiban a fiúk inkább az erősebb kötöttségek, míg a lányok a lazább kapcsolatok felé hajlanak.

		Felnőttként egyedül vagy társsal szeretnél élni?				Összesen	
		egyedül	társsal, de kötöttségek nélkül	társsal, élettársi közösségben	társsal, házasságban		
A kérdezett neve:	férfi	Össz.	85	64	167	625	941
		%	9,0%	6,8%	17,7%	66,4%	100,0%
	nő	Össz.	67	72	156	451	746
		%	9,0%	9,7%	20,9%	60,5%	100,0%
Összesen		Össz.	152	136	323	1076	1687
			9,0%	8,1%	19,1%	63,8%	100,0%

A nem és a felnőttkori együttélés formája közötti kapcsolat létezését mutatja a Chi-négyzet próba eredménye is (Chi-square:8,69,sig.:0,034).

Az együttélési forma mellett fontos az is, hogy milyen attitűddel közelítenek a kapcsolathoz a fiatalok, inkább azt gondolják, hogy a partnerek váltogatásával elégítik ki a „társsal való élet” szükségletét, vagy arra törekcszenek, hogy egy partner mellett kitarcsanak, vele éljék le az életüket. A többség 70,7% fontosnak tarja azt, hogy egy ember mellett élje le az életét, a válaszolók alig kevesebb, mint harmad része szerint viszont ez nem vagy egyáltalán nem fontos számára.

Fontos-e számodra, hogy egy emberrel éld le az egész életed?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	egyáltalán nem fontos	96	5,6	6,3
	nem fontos	352	20,3	23,0
	fontos	526	30,4	34,3
	nagyon fontos	558	32,2	36,4
	Összesen	1533	88,5	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	2	,1	
	nem vonatkozik rá	155	8,9	
	nem tudja	41	2,4	
	System	2	,1	
	Összesen	200	11,5	
Összesen		1732	100,0	

Fiúk és lányok között nincs különbség az elköteleződés fontosságának megítélésében.

A következő táblázat az együttélési forma és a társ melletti elköteleződés mértékének összefüggését mutatja, (Chi-square:139,512,sig.:0,000) ahol jól látszik a különbség a nem elköteleződők (nem fontos vagy egyáltalán nem fontos hogy egy emberrel éljék le az életüket) és az elköteleződők között (fontos, illetve nagyon fontos). A két csoport különbsége látszik abban, hogy akik szerint nem fontos az egy ember melletti elköteleződés jóval nagyobb arányban választják a kötöttségek nélküli társsal való életet (21,2%, illetve 20,4%) és a kisebb kötöttséget jelentő élettársi formát is, mint az egy ember melletti elkötelezettséget fontosnak tartók. Látványosan mutatják ezt az erősen elköteleződők adatai, hiszen azok, akik nagyon

fontosnak gondolják az egy társ melletti elköteleződést, 84,7%-ban a házasságot preferálják az együttélésben.

Összességében fontos kiemelni azt, hogy a társas kapcsolatok formája szempontjából lényeges szerepe van annak az attitűdnek, amelyik a társal való elköteleződés erősségét jelenti. Az elköteleződés hiánya inkább a kötöttségek nélküli vagy a kisebb kötöttséget jelentő kapcsolatok kialakulását valószínűsítik, míg az elkötelezettség fontosságát hangsúlyozó attitűdök a nagyobb kötöttséget felvállaló együttélési formákat valószínűsítik.

Fontos-e számodra, hogy egy emberrel éld le az egész életed? * Felnőttként egyedül vagy társal szeretnél élni?

		Felnőttként egyedül vagy társal szeretnél élni?			Összesen		
		társal, de kötöttségek nélkül	társal, élettársi közösségben	társal, házasságban			
Fontos-e számodra, hogy egy emberrel éld le az egész életed?	egyáltalán nem fontos	Össz.	14	21	31	66	
		%	21,2%	31,8%	47,0%	100,0%	
	nem fontos	Össz.	47	84	99	230	
		%	20,4%	36,5%	43,0%	100,0%	
	fontos	Össz.	21	83	223	327	
		%	6,4%	25,4%	68,2%	100,0%	
	nagyon fontos	Össz.	11	46	316	373	
		%	2,9%	12,3%	84,7%	100,0%	
	Összesen		Össz.	93	234	669	996
			%	9,3%	23,5%	67,2%	100,0%

5.4.2 Gyermekvállalás

A gyermekvállalási szándék tekintetében elmondható, hogy a döntő többség (86,5%) szeretne gyermeket vállalni, nevelni.

Szeretnél gyereket, gyerekeket?

		Esetszám	%	Érvényes %
Érvényes	nem	223	12,9	13,5
	igen	1439	83,0	86,5
	Összesen	1663	96,0	100,0
Hiányzó	nem válaszolt	1	,1	
	nem vonatkozik rá	3	,2	
	nem tudja	63	3,6	
	System	3	,2	
	Összesen	70	4,0	
	Összesen	1732	100,0	

Ebből a szempontból sincs különbség fiúk és lányok között, szinte ugyanolyan arányban választotta mind a két nem a gyermekvállalást. Fontos azonban észrevenni, hogy a gyermekvállalásra is hatással van az előzőekben vizsgált két változó, vagyis a társal való

elköteleződés attitűdje és a preferált együttélési forma. Az együttélési forma esetében a legfüggetlenebb formától (egyedül élés) a legnagyobb függőséget jelentő forma felé (házasság) haladva, megfigyelhető a gyermekvállalási hajlandóság növekedése. Addig, amíg az egyedüli életet választóknak csak 41,3%-a szeretne gyereket, a házasságot tervezőknek több mint kétszerese, 95,2%-a.

Felnőttként egyedül vagy társsal szeretnél élni? * Szeretnél gyereket, gyerekeket?

			Szeretnél gyereket, gyerekeket?		Összesen	
			nem	igen		
Felnőttként egyedül vagy társsal szeretnél élni?	egyedül	Össz.	84	59	143	
		%	58,7%	41,3%	100,0%	
	társsal, de kötöttségek nélkül	Össz.	25	106	131	
		%	19,1%	80,9%	100,0%	
	társsal, élettársi közösségben	Össz.	56	253	309	
		%	18,1%	81,9%	100,0%	
	társsal, házasságban	Össz.	51	1001	1052	
		%	4,8%	95,2%	100,0%	
	Összesen		Össz.	216	1419	1635
			%	13,2%	86,8%	100,0%

Az együttélési forma választása és a gyermekvállalás közötti kapcsolat szignifikáns (*Chi-Square:333,16, sig.:0,000*)

Az elköteleződés attitűdje és a gyermekvállalás kapcsolatában ugyanez az összefüggés figyelhető meg, - ami szintén szignifikáns kapcsolatot mutat a két változó között (*Chi-Square:39,226, sig.:0,000*) – azok, akik nem tartják fontosnak az elköteleződést a kapcsolatban, kevésbé szeretnék gyereket vállalni, nevelni, mint akik fontosnak tartják ezt.

Fontos-e számodra, hogy egy emberrel éld le az egész életed? * Szeretnél gyereket, gyerekeket?

			Szeretnél gyereket, gyerekeket?		Összesen	
			nem	igen		
Fontos-e számodra, hogy egy emberrel éld le az egész életed?	egyáltalán nem fontos	Össz.	18	75	93	
		%	19,4%	80,6%	100,0%	
	nem fontos	Össz.	51	292	343	
		%	14,9%	85,1%	100,0%	
	fontos	Össz.	42	461	503	
		%	8,3%	91,7%	100,0%	
	nagyon fontos	Össz.	25	521	546	
		%	4,6%	95,4%	100,0%	
	Összesen		Össz.	78	136	1349
			%	7,9%	9,2%	90,8%

Összességében megfogalmazható az, hogy a kapcsolatban való elkötelezettség attitűdje befolyásolja az együttélési formák preferenciáját, ami viszont hatással van a gyermekvállalási hajlandóságra. Fontos ez még akkor is, ha tudjuk, a tényleges viselkedést, cselekvést sok más

tényező is befolyásolja az attitűdök mellett, így nem biztos, hogy az attitűdökhöz illeszkedő cselekvés lesz a végeredmény, de az attitűdök kedvező körülmények között mégis csak befolyással lehetnek a tényleges cselekvésekre.

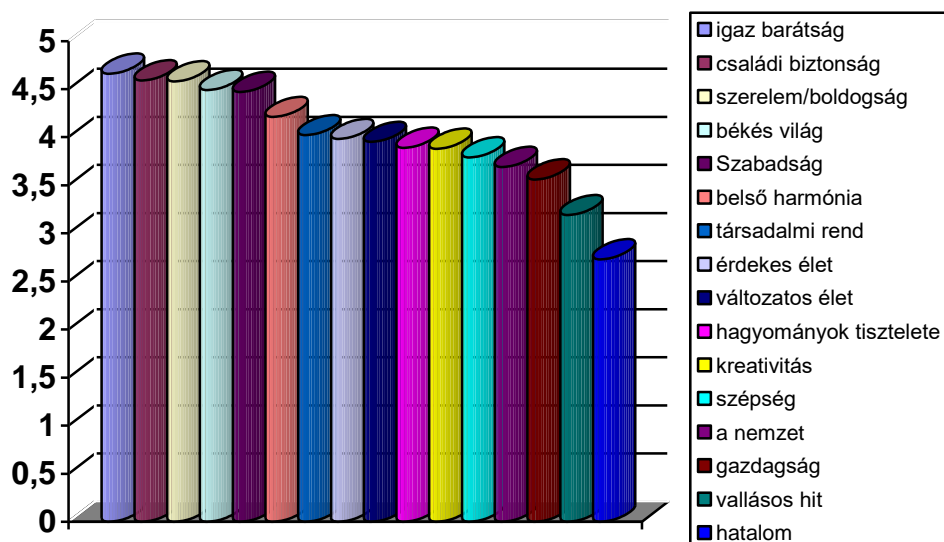
5.5 Értékek

Először arra keressük a választ, hogy az állami gondoskodásban élők mit tartanak fontosnak az érvényesülésük szempontjából a felnőtt életben, mi kell ahhoz szerintük, hogy teljesüljenek céljaik, megvalósuljanak elképzeléseik. A két legfontosabb dolog a pénz és a tudás, felkészültség, majd a jó szakma, a biztos munkahely, a becsület, az egészség, a nyelvtudás, a jó kapcsolatok, a kemény munka, az akaraterő, stb. A sorrend a tisztességes boldogulás igényét mutatja, amit az is megerősít, hogy a könyöklés, az érdemek nélküli boldogulás, valamint a tisztességtelen megoldások az utolsó két helyre kerültek. Az összes válasz 1,1%-a esik ebbe a két utóbbi kategóriába.

Ahhoz, hogy az ember érvényesülhessen a legfontosabb:

	Említések száma	Említések aránya (%)
pénz, anyagiak	838	16,5
tudás, iskola, diploma, felkészültség	774	15,2
szakma, jó szakma	471	9,2
biztos (jó) munkahely	469	9,2
becsület, erkölcs	360	7,1
egészség	337	6,6
nyelvtudás	332	6,5
összeköttetés, jó kapcsolatok, ismeretség	314	6,2
kemény munka	242	4,8
személyes tulajdonságok (akaraterő)	217	4,3
jó modor	211	4,1
jómódú szülők	147	2,9
ügyeskedés, leleményesség	117	2,3
számítógép ismeret	77	1,5
egyéni szerencse	76	1,5
vállalkozó szellem	54	1,1
könyöklés, pofátlanság	31	,6
tisztességtelen út, rablás	27	,5

Az értékek preferencia-sorrendjét a következő grafikon mutatja, ahol megfigyelhető, hogy a legfontosabbnak tartott értékek a kis közösséghez kapcsolódnak, ezek a barátság, a család, a szerelem, a békés világ, a szabadság, a belső harmónia, amelyek mind az egyénhez vagy kisebb közösséghez szorosan kötődő értékek.

Az értéksorrendben középen helyezkednek azok az individuális, - egyéni, személyes boldogulást kifejező - értékek, amelyek kifejezetten az egyénhez kapcsolódnak, nem jelenik meg benne másik személy vagy személyek, ezek az érdekes élet, a változatos élet és a kreativitás. Szintén a rangsor közepén, illetve a végén található a közösségi értékek másik csoportjához tartozó értékek, a társadalmi rend, a hagyományok tisztelete, a nemzet fontossága és a legvégén a vallás, amelyek nagyobb közösségekhez, nemzetekhez, társadalomhoz, valláshoz, vallási csoportokhoz kapcsolódnak. A sor legvégén az individuális értékek másik csoportjának elemei találhatóak, a szépség, gazdagság, illetve a hatalom, dominancia mások felett.

Az értékeket a faktoranalízis módszerével csoportosítottuk, aminek eredményeként négy csoport alakult ki, ezeket a következő táblázat mutatja.

	Faktorok			
	1	2	3	4
Mennyire fontos a tradíciók/hagyományok tisztelete	,728	,100	,108	-,066
Mennyire fontos a vallásos hit	,712	-,089	-,063	,027
Mennyire fontos a nemzet szerepe (nemzetem védelme, megtartása)	,659	,048	,192	,105
Mennyire fontos a társadalmi rend (stabilitás a társadalomban)	,511	,250	,154	,118
Mennyire fontos a belső harmónia (béke önmagammal)	,404	,232	,239	,048
Mennyire fontos a szerelem/boldogság	,034	,749	-,023	,158
Mennyire fontos az igaz barátság (szoros, támogató barátok)	,033	,699	,042	,021
Mennyire fontos a családi biztonság (a szeretett személyek biztonsága)	,166	,590	,172	-,091
Mennyire fontos a békés világ (háborútól és konfliktusoktól mentes)	,380	,532	,073	-,071
Mennyire fontos a szabadság (a cselekvés és gondolkodás szabadsága)	-,011	,468	,255	,079
Mennyire fontos a változatos élet (kihívásokkal, és változásokkal)	,062	,091	,779	,034
Mennyire fontos a érdekes, változatos élet (érdekes tapasztalatok)	,120	,111	,749	,133
Mennyire fontos a kreativitás (eredetiség, fantázia)	,297	,134	,519	,037
Mennyire fontos a gazdagság (anyagi javak, pénz)	,061	,066	,092	,741
Mennyire fontos a hatalom (ellenőrzés mások felett, dominancia)	-,074	-,178	,140	,701
Mennyire fontos a szépség	,171	,240	-,036	,683

Az egyes értékek mellett látható számok a faktorsúlyokat mutatják, amelyek ha nagyobbak, egyben dominánsabbak is, az adott értékcsoporthoz. Az első és a második csoportba a kollektív értékek kerültek, (első és második oszlop) melyek közös jellemzője az, hogy valamilyen közösséghez kapcsolódnak, különböznek azonban abban, hogy milyen közösséghez. Az első faktorba tartozó értékek nagy csoportokhoz (nemzet, vallási közösség), míg a második faktor értékei kis csoportokhoz (párkapcsolat, barátság, család) kapcsolódnak. A harmadik és negyedik faktorokba (harmadik és negyedik oszlop) tartozó értékek közös vonása az, hogy az ide tartozó értékek mindegyike az egyénhez köthető, tehát individuális értékek. Jelentőségük azonban különböző, a harmadik faktorba tartozó értékek az érdekes, változatos élet, a kihívások, új, ismeretlen feladatok keresése, illetve a kreativitás egyfajta nyitottságot, az ismeretlen iránti kíváncsiságot, alkotási vágyat fejezi ki, míg a negyedik faktor értékei a gazdagság, a szépség és a hatalom, a mások felett állást, a dominanciát hangsúlyozzák.

Különbségek az egyes faktorokban

A következőkben azt vizsgáljuk meg, hogy az egyes értékcsoporthoz (faktorok) fontosságának megítélésében mely változók mentén találunk különbségeket. A faktorok teljes mintára vonatkozó átlaga mindig 0, szórásuk pedig 1, amiből az következik, hogy a negatív értékeket vallók az átlagnál kevésbé, a pozitív értékeket vallók pedig az átlagnál fontosabbnak tartják az adott faktor értékeit.

5.5.1 Nemzet, tradíciók, vallás, társadalmi béke

A nemzet, a tradíciók, a vallás és a társadalmi béke értékeinek fontosságát illetően két olyan változót találtunk, amelyek markáns különbséget mutatnak ezeknek az értékeknek a megítélésében. Az egyik ilyen változó a hit, a másik pedig a bizalom.

5.5.2 A hit

A hit abban az értelemben is, hogy fontos valamiben hinni, ami nem feltétlenül „istenhit”, és a vallásos hit értelmében is különbséget tesz a fenti értékek fontosságának megítélésében. A következő táblázatok ezeket a különbségeket mutatják aszerint, hogy valaki fontosnak tartja-e, hogy higgyen valamiben, aszerint, hogy hogyan határozza meg a valláshoz való viszonyát, aszerint, hogy tagja-e valamely vallási közösségnek, és aszerint, hogy szokott-e imádkozni.

Fontosnak tartod-e, hogy higgy valamiben?	Össz.	Átlag	Szórás
nem	456	-,4327153	1,04307526
igen	1202	,1650589	,93404070

A következő kijelentések közül melyikkel tudnád magad a leginkább jellemezni:	Össz.				
		1	2	3	4
Nem vagyok vallásos, határozottan más a meggyőződésem	143	-,5824970			
Nem vagyok vallásos	607		-,2692632		
Nem tudom megmondani, hogy vallásos vagyok-e vagy sem	215			,1602330	
Vallásos vagyok a magam módján, nem kötődök egyházhoz, gyülekezethez	537			,2484232	,2484232
Vallásos vagyok, az egyház vagy egyéb gyülekezet tanítását k	152				,4777866
Sig.		1,000	1,000	,911	,152

Tagja vagy-e valamelyik egyházi közösségnek, gyülekezetnek?	Össz.	Átlag	Szórás
nem	1462	-,0583176	1,01302445
igen	195	,4591930	,75327794

Nemzet, tradíciók, vallás, társadalmi béke

Szoktál-e imádkozni? (az ima lehet „nem kötött szövegű” is)	Össz.			
		1	2	3
nem, soha	772	-,2667834		
ritkán, évente egyszer, kétszer	384		,0825644	
havonta, kéthavonta	148		,2096451	,2096451
rendszeresen, hetente vagy naponta	357			,3982388
Sig.		1,000	,461	,128

Ahogy a fenti különbségek mutatják minden, a hittel és a vallással kapcsolatos változóban szignifikáns különbségeket találunk a fenti közösségi értékeknek a fontosságát illetően. Összességében elmondható, hogy szignifikánsan fontosabbnak tartják ezeket az értékeket azok, akiknek fontos, hogy higgyenek valamiben, akik a maguk módján, vagy egyházhoz, gyülekezethez kapcsolódóan vallásosak, és akik szoktak imádkozni.

5.5.3 A bizalom

A bizalom a másik olyan változó, amelyik különbséget tesz ezen értékek fontosságának megítélésében, ahogy a táblázat adataiból látható, azok számára fontosabbak ezek az értékek, akik nagyobb bizalommal vannak a többi ember irányába.

Mít mondanál, általában meg lehet bízni az embereken, vagy pedig az ember soha nem lehet elég óvatos másokkal kapcsolatban?	Össz.	Subset for alpha = .05	
		1	2
Szinte soha nem lehet megbízni másokban	216	-,2000468	
Az ember nem lehet elég óvatos másokkal kapcsolatban	858	-,0127002	-,0127002
Majdnem mindig meg lehet bízni az embereken	144		,0504471
Általában meg lehet bízni az embereken	431		,1050080
Sig.		,195	,603

5.5.4 Szerelem, barátság, család, békés világ, szabadság

A másik közösségre vonatkozó értékcsoporthoz is különbséget tesz a hit, a vallás illetve a bizalom is, de az összefüggés lényege más értelmet kap, mint az előző értékek esetében. Itt, ebben az értékcsoporthoz még nemek szerint is találtunk szignifikáns különbséget, ami szerint ezek az értékek fontosabbak a lányok, mint a fiúk számára.

	A kérdezett neme:	Össz.	Átlag	Szórás
Szerelem, barátság, család, békés világ, szabadság	férfi	932	-,0434397	1,03583814
	nő	731	,0553841	,95017856

Azok számára, akiknek fontos az, hogy higgyenek valamiben szintén fontosabbak ezek az értékek, mint, akik számára nem fontos a hit.

	Fontosnak tartod-e, hogy higgy valamiben?	Össz.	Átlag	Szórás
Szerelem, barátság, család, békés világ, szabadság	nem	456	-,1151788	1,13306452
	igen	1202	,0406509	,94244792

A valláshoz való viszony szerint érdekes különbség mutatkozik ebben a közösségi értékre vonatkozó csoportban. Eddig a nemzettel, tradíciókkal, vallással kapcsolatban azt tapasztaltuk, hogy a maguk módján vallásosak és az egyház tanításaihoz kötődően vallásosak egymáshoz nagyon hasonlóan, egyaránt fontosabbnak tartották ezeket az értékeket, mint a nem vallásosak, illetve a bizonytalanok. Itt azonban azt látjuk, hogy az egyházhoz kötődően a vallásosak a szerelem, a barátság, a család, a békés világ, és a szabadság értékcsoporthoz szignifikánsan kevésbé tartják fontosnak a maguk módján vallásosoknál, illetve azoknál, akik nem vallásosak, sőt határozottan más a meggyőződésük. Ennek a különbségnek – a két különböző módon vallásos csoport között – az az oka, hogy az egyházhoz kötődően vallásosak számára kevésbé fontos a szabadság (a cselekvés és a gondolkodás szabadsága) és a szerelem, mint a maguk módján vallásosak számára.

Szerelem, barátság, család, békés világ, szabadság

A következő kijelentések közül melyikkel tudnád magad a leginkább jellemezni:	Össz.		
		1	2
Vallásos vagyok, az egyház vagy egyéb gyülekezet tanítását követem	152	-,2391302	
Nem vagyok vallásos	607	-,0842819	-,0842819
Nem tudom megmondani, hogy vallásos vagyok-e vagy sem	215	,0458703	,0458703
Vallásos vagyok a magam módján, nem kötődök egyházhoz, gyülekezethez	537		,0980437
Nem vagyok vallásos, határozottan más a meggyőződésem	143		,1755836
Sig.		,052	,098

A bizalom szempontjából ugyanaz a különbség figyelhető meg, mint a nemzet, a tradíciók és a vallás értékeivel kapcsolatban, akik bizalmatlanok másokkal, kevésbé tartják fontosnak ezeket az értékeket, és mindegy, hogy nagy közösségről (nemzet, vallási közösség)

van szó vagy kicsiről (barátok, család), a bizalmatlanság mindkét esetben csökkenti ezen értékek fontosságát.

Szerelem, barátság, család, békés világ, szabadság

Mit mondanál, általában meg lehet bízni az embereken, vagy pedig az ember soha nem lehet elég óvatos másokkal kapcsolatban?	Össz.	1	2
Szinte soha nem lehet megbízni másokban	216	- ,1554756	
Az ember nem lehet elég óvatos másokkal kapcsolatban	858	- ,0146617	- ,0146617
Majdnem mindig meg lehet bízni az embereken	144	- ,0066751	- ,0066751
Általában meg lehet bízni az embereken	431		,1139687
Sig.		,396	,528

Változatos, érdekes élet, kreativitás

Ebben a faktorban egyik szempont szerint sem találtunk különbséget, sőt nem tesz különbséget az iskolatípus, az életkor és a tanulmányi eredmény sem, úgy tűnik tehát, hogy ez az értékcsoport egyformán fontos fiúknak és lányoknak, hívőknek és nem hívőknek, kicsiknek és nagyoknak, jó tanulóknak és rossz tanulóknak egyaránt.

Gazdagság, hatalom, szépség

Ebben a faktorban különbség mutatható ki a fiúk és a lányok között, a fiúk számára fontosabbak ezek az értékek, mint a lányok számára.

	A kérdezett neme:	Össz.	Átlag	Szórás
Gazdagság, hatalom, szépség	férfi	932	,1084076	,97527964
	nő	731	-,1382160	1,01464789

Szignifikáns különbség ugyan nincs a valláshoz való viszony tekintetében, de ahogy a táblázat adatai mutatják, mindkét csoportban, amelyekben vallásosnak mondják magukat a tagok, átlag alatt van a gazdagság, a hatalom és a szépség fontossága. Érdekes, hogy a bizonytalanok csoportjában értékelték legmagasabbra ezeket az értékeket.

Gazdagság, hatalom, szépség

A következő kijelentések közül melyikkel tudnád magad a leginkább jellemezni:	Össz.	1
Vallásos vagyok, az egyház vagy egyéb gyülekezet tanítását követem	152	-,1354890
Vallásos vagyok a magam módján, nem kötődök egyházhoz, gyülekezethez	537	-,0599040
Nem vagyok vallásos, határozottan más a meggyőződésem	143	,0270566
Nem vagyok vallásos	607	,0353860
Nem tudom megmondani, hogy vallásos vagyok-e vagy sem	215	,1448688
Sig.		,059

5.6 Fókuszcsoport eredményei a preferált értékekkel összefüggésben

/ Csupán emlékeztetőül jegyzem meg, hogy a fókuszcsoportos vizsgálatban 8-12 év közötti gyermekek vettek részt. Azért határoztuk meg 8 évben az alsó korhatárt, mert az alacsonyabb korú gyermekeknél még felmerülhetnek verbális- vagy grafomotoros készségbeli akadályok az általunk kiválasztott technikák során. A csoportlétszám meghatározásánál figyelembe kellett vennünk, hogy az általunk vizsgált korosztály nehezen köthető le hosszabb időre nagycsoportos formában. Csoportlétszámként ezért maximum 5 főt határoztunk meg. Minden foglalkozást két felnőtt vezetett, így a gyermekek személyes odafigyelésben részesültek a vizsgálat során. Azért nem kétszemélyes helyzetben végeztettük el velük a feladatokat, mert akkor hatott volna az, hogy a felnőttek elvárásainak akarnak megfelelni. A társaikkal való megosztás (pl. értékek esetében) segített, hogy őszintébben, ill. valós életükhöz közelebb álló módon nyilvánuljanak meg. Annak érdekében, hogy kiszűrjük az eredmények közül a korosztály-specifikusakat, családban élőkkel is elvégeztük a vizsgálatot. Így a gyermekotthonban élők közül 59 (34 fiú, 25 lány), a családban élők (a továbbiakban kontrollcsoport) közül pedig 39 gyermekkel (18 fiú, 21 lány) folytattunk kiscsoportos foglalkozásokat. A csoportokban 5 illetve 4 gyermek vett részt. A vizsgálat játékos jellegű volt, a gyermekek örömmel, felszabadultan vettek részt benne. /

A játékok vizsgálati területei a következők voltak:

- Preferált értékek kiválasztása*
- Három kívánság megfogalmazása*
- Jövőkép*
- Pozitív és negatív élmény megosztása*

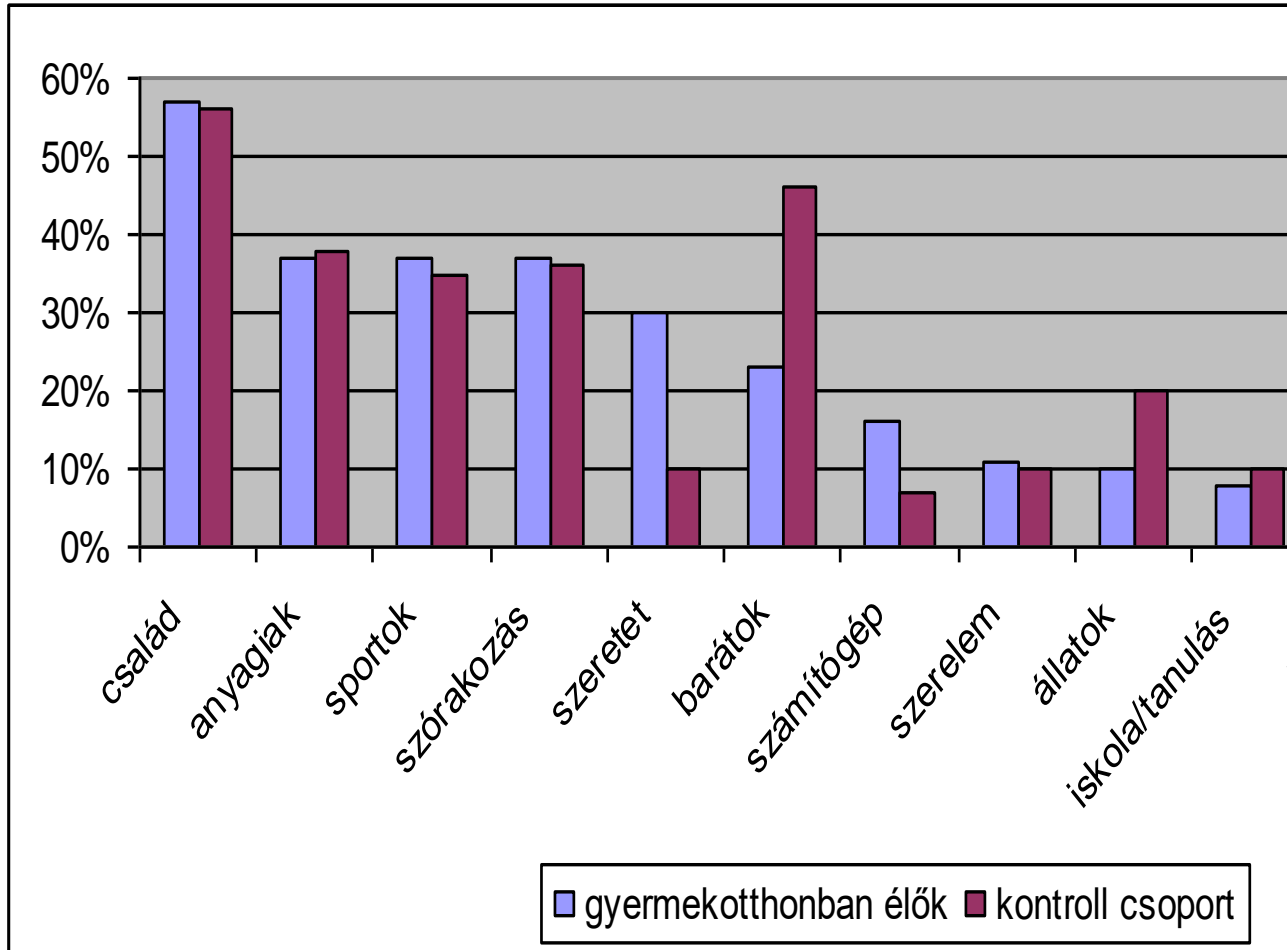
A **preferált értékek** vizsgálatánál az alacsony elemszám miatt nem értelmeztük azt, hogy első, második, vagy harmadik körben került-e az illető érték kiválasztásra. A végső eredménybe mindhárom kör választását beszámítottuk, s azt néztük meg, hogy a csoportnak hány százalékánál jelent meg az illető érték.

Ahogy az 1. számú mellékletből is látszik, a preferált értékek választásánál a legfontosabb tekintetében nincs különbség a gyermekotthonban lakók és a családban növekvő gyermekek között: mindkét csoportban a család lett az első. Ez nem meglepő eredmény, ha valaki beszélgetett már állami gondoskodásban élővel, hiszen mindnyájan erősen kötődnek akár még az őket súlyosan bántalmazó szülőkhöz is, illetve álmodoznak egy családról, ahol ők is biztonságot, szeretetet kaphatnak. Fontos azonban realizálni ezt a családképet, segíteni a gyermekeknek abban, hogy ez az álmodozás ne nehezítse a mindennapi beilleszkedésüket, ill. a szülői befolyás ne legyen a fejlődésük gátja.

A második hely alakulása már sokkal kevésbé egyértelmű. A gyermekotthonok lakóinál az egyéb kategóriába sorolt válaszokból volt a második legtöbb. Ebben a kategóriában általában olyan válaszok jelentek meg, melyekben a gyermek megpróbálta kikerülni a komoly válaszadást, elviccelte a játékot (pl. bolondság). Általában ez arról tanúskodott, hogy nem tudott, vagy nem akart már igazi értéket megnevezni.

A kontrollcsoportban a második helyre a barátok kerültek, míg a vizsgálati csoportnál feleannyian választották ezt a kategóriát. Náluk a szeretet jelent meg hasonló arányban dominánsabban. Ez valószínűleg azzal magyarázható, hogy a gyermekotthonban élők nagyon vágnának a szeretetre, de nincs e mögött a vágy mögött konkrét kapcsolat. A barátság lehetne egy megtartó erő számukra, összekapaszkodhatnának sorstársaikkal és segíthetnék egymást, de mindennapos tapasztalataink is azt mutatják, hogy nagyon ritkán alakulnak ki ilyen megtartó barátságok az életükben. A gyermekotthonban élő társaikkal a mindennapos alkalmazkodás, az állandó változások nehezítik a közösség, s azon belül a szorosabb kapcsolatok kialakulását. A gyermekotthon falain kívül pedig még nehezebb barátokra találnia az előítéletek, ill. saját készségeinek hiányossága miatt (*ld. szociometriáról szóló alfejezet*).

1. számú melléklet
A gyerekek által preferált értékek

5.7 Fókusz csoport eredményei a vágyakkal összefüggésben

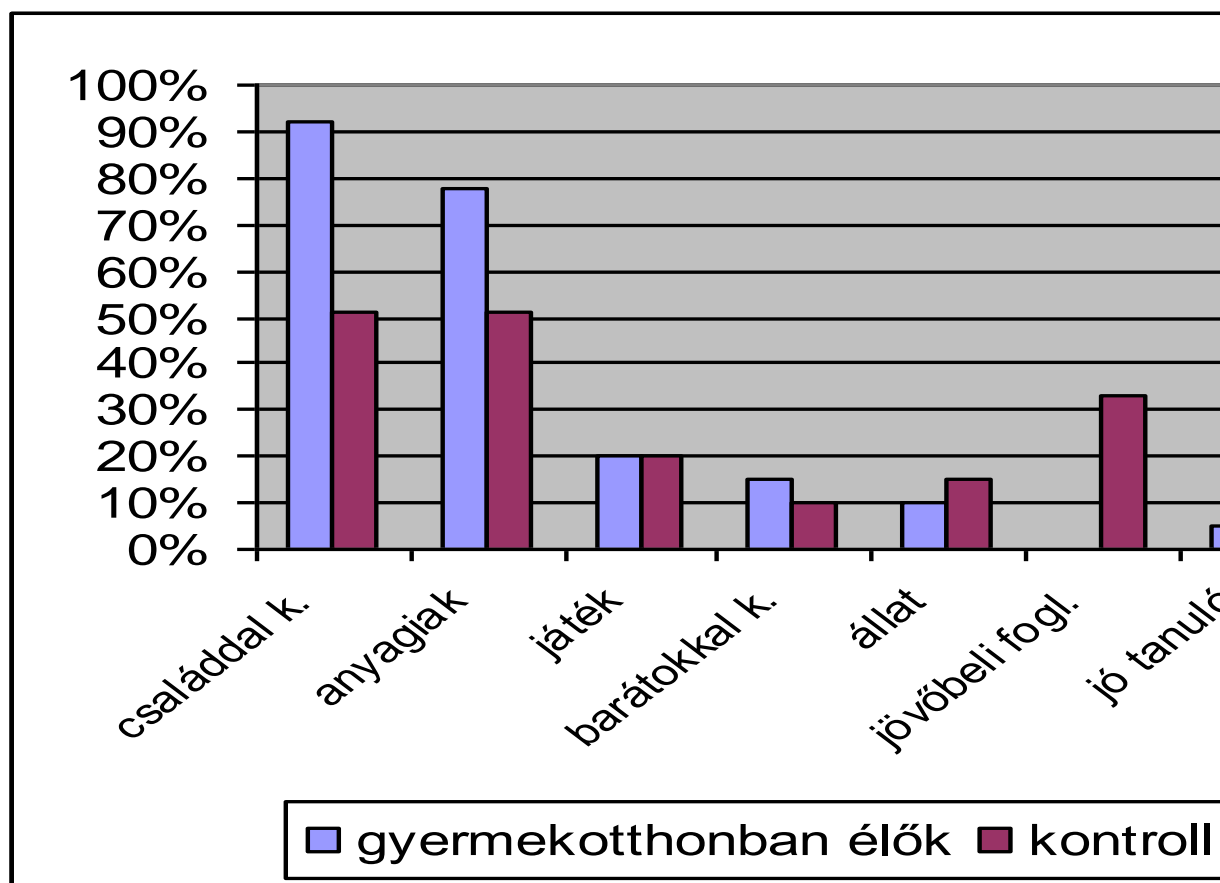
A három kívánság megfogalmazásánál arra voltunk kíváncsiak, hogy a gyermekek mire vágnának, mi hiányzik az életükből. Amint a 2. számú mellékletből is látszik, az állami gondoskodásban élő gyermekek 92%-ánál megjelent valamilyen családdal kapcsolatos kívánság (pl. legyen együtt a család, szülő gyógyuljon meg, szülők ne igyanak). A kontrollcsoportnál ilyen típusú kívánság csak a gyermekek felénél jelentkezik. Ez az eredmény megfelel a várakozásainknak. Természetes, hogy egy gyermek, aki nem a családjával él, szeretne egy elfogadó, egészséges családban élni. Abból a szempontból azonban fontos mindig szem előtt tartanunk ezt, hogy az ilyen fiatal korú gyermekek általában nem verbalizálják család iránti vágyukat a mindennapokban, s a környezetük is hajlamos rosszul értelmezett tapintatból nem beszélni a témáról. Ugyanakkor a gondolatvilágukat nagy valószínűséggel ez tölti ki, tehát segítenünk kell a gyermekeket abban, hogy játékban, mesében, vagy bármilyen egyéb önkifejezési módon dolgozhassanak ezen a hiányon magukban.

A másik, nagyon feltűnő, különbség az anyagi javak utáni vágy. Itt az elektronikai felszerelésektől a focilabdáig mindenféle megjelent. Itt sem meglepő, hogy a gyermekotthonok lakó vágnak jobban ilyesmikre, hiszen nagy valószínűséggel a családban lakók megkapják előbb-utóbb azt, amire nagyon vágnak. A gyermekotthonban lakók sokszor el sem jutnak oda, hogy ezt kifejezhessék. Általános gyakorlat, hogy például karácsonykor a nevelők elviszik a gyermekeket magukkal, amikor ajándékot mennek vásárolni, hogy válassza ki a gyermek, mit szeretne kapni, bizonyos összeghatáron belül. Ez persze még mindig jobb, mintha venne valamit, amiről utólag kiderül, hogy nem is tetszik a megajándékozottnak, de arról tanúskodik, hogy a nevelőnek fogalma sincs a gyermek vágyairól, kívánságairól, s nem tudja, mivel szerezhetne neki örömet.

Szintén feltűnő különbség a kívánságok sorában, hogy a kontrollcsoportban harmadik helyre került valamilyen jövőbeli foglalkozás, mint vágykép (több mint 30%-nál), míg az állami gondoskodásban élők egyetlen esetben sem fogalmaztak meg ilyen kívánságot. Ez azt mutatja, hogy a család hiánya, a mindennapi alkalmazkodás, a pillanatnyi problémák miatt nem fogalmazódik meg a gyermekekben egy távoli cél, melyet szeretnének elérni. A kérdőíves felmérés mutatja, hogy nagyobb korokban sincs reális elképzelésük arról, hogy mivé válhatnának felnőtt korokban. Úgy tűnik, hogy ennek kialakítását már egész kis korban el kell kezdeni. A gyermek fejlődésének egyik fontos mozgatórugója, hogy célokat tűz ki maga elé. Már 3-4 éves korban azért viselkedik „jó”, hogy megfeleljen egy képnek, melyet kitűz maga elé (pl. királylány, rendőr), később pedig azért tanul, olvas, sportol, hogy olyanná váljon, amilyen foglalkozást szeretne választani. Szorosan kapcsolódik ide tehát a 2. számú mellékleten utolsóként megjelenő két érték, a tanulás és a sportolás. A kontrollcsoportban a „jó tanuló legyek”, ill. a „jó sportoló legyek” is megjelenik 18, ill. 15%-ban, míg az állami gondozottaknál mindkettő csak 5%-ban jelenik meg.

A gyermekeknek tehát nincsenek céljaik, melyeket el szeretnének érni, tehát motivációs alapjuk sincs, hogy miért tanuljanak, sportoljanak, fejlődjenek. Fontos tehát ezen is dolgoznunk, hogy célokat tűzzünk ki eléjük, melyek reálisak, és kellő motiváló erejük van.

2. számú melléklet
Leggyakrabban előforduló kívánságok

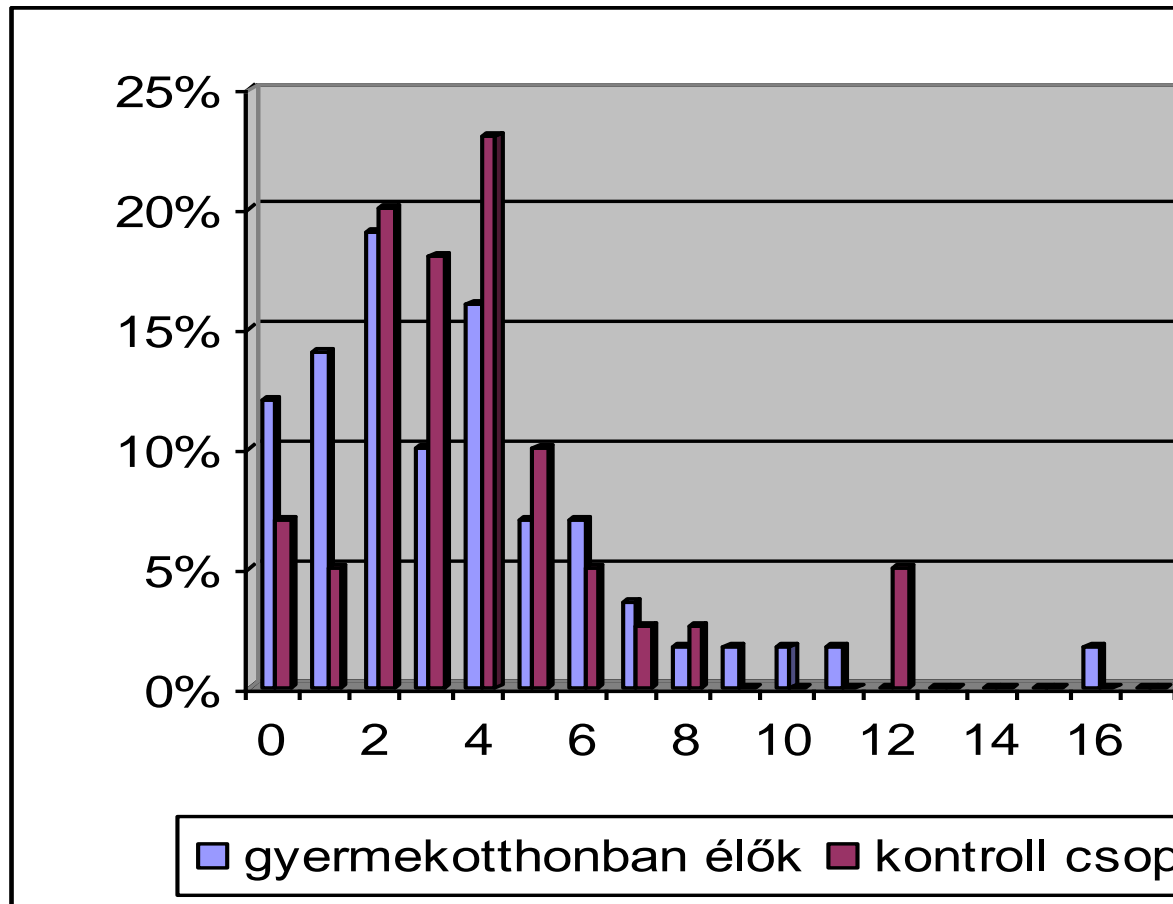

5.8 Fókuszcsoport eredményei a jövőképpel összefüggésben

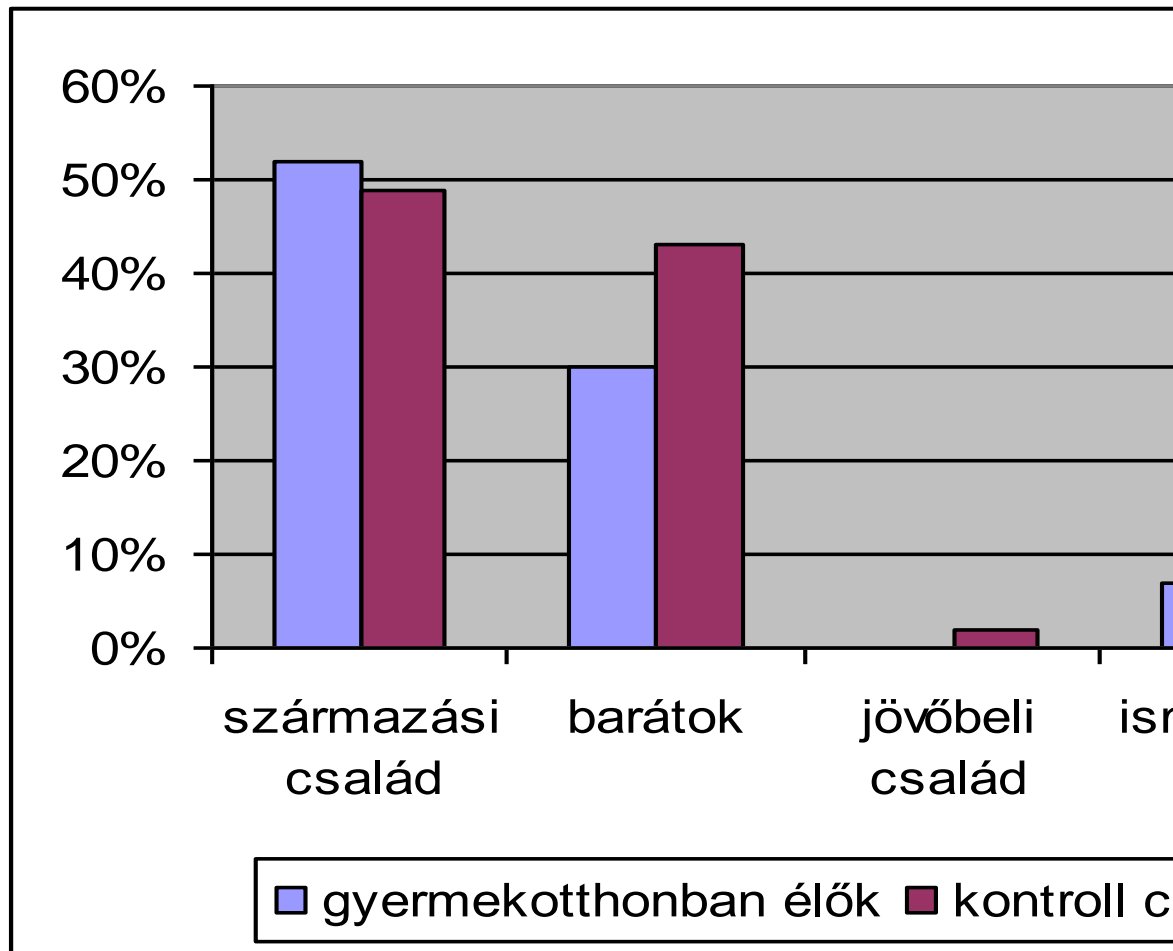
A jövő kép megrajzolásánál az volt a célunk, hogy felmérjük, mit gondolnak a gyermekek, kik lesznek a számukra fontos emberek 25 éves korukban. Nem akartunk konkrétan rákérdezni arra, hogy terveznek-e saját családot, ezért választottuk ezt a módszert. Ahogyan az a 3. ill. 4. számú mellékletből kiderül, eredeti kérdésünkre nem kaptunk választ, mert úgy tűnik ez korszpecifikus, hogy nem jelenik meg jövőbeli család a rajzokon. Mégis érdemes elgondolkodni a kapott eredményeken. Ha megnézzük a 3. számú mellékletet, látszik, hogy a családban felnövekvő gyermekek nagy része 2-6 főt jelenített meg a rajzon, míg a gyermekotthonok lakói sokkal szélsőségesebb létszámokat rajzoltak. A csoport negyedénél senki nincs a rajzon (egy tortát, vagy lufit ábrázol), ill. ő egyedül jelenik meg rajta.

A másik véglet, melybe szintén majdnem 20%-a tartozik a csoportnak, hogy 6-nál több személy jelenik meg a rajzon. A családban felnövekvők tehát vagy egy jóbaráttal, vagy szűk családi körben képzelik a 25. születésnapjukat, míg a gyermekotthonokban lakók jó része azt gondolja, hogy egyedül lesz, vagy nagyobb társaságban. Több olyan rajz is volt, melyen idegenek is megjelentek, „ők csak úgy jöttek a buliba” magyarázattal. Ez az eredmény ismét azt veti föl, hogy a gyermekeknek a pillanatnyi kapcsolathíánya azt eredményezi, hogy reménytelennek látják azt is, hogy a jövőben szoros emberi kapcsolatokat alakítsanak ki. A velük foglalkozó felnőttek dolga tehát amellet, hogy készségeket alakítsanak ki a kapcsolatteremtéshez az is, hogy a gyermekek reményét, hitét felébresszék, megtartsák arra vonatkozóan, hogy ők is kialakíthatnak szoros, érzelmeteljes kapcsolatokat.

3. számú melléklet
A jövő képen megjelenő személyek száma

4. számú melléklet
A jövőképen megjelenő személyekkel való kapcsolat

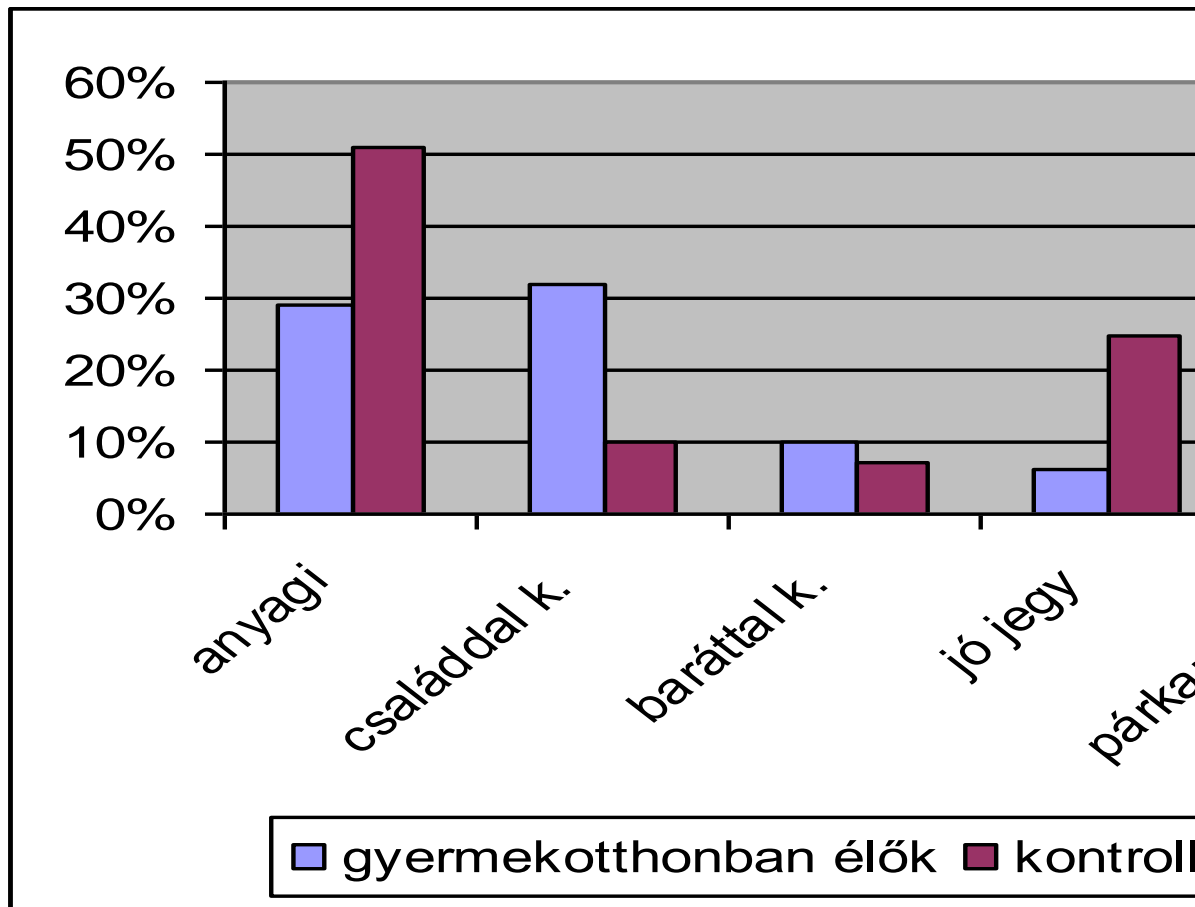
5.9 Fókuszcsoport eredményei a pozitív és negatív élményekkel összefüggésben

A pozitív élmény (ld. 5. számú melléklet) megosztása kapcsán a legfeltűnőbb különbség, hogy az állami gondoskodásban élő gyermekek sokkal több családdal kapcsolatos pozitív élményt (pl. kirándult a család) hoznak, mint a kontrollcsoport tagjai, akik inkább anyagiakra vonatkozókat említenek (pl. kapott egy biciklit). Ez egyrészt arról szólhat, hogy a gyermekotthonban élők vágyképei a családra fókuszálnak, másrészt arról is, hogy féltve őrzik azokat a pozitív élményeket, melyeket családjukban éltek meg. Ezek a pozitív képek nagyon fontosak lehetnek a későbbi pozitív gondolkodás kialakítása céljából.

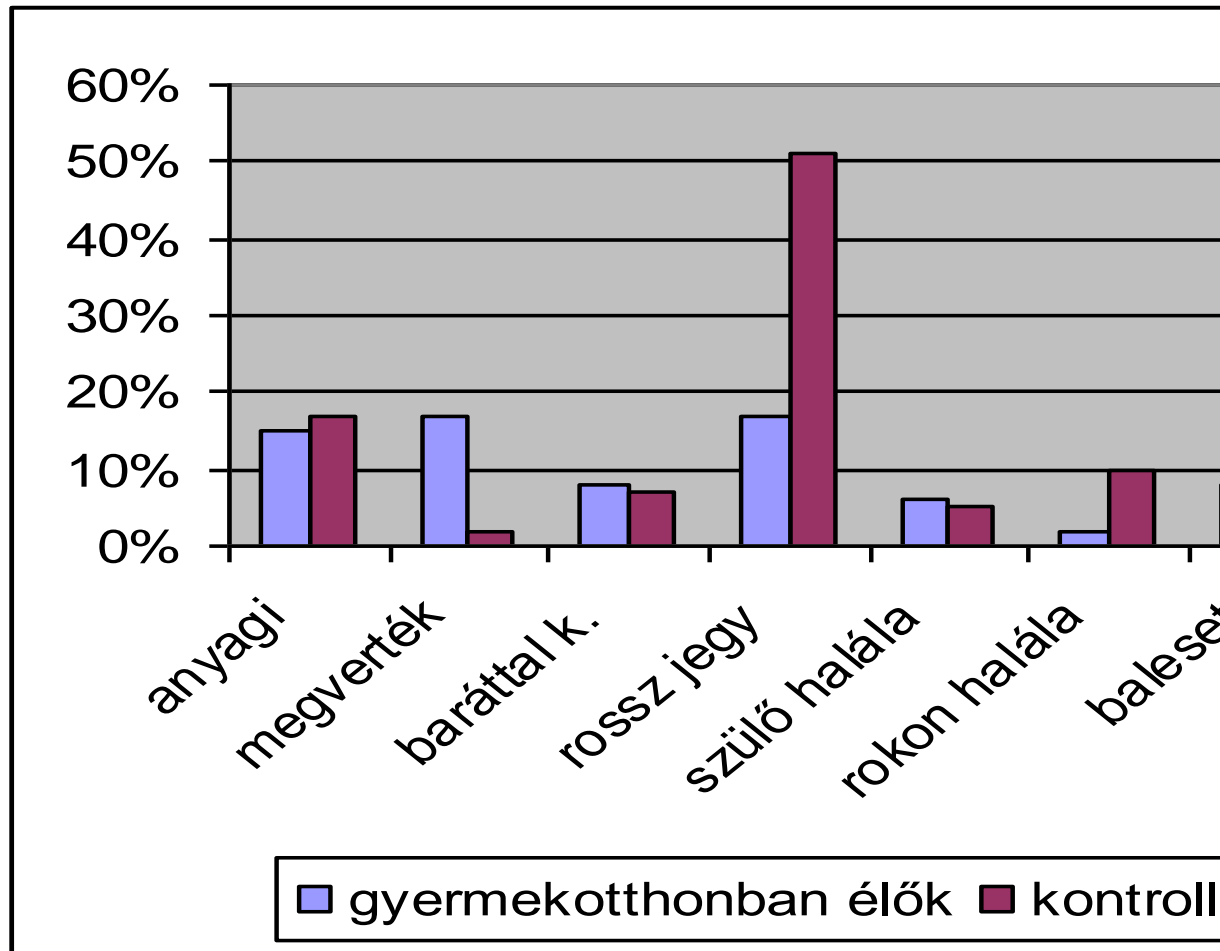
Fontos azonban megfigyelni azt is, hogy a jó jegy, mint pozitív élmény alig jelenik meg náluk, s még feltűnőbb (a 6. számú mellékleten), hogy a rossz jegy, mint negatív élmény sem jelenik meg. Ez a tény is azt támasztja alá, hogy az állami gondoskodásban élők motivációja a tanulásra nagyon alacsony.

Ismerve Maslow motivációs piramisát, amely szerint a tanulás, mint önmegvalósítási folyamat a legmagasabb motivációk egyike, értelmezhetővé válik ez az eredmény. Maslow azt állítja elméletében, hogy az alapvető emberi szükségletek a biológiaiak, a biztonságigény, ill. a szeretetigény, amelyek, ha nincsenek kielégítve, az ember nem léphet a magasabb szintű szükségletek felé. Tehát, amíg az állami gondoskodásban élő gyermek létbizonytalanságát nem szüntetjük meg, ill. szeretetigényét nem elégítjük ki, hiába várunk arra, hogy akarjon jól tanulni.

5. számú melléklet
Leggyakoribb pozitív élmények

6. számú melléklet
Leggyakoribb negatív élmények

Beszélgetések állami gondoskodásban felnőttekkel...

V.

” Én 10 évesen kerültem nevelőszülőkhöz. Amikor megszülettem 3 éves koromig csecsemőotthonban éltem.

K.J.: A csecsemő gyermekotthonban?

Igen. A nevelőszüleim jártak hozzám végig.

K.J.: A csecsemő gyermekotthonba?

Igen.

K.J.: Tehát téged már korábban kinézett valaki, mondta, hogy majd szeretne gondoskodásba venni, és már a csecsemőotthonban jártak hozzád? Ezt kell érteni ez alatt, amit mondasz?

Igen. Tartós nevelt voltam, így nem tudtak örökbe fogadni, így csak gondozásba vettek.

K.J.: A te fogalmaiddal mit tudsz arról a kifejezésről, hogy tartós nevelt voltam?

Az azt jelenti szerintem, hogy a szülők még nem mondtak le rólam, de, hogy az állam gondoskodott rólam.

Igazából én még akkor nem is tudtam, hogy mi lesz, hogy a szüleim vagy valami. Semmire nem emlékszem, hanem ezt olyan 7-8 évesen mesélték, lehet, hogy voltam 9 is. Akkor mesélték, hogy mikor kicsi voltál, 3-4 éves lehetél, akkor jártak hozzád. És amikor kihoztak, apa elmesélte, mikor még élt, a nevelőapukám, hogy ő mindenképpen 1 cigánygyereket szeretett volna, és mindenféleképpen kicsit. Az én nevelőszüleim azok hivatásos nevelőszülők voltak, és akkor én voltam 11. Én voltam a legkisebb. Mondták, hogy egy picit akarnak és, amilyen fiatalon csak lehet. 1 évig jártam hozzájuk, mire kihoztak. Ott volt a családom, amikor kimentem. Ezt mesélték már ők is, hogy kijöttem, összejött a család, megnéztek, meglátogattak. Ezeket mesélték...

Meg egyszer megjelent anyukám, és el akart vinni, csak nem engedték, mert akkor már állami gondozásba kerültem, és ő lemondott rólam vagy valami ilyesmi. Ennyit tudok. Tehát senkire, semmire nem emlékszem.

K.J.: Volt-e bármi, amit hallottál a 6 éves korod előtti időszakról?

Nem. Csak hogy eldobtak, elhagytak a szüleim.

K.J.: Arról hallottál-e, hogy miért dobtak el? Hallottál-e az édes szüleidről?

Annyit hallottam, hogy anyám járt be hozzám.

K.J.: Édesanyád? A csecsemő gyermekotthonba?

Igen, járt be, csak nem engedték be.

K.J.: És ennek mi volt az oka, nem tudod?

Hát hogy ott hagyott. Ezt mondták.

K.J.: Tehát azért nem engedték be a te információid szerint, mert otthagytott?

Igen. Akkor ott hagyott és állami gondozásba kerültem, és ő megtudta, hogy hova kerültem állami gondozásba, és járt, csak nem engedték, hogy felvegye velem a kapcsolatot.

K.J.: *A csecsemő gyermekotthon után nevelőszülőknél voltál? Ott te voltál a legkisebb?*

Igen.

K.J.: *Hová kerültél?*

.....-ra. Hárman voltunk, akik nevelőszülőknél voltak.

K.J.: *Inkább azt kérdezném meg, hogy mi az első tudatos emléked, illetve az hány éves korodra datálódik?*

Ezen gondolkoztam. Az első kép, ami beugrik, szerintem olyan 6 éves lehettem, amikor ülök egy idős néni mellett és pucolja nekem az almát. Nevelőanyukámék, meg a rokonság ott ülnek, de úgy nem derül ki, hogy ki az. Ez az első kép, ami beugrik nekem gyerekkoromból. Azután az, hogy a testvéremmel, aki a mostohatestvérem volt, megyünk az erdőbe. De ezek a képek már ilyen 6-7 évesen, első osztályos koromtól vannak.

K.J.: *Kik voltak körülötted? Mondtad anyukádat, meg az idős nénit, meg a két másik gyerek, akik annál a családnál voltak?*

Igen. Meg nevelő apukám, de ezek nagyon halvány képek. Mindig meséltek nekem, hogy ezek voltak, képeket mutogattak, hogy kik voltak előttem ott. Meséltek, hogy milyen voltam.

K.J.: *Miket meséltek?*

Az hogy csöndes, visszahúzódó gyerek voltam, hogy nem volt velem baj. Azt is mesélték, hogy már ki lehetett volna hozni engem, de beteg voltam, és egy éven keresztül ezért nem lehetett. El voltak keseredve, mert csak nem hozhattak ki, nem vehetnek gondozásba.

Amikor még kicsi voltam, akkor bepisiltem, csöndes voltam, meg visszahúzódó. Sokat vittek, mindig vittek magukkal, amikor csak tudtak a rokonokhoz, és jöttek a rokonok is látogatni, tehát úgy szerettek.

K.J.: *Életed első íze, amit éreztél? Amire emlékszel! Az milyen íz volt?*

Nekem édes. A 4. születésnapomat töltöttem, arra emlékszem, mesélték. Ott ültem és nekem is nagyon édes dobostorta íz rémlik. Szerintem 5 éves lehettem vagy 4.

K.J.: *Mikor érezted azt, hogy először dideregsz, hogy fázol?*

Szerintem lehettem olyan 11 éves. Mindenki reszketett, meg fázott, mert betörték hozzánk és féltünk, hogy mi lesz velünk.

K.J.: *Egyedül voltál ott?*

Hát nem egyedül, de.....

K.J.: *Jelen voltakok, miközben a rablók betörték hozzátok?*

Igen.

K.J.: *Első, ami ünnep. Bármilyen születésnap, karácsony, húsvét tök mindegy, valamiféle szeretetteljes együttlét. Mikor, milyen körülmények között zajlott?*

Nekem a karácsony. Szerintem 6 éves lehettem és a két mostohatesómmal és anyukámmal együtt töltöttük, aki akkor már talán beteg volt. Nevelőapukámmal csak így este mentünk, és adtuk át az ajándékot. Meg arra emlékszem, hogy kaptam ajándékba ilyen szettet, amiben volt homokozó, autó. Ez az első játékom volt.

K.J.: *Hány éves voltál az első ilyen élménynél?*

Szerintem 6.

K.J.: Amikor először láttad a saját véred az mikor volt?

Lehettem vagy 9 éves és mindig fára másztam és mindig mondták anyuék, hogy majd leesem és össze-vissza töröm magamat. És egyszer megcsípett egy darázs. Egy „v” alakú fa volt és át akartam ugrani és a térdemet lehorzoltam. Beszaladtam a konyhába, és ráraktam egy párnát, hogy ne is lássam.

K.J.: Hány éves voltál, amikor először láttál erőszakot?

Szerintem 11, amikor betörték hozzánk, és fojtogatták a nagymamámat a párnával.

K.J.: Tehát akkor nem csak betörték, hanem erőszakoskodtak is a betörők és fojtogatták? Ez volt az első didergésed élménye is.

Igen.

K.J.: Nevelőapukád akkor hol volt?

Két épület volt, ahol laktunk. A nyári konyha és egy másik, ahol volt két szoba. A kis nappali volt a nevelőanyukámnak, a nevelőapukám pedig átköltözött a kiskonyhába.

K.J.: Mért költözött le?

Mert érszükülete volt és volt, amikor már hajnali 3-kor fölkel, és nem akart minket zavarni.

K.J.: Értem. És te láttad, ahogy fojtogatták?

Igen.

K.J.: Próbáltál tenni ellene valamit?

Nem mertem semmit.

Nem tudom, hogy hogyan. 3-an voltak és szóltak egymásnak. Nagyon gyorsan történt. Szóltak, hogy menjünk, összeszedték, ami kellett, és elmentek.

K.J.: Első simogatás? Mikor simogattak meg először benneteket? Simogatás vagy ilyen szeretetteljes érintés, ölelés ilyesmi?

Én 8 éves lehettem. Nevelőanyukám simogatott, mert lázas voltam úgy volt, hogy kórházba visznek...

K.J.: Megvédenek. Az az érzés, amikor téged megvédenek? Tök mindegy, hogy valakitől vagy valamitől, de megvédenek. És itt nem egy rendszer védelméről beszélek, hanem személyes védelmet. Mikor volt először ez az érzés?

13 éves lehettem, akkor voltam 7. osztályos és mindig a nagyokkal lógtam, tehát nem a korombeliekkel mászkáltam, és ők védtek meg, mert engem sokat piszkáltak, mikor gyerek voltam. Főleg általános iskolában, hogy ilyen csöndes vagyok, nem szólok.

K.J.: Hány éves voltál ekkoriban, amikor ezt érezted?

13. Emlékszem, hogy tél volt és csúszkáltunk a jégen és ellöktek, meg akartak verni vagy ketten, és akkor jöttek, azt hiszem két srác, megvédték, nyolcadikosak voltak.

Nekem van még egy. 15 éves lehettem, akkor már bekerültem az-ba és összebalhéztak a-ék, meg jó páran, és elkezdtek cigányozni egymást, és a közbeszólt. Csak arra emlékszem, hogy berohantunk a szobájába, bezárta az ajtót, mert volt kulcsa hozzá, és mindannyian, mint a verebek, a szekrény tetejére ültünk. Reszkettünk, mint a nyárfalevél, mert féltünk, hogy bejönnek, és összevernek bennünket. Nem tudom, ki volt akkor az éjszakai nevelő, de arra emlékszem, hogy rugdosták az ajtót, meg tört az üveg, ablak, meg verték össze fele egymást. Erre emlékszem, aztán pont. Nyitotta kifelé az ajtót, tiszta vér volt.

K.J.: *Első tehetetlenség? Amikor úgy érezted, hogy nem tudsz semmit tenni valamiért, ami neked nagyon fontos?*

Hát én olyan 12 éves lehettem, '95-ben történt, amikor reggel hatkor arra keltünk anyuval, hogy valaki dobálja valamivel a rostély ajtót, dobálta valaki. És akkor kimentünk anyuval és csak azt láttuk, hogy apu próbál jelezni, hogy ő rosszul van. Kiszaladtunk, bevittük a kiskonyhába, lefektettük az ágyra, és rosszul volt. És akkor gyorsan rohagáltunk össze-vissza, orvoshoz, küldött anyu a szomszédhoz, nénihez, mert, hogy telefonáljunk az orvosnak, mert, hogy rosszul van.

K.J.: *Ott volt telefon a szomszédban.*

Ott volt telefon a szomszédban És akkor én elkezdtem öltözködni, hát igazából ...nem tudtam, hogy mit. És utána rá egy olyan 20 percre rosszul lett apu, leesett az ágyról, és bent a szobában halt meg. És hogy akkor mit éreztem? Ez volt az első ilyen. Tehetetlennek éreztem magam.

K.J.: *Milyen idős voltál akkor?*

12.

Én 15-16 éves lehettem, mikor bekerültem az nevelőotthonba, és az oka az volt, hogy idősek voltak már nevelőanyukámék, igazából idős volt. Viszont rólam gondoskodott. A másik, hogy nem bírt velem. Én is olyan hülyén viselkedtem.

K.J.: *Ez mit jelent?*

Lázadtam, nem mentem haza időben, meg alkoholista volt, elég hosszú ideig.

K.J.: *Te örültél annak, hogy még?*

Igen. Én azért örültem, bár ezt vegyesen éreztem. Rossz volt az, hogy eljöttem, mert nem tudtam, hogy mi vár rám. Viszont jó volt, mert arra vágytam, hogy fiatalokkal legyek. Mert úgy nőtem fel, hogy idősek voltak a szüleim. Nevelőszüleim.

K.J.: *És a várakozásaidnak megfelelt ez, amit bent tapasztaltál?*

Az első pillanattól kezdve nem.

K.J.: *Pedig fiatalok közt voltál.*

Hát igen.

K.J.: *Mesélj erről.*

Az első kép az az, hogy volt egy leányzó. Illetve csak azt láttam, hogy be van kötve a lánynak a keze. Ez volt az első kép, mikor beértem. Csomó cuccal bevitték, leraktak ott az iroda előtt, és ott álltam és vártam, hogy intézzék a papírokat.

K.J.: *Nem is szólt hozzád senki?*

Odajött egy nevelő, odajött a Bá, és két srácot hívott oda, mondta, hogy vigyék már be a cuccomat a nevelői szobába. Én meg ott álltam.. nem jött oda hozzám senki, hanem mondták, hogy menjek, és akkor pakoljak ki.

K.J.: *Hogy érezted ott magad? Ott a folyosón?*

Idegen volt a környezet, meg hideg is volt. Idegen volt a környezet.... Áprilisban kerültem be, kora tavasszal. Nem tudtam, hogy mi vár rám, féltem igazából. Mikor már ott voltam, akkor már féltem. Nem tudtam, hogy ők mért vannak itt, mi ez a hely. Azt sem tudtam, hogy mi ez.

K.J.: *Volt, aki ott a pártodat fogta volna ebben az érzésállapotban? Tehát, aki azt mondta volna, hogy nyugi, nem lesz semmi baj, vagy ilyesmi?*

Senki.

Kimentem az udvarra, akkor már cigiztem, kimentem dohányozni, és akkor egy lánytól kérdeztem,-tól, hogy mért vannak itt, vagy valami. Utána jött a-odajött, és akkor kérdezte, hogy új vagyok e? Ott sétálgattam föl-alá. Nem volt bent senki, mert délelőtt volt. Mindenki iskolában volt. Láttam egy nevelőt. Odajött, és kérdezgette, hogy honnan jöttem, ilyesmi, meg mért kerültem be. És utána pakoltam. Jött aznéni, kipakoltunk, széthajtogattam a ruháimat, bekerültem egy olyan szobába, ahol 1,2,3,4,5,6,...,8 emeletes ágy, tehát 16 hely volt a szobában, és ott csak olyanok voltak, akik balhésak voltak. Tehát vagy rendőrségi ügyük van, vagy Aszódon vannak, de fenn van tartva a helyük. Felső ágyba kerültem. Ablakok mellé. Bepakoltam a szekrényembe, fölültem az ágy tetejére, néztem kifelé az ablakon. Nem tudtam, hogy most mit csináljak. Nem ismertem senkit sem. néni kiment a szobából, kedvesnek tűnt, meg kedves, aranyos volt, első látásra. Aztán utána megkerestem a csoportvezetőmet délután. Bejött, megkeresett, bemutatkozott, aztán bácsit fölkerestük. Levitt, bemutatott a többieknek, és kérdezte, hogy hova szeretnék iskolába járni, a nyolcadikat végeztem, hogy hol legyen, maradjak itt-en, vagy csak, ha kijárom a nyolcat, és akkor utána, mikor kezdem újra a sulit, vagy továbbtanulok, vagy valami. Mondta, hogy az alterbe lehet menni, ott lehet befejezni a nyolcat vagy pedig kijárok-ra.

K.J.: *Ahol eleve csináltad?*

Igen. Mondtam, hogy előbb szeretném azt ott befejezni. Akkor hetedikes voltam, ott-n befejeztem a hetedik osztályt, a nyolcadikat már itt, a-i iskolában kezdtem. Nekem ezek voltak az első képek. Amire emlékszem, amikor bekerültem. Féltem... és sokat kártyáztunk.

Aki vesztett, annak, ahány kártyát húzott ki, annyit ütöttek a kezére. Ilyen fütyi, azaz. Egy hónapig szépen le volt a bütykösöm verve, de akkor, ott éreztem hogy megvívтам ezt a harcot, hogy így most elfogadtak. És onnantól, attól a perctől kezdve nem bántottak. Egy hónapig úgy nézett ki a kezem, be volt kötve, de ott éreztem azt, hogy...

K.J.: *És a lányoknak miért volt bekötve a keze? Mondtad, hogy mikor beléptél az intézetbe, akkor be volt kötve mindnek a keze?*

Azt tudom, hogy minden lány pszichológushoz járt, meg jártak a pszichológusok, meg össze-vissza járkáltak, de hogy igazából...akkor azt nem tudtam. Azért mondom, hogy kérdeztem-tól, hogy miért, stb. és mondta, hogy a barátja miatt összevagdosta a kezét.

K.J.: *Tehát ezek a lányok falcolták magukat?*

Igen. Nem tudtam, hogy miért, csak... igen.

K.J.: *Oké. És hogy teltek a hétköznapiak?*

Voltak idősebb lányok. Akkor is.. nekem az volt az első, hogy nem is a saját korabelimet kerestem, hanem ott is az idősebb, nagyobb, és megtaláltak a-ék meg a-ék, összebarátkoztam velük. Mostak, nem tudtam semmit hogy mit hogy kell. Ők mondták, hogy na, hát gyere, hogy van-e szennyes ruhád, mert gyere, kimossuk, és segítettek. Próbáltam beilleszkedni, de, hogy is mondjam... Idegen volt a környezet, nem találtam a helyem, járkáltam, nem találtam semmit. Ilyen üres tér. Úgy éreztem az egészet, hogy üres tér. Mikor kijártam-ra, kijártam iskolába és kérdezősködtek, stb, stb, akkor már nem volt olyan mit tudom én, egy hónap után éreztem, hogy ez már nem olyan, pedig előtte ott éltem 12 évig. És már nem volt az a... tehát nem éreztem magam úgy, mintha oda tartoznék. De azt se hogy... nem találtam a helyemet, hogy valahova tartozok. Nem voltam abban biztos, hogy mi lesz velem meg miegymás. Ott volt a légüres tér, mert igazából nem voltak barátaim. 2 vagy 3 hónapig haza sem mentem nevelőanyukámhoz. Nekem így teltek.

K.J.: *Ez volt ugye a bekerülés.*

Igen. Meg inkább mindent megfigyeltem, figyeltem, hogy ki hogy viselkedik. Pedig a nevelők kedvesek voltak hozzám, meg jöttek, meg mosolyogtak, de... igazából ilyen légüres tér, hogy semmi nincs. Utána persze jöttek, hogy átkerültem a másik hálóba, ott voltak ugye a meg a, velük összehaverkóztam. És utána egy olyan másfél év kellett ahhoz, hogy azt érezzem, hogy most már tényleg gyerekek közt vagyok, és gyerek vagyok én is.

K.J.: Az általános iskolai évek alatt éreztél e hátrányos megkülönböztetést azért, mert állami gondozott vagy?

Egyszer történt. Pontos sztori: biológia óra. Egy jó nagy tanárunk volt.-val végeztem az osztályt, egy osztályba jártunk. Bementünk, és én voltam a hetes. Annyi volt, hogy kinéztem az ablakon. A tanár kérte, hogy aki hetes, szellőztessen. Mert, hogy büdös van mindig. Kinéztem az ablakon, láttam hogy jön föl. Bejött, becsukta az ajtót, és mondta, hogy álljak föl. Kérdeztem, hogy miért, és mondta hogy semmit ne szóljak, álljak föl, és gólya állásban tartsam a biológiakönyvet a fejemem. Kérdeztem, hogy de, hát miért, mit csináltam? És akkor felhúzta magát, hogy én miért nézek ki az ablakon, én nem tudom, csak így szó szót követett, és az jött ki belőle, hogy mi ne szóljunk semmit, meg mi ne ugassunk, ameddig az ő adójából élünk. És erre elsírta magát, megijedt, mert egyébként is félt tőle, mert megbuktatta két évig, szétszívatta a tanár. De nem csak minket, hanem a fél osztályt is. De minket aztán különösen. És akkor fogtuk magunkat és kimentünk. Annyi volt, hogy amikor kiléptünk az ajtón, csak azt hallottuk, hogy valami csattan az ajtón, mert hozzánk vágta a széket is. Leszaladtam-val az osztályfőnökhöz, szabályosan sírva rohantunk. Az osztálytársak között nem volt megkülönböztetés. Ugye-t tudták, mert már évek óta oda járt hozzájuk, tehát tudták, hogy gettós, aztán engem is elfogadott az osztály, tehát tudták.

Minden délután, amikor bementem a kapun, ott volt mindig a tábla előttem, hogy nevelőotthon. Nevelőotthont mondtunk kint a városban, egyébként meg gettót. Zaci.

K.J.: Zaci is előkerült?

Zaci, igen.

K.J.: Oké, oké. Első barát. Hány éves korban?

Nekem a szomszéd kislány nyolc évesen.

K.J.: Első szerelem.

13- 14.

K.J.: Első alkoholfogyasztás

15, mikor bekerültem az-ba. Az első zsebpénzem körül.

K.J.: tehát az első zsebpénzedből berúgtál

Fölvettem az első zsebpénzemet, ki lehet hamarabb kapni, megkaptuk, kimentünk a boltba, és hátul a dombnál.

K.J.: Az első cigi?

14

K.J.: Intézetből az első kimenő? Szabad kötetlen. Kimenő. Nem eltávozás. Kimenő.

15 éves voltam, amikor bekerültem, és az első 3 hónapban nem mehettem haza.

K.J.: Nem haza, nem eltávozás, hanem kimenő!

Kimenőre 1 év után. Télen vittek legelőször.

K.J.: Intézetben először egy egész kiló kenyér látvány?

14.

K.J.: Első könyvtárlátogatás, hány évesen volt?

15.

K.J.: *Első mozi?*

18.

K.J.: *Első születésnap felköszöntés?*

18.

K.J.: *A középiskolától napjainkig hogy alakult az életedek?*

Befejeztem az általános iskolát-en. A hetedik osztályt-án, illetve a nyolcadikat itt a-ban.-i általános iskolában, ami itt van lent a soron, a-i téren. Azt elvégeztem, volt egy nagyon jó osztályfőnököm. Nagyon jó fej volt és tudta, hogy mire vagyok képes.

Igen, mondta, hogy ne próbálkozzak ilyennel mint gimni, mert nem nagyon fog menni. Én szerettem volna továbbtanulni. Elsőnek a-t jelöltem meg, nem tudom, hogy mit jelöltem be még, de utoljára a – et jelöltem meg. Oda vettek fel. Úgy jelentkeztem, hogy túlkoros voltam, nem kellett kilenc, tízet járnom.

K.J.: *Hogyan alakult tovább a sorsod?*

Megkerestem a csoportvezetőmet, nénit, hogy szeretnék tovább tanulni. Ő ezt nem díjazta. Menjek olyan valamire, amiből meg is tudok élni.

K.J.: *Mi az, amit nem támogatott, hogy érettségit adó intézménybe menj, vagy valamilyen szakmát.*

Igen, azt, hogy középiskolába menjek.

K.J.: *Tehát az érettségi szerzési vágyadat nem támogatta? Mert szerettél volna szerezni érettségit?*

Igen, és valójában tőle függött, nem volt sok választásom, felvettek bőrdíszművesnek és kiderült, hogy az nem indult el... Én nem tudtam, hogy 16 évesen hova menjek, melyik osztályba. Furcsa volt, mert mindenki 13-14 évesen, én meg 16 éves fejjel. Furcsa volt. Mentem első órára, ahol életemben sem...

K.J.: *Végül is csak volt bőrdíszműves?*

Nem volt, nem indították el ezt a szakot.

K.J.: *Miben mentél első órára?*

Úgy mentem, hogy 9-10 –es. Sima középiskola, amit elindítottak. Ezt akkor indították el szeptemberben. Magát a szakot nem indították el, mert kevés volt a jelentkező. Beraktak minket 9 10 – es osztályba, és én ezt egyáltalán nem akartam elvégezni. Huzavona volt, mert nem sokat jártam be az iskolába, meg mentem a lektorhoz. Harcoltam magammal és a nevelőkkel. Mindig vitatkoztam.

Nem érdekelt semmi sem. Keveset jártam be. Felvettem újra a kapcsolatot a nevelőanyukámmal-n, miután bekerültem '99-ben. Jártam hozzá.

Elkezdtem a sulit, és nem sokat jártam be, de annyira, hogy év végén nem kaptam meg a kilencedikes bizonyítványt, tehát nem fejeztem be. Az osztályfőnökkel csúnyán összevesztünk, és kiiratkoztam az iskolából. Eleve nem akartam oda járni. Nem akartam elvégezni. Én szakmát szerettem volna, és örültem, hogy találtam egy olyan szakmát, ami érdekel, a bőrdíszműves szakma. És úgy akartam, hogy elvégzem a szakmát, és utána elvégzem az érettségit is. És ezt nem értem el, és mivel átraktak 9. osztályba, én ezt nem akartam elvégezni. Bent meg a nevelők, hogy mért nem járok főiskolára meg stb. Nem értették, és nem hallgatott meg senki, hogy én mit szeretnék. Mindenki fölöttem intézkedett és nem hallgatták meg, hogy én mit szeretnék. Eljött a nyári szünet és megkérdezte- néni, hogy mit is szeretnék, hogy most se iskola, se munka, se semmi, hogy én most mit is akarok. Minden káosz volt sokáig.

Megjelentek a szüleim egy délután. Szóltak, én meg csodálkoztam, mert azt gondoltam, hogy biztos a nevelőanyukámék bejöttek meglátogatni. Nem tudtam, hogy kik ők, nem is láttam még őket. Nem tudtam mit tenni. Leültünk beszélgetni. Kicsodák, honnan jöttek, hogy szeretnek engem.

K.J.: *Nem tudtad, hogy kicsodák?*

Nem.

K.J.: *Nem is emlékeztél rájuk.*

Nem.

K.J.: *Mert, hogy te, hány éves korodba kerültél be?*

Amikor megszülettem.

K.J.: *Mi történt?*

Elmentek. Kijöttek a nevelők, meg a csoportnevelőm, kijöttek a többiek, hogy ne tartsam velük a kapcsolatot, mert ez nem fog jó útra vezetni, mert leszdedik a pénzedet, és csak a pénzedért jöttek. Elmúltál 18. Én meg naivan mondtam, hogy nem, nem. Nem. Csak érdeklődni jöttek. És akkor azon a nyáron el is mentem, hazamentem, hazavitték.

K.J.: *Mindent itt hagytál, csapot - papot?*

Nem akkor még nyáron csak kimentem hozzájuk, meglátogatni, és akkor minden rokont meg kellett látogatni, megismerkedni mindenkivel.

K.J.: *Milyen volt?*

Jó volt, jól éreztem magam.

K.J.: *Nem került elő annak a kérdése, hogy ők esetleg miért nem látogattak korában, nem is kérdezted, nem is voltál rá kíváncsi?*

Nem, mert örültem, hogy hirtelen ott van előttem a család. A minden.

K.J.: *Apád, anyád?*

Nem, csak anyám.

Apámat nem ismerem a mai napig.

K.J.: *Őtőlük is elment?*

Igen. Anyának volt egy élettársa, és azoktól vannak a többiek. Hazamentem, minden jó volt, visszajöttem, és a nevelők mondták, hogy kicseréltek, mert... nem tudom, hogy miért. Még jobban össze voltam kavarodva, mindennap sírtam. Utána volt egy időszak, amikor azt akartam, hogy hagyjanak engem békén.

Ami miatt döntenem kellett, hogy betöltöttem a 18 – at, és igazgatóváltás történt. Leváltották az igazgatónkat, és volt egy pár gyerek, akinek megmondták, és úgy gondolták, hogy életrevalók, tehát menjenek ki, hogy a többi utógondozottnak legyen helye. Úgy gondolták, hogy én is, mert én már talpraesett vagyok, és ki tudok menni albérletbe, mert támogatnak.

Akkor én ettől megijedtem, hogy ki kell, menjek, és hazamentem.

K.J.: *Mi történt?*

Hazamentem, minden jó volt, egészen februárig, akkor volt az első csalódásom.

K.J.: *Ez egy családi ház volt?*

Ez egy nagy szocpolos lakás.

K.J.: *Dolgoztál közben?*

Nem dolgoztam, eleinte nem kellett dolgozni.

K.J.: *Csak otthon voltál?*

Otthon! Utána jöttek a problémák. Említettem, hogy szeretnék tanulni. Felkerestem az ottani gyámügyet. Próbált megfűzni, hogy menjek vissza az intézetbe.

K.J.: *Hallgattál rá?*

Nem.

K.J.: *Mi volt utána? Akkor már mindent itt hagytál-n.*

Igen akkor már mindent itt hagytam, mindent lezártam, és eljöttem a szüleimhez. Február - március környékén kezdtem érezni, hogy mi is van itt valójában.

K.J.: *Így elkezdtél dolgozni?*

Igen, elkezdtem.

K.J.: *Mit dolgoztál?*

Napszámba kezdtünk el járni,

K.J.: *Mit dolgoztatok?*

Hagymapucolás, krumpliszedés, eljártunk máshová is, Pestre, Érdre. Egy héten kétszer. Egy hónapban kétszer jöttünk haza, addig dolgoztunk.

K.J.: *Addig, míg dolgoztatok, hol laktatok?*

Munkásszállón.

K.J.: *Elmentünk, ez mit jelent, te és a testvéreid?*

Falubeliek, én voltam a legidősebb.

K.J.: *Családodból csak te mentél egyedül?*

Csak én mentem, a többiek otthon maradtak, és ott mentek el napszámba. Mert így többet lehetett keresni, ha én elmentem vidékre dolgozni.

K.J.: *Volt bármilyen pénzed, amit az intézetből magaddal vittél? Neked ott megszűnt az állami gondozásod?*

Igen, megszűnt. Kaptam.

K.J.: *Te magad lemondta az utógondozásról?*

Így van, én nem kértem semmit. Saját felelősségemre eljöttem.

K.J.: *Volt pénzed, amit vittél magaddal?*

Maradt ilyen huszonvalahány ezer forintom. Ennyit kaptam.

K.J.: *Dolgoztál.*

Dolgoztam, feljártam Pestre.

K.J.: *Meddig tartott?*

Addig, míg otthon voltam, az olyan egy év volt. Majd utána kezdett mélyebb lenni a dolog, mert anyu elment otthonról. Az az egy év időszak, az jó volt. Azt gondoltam, hogy most már szeretnek, most már jó lesz, foglalkoznak velem, le fogok érettségizni, tehát voltak ilyen céljaim. Attól függetlenül, hogy itt hagytam-t. Egy év után rájöttem, hogy nem így van. Meguntam, hogy én elmegyek dolgozni, le kell adnom a pénzt, és még egy fillért sem kapok, még annyit sem, hogy magamnak vegyek egy doboz cigit.

K.J.: *Tanulni sem tanulhattál?*

Nem.

K.J.: *Csak pénzt keresni a családnak?*

Így van. Erre mentek rá. Nekem ezt kellett tennem. Egy év után éreztem, hogy ez így nem lesz rendben. Azt éreztem, hogy belekerültem egy olyan pontba, amiből azt gondoltam, hogy nincs menekvés és lesz, ami lesz. Reggel keltem, este feküdtem. Miután édesanyám elment, otthagya a gyerekeit, még a húgom is, rám maradt az egész ház.

K.J.: *Anyád eltűnt és te gondoztad onnantól kezdve a napszámod mellett az összes testvéredet?*

Nagybátyám kapott szociális segélyt, és elment gépezni. Felelősség, ha már itt vagyok, és ha már haza jöttem. Sajnáltam őket. Egyébként is az egyiknek betegsége, májbetegsége volt. Volt, aki másodikos volt. Illetve az egyik öcsém börtönben volt. 2005 szeptemberében eljöttem. Éheztem. Se villany, se fűtés, semmi. Nagybátyám mindent eladott. Mindent, amit lehetett. Azt mondták, hogy menjek el dolgozni, mert, hogy közben a gyámügyessel ment a huzavona, hogy kinél legyen a kislány. Anyámnál vagy a nagybátyámnál. Olyanok voltak a körülmények, hogy a gyermekeket be lehetett volna rakni.

K.J.: *Ők mind fiatalok voltak?*

Igen, mind.

K.J.: *Mi lett?*

Igazából ennek az eredményét nem tudom.

Mert eljöttem otthonról.

K.J.: *Te hogy jöttél el? Elegend lett az egészségből és ott hagytál csapat-papot?*

Igen! Egyik napról a másikra. Előző évben én már dolgoztam Pesten. Mondták a szomszédok, hogy gyere fel Pestre dolgozni. Én mondtam, hogy erre nekem nincs pénzem. Nem baj, majd visszaadod, de ők engem felvisznek. Elkezdünk dolgozni.

K.J.: *Munkásszállón voltál?*

Igen, elkezdtünk dolgozni, de előleget nem adtak. Azok, akik velem feljöttek, hívtak, hogy menjek velük haza, de én nem mentem velük. Nekem dolgoznom kell, mert pénzt kell haza vinni. Miután ők haza mentek, jöttek kérdezősködni, hogy hol vannak, de én mondtam, hogy én nem tudom. Tudtam, hogy elmentek haza, csak én nem mertem elmondani. Elkezdtem dolgozni, olyan hajnal kettő óráig. Olyan volt, hogy reggel 8 – órakor kezdtem és a túlóra miatt hajnalig kellett ott maradni.

K.J.: *Mit dolgoztál?*

Egy zománcégető gyárban radiátorokat, kádat kellett festeni. Ez egészen novemberig tartott. Volt egy leállás, jöttek az ünnepek. Dolgoztam szépen, reggel keltem, este feküdtem. Minden napra kaptam 1000 Ft-ot. Máról-holnapra éltem.

K.J.: *Napi egy ezrest kerestél?*

Így van. Annyit kaptam előlegbe, hogy legyen pénzem. Havonta egyszer kaptam fizetést.

K.J.: Mennyit kerestél egy hónapban?

Olyan 60-70 ezret. Ebből fizettem a munkásszállót, meg ettem. Ez ment olyan három hónapig, eljött a december, az ünnepek, mondták, hogy egy hét múlva megyünk haza. Emlékszem, hogy elmentünk a Tescóba Pesten bevásárolni, és elszakadt a táskám. Zsákban voltak a ruháim, bementem a Tescóba, és vettem egy utazótáskát magamnak. A többiek felültek a buszra, én meg lemaradtam, de nem tudatosan maradtam le. Kérdezték, hogy hol vagyok, mondtam, hogy lemaradtam, de menjetek nyugodtan.

K.J.: Kik ezek a többiek?

Ottani munkások, akikkel jól kijöttem. Volt nálam olyan 60 000 Ft körül. Ezzel a pénzzel elindultam. Felültem a pesti vonatra. Láttam, hogy nekem lassan le kellene szállnom. Hirtelen döntenem kellett, hogy vagy leszállok, és tovább folytatom az eddigi életemet, vagy új életet kezdek. Végül úgy döntöttem, hogy visszamegyek-re, merthogy előtte nekem jobb volt. Sokan segítettek előtte nekem, az ÁGOTA alapítványi emberek támogattak, csomó energiájukat rám fordították. Úgy éreztem, hogy ez egy befejezetlen dolog.

K.J.: Nem szálltál le?

Nem szálltam le. Hanem eljöttem-re

Én ott tartottam, hogy én felültem arra a bizonyos vonatra, és eldöntöttem, hogy véget vetek annak a négy éves gyötrelmemnek, és visszatérek oda, ahol elkezdtem valamit, ahol valamit nem fejeztem be. Lejöttem. Emlékszem, tél volt. Leszálltam-en a vonatról, és nem tudtam, hogy merre induljak el, csak egyenesen. Hirtelen csak azt, hogy felkereslek téged. Ez volt az első gondolatom, ami eszembe jutott. Felcsöngettem hozzád, és azt mondta, hogy lent vagy a játszóházban. Nekem az volt az első gondolatom, hogy várnak. Nekem ez ugrott be. Lejöttem, lepakoltam és a fogadott és kérdezősködtek, hogy mi van velem. Én felszínesen beszéltem, hogy jól vagyok, és látogatóba jöttem. Rájöttek, hogy akkor nem egy nagy utazótáskával jöttem volna, és akkor elmondtam az igazat, hogy rossz helyzetben vagyok. Majd jött a, és elszállásolt. Megijedtem, mert nem tudtam, hogy mi lesz. Felkerestelek és beszélgettünk. Majd felkerestem egy régi ismerősömet a TEGYESZ-ben,néni kérdezte, hogy mi van velem. Mondtam neki, hogy hajléktalan vagyok. Ő meg felkínálta, hogy segít, és visszakerülhettem. Eldöntöttem, hogy új év 2007, új lappal indultunk. Sokat gondolkoztam azon, hogy sok lehetőséget elmulasztottam és sokat hibáztatom magam, mert sok ember segített nekem, és nem érdekeltek. Elkezdtem az érettségit, most vagyok harmadéves, és közben diákmunkán vagyok. Vannak akadályok, amelyeken túl kell lépni. Egy mondat van ebben, hogy nem felejttem el, amit eddig csináltam. Ez egy jó dolog is, mert tanultam sok mindent. Megtanultam, hogy álljak dolgokhoz. Kellott, lehet, hogy nem ilyen formában, ahogy megéltem, és ahogy tettem, de ennek segítségével határozottabb és tapasztaltabb lettem. Hála Istennek, túl vagyok rajta. Én azt szoktam mondani, hogy nehéz, és el lehet esni, de nehéz felállni. Az a legnehezebb.

K.J.: Mit kapsz Az ÁGOTA- tól?

Én régen kezdtem az alapítványt. Ott volt a tábor, ahol én nevelőotthonban voltam. Úgy kezdődött, hogy felmentem az emeletre és-ék takarítottak, megkérdeztem tőlük, hogy mit csináltok, miért takarítotok? Mondták, hogy lesz egy tábor, és gyere segíteni. Este megkérdeztem tőled, hogy nem- e tudnék valamit segíteni, és te mondtad, hogy persze. Ebben a táborban én a konyhán segítettem. Akkor még nem tudtam, hogy mi ez, csak a következő évben, ami az-n volt. Ott tapasztaltam meg. Akkor, amikor '99-ben bekerültem, akkor egy üres képem volt. Amikor megismerkedtem az alapítvánnyal, az folyamatosan betöltötte. A segítők betöltötték. A szeretethiányomat töltötték be.

A valahova- tartozást jelenti, ebbe sok minden belefér. A szeretet. Igazából a családot. A nyugalmat szeretném megtalálni.

K.J.: Az érettségi után mi lesz veled?

Most 25 éves leszek, – én. Azon gondolkoztam, hogy szeretnék elvégezni egy gyermek - és ifjúságvédelmi tanfolyamot. Amit főiskolán el lehet végezni, de főiskolát nem merek elvégezni.

K.J.: Miért?

Hát.....

25 éves vagyok, szeretnék valami felsőfokú végzettséget. Szeretnék egy biztos állást. Ezt én megmondtam és megfogadtam, hogy tanulni fogok.

A megbocsátásnál, én még nem tartok ott, hogy megbocsássak a szüleimnek, ami korábban történt, mert fáj, de viszont saját magamnak igen. Így, hogy négy éve itt lakom, sokan bíznak bennem, és ez jó. Nagyon sokan szeretnek. Én is kipróbálhattam, hogy milyen az, amikor bizalommal fordulok másokhoz és ez nagyon jó...

”

Gondolatok Dr. Sávai Jánostól

Az állami gondoskodásból kikerült és kikerülés küszöbén álló fiatalokkal való beszélgetésekhez

„Sorsot adott anyám”

Az állami gondoskodásba került, illetve ott felnőtté vált személyek közül jó néhánynak valóban sikerült „felnőtté” válni. A következő interjúk arról tanúskodnak, hogy milyen iszonyatos mélységeket jártak meg ezek a fiatalok már kisgyerekként, s hordozzák sorsukat felnőttként is. Az interjúkat megelőzően néhány szempontot szeretnék az olvasó figyelmébe ajánlani. Az interjúk és a kimutatások rengeteg adata sokféle kutatási, ill. nevelés-lélektani megfontolás alapja lehet. A kutatások mellett fölbecsülhetetlen szerepe van annak a segítő gyakorlatnak, amely az intézményes gondoskodásból kikerülő fiatalok mellé áll. A negatívumok, kudarcok, súlyos hiányosságok soha nem jelenthetik, hogy mindez káros, hiábavaló volt. Amint az ember nem lépheti át saját árnyékát, úgy nem vonhatja ki magát saját szűkebb és tágabb történelme korlátoltságából. Világosság nem gyűl füst nélkül – mondja egy régi bölcsesség. Az elhagyott, állami gondoskodásba került gyermekek nevelése évszázadokra tekint vissza. Ezt a súlyos feladatot akár az állam, akár az ún. civil szervezetek (egyházi intézmények) koronként, helyenként hol jól, hol kevésbé szerencsésen látta el. Az alább megfogalmazott kritikák nem „elrettető” esetek, amelyeken szörnyülködni kell. A nevelésben a kudarcok fel- és elismerése alapvetően fontos, hogy előre lépjünk. Ne a tegnapi gyerekekkel elért sikereinket akarjuk megismételni a ma hozzánk belépő gyerekekkel, hanem órá figyeljünk: hallgassuk meg. Aztán újra és újra hallgassuk meg.

A bekerülés

Kevés kivétellel olyan ítélet következménye, amelyben a gyermek áldozat. Ennek ellenére mire elfoglalja helyét a „gettóban”, „zaciban”, már bűnöző, vagy legalábbis „eset”, amit kezelni kell. A gyerekek súlyos traumákon mentek keresztül (apa-anya folyton részeg, verekednek, börtönbe kerülnek a szülők, más esetben meghalnak). Számos gyermek eleve „feleslegként” látja meg a napvilágot: „édes anyukám otthagytott a kórházban”, elhajtják otthonról. Mindez létük legmélyét érinti: önértékelésük minimális. Ezek után nem kell csodálkozni, ha azt vallják: „én végig azt gondoltam, hogy én egy táplálékmaradék vagyok”.

Olyan énképet, családmódellet hordanak magukban, amely nem létezik, vagy irreális. Amit maguk körül látnak – akár a „kintiek”, akár éppen a nevelők magatartása alapján – ellenérzést, kisebbségi érzést ébreszt bennük az első pillanattól: „Ja, hát neked nincs anyád-apid, hogy vegyen másikat” – mondja egyik „kinti”, aki készakarva tönkreteszi az „intézetis” (benti) papucsát. A bekerülés – az esetek kevés kivételével büntetés, kirekesztés (elrekesztés a „normálisoktól”). Még akkor is így él meg, ha az intézetben „mindenük megvan”, de hogyan? „Neked kuss van fiam, és azt veszed fel, amit én adok”.

A háttér

A beszámolóiban mérhetetlen szegénységről olvasunk. Mindezt bűnözés, alkoholizmus, erőszak követi. Ebből a posványból, végzetesen pusztító hínárból szabadítják ki a gyermekeket. Fizikailag. Amennyiben néhány évet már „családban”, vagy annak nevezett valamiben töltöttek, akkor az első szocializációnak mondott néhány év, mint valami mérgező anyag, felszívódott a gyermekek gondolkodásába, értékrendjébe. Konfliktus megoldási készségük a kapott modellben alakultak ki: „anya rajtunk próbálta levezetni baját, mert apával verekedtek”; vagy: „testvérem helyett is én kaptam, de úgy tudtam, hogy ez nevelő szándékú”. A gyermekek ezt az agresszivitást, mint a kapcsolatteremtés „természetes” módját sajátították el. Az intézetbe kerülve a már ott lévők (főként a nagyobbak) megerősítették bennük. A biztonságot a másik fölé emelkedés és nem az együtt megtalált értékrend adja. Így alakulhatott ki az a torzulás, amelyben a testvérek képtelenek elfogadni egymás „karrierjét: nem öröm, büszkeség, hanem fenyegetettség és kisebbségi érzés

támad a kevésbé sikeres testvérben. „Legyőzöttként” éli meg bátyja becsülettel megszerzett pozícióját, ezért intrikussá válik vele szemben.

Az alapvető emberi viselkedési normák a család kölcsönösségében születnek. A családban, majd az iskolában felelőtlenül szított versengés, hasonlítóztatás olyan neurotikus csoportokká formálja a társadalmat, amelyben a bizalmatlanság, folyton felülkerekedni akarás belső kényszere és nem a kölcsönös megbecsülés, gazdagítás uralkodik.

Az integráció

Az interjúk során folyton felmerül bennünk a kérdés: valóban jobb lett a gyerekek, hogy intézetbe kerültek? A veszélyeztetett, hátrányos helyzetű gyermekek, majd fiatalok olyan „integráló” környezetbe kerültek, amelybe inkább az elidegenedés, mint a társadalomba való beépülés történt. Sajnos, hogy ezt kell mondani. Alkalmasak-e intézeteink az integrációra? Nemrégiben e kérdésben tartott tanácskozáson az egyik jeles szakember „integrációs cunami-ként” említette azt az erőszakolt, minden áron véghezvitt programot, amelynek napjainkban mind a gyermekek, mind az iskolák, nevelőintézetek szenvednek. Olyan esetekben is „integrálni” próbálnak, ahol erre sem maguk a „kedvezményezették”, sem az ott dolgozók nem alkalmasak, nincsenek felkészülve stb.

Az állami gondozásba kerültekkel szemben gyakran a brutalitás tanúi vagyunk: mint valami rabszállító autóban, nem szólnak a gyerekekhez! Az önpusztítás gondolatáig sodró kétségbeesés forog a gyermek fejében! Mint valami „potenciális bűnözők”, előre letöltik büntetésüket: jobb előbb, mint soha... A gyermekek „falcolnak” (felsértik magukat), a gyengébbekkel „csicskáznak”: teljesen a börtönök szakszavai szerint. Rabszolgák gyerekei: „Az volt a feladatunk, hogy a nevelő néni talpáról le kellett szedni a vastag bőrt”.

Nyilvánvaló, hogy ilyen légkörben kialakul az agresszió minden elképesztő megnyilvánulása: egymás „büntetése” (a nevelők hallgatólagos tudtával), autóagresszió (öngyilkossági kísérlet, önsebzés) A „jók”, a „kintiek” rettegése lassan jogosultságot kap: az intézetisek mind bűnözők, erőszakosok, megbízhatatlanok, alkalmatlanok a normális életre. Mitől lennének alkalmasok, ha a kezdeti torzulásra reáérősített egy olyan környezet, amelyben tömegesítve, személytelenül nőnek fel. Milyen jövőkép alakulhat ki egy kiszolgáltatott fiatalban, ahol a „nagylelkű” igazgató(ság) „dolgoztunk reggel 7-től hajnali kettőig; volt olyan év, amikor csak egy pogácsát kaptunk az egész munkáért meg egy kis babgulyást (...) nem mondták nekünk, hogy kötelező csinálni, de irányítottak, hogy te és te erre a területre gyere és csináld. Az intézmény vezetője irányította”. Félre ne értsük: nem a 19. századi Angliában, hanem a 21. századi Magyarországon.

Az agresszió a párbeszéd képtelenségét jelzi – bárki részéről. Tragikus, ha ezt éppen a nevelő tanúsítja olyan gyermekek felé, akik ilyen körülményekből lettek „kimentve”(?) Otthon: „anya poharat tört el rajtam”. Intézetben a tanár, amikor a gyerek rákérdezett, hogy miért szégyeníti meg őt, a válasz: „Ne ugassunk addig, amíg az ő adójából élünk ... kiszaladtunk az osztályból, becsuktuk az ajtót, s hallottuk, hogy valami csattan az ajtón: a széket vágta utánunk”.

Az interjúkban feltáruló sorsok után kibontakozik az a járható út szerény vonala – még ha csak kevesen is fedezték fel. A személyre szabott, valós közösségben megélt kapcsolat elsajátítása. Az ÁGOTA programban a fiatalok azt a lényeges vonást találták meg, amely *az ő életük lehetősége*. A *te is lehetsz valaki* nem csupán szólam, hanem olyanokkal találkoznak, akik mögött hiteles, személyesen megküzdött út áll. Nem készen kapott sémák, sem előre kiagyalt szentenciák, hanem az egyetemes emberi értékek számára megvalósítható ajánlata. Nem helyette, felette döntenek hanem maga veszi kezébe az életet egy olyan közösséggel, ahol értik és értékelik küzdelmeit és eredményeit.

A közösség személyiséget formál és viszont. Kialakulnak azok a nélkülözhetetlen emberi normák, amelyek nem elvárásokból élnek, vagy ezek nem teljesülése miatti agresszió élteti. Ennek legszebb megnyilvánulása, amikor az egyik interjúalany - annak ellenére, hogy: *„édes anyukám bent hagyott a kórházban ikertestvéremmel együtt; én megbocsátottam édes anyukámnak; felkerestem 18 éves koromban. 18 éves koromig azt mondtam, hogy menjen a francba, látni sem akarom, dögöljön meg ... az alkohol miatt szétitta az agyát ... virágot is úgy adtam át neki, hogy megköszöntem neki az életet és ennyi”*. Az új értékrendben a megbocsátás, a kapott és adott hiteles szeretet által a múlt iszonyú tragédiája átértékelődik: *„megköszöntem anyámnak, hogy sorsot adott nekünk, mert soha nem lehetett volna ilyen dologban részeink”*.

6. fejezet

Diagnosztikus klienscsoportok tapasztalatai

Anonimizált diagnosztikus jegyzőkönyvek kivonataiból

A KÁSZPEM® /Kothencz-féle ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer/ ösvényén

Gondolatok Eisenbarth Krisztinától

Bizalom – bizalmatlanság

Interperszonális kapcsolatok

Nehéz életesemények – traumák

Normák és vezérfonalak

Kiszolgáltatottság-érzet

Önrendelkezés

Teljesítményhez való viszony és jövőkép

Aki vett már részt személyiségfejlesztő csoportfoglalkozáson, az tudja, hogy itt nincs helye olyan kíváncsiskodóknak, akik külső szemlélőként, mintegy objektíven szeretnék megfigyelni a csoportot, vagy az alkalmazott csoportmódszereket. Nem csupán azért nem lehet kívülről jelen lenni a csoportfolyamatban, mert éppen ez a megfigyelői pozíció akadályozza a csoportdinamika kibontakozását, hanem azért sem, mert csak a részvétel, csak a bekapcsolódás teszi lehetővé a valódi megismerést. Ezért azt javaslom e fejezet olvasójának, hogy nyugodtan adja fel kívülállását, engedje, hogy a csoport magával ragadja. Próbáljon meg a játékokban, gyakorlatokban résztvevő fiatalok bőrébe bújni, engedje közel magához azokat az érzéseket, amelyek ezekben a fiatalokban hullámozhattak egy-egy fájdalmas, vagy netán éppen szívmengető élethelyzettel való szembesülésük alkalmával a csoport egyre nagyobb biztonságot nyújtó keretei között. A csoportfolyamat sodrát az a hét pillér terelgeti, amelyre a Szerző módszerét alapozza.

Minden összejövétel egy-egy pillérre épül, tehát a nyolc csoport minden tagja legalább hét alkalommal találkozik egymással, a jegyzőkönyvek tanúsága szerint három napos időkeretben. A hét pillér megalapozása -azaz a bizalomépítésnek, a kapcsolatok éltetésének-kialakításának, a traumák földolgozásának, egy élhetőbb, sikeresebb élet alapelvei kidolgozásának, a kiszolgáltatottságot legyőző önrendelkezésnek és a jövőkép megtervezésének munkája különböző csoportmódszerek, technikák segítségével történik. A csoport-összejöveteleken a módszertani változatosság mellett azonban érvényesül egy olyan biztonságot nyújtó állandóság is (keretek, reggeli esti rituálék, ismétlődő gyakorlatok), amelyre ezeknek a fiataloknak még inkább szüksége van, mint mondjuk egy szociális munkát tanuló diákcsoportnak. A legnagyobb biztonságot persze mindig a személyi állandóság jelenti. Ebben az esetben a csoportvezetőn kívül még két facilitátornak titulált személy és egy autentikus segítő is tagja annak a vezető-teamnek, amelyik alapvetően részvételével irányítja a csoportfolyamatot. Azaz nem kívülről-felülről, hanem belülről-közülük ad mintát arra, hogy pl. miként lehet az eseményeket szavakba önteni, és már ezáltal is jobban megérteni, hogy mi is történt az ember gyerekével, vagy arra, hogy miként lehet a nehézségekből is tanulni, a saját életünkbe beleszólni, azt döntéseinkkel tudatosan befolyásolni. Ez a vezető- team nemcsak az olyan ismert bizalom-gyakorlatokba kapcsolódik bele, mint amilyen pl. a vakvezetés, vagy a bizalomharang című játék, nemcsak az egyes témákhoz kiválasztott filmvetítés reflexiói révén, nemcsak az ötletbörzéken való részvétele által, hanem pl. a szociálterápiás szerepjáték (pl. Névkártyás játék, problémamegoldó játékok, kapcsolati játék, virágcsokor) alkalmazása révén is, amely módszerben a csoportvezető jórészt csoporttagként irányítja a csoportfolyamatot. Nem utasításai, hanem mintaadása segítségével. Mondanom sem kell, hogy mekkora jelentősége van ennek a partneri kapcsolatnak olyan fiatalok esetében, akiket élettapasztalataik egyrészt a felnőttek iránti bizalmatlanságra, másrészt a tőlük való függőség elfogadására, sőt igénylésére tanítottak. Joggal feltételezhetjük, hogy a csoportfoglalkozásokon részt vevő fiatalok eddig még soha nem élhettek át ilyen egyenrangú kapcsolatot segítőikkel, valamint a kölcsönösség okán azt is, hogy a vezető team tagjai szintén sorsközösségüket tapasztalhatták meg azokkal, akik a segítő-segített viszonylatában most éppen a túlparton, a kiszolgáltatottabb szerepben voltak.

A diagnosztikus jegyzőkönyvek célja, hogy az egyes összejövetelek gyakorlatainak, játékaiknak tükrében bemutassák: hol is áll, pontosabban hol is tart az élet egy-egy alapvető kérdésében, pl. a bizalom-bizalmatlanság vonatkozásában, kapcsolatainak alakításában, az önálló, felelős életvitel megalapozásában a csoport, ill. azon belül minden egyes csoporttag. A diagnózis felállításának értelme az elmozdulás, a változás indikálása, és annak nyomon követése. A magyar szóhasználatban a diagnózis leginkább egészségügyi szakkifejezés, és mint ilyen, többnyire betegségre, az egészség valamiféle hiányára utal. A diagnosztikus klienscsoportok tapasztalataiban szintén megjelennek a hiányállapotok, a lelki egészség hiányosságai, nemegyszer súlyos fogyatkozásai. De megmutatkoznak már a gyógyulás örvendetes jelei is; a csoportfolyamat előrehaladtával egyre jobban megszilárdulnak azok a tartópillérek, amelyekre az állami gondoskodásban felnövekedett gyerekek támaszkodhatnak, s amelyekre maga a módszer is épül. Mert minden valamirevaló,- azaz az önzetlen segítő szándékot a vezetők több-kevesebb szaktudásával érvényre juttató – csoport: gyógyító hatású. Sok vitát nyitottak már arról, hogy kinek van joga terápiás csoportot vezetni, milyen szakképzettség, kompetencia és bizonyítvány

szükségeltetik ahhoz, hogy valaki ezt megtegye, ill. hogy melyek a csoportterápia ismérvei, s egy adott csoportban milyen eszközzel mérhető ezek megléte vagy hiánya. Elméleti okoskodás helyett azt javaslom: lapozzuk végig ezeket a jegyzőkönyveket úgy, hogy a gyógyulás mozzanataira és összefüggéseire (okaira) irányítsuk figyelmünket. Lehet ezt úgy is csinálni, hogy kiválasztjuk a 8 csoport valamelyikét, és úgy olvassuk végig a jegyzőkönyveket. Lehet ezen belül egy-két csoporttag változását is végigkövetnünk, akár egy egészségesebb és egy sérültebb fiatal megfigyelésével.

A jegyzőkönyvek tanúsága szerint ezek a fiatalok alig képesek megragadni és megnevezni érzéseiket – erre még sokszor jobb körülmények között felcseperedett kortársaik sem képesek, neveltetésünkben hiányzik az erre való érzékenyítés. A nyájas olvasó azonban az érzések széles skáláján mehet végig a jegyzőkönyvek tanulmányozása során: megrendültséget, megdöbbenést, felháborodást, haragot, meghatódottságot, együttérzést, szomorúságot, lelkesedést, reménykedést, jókedvet, derültséget, csodálatot, tiszteletet stb. érezhet a fiatalok sorsával szembesülve. Mindenekelőtt pedig megbizonyosodhat ezen foglalkozások hatékonyságáról, máris jelentkező terápiás hatásáról. A csoportmunkába bekapcsolódó fiatalok fokozatosan megtanulnak egymásra figyelni. Csak itt, és csak az összejövetelek előrehaladtával eszmélnek rá, hogy életükről egyáltalán lehet beszélni; hogy tapasztalataikat meg lehet osztani, hogy másoknak is vannak hasonlóan fájdalmas vagy szégyenletes emlékeik, hogy ezek kimondása előrevivő lehet, hogy társaik megoldási mintáiból is lehet alkalmasint tanulni, hogy kisebbrendűségi érzéseik és mindenhatósági fantáziáik szélsőségei között létezik egy olyan realitás, egy olyan reális önismeret, amelyhez például a hibák belátása és a felelősségvállalás is hozzátartozik, ha azt akarják, hogy jövőjükön alkotott vágyálmaik valóra váljanak. A résztvevők felismerései, belátásai természetesen még nagyon részlegesek és töredékesek (Például .a kapcsolati játék „szigetén” nem vállalják, hogy oroszlánként vagy párdúcként karmuk van, rózsaként tövisük, elefántként súlyuk, vagy ha katicabogarak, akkor nem tenyéryníyek, hanem félkörömnyíyek, – amely realitások egyidejűleg hordoznak értéket és veszélyt), de annál többet, mint ami ezeken a csoportfoglalkozásokon elindult, irreális lenne elvárni. Ahhoz viszont nem fér kétség, hogy itt a gyógyulás, a kiteljesedés, az éres szívmengető folyamata indult el, amelyben egyre felszabadultabban, és egyre nagyobb örömmel vettek részt a célcsoportok fiataljai. Némi szorongással, de a program sikerében bizakodva tesszük fel a kérdéseket: Ugye a programban résztvevő fiatalok később sem maradnak egészen magukra? Ugye a nevelőotthonokban, lakásotthonokban van befogadó- készség a program megvalósítására? A diagnosztikus jegyzőkönyvek feldolgozása során nyert új belátások, módosítások ugye be fognak épülni a folytatásba, a program fokozódó hatékonysága érdekében? Ugye lesz sok olyan önzetlenül segíteni vágyó, ugyanakkor jól képzett csoportvezető, akinek közreműködésével idővel minden állami gondoskodásban lévő fiatal részesülhet a program áldásaiból?

A KÁSZPEM® program külön pilléerként kezeli a kiszolgáltatottság érzetet, mint a szülői gondoskodást nélkülöző, „intézetis” gyerekek traumáinak súlyos érzelmi kísérőjelenségét. Ezeknek a fiataloknak –családban nevelkedett kortársaiknál még inkább – meg kell tanulniuk leküzdeni a kiszolgáltatottságból eredő tehetetlenséget, az áldozat szerepből való kilépést. Mégis, a jegyzőkönyvekben bemutatott első gyakorlatok, a vakvezetéses, bekötött szemmel játszott játékok a kiszolgáltatottság pozitív oldalára mutatnak rá. Mert a másokba vetett bizalom, az embertársaikra való hagyatkozás bizony szükségképpen együtt jár a kiszolgáltatottsággal. Ez a kiszolgáltatottság ugyan önkéntes, de nem kevésbé kockázatos, mert önmagunk elengedése, odaadása (embernek, ügynek) magában hordja a csalódás kockázatát. Emberi létünk mégis ilyen nyitott, ilyen kiszolgáltatott: a csecsemő és az élete vége felé közeledő, egészségében- tehetségében fogyatkozó öreg kiszolgáltatottsága sem önkéntes, de természetes. A nagy kérdés csak az, hogy létünk nyitottságát miként értelmezzük: a rossznak, a végső pusztulásnak való kiszolgáltatottságként vagy a jó, a szeretet, az élet felé való irányultságként. Az értelmezés kulcsa a saját tapasztalat, életünk élményeinek összessége. Az ember önként vállalt kiszolgáltatottsága pedig, azaz ráhagyatkozása a szeretetre, az életre magára, kiteljesedésének feltétele és boldogságának forrása. A jegyzőkönyveket végigolvassuk azt vettem észre, hogy a csoportvezetők (teamben együttműködve) ezt a szeretetet, ezt a jóakaratot, ezt az élni érdemes életet közvetítették a fiatalok felé, akik tanult tehetetlenségükből kilépve egyre inkább rá mertek hagyatkozni a csoportban kialakuló és ezen kívüli kapcsolataikra, tehát még ez a viszonylag rövid, mintegy félesztendő csoportfolyamat is sok mindent visszapótoló fájdalmas hiányaikból és iránytűként mutat utat egy vágyott jövő felé.

6.1 Bizalom- bizalmatlanság

Anonimizált jegyzőkönyv-kivonatok a BIZALOM alappillérehez

6.1 Bizalom- bizalmatlanság

Anonimizált jegyzőkönyv- kivonatok a BIZALOM alappilléhez

Anonimizált jegyzőkönyv- kivonat

I. csoport/1. alkalom

2006.

BIZALOM

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

2 Autentikus segítő

2006. – 1. nap

Gyerekek érkezése

Hétféjgi program ismertetése

Mi a célja a találkozásoknak? Csoport szabályok lefektetése: bizalom, csoporttitok, tiszteletadás a másik félnek, pontos idő betartás, tolerancia

Bemutatkozás, ismerkedés

Cél: Bemutatkozás egymásnak, mindenki csak jót mondhatott magáról 3 percben, utána csere, majd nagy körben a másik bemutatása, vállára tett kézzel.

Párokat alakított a csoportvezető.

Kiértékelés: Milyen érzés volt magamról beszélni?

Milyen érzés volt hallgatni, és mást hallgatni, megismerni

Milyen érzés volt, amikor hallgatnod kellett?

Feedback: A csoport tagjainak alapvetően tetszett a játék, kezdeti nyugtalanságuk eltűnőben volt. Egyöntetűen megerősítették, hogy sokkal nehezebb magukról beszélni, nincsenek ehhez hozzászokva. Jó volt a másikat hallgatni és sokkal könnyebb is volt.

Majd: Pihenő(Fürdés, fekvés, esti mese)

2006-2. nap

Felvezető, ráhangoló beszélgetés a bizalomról

Brain storming” (Bizalmi problémák az állami gondoskodásban élő körében)

- Nem figyelnek rám
- Nincs titoktartás
- Nincs összetartás
- Senkit sem érdeklek
- Már többször visszaéltek a bizalmammal
- A nevelők megbeszélnek egymás között amit elmondok neki

Bizalomgyakorlatok

Vakvezetés- Célja: megtapasztalni a hagyatkozás érzését, bizalmat adni és kapni a gyakorlatban.

Vakvezetés- Közeli tó és környéke → Étterem

Párokba állította a csoportvezető a résztvevőket.

Első kör: mindenki megbirkózott a feladattal, több- kevesebb sikerrel. Mindannyian kinyitották közben a szemüket, féltek. Egyik csoporttagnak többször meg kellett állni, mert annyira félt. Nagyon erősen szorították a vezető társuk kezét.

Második kör: A team- tagok szeme volt csukva. A csoporttagok megtapasztalhatták, hogy milyen, mikor felelősséggel tartoznak valakiért. A tó körbejárása után egy forgalmas városszakaszon keresztül egész az étteremig vezették társaikat.

Kiértékelés: Mennyire bíztál a partneredben? Milyen érzés volt, amikor te voltál az irányító, illetve amikor a vak szerepét játszottad?

Feedback: nagyon féltek a játék során, de mikor megérezték, hogy nyugodtan bízhatnak a másokban, hagyatkozhatnak a másokra, akkor bátrabbakká váltak és biztonságban érezték magukat. Jó volt kipróbálni ezt az érzést és az is jó volt, hogy hagyatkozhattak a társukra.

Bizalomgyakorlatok II.

- Páros bizalomgyakorlatok (Szemben állva összefogott kézzel leguggolni; háttal állva leguggolni; oldalt összefogott kézzel kinyújtott testtel kidőlni. A párok maradtak ugyanazok, mint a vakvezetés során.)
- Bizalomharang (a csoporttagok szoros kört alkottak /váll a vállhoz/, egy ember beállt a kör közepére, melle előtt összefonta a karját, és hagyta magát minden irányba dönteni. A csoporttagokból álló kör élő falként lökte a másik irányba. Nem mindenki merte kipróbálni.)

Csoportvezető vezetésével a „szabadesés” című játék következett

Ez a játék nem csak a kiszolgáltatottságra, illetve a bizalomra mutat rá, de nagyon jó csoportépítő gyakorlat is egyben. Szabad jelentkezés alapján B. I., fiú csoporttag szemét bekötöttük. Csoportvezető vezetésével egy magasabb helyre kísértük. Eközben a csoport többi tagja felsorakozott a magasabb hely előtt, csendben, majd szembe állva leguggoltak és összekulcsolták a kezüket. Csoportvezető jelzett a csoporttagoknak, és eldöntötte B. I-t, aki a csoporttagok kezébe esett.

Feedback: a bizalomgyakorlatok során jól érezték magukat. A szabadesést más nem merte volna kipróbálni. B. I. nagyon félt, mert nem tudta mi fog vele történni, de remélte hogy vigyázni fognak rá a többiek.

Bizalommal kapcsolatos negatív/pozitív élményeink megosztása

Név	ROSSZ	JÓ	Érzésvisszajelzés
V. B.(22 éves lány)	Testvérem meg akart verni egy kisgyerek miatt, akit helyre tettem, mert szemtelenkedett.	A műtétemkor Boldog Születésnapot kívánt a műtős és testvérem is bejött meglátogatni.	Rossz volt felidézni a rossz élményt, de nagyon jó volt újra emlékezni a jóra
Társ csoportvezető	Apu halála után a család egyáltalán nem nyújtott vigaszt, magamra hagytak.	Miután elvégeztem a nyolcat és másik iskolába mentem, a barátnóm bevédte a kishúgomat. Nem engedte, hogy cigányozzák.	Jó volt a játék. Mindig visszahozza a reményt, hogy érdemes kockáztatni és bízni.
K. I. (17 éves lány)	Anyukám fel akarta akasztani magát, amikor elvittek minket a gyereketthonba.	Ellöktem a testvéremet és nem vert meg.	Jó volt a játék. A rosszra emlékezni nem volt jó.
B. I. (19 éves fiú)	Gyakran jártam egyik osztálytársamhoz, szívesen láttak. Aztán az anyja elküldött, és mondta, hogy többé nem mehetek hozzájuk.	Nevelőm férjénél kint voltunk szüretelni. Nagyon jót beszélgettünk, azóta is jó kapcsolat van köztünk.	Jó volt beszélgetni erről. Még soha nem beszéltem erről.
Fiú autentikus segítő	Egy lány és a családja kiforgatott mindenemből, aztán pedig elküldött...	Egy barátom szólt, hogy ha van kedvem, akkor jöjjenek az alapítványhoz segíteni.	Nagyon jó volt kimondani a negatív élményemet is. Nem beszéltem erről azóta sem senkinek. Köszönöm, hogy megoszthattam veletek.
T. K. (23 éves fiú)	Karácsonykor meglátogattam az igazi anyámat. Megaláztak, még enni sem adtak.	Diszkóban egy zenésszel beszélgettem, aki a bizalmába fogadott.	Rossz volt felidézni az igazi anyámmal történeteket, de már nem is érdekel. Amúgy jó volt a játék.
K. M. (20 éves fiú))	Bátyám rám akarta kenni az egész balhét, amit közösen csináltunk. Emiatt kerültem büntetés-végrehajtási intézetbe is.	Úgy volt, hogy apunak karácsonykor is dolgoznia kell, de egyszer csak este benyitott az ajtón. Együtt tölthettük az ünnepet a családdal.	Jól éreztem magam. Olyan dolgokat tudtam meg a többiekről, amit eddig soha nem tudtam, pedig együtt lakunk már mióta.

Sanyi (20 éves fiú)	Bátyám elzavarta az anyámat télen- és én szó nélkül néztem.	K. M. nem hagyott magamra, mikor részeg voltam.	Jó volt. Én sem beszéltem még erről soha senkinek. Nem könnyebbültem meg, felkavarodott bennem újra az egész. De kicsit jó is volt kimondani.
Lány autentikus segítő	Apám majdnem leszúrt egy késsel.	Megdicsérték a munkámért az igazgató és a barátom előtt.	Nagyon jó volt beszélgetni. Köszönöm, hogy meghallgathattam a ti élményeiteket.
N.Z. (17 éves fiú)	Nővéremben nagyot csalódtam. Nem gondoltam, hogy odajut, ahol most van.	Meglátogattak B. I-ék a kórházban, pedig elvileg senki nem tudta, hogy műtenek.	Jó volt.
Csoportvezető	Majdnem megvakultam és egy fiú, akit mindig bevédtem mindenkitől: kigúnyolt.	Tanulmányi versenyen voltunk és próbálták minket megalázni. Egyik társam védelmében felálltam kérdés nélkül és ontottam magamból az adatokat. Mi lettünk az elsők.	Jól éreztem magam a játékban. Jó volt, hogy ezek eszembe jutottak. Már nagyon régen nem gondoltam ezekre az élményekre.
N. M. (15 éves lány)	Az anyukámban csalódtam. Amiért hagyta, hogy bekerüljünk a gyerekotthonba.	Felhívott telefonon a bátyám, akiről eddig soha nem hallottam. Most lesz az első találkozó.	Nehéz volt nagyon erről beszélni, csupa rossz érzésem fűződik a választott rossz képhez. Jó volt hallgatni a többieket, sok újat tudtam meg róluk. Egyébként jó volt, csak nehéz.
L. É. (17 éves lány)	Nevelőapám megvert, de nagyon, mert ideges lett a redőnyszerelés miatt	Igazgató+ anyu meg én voltunk az igazgatóiban és azt beszéltek meg, hogy hazamehetek, ha nem szökök többet.	Jó volt.

Roma blokk

- Eredettörténet- Vrana mámi meséiből
- Roma hírességek- 1 roma híresség bemutatása (Choli Daróczi József)
- Daltanulás/ tánctanulás

Majd: Pihenő (fürdés, fekvés, mese), közös játékok- könnyed és élénk

2006-3. nap

Filmvetítés kiértékeléssel

Good Will Hunting című film vetítése, majd filmkiértékelő modul

Nagyon tetszett nekik a film. Szünetben is a filmbeli jeleneteket idézték fel. Alaptörténet: egy éles eszű fiú, aki állami gondozásban nőtt fel, takarít egy egyetemi tanszéken. Alternatívák sorozataival találkozik életvezetésében, és sorozatosan alapvető bizalmatlansága áll boldogsága útjába. Egy IGAZI pszichológus változtatja meg.

Zárókör - „A szeretet köre”

A hétvégére reflektálva kellett egy megerősítő mondatot írni személyre szólóan. Meghatottan olvasták a leírtakat.

II. csoport/ 1. alkalom

2006.

BIZALOM

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

2 Autentikus segítő

2006. – 1. nap

A szakmai team megérkezett a gyerekek otthonába

Csoport kezdése

- Hétfégi program
- Mi a célja a találkozásoknak
- Csoport szabály lefektetése
 - bizalom
 - tiszteletadás a másik felé
 - pontos idő betartás
 - tolerancia, csoporttitok

Bemutatkozás, ismerkedés

Téma: „Mesélj magadról minél több pozitív dolgot 3 percen keresztül” Majd az, aki beszélt ő lett a hallgató és a hallgatónak volt arra lehetősége, hogy önmagáról beszéljen 3 percen keresztül.

Ezt követően az aki hallgató volt E/1 személyében be kellett mutatnia

Kiértékelés: Milyen érzés volt magamról beszélni?

Milyen érzés volt hallgatni, és mást hallgatni, megismerni

Milyen érzés volt amikor hallgatnod kellett?:

Feedback: A csoport tagjainak tetszett a játék. Volt, aki inkább hallgatni szeretett, de volt olyan is aki nagyon szívesen beszélt magáról.

Bizalom gyakorlatok

Csoportvezető vezetésével a „Szabadesés” című gyakorlat következett. Ez a gyakorlat nem csak a kiszolgáltatottságra, illetve a bizalomra mutat rá, de nagyon jó csoportépítő gyakorlat is egyben. Szabad jelentkezés alapján S. D. (18 éves fiú) szemét bekötöttük, majd a csoportvezető egy magasabb helyre kísért. Eközben a csoport többi tagja felsorakozott a magasabb hely előtt, mindezt nagyon csendben, majd szemben álltak és összekulcsolták a kezüket. Csoportvezető jelzett a csoporttagoknak, majd a csoporttagok kezébe döntötte S. D.- t, így S. D. a csoporttagok kezébe került.

Feedback: „Nagyon megijedtem. Nem tudtam, hogy mi lesz.”- mondta S. D.

K. R. (22 éves lány): „Én nem tudtam volna ott lenni és megcsinálni mind ezt.”

Bizalomgyakorlatok II.

„Vakvezetés”

Ezt a gyakorlatot nem a lakóotthonban végeztük. A családi háztól kb. 150 m – re volt egy üres terület ahova csoportvezető kivitte a csoportot és kezdetét vette a gyakorlat. A párok összeálltak. Az egyik tag volt a vak, akinek az volt a feladata, hogy behunyja a szemét és a társa irányítására arra menjen, amerre ő viszi. Majd csere volt. Aki a vak volt korábban, most az irányított, és aki eddig irányított, az követte az utasítást amit a társa mondott.

Feedback: Mennyire bíztál a partneredben? Milyen érzés volt akkor, amikor te voltál az irányító, illetve amikor a vak szerepét választottad?

Többnyire sikerült a gyakorlat. Többen legalább egyszer kinyitották a szemüket. Jó volt megtapasztalni, hogy az első találkozáskor már komolyan vették a gyakorlatot.

2006.- 2. nap

Filmvetítés és annak kiértékelése

GOOD WILL HUNTING című filmet vetítettük, mely nagy tetszést aratott a csoporttagok körében és nagyon tanulságosnak találták. Kiválóan illeszkedett az alappillér tematikájához.

III. csoport/1. alkalom

2006.

BIZALOM

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Autentikus segítő

Facilitátor

2006. – 1. nap

Csoport kezdése

- Hétvégi program
- Mi a célja a találkozásoknak
- Csoport szabály lefektetése
 - bizalom
 - tiszteletadás a másik felé
 - pontos idő betartás
 - tolerancia, csoporttitok

„Brain storming”- Bizalmi problémák az állami gondoskodásban élők körében

- Nem tudják megérteni a helyzetünket
- Elárult- ellőtte a bizalmamat
- Nem tud titkot tartani
- Nem ismer meg teljesen
- Érdeklődés- kihasznál
- Félelem, hogy nem hosszú távú a kapcsolat → kiszolgáltatottság
- Kétszínűség
- Önbizalomhiány
- Nincs titoktartás
- Túl sok titok → kicsordul
- Hülyének néznek, lenéznek
- Csalódás a szülőkből, pszichológusban, → a felnőttekben
- Csalódás a gyerekekben, a sorstársakban
- Figyelem, törődés hiánya
- Bizalmatlanság a nevelő és a gyám felől
- Vadidegen próbál parancsolgatni
- Felelőtlen szülők → neki sem vagyok fontos

Bizalom elősegítése: jobban oda tudnak ránk figyelni, lefoglalni a kicsiket, pl. játékok

Követlek!

Mindenki neve felkerül egy cetlire, és akit húzunk, annak a mozdulatait kell utánozni. Nagyon jó hangulatban telt el, teljes egymásra hangolódás. A játék csúcspontjaként: az egész csoport egy emberként követte H. I. (15 éves fiú)- t.

Bizalomharang

N. L. (14 éves fiú) és B. K. (15 éves fiú) csak hosszas rábeszélés után engedett és állt be a kör közepére. A csoport tagjai nagyon óvatosan bántak a bent lévővel, bár megfigyelhetőek voltak a személyes ellentétek is. A Team- tagoknak nagyon résen kellett lenniük ilyenkor. Előfordult olyan is, hogy ha nem kapunk oda, akkor bizony a földre esett volna, pl. R. A. (14 éves lány), K. Á. (13 éves lány). Ugyanaz a gyerek az egyik

gyereket elkapta, a másikat nem. Ilyenkor kellett besegítenünk, közbelépnünk. Minden ilyen alkalom után felhívtuk figyelmüket a felelősségre is. Csoportszinten és egyéni szinten is.

Megj.: A team- tagok egyenlő távolságra legyenek egymástól, hogy probléma esetén átérjék az egész kört. A későbbiekben kiscsoportokban végeztük a gyakorlatot.

Beszélgetés a bizalomról

Életüket aktuálisan érintő pozitív és negatív bizalomélményeikről beszélgettünk. Nagyon fontos volt a személyes mintaadás, mind az autentikus segítő, mind a teamtagok részéről. Nagyon komoly csalódásélményekről számoltak be, ezért a délután további részében a közösségépítésre helyeztük a hangsúlyt.

IV. csoport/ 1. alkalom

2007.

BIZALOM

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társcsoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

Bizalomgyakorlatok

Vakvezetés- páros gyakorlat, mely során a pár egyik tagja becsukott szemmel (vakon) engedi, hogy társa vezesse.

Első kör: mindenki megbirkózott a feladattal, viszonylag gyorsan. Egyes csoporttagoknak gondot okozott a vezető szerepében az érintés. Többen kinyitották közben a szemüket, féltek.

Második kör: már gyakorlottabban vezették az addig őket vezető társaikat. Bátrabban mertek érinteni, kommunikációjukban is világosabban fogalmaztak.

Kiértékelés: Mennyire bíztál a partneredben? Milyen érzés volt, amikor te voltál az irányító, illetve amikor a vak szerepét játszottad? Feedback: Jó volt vezetni is, meg vezetve lenni is. A legjobb az volt, hogy megdöbbenéssel tapasztalták, miután kinyitották a szemüket, hogy mekkora utat tettek meg csukott szemmel. Jól érezték magukat a játék során.

Brain storming- Bizalmi problémák az állami gondoskodásban élők körében

3 kiscsoportot alakítottak és a következő észrevételeket fogalmazták meg:

I. csoport	II. csoport	III. csoport
<p><u>Nem alakul ki a bizalom, elveszik a bizalom:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nevelő elmondja másnak, amit mondtam neki • Mások nem tudják, milyen állami gondozottnak lenni, a tanár mégis elmondja mindenkinek • Őszinteség hiánya • Kibeszéli a gondját másnak • Féltékenység • Nem adom tovább a gondomat másnak • Egyedül maradok a gondommal • Magamban bízom inkább • Félek, hogy nem úgy bánnak velem, mint az átlag emberrel • Nem tartotta az ígéretét • Félelem a csalódástól • Félelem, hogy kibeszélnek • Kihasználástól való félelem • A „barátok” bántottak amiatt, hogy állami gondozott lettem → elvesztek • Félelem, hogy kiforgatja a szavaim • Lenéznek • Bántják az állami gondozottat, ha bízik valakiben 	<p><u>Felnőtt- gyerek között:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Nincs titoktartás • Nem ismernek minket a nevelők • Nincs kölcsönös bizalom • Megkülönböztetés/ kivételezés <p><u>Szülő- gyerek között:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • GETTÓBA ADTAK! • Szülő bizonytalan magában. <p><u>Bizalom miért nem alakul ki:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kapcsolatban félrelépés • Hazugság • Lop, csal, hazudik • Féltés (ami neki kedves) • Megítélés- kinézet • Külső megjelenés • Külső környezet (nem mindegy, hol ismerkedünk, barátkozunk: kocsma → ← étterem) <p><u>Csalódás után:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Távolságtartás (nem osztom meg vele) • Nem járunk együtt bulizni • Nem közeledik már hozzá • 2 ember közt eltávolodás • Biztos pontot keresünk, de más mellett • Nevelő a gondomra nem tanácsot ad, hanem meg akarja oldani, vagy pszichológushoz küld. 	<p><u>Nem alakul ki a bizalom, elveszik a bizalom:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kétszínűség • Hazugság • Csalódás • Félrevezetés • Kibeszélés • Figyelmetlenség (nem figyel rám!) • Nem segítenek • Nem figyelnek rám • Bevédés: aki kisebbet képes megverni, azzal soha nem is fog bizalom kialakulni. • Bevédés: nem védik be a kicsit, a kicsi nem fog bízni bennem, mert nem védtem be, hagytam hogy megverjék. • Szeretet hiánya • Megbecsülés hiánya (nem tart egyenrangúnak) • Barátság nem alakul ki a szimpátia hiánya miatt • Ismeretlenség • Együttérzés hiánya <ul style="list-style-type: none"> • Nevelő: tudjad honnan jöttél (értékelnél, hogy a rosszból van fedél a fejed felett. Örülj, h itt lehetsz)

Bizalommal kapcsolatos negatív/pozitív élményeink megosztása

Név	ROSSZ	JÓ	ÉRZÉSVISSZAJELZÉS (Hogy érezted magad a játékban? Mennyire fontos neked a bizalom? Megbízható vagy-e?)
P. L. (17 éves fiú)	Hazaérkeztem az iskolából, közölte velem az anyám, hogy mennem kell az intézetbe- semmi előzmény nem volt.	Csináltam rosszaságokat, ami miatt megtiltották, hogy valaha is hazamehessek. Ám az egyik nevelő elintézte a határozatot és mégis hazajárhatok.	A rosszról nem nagyon szoktam beszélni, nem is volt jó most sem felidézni. Megbízhatónak érzem magam.
Fiú Autentikus segítő	Egy lány és a családja kiforgatott mindenemből, aztán pedig elküldött...	A szerb táncsoportban szerzett barátnőm bemutatott az anyjának, aki nagyon megkedvelt és a csalódásom után is támaszkodhattam rá, ösvényt mutatott az életben.	A rosszról nem nagyon szoktam beszélni, de néha viszont nagyon jó csak kimondani, mert megkönnyebbülök tőle.
N. I. (18 éves fiú)	Bementem a boltba, és megláttam a legjobb barátomat a szerelmemmel. Vele csalt meg a lány.	A nevelő közli velem, hogy megjött a határozat, miszerint jogosítványt szerezhettek.	Jó volt a beszélgetés, bár nem szívesen beszélek a rosszról.
Facilitátor	Térdem bedagadva, fekszem fent a szobámban, anyuék pedig lent vannak. Kértem, hogy vigyenek orvoshoz, de nem vittek, hanem otthagytak egyedül.	Egyik tábor közben: lent pörgés, nekem pedig egyedül kell megcsinálni a 300 db oklevelet, ajándéksomagot. Akkor jött egy nagyon jó barátom, aki megígérte hogy segít és tényleg jött is.	Megbízható vagyok, sokat fejlődtem a bizalom terén.
F. H. (18 éves lány)	Az fő elmondta az osztálynak, hogy állami gondozott vagyok.	Osztálytársaimmal való jó kapcsolat, még az után is, hogy kiderült, hogy állami gondozott vagyok.	Megbízhatónak tartom magam, de nem bízok könnyen.
Lány Autentikus segítő	Molett osztálytársam kiröhögött, mikor elmesélte, hogy gettós vagyok és hogy milyen gettósnak lenni.	Tesi órán egyik osztálytársammal elkezdtünk beszélgetni, hogy bekerültem és állami gondozott lettem és hogy ez milyen létállapot. Egyszer csak azt vettem észre, hogy kb. harmincan ülnek körben törökülésben és mindenki lélegzetvisszafojtva hallgat- érdeklődően és kedvesen.	Nekem is nehéz beszélni a rosszról, de mindig az jut eszembe, hogy megkönnyebbülést hoz és ha látják, hogy merek beszélni a nehézségekről, akkor a többiek is mernek majd. Segíteni szeretnék.
Csoportvezető	Nevelőanyukám nem volt önellátó, ezért megkértem a szomszédasszonyt, hogy pénz ellenében vásároljon be nevelőanyukámnak, legyen mit enni- inni. Minden hónapban postán küldtem a pénzt. A szomszédasszony magára költötte, nem gondoskodott a nevelőanyukámról.	Volt egy teológus társam, akivel nem bírtuk egymást. Aztán egy kötelező évfolyamfeladatnak köszönhetően összebarátkoztak. A templom előtt aludva talált minket a reggel, azóta barátok vagyunk.	Megbízható vagyok. Nagyon sok titkot tudok, amik már nyomnak is

R. I. (19 éves lány)	Anyukám bevallotta, hogy mit csinált, mire készült ellenem. Nagyon nagyot csalódtam benne.	Megszavazták 80 főből nagyon sokan, hogy én legyek a diákönkormányzat elnöke.	Rosszról nem beszélek, a jóról meg mindenki beszél.
K. A. (18 éves lány)	Nevelőszüleim a fejemhez vágták, hogy én csak egy örökbefogadott vagyok, és most visszaadnak. Mennem kellett az intézetbe.	Elmondtam a 2 legjobb barátnőmnek egy padon ülve, hogy állami gondozott lettem és nem hagytak el, hanem azóta is nagyon jó barátok vagyunk.	Barátnőmben megbízom, csak a jókról beszélünk, inkább a nevelőkkel beszélgetünk.
B. E. (18 éves lány)	A szüleim beadtak az intézetbe, közölték velem, hogy mennem kell.	Egy fürdőnél tartottunk pikniket a barátokkal, ott elmondtam, hogy állami gondozott vagyok. A barátaim jól fogadták, barátok maradtunk.	Bízok mindenkiben.
L. N. (17 éves lány)	Megmondta az anyám, hogy mennem kell az intézetbe. Álltam kint, az anyám pedig eközben bent cigizett a szobában. Még akkor sem foglalkozott velem.	Biciklizés közben mondtam el a barátnőmnek, h állami gondozott lettem. Azóta is jó barátok vagyunk.	Nem könnyen bízok, csak 1 valakiben.
G. R. (18 éves fiú)	Evés közben mondták meg a nevelők, hogy átkerülök egy másik lakásotthonba- mindenféle előzmény nélkül.	Sporttáborban nagyon sok emberrel találkoztam, akik elfogadtak és nagyon jól éreztük magunkat együtt.	„Sok titok van a fejemben!” Nem bízok. A barátaim megbízhatónak tartanak. Sok barátom van, de egyik sem olyan, akivel megosztanám a titkaimat, nehézségeimet. <i>(A csoport megerősítette, hogy ő megbízható.)</i>
T. T. (17 éves fiú)	Mikor bekerültem az intézetbe. Szemben állt velem anyám meg apám- mondták hogy mennem kell.	Motorral kellett megcsinálnom a dupla csavart. Rengetegszer estem el, vérzett már a kezem is , meg a lábam is, el is tört. De az apám azt mondta. Meg tudod csinálni, Fiam! És tényleg sikerült megcsinálnom.	Nem bízok senkiben, csak magamban. Egyik csoporttársamnak mesélek néha dolgokat el.
Társcsoportvezető	Apu temetésének napján álltam lenn a lépcsőház aljában. A keresztapám pedig egy vadidegennel ott nevetett, ahelyett, hogy nekem nyújtott volna támaszt.	Költözés után nagyon sokat kellett bizonyítanom, mert egyedüli cigány család voltunk a faluban, előítéletektől hemzsegő falu. Az osztályban is megálltam a helyem, osztályelső lettem és megszavazták az új osztálytársak, hogy én legyek a Mókus őr vezető helyettese.	Alapvetően bízok- első csalódásig. 5 évvel ezelőtt becsukódtam (apa halála), de jött valaki, aki nem engedte, hogy bezárkózzak. Benne bízok legjobban.

Buszpályaudvaron

Választott szerepben választott helyszínen képzeletbeli szerepjáték, mely során kapcsolatainkban rejlő viselkedésmintákat próbálhatunk ki.

Név	Szerep	Valóságkapcsolat	Találkozások	Érzésvisszajelzés
P. L. (17 éves fiú)	Cigány árus nő	Milyen árulni, milyen érzés, mikor elutasítanak	Mindenkivel, kivéve a jegyáruossal. Emlékezetes találkozás: takarítónővel, aki ma ugyan elutasította, de holnapra egy biztos eladást biztosított.	Jó volt a játék. Az nem volt jó, h sokszor elutasítottak és nem akartak tőlem venni semmit, de egyébként jó volt.
Fiú Autentikus segítő	25 éves cigány jegyárus	Közelebről sok ember legyen kapcsolatom	Polgármesterrel, afrikaival, átlaglánnyal, takarítónővel, polgárőrrel	Nagyon jó volt a játék, ami párhuzam lehet a játék és a valós életem között: több emberrel kellene megismerkednem, új emberekkel.
N. I. (18 éves fiú)	17 éves roma fiú	Nem tudom	Cigány árus nő- nem vett tőle semmit, takarítónőnek nem segített megfogni a lapátot. Egyébként mindenkit látott.	Jó volt a játék
Facilitátor	WC- s néni (Manyika)	Biztos pontot akartam, nem szeretem a kavalkádót.	Átlaglány, fiatal cigánylány, takarítónő, polgármester, hajléktalan, cigány árus nő	Nem volt jó a biztos ponton lenni, mert perifériára kerültem. Gyakrabban kellene átugranom a félelmem, mert így kimaradok.
F. H. (18 éves lány)	17 éves cigánylány	Sokszor találkozok ilyen lányokkal, sokat bántják őket.	Takarítónő, afrikai rálépett a lábára véletlen, WC- s néni, egyetemista, diáklány	Nagyon tetszett a játék
Lány Autentikus segítő	polgárőr	Milyen érzés, mikor én adhatok biztonságot. Mindenhol/ mindenben.	Hajléktalan, jegyárus, afrikait megvédte, WC- s néni, egyetemista, polgármester	Szeretnék emberek között lenni, segíteni, mindent átlátni.
Csoportvezető	Hajléktalan Józsi	Nagyon sok periférián lévővel kerültem kapcsolatba. A pályaudvar az ő élettere, milyen érzés.	Átlaglány, afrikai, gimnazista lány, takarítónő, jegyárus, polgármester, polgárőr	Szociálisan érzékeny vagyok egyébként is, de az utóbbi pár hónapban még együtt érzőbb vagyok a peremhelyzetben lévőekkel. Látom a magányukat az embereknek.
R. I. (19 éves lány)	átlaglány	Nem tudom	WC- s néni, takarítónő, jegyárus, cigány árus nő, polgármester	Teljesen olyan volt, mint a valóságban. Jó volt a játék.
K. A. (18 éves lány)	Egyetemista lány	Nem tudom, hogy miért ez jött. Sok emberrel lehettem nyitott.	Diáklányokkal ült, takarító néninek segített, megfogta a lapátot, cigányasszonysággal üldögélt.	Jó volt a játék.
B. E. (18 éves lány)	Gimnazista lány	Nem tudom	Egyetemista, cigány árus nő, hajléktalan a hajába törölte a kezét	Jó volt a játék.
L. N. (17 éves lány)	Nagydarab	Sokszor láttam őket,	Egyetemista, diáklány,	Jó volt a játék.

	cigányasszony	ki akartam próbálni	cigány diáklány- üldögéltek, az egyetemistával beszélgetett, meg a takarító néni sirárait hallgatta	
G. R. (18 éves fiú)	Afrikai vendégmunkás	Kommunikációs nehézségekkel hogyan tudom megértetni magam?	Takarítónő, jegyáros, hajléktalan, polgárőr, fiatal cigány diáklány	Jó volt a játék, tetszett, de nem volt jó megtapasztalni az értetlenséget, meg hogy be akartak csapni a pénzzel.
T. T. (17 éves fiú)	XY, polgármester	Nem tudom	Hajléktalan, jegyáros, polgárőr, takarítónő	Jó volt kipróbálni, jó volt a játék
Társ csoportvezető	takarítónő	Milyen, mikor a sok , nehéz munkának soha nincs látszatja.	Mindenkivel találkozott	jó volt nem középpontban lenni, nagyon jó a megfigyelő, csendes résztvevő szerep is.

Filmvetítés kiértékeléssel

Good Will Hunting

Kiértékelés (mi fogott meg a filmben, sorstársaitokhoz való viszonyotok a bizalom terén, van e lelki társatok?)

Név	Hozzászólás
R. I. (19 éves lány)	Mikor megtörte a pszichológus a megtörhetetlent. Közel engedte magához. Véleménye szerint csak egy igaz barát lehet → ← neki sok lelki társa van.
F. H. (18 éves lány)	Nincs lelki társa. Egész film megfogta.
Lány Autentikus segítő	Olyan akart lenni először, mint a fiú. Azért tanult, hogy pótolja a szeretethiányt. Van egy lelki társa.
K. A. (18 éves lány)	Van egy lelki társa. Tetszett a film.
P. L. (17 éves fiú)	Kihasználta a lányt, mert szexuális kapcsolatot létesített vele, pedig nem is szerette. (Kérdés: akkor miért ment utána? → mert kellett neki valaki társ. Kérdés: valaki kell, vagy az a lány? Kérdés: azért mondta, mert tényleg nem szerette, vagy mert félt bízni? Nincs lelki társa. Beszélget néha, de inkább külsősökkel.
G. R. (18 éves fiú)	A BIZALMATLANSÁG NEM JÓ, MERT ELKÜLÖNÍT. Egyedül marad az ember. Nem tud részeket kiemelni a filmből, mert az egész film ragadta meg.
Fiú Autentikus segítő	Meglepődött, hogy a pszichológus is tanult a fiútól. Kérdés: mert azt gondolod, hogy az a jó segítő, aki felülről kezel? Pszichológus is mert nyitni → ezért kezdett el változni.
N. I. (18 éves fiú)	Van lelki társa: a szobatársa.

V. csoport/1. alkalom

2007.

BIZALOM

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

A team gyerekek otthonba érkezését követően

CSOPORTINDÍTÁS

Előzmények, célunk, segítségük kérése, csoportszabályok lefektetése, megállapodás a csoportnormákban, a hétféle ismertetése, bemutatkozás, ismerkedés

A MI SZABÁLYAINK

- ☺ Legyünk AJÁNDÉKAI egymásnak!
- ☺ Jókedvűség
- ☺ TITOKTARTÁS: amiről itt szó van, arról nem beszélünk csoporton kívül.
- ☺ Összetartás
- ☺ Őszinteség
- ☺ Mindenki legyen itt!
- ☺ Ha valaki beszél, meghallgatjuk és figyelünk egymásra.
- ☺ Mindenkinek joga van szólani, és ha valaki beszél, engedjük, hogy végigmondja.
- ☺ Hülye kérdés NINCS!
- ☺ Ne cseszegessük, ne nézzük le egymást!
- ☺ Csak magadat ajánlhatod!

Névjegyeink

<u>Csoport tag</u>	<u>Kapcsolódások</u> (ki kapcsolódott hozzá, mivel?)	<u>VALÓSÁG</u> <u>KAPCSOLAT</u> (mi igaz belőle rád?, mi az ami egyáltalán nem igaz rád?) Hogy jellemezte magát a csoporttag?	<u>ÉRZÉS</u> <u>VISSZAJELZÉS</u> Milyen volt hallgatni mások ugyanilyen nevű ismerőséről, szereted e a neved, jellemez e téged mások megosztása, milyen érzés hasonlónak lenni?	Mimika/ gesztikuláció
J. É. (18 éves lány)	Barátnő, aki csendes, nagyon okos, nagyon nevetős	Nagyon szeretek nevetni, amit kapok, azt adom vissza	Jó volt hallgatni, hogy olyan tulajdonsággal rendelkezik mások Annája is, ami bennem is megvan.	Kicsit zavarban volt, de ez hamar feloldódott. Mikor Istennel való kapcsolatáról beszélt, a nyakláncát babrálta.
	Barát, aki apáca lett, nagyon jószívű és segítőkész	Nem apáca vagyok ugyan, de nagyon fontos, hogy jó kapcsolatom legyen az Istennel. Szoktam imádkozni, amit kérek, azt mindig megkapom a Jóistentől. Jószívű	Nagyon sokat csalódtam az életben, ezért igazi barátom nincs és azt adok és annyit, amennyit én kaptam.	

Fiú Autentikus segítő	Nagyon rendes ember, családszerető, mindent megtesz h segíthessen, nagy szíve van, sokat dolgozik.	Szívesen dolgozik, mindegy, hogy mit, de kell hogy legyen az iskola mellett munkája, ő is szeretné, hogy legyen családja.	Az egyikük ugyanilyen nevű ismerőse egyáltalán nem hasonlít rám, de ha nem kezdem el az eszem használni, talán rám is ez a sors várt volna, csak eldöntöttem, hogy nem akarok olyan életet, ami lefelé visz a lejtőn. És azóta küzdök, dolgozok, mindent megteszek hogy ne kerüljek kiszolgáltatott helyzetbe.	Hamar úrrá lett az idegenek előtti beszédzavarán és világosan, érthetően, nyugodtan fogalmazott.
	Jókat lehet vele bulizni, jó fej, egyébként agresszív, iszik, jelenleg elvonón van.	Ő is szeret bulizni, de soha nem agresszív és nem iszik annyit, hogy részeg legyen.		
G. Cs. (17 éves lány)	Félénk lány, aki igazi őszinte barát. Csendes.	Ez teljesen igaz rá. Visszahúzódo.	Megszoktam már a nevem, Jó volt hallgatni másokat, sok újat is megtudtam.	Zavarban volt nagyon, el is nevetgélte.
B. Gy. (17 éves lány)	Nővére, aki sztriptíz táncosnőként dolgozott, aztán szült 2 gyereket. Eltűnt a gyerekek mellől, senki sem tudta hol van, mi van vele. 2 év múlva egy árokparton találták meg, teljesen visszafejlődött, az agya 1 hónapos szinten van, nem is tud magáról, de őket megismerte.	„Soha nem hagynám el a gyerekeimet és nem vagyok sztriptíz táncosnő”	Mások azt jobban tudják, hogy én milyen vagyok, másokat kellene megkérdezni. Jó volt hallgatni a többieket, és hogy ki milyennek látja magát. Az nagyon furcsa, hogy magamról kell beszélni, nem vagyok ehhez hozzászokva.	Zavarban volt, zavartan mosolygott
	Segítőképzés, mindenről lehet vele beszélgetni.	„Én szeretek segíteni”		
K. J. (17 éves fiú)	Volt nevelője, emberséges, igazságos, sokat tanult tőle, soha nem az erejével vívta ki a tiszteletet.	Igazságérzete van, de ritkán ad neki hangot	Jó volt a játék.	Bátorító figyelemmel hallgatta társait, többször bólogatott, beszéd közben zavarban volt.
	Volt nevelője, aki gondoskodó, jó fej.	Védi ő is a kisebbeket		
	Keresztapja, aki imádta a zenét, szépen gitározott, hatalmas lelke volt	Ő is szereti a zenét nagyon		
	Lobbanékony, hamar eldurran az agya, olyankor minden hülyeséget csinál	Lobbanékony ő is.		

	Maximalista barátja, aki lobbánékony, de kezelni tudja magát, szereti a sportot. (kosárlabda, kézilabda)	Igyekszik megtanulni, hogy kezelje-elfojtja magában. A sportot ő is nagyon szereti		
Lány Autentikus segítő	Az ő Timije először csendes, mert azt hitte sokáig h senki nem figyel rá, csak orra alatt motyogott. Aztán rájött h van akit érdekel és figyel rá, akkor ki mert nyílni.	Ő is ilyen, de szerencsésnek tartja magát, mert jó emberek veszik körül, akik tényleg figyelnek rá és megtanították neki, hogy higgyen magában	Jó volt hallgatni mindenkit nagyon, jó érzéssel töltötte el, hogy másnak az ismerőse is hasonló hozzá. Jól érezte magát.	Először zavarban volt, érezte hogy az egyik csoporttagnak nem szimpatikus, de megemberelte magát és mert beszélni.
	Osztálytársa, aki nagyon nagyszájú, nagyokat nevet, mindig vidám kedves és segítőkész	Ő is vidám és gyakran nevet és szívesen segít, ahol csak tud.		
D. L. (17 éves lány)	Mentor, aki felkarolta, pedig nem is lett volna kötelessége, mindenben számíthatott rá.	Nem tudja hogy ő segít e.	Jó volt hallgatni másokat, jó volt a játék. Nem szoktunk így beszélgetni egymással, pedig mióta egy rakáson élünk. Furcsa, de úgy érzem, meg fogom tudni szokni.	Mindenkit teljes átéléssel hallgatott, mikor neki kellett beszélni, elvicceskedte, mert zavarban volt.
	Nagynénje, aki melegszívű, humoros, családszerető, önzetlen, jó fej. Az ő neve ez az iskolában, mindenki így szólítja.	Ő is szeret nevetni és tud önzetlen lenni		
R. F. (16 éves fiú)	Családszerető, kétkezi munkás, szívesen barkácsol, mindent meg tud csinálni.	Szívesen szerel dolgokat	Tetszett a játék, jó volt hallgatni másokat. Kicsit fáradt vagyok, mert reggel ötkor keltem. Jól éreztem magam	Nyugodt, vége felé már nem éberem figyelő, de addig i.
	Sokat buliztak együtt, ivott belevitte a rosszba is. Kirúgták. Mindenki azt mondta, hogy kétszínű	Nagyon szívesen bulizik ő is, néha iszik is, de nem csinál rossz dolgokat és nem is visz bele senkit.		
	Szétverte a szobát, mert beidegesedett valamin. Agresszor, jó fej, 2 lánya van.	Nem ilyen egyáltalán.		
Facilitátor	Haver, iskolatárs. Bulizós, drogos, nem nézte le mert „gyeris”.	Ő sem néz le senkit, szívesen bulizik.	Jól éreztem magam a játékban, nagyon izgalmas és érdekes volt hallgatni	Aktív jelenlét

	A kedvese. Maximálisan támaszkodhat rá, szereti, amit kitűz maga elé célt, azt eléri, többször is megpróbálja.	Nem egykönnyen adja fel, maximalista, lehet támaszkodni rá.	mások beszédét. Köszönöm az őszinteséget.	
K. P. (18 éves fiú)	a testvérét hívják így, akit soha életében nem látott, de szeretett volna találkozni vele, csak az elutasította a kapcsolatot, mondván: ha már eddig nem ismerték egymást, most már ne találkozzanak.	Nem utasítaná el a testvérét soha.	Jó volt. A többiek hallgatni és beszélni is. Remélem sok ilyen lesz még.	Nagyon aktív figyelem és részvétel. Megszólalásaiban sokszor elpirult, igényelte a figyelmet, gyakran változtatott az ülésén.
	Volt osztálytársa, barátja, akit 10 éves kora óta ismer. Nagyon jó humora van, rengeteget nevettek együtt, együtt mentek gimibe és egyetemre is. Dadogott és most ügyvéd, meg jegyző. Nagyon tiszteli, mert felülemelkedve magán végig küzdötte az utat, amit kitűzött maga elé.	Ő is szeret nevetni és küzdeni is képes lenne ha nagyon akarná...		
F. K. (17 éves lány)	Osztálytársa, akit először kényesnek tartott. Aztán beszélgetni kezdtek és barátok lettek	Szívesen beszélget és igyekszik mindig önmagát adni- de nehezen beszél érzéseiről, mert fél hogy kibeszélnék	Jó volt a játék, de nagyon nagyon furcsa, hogy így beszélgetünk. Soha nem szoktunk, még a barátommal sem nagyon. Nehéz, de igyekszek bízni.	Éber figyelem, empátia. Beszéd közben eltakarta a hajával az arcát, kezével játszott és nagyon halkán beszélt, hadarva, hogy minél hamarabb túl legyen rajta.
	Nagyon határozott céljai vannak, felfelé igyekszik, mindenképpen kitörni a mostani helyzetéből, nagyon sokat küzd és el is éri a céljait.	Neki is vannak céljai, amikért küzdeni fog. Most is küzd, de nem tervezett még annyira előre, hogy nagy küzdelmeket kelljen folytatnia, éli az életét.		
Társcsop ortvezető	Segítőképz, gondoskodó, sokáig nem ismerte és nem is mert bízni benne. Aztán sok időt töltöttek együtt, és kezdenek barátok lenni.	Ő is ilyen.	Nagyon jó volt hallgatni a többieket. Jól érezte magát a játékban.	Nyugodt, aktív jelenlét
	Óvodatársa, aki mindig lázadt az óvodai szabályok ellen. Kedves, barátságos, osztály bohóca.	Mindig inkább elfogadni igyekezett és betartani a szabályokat. Nem került középpontba akkoriban.		
P. T. (16 éves fiú)	20 éves tinédzser, bulizós, szereti a zenét.	Ő is bulizós, szereti a zenét.	Jó volt hallgatni a többieket, furcsa volt beszélni, de tetszett neki.	Sokat viccelődött elejében, aztán figyelt és hallgatott. K. P. (18 éves fiú)hoz történő kapcsolódásakor nagyon szomorú lett, könnyes lett a szeme, kíváncsian

				hallgatta F. K-t, aki viszont ismeri P. T. soha nem látott testvérét. Beszéd közben zavart, egyelőre a csoportvezetőnek mer csak beszélni. Kérésre a többiekre is néz, próbálja elviccelni.
Csoportvezető	Nevetős, verekedős	nevetős	Nagyon jó volt a játék, köszönöm az odafigyelést egymásra, köszönöm, hogy annak ellenére, hogy „tudod, milyenek a gyermekek, mindent kipletykálnak”, annak ellenére mertetek tulajdonságokat megfogalmazni és bizalmat adni egymásnak. Jól éreztem magam.	Aktív jelenlét
	Nevelőanyukája, aki melegszívű, segítőkész	Szívesen segít		
	Önzetlen barát, akinek hatalmas szíve van, igazságos	Önzetlen és igyekszik igazságosnak lenni. Az igazságtalanságot nagyon nehezen tűri.		
	Segített, bemutatta mindenkinek, nem hagyta egyedül	Igazságérzete erős és meg is mondja, ha valamit igazságtalannak tart.		
	Nagynénje. Mikor a szülei elváltak, ő fogadta be őket, hogy ne kerüljenek utcára. Azt nézte, mit tud segíteni.	segítőkész		

Brain storming” (Bizalmi problémák az állami gondoskodásban élő körében- személyes tapasztalataimra aktualizálva)

- ☹ Félek, hogy elmondja másnak, amit elmondtam neki
- ☹ Itt nincs olyan, hogy barát
- ☹ Pletyka
- ☹ Csalódás
- ☹ Nem érdek nélkül szeret
- ☹ Rossz emberismeret
- ☹ Ha nincs őszinteség
- ☹ Nem kölcsönös a bizalom és őszinteség
- ☹ Tudom, hogy ki milyen
- ☹ Ha nem ismerem → nincs bizalom
- ☹ Védem magam
- ☹ Első benyomás- rugalmatlanság → akkor sem változtatok meg a véleményem, ha időközben mást tapasztalok (nem merem)
- ☹ Visszaélnék a bizalommal

Vakvezetés

Párok:

1. Lány Autentikus segítő_D. L. (17 éves lány)

D. L. (17 éves lány)nek nem volt szimpatikus Lány Autentikus segítő, ezért a csoportvezető őket egy párba rakta.

Először Lány Autentikus segítő volt csukott szemmel, D. L. (17 éves lány) vezette, elejében nem annyira vigyázott rá, és mikor Lány Autentikus segítő nem megharagudott rá, hanem nevetett és bevallotta, hogy fél onnantól kezdve erősebb lett a felelőssége. Nem fogta meg, Lány Autentikus segítő karolt belé. Lány Autentikus segítő nagyon vigyázott D. L. (17 éves lány)re, érintéssel és szavaival is irányította, így D. L. (17 éves lány) biztonságban érezte magát. Mindkettő jó volt, de jobb volt az, mikor nem kellett becsuknia a szemét. D. L. (17 éves lány) kinyitotta közben a szemét.

2. Fiú Autentikus segítő J. É. (18 éves lány)

Bíztak egymásban, érintéssel és szóval is irányították egymást. Nem nyitották ki közben a szemüket

3. K. J. (17 éves fiú)-K. P. (18 éves fiú)

Náluk nem szokás az érintés, ezért a nyitott szemű vállára helyezte a csukott szemű a kezét, és vonatozva közlekedtek. Nem nyitották ki a szemüket, K. J. be is köttette a szemét, mert tudta, hogy nem fogja kibírni, hogy ne nyissa ki. Jobb volt nyitott szemmel lenni.

4. R. F. (16 éves fiú)-F. K. (17 éves lány)

Szóval és érintéssel is irányították egymást, bíztak egymásban, figyeltek egymásra. F. K. nek jobb volt a csukott szem.

5. B. Gy. (17 éves lány)- P. T. (16 éves fiú)

Sokat nevettek közben, de P. T. vigyázott B. Gy ra nagyon és fordítva is igaz volt. Mindkettejüknek jobb volt, mikor nyitva lehetett a szemük.

6. Facilitátor- G. Cs. (17 éves lány)

Sikerült csukott szemmel végigvinniük a gyakorlatot, szóval és érintéssel is segítették egymást. Mindkettő ugyanolyan jó volt, G. Cs nek könnyebb volt vezetnie, mint vezetve lenni.

Szabadesés

A megfelelő előkészítés után a Szabadesés gyakorlatot olyan személy vállalta, aki kicsit kilógott a csoportból, peremhelyzetben volt, nem tisztelték a többiek, nem vették komolyan. A gyakorlat közben az életüknel is jobban vigyáztak rá a csoporttagok, („inkább törjön el a csuklóm, de akkor is megtartom”) utána pedig keresték a vele való kommunikációt.

Feedback

A feedback ben ki is fejezték a jelentkező iránti megváltozott érzéseiket. D. L. (17 éves lány) megköszönte, hogy Lány Autentikus segítő nem ejtette el. Jól érezték magukat és többen kifejtették, hogy nem érezték égőnek a gyakorlatokat, sőt élvezték.

A nagy bizalomjáték

Csoportépítést szolgáló: minden csoporttag saját személyes tárgyát „kölcsonadta” egy csoporttagnak,

akinek vasárnap reggelig kellett magánál tartani a másik számára fontos személyes tárgyat.

A csoporton belül mindenki felajánlott egy személyes tárgyát, amit átad egy másik csoporttagnak a másnap reggelig történő megőrzésre. Olyan személyes tárgyak lettek felajánlva, amik tényleg fontosak az illetőnek. Kis cetlire felírta a nevét és a felajánlott tárgyat. A cetliket egy kalapba helyeztük, amiből mindenki húzott egyet, és ami a papíron állt, azt a személyes tárgyat vette magához.

Bizalommal kapcsolatos negatív/pozitív élményeink megosztása

NÉV	1. KÉP	ROSSZ	Viszított-e?	2. KÉP	JÓ	Viszított-e?	FEEDBACK (Hogy érezte magát a játékban, hogy van most, hogy áll a bizalommal általában, mit kezd a csalódásaival, ad-e új esélyt?)	KAPCSOLÓDÁSOK /MIMIKA/ GESZTIKULÁCIÓ
J. É. (18 éves lány)	Fekete-fehér, normál méret	Egyik gondozóm, aki 12 évig volt a nevelőm. Az ebédlőben mindenki előtt lealázott, lekiabált. „felnevelt a szarból”- ezt kiabálta, és mindenféleképpen lehordott.	i	Nagyon színes, normál méret	egy nevelő. Azt mondta nekem, hogy az ajtaja bármikor nyitva áll előttem, bármilyen gondom is akad az életben.	n	A rosszról nehéz volt beszélni, de jól éreztem magam a játékban. Nincsenek barátaim, egyedül a párommal beszélek lelki dolgokról. Nehéz. Nem adok új esélyt, vagy csak akkor, ha akiben elvesztettem a bizalmam küzd érte	Nem volt kapcsolódása. Pirulás, lesütött szem, babrálta a kezét, aktív figyelem a többieknel, erősítő gesztusok az éppen beszélő felé

Fiú Autentikus segítő	Fakó színes, normál méret.	Az igazi anyám felvette velem a kapcsolatot, mikor 18 éves lettem és magához fogadott. Mentem, azt hittem, végre nekem is lehet igazi családom, anyukám. De csak a megaláztatásokat, veréseket kaptam, a pénzem is elvették.	i	Szín es, A5-ös méret	Egy barát, akitől tartottam nagyon, sorstársam. 2 évvel ezelőtt ez a személy jött oda hozzám és kezdtünk el beszélgetni. Azóta igaz barátok lettünk.	n	Nagyon jó volta játék. A rossz élményeket nehéz volt hallgatni, hiszen is hasonlókat éltem át nap mint nap. Nagyon jó érzés volt az a bizalom, ahogy el mertétek mondani a körben a rosszat is. Könnyen bízok, adok új esélyt, de óvatosabb vagyok sokkal.	A feedback ben kapcsolódott. Széles gesztikuláció a kezével, a rossznál zavart volt és halkabb lett, de látszott, hogy leküzdte magában. Nyugodt, éber figyelem.
G. Cs. (17 éves lány)	Színes, normál	Testvérem másnak hitt, egy idegennek, engem pedig kitagadott	i	szín es	Egy lány, aki a középiskolában gondoskodott rólam, segített mindenben, ma is tartjuk a kapcsolatot	n	Jó volt, jól vagyok most is.	Nem szeret beszélni, de nagyon figyelt végig a többiekre.
B. Gy. (17 éves lány)	Színes, kisméret	Legidősebb testvérem kitagadott: „te alsóbbrendű vagy, mert „gyeris” vagy. A legidősebb testvérem soha nem volt intézetben.	i	Szín es, rendszeres méretű	Szobatársam először nagyon ellenszenves volt, de aztán elkezdtünk beszélgetni és a lány megbízott bennem.	n	Jó volt hallgatni a többieket, jól vagyok most. Furcsa ez, hogy évek óta ismerjük egymást és soha nem beszélgettünk így, mint most. De ez jó és meg fogom szokni. Nagyon jó.	Tekintetével, figyelemmel bátorította a többieket. Nagyon félénk, mikor beszélnie kellett nagyon nehezen indult meg. A rossz élménye közben vállát vonogatta, mintha nem is érdekelné, de szeme könnyes lett.
K. J. (17 éves fiú)	Nagy méretű, fekete fehér, sárgul a széle	Az apámban csalódtam legnagyobbat. Ivott, embert ölt, az anyámat a szemünk láttára összeverte, elvette a pénzünk, a két kisebb testvéremet is megverte.	I, dobta	Szín es, normál	Van egy nevelő, akihez bármikor fordulhatok, ha valami baj van. Még soha nem élt vele vissza.	n	Jó volt. Most kicsit nem érzem jól magam, mert nagyon nehezen találtam képet, épp azért, mert nem akartam erre gondolni. De most már jobb. Az is furcsa, hogy nem szoktunk így beszélgetni. Nem is rossz ez, inkább furcsa. Könnyen bízok és adok új esélyt is.	A rossz élménynél a többiek erősítették, kezeit széttárva mesélte el a történetet. Szomorú és beletörődő volt. A többieket érdeklődéssel hallgatta, éber figyelemmel.

Lány Autentikus segítő	Színes, kb. féléves	Hosszú idő után nyitottam ki a szívem, adtam a bizalmat egy embernek, aki egyik pillanatról a másikra kiszállt az életemből és nem szólt egy szót sem, hogy miért megy el, mennyi időre, hova, mi van vele. El kellett mennie.	ne m	Színes, A5	Sorstársam, akivel a mai napig a legbizalmasabb kapcsolatban vagyok. Mindent elmondunk egymásnak és nem kellett még sohasem csalódnai benne	n	Jó volt a játék, jól vagyok most is. Nagyon jó érzéssel töltött el, hogy mindenki őszinte volt és hogy bízunk egymásban. Nehezen bízok, de már nem annyira, mert nyitottabb vagyok és védem is magam.	A rossz élmény megosztásánál könnyes lett a szeme, de leküzdötte és túllépett magán. Aktív figyelem mindenkire
D. L. (17 éves lány)	Színes, normál kép	legidősebb testvérem kitagadott, lehurrogott, csak azért, mert „gyeris” vagyok	i	szín es	Legjobb barátnőm. Vele mindent megbeszélhetek és meg is beszélek, nem kellett benne még soha sem csalódnom.	n	Durva volt a rosszat felidézni, nem szívesen gondolkok rá, de igazából már nem érdekel, nem akarok vele foglalkozni. Jó volt hallgatnia a többieket is. Jó érzés maga a tudat, hogy létezik az az ember, akiben megbízhatok teljesen. Benne megbízok, de másban nem. Nem adok új esélyt annak, akiben egyszer már csalódtam.	Nagyon együttérzően hallgatta a többieket. Saját rossz élményét próbálta elviccelni, elbagatellizálni és gyorsan túlesni rajta. Könnyes volt a szeme, nem bolygattam.
R. F. (16 éves fiú)	Színes, normál méret	Volt egy házaspár, akik patronáló szüleim voltak és úgy volt, hogy magukhoz vesznek teljesen. Egy barátomnak bemutatam a házaspárt. A barátom kitűrt a helyemről és azt a barátot vették magukhoz a patronáló szülők. Valószínűleg azért, mert én cigány vagyok, a társam pedig nem. Elveszett a bizalmam a barátnak hitt társban is, meg a házaspárban is.	I, dobta	Színes, kicsi	Egy barát, akiben bízhatok. Kintis.	i	Jó volt a játék, jól vagyok most is. Mérlegre helyezem, adjak e új esélyt és az embereket is mérlegre teszem, hogy bízhatok e bennük, vagy nem.	A jó élménynél egyáltalán nem tűnt őszintének, szavai is ütötték egymást. Egyébként nyugodt volt végig, úgy hallgatta társait is.

Facilitátor	Színes, normál	Lerobbantam a kocsival. Az út mellett vigyorogva húzott el-otthagyva engem a bajban- a legjobbnak hitt barátom	i	Színes, normál	Fiatalabb vagyok, mint a vízilabdás csapattársaim, de azok késő este is gyakoroltak velem. Biztak bennem	n	Jól vagyok, köszönöm az őszinteséget, nyíltságot. Nem adok új esélyt.	Aktív figyelem
K. P. (18 éves fiú)	Színes, normál	Kisebb koromban egyik haverommal büntényeztünk (lopás, betörés). A haverom feldobott, rámkenete egyedül az egészet.	i	Színes, normál	A testvérem drogos volt. „Én voltam az egyetlen, akire hallgatott, és elment az elvonóra”	n	Jó volt beszélgetni, most kicsit fáradt vagyok, de jól vagyok.	Mindenkit nagyon figyelt. Nagyon nagy beszélhetnékje volt, alig várta hogy ő beszélhessen. A vége felé ásítózott nagyon, nem tudott koncentrálni.
F. K. (17 éves lány)	Színes, normál	A bátyám a szemem láttára dobta ki a neki vásárolt szülinapi ajándékot. „akkor még érzékeny voltam.”	i	Színes, normál	Osztálytársamra először azt hittem, hogy kényes, mert mindig felvágott, aztán barátok lettünk. Most is barátok vagyunk.	n	Nagyon jó volt és nagyon furcsa is volt. Érdekes volt a többiek hallgatni, nehéz volt magamról beszélni, és soha azelőtt nem beszélgettünk így egymással, egymás előtt. Hihetetlen, hogy ezeket ki mertük mondani egymás előtt. Jó volt. Könnyen bízok és adok új esélyt.	Nagyon együttérző volt, az orra alatt mindenki történetét kommentálta, hangot is adva együttérzésének. Mikor beszélnie kellett, nagyon zavarban volt, el is pirult, dadogott és eltakarta az arcát a hajával.
Társcsoportvezető	Színes, normál	Volt egy nagyon jó barátnőm, aki egy idő után egyáltalán nem hívott, nem keresett. Mikor rákérdeztem az okra az volt a válasz, hogy „becsukta magát”.	i	Színes, normál	Nagyon beteg voltam, nem tudtam kiváltani a gyógyszert. Egy ember jutott eszembe, akinek szólhatnék: a testvérem, aki a vendéglátóiparban dolgozik késő éjjelig. Szóltam neki, hogy rosszul vagyok, a testvérem pedig csapot papot otthagyva szaladt hozzám.	n	Jól éreztem magam, most is jól vagyok. Nagyon köszönöm az őszinteséget.	Aktív figyelem és jelenlét.

P. T. (16 éves fiú)	Színes, normál	Beadtak az intézetbe Az anya és a papá ittak	I, dobtá	Színes, normál	Bekerülésem után az egyik nagyfiú bevédett, szárnyai alá vett, segített, nem engedte, hogy bántsanak. Szimpi volt nekem.	N, szívét tettem, simogattam	Jól éreztem magam, jó volt, csak kicsit elfáradtam közben. Nem bízok és nem adok esélyt. Sok a haver, de senkiben sem bízok. Itt K. J. tudja, hogy bármikor kiállna érte és ő is kiállna a K. J. ért, de ez nem bizalom, hanem kiállítás a másikért	Szíven ütötte saját története is, meg a többieké is. Elejében még próbált vicceskedni, de aztán figyelt nagyon és nem hülyéskedett el. A végén nehezen koncentrált.
Csoportvezető	Színes, normál	Édesapám halála, minden összetört egy perc alatt. Megijedtem, hogy bármikor elveszíthetek még valakit, akit olyan mélyen szeretek. De összeszedtem magam és felálltam és újra merek bízni, csak kicsit már védem magam.	i	Színes, normál	Aggódtam, hogy mi lesz a húgaimmal az iskolában, ha én nem leszek ott, hogy megvédjem őket a cigányozástól. A barátnőm kérés nélkül tovább vállalta ezt a szerepet és kiállt a testvéreimért bármikor.	i	Nagyon jó volt megtapasztalni, hogy bíztok egymásban annyira, hogy elmondjátok a rossz és jó élményeiteket is, nagyon szépen köszönöm a megtiszteltetést a team tagok nevében is. Könnyen bíztam mindig, és most újra viszonylag könnyen bízok. Adok új esélyt, ha azt látom, hogy küzd a másik az új esélyért.	AKTÍV FIGYELEM

Filmvetítés kiértékeléssel

Good Will Hunting

A film után beszélgettünk, ahol a csoportban a mókamester szerepét vállaló csoporttag megerősítést kapott arra nézve, hogy nem kell mindig mindent elviccelnie, hanem merhet komoly lenni. A csoportvezető megerősítette ebben a csoporttagokkal együtt.

Tetszett nekik a film, mindenkinek volt egy kedvenc jelenete.

Irányított beszélgetés

(Mi kell ahhoz, h bízni tudjak?/ Mit kell tennem ahhoz, h bennem bízzanak? A bizalom jelentősége az életemben)

Mi kell ahhoz, hogy bízni tudjak?	Mi kell ahhoz, hogy bennem bízzanak?
☞ Kiismerés	☺ Legyek őszinte
☞ Őszinteség	☺ Megbízhatóság
☞ Nyitottság- nem mindig!	☺ Felelősségteljesség
☞ Kíváncsiság	☺ Becsületesség
☞ Megértés	☺ Nyitottság
☞ Ne érdekből legyen velem	☺ Hasonlóság
☞ Ne csak magammal törődjek	☺ Tisztelet
☞ Kölcsönösség	☺ Megértés
☞ Kockáztatás	☺ Törődés
☞ Álljon ki mellettem!	☺ Elfogadás
☞ Önbizalom	☺ Kiismerés
☞ Titoktartás	☺ Odaadás
☞ Odafigyelés	☺ Kitartás
☞ Törődés	☺ Akarat
☞ Ne legyen túl büszke	☺ Kedvesség
☞ Kitartás	☺ Figyelem
☞ Akarat	☺ Szeressem
☞ Tisztelet	☺ Tartsam a szavam
☞ Hogy ne alázzuk meg egymást	☺ Becsületesség
☞ Alázat	☺ Ne legyek felületes
☞ Nincs féltékenység	☺ Szavahihetőség
☞ Nincs irigység	☺ Ne legyek túl büszke
☞ Nincs para	☺ Hitelesség
☞ Feltétel nélküli elfogadás	☺ Közös dolgok, célok
☞ Megbízhatóság	
☞ Szeressen	
☞ Ne legyen utána: DE....	
☞ Ne legyen túl erős önbizalma	
☞ Ne legyen kibeszélés	

Zárókör : megerősítő plakát

Mindenki hátára ragasztottunk egy A4- es lapot, amire mindenki írt az illetőnek egy személyes üzenetet, pozitív megerősítést, jókívánságot. Mikor mindenki írt mindenki hátára, akkor visszaültünk a helyünkre és a csoporttagok izgatottan szedték le saját hátukról a plakátot. Meghatódva, csendben olvasgatták és találgatták, hogy melyiket ki írhatta.

Házi feladat: gondolják végig, kik azok a személyek az életükben fontos szerepet töltenek, vagy töltöttek be. (következő alkalom témájának előkészítése)

Elbúcsúzás, időpont megerősítése, kérés, hogy mindenki legyen itt. Kialakult egy csapatnév. Először ilyeneket mondtak hogy:

„Lelencesek”

„Állami kutyák”

„Gyerisek”

Aztán döntött úgy a csapat, hogy valami szép nevünk legyen- amilyen szépek mi is vagyunk

VI. csoport/ 1. alkalom

2007.

BIZALOM

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Lány Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Csoportindítás, programismertetés

Hétvégi program Mi a célja a találkozásoknak

Az első legfontosabb feladatunk volt a biztonság megadása a gyerekeknek. Így közösen lefektettük a csoport szabályokat, amelyet mindenki a saját aláírásával fogadott el:

Csoport szabályok:

1. Bizalom – (Csoport titok)
2. Kölsönös tisztelet
3. Állatokról egy szót sem
4. Időtartása
5. Egymás érzéseinek tiszteletbe tartása
6. Magunkat ajánljuk, ne más.
7. Szemtől szemben őszintén
8. Egymás pozitív erősítése
9. Meghallgatjuk egymást

Névjegyeink

<u>Csoporttag</u>	<u>Kapcsolódás</u>	<u>VALÓSÁG KAPCSOLAT</u>	<u>ÉRZÉS VISSZAJELZÉS</u>	Mimika/gesztikuláció
H. G. (17 éves fiú)	Társ csoportvezető	Barátom, akivel egyre jobb kapcsolat alakul ki.	Tetszett a játék.	Kicsit zavart volt, de a figyelme jelen volt.
L. S. (17 éves fiú)		Van egy osztálytársam, aki jó fej és sok mindenben segít.	Tetszett a játék.	Fáradt volt. Nehezen koncentrált.
K. R. (17 éves lány)	Csoportvezető Társ csoportvezető D. K. (16 éves lány) F. O. (17 éves lány)	Egyik barátom, akitől nagyon sok segítséget megkapok.	Tetszett a játék.	Mosolygott és figyelmesen hallgatta társait.
Cs. É. (16 éves lány)	L. S. (17 éves fiú) Facilitátor 2	Lakótársam, soha nem akar semmit, nem precíz.	Tetszett a játék	A játék végére nehezen koncentrált.
F. O. (17 éves lány)	K. R. (17 éves lány) D. K. (16 éves lány)	Az én barátom Aki gyakran idegeskedik, segít mindenben. Szeret táncolni.	Sok hasonlóságot tudtam felfedezni,.	Nem volt feszült, mosolygott és figyelt.

	Facilitátor 2			
P. I. (20 éves lány)	Cs. É. (16 éves lány) H. G. (17 éves fiú)	Egyik osztálytársam, akivel nagyon jóban vagyunk.	Sok hasonlóságot tudtam felfedezni, azzal a kritériummal, hogy ő szeret tanulni.	A vége fele kezdett fáradni.
T. D. (16 éves lány)		Régi barátnőm, akit már nem szeretek.	Jól éreztem magam, sok hasonlóságot tudtam felfedezni.	Nehezen koncentrált.
D. K. (16 éves lány)		Nevelőotthonban felnövekvő srác.	Jó volt a játék.	Fáradt volt, nehezen tudott koncentrálni.
Társ csoportvezető	D. K. (16 éves lány) Csoportvezető	Évfolyam társam, aki nagyon szereti a gyerekeket és egy jó vezető.	Tetszett a játék és jó volt más hasonló tulajdonságait hallani.	Figyelemmel kísérte végig a játékot.
Csoportvezető	L. S. (17 éves fiú) D. K. (16 éves lány)	Régi osztálytársam, aki jó társam volt.	Más ugyanilyen nevű ismerősét hallva számos hasonlóságot tudtam felfedezni. „nem akarok idegeskedni”	Figyelemmel és nyugodtan kísérte végig a játék folyamatot..
Facilitátor 1	L. S. (17 éves fiú) F. O. (17 éves lány)	Testvér, akit nagyon szeretek.	Tetszett a játék.	Oda figyelő volt.
Facilitátor 2	Társ csoportvezető T. D. (16 éves lány)	Egyik barátnőm	Jó volt a Társ csoportvezető ismerősét hallani.	Egy kicsit elfáradt.

Bizalomgyakorlatok

Vakvezetés

Párok:

1. Facilitátor 1- L. S. (17 éves fiú)
2. T. D. (16 éves lány)- P. I. (20 éves lány)
3. K. R. (17 éves lány) – D. K. (16 éves lány)
4. H. G. (17 éves fiú)-Cs. É. (16 éves lány)
5. Facilitátor 2- F. O. (17 éves lány)

Élménymegosztás:

1. Mind kettőjüknek sikerült megvalósítani a gyakorlatot. Sikerült csukva tartani a szemüket. L. S. (17 éves fiú)nak könnyebb volt vezetőnek lenni.
2. (A csoportvezető azért rakta őket egy párba, mert köztük konfliktus volt. Ez a gyakorlat a konfliktus megoldásában tudott segíteni, ahogy P. I. (20 éves lány) délután a csoport előtt elmondta: hogy nem gondolta volna, hogy ő közelebb tud kerülni T. D. (16 éves lány)hoz.) T. D. (16 éves lány) volt ebben a játékban először a vak, aki végig csukott szemmel tudta követni P. I. (20 éves lány) utasítását. P. I. (20 éves lány)nek könnyebb volt a vezető szerepét adnia, de végig csukva tartotta a szemét.
3. K. R. (17 éves lány) szerint D. K. (16 éves lány) biztonságot adott neki, de több instrukciót is elmondhatott volna. D. K. (16 éves lány) behunyva tudta tartani a szemét. Néha félt, de bízott K. R. (17 éves lány)ban.
4. Régóta ismerik egymást. H. G. (17 éves fiú)nak fontos volt, hogy bebizonyítsa Cs. É. (16 éves lány)nak a saját maga komolyságát, hisz gyakran nevetnek, és most úgy érezte, hogy fontos megerősítenie Cs. É. (16 éves lány)nt abban, hogy ő tud komoly is lenni. Cs. É. (16 éves lány)nek is fontos volt, hogy megérezze H. G. (17 éves fiú) hitelességét és biztonságát. Mind a ketten végig csinálták a gyakorlatot. *(Amikor H. G. (17 éves fiú)nak kellett becsukott szemmel sétálnia, a folyamat végéig ökölbe volt szorítva a keze).*
5. F. O. (17 éves lány) nagy biztonságot tudott adni nekem- mondta Facilitátor 2, mindent megérintettünk, megtapogattunk. Tetszett Facilitátor 2nek a gyakorlat. F. O. (17 éves lány) teljesen jól érezte magát és bízott Facilitátor 2ben.

Bizalommal kapcsolatos negatív/pozitív élményeink megosztása

Saját életünkben olyan képek választása, melyek ugyanazon téma pozitív, illetve negatív megélését mutatják be. Jelen esetben a bizalommal kapcsolatos pozitív és negatív élményeinkkel dolgoztunk.

Név	ROSSZ	Kapcsolódás	JÓ	kapcsolódás	Érzésvisszajelzés	Mimika/ gesztikuláció
H. G. (17 éves fiú)	Osztálytársam felháborodott, hogy elfelejtettem a születésnapot, és ezek után nagyon csúnyán bánt velem.		Kapcsolatom a testvéremmel. Eddig elmentünk egymás mellett. Az utóbbi időben egyre jobb a kapcsolatunk.		Tetszett a játék, de vegyesek az érzéseim.	Végig feszült volt.
L. S. (17 éves fiú)	Barátom cserbenhagyott, pedig megbíztam benne.		Barátnőm szülei, hogy elfogadtak.		Jó volt beszélni róla.	Gyakran kereste a visszaigazolást, a szemkontaktust.
K. R. (17 éves lány)	Rokonok csúnya viselkedése.		Iskolában a társaimban megbízom.	Társcsop ortvezető	Tetszett a játék neki, de nagyon zavarta, hogy körülötte sírnak.	Ijedtnek láttam amikor társai elkezdtek sírni.
Cs. É. (16 éves lány)	Lopás történt az iskolában és az osztálytársaim rámfogták.		Szüleimmel rendeződtek a dolgok.		Azt az élményt hoztam be, amiről azt gondoltam, hogy nincs velem dolgom, mert már rendeződött. De rájöttem, hogy ezzel még dolgom van.	Zaklatott volt és sírt.
F. O. (17 éves lány)	A testvérem cserbenhagyott, mert megvertem a barátját.		Barátnőmben megbízok, aki társaként fogadott el a gyermekotthonban.		Tetszett a játék	Sokat mocorgott, de tudott figyelni.
P. I. (20 éves lány)	Osztálytársamban csalódtam.		Van egy osztálytársam, akinek mindent elmondhatok.		Nem tetszett a játék. /A játék közben azt kérdezte, hogy ez direkt van így, hogy mi megsiratjuk a társait./	Zaklatott és feldúlt volt.
T. D. (16 éves lány)	A mostani barátom nem mutatja ki, hogy szeret.		A régi barátom volt az, akiben teljesen meg tudtam bízni.		Tetszett a játék.	Nehezen tudott figyelni. Dekoncentrált volt.
D. K. (16 éves lány)	Apu sokáig vert, pedig én nagyon szerettem.		Mama, aki meghalt, ő volt az életemben a minden.		Nem tudtam még feldolgozni a rossz élményeim.	Erőteljesen sírt, nagyon zaklatott volt.
Társcsop ortvezető	Csalódás a munkatársamban.	S. T. (17 éves lány)	Ahol felnöttem gyereketthonban, az első programomnak az előkészülete, ahol a társaim sokat segítettek.		Tetszett a játék.	Nyitott és oda figyelő volt.
Facilitátor 1	Barátomban való csalódás.		Testvéremmel végre együtt dolgozhattunk.		Tetszett a játék.	Nyitott és oda figyelő volt.
Facilitátor 2	Kollégám hátba szúrt, aláasta a tekintélyemet, hazugságokat terjesztett rólam	D. K. (16 éves lány)	ÁGOTA tábor, ahol a bizalomra és a családra találtam.	Társcsop ortvezető	Tetszett a játék és örültem annak, hogy a gyerekek nyitottak felém.	Gyakran sírásra állt a szája, de amúgy oda figyelő volt.
S. T. (17 éves lány)	Keresztbe húzta az osztálytársam, amit megszerveztem.	D. K. (16 éves lány)	Saját program lebonyolítása.		Tetszett nekem is a játék.	Biztonságot tudott adni a csoportban a társainak. Odafigyelő volt.

Zárás: „Mit viszek a hétvégeről haza?”

H. G. (17 éves fiú): Nagyon sokat tanultam. „Arra jöttem rá, hogy én is lehetek hibás nem csak a társaim, és ezt fel kell, hogy ismerjem.”

K. R. (17 éves lány): Tetszettek a játékok, jól éreztem magam. Nekem fontos, hogy megbízzak másokban, de ha csalódom, nehezen tudok, újra nyitni.

T. D. (16 éves lány): A sok játékot, és az élményeket.

Cs. É. (16 éves lány): Vegyes érzésekkel megyek haza. Arra jöttem rá, hogy nekem még vannak nem megoldott feladataim.

D. K. (16 éves lány): Vegyes érzésekkel megyek én is haza. Tetszett a hétvége. Remélem, amit S. T. (17 éves lány) is mondott, illetve a filmben a pszichológus, vannak dolgok, amiért én nem vagyok felelős, ezt feltudom majd fogni, de kétlem. Jól éreztem magam.

Facilitátor 1: A bizalmatokat és a játékokat. A ti közvetlenségeket és a nyitottságokat.

P. I. (20 éves lány): Jól éreztem magam és a sok játékot, viszem haza, illetve az élményt.

Facilitátor 2: Vegyes érzésekkel megyek haza. Ami nekem nagyon tetszett, hogy mertetek többet megosztani magatokból, mint amikor mi együtt vagyunk. Nekem ez nagyon jól esett.

L. S. (17 éves fiú): Arra jöttem rá, hogy a bizalmat meg kell adni mindenkinek, és bizalommal kell lenni mindenki felé. Tetszett a hétvége.

F. O. (17 éves lány): Nekem minden tetszett és jók voltak a beszélgetések.

Társ csoportvezető: Egy még meg nem oldott feladattal megyek haza, illetve a tarsolyomban az a nagy bizalom, amit tőletek kaptam.

S. T. (17 éves lány): Öröm számomra, hogy befogadtatok és elfogadtatok. Én is a bizalmat viszem haza.

VII. csoport/ 1. alkalom

2008.

BIZALOM

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

CSOPORTINDÍTÁS

ÁGOTA Alapítvány tevékenységei, előzmények, célok, segítségük, együttműködésük kérése, csoportszabályok, és alapvető csoportnormáik megbeszélése.

A MI SZABÁLYAINK:

- A tisztelet megadása: végighallgatom a másikat, nem nevetem ki.
- Nagyrabecsülés: nem nézem le a társamat.
- Jókedv.
- Titoktartás.
- Becsület: a másik dolgait nem piszkálom. Kérd el!
- Kötelesség: Komolyan vesszük, amit megbeszéltünk:
 - Kitartás, végigcsinálom a programot.
 - Időpontok betartása.
- Védelem: Összetartás, összefogás
- Nyitottság: legyünk ajándékai egymásnak,
 - legyünk nyitottak a társaink felé.
- Odafigyelés: Érdeklődés
 - Támogatás
 - Csak magadat ajánlod
- Elfogadás: ha kilógunk a sorból, akkor is legyen helyünk a körben.
- Béke (Y)
- Szeretet
- Otthonosság
- Aktivitás

Felvezető, ráhangoló beszélgetés a bizalomról. - Brain-Storming.

A gyerekek felhozták a saját élményeiket. Többségében nevelőkkel kapcsolatos negatív élményeket.

Brain-storming:

- Akit jól ismerek, abban bízom meg.
- Megbíztam a nevelőben és elmondta a titkomat.
- Idő kell ahhoz, hogy megismerjem és megbízzak benne.
- Ha csalódom, akkor bezárkózom, nem bízok.
- Kibeszélnék minket a faluban.

1. Vakvezetés:

Párok:

A. E. (17 éves lány)-Sz. M. (19 éves lány)

A. E. (17 éves lány): Könnyen bízott, amikor Sz. M. (19 éves lány) őt vezette. Azt érezte, hogy Sz. M. (19 éves lány) fél, amikor vezette. Próbált biztosságot adni (információt adott, nyugtatta). Amikor látta, hogy sikerült, megnyugodott ő is.

Sz. M. (19 éves lány): Vezetni tudott. Érezte, hogy A. E. (17 éves lány) megbízott benne. Amikor vezette A. E. (17 éves lány), akkor félt, szorongott. Tudta, hogy vigyáz rá A. E. (17 éves lány), mégis félt. Főleg a két fa között félt, hogy nekimegy a fának. Kapta a megnyugtatót, mégis volt benne végig szorongás.

L. I. (17 éves fiú)-Fiú Autentikus segítő

L. I. (17 éves fiú): Elmondása szerint nem félt, amikor vezette Fiú Autentikus segítő. Fiú Autentikus segítő nem félt vezetni.

Fiú Autentikus segítő: Érezte, hogy L. I. (17 éves fiú) keze remeg, amikor vezette. Információkat mondott és megérintettük a fákat L. I. (17 éves fiú)val, amikor odaértek. Ez megnyugtatta. Megbízott L. I. (17 éves fiú)ban, amikor őt vezette.

H. B. (16 éves fiú- Facilitátor 1

H. B. (16 éves fiú): Vezetve→ A töltésen nagyon félt. „Olyan volt, mintha karok lennének körülöttem és meg akarnának fogni” Ki is nyújtotta előre a kezét. Sietett, túl akart lenni rajta. „Örülök, hogy élve lejutottam a dombról. (Feedback közben is a szorongását tükrözte a testtartása→ kezével takarta az arcát, testtartása összegörnyedt. Meglepően nyíltan beszélt az átélt érzéseiről.) Amikor vezetett: nagyon féltette Facilitátor let és vigyázott rá.

Facilitátor 1: Vezetve: Volt némi feszültség benne a súlya miatt, de érezte, hogy H. B. (16 éves fiú) nagyon vigyáz rá. Bízott benne.

Amikor vezetett: Érezte H. B. (16 éves fiú) óriási feszültségét, félelmét. Igyekezett enyhíteni, de nem nagyon sikerült. H. B. (16 éves fiú) szinte rohant, féltette, hogy elesik.

N. B. (16 éves fiú)- K. T. (17 éves fiú): A játék elején K. T. (17 éves fiú)t zavarta a kézfogás→„Ez olyan buzis.” Elmondtam, hogy nem muszáj a kezét fogni, máshogy is lehet biztosságot adni. Aztán mégis kézen fogva mentek.

N. B. (16 éves fiú): Vezetve→ K. T. (17 éves fiú) olyan biztossággal vezette, hogy észre sem vette, hogy a hídon vannak, csak a végén.

Amikor vezetett→ Félt a vezetéstől. Jól esett neki, hogy K. T. (17 éves fiú) ráhagyatkozott. ”Flash volt.”

K. T. (17 éves fiú):

Vezetve: könnyen hagyta magát vezetni. Tudta, hogy ismeri a terepet.

Bizalommal kapcsolatos negatív/pozitív élményeink megosztása

Név	1. kép (negatív)	Vissza tette-e?	Kapcsolódás	2. kép (pozitív)	Vissza tette-e?	Kapcsolódás	Feedback Mi kell nekem ahhoz, hogy mások megbízzanak bennem
K. T. (17 éves fiú)	Ülök a padon, a ház előtt, egyedül. Gyerekkori barátom váratlanul elköltözött. Testvérként szerettem. Azóta sem találkoztunk.	Nem, elégette		Focibajnokság A csapat megválasztott a legjobb játékosnak. Bíztak bennem.	Igen.		A bizalomhoz érettség is kell. Amíg nem elég érett valaki, addig nem is foglalkozik a másikkal. (Közben kinézett arra, aki gyakran kineveti a másikat.) Bent 4 barátom van, akivel mindent megosztok.
A. E. (17 éves lány)	Anyukámmal sétálok az utcán. Anyu elvitt sétálni, elmondta, hogy beteg, de nem súlyos. Azt kérte tőlem, hogy maradjak vele, de meghalt. Nagyon haragudtam rá.	Nem Ő is elégette. K. T. (17 éves fiú) után.		A mostani csoport. A csoportban bizalmat kaptam és adtam. És még nem csalódtam.	Igen.	Fiú Autentikus segítő hez	Éreznem kell, hogy legalább valaki hisz bennem.
N. B. (16 éves fiú)	Nevelővel állok egy szobában. „Volt egy sumákság, amit elkövettem.” Elmondtam a nevelőnek, másnap már visszahallottam.	Igen.		„A Spanommal beszélgetünk és elmondunk egymásnak mindent.”	Igen.		Nyitottság. Könnyen veszem, ha valaki bízik bennem, de én nehezebben bízom meg másokban.
H. B. (16 éves fiú)	Egy ágy, amin egyedül ülök és sírok. Anyuka megígérte, hogy velem lesz 18 éves koromig. Másnap 10 után pár perccel anyuka meghalt.	Igen.		Anyuka karácsonyi ajándéka: 3 bionicle robot. Nagyon szerettem volna karácsonyra bionicle robotot. Anyuka hármat is vett. Egyet magammal hordtam mindig. (Alig tudott pozitív képet.)	Igen.		Focizunk? Mikor lesz foci?
B. I. (16 éves fiú)	Nem talált	----	Jó volt a barátaim mal találkozni újra	-----			-----
Sz. M. (19)	Az első képet visszadobta, majd	nem		Helyesírási feladat	zsebre tette a		Kell a nyitottság. Kell hozzá idő.

éves lány)	kirohant sírva. A második képe kicsi, majd elmegy a nevelője. A másik nevelője (akit szintén szeretett) azt mondta neki: nem leszel a kedvence senkinek, és nem is értem, mit szeretett benned a másik nevelő.			Tollbamondás- Nem tanultam előre és mégis 4-s kaptam. A többieké 1 – es lett.	pozitív képét.		
L. I. (17 éves fiú)	Karácsonyfa alatt állunk a testvéremmel (bátyámmal). Majd ezután váltunk el anyukámtól. Azóta se találkoztunk.	nem		Elkéredzkedtem diszkóba és elengedtek.			Nagyon hosszú idő kell nekem (1-2 év nem elég), hogy megismerjem a másikat. Utána bízom meg benne. Egy barátja van. Ő ilyen. Gyerekkori barát.

A nagy bizalomjáték- Kincsmegőrzés

A csoportépítés és a bizalom megélését szolgálta ez a játék. A csoport tagjai komolyan vették és számukra fontos tulajdonukat bízták a másokra. El is mondták, hogy ez a tárgy miért fontos nekik. Megkérték azt a személyt, akinek adták, hogy nagyon vigyázzon rá. Aki megkapta a tárgyat biztosította arról, hogy vigyáz rá és próbálta ezzel megnyugtatni.

Név	Mit ajánlott fel?	Kire bízta rá?
Fiú Autentikus segítő	ezüstitlánc	N. B. (16 éves fiú)
N. B. (16 éves fiú)	születésnap plüss nyuszi	Fiú Autentikus segítő
B. I. (16 éves fű)	fülbevaló	A. E. (17 éves lány)
A. E. (17 éves lány)	gyűrű (anyukától)	Facilitátor 2
Facilitátor 2	gyűrű (testvértől)	Facilitátor 1
Facilitátor 1	gyűrű (kollegától)	Sz. M. (19 éves lány)
Sz. M. (19 éves lány)	gyűrű	K. T. (17 éves fiú)
K. T. (17 éves fiú)	pulóver (bátyjától kapta)	L. I. (17 éves fiú) néni
L. I. (17 éves fiú) néni	gyűrű	H. B. (16 éves fiú)
H. B. (16 éves fiú)	szülinapi maci	B. I. (16 éves fű)

Filmvetítés kiértékeléssel

Good Will Hunting. Film után beszélgettünk. A film témája nagyon tetszett a gyerekeknek. K. T. (17 éves fiú), Sz. M. (19 éves lány), A. E. (17 éves lány) aktívan részt vettek a beszélgetésben. A csendesebbeket el is nyomták, annyira belelendültek a beszélgetésbe. B. I. (16 éves fű) és L. I. (17 éves fiú) is komolyan hozzászóltak. Kezdték elfogadni a csoportnormát.

VIII. csoport/ 1. alkalom

2008.

BIZALOM

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Csoportindítás

- Csoport cél megfogalmazása
- Csoport normák lefektetése
- Csoport szerződés készítése

1. Tiszteljük egymást
2. Tolerancia-elfogadás
3. Titoktartás
4. Figyelem
5. Időkeret betartása
6. Szemtől szemben
7. Csak magunkat ajánljuk

Jól mutass be engem!

A csoportvezető párokat képzett. A párok egyik fele beszélt magáról 3 percig, miközben párja csak hallgatta, majd csere következett. A feladat az volt, hogy mutassa be társát E/1 személyben, mögé állva, vállára tett kézzel, kiegészítve saját személyes benyomásaival, de azokat is E/ 1. személyben megfogalmazva. Egy kitétel volt: mindenki csak jót mondhatott magáról.

Feedback:

Többen azt jelezték, vissza, hogy nem szeretnek magukról beszélni. Jó volt hallgatni a társaikat, amikor E/1 személyben mutatták be egymást. Többen nyitottak voltak és nagyon aktív volt a gyakorlat. Ez a gyakorlat abban segítette a csapatot, hogy megmutatta, kik azok a csoporttagok, akiket a páros gyakorlatnál egybe lehet rakni. Voltak olyanok is, akik nem vették komolyan.

Téma felvezetés, ráhangoló beszélgetés

Mit jelent a bizalom számotokra fogalomként?

- Meghallgatás
- Titoktartás
- Magam lehetek (Saját érzélem felszabadulása)
- Tisztelet
- Nem mondjuk el....
- Biztonság adása és vállalása
- Kölsönös kötelék
- Öszinteség
- Elfogadás
- Jóban, rosszban, barátságban
- Nincs pletyka

➤ Nincs lopás

A felvezetés után a következő gyakorlatra jelöltük ki a párokat, figyelve az előző napi észrevételekre. Azt kértem a pároktól, hogy tartózkodjanak együtt és sétáljunk ki a közeli parkba.

Vakvezetés

Párok

1. Lány Társ csoportvezető- S. H. (17 éves lány)
2. Fiú Társ csoportvezető - F. P. (17 éves fiú)
3. Fiú Autentikus segítő- T. B. (16 éves fiú)
4. D. R. (20 éves lány)-C. M. (17 éves fiú)
5. R. A. (20 éves lány) –K. B. (18 éves fiú)
6. G. Zs. (15 éves fiú)-P. K. (23 éves lány)
7. L. L. (15 éves lány)- N. Cs. (18 éves lány)
8. Z. M. (17 éves lány) -J. R. (16 éves lány)

Párok visszajelzései

1. Mind a ketten azt nyilatkozták, hogy vezetni jó volt. Egyébként tetszett a játék. Sikerült a gyakorlat alatt csukva tartani a szemünket.
2. Mind a ketten azt nyilatkozták, hogy szerintük jobban vezetett a másik. (Ez azért fontos, mert a F. P. (17 éves fiú) egy makacs, az elmondása szerint és büszke.) Részletesen felsoroltak egymásnak mindent.
3. T. B. (16 éves fiú) egy csupa jó fej. Ezt Fiú Autentikus segítő nyilatkozta. Teljesen mertem bízni T. B. (16 éves fiú)ban. Sokat segített, bíztam benne. T. B. (16 éves fiú)nak is tetszett a gyakorlat, mindenről tudott.
4. Elejében mind a ketten hülyéskedtek, majd rá jöttek arra, hogy komolyan szeretnék venni. D. R. (20 éves lány) volt először az, aki vezetett, ami nem sikerült olyan jól. C. M. (17 éves fiú) azt mutatta meg, hogy ha komolyan veszik a játékot, akkor jobban sikerülhet a gyakorlat. Amit mind a ketten megtapasztalhattak.
5. Jó volt, sikerült a gyakorlat. L. L. (15 éves lány) elmondása szerint, ő egyáltalán nem bízott meg a K. B. (18 éves fiú)ban, de ő számára nagy biztonságot tudott adni, így a gyakorlat végéig csukva tudta tartani a szemét. K. B. (18 éves fiú) teljesen rá hagyta magát L. L. (15 éves lány)ra. Tetszett nekik a gyakorlat.
6. Sikerült minden. Nagyon jó volt. Vakon bíztak egymásba és ügyesen irányították egymást.
7. Sikerült minden. Nagyon jó volt. Vakon bíztak egymásba és ügyesen irányították egymást.
8. Sikerült minden. Nagyon jó volt. Vakon bíztak egymásba és ügyesen irányították egymást.

Ezt követte a bizalom gyakorlatok

Szinte minden párosnak sikerült a gyakorlatokat megcsinálni. A L. L. (15 éves lány) illetve a K. B. (18 éves fiú) párosnak nem jött össze a gyakorlat. L. L. (15 éves lány) kipróbálta velem és kisebb nehézséggel meg tudta csinálni a gyakorlatot.

Bizalomharang

A csoport létszám miatt két csoportra osztottuk őket. Többen be mertek állni a körbe. Az elején nem merték elengedni magukat, majd ezt követően több mindenkinek sikerült megcsinálnia a gyakorlatot. Ami nagy élmény volt számukra.

A gyakorlat után felkeresett L. L. (15 éves lány) és azt kérte tőlem, hogy az utolsó alkalommal csináljuk meg újra a bizalom gyakorlatokat.

Bizalommal kapcsolatos negatív/pozitív élményeink megosztása

Név	Negatív fénykép	Visszarakta	Nemrakta v.	Pozitív fénykép	Visszarakta	Nemrakta v.	Érzés visszajelzés <i>Hogyan kezeled a mindennapjaidban a csalódást, és van-e olyan ember az életedben, akire támaszkodhatsz, számíthatsz?</i>	Gesztikuláció- mimika
K. B. (18 éves fiú)	Lányban csalódtam, nagyon szerettem, de még mindig szeretem. Csalódtam benne.	+		Van egy lány akiben bízok és mindent megbeszélék vele.		+	Jól éreztem magam. Jó volt erről beszélni.	K. B. (18 éves fiú) nagyon izgult, amikor beszélnie kellett. Nagyon zavart volt. Folyamatosan L. L. től várt visszajelzést.
L. L. (15 éves lány)	Összevesztem nagyon csúnyán a nővéremmel. Folyamatosan verekedtem vele. Ez nagyon rossz volt.	+		Amikor a nővérem egy felmosó vödör mellett várt és attól féltem, hogy a nővéremmel nem fogok tudni semmit megbeszélni. Sikertült mindent elmondani neki, megbízott bennem.		+	Nővéremre tudok támaszkodni. Ővele megbeszélhetek most már mindent.	Csendes volt és zavart. Nagyon figyelt a többiekre.
J. R. (16 éves lány)	Mostohaapám beadott az intézetbe, anya halála után.		+	Van egy barátom, akiben megbízok, rá tudok támaszkodni.		+	Roszs volt a fényképről beszélni, illetve nevelőapámról. A barátaimra tudok támaszkodni. Az jó volt, hogy végre beszélhettem erről a rossz élményről. Eddig nem sok mindenkinek meséltem el.	A negatív fényképnél elsírta magát, így ki kellett vele sétálni. A visszaérkezése után, megnyugvás látszódott rajta.
S. H. (17 éves lány)	Az apámmal konfliktusom volt, és úgy döntött, hogy bead az intézetbe.	+		Mostani barátom, aki pár évvel idősebb nálam. Vele sok mindent meg tudok beszélni.		+	Jó volt, és a barátomra tudok támaszkodni, ha valami baj van. Jól vagyok.	S. H. (17 éves lány) a játék során nagyon zavart volt, inkább lefele nézett, és nem a társaira. Ő inkább csak megfigyelő volt.
G. Zs. (15 éves)	Anya halála. Amikor apám egy hónap után szólt,	+		Nővéremmel együtt táboroztunk.		+	A nővéremre támaszkodhatok. Tetszett a játék. A	G. Zs. (15 éves fiú) a pulóvert a

fiú)	hogyan meghalt az édesanyám.			Nagyon ritkán találkoztunk, de most már mindent megbeszélünk.			csalódásomat úgy kezelem, hogy megbeszéltem a nővéremmel.	szájára húzva, úgy nevetet vagy nézett mindenre.
Z. M. (17 éves lány)	Az anyám megígérte, hogy nem fogok bekerülni, nem fog beadni a zaciba. Másnap megjöttek a rendőrök és a gyámügyesek.	+		Van egy nevelőm, akivel mindent meg tudok beszélni és nem adja tovább.		+	Tetszett a játék. Én a csalódásomat legtöbbször magamban tartom, vagy a nevelőmmel beszélem meg.	Nagyon figyelt. J. R. (16 éves lány) mellette ült, nagyon empatikus volt.
P. K. (23 éves lány)	Bekerültem és az íróasztalnál ülő titkárnőnek mindent elmeséltem, majd az igazgatótól, mindent szó szerint visszahallottam.	+		Szeretnek a jelenlegi iskolában. Számítanak rám a barátok, és van ott egy lelki társam.	+		Tetszett a játék. A csalódásaimat én mindenféleképpen megbeszéltem valakivel.	Nyitott volt.
R. A. (20 éves lány)	Régi fénykép. Anyukám megígérte, hogy értem jön. Nem jött értem holott megígérte. Én olyan 3 éves lehettem.		+	A barátom öngyilkos akart lenni, én ezt elmondtam egy másik barátomnak, aki nem adta tovább.		+	Mindig megbeszéltem a problémáimat a barátommal, a nevelőmmel illetve a családommal.	Nagyon figyelt. Az elején halkán beszélt, majd egy kis segítséggel bátorságot vett és határozottabb volt.
D. R. (20 éves lány)	Átkerültem egy másik otthonba, hol senki nem állt ki mellettem, amikor megbeszélés volt.		+	Barátnőm, akivel mindent megbeszélhetek.		+	Nem bízom senkiben, van amikor magamban tartom, de van amikor fontos, hogy megbeszéljem valakivel.	Folyamatosan a barátját, F. P. (17 éves fiút) figyelte. Gyakran grimaszokat vágott mások észrevételeire.
N. Cs. (18 éves lány)	Újraélesztették a mentőben az öcsémet. A tesóm már rég tudta, hogy nagyon beteg és erről nem szólt nekem semmit.		+	Barátom, akivel 3 éve együtt vagyunk és mindent megbeszélhetünk.		+	Magamban tartom, ha valami gáz van, csak a pasimmal beszélek meg mindent. Nem volt jó a játék, mert nem szoktam erről beszélni.	Lefele nézett és kerülte a szemkontaktust.
F. P. (17 éves fiú)	Volt egy némettanár nőm, aki nagyon szeretett, feljárt hozzám, segített tanulni, majd átcseszte az agyamat.		+	Kerek fénykép. A barátaimmal vagyok rajta. Rájuk támaszkodhatok.		+	Nem értettem, hogy miért kellett először a képet bemutatni, majd a történetet elmondani. Amúgy van amikor megbeszéltem valakivel, vagy nem.	Előre dőlve hallgatta a többiekét. D. R. (20 éves lány) tekintetétől nehezen tudott szabadulni.
C. M. (17 éves lány)	Egy nagyon jó barát elvesztése. A		+	Sok-sok baráttal együtt bulizunk.		+	Tetszett a játék, kicsit rossz volt a	Addig míg T. B. (16

éves fiú)	mentőautó későn ért oda. Sajnos én sem voltam ott. Magamra haragszom.						barátomról mesélni.	éves fiú) bent volt, rá figyelt, majd a T. B. (16 éves fiú) távozása után jobban figyelt. A szemével folyamatosan körözött. Az egész játék alatt dobogott a lábával.
T. B. (16 éves fiú)	A két nap alatt, külön-külön sétálgatva igyekeztünk vele a csoportnormát elfogadtatni. Ebben a játékban már demoralizálta a többiekét illetve csúnyán ki is nevette a többiekét. Így arra kértem T. B. (16 éves fiú)t, hagyja el a csoportot.							
Lány Társasoportvezető	Oszt. Társ aki a hátam mögött kibeszélt.		+	Terhes volt a lány, én észrevettem, majd rá fogták, hogy pletykálok, de a végén ki derült, hogy igaz.		+	Jó volt. Jó volt a rosszról is beszélni. Én a barátaimra támaszkodom, ha csalódás ér.	Figyelt
Fiú Autentikus segítő	Oszt.főnöknek elmondtam, hogy anyám öngyilkos lett és ezért nem megyek suliba, aki elmondta a többieknek.		+	Volt egy edzőm, akire támaszkodni tudtam. Sokat követelt, ezért haragudtam rá, de jólesett amikor beszélgettünk.		+	Annak idején én a csalódásaimat magamba fojtottam, de van egy nevelőm illetve barátom akivel mindent megbeszélék.	Figyelt, észre vehetőek voltak a feszült pillanatok is.
Fiú Társasoportvezető	Tesómmal 8 éve összevesztünk, az édes apukánk halála után.		+	Jó barátok, akiknek a java állami gondozott.		+	Jól éreztem magam a játékban. A csalódásaimat én is megbeszélésem valakivel, de van amikor odamegyek és megbeszéljük egymással.	Figyelt
Csoportvezető	Az iskolában az osztályfőnök nem állt ki mellettem, amikor rám fogták, hogy elloptam az oszt.pénzt.		+	Amikor a gimiben be választottak oszt. Bizalminak.		+	Jól éreztem magam a játékban. A csalódásaimat én is megbeszélésem valakivel, de van amikor odamegyek és megbeszéljük egymással.	Figyelt

Nehezen találtak pozitív fényképet. Amikor a negatív fényképet keresték, sokkal hamarabb megtalálták. Nehezen beszélnek. Sikerült nekik azt a közösen meghatározott normát elsajátítani, hogy meghallgatjuk egymást.

Zárás

Megerősítő pajzs

Míg én elbúcsúztam a csoporttól, addig a csoporttagok egymás vállára rakták a kezüket. Nagyon szép látvány volt.

Mit viszel haza?

➤ Fiú Autentikus segítő	Bizalmat
➤ C. M. (17 éves fiú)	Élményt
➤ P. K. (23 éves lány)	Élmény, bizalom és mélyebb megismerést
➤ Fiú Társesportvezető	Csoport bizalom, csoport mélyebb megismerése
➤ K. B. (18 éves fiú)	Nyitottság, önbizalmat
➤ S. H. (17 éves lány)	Elfogadást
➤ T. L. L. (15 éves lány)	Csoport élményt
➤ R. A. (20 éves lány)	Nyitottság és a bizalmat
➤ D. R. (20 éves lány)	Bizalmat
➤ Cs.D. R. (20 éves lány)	Élményt,
➤ G. Zs. (15 éves fiú)	Bizalom, meghallgatást
➤ Csoportvezető	élményt, bizalmat, nyitottságot amit tőletek kaptam.
➤ N. Cs. (18 éves lány)	Sok mindent
➤ F. P. (17 éves fiú)	Bizalmat
➤ J. R. (16 éves lány)	Jó élményt, bizalmat
➤ Z. M. (17 éves lány)	Jó élményt, bizalmat, odafigyelést

6.2 Interperszonális kapcsolatok

Anonimizált jegyzőkönyv-kivonatok az INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK alappillérehez

6.2 Interperszonális kapcsolatok

Anonimizált jegyzőkönyv-kivonat az INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK alappilléhez

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

I. csoport/2. alkalom

2006.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Autentikus segítő

2006.- 1. nap

Gyerekek érkezése

Megérkező kör

Kivel mi történt az elmúlt időszakban. Célja: megérkezés, egymáshangolódás, valamint indirekt információgyűjtés a csoporttagok állapotára vonatkozóan.

Új csoporttag bemutatása, aki az első alkalommal nem tudott jönni, mert beteg volt. K. M. barátnője. Csoportszabályok ismertetése- már a csoporttagok mondták el neki.

Majd: Közös játékok, pótvacsora, fürdés, fekvés, esti mese

2006. -2. nap

Gubancoló- bogozódós játék

Többen ismerték a csoporttagok közül, mindig nagy örömmel játsszák ezt.

Közös polip

Körben állva mindenki középre nyújtotta a kezét és összekulcsolták azokat. Szavak nélkül egy személy irányításával, akinek a kijelölése is szemkontaktussal történt elejében a csoportvezető részéről- az egész csoport egyként hullámzott, guggolt, forgott. Többen is kipróbálták az irányító szerepét. A csoport minden irányítót követett.

Feedback: Jó volt a játék. Furcsa volt, hogy nem lehetett beszélni, mert így sokkal jobban- „igaziból”- kellett figyelni egymásra. Nagyon jó érzés volt az irányítónak, hogy követte őt a csoport.

Álmaink közössége

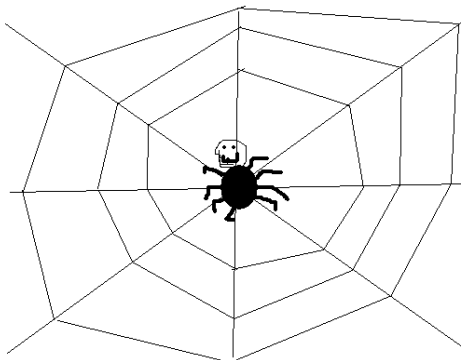
3 kiscsoportban dolgoztak a csoporttagok a felvezetés után. Cél: a csoporttagok számára ideális közösség összetevőinek megfogalmazása. (Hogyan építené fel az ideális közösséget? Mit tenne, hogy működőképes legyen?)

I. csoport	II. csoport	III. csoport
Baráti jó <u>ÖSSZHANG</u> <ul style="list-style-type: none">EgyetértésVezető egyéniség (ez az a személy, aki példamutató, igazságos, jószívű, becsületes, egyenrangúan kezeli a feleket)Elfogadottság <u>BIZALOM</u> <ul style="list-style-type: none">A feltétlen ráhagyatkozásŐszinteség	<ul style="list-style-type: none">idegen emberekkel kapcsolatteremtésösszhangbizalomSzeretetCsoporttitok <u>Működőképes legyen:</u> <ul style="list-style-type: none">Társas, nyitott emberek	Mi magunk kezdjük a kapcsolatépítést! Valakinek el kell kezdeni, h minél többen legyünk. (Ez olyan, mint a hit.) Kapcsolatteremtéshez: <ul style="list-style-type: none">Nyitottság= Vidámság=Ismeretség= haverok= szerelem= igaz barát!Szórakoztatónak kell

<ul style="list-style-type: none"> • kompromisszum <p>ÖSSZETARTÁS</p> <ul style="list-style-type: none"> • egymásra való odafigyelés • kiállás a másikért • pozitív, közös élmények • közös cél • véleménymegosztás • tapasztalatsere <p>SZIMPÁTIA Közös élmény, kommunikáció, feltétlen összehangulás- (összehangolódás?) A készített rajzon: Nyugalom, természet, sokszínűség, keménység (belső tartás), megnyugtató, elfogadottság</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Magam visszafogása: <u>önfegyelem</u> • Ne legyen hazugság, átverés • Odafigyelés • Elfogadás • Egymás megismerése • Segítőkészség • Bátorítás • Ösztönzés (megnyilvánulása) 	<p>lenned → így a többség felfigyel rád- el is fogad.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Áhítatott készség kell • Őszintének kell lenned akár a baráti, akár a párkapcsolatodban • Bizalom és őszinteség nélkül nem fog menni semmilyen kapcsolat • Minden kapcsolathoz 2 ember kell.
--	---	---

Pókháló

Pókháló játék – kapcsolatrendszer felvázolása. A legbelső vonalra a legfontosabb személyek kerülnek, a kintebbi vonalakra azok a személyek, akik pozitív, vagy negatív szempontból, de mindenképpen fontos szerepet töltenek be életünkben.

<u>NÉV</u>	<u>BELSO VONAL</u> (aki a legközelebb áll hozzá)	<u>KÖZÉPSŐ VONAL</u>	<u>KÜLSŐ VONAL</u>	<u>LEGKÜLSŐ VONAL</u>
N. Z. (17 éves fiú)	testvérei	igazgató, nevelők, gyülekezeti tagok	Tanár Intézetis társ	Osztálytársaim és a legeslegszelebb vonalra nyilazva: apám, anyám
B. I. (19 éves fiú)	Nevelőm és felesége	barátok	Nevelők, Igazgató	fater
K. M. (20 éves fiú)	Szerelmem	Csoportvezető	család	barátaim
Lány autentikus segítő	Barátnő; Tünde néni; Józsi, ÁGOTA, barát; bátyám: Miklós	Csoportvezető, nevelő, Anyu	barátnő, apu, osztálytársaim	Nővérem, rokonok
Z. B. (20 éves fiú)	ÉN	nőm	barátaim	A lap legszelebb: nevelő
Facilitátor	a felesége	Apu, anyu; öccse; nagyi	Bérmakeresztanya; ágótások, ...i ágótások	cserkészek, politikusok, rokonok
N. M. (15 éves lány)	Húgom	Házban lévő gyerekek, anyukám, barátom, unokatesóm	igazgató, nevelőim	Még kintebb: osztálytársaim Leges legkivül: mostoha” apám”)

T. K. (23 éves fiú)	Az ÚR	Tesóm, baráti köröm,	Együttes, ÁGOTA, (nevelő)	Haverok, szüleim, rosszakarók, aki akadály az életben, akikkel rosszban vagyok, Sátán
C. S. (15 éves lány)	Testvéreim,	Gyereketthoni társai	Osztálytársai	Tanárok, nevelők
K. I. (17 éves lány)	Igazgató, nevelő	Apu, barátnő	nevelőim	
L. É. (17 éves lány)	Anyu, barátom	Igazgató, nevelő	Nevelők, apám	
Társ csoportvezető	Család, ÁGOTA	Nagy család, barátaim	Munkahelyi vezetőim,	politikusok
Fiú autentikus segítő	Gyerekek és az élettársam	Volt nevelőanyám, ő pártolt az életben. Egy barát, mert ő is értelmet adott az életemnek	Barátnő, ő nagyon jó barátom és mindig jókedvre tud deríteni.	Ezek már rosszak: Volt főbérlem, aki állandóan szekált; anyósom, aki lenézett, hogy roma vagyok.

Kapcsolati játék- A Mi szigetünk

Cél: csoporton belüli kapcsolatok felderítése, diagnosztizálása

NÉV	SZEREPEK (választott szigetlakó,- alkotó)	KONTAKTUSOK	VALÓSÁG KAPCSOLAT	ÉRZÉS VISSZAJELZÉS
N. Z. (17 éves fiú)	elefánt	Elhúzódott tőle a fiatal fa, meg a fa, mert attól féltek, h eltapossa őket, meg leeszi a hajtásait. A 2 pálmafa azt mondta, h őket nem zavarja. Abban egyezett meg mindenkivel, h a sziget azon részén marad, amit a szigeten átívelő folyó leválasztott, és csak a 2 pálmafa tartózkodik ott.	Nagy és erős, mindenén át tud kelni, vastag a bőre, ami megvédi.	Kicsit rossz volt, hogy azt gondolták, letapossa őket, de egyébként nagyon jól érezte magát.
B. I. (19 éves fiú)	Cölöpház markoló géppel	Sziget legszélén áll, menedéket nyújtva az eső elől a madárnak és a barangoló állatoknak.	Hasznos szeretett volna lenni.	Jó volt.
K. M. (20 éves fiú)	Hatalmas hegység	Ráköltözött a tűz, h jelzőfény is lehessen, színpompás madárnak is menedéket nyújt. A sziget túlsó végéből költözött új helyére, hogy a sziget minden lakóját óvni tudja.	Hatalmas, erős, szilárd, aki mindenkit véd!	Jó érzés látni, hogy a végére mindenki hogy megtalálta a helyét. Rossz volt a költöztetés egy kicsit, de nagyon jól érezte magát.
Lány autentikus segítő	Tiszta vízű forrás	A folyó eredőpontja. Ez a forrás oltja mindenki szomját a szigeten, táplálja a növényeket.	Tiszta, nélkülözhetetlen, mindenki számára hasznos.	Nagyon jó volt. Főleg az, hogy mindent meg lehetett beszélni.
Z. B. (20 éves fiú)	pálmafa	Másik pálmafa és elefánt	elhatárolódás	Jó volt

facilitátor	máglya	A hegyen lakik, jelzőtüzként is funkcionál. Mutatja a szigetlakóknak az utat, meleget ad. A színpompás madarat is melengeti, a gorillát is. A hegygel együtt költözött.	Jelzőfény, biztonságadás, fáklyaként mutatni az utat	Nagyon jó volt a játék.
N. M. (15 éves lány)	Egész szigetet behálózó folyó	Mindenkivel kapcsolatba került, táplálja a fákat, a gyümölcsöst. Mindenki helyzete az ő elhelyezkedésétől függött.	Tiszta, nélkülözhetetlen, mindenkivel kapcsolatba kerül. Hasznos, értékes.	Jó érzés volt, h mindenkinék tudtam adni.
T. K. (23 éves fiú)	Színpompás madár	A hegygel és tűzzel kontaktolt. Mindkettő védelmet ígért neki. Csakúgy, mint a cölöpház.	Szép és szabad. Mindent lát felülről.	Jó érzés volt, hogy védett a hegy is, meg a ház is, de nem kértek cserébe semmit, hanem szabad voltam. Nagyon jó volt a játék.
C. S. (15 éves lány)	fa	Léte a folyó lététől függ, vele szoros kapcsolatban. Az elefánttól félt.	Egyszerű, természetes, beolvad.	Jól éreztem magam.
K. I. (17 éves lány)	Nagy, erős gorilla	A folyó közelében rendezkedett be, nem túl messze a cölöpháztól. A gyümölcsös kert odaköltözött hozzá.	Nagy, erős, félelmetes, hogy meg tudja óvni a családját, ha bántani akarják.	Jó volt a játék, jól éreztem magam.
L. É. (17 éves lány)	Vékony ágú fiatal fa	Egyenlő távolságra a folyótól és a forrásponttól, hogy jól el legyen látva tápanyaggal, éltető elemmel.	Gyenge, vékonyágú, ki van szolgáltatva az éltető elemeknek.	Jól éreztem magam.
Társcsoport vezető	Gyümölcsös kert	A gorillával kapcsolódik szoroson, hogy legyen mit ennie mindig. A kisebb fák is a közelébe költöztek. A folyó partján van, hogy neki is legyen tápláléka. A sziget egyik oldalát védi dús lombjaival.	Enni ad, óv, véd, gondoskodik.	Jó volt látni a kompromisszu m- készséget, hogy mindenkinék VAN helye a szigeten. Nagyon jól érezte magát a játékban.
Fiú autentikus segítő	Erdő mezei virágos tisztással	a csoport költöztette át eredeti helyéről, mert nagyon félt a folyótól, hogy az majd előnti, kimossa. Olyannyira, hogy tápanyagról sem gondoskodott magának. Elefánttól nem félt, nyugodtan jöhet- mehet benne.	Erős fák, melyek óvnak. Szépség. Magára nem gondol.	Nagyon jól érezte magát a játékban.
Csoportvezet ő	Szivárványos pálmafa	Másik pálmafa, elefánt, folyó. A folyó által elválasztott területen	Szívós, erős, színes, védelmet, társaságot nyújt. Mer önmaga lenni.	Nagyon jó volt a játék. Jól érezte magát.

		maradtak.		Örül, hogy sikerült mindenki helyét megtalálni.
--	--	-----------	--	---

Filmvetítés: Egy kosaras naplója

Egy fiatal fiú kapcsolatrendszerét követhetjük végig, valamint azt, hogy a droggal való kapcsolatának elmélyülése hogyan befolyásolja az addig biztonságot nyújtó kapcsolatrendszerét. A film elég naturisztikus elemek használatával végez prevenciót is a droghasználat ellen.

A csoporttagoknak nagyon tetszett a film. Kiértékeléskor felismerték azokat a pontokat, ahol dönthetett volna másképp. Felismerték a kapcsolati válságokat is, melyek a főszereplő kapcsolataiban bekövetkeztek.

Zárás és értékelés

A csoporttagok jól érezték magukat és várakozással tekintenek a következő találkozás elé, melynek témáját is ismertette a team.

II. csoport/ 2. alkalom

2006.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

2 Autentikus segítő

2006- 1. nap

Csoport kezdése, Megérkező kör-kivel mi történt. Célja: megérkezés, egymásrahangelődés

Majd:

- Hétfégi program
- Mi a célja a találkozásoknak
- Csoport szabályok fel elevenítése (bizalom, tiszteletadás a másik felé, pontos idő betartás, tolerancia, stb..)

Probléma megoldó gyakorlat

Ráhangelés: A csoportvezető megkérte a csoporttagokat, gondolják végig kapcsolataikat, és hogy ezekben a kapcsolataikban hogyan kezelik a konfliktusaikat. Majd 3 kisebb csoportot alakított ki és arra kérte a csoport tagjait, hogy idézzék fel kisebb csoportokban a jelenlegi konfliktusaikat.

1.csoport	2. csoport	3. csoport
C. Zs. (15 éves fiú) Nevelőkkel való konfliktus 6 szavazat	S. D. (18 éves fiú) Bizalom a nevelővel 10 szavazat	P. I. (18 éves fiú) Bórszín 7 szavazat Rendőri brutalitás 9 szavazat
S. D. (26 éves lány) Szülőkkel való konfliktus 8 szavazat	D. K. (17 éves fiú) Kapcsolat fenntartás a nevelővel 11 szavazat	R. S. (17 éves fiú) Problémám a nevelőmmel 8 szavazat Életem megváltozott 2 szavazat
R. M. (17 éves fiú) Főnökkel való konfliktus 5 szavazat	K. R. (22 éves lány) Barátokkal való konfliktus 10 szavazat	L. T. (16 éves fiú) Gyerekekkel való konfliktus 7 szavazat
S. D. (18 éves fiú) Szülőkkel való konfliktus 3 szavazat		

2. A probléma kiválasztása

3. A probléma konkretizálása és a szükséges információ begyűjtése

D. K. (17 éves fiú): Két hete idekerült egy fiatal lány, aki velünk dolgozik, Lili néninek hívják. Mindig kiabál nem tud főzni és nem lehet vele semmit megbeszélni. Ha egy percet kések akkor is ordít és mindent ír a füzetbe. (A többi fiúk bólogatással helyeselték D. K. (17 éves fiú) észrevételét). Csoportvezető megkérdezte a csoport többi tagját, hogy mindenki számára elképzelhető a szituáció.

4. A játéktér kiválasztása- Csoportvezető két széket középre helyezett. Az egyik széknél azt mondta, hogy itt mi most Lili néni vagyunk és a másik széken csoporttársunk, D. K. „bőrébe” kell, belebújunk.

Kapcsolódások	Kapcsolódás	Lehetséges megoldás
Lili néni	D. K. (17 éves fiú)	
D. K.	Csoportvezető	Igyekezett nyugodt lenni
Társ csoportvezető	R. S. (17 éves fiú)	Mindent megmagyarázott
S. D. (26 éves lány)	Fiú autentikus segítő	Nyugodt és higgadt maradt
L. T. (16 éves fiú)	S. D. (18 éves fiú)	Lili nénit még jobban felidegesítette
C. Zs. (15 éves fiú)	S. D. (26 éves lány)	

Kiértékelés:

Milyen érzés volt mások szerepébe belebújni és sikerült-e megoldást találni a jelenlegi konfliktusra?

D. K.: Fiú autentikus segítő nyújtott nekem a legtöbb segítséget. Nagyon nyugodt volt, S. D. nem tudott vele ordibálni.

S. D.: Nem szeretek veszekedni a nevelőkkel. Nem volt jó Lili néni bőrébe bújni.

C. Zs. (15 éves fiú): Jó volt Lili néninek lenni.

S. D. (26 éves lány) nagyon nyugodtan és higgadtan állt „Lili” nénival szemben és hallgatta ahogyan „Lili néni” hangosan ráförmed. Egyik megoldás volt a csoport számára, hisz a nyugodtságnak köszönhetően a mérges Lili néni nem tudott válaszolni.

Közös polip

Cél: egymásfigyelés, közösségépítés. A résztvevők körben álltak majd az egyik kezüket középre helyezték. A feladat, hogy minden jel és beszéd nélkül egy adott jelre valakinek irányítani kellett bármilyen irányban a kéztömeget. Sajnos ez a gyakorlat nem sikerült.

Kapcsolati játék - A mi szigetünk

Név	Szerep <i>Választott szimbólum</i>	Találkozások	Valóságkapcsolat	Érzésvisszajelzés
Fiú autentikus segítő	Erdő	Félt a keresztes póktól, de befogadta.	Befogadja az állatokat	Jól érezte magát.
S. D. (26 éves lány)	Tó	Nem volt	Igyanak belőle	Jól érezte magát.
Társ csoportvezető	Sas	Félt a vulkántól, de ez már nagyon régi, így nem fog kitörni.	Védő szándékkal	Jól érezte magát.
Csoportvezető	Párduc	A tigrissel aki félt tőle, de megnyugtatta, hogy ő nem bánt.	Bárhova tud menni, szabad	Jól érezte magát.
S. D. (18 éves fiú)	Skorpió	Ő is a peremen szeretett volna maradni.	Ha kell akkor támadok.	Jól érezte magát.
R. S. (17 éves fiú)	Fű	A csoport igyekezett behívni, de ő is a sziget peremén maradt.	Magányos (Nem is mozdult el)	Jól érezte magát.
C. Zs. (15 éves fiú)	Kavics	Nem volt.	Őt nem bánthatják és nem tapos rá	Nem volt jó

			senki	
R. M. (17 éves fiú)	Vulkán	Nem volt	Szeret nagy dolog lenni	Jól érezte magát.
K. R. (22 éves lány)	Ház	A vízesés elmossa a házat. Elefánt eltapossa a házat.	Legyen menedéke bármikor	Jól érezte magát.
O. B. (17 éves fiú)	Vízesés	Vulkánnál akart maradni, a többiek kérték, hogy menjen a tó- hoz.		Mindig pakoltak, de jó volt.
L. T. (16 éves fiú)	Elefánt	Nem volt	Nagy és nem bántják	Jól érezte magát.
D. K. (17 éves fiú)	Tigris	Nem volt	Védelem miatt és megél a száraz földön is	Jól érezte magát.
P. I. (18 éves fiú)	Pók	Ő csak hálót fon.	Meg tud bújni	Jól érezte magát.
K. B. (18 éves lány)	Föld	Elfogadta az elefántot és a skorpiót is hívta magához.	A termékenység miatt	Jól érezte magát.

Roma blokk

Cigányok eredetéről beszéltünk. Fiú autentikus segítő a Vrána mámi c. könyvből egy nagyon érdekes mesét olvasott fel. Az első alkalommal arról beszélgettünk, hogy honnan származnak a cigányok, most igyekeztünk az identitás tudatukat növelni. Többen arról beszéltek, hogy vannak olyan cigányok, akik miatt szégyenkezni kell, de olyanok is vannak, akik arra törekednek, hogy bizonyítsanak a társadalom tagjai felé. Egy nagyon jó hangulatú vita alakult ki. Jól érezték magukat. Többen jelezték, hogy vasárnap nem tudnak jönni, illetve más dolguk van. Így arra a következtetésre jutottunk, hogy a következő alkalommal egy napra érkezzünk hozzájuk.

2006.- 2. nap

Filmnézés és annak kiértékelés

Film címe: Egy kosaras naplója- Bár nagyon kemény film, mégis tetszett nekik, hisz a valóságról szól, nem szépíti a nehézségeket. Hasznos volt és nagyon jó választás volt ezt a filmet nézni.

A hétfővel kapcsolatban: A gyerekek nagyon nagy szeretettel vártak minket. Ezen a hétfőn nagyon sok idő azzal telt el, hogy figyelmeztessünk. Alapvető náluk, hogy a mondanivalójukban minden 2. szó valami csúnya legyen. Azt gondolhatnánk, hogy egy nagyon jó közösségről van szó, hisz a nap 24 órájából legalább 10 órát egy légkörben töltenek. Nagyon csúnyán tudják egymást bántani. Úgyszintén nehezítette a hétfőt az is, hogy az általuk nem kedvelt Lili néni dolgozott velük. A megígért 12.00 – ás ebéd 14.00-kor kezdődött. Mi azon voltunk, hogy nyugtassuk a gyerekeket. A nemtetszésüket gyakran hangosan fejezték ki felénk, illetve Lili néni felé.

III. csoport/2. alkalom

2006.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Autentikus segítő

Facilitátor

Szerepjáték- 3 kiscsoportban .TÉMA: Mikor valakiben csalódtam...

K. O. (13 éves lány) problémája: anyukája megígérte, hogy pár héten belül kiveszi az intézetből, de nem jött azóta sem érte (2 éve van már bent).

Szereplők: Anyuka = K. O. (13 éves lány), Lány = K. Á. (13 éves lány), Gyámügyis = N. L. (14 éves fiú), Mesélő = Társ csoportvezető

Eljátszották a jelenetet, amikor az anya már nem bírta a lányával és ezért beadta az intézetbe, azt ígérve, hogy egy hónapon belül kihozza, utána a mesélő mondta el, hogy eltelt 2 év és még mindig nem történt semmi változás.

Nézők tanácsai: Anya kérjen segítséget a gyerekeveléshez

Lány ne csavarogjon

Gyámügyis segítsen kommunikálni az anyának a lányával

Az anya tartsa meg az ígéretét

Továbbjátás: anya segítséget kért a gyámügyistől, hogy rendezzék a lányával a kapcsolatukat

Szerepkivételnél: K. O. (13 éves lány) már szerepen kívül felajánlotta a szerepbeli lánynak, hogy segít neki rendezni az anyával való kapcsolatát.

Szerepjáték: F. Zs. (15 éves lány) problémája: csalódott a barátjában, mert nem járt már vele miután bekerült az intézetbe, s emiatt anyukájára is haragszik, mert ő tiltotta a fiútól

Szereplők: Anyuka = R. A. (14 éves lány), Lány = B. M. (13 éves lány), Fiú = F. Zs. (15 éves lány), Mesélő = B. K. (15 éves fiú)

Eljátszották azt, ahogyan az anya próbálja szétválasztani a lányát a fiútól, majd a második jelenetben azt, hogy a fiú nem kereste a lányt, miután bekerült az intézetbe

Nézők tanácsai: a fiú legyen erősebb és kitartóbb

A lány küzdjön a fiúért

A lány rendezze az anyjával a kapcsolatát

Az anya segítsem a lánynak

A lány felejtse el a fiút, mert sokkal értékesebb, mint a fiú

Továbbjátás: D. E. (13 éves lány) beült a fiú szerepébe és megbeszéltek a dolgokat a lánnyal és az anyjával
Társ csoportvezető beült az anya szerepébe és leültek beszélgetni a lánnyal normális

hangnemben

Szerepkivételnél: F. Zs. (15 éves lány) azt tanácsolta a lánynak, hogy ne foglalkozzon a fiúval, és az anyjával próbáljon elnézőbb lenni.

Szerepjáték: D. E. (13 éves lány) problémája: a barátnőjének elmondta, hogy szerinte túl sok feladatot adott a tanár másnapra, aki ezt visszamondta a tanárnak, de úgy, hogy azt is hozzátette, hogy szidta a tanárt

Szereplők: Barátnő = D. E. (13 éves lány), Lány = L. Cs. (14 éves lány), Tanár = H. I. (15 éves fiú), Diák1 = J. K. (15 éves lány), Diák 2 = Facilitátor

Eljátszották a jelenetet, amikor a tanár feladja a házi feladatot és a lány megjegyzést tesz. A második jelenetben a tanár előveszi a lányt, hogy mit mondott róla. A harmadik jelenetben a lány kérdőre vonja a barátnőjét.

Nézők tanácsai: nem voltak, mert a gyerekek már nagyon fáradtak voltak és nem bírtak figyelni.

Továbbjátás: nem volt

Szerepkivételnél: D. E. (13 éves lány) azt tanácsolta a lánynak, hogy válogassa meg jobban a barátait

Beszélgetés a barátságról

Életük egyik legfontosabb „kelléke” a barátság. Vágynak rá, de bizalmi problémákkal küzdenek, így gyakoriak az érdek- barátságok. Ezek azt a célt is szolgálják, hogy legalább ne egyedül legyen az intézetben.

IV. csoport/2. alkalom

2007.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

Közös dolgaink

- (5 perc) A csoportot párokra osztottuk. Minden párnak készítenie kellett egy listát azokról a dolgokról, ami közös bennük.
- (5 perc) Minden pár keresett egy másik párt, és összehasonlította velük a listáját. Készítettek egy új listát azokról a dolgokról, amelyek mindannyiukban közősek. Új dolgokat is hozzáadhattak, ha eszükbe jutott ilyen.

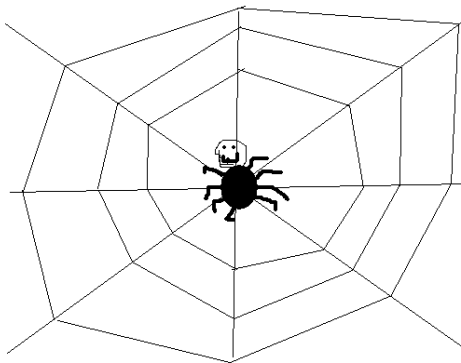
Az egész nagy csoport összeült és a közös dolgok a következők voltak:

- ❖ Szeretünk beszélni, beszélgetni
- ❖ Zene, zenehallgatás
- ❖ Szeretjük a társasági életet
- ❖ Szeretjük az ellenkező nemet
- ❖ Szeretjük a kihívásokat
- ❖ Buli
- ❖ Sport
- ❖ ÁGOTA
- ❖ Munka
- ❖ Fürdés
- ❖ TV- zni
- ❖ Horrorfilmek és vígjátékok
- ❖ DVD- nézés
- ❖ Fagyizni
- ❖ Beszéddel oldjuk meg a konfliktusokat
- ❖ Sült krumpli+ rántott hús
- ❖ Pizza
- ❖ Utazás, kirándulás
- ❖ Rágózni
- ❖ Nevetni
- ❖ NEM szeretjük a mákos tésztát!!! → Megalakítottuk a „Le a mákos tésztával!”- klubot.
- ❖ Kerti parti
- ❖ Állatbarátok vagyunk
- ❖ Nincs gyerekünk

A játékot követően már nagy egység volt a csoportban. Láthatóan jó érzés volt nekik, hogy ilyen sok közös dolog van bennünk.

Pókháló játék

Kapcsolatrendszerünk feltérképezése, megtartó kapcsolatháló tudatosítása

<u>NÉV</u>	<u>BELSŐ VONAL</u> (aki a legközelebb áll hozzá)	<u>KÖZÉPSŐ VONAL</u>	<u>KÜLSŐ VONAL</u>
T. T. (17 éves fiú)	Muter, fater, tesó, tesó, csoporttag	ÁGOTÁSok, főnöke, haverok	rokonok
G. R. (18 éves fiú)	ÁGOTA, nevelő, Csoporttag, Mama	--	Osztálytársak, háztársak
L. N. (17 éves lány)	Testvérei, Anya,	Rokonok, barátja, IGAZI barátok, ÁGOTÁSok	Osztálytársak, ismerősök
K. A. (18 éves lány)	Nevelők, barátja, Niki (csoporttag)	ÁGOTÁSok, szülei, rokonok	osztálytársak
B. E. (18 éves lány)	Anyu, testvéreim, szerelmem,	ÁGOTÁSok, nevelők, Apu,	Osztálytársak, rokonok
Sz. É. (16 éves lány)	Unkatestvéreim, testvéreim, Anyu, barátnők	ÁGOTA, nevelők	Osztálytársak, APU
Facilitátor	Anya, Isten	Mama, Tata	ÁGOTÁS barátok
N. I. (18 éves fiú)	ÁGOTA, tesóm, majdani feleségem	Akikkel együtt élek,	Haverok
Fiú Autentikus segítő	nevelőanyám, ÁGOTA	Barátok, Magyar honvédség	(Negatív kapcsolatok) Igazgatóm a nevelőotthonban
P. L. (17 éves fiú)	Gondviselők , szerelmem, anya, ÁGOTA dolgozói	Nagybátyám, haverok	Unokabátyám felesége, leendő anyósom
Társ csoportvezető	Család, ÁGOTA, bátyám, keresztfiam, szerelmem	mama, unokatesók	Apu

Párkapcsolati adok- kapok

Beszélggettünk a párkapcsolatról általában. Majd következett a feladat:

Mit várunk el egy párkapcsolatban?

Másik papíron azt soroltuk fel, hogy mi magunk mit adunk egy párkapcsolatban.

Majd egymás mellé helyeztük a két papírt és összehasonlítottuk. Hogy amit elvárunk, azt mi magunk megadjuk- e? Megnéztük, hogy a 2 listában mennyi a közös?

REFLEXIÓ:

Nagyon tetszett nekik ez a kis beszélgetés. Eleinte húzódoztak, főleg a fiúk, és egyáltalán nem akartak erről a témáról beszélni. De aztán kérés nélkül osztották meg személyes elvárásaikat. A beszélgetésben- bár a lányok aktívabbak voltak, a fiúk is bekapcsolódtak. Fő problémának azt élik meg, hogyan lehet kiszűrni, hogy kiben lehet megbízni és kiben nem.

Kapcsolati játék- A mi szigetünk

<u>NÉV</u>	<u>SZERE</u> <u>P</u> (választott szigetlakó,-alkotó)	<u>Választás indoka</u>	<u>KONTAKTUSOK</u>	<u>FEEDBACK,</u> <u>VALÓSÁGKAPCSOLAT</u>
T. T. (17 éves fiú)	Barlang	Rögtön ez jutott eszembe. A barlang mindig ott van. Stabilan.	Nem kellett mozdulnia sehová. Mindenki köré gyűlt. A tigrisnek külön napozóparkány volt. Hozzá közeledett a nagy pálmafa, a réti boglárka, a nagy és a kicsi elefánt.	Én ott vagyok stabilan, biztos pont. Mindenki hozzám alkalmazkodik és ez jó érzés.
G. R. (18 éves fiú)	Dzsungel	Minden szigeten kell legyen dzsungel. Meg hogy a csimpánznak legyen hol mászkálnia.	Kicsit kellett arrébb mozdulnia, hogy oldalt az elefánt és a pálmafa elférjen. A csimpánz kerülgette, majd belé ment.	Középpontban vagyok. (sziget közepén helyezkedett el). Jól éreztem magam, jó helyen van benne a majom. Hétköznapokban én adom a normákat.
L. N. (17 éves lány)	Patak forrásponttal, halakkal	Szeretem a vizet és a halakat.	Csimpánz, kicsi elefánt, réti boglárka, kis pálmafa, barlang mellé	Jó érzés volt, hogy a többi szigetlakónak szüksége volt rám. Nagyon szeretem a vizet.
K. A. (18 éves lány)	Kicsi lány elefánt	Kedvenc állatom és mert olyan aranyos	Patak, csimpánz, barlang közelébe	Jó volt a játék. Nagyon szeretem az elefántokat, mert cucci és aranyos.
B. E. (18 éves lány)	Lezúduló vízesés	Mert az olyan szép	Nem kellett mozdulnia	Jól éreztem magam, nagyon szeretem a vizet
Sz. É. (16 éves lány)	Termés nélküli, kicsi pálmafa	Szigetről rögtön ez jutott eszébe	Egyszer jött közelebb mindenkihez	Jól éreztem magam. Nem éreztem magam kívülállónak.
Fiú Autentikus segítő	2 mázsás fehér lány elefánt	Nagydarab, aranyos	Beállt a barlang bejárata elé, tigrisre vinné a hátán. Arrébb kellett mennie, h más is a barlanghoz férhessen.	Nekem jó volt, senkinek nem volt baja velem
Facilitátor	Nagy kókusz pálma, termésel, 2 oldalhajtással	Ez jutott elsőre eszembe	Sziget peremén állt először. Közelebb kéredezkedett a lepkéhez, kis pálmához, vízeséshez, kicsi elefánthoz, de mindenki elment onnan. Akkor a barlang mellé ment, ügyelve h ne vessen árnyékot a tigrisre, aki napozni szeretett volna	Etetni akartam a szigetlakókat, de senkinek nem kellett a kókusz. Szükség legyen rám ott ahol vagyok. Ez nagyon fontos nekem. A végső helyen nagyon jól éreztem magam.
N. I. (18 éves fiú)	Kicsi rózsaszín lepke	Mert az szép, mindenki szereti	Egyszer fordította a fejét a többiek irányába	A lepkét mindenki szereti, én sem bántok senkit, meg fajn a lepke.
Csoportvezető	Vegetáriánus fehér tigris	Fenséges, ragadozó. Nagy tappancsai vannak. Lomhának tűnik, de nem az. Erős.	Barlang, fehér elefánt	Jól éreztem magam. Jó volt a többiek között lenni. Nagyon szeretem a vadmacskákat. Igényem nagy a pihenésre, lustálkodásra, regenerálódásra.

P. L. (17 éves fiú)	Réti boglárka	Barátnőm jutott az eszembe, és neki a kedvenc virága ez.	Patak mellett volt sokáig, aztán a barlang bejárata mellé költözött.	Nagyon jól éreztem magam és nagyon jó volt a barlang bejárata mellett.
Társ csoport vezető	Csimpánz majom	Rögtön ez jutott eszembe, mozgékony, találékony	Dzsungel kerülgette 2 oldalról is. Szeretett volna a patak közelében lenni és a barlang közelében is, de fő mozgatórugó a dzsungel körüli helyzetkedés volt.	Jó volt a játék. Egyszer nagyon rosszul éreztem magam, mikor minden oldalról körül voltam véve és semmi mozgásterem nem volt. Aztán be mertem menni a dzsungelbe és rögtön megnyugodtam. 2 konzekvencia: 1: nem szeretem a bezártságot, vagy csak úgy, ha megvan a szabadság lehetősége. 2: körbekerülöm az evidens, nekem fenn tartott dolgokat, ahelyett h rögtön bemennék.

Záró gyakorlat- MEGERŐSÍTŐ AJÁNDÉK (képzeltbeli)

Minden csoporttag beállt a szoros kör (váll a vállhoz) közepébe és 3 csoporttag mondott neki egy- egy pozitív mondatot. Amit megismert belőle a hétvégén, ami tetszik neki a másikban. Igazi bensőséges hangulat uralkodott. Reflektáltak az előző alkalommal tapasztalt negatívumra is személyek kapcsán. („Most sokkal jobb fej voltál, mint a múltkor!”; „Most bátrabb voltál, köszi, h mertél beszélni, tanultam belőle..”)

V. csoport/2. alkalom

2007.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

A team gyerekek otthonba érkezését követően

Megérkező kör

K. P. (18 éves fiú): otthon volt, nagyon jó volt, csak a sógorával feszült a viszony, nem jönnek ki egymással.

J. É. (18 éves lány): nem történt semmi különös, jól van, várta a csoportot, itt van szerelme is.

F. K. (17 éves lány): semmi nem történt, voltak bulizni, jól van.

P. T. (16 éves fiú): nagyon csúnyán beszélt vele egy nevelő, de amúgy semmi különös nincs. Jó, hogy jöttünk, már várta.

L. S. (21 éves fiú): volt előadása, munkát kapott ...on, reméli fog tudni jönni

G. Cs. (17 éves lány): semmi különös nem történt, sulijól megy. Csókolóztak K. J-vel fogadásból.

R. F. (16 éves fiú): semmi nem történt, szakmai rajzra kell rágyúrnia az isiben, mert az nehezen megy neki

K. J. (17 éves fiú): semmi különös nem történt, sulijól megy. Csókolóztak G. Cs-vel fogadásból, de nem emlékszik semmire

D. L. (17 éves lány): bemutatta a barátját, játszották a játékokat, amiket a múltkor játszottunk és várta, hogy jöjjünk.

Lány Autentikus segítő: már nagyon várta, hogy végre ide érjünk, volt 1 hetes szakmai gyakorlaton a főiskoláról, hajléktalanokkal volt és a kezdeti viszolygása és félelme elmúlt, sőt sikerélménye is van, mert sikerült rávennie egy hajléktalant h költözzön be a szállóra és vegye fel kapcsolatot családjával

Fiú Autentikus segítő: kezdődnek a vizsgák, sokat tanul, nagyon várta h megérkezzünk. Felkérték a színházban, hogy énekeljen. Nagy döntés előtt áll, mert jövő hónapban ki kell költöznie az intézetből, kilép a nagybetűs Életbe... kicsit fél, de próbál bátor lenni

Facilitátor: áttöréseket ért el a munkahelyén, nagyon örül, hogy sokat tanulhat. Ott hagyta a gyógypedagógia szakot, februártól megy szociálpedagógiára. Nagyon várta, hogy itt legyünk.

Csoportvezető: Volt Várad koncerten, nagyon várta, hogy végre jöhessenek, hogy ideérjenek. Sokat dolgozott, kicsit fáradt, de az felpörgeti, hogy itt lehet végre, mert nagyon hiányzott neki a csoport

Közös dolgaink

Először párokban gyűjtötték a közös dolgokat, majd kiscsoportokban, végül nagycsoportban. Minden

összeülésnél csak a mindenkiben közös dolgok kerülhetnek fel az összegző papírra.

KÖZÖS DOLGAINK:

- ZENE
- SPORT
- ALUDNI
- ♥ ÉNEKELNI
- ♥ JÁTSZANI
- ♥ ENNI
- ♥ KIRÁNDULNI
- ♥ HA TISZTA KÖRNYEZET VESZ KÖRÜL
- ŐSZINTESÉG, ŐSZINTÉK VAGYUNK
- ♥ A HÚST, HA NINCS RAJTA HÁJ
- ♥ SAJÁT KÖZÖSSÉGÜNKET
- JÓKEDVŰSÉG

- ♥ HÜLYÉSKEDNI
- ♥ BESZÉLGETNI
- SEGÍTŐKÉSZEK VAGYUNK
- ♥ ÁLLATOKAT
- NEM ÉLÜNK VISSZA A BIZALOMMAL
- NEM HASZNÁLJUK KI A BARÁTAINKAT
- LEGYEN KEVESEBB BARÁTUNK, DE AZ LEGYEN IGAZI
- ♥ FILMET NÉZNI
- ♥ MESÉKET
- SZERETNÉNK RENDES ÉLETET ÉLNI
- ♥ CSOKI
- ♥ BILLIÁRDOZNI, CSOCSÓZNI
- MAKACSONK VAGYUNK
- ♥ SÜLT KRUMPLI
- ELFOGADJUK MAGUNKAT OLYANOKNAK, AMILYENEK VAGYUNK (JÓ TESTALKATÚAK VAGYUNK)
- JÓFEJEK VAGYUNK
- ALAPVETŐEN KEDVESEK VAGYUNK
- ALAPVETŐEN INTELLIGENSEK VAGYUNK
- NEHEZEN NYÍLUNK MEG
- NEHEZEN BESZÉLÜNK MAGUNKRÓL
- ÖSSZETARTÓAK VAGYUNK
- ♥ SZÍNHÁZ
- ♥ IGAZSÁGOSSÁG

Pókháló játék

A feladat: végiggondolva kapcsolatainkat kik azok , akik + vagy – módon, de hatással vannak, voltak az életünkre és közel álltak/állnak hozzánk. Térbeli elhelyezéssel érzékeltetve a kapcsolat milyenségét, mélységét.(Legbelső kör: aki legközelebb áll hozzánk, így haladva kifelé...)

<u>NÉV</u>	<u>BELSŐ VONAL</u> (aki a legközelebb áll hozzá)	<u>KÖZÉPSŐ VONAL</u>	<u>KÜLSŐ VONAL</u>
Lány Autentikus segítő	Mama Tata csop. Tag csop-tag	ÁGOTÁS munkatársak ÁGOTÁS munkatárs volt intézetis társ	volt osztálytárs ÁGOTÁS munkatárs Kémia tanár ÁGOTÁS munkatárs csoport csoporttag udvarlói Első szerelem (-)
K. J. (17 éves fiú)	testvér csop-tag, társa nevelő nevelő gyám társ	csoporttag társ ÁGOTÁS munkatárs testvér társ csoporttag társ	Osztálytárs Apám (-) Anyám Családom (+/-)
Fiú Autentikus segítő	Nevelőszülők szerelem	ÁGOTÁS munkatárs csoporttag ÁGOTÁS munkatárs ÁGOTÁS munkatárs csoporttag ÁGOTÁS munkatárs	sorostárs, fogadott tesó Vér szerinti család: - Nagybátyó (-) Anyja (-) Testvérei (-)
F. K. (17 éves lány)	osztálytárs nővér szerelme	Csoporttagok és ÁGOTÁS munkatársak	Szüleim (+/-)
Facilitátor	barát Anyja, apja, mama, papa barátok	barát fogadott hűg barát fogadott hűg barát fogadott hűg barátok	Csoportvezető ÁGOTÁSok nevelőotthon gyerekei 3 fő

P. T. (16 éves fiú)	Csoporttagok, ÁGOTÁS munkatársak	Csoporttagok, volt gettós társa, aki fogadott bátyja volt, már kikerült	csoporttag
R. F. (16 éves fiú)	volt nevelő nevelők, csoporttársak	oszt társ volt patronáló ÁGOTÁSOK Testvérei Testvérem gyerekei	
J. É. (18 éves lány)	volt nevelők oszt társak barát testvér	Anyukám	I (-) volt nevelő, aki megalázta
L. S. (21 éves fiú)	testvér		nevelő
K. P. (18 éves fiú)	Apám testvér	Anyám Osztályfőnök testvérek	Sógorom (-)
G. Cs. (17 éves lány)	csoporttag	csoporttag	ÁGOTÁS munkatársak Tesó Ica (-)
D. L. (17 éves lány)	nevelő tanár	nevelő csoporttag ÁGOTÁS munkatársak	
Csoportvezető	Családom	ÁGOTÁSOK rokonok	ÁGOTÁS gyerekeim Team

R. F. (16 éves fiú) sírni kezdett, és nem is tudta jó ideig elmondani, mi történt. A csoport érzékenyen és együttérzően reagált. R. F. (16 éves fiú) a csoportvezető mellett ült, aki úgy látta, hogy szép lassan meg fog nyugodni. Tovább haladt a kör a megosztásokkal, a csoportvezető R. F. (16 éves fiú) hátára tett keze biztosította a kapcsolatot és nyugtatást. A végén R. F. (16 éves fiú) is elmondta kik vannak az ő pókhálóján. A szünetben elmondta, hogy 2 ok miatt kezdett el sírni. Az egyik: a testvérei miért nem tettek/ tesznek azért, hogy a legbelső vonalon legyenek? A másik ok pedig, hogy azok a patronáló szülők is felkerültek a pókhálóra, akik a legnagyobb bizalomvesztést okozták neki, mikor nem őt választották, hanem a legjobbnak hitt barátját. Elmondás után megkönnyebbült és könnyes szemmel még egy kicsit, de már mosolyogva csatlakozott a csoportvezetővel együtt a csoporthoz.

A mi szigetünk - kapcsolati játék

NÉV	<u>SZEREPE</u> (választott szigettakó,- alkotó)	<u>VALÓSÁG KAPCSOLAT</u>	<u>KONTAKTUSOK</u>	<u>ÉRZÉS VISSZAJELZÉS</u> (hogyan érezte magát a játékban, hogy esett a többiek hozzáállása, mit kezd a kritikával, segítő tanáccsal általában)	Mimika/ gesztikuláció
R. F. (16 éves fiú)	Bokor (2x2 m)	Táplálék lehessen a többi lakónak	Középre helyezte magát, gyökérrel a tenger felé Tó: édesvízhez közelebb Malacka: gyökerét fordítsa az édesvízhez Hópárdúc: jöjjön közelebb a többiekhez Katicabogár: jöjjön közelebb a közép felé Majmocska : nem engedte neki, hogy belefészkelje magát, hogy rajta legyen.	Szívesen segíték, törődik a környezetével, bármit és bármilyet megoszt. Nem esik neki rosszul, ha megkérlik valamire, nem kritikának tartja.	Nyugodt volt, figyelte a többiek megosztását. A végére elfáradt.

B. Gy. (17 éves lány)	Tenyérményi, hétpettyes katicabogár	Az jutott először eszébe, kicsi és senki nem veszi észre.	Vulkán : legyen nagyobb Gyümölcsös: merjen nagyobb lenni Vízésés: jöjjön közelebb Tó: jöjjön közelebb Hópárduc: ne egyedül legyen a sziget szélén, hanem jöjjön közelebb.	Jólesett neki, hogy bevitték. Tudta, hogy jót akarnak neki, legalábbis reméli. Hallgat szívesen a jó tanácsokra.	Figyelt végig, ideges volt kicsit.
K. J. (17 éves fiú)	2 m magas hópárduc, akinek virág fakad a lába nyomán, amerre jár.	Mert ez különleges, ő pedig szereti a felhajtást, szenzációt.	Kint volt teljesen. Szelíd tigris : ugyan jöjjön már közelebb, ne legyen egyedül. Tó: jöjjön bentebb Gyümölcsös: jöjjön közelebb Bokor: jöjjön közelebb Katicabogár: ne legyen magányos farkas, jöjjön a körünkbe Vulkán: ne lépjen a vulkán tövében növé fűre és ne is közeledjen felé, vagy ha közeledni akar, kérjen engedélyt a rajta ülő sástól.	Magányos farkas, megbeszéli a gondolataival a dolgot. Mindent meg tud oldani maga, olyan nincs, hogy nem. Majd akkor gondolkodik el azon, hogy mi lesz vele, ha segítségre lenne szüksége és teljesen magára marad, mikor már bekövetkezik.	Zavarban volt a feedbackben. Figyelemmel kísérte a játékot. A vulkán elutasító megjegyzésekor kezdődött az idegessége. Igyekezett a színes sas felé, aki barátja.
Fiú Autentikus segítő	Vízésés barlangokkal	Mert az csendes, nyugodt, néha felháborodik.	Katicabogár: végleges helyét rajta találta meg Tó: a vízésés lenyugodott, tápláló része a tó, együtt vannak, összetartoznak. Gumimaci: a vízésés barlangjai nyújtotta biztonság a közelben legyen, ott volt a gumibogyósörp raktárja is az egyik barlangban. Sas: kipróbálta a vízésés tetejét, mint fix helyet, de elment onnan. Visszatért a vulkánhoz. Vulkán, Bokor, Gyümölcsös: négyen a vízéséssel, négy oldalról védjük a sziget közösségét. A vízésés az egyik oldal védője	Szüksége van mások segítségére ahhoz, hogy döntést tudjon hozni, befolyásolható még, nem mindig tudja kiválasztani, mi a neki jó döntés, mert mindig másokkal törődik, nem magával. (Mindig alkalmazkodni szeretne, és megfelelni.)	Figyelt végig, törődő volt. A feedbacknél kicsit szorongott, még mindig kicsit nehéz megszokni a, hogy sokan figyelnek egyszerre rá, de szépen túllendíti magát ezen.
G. Cs. (17 éves lány)	Kis csimpánz majmocskák	Mert az aranyos állat	Gyümölcsös: szoros kapcsolat a majmocskával. Étel és biztonság, élettér Tó: létfeltétel, ivóvíz, parton és vízben játszadozik Bokor: nem engedte neki, hogy felmásson rá, hogy befészkelje magát, pedig nagyon szerette volna a majmocskát	Nem tesz lépést a közösség felé, de elfogadja, ha hívják. Bárkitől elfogadja mindegy hogy ki mondja neki a kritikát. Meg kell próbálnia megtanulni különbséget tenni, hogy ki segítészándékkal, ki ártó szándékkal mondja neki.	Kinevették, zavarba jött. Kedves, figyelmes, nagyon érzékeny. Mikor kinevették, legyűrte zavarát és csak elmondta,

					amit gondolcsak kicsit szűkszavú bban. Sok megerősítés kell neki-csoport előtt.
K. P. (18 éves fiú)	gumimaci	Mert ragaszkodó és kedves és mindenki szereti	Nagyon kint volt a szélén egyedül. Vízésés: jöjjön közelebb. Használhatja a barlangokat is. A vízésés barlangjában rejtette el a gumibogyószörp készletet. Ott helyezte biztonságba. Gyümölcsös: jöjjön közelebb, ne legyen egyedül Tigris: jöjjön közelebb, oda mellé, majd ő vigyáz rá.	Neki mindegy, hogy hol van, de jó volt, hogy behívták. Szeret egyedül lenni ő is. Szívesen fogadja a kritikát, ami jó.	Elfáradt a végére. Nem merte kimondani teljesen, ami benne volt, elpirult. Zavarba jött a kedvességtől, amit a csoporttagok nyújtottak neki. Nincs ehhez hozzászokva.
Lány Autentikus segítő	Édesvízű tó (állóvíz), ami nem túl mély, nincsenek benne halak	Mert álló, lenyugodott víz akart lenni, már nem sebes, háborgó folyó, megtalálta a helyét végre.	Vízésés : állandó kapcsolat, belé érkezik a vízésés Bokor: táplálja őt a tó Malacka, Zsiráf, Tigris, Majmocska: mindegyiknek ivóvízként szolgál Hópárduc: letelepedett a tó partján kicsit, de mégis tovább indult a vulkánbanda felé. Gyümölcsös: táplálja vízzel	Jó volt a játék. Egyszer beszorítva, befulladás érezte magát, de aztán megnyugodott és jó érzéssel el tudta fogadni, hogy minden szigetlakó köré csoportosult. Először bedurran az agya, ha valaki mond valamit. Tanácsként veszi, de kell idő, még magáévá tudja tenni igazán.	Végig segítőkész volt és törődő. Mindenkirre figyelt, aktív részvétel. Nyugodt volt.
D. L. (17 éves lány)	Szelíd tigris	Mert az a kedvenc állata.	Meg kellett győzni, hogy ne egyen meg senkit. Félt a sas, a malacka, a gumimaci. Nehezen engedte meg magának, hogy szelíd merjen lenni. Bagoly: mert öreg, bölcs, és jókat tanított neki. Végig a hátán vitte. Tó : ott pihent le a partján. Gumimaci: odavette maga mellé Minden állatot meg akart enni.	Szeret az idősekkel foglalkozni, de nem szereti a „mocskosokat”. Szeret másokkal törődni és azt is szereti ha vele is törődnek. Először eldurran az agya, ha kritikát kap, de lenyugvás után megfogadja a jó tanácsot.	Játékosság és kérlelhetetlenség mögé rejtette félelmét, hogy merjen szelíd lenni, mert nem kell megvédenie magát. Nincs kitől, mert nem akarja senki sem

					bántani. Biztonságot adott neki a bagoly állandó jelenléte. A játék vége felé egyre jobban mert maga lenni
L. S. (21 éves fiú)	Szivárványt kilövellő vulkán	Mert érdekes, és meg akarta mutatni, hogy: „a zord külső szép belsőt takar”	Sas: állandó kapcsolat, a tetejében volt a színes tollú sas fő tartózkodási helye, együtt mozogtak csak. Hópárduc: Mikor elindult felé, először helyet változtatott, aztán pedig mikor mégiscsak beérte, megtiltotta hogy a fűvére lépjen. Vagy ha már mégis, akkor kérjen engedélyt a sastól. Minden szigetlakó: a 4 közül az egyike volt azon szigetalkotónak, mely védte 4 oldalról az összes szigetlakót.	Érdekes volt a játék, jó volt. Jól néznek ki együtt a sassal, jól kiegészítik egymást. Felméri a közösséget.	Igaziból közömbös volt neki a sas jelenléte, csak akkor lett érdekes, mikor a hópárduc elindult feléjük- a sashoz-onnantól ráfeszített arra, h a sas vele van. Egyébként nyugodt, külső szemlélő volt.
Facilitátor	Bölcs bagoly	Mert az tapasztalt, mindig tudja a választ.	Tigris: végig a hátán ült, együtt mozogtak, tanította	Örült, hogy a tigris befogadta. Minden kritikára ad, főleg a negatívra, mert az építőbb. Saját társaságában övé a „bölc” szerep, mindenkinek ő ad tanácsokat. Úgy érzi, képessége is megvan erre és bár elég tapasztalt, azért még van mit tanulnia.	Csendes szemlélő
F. K. (17 éves lány)	Először delfin akart lenni, de rájött, hogy az kívül van a szigeten, így változtatott: zsiráf	Mert azt le tudja rajzolni és aranyos És megeheti a bokor leveleit	Bokor: tiltakozott az ellen hogy megegye a leveleit, de mikor egyedül maradt az egyik szigetnyelven, akkor magához fogadta Katicabogár: Jöjjön közelebb, oda mellé, hogy tudjanak beszélgetni Malacka: jöjjön közelebb Gyümölcsös: jöjjön egyen és itt védve van Majmocska: jöjjön	Szeret közösségben lenni, de ha nem hívják, ő nem megy, mert szeret egyedül lenni. Jólesett neki, hogy hívta mindenki és mindenki helyet csinált neki, ez nagyon jó érzés. Nem hatják meg a kritikák.	Mikor nem volt a közepén, tudatosan, figyelemfelhívó szándékkal vonult félre, kicsit kérette is magát a

			<p>közelebb, legyen vele és játszanak</p> <p>Tó: igyon belőle</p> <p>Minden szigetlakó igazított a helyzetén annyit, hogy a zsiráf is beférjen a kialakult kör közösségébe.</p>		<p>bejövetelel. Nagyon figyelt, szemmel tartott mindenkit, de passzívsgot mutatott.</p>
J. É. (18 éves lány)	malacka	Mert aranyos állat, szereti, megröfög	<p>Tó: ivott belőle és partján helyezkedett el.</p> <p>Gyümölcsös: evett és ott játszadozott a biztonságban</p> <p>Katicabogár: hívta be, hogy ne legyen a szélén egyedül</p> <p>Zsiráf: helyet csinált a zsiráfnak, hívta beljebb, közelebb</p>	Jó volt a játék, el tudja fogadni a kritikát.	Figyelt, nyugodt volt, aktív részvétel
P. T. (16 éves fiú)	Színes sas	Ez jutott eszébe, mert az szabadon repül.	<p>Vulkán: rátelepedett a tetejére, ott talált biztonságot, mindig együtt mozogtak</p> <p>Hópárduc: közeledett a vulkán felé a sas miatt, mert a sassal szeretett volna kapcsolatot, de az a vulkán jelenlétében nem vett róla tudomást sem.</p> <p>Vízesés: a vízesés tetején akart letelepedni, ott akarta a főhadiszállását berendezni.</p> <p>Tigris: vitáztak, mert szeretett volna a tigris hátára is telepedni, de a tigris nem engedte neki.</p>	Jó volt a játék, jól érezte magát. Nem tűnt fel neki, h bár madár , és azért h szabadon repülhessen, mégis mindig azt kereste, hogy hol van az a magas pont, ahonnan szétnézhet-helyhez kötött... Vulkánhoz fűződő viszonya nem kölcsönös, de ő szeretné, ha az lenne. Elfogadja, amit mondanak neki	Nagyon elfáradt a végére, nagyon nem tudott már figyelni, nehezen koncentrált. A végére passzív szemlélődő lett.
Csoportvezető	Gyümölcsös rét	Gondoskodni, védeni	<p>Katicabogár: jöjjön közelebb</p> <p>Majmocska: hívták be középre, de nem szeretett volna, csak ha megy vele a Majmocska, akinek ő nyújt ételmet és védelmet</p> <p>Zsiráf: jöjjön közelebb, etette, védte</p> <p>Malacka: etette, védte</p> <p>Tó: táplálja őt ivóvízzel</p> <p>Sas: etette</p>	Jól érezte magát, jó volt a részesének lenni a közös szigetnek, jó volt védeni és táplálni őket. Életében is ezt a szerepet tudja magának elképzelni. Jól kezeli a kritikát nyugodtan és építkezni igyekszik belőle- attól is függ, ki mondja.	Aktív részvétel.

Filmvetítés kiértékeléssel

Egy kosaras naplója

Kérdés: dönthetünk- e mi a kapcsolataink minőségéről? Ki dönt a kapcsolataink minőségéről? Észrevesszük- e a fordulópontokat? Tudunk- e nemet mondani?

Nagyon tetszett a film, többen azt mondták, hogy soha nem fogják kipróbálni, mert egyes jeleneteknél fizikailag érezték azt a rosszullétet, amit a főszereplő mutatott. Látták a fordulópontokat, értették.

Kis beszélgetés kerekedett a gyereketthoni élményekből, melyben együtt vettek részt valami csintalanságban. Elhangzott egy mondat a végén, amire minden csoporttag nagyokat bólogatott.

Kapcsolataink

KAPCSOLATAINK	MIÉRT ALAKULT KI?	MIT TESZÜNK, H HOSSZÚTÁVON MEGMARADJON?
CSALÁD	Vér szava, szeretet, törődés, alapvető szükséglet	Rendszeres kapcsolattartás
Osztálytárs, tanár- diák	véletlenszerű	Nem kell maradjon
baráti	Bizalom, nyitottság, őszinteség, törődés, meghittség, kiismerés	Bizalom, nyitottság, őszinteség, törődés, meghittség, kiismerés
L' amour	Érdeklődés, bizalom, elfogadás, vonzalom, törődés, ismerkedés, megértés, őszinteség, összhang, közös érdeklődési kör, kitartás, udvarlás	Érdeklődés, bizalom, elfogadás, vonzalom, törődés őszinteség, összhang, közös érdeklődési kör, kitartás,
haveri	Beszélő viszony, szimpátia	Beszélő viszony, szimpátia
üzletlársi	véletlen	
* Felnőtt Nevelő - gyerek	Bizalom, tisztelet, kölcsönös elfogadás	
sorstársak	Véletlenek, bizalom	bizalom
Segítő-segített	Bizalom	bizalom
távkapcsolat	Távolság	Kitartás, türelem, telefon, levél, legyen élő kapcsolattartás, hit
Főnök- beosztott	véletlen	Kölcsönös tisztelet, kitartás
Szexuális kapcsolat	Hiányérzet, pillanatnyi szükségletek, vonzódás	

Felnőtt (nevelő)- gyerek:

Nagyon sok rossz, megalázó élmény került fel, ami napi rendszerességgel éri a gyerekeket. Folyamatos megaláztatások, bizalmatlanság. Csoportvezető elmondta, hogy a kinti életben is gyakran lesz olyan, mikor nem szólhat vissza, mikor megaláztatásban lesz része, mikor túrnie kell. És ha okosak, már most megtaníthatják magukat az indulatkezelésre. (okos enged...)

Zárás, Feedback a hétvégéről, megerősítő csillag

- K. P. (18 éves fiú): „Mindent magammal viszek és köszönöm.”
J. É. (18 éves lány): Az egész hétvégét, a beszélgetéseket és játékokat viszi magával.
F. K. (17 éves lány): „A jó hangulatot, hogy törődtek velünk.”
P. T. (16 éves fiú): „A törődést, hogy foglalkoztok velünk, mindent és köszönöm.”
L. S. (21 éves fiú): „Hát mindent viszek, és köszönöm és remélem, hogy tudok jönni.
B. Gy. (17 éves lány): Sajnálja, hogy lemaradt az elejéről, és köszöni hogy mégis jöhetett. Nagyon jólesett neki, hogy fogadtuk.
G. Cs. (17 éves lány): A játékokat (nevetést, jó hangulatot) viszi magával.
R. F. (16 éves fiú): Köszöni az érzést, hogy nincs egyedül.
K. J. (17 éves fiú): Mindent, a játékokat, a nevetést.
D. L. (17 éves lány): Mindent. Köszöni.
Lány Autentikus segítő: „Az örömet, ahogy egyre inkább csoport vagyunk és a bizalmat és azt a csodát, hogy mertek szép lassan egymásra támaszkodni. Köszönöm Nektek!”
Fiú Autentikus segítő: „nagyon örülök, hogy veletek lehetek egy csapat, mert mi egy csapat vagyunk, és a bizalmatokat, aktivitásotokat és az egyre nagyobb bátorságotokat viszem magammal. Köszönöm!”
Facilitátor: A csoporttól kapott erőt viszi magával. Köszöni
Csoportvezető: A bizalmat, az egymásra figyelésüket, hogy mertetek őszinték lenni és vigyáztatok egymásra. Köszönöm.
A középre nyújtott kezeink csillagot formáltak. P. T. (16 éves fiú) kihúzta a kezét és legalulra helyezte, hogy mindenki rá támaszkodjon. 1-2-3- ra: felemelte mindenki a kezét. Szóltak, hogy van nekünk csapatnevünk is és hogy úgy engedjük el egymást.

VI. csoport/2. alkalom

2007.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Lány Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

Mi történt velünk mióta nem találkoztunk?

L. S. (17 éves fiú):

A héten nem éreztem jól magam a csoportban(Lakásotthonban), mert többen csúnyán beszéltek egymással és a nevelőjünkkel. Ez engem zavar. Amúgy fáradt vagyok, korán kelek, és későn fekszem az iskola miatt.

P. I. (20 éves lány):

(Nehezen kezdte el) Mióta nem találkoztunk sajnos meghalt a mamám. Három éve nem tartottuk a kapcsolatot, de ő volt az, aki engem felnevelt. Fáradt vagyok, az iskola lefáraszt.

Facilitátor 2:

Volt házi feladatom, amin nagyon sokat gondolkoztam és dolgoztam. A héten nagy élmény volt látni a gyerekeket, hogy tanulnak. Van olyan alkalom, amikor a tanulásra szánt időt is túl tanulják. Kicsit fáradt vagyok, a múlt héten végre egy teljes napot semmittevéssel töltöttem, ami nekem nagyon jól esett. Szeretnék elmenni mostanában szabadságra, hogy pihenjek egy kicsit.

H. G. (17 éves fiú):

Sokat tanulok, 11. es vagyok, mert érettségi után tiszthelyettesire szeretnék menni.

D. K. (16 éves lány):

Voltunk fellépni, ahol az előadás előtt összekaptunk. Szerintem jól sikerült mind a két előadás, és utána kibékültünk. „Suli jól megy, csak nélkülem”, mert járok én, de gyakran csak a testem van jelen az órán.

Cs. É. (16 éves lány):

Sajnos, most nem jó a kapcsolatom a társaimmal a nevelőotthonban. Az iskolában végre megtaláltam az új baráti körömet, a régiekkel összeveszttem. A héten egy társammal csúnyán összekaptunk, de nem tudtam vele normálisan rendezni.

K. R. (17 éves lány):

A lakásotthonban az egyik felnőttel nem jó a kapcsolatom. Iszonyatosan fáradt vagyok, mert le van kötve minden időm. Tanulok, táncórára járok.

G. B. (17 éves lány):

Történt jó is, és rossz dolog is velem. A jó az, hogy felvetettek a színi tanodába. Ez nekem egy nagyon nagy lehetőség. A rossz az, hogy már tudom, hogy nehéz lesz, mert felnőttekhez vettek fel, és minden ¼ évben vizsgázni kell. Nem tudom, hogy tanulás mellett, hogy fogom tudni teljesíteni ezt a nehéz feladatot.

Facilitátor 1:

Fáradt vagyok. A múlt héten meglátogatt minket fő támogatónk konzulense, akinek beszámoltunk az eddigi munkánkról. Voltunk disznót vágni is. Volt olyan hetem, amikor csak egy napra tudtam haza menni. Amúgy jól vagyok és vártalak már nagyon benneteket.

Társ csoportvezető:

Voltam suliban. Elkésérített, hogy egy főiskolán a vizsgakövetelmény egy farsangi fánk receptjének a leadása. Voltam én is a disznóvágáson. Volt nekem is egy házi feladatom, amit rendeznem kellett és jó érzés volt, hogy mindezt sikerült rendbe rakni. Jól vagyok és nagyon készültem erre a hétvégére, vártalak nagyon benneteket.

Csoportvezető:

Kicsit fáradt vagyok. A tanácsadónkkal való találkozás után, megkaptam a kis dolgozó szobámat. Erre azért volt szükség, mert már nem fért el az együttes, illetve számos olyan dolog, amivel foglalkozom. A disznóvágáson nagyon keményen dolgoztunk. Elfáradtam, de a héten sokat dolgoztunk azon, hogy szép hétvégétek legyen. Vártalak már én is szeretettel benneteket.

Pókháló játék

Csoporttag	Belső kör (1)	2 kör	3 kör	4 kör
<i>K. R. (17 éves lány)</i>	Barátom Öcsi Anyunak a barátja bátyám Anyu barátok	<i>Nevelő néni</i> <i>L. S. (17 éves fiú)</i> <i>testvérei</i>	Facilitátor 1 Csoport társ, veled tudok komolyan beszélgetni. G. B. (17 éves lány) Csoport társ, veled tudok komolyan beszélgetni.	
<i>H. G. (17 éves fiú)</i>	Facilitátor 2 P. I. (20 éves lány) Csoport társ, egyben barátnője. Régi cimbor, akivel nagyon sok mindent megtettek. Néha rosszakat is.	Öcsi „öcsi, de nincs igazi kapcsolat köztük” <i>Nevelője</i> Csoportvezető <i>Csoport társ</i> <i>Osztálytársa, aki egy lelki társ.</i> Apa Kapcsolatuk nincs, de van amikor számíthat rá.	<i>Sorstárs</i> <i>Sorstárs</i> <i>Sorstárs</i>	
Lány Autentikus segítő	Szívem választottja lélektárs ÁGOTA – s munkatársak Mert sokat neveltünk.	Unkahúgok Anyu Tesók Olyan személy, akivel el tud menni bulizni, és problémáiról beszélgetni. Osztályfőnök Számíthat rá. Csoportvezető Csoporttag, sokat tanult tőle.	Volt barát, veled jó a kapcsolat. <i>Osztálytárs</i> Haverok Barátok Tanárok Sokat segítenek neki.	

G. B. (17 éves lány)	<p>Bátyám Nevelő anyu</p> <p><i>Nevelő</i> Nevelő</p> <p><i>Barátnő</i></p> <p><i>Nevelő</i> ÁGOTA – sok Sokat kapott a munkatársaktól.</p>	<p><i>Lelki társ</i></p> <p><i>Barátja</i> K. R. (17 éves lány) Csoporttag,</p> <p><i>Nevelő</i></p> <p><i>Nevelő</i> Cs. É. (16 éves lány)</p> <p><i>Csoporttag</i></p> <p><i>Szakácsnő</i></p>	<p>Édesanyám Nincs vele kapcsolata, mindig csak akkor jó, ha valami kell neki. Facilitátor 2 Csoportnevelő, csoporttag</p> <p><i>Nevelő</i> Csoport Lakásotthon csoportja.</p> <p><i>Társa</i></p> <p><i>Barátnője</i> Színi tanoda tanárja</p>	<p><i>Nevelők</i></p> <p><i>Pszichológus</i></p>
Facilitátor 2	<p><i>Fiai</i></p> <p><i>ÁGOTA-s barátok</i></p> <p><i>Jókat dumálnak</i></p> <p><i>Jóban vannak</i> Jókat szoktak beszélgetni Barátnője, akivel nagyokat szoktak beszélgetni. Mama Apu</p> <p><i>Mostoha fia</i></p>	<p><i>Barátnője</i></p> <p><i>Barátnője</i></p> <p><i>Barátja</i></p> <p><i>Kollega nője</i></p> <p><i>Kollega nője</i></p> <p><i>Kollega nője</i> Régi növendék</p> <p><i>Jó barát</i></p> <p><i>Jó barát</i></p>	<p>H. G. (17 éves fiú) P. I. (20 éves lány) Cs. É. (16 éves lány)na Cs. É. (16 éves lány)</p> <p>A gyermekotthonban a keze alatt felnőtt gyerekek.</p>	
P. I. (20 éves lány)	<p><i>Húga</i> Apu Anyu</p> <p><i>Nővére</i> H. G. (17 éves fiú)</p> <p><i>Barátja</i></p>	<p>Öcsi unokatestvére unokatestvére Cs. É. (16 éves lány)án unkatestvére</p> <p><i>Oszt.társ</i></p> <p><i>Oszt.társ</i> Facilitátor 2 Nevelője, csoporttag nevelője</p>	<p>Após „Sokat teszek azért, hogy a kapcsolatunkon tudjak nyitni”.</p> <p><i>Jó barát</i></p> <p><i>Oszt.társ</i></p> <p><i>Nevelő</i></p> <p><i>Nevelő</i></p> <p><i>Nevelő</i> Csoporttárs a nevelőotthonban</p> <p><i>Nagyon jó barát</i></p>	

D. K. (16 éves lány)a	<p>Mama Nagyon szerette, de meghalt. Apa „Nehezen, de be kell ismerjem, hogy szeretem” Cs. É. (16 éves lány)</p> <p><i>Csoporttag</i> 3 éves kishúga és nagyon szereti. BoBo Volt barátja, akiről nem tudja, hogy miért szereti.</p> <p><i>Barátnő</i></p>		<i>Egy jó barát</i>	
Cs. É. (16 éves lány)	<p>Szüleim Facilitátor 2 Csoporttag, csoportnevelő D. K. (16 éves lány) Barátnő, csoporttag G. B. (17 éves lány)</p> <p><i>Barátnő</i> Csoporttag G. B. (17 éves lány)</p> <p><i>Oszt.társ</i></p>	<p><i>Nevelő</i></p> <p><i>Nevelő</i> Szandra Csoporttárs a nevelőotthonban Lány Autentikus segítő Csoporttag, „Ha komolyan szeretnék valakivel beszélgetni, vele szívesen teszem.” P. I. (20 éves lány)</p> <p><i>Csoporttag</i> (K. R. (17 éves lány) csoporttag.</p> <p><i>Nevelő</i></p>	ÁGOTA- sok	
Társcsoportvezető	<p><i>Fogadott anyám</i> Fogadott apám (Fogadott öcsi)</p> <p><i>Ikertestvér</i></p> <p><i>Régi nevelő</i></p> <p><i>Barátnő</i></p>	<p><i>Munkatársa</i> ÁGOTA- s barátaim</p> <p><i>ÉV.f. társam</i></p> <p><i>Volt nevelőm</i></p>	Munkatársaim	

Facilitátor 1	Anyu Mama testvérei	<i>Barátok</i>	<i>Barátok</i> Zenekar vezetője Barát <i>Év.f.társ</i>	Apu „Sokat ártott nekem, csak negatívumként szerepel az életemben.”
L. S. (17 éves fiú)	Apu <i>Nevelő Apa</i> Anyu <i>Testvér</i> <i>Testvér</i> (K. R. (17 éves lány))	<i>Facilitátor 2 fia</i> <i>Barát</i>	H. G. (17 éves fiú) <i>Osztálytárs</i>	

Kapcsolati játék- A Mi szigetünk

<u>NÉV</u>	<u>SZEREP</u> (választott szigetlakó,- alkotó)	<u>KONTAKTUSOK</u>	<u>VALÓSÁG</u> <u>KAPCSOLAT</u>	<u>ÉRZÉS</u> <u>VISSZAJELZÉS</u>	Mimika/ gesztikuláció
H. G. (17 éves fiú)	Erőd	<u>zel</u> Szeretet volna a folyó mellé kerülni. <u>emmajommal</u> Meleg miatt költözzön a hegység tetejére. <u>óval</u> Szépsége miatt forduljon meg, mert a folyó nem látja. <u>ység</u> Távol van tőle az erőd, költözzön a hegység tetejére.	Biztonságot akart adni, a többi ott élőnek.	Volt egy időszak, ami felidegesített, nem akartam sehova sem mozdulni. Védelmet szerettem volna adni.	Sokszor zavarban volt, lefele süttött szem, zárt kéz lábtartás.
L. S. (17 éves fiú)	Oroszlán	<u>esséssel</u> Úgy képzelte el, hogy élelmet biztosít mind a két állatnak. <u>Hegység</u> Marasztalni akarta, megijedt, hogy maga maradt	Erős állat. Az állatok királya	Én jó helyen voltam. A párduc miatt költöztem át. Tetszett a játék.	Figyelt, nyugodt volt.
K. R. (17 éves lány)	Vizesés	<u>Párduc</u> Magához hívta, hogy ő biztosít élelmet számára. Az oroszlánt megkérte, hogy költözzön át.	Élelmet tudjak nyújtani az állatoknak.	Azt hittem, hogy soha nem lesz megoldás. Tetszett a játék. Ahova én leraktam magam, én ott is maradtam és ott is akartam	Nyugodt volt, figyelt.

				maradni. Megijedtem, amikor a varánus kijelentette, hogy sokat szaporodik, de utána megnyugtattott, hogy a fajfenntartás miatt akar szaporodni.	
Cs. É. (16 éves lány)	Párduc	Fa Folyóhoz szerette volna behívni, hogy ne legyen kint a parton. Vizesés Magához hívta, hogy élelmet adhasson neki.	Nem ragadozó, de erős állat.	Jó volt kimondani, hogy elfogadom magam. Jó érzés volt, hogy behívott a csoport.	Nagyon feszült volt. Az elején a már elkészült párducot többször eltakarta a lábával. Gyakran a feszültségét gyors lábmozgással fejezte ki. Csoportvezető és Társ csoportvezető igyekeztek nyugtatni.
P. I. (20 éves lány)	Sirály	<u>Varánus</u> Ne a part felé nézzen, hanem befele, mert könnyebben eljut az ennivalóhoz. Meghívta a fa tetejére.	Szabad lelkű madár.	Tetszett a játék. Jó volt, hogy a varánus féltett.	Volt egy időszak amikor erőteljesen kapaszkodott a karfába. Szemét lefele sütötte, lábát az ülőke alá húzta.
D. K. (16 éves lány)a	Varánus	<u>Tűz</u> Nem szereti a meleget, így lejjebb szeretne kerülni. <u>Sirály</u> Megfordítása a folyó felé. <u>ánus</u> Ragaszkodott a folyóhoz, a benne lévő ennivalóhoz.	Mert különleges állat.	<i>Elbizonytalanodtam, az elején.. A másságomat eltudják fogadni és megtaláltam a helyem.</i>	Passzív jelenlét.
G. B. (17 éves lány)	Selyem majom	<u>Barlang</u> Menedéket keresett, ezért kérte a segítséget, hogy forduljon kifelé. <u>Erőd</u> Költözzön a hegység tetejére, menedék miatt.	Mert egy különleges állat. Szeretni való.	Azt gondoltam, hogy soha nem lesz ezen a szigeten rend. Én biztonságot kerestem, amit megkaptam.	Aktív jelenlét.
Társ csoport vezető	Gyümölcs fa	<u>Párduc</u> Jöjjön be a partról, és menjen a folyóhoz élelemért. <u>Sirály</u> Meghívta, hogy lakjon a fa tetején.	Élelemmel elássa a sziget lakóit.	Ahova én leraktam magam, ott is maradtam. Jó volt látni, hogy milyen küzdelmek zajlanak le, és milyen megoldások. Belaktuk ezt a	Aktív jelenlét.

				szigetet.	
Facilitátor 1	Hegység	<u>Erőd</u> Költözzön a tetejére. <u>Oroszlán</u> Elköltözött az oroszlán és ezt szerette volna, ha mellette maradt. <u>Folyó</u> Egymás közelébe akartak maradni. <u>Tűz</u> Helyet kellett adni és ezért költözött feljebb.	Nem rég jártam (hegység) és szereti a hegyeket.	Megijedtem, hogy magam maradok. Arra jöttem rá, hogy jó érzés ha vannak körülöttem emberek.	Aktív jelenlét.
Csoportve zető	Barang	<u>Selyemmajom</u> Forduljon felé, hogy könnyebben megközelíthető legyen a bejárata.	Óvó, védő funkciót tölt be.	Rámutatott, hogy a szimbólumom helyhez kötött. Esetenként a segítőnek kell oda lépni a segítéshez..	Aktív jelenlét
S. T. (17 éves lány)	Tűz	Varánus <i>Mert fél a tűztől, nem szereti a meleget.</i> Hegység Helyet kellett adni és ezért költözött feljebb. <u>Erőd</u> Erőd szeretet volna a folyó mellé kerülni, de útban volt a tűz.	Azért mert meleget illetve fényt tudott nyújtani a sziget lakóinak.	Jó érzés volt, hogy elfogadtak tűznek a sziget lakói, segítettek abban, hogy tűzként funkcionáljak a szigeten.	Aktív jelenlét
Facilitátor 2	Folyó	<u>Varánus</u> A folyó arrébb akart kerülni a varánus helyére, és az így inkább a túloldalára költözött. <u>ység</u> Szerettek volna egymás mellett maradni.	Víz és élelem, nyújtása a sziget lakóinak.	Kicsit megijedtem, hogy senki sem maradt körülöttem, de én kész voltam minden kompromisszumra. Tetszett a játék.	Aktív jelenlét.

VII. csoport/ 2. alkalom

2008.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör:

Sz. M. (19 éves lány): Jól van, minden rendben. Ki van békülve a világgal. Nagyon várta, hogy jöhessen. Úgy tűnt neki, mintha 5 hete nem találkoztak volna. Lassan telt az idő. (Csoporton belül elmondta, hogy ismét összejött a barátjával.)

K. T. (17 éves fiú): Járt iskolába. A gyakorlaton egész nap ásott, hogy hamar jöhessen, még másoknak is segített. Múltkor kiszúrt vele a tanár, mert túl nagy gödröt ásott egy fának. Mesélt arról, hogy szigorúan értékelik a gyakorlati feladataikat. Focizott sokat, egy gölt lőtt, de edzésen nem járt. Már négy évet kihagyott az iskolából, többet nem akar hiányozni.

Társ csoportvezető: Jól van, sokat dolgozott. Lezárt két képzést. A macskája majdnem meghalt.

L. I. (17 éves fiú): Jól van. Végig járt iskolába. Szabadidőben lógtak a haverokkal.

Facilitátor 2: Hamarosan vége a lakásfelújításnak. Otthon nagyjából minden rendben van. Zajlik az élet a játszóházban. Nagy izgalommal várta a hétvégét.

A. E. (17 éves lány): Jól kezdődött az elmúlt időszak, jó állapotban ment haza. Jött az őszi szünet, vigyázott a tesója gyerekére és örült, hogy a gyerek hatalmasat fejlődött, mióta nem látta. Aztán egy csütörtök utáni napon értesítették, hogy meghalt az apukája. De alkalmazta a csoportban tanultakat és hamar összeszedte magát. Volt gyakorlaton, az rossz, hogy nem kap ösztöndíjat. Drága a fodrászképzés és jó hogy neki nem kell fizetnie az oktatónak.

Csoportvezető: Dolgozott sokat, volt sok gond a Gyermekotthonban. Sokat lógtak a gyerekek az iskolából. Az elmúlt héten sikerült egy kicsit pihenni, hogy ne fáradtan érkezzen a hétvégére. Alig várta már, hogy halljon valamit a gyerekekről. Nagy öröm számára, hogy mindenki eljött és még két fővel bővült a csapat.

B. I. (16 éves fiú): Sokat lógott, lehet, hogy ki fogják rúgni. Mindenféle hülyeségeket tanítanak a suliban. Kőművesnek tanul, de fáról meg traktorokról oktatják. A gyakorlatot sokkal jobban szereti, mert ott jobban megy az idő és egy kis pénzt is kapnak.

H. B. (16 éves fiú): Meg volt fázva, de jobban van, elkapott egy kis influenzát. Kitolt vele az of-e, még „hülyébb” lett. Ugyanolyan dolgozatot írtak az osztálytársával, ő 1-est kapott, a társa 4-est. Mindig 3-4-esre írja a dolgozatait, és mindig 1-est kap. Ez azért van, mert egyszer leszökött cigizni és akkor megígérte neki a tanár, hogy lehúzza a jegyeit.

Facilitátor 1: Volt munkatársképzésen. Előző héten dolgozott. Végig munka volt, de most tudott pihenni. Nagyon várta, hogy jöjjenek a gyerekek és ő is itt lehessen.

K. N. (16 éves lány): Ő nem akart jönni, mert nem akar itt lenni. Nincs jó kedve. Sok oka van ennek. (A barátja miatt nem akart jönni. A csoportban lévő lakótársai (A. E. (17 éves lány), N. B. (16 éves fiú), B. K. (19 éves lány) beszéltek rá.)

B. K. (19 éves lány): Megműtötték a szemét, amit sokáig halogatott, mert érettségizni akart. Már nem fáj a szeme, de még homályosan lát. Nem emelhet nagy súlyt, ezt a gyakorlati helyen figyelembe veszik. Ő a kisleány. A többiek felelőtlenek. Nemrég kellett jelentenie egy osztálytársát, mert nem járt sem iskolába, sem gyakorlatra. Januárban lesz ellenőrző vizsgálat és a jövő héten kiderítik, hogy mi okozta a betegségét. (A többiek érdeklődve kérdezték a műtétről és a gyógyulásáról.)

Fiú Autentikus segítő: Véglegesítették az állásában. Három szerződése is volt, mert nem voltak rendben a papírjai. De most már minden rendben. Nagyon várta a hétvégét. Egy kollegájának volt a nyugdíjas búcsúztatója, de nem maradt ott, hogy minél előbb a csoporttal lehessen. Most tapasztalja meg, hogy milyen munka mellett tanulni. Korábban több ideje volt, de most el kellett halasztani több vizsgát, mert a munka miatt kevés ideje van tanulni.

N. B. (16 éves fiú): Nagyon sokat lógott az iskolából, a múlt héten is csak egyszer ment be. Nem tudják a lakásotthonban, mert reggel eljön onnan, és csavarog. Azért nem jár be, mert unatkozik, és nincs kedve hallgatni a hülye tanárokat.

A megérkező kör egy kicsit nehezen indult, a bátortalanabbakra a csoportvezető rákérdezett: Hogy vagytok? Mi történt veletek az elmúlt hetekben?

Viszont a megérkező kör közben spontán beszélgetések alakultak ki több témával kapcsolatban. Pl.: iskolai lógások, gyakorlati helyek kérdései. Csoportnormaként megjelent, hogy a gyakorlat jó, de iskolába járnivalatlan.

A mi szigetünk - Kapcsolati játék

Név	Szerep (választott szigetlakó, alkotó)	Valóság-Kapcsolat	Kontaktusok	Feedback Az életben hogy viszonyulsz az emberekhez, (feedback) közeledsz-e feléjük? Hogy fogadod a közeledésüket?
Sz. M. (19 éves lány)	1. Kígyó-mérgező, de csak akkor, ha bántják. Változtatott: böles gomba, aki energiamezőt terjeszt ki.	Az is elég, ha gondolnak rá. Böles tanácsokat ad annak, akinek szüksége van rá.	A sziget bal szélére helyezte magát. (K. T. (17 éves fiú) Pálma: gyere beljebb, szükség van a tanácsaidra. Kenguru (Csoportvezető): gyere közelebb, mert nem mindenki tud hozzád menni. Fóka: (A. E. (17 éves lány) menjünk együtt beljebb a többiekhez.	Jó volt a játék. Jó érzés volt, hogy a többiek beljebb húztak. Azért változtattam szimbólumot, hogy a többi szigetlakónak segíteni tudjak. Általában nem engedem túl közel magamhoz az embereket. Csak egyet, és az nem a barátom. Nem szeretem az emberek túlzott közelségét, szükségem van térre. Azt sem szeretem, ha ölelgetnek, csak a barátomnak engedem meg. Egyszer a nagybácsi megölelt, és sírva elszaladtam. Ebben hasonlítunk A. E. (17 éves lány)el. Megbeszéltük, hogy valószínűleg nem is jönnénk ki egymással, de ez eddig nem jött ki. És jó volt, hogy jött vele együtt A. E. (17 éves lány), könnyebben mozdult együtt valakivel.
K. T. (17 éves fiú)	Pálmafa (hatalmas, színes, vastag törzs)	Árnyékot ad, táplálékot a szigetlakóknak	A sziget közepére helyezkedett el, és ott is maradt. <u>Fehér tigris (B. K. (19 éves lány)):</u> élezhetem rajtad a karmomat?	Jó volt a játék. Jól éreztem magam. Nem mozdultam. Azért mentem közepre, mert innen tudok mindenkinek támogatást adni. Itt jól éreztem magam. Van néhány ember, akivel jól kijövök. De sokat csalódott,

			<p><u>Hó párdúc</u>: Nem baj, ha élezem a körmöm a törzseden?</p> <p><u>Patak</u> (<u>Társ csoportvezető</u>): Közelebb jövök, hogy kapjál vizet.</p>	<p>mert a nevelők kibeszélték. De azért vannak jó fejek is.</p>
Társ csoportvezető	Patak	Ivóvizet és táplálékot ad a szigetlakóknak.	<p>A sziget bal felére helyezte magát, kicsit távol mindenkitől.</p> <p><u>Oázis (Facilitátor 2)</u>: Gyere beljebb, hogy vizet adj a fáimnak.</p> <p><u>Tó (N. B. (16 éves fiú))</u>: Csatlakozz hozzám, hogy tápláld a vizemet.</p> <p><u>Fóka (A. E. (17 éves lány))</u>: Beköltözhettek a vizedbe?</p> <p><u>Hal (H. B. (16 éves fiú))</u>: Kösd össze a tengerrel a tavat, hogy fel tudjak úszni a tóba!</p>	<p>Kicsit furcsa volt, amikor helyet kellett változtatni, és a tengerbe kellett belefolyani, a fóka és a hal kedvéért megtettem. Régen én is olyan voltam, hogy inkább távolabbra helyezkedtem az emberektől. Most sem vagyok a társaság közepe, de szívesen vagyok a többiekkel. Nekem is kell egy kis tér, de örülök, hogy a fóka odaköltözött.</p>
L. I. (17 éves fiú)	párdúc	Szereti a macskaféléket. Szelíd, vegetáriánus, csak a karmait élezi.	<p><u>Pálma (K. T. (17 éves fiú))</u>: Rajtam nyugodtan élezheted a karmodat.</p> <p><u>Oázis (Facilitátor 2)</u>: Találsz táplálékot a fáimon.</p> <p><u>Panda</u>: Nem fogsz megenni?</p>	<p>: Jól van. Sokat nem mozgott. Csak a pálmafára költözött, hogy élesítse a karmait. Sokat csalódott az emberekből. Egy nevelővel kapcsolatos rossz élmény miatt bezárkózott. Zárva van az ajtó. Egy kicsit talán néha tud nyitni, de csak kis lépésekben.</p>
Facilitátor 2	Oázis gyümölcsfákkal	Élelmet és árnyékot adjon a szigetlakóknak.	<p><u>Panda</u>: felmászok a fádra és eszek a gyümölcsökből.</p> <p><u>Kenguru</u> (<u>Csoportvezető</u>): táplálkozok a gyümölcsökből.</p> <p><u>Fehér tigris (B. K. (19 éves lány))</u>: Élezhetem a karmaimat a törzseden?</p>	<p>Jó volt a játék, most jól vagyok. Sokat csúfoltak, bántottak a járáshibám miatt. Furcsaságokat gondoltak rólam az emberek és ez zavart is. Rájöttem, hogy zárkózottságom miatt gondolnak rólam furcsákat. Nyitottam és mások is nyitottak felém, és elfogadtuk egymást ezekkel az emberekkel.</p>
A. E. (17 éves lány)	Fóka	Mert szeretem a fókát. Vicces, és szabadon úszhat a tengerben.	<p>A szigeten kívül a tengerben helyezkedett el.</p> <p><u>Pálma (K. T. (17 éves fiú))</u>: gyere feljebb a szigetre. Itt biztonságban leszel.</p> <p><u>Tó (N. B. (16 éves fiú))</u>: A vizemben találsz halat.</p> <p><u>Patak</u> (<u>Társ csoportvezető</u>): Menjünk együtt feljebb a tóhoz.</p> <p><u>Kenguru</u> (<u>Csoportvezető</u>): Viszek</p>	<p>Kicsit szorongott a játékban. Nehezen jött közelebb, de jól esett, hogy hívták. Arra volt szüksége, hogy távolabb legyen, de mikor közelebb hívták és bejött a többiek közé, már nem szorongott annyira. Az elmúlt idők rossz eseményei (apukája halála), hogy befordult, de most jobb egy kicsit.</p>

			<p>neked gyümölcsöt, ha szereted.</p> <p><u>Gomba</u>: menjünk együtt feljebb.</p>	
Csoportvezető	Kenguru	Azért lett Kenguru, hogy mindenkihez oda tudjon menni, tudjon segíteni, ha szükség van rá. Az erszényben sok gyümölcsöt össze tud szedni.	<p>A gyümölcsök közelében helyezkedett el és inkább ő hívta beljebb a szélén lévőket.</p> <p>Etette a fókát.</p> <p>A gomba (Sz. M. (19 éves lány) közel ment hozzá.</p>	Jó volt a játék, jól vagyok most is. Jó volt látni, hogy a kis csapat egyben telepedett le a szigeten. És a csapat behívta azokat, akik kívül voltak. Az embereknek általában szeretek segíteni, főleg azoknak, akikben nem csalódtam. Ott vagyok a közelükben, és ha igénylik segíték nekik.
B. I. (16 éves fű)	Kincsesláda	Kincseit a ládában rejti el. (Fontos számára az anyagi érték.)	<p>A sziget jobb alsó szélére helyezte el magát. A tengerpartra.</p> <p><u>Párduc (L. I. (17 éves fiú)</u>: Gyere beljebb a szigetre, mert elmos a tenger.</p> <p><u>Fehér tigris (B. K. (19 éves lány)</u>: Ha közelebb jössz, vigyázok rád.</p>	Jó volt a játék. Negatív élményeim vannak a nevelőkkel. Sokan azt hiszik, hogy azért mert állami gondozott vagyok, és cigány, valami rosszat teszek. A boltban is legtöbbször követnek a biztonsági őrök. Még a régi nevelőim is úgy néznek rám néha, mintha valami bűnt követtem volna el. Az iskolában is így vagyok ezzel, kérdezzetnek, és ez zavar. Mert ez olyan, mintha nem értenének meg. Viszont amikor elkezdtem magamról beszélni, könnyebben elfogadták a társai. Itt is félt először, de már nem fél. Érzi azt, hogy elfogadtuk.
H. B. (16 éves fiú)	1. Húszszesz Váloztatott. 2. Mosolygó harcsa	Sok értéke van. Szabadon úszkálhat.	<p><u>Párduc</u>: A szigeten nem érsz semmit.</p> <p><u>Fóka (A. E. (17 éves lány)</u>: Rád lépnek a homokban.</p> <p>A harcsát a tengerbe tette le. A sziget bal sarkához. Lelógott a papírról.</p> <p><u>Barlang (Fiú Autentikus segítő)</u>: Nagyon messze vagy tőlünk, gyere a szigetre!</p> <p>Ő hívta a patakot a tengerhez, hogy felúszhasson rajta a fóka.</p> <p><u>Tó (N. B. (16 éves fiú)</u>: Jó, hogy beköltöztél a tavamba.</p>	Jó volt a játék és most álmos vagyok. (Általában álmoságba menekül, ha lelkileg megmozgatja a játék.) Meglepődtem, hogy a többiek behívtak a sziget legszéléről. (A papír sarkáról.) Nem hiszek az elfogadásban, mert mikor az első napom volt a gyermekotthonban egy nevelőtől törölközőt kértem, az pedig elküldött az anyámba. Azóta nem nyitok az emberek felé. Itt más, itt sokkal jobb, mert jobban odafigyeltek rám. (Arcát elfordítja, nem mer a többiekre nézni. De már nem takarja az arcát.)
Facilitátor	Almafa	Táplálom a szigetlakókat a gyümölcsömmel és árnyékot adok.	<p><u>Kenguru (Csoportvezető)</u>: Szedek az almáidból, és viszek a többieknek.</p> <p><u>Párduc (L. I. (17 éves fiú)</u>: Élesíthetem rajtad a karmaimat?</p> <p><u>Koala maci</u>: Felmászok az ágaidra és eszek almát.</p>	Passzív szemlélő voltam inkább. A leragasztásnál kicsit kifelé csúsztam, de a fa szíve – a szívem- befelé nézett. Munkából (nővér) fakadóan sokat vagyok emberek között, és nyitott vagyok feléjük. De ez csak felszínes nyitottság, mert a mélyebb nyitáshoz idő kell.
K. N. (16	Koala maci	Nagyon aranyos,	Egyből a csoport	Nekem jó volt középben. Nem féltem

éves lány)		pici és különleges állat.	közepébe helyezte magát. A szigetlakók védelmét és társaságát kereste. <u>Barlang (Fiú Autentikus segítő)</u> : Ha rossz idő van, elbújhatsz a barlangban.	attól, hogy a többiek közé menjek. Egyedül szar. Iskolatársaim vannak, akikkel szívesen vagyok együtt. Az új iskolában találtam olyan embereket, akikkel szívesen vagyok együtt, és akik kedvéért kiviszem a fülemből a fülhallgatót. (Zenehallgatásba menekül a világ elől.) Meghallgatnak, odafigyelnek rám.
B. K. (19 éves lány)	Fehér tigris	A tigris a kedvenc állatom. Azért fehér, mert az ritka.	<u>Koala (K. N. (16 éves lány))</u> : Nem fogsz megenni? <u>Kenguru (Csoportvezető)</u> : Nem eszed meg a többi állatot? (Vegetáriánus tigris) <u>Párduc (Gabi)</u> : Gyere beljebb, messze vagy tőlünk. <u>Barlang (Fiú Autentikus segítő)</u> : Gyere beljebb, ha akarsz, megpihenhetsz a barlangban.	Jól esett nekem, hogy kérték, jöjjenek beljebb, nem számítottam rá. A nevelőapám nem engedi, hogy az anyukámmal kapcsolatot tartsak. De én megteszek mindent, hogy az anyukámat elérjem. Az anya is mindent megtesz értem. Apám alkoholista, és éjszakánként részegen felhív. Életem első emlékképe: a részeg apám, az anyám és egy tárgy. Apám azt kérte, hogy felejtsem el, de nem lehet.
Fiú Autentikus segítő	Barlang	Meleg, menedéket lehet benne találni. Védelmet ad.	<u>Koala (K. N. (16 éves lány))</u> : Besüt a nap a barlangba? Gyere közelebb, hogy elbújhassak, ha veszély fenyeget! <u>Párduc</u> : Gyere közelebb és fordítsd felénk a bejáratodat. <u>Fehér tigris (B. K. (19 éves lány))</u> : Hűsölhetek a barlangban?	Nagyon sokat nem mozogtam. Jól esett, hogy közelebb hívtak. Nyitott vagyok az emberekre, néha már túlságosan is. Régen zárkózott voltam. Mindig idősebbek társaságát kerestem. Aztán rájöttem, ha nyitok, akkor sok emberrel tudok beszélgetni. Sokáig azt hittem, hogy nem lesz közös témánk, mert nem tudtam hozzászólni a beszélgetésekhez. Később rájöttem, hogy meg lehet ezt is tanulni
N. B. (16 éves fiú)	Tó	Csendes, nyugodt, de mély. Sok mindent rejt a mélye.	A pálma és a barlang közé tette magát. (K. T. (17 éves fiú)-Fiú Autentikus segítő) <u>Harcsa (H. B. (16 éves fiú))</u> : A vizedbe költözök. Biztos sok hal van a vizedben.	Jó volt a játék. De meglepődtem, hogy beköltözött a harcsa (H. B. (16 éves fiú)). Én nem hívtam. Az életben is így van. Ha valaki odajön hozzám, beszélök vele, de én akkor sem megyek oda másokhoz, ha kíváncsi vagyok rájuk

Pókháló

Kapcsolatrendszerünk feltárása, kapaszkodó nyújtása- megtartó kapcsolati háló

Név	Belső vonal	Középső vonal	Külső vonal
<u>K. N. (16 éves lány)</u>	régi iskolatárs barát barát régizacis társ Testvér B. K. (19 éves lány)- mostani zacis társ barátnő barátnő barát	haverok	haverok

<u>B. I. (16 éves fiú)</u>	K. T. (17 éves fiú)-lakótárs barát H. B. (16 éves fiú)-barát barát	lakótárs lakótárs Munkatársak	Negatív kör: Nevelők (régi, új), Gyámok (régi, új)
<u>L. I. (17 éves fiú)</u>	Család: (anya-) Apa, mama.	K. T. (17 éves fiú)-barát H. B. (16 éves fiú)-barát barát Haverok	Haverok
<u>Facilitátor 2</u>	tesó Anya barát barát Sógor tesó gyereke tesó gyereke tesó	Apa barát Csoportvezető-ÁGOTA mt. Facilitátor 1-ÁGOTA barát barát nagyszülők	Barátok Barátnők Munkatársak
<u>Társ csoportvezető</u>	Anyu Tata-nagypapa Apa (†) Isten barát barát	tesó tesó tesó Mama cica arát	munkatárs munkatárs Facilitátor 1 ÁGOTA mt. Nevelőapa Szomszédok
<u>Facilitátor 1</u>	Szülők testvér ÁGOTA barátnő Facilitátor 2-barátnő	Család barátnő otthoni és szegedi barátok. Kolléganők	Munkatársak-ÁGOTA Kolléganők
<u>Fiú Autentikus segítő</u>	Nevelőszüleim ÁGOTA barát barát- ÁGOTA	Társ csoportvezető-ÁGOTA mt. Csoportvezető-ÁGOTA mt. barát Facilitátor 1- ÁGOTA mt. barát barát fogadott tesó barát	Kollégák Családtagok
<u>N. B. (16 éves fiú)</u>	öcsém bátyám	haver haver	haverok
<u>Sz. M. (19 éves lány)</u>	Barátom nevelő	Rokonok Barátok Ti (csoport)	Nevelők, akiket utálok (-)
<u>A. E. (17 éves lány)</u>	Nővérem Bátyám lakótárs K. N. (16 éves lány)-lakótárs Sz. M. (19 éves lány)-csoporttárs K. T. (17 éves fiú)-csoporttárs B. K. (19 éves lány)-lakótárs Anyu (†) ↔ (benyilazta)	Nagynéni (†) Apu (†) Társ csoportvezető-csoport nevelőapa barát Fiú Autentikus segítő-csoport Csoportvezető-csoport Facilitátor 1-csoport	Nagymamám Nevelőanyám Munkatársak az ÁGOTÁBAN
<u>Csoportvezető</u>	Nagymama (†) barát	Anyu (†) Apa (†)	ÁGOTÁSOK

	Társ csoportvezető-barát barát gyerek gyerek barátok	növendék Pedagógiai Programos munkatársak kollega barát	
B. K. (19 éves lány)	A. E. (17 éves lány)- lakótárs lakótárs→ K. N. (16 éves lány)- lakótárs barátnő Anya (lehúzva)	Fiú Autentikus segítő- barát Apa ← barátnő barát A csoport	Keresztapa (-) Heni (-) Falubeli negatív figura. Dédmama
H. B. (16 éves fiú)	Apa Anya Bátyám Kis öcsém Tata Mama (nem beszél róluk)	Csoportvezető-csoport Facilitátor 1-csoport A. E. (17 éves lány)- csoport barát (csoport) barát	Nevelők (-)
K. T. (17 éves fiú)	Anyu Bátyus barát barát	Egy nevelő. barátnő haverok	haverok 4. kör: A csoport összes tagja. és egy ÁGOTA-s munkatárs.

Párkapcsolat adok-kapok

A gyerekeknek nem volt kedvük írni, ezért nagy papírra gyűjtöttük össze a témához kapcsolódó gondolatokat és Társ csoportvezető írta fel. Mit adunk és kapunk egy párkapcsolatban?

Kapok (elvárások)	Adok
<ul style="list-style-type: none"> - Csinos, szép - Higiénikus, ápoltság - Igényes - Megértő - Udvarias - Házas - Férfias/Nőies - Emberies - Tartson el - Ne legyen beképzelt - Hűséges - Megbízható - Tudjon szeretni - Őszinte - Becsületes - Dolgos - Családcentrikus - Gyermekszerető - Ne legyen közönséges - Határozott - Kötelességtudó - Védjen meg - Nyitott felém - Figyelmes 	<ul style="list-style-type: none"> - Bizalom - Hűség - Őszinteség - Háziasság - Nyitottság - Figyelem - Léleki biztonság - Védelem - Romantikusság - Becsületesség - Odafigyelés - Megértés - Türelem - Jó kedv - Közös programok - Ajándék - Együttlét - Meghallgatás - Titoktartás - Család - Tisztelet - változatosság

Filmvetítés kiértékeléssel

Egy kosaras naplója

A téma nagyon érdekelte a gyerekeket. Közülük többen már érintettek a drogfogyasztásban. Csak könnyű drogokat használtak.

Hétféje zárása

Megerősítő plakát:

Ahhoz képest, hogy több gyerekünknek az írásképeségével problémák vannak, meglepően jól megfogalmazott, egész mondatokat írtak. Volt aki idézetet írt. Boldogan olvasgatta mindenki a maga plakátját. Próbálták kitalálni, hogy ki írhatta. Mindenki eltette és elvitte magával a maga megerősítéseit.

VIII. csoport/ 2. alkalom

2008.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLATOK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Labda gyakorlat

Ez az játék nagyon nagy sikert aratott a csoportban. Nagyon rövid idő alatt megoldották a gyakorlatot. Az érzésvisszajelzés során arra is sort kerítettünk, hogy arról beszéljünk, hogy mennyire fontos az egymásra való oda figyelés. Hisz a gyakorlat során N. Cs. (18 éves lány) és Z. M. (17 éves lány) háttérbe szorult, hiába szerették volna képviselni az érdekeiket.

Pókháló

A gyakorlat során fontosnak tartottam, hogy azok, akik szeretnék, mondják el és mutassák be a kapcsolati hálójukat. Z. M. (17 éves lány), illetve R. A. (20 éves lány) a feedback előtt összegyűrték az ábrájukat. Azt mondták, hogy ez nem valós, mert akiket felírtak, nem is igazi barátok. Többen arról beszéltek, hogy fontos nekik a belső kör és legalább rájuk tudnak támaszkodni. Igyekeznek ezt a jó kapcsolatot fenntartani. Legtöbbjüknek nagyon kevés személy volt be írva a belső körbe. Többen említették, hogy eddig nem rangsorolták a kapcsolataikat, és saját maguk említették, hogy mennyire fontos, mindezt rangsorolni.

Mi szigetünk- Kapcsolati játék

A csoport által közösen választott képzeletbeli utazásunk helyszínén (egy sziget) kellett olyan megjelenülési formát választanunk, akivé szívesen váltunk volna ezen a szigeten. Ezt követően olyan helyet találunk a szigeten, mely mindenki számára megfelelő.

Ki	Mit	Miért	Kapcsolódás	Feedback	Mimika
L. L. (15 éves lány)	Bagoly	Azért, mert a mesében is okos, bölcs. (Nehezen fogadták el) A huhogás és az enni való miatt.	Nem érezte jól magát. Nem vagyok türelmes, untam a játékot. Nem akartam közelebb kerülni. A sziget egyik fele teljesen üres. (A kör felénél fogadta el amikor a többiek behívták).	Az volt a rossz, hogy többen vitatkoztak. (Sikerült arra rá vezetni segítő kérdésekkel, hogy a kulturált vitával a céljainkat tudjuk elérni.)	Folyamatosan feszült volt. Folyamatos figyelés volt.
G. Zs. (15 éves fiú)	Pingvin	Szeretem a pingvint. Aranyos, ahogy jár.	Ismét a csoporthoz igazodott. A csoport hatására befordította a pingvint és közelebb került hozzájuk. Ez nagyon tetszett neki, hogy a csoport behívta.	Nem tetszett a játék, untam.	Álarc mögé bújt. Ment a többi viselkedése után.
Z. M. (17 éves lány)	Sellő	Szeretek úszni, aranyos és a földön is lehetek.	Elhelyezkedését követően változtatni akart, de Csilla miatt tartózkodott. A Egy darabig tartott ez a konfliktus, majd megoldódott.	Ő volt az, aki nyíltan ki merte mondani a szubjektív véleményét a csoportban és az egész napos élményét is behozta a feedbacknél. A kis szigeten szemben állt, majd a forrás mellé került és majd a	

				konfliktus után a D. R. (20 éves lány) mellé került. Arcára volt minden írva. A játék elején nagyon aktív volt, majd a konfliktus miatt ez lelombozódott.	
F. P. (17 éves fiú)	Maci (Medve bocs)	Mert azok nagyon aranyosak és nem bántanak senkit.	Azonnal az albatrosz mellé költözött. A konfliktus helyzetben az elején még lecsendesítette az albatroszt, (Csilla-barátnője) ezután minden helyzetbe mellé állt és a maci volt a védő angyal. Végig ott volt.	Nem tetszett neki, hogy bántották az albatroszt. Élvezte a játékot.	Végig figyelt. Nem volt feszült és tetszett neki a bocs.
R. A. (20 éves lány)	Delfin	Mert a kedvenc állata és szeret úszni.	Maximális segítség adás, a kolibrivel volt sorosabb kapcsolata. Az ő hátán keresztül tudta bevinni a szigetre az eredi lakókat.	Furcsa volt számomra, hogy többen vitatkoztak, szerintem Csoportvezető gerjesztette a konfliktust, rendkívül átlátta a szituációkat.	Nagyon aktív volt és a játék ideje alatt leült a földre, onnan szemlélte az eseményeket.
J. R. (16 éves lány)	Nap	Mert mindig süt és szép fényt ad..	A Napot letette a sziget közepére és mindenkinek tetszett, hogy ő világítja be a szigetet.	Furcsa volt számomra a játék, de tudtam azonosulni a napocskával. Nem volt párhuzam a szerep és a saját életem között.	Fáradt lett a játék során, de érdeklődve figyelte az eseményeket.
P. K. (23 éves lány)	Védőangyal (Őrangyal) arc nélkül	Mindenkit megvédeni és mindenkinek segíteni szerettem volna. (látszati önfeláldozás)	A kastéllyal volt kapcsolata. A kastély tetejére tette le figuráját és vele együtt költözött tovább. Innen mindent lát.	Nagyon érdekes volt számomra a játék. A párhuzam, hogy valóságban is mindenkinek segíteni akarok.	Aktív jelenlét.
K. B. (18 éves fiú)	Fehér tigris kék szemmel	Szereti az állatokat	Mindenképpen a Bagoly mellett akart elhelyezkedni. Vele együtt mozgott	Szoros kötődése van a jelenben is L. L. (15 éves lány)vel. A jelen és a játék között szoros kapcsolat fedeztünk fel. Nem mondta ki. Érdekes volt számomra a játék.	Aktív jelenlét a játék során.
C. M. (17 éves fiú)	Kolibri	A legkisebb állat, el tud bújni, repülni tud a szigetek között.	A sziget készítése közben saját maga rajzolt 1 kis szigetet, hogy félrevonulhasson. Csak társán keresztül engedte meg, hogy más területre is átrepüljön vagy, hogy bemenjenek hozzá a sziget lakók.	Elvoltam, a sziget az enyém volt.	Megosztott figyelem.
Fiú Társ csoportvezető	Forrás	A sziget lakóinak tudok táplálékot adni.	Szinte majdnem minden szigetlakóhoz kapcsolódott és volt észrevétele.	Párhuzam az életemben, hogy szeretek támasz lenni az embereknek.	Aktív jelenlét.
Fiú Autentikus segítő	Kastély	Az erő és védelem megtestesítője.	Szinte majdnem minden szigetlakóhoz kapcsolódott és volt	Párhuzam az erő és biztonság nyújtás	Aktív részvétel.

			észrevétele.		
Csoport vezető	Oroszlán	A vezér megtestesítője	Szinte majdnem minden szigetlakóhoz kapcsolódott és volt észrevétele.	Párhuzam a vezető képesség és védelem.	Aktív vezetés az egész játék során.
Lány Társ csoport vezető	Albatrosz	A szabadság megtestesítője, a távolság áthidalása, szárnyak segítségével.	Szinte majdnem minden szigetlakóhoz kapcsolódott és volt észrevétele.	Teljes mértékben, a szabadság és távolság megtételében látom a párhuzamot.	Aktív jelenlét.

6.3 Nehéz életesemények

Anonimizált jegyzőkönyv - kivonatok a NEHÉZ ÉLETESEMÉNYEK alappillérehez

6.3 Nehéz életesemények

Anonimizált jegyzőkönyv -kivonatok a NEHÉZ ÉLETESEMÉNYEK alappillérhez

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

I. csoport/3. alkalom

2006.

TRAUMAFELDOLGOZÁS, NEHÉZ ÉLETESEMÉNYEK FELDOLGOZÁSA

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Autentikus segítők

Gyerekek érkezése

2006. – 1. nap

Megérkező kör

-kivel mi történt

Egyik csoporttag kikerült a nevelőotthonból. Összetűzése volt az egyik nevelővel. Az állapot tarthatatlanná vált, ezért utcára került. Egy barátjánál húzza meg magát jelenleg. Ettől függetlenül szándékában áll továbbra is a csoport tagjának maradni, ezért hajlandó magánemberként is áldozni arra, hogy továbbra is a csoport tagja lehessen.

Problémamegoldást segítő gyakorlat

3 kiscsoportra osztottuk a csoportot. Egy kiválasztott probléma megosztása kiscsoportban.

Nagycsoportos megosztás, majd annak a problémának a kiválasztása, mellyel szívesen foglalkoznának a csoporttagok is. A zárójelben lévő számok a szavazatokat jelölik.

<u>1. csoport</u>	<u>2. csoport</u>	<u>3. csoport</u>
<ul style="list-style-type: none"> B. I. (19 éves fiú): Találkozás az apával. (6 év után először találkozni apámmal)- <u>9 szavazat</u> K. I. (17 éves lány) Pénzéhes (apa azt mondta h kihasználnak és a testvérem is mindig jön pénzt kérni. Kihasznál.) <u>5 szavazat</u> N. Z. (17 éves fiú): Poénkodás (Ő és társai viccelni próbáltak) <u>0 szavazat</u> Facilitátor: Mániákus (a szomszédja az örületbe kergeti.) <u>4 szavazat</u> 	<ul style="list-style-type: none"> N. M. (15 éves lány): Kikerülés (hamarosan nevelőszülőkhöz kerül. Van bent egy házvezetőnő, aki folyamatosan piszkálja érzelmileg és megpróbálja negatívan befolyásolni.) <u>10 szavazat</u> K. M. (20 éves fiú): Igazágtalanság (kikerülés körülményeinek igazágtalansága miatti nehéz érzés) <u>7 szavazat</u> C. S. (15 éves lány): Egymástól való elválasztás (a nevelők nem nézik jó szemmel az ő szerelmét, el akarják választani őket) <u>8 szavazat</u> Lány autentikus segítő: Kihasználás (osztálytársa kihasználja mindenben) <u>5 szavazat</u> 	<ul style="list-style-type: none"> L. É. (17 éves lány): Változás (nevelőapjával való kapcsolat változtatása) <u>6 szavazat</u> V. B. (22 éves lány): Félelem (Testvérétől fél, mert annyira számítógépfüggő, hogy tettelegességre is képes, ha valaki hozzászól) <u>11 szavazat</u> Fiú autentikus segítő: Házasság (élettársát el akarta venni, de az „anyós” megakadályozta, mert azt gondolja, h ez érdekházasság lenne, mert ő csak egy link cigány, aki „gettós” volt) <u>9 szavazat</u> Társ csoportvezető: A mostoha (anyukájának van egy élettársa, akit nem tud elfogadni, mert iszákos és nem dolgozik) <u>9 szavazat</u>

Beleérző kör

V. B. (22 éves lány)tól kérdezhettek a csoporttagok, melyekkel információkat gyűjtöttek, valamint segítséget kaptak a behelyezkedéshez. A csoporttagok elsötétített szobában olyan szoros kört alkottak, hogy a székek karfái összeértek. Ráhangolódás után V. B. (22 éves lány) testvérenek a személyébe helyezkedtek. V. B. (22 éves lány) csendes megfigyelő volt a körben, nem szólalhatott meg, nem reagálhatott.

Megszólalások – V. B. (22 éves lány) testvéreként:

Mért nem hagynak már végre békén gépezni. Ez az egyetlen, ami megért Venni kéne egy új egeret..
Engem senki sem ért meg.
Azért sajnálom a testvéremet, hogy mennyire szeretne velem lenni..de én nem akarok beszélgetni
Engem nem érdekel senki és semmi. Egyedül akarok lenni a számítógéppel
Szeretem a húgomat.
Ki akarok vonulni a világból.
Lehet hogy segítséget kellene kérnem, mert ez már nem normális. Szegény tesóm is csak köröz itt mellettem, de felidegesít csak. Attól félek, hogy megütöm.
Szeretem a testvéremet
Segítséget kell kérnem. Erősebb a gép iránti szenvedélyem, mint bármi más.
Szükségem van a testvéremre. Neki is szüksége lenne rám.
Az élet, a gyerekkoromról borzalmas és fájdalmas. Akkor már jobb nem gondolkodni, nem agyalni és mindenféle kapcsolatot megszakítani emberekkel. Akkor legalább nem ér csalódás.
A testvéremmel akarok kimenni a gettóból. Nem akarom leveszíteni. Szeretem. Csak nem vagyok képes uralkodni magamon jelenleg.

Feedback: V. B. (22 éves lány) alig tudott megszólalni. Egy teljesen másik nézőpont is feltárult előtte és megszüntette a csoport a legnagyobb félelmét: hogy nem szereti őt a testvére. Most már újra tudja, hogy igen. Azt is jobban látja, hogy a testvére ugyanúgy szeretetre és törődésre vágyik, mint ő. Erőt kapott a kitartáshoz a testvérel kapcsolatban. Nagyon megköszönte, hogy ilyen aranyosak voltak a csoporttagok és sokat segítettek neki.

A csoport többi tagja is jól érezte magát a játékban, az ismeretség miatt viszonylag könnyen tudtak a testvér szerepébe helyezkedni.

Irányított beszélgetés

Erre a hétvégére az volt a házi feladat, hogy egy olyan dolgot fogalmazzanak meg, vagy rajzoljanak le, mely nagyon nehéz életeseményük volt. A csoporttagok közül többen a bekerülést rajzolták le, vagy fogalmazták meg szóban. Vagy a bekerülést megelőző események sorozatát. A „házi feladatokat” rendszerint a megérkezés estéjén beszéljük meg, de ez a feladat nagy szorongásokat ébresztett a csoporttagokban. A megosztások során figyelemmel és empatikusan hallgatták egymást. A megosztások után gyakoriak voltak a kézzsorítások, együtt érző pillantások. Miután mindenki felelevenítette ezeket a nehéz helyzeteket, a csoportvezető és a szakmai team tagjai hozzászólásaikkal erősítették a csoporttagokat. Különösen fontos volt az autentikus segítők szerepe, hisz élő mintaadóként álltak a csoporttagok előtt. Ugyanilyen fontos volt a 2 családban nevelkedett team- tag szerepe is, hisz fontos a csoporttagoknak tudni, hogy nem az állami gondozottság sajátjai a nehéz életesemények.

Valahol számomra is létezik egy ember

Nehéz életeseményeink dacára –valahol létezik egy ember, aki átsegít (ett) minket nehézségeinken.

Megerősítő gyakorlat

NÉV	VÁLASZTOTT SZEMÉLY	VALÓSÁG KAPCSOLAT	ÉRZÉSVISSZAJELZÉS
L. É. (17 éves lány)	barátnő	...i lány, akit 13 éve ismerek. Kedves és segítőkész, mindig számíthatok rá.	Jó volt felidézni őt.
K. I. (17 éves lány)	Elképzeltem szerelmi társ	Nagyon szeretnék egy társat, aki biztonságot ad. Aki véd és óv mindentől, mert erős és becsületes és aki nem hagy el soha.	Nagyon jó lenne, ha megtalálnám ezt a társat. Jó volt a játék.
B. I. (19 éves fiú)	volt nevelőm és a felesége	Segítőkészek, bármikor mehetek hozzájuk. Mindenről lehet velük beszélgetni. Támaszt adnak.	Jó érzés, hogy vannak. Jól éreztem magam.
K. M. (20 éves fiú)	szerelmem	Szerelmes vagyok. Vele szeretném leélni az életemet.	Jó volt. Teljesen elképzeltem a jövőt szerelmemmel.
N. Z. (17 éves fiú)	az énektanár	Nevelő volt a gyerekkoromban. Mindenről lehet vele beszélgetni. Kedves és titoktartó.	Jó tudni, hogy van valaki, akivel mindig mindent meg lehet beszélni és érdeklő hogy mi van velem.
N. M. (15 éves lány)	Nevelőanya	Ki fognak venni engem és a húgom a gyerekkoromból. 3 éve ismerjük egymást, nagyon sokat segítettek nekem. Megbízom bennük. Őszinték, becsületesek.	Nagyon jó volt kimondani, hogy tényleg bízik a nevelőszülőkből. Jó volt a játék.
V. B. (22 éves lány)	a barátnő	Mindent meg lehet vele beszélni, sokat nevet. Mindig nevet.	Jól éreztem magam. Felvidultam, hogy eszembe jutott ez a barátnő, aki mindig nevet.
Fiú autentikus segítő	Volt nevelő, aki a keresztanyám lett	Életem nagy csalódása után ez a néni segített talpra állni, munkát és biztonságot találni.	Nagyon jó érzés töltött el újra, ahogy felidéztem, hogy volt valaki, aki szívén viselte a sorsom.
Társ csoportvezető	Apu	Ő adott biztonságot, segített eligazodni a világban. Határozottságra és igazságosságra nevelt. S bár már nincs velem- a tanítása igen.	Szeretek apuról beszélni, aki nagyon hiányzik és neki köszönhetek mindent. Nagyon jól éreztem magam.
Facilitátor	az öcsém	Nem olyan régen kezdtünk el közeledni egymáshoz és támaszkodni egymásra. Bizalom alakult ki köztünk.	Most mondtam ki először, amit érzek az öcsémrel kapcsolatban. Nagyon jó volt tudatosítani. Köszönöm a játékot.
C. S. (15 éves lány)	Szerelmem	Szerelmes vagyok. Vele szeretném leélni az életemet.	Jól éreztem magam.
Csoportvezető	Atyus	Ő az az ember, aki tudja, hogyan kell velem bánni. Korrekt, egyenes, kemény, bölcs férfi, akihez bármikor bármivel fordulhatok.	Mindig jó érzés tölt el, ha az Atyusra gondolok. Jól éreztem magam a játékban.

Zárás és értékelés

A csoporttagokban jól oldódtak fel a nehézségeikről való beszéd okozta feszültségek. Megkönnyebbülve, megerősödve, sokkal nyugodtabban viselkedtek. Erős a csoportkohézió, alkalmakon kívül is támogatják, segítik egymást. Folyamatos, egyenletes fejlődés tapasztalható. Nagyon várják a következő alkalmat is.

II. csoport/3. alkalom

2006.

TRAUMA FELDOLGOZÁS, NEHÉZ ÉLETHELYZETEK FELDOLGOZÁSA

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

2 Autentikus segítő

Reggel megérkezett a szakmai team a lakásotthonba.

Nehéz életeseményeinkkel kapcsolatos negatív/pozitív élményeink megosztása

Név	Negatív	Valóságkapcsolat	Pozitív	Érzésvisszajelzés
R. M. (17 éves fiú)	Intézetis társam halála	Sokat foglalkozom vele	Jó társakra találtam	Jól éreztem magam, eddig nem merem beszélni társam haláláról.
C. Zs. (15 éves fiú)	Bekerültem az intézménybe		Iskolai eredmények	Jó volt
Fiú autentikus segítő	Nevelő vert engem az intézetben úgy, hogy beszakadt a fejem		Van családom	Jó volt és végre van családom.
Társ csoportvezető	Intézetben mindig verekedtünk.		Sikerült az érettségim.	Büszke vagyok magamra. Jó volt.
K. B. (18 éves lány)	Attól félttem, hogy kirúgnak a nevelőotthonból		Barátnőmmel nagyon jó a kapcsolatam.	Jól éreztem magam a játék során.
O. B. (17 éves fiú)	Nem mehetek haza.		Barátokkal a parton nagyon jót buliztunk.	Jó volt.
S. D. (18 éves fiú)	Eltérültem a 8-as házból		Barátokkal a parton én is jót játszottam.	Jó volt, de még mindig jó lenne vissza kerülni.
R. S. (17 éves fiú)	Intézetis társam halála (Láttam.)		Félttem a bekerüléstől, de kellemesen csalódtam.	Sajnálom a halott társam.
Csoportvezető	Amikor nem maradhattam a szüleimmel.		Amikor összefoghattunk társainkkal, hogy ne bántsanak minket a nagyok.	
K. R. (22 éves lány)	A nevelőapával való rossz kapcsolatam		Nyomdában dolgozom, sikerült az érettségim.	Jól éreztem magam a játék során.
S. D. (26 éves lány)	Családdal való konfliktusom		Eljegyeztem magam.	Jó volt.

Megerősítő játék

A csoporttagoknak az volt a feladatuk, hogy a jelenben gondolkozzanak. A körben mindenki elmondhatta, hogy mi az, amitől fél. A csoporttagok pedig egy-egy pozitív megerősítést adtak.

Név	Félelem
O. B. (17 éves fiú)	Családom távolléte
K. R. (22 éves lány)	Jövőm
S. D. (26 éves lány)	Család: hogy jó anya leszek-e.
R. S. (17 éves fiú)	Megfelelés önmagamnak, nem szeretnék apa lenni, ne legyek alkoholista.
S. D. (18 éves fiú)	Önmagamtól félek. Az életben nem fogom tudni megállni a helyem.
C. Zs. (15 éves fiú)	Sötétségtől félek
K. B. (18 éves lány)	Nevelőotthonból való kikerüléstől félek
Társ csoportvezető	A hétfői vizsgától félek
Fiú autentikus segítő	Jövőtől félek

Filmvetítés kiértékeléssel

Forrest Gump c. film vetítése, kiértékelése- tetszett a csoporttagoknak, többen már látták is, de igazán hasznosnak a kiértékelés bizonyult, mely során sok homályos részletre tudtunk fényt deríteni. Többen nem mindig értették a filmet.

III. csoport/3. alkalom

2006.

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Autentikus segítő

Facilitátor

Pókháló játék – kapcsolatrendszer felvázolása

<u>NÉV</u>	<u>BELSŐ VONAL</u> (aki a legközelebb áll hozzá)	<u>KÖZÉPSŐ VONAL</u>	<u>KÜLSŐ VONAL</u>	<u>Megjegyzés</u>
K. O. (13 éves lány)	Anya, barátnő, tesói, barátnők	TEAMtagok csoporttagok barátok	Nevelő, ÁGOTA-s munkatársak, barátnők	Külső vonalon túl: Apu, Mama, Tata, Gyurcsány
B. K. (15 éves fiú)	Anyu	Csoporttársak, team tagok	Csoporttársak, teamtag	
B. M. (13 éves lány)	Apa, teamtag, ágotás munkatárs	Öccsei, nevelő	testvére, szerelme, öccse, barátnő Anyu, haver	
F. Zs. (15 éves lány)	szerelme, Papa, csoporttagok, Anya, Apa	Csoporttagok, nevelő	Team tagok, nevelő	Rajzolt még vonalat, oda: csoporttag
H. I. (15 éves fiú)	Mama, haverok	csoporttagok	Team tagok	Rajzolt még egy külsőbb vonalat és odaírta: anya, apa, testvér
N. L. (14 éves fiú)	Mama, barátok	Team tagok	csoporttagok	
K. Á. (13 éves lány)	Mama, teamtagok, unokatesóm, apa. anya	barátnők	csoporttársak	
D. E. (13 éves lány)	barátok	Bátyám, Gabi, Anya	Csoporttársak, barátok	
R. A. (14 éves lány)	nevelők	Nevelő, barátok	Team tagok, barát	
Facilitátor	család	barátok		
Csoportvezető	Férjem, fiaim	Szüleim, testvéreim ÁGOTÁS régiek,	Főnök, kollégák, ÁGOTÁSOK, tanítványaim, nagymamám, unokatesóim,	
Autentikus segítő	Mama, Tata, Öcsi, szerelme, barátok	Iskolai társak, barátok	Utógondozó, volt nevelőm,	
L. Cs. (14 éves lány)	teamtagok	Tesó	Anya, teamtagok	
Társ csoportvezető	család	barát		

BUSZPÁLYAUDVARON

Elképzelten jelenetben elképzelt szerepekben kapcsolatok létrehozása, kialakítása, különböző viselkedésminták megélése, kipróbálása

Név	Szerep	Találkozások	Valóságkapcsolat	Érzésvisszajelzés
Autentikus segítő	Információs	Hajléktalanoknak enni adott Takarítónővel megbeszéltek a problémákat Jegyárussal csevegtek	Elküldött egy információs és most kedves akartam lenni	Jól, felszabadult
N. L. (14 éves fiú)	Biztonsági őr	Szotyiarust ki akarta küldeni Lopásnál a hajléktalanokat helyre tette Alkoholistát megintette	Láttam egy durva biztonsági őrt és ki akartam próbálni, hogy milyen	Zavart, hogy nem tudtam megoldani a helyzetet
B. K. (15 éves fiú)	Alkoholista	Takarítónő leszidta Biztonsági őr ki akarta küldeni Többiek elkerülték	Egy férfi rokonom szokott részeg lenni	Nem érdekelt az egész
R. A. (14 éves lány)	Öregasszony	Unokájával beszélgetett Szotyiarustól vásárolt	Mikor jöttünk, láttunk egy öregasszonyt az unokájával	Jót játszottam
K. O. (13 éves lány)	25 éves plázacica	Szotyiarustól lopott és a hajléktalanoknak adta át, amikor majdnem lebukott, így őket bajba keverte	Ilyen szeretnék lenni	Jól éreztem magam, örültem, hogy összekevertem a dolgokat
B. M. (13 éves lány)	Hajléktalan	Kéregtetett mindenkitől Enni kapott az információtól Másik hajléktalannal együtt voltak végig Pláza cicától kapott kaját, ami miatt lopással vádolták, majdnem összeverekedett a biztonsági őrrel	Csak úgy	Mérges voltam, hogy megvádoltak
Társ csoportvezető	Hajléktalan	Mindenkitől kéregtetett Enni kapott az információtól Másik hajléktalannal együtt voltak végig Védte a társát, amikor meggyanúsították	Ki akartam próbálni	Mérges voltam, de jót játszottam
L. Cs. (14 éves lány)	Főiskolás lány	Szotyiarustól vett ennivalót Takarító nénivel megbeszéltek, hogy milyen nagy itt a kosz	Szeretnék továbbtanulni	Jól éreztem maga,
K. Á. (13 éves lány)	Koleszos lány	Információshoz és a jegyáruhoz odament érdeklődni Ellenőr kérte a jegyét, de a többiek megvédték, hogy még nincs a buszon	Szoktam látni a koleszos lányokat a buszon	Felszabadultan, jól éreztem magam
D. E. (13 éves lány)	Öregasszony unokája	Fordított a süket nagymamájának, amikor az beszélni akart másokkal Hajléktalanok kéregettek tőlük, de ők nem adtak nekik semmit	Mikor jöttünk, láttunk egy öregasszonyt az unokájával	Jó volt játszani

H. I. (15 éves fiú)	Ellenőr	Kérte a jegyet a kolezosa lánytól Beszélgetett az információval és jegyárussal	Megbüntetett egy ellenőr és én is büntetni akartam	Kicsit bántott, hogy nem büntethettem
Facilitátor	Szotyai árus	Mindenkinek próbálta eladni portékáját Lopott tőle a plázacica, de ő a hajléktalanoknál találta meg az árúját, s őket gyanúsította	Mindenkit ismer és mindenkivel szóba állhat	Jó volt, jól játszottam
F. Zs. (15 éves lány)	Jegyárus	Információval jókat beszélgettek Tanuló lány bérletet vett tőle Enni adott a hajléktalannak	Nem tudom, csevegni akartam	Jót szórakoztam kívülről a balhén
Csoportvezető	Takarítónő	Beszélgetett a jegyárussal és az információval Megdicsérte az iskolás lányt és panaszkodott neki, hogy milyen nagy itt a piszok Leszidta az alkoholistát, aki összepiszkolta a várót	Milyen érzés, az olyan takarítónőnek, aki mindig panaszkodik	Jó volt játszani

Virágcsokor

Minden csoporttagnak választania kell egy szimbólumot (virág), mely őt jeleníti meg- amilyen, vagy amilyen szeretne lenni.. Indoklás és csoport általi elfogadás után csoportszimbólummá kell alakulni (virágcsokor), melyben mindenki megtalálja a helyét és jól érzi magát.

K. Á. (13 éves lány) =	bimbózó sárgarózsa, mert az olyan szép
L. Cs. (14 éves lány) =	nárcisz, mert az kicsi és mégis különleges
B. M. (13 éves lány)=	piros rózsa, az a szerelem virága
Társ csoportvezető =	fehér rózsa, ez a kedvence
H. I. (15 éves fiú)=	orchidea, mert különleges és tartós
K. O. (13 éves lány) =	kardvirág, csokorban mindig egy van belőle
R. A. (14 éves lány) =	kék rózsa, mert különleges
Facilitátor =	pipacs, vadon növény, természetes, szabad
N. L. (14 éves fiú) =	fehér hóvirág, mert elsőnek nyílik
Autentikus segítő =	hóvirág, nekem is ez a kedvencem
F. Zs. (15 éves lány)=	napraforgó, csak a napsütéstől nyílik ki
B. K. (15 éves fiú) =	sárga rózsa, csak úgy
Csoportvezető =	frézia, mert vidám, tavaszi virág

IV. csoport/ 3. alkalom

2007.

NEHÉZ ÉLETESEMÉNYEK FELDOLGOZÁSA

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

Házi feladatok bemutatása

Előző alkalommal azt a feladatot kapták a csoporttagok, hogy gondolkodjanak nehéz életeseményeiken, és szabadon választott önkifejezési módon mutassák be a csoportnak. A csoportból ketten osztották meg a többiekkel.

B. E. (18 éves lány): egy fogalmazást írt, amit Társ csoportvezető olvasott fel kérésére. A felolvasást követően elhangzó kérdésekre már ő válaszolt és nem sírta el magát. (Szerelme meghalt karácsonykor autóbalesetben)

Sz. É. (16 éves lány): szintén egy fogalmazást írt, melyet maga olvasott fel. (Nevelőszülőtől nevelőszülőig vándorlás a szülők veszekedései és válása miatt)

Életút térkép

Egy koordináta rendszerben helyezzük el életünk főbb meghatározó pontjait, minősítve is egy –5 és 5 közötti skálán.

Név	Főbb fordulópontok		Skála	Feedback	Mimika, gesztusok
	Életkor				
B. E. (18 éves lány)	• Gyermekkori molesztálás	3 éves	-5	Nehéz volt elkezdni beszélni róla, de nagy megkönnyebbülés is kimondani végre. Furcsa de jó érzés végignézni az életem, mert most már felfelé halad a skálán. Irányítom a sorsom.	A gyermekkori időszaknál dadogás, elpirulás, könnyes szemek
	• Otthoni állapotok, apa bántalmazta	6-7 éves	+2		
	• Húga születése	éves	+5		
	• Szerelme elvesztése autóbaleset	8-11 éves	-5		
	• Lakásotthonba kerülés	14 éves	-3		
• Új haverok, új szerelem	16 éves	+2			
		17 éves			
L. N. (17 éves lány)	• Boldog gyerekkor	0-5	+5	Jó volt beszélni róla, meg így egyben látni	Nyugodt, halk, végén mosolygós
	• Iskola	6-7	+4		
	• Szülők kezdődő veszekedései	8-10	+3,5		
	• Sorozatos verekedések, verések apa-anya között	11-12	+3,5 → +1		

	<ul style="list-style-type: none"> Bekerülés Beilleszkedés, iskola Lenyugodás, döntések Középiskola, szerelem 	13 14 15 16-17	-5 -3 0 0→+4		
G. R. (18 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> Nagymama nevelte, boldog időszak Iskola(cigányozások) Iskolai évek Mama betegsége, majd halála Bekerülés Beilleszkedés évei, iskolai tanulmányok, középiskola 	0-6 6 7-10 10-13 13 13-17	+4→+5 +3 +4 +4→-5 -5 -5→+3	Nem volt könnyű erről beszélni, de tudtam h itt megtehetem és jó érzés van most bennem, hogy elmondtam	Elejében került a szemkontaktust, mama halálakor bekönnyesedett a szeme, fájdalommal beszélt a megaláztatásokról, de túl van rajta
T. T. (17 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> Motoros időszak Baleset, tolószékbe került Iskola+pénzbírság Lábtörés, fekvőszék Abbahagyta a motoros versenyzést Bekerülés Beilleszkedés ÁGOTA Tábor <p>Az hogy itt lehet a programban</p>	6-7 8 9 10 11-12 12 13 14 17 18	+5 -4 -4 -3 -5 -5,5 +4 +5 +5,5	Nehéz volt beszélni róla, még soha nem beszéltem így egyben róla senkinek	Remegett a hangja és nagyon halkán beszélt. Zavarban is volt, ki is pirosodott.
Társ csoportvezető	<ul style="list-style-type: none"> Normál gyerekkor Költözés Iskolai beilleszkedés, elfogadtatás, diszkrimináció elleni harc Gimnázium Csalódás a családban Apu betegsége majd halála Tata halála Gyász évei Keresztapám halála Munka, felnőtté válás, újra főiskola 	0-9 9 9-14 14-18 16 18-22 20 22-24 24 22-27	+2→+3 +2 +3→+4 +5 +2 +4→-5 -1 -5 -5 -5→+2	Jó érzés visszatekinteni, mert pár évvel ezelőtt nem gondoltam volna, hogy kilábalhatok a gyászból. Jó érzés, hogy nem adtam fel és a küzdés is jó érzés- még ha nehéz is.	Nyugodtan, halkán beszélt.
P. L. (17 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> Boldog gyermekkor Szülők alkoholizálása, 	0-7	+5	Még nem beszéltem arról a traumáról	Zavarban volt, de a végére megnyugodott.

	<ul style="list-style-type: none"> • verekedések • Szerelem • Bekerülés • Sikeres beilleszkedés • Csavargások, családi kapcsolattartás, nevelőapa holtan találása A mostani életem 	7-14 14 15 16 16,5 17	+5→+1 +5 +5→-2 -2→+1 -3 -3→1	senkinek, mikor holtan megtaláltam a halott nevelőapám. Az kicsit rossz volt, de jó volt beszélni róla.	
N. I. (18 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> • Óvoda.(mindent megkapott, óvónők is szerették) • Apu elkezdett inni • Szülők válása • Csavargások • Otthonba kerülés • Folytattam a tanulmányaimat-szakma • Elkezdtem a jogosítványt 	3-5 5-6 8-9 9-10 11-14 14- 17	+5 +4 +2 0 0→-3 -3→+1 +1→+5		
Facilitátor	<ul style="list-style-type: none"> • Születés, gyerekkor • Ovi • Iskola • Szülők válása • Költözés • Új házassága az anyának • Aktív korszak, benne a kamaszodás • Igazi apa halála • Szerelem • Egyetem, ötödév, ÁGOTA • Nagy törések, változások 	0-5 5 6 8 9 10 10-12 12 15 16 16- 16-	+5 -3 +5 -3 -4 -5 -5→+5 -5,5 +4 +4→+5 +4→-5	Jó volt beszélni róla.	nyugodt
Sz. É. (16 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> • Családi viszonyok, apa ivott, bántotta az anyukát • Válás, család szétszakadása • Nevelőszülőkhöz kerül • vissza az intézetbe, csak a pénz miatt vitték ki őket • másik nevelőszülők • lakásotthonba kerülés 	5-7 8 9 10 13 15	-2 -5 +1 0 +1 +3		
Fiú Autentikus segítő	<ul style="list-style-type: none"> • csecsemőotthon • nagy nevelőotthonba átkerülés 	4-9 9-10	0→+2 2→0	Szívesen beszéllek erről, mert azt gondolom, hogy	nyugodt

	<ul style="list-style-type: none"> • gyermekotthoni évek-kiszolgáltatottság, verések, csicskáztatások • kikerülés, sodródás • Magyar Honvédség-sorkatonai szolgálat, majd hivatásos katona • Önálló élet, biztos munka 	10-18 18-21 21-25 25	0→-5 -5 -5→+3 +3,5	nem kell elkeseredni azért, ha valaki állami gondozott, hanem fel lehet állni, ha kitartás és akarat van, és nem félünk szembe nézni a sorsunkkal.	
Csoportvezető	<ul style="list-style-type: none"> • Csecsemőotthon • nevelőotthon • Nevelőszülők • Másik nevelőszülőkhöz kerülés • Egyetemi évek • ÁGOTA 	0-3 3-9 9 11→ 18- 23 23→	0→-1 -1 0 1 1 1,5	Életem eseményeit az eseményeket kísérő érzésekkel is szemléltettem a kilátástalanságtól a tenni akarásig	Nyugodt

Brain storming- Általában milyen nehéz életesemények jellemzik az állami gondoskodásban élő fiatalokat?

(2 kicscsoport)-> nagycsoport

• Szülők válása • Halál • Bekerülés • Megaláztatások • Iskolai kudarcok • Elfogadni, hogy eldobta a családjá • Cigányozás • Csalódás	• bizalomvesztés • Lenézés • Verések • Csicskáztatások • Szeretetlenség • Rossz családi élet • Molesztálás • alkoholizálás

Problémamegoldást segítő gyakorlat

Kiscsoportos saját élmény megosztás Nagy csoportban bemutatás, Szavazás Beleérző kör

(Fontos volt, hogy olyan nehéz életesemény legyen, ami foglalkoztatja a csoporttagot és nincs még lezárva, nincs eredmény, valamint egy konkrét személyhez fűződik.)

NÉV	MEGOSZTÁS	SZAVAZAT
B. E. (18 éves lány)	Konfliktus a lakásotthonban az egyik fiúval, aki folyamatosan „csicskázta” és azt gondolja neki mindent szabad.	9
L. N. (17 éves lány)	Csalódás egy barátban, akiről azt hitte, hogy ugyanolyan fontosak egymásban, de kiderült, hogy nem.	5
G. R. (18 éves fiú)	Most fog visszakerülni abba az otthonba, ahonnan azért kellett eljönnie, mert nem jött ki az egyik nevelővel. Megrágalmazták. Az egyik gyerek folyamatosan kötözködött ott vele és ahol lehet, próbálta bemártani.	10
T. T. (17 éves fiú)	Iskolaigazgató nagyon cigánypárti. A cigány tanulók bármit megtehetnek, mindig a pártjukat fogja.	10
Társcsoportvezető	Csalódás egy barátban. Nem közvetlenül őt bántotta, hanem a szeretteit károsította meg.	9
P. L. (17 éves fiú)	Saját anyukájával való kapcsolat. Iszik, elhagyja magát. Nem tudja, mit kezdjen vele. Szeretné jobbra tenni a kapcsolatot, de harag is van benne, hogy eldobta.	9
N. I. (18 éves fiú)	Szerelmi csalódás	6
Facilitátor	Anyával való kapcsolat	5
Sz. É. (16 éves lány)	Nevelő csúnyán beszél neki, bántja, akkor is ha nem tesz semmi rosszat.	<u>11</u>
Fiú Autentikus segítő	Munkahelyi konfliktus	8

Gyakorlat:

- a történet és a szereplők részletes megismerése Sz. É. (16 éves lány) elmondásában. A történet másik szereplője egy nevelő (kitértünk a kinézetre, családi állapotára, mindenre amit a körülményeiről csak tudni lehet). Majd megismerkedtünk a nehéz életesemény részleteivel. (Mi történt, milyen gyakorisággal, előzmények, mit tesz Sz. É. (16 éves lány) ilyenkor, mit tesz a nevelő, mik a körülmények). Mikor mindenki el tudta képzelni a nevelőt és a szituációt, a körülményeket is, akkor zárt kört alkotva a székekkel mindenki belehelyezkedett a nevelő szerepébe- Sz. É. (16 éves lány)t, a problémáhozót kivéve. Ő is a kör része volt, de csak hallgatóként, nem szólalhatott meg az egész folyamat alatt és ő nem helyezkedett bele a nevelő szerepébe, hanem saját maga maradt.
- elcsendesedve mindenki belehelyezkedett a nevelő szerepébe és a következő megszólalások hangzottak el a csoporttagok, mint nevelő részéről:
 - Nagyon magányos vagyok. Gyerekek közt dolgozom, de nem is tudok velük bánni. Segítségre van szükségem.
 - Saját magamra emlékeztem ez a lány, azért bántom.
 - Szegény lányon töltöttem ki mindig minden dühöm. Pedig szerettem ezt a lányt.
 - Magamban kell a hibát leküzdenem, mert így mindig a gyerekeket bántom.
 - Bár idejönne hozzám ez a lány
 - Magányos vagyok
 - Tudom, hogy bunkó vagyok
 - Segítséget kell kérnem
 - Tuti, hogy nem fog nekem megbocsátani, olyan sokat bántottam már.
 - Nem léphetek, hisz én vagyok a nevelő.
 - Otthon sincs semmi sem rendben, az egész életem a feje tetején
 - Otthoni gondokat a gyerekeken vezetem le. Szegények.
 - Nagylány már, bíznék benne
 - Ez az én problémám, nekem kell megoldanom. De olyan gyenge vagyok.
 - Minden görcsöm rajta adom ki.
 - Pedig mindig jön és bármit mondok neki, mindig megcsinálja. Sokat segít ez a lány nekem.
 - Szégyellem magam. Előtte is, meg magam előtt is.

Csoportvezető lehetőséget adott Sz. É. (16 éves lány)nak, ha valami nagyon feszíti, most bátran kimondhatja. De ő sírt, kicsit még nem akart beszélni.

Feedback: *(mi motivált a nevelőként való megszólalásainkban)*

- A gyerekeknek kell néha bölcsebbnek, erősebbnek, nagylelkűbbnek lenni
- Beszélni kell a nevelővel
- Többször is meg kell próbálni
- Merni kell
- Nincs más a nevelő körül, rá számítson. (Sz. É. (16 éves lány)ra)
- A nevelő a benne levő összes rossz érzést kivetíti, emiatt még rosszabb lesz a helyzet, ami miatt újfent magát hibáztatja és szégyelli. Útvesztő körforgás.

Itt volt lehetősége Sz. É. (16 éves lány)nak is a feedback- re. Könnyes szemekkel mondta, hogy nem is gondolkodott eddig ezeken a nézőpontokon, de nagyon szépen köszöni és oda fog menni megbeszélni ezeket a dolgokat a nevelőhöz.

Nílusi krokodil

Egymástól 1-1,5 méterre lehelyezett újságpapírok jelképezték a szigeteket, amelyeken keresztül a lábaikon összekötözött csoportnak el kellett jutni a biztonságot jelentő szárazföldre. Az összekötözés során figyeltünk arra is, hogy olyan csoporttagok kerüljenek egymás mellé, akik nincsenek annyira közeli kapcsolatban. A gyakorlat lényege épp az, hogy csak együtt lépegetve tudnak egyről a kettőre jutni anélkül, hogy ne esnének a krokodilok martalékául. Először csak alig érintve próbáltak lépegetni, de aztán már bátran merték fogni, ölelni egymást és minden tagra külön is figyeltek. Nagyon jó hangulat uralkodott.

Bizalombölcső

Egy csoporttag lefeküdt középre csukott szemmel, a többi csoporttag pedig óvatosan alányúlva felemelte a földről olyan magasra tartva, ameddig csak tudták.

Feedback:

A vállalkozó kedvűek biztonságban érezték magukat, nagyon jó érzés volt, hogy érezték, mennyire vigyáznak rájuk a többiek. A tartó – emelő csoporttagok érezték felelősségüket és ez nagyon jó volt, hogy együtt vigyázott az egész csoport arra, akit emeltek.

V. csoport/ 3. alkalom

2007.

NEHÉZ ÉLETESEMÉNYEK FELDOLGOZÁSA

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

A team gyerekközösségbe érkezését követően

Megérkező kör

K. P. (18 éves fiú): Az iskolában sok ötöst kapott, volt kint nővérénél, ahol babázhatott a csecsemő unokaöccsével. Megünnepelték, hogy nagykorú lett, sok ajándékot kapott és sokat is vitt. Kért ki pénzt a családjából. Vett magának márkás ruhákat, órát. Most lesz a szalagtűzője az iskolában, nagyon várja, mert nagy bulit rendez neki a nővére. A karácsonyt is a nővéréknél tölti, már nagyon várja.

J. É. (18 éves lány): nem szereti a decembert, de várta már az alkalmat. Sajnálja, hogy szerelme nem lesz többet. Egyébként minden rendben van vele, jól van, sulis is jól megy.

F. K. (17 éves lány): Kapott egy egyest, de egyébként nincs vele semmi.

P. T. (16 éves fiú): nagyon szégyelli magát, mert 5 kisgyereket összeugrasztott és azok verekedni kezdtek. Ő pedig nem hogy szétszedte volna őket, hanem jót nevetett az egészen. Tényleg nagyon szégyelli most már magát, többet nem fog ilyet csinálni. (Csoport: tényleg ne csináljon ilyet, ő is volt kisgyerek.)

B. Gy. (17 éves lány): egész héten a nővéreivel volt, ami nagyon jó volt. 2 percre ment fel az anyukájához, aminek persze megint összeveszés lett a vége. Egyébként ezt leszámítva jól van és várta, hogy itt legyünk együtt.

L. S. (21 éves fiú): Kapott egy szerepet egy rockoperában, emiatt nem fog tudni többet jönni, ezt sajnálja. (Előzetes telefonos egyeztetés volt a csoportvezetővel)

G. Cs. (17 éves lány): Nem történt semmi, minden rendben.

R. F. (16 éves fiú): A DÖK elnökeként szervezi a Mikulás műsort, készítik a csomagokat. Jól van, a sulis is jobban megy.

K. J. (17 éves fiú): Próbálta eljópofizni „, a dolgot, de utána megemberelte magát. Nincs vele semmi különös egyébként, minden halad szépen egyszerűen a maga útján. (Iskola, otthoni élet)

D. L. (17 éves lány): a barátja munkát kapott, így nem fognak tudni olyan sűrűn találkozni, emiatt szomorú. Nagyon izgatott is, mert most életében először egy igazi családdal fog karácsonyozni. (a barátja családjánál). „Olyan furcsa”

Lány Autentikus segítő: lassan kezdődnek a vizsgák, de minden jól halad. Jól van, nagyon várta, hogy jöhessen már a csoportba, sokat gondolt rájuk. Alapvetően nem szereti a decembert, de így most várta.

Facilitátor: örül, hogy megérkeztünk épségben, várta már, hogy itt legyünk.

Fiú Autentikus segítő: ki kell költöznie az intézetből, kilép a nagybetűs Életbe...még mindig kicsit fél, de próbál bátor lenni. Van albérlete, a költözködéshez is szerzett segítséget, talált egy munkát, ahol december elején kezdhet, valamint minden vizsgáját letette és mind sikerült. Vállalt egy nagy munkát, amiben több mint 2000 db telefonkönyvet kellett kihordania. Nagyon nehéz volt, de végzett vele-, segítséggel. Alig várta, hogy letehesse ezt a gondot, és itt lehessen a csoporttal.

Csoportvezető: keresztfia hároméves lett, ezt megünnepelték, nagyon jó volt. Lebetegedett, és nem mehetett be a munkahelyére, ettől nagyon szenvedett, egyébként sem szeret beteg lenni. Nagyon iparkodott, hogy meggyógyuljon. Volt kilenc éves gimnáziumi osztálytalálkozón, ahol nagyon sokan összegyűltek és nagyon jól sikerült. Lassan ki is lábalt a betegségből és nagyon várta, hogy itt legyenek. Sokat gondolt a csoportra és örül, hogy végre itt van.

Brain storming: általában milyen nehéz életesemények jellemzik egy állami gondoskodásban élő életét?

- ⊗ Szülőtől való elválás
- ⊗ Bekerülés
- ⊗ Közeli hozzátartozó elvesztése
- ⊗ Magány, Nincs senkim
- ⊗ Barát elvesztése (bizalom elvesztése)
- ⊗ Család nélküli élet
- ⊗ Állandó lenézés: soha nem lesz belőlem semmi
- ⊗ Elveszik a hitünket
- ⊗ „börtön” érzés. (Semmit sem szabad csinálnunk örömből.)
- ⊗ Mindig mindenért leszidnak, soha semmi nem jó
- ⊗ Nem tudnak kezelni bennünket

Ezek összegyűjtése után beszélgetés kerekedett az „intézetis” életérzésről, a nevelők hozzáállásáról,

elfeledettnek hitt sérelmekről és az általános, hit és szeretet nélküli kapcsolatról, mely általában kialakult nevelő és gyerek között. A beszélgetés irányításában többször előkerült a nevelő helyzete, érzései. A saját sérelmek taglalásában előkerültek a konfliktusokban betöltött saját szerepek, viselkedésmódok.

Problémamegoldást segítő gyakorlat

Kiscsoportos problémakeresés, aktuális nehéz élethelyzetek

Előkerülő problémák:

I. csoport	II. csoport	III. csoport
<p><u>Próbálkozás 0</u> Új nevelő kezdeti lelkesedésének mecsappanása</p> <p><u>Korlátok 10 szavazat</u> Nem mehetett ki a tesójához, aki most jött haza Írországból, pedig a gyám is azt mondja mindig, hogy tartsák a kapcsolatot a családdal.</p> <p><u>Általánosítás 9 szavazat</u> A nevelők folyton az orra alá döngölik, hogy ne tartsa a kapcsolatot a családdal, mert úgyis csak a pénzért jönnek és keresik és emlékezzen, milyen putriból és hogyan kerültek be az otthonba.</p> <p><u>Álszent 11 szavazat</u> Kiskorában elszakadt a papucs, bement másikat kérni. Az illetékes az ig. helyettes előtt tette a szépet, bent viszont a raktárban agyonverte magas sarkúval, kulccsal, kézzel...</p> <p><u>Rasszizmus 8 szavazat</u> Iskolában csak őket zavarta vissza egy tanár a cigizőből. A tanár köztudottan utálja a cigányokat.</p>	<p><u>A gyerek visszaélése</u> <u>Rendeződött a dolog</u> Egyik gyerek visszaélt a bizalmával és tovább maradt kint, mint ameddig megengedte neki. A fiúk elrendezték. A lány úgy adta elő az igazgatónak, hogy föjtogatva vitte fel. A közös nevelői megbeszélés után a lány bocsánatot kért tőle.</p> <p><u>A lenézés 11 szavazat</u> Nevelő mindenki vel veszekedett, ő épp ott ment el. A nevelő odaszólt, hogy belőle sem soha nem lesz semmi, mert tetoválása van.</p> <p><u>Nevelői brutalitás 6 szavazat</u> Délutáni program: ki kell menni a pályára és ott lenni. Csinálni nem szabad semmit. Kitalálták: bunkert építenek, ehhez ágakat törtek le. A nevelő bevitette velük a labdákat és a raktárban nagyon megverte őket. Persze pálcával.</p> <p><u>Figyelemfelkeltés</u> <u>0, mert nem vele történt</u> Néhány nagyobb gyerek rendszeresen veri a kisebbeket. A nevelő nem szól semmit, sőt, ha a kicsi odamegy elmondani, akkor még kap is egy sallert.</p> <p><u>Rágalmazás 4 szavazat</u> Eltűnt a körzetben egy nadrág és ráfogták, hogy ő lopta el. Mikor előkerült a nadrág, és kiderült h neki köze nincs az eltűnéshez, akkor sem kért senki tőle bocsánatot a gyanúsítgatásért.</p> <p><u>Harc az igazunkért 10 szavazat</u> Lenézte, „lefikázta” a nevelő. Ő viszont kitartott amellet, hogy csak majd nézze meg, micsoda jó munkája és rendes élete lesz.</p>	<p><u>Rémálom 11 szavazat</u> Még kiskorában (2-3. oszt) nagyon kellett wc- re menni és ki is állt az iskolai sorakozóból, szólni a nevelőnek, kikéredzkedni. Az nem hogy nem engedte ki, hanem még fejbe is dobta a kulccsal, mire az vérezni kezdett. A nevelő ezzel sem foglalkozott.</p> <p><u>A kajálda</u> <u>0 rendben van már</u> Hátratett kézzel kellett ülniük az ebédlőben és ő hamarabb megette a sütit, mint lehetett volna. A nevelő ezért megverte, de a testvére kiállt mellette és nem engedte tovább ütni.</p> <p><u>Megsírattak 10 szavazat</u> Nevelő meg a gyerekek is, akik tudják, hogy honnan jöttem, ismerik a múltamat, hogy milyen szegények voltunk, azok állandóan ezzel vágunk vissza, emlékeztetnek rá. Oda tipornak, ahová nem kellett volna.</p> <p><u>Árulás 10 szavazat</u> Az a nevelő, akiben megbízott, minden dolgát kibeszélte a többi nevelőnek.</p>

A szavazás alapján D. L. (17 éves lány) és K. J. (17 éves fiú) problémája került előtérbe. D. L. nem szeretne volna, hogy az övével foglalkozzunk és többen is jelezték, hogy az ilyen jellegű problémák már nem fordulnak elő velük- mindamelllett, hogy szinte mindegyikük élt át ilyet. Ezért úgy döntöttünk, hogy K. J. (17 éves fiú) - Lenézés- problémájával fogunk foglalkozni, ami mindenkinek akár saját problémája is lehetne.

Saját viselkedésük, konfliktusaik rendezésében, alakításában kell foglalkoznunk. Ebben meg is állapodtunk.

SZEREJÁTÉK

Felidézttük a közösen kiválasztott szituációt, alaposan részletesen- kérve K. J. (17 éves fiú) segítségét, megfogalmaztatva az érzéseit is. A kiválasztást követően megkértük K. J. (17 éves fiú) t, vázolja a problémát és igyekezzen minél részletesebben, árnyaltabban bemutatni a problémát. A csoport kérdésekkel segítette a beszélgetést.

A legnehezebb problémának az mutatkozott, hogy nem tudja, mit kezdjen az ilyen helyzetekkel, nem tudja, hogy viselkedjen, nem tudja, hogy reagáljon. Eddig mindig újabb konfliktus kerekedett az ilyen esetekből. Nem tudja, hogy viselkedjen.

A legnagyobb probléma az, hogy ilyen helyzetekben nem tud mit tenni, csak bedühödik, visszavág, csúnyán beszél, amivel csak még nagyobb kalamajkát csinál, még rosszabb helyzetbe kerül. A többi csoporttag is serényen bólogatott, hogy nekik pontosan ez a problémájuk.

Úgy rendeztük be a termet, hogy közepén ült egy széken K. J. (17 éves fiú), mögötte kvázi „testőrként” 2 team tag, Facilitátor és Fiú Autentikus segítő. A feladat pedig az volt, hogy a nevelő pizskálódásaira megfelelően nyugodtan tudjon reagálni. A nevelőt Lány Autentikus segítő személyesítette meg. A testőrök feladata az volt, hogy ha úgy érzik, h K. J. lefagy, akkor helyette , a vállára tett kézzel az ő nevében beszéljenek a nevelőhöz.

Ebben a helyzetben, mikor Lány Autentikus segítő játszotta a nevelő szerepét, K. J. semmit nem tudott mondani, csak lehajtott a fejét. A „testőrök” 1x- 1x megszólaltak helyette, megoldás azonban nem született, maradt a rossz érzés.

STOP: mi volt itt a helyzet, miért nem lett kiút, K. J. (17 éves fiú) h érzi magát, testőrök hogy, Lány Autentikus segítő, mint nevelő hogy érzi magát. (K. J. (17 éves fiú): az a rossz tehetetlenség érzés, ami megkeseríti mindennapjait, az van benne, nem tudja mit tegyen. Lány Autentikus segítő nagyon rosszul érezte magát bőrében, nem akart nevelő lenni. A „testőrökben és a „nevelőben” is nyomatékosította, hogy már nincsenek szerepben. (kiszedte őket a szerepükből) A csoporttagoknak ekkor megajánlotta Csoportvezető a szerepekbe bújás lehetőségét- kivéve K. J. (17 éves fiú) szerepét. Ekkor módosultak a szerepek:

(nevelő senki nem akart lenni!)

STOP: P. T. (16 éves fiú) elviccelte, Lány Autentikus segítő segítségét kérte a nevelőnek, erre a nevelő nem tudott tovább kötekedni → 1. lehetséges megoldási alternatíva. Érzésmegosztásokból: K. J. (17 éves fiú), bár ismét nem ő szólalt meg, de elgondolkodott és jobban érezte magát. A „testőrökben és a „nevelőben” is nyomatékosította, hogy már nincsenek szerepben. (kiszedte őket a szerepükből)

Ismét szerepbe bújási lehetőség, mely így alakult:

Lány Autentikus segítő helyét közben átvette J. É. (18 éves lány), de megszólalni nem tudott. K. J. (17 éves fiú) 2x szól, de az mindig újabb konfliktusforrás lett. D. L. (17 éves lány) viccesen kérdezte meg, hogy milyen problémája van a nevelőnek vele, és miért nem nevetnek együtt inkább az egészen. Veszélyes víz volt, kell hozzá humorérzék is, így félmegoldásnak fogadtuk el. Érzésvisszajelzés impulzusnyi mindenkitől, A „testőrökben és a „nevelőben” is nyomatékosította, hogy már nincsenek szerepben. (kiszedte őket a szerepükből) majd újabb szerepcseré felajánlása, melyben a jó nevelői mintát is hoztuk. A következőképpen:

Facilitátor húzott egy széket, nem felülről kezelte az ülőt. Megkérdezte, mi a helyzet vele mostanában, mit gondol mi lesz így vele, ha nem jár iskolába és csak a tetoválásokat gyűjti, amik elég negatív megítélés alá esnek az emberek szemében. K. J. (17 éves fiú) elkezdett **beszélgetni** a „nevelővel”, adva a szavára, odafigyelve.

STOP: megtapsolták a gyerekek, K. J. (17 éves fiú) is jól érezte magát. Abban azonban megegyeztünk, hogy bár jó érzés azt látni, hogy így is lehet és milyen jó érzés, nem várhatjuk el mi a nevelőktől, hogy mintaszerűen viselkedjenek. És nekünk is részünk van abban, hogy hogyan alakul a felnőtt- gyerek kapcsolat. Impulzusnyi érzésvisszajelzés után A „testőrökben és a „nevelőben” is nyomatékosította, hogy már nincsenek szerepben. (kiszedte őket a szerepükből), újabb szerepvállalási lehetőség, konkrétan törekedve a **nem konfliktust generáló, beszélgetést kezdeményező, nyitott magatartásra.**

A jó nevelői minta láttán K. P. (18 éves fiú) merete a nevelő szerepét vállalni (!), K. J. (17 éves fiú) pedig 2x, 3x is úgy válaszolt, hogy abból már nem kerekedett konfliktus. A hab a tortán azt volt, mikor a 3. megszólalását ezzel a kérdéssel egészítette ki:

„Kérem, segítsen nekem, hogy eligazodjak ezekben a dolgokban!”

STOP: a gyerekek ezt nagyon jó kérdésnek találták, a „nevelő” is megenyhült. Megtapsolták magukat, Csoportvezető a „testőrökben és a „nevelőben” is nyomatékosította, hogy már nincsenek szerepben. (kiszedte őket a szerepükből), K. J. (17 éves fiú)t megkérdezte, mit érez most, majd őt is kiszedte a szerepből. Mikor ez megtörtént, a „színpadot” elhagyva visszarendeződünk a szokásos csoporthelyzetbe, körbe, és:

FEEDBACK:

K. J. (17 éves fiú): rossz volt ugyanazt az érzést megtapasztalni, de minél többször csináltuk a jelenetet, annál kisebb lett a rossz érzés. A végén jó volt, nem volt rossz érzés, nem érezte lenézve magát. Megjegyzi. A résztvevő szereplők elmondása alapján: jó volt; furcsa volt; nevelőnek lenni nehéz volt.

A néző résztvevők elmondása alapján: jó volt nézni, mikor kiderült, hogyha nem pimasz vagyok, az is lehet, hogy beszélget és segít nekem a nevelő. Nem biztos, hogy sikerül. Nehéz kezdeményezni, nyitni.

Furcsa volt belegondolni a nevelő szerepébe is.

Konklúzió:

- lehet gyakrabban kellene a nevelő érzéseit figyelembe venni...
- a nevelő is ember
- lehet hogy gondjai vannak
- aki nem foglalkozik velem, még nem biztos, hogy lenéz
- ha nyitottabb vagyok, segítséget is kaphatok
- odafigyelve, tisztelettudóan beszélni

Összességében: élvezték a gyakorlatot, gondolkodnak még rajta. Nem tudják, lenne e eredmény. Tanulságos volt.

Forró szék

Ennek a játéknak az a lényege, hogy ki van helyezve egy üres szék, amire bárki ráülhet. Ha ráül, akkor eldöntheti, hogy feladatot kér, vagy kérdésekre válaszol. A kérdésekre csak őszintén lehet válaszolni. Olyan dolgok is megkérdezhetők egymástól, amit egyébként nem mernének megkérdezni.

P. T. (16 éves fiú):

feladatot kért és kapott: ebédnél neki kellett mindenki tálcájára helyezni az ételt és közben kedvesen beszélgetni a szakácsnénivel. Nagyon ügyesen megtette.

Csoportvezető:

1. mit jelent neki az állami gondoskodásban élőkkel való foglalkozás, miért foglalkozik a G. – kal?
2. 10 éven belül mit szeretne?
3. Miért ide jött?

R. F. (16 éves fiú):

1. volt e már szerelmes?
2. milyen volt az első szerelem? (passz)
3. az első szerelem az igazi volt e?

B. Gy. (17 éves lány):

1. miért annyira segítőkész?
2. van e olyan aki neki tud segíteni és ezt hogy éli meg?
3. mit szeretne tenni sulit után?

K. J. (17 éves fiú):

1. hogyan képzelem az igazi társat kívül- belül?
2. milyen ember szeretne lenni ha kikerül a gettóból?
3. milyen családot szeretne?

G. Cs. (17 éves lány):

1. miért olyan csendes, szótlan, miért nem fogadja ha valaki közeledik hozzá?
2. ki áll hozzá a legközelebb?
3. milyen volt az első csók?- passz

K. P. (18 éves fiú):

1. Mit gondol, van-e félelme attól, hogy a kinti életben ő is agresszív lesz?
2. Milyen családot szeretne?
3. Hogy képzelem az életét?

Fiú Autentikus segítő:

1. miért lett ÁGOTA-s?
2. mit szeretne az élettől?
3. hogy érzi magát az ÁGOTÁban?

Lány Autentikus segítő:

1. milyen tulajdonságot tart a legfontosabbnak az életben?
2. miért pont a rózsaszín a kedvenc színe?
3. hogyan képzelem el az életét?

D. L. (17 éves lány):

1. Mostani szerelme e az igazi szerelme?
2. Mi a legnagyobb félelme? Passz
3. mi a legnagyobb félelme, van e?

Facilitátor:

1. miért lett nevelő?
2. munkahelyén van e konfliktusa a gyerekközpontúság miatt?
3. hogy került az ÁGOTÁba?

F. K. (17 éves lány):

1. igazi szerelme e a Mostani szerelme?
2. Mit vár el egy párkapcsolatban?
3. hogyan éli ezt meg?

J. É. (18 éves lány):

1. Mostani szerelme e az igazi szerelme?
2. Mit szeretne 5 éven belül?
3. Mit fog csinálni kikerülés után?

Nyugtasd meg!” nonverbális megerősítő gyakorlat

A feladat: középen ül egy csoporttag bekötött szemmel. A csoportvezető elmondta, hogy ő nehéz élethelyzetben van, fél, a csoport feladata pedig az, hogy megnyugtassa, erőt és hitet adjon a továbbhajtáshoz, a gödörből való felálláshoz- szavak nélkül. A kör közepére ülés csak önkéntes alapon működhet, senki nem kötelezhető rá!

(Lekapcsoltuk a villanyokat is és gyertyák fénye varázsolta bensőséges környezetben hajtottuk végre a gyakorlatot)

G. Cs. (17 éves lány) ült először középre, önként jelentkezett. A csoporttagok sorban álltak fel és ölelték, puszilták meg. Megsimogatták a haját, megfogták a kezét. D. L. (17 éves lány) letérdelt mellé, levette a sálát a szeméről és átölelte. Csoportvezető odament, letérdelt és mindkettejüket átölelte. A csoporttagok felálltak és mindenki megölelte G. Cs. (17 éves lány)t. Sírní kezdett, de a másodpercekig tartó közös ölelés, a csoporttagok simogató biztatása megnyugtatta. (K. P. (18 éves fiú) és F. K. (17 éves lány) csak a közös ölelésnél jött oda)

D. L. (17 éves lány) ajánlkozott. 2 csoporttag kivételével mindenki odament hozzá (K. P. (18 éves fiú) és F. K. (17 éves lány) nem). Sírní kezdett és kiszaladt a teremből. Lány Autentikus segítő utána. (utólagos team megbeszélés során Lány Autentikus segítő elmesélte, hogy kint mikor kiment hozzá Lány Autentikus segítő, a nyakába borult és azt sírta bele, hogy még soha nem érezte ennyire, hogy ennyien szeretik. Hogy ŐT is lehet szeretni. G. Cs. (17 éves lány) ugyanezért sírt.)

Mikor D. L. (17 éves lány) kiment, többen odafordultak Csoportvezetőhöz, hogy ez nagyon durva és nem is játék. Csoportvezető megnyugtatta őket, hogy semmi baj nincs és a jó érzésekkel való elárasztódástól sírt a két lány, akik mai napon egyébként is mindenkinél érzékenyebbek voltak. P. T. (16 éves fiú)t bökte meg a térdével, tudva: az ő szerepe a csoportban enyhíti a megatottságot. Így is történt.

P. T. (16 éves fiú) ült középen és nevetette egy kicsit a társaságot, miközben fogadta az ölelő karokat, fejpuszikat, kézfogásokat. K. P. (18 éves fiú) most először állt fel, és játékosan belebokszolt P. T. (16 éves fiú)ba. Visszajöttek közben a kiszaladók is, és D. L. (17 éves lány) rögtön odament P. T. (16 éves fiú)hoz és nagyon erősen, nyugtatóan megölelte. P. T. (16 éves fiú) már nem vicceskedett. Mikor minden csoporttag odament hozzá egyesével- F. K. (17 éves lány) nem- akkor levettük szeméről a sálát. P. T. (16 éves fiú) azt mondta: ez nagyon jó volt.

Csoportvezető következett. K. P. (18 éves fiú) erősen megölelte (**Lány Autentikus segítőék** elmondása). Mikor mindenki kiment egyesével megölelni, megpuszítani, fejére tenni a kezét (F. K. (17 éves lány) is), akkor az egész csoport odaszaladva nagy közös öleléssel érkezett hozzá. Hihetetlen erejű szeretet egységet érzett.

J. É. (18 éves lány) következett, akihez minden csoporttag odament. A fiúk még kicsit sután, de egyre bátrabban merték megölelni, megsimogatni gyengéden az arcát, vagy pusztat nyomni neki. Nagyon jó volt neki is.

Minden csoporttag önként ült be a kör közepére és mindenkit nagy közös ölelés, **Facilitátor** és Lány Autentikus segítő esetében nagy közös csikizés ért.

K. P. (18 éves fiú) hihetetlen folyamaton ment át a gyakorlat során. A kezdeti tartózkodás után, mikor Csoportvezetőnél megtört a jég, onnantól kezdődően hihetetlen gyengédséggel a lányoknál, a fiúknál pedig igazi férfierőt sugalló, bátorító mozdulatokkal vett részt aktívan a gyakorlatban. A végén még le is térdelt a lányok elé, úgy simogatta meg a kezüket, vállukat. A csoport reakció is döbbenetes volt. Mikor Annához ment ki: nevetni kezdtek. Csoportvezető és a team viszont attól tartva, hogy kinevetik, arra adott megerősítést, hogy milyen csodálatos látni a kedvességét. A csoporttagok azt jelezték vissza, hogy nem kinevetik, hanem hogy hihetetlen számukra, hogy az a fiú, aki szétvert már a gyeriben egy ajtót, ilyen fokú kedvességre, gyengédségre képes. Nagyon tetszett nekik.

Mikor K. P. (18 éves fiú) ült középen, elhúzódozott az érintés elől elejében, mert félt. Mire mindenki kiment hozzá nyugodtan fogadta a nyugtatásokat. A végén még azt is megengedte, hogy az egész csoport megölelje. Belesimult abba az ölelésbe. Ő, aki addig egyszer sem engedte az érintést.

K. J. (17 éves fiú) eleinte félve ült középen, majd megnyugodott. (nem fonta tovább keresztbe a lábát és leengedte a mellkasa elől a kezét is. A lába sem ugrált idegesen. Bátran vigasztalt.

R. F. (16 éves fiú) mindenkit nagyon megölelt, bent próbálta elvicceskedni, de úgy járt, mit P. T. (16 éves fiú). Jólesett neki.

B. Gy. (17 éves lány) mindenkit próbált kitalálni, hogy ki lehet az, aki most odament hozzá. Erős volt, mikor vigasztalni, nyugtatni, erőt adni kellett.

Fiú Autentikus segítőt szeretettel ölelték, ő is erős bátyaként nyugtatott.

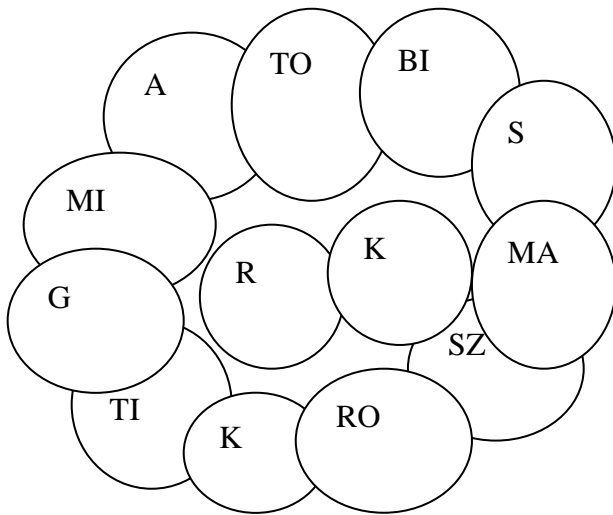
Lány Autentikus segítő: eddig nem engedte 1-2 nagyon közel álló emberen kívül senkinek, hogy az arcához érjen. Feedbackben jelezte vissza, hogy eszébe sem jutott védeni az arcát, annyira jó érzések keringtek benne.

F. K. (17 éves lány) a kezdeti passzív állapot után bátorította társait. Örömmel, nyugodtan fogadta a hozzá közeledőket.

A feedbackben Minden csoporttag a jóérzéseket jelezte vissza. G. Cs. (17 éves lány) is, D. L. (17 éves lány) is elmondta, még soha nem érezték ennyire, hogy így szeretik. Nincsenek hozzászokva. Furcsa volt nekik, de nagyon jó érzés. Egyhangúan mindenki ezt jelezte vissza.

Virágcsokor

Név	Választás	Miért	Konfliktus	Feedback
R. F. (16 éves fiú)	Zöld szegfű Zöldesek- sárgák a szirmai is	Zöld a kedvenc színe	-	Jó volt, meg szép volt. Szép csokor lehettünk.
B. Gy. (17 éves lány)	Lila orgona Fás szár, sok lila jó illatú virág	Imádja az illatát	-	Nagyon jó érzés volt a csokor közepének lenni...mindenki körülöttünk volt , ez nagyon jó volt.
K. J. (17 éves fiú)	Fekete rózsza Tövis nélkül	Fekete a kedvenc színe	-	Együtt voltunk. Jó volt
Fiú Autentikus segítő	Kankalin Kicsi szerény szép kék	csodaszép	-	Nagyon jól érezte magát, szép és különleges csokor voltunk
G. Cs. (17 éves lány)	Ibolya Jó illatú, kicsi	Kedvenc virága, mert kicsi	-	Jó volt
K. P. (18 éves fiú)	Sárga rózsza Van tövis de nem szúr	Az szép	Biztos, hogy nem szúr? (R. F. (16 éves fiú), J. É. (18 éves lány))	Jó volt, erős csokor volt
Lány Autentikus segítő	Kék rózsza Nincs tövis	Egyszer kapott egy ilyet és az nagyon szép.	-	Nagyon jó volt, szépek voltunk.
D. L. (17 éves lány)	Fekete rózsza Van tövis, de olyan mint a macskakarom: behúzható	Kékről módosította. Az szép, mert különleges	Szinte mindenki félt, hogy megszúrja őket a tövisekkel. Nehezen , nagyon nagyon nehezen alakította át őket behúzható tövisékké.	Hm. Jó volt és tényleg nem kellett kiengedni a töviseimet. 1 ki is hullott mert nem kell. Jó volt
Facilitátor	Lila kardvirág	Mert az a kedvenc virága	-	Jó volt
F. K. (17 éves lány)	hóvirág	Mert az szép	-	A csokor közepén nagyon jó volt lenni
J. É. (18 éves lány)	napraforgó	Az gyönyörű	-	Jó érzés volt , szépek lehettünk.
P. T. (16 éves fiú)	Piros tulipán	Az szép	-	Jó volt, jól éreztem magam.
Csoportvezető	Fehér rózsza Nincs tüske, törékeny	Az a kedvenc virága, ártatlan	-	Nagyon jó érzés volt ilyen erős, szép és különleges csokrot alkotni. Jól érezte magát.

Zárás

Milyen volt, mit viszel magaddal a hétvégéből?

- Hogy itt voltatok
- Mindent
- A szeretetet, ölelést, amit tegnap délután kaptam. (G. Cs. (17 éves lány)
- A törődést
- A majonézt ☺ (a csokrot) (P. T. (16 éves fiú)
- A játékot, mikor testőrök is voltak (K. J. (17 éves fiú)
- K. P. (18 éves fiú) kedvességét! (J. É. (18 éves lány)
- A tegnap délutánt...

VI. csoport/3. alkalom

2007.

NEHÉZ ÉLETESEMÉNYEK /TRAUMA/

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Lány Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

G. B. (17 éves lány):

Én háromszor ünnepeltem meg a születésnapomat. Nagyon jól éreztem magam. Megpróbáltam anyámat megkeresni, de nem sikerült. Járok egy színjátszó- körbe, ami nagyon nehéz, sokat követelnek tőlem. Nem bírom, mert azok, akik velem együtt tanulnak, sokkal idősebbek nálam. Választás elé kényszerítettek, mert azt mondták, hogy döntsem el, hogy ide jövök, vagy a színjátszó- csoport. Én szeretnék ide járni, így a pénteki próbákon nem tudok részt venni a színházban. Otthon a nevelőm kétszínű, mert ha elmondok valamit neki bizalmasan, azonnal megy, és tovább adja.

H. G. (17 éves fiú):

Egyre jobban tanulok, sokan dicsérnek. Sajnos majdnem megint megvertem egy hajléktalant, mindig belém köt. Én védtem a társaimat, mert ő oda jött megint cigit kérni, pedig a múltkor már mondtam neki, hogy nem adok. Voltam a temetőben és gyertyát gyújtottam.

K. R. (17 éves lány):

Voltam L. S. (17 éves fiú)val kirándulni külföldön. Az első nap után haza akartam jönni, de utána jó volt. Tanulnom kéne.

L. S. (17 éves fiú)

Én is voltam külföldön, nagyon hideg volt, de nagyon szép helyeken voltunk. Nekem nagyon tetszett. A társaimmal jó a kapcsolat, ez jó dolog.

Cs. É. (16 éves lány):

Én is ünnepeltem barátnőmmel a születésnapját. Más nem történt velem. *(Csoportvezető provokáló kérdései segítettek abban, hogy több ismeretet kapjunk Cs. É. (16 éves lány)- ról)* Jól vagyok, tanulok és. G. B. vel jól éreztem magam.

P. I. (20 éves lány):

Van két egyesem, de azt gondolom, hogy jól tanulok. Én már négy hete be vagyok zsongva, alig vártam, hogy jöjjenek hozzátok.

D. K. (16 éves lány):

/Nem nagyon akart beszélni, így Csoportvezető segítségével tudtuk meg, hogy mi is történt D. K. (16 éves lány)nyal./ Én is buliztam az G. B. (17 éves lány) születése napján. Tanulok. A múltkor említett barátomat már nem szeretem, inkább megölném. Van egy barátnőm, akinek a testvére nekem bejön, de a barátnőm nem veszi észre, hogy nem akarok vele lenni.

Társ csoportvezető:

Egy program keretében átléptem a határaitam, miszerint lemerem menni 55 m magasból Nekem ez nagyon tetszett. Tanulok és készülődöm a vizsgáimra.

Facilitátor 1:

Főiskolára járok. Elkezdtem angolul tanulni. Voltam luxusautó kiállításon az unokaöccseimmel. Héten a testvéremnél, a tanyán összegyűlt a család.

Lány Autentikus segítő:

Voltam a 24 órás vetélkedőn. Amin nem szabadott elaludni. Én voltam az aki sorba vitte az osztálytársait levegőzni. Utolsók lettük.

Csoportvezető: Jól érzem magam. Élem a mindennapjaimat. Elindítottam egy klinikai gyerek csoportot.

Facilitátor 2: Beiskoláztattam újra a gyermeket a csoportomból. Otthon rendeződnek a dolgok.

Probléma megoldást segítő gyakorlat

Csoportvezető párokra osztotta a csoportot. A feladat az volt, hogy mindenki keressen egy konfliktust, olyan személlyel, akivel jelenleg is kapcsolatban áll.

Társ csoportvezető-H. G. (17 éves fiú):

H. G. (17 éves fiú):

- Barát vagy nem barát - 6 szavazat

A legjobb barátom, mindig támadásként éli, meg a jó tanácsaimat és emitt gyakran összevesszünk.

- Kétszínű vagyok 7 szavazat

A kedvenc tanárom óráján, belöktem egy poént, amit ő rossz néven vett. Ezzel a tanárral nagyon jó a kapcsolat. Tanórán kívül nagyon jól tudunk beszélgetni. Ezután a beszólásom után, azt mondta, hogy kétszínű vagyok.

Facilitátor 1 – G. B. (17 éves lány):

Facilitátor 1

- Munkatárssal való konfliktus 7 szavazat

Csoportosan autóval utaztunk. Egy másik férfi munkatárs vezetett. Egy megállónál, négyszemközt egy hölgy munkatárs elmondta nekem, hogy fél, később az út folyamán kérte a sofőrt, hogy óvatosabban vezessen. (Tartva a hölgy anonimitását) Pont ő hazudtolt meg és jelezte, hogy semmi kifogása nincs a vezetési stílus ellen.

- Facilitátor 1 anyukája 2 szavazat

Facilitátor 1 anyukája többször hívta őt vacsorázni, de nem tudott azonnal menni, mert neki még dolga volt. Kb. az ötödik invitalása után Facilitátor 1 nek elfogyott a türelme, és rákiabált édesanyjára.

G. B. (17 éves lány):

- Nélküled az első születésnapom 5 szavazat

G. B. (17 éves lány) bátyja kiment Írországba dolgozni. Nagyon hiányzik neki. Ezt jelezte felé és telefonban összevessztek.

- Nem vagyok a lányod? 11 szavazat

G. B. (17 éves lány) többször kereste édesanyját, szerette volna a kapcsolatukat rendezni. Szerette volna őt őszintén megölelni, erre édesanya ellökte magától, leköpkölte, többször megtagadta őt.

P. I. (20 éves lány) – Facilitátor 2

Facilitátor 2:

- Testvérem, aki nincs 7 szavazat

Többször segítettem a testvéremnek, aki bajban volt. Viszont amikor én fordultam hozzá segítségért, ő eltaszított magától.

P. I. (20 éves lány):

- Két dudás nem fér meg egy csárdában 7 szavazat

Osztályban ketten vagyunk szószólók. Ez néha konfliktushoz vezet nem csak kettőnk közt, hanem az osztályt is kettéosztja.

Cs. É. (16 éves lány) – L. S. (17 éves fiú):

Cs. É. (16 éves lány):

- **Pletyka más háta mögött 9 szavazat**

Az osztályban a barátnőim beszélnek a háta mögött, az a baj, hogy nem nekem mondják el a problémájukat.

K. R. (17 éves lány) – D. K. (16 éves lány)a:

D. K. (16 éves lány):

- **Pióca 8 szavazat**

Van egy barátnőm, aki nem tapad le rólam, pedig én nem vele szeretnék foglalkozni, hanem a testvérével, aki nekem nagyon teszlik.

II.

Csoportvezető **összegezte** a problémákat, s arra kérte fel a csoportot, hogy döntsék el **szavazással**, melyik az a probléma, amellyikkel szívesen foglalkoznának. / **konfliktus utáni számok a szavazatok számát jelenti.**/

III.

A probléma konkretizálása

Csoportvezető megkérte G. B. (17 éves lány)t, hogy részleteiben ismertesse konfliktusát.

Engem anyukám nagyon fiatalon szült meg. Ép, hogy 14 éves volt. Születésem után édesanyám börtönbe, én állami gondozásba kerültem. Mivel anyukám hivatalosan nem mondott le rólam, így csak nevelőszülőkhöz kerülhettem. Hároméves koromban vetek magukhoz. Nagynéném volt az, aki erőltette az anyukámnál, hogy a kapcsolatot vegye fel velem. A felülvizsgálaton találkoztam először anyuval. Ez néhány évig tartott, majd megszakadt. Újra már én kerestem meg őt, ...-en, a cigánytelepen lakott az élettársával. Egy kis idő múlva, azt kérdeztem tőle, hogy ki az én apukám. Erre ő nagyon mérges lett, elvert. Nem akarta, hogy megkeressem, mert sok probléma van vele. Ő nem mondta el, ezért a gyámomat kértem meg, hogy keresse meg apámat. Miután megtalálták apám címét, így együtt mentünk le a gyámommal apámhoz. Ő ott egy bandavezér. Amikor bekopogtunk hozzá, megkérdezte, hogy kit keresünk, amire én csak azt tudtam mondani, hogy az apukámat. Sajnos ő nem volt abban biztos, hogy ő az én apukám. Annyi segítséget kaptam tőle, hogy a gyámommal és vele elmentünk anyám lakására. Amikor anyám észrevette, hogy mennyien vagyunk ott, azonnal dühbe borult és elzavart mindenkit, engem behívott a lakásba. Anyu a mai napig is nehezen nyit. Nekem fontos lenne, hogy találkozzak vele.

IV.

Beleérző kör

Miután mindenki értette az G. B. (17 éves lány) által behozott problémát, Csoportvezető azt kérte, hogy húzzuk összebb a székeket. Felvezetés után arra kérte a csoportot, G. B. (17 éves lány) kivételével, hogy bújjunk az anyuka bőrébe. Legyünk mindannyian anyukák. Majd gyertyafény mellett, arra volt lehetőség, hogy anyaként felmerülő érzéseinknek adjunk hangot.

- De fiatal voltam én valójában, amikor a kislányom született.
- Félek, hogy ez a lány ugyan abba a szarba lép, amibe én.
- Szégyenem magam, mert nem tudtam felnevelni lányomat.
- Ha minden jól alakult volna, és én nevelhettem volna fel.
- Féltetek, nem akarom, hogy az apáddal találkozz.
- Szeretnék közelebb kerülni hozzád, de makacs vagyok,
- Szeretnék megölelni, de nem tudlak.
- Fáj, hogy nem én nevelhetlek fel.
- Nekem van a legszebb lányom. Olyan sokat mondom én ezt a nagynénémnek, de nem merem ezt a lányomnak elmondani

V.

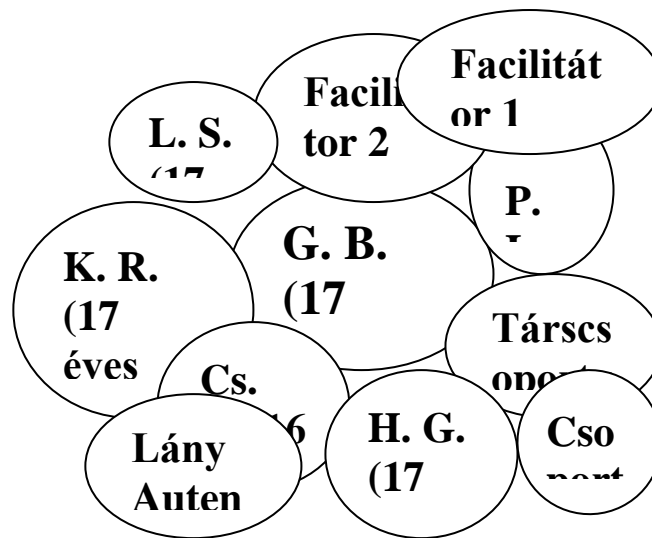
Miután ehhez hasonló érzések elhangzottak, Csoportvezető azt kérte a csoporttól, hogy meséljék el, hogy mit éreztek akkor, amikor anya bőrébe bújtak.

G. B. (17 éves lány): Elsírta magát. Korábban azt érezte, hogy a hajó ami mindig elmegy tőle. Most először érezte azt, hogy nincs veszve minden, úgy érezte, hogy nem ment el annyira messzire, úgyhogy utána megy.

Virágcsokor

Név	Mit választott/Hogyan néz ki	Konfliktus	Érzés visszajelzés
Társ csoportvezető	Pipacs Puha szírom, zöld szár.	Elfogadták	Jól éreztem magam a játék során. Zavart, hogy D. K. (16 éves lány) nem nyugtatott meg a kaktuszáról, hogy nem fog bántani. Örültem volna, ha ő is jelen van a csokorban.
Facilitátor 2	Fehér Kála Cserepes virág.	Elfogadták.	Nekem is hiányzott D. K. (16 éves lány).
Facilitátor 1	Orchidea Fehér szirmok, rajta fekete pöttyög.	P. I. (20 éves lány) kérdezte meg, hogy mik azok a fekete pöttyök. Facilitátor 1 annyit válaszolt, hogy egyszerűen ilyen színű, ez az én különlegességem.	Jól éreztem magam. Csodálatos érzés volt, csokorba rendeződni, csak nagyon hiányzott D. K. (16 éves lány).
Lány Autentikus segítő	Kakuszi Cserepes, közepes nagyságú. Nem túl nagy, közepes piros színű virág.	Elfogadták	Nagyon jól éreztem magam. Nekem is hiányzott D. K. (16 éves lány).
Csoportvezető	Orgona Lila színű, fás szára van	Elfogadták	Jól éreztem magam, engem is zavart, hogy D. K. (16 éves lány) feladta a harcot és nem küzdött a virágáért.
H. G. (17 éves fiú)	Kardvirág Lila és levél nélküli. A szabadban él.	Elfogadták	Középpontban szerettem volna lenni, de mégis a szélére kerültem. Azt gondoltam, hogy a nagyvirágok lesznek közepén a kicsik pedig a szélén fognak elhelyezkedni. Tetszett nekem az a hely is ahol végül is álltam.
L. S. (17 éves fiú)	Jégvirág Fehér, kisméretű.	Elfogadták	Jól éreztem magam. Zavart D. K. (16 éves lány) távolsága.
K. R. (17 éves lány)	Vörös rózsza	Tüskéi voltak, melyet a pipacs, orgona, margaréta kérésére el tudott engedni és így a csokor befogadta.	Én már kezdtem ideges lenni, hogy D. K. (16 éves lány) miért nem tud harcolni az érdekeiért. Amúgy tetszett.
G. B. (17 éves lány)	Krizantém	Elfogadták	Jól érezte magát. Középen helyezkedtem el, ez furcsa, így elnézést kérek tőletek. /A csoport megnyugtatta, hogy jó helyen állt és fogadja el./
P. I. (20 éves lány)	Margaréta Nagyfejű virág, narancsszínű virág.	Elfogadták	Azt hittem, hogy a különlegességem miatt, nem fognak elfogadni. Hiányzott D. K. (16 éves lány) nekem is, zavart, hogy feladta, pedig máskor sokat küzd azért amiért szeretne.
Cs. É. (16 éves lány)	Árvácska Pici, cserepben van.	Elfogadták	Zavart, hogy kicsi voltam. Mindenki nagy volt.
D. K. (16 éves)	Kaktusznak indult	Először szúr	Begurultam. Nem szeretek

lány)	Közepes méretű szúrós.	<p>Pipacs: Féltem a szirmaimat.</p> <p>Kaktusz: Nem szúrok</p> <p>Margaréta: Féltem a virágomat.</p> <p>Erre D. K. (16 éves lány) feladott mindent, nem akarta tovább folytatni. A csoport elfogadta D. K. (16 éves lány) döntését.</p>	ennyit vitatkozni.
-------	------------------------	--	--------------------

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

VII. csoport/ 3. alkalom

2009

TRAUMÁK – NEHÉZ ÉLETESEMÉNYEK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Brain storming

Általában milyen nehéz életeseményeket jellemzik az állami gondozottakat – Brain storming

Jellemző problémák

- Kortársak konfliktusai (Egyházon belül)
- Felnőtt (Nevelő) – gyerekek közötti négyzet eltérések
- Nevelés hiánya
- Lenézés, a felnőttek, gyerekek részéről
- Előítélet
- Odafigyelés hiánya

Problémamegoldást segítő gyakorlat

Problémagyűjtés kiscsoportokban.

Csop.vez	Ki	Milyen nehézségei vannak	Szavazat
B. I. (16 éves fiú)	B. I. (16 éves fiú)	- Idegesítés Lakótárs mindenki-be beleköt, nem fogadja el senkinek sem el a véleményét.	8
	H. B. (16 éves fiú)	- Gyanúsítás 1-es H. B. (16 éves fiú)t lopással gyanúsítja egy osztálytársa	5
	L. I. (17 éves fiú)	- Gyanúsítás 2 L. I. (17 éves fiú) gyanítja, hogy egy szoba társa lopja a cigijét, pedig mindig ad neki, ha kér.	3
	Facilitátor 2	- Volt kollega nő Régi kollega nőjével, kevesebbet tudnak találkozni, mert kevés az idejük. Félt, hogy elveszíti a barátságát.	5
	Facilitátor 1	- Kolleganő Aki szabadon értelmezi a betegek gyógyszerezését. Nem tartja be az orvosi utasítást. A felelősség közös ez egy műszakban dolgozó kollegával.	7
A. E. (17 éves lány)	B. K. (19 éves lány)	- Kavarás Régi barátnőm kavar a párkapcsolatomban.	6
	Fiú Autentikus segítő	- Elutasítás Kollega, aki kiválik a közösségből	3
	K. N. (16 éves lány)	- Szavahihetlenség Nevelője nem hisz neki, kétségbe vonja a szavait.	2
	Sz. M. (19 éves lány)	- Késsel hátba szúrás Testvér, aki nem áll ki mellette.	8
		- Pattogós gumiember	5

		Kisebb lakótárs, aki sokat pattog, és mindenkit idegesít - Alattomos barát A barátja azt várja el, hogy karácsonyig fogyjon le 10 kg, különben elhagyja.	13
K. T. (17 éves fiú)	K. T. (17 éves fiú)	- Baráttalanság Barát, aki egy lány kedvéért feladta a barátságot	11
	N. B. (16 éves fiú)	- Kinyílt csipa Idegesítő szobatárs, aki nem mer felállni, ha le akarom vele rendezni a nézeteltéréseket.	6
	Társ csoportvezető	- Kapucsengő és a rendőr A ház kapu telefont szeretne beszerezni, egy lakó, aki rendőr, mindenbe beleköt és hátráltatja a munkákat.	2

A szavazásnál Sz. M. (19 éves lány) alattomos barát c. problémáját választotta a csoport. 13 szavazatot kapott

Probléma kifejtése

- Egy jellemző szituáció felvázolása
A barát közli Sz. M. (19 éves lány)-nyal, ha nem fogy le karácsonyig 60 kg – ra, akkor szakít vele.
- Személyek kiválasztása
Sz. M. (19 éves lány) saját szerepét választotta
K. T. (17 éves fiú) vállalkozott A barát szerepének eljátszására
K. T. (17 éves fiú) ismerte Sz. M. (19 éves lány) barátját, sokat tudott a kapcsolatukról, mert egy lakásotthonban laknak.
- Szituáció lejátszása adott esetben szerepcseré
A szituáció lejátszásának elején, Sz. M. (19 éves lány) és K. T. (17 éves fiú) bele ment egy hétköznapi veszekedésbe. K. T. (17 éves fiú), a barát szerepében, folyamatosan megalázta Sz. M. (19 éves lány) t, aki próbálta védeni magát vagy visszatámadott. A szerepcserékkel Sz. M. (19 éves lány) t abban erősítették, hogy nincs joga a barátjának így bánni vele. Nem kell neki eltűrni a megalázásokat, a bántásokat. Az igaz, hogy egy kicsit túlsúlyos, de nagyon sok egyéb jó tulajdonsága van, amire büszke lehet. Sz. M. (19 éves lány) t bátorítottuk abba, hogy merje kimondani negatív érzéseit, barátjával szemben. A kapcsolat megtartása érdekében nem feltétlenül kell mindent eltűrnie.
- Szerep visszajelzés, feedback
- Feedback kérdés: Standardkérdések, volt e hasonló kapcsolatod, hogy éreztél magad ebben a kapcsolatban, és hogy végződött, mit próbáltál üzeni a szerepedben?

H. B. (16 éves fiú)

Jól éreztem magam a játékban. Szerepet nem vállaltam. Volt hasonló kapcsolatom. Két hét múlva kidobtam.

Facilitátor 1

Várakozás volt bennem a játék elején. De a játékban nyomorultan érzetem magam. A szerepbehelyezkedéssel Sz. M. (19 éves lány) t akartam erősíteni, a pozitívumait hangsúlyozni. Volt hasonló kapcsolatom, miközben Sz. M. (19 éves lány) szerepébe léptem, újra átéltem azokat a rossz érzéseket, amiket a régi kapcsolatomban. A volt barátom állandóan a féltékenységgel üldözött. Mielőtt komolyra fordult volna a kapcsolat, kiléptem belőle.

K. N. (16 éves lány)

Nem vállaltam szerepet és nem volt ilyen kapcsolatom. Ha lenne biztosan, otthagynám. Nem engedném senkinek, hogy így bántson.

B. K. (19 éves lány)

Nem vállaltam szerepet. Volt ilyen kapcsolatom. Nagy nehezen sikerült kilépnem belőle. Most már sikerült újra baráti kapcsolatot kialakítani vele.

Fiú Autentikus segítő

Nem éreztem magam jól a játékban. Nehezen helyezkedtem bele a barát szerepébe. Nem tudnám egy párkapcsolatban így megalázni és bántani a páromat. Ezért nem is sikerült túl jól a belehelyezkedés. Volt

ilyen kapcsolatomban, amiben inkább engem bántott a párom 3 hónapig szenvedtem, mire kiléptem a kapcsolatból. A barátok és az segítettek, hogy távol lakott tőlem.

N. B. (16 éves fiú)

Jól éreztem magam a játékban. De nem tudtam egyik szerepbe sem belehelyezkedni. Nem volt hasonló kapcsolatomban sem.

K. T. (17 éves fiú)

Közepesen éreztem magam a játékban. Nem volt nehéz belehelyezkedni a barát szerepébe, mert néha én is tudok bunkó lenni a csajommal. Ha úgy érzem, hogy nem igazán társam a kapcsolatban. Viszont nagyon rossz érzés volt bántani azt, akit kedvelek. Azt akartam Sz. M. (19 éves lány)tól kiprovokálni a sok bántással, hogy lázadjon fel ellenem. Ne viselje el szó nélkül ezt a sok bántást. Sz. M. (19 éves lány) nagyon jó társa annak a fiúnak, többet érdemelne.

L. I. (17 éves fiú)

Nem helyezkedtem bele. Nem volt hasonló kapcsolatomban.

Facilitátor 2

Nem éreztem magam jól a játékban. Ne is tudtam szerepet vállalni, mert egy korábbi kapcsolatomban jutott eszembe. Már a mennyasszonya voltam, amikor egy vitában nem állt ki mellettem. Inkább a szüleinek adott igazat. Néztem a gyűrűt és rájöttem, hogy ebben a kapcsolatban nem sok szavam lesz. Rá jöttem, hogy az életemről csak én dönthetek és nekem kell kilépnem a kapcsolatból.

A. E. (17 éves lány)

Jól éreztem magam a játékban. Sz. M. (19 éves lány) szerepébe helyezkedtem bele. Ennek kapcsán a saját problémámmal kapcsolatban tudtam megfogalmazni néhány dolgot magamnak. Amit ki is mondtam a játék során. K. T. (17 éves fiú) és Sz. M. (19 éves lány) segítettek abban, hogy a saját hasonló problémámba megoldást találjak.

B. I. (16 éves fiú)

Jól éreztem magam a játékot nézve. Nem helyezkedtem bele egyik szerepbe sem. Gond nélkül elküldeném, ha ilyen kapcsolatomban lenne.

Társ csoportvezető

Nem éreztem magam jól a játékban. Nagyon nehéz volt a barát szerepébe belehelyezkedni. Nem szeretem az ilyen agresszív, arrogáns embereket. A szerepbe helyezkedéssel azt akartam Sz. M. (19 éves lány) felé közvetíteni, hogy saját magának kell eldöntenie, hogy mit érdemes egy kapcsolat érdekében beáldozni. Nekem is volt hasonló kapcsolatomban, az segítette a szakításhoz, hogy rájöttem, az életemről nekem kell döntenem. A szeretet érdekében nem muszáj mindent elviselnem.

Csoportvezető

Nem éreztem jól magam a játékban. Nehéz olyan személy szerepét eljátszani, akit ennyit bántanak. Úgy éreztem, hogy Sz. M. (19 éves lány)nak szüksége van megerősítésre. Megerősödvé talán el tudja dönteni, hogy saját maga érdekében mit tegyen a jövőben. Ezt akartam Sz. M. (19 éves lány) felé közvetíteni. Húsz évig éltem egy olyan házasságban, amiben, sok bántást kaptam, de abban reménykedtem, hogy meg tudom változtatni. Azt gondoltam, hogy sok mindent el kell viselni egy nőnek azért, mert a család összetartása az ő feladata. Egy betegség döbbsentett rá, hogy nincs értelme folytatni. Egy kapcsolatban, ha csak az egyik fél ad, és nem kap cserébe semmit. Akkor egy idő után nem maradt semmilyen. Így nem érdemes folytatni esélyt kellett adni magam számára egy normálisabb életre.

Sz. M. (19 éves lány)

Nem éreztem túl jól magam a játékban. Nem volt könnyű behozni a csoport elé a problémámat. A csoport több tagjának meséltem a kapcsolatomban. Úgy éreztem, kaphatok a csoporttól segítséget. Köszönöm a megerősítéseket az eszemmel tudom is, hogy ki kellene szállni ebből a kapcsolatból, de a szívem még nem ezt súgja. Bízom benne, hogy meg tudom változtatni Öt a szeretetemmel. (H. B. (16 éves fiú) a játék végén kezdet csókolt Sz. M. (19 éves lány)nak.)

Karácsonyi kép

Név	Kép/Tárgy	Kapcsolódás	Visszarakta-e?	Feedback
K. T. (17 éves fiú)	Hét évesen kezdtem el focizni. Ebben az évben kaptam a nagyszülőktől, kaptam egy komplett focista felszerelést.		Nem	Nekem az igazi karácsony, az amit anyukámmal és a testvéremmel töltök el.
Sz. M. (19 éves lány)	Tavaly karácsony előtt elutaztunk. Azt mondták, hogy nem lesz ünnepség, mikor visszaérkeztünk, nagy meglepetés volt. Karácsonyfa és ajándékok voltak a lakásotthonban.	Társcsoportvezetőhöz és N. B. (16 éves fiú)hoz Az első komolyabb ajándékom egy Nintendo játék volt, amit soha nem kaptam meg. Apám felrakta a szekrény tetejére és ott rohadt meg. Minket apánk mindig bezárt a szobánkba és az ajtó résén át láttuk a karácsonyfát.	Igen	Nekem az lenne az igazi karácsony, ha a barátommal békességben és nyugalomban tölthetném el.
B. K. (19 éves lány)	Nagymamával töltöttem a karácsonyt mindig. A nagyfi meghalt, azóta nincs igazi karácsony.	Társcsoportvezetőhöz és N. B. (16 éves fiú)hoz Mi sem kaptunk ajándékot, mert szegények voltunk karácsonykor, mi gyerekek a kis asztalnál ültünk és szaloncukrot kaptunk. Ez volt az ajándék.	Nem	Az édesanyámmal szeretném eltölteni, aki nem lenne beteg. És a mostoha apám sem lenne ott.
Facilitátor 2	Nagyon szeretem mostanában a karácsonyokat. Főleg mióta nővérem gyerekei megszülettek. Nagy öröm, ahogy a kicsik örülnek az ajándékoknak, a karácsonyfának. Minden évben, karácsony után kint hagyunk a lakásban egy díszet, hogy egész évben emlékezzünk a karácsonyunkra.		Igen	Veszekedés nélküli békés nyugodt karácsonyokat szeretnék.
A. E. (17 éves lány)	Kicsi voltam. Anya bűgőcsigát hozott ajándékba. Későn ért haza. Addig mellettem volt, amíg elaludtam.		Nem	Szeretnék visszamenni azokhoz a karácsonyokhoz, amikor még együtt volt az egész család.
H. B. (16 éves fiú)	Hat évet megyek vissza az időben. Minden jól indult,		Nem	Ha tehetném újra az édesanyámmal, szeretném tölteni a karácsonyt.

	de jött egy rossz hír. Anyuka szívbeteg volt. Ettől kezdve soha nem volt jó karácsony.			
Csoportvezető	A fiaimmal együtt töltött karácsonyok jutnak eszembe. Együtt sütünk, főzünk, beszélgetünk. Narancs, fenyő, és fahéj illat van.	H. B. (16 éves fiú) Az én anyukám is nagyon fiatalon halt meg. Karácsony előtt kapta az első szívinfarktuszát. Utána nem sokkal meg is halt. A szívemben minden karácsonykor velem van. Mindig gyújtok neki gyertyát a karácsonyi ünnepekben.	igen	Nekem az igazi karácsony az amikor otthon vagyok a gyerekeimmel, békességben, nyugalomban.
L. I. (17 éves fiú)	Én egy gazdag karácsonyt szeretnék, mert olyan nekem még soha nem volt. X-bokszt szeretnék kapni ajándékba. Mamával és apával szeretném tölteni ezt a karácsonyt.		Igen	Nekem a karácsony apával és a mamával telik.
Facilitátor 1	Betlehemezni mentünk a testvéremmel és apukámmal a nagyszülőkhöz. Mire haz értünk fel volt díszítve a ház és karácsony volt.		Igen	Nekem az a karácsony jut eszembe, amikor nem volt veszekedés a családban. Békében, nyugalomban telt ez a karácsony.
Társ csoportvezető	Nálunk nem volt gazdagság karácsonykor gyermekkorunkban. Nekem a karácsonyról a sült alma illata jut eszembe. Almát mindig sütöttünk.	N. B. (16 éves fiú) Az első ajándékom kb. 6-7 koromban egy mese kártya volt. A testvéreimmel játszottunk vele, de mindig összevesztünk rajta,	igen	Szeretem a karácsonyt. Ami a megnyugvásról és a pihenésről szól.
K. N. (16 éves lány)	Osztálytársam szülei kivittek karácsonyra. Nagyon szép karácsony volt. Ki is akartak venni, de én nem akartam.		Igen	Én már vágyok egy igazi ünnepségre. Nyugalomra.
Fiú Autentikus segítő	A karácsonyfadísz egy lámpára emlékeztet. Nevelőszüleimnél volt ilyen lámpa. Karácsonykor	B. I. (16 éves fiú)hoz Néhány évvel ezelőtt egy nagyon jó barátommal töltöttem a karácsonyt. Akkor már a nevelőanyám is	nem	Tavaly a barátaimmal töltöttem a karácsonyt az volt a legszebb.

	nevelőanyámmal mindig imádkoztunk és énekeltünk.	meghalt, egyedül éltem egy albérletben. Nem volt kivel töltenem az ünnepeket. Ekkor hívott fel ez a régi barátom, hogy nem e tölteném vele a karácsonyt, mert ő is nagyon egyedül van. Nagyon jó volt felidézni a régi emlékeket és hogy nem voltam egyedül karácsonykor.		
N. B. (16 éves fiú)	8 évesen kerültem be a lakóotthonba. Azon a karácsonyon kaptam életemben először ajándékot. Otthon nem volt semmi.		Igen	

A. E. (17 éves lány) és B. K. (19 éves lány) tartotta meg a karácsonyfadíszítést. B. K. (19 éves lány) javasolta, hogy aki visszateszi a díszet, az akassza fel a közös karácsonyfára, ami már a teremben állt. Mindenki felakasztotta a fára a díszét.

Ünnepség

A játék befejező része, kiértékelő beszélgetés, a karácsony megünnepléséről. A beszélgetés helyett inkább mintát adtunk a gyerekeknek az ünneplés módjáról. Megtartottuk a csoport karácsonyi ünnepségét. Teremben már állt a feldíszített karácsonyfa. A körközepére égő gyertyákat állítottunk. A gyerekek a terem ajtajánál izgatottan várták a kezdést. Mindenki hozta a saját maga által készített ajándékokat. Közös énekléssel és egy karácsonyi mese felolvasásával kezdtük az ünnepséget, majd mindenki átadta a saját maga által készített ajándékokat. Annak a személynek, aki kihúzott. Az ebédet is igyekeztünk ünnepivé tenni, sütivel és gyümölcssel kedveskedtünk a gyerekeknek.

A karácsony ünnepe a gyerekeink számára, a családtól való elszakadást, a rossz emlékeket idézi fel. A közös meghitt ünnepléssel igyekeztünk ezt a nehéz érzést enyhíteni. Mintát adtunk a számukra a karácsony megélésének szebb módjára. A meghitt közös együttlét élményét és a sorsközösség megélését akartuk számukra nyújtani.

VIII. csoport/ 3. alkalom

2008.

TRAUMÁK, NEHÉZ ÉLETESEMÉNYEK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Füü Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Ötlebörze: Miért nehéz a sorstársainknak?

- nem bíznak a nevelők bennünk
- nem kíváncsiak ránk
- voltál iskolában?' – érdektelenség
- bizalmatlanság
- papírorientáltság
- felhántorgatja a múltat a nevelő
- büntudat keltése
- nincs háttér
- nem alkalmazkodnak
- előítéletesek velünk, túlzott előítélet
- nincs hit önmagunkban
- nem partnerként kezelnek bennünket
- Kikerült társaink gyakran bűnözésre adják a fejüket
- becstelenség, lopás
- rossz társaságba kerülés
- drogba, alkoholba menekülés
- egymás lehúzása
- akaraterő hiánya
- pénztelenség
- kihasználás → szülők, pedagógusok
- tapasztalathiány

Nagyon aktívak voltak, az egészet önmagukra vetítve adtak tanácsokat a jelen életállapotukból. A játékvezetőnek folyamatos kontrollt kellett tartani a csoport felett, mert nagy indulatok szabadultak fel.

Problémamegoldást segítő gyakorlat

Kiscsoport vezető	Probléma behozója	Probléma	Szavazat
N. Cs. (18 éves lány)	R. A. (20 éves lány)	Olyan leszel, mint Anyád - a nevelő kelti bennem ezt a bizonytalanságot.	Nem akarta, hogy megszavazzák, mert nem akart vele foglalkozni.

	C. M. (17 éves fiú)	Olyan, vagy mint Apád. 2 éve mentem haza, ott alkoholt ittam, ezért az anyám állandóan a fenti mondatot sulykolta belém	11 fő
	N. Cs. (18 éves lány)	Nem vagy a lányom' 5 éves korom óta nincs megfelelő kapcsolat az Apámmal. Sok a konfliktus és nem értem az okát.	13 szavazat
	R. A. (20 éves lány)	Hová? A nevelő nem ad tanácsot, segítségnyújtást az élet további részéhez. Pl. továbbtanulás	4
	S. H. (17 éves lány)	Apahiány. 4 hónapja nem találkoztam az Édesapámmal. Az élettársa befolyásolja, eltávolítja Apát tőlem.	9
	Lány Társ csoportvezető	Struccember. Kolléga-kisgyermek, állandó konfliktushelyzet, a gyerek nevelésének hiánya az iskolát terheli a felelősség → pedagógust.	5
	N. Cs. (18 éves lány)	Szétválasztás. A testvéreimhez ragaszkodnék, de mivel ők már felnőttek és önálló életet élnek nem tudok hozzájuk költözni.	10
P. K. (23 éves lány)	Fiú Autentikus segítő	Hazudós nővér. 3 testvér közül a kisebbik nővér hazudik. Ne adja át nekem a fényképeket, amik számomra fontosak. Nem tudom lesz-e együtt töltött Karácsony?	6
	J. R. (16 éves lány)	Anya +Nővér. Nővérem kétszínű, kibeszél engem. Pénzt kér oda-vissza. Egyelőre megoldatlan helyzetek.	11
	F. P. (17 éves fiú)	'A nevelőm a gyászba tesz', A nevelő gyakran beleszól a dolgaimba. Barátnőmet is piszkálja, hogy keveset keres, szórja a pénzt Sokat kiabál, férfi nevelőm előtt megjátssza magát.	12
	P. K. (23 éves lány)	Antiszemita nevelő. Nevelőm sokat politizál. A zsidóságot hozta fel. Összekeveri a politikában a bal oldalt a jobb oldallal. A ROLL CSIK nagyon gazdagok voltak és ők generálták a holokausztot. 6 millió elítélt számára nem sok.	5
	N. Cs. (18 éves lány)		
	Z. M. (17 éves lány)	Nehezen tudok megbocsátani. Nem akart elengedni a nevelő. Másik nevelővel beszéltem, h eljőjtek, ezért azt mondták hátulról támadtam. Nem hisznek nekem, ami probléma. Sírtam és elengedtek.	10
	K. B. (18 éves fiú)	Nevelő, aki elfelejtette, hogy honnan indult. Ő is állami gond. Volt. Én már 18 éves vagyok. Tanítani akar engem az élet dolgairól, de közben gettósnak csúfol.	13
	K. B. (18 éves fiú)	Idegesebb gyerekek. Piszkálnak a többiek, el akarok menni az otthonból.	11
	Fiú Társ csoportvezető	Szomszédokkal 8 éves vita. Szomszédnak mindent szabad, még a zene is hangosan mehet. Vita tárgya: a szomszédba átlóg 1 ág.	8
	L. L. (15 éves lány)	Felelőtlen. Anya kihasználja a szeretetemet. Rám teszi a problémáját. Nekem kell mindent megtenni érte. Védni.	14

Probléma megoldást segítő gyakorlat- Beleérző kör

L. L. (15 éves lány) problémája, mivel 14 szavazattal a csoport megválasztotta.

A probléma konkretizálása:

4 éves koromban nevelőszülőkhöz kerültem. Megszakadt ezidő alatt a kapcsolat az édesanyámmal. 2 nagyobb nővérem van, akik már önálló életet élnek és ők már egyáltalán nem tartják Anyával a kapcsolatot. Én kötődök Anyához, ezért mindig segítek neki, ha megjelenik hirtelen. Anyának van 1 élettársa, aki a hajléktalan szállón lakik. (együtt élnek itt Anyával). Anya dolgozik egy étteremben, mint takarítónő. 80 ezer Ft a keresete, amit főleg az élettársára és kevésbé magára fordítja. Nagyon hamar elkölti fizetését. Állandó pénzgondjai vannak. Engem folyamatosan zsarol öngyilkossági kísérleteivel, amit egyszer majdnem sikeresen véghez is vitt.

Tisztázó kérdések:

- Kimutatja-e Anyukád, hogy szeret?
- Támaszkodhatsz-e rá?
- Nemcsak a támogatásod miatt keres?
- Mikor bízhattál benne?
- Volt már olyan, hogy segítséget kértél és megkaptad?

Ezen kérdés segítségével illetve a probléma helyzet körvonalazásával, szék összehúzásával kértem meg a csoportot, hogy helyezkedjék az anyuka szerepébe, kivéve problémahozót.

Feedback:

N. Cs. (18 éves lány)

Aktív volt, teljesen bele tudott helyezkedni az anyuka bőrébe. Indulatos volt, hasonló élethelyzeteket tapasztalt meg. Azt igyekeztem közvetíteni, hogy ha leengedi anyukáját a gödörbe, hagyja ott. Segítsen saját magának. Majd adjon neki egy kötelet, aminek segítségével fel tudja majd húzni.

Z. M. (17 éves lány)

Aktív volt a játék során. Nehezen oldódott, de könnyen beleérezte magát az anya szerepbe. Nem érezte jól magát a játék során.

S. H. (17 éves lány):

Váltakozóan volt aktív és passzív. Nehezen fejtette ki gondolatait. Nem volt még ilyen szituációban.

J. R. (16 éves lány)

Nem volt teljesen aktív. Nehezen tudott megszólalni. Nyugtadni kellett, mert mások észrevételei sokat mondtak számára. Nem akart a saját problémájáról beszélni, mert ha az anyukája kiviszi, hétvégenként nem engedi el barátaival sehová.

K. B. (18 éves fiú)

Nyugalanság jelei mutatkoztak nála. Számára nehéz a kinti élet. Nincs támasz. Apja meghalt és az ő anyukája is hajléktalan. Az anyja nem képes magán segíteni. Bekönnyezett! A játék végén kiborult, támogatni és megerősíteni kellett. Nehezen fejezi ki gondolatait. Megerősítés volt, amiket elmondott L. L. számára.

P. K. (23 éves lány)

Átérezte a helyzetet, bár nem volt ilyen szituációban része. Nagyon aktív volt a játék során.

R. A. (20 éves lány)

Nem tudott beleérezni a saját élménye miatt. Nem is akart. Indulatos volt az anya miatt. Többször azt próbálta közvetíteni a megszólalásaiban, hogy L. L. merjen többször nemet mondani.

C. M. (17 éves fiú)

Kimenekült! (Elaludt) Keveset mondott. Ő is nagyon sok problémát él meg az édesanyjával. Szerinte határt kell szabni az anyával való kapcsolattartásban L. L. nek.

F. P. (17 éves fiú)

Nem ismeri a körülményt ezért nem is sokat mondott. Végig aktívan figyelt csendesen.

Lány Társ csoportvezető

Biztatta a L. L.-t, hogy tudni kell nemet mondani és fontos, hogy kiálljon magáért.

Nagyon aktív volt

Fiú Társ csoportvezető

Támogatólag biztatta, hogy mellette van. Fontos az anya, de ne akarjon anya lenni ilyen korán L. L. (15 éves lány).

Fiú Autentikus segítő

Nagyon jó mintaadó volt, hisz ő is élt meg egy hasonló élethelyzetet. Azt igyekezett sugallni, hogy bízzon L. L. (15 éves lány) magában és az anyának adjon nagyobb szabadságot abban, hogy ő maga meg tudja oldani a krízis helyzeteket.

Csoportvezető

Erősíteni illetve támogatni szeretne volna a Vikit abban, hogy ne akarjon ilyen hamar felnőni.

L. L. (15 éves lány)

A véleményeket nem tudom elfogadni, mert kötődöm anyához. Ha baj van, akkor úgyis segít nekik. A beszélgetés után előttűnt az, hogy megpróbál határt szabni és próbál neki teret engedni. Makacs, de részben megtört. N. Cs. (18 éves lány), P. K. (23 éves lány), nagyon nagy hatással és igyekezettel próbálták elmondani újra és újra gondolataikat.

Zárás: Mit rejt a Mikulás zsákja?

Z. M. (17 éves lány), N. Cs. (18 éves lány), L. L. (15 éves lány), J. R. (16 éves lány), R. A. (20 éves lány): Az egész hétvégét és az előző alkalmat viszik haza.

P. K. (23 éves lány)

Mesét

S. H. (17 éves lány)

Az egész hétvégét. Nagyon jól érezte magát.

K. B. (18 éves fiú)

Nagyon jól érezte magát, ragaszkodik a többiekhez. „engem elfogadnak itt.”

F. P. (17 éves fiú), C. M. (17 éves fiú)

Ők is a hétvégét, a játékot, mivel ők hozták (Kártya)

6.4 Normák és vezérfonalak

Anonimizált jegyzőkönyv - kivonatok a NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK alappilléhez

6.4 Normák és vezérfonalak

Anonimizált jegyzőkönyv kivonatok a NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK alappilléhez

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat I. csoport/ 4. alkalom 2006.

NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Autentikus segítők

2006. – 1. nap

Gyerekek érkezése

Megérkező kör

Célja az egymásra hangolódás, valamint fontos információkkal szolgál a gyerekek hogylétéről a szakmai team számára. Házi feladatok bemutatása. Majd kötetlen beszélgetések.

2006. – 2. nap

Lökhárító Matrica Gyakorlat

Cél: olyan szlogenek gyártása, melyek a gyerekek saját közösségére, értékeikre hívják fel a figyelmet- mint az autókön a matricák. 3 kiscsoportban

I. csoport	II. csoport	III. csoport
Kezedben a kulcs, rajtad a döntés.	Légy őszinte, és őszinték leszünk hozzád!	Aki szerelmes, az előtt megnyílik a világ!
A szeretet ingyen van.	Ha úgy érzed, nem vagy elég erős, jöjj hozzánk és tőlünk bátorságot kapsz!	Bízz, hogy bízva élj!
A keménység nem segítség	A szíveddel mindent elérhetsz és megadhatsz!	Aki kiismeri a másikat, az megtalálja a jót és a rosszat!
Fordulj hozzánk, segítünk rajtad.	Fő a türelem! Mi türelmesek vagyunk, hozzánk csatlakozhatsz!	Nem szól szám, nem fáj fejem.
Nem vagyunk mások!	Keresel egy lelki társat? Nálunk, bennünk megtalálhatod! Gyere közénk!	Aki barátságot talál, az megtalálja az életben önmagát!
Szeress minket!	Tudjuk, mit érzel!	Ki szereti a másikat, az rossz ember nem lehet
Segíts, hogy segíthessek!	Ha az élet egyik mély gödrébe estél, fordulj meg és mássz ki.	A kitartás az élet fontos eleme
Vigyorogj, hogy vigyoroghassak!	Törekedj mindig a jóra, s hogy elérd céljaid, mi megmutatjuk, hogy ehhez csak akarnod kell!	Szeretkezz, ne háborúzz!
Vigyázz rám!	Te is más vagy, te sem vagy más!	Bizalommal könnyebb.
Az igazi barát nagy érték.		Barátom vagy!

Értéklicit

Ebben a gyakorlatban minden csoporttag kap 260 fabatkát, melyet elkölthet a brain storming-gal gyűjtött, általuk fontosnak tartott értékekre. Amely érték a felsorolás ellenére sem kel el, az a banknál marad. (Szakmai team)

ÉRTÉK (Ilyen sorrendben diktálták az általuk fontosnak tartott értékeket)	MENNYIÉRT KELT EL	KI VETTE MEG
SZERETET	600 000.-	
BIZALOM	35 000.-	
ŐSZINTESÉG	95 000.-	
VIDÁMSÁG	150 000.-	
CSALÁD	640 000.-	
SZERELEM	230 000.-	
ÖSSZETARTÁS	20 000.-	
MEGÉRTÉS	15 000.-	
SZÉPSÉG	10 000.-	
AKARAT	10 000.-	
SZERETKEZÉS	60 000.-	
BÁTORSÁG	25 000.-	
ÖNBIZALOM	10 000.-	
ÉLET	100 000.-+20 000.-	
BESZÉLGETÉS	5 000.-	
ÁGOTA	265 000.-	
TITOKTARTÁS	10 000.-	
BATÁTSÁG(BARÁTI KÖR)	30 000.-	
MUNKA	20 000.-	
TANULÁS	20 000.-	
ÉRETTSÉGI	10 000.-	
DIPLOMA	10 000.-	
TESTVÉR	200 000.-	
PÉNZ	10 000.-	
EGÉSZSÉG	65 000.-	
DIVAT	5 000.-	
KULTÚRA	10 000.-	
ÁPOLTSÁG	5 000.-	
FIGYELEM	20 000.-	
CIGI, KV, ALKOHOL	15 000.-	
ŐSZINTESÉG	10 000.-	
JÓSZÍVÚSÉG	10 000.-	
SPORT	15 000.-	
GYEREK	60 000.-	
TÁRS	85 000.- (80 000-IG MINDENKI LICITÁLT!)	
IGAZSÁGOSSÁG	100 000.-	

A 10 LEGFONTOSABB ÉRTÉK

1. CSALÁD
2. SZERETET
3. ÁGOTA®
4. SZERELEM
5. TESTVÉR
6. VIDÁMSÁG
7. ÉLET
8. IGAZSÁGOSSÁG
9. ŐSZINTESÉG
10. TÁRS

Érték Pro és kontra

A KEVÉS PONTSZÁMÚ ÉRTÉKEK KÖZTI ÖSSZEFÜGGÉSEK MEGFOGALMAZÁSA A CSOPORTTAGOK ÁLTAL:

(pénz, cigi, kV, pia, akarat, munka, önbizalom, szépség, ápoltság, divat, tanulás, érettségi, diploma)

Összefüggés (ÁLTALUK MEGFOGALMAZVA):

VAN AKARAT → TANULNI. TANULSZ → VAN MUNKÁD → VAN PÉNZED → MEG TUDSZ ÉLNI ☺, S MEGTALÁLOD A HELYED A VILÁGBAN!

Az otthonom értékei

Olyan képzeletbeli gyermekotthon értékeinek összegyűjtése a cél, melyben mindenki maradéktalanul jól érezné magát.

Ideális gyermekotthon értékei		
I. csop	II. csop	III. csop
Biztonságot nyújtson a gyerekek számára minden esetben	Gyerekek közti összetartás	Összefogás legyen: <ul style="list-style-type: none">• Gyerek-gyerek között• Gyerek-nevelők között
Összefogás legyen: <ul style="list-style-type: none">• Gyerek-gyerek között• Gyerek-nevelők között	Kölcsönös bizalom: <ul style="list-style-type: none">• Gyerekek-nevelők között	Szeretet
Szeretet	Nevelők hozzáállása	Baráti hangulat
Motiváció az életre való felkészülésre	Egyenrangúság	Nevelők legyenek udvariasabbak a gyerekekkel és fordítva is.
Egymás elfogadása	Gondoskodás (anyagi, lelki)	Ne legyen kihatás!
Tisztelet, tisztesség	Szeretet	Hozzáértő emberek foglalkozzanak a gyerekekkel! Ez az alap!
Bizalom, becsület	Jó társaság (közösség)	Ne legyen másság, a gyerekek fogadják el egymást
Egyenlőség (egyenrangúság)	Biztonságot nyújt	Tartsák tiszteletben egymást a gyerekek, meg a nevelő véleményét, cselekedeteit.
<u>KOROMNAK MEGFELELŐEN BÁNJANAK VELEM!</u>		
Mind3 csoportban az alábbiak jöttek ki: <ul style="list-style-type: none">• Biztonságos• Szeretetet nyújtó• Közösségi• Egyenrangúan bánó• Kölcsönös bizalom és összefogás a gyerekek és nevelők között		

Gyerekek hozzáállása:

- Kevesebb összetűzés a nevelőkkel
- Megfelelő viselkedés, magatartás a társadalomban
- Nyitottság, bizalom, bátorság kell a gyerekek részéről
- Kötelességtudó
- Összetartó
- Egymást tiszteletben tartó
- Vidámság
- Problémamegosztás képessége egymás közt
- Titoktartás

A feedback során mindenki hozzászólt és a fenti összegzésre jutottak. Belátták, hogy ők is tehetnek a jobb körülmények érdekében.

Filmvetítés kiértékeléssel

Forrest Gump c. film vetítése

Kiértékelés:

- akarakteró fontossága
- együgyűség kedvessége
- Forrest szerelme sokszor kihasználta Forrest-et.
- BB-vel való barátsága, neki tett ígéretének teljesítése
- Feszültségek levezetése másképp is lehet, mindenkinél egyéni
- Hadnagy megkötötte békéjét Istennel a nagy viharban

Zárás és értékelés

Nagyon jól érezték magukat a csoporttagok és abszolút bizalommal fordulnak a team tagokhoz és egymáshoz is.

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

II. csoport/4. alkalom

2006.

NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

2 Autentikus segítő

A szakmai team érkezése a lakásotthonba, majd megérkező kör, mely célja az egymásra hangolódás, valamint fontos információkkal szolgál a gyerekek hogylétéről a szakmai team számára.

Lökhárító matrica gyakorlat

Cél: olyan szlogenek gyártása, melyek a gyerekek saját közösségére, értékeikre hívják fel a figyelmet- mint az autókön a matricák.

I. csoport	II. csoport	III. csoport
Gyerünk nyomjad neki, mert már várják a véredet.	Az élet 180km/h sebességével kezdődik	Itt a röpke alkalom, száguldozhatsz az aszfalton
Nyújtsd a gépet haver.	Vigyázz! Ne nyúlj hozzá a kocsni lopott!	Nem a külső számít, hanem a belső.
	Menj gyorsan, a barátom koporsókat ír.	Nem az a lényeg, hogy rohanok, hanem szaladok.
	Az élet fontos. Kezd a biztonságövvvel.	

A csoporttagok nem tudtak túlságosan elvonatkoztatni az autóktól...

Értékcit

Ebben a gyakorlatban minden csoporttag kap 260 fabatkát, melyet elkölthet a brain storming-gal gyűjtött, általuk fontosnak tartott értékekre. Amely érték a felsorolás ellenére sem kel el, az a banknál marad.

(Szakmai team)

ÉRTÉK (Ilyen sorrendben diktálták az általuk fontosnak tartott értékeket)	MENNYIÉRT KELT EL	KI VETTE MEG
Lakás	120.000	
Bakancs	100.000	
Cigi	120.000	
Szex	70.000	
Család	100.000	
Gyerek	40.000	
Kera	110.000	
Szeretet	30.000	
Összetartás	30.000	
Barátság	70.000	
Óvszer	40.000	
Társ	30.000	
Zenecucc	150.000	
Ékszer	30.000	
Zene	60.000	
Dob	40.000	
Testvér	50.000	
Autó	40.000	
ÁGOTA®	30.000	
Bor	30.000	
Foci	Bank	

Tanulás	Bank	
Munka	10.000	
Saját magam	Bank	
Kitartás	Bank	
ÖSZTÖN	60.000	
Bizalom	20.000	
Bátorság	20.000	
Akaraterő	10.000	
Méltóság	20.000	
Szerelem	30.000	
Házasság	20.000	
A Ház kutyája	50.000	
Ajándék	Bank	
Én tulajdonom	Bank	
Alázat	Bank	
Ünnep	Bank	
Megbecsülés	20.000	
Őszinteség	10.000	
Hit	Bank	
Remény	30.000	
Pénz	Bank	
Kívánság	Bank	
Szenvedély	Bank	
Kaja	30.000	
Ösztön zenekar	100.000	
Álom	50.000	
Szépség	20.000	
Karrier	20.000	
Győzelem	40.000	

Az otthonom értékei

Olyan képzeletbeli gyermekotthon értékeinek összegyűjtése a cél, melyben mindenki maradéktalanul jól érezné magát.

Ideális gyermekotthon értékei		
I. csop	II. csop	III. csop
Álmaim lakásotthonát én úgy tudnám elképzelni, hogy ugyan úgy a szabályokat be kellene tartani és legyen összetartás. Mert ha egy személy kilóg a körből akkor a többiek is úgy viszonyulnak ő hozzá. Ezért szerintem együtt kellene a problémát megoldani. És akkor megint nyugalmi körülmények közben kialakulna az összetartás, és a barátság.	Konfliktushelyzetek kerülése. A lelki problémák egymás felé való megoldása, segítségnyújtás. Szűkebb kör legyen, mert a nevelők nagyobb odafigyelést tudnak nyújtani.	Olyan nevelőkre lenne szükség, akik átérzik a gyerekek sorsát és nem úgy tekintenek rájuk, mint egy bűnöző csoportra.
Én legszívesebben olyan lakásotthonban lagnék, ahol nincsenek olyan lányok, akik hazudnak, csalnak, lopnak! Szeretném, ha mindig lenne összetartás és nem lenne vita mindig! Jobb lenne, ha egyes lányok nem hazudnának a nevelőnek! Ha ilyen lakásotthont már megszerveztek és megalakítottak akkor békességben lehetne élni	A gyerekeknek úgy kellene egymáshoz viszonyulni, mintha testvérek lennének. Nem egymás hibáit kell szem előtt tartani, hanem egymás jó tulajdonságát. Minden gyereknek meg kell adni a kölcsönös tiszteletet.	A nevelőknek olyan szeretetet kellene adni a gyerekek felé, mintha a sajátjuk lenne és nem úgy tekintenek rájuk, mint valami „kidobott játék babára.”

Ideális gyermekotthon c. játék után a gyermekotthonról alkotott véleményükről beszélgettünk. Mi az, ami pozitív most, és mi az, ami negatív.

+	-	Hogyan lehetne változtatni mindezen (gyerekek)
---	---	---

		maguk mondták ki a megoldásokat)
Ismeretség	Rossz társaság	Odafigyelünk, hogy kikkel barátkozunk.
Barátság	Verekedés, veszekedés	Az indulatainkat kezelni fogjuk; türelem
Szabadabbnak lenni, mint otthon	Kevés zsebpénz	
	Nem hozzáértő nevelő /kaja/	Segítünk a főzésben
	Hazugság	Akkor hazudok, ha muszáj
	Motiválatlan nevelő /csak pénzért dolgozik	

Zárás és értékelés

A napot zárással és értékeléssel fejeztük be. A fiatalok jól érezték magukat ezen a hétvégén. Ami az egyik legfontosabb, hogy a munkánk gyümölcsét arathattuk le a hétvégén. S. D. (18 éves fiú), aki egy igen domináns személy a csoportban, és aki eddig nagyon csúnyán demoralizálta a lányokat, illetve a fiú sorstársait, alapvető pozitív változást mutatott. Nem beszélt csúnyán, és ő volt az, aki szólt a többire is.

III. csoport/4. alkalom

2006.

Személyi keretek:

Csoportvezető

Autentikus segítő

Facilitátor

Lapulevél

Együttműködési játék, ahol összekötjük láncban a résztvevők lábait, s egy akadálypályán (lapulevelek a mocsár közepén) kell végigmennie a csoportnak.

Az eleje és a vége jól haladt a csoportnak, a közepén azonban nem figyeltek egymásra, így állandóan elszakadt a kötélen a lábukon. A kiértékelésnél kezdetben mindegyikük a többiekkel hibáztatta, ill. sokan K. Á. (13 éves lány)- t, mert ő el is esett. A beszélgetést sikerült olyan irányba elvinni, hogy ki hogyan figyelhetett volna a másikra, s hogyan segíthették volna egymást. Általánosságban is arról beszéltünk, hogy az életükben kikre hogyan figyelnek, vagy nem figyelnek, pedig kéne. A végére feloldódott a feszültség

Milyen testrész lennél? (Testrész = Tulajdonság)

Név- Testrész		Választás indoklása
Autentikus segítő	Száj	Sokat és szívesen beszélek
K. Á. (13 éves lány)	Szív	Mert szeret szeretni/szeretve lenni
B. M. (13 éves lány)	Szív	Mert szeret szeretni/szeretve lenni
F. Zs. (15 éves lány)	Szív	Mert szeret szeretni/szeretve lenni
H. I. (15 éves fiú)	Szív	Mert szeret szeretni/szeretve lenni
K. O. (13 éves lány)	Láb	Mert szeret táncolni
D. E. (13 éves lány)	Szív	Mert szeret szeretni/szeretve lenni
Facilitátor	Szív	Mert szeret szeretni/szeretve lenni
N. L. (14 éves fiú)	Láb	Nagyon szeret mozogni
B. K. (15 éves fiú)	Szív	Mert szeret szeretni/szeretve lenni
J. K. (15 éves lány)	Kéz	Mert jó a kézügyessége
Csoportvezető	Kéz	Mert szeretné ha jó lenne a kézügyessége

Tojásröptető gép

Kiscsoportokban. Olyan szerkezet létrehozása, hogy ha 1 m magasból leejtünk egy tojást, akkor ne törjön el a tojás. Kreatív feladat. Rendelkezésre álló kellékek: szívószál, papír, cellulux, olló, színes kréta és ceruza a dekoráláshoz.

1. csoport

Tojásröptető- TUTAJ

A tervezés során K. Á. (13 éves lány) és D. E. (13 éves lány) passzív maradt. B. K. (15 éves fiú) lelkesedése magával ragadta a lányokat is. B. K. (15 éves fiú) feladatokkal bízta meg őket, így hasznosnak érezték magukat. Készítettünk egy tutaj- alapot, majd fészket rá szívószálból és a szívószál zacskójából. Emellett készítettünk egy csövet papírból celluluxszal összeragasztva. Tutaj, rá fészek, rá a papírcső. Stabil rögzítés. 1 m magasról leengedtük a tojást → nem tört össze! Nagyon büszkék voltak a kiscsoporttagok, sikerélmény volt.

2. csoport

Tojásröptető- RAKÉTA

Rakétaformájú papírváz. Belülről volt a rakéta alja szívószállal kibélelve, ebben a tojás. A rakéta aljára hajlított szívószálak voltak rögzítve, így kellő rugalmassággal esett. Aktívan részt vettek a tervezésben, elkészítésben. A bemutató során nagyon büszkék voltak és feldobódtak a sikertől.

3. csoport
Tojásröptető- EJTŐERNYŐ

B. M. (13 éves lány) és J. K. (15 éves lány) meghökkent a feladattól, de látva Facilitátor és N. L. (14 éves fiú) hozzáértését és pozitív szemléletét, segítettek az elkészítésben. A bemutató során büszkeséggel szemlélték a sikeres repülést.

Összegzés:

Mindhárom bemutató szemlélése után a csoporttagok a kezdetben meglévő versengésből közös büszkeségre váltottak. Mindenki ügyesnek találta mindenki megoldását és igazi csapatszellem uralkodott. Olyannyira, hogy a 3 művet összevonták: a tutaj lett az anyahajó, a rakéta kilövő állomása és az ejtőernyő leszállópályája is.

Tojásröptető gép készítése kiscsoportokban: nagyon kreatív, ötletes munkák születtek, a csoportok demokratikusan, lelkesen dolgoztak együtt, még a visszahúzódóbbak is bevonhatóak voltak a közös munkába.

Táblamutogatós játék

Hangulatok, viselkedésmódok külső megjelenítésének érzékeltetésére. Nagyon nagy tetszést aratott a játék, mindazok ellenére, hogy a csoporttagok nem tudták jól kifejezni az érzések közti különbségeket. Az tetszett nekik nagyon, mikor a team- tagok kerültek sorra. Példaértékű viselkedést produkáltak és képet kaptak a gyerekek az egyes viselkedésmódokhoz tartozó érzésekről és kifejezési módokról.

IV. csoport/4. alkalom

2007.

NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

Értéklícit

Ebben a gyakorlatban minden csoporttag kap 260 fabatkát, melyet elkölthet a brain storming-gal gyűjtött, általuk fontosnak tartott értékekre. Amely érték a felsorolás ellenére sem kel el, az a banknál marad. (Szakmai team)

ÉRTÉK (Ilyen sorrendben diktálták az általuk fontosnak tartott értékeket)	MENNYIÉRT KELT EL	KI VETTE MEG
HÍRNÉV	10	
HÁZ	85	
MUNKAHELY	30	
CSALÁD	115	
PÉNZ	25	
ÉLET	50	
BERENDEZÉSEK A HÁZHOZ	100	
KOCSI	30	
MOTOR	190	
ELELMISZER,ÉTEL	20	
ALKOHOL, ITAL	10	
TELEFON	15	
SZERETET	120	
SZEX	130	
ÖRÖM	60	
SPORT	25	
JÓSZÍVŰSÉG	60	
TV	5	
NYARALÁS, UTAZÁS	5	
HÁZIMOZI	40	
NEVETÉS	40	
NŐ	10	
BARÁTSÁG	85	
ŐSZINTESÉG	110	
MŰKINCS	0	--
BIZALOM	70	
KITARTÁS	60	
POROLTÓ	5	
ÉRZÉKSZERVEINK	30	
VÉGTAGOK	5	
RUHÁZAT	35	
EGÉSZSÉG	40	
ALVÁS	45	
TERMÉSZETESSÉG	40	

JÓ BELSŐ TULAJDONSÁGOK	20	
OKOSSÁG	20	
BÉKÉS TERMÉSZET	10	
HÁZASSÁG	40	
BÁTORSÁG	5	
IGAZSÁG	25	
EGYENLŐSÉG	45	
FÜTŐTEST	0	
GYEREK	70	
SZÉPSÉG	10	
BÉKE	5	
BIZTONSÁG	25	
HŰSÉG	50	
SZERELEM	35	
SZÜLŐ	20	
TANULÁS	15	
ÜZLET	10	

A SORREND:

1. MOTOR- 190
2. SZEX- 130
3. SZERETET- 120
4. CSALÁD- 115
5. ŐSZINTESÉG- 110
6. BERENDEZÉSEK- 100
7. HÁZ- 85
8. BARÁTSÁG- 85
9. BIZALOM- 70
10. GYEREK- 70
11. ÖRÖM- 60
12. KITARTÁS- 60
13. JÓSZÍVŰSÉG- 60
14. HŰSÉG- 50

A felállított listából lehetőségük volt a csoporttagoknak a számukra 3 legfontosabbat kiválasztani. (Többen jelezték, hogy egy csomó mindent szerettek volna még megvásárolni.) A választás eredményei:

NÉV	1.	2.	3.
N. I. (18 éves fiú)	bizalom	szertetet	Őszinteség
P. L. (17 éves fiú)	hűség	bizalom	Család
T. T. (17 éves fiú)	élet	motor	Szeretet
L. N. (17 éves lány)	bizalom	szertetet	Család
B. E. (18 éves lány)	őszinteség	család	Szeretet
Sz. É. (16 éves lány)	bizalom	hűség	Őszinteség
Társ csoportvezető	szertetet	őszinteség	bizalom

Ezek számukra az IGAZI értékek.

A ház sok esetben szimbólumként jelent meg. Kérésünkre kifejtették, hogy a ház jelenti a biztonságot, családot, jövőt, az életet magát.

Lökhárító matrica gyakorlat (2 kicscsoportban)

Cél: olyan szlogenek gyártása, melyek a gyerekek saját közösségére, értékeikre hívják fel a figyelmet- mint az autókon a matricák.

<u>csoport</u>	<u>II. csoport</u>
Ha szeretnéd, nem verlek át.	Nem jó egyedül!
A barátság a legfontosabb a világon!	
Mindig éhes vagyok, de neked is hagyok!	Tudod, milyen jó volt...?
Szeretem a sört, de megvetem az alkeszokat.	Szeretteimmel lenni jó! ☺

Ha éhes vagy, adok neked, és nem várok hálát!	Öröm a legnagyobb boldogság.
Ha szereted a munkahelyed, ne szólj be a főnöknek!	Élj egészségesen!
Hűséges vagyok.	Ne bánts az öregeket! ☺
Az őszinteségem a legszebb erényem	Ne nézd le a kisebbeket!
Családapa vagyok!	A nőket szeretni kell! (a férfiakat is!)
Szeretem a szexet, csak sikíts!	Örülök a végtagjaimnak!
Kedvenc sportom az alvás..	Egyenlőek vagyunk!
Szorgalmas vagyok, szólj és segíték!	Zene nélkül nem tudnék élni.
Jószívű vagyok, ha kell, cigit adok!	A zene teljessé tesz
Szeretem, ha körülöttem gyerekek vannak!	Szeretni fogom a családomat, ha lesz.
Szeretem az öltözködésemet.	I ♥ Motors!
Szeretem az életet, vigyázz rám!	Légy őszinte, én is az vagyok veled!
Vigyázz ! Baba a kocsiiban!	Szeretlek téged, ne csinálj hülyeséget!
Bátor gyerek vagyok.	Béke legyen veled!
Ha gyerek vagy: játssz velem!	Barátom legyél, ne az ellenségem!
Randi képes vagyok!	Bízzál bennem kérlek!
Hastáncolok, gyere, megtanítalak téged is!	Előlről, vagy hátulról?
Csak szólj, és én ugrok!	Gyereket akarok!
Szépségkirálynő!	Szeretnivalók a kisgyerekek.
Jószívű vagyok, gyere és stoppolj nyugodtan!	Hosszú az út..
Konyhatündér vagyok!!!	Gyertek lányok, szabad vagyok!
Őszinte vagyok, nem hazudok!	Üzletembernek áll a világ!
Szeretem a kitartást a csoporton belül.	Szeretek enni!
Szeretet a legfontosabb az életben.	Félek szeretni! Segíts!
Béke legyen veled!	Szeretlek, mert te is szeretsz!
Igényes és szorgalmas is vagyok, és ezért éjszakázok is. (ha kell)	A pénz nem boldogít!
Társat keresek! Főzök, mosok, takarítok!	Házra gyűjtök!
Kóstold meg a főztöm, előbb- utóbb jól laksz.	Bízz, hogy bízhassak!
Ha szereted a munkahelyed, vezess óvatosan!	Csak egy családod van, vigyázz rá!
Szeretek sütni, ha akarod, sütök neked.	Könnyen megszeretlek, ne élj vissza velem!
Rád bízom a pénzt, mert okosan bánssz vele.	Szeretem a rendőröket, ha védenek minket.
Szeretem a béketűrő embereket, én is az vagyok.	ANGEL (angyal) vagyok!
Vigyázz, házas ember vagyok!	Szeretem, ha csapaton belül őszinték és nyitottak vagyunk egymással!
Sportos és türelmes vagyok!	Mond el a titkod, mert én megtartom!
Megosztom veled, amim van. Te megosztod velem, amid van?	Barátságos vagyok, gyere tolass belém!

Irányított beszélgetés a tanult tehetetlenségről

Facilitátor elmesélte a kutyával folytatott kísérletet, melynek eredményeiről beszélgettünk. (kutya, átugrani egy paravánon, áram a talpa alatt. Aztán mindkét térfélen áram van vezetve a talpa alá. A kutya ilyenkor már nem ugrott, csak ült tehetetlenül és üvöltött.) A csoporttagok első állítása szerint nem ismernek ilyen embert. A beszélgetés végére többen bólogattak.

Palackposta (lakatlan sziget remetelakójának, Rumcájsznak)

Rumcájsz egy tanult tehetetlen ember, aki magányos szigettel szimbolizáltan él, hisz semmit nem tett a boldogulásáért, magányos, egyedül van és már csak nyüszít halkan a kintől.

Feladat: levelet írni a palackpostával, melyet meg kap Rumcájsz.

→mit tehetsz TE azért, hogy Rumcájsz ne legyen remete az életben?

Mindenki megírta az üzenetét, melyet középre helyezett edényben gyűjtöttünk össze, melyen ült Rumcájsz, akit egy plüssmaci jelenített meg. Az edény körbejárt, mindenki kivett egyet, és hangosan felolvasta. Aztán azt is megosztotta a csoporttal, hogy ez a tanács segítheti- e az ő saját életét.

Üzenetek Rumcájsznak:

Ki kapta	üzenet	párhuzam
P. L. (17 éves fiú)	Mert a többségi társadalom nem ezt gondolja, attól te még értékes vagy és minden meg van benned, ami csak kell a boldoguláshoz.	Sokszor lenne szüksége ilyen megerősítésre, mert kevés az önbizalma és gyakran érzi ezt.
T. T. (17 éves fiú)	Hiányzol a közösségből	Elgondolkodott: tényleg sokszor hiányzik a közösségből, mert mindig motorozik.
L. N. (17 éves lány)	Erő, képesség, akarat: mind benned van, csak bízz magadban. Nem vagy egyedül.	Pontosan erre van szüksége. Ilyen megerősítésre
Facilitátor	Ne légy „üüüü”, bízz magadban	Nem véletlenül találta meg ez az üzenet, sokszor jobban kellene magában bíznia
B. E. (18 éves lány)	Segíteni szeretnék	Örülne, ha valaki segítene neki
Sz. É. (16 éves lány)	Veszek lakást, szerzek munkát. Segítek.	Az jó.
N. I. (18 éves fiú)	Nem bánt senki, merjél élni.	Ezt elteszi ezt az üzenetet.
Fiú Autentikus segítő	Meg kéne próbálnod bízni..	Lehet, hogy tényleg meg kellene próbálnia
Társ csoportvezető	Segíteni szeretnék, ha elfogadod.	A segítség elfogadása sokszor nehezen megy.

Zárás: Megerősítő csillag

(egyeseivel áll fel minden csoporttag. Benyújtja középre a kezét és elmondja, mit visz magával a napból. Következő ráhelyezi a kezét az első kezére és így tovább..)

L. N. (17 éves lány): itt lehetek

Sz. É. (16 éves lány): az egészet, nagyon jó volt

N. I. (18 éves fiú): a szobai kiscsoportos beszélgetést

T. T. (17 éves fiú): megérkezett

P. L. (17 éves fiú): együtt vagyunk. A csoport

Fiú Autentikus segítő : hogy veletek lehetek

Facilitátor : egész napot

Társ csoportvezető : az őszinteséget.

Filmvetítés kiértékeléssel

Rain man (Eszőember) c. film vetítése

Nagyon tetszett nekik a film, többen nem látták még soha. A kiértékelés során jól látszott, hogy értették és érezték a különbséget a főszereplő film eleji és film végi értékorientáltsága között.

V. csoport/4. alkalom

2008.

NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Füü Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

A team gyerekotthonba érkezését követően

Megérkező kör

K. P. (18 éves fiú): Az ünnepek alatt ivott, ivott és ivott. 4,5 lett az átlaga, erre büszke. Szalagtűzője volt. Karácsonyt a nővérénél töltötte, kb. 40 vendég is volt. Elutazott ...ra a korábbiakban említett nővére 2 gyerekét meglátogatni, akiket még soha nem látott. Vitt nekik ajándékot is és bemutatkozott: „én vagyok a nagybácsitok.” Szilveszterkor is ivott, akkor már itt volt. →Újévi fogadalom: soha többet nem iszik.

J. É. (18 éves lány): 2 ofői figyelmeztetést kapott + biológia egyest+ 6 igazolatlant. Egy napot nem volt iskolában, de jelezte, hogy másnap viszi az igazolást. A tanár azt mondta, hogy nem érdekli, mert már beírta az igazolatlanokat. Nem szólt neki senki, hogy mennie kell a szalagtűzőre, ezért kapott egy ofői figyelmeztetést. Ofő az ofői órán feleltette biológiából, ami egyes lett. Igazságtalannak érezte és felhívta a gyámját, aki kérte, adja át a telefont az ofőnek. Fél órán keresztül beszélt a gyám a tanárral. A beszélgetés végén ideges és nyugtalan volt. Óra végén mindenkit kiküldött a tereméből- kivéve őt. Ott elmondta neki, hogy: „Tudom, h te A. G. vagy és a lelked sérült és bla bla... a 6 igazolatlant már igazolta a tanár, azóta nem meri feleltetni és életében először szépen bánik vele.

Testvérével és szerelmével meglátogatták karácsonykor a testvérüket és az igazi anyjukat. Oda szerelme nem ment vele. Az anyja nagyon igénytelen. Őt „lekurvázta”, tesóját is mindennek lehordta, „pedig nincs is joga hozzá, mert nem is nevelte”. Kis féltestvérét sajnálja, aki cigányul szól hozzá, de mondta neki J. É. (18 éves lány) h azt nem érti. R. F. (16 éves fiú). „tudod neki mondani azt, hogy anyu?” „Nem. Nem tudom, hogyan szólítsam...” Egyébként jól van és végig nevetve mesélte az egészet.

F. K. (17 éves lány): testvére hazajött Olaszországból és vele töltötte az ünnepeket. Nagyon jó volt. Engedély nélkül kiment, rögtön körözést is adtak ki ellene, de ő hívta a gyámot és megnyugtatta, hogy hol van, jól van és estére vissza is érkezik. Sok ajándékot kapott és várta, hogy jöjjünk. Rengeteget beszélt. ☺

P. T. (16 éves fiú): kapott karácsonyra egy FA- készletet meg egy marokkó játékot, de azt szétörte. Énekből meg fog bukni, pedig egy hétig másolta az éneklését. Kap ösztöndíjat, ofővel beszélt, hogy győzze meg az énektanárt, hogy engedje énekelni és kijavíthassa az egyeseit. Szilveszterkor bulizott. Találkozott K. P. (18 éves fiú)val hajnal fél ötkor, aki nagyon be volt nyomva és kereste a kabátját, amit elvitt valaki. P. T. (16 éves fiú) látta, hogy viszik a K. P. (18 éves fiú) kabátját, de nem érdekelte..

B. Gy. (17 éves lány): nem akart a tesóival együtt karácsonyozni, ezért hazudott nekik. Jó volt az ÁGOTAban lenni az ünnepségen, az volt a legjobb. Kapott egy mamuszt, aminek nagyon örült. Szilvesztert bent töltötte, várta, h jöjjünk.

G. Cs. (17 éves lány): volt az ÁGOTAban, az ünnepségen az nagyon jó volt és nagyon örült. Volt rossz is: egy lány bekavart neki és többen meg akarták verni, megfenyegették. Am G. Cs. (17 éves lány) nem hagyta magát és EGYEDÜL védte meg magát. Barátnőjének sem engedte, hogy megvédje, mert ő akarta elintézni ezt a dolgot. Ez meg is történt. Rosszul esett neki, hogy mikor idegességében sírni kezdett, P. T. (16 éves fiú) kinevette. Ezt bele is mondta P. T. (16 éves fiú) szemébe.

R. F. (16 éves fiú): nagyon szép volt a karácsony, még soha nem volt ilyen szép. Meleg volt a sült krumpli a vacsoránál és finom ropogós volt. Iskolában minden tanárnak készítettek ajándékot. ...ben voltak egy ünnepségen, ahol látták LL Juniort. Voltak ünnepségen az ÁGOTA Alapítványnál, az volt a legjobb.

Karácsonykor az ünnepség után nem rohant fel az ajándékokért, mert már leszokott róla. Szilveszterkor ránézett az Isten, mert mehetett bulizni. Már várta h jöjjünk.

K. J. (17 éves fiú): minden okés volt, volt, bulizott Szilveszterkor. Axe csomagot kapott karácsonyra. (Szünetben Fiú Autentikus segítőnek: „minden nagyon rossz volt bent.”

D. L. (17 éves lány): fegyelmije lesz az iskolában. Órán lehetett karácsonyi ajándékokat készíteni és ő szeretett volna varrni fogó kesztyűt. Megkérte a tanárt, hogy segítsen, aki odament és az egyiket megvarrta helyette, aztán otthagya, hogy a másikat most már csinálja meg ő. D. L. (17 éves lány) kérte hogy segítsen. Többször kérte. A tanár pedig azt mondta, hogy D. L. (17 éves lány) azt akarja, hogy ő csinálja meg helyette és addig hajtotta ezt, hogy D. L. (17 éves lány) visszaszólta neki. Emiatt lesz fegyelmije. A vita közben a tanár olyanokat vágott a fejébe, hogy az osztályban is fél mindenki tőle. A karácsony jól telt, bár nem akarták kiengedni a fegyelmi miatt a barátja családjához. Jól teltek az ünnepek.

(Mikor azt kérte a tanártól, hogy segítsen, azt tette, amire mi tanítottuk. Hogy kérjen segítséget...)

Lány Autentikus segítő: most először életében nem egyedül töltötte a karácsonyt és nagyon jó volt. A szilveszter is. Kezddnek a vizsgái. Már nagyon várta h ideérjünk., egyébként minden rendben van körülötte.

Társ csoportvezető: az eltelt hosszú időszakban nagyon sokat dolgozott és sikerült rendbe tenni a dolgokat. Örül, hogy itt lehet.

Fiú Autentikus segítő: karácsony jó volt, nem volt egyedül, szilveszterkor is bulizott. Kezddnek a vizsgák is. Barátnőjével szakított. Várta hogy itt legyünk.

Csoportvezető: ünnepek rendben teltek, várta, hogy vége legyen. Öccseivel játszott sokat, szánkózott. Kezddnek a vizsgák, egy teljes napot mesénézéssel töltött. Már nagyon várta hogy itt legyenek.

Értéklicit

Ebben a gyakorlatban minden csoporttag kap 260 fabatkát, melyet elkölthet a brain storming-gal gyűjtött, általuk fontosnak tartott értékekre. Amely érték a felsorolás ellenére sem kel el, az a banknál marad. (Szakmai team)

ÉRTÉK (Ilyen sorrendben diktálták az általuk fontosnak tartott értékeket)	MENNYIÉRT KELT EL	KI VETTE MEG
BIZALOM	140	G. CS. (17 ÉVES LÁNY)
SZERETET	150	F. K. (17 ÉVES LÁNY)
ÓSZINTESÉG	150	FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ
EGY CSEPP REMÉNY	100	P. T. (16 ÉVES FIÚ)
SZERELEM	210	J. É. (18 ÉVES LÁNY)
KITARTÁS	130	LÁNY AUTENTIKUS SEGÍTŐ
ÖLELÉS	50	B. GY. (17 ÉVES LÁNY)
SEGÍTSÉGADÁS	70	B. GY. (17 ÉVES LÁNY)
ÖNÁLLÓSÁG	100	TÁRSCSOPORTVEZETŐ
TISZTELET	80	P. T. (16 ÉVES FIÚ)
ÖRÖM	50	TÁRSCSOPORTVEZETŐ
ÖSSZEFOGÁS	30	P. T. (16 ÉVES FIÚ)
GYEREK	80	K. P. (18 ÉVES FIÚ)
CSALÁD	140	D. L. (17 ÉVES LÁNY)
MELEGSÉG	30	R. F. (16 ÉVES FIÚ)
JÓKEDVÜSÉG	50	TÁRSCSOPORTVEZETŐ
SZERVEZŐKÉSZSÉG	40	R. F. (16 ÉVES FIÚ)
JÓSÁG	30	G. CS. (17 ÉVES LÁNY)
JÓTANÁCS	30	B. GY. (17 ÉVES LÁNY)
BÖLCSESSÉG	40	LÁNY AUTENTIKUS SEGÍTŐ
BARÁTSÁG	50	K. P. (18 ÉVES FIÚ)

TANÍTÁS	20	FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ
ODAFIGYELÉS	30	G. CS. (17 ÉVES LÁNY)
MEGBÍZHATÓSÁG	50	K. P. (18 ÉVES FIÚ)
TÖRŐDÉS	30	K. P. (18 ÉVES FIÚ)
ÖSZTÖN	30	R. F. (16 ÉVES FIÚ)
ODAADÁS	20	FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ
NYUGODTSÁG/NYUGALOM	15	R. F. (16 ÉVES FIÚ)
ÖNURALOM/HIGGADTSÁG	50	K. J. (17 ÉVES FIÚ)
ANARCHIA	100	K. J. (17 ÉVES FIÚ)
SZABADSÁG	30	K. J. (17 ÉVES FIÚ)
ÁGOTA	45	R. F. (16 ÉVES FIÚ)
BOBYKA, A PLÜSSPÁRDUC	10	F. K. (17 ÉVES LÁNY)
KAPCSOLAT	30	K. J. (17 ÉVES FIÚ)
HELYES DÖNTÉS	20	FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ
ÁLLATSZERETET	20	F. K. (17 ÉVES LÁNY)
LELKI ÁPOLÁS	10	R. F. (16 ÉVES FIÚ)
TERMÉSZETVÉDELEM	20	B. GY. (17 ÉVES LÁNY)
EGÉSZSÉG	10	TÁRSCSOPORTVEZETŐ
SPORT	30	LÁNY AUTENTIKUS SEGÍTŐ
HUMOR	10	G. CS. (17 ÉVES LÁNY)
NYITOTTSÁG	--	--
MEGBÁNÁS	30	G. CS. (17 ÉVES LÁNY)
MEGÉRTÉS	25	B. GY. (17 ÉVES LÁNY)
MEGBOCSÁTÁS	40	LÁNY AUTENTIKUS SEGÍTŐ
MEGLEPETÉS)ÖRÖMET OKOZNI TUDÁS)	25	K. P. (18 ÉVES FIÚ)
MEGHITTSEG	20	B. GY. (17 ÉVES LÁNY)
TUDÁS (TANULÁS)	20	K. P. (18 ÉVES FIÚ)
ELKÉPZELES, FANTÁZIA	30	K. J. (17 ÉVES FIÚ)
ÁLMAIM, CÉLOK	95	D. L. (17 ÉVES LÁNY)
MEGERŐSÍTÉS	25	FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ
BIZTONSÁG	45	TÁRSCSOPORTVEZETŐ
MAK. P. (18 ÉVES FIÚ)ZTOSSÁG	30	B. GY. (17 ÉVES LÁNY)
JÓ EMLÉKEK	80	R. F. (16 ÉVES FIÚ)
MAKACSSÁG	25	D. L. (17 ÉVES LÁNY)
ROSSZ EMLÉKEK	30	F. K. (17 ÉVES LÁNY)
AKARATERŐ	40	F. K. (17 ÉVES LÁNY)
ÉRZÉKENYSÉG	40	J. É. (18 ÉVES LÁNY)
BELÁTÁS KÉPESSÉGE	30	P. T. (16 ÉVES FIÚ)
KÍVÁNCISISÁG	25	FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ

AZ ELSŐ 10 LEGFONTOSABB ÉRTÉK:

1. SZERELEM	210
2. SZERETET, ŐSZINTESÉG	150
3. BIZALOM, CSALÁD	140
4. KITARTÁS	130
5. ÖNÁLLÓSÁG, ANARCHIA, EGY CSEPP REMÉNY	100
6. ÁLMAIM, CÉLOK	95
7. GYEREK, TISZTELET, JÓ EMLÉKEK	80
8. SEGÍTSÉGADÁS	70
9. ÖLELÉS, BARÁTSÁG, ÖRÖM, JÓKEDVŰSÉG, MEGBÍZHATÓSÁG, ÖNURALOM	50
10. BIZTONSÁG, ÁGOTA	45

5 perc szünet, melyben K. J. (17 éves fiú) feladatot kap: előadást tartani az anarchiáról!

Kiderült, hogy annyit tud az anarchiáról, hogy ott mindent szabad. Elmeséltük neki, mit is jelent valójában. Ekkor már nem akarta, hogy az értékek közt legyen, ezért kihúzta saját kezűleg a listáról.

	MIT VETT?	MIÉRT AZT VETTE?	A 3 LEGFONTOSABB sorrendben.
LÁNY AUTENTIKUS SEGÍTŐ	KITARTÁS, BÖLCSESSÉG, SPORT, MEGBOCSÁTÁS	Ezek megvannak, de jó ha még több van belőle. Bölcsességre még nagy szüksége van	1. ÁLMAIM-CÉLOK 2. BIZALOM 3. ŐSZINTESÉG
D. L. (17 ÉVES LÁNY)	CSALÁD, ÁLMAIM- CÉLOK, MAKACSSÁG	Nagyon szeretne családot. Makacssága van, az álmai pedig nagyon fontosak	4. ŐSZINTESÉG 5. SZERELEM 6. BARÁTSÁG
TÁRSCSOP ORTVEZET Ő	ÖNÁLLÓSÁG, ÖRÖM, JÓKEDVŰSÉG, EGÉSZSÉG, BIZTONSÁG	Egy részük megvan, és az utóbbi időben érzi, hogy sokkal több öröme és jókedvre lenne szüksége, ezért vásárolta meg	1. SZERETET 2. BIZTONSÁG 3. EGÉSZSÉG
F. K. (17 ÉVES LÁNY)	SZERETET, ÁLLATSZERETET, BOBYKA, AKARATERŐ, ROSSZ EMLÉKEK	Ragaszkodik a rossz emlékekhez, mert ezek segítenek abban, hogy többet ne kövesse el őket.	1. SZERETET 2. BIZALOM 3. ÁGOTA
J. É. (18 ÉVES LÁNY)	SZERELEM, ÉRZÉKENYSÉG	A szerelemben minden benne van: tisztelet, szeretet, odaadás, törődés, odafigyelés, nem magányos... Érzékeny eléggé	1. EGÉSZSÉG 2. CSALÁD 3. ÖSSZEFOGÁS
P. T. (16 ÉVES FIÚ)	TISZTELET, ÖSSZEFOGÁS, BELÁTÁS KÉPESSÉGE	Van tisztelet, de néha több kellene. Belátás képessége megvan benne, az összefogás, ami nagyon hiányzik	1. GYEREK 2. ÁLMAIM-CÉLOK 3. MEGERŐSÍTÉS
R. F. (16 ÉVES FIÚ)	MELEGSÉG, SZERVEZŐKÉSZSÉG, ÖSZTÖN, ÁGOTA, LELKI ÁPOLÁS, NYUGODTSÁG, JÓ EMLÉKEK	Ezek azok, amik meg is vannak, de továbbiakban is szükség van rájuk	1. ÁLMAIM-CÉLOK 2. ELKÉPZELÉS, FANTÁZIA 3. SZERVEZŐKÉSZSÉG
B. GY. (17 ÉVES LÁNY)	JÓTANÁCS, SEGÍTSÉGADÁS, ÖLELÉS, MEGHITTSÉG, MAK. P. (18 ÉVES FIÚ)ZTOSSÁG, MEGÉRTÉS, TERMÉSZET-VÉDELEM	Meghittséget el kellett neki magyarázni, de utána kellett neki. Több magabiztosságra és ölelésre lenne szüksége.	1. SZERETET 2. BIZTONSÁG 3. BIZALOM
K. J. (17 ÉVES FIÚ)	ÖNURALOM, ANARCHIA, SZABADSÁG,	KEZÉBEN FILCTOLLAL ÁTHÚZTA AZ ANARCHIÁT MINDEN HELYEN!	1. ŐSZINTESÉG 2. BÖLCSESSÉG 3. KAPCSOLAT

	KAPCSOLAT, ELKÉPZELÉS- FANTÁZIA		
FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ	ŐSZINTESÉG, TANÍTÁS, ODAADÁS, HELYES DÖNTÉS, MEGERŐSÍTÉS, KÍVÁNC SISÁG	Ő is szeretne tanítani, sokszor van szüksége helyes döntésre, megerősítésre. A kíváncsiság segít bátornak lenni	1. ŐSZINTESÉG 2. KITARTÁS 3. BIZTONSÁG
G. CS. (17 ÉVES LÁNY)	BIZALOM, JÓSÁG, ODAFI GYELÉS, HUMOR, MEGBÁNÁS	Ezek mind megvannak neki, de jó ha több van belőle.	1. BIZTONSÁG 2. ŐSZINTESÉG 3. SZERETET
K. P. (18 ÉVES FIÚ)	GYEREK, BARÁTSÁG, MEGBÍZHATÓSÁG, TÖRŐDÉS, MEGLEPETÉS, TUDÁS	Ezek a legfontosabbak az életében. Megbízható, itt bent barátai nincsenek. Törődik másokkal. A tudás az alapja annak, h legyen munkája, élete.	1. SZABADSÁG 2. SZERELEM 3. CSALÁD

Az otthonom értékei

Ideális gyermekotthon c. játék után a gyermekotthonról alkotott véleményükről beszélgettünk. Mi az, ami pozitív most és mi az, ami negatív.

Az otthonom értékei	Ami nem jó..
Menedék Biztonság Élelem Teljes körű ellátás Infrastruktúra Étkezések Tisztálkodás Ruházat Társaság Pénz Tanulási lehetőség Munka Zene Tv Jogsi Kimenő (engedéllyel) Kötődés Ismerkedés Barátságot kötni Nem lettünk utcabeliek Nyaralás (külföld) Pénzgyűjtés (kikerüléshez) Megerősödés, élettapasztalat Okosak lettünk Meg tudjuk védeni magunkat Szépen beszélni Társadalomba beilleszkedni Közösségben élni Pozitív felnőtt minta Megbecsülni, amit kapunk- az életben is értékelni fogjuk (egymást) Az ünnepek jelentősége (megtartása) kreativitás megélése néha	Nem elég jó kaja Sok igazságtalanság Szakácsok ki lökik a kaját elénk Nem figyelnek a felnőttek ránk Agresszió, verekedés, kés Nem védik ki a felnőttek a gyerekeket Kevés a pénz Lenézés Behozzák a felnőttek a problémáikat Kiszolgáltatottság Vérszívók No támogatás

Megoldás a rossz dolgokra nem nagyon van. Amit tehetünk, az az, hogy megtanulunk alkalmazkodni és együtt élni a jelenlegi állapotokkal. Többen jelezték, hogy sok lehetőségéről nem tudnak, mert nem tájékoztatja őket senki.. → kérdezősködni, utánajárni, nem hagyni lerázni magukat.

Lökhárítómatrixa gyakorlat

I.csoport	II. csoport	III. csoport
<ul style="list-style-type: none"> ☺ Bízz magadban, mert másban is megbízhatsz! ☺ A tudás az élet tanítómestere. ☺ Szeretni jó és nemes dolog. ☺ Szeretek másokat, mert engem is szeretnek. ☺ Adj magadnak szárnyat és szabad lehetsz! ☺ Törődj másokkal és mások is törődnek veled! ☺ Küzdj meg álmaidért, amiért kitarasz. ☺ Az élettől jön az igazi bölcsesség. ☺ Ölelj át másokat, hogy örömet szerezhess! ☺ Ölelj másokat, hogy érezhesd szíved melegségét! ☺ Fogjatok össze, és a kapcsolat is erősebb lesz. ☺ Légy bátor szerelmesnek lenni! ☺ Éld életed szeretettel, nyitottsággal, és őszinteséggel, és egy reggel arra ébredsz, hogy valóra váltak álmaid. ☺ A bizalom fél élet, de ha bennem is bíznak egészzé lehetek. ☺ Ne bánts meg másokat, mert neked is fájna, ha valaki megbántana. ☺ A tudás az egyetlen, amit soha nem vehetnek el tőled. ☺ A család a legszebb dolog az életben ☺ Úgy éld meg minden napodat, mintha mindegyik az utolsó napod lenne. ☺ Azok a legdrágább dolgok, amik nem kerülnek semmibe...pl.: puzi, ölelés, mosoly.. 	<ul style="list-style-type: none"> ☺ A szépség belülről fakad. ☺ Segíts magadon, az Isten is megsegít.hu ☺ Bízok magamban, mert mások is bíznak bennem. ☺ Örülj a más örömének és te is örülni fogsz! ☺ Úgy bánj másokkal, ahogy szeretnéd, hogy veled is bánjanak.! ☺ Sok szív, sok lélek, de egy a cél: a boldogság ☺ Tisztelj másokat, és mások is tisztelni fognak. ☺ A szeretet a legnagyobb kincs. ☺ Váltsd valóra álmaid és elérheted céljaid! ☺ A szeretet teszi boldoggá az életet. ☺ Az ÁGOTA kezdete egy új világ létrejötte ☺ Kitarás és a hit visz előre az életben. ☺ Az élet egy ajándék, ami tele van meglepetésekkel. ☺ Ne álmold az életet, hanem éld az álmaidat! ☺ Az egészség a legnagyobb kincs, ha nincs, akkor semmi se sincs. ☺ Ápolj magadban mély tiszteletet azok iránt, kik igazán szeretnek. ☺ Bár gettós vagyok, de hinni és szeretni nagyon tudok. ☺ ÁGOTA a legjobb: Push Up Hatás! ☺ Ápold magad, ne légy igénytelen ☺ Ne üss meg gyereket, mert lelkébe tiporsz ☺ 	<ul style="list-style-type: none"> ☺ A tudás a munkahely atyja. ☺ A gyerek a legszebb ajándék ☺ Adj ihletet! ☺ Tisztelj és becsülj! ☺ Ha másnak szerveled, az jó, de ha neked szerveznek: még jobb. ☺ Ne légy makacs, nem vezet sehova! ☺ Álmodj bátran, és úgyis eléred a célod. ☺ Tisztelj mást és más is tisztelni fog téged! ☺ A szerelem boldogságától előtt a melegség. ☺ Légy önálló és szabad leszel! ☺ Ne feledd: van még egy kis csepp remény! ☺ Ne félj a megbocsátástól! ☺ Ne feledd: a kapcsolatokat ápolni kell ☺ A pénz boldogít ☺ A szeretet rabja lennék.. ☺ Szeress és más is szeretni fog ☺ Légy nyitott és kinyílnak előtted is. ☺ Nevetve fogd fel az életet ☺ Légy bölcs és erős ☺ Biztonság a legnagyobb védelem ☺ A jövődet úgy alapozd, hogy neked is jó legyen. ☺ Nevezz, és nevetni fogok én is ☺ A jóság mindent megbocsát ☺ Isten azt mondta: bocsáss meg azoknak, kik rosszat cselekednek. ☺ A jó emlékeket őrizd meg, a rosszat pedig vedd le, mint a ruhát magadról ☺ Bízz másokban, hogy ne légy magányos ☺ A család a gyerek védőszentje.

Irányított beszélgetés a tanult tehetetlenségről

Társ csoportvezető elmesélte a kutyaival folytatott kísérletet, melynek eredményeiről beszélgettünk. (kutya, átugrani egy paravánon, áram a talpa alatt. Aztán mindkét térfélen áram van vezetve a talpa alá. A kutya ilyenkor már nem ugrált, csak ült tehetetlenül és üvöltött.) A csoporttagok első állítása szerint nem ismernek ilyen embert. A beszélgetés végére többen bólogtattak.

Palackposta

(lakatlan sziget remetelakójának, Dínónak)

Dínó egy tanult tehetetlen ember, aki magányos szigettel szimbolizáltan él, hisz semmit nem tett a boldogulásáért, magányos, egyedül van és már csak nyüszít halkán a kintől.

Feladat: levelet írni a palackpostával, melyet meg kap Dínó.

→ mit tehetsz TE azért, hogy Dínó ne legyen remete az életben?

(Mindenki megírta az üzenetét, melyet középre helyezett edényben gyűjtöttünk össze, melyen ült Dínó, akit egy dínó formájú szobapapucs jelenített meg. Az edény körbejárt, mindenki kivett egyet, és hangosan felolvasta. Aztán azt is megosztotta a csoporttal, hogy ez a tanács segítheti- e az ő saját életét.)

Ki kapta (ki írta?)	üzenet	párhuzam
R. F. (16 éves fiú) (P. T. (16 éves fiú))	Ne legyél magányos, légy bátor és sikerülni fog. Merj beszélni az emberekkel	Bátor és mer beszélni az emberekkel.
B. Gy. (17 éves lány) (D. L. (17 éves lány))	Ne add fel, bízz magadban, Ne feledd: mindig van egy csepp reményt.	Igen, sokkal jobban kéne bízni magában, ezt megfogadja
K. J. (17 éves fiú) (Társ csoportvezető)	Ha becsukódnak az ajtók, mássz be az ablakon. Ne félj változni, merj szóba állni emberekkel, mert vannak még jó emberek.	Mindent meg tudja fogadni és bemászik az ablakon.
Fiú Autentikus segítő (K. J. (17 éves fiú))	Ne add fel, bízz magadban és te is megtalálod az igazi falkádat.	Nem értette... aztán azt mondta, h ő már megtalálta a falkáját, vannak barátai, közössége és ez jó.
G. Cs. (17 éves lány) (Csoportvezető)	Ne adja fel, képes bármit megtenni csak hinnie kell magában. A Jóisten minden nehézségen átsegít csak fel kell állni és megtenni az első lépést.	Hisz ebben, meg abban is hogy meg tudja tenni és meg is teszi a lépést.
K. P. (18 éves fiú) (F. K. (17 éves lány))	Ne add fel!	Nem adja fel
Lány Autentikus segítő (J. É. (18 éves lány))	Meddig szeretnél így élni? Nem szeretnéd megtalálni a boldogságot, családot? Mindig magányos akarsz maradni? Gondolkozz el ezeken a dolgokon és lépj! Én bízom benned.	Volt már ilyen, mikor ez a fajta „ostorozó felrázás” húzta ki a kátyúból és ez nagyon hasznos volt
D. L. (17 éves lány) (B. Gy. (17 éves lány))	Ne add fel légy kitartó és merj segítséget kérni. Nem vagy egyedül.	Gyakran feladja, nem kitartó, szóval azt meg fogja fogadni. Nem kér segítséget.
Társ csoportvezető (R. F. (16 éves fiú))	Légy jókedvű és vidám, mert magányosnak lenni nagyon rossz. Legyél bátor.	Jókedv és vidámság kell.
F. K. (17 éves lány) (Fiú Autentikus segítő)	Az életben vannak akadályok, amiket le kell győzni, és túl kell élni, benned él a remény és bízz magadban és meg fogod tudni csinálni.	Minden ilyen tanács jól jön neki és le kell győzni az akadályokat
J. É. (18 éves lány) (G. Cs. (17 éves lány))	Ne add fel, bízz magadban, hogy bízhasanak benned, mert az örömet tud okozni.	--közhely, mindig ezt csinálja, viszont: bízhatnak benne és örömet tud szerezni, mert képes megtenni
P. T. (16 éves fiú) (Lány Autentikus segítő)	Álmodj álmokat, tűzz ki célokat és ha megtalálod a helyes utat, megtalálod a boldogságodat.	Ez így van

Csoportvezető (K. P. (18 éves fiú))	Ahhoz hogy jó életed legyen, bíz meg másokban, szerezz barátokat, légy jókedvű mindig, és higgy abban, hogy egyszer minden jóra fordul.	Mindent meg tudja fogadni és egyébként is így lendül túl a nehéz dolgokon, mert tudja, hogy a Jóisten mindig segít mindenben.
-------------------------------------	---	---

Címer és pajzs

	CÍMER (MIRE BÜSZKE, MIK AZ ÉRTÉKEI, MIT MUTAT MEG SZÍVESEN A VILÁGNAK)	PAJZS (MIVEL VÉDI MAGÁT A VILÁGGAL SZEMBEN?)
R. F. (16 ÉVES FIÚ)	Összefogás, ÁGOTA, beszéd	Csúnya beszéd
B. GY. (17 ÉVES LÁNY)	beszélgetés	mosoly
K. J. (17 ÉVES FIÚ)	Bot, géppisztoly, tank. Védünk és szolgálunk	Beszéd. Ököl
FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ	Barátok, gyerekek, szeretet, őszinteség, cigánysága, ÁGOTA	Tanulás, szemei, beszéd, zene, elzárkózás
G. CS. (17 ÉVES LÁNY)	Tv, tanulás (imád tanulni), nevetés, zene, alvás, szeretni tudás, haja	száj
K. P. (18 ÉVES FIÚ)	Tv, könyv (tudás), (nagyon büszke erre, mert meg akarja mutatni, h az ő családjából is képes vki szakmát szerezni, mert senkinek nincs az ő családjába), alvás, család, barátok	Száj, kéz, láb
LÁNY AUTENTIKUS SEGÍTŐ	Barátok, ÁGOTA, tanulás, család, ház	távolságtartás
D. L. (17 ÉVES LÁNY)	Alvás, mosoly, zene, szeretet, barátok, hit	Beszéd, ököl
TÁRSCSOPORTVEZETŐ	Diploma, főzés, önállóság, természet, változás, ÁGOTA	Nem beszél, hit, munka, barátok, változás, ÁGOTA
F. K. (17 ÉVES LÁNY)	Szeretet, ÁGOTA, barátok, mosoly, zene	beszéd
J. É. (18 ÉVES LÁNY)	Mosoly, szeretet, alvás, tv, nyitott ajtó, szeretet, szerelem,	Imádkozás, beszélgetés
P. T. (16 ÉVES FIÚ)	megszületett	A gyermekotthon
CSOPORTVEZETŐ	Hit, ÁGOTA, lovak(szabadság és méltóság), barátok, család, cigányzene, tanulás	Mosoly, kézfogás, szeretet

Zárás: Megerősítés

egy középre, 3 ember mondhat neki CSAK pozitívat.

Minden csoporttag beállt középre és 3 ember mondott neki pozitív tapasztalatot, vagy benne lévő értéket méltató kijelentést. K. P. (18 éves fiú) megkérdezte, h ezt miért nem lehet leírni: mert meg kell tanulni kimondani is tudni.

A csoporttagok megerősítették egymást, többek között például:

Pozitívnak értékelték:

- ☺ K. P. (18 éves fiú) szemmel látható kedvességét, bizalmát, és hogy megmutatja, milyen csodálatosan érzékeny is tud lenni. Még soha nem látták ezt a K. P. (18 éves fiú)t, és nagyon jó, h végre megismerhetik. (Csoportvezető, P. T. (16 éves fiú), J. É. (18 éves lány)
- ☺ G. Cs. (17 éves lány) növekvő nyíltságát, bátorságát, magabiztosságát. (Lány Autentikus segítő, Fiú Autentikus segítő, Csoportvezető)
- ☺ F. K. (17 éves lány) beszédességét (Fiú Autentikus segítő, Lány Autentikus segítő, Csoportvezető)
- ☺ K. J. (17 éves fiú) óriási szívét, érzelemgazdagságát, bölcsességét, őszinteségét.(Csoportvezető, J. É. (18 éves lány), Lány Autentikus segítő)
- ☺ D. L. (17 éves lány) gondoskodását, nagyon jó anya lesz belőle, és hogy egyre kevesebbszer rejti el a jószívűségét. (tyúkanyó) (F. K. (17 éves lány), J. É. (18 éves lány), Társ csoportvezető)

- ☺ B. Gy. (17 éves lány) segíteni tudását, nevetését, nyitottságát mindenki felé. Azért hívja a csoport pszichológus néninek, mert tényleg oda lehet hozzá segítségért fordulni.(Csoportvezető, Lány Autentikus segítő, R. F. (16 éves fiú)
- ☺ P. T. (16 éves fiú) komolyságát, mert hogy az is tud lenni, köszönik azt, hogy mindig nevette is és segít ha tud, de nem várja el, hogy rajta is segítsenek. (Csoportvezető, Lány Autentikus segítő, J. É. (18 éves lány)
- ☺ R. F. (16 éves fiú) őszinteségét és segíteni akarását, és hogy egyre kevesebbszer bújik szerepekbe és meri magát adni.(J. É. (18 éves lány), Társ csoportvezető, Csoportvezető)
- ☺ J. É. (18 éves lány) érzékenységének példamutató hatását (Csoportvezető, Lány Autentikus segítő, K. J. (17 éves fiú)
- ☺ Lány Autentikus segítő bátorságát, nyitottságát (Csoportvezető, D. L. (17 éves lány), P. T. (16 éves fiú)
- ☺ Fiú Autentikus segítő gondoskodását (J. É. (18 éves lány), P. T. (16 éves fiú), K. P. (18 éves fiú)
- ☺ Társ csoportvezető visszajövetelét (R. F. (16 éves fiú), D. L. (17 éves lány), G. Cs. (17 éves lány)
- ☺ Csoportvezetőnek azt a tulajdonságát, hogy mindent félretesz értük, mindig jókedvű és köszöni P. T. (16 éves fiú) hogy szereti (D. L. (17 éves lány), P. T. (16 éves fiú), J. É. (18 éves lány)

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

VI. csoport/4. alkalom

2007.

NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Lány Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Mi történt velem az elmúlt időszakban- jó és rossz dolog

Név	+	kapcsolódás	-	Kapcsolódás	Feedback
Társ csoportvezető	A héten a születésnapomat ünnepeltem a barátaimmal, ami nagyon nagy meglepetés volt.		A héten egyszerre betegedtem le a tesóm illetve a ...i mamikám.		Szeretek megérkezni, fontos számára, hogy valahova tartozzak.
Lány Autentikus segítő	Apámat végre megölelhettem, amit nagyon régen nem tettem meg. Előadást tartottam az OM – ben.		Készülődtünk a közös fellépésre a barátaimmal, amikor mindenki nekem állt. Csúnyán bántak velem.	Facilitátor 2 Én is voltam bálban és nagyon jó volt.	Szeretek megérkezni, főleg a barátaimhoz.
Facilitátor 1	Reggel Csoportvezetővel telefonon beszéltem és ez jó érzés volt számomra.		Nővéremmel összevesztem.	-	Szeretek megérkezni, mert örülök a másokkal való találkozásnak. Hiányoztatok és jó újra látni benneteket.
K. R. (17 éves lány)	Voltam L. S. (17 éves fiú)val egy vásárban, ahol egy kiskutya megtetszett, akit haza vittünk.		Csoporttársaim megszívattak, hogy apám keresett engem telefonon, akit 3 éve nem láttam.		Szeretek megérkezni.
L. S. (17 éves fiú)	Táncoltunk K. R. (17 éves lány)vel a Katalin bálban, ahol nagy sikert arattunk.		Oda kellett adni a kiskutyát a K. R. (17 éves lány) anyjának.	L. S. (17 éves fiú) Nekem is volt kutyám de oda kellett, hogy adjam.	Szeretek megérkezni, jó ha valakik jó várnak.
D. K. (16 éves lány)	Suliban összebarátkoztam egy osztálytárssal.		A barátnőm összejött a pasimmal.		Nem szeretek megérkezni, néha jó, ha magam vagyok.
P. I. (20 éves lány)	A riválisomat, akit		Beteg voltam és		Én is szeretek

	már a múltkor is említettem, legyőztem a kémia dolgozaton.		anyám bejött hozzám, hogy foglalkozzon velem. Eközben én szerettem volna megmutatni a rólam készült felvételeket, illetve a fényképeket, de édesanyán semmivel nem akart foglalkozni, így elküldtem.		megérkezni. Azokhoz, akik szeretnek.
H. G. (17 éves fiú)	Katalin bálon a csoporttal felléptünk és ez nagyon jó volt.		Verekedés a nevelőotthonban. A nevelők végig nézték, hogy meg akarják verni a lányokat. A végén a felnőttek kaptak dicséretet azért, mert megvédték a lányokat. Pedig ez nem így történt.		Szeretek megérkezni, mert jó itt köztetek.
Cs. É. (16 éves lány)	Jól éreztem magam a Katalin bálon.		Összeveszttem az egyik osztálytársammal.		Szeretek megérkezni, a jó társaságba.
Facilitátor 2	A bál volt számomra a legnagyobb öröm. A gyerekekre nagyon büszke voltam.		A kollegákkal való konfliktusom.		Szeretek megérkezni, mert tudom, hogy valakik várnak engem és ez jó érzés.
Csoportvezető	Beadtam minden dolgozatomat az egyetemre és a cd- t is elkészítettük.		Késő este kénytelen voltam végig hallgatni egy kliensem anyukáját, aki 3 órán keresztül traktált az információival. Eközben nagyon éhes voltam és szerettem volna pihenni és a családommal lenni.		Szeretek megérkezni. Tudom, hogy ha valahova nagyon szeretnék menni, akkor én szívesen érkezem meg oda.
G. B. (17 éves lány)	Nevelőmet búcsúztattuk. Az volt ebben a pozitív, hogy a csoporttal együtt ajándékoztuk meg. Most érzem először, hogy közösen tevékenykedünk, nem csak én szeretnék valamit.		Egymagam a szobában álltam és összepakoltam, mert elegendem volt mindentől. Szükségem volt a magányra ezért leléptem a gyermekotthonból.		Szeretek megérkezni. A mostani pénteki napot, nem hagytam volna ki, mert tudom, hogy ide jó megérkezni. Szeretlek benneteket.

Értéklicit

Ebben a gyakorlatban minden csoporttag kap 260 fabatkát, melyet elkölthet a brain storming-gal gyűjtött, általuk fontosnak tartott értékekre. Amely érték a felsorolás ellenére sem kel el, az a banknál marad. (Szakmai team)

Érték	Mennyiért kelt el?	Ki vásárolt!
Becsületesség	30	Facilitátor 2
Szeretett	140	G. B. (17 éves lány)
Hít	40	F. K. (17 éves lány)
Őszinteség	130	K. R. (17 éves lány)
Bátorság	110	Lány Autentikus segítő
Szabadság	110	P. I. (20 éves lány)
Szerelem	120	Csoportvezető
Türelem	100	Facilitátor 2
Odafigyelés	120	Cs. É. (16 éves lány)
Nyitottság	20	Lány Autentikus segítő
Remény	70	Facilitátor 2
Biztonság	70	P. I. (20 éves lány)
Önzetlenség	30	Cs. É. (16 éves lány)
Segítőkészség	50	K. R. (17 éves lány)
Felelősségtudat	40	G. B. (17 éves lány)
Jószívű	30	L. S. (17 éves fiú)
Szorgalom	10	Lány Autentikus segítő
Önkritika	50	D. K. (16 éves lány)
Elfogadás	30	P. I. (20 éves lány)
Pártfogás	30	Lány Autentikus segítő
Tisztelet	10	Lány Autentikus segítő
Gyengeség	30	K. R. (17 éves lány)
Optimista	20	Facilitátor 2
Küzdés	30	L. S. (17 éves fiú)
Kitartás	50	Cs. É. (16 éves lány)
Odaadás	20	G. B. (17 éves lány)
Akarat	60	Csoportvezető
Bizalom	70	D. K. (16 éves lány)
Szellemi képesség/Tudás	20	Lány Autentikus segítő
Élni akarás	40	P. I. (20 éves lány)
Pozitív gondolkodás	10	Lány Autentikus segítő
Magabiztosság	10	Lány Autentikus segítő
Szemtől – szembe/korrekttség	30	Facilitátor 2
Hitelesség	20	Csoportvezető
Együttérzés	40	Csoportvezető
Kreativitás	10	Lány Autentikus segítő
Humor	10	H. G. (17 éves fiú)
Betyár becsület	60	L. S. (17 éves fiú)
Érzékiség	20	Lány Autentikus segítő
Érzékenység	20	L. S. (17 éves fiú)
Önbecsülés	30	Cs. É. (16 éves lány)
Önfegyelem	30	H. G. (17 éves fiú)
Büszkeség	30	Cs. É. (16 éves lány)
Kiállni a másikért	20	G. B. (17 éves lány)
Harmónia	60	H. G. (17 éves fiú)
Béke	40	H. G. (17 éves fiú)
Rendszeretet	60	H. G. (17 éves fiú)
Élet	60	G. B. (17 éves lány)

Lökhárító matrica

Cél: olyan szlogenek gyártása, melyek a gyerekek saját közösségére, értékeikre hívják fel a figyelmet- mint az autókön a matricák.

Név	Matrica
Cs. É. (16 éves lány)	„Úgy csináld, ahogy én akarom vagy fel is út le is út.” „Nő vagyok és vezetni is tudok!” „Ha bűnbánatot nem tartotok mindnyájan elvesztek!” „Ne gyere közelebb, mert bele mész a seggembe!” „900 – as TAXI (Csak nőket szállítok!)” „Álljon meg rögvest kiszálllok!”
D. K. (16 éves lány)	„Mert száguldozni jó!” NO FEAR (Nem korrekt) „Vigyázat!!!! Robbanás ☺ Veszély!!!!” NE MINDIG AZ EGYENES ÚTON HALADJ!
G. B. (17 éves lány)	„Gyalogos ember 10 pont:” ☺ „Nem kérek elnézést az elnézésemért. „ „Zacis vagyok ne ítélj el!”
L. S. (17 éves fiú)	„Sokat számítok, ne nyomj el!!!” „Mielőtt kárt tennél magadban nézd meg hogy mennyire szeretnek!” „Ha valakiről véleményt mondasz, nem árt ha egy kicsit megismered!”
K. R. (17 éves lány)	„IDŐS VAGYOK DE MÉG MEGYEK!!!” „Nőből vagyok, ne ítélj!”
Facilitátor 2	„Világ humoristái egyesüljete. !! ☺!!” „Probléma?? Oldd meg!! Ne parázz!”
H. G. (17 éves fiú)	„Csak Gumival. Téli gumival!” „Szűz vagyok! Ne gyere belém”
Facilitátor 1	„BÍZZ BENNEM! HISZ ELŐTTED MEGYEK!” „Saját utam járom”
P. I. (20 éves lány)	NŐ a VESZÉLY „LÉGY TÜRELMESES... ÉN SEM VAGYOK TÖKÉLETES!” „NE DUDÁLJ! MERT NEM MÁSZHATSZ FÁRA, HOGY ELÜSSÖN A HAJÓ....”
Lány Autentikus segítő	A piros akkor sem zöld, ha sietsz és nem érdekel semmi csak a te megsérthetetlenséged! „Örülök, hogy tudod merre tartasz! Megértem, hogy kapkodva sietsz. De, légy olyan kedves és vedd figyelembe, hogy a piros NEM villogó zöld. Akkor sem, ha már nincs türelem.

Ideális otthon értékei

- Nyugodt környezet
- Szeretetteljes családi kör
- Létbiztonság
- Őszinteség
- Elfogadás
- Megértés
- Türelem
- Nyitottság
- Teljes család
- Pozitív erkölcsi normák
- Odafigyelés
- Következetes nevelés
- Egymásra támaszkodás – segítség
- Egymás tiszteletbetartása
- Konfliktusok nyílt – őszinte
- Békés elrendezés- megbeszélése
- Békesség
- Kölcsönös bizalom
- Figyelem, segítőkészség
- Harmónia
- Nyugodtság
- Biztonság
- Jó környezet
- Összhang
- Szimpátia a környezetemben élő emberekkel
- Szeretett, szeretettel várjanak, jó érzés, boldogság,
- Őszinteség
- Bizalom
- Rend
- Humor

Kiértékelés

Az összegyűjtött értékek után, Facilitátor 2 és Társ csoportvezető arra mutatott rá, hogy az életminőségét mindenki maga határozza meg.

Facilitátor 2

Takarító néniként kezdtem a gyermekotthonban. Nagyon megszerettem a gyerekeket. A munkám mellett elvégeztem a szociálpedagógus felsőfokú képzést. A férjemmel nem jöttünk ki. A két fiammal élek együtt, ők jelentik számomra a családot. Azért szerettem volna mindig vezetőként dolgozni köztetek, hogy átadhassam mind azt a jót, amit én megkaptam, amit én fontosnak tartok átadni.

Társ csoportvezető

A kiértékelő beszélgetést hallva, azt gondolom, hogy én egy jó közösségi ember voltam a gyermekotthonban. Mindig arra törekedtem, hogy összetartsam a csoportot, és együtt vigyünk valamit véghez. Gondolok itt a nevelők születésnapjára, a közös szoba átrendezésre vagy éjszaka a lányokhoz való felszökésre. Mindig azt erősítettem meg bennük, hogy minden problémát meg kell beszélni, és nem verekedni kell. Egyik alkalommal a fiúk csúnyán összekaptak. Azt mondtam, hogy beszéljék meg. A legszebb az volt, hogy a nappaliból elküldték a felnőttet és maguk között kultúráltnak, elintézték a konfliktust.

Zárás: Megerősítő csillag /Mit viszek haza/

Társ csoportvezető: Jó kedvet és a nyitottságot viszem haza.

G. B. (17 éves lány): Köszönöm a hétvégét, megerősödtem.

Facilitátor 1: Egy mindenkiért, mindenki egyért.

Lány Autentikus segítő: Jó volt a hétvége, tudom, hogy eddig mit értem el és mit kell csinálnom.

K. R. (17 éves lány): Köszönöm, sokat tanultam.

L. S. (17 éves fiú): Játékokat viszem haza.

H. G. (17 éves fiú): Szeretek megérkezni.

Facilitátor 2: Van dolgom és ez jó.

Cs. É. (16 éves lány): Haza viszem a kabalát.

D. K. (16 éves lány): Köszönöm a hétvégét és az a baj, hogy a játszóházas Ricsit nem vihetem haza.

P. I. (20 éves lány): Vírust viszek haza és a jó élményt.

VII. csoport/ 4. alkalom

2009

NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

A megérkező kört később tudtuk kezdeni, mert H. B. (16 éves fiú)ra kellett várni. A volt nevelőszüleit látogatta meg, ezért később érkezett.

Sz. M. (19 éves lány)

A karácsony eltelt. A gettós karácsony nagyon jó volt a Jh-ban. Nagyon jó műsort adtak nekünk elő a Játszóházas gyerekek. A szilvesztert átaludtam. A barátommal nem mentünk el sehova. Harmadnap ünnepeltem meg, jó alaposan bepiáltam egyedül.

K. T. (17 éves fiú)

A karácsonyt itthon töltöttem anyámnál. Szilveszterkor a haverokkal voltunk. Sokat ittam, és az óta sem hagytam abba. Január 6 – a óta a születésnapomat is ünneplem. /Kicsit illumináltan érkezett meg a gyerek. A megérkező körre kijózanodott./

K. N. (16 éves lány)

/Kiborulva érkezett, az okát nem árulta el./ Jó – rossz! Jó: Barátommal voltam karácsonykor. Rossz: Nem mondta el.

N. B. (16 éves fiú)

A karácsonyt a lakásotthonban töltöttem. Volt egy kis habi (ciki) ünnepség. (a lakásotthonos gyerekek rendezték és A. E. (17 éves lány) felfortyant, mert N. B. (16 éves fiú) nem segített benne.) December 27 – én nagy buli volt a haverokkal ittunk, szívtunk. Szilveszterre is meghívtak, de már annyi pénzem sem maradt, hogy elmenjek a bulira. Úgy, hogy a szilvesztert otthon töltöttem.

B. K. (19 éves lány)

Sok nem történt. Nem tudtam haza menni karácsonyra. Anyukám egészségi állapota szívritmus zavara van.

H. B. (16 éves fiú)

Karácsonyt bent töltöttem a lakásotthonban. Ma délután a volt nevelőszüleimnél voltam, mielőtt ide értem. Ettem náluk és lefeküdtem egy kicsit, ezért késtem el.

A. E. (17 éves lány)

Nővéremnél voltam karácsonykor, de összevesztem vele és elmentem tőlük. A bátyám jött utánam és náluk töltöttem a karácsonyt. Karácsony után vizsgákra készültem (fodrász gyakorlati vizsga). Szilvesztert a barátom családjánál töltöttem sokan voltunk jól buliztunk.

L. I. (17 éves fiú)

Karácsonykor otthon voltam apuval, mamával és a bátyámmal. Szilveszterkor házibulit tartottunk és jó sokat ittunk.

Társ csoportvezető

Karácsonykor nagyokat dvd-ztünk. A szilvesztert a barátaimmal együtt töltöttem. A cicám a karácsonyi díszeket nézegette és néha leszedett belelő egyet.

Fiú Autentikus segítő

A karácsonyt a gettós társaimmal töltöttem. Sokat ettünk, DVD – tünk, kártyáztunk. A szilvesztert a barátokkal töltöttem.

Facilitátor 2

A JH – as gettós karácsony nagyon jól sikerült. Örültem, hogy mindenkiel találkoztam. A karácsony békésen telt, szilvesztert a barátokkal töltöttem. Nagyon vártalak benneteket.

Facilitátor 1

Szép volt a karácsonyom. Otthon töltöttem a családommal. A szilvesztert a barátokkal töltöttem. Örülök, hogy itt vagytok. Sokat dolgozom, és amikor itt vagytok akkor ez kikapcsolódás számomra.

Csoportvezető

A karácsonyt a fiaimmal töltöttem. Előtte a gyermekotthonban is tartottunk ünnepséget. Szerencsére nem sok gyerekem töltötte bent a karácsonyt. Számomra az lenne a legnagyobb öröm, ha karácsonykor üres lenne a csoport. Ez azt jelentené, hogy minden gyerekem családban tölti a karácsonyt. A fiam örültek neki, hogy pár napot együtt töltöttünk. sikerült egy kicsit pihennem. Nagyon vártalak már benneteket.

Értéklicit

Értékeink (Kiscsoportos munka értékek összegyűjtése. Az összegyűjtött értékeket egy nagy papírra összeírtuk, majd ezt árverésre bocsátottuk a z értéklicit játékban, ahol mindenkinek 260 fabatka állt a rendelkezésére.

Mit	Ki	Mennyiért vette meg
Étel-ital	N. B. (16 éves fiú)	10
Barátság	K. T. (17 éves fiú)	100
Szerelem	L. I. (17 éves fiú)	100
Család	Sz. M. (19 éves lány)	100
Megbízhatóság	N. B. (16 éves fiú)	60
Tisztelet	H. B. (16 éves fiú)	50
Biztonság	Facilitátor 1	120
kitartás	Csoportvezető	70
Háziasság	L. I. (17 éves fiú)	10
Higiénia	B. K. (19 éves lány)	100
Szeretet	K. N. (16 éves lány)	120
Célok (élet)	Facilitátor 2	90
Hit	Fiú Autentikus segítő	80
Teljesítmény	H. B. (16 éves fiú)	50
Bizalom	Csoportvezető	60
Egészség	A. E. (17 éves lány)	60
Szépség (Testi, belső)	L. I. (17 éves fiú)	10
Tudás	Fiú Autentikus segítő	20
Társ	K. T. (17 éves fiú)	30
Ajándék (Szeretetből kapott)	K. T. (17 éves fiú)	20
Ruha	H. B. (16 éves fiú)	40
Életben maradás	N. B. (16 éves fiú)	10
Vágy	Fiú Autentikus segítő	20
Békesség	Sz. M. (19 éves lány)	30
Mások megbecsülés	Facilitátor 2	20
Ön bizalom	Csoportvezető	10
Pénz	L. I. (17 éves fiú)	10

Munkahely	A. E. (17 éves lány)	10
Lakás	K. N. (16 éves lány)	20
Vidámság	Facilitátor 2	30
Becsületesség	N. B. (16 éves fiú)	20
Nyitottság	A. E. (17 éves lány)	40
Párunk megbecsülése	Sz. M. (19 éves lány)	20
Megértés	Facilitátor 1	20
Odafigyelés	L. I. (17 éves fiú)	10
Segítségnyújtás	Fiú Autentikus segítő	20
Őszinteség	B. K. (19 éves lány)	20
Együttműködés	Csoportvezető	10
Önzetlenség	A. E. (17 éves lány)	20
Biztonság	L. I. (17 éves fiú)	10
Hűség	B. K. (19 éves lány)	20
Kommunikáció	Fiú Autentikus segítő	10
Változatosság	Facilitátor 1	10
Remény	A. E. (17 éves lány)	20
Nyugalom	N. B. (16 éves fiú)	10
Lazaság	N. B. (16 éves fiú)	10
Önismeret	N. B. (16 éves fiú)	10
Összetartás	N. B. (16 éves fiú)	20

Első tíz

1. Szeretet 120
2. Biztonság 120
3. Higiénia 100
4. Család 100
5. Szerelem 100
6. Barátság 100
7. Célok 90
8. Hit 80
9. Kitartás 70
10. Egészség 60

Lökhárító-matrica

- Jöjj hát ide, és szeress minket!
- A radiátorok nagyon melegek, de nincsenek rossz gyerekek!
- Legyél nyitott, mint a rózsa, mert itt jó a konyha!
- Van itt minden, pia, kaja, nincsen senkinek semmi baja!
- 200-2009 legszebb része, most bemutatom neked a csoportomat, lépj be.
- Ha itt vagyunk, akkor nem sok a szabály, de a tiszteletre és tisztaságra vigyázz!
- Légy bátor, mint mi és a terminátor!
- Összetartás a mi előnyünk, ez a mi erényünk!
- Mindenki legyen egymás ajándéka, és így lesznek sok barátaid!
- Az élet jó, mi veletek vagyunk! (Ezt K. N. (16 éves lány) készítette, késsel illetve piros színnel, szíveket ill. virágokat rajzolt/
- Gyere velünk szeretni, köztünk vissza is kapod! (K. N. (16 éves lány))
- A sok jó tanács, idővel biztos, hogy meghozza a gyümölcsét.
- Még egy utolsó gólt!
- A rendszer néha benyel valamit, de idővel ki is köpi!
- Mi tudjuk, hogy többet érsz annál, mit, amit mások elhitettek veled!
- Itt jó lenni, mert lehet KV – ét inni!
- Mindenki kedves egymással és mindenki barátkozik egy másik társával.
- Itt elfogadunk téged, még ha nem is kéred!
- Szeretni kel, mert élni is kell. Ha valaki nem szeret az boldogtalan lesz!
- Míg egyedül vagy, unatkozol, de ha itt vagy boldog is lehetsz!
- A szeretet és a béke a lényeg. Ha valakit nem érdekel, akkor be sem léphet.

- Figyelj oda, mert lemaradsz a tutiról!
- Jó kedv és humor, minden mértékben megtalálható!
- Csak még 5 percet! (Reggeli ébresztő)
- Az ÁGOTA tábor nagyon jó, nem rég itt volt a télapó!
- Szeret, bizalom béke! /3 Színes virágba beleírva!/
 • Aki bátor és erős, az bármit legyőz!
- Támaszt adunk, te kérsz belőle?? /K. N. (16 éves lány)/
- Jó a csapat, sok a nevetés, itt a rosszkedvnek tuti temetés!
- Mi vagyunk a bajnokok, várjuk bátor kihívó ellenfeleinket. Nem golyózzunk ki az fix!
- Nézz le rám, ó te gyöngy hajú lány, itt egy tuti jó karaoke parti vár!
- A bizalom az fontos dolog, ezért van a csoport titok!
- Itt jó lenni, itt jó enni!
- Gyere velünk, köztünk is megtalálod e helyed! Itt a helyed! /K. N. (16 éves lány)/
- Veled együtt bátrak vagyunk! /K. N. (16 éves lány)/
- Ha valami bánt, hozzánk nyugodtan gyere hát!
- Itt akkor is szeretünk, ha épp nem tudsz mosolyogni!
- Ez itt a nyugalom szigete, legyen hát a tied!
- A Qvardlipi team bővítés előtt áll! Ha érzel magadban elég elhivatottságot a SAJT felé, itt a helyed!
- Figyelem, figyelem Szegeden megnyílt az ÁGOTA hizlalda, alkalmi nyitva tartással várunk szeretettel.
- Bíz meg bennünk, nem árulunk el, /K. N. (16 éves lány)- két lakat a szívbe rajzolva/

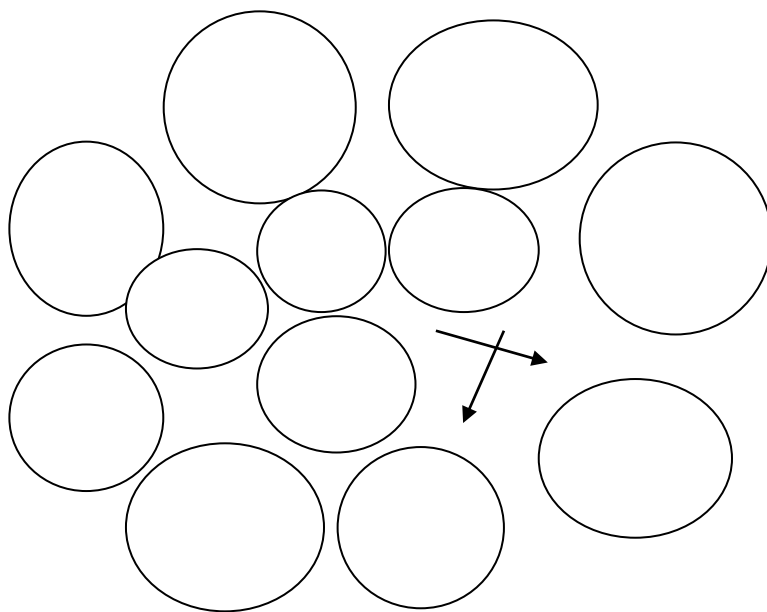
A mi csokrunk

Választani egy virágot, amilyen virág mi lennénk. Ha elfogad a csoport ilyen virágnak, akkor egy közös csokroz alakítunk ki, melyben mindenki jól érzi magát.

Ki	Mit	Miért	Feedback
K. T. (17 éves fiú)	Muskátli Piros, cserepes és egy kicsit bűdös a levele. Nem tudta a virág nevét Mielőtt beállt volna csokorba ön magától változtatott. Citromságra leander, törpe fa.	Mert cserépben él és nem hal ki. Nyáron szabadban van, télen bevágják a lakásba. Nem szedik ki a földből, és szabadban van télen, nyáron. Átvészeli a telet.	Teljesen a közepén álltam a csokorban. Nagyon jó érzés volt, hogy mindenki körém csoportosult.
Sz. M. (19 éves lány)	Vörös rózsza, tüskéi vannak, amikhez ragaszkodott.	Levágták már többször is, de még mindig virágzik. Nem fogadták el a tüskéit. Kompromisszum, visszahúzható tüskék. Ha bántják, kiereszti, ha nem bántják, visszahúzza a tüskéit. Örökzöld és mindig szabadban van.	Örültem, hogy a módosítással együtt elfogadtak a csokorban, Azért változtattam a virágomon, hogy mindenkinek jó legyen. Kicsit furcsa érzés volt ilyen szorosan együtt állni a többiekkel. (Sz. M. (19 éves lány) nehezen viseli a testi kontaktust.)
H. B. (16 éves fiú)	Bűdöske. Alacsony növésű sárga fejű zöld szárú virág. Mielőtt beállt volna csokorba önmagától változtatott. Sárga virágú pipacs. Gyenge a szára, törékeny.	Éjjel virágzik. (K. T. (17 éves fiú) beszólása: Akkor oltuk le a villanyt.) Két percen belül víz kell neki, mert elhervadt. Azért változtatott, mert félt, hogy nem fogadják el. Pedig elfogadták a	Jó érzés volt, hogy elfogadták a változtatásomat is. Elfogadtak a csokorban, Jól éreztem magam a csokorban. Olyanok álltak körülöttem, akik vigyáztak rám.

		többiek.	
L. I. (17 éves fiú)	Piros tulipán. Ki van teljesen nyílva, és fehér csík van a közepén.	Mert szép virág.	Jól éreztem magam.
A. E. (17 éves lány)	Fehér orgona. Kimagaslik, mindig megnézik, jó illatú, erősebb az illata, mint a lila orgonának. Mielőtt beállt volna csokorba ön magától változtatott. Nárcisz Narancssárga, tölcsér alakú. Csőből jön ki a közepe.	L. I. (17 éves fiú) megkérdezte tőle, hogy el fogsz e férni a csokorban!?. Majd csak egy részem kerül a csokorba. .. <hr/> Mindenki oda jön hozzá, megnézik és leszedik. Nem baj, ha levágják, mert van még pár tő virága.	Jól éreztem magam a csokorban. Zavart, hogy K. N. (16 éves lány) nem állt be. (A. E. (17 éves lány) a csokorba állás előtt, többször hívta)
B. K. (19 éves lány)	Szegfű, Piros szírom Fehér, kicsi, zöld hosszúkás levél. Kertészetben nőtt, nincs benne drót, meg áll nélküle is. Mielőtt beállt volna csokorba ön magától változtatott a színén.	Szereti a szegfűt. Azért változtatott, mert a fehér túl unalmas szín. <hr/> Szeretett volna érdekesebb lenni.	Jól éreztem magam a csokorban. Nem voltam unalmas színű, hanem szép piros voltam.
N. B. (16 éves fiú)	Orgona Lila, kisvirágú, nagyon jó illatos.	Stabil és jó illatú.	Furcsa érzés volt a csokorban középben lenni. Mert nem szoktam középben lenni, egyébként jó érzés volt.
K. N. (16 éves lány)	Nem tudott virágot választani, volt egy két ötlete. Semmi virág, láthatatlan virág. A mimóza a csoport ötlete volt, de nem fogadta el. Kimaradt a játékból!		K. N. (16 éves lány) nem szólalt meg. Elsírta magát. A csoport visszajelzései megvigasztalták.
Facilitátor 1	Búzavirág Világoskék, kinyílva és bimbózó	Szereti a színét.	Jól érezte magát a csokorban. K. N. (16 éves lány)t hiányolta. Jó érzés volt, hogy kimaradt a helye.
Társcsoportvezető	Almavirág Fehér, nappal kinyílik, éjjel becsukódik, mert hideg van.	Ez jutott eszembe, meg nagyon szeretem.	Jól éreztem magát a csokorban, örültem, hogy behúztam H. B. (16 éves fiú)t, aki jött velem és beállt a csokorba.
Facilitátor 2	Búzavirág Égszínkék, bokros vadvirág, sok bimbó van rajta.	Vadvirágot jobban szereti, mint a természetett virágot.	Jól éreztem magam a csokorban, mert szép és szoros csokor volt. Nem jó érzés volt, hogy lyukas a csokor közepe és K. N. (16 éves lány) hiányzott belőle.
Fiú Autentikus segítő	Tulipán Piros, fekete, cirmos és sárga a bibéje.	Nagyon szeretem a tulipánt, jól mutat a kertben, illetve a vázában.	Köszönöm, hogy elfogadtátok a virágomat. Nagyon jó érzés volt a csokorban együtt lenni a többiekkel. K. N. (16 éves lány)t hiányoltam a csokorból.
Csoportvezető	Árvácska Lila, pici, zöld kerek levele van.	Mert én is pici vagyok. Az árvácska évelő növény, sokáig él és színes.	Pici vagyok, de jól éreztem magam a csokorban. Jó érzés volt, hogy ilyen szorosan együtt voltunk. K. N. (16 éves lány)t hiányoltam a csokorból.

Csoporttükör

Jelzés, K. N. (16 éves lány) helyét jelzi a csoportban, ami öntudatlanul úgy állt össze a csokorban, hogy K. N. (16 éves lány) helyét üresen hagyta.

Palack posta

Mindenki küldött egy értékközpontú üzenetet, melyből mindenki húzott egyet, és megnézte, magára reflektálva, jelent-e neki valamilyen segítséget az üzenet.

Mindenki megkapta az üzeneteit, majd elolvasva, egyesével saját magukra reflektáltak. Voltak, akik haza vitték és volt aki ott hagyta.

Sz. M. (19 éves lány)

„Nyújtsd ki a kezéd, ott vagyok melletted, és együtt kimászunk a bajból.”

Feedback:

Az eszem tudja, hogy mit csináljak, de a szívem mást mond. Ki kellenem lépnem a mostani kapcsolatomból, de nem tudom megtenni. Tudom, hogy sokan segítenek ebben, de a döntést nekem kell meghoznom. (K. T. (17 éves fiú) csónakot hajtogatott papírból, hogy elküldje neki, hogy végre beleüljön a csónakba.)

Fiú Autentikus segítő

„Bízz magadban. Ha bízol magadban, meg tudod oldani.”

Én voltam hasonló helyzetben. Tapasztalatból tudom, hogy bíznom kell magamban, de nekem szükségem van arra is, hogy álljanak mellettem olyan emberek, akik segítenek és hisznek bennem.

Társ csoportvezető

„Bízz magadban, te tudod és én is, hogy képes vagy rá. Le tudod győzni őket. Szeretettel.....”

Én is voltam hasonló helyzetben, most már én sem erővel akarom legyőzni a rosszakaróimat.

A. E. (17 éves lány)

„Ne törődj a piszkálóiddal. Ne adj rá okot, hogy piszkáljanak.”

/A. E. (17 éves lány) itt hozott fel egy olyan ballépést, és amit a mai napig nem tudott jóvátenni, Nem mert kimondani a konfliktusát, amit K. N. (16 éves lány)vel ért meg korábban. Jelezte, Kérdéseimre jelezte, hogy megbánta és szeretné jóvátenni, de még mindig nem mert kimondani, hogy ezt a konfliktust K. N. (16 éves lány)vel élte meg, és hogy neki tartozik bocsánatkéréssel./

B. K. (19 éves lány)

„Nyújts ki a kezéd a segítségért.”

Én már próbáltam egy embert így megmenteni. El is vesztettem, mert a rosszakaróim ellenem fordították.

N. B. (16 éves fiú)

„Ez a te életed, rajtad is múlik, hogy mi lesz veled!!! Van erőd megtenni, amit megtehetsz!”

Az a baj, hogy én még nem bízom önmagamban.

K. T. (17 éves fiú)

„A felhők mögött mindig kisüt a nap. Kérlek, ne add fel! Hiszen mindig van egy csepp remény! Bátor és erős vagy, és tudom, hogy menni fog.”

Eddig én is ezt gondoltam, de most kicsit félek, a kikerüléstől. Nem vagyok biztos abban, hogy erős vagyok.

Facilitátor 2

„Mondja meg, hogy melyik szigeten van és akkor majd, hozom onnan.”

Idővel rá kellett jönnöm, hogy egyedül nehéz és mások segítségére is szükségem van. Meg kellett tanulnom segítséget kérnem.

L. I. (17 éves fiú)

„Kedves Dínó! Kiálts, hogy meghallja valaki, hogy segítségre van szükséged. 13 ember várja, hogy segíthessen neked. Bízz bennünk! Várunk!”

Eddig nagyon kevés emberben bíztam meg, még szokom ezt az érzést.

Csoportvezető

„Maradjon egy helyben és nyugodjon meg. Hátha valaki arra jár és segít neki! Fő a nyugalom!”

Az életem során nagyon sokszor arra volt szükség, hogy magamat húzzam ki a bajból. Mostanában találtam olyan embereket, akikre számíthatok. Még tanulom a segítségkérést.

K. N. (16 éves lány)

/Nem vett részt a játékban, a cetlit visszadobta, de aztán a holmijai közé becsempésztük, hogy haza vigye./ Azt az üzenetet kapta, hogy „ha elfogadja a segítséget, könnyebben kijut a nehézségekből, valaki mellette áll!”

H. B. (16 éves fiú)

/Haza vitte a papírját/ Azt az üzenetet kaptam, hogy bízzak meg magamban, és akkor sikerülni fog elérni a célomat.

Jelenleg még nem bízom magamban. Én nehezen nyitok, nagyon sok problémám volt a múltban. Kezdek rájönni, hogy jó emberek vesznek körbe, és segíteni akarnak.

Facilitátor 1

„Dínó, te talpraesett vagy. Ne légy elkeseredve! Szükségünk van rád! Gyere ki a szigetről!”

Nekem szükségem van, arra, hogy tudjam, fontos vagyok valakinek, valakiknek. Éreznem kell, hogy sokat jelent az én segítségem.

VIII. csoport/ 4. alkalom

2009.

NORMÁK ÉS VEZÉRFONALAK

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Füü Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Irányított, fogalomtisztázó beszélgetés

Arról beszélgettünk, hogy mit jelent náluk az érték, a norma számunkra. Együtt fogalmaztuk meg. Azok a tulajdonságok, társadalmi elvárások, amelyek normaként jelennek meg a társadalomban. Mindez fontos az egyén számára. Személyiség, egyéniség! Nekem fontos!

- Barátság,
- szeretet,
- pénz,
- tanulás,
- Ami az életet előbbre viszi
- Ab norma: Rossz tulajdonság
- Felelősséget vállalni érte (érdemes) (Családért vagy a tettemért)
- Érzelmek elrejtése, ez nem jó, de fontos. Ez nagyon fontos érték
- Ami nagyon fontos, tárgyi, lelki, érzelmi, fizikai, (Kémiai) értékek
- Tolerancia (Homoszexualitás elfogadása)
- Család
- A norma saját magunknak- elveink
- Amit tovább lehet vinni és át lehet adni másoknak.
- Saját személyiség

Közös dolgaink

A csoportot Lány Társ csoportvezető 4 kiscsoportra osztotta. A játék felhívás után minden kiscsoport neki látott a feladatának.

A csoport közös dolgai

- Állami gondozottak vagyunk
- Szeretjük a szexet
- enni
- ÁGOTA-sok vagyunk
- Tanulunk
- zene hallgatás
- buli
- hit
- nem szeretjük a kétszínűeket
- Szeretünk aludni
- Tök-ös csapat vagyunk
- Szeretjük Csoportvezetőt és az ÁGOTA-sokat
- Énekelünk
- Szeretünk játszani
- Nem szeretjük a túrós tésztát
- Akarunk családot

Értéklicit

Ebben a gyakorlatban minden csoporttag kap 260 fabatkát, melyet elkölthet a brain storming-gal gyűjtött, általuk fontosnak tartott értékekre. Amely érték a felsorolás ellenére sem kel el, az a banknál marad. (Szakmai team)

Mit	Ki	mennyiért vette meg
Vidámság	C. M. (17 éves fiú)	30
Szex	C. M. (17 éves fiú)ji	80
Szeretet	N. Cs. (18 éves lány)	90
HIT	Csoportvezető	40
Remény	P. K. (23 éves lány)	60
Tolerancia	J. R. (16 éves lány)	50
Barátok	L. L. (15 éves lány)	110
Bizalom	Z. M. (17 éves lány)	100
Gazdagság	F. P. (17 éves fiú)	20
Csoporttárs	J. R. (16 éves lány)	70
Megbocsátás	Csoportvezető	80
Alvás	C. M. (17 éves fiú)	40
Önállóság	F. P. (17 éves fiú)	40
Egészség	F. P. (17 éves fiú)	60
Család	Fiú Társ csoportvezető	90
Álmodozás	P. K. (23 éves lány)	30
Biztonság	J. R. (16 éves lány)	20
Kitartás	S. H. (17 éves lány)	40
gyerekek	S. H. (17 éves lány)	50
TV	Csoportvezető	30
Önfeláldozás	F. P. (17 éves fiú)	30
Internet	Fiú Társ csoportvezető	20
Szalgulás	G. Zs. (15 éves fiú)	10
Autó	Bank	
Fantázia	Fiú Társ csoportvezető	30
Zene	L. L. (15 éves lány)	10
Óvatosság	Fiú Társ csoportvezető	10
Természet	Bank	
Sport	S. H. (17 éves lány)	10
Szoknya	Bank	
Ékszer	S. H. (17 éves lány)	10
Telefon	L. L. (15 éves lány)	20
Szerelem	K. B. (18 éves fiú)	60
Bátorság	bank	
Tisztelet	Z. M. (17 éves lány)	10
Költészet	P. K. (23 éves lány)	10
Un makacsság – makacsság ellentéte	R. A. (20 éves lány)	70
Testvérek	P. K. (23 éves lány)	50
Étel	N. Cs. (18 éves lány)	20
Szabadság	K. B. (18 éves fiú)	40
Csoki	L. L. (15 éves lány)	10
Lakás	Z. M. (17 éves lány)	40

Első helyezettek lettek:

1. Barátok 110
2. Bizalom 100
3. Család 90
4. Szeretet 90
5. Szex 80

6. Megbocsátás 80
7. Csoporttárs 70
8. Un. makacsság 70
9. Szerelem 60
10. Egészség 60
11. Remény 60

Lány Társ csoportvezető segítségével a nagy ötletvihar után, arra volt lehetőségünk, hogy az adott értékekre licitáljunk. Nagyon nagy élmény volt. A játék után sorba raktuk az első 11 legfontosabb értékeket. Majd újra megnéztük, hogy ha lehetne lehetőségünk újra licitálni mely az a három amit újra meg vásárolnánk.

<u>R. A. (20 éves lány):</u>	Un. makacsság
<u>C. M. (17 éves fiú):</u>	Testvér, Csoki
<u>Z. M. (17 éves lány):</u>	Szerelem, zene, tisztelet
<u>Csoportvezető:</u>	Hit, tisztelet, gyerekek
<u>P. K. (23 éves lány):</u>	Remény, Szeretet, család
<u>L. L. (15 éves lány):</u>	társam
<u>F. P. (17 éves fiú):</u>	Testvérek, telefon, sport
<u>S. H. (17 éves lány):</u>	Szabadság, lakás, szerelem
<u>K. B. (18 éves fiú):</u>	Szabadság, Család
<u>J. R. (16 éves lány):</u>	Szerelem, Barátság
<u>Fiú Társ csoportvezető :</u>	Barátok, tolerancia
<u>N. Cs. (18 éves lány):</u>	Kitartás
<u>Lány Társ csoportvezető:</u>	Remény, barátok, bátorság

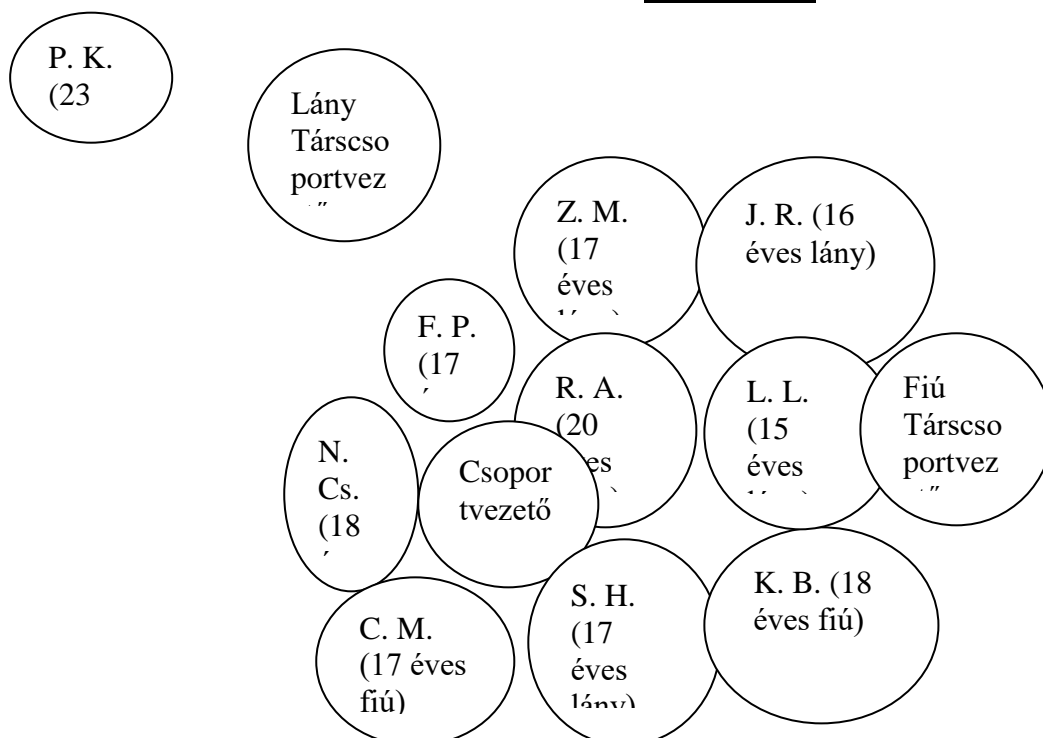
Virágcsokruk

Képzletbeli csokorban milyen virágok lennének és miért?

Ki	Mit	miért	Feedback Elfogadás-taszítás
P. K. (23 éves lány)	Nappal becsukódó este nyíló virág. Tüskéi voltak, de nagyon nehezen vette le magáról. Nem lehet a közelébe menni, mert mérget szór. A csoport hatásra változtatott, mert lázcsillapítás jellegű a méreg. Már nem volt mérgező.	egy különc vagyok ezzel a virággal. Szeretek egyedül lenni.	Nagyon nehezen hallotta meg a csoport észrevételeit. Jólesett nekem, hogy hiányoztam a csoportnak. Az is, hogy be akartak hívni, de nem álltam be a csoporthoz. Jólesett neki, hogy Lány Társ csoportvezető nem hagyott magamra.
Lány Társ csoportvezető	Sárga Kála levéllel	Nagyon szeretem és ezt kaptam a ballagásomra.	Hiányzott P. K. (23 éves lány), de jó volt a csoporthoz tartozni.
N. Cs. (18 éves lány)	Nagy fejű piros és fehér fodrozott szélű szegfű.	A legutolsó barátomtól kaptam.	Rossz volt, hogy a P. K. (23 éves lány)t fűzni kellett mindenben. Olyan érzés volt, mint ha nem tartozna közénk.
F. P. (17 éves fiú)	Viaszos piros rózsza Tüskéit L. L. (15 éves lány) harapta le.	Amikor mama beteg volt, a kedvenc művirágát kérte az ágya mellé.	Jó fej volt L. L. (15 éves lány). Szívesen vettem le a tüskéimet.
Z. M. (17 éves lány)	Kék rózsza, eső cseppekkel, nincs tüske, de fekete levele van.	Külföldön láttam ilyen virágot	P. K. (23 éves lány) hiányzott és idegesített. Sokáig tartott.
R. A. (20 éves lány)	Rózsza –liliom ötvözet	Hollandiában, a virágok hazájában láttam ilyet. Ezt	Jó volt segíteni a többieknek.

Csoportvezető	Pipacs	kaptam a barátomtól. Nagyon szeretem, főleg akkor amikor a mezőn, sok pipacs van.	Tetszett a játék és nekem is hiányzott a P. K. (23 éves lány).
L. L. (15 éves lány)	Fehér rózsza	Szeretem ezt a virágot és a lagzin ezt szeretném csokornak.	Jó volt és szívesen vettem le a tuskéim. El tudtam fogadni a csoport észrevételeit.
S. H. (17 éves lány)	Kardvirág piros virággal	Otthon a barátom anyukájának ilyen virága van.	Tetszett! (Feszenget a játék alatt) Zavarta P. K. (23 éves lány) viselkedése.
J. R. (16 éves lány)	Nagy orgona-lila	A lakás előtt ilyen virág van és nagyon illatos.	Csoportvezető mellé akart állni, de nem fért oda és ez zavarta. Amúgy tetszett a játék.
Fiú Társ csoportvezető	Kakastaréj-madárka	Otthon a nagymamám ápolta és gondozta ezt a virágot. A csoport hatására leszedte a hegyét.	A csoport érdekében nagyon szívesen vette le a virágról a hegyét.
K. B. (18 éves fiú)	Bambusz	Vastag és nagy, stabil.	(Nehezen lágyította meg a szárait és nehezen lett kisebb.) „Jó volt, hogy nem hagytak békén és ide tartozhatok. Engem nem szoktak megfűzni ilyen sokan. Szeretem az elképzeléseimet megvalósítani.”
C. M. (17 éves fiú)	Mikulásvirág	A nevelőm hozott ilyen virágot. Otthon ezt az egyet locsolom.	Hosszú volt a játék és zavarta P. K. (23 éves lány), „Pedig közénk tartozik.”

Csoporttükör

Amerikai interjú

Gyakran azt hallottam tőlük, hogy ott akarom hagyni a sulit, lógok, csavargok. Ki akarok menni az életbe, nem adják ide a családi pótlékot. A csoport azt mutatta meg nekem, hogy a autentikus segítőnk életéből kiindulva nagyon sokat tanulhatnak a gyerekek. Az interjú alanyával arra törekedtünk, hogy együtt mondjuk ki, hogy mit jelent a kintlét, társadalmi norma, illetve az értékek, a kapcsolatok mennyire befolyásolják a az ember mindennapját. A csoporttagok síri csendben hallgatták végig őt. A végén egy-egy puszival vagy egy kézfogással köszönték meg, hogy bejött közénk.

6.5 Kiszolgáltatottságérzet

Anonimizált jegyzőkönyv - kivonatok a KISZOLGÁLTATOTTSÁG alappilléhez

6.5 Kiszolgáltatottságérzet

Anonimizált jegyzőkönyv-kivonatok a KISZOLGÁLTATOTTSÁG alappilléhez

Anonimizált jegyzőkönyv- kivonat

I. csoport/5. alkalom

2006.

KISZOLGÁLTATOTTSÁGÉRZET

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Autentikus segítők

2006-1. nap

Gyerekek érkezése

Mit is jelent?

Témafelvezető beszélgetés. „Beszéljünk róla!” (Kiszolgáltatottság- érzet fogalma, szó jelentése, tapasztalatcsere MÁSOK élményein, tapasztalatain keresztül.)

Kiscsoportokban: személyes élmények, tapasztalatok kicserélése. Konkrét élmények behozatala

Nagycsoport:- Hozott példák

NÉV	AZ ESEMÉNY, AMIBEN KISZOLGÁLTATOTT VOLTAM
Z. B. (20 éves fiú)	Igazolvány készítése a családi pótlék felvételéhez. Rossz társaságba keveredett, amelyik persze elszedte tőle a pénzt, ezért 3 évig élt vasútállomáson. A maffiától 3 év után tudta visszaszerezni az igazolványt is. -
C. S. (15 éves lány)	Nagyon szegények voltak, sok adósággal. Betörték a behajtók → így kerültek állami gondozásba.-
N. Z. (17 éves fiú)	Rossz tanulmányi eredményért otthon nem kapott enni, csak verést. Egy barát segített.5 szavazat
Fiú autentikus segítők	Fedél legyen a feje felett → meg kell felelnie az anyós elvárásainak, túrnie kell a lenézését.5 szavazat
K. M. (20 éves fiú)	Nincs hol laknia, egy ismerősnél húzhatja meg magát, aki szerinte már nehezen viseli → ebből eredő bizonytalanság 10 szavazat
B. I. (19 éves fiú)	- Munkát vállalt Szekszárdon. Egy garázi lakásért mindent el kellett viselniük és meg kellett tenniük. Nem fizették ki. Félt a munkaadótól nagyon. - Nagyobbak befenyítik a kisebbeket.9 szavazat
K. I. (17 éves lány)	Parancsolgatnak neki mindenfélét, ő pedig nem mer visszaszólni soha, mert fél kiállni magáért. 11 szavazat
N. M. (15 éves lány)	Utcára került a család. A szülők nem akarták megoldani, ott éltek, buszmegállóban aludtak. Házkérdés megoldása: a nevelőapa terrorizálta a környezetet, lakástulajdonosokat, anyát, gyerekeket. (Nevelőapa testvére megerőszakolta, de nem hittek neki a rendőrök sem. Nem hitt neki senki, csak az anyukája, amiért a nevelőapa jól el is verte az anyukáját. 12 szavazat- de nem szeretné, hogy foglalkozzunk ezzel. Az is jó volt, hogy végre elmondta.
Facilitátor	Ladát ellopták, már ...ban volt, esküvő előtt volt éppen. A rendőrségre vontatták, ahonnan azonnal el kellett volna vinni, mert ha nem akkor büntetési összeggel fenyegették. 6 szavazat
L. É. (17 éves lány)	- Otthon nevelőapja terrorizálta, többször megverte. - Bekerüléskor magány, senki sem segített 10 szavazat
Lány autentikus segítők	Anyja- apja alkoholista és 6 gyerek nőtt magában. Magárahagyatottság 10 szavazat
V. B. (22 éves lány)	A testvére szeretetétől való függés teszi kiszolgáltatottá -
Társ csoportvezető	Apja halála utáni létbizonytalanság. Biztos talaj kicsúszása a lába alól. 8 szavazat

A csoport választása alapján 2 problémával dolgoztunk: K. M. (20 éves fiú) és K. I. (17 éves lány) esetével.

Beleérző kör - K. M. (20 éves fiú) problémája

Az albérletet adó barát szerepébe helyezkedtek a csoporttagok. A megszólalásokban egyértelműen az mutatkozott meg, hogy valószínűleg nem problémáról, hanem egy rossz érzésről van szó. Aminek megoldása mindenképpen a nyílt beszélgetés kell, hogy legyen. A kör végén K. M. (20 éves fiú) bátorságot kapott, hogy nyíltan rákérdezzen az érzésére és megbeszélje ezt a dolgot albérletet adójával. A csoporttagok megerősítették őt abban is, hogy rendeznie kell elsimítatlan konfliktusát a nevelővel is, hisz a legbiztosabb alternatíva számára mindenképpen a visszakerülés.

Szituációs gyakorlat- K. I. (17 éves lány) problémája

K. I. (17 éves lány) problémája, h nem tud kiállni magáért, nem meri megmondani, hogy mit gondol, ezért gyakran ugráltatják, „csicskáztatják” a nagyobbak.

K. I. (17 éves lány) székét elhelyeztük, mögötte két oldalra fél méterre szintén 2 szék került, ahová „testőrök”, védők ültek. (Fiú autentikus segítő, Társ csoportvezető) A védők feladata az volt, hogy mikor jön a „piszkáló, csicskázató”, és K. I. nem mer megszólalni, akkor szólaljanak meg K. I.- ként és védjék meg magukat(=K. I.- t). A csoporttagok jöttek, és mindenféle dolgot meg akartak csináltatni K. I.- val. (Ágyazzon be, szaladjon el a boltba, mikor a kedvenc műsora van, söpörjön fel mindenki helyett a nevelő kérésére, stb. A csoporttagok jöttek ki piszkálódni.)

K. I. védőinek nem kellett megszólalni, csak ülniük kellett mögötte. Pergő nyelvvel, logikus érveléssel állt ki a saját érdekei mellett. 3 szituáció után Csoportvezető intésére a 2 védő a csoporttagok közé ült- egyedül hagyva K. I.- t. Társ csoportvezető is kiment piszkálódni, meg még 2 csoporttag. K. I. már ekkor is ki mert állni magáért. Csak először volt nehéz megtennie, de mikor először sikerült neki, onnantól kezdve már nem volt gond. A legnagyobb szájú piszkálódóval szemben is meg merté védeni magát. Még attól is, aki testi fölényben volt vele szemben.

Értékelés: K. I. nagyon jól érezte magát, büszke volt saját magára. A csoporttagok többször is tetszésüket nyilvánították tapssal, mikor talpraesetten védte véleményét, és nem hagyta, hogy „csicskázassák”.

Feedback: a többiek számára is tanulságos és meglepő volt a határozottság, önmaguk képviselőjében rejlő erő megtapasztalása.

Életútterv készítés

Egyéni munka. Szükséges kellék: papírok és tollak. Cél: a kiszolgáltatottságból kivezető út egyik alapköve: reális, világos tervek, célok, a hozzájuk vezető lépésekkel.

NÉV	ÉLETÚT TERV
Z. B. (20 éves fiú)	Családalapítás (feleség, gyerek), stabil munkahely (ács, kőműves)
C. S. (15 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - Elvégzem a 8 osztályt - Szakmát tanulok 4 évig - Kimegyek az intézetből szerelmemhez 18 évesen - Elvégeztem az ABC- eladót - Pincér szakmát is kitanulom - Lesz egy házam és 2 gyerekem - Dolgozni fogok szerelmemmel és iskolába járattjuk a gyerekeket.
N. Z. (17 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> - Meg szeretném szerezni magamnak a pék szakmáról a bizonyítványt, később pedig a pék mesteri címet is szeretném megszerezni. Terveim között szerepel a jogosítvány megszerzése, ezáltal több munkaterületen tudnak engem alkalmazni (áru szállítás) - Szeretnék egy nagyon szép és okos feleséget, aki nem hagy elveszni engem az élet útjain, és mindig kiáll mellettem. 2 gyereket szeretnék, egy fiút és egy lányt, akiknek gondoskodó apja lehetnék. - Szeretnék majd egy saját lakást, ahol majd a gyerekeim felnőhetnek, boldogságban, békességben, szeretetben.
Fiú autentikus	- Állami gondozottakkal foglalkozni

segítő	<ul style="list-style-type: none"> - Szociálterápiás szerepjátékot végigvinni - Normális családi életet - Legyen munkám, dolgozhassak - Családomat becsülettel felneveljem
K. M. (20 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> - 1 hónapon belül: utógondozói ellátásba való visszakerülés - 1 éven belül: építő ipari szakma megszerzése - 2 éven belül: lakás vásárlás - Állandó és jól fizető állás biztosítása - szerelmemmel házasságot kötni 2 és fél év múlva - 5 éven belül 2 gyerek: egy fiú és egy lány
B. I. (19 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> - Szakma (akarat kell a megszerzéséhez) - Jogosítvány - a családomat összehozni újra (fater) és ezt ápolni - saját kecsó - család - és bizonyítani az életbe - megvalósítani az álmokat - öregeken meghalni - ezen dolgok közben dolgozni persze
K. I. (17 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - továbbtanulni - férjet és gyereket - munkahelyet - unokát, békés családot - 90 évig szeretnék élni - Öcsémet felnevelni, Öcsémén és fateromon segíteni szeretnék
N. M. (15 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - elvégzem az iskolát, ahová most járok, leteszem az angol középfokút és leérettségizem. Ez 5 év. - Nem szeretnék rögtön egyetemre vagy főiskolára menni, hanem a mostani iskolában el szeretném végezni pénzügyi ügyintéző szakmát, amivel <u>majd</u> a banki munkában - Érettségi után ...re főiskolára matektanárnak+ 1 szak, amit még nem tudok. Itt diplomát szerezni. - Ezután munkahely keresése, család alapítása. A családomért mindent megteszek, amit tudok. - A húgom, akit nagyon szeretek, szeretném nevelni és az életét egyengetni. Soha nem akarom őt elveszíteni.
Facilitátor	<ul style="list-style-type: none"> - Családi alapok megszilárdítása (új helyre költöztem) - Gyerekvállalás - Munkavállalás - Romológia, lovári nyelvvizsga - ÁGOTA Falva létrehozása
L. É. (17 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - Ki szeretnék kerülni a közeljövőben az édesanyámhoz - Az otthoni gimnáziumban szeretném tanulmányaimat folytatni a vendéglátói szakon. - Dolgozni szeretnék a megszerzett szakmában. - Család, biztos háttér.
Lány autentikus segítő	<ul style="list-style-type: none"> - Elvégzem a mostani iskolámat, amiből csak 2 év van. - Érettségi - Dolgozni fodrázsként → mesterfodrász, szakoktató - Főiskola (pszichológus), utána mindenképpen emberekkel és gyerekekkel szeretnék foglalkozni. Önkéntes munkatárs is szeretnék maradni. 28 éves vagyok már ekkor - Dolgozni abban, amit szeretek, ezalatt az én kis családomat kialakítani, saját lakás. - Saját fodrász szalon - Gyerek, férj, biztos jövőkép, amit én alakítottam ki. - Unokáimat megajándékozni - Segíthessek másoknak - Biztos légkör saját családomban - Észrevegység mások, h segíteni szeretnék és nem bántani

	<ul style="list-style-type: none"> - Megtartani, ami van - Gyerekeimnek mindent biztosítani, amit csak tudok.
V. B. (22 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - Iskolát elvégzem; - a táncot nem hagyom abba. - A testvéreimet nem fogom cserben hagyni; - elkezdem az életemet rendezni: pl. házat veszek, munkahelyet keresek. - Mindent, amit az otthonban nem kaptam meg, de a kinti életben megkapom: megbecsülöm. - Szeretnék még egy szakmát elvégezni.
Társ csoportvezető	<ul style="list-style-type: none"> - Olyan munkahely, ahol jól érzem magam (ez megvan) - Diploma, mert apukámnak megígértem.(folyamatban) - Romológia, lovári nyelvvizsga - ÁGOTA- Falva létrehozása - Saját gyerek - Cigányok helyzetének előremozdítása

Majd egyéni bemutatók keretében mindenki bemutatta a saját életúttervét. Nagyon fontos és hasznos volt a személyes mintaadás a team tagok részéről.

2006-3. nap

Filmvetítés kiértékeléssel

Az élet szép című film vetítése, majd filmkiértékelő modul: Nagyon tetszett nekik a film, a lányok pityeregtek is. A kiértékeléskor tetszésüket fejezték ki és elismerésüket a főszereplő kitartásáért, gondoskodásáért. Jó választás volt a film, teljessé tette az alappillért.

II. csoport/5. alkalom

2006.

KISZOLGÁLTATTSÁGÉRZET

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

2 Autentikus segítő

A szakmai team érkezése a lakásotthonba, majd megérkező kör, mely célja az egymásra hangolódás, valamint fontos információkkal szolgálnak a gyerekek helyzétéről a szakmai team számára.

Ráhangoló beszélgetés

Mit jelent a kiszolgáltatottság? Fogalomtisztázás

A gyerekek szerint a következő dolgok tehetnek minket kiszolgáltatottá:

- Ember kényelmeinek
- Társadalom
 - munka
 - adózás
- Bizalom terén
- Természet
 - időjárás
 - betegség
- Saját és mások érzelmeinek
- Káros szenvedélyek
 - drog, ital, játékgép, dohányzás
- Lopás, csalás, hazudás
- Talpra állás (az intézetből való kikerülés)
- Egyfajta szükséglet kielégítés
 - otthon belül
 - életem belül
- Élettől való félelem
- Bizalmatlanság
- Család elvesztése

Majd arra kértük őket, hogy gyűjtsék össze, hogy kivel van konfliktusok, és mitől érzik, vagy kinek érzik magukat ebben a helyzetben kiszolgáltatva?

Problémamegoldást segítő gyakorlat

A csoportvezető 3 kisebb csoportot alakított ki és arra kérte a csoport tagjait, hogy idézzék fel kisebb csoportokban a jelenlegi, kiszolgáltatottságukból eredő konfliktusait, nehézségeiket.

1. A problémakeresés, 2. A probléma kiválasztása

1.csoport		2. csoport	
S. D. (26 éves lány) Család Hazugság miatt nem mehetek haza	3 szavazat	O. B. (17 éves fiú) Család 10 évesen elvesztettem a családomat	5 szavazat
K. R. (22 éves lány) Barát Játszik az érzelmeimmel	2 szavazat	S. D. (18 éves fiú) Saját magam Önhibámból bekerültem	3 szavazat
C. Zs. (15 éves fiú) Szülő Beadott	4 szavazat	R. S. (17 éves fiú) Barátnőm Megtudtam, hogy gyerekem lesz- előfordult, nem tarthattam meg	7 szavazat

Ezt követően arra kértem R. S. (17 éves fiú)- t, hogy még részletesebben mesélje el a csoportnak, hogy mi a nehézség ebben a helyzetben..

Történet:

R. S. (17 éves fiú) 1 éve járok egy nem állami gondozott lánnyal. Ezelőtt két hónappal derült ki, hogy a barátnőm terhes. Én szerettem volna megtartani, de a barátnőm szüleinek sem mertünk elmondani, hogy a lányuk terhes. Együtt mentünk orvoshoz és beszéltük meg, hogy elveteti a babát.

Konfliktus: Valójában az, hogy azóta folyamatosan veszekedünk, félek attól, hogy elveszítem őt, illetve ő meg nem meri elmondani a szüleinek. Szégyenlem magam és nem tudom, hogy jól tettem –e.

Két széket helyeztünk középre:

1. a probléma hozójáé volt
2. a másik széken valójában egy pozitív megerősítést kellett adniuk az odaülőeknek

A csoporttagok hihetetlen érzékenységgel és segítőkészséggel igyekeztek megerősíteni R. S. (17 éves fiú)- t: felhívták a figyelmét a közös döntéshozatalra, hogy nem egyedül hozta meg ezt a döntést, valamint arra is, hogy a barátnője és szülei viszonyáért sem ő a felelős.

Közös polip

Most sikerült a gyakorlat. C. Zs. (15 éves fiú) is ki merte próbálni, aminek nagyon örültem. C. Zs. (15 éves fiú) alapjáratban nem érzi jól magát a csoportban. Irányított és nagyon örült neki, hogy sikerült. S. D. (18 éves fiú)nak másodjára sikerült ez a gyakorlat.

Ezután lazító, feszültségoldó gyakorlatokat játszottunk.

Filmvetítés kiértékeléssel

Az élet szép c. film vetítése. A csoporttagoknak nagyon tetszett a film. Többen megjegyezték, hogy milyen furcsa, hogy az általunk vetített filmeket alig- alig ismerik, pedig milyen sokat szoktak rajtuk gondolkodni a két alkalom közti időkben is.

III. csoport/5. alkalom

2007.

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Autentikus segítő

Facilitátor

Csoport üdvözlés+megérkező kör

(Ilyenkor megbeszéljük/megbeszéljük, hogy kivel mi történt az elmúlt időszakban, illetve ismertetjük a hétvége menetét. Csoportban nem hajlandóak beszélni az időközben őket ért sérelmekről, ezért fontos a személyes jelenlét a szakmai team részéről, és a bizalmasabb hangulatú beszélgetések légkörének megteremtése.)

Sokadik alkalommal tapasztaljuk, hogy a gyerekek a megérkezés estéjén frusztráltak, feszültek. Mindig várják a csoportalkalmat, de feszültségük levezetésének eszköze egymás bántása, ami az érintettekben szorongást és szomorúságot vált ki. Így a megérkezés estéi a beszélgetést követően rendszerint játékkal (feszültségoldó, aktív) játékokkal telnek. Egyrészt a csoport egységének újraalakítására, másrészt feszültségeik levezetésére.

Külön nehézség, hogy a csoportalkalmak között eltelt idő lerombolja a hétvégeken felépített viselkedési, morális normákat. 2 alkalom között- a lakásotthonos rendszer miatt- nem nagyon találkoznak egymással. Így minden alkalommal újra kell fektetnünk a csoportszabályokat, és rengeteg idő megy el a fegyelmezéssel. Az általunk képviselt és átadott normákat csak felismerik, de nem alkalmazzák. (Példa: mikor megszokott környezetükben találkoznak, és megsértik a másikat, az illető kéri, hogy kérjen a másik bocsánatot (- megtanultak elnézést kérni.). A csoportok alkalmával ez semmi nehézséget nem jelent számukra, viszont mindennapos környezetükben képtelenek megtenni.

A megérkezés estéjén rendkívüli módon igénylik a személyes törődést és maximális figyelmet. Ezáltal nyugszanak meg és érzik magukat csak biztonságban.

Brain storming- Konfliktushelyzetek

- Szekál a tanár
- Kivételezés
- Kötekszik a nevelő
- Én kötekszek a nevelővel
- Szemembe hazudik a nevelő
- Visszaél a bizalmammal, pletykál rólam a nevelő. Elmondja a titkaimat a többi nevelőnek/gyereknek (kibeszélnék a hátam mögött)
- Félrevezet a barátom
- Más az érdeklődési körünk → ebből fakadó viták (tv- műsorok)
- Korkülönbségből fakadó viták (nagyok „csicskáztatják” és sakkban tartják a kisebbeket. Mindig az van, amit a nagyobb akar)
- Ugyanaz a fiú/ lány tetszik
- Lopások egymástól
- A gazdagabbak lenéznek
- Rasszizmus (buszon, iskolában) cigányság miatt
- Beszólások
- Házi rend/ takarítási rend
- Testvérek közötti veszekedések, verekedések
- Különböző szokások

Megoldási alternatívák a konfliktushelyzetekre

KONFLIKTUSHELYZET	MEGOLDÁS
<ul style="list-style-type: none"> • Szekál a tanár • Kivételezés • • Kötekszik a nevelő • Én kötekszek a nevelővel • Szemembe hazudik a nevelő • Visszaél a bizalmammal, pletykál rólam a nevelő. Elmondja a titkaimat a többi nevelőnek/gyereknek (kibeszélnék a hátam mögött) • Félrevezet a barátom • Más az érdeklődési körünk → ebből fakadó viták (tv- műsorok) • Korkülönbségből fakadó viták (nagyok „csicskáztatják” és sakkban tartják a kisebbeket. Mindig az van, amit a nagyobb akar) • Ugyanaz a fiú/ lány tetszik • Lopások egymástól • A gazdagabbak lenéznek • Rasszizmus (buszon, iskolában) cigányság miatt • Beszólások • Házirend/ takarítási rend • Testvérek közötti veszekedések, verekedések • Különböző szokások 	<ul style="list-style-type: none"> • Nem foglalkozom veled, figyelmen kívül hagyom • Meg kell beszélni az okot és magára a tényre is fel kell hívni a nevelő figyelmét • Ne adjunk okot rá • Önuralom (igyekszem uralkodni magamon) • Megbeszélés nyugodtan • Szembesítés, rákérdezés, megbeszélés. Jobban megválasztani, hogy kinek adok bizalmat. Nem szolgáltatok ki magam. • Ha nem tudjuk megbeszélni, barátság megszakítása • Elfogadás növelése, közös megegyezés alapján • Engedékenység, a másinak is ugyanazok a jogai vannak mint nekem, ugyanolyan rossz helyzetben, mint én. • Megbeszélés, mérlegelés: az a fontosabb, aki tetszik, vagy a barátság • Szigorú szabályok betartása • Bebizonyítani, hogy nincs miért • Nem belemenni az értelmetlen vitába, viselkedéssel se támassam alá • Nem felvenni, nem visszaszólni • Egységes rend kialakítása mindenki részét vesz a kialakításban is és a betartásban is. • Egymás megértése, probléma megbeszélése • Engedékenység, elfogadás, tiszteletben tartás

Tapasztalatunk azt mutatja, hogy legfőbb problémáik konfliktushelyzeteik rossz kezelési módjaiból erednek. Ezért a team- tagok úgy döntöttek, hogy még egy alkalmat szentelnek a lehetséges alternatívák átadására

Filmvetítés kiértékeléssel

Emlékezz a Titánokra!

A kezdeti érdektelenség elmúlt a film előrehaladtával. Alaptörténet: szigorú fehér kisváros, feketék felszabadításának idején. Négerek egy iskolába járhatnak a fehérekkel. Az iskolának van egy rögbi- csapata, ahová néger edzőt rendelnek ki, és néger játékosok is játszhatnak. Alapkonfliktusok sorozata a diszkrimináció szülte feszültségekből ered. Az edzők személyes mintaadása és határozottsága vet véget ezeknek a film során.

Kiértékelés: mindenkinek tetszett. A végén egy emberként szurkoltak hangosan a gyerekek a döntő sikeréért, ahol feketék és fehérek együtt (egy csapatban, egymásért) küzdöttek a sikerért- egymással összefogva. Természetesen nagyon nehezen viselte a gyerekek egy része a másfél órás filmet. Visszatérő probléma, hogy figyelmük nagyon nehezen köthető le. Csoportfoglalkozások idején is állandó a WC- re kéredezkedés, egy korty víz ivása. A film után mindenestre felpörgetett hangulatban, felszabadultan idézték fel a legemlékezetesebb jeleneteket. Nagyon jó választás volt a film.

IV. csoport /5. alkalom

2007.

KISZOLGÁLTATOTTSÁGÉRZET

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

Kép, mikor kiszolgáltattott voltam.

NÉV BECENÉV	KÉP MEGOSZTÁS	KAPCSO LÓDÁS	DÖNTÉ S	FEEDBACK	GESZTU S, MIMIKA
Facilitátor	Kiskori kép Anyukám újráházasodásakor meg sem kérdettek, csak jött az idegen férfi, akit én egyáltalán nem akartam apukájának		VISSZA	Nagyon rossz érzés volt akkoriban, azóta sem szeretem, ha ilyen helyzetbe kerülök	--
P. L. (17 éves fiú)	A csoport a képen. Én telefonon beszélek a barátnőmmel, aki épp szakít velem. Nem tudok mit tenni, mert a bnő otthon van, én pedig itt.		NEM VISSZA	Nem tettem vissza, mert tudom, hogy ezzel még dolgom van. Rendbe kell hoznom a kapcsolatot.	---
N. I. (18 éves fiú)	A bekerülés napja, mikor be kellett költöznöm a lakásotthonba.	Csoportvez ető, B. E. (18 éves lány)	VISSZA	„eldobtak”- mondta. Nagyon rossz volt.	Élénk gesztikulá ció
Sz. É. (16 éves lány)	Képen a családom, mind együtt. A szüleim válásakor készült, akkor voltunk utoljára együtt.		VISSZA	Rossz erre gondolni	Bekönnye sedett a szeme és sírn készült.
Lány Autentikus segítő	Asztal körül ül egy bizottság és arról folyik a döntés, hogy állami gondozásba vegyenek e vagy menjek vissza a szülőkhöz.		VISSZA	Nagyon rossz érzés volt ez akkor. Tudtam, h ha úgy döntenek h kerüljek vissza haza, akkor a sorsom megpecsételődött, mert az otthoni állapotok tarthatatlanok voltak már.	
L. N. (17 éves lány)	Én és az ukrán barátnőm vagyunk a képen. A bnő elköltözik. Soha többé nem lesz olyan, akiben így megbízhatnék.		VISSZA	Nem volt jó felidézni azt az érzést.	
B. E. (18	Bekerülés. Nem tudtam		VISSZA	Akkor nagyon rossz volt, de	

éves lány)	hogymi lesz, mi fog velem történni. Csak a nagy bizonytalanság volt.			most jó arra gondolni, hogy már elmúlt.	
Csoportvezető	Gyermekotthon hatalmas kapuja előtt állok a képen, 2x: kikerülés és bekerülés.		VISSZA	Az az érzés nagyon rossz volt és csak a nagy félelmek gyűrűztek bennem	
G. R. (18 éves fiú)	Parkban sétálok 13 évesen. Mama halálakor, bekerülés előtt: azon töprengök: most mi lesz velem.		VISSZA	Nem szívesen gondolok rá azóta sem.	
Fiú Autentikus segítő	Kikerülés utáni időszak. Szerelmes voltam egy lányba, kiköltöztem hozzá. A családja elvette az összes pénzemet, én pedig minden nélkül utcára kerültem. Nem tudtam, hogy mi lesz velem.		VISSZA	Iszonyú érzés volt. A teljes létbizonytalanság. Most jól vagyok és jó visszagondolni arra, hogy abból a gödörből már kimásztam.	
Társ csoportvezető	Apu halála utáni időszak: hogy ne vesszen el minden, amiért apu dolgozott, le kellett vetetni a jelzalogot a házról. Egy idegen férfi jóindulatának voltunk kiszolgáltatva.		VISSZA	Nem jó erre visszaemlékezni, de az nagyon jó, hogy már túl vagyunk rajta.	

Nyugtass meg!

Tapasztaltatás alapú megerősítő gyakorlat (nonverbális)

A gyakorlat során minden csoporttag beült a kör közepére egy székre, bekötött szemekkel. A csoporttagok pedig egyesével odamentek hozzá- szabad választási sorrendben- és próbálták enyhíteni a közepén ülő bizonytalanságát, kiszolgáltatottságát érintéssel, simogatással, nyugtatással. Mindenki sorra került.

Feedback:

Milyen volt közepén ülni, bekötött szemmel?

Nagyon jó érzés volt megtapasztalni, hogy biztonságban vannak, és bár először féltek, nem volt nehéz leküzdeni a félelmet. Jólesett a simogatás, a biztatás.

Milyen volt megnyugtatni a bent ülőt?

Jó volt felelősségteljesnek lenni. Nagyon jó érzés volt

A csoportnak egyöntetűen nagyon tetszett a gyakorlat. Az érintésben rejlő biztonság ereje megnyugtatásul szolgált a kiszolgáltatottság érzés ellen. Az egyik csoporttag- aki a csoportfolyamat elején mutatott érintéstől való tartózkodás oldódása ellenére- nem mert beülni a kör közepére. A helyén ülve, becsukott szemmel viszont részt vett a gyakorlatban. Mert kiszolgáltatott lenni a csoportban- és jó érzéseket, kedvességet és szeretetet kapott.

Filmvetítés kiértékeléssel

Az élet szép c. film vetítése)

Tetszésüket fejezték ki a filmmel kapcsolatban és nem is kellett kiértékelni, mert tökéletesen be tudták fogadni. Nagyon tetszett nekik a film.

V. csoport/ 5. alkalom

2008.

KISZOLGÁLTATOTTSÁGÉRZET

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

A team gyerekekothonba érkezését követően

Témafelvezető beszélgetés. „Beszéljünk róla!”

(Kiszolgáltatottság- érzet fogalma, szó jelentése, tapasztalatcsere MÁSOK élményein, tapasztalatain keresztül.)

BESZÉLGETÉS A KISZOLGÁLTATOTTSÁGRÓL- mi miatt lehet egy ember kiszolgáltatott- ezek összefüggései)

A fogalommal senki nem volt tisztában, a kiszolgálás fogalmával keverték.

A kiszolgáltatottság: egy olyan helyzet, mikor tehetetlen vagy a saját sorsod egy részével és mások döntéseitől, cselekedeteitől, jóindulatától függsz. Mikor én konkrétan semmit sem tehetek azért, hogy befolyásoljam a dolgok kimenetelét. Vagy mikor egy olyan elem határozza meg, hogy mi fog történni, amit te nem tudsz befolyásolni. (pl.: időjárás, stb.)

Valakitől, vagy valamitől való függés. Ez minden helyzetben rossz- e? (Merünk- e segítséget kérni pl. , kockáztatva a kiszolgáltatottsággá válásunkat..)Mikor mindenki megértette a fogalmat, elkezdünk példákat gyűjteni.

Dolgok, amelyek kiszolgáltatottá tesznek:

- Önbizalom hiánya
- Zsarolás
- Törvény
- Körülmények
- Bezártság
- Munkahely
- Család
 - Mostohaszülő a családban
 - Alkoholizmus
 - A biztonság eltűnése
 - Kihasználják a gyereket (pl. koldulásra kényszerítik)
- Ha feladod a reményt (mindig van egy kis csepp remény!)
- Ha nincs segítség
- Pénztelenség
- Személyiségi jogok megsértése
- Többség (testi fölény, elnyomás)
- Csövesség, hajléktalanság
- Ha nem tanulsz
- Ha nem becsüled a jót
- Szerelem

Dolgok, amelyek egy állami gondozottat kiszolgáltatottá tesznek:

- Szeretet és törődés iránti vágy. („azt akarja, hogy szeressék, hogy törődjenek vele is”). Emiatt rossz társaságokba keveredik, remélve, ott foglalkoznak vele, vagy felszínes kapcsolatokba bonyolódik.

- Biztonságkeresés
- Bizalom
- Barátság (érdekből, pénzért)
- Felnőttek
- Maga az élet: élethelyzet
- A megjelenés („állami kutyák”; menés, öltözködés, banda)
- A sorsa, hogy állami gondozott lett
- A hitegetés (hogyan csak egy hónapig kell bent maradnia, aztán mehet haza)

Parázs beszélgetés alakult ki, egymás szavába vágva, egymást kiegészítve ötleteltek

Kép, mikor kiszolgáltattam, de megoldottam

NÉV BECE NÉV	KÉP MEGOSZTÁS	KAPCSOL ÓDÁS	DÖN TÉS Vissz a tette e?	FEED- BACK	GESZTUS, MIMIKA
R. F. (16 ÉVES FIÚ)	--	--	--	Túl friss élmény, nem akart róla beszélni, de hallgatta a többiekét.	Könnyes volt a szeme, visszahúzódott, ki a körből szinte. A figyelme végig aktív volt.
B. GY. (17 ÉVES LÁNY)	5-6 éves kép, színes. Segítettem a nagyinak takarítani. A nővérem a másik házban a nagy család előtt minden ribancnak lehordott, hogy nem csinállok semmit és nem segíték. Mikor hazaérkeztem, a család úgy várt, hogy leszidja. Sírtam, nagyon rossz volt, mert nem tudtam megvédeni magam. De tudtam, hogy nekem volt igazam és tanúim is voltak erre.	--	vissz adobt a ✓	Nem volt jó róla beszélni, mert az érzés visszajött, de már nem olyan erősen, mint akkoriban. Most már jól vagyok. Igyekszek védeni magam, törekszek, hogy igazam legyen. Csoportvezető- megerősítés	Összekulcsolt láb, rágta a körmét, erős gesztikuláció árulkodott a heves érzelmeiről.
K. J. (17 ÉVES FIÚ)	Másfél éves kép, színes Az utcán három erős gyerek elvette tőlem az irataimat, pénztárcámat. Hazajöttem, szóltam a nevelőnek, feljelentést tettem, elfogták a szintén intézetis, de másik városban- elkövetőket, akik azóta is dutyiban ülnek. NEM féltem, de megijedtem.	--	✓	Jól vagyok. Bebizonyítom az igazam, utánajárok a dolgoknak. Kerülöm a konfliktusokat. (Már nem verekszek, kötekedek!) Csoportvezető megdicsérte ezért.	Tágyilagos, hivatalos stílusban mesélt, testével kifordult a körből- csak Csoportvezetőnek beszélt.
FIÚ AUTENTI KUS SEGÍTŐ	5-6 éves kép, színes Pestre vittek dolgozni az igazi szüleim, akikkel 18 éves korom után felvettem a kapcsolatot, de azok otthagytak minden nélkül az idegenben. A műszakvezető néni vett pártfogásába, sokat segített nekem.	--	--	Jól vagyok. Jó érzés, hogy sokkal könnyebb róla beszélni, mint régebben. Bízok magamban és barátokat szereztem, akikre számíthatok.	Nyugodt, kiegyensúlyozott volt.

G. CS. (17 ÉVES LÁNY)	13 éves kép, fekete fehér, kicsi Idegen emberek jöttek, akik azt mondták, hogy rokonokhoz visznek, közben a gyűjtőbe vittek. Otthon a szülők ittak. Az a jó ebben, hogy ide kerültem, mert biztonságban vagyok. (Amit akkor kiszolgáltatottságnak éreztem, az lett a biztonság)	--	✓	Igyekszek bízni a barátaimban, akik segítenek. (BIZTONSÁG). Inkább nem gondolok rá. (Csoportvezető: benne magában is meg van a biztonságot teremteni tudás képessége, mert erős és határozott.)	Bekönnyesedett a szeme, de nyugodt maradt. Őszinte kislány- arca lett, átélte újra, úgy nézett felfelé, ahogy a felnőttekre nézhetett. A „biztonságban vagyok „, érzés maradt az arcán.
K. P. (18 ÉVES FIÚ)	Kb. 5 éves kép Azzal gyanúsítottak meg, hogy összevertem az egyik kocsit, ami a parkolóban állt. Pedig 5 km-rel arrébb fociztam, 18 tanúm is van rá. A végén kiderült, hogy nem én voltam. Nem vagyok büszke már rá, de akkor azt a gyereket nagyon megvertem, aki a gyanút terjesztette.	D. L. (17 éves lány), P. T. (16 éves fiú)	✓	Kinti ismerősökkel megbeszélem, de itt bent nem tudok kivel ilyenekről beszélni. Most a csoportban igen, ez jó.	Nem pirult el, miközben beszélt!!! (ez nagyon jó!) Határozott volt, figyelte a többiek mondanivalóját is, gyakran bölintott közben.
D. L. (17 ÉVES LÁNY)	7-8 éves, színes. A képen a ház előtt áll ő és felnőttek. Azzal gyanúsítottak, hogy láttak, amint bemegyek az egyik házba sütit lopni. Közben a piacon voltam, találkoztam a piacon azzal a rendőrrel is, aki később azt állította, hogy a ház közelében látott, pedig az épp az ellentétes irány. Lábnyomot kellett hagyni egy bordázott nyom mellett, nekem pedig csikos volt a cipőm. Mire mindenki odaért, a bordázott nyomot eltüntették, és a saját nyomom mellé kellett még egyet tennem. Felháborodott voltam és meg sem tudtam szólalni. Kíllátástalannak és igazságtalannak éreztem a helyzetet. Aztán a nevelőim kipártoltak, kiálltak értem, így hitték el, hogy nem én voltam.	P. T. (16 éves fiú), K. P. (18 éves fiú)	✓	Semmilyen nem volt, nem volt jó róla beszélni, nem akarok erről, ilyenekről beszélni. (Csoportvezető: tudja, hogy nehéz ezekről a dolgokról beszélgetni. Felhívta a figyelmét arra, hogy ő is többször kiáll magáért, és a nevelők is megvédik. Kért és kapott segítséget, és minden képessége megvan, hogy megvédje magát. Bólogatott.)	Ideges lett, élesen gesztikulált, szenvedéllyel beszélt, be is gubózott a végére, de le is nyugodott. Figyelme lankadt.
TÁRSCSÓ PORTVEZ ETŐ	Szüleim otthon hagytak hatévesen a hároméves kisöcsémmel. Éhesek voltunk, szelni akartunk egy nagy késsel kenyeret, de nem tudtunk. Átmentünk a szomszédhoz segítséget kérni.		✓	Nehéz volt róla beszélni, mert általában nem szoktam. Önálló vagyok, és nem félek végigcsinálni a kitűzött terveket, még akkor sem, ha félúton magamra maradok.	Nyugodt, higgadt, aktív figyelem.

F. K. (17 ÉVES LÁNY)	3 évvel ezelőtt készült, fekete fehér. Mostohaapám ivott gyakran. Pofonvágott, az anyám pedig nem védett meg. (Most már tudom, hogy azért, mert félt, hogy a mostohaapa őt is megveri.) Utána nem engedtek el, hanem bezártak a szobába, ahonnan az anyám segített megszökni. Azóta nem voltam náluk. Bár hallottam kósza híreket, hogy már nem isznak, de én nem kockáztatok	Csoportvezető	Visszadobta ✓	Nem szeretek ilyenekről beszélni, mert elzárkózom és akkor nem leszek erős. Magamba zárom, nem teszek semmit.	Könnyes szem, remegett a hangja, nagyon jólesett neki Csoportvezető kapcsolódása.
J. É. (18 ÉVES LÁNY)	Apukám meghalt, de előtte gondoskodott arról, hogy az anyám-alkalmatlan lévén- ne vehessen magához minket, hanem kerüljünk gyermekotthonba. Akkor rossz volt, nem tudtam, mi fog történni, de hála Istennek, hogy idekerültem	K. J. (17 éves fiú)hez a buszon fenyegették, nagyon félt, de hálalistennek leszálltak.	✓	Rossz volt róla beszélni, most átlagos. Nem szoktam ilyenekről beszélni, pedig mindannyian átéljük. Furcsa. Megbeszélünk mindig mindent. „Tudom kezelni az állandó kiszolgáltatottságot.”	Nyugodtan, természetesen mondta. Már feldolgozta, tényleg kezelte.
P. T. (16 ÉVES FIÚ)	Kb. 1 éves. Nadrág van a képen (Ő NEM fogja!!!) Meggyanúsítottak, hogy a körletben eltűnt nadrágot én loptam el. Aztán persze kiderült, hogy nem én voltam, de az érzés nagyon rossz volt.	D. L. (17 éves lány), K. P. (18 éves fiú)	--	Nem volt jó róla beszélni. Fáj a zúzódásom. Tudom kezelni.	Hevesen, indulattól fűtött hangon kommunikált. Igyekezett végig figyelni.

Kiszolgáltatottságot megelőző, felrobbantó bombák gyártása

Brain storming gyakorlat.

☺☺☺	
Hogy ne legyek kiszolgáltatott! <i>Mit tehetek azért én, hogy ne legyek kiszolgáltatott? Hogy ne kerüljek ilyen helyzetbe?</i>	Hogy ne maradjak kiszolgáltatott! <i>Mit tehetek azért, hogy ne maradjak kiszolgáltatott helyzetben?</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Tanulni kell • Normálisan viselkedni • (ön)fegyelem • Pénzt keresni • Normális emberek vegyenek körül • Magabiztosság • Kitartó legyek • Megjelenés- igényes • Mindig van egy kis csepp remény • Kulturált beszéd és viselkedés • Ne legyek makacs 	<ul style="list-style-type: none"> • Mindig mindennek a jó oldalát nézzük-, keressük meg • Kerüljük a konfliktusokat (= a rázós helyzeteket) • 1 csepp remény • Merjünk segítséget kérni • Támaszkodjunk mások tapasztalataira, tanácsaira • Kitartás • Ne legyek makacs • Vicc, humor • Szeretteink • Életcél • Okosság, gyors felfogás • Merni kockáztatni • Bátorság • Lelki erő • Büszkeség, felemelt fej • alkalmazkodóképesség

VI. csoport/ 5. alkalom

2008.

KISZOLGÁLTATOTTSÁGÉRZET

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Lány Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

Társ csoportvezető:

Levizsgáztam mindenkiből. Két karácsonyi ünnepséget tartottunk a gyerekeknek. Nagyon szép volt az otthoni karácsonyi ünnepség is. A két ünnep között egy nagyot pihentem. Már vártalak benneteket. Jó, hogy itt vagytok.

Facilitátor 2:

Nekem az lenne a legszebb karácsonyom, ha senki nem lenne bent az otthonban. Tudnám, hogy mindenki a családjával tölti az ünnepeket. Amúgy nagyon szép és meghitt volt az otthonban az ünnepség. Otthon is. Én is pihentem nagyokat. Elkezdtem a szociálterápiás képzést.

H. G. (17 éves fiú):

Javítgatok a suliban. P. I. (20 éves lány)vel töltöttem az ünnepeket és voltunk együtt moziban. Félek egy kicsit, mert kikerülök egy garzonlakásba. Én már megszoktam a többiekkel. Itt az a szerencsém, hogy P. I. (20 éves lány) mellettem lesz.

P. I. (20 éves lány):

Nem volt semmi extra. H. G. (17 éves fiú)val jól éreztem magam, együtt töltöttük az ünnepeket. A suliban nagyon jól állok.

K. R. (17 éves lány):

A barátom anyukájánál karácsonyoztunk. Szilvesztert a testvéreimmel töltöttük. El kezdtem javítani, sokat tanultam, de majd kiderül, hogy mennyit ért. Hétfőn leköltözöm az utógondozói szintre, amitől nagyon félek.

Lány Autentikus segítő:

A két ünnep között családlátogatáson vettem részt. Az volt a legszebb, hogy megfűztem a többi családtagot, hogy együtt menjünk el édesapánkhoz. Ez nagy meglepetés volt számára. Most volt a vizsgám. Attól félek, hogy nem sikerült, mert az eredményeket nem mondták meg. Annyit láttam, hogy az első munkám még tetszett a többit nem nézték meg, hanem elmentek mellette. Remélem, hogy sikerült.

Csoportvezető:

Végre levizsgáztam. Nagyon nehéz volt, de négyesre sikerült. Én is karácsonyoztam itt lent is, illetve együtt a családdal

D. K. (16 éves lány):

Újra összejöttem a régi pasimmal. A hegyen jöttünk össze. A karácsonyt egymagam ünnepeltem az otthonban. Csináltunk a 3 grácia segítségével a suliban egy nagyon szép műsort. Szinte minden tanár meghatódott, csak egy nem, aki egész végig komoly arccal nézte a műsorunkat. Nem szeretem őt. Nyertem rajzpályázatot a suliban. Nagyon ciki volt, amikor ki kellett menni a díjért. Égő volt.
/Magához képest nagyon nyitott volt. Többet beszélt, mosolyogott./

Cs. É. (16 éves lány):

Karácsonyt otthon töltöttem. Anya aludt. Szilveszterem volt a legjobb, barátaimmal töltöttem. Minden hülyeséget megtettünk. Nagyon sokat nevtünk.
/Extrovertált/

G. B. (17 éves lány):

Csoport karácsonyom nem volt olyan jó. Kaptam egy meglepetést. A testvérem otthon volt, haza jött Angliából. Szilveszterkor nagynéném sokat beszélt anyámról. Felhívtam, és anyunak neveztem. Ettől én is meglepődtem. Átmentem hozzá és nem veszekedtünk. Nagyon beszélgettünk. Ez nekem nagyon jól esett.

Kiszolgáltatottsággal kapcsolatos pozitív/ negatív élményeink

Név	Negatív fénykép	Kapcsolódás	Pozitív fénykép	kapcsolódás	Érzés visszajelzés
Társ csoport vezető	Utógondozóm mindenáron azt akarta, hogy minél hamarabb kikerüljek a nevelőotthonból. A fénykép az ő irodájában készült, amikor szerződést írtunk alá és közben rövid megjegyzésekkel arra utalt, hogy te ezt úgysem tudod betartani.	P. I. (20 éves lány) Engem is választás elé kényszerítettek, Nem tetszett, ahogyan ezt tették.	Kollégiumban a beavatásoktól megvédett egy régi nevelőotthonos társam.	P. I. (20 éves lány) Amikor a gimnáziumban osztályvezetőt kerestek én voltam az, aki felállt és vállaltam a rám kiszabott feladatott.	Jól éreztem magam a játék során. A kiszolgáltatottságomat úgy tudom ellensúlyozni, hogy az általam kitzűzött célt helyezem előtérbe. Fontos számomra, hogy meghallgassam mások véleményét és fogadjam el. Hiszek magamban.
Lány Autentikus segítő	18 éves koromban a születésnapomon minden előkészítés nélkül kellett átmennem az utógondozói házba. Nem voltam rá felkészülve.		Átkerültem és az otthonvezető helyettes, sokat segített, hogy ott jól érezzem magam.	H. G. (17 éves fiú) Akkor amikor én költöztem ki, akkor találtam egy embert akiben én is megbízhattam.	Tetszett a játék. Csoportvezető segítségével a következő képen erősödött meg: -Diák elnök vagyok. Tudok nyírni. Tanulok. ÁGOTA –ba járok, jó emberek közé és ők vesznek körül. Barátokat szereztem.
K. R. (17 éves lány)	A nagynéném a családjába fogadott, de később rájöttem, hogy csak azért vagyok fontos számára, mert így megkapta a 3 gyerek után járó szoc.pol kedvezményt a ház vásárlásakor. Mindig kihasználták, a bankban gyűjtött pénzemet sem tudtam nélkülük kivenni, amikor elkerültem tőlük.		Sógornőm és a kislánya, akik mindig kiálltak mellettem. Sógornőm biztatásával és segítségével kerültem be a gyermekotthonba.		Tetszett a játék. Vannak a céljaim, de majd meglátjuk, hogy sikerül – e. Csoportvezető arra irányította a figyelmét, hogy merjen bízni magában, hisz minden meg van benne., amire az életben szükség van.
Facilitátor 2	Kórházi ágy. Beteg lettem. Nekem a betegség jelenti a kiszolgáltatottságot.	Cs. É. Öngyilkos akartam lenni, sok gyógyszert szedtem be.	Szintén a kórházhoz kötődik. Betegségemben sok olyan ember állt mellém és biztatott,		Én a múlttal kezdeném. Hamar nagylány akartam lenni, így férjhez mentem. Elváltunk 20 év után. Most a két fiam jelenti nekem az

		Rossz volt, hogy magam voltam a kórházban.	akikre nem számítottam		erőt.
H. G. (17 éves fiú)	Azt a lehetőséget kaptam, hogy kikerüljek külső férőhelyre. Először nem akartam. Félttem. Sokáig bizonytalan volt a helyzetem, most meg azt szeretnék, ha kiköltöznék.		Az első iskolai napomon egy olyan buszra szálltam, ami a cigánytanulókat vitte. Ez nem volt külön megmondva, hogy ki melyikre szálljon, ez magától alakult ki. Amikor felszálltam, kicsit megijedtem, mert be is szóltak nekem. Egy srác, régebről ismert, bevédett engem.		Tetszett a játék. Félek a kikerüléstől, de bízik társaimban főleg P. I. (20 éves lány)tól kapok sok megerősítést. Korábban én mindig úgy voltam vele, hogy én majd megoldom és nem vettem komolyan, ha segíteni akartak. Most már leráztam a makacsságot magamról. /H. G. (17 éves fiú) végre képes segítséget elfogadni/ Szeretnék még tanulni.
P. I. (20 éves lány)	Választás elé kényszerítettek, hogy tanulok, vagy ha nem akkor el kell hagyni a gyermekotthont. Megijedtem, de nem tanultam, hanem elmentem dolgozni.		Osztályban kimertem állni mindenki elé, és elmerem mondani, hogy ki vagyok, és honnan jöttem. Ebben támogatott az osztályfőnököm.		Tetszett a játék. Sokan azt szeretnék, hogy menjek velük bulizni, de én nem vagyok egy társasági ember. /Csoportvezető abban segített neki, hogy felismerje P. I. (20 éves lány) magában a pozitív tulajdonságait, hogy ő így jó, ahogy van./ P. I. (20 éves lány) a Csoportvezető megerősítését bólogatva fogadta és köszönte meg.
D. K. (16 éves lány)	Szerettem volna mamához kerülni gyermekkoromban, de anyám azt mondta, hogy a gyámhivatalnál azt kell mondanom, hogy nekem hozzá kell kerülni.		Anyám gyakran piszkált dolgokért, de mama volt az, aki rászólt, hogy hagyjon engem békén, mert még gyerek vagyok.		Az én kiszolgáltatottságomat a magányban élem meg. Mostanában már vannak társaim és jó velük. Megyek a hegyre.
Cs. É. (16 éves lány)	Anyám gyakran költözött. Legutoljára egy családok átmeneti otthonába költöztünk. Gyakran vert. Ott volt az ittas élettársa. Ha szerettem volna valamit, azonnal vert. Nem mertem a nevelő néninek semmit mondani. Így az anyám kemény dolgának illetve a költözésnek voltam kitéve.		Amikor bekerültem az iskolámban, többször azt éreztem, hogy bántani fognak. Egy osztálytárs volt, aki mellém állt és vigyázott rám.		Tetszett a játék. Jól vagyok. Vannak terveim a jövőre nézve, de én is félek. /Csoportvezető Cs. É. (16 éves lány)nek is nagyon nagy megerősítést adott/
Csoport vezető	Nevelőszülőknél nagyon sokat dolgoztunk. Az én nevelőanyám gyakran többet szeretett volna, mint amit én elbírtam volna, Az ő fia Zsolti többször megvédett.	Én is félttem a kikerüléstől, de segített a hitem. Minket egy börtönddel engedtek el. Bízta annyira	Nevelőotthonban azt gondolták, hogy mi minden munkát ingyen végzünk majd el. Először még szívesen jelentkeztek rá, de utána minél többet		Tetszett a játék és jól vagyok. Nagyon tetszett mások őszintesége.

		magamban, hogy meg tudok állni a saját lábamon.	mentünk annál kevesebbet fizetek nekünk. Amikor nem akartunk menni téglát pakolni a nevelőnknek akkor is mennünk kellett.		
L. S. (17 éves fiú)	Az volt az életemben a legszebb, hogy a K. R. (17 éves lány)vel találkozhattam. Amikor azt érzem, hogy baj van, szívesen megyek hozzá és kérek segítséget.		Akkor, amikor otthon voltam édesanyám gyakran szívatott és mindig ugrálnom kellett neki. Volt, amikor egy nap ötször is lementem a boltba.		Én gyakran félek, de mellettem, van K. R. (17 éves lány), akivel gyakran beszélgettünk, és a félelmeimet letudom így győzni.
G. B. (17 éves lány)	Édesanyám többször részeg volt és bántott. Mindig az volt, amit ő akart.		Nagynénémre támaszkodhattam akkor is, amikor bekerültem. Sokat segített nekem, olyan, mint ha édesanyám lenne még a mai napig.		Nagyon tetszett a játék és jól vagyok. A kiszolgáltatottságomat kezelem és vannak emberek, akikre támaszkodhatok.

Életútterv készítés

Név	Életkor	Tervezett életkor	Eddigi eredményeim	Céljaim a jövőben
G. B. (17 éves lány)	17		<ul style="list-style-type: none"> - 8 év tánc - Fellépések, helyezések - Színházba felvettek - 8 ált. elvégeztem - ÁGOTA-ba járok 	<ul style="list-style-type: none"> - Munkahely - Angliába szeretnék menni - Színházat komolyabban venni - Sulit befejezni, majd érettségi - A számomra fontos embereket nem szeretném elveszíteni - ÁGOTA-ba járn - Akivel kevésbé vagyok jóba, jóra fordítani. (Édesanyám)
Társ csoportvezető	27	85	<ul style="list-style-type: none"> - Tanultam-érettségi - Közösséget formáltam - Bizalmat adtam másoknak - Főiskola - ÁGOTA - Fejlődtem – írás, beszéd 	<ul style="list-style-type: none"> - Tanulás - Családalapítás két gyerek - Gyerekekkel foglalkozni, segíteni - Elvégzem a szoctert
Csoportvezető	34	80-100	<ul style="list-style-type: none"> - - 8 ált - közép iskola-érettségi - ÁGOTA - Berci fejlődése - Társ csoportvezető fejlődése - Diplomák - Saját cd - Ped. Program 	<ul style="list-style-type: none"> - Doktori oklevél - Publikálni - Akkreditáció - Speciális mély terápiás program - Giga nagyságú ÁGOTA tábor - ÁGOTA Falva - Örülni gyermekeim sikerének - Együttesem fel turbózása - Másoknak maradandót itt hagyni
D. K. (16 éves lány)a	17	62	<ul style="list-style-type: none"> - Ált- elvégzése - Verseim, rajzaim 	<ul style="list-style-type: none"> - Húgommal tartani a kapcsolatot - Egy kis házat

			<ul style="list-style-type: none"> - Felismertem, hogy fontos számomra a kapcsolat - Haverok, akik elfogadnak olyannak, amilyen vagyok - Barátom, akivel komolyan gondolom, a kapcsolatunkat - Nevelőanyámma l kölcsönösen gyűlöljük egymást 	<ul style="list-style-type: none"> - Ló - Istálló - Kutya - Pasi – esetleg férj - Saját kocsmá - Fotós- esetleg virágkötős - Motor - Autó jogosítvány
Cs. É. (16 éves lány)	16	50-60	<ul style="list-style-type: none"> - Szavalóverseny II:-III. helyezés - Felolvasási verseny 	<p>Középiskolát befejezni Masször tanfolyam Biztos lakhatási lehetőség Család Gyermek felnevelése Arizonába eljutni, ahol állatok életét lehet megmenteni Ha nyernék a lottón állatmenhelyet nyitnék Szüleimet támogatni, gondoskodni róluk, Felnőni, megkomolyodni Utazás-bel és külföldön Nyáron eljutni az ÁGOTA táborba</p>
Lány Autentikus segítő	19	80	<ul style="list-style-type: none"> - Ált. iskola - Dök - Gyök - Sakk - Rengeteg mosolygós gyermek arc - Igaz barátok - Mások bizalma - Rengeteg dolgot tudtam magamban rendezni - Tudok alakítani, magamon-másokon 	<ul style="list-style-type: none"> - Szakközépiskola elvégzése után érettségi - Tovább tanulni főiskola/egyetem – diplomaszerezés - Gyerekekkel foglalkozni (Nehéz sorsállapotú gyerekek) - Közben a jövőmre koncentrálni, ami a családalapítást foglalja magába. - ÁGOTA – sok – kal együtt öregedni - Biztos anyagi háttér megteremtése - Gyermek felnevelése, egy megbízható párral. - Dolgozni - Unokák - Nyugodt családi légkör megteremtése
P. I. (20 éves lány)	20	70	<ul style="list-style-type: none"> - szakács szakma - Szavalóverseny - versíró verseny - szöni tanultam - varrni tanultam - Hímezni tanultam - Sport /Kézilabda, aerobik / - Éneklés - párkapcsolat 	<ul style="list-style-type: none"> - befejezni a középiskolát - egy középszintű sulit elvégzése - karriert és ambíciót kiépíteni - lakást vásárolni - családot alapítani - Azon felül szívesen kipróbálnám magam más területeken pl.: rádiózás, műsorkészítés, esetleg egy éttermet vezetni. - Utazás
H. G. (17 éves fiú)	18	80	<ul style="list-style-type: none"> - drogról leszoktam - megtaláltam a 	<ul style="list-style-type: none"> - életem társát teljesen megszerezni - érettségi

			<ul style="list-style-type: none"> - páromat - Apámmal kibékültem - 8 osztály - Középiskolában elismernek - Nagykorú lettem, önállóbb - ÁGOTA – zok - Átgondoltam az életem - Megtanultam bízni, szeretni, gondoskodni, másképp látom a világot - költözöm 	<ul style="list-style-type: none"> - elismerést szerezni - tovább tanulni rendőrnek, katonának - munkába állni - lakást venni - házasságot - 3 gyereket - Biztosítani a jövőt gyerekeimnek, páromnak, magamnak. - Segítséget nyújtani, akiknek tudok. - Többet adni.
Facilitátor 2	44	76	<ul style="list-style-type: none"> - Főiskola - Fiaim - Munkám a hivatásom - Meglévő kapcsolataimat ápolni - Csoportomból jó gyerekek kerültek ki és megállták a helyüket. 	<ul style="list-style-type: none"> - munka- jól működő csoport, amit mindenki az otthonának érez. - Család- fiúk önálló lábra segítése, unokák - Párkapcsolat- egy igazi társ megtalálása, aki elfogad és támaszkodhatok rá. - ÁGOTA – FALVA - Barátok - Szociálterápia elvégzése - barátok

Azt látom, hogy.....

1. Az volt a feladat, hogy a csoporttagok az ott lévő segítők kivételével minden egyes csoporttagukat jó érzésekkel lássák el.
2. Egymás háta mögé álltak és saját szavaikkal igyekeztek elmondani és megerősíteni egymást.

Minden egyes résztvevő empátiáskusan, őszintén, és odafigyelve csinálták végig a gyakorlatot.

A következő mondatokkal erősítették, biztatták és nyugtatták meg egymást.

- Nem minden cukor savanyú.
- Te így vagy jó, ahogy vagy, merj küzdeni magadért.
- Neked biztos, hogy sikerülni fog az életed, mert kitartó vagy, és amit te eddig kitűztél magad elé az eddig mindig sikerült.
- Bízzál magadban.
- Jó fej vagy, légy nyitottabb.
- Ne felejtse el, hogy az ajtó nyitva áll mindig előtted.
- Van, aki segíteni szeretne neked, ne told el magadtól a jó embereket.
- Légy erősebb és bízzál magadban.
- Ha elkezdted vidd végig, mert a te álmod az volt, hogy bekerülj a színházba.
- Ne adj fel semmit.
- Merj küzdeni magadért és légy nyitottabb.
- Hiányozni fogsz, ha elmész tőlünk. (D. K. (16 éves lány) itt elsírta magát.)
- Én tőled kapok erőt, mert látom, hogy erős vagy.

VII. csoport/ 5. alkalom

2009

KISZOLGÁLTATOTTSÁGÉRZET

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

K. T. (17 éves fiú)

Nem történt semmi különös. 3 hétből egyet nem voltam iskolában. Ez idő alatt itthon voltam anyuéknál. Egyébként mindennap bejárok a suliban. Csak egyszer ittam a három hét alatt, mert fáj a fogam. A félévi bizonyítványom rendben van.

Sz. M. (19 éves lány)

Szingli lettem, szakítottam a barátommal. A szakítás után barátnőméknél voltam. Az orvosnak lódítottam, hogy beteg vagyok és írt igazolást. Barátnőm sokat segített. Az első két nap volt a legrosszabb. Az Ösztön Cd lendített át az első-két napon. Most már jobban vagyok, a bizim 4,3 lett. Kaptam egy-két intőt is. Nem kell mindig olyan jónak lenni.

B. K. (19 éves lány)

Természetesen csak rossz történt velem. Nagyon nehéz perceket éltem át a műtét (begyulladt mirigyet szedte ki a nyakából) során. Korábbi szemműtétem miatt valószínűleg szemüveget fogok kapni. Új gyakorlati helyre kérem magam, egy boltba.

A. E. (17 éves lány)

Fodrász versenyen voltam nézőként. Egy elsős nyerte meg. Én is fogok fodrász versenyre menni, már tervezem a frizurákat. Kivizsgálták, hogy van egy vesekövem. Több tárgyból buktam.

H. B. (16 éves fiú)

„jó-közepes-rossz” Nem buktam meg semmiből. A fakabátokkal (rendőrök) volt dolgom. Loptam a Tescoban, ahol a biztonsági őr elkapott. Ő egész normális volt és beszélgetett velem. A rendőrök aztán bevitték a TEGYESZbe és onnan vittek haza. (Sz. M. (19 éves lány) és L. I. (17 éves fiú) provokálta, hogy beszéljen egyéb ügyéről is.) Elismerem, hogy egyik társam telefonját én vittem el. Meg is találták nálam a rendőrök, akiktől kaptam egy pofont is. Nagyon bánom, amit tettem. Ha 18 éves leszek elmegyek Angliába és nevet változtatok. Csak az anyukám miatt sajnálom a nevemet.

L. I. (17 éves fiú)

Nem történt semmi. Járok suliba. A bizim jó lett. Egy sarokcsiszolóval lecsiszoltam az ujjamat.

K. N. (16 éves lány)

Sokat lógom a suliból. Szakítottam a barátommal másfél hete. Három tárgyból buktam. A barátnőmkel minden oké. Pénteken már sikerül az 5 –ből 4 órát a suliban töltenem.

N. B. (16 éves fiú)

Fegyelmem lesz a suliban. Sokat hiányoztam. Ez már a harmadik fegyelmem ebben az iskolában. (B. K. (19 éves lány)val vitatkozott a fegyelmi szabályairól, és B. K. (19 éves lány)nak mondta, te ne okoskodjál te nem álltál ott előttem)

Csoportvezető

Voltam a barátaimnál. Sokat dolgozom, nálam is vannak gyerekek, akik megbuktak, de sokuknak fejlődött a tanulmányi átlaga. Ez jó érzés. Vártalak már nagyon benneteket. Szükségem van a kikapcsolódásra, amit itt veletek megélhetek.

Facilitátor 1

Rengeteget dolgozom. Sok beteg volt a munkahelyemen. Végre el tudtunk menni bulizni a barátnőimmal. Jól vagyok és vártalak benneteket.

Facilitátor 2

Itt voltam a Játszóházban. Végre több gyerek jár be. Nem unatkozom. Eldöntöttem, hogy beadom a jelentkezésemet a főiskolára. Jó, hogy itt vagytok. Tegnap aludtam egy nagyot, hogy a hétvégét aktívan tudjam veletek tölteni.

Fiú Autentikus segítő

A suliban nehézkesen ment, mert sokat kell túlóráznom és nem készültem fel a vizsgákra. Úgy döntöttem, hogy egy félévet halasztok, hogy anyagilag összeszedjem magam, de szeptembertől folytatom. Így lesz egy félévem, hogy beleszokjak a munkába.

Társ csoportvezető

Szépen halad a munkám, be tudtam magamat hozni. Sok pályázatot beadtunk, hogy legyen pénz a nyári táborra. A cicám jól van, de sokat csavarog.

Bizalomgyakorlatok

Vakvezetés hanggal és bizalomharang

K. T. (17 éves fiú)

Tudtam bízni, nem jelentett problémát. Tudtam, hogy Társ csoportvezető nem vezet neki semminek. Amikor én vezettem, féltettem azt, aki rám volt bízva. (N. B. (16 éves fiú)

A harangba elsőként álltam be. Olyan érzés, mint a részegség.

Sz. M. (19 éves lány)

Egyik sem volt nehéz számomra. Tudtam, hogy A. E. (17 éves lány) bízik bennem és meg fogja csinálni, amit mondom neki. A vezetés felelőssége számomra nem jelent problémát. (A harangba nem állt be. Az első alkalommal a fiúk nevettek és elkomolytalanodtak.)

B. K. (19 éves lány)

Nem akartam vezetni. Nem szeretek vezetni, mert magamban sem bízom. Egyszer már valaki bízott bennem, de én nem hittem el neki. Nem állt be a játékokba, azt mondta, hogy csukott szemmel szédül, utalt egy régebbi játékokra (amit nem velünk játszott), ahol nem kapott segítséget és rosszul érezte magát.

A. E. (17 éves lány)

Féltem, mert úgy éreztem, hogy be vagyok zárva. Gyerekkoromban sokszor voltam bezárva, ahonnan nem tudtam szabadulni. Most is ezt éltem át. (Sz. M. (19 éves lány) vezette) Egyszer le kell küzdenem azt is, amitől félek. Nem bíztál meg bennem? (kérdezte Sz. M. (19 éves lány)) Tudtam, hogy benned megbízhatok, mert eddig mindig csak jót tettél velem. Az zavart, hogy sötét van és messziről jön a hangod. A harangban jól éreztem magam. Olyan érzés volt, mint a legkisebbnek lenni a családban, amikor mindenki rám vigyázz.

H. B. (16 éves fiú)

Kicsit féltem, mert tudtam, hogy L. I. (17 éves fiú) szeret szórakozni. Reméltem, hogy nem fog megszívatni. Úgy éreztem, hogy jól ment a játék. A harangban féltem először, hogy beesek két ember közé, aztán megnyugodtam, amikor éreztem, hogy vigyáznak rám.

L. I. (17 éves fiú)

Féltem H. B. (16 éves fiú)t, mert összekeverem a bal és a jobb irányt. H. B. (16 éves fiú) néha meg is ijedt e miatt. Nagyon féltem, hogy nem tudom átvezetni, ezért inkább elhúztam a széket előle. Nem akartam, hogy

megsérüljön. Örültem, amikor beért hozzám épségben. Tudtam, hogy H. B. (16 éves fiú) bízik bennem, mert különben el sem indult volna. (A harangba nem állt be.)

Társ csoportvezető

Szívesen vezettem K. T. (17 éves fiú)t és jó volt megtapasztalni, hogy hagyatkozott rám. Kicsit félve álltam be a harangba, de tudtam, hogy vigyáztok rám.

Facilitátor 1

Jó volt látni, hogy ennyire komolyan vettétek a gyakorlatot. Szívesen voltam támasz a harangban.

Fiú Autentikus segítő

N. B. (16 éves fiú) vezetett engem. Teljesen rá mertem hagyatkozni. A harangot még bírtam volna. Jól éreztem magam.

K. N. (16 éves lány)

Féltettem akit vezettem. Félelmetes volt, hogy rám volt bízva a másik. De egyben jó érzés is volt, hogy megbízott bennem. A legjobb az volt amikor Sz. M. (19 éves lány) megérkezett. (Harangba nem állt be)

N. B. (16 éves fiú)

Bízam K. T. (17 éves fiú)ban. Eleinte féltem attól, hogy neki megyek valaminek és elesem. Azon gondolkodtam, hogy milyen nagy ez a terem. Azt hittem, hogy soha nem ér véget. Attól nyugodtam meg, hogy K. T. (17 éves fiú) vezetett. Először féltem a harangban (el is lépett) utána megnyugodtam, mert éreztem, hogy vigyáznak rám a többiek. Furcsa érzés volt.

Mitől lehet kiszolgáltatott egy állami gondozott gyerek?

Legjobban	Közepesen	kicsit
<ul style="list-style-type: none"> • Félelmek • Állam (Ők adják a pénzt, mindent) • Nevelők • Gyereketthon környezet • Lakótársak • Önbizalomhiány • Szabályok • Ami meg van teremtve az otthonban • Család • Információ hiány • Kintisek • Társadalom • Barátok, haverok • Nem tudjuk, hogy hova tartozunk • Jövőtől való félelem • Magányosság, társtalanság • Zárkózottság • Iskola • Szerelmi kapcsolat • Az ismeretlen 	<ul style="list-style-type: none"> • Nagykorúság • Tanárok • Osztálytársak • Főnök, gyakorlatvezető • Biztonság hiánya nagykorúsággal • Akarathiany • Szabadság vágy • Saját társak • Előítélet • Hiszékenység • Pénz • Szeretet vágy • Iskolázatlanság • Egészség hiánya 	<ul style="list-style-type: none"> • Kinti emberek • Körülmények: valaki rosszba visz bele • Együttműködési hiánya • Életkor • Társadalmi elvárások • Kultúra hiánya • A társadalom és a nevelés hibái • Beilleszkedési nehézségek • Bátortalanság • Vakmerőség • Család • Barátok

Amikor kiszolgáltatva éreztem magam, de jól jöttem ki belőle

Név	Kép	Kapcsolódás	i/n	Feedback Mi/Ki segít abban, hogy a mindennapi életedben kezelni tud a kiszolgáltatottságodat.
K. T. (17 éves fiú)	<p>„Én és a pártfogóm” A korábban elkövetett bűncselekményeim miatt pártfogás alatt állok. Nem szabad hülyeséget csinálnom. A sorsom az ő véleményén is múlik.</p> <p>- Rájöttem arra, hogy rajtam múlik, hogy jól jövök ki ebből a helyzetből vagy sem. Jó, hogy bekerültem, mert kiszakadtam abból a környezetből, ahonnan rövid időn belül lakat alá kerültem volna.</p>	<p>L. I. (17 éves fiú) és N. B. (16 éves fiú) Éjjel álmomból keltettek fel, és vittek el a TEGYESZbe. Most már nem bánom, mert különben börtönbe kerültem volna. H. B. (16 éves fiú)hoz kapcsolódott annyira, hogy, be gyógyszereztem és órákon keresztül eszméletlenül feküdtem a töltés oldalban.</p>	I	Az édesanyámra és néhány barátomra számíthatok. Igazából csak magamban bízom.
Sz. M. (19 éves lány)	<p>„Én és a volt barátom” Két évig voltam kiszolgáltatott ebben a kapcsolatban. Aztán kiléptem belőle. Nagyon nehéz még mindig ez a helyzet. Még mindig van hely a szívemben a számára.</p> <p>- Ami segít nekem, jó beszélgetések a barátokkal, a csoport. Az, hogy kezdek hinni önmagamban.</p>	<p>H. B. (16 éves fiú) Öngyilkossági kísérlet miatt kerültem kórházba, begyógyszereztem, most is gondolok néha rá, de már nem akarok öngyilkos lenni. Megígértette velem egy ÁGOTA-s, hogy nem csinálok többetilyent.</p>	n	A nevelőmre, a barátnőmre számíthatok, ha nehéz helyzetbe kerülök. Azt még most tanulom, hogy Önmagamban is bízni tudjak, ebben a csoport segít.
B. K. (19 éves lány)	<p>„Operáció” Megoperáltak a szememmel. Altatás közben nagyon ki voltam szolgáltatva az orvosoknak. A betegség tesz engem kiszolgáltatottá.</p> <p>A nővérek segítettek, és a barátok, mert hiányoltak. Hívtak vissza a közösségbe.</p>		N	Nehezen kezelem, ezeket a helyzeteket, kevés ember van, akire számíthatok. A legtöbb nehéz helyzetből egyedül másztam ki, de ez nem volt könnyű.
Facilitátor 2	<p>„Bunkó főnök” Aki tapintatosnak akart látszani, de nem bízott rám teljes értékű feladatokat. A kiszolgáltatottságom oka a testi sérültségem és a másik ember</p>		I	Ami segített eddig az a kitartásom. Sokáig azt hittem, hogy egyedül is boldogulok. Most már rájöttem arra, hogy könnyebb, ha barátok is

	előítélete volt. Én egy másik munkahelyen bizonyítottam be, hogy teljes állást is el tudok látni. Segített a kitartásom és egy ismerősöm aki új állást ajánlott, bízott bennem.			segítenek.
A. E. (17 éves lány)	<p>„Elvittek minket a GYVIBE az apánktól” Nem tudtunk semmit, hogy miért visznek el. Megjelent a rendőrautó, bepakoltak minket és elvittek.</p> <p>A lakásotthonban kedvesen fogadtak minket, befogadtak az otthonban. A bátyám és a barátaim is segítettek.</p>	Régi párkapcsolat, amit nehezen zárt le, de most már barátok.	n	A testvéreimre néha számíthatok és az otthoni barátaim is szoktak segíteni. Nagyon sokszor azonban kénytelen vagyok egyedül boldogulni.
H. B. (16 éves fiú)	<p>„H. B. (16 éves fiú) és a kórház” Mosogatószerrel ittam, a házi orvos nem hitt el, hogy beteg vagyok. Anyukám éjjel vitt be a kórházba. Gyógyszert adtak nekem, hogy hányjak. Jó érzés volt, hogy az anyukám és a bátyám meglátogatott.</p> <p>Jó érzés volt, hogy anyukámra és a testvéremre számíthattam.</p>		N	Mióta édesanyám meghalt, úgy érzem, hogy senkire nem számíthatok. Hosszú idő óta az ÁGOTA, és ez a csoport akiktől sokat kaptam.
Csoportvezető	<p>„Volt házasság” Húsz évig tartott, amiből sem anyagilag sem érzelmileg sokáig nem tudtam kilépni. Erőt adott, hogy fel kellett nevelnem a gyerekeimet.</p> <p>A gyerekeim, barátaim és az ÁGOTA segített abban, hogy kilépjek ebből a helyzetből</p>		i	Hosszú ideig csak magamra számíthattam. Most már találtam olyan barátokat, akiktől merek segítséget kérni és el is fogadom azt.
L. I. (17 éves fiú)	<p>„Én és a gyámhatóság” Kaptunk egy levelet, hogy apával menjünk be a gyámhatósághoz. Onnan engem és a testvéreimet egyből elvittek. Nem tudtunk elbúcsúzni sem és a cuccainkat apa csak másnap tudta utánunk hozni.</p> <p>A haverok képbe tettek és elmondták a szabályokat. A haverokba sosem csalódtam.</p>		I	A barátaim az egyetlenek, akikben sosem csalódtam és mindig segítenek.
Facilitátor 1	<p>„Ellenségből barát” Egy gyerekkori ellenségem, akinek nem voltam szimpatikus. Ő volt az, aki által kiközösítettek az osztályból. Ez akkor nagyon rosszul esett.</p> <p>A nyitottságom segített abban, hogy újra közeledni tudtam a ellenségem felé, aki később</p>		i	A családom, egy olyan biztos háttér, amire mindig támaszkodhatok. Sok barátom van, akik szintén segítenek.

	elfogadott és barátok lettünk.			
Társ csoportvezető	<p>„Én és a vízköoldó” Figyelmetlenségem miatt megittam egy adag felhígított vízköoldót. Az első orvos, akihez fordultam elutasított, mert nem volt rendelési idő. Szerencsére nem adtam fel és telefonon egy másik orvost kerestem fel, aki segített. Addig mentem, míg segítséget nem találtam.</p>	K. N. (16 éves lány) Kiskoromban, nagyon ki voltam szolgáltatva a családomnak. Sokszor a mamához kellett át mennem, hogy enni kapjak.	I	A kitartásom és a szívósságom segít nehéz helyzetekben.
K. N. (16 éves lány)	<p>„Én és a nagymama” 3 évesen kerültem be a mamától. A mama mesélt nekem arról, hogy kerültem be. Ami engem kiszolgáltatottá tett, hogy kicsi voltam. Nem tudtam semmit tenni a helyzet ellen. A nevelők és gyerekek illetve a mama segítettek.</p>		I	Van néhány barátom, akikre mindig számíthatok.
Fiú Autentikus segítő	<p>„Kapzsi főbérlő” Főbérlőm egy idő után aránytalanul sok pénzt követelt. Ami kiszolgáltatottá tett a naivitásom, a függés, a költözéstől való félelem. A barátok segítettek abban, hogy kikerüljek ebből a helyzetből. Elhoztak és tetőt adtak a fejem fölé.</p>		i	Régen mindig egyedül akartam boldogulni. A barátaim bebizonyították azt, hogy bátran kérhetek tőlük segítséget.
N. B. (16 éves fiú)	<p>„Én és a bekerülésem” Jöttek a rendőrök és a TEGYESZ mikrobusza és elvittek minket a tesómmal együtt. A lakásotthonban kedvesek voltak velünk. Ott jó körülmények vannak, van víz, meleg van, tanulhatok.</p>		I	Egyelőre csak magamra számíthatok. A haverok csak a buliban vannak velem. Még meg kell tanulnom azt, hogy bízni tudjak önmagamban.

Amerikai típusú interjú

Fiú autentikus segítővel interjút készítettem. Az őt érintő életállapotáról faggattam, a kikerülés utáni kiszolgáltatott helyzeteire és annak megoldásaira fókuszálva. A gyerekek szájatva hallgatták az interjút. Nagyon megerősítő és tanulságos volt mindannyiunk számára.

Hétvége lezárása – mit viszek haza

K. T. (17 éves fiú)

Jó volt a játék, nem féltem a bölcsőben. Haza viszem az interjút és a filmet.

Sz. M. (19 éves lány)

Nagyon izgultam, amikor felemeltek, de akkor is izgultam amikor én emeltem a többieket. Haza viszem az interjút, a bölcsőt, Társ csoportvezető esti meséjét és a filmet.

B. K. (19 éves lány)

Az egész hétvégét elviszem magammal. Jó volt kikapcsolódni az orvosból, járásból meg az otthoni dolgokból. Nagyon félttem, de befeküdtem a bölcsőbe.

Facilitátor 2

Az egész hétvégét elviszem magammal, a komoly és mély beszélgetéseket és a megosztásokat. Jó volt a bölcsőben, teljesen megnyugtattok.

A. E. (17 éves lány)

Haza viszem a vidám játékokat és az interjút. Félttem a bölcsőben, de aztán jó volt érezni, hogy ott voltak körülöttem.

H. B. (16 éves fiú)

Haza viszem az interjút, és mindent hazaviszek. Nagyon jó volt a bölcsőjátékban részt venni.

Csoportvezető

Hazaviszem az egész hétvégét, a szombat esti beszélgetéseket, a megérkező kört, a reggeli ébredést és kergetőzést és mindenkit. Jó volt a játékban, a vízben tudok még így ellazulni.

L. I. (17 éves fiú)

Az interjút viszem haza. A bölcső játékban jól éreztem magam.

Facilitátor 1

Az általános élményjátékot viszem el magammal, a filmet, és bölcső játékot.

Társ csoportvezető

Hazaviszem az esték hangulatát, és a bölcső játékot. Jó volt a játék. Úgy keltem fel a bölcsőből, mint aki aludt egy napot.

K. N. (16 éves lány)

Mindent hazaviszek. Félttem a játékban, de aztán éreztem, hogy vigyáznak rám a többiek.

N. B. (16 éves fiú)

Hazaviszem a bölcsőt, az interjút. Jó volt a játék.

VIII. csoport/ 5. alkalom

2009.

KISZOLGÁLTATOTTSÁGÉRZET

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

P. K. (23 éves lány) külföldre ment tovább tanulni illetve dolgozni, ezért nem tudott jönni, de üdvözlétét küldte a csoportnak. G. Zs. (15 éves fiú) a múlt alkalommal sem volt. Illetve pszichiátriai kezelt, ezért a csoportból kiesett.

L. L. (15 éves lány) büszkén mesélte, hogy édesanyjának megmondta, hogy tegyen magáért. Ő nem tud mindenpercben jelen lenni. A többiek jó kedvvel és csupa jó élményekről számoltak be.

Téma felvezetés

Általában az állami gondoskodásban élők mitől érzik azt, hogy ki vannak szolgáltatva, és minek vannak kiszolgáltatva?

- Nem ismerik a pénzt
- állami gondozottak
- nem vállalják fel a múltjukat
- a nevelők elhitették velünk, hogy semmik vagyunk
- a rossz barátok
- tanároknak
- rossz közösség
- cigányságuk miatt
- előítélet
- ügyintézés

Fiú Társ csoportvezető segítségével, nem csak összegyűjtöttük a kiszolgáltatott helyzetet, hanem magunk mondtunk példákat, történeteket ezekre a hiányosságokra. Arról kezdtünk ezt követően beszélni, hogy én mit tehetek azért, hogy ne legyek kiszolgáltatott.

Ne legyek kiszolgáltatott:

- tanulok
- elfogadom, hogy cigány vagyok
- elhiszem az, amit az őszinte emberek mondanak
- Merek segítséget kérni
- megválogatom a barátaimat
- bízom magamban

VAK KÍGYÓ

Ebben a gyakorlatban minden csoporttagnak csukva van a szeme, egyet kivéve, akit vezetőnek választanak és a sor végén áll. Mindenki megfogja az előtte álló vállát és bekötjük kendővel a szemét.

A csoport R. A. (20 éves lány)t választotta ki vezetőnek. R. A. (20 éves lány) nagyon gondosan beállította a csapatot. Előre N. Cs. (18 éves lány)t rakta. Ő azonnal ideges lett és nem merete vállalni, de a csoport hatására bevállalta a másik vezetői szerepet. A gyakorlat nagyon szépen lement, de mindezek mellett láttam N. Cs. (18 éves lány), illetve J. R. (16 éves lány) feszültségét. Amikor a kendőt levették magukról, N. Cs. (18 éves lány) nagyon kiakadt és elrohant.

Kiértékelés

A csoportnak tetszett a gyakorlat. A csoporttagok nagyon megerősítették N. Cs. (18 éves lány)t. Az elején nem hitte el, hogy ő is vezető volt. Azt gondolta, hogy R. A. (20 éves lány) ki akarta játszani. R. A. (20 éves lány) elmondta, hogy már régóta ismeri és benne bízott a legjobban. Tudta, hogy a csoport működni fog, de fontosnak tartotta, hogy olyan embert állítson előre, akiben megbízik. N. Cs. (18 éves lány) ezt követően elfogadta az észrevételeket. Kapott egy nagy maciölelést. Ez a gyakorlat siker volt a csoport számára.

ÉLETÚT TERV KÉSZÍTÉSE

Mindenki leírta, hogy mi az, amit eddig elért az életben és mi az amit szeretne elérni. A fáradtságuk ellenére nagyon aktívak voltak és nagyon sokáig beszéltünk erről a gyakorlatról. Úgy éreztem, hogy ezen a hétvégén mertek empatikusak lenni. Elkezdtek egymást meg támogatni. F. P. (17 éves fiú)nak nagyon sok félelme van. A csoport elmondta, hogy korábban, hogyan viselkedett és most már mennyit változott. Azt is, hogy tanuljon, mert akkor lesz belőle kőműves. Szerettem volna elkérni a papírokat, de a felolvasás után szinte mindenki összehajtotta és haza vitte. Autentikus segítő, mint autentikus segítő ebben a gyakorlatban sokat segített a csoporttársainak. A tervei mesélése közben többen kérdéseket intéztek hozzá.

ZÁRÁS: MEGERŐSÍTŐ GYAKORLAT

Az volt a feladatuk, hogy falra felragasztott papírra írják oda, hogy szerintük a csoporttagok miben fejlődtek, mi az erősségük, mi lesz belőlük. Miután elkészültek, mindenkinek le kellett ülnie a papírjuk elé, és arra kértem őket, hogy olvassák el. Többen még mindig nem hitték el, hogy azok az üzenetek, amiket kaptak, az nekik szól. Egy nagy megerősítés után mosollyal és jó kedvvel ültek le ebédelni.

6.6 Önrendelkezés

Anonimizált jegyzőkönyv - kivonatok az ÖNRENDELKEZÉS alappilléhez

6.6 Önrendelkezés

Anonimizált jegyzőkönyv-kivonat az ÖNRENDELKEZÉS alappilléhez

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

I. csoport/ 6. alkalom

2007.

ÖNRENDELKEZÉS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Autentikus segítők

2007.- 1. nap

Megérkezést követően vacsora, majd megérkező kör, Házi feladatok bemutatása ,
Majd közös játékok, beszélgetések, fürdés, esti mese, alvás

2007.- 2. nap

Erős szél fúj arra...

Ráhangoló játék, melyben különféle alternatívákat ajánlunk meg. Aki érintettnek érzi magát, az másik helyre kell hogy üljön. (konfliktuskezelési alternatívák: aki az öklét használja stb.)

Mikor felmegy a pumpa...Brain storming, megoldási alternatívákkal

Azon helyzetek keresése, amikor nagy valószínűséggel elveszítjük önuralmunkat. 3 kicscsoportban kezdtük, aztán közösen is megbeszéltük. Gyakran előkerült még az ököllet kivívott igazság problémája. Egyre erősödő tendencia azonban a megfelelő kommunikációval elsimított feszültségkezelés.

Konfliktushelyzetek-, mikor felmegy a pumpa...	Megoldási módok (Bombahatástalanítás)
<ul style="list-style-type: none">• Ok nélkül belém kötnek (5)• Anyázás (1)• Csúfolás (1)• koránkelés	<ul style="list-style-type: none">✓ okos enged, számár szenved. Engedd el a füled mellett✓ „és a tied hogy van? ezzel felveszem a kesztyűt, nem lesz béke✓ Nem tehetek róla. Ne legyen a válasz is agresszív✓ Időben lefeküdni, beosztani az időt. (kV)
<ul style="list-style-type: none">• Szeretteim bántása (10)• szerelmemért aggodás, mikor nincs velem• Öcsém bántása, piszkálása• tehetetlenség	<ul style="list-style-type: none">✓ ütés előtt megbeszélés✓ bizalom, időben értesítés✓ a sértegetővel megbeszélés. Nyugodtan kell kiállni a testvér mellett.✓ segítségkérés
<ul style="list-style-type: none">• folyamatos piszkálódás• tesómon felhúzom magam• nem sikerül valamit megcsinálni• nem figyelnek rám• gyengébb bántása	<ul style="list-style-type: none">✓ nem megyek bele a játékba, otthagynom✓ kisérom magam, sokat cigizek✓ otthagynom, bele se kezdek. Nem erőltetem, vagy segítséget kérek✓ kinyitom a szám, nem hagyom magam elnyomni. Szólok h rám

<ul style="list-style-type: none"> származás miatti piszkálódás 	<p>is figyeljenek.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Próbálom megbeszélni vele, hogy ne bántsák. Ha nem megy: verekedés ✓ Nem belemenni. Egyik fülön be, a másikon ki. Ha nem jön be: verekedés.
--	---

Címer és Pajzs

Rajzkészítés. Címer-, amire büszke vagyok

Pajzs-, ami megvéd engem, amivel védem magam

NÉV	CÍMER	PAJZS
V. B. (22 éves lány)	a testvére Ő, ahogy táncol, ÁGOTA, szeretet	Kés, alatta vértócsa
L. É. (17 éves lány)	ÁGOTA, szeretet, tanulás, mosoly	Kiharcolom az igazamat.
N. Z. (17 éves fiú)	Rajztudásom, a hitem, ÁGOTA, éneklés	Az agyam
K. M. (20 éves fiú)	Az erő, humorom, munkabírás, szerelem	Az agyammal, öklömmel, műveltséggel
C. S. (15 éves lány)	A testvéreim	A számmal, szerelmemmel
N. M. (15 éves lány)	ÁGOTA, szeretet, tanulás, testvérem	A számmal.
K. I. (17 éves lány)	A családom	Tanulással
B. I. (19 éves fiú)	Olvasás, cigi, mosoly, erő	agyammal
Fiú autentikus segítő	ÁGOTA, munka, én magam, ahova jutottam.	Agyammal, ököllel, kézfogással (támaszkodni valakire)
Társ csoportvezető	Szeretni tudásom, zene, cigányságom	Mosoly, zene, szeretet

Konszenzus gyakorlat- szavak nélkül

3 kiscsoportban: minden csoport kapott egy síkidomot, ami össze volt vágva különböző nagyságú darabokba. Úgy kellett kirakni a síkidomot a csoportoknak, hogy közben nem szólalhattak meg.

Kiértékelés, feedback: nagyon nehéz volt. Sokkal nehezebb volt így, mintha beszélhettünk volna. Nagyon kellett egymásra figyelniük. K. M. (20 éves fiú): Én akartam egyedül megcsinálni, de rájöttem, hogy a többiek is tudnak segíteni, sőt nem kell mindent nekem megcsinálni. Támaszkodhatok. Csapatban vagyok.

15:45 Forró szív- hideg fej (problémamegoldó, konfliktuskezelő szituációs gyakorlat)

Alapszituáció: Fiú autentikus segítő szegény, szerencsétlen gyerek, aki gyenge és nem tudja megvédeni magát, ezért állandóan piszkálják. Lány autentikus segítő a fő kötekedő, aki mindenkit piszkál. A csoporttagok jönnek sorban, és próbálják „bevédeni” Fiú autentikus segítő, akit piszkálnak.

Társ csoportvezető: „Miért bántod? Ismered? Beszéltél vele már egy szót is? Gyere, menjünk focizni, vigyük őt is. Menjünk hárman együtt. Vétek lenne ezt a szép időt kihagyni. Ha unatkozol, keressünk értelmes elfoglaltságot.”

N. Z. (17 éves fiú): „Miért nem fociztok egyet ebben a szép időben? Meglátod, milyen ügyes ez a fiú!”

B. I. (19 éves fiú): „Szerintem magadba is nézhetnél előbb, mielőbb másokat állsz neki „fikázni”! → új konfliktus gyűrűzött.

K. M. (20 éves fiú): „Azt gondold, te annyira jó meg tökéletes vagy??” → új konfliktus gyűrűzött.

Kiértékelés, feedback:

- Erőszak erőszakot szül
- A szemet szemért harcban mindenki megvakul
- Nyitott ajtóba nem lehet belerúgni
- Jó konfliktuskezelés-, ami mindkét félnek jó.
- Kompromisszum készség

Filmvetítés kiértékeléssel

Emlékezz a titánokra c. film vetítése

Alaptörténet: szigorú fehér kisváros, feketék felszabadításának idején. Négerek egy iskolába járhatnak a fehérekkel. Az iskolának van egy rögbi- csapata, ahová néger edzőt rendelnek ki, és néger játékosok is játszhatnak. Alapkonfliktusok sorozata a diszkrimináció szülte feszültségekből ered. Az edzők személyes mintaadása és határozottsága vet véget ezeknek a film során.

Kiértékelés: mindenkinek tetszett. A végén egy emberként szurkoltak hangosan a gyerekek a döntő sikeréért, ahol feketék és fehérek együtt (egy csapatban, egymásért) küzdöttek a sikerért- egymással összefogva. A film után felpörgetett hangulatban, felszabadultan idézték fel a legemlékezetesebb jeleneteket. Nagyon jó választás volt a film.

Zárás és értékelés

A csoportfolyamat végéhez közeledve érezhető a megjelenő gyászreakció, a leválás okozta szomorúság. A csoporttagok rengeteget dolgoznak magukkal, az egyes alkalmak közti időben is.

II. csoport/6. alkalom

2007.

ÖNRENDELKEZÉS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társcsoportvezető

2 Autentikus segítő

A szakmai team megérkezése a lakásotthonba.

Ráhangoló beszélgetés

A csoportvezető irányításával arról kezdtünk beszélgetni, hogy ki milyen módon rendezi el a konfliktusait. Kinek volt már problémája abból, hogy nem tudta megőrizni a hidegvérét?

Kiscsoportokban jelenlegi helyzetükből konfliktusgyűjtés, mely aktuális, és egy emberhez kötődik.

1. csoport		2. csoport	
K. R. (22 éves lány) Barátja	3 szavazat	O. B. (17 éves fiú) nevelőmmel mindig veszekedek	2 szavazat
L. T. (16 éves fiú) Iskolatársammal mindig verekedek.	4 szavazat	S. D. (18 éves fiú) Húgom drogozik	6 szavazat
S. D. (26 éves lány) Nevelővel van problémám, mert mindig takarítani kell.	5 szavazat	D. K. (17 éves fiú) Nevelőotthonból szeretne kikerülni, de az igazgató nem engedi el	7 szavazat
C. Zs. (15 éves fiú) nevelőmmel mindig veszekedek	6 szavazat	R. M. (17 éves fiú) Barátnőmmel veszekedek	4 szavazat
R. S. (17 éves fiú) Későn jöttem haza és így nevelőm azt mondta, hogy nem mehetek haza.	5 szavazat		

Mivel D. K. (17 éves fiú) problémáját szavazta meg a csoport, arra kértük, hogy mondja el részletesen, hogy mi is az ő problémája.

Probléma: 17,5 éves vagyok. Szeretnék kikerülni, de a gyámom (igazgató) még nem enged, mert nem vagyok 18 éves.

Ebben az esetben a csoporttagok segítségével sikerült D. K. (17 éves fiú)nak elmagyarázni és megértetni vele, hogy nemsokára 18 éves lesz és így a törvényeknek is megtud felelni és önálló lábra tud állni.

Ezután mivel többen jeleztek konfliktust ugyanazzal a nevelővel kapcsolatban, az ő problémájukat dolgoztuk fel.

Arra kértem C. Zs. (15 éves fiú)- t, hogy mesélje el részletesen, mi is okozza a problémát.

Probléma: Itt dolgozik egy nevelő, aki néha nagyon kedves, de nagyon gyakran ordít velünk. Mindenbe beleköt és mindig valakit bánt. (Ahogy C. Zs. (15 éves fiú) mesélte a történetet, társai bólogatással erősítették)

Megoldás:

C. Zs. (15 éves fiú)- t arra kértük meg, hogy bújjon bele a nevelő bőrébe. A többieknek az volt a feladata, hogy bármikor önmagukat adják és törekedjenek arra, hogy a nevelővel megértessék magukat.

Kapcsolódás:

Többen kapcsolódtak, érintettségük miatt jól tudtak azonosulni a szereppel. Az áttérés S. D. (26 éves lány) csoporttag esetében történt: Nagyon nyugodtan és higgadtan magyarázta el, hogy miért késett. Itt történt először, hogy a nevelő nem tudott ordibálni.

Konklúzió: Közösen együtt kiértékeljük. Arra jöttek rá, hogy partnerséget kell fenn tartani, nyitott ajtóba nem lehet belerúgni.

Konszenzus gyakorlat

Először is két kis csoportra osztottuk a csoportot. Mindkét csoportnak az volt a feladata, hogy a szétdarabolt A4- es papírt rakják össze úgy, hogy nem szólhatnak egymáshoz és nem is nyúlhatnak a másik papírjához.

Észrevétel: A két kis csoport között nagy eltérések mutatkoztak. Míg az egyes csoport tagjai nagyon szépen rájöttek a feladat megoldására (szemkontaktus stb.), addig a másik csoport hosszan ülve igyekezett sügni a másiknak. Ezt követően a gyakorlatot megállítva közösen megbeszéltük, hogy mi kell ahhoz, hogy a feladat sikeres legyen. Mindezek után sikeresen megoldotta a feladatot mindkét csapat.

Kiértékelés: Többen voltak feszültek, hogy nem lehet beszélni, pedig gyorsabban ment volna. O. B. (17 éves fiú) azt mondta, hogy ő ott akarta hagyni az egészet (valójában is majdnem megtörtént). Ezt követően közösen megbeszéltük, hogy mit jelent a valóságban a konszenzus és miben segít, ha hagyatkozok a sorstársaimra.

Könnyed, szórakoztató játékok

A csoporttagok eléggé feszültek voltak, ezért feszültséglevezetésként a csoporttagok által preferált játékokat játszottunk.

Filmvetítés kiértékeléssel

Az élet szép c. filmet néztük meg, mely nagy hatással volt a csoporttagokra. A kiértékelés érzésmegfogalmazásokból és saját helyzetre vonatkoztatásokból állt, értelmezni nem kellett.

Záró feedback

A csoporttagok megerősítették egymást: minden csoporttag beállt a kör közepére, így reflektorfénybe kerülve, és 3 csoporttag léphetett oda hozzá valami pozitívumot mondani, mely az erősségeit, a megismert jó tulajdonságát emelte ki.

Abban állapotunk meg a csoporttal (szerettük volna kiszakítani őket megszokott környezetükből), hogy az utolsó, záró alkalommal ők utaznak hozzánk, és ott tartjuk meg az utolsó alkalmat.

III. csoport/6. alkalom

2007.

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Autentikus segítő

Facilitátor

Konfliktuskezelő szerepjáték-bevezetés, ráhangolás

Szerepjáték- 3 kiscsoportban adatgyűjtés, feldolgozás, színház

I. **csoport:** Párkapcsolati konfliktus

Egy lány elszerette a fiúját. A megoldásban verekedés és hajtépés helyett megbeszélték a konfliktust.

II. **csoport :** Gyerekotthoni szituáció

Pár fiatal balhét tervez, amit meghall egy jó szándékú társuk. Ő jelez is a nevelőnek, hogy az meg tudja akadályozni a bajt. A többiek árulónak tartják azt, aki testi épségüket akarta megóvni. → Kialakul egy konfliktushelyzet, ahol mindenki fúj mindenkire.

Megoldás: A nevelő bevonja a balhéban- nem – résztvevőket is, és plágium elé bocsátja az ügyet. A többi lakó az „árulónak titulált” mellett állt ki, az ésszerűség elvét szem előtt tartva. Hosszas vita és érvelések után megértették és elfogadták a jó szándékot, és még meg is köszönték.

Építs szobrot!

Tulajdonságokból, amik a jó kapcsolathoz kellene. Elrendezés is fontos. 3 kiscsoportban: Párkapcsolat-
Barátság- Felnőtt - gyerek

Szobrot nem akartak építeni, így olyan tulajdonságokat gyűjtöttünk, amelyek segítik, ill. nehezítik ezeket a kapcsolatokat. Minden kiscsoportnál járt minden lap, így mindenkinek a véleménye felkerült, de kiscsoportban jobban tudtunk velük dolgozni, ill. meg is tudtuk beszélni, hogy ki mit ért az alatt, amit felírt. A végén összesítettük, s kiemeltük, hogy mik a legfontosabbak az ő életükben, hogyan tudják használni az itt összegyűjtötteket.

Téma	Pozitív	Negatív
<i>Párkapcsolat</i>	Megértés, hűség, megbízhatóság, kedvesség, odafigyelés, figyelemfelkeltés, bátorság, engedékenység, bizalom, őszinteség, veszekedés, szeretet, odaadás, közös téma, összhang, kitartás, kiállás egymásért, komolyság, közös szabadidőtöltés, randi, érettség	Veszekedés, önfejlés, megbízhatatlanság, féltékenység, feledékenység, makacsság, szemtelenség, néha utálat, önzés, menősködés, kétszínűség, bizonytalanság, szeretethiány, erőszakosság, hazugság, komolytalanság, baráti kör, munkahely, megcsalás, gyerekesség, érettség, hozzáállás
<i>Barátság</i>	Őszinteség, bizalom, titoktartás, szeretet, kitartás, közös téma, stílus, figyelem, odaadás, segítőkész, hűség, kedvesség, megértés, hozzáállás, kiállni a másikért, védelem, összetartás, odafigyelés, figyelemfelkeltés, jóban-rosszban, elnéző, szerencse, komolyság, életvédelem, életvidámság	Titoktartás hiánya, kétszínűség, pletyka, elárulás, bizalomhiány, hazudozás, figyelmetlenség, kockázat, kezdi megutálni, őszinteség hiánya, ellenstílus, komolytalanság, féltékenység, közőködés, szemtelenség, idegesítő, lehordja mindennek, veszekedés, kedvesség hiánya
<i>Felnőtt-gyerek</i>	Komolyság, beszédkészség, értelmiség (értelmesség), tisztességes viselkedés, megértés, kedvesség, hozzáállás, őszinteség, jószívűség, odafigyelés, lelkesedés, bizalom, figyelmesség, segítségnyújtás, titoktartás, türelem, odaadó, segítőkész, együtt érző, elnéző, engedelkeny, közös téma, találékonyság, hűség, kitartás	Csendesség, korkülönbség, megértés hiánya, érdeklődés hiánya, veszekedés, feledékenység, féltékenység, pletykás, türelmetlen, komolytalanság, elnéző, távolságtartó, lenézés, tiszteletlenség, flegmázás, téma hiánya, bizalomhiány, nem értenek meg minket, nem tudja átélni a helyzetet, türelmetlenség, szívtelenség, együttérzés hiánya, kihasználja, kétszínűség

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

IV. csoport/ 6. alkalom

2007.

ÖNRENDELKEZÉS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

Brain storming (Mikor felmegy a pumpa- bombahatástalanítás)

Mikor felmegy a pumpa	Bombahatástalanítás
<ul style="list-style-type: none">• Anyáznak• Beszólnak• Ha bántják a szeretteimet• Értetlenkedés• Kibeszélnék a hátam mögött• Lopnak• Ha körülöttem keverik az anyagot• Ha eleve elítélnék, pedig nem is ismernek• Ha nem hallgatnak végig• Ha valaki nem tisztel• Megkülönböztetés• Állatok bántalmazása• Aljasság- szemben kedves, hátam mögött belém harap• Ha beleszól valaki, amikor egy másik emberrel beszélek• Ha lenéznek engem• Ha igazságtalanul vádolnak• Kötekedés, szekálás• Kétszínűség• Irigység• Tiszteletlenség, szemtelenség• Kihasznlás• Álszerény• Hazugság• Várja a sült galambot, és sír h nincs sült galamb	<ul style="list-style-type: none">• Otthagyni, nem kell meghallani amit mond, elbeszélgetni vele.• Humor, rákérdezni, h mi a baja velem• Megvédem a szeretteimet, törvény, megerősítem a szeretteimet.• Türelem, megértés, világos, egyszerű beszéd, nem elmondom, megmutatom.• Elbeszélgetés, aki átadja az üzenetet, azzal elbeszélgetni h ne hallgasson a forrásra, szembesítés.• Ütés, felnőtt vagy rendőrség bevonása, szembesítés, bizonyítás• Elbeszélgetés, aki átadja az üzenetet, azzal elbeszélgetni h ne hallgasson a forrásra, szembesítés.• Megpróbálok beilleszkedni, alkalmazkodás, türelem• Megkérdzem, hogy elmondhatom- e, otthagynom őt vagy elküldöm, megvárom a figyelmet.• Emlékeztetem a jogaira és kötelességeire, én tiszteltem.• Emberként szólok hozzá, bebizonyítom, h én is ember vagyok, elviselem, humor, méltóság• Elmagyarázás, állatvédők, megtapasztaltatás.• Nyíltan rákérdezek, szembesítés, jó barátokat keresek• Megkérem a beleszólót, hogy menjen arrébb. Elvonulok a beszélgetőtársammal, türelemre intem magam.• Nem foglalkozom vele, bizonyítás, megfelelek a másíknak, hiszek magamban, megismertetem vele magam igazán.• Megkérdzem, h honnan vette a dolgot, h miért vádol, bebizonyítom az ártatlanságom.• Megosztom vele amim van, beszélek és kedves vagyok vele, példát mutatok.• Nem engedem tovább, elküldöm, elbeszélgetés, megkérdzem tőle, hogy az adósának érez e.• Szembesítés• Szembesítés• Szembesítés az életével, motiválom, erre eszközöket keresek.

Tojásröptető gép készítése

A gyakorlat során a csapatmunka, az egyének helyzete a csoportban, valamint a kreativitás is erős szerepet kapott. A feladat világossá tétele után nem történt semmi. Ültek és nézték a kellékeket. N. I. (18 éves fiú) mondott egy ötletet, amit a többiek lehurrogtak. Aztán G. R. (18 éves fiú) felállt, és ugyanazt elmondta, amit N. I. (18 éves fiú), elmagyarázta hogy kellene csinálni, majd leült és várta, hogy a csoport teljesítse az utasításait. A csoport többi tagja neki is látott G. R. utasításai alapján, amik végeredményben N. I. ötletét tükrözték és valósították meg.

Feedback

Jól érezték magukat a játék során. A lányok teljesen hagyatkoztak a fiúkra, hisz ez a feladat barkács-jellegénél fogva csak a fiúk ötletei alapján valósulhatott meg. Legalábbis a lányok szerint. A fiúk várták volna a lányok ötleteit is. A fiúk között nem volt versengés a vezető pozícióért. N. I. (18 éves fiú) egyértelműen G. R. (18 éves fiú)t tartja vezetőnek. Ám a megvalósítás N. I. (18 éves fiú) ötlete alapján történt- G. R. (18 éves fiú) elmondásában. N. I. (18 éves fiú)t megerősítette a csoport, hogy ötletei jók, merje kivitelezni is. G. R. (18 éves fiú) is megerősítette ebben. A csoport viszont G. R. (18 éves fiú)t erősítette meg abban, hogy ha akarja, ha nem, vezető típus, amit figyelembe kell vennie. G. R. (18 éves fiú) felelősségvállalása szempontjából félénk.

Konszenzus- gyakorlat

Nonverbális gyakorlat, ahol a csoporttagoknak szavak nélkül, de egymás segítségét kérve kell meghatározott síkidomokat kirakni az összevágott alakzatokból. A csoport tagjainak megfelelő létszámú síkidomot kellett kirakni, de úgy, hogy össze voltak keverve. Csak adni lehetett alakzatot, ha úgy látta a csoporttag, hogy a nála lévő alakzatra a másik csoporttagnak van szüksége.

A team- tagok a következőket figyelték meg:

B. E. (18 éves lány): először neki sikerült kirakni. Készséggel fogadta a felé nyújtott darabokat. Mikor készen lett, hátradőlt és passzívan nézte a többiek próbálkozásait.

L. N. (17 éves lány): neki is viszonylag hamar sikerült kirakni és mikor azt látta, hogy a többi csoporttagnak nem megy könnyen, szétbontotta a sajátját és odaadta a darabokat a többieknek- így serkentve őket, hogy csak akkor fogják tudni kirakni mindannyian, ha adogatják egymásnak a darabokat.

Sz. É. (16 éves lány): csak ült és várt. Mikor kész lett, hátradőlt és passzívan szemlélte az eseményeket.

N. I. (18 éves fiú): mindenáron segíteni akart, ő látta meg leghamarabb az összefüggéseket a saját, illetve a többiek területén is. Rosszul érezte magát, h nem szólalhat meg és nem csinálhatja meg ő maga a többiekét is.

G. R. (18 éves fiú): Nem ment neki a kirakás és segítséget sem tudott kérni. Mikor már mindenki odaadogatott neki minden alakzatot, akkor sem tudott mit kezdeni velük, de nem adogatta át a többieknek sem, akik saját kész síkidomukat bontották szét. Aztán beindult a gépezet és a sok forgatásnak köszönhetően sikerült kiraknia a síkidomot. Megkönnyebbült.

Feedback:

A gyakorlat során nehéz volt nem megszólalni, nem saját maguknak megoldani a feladatot. Nehéz volt a másikra hagyatkozni, segítséget kérni. Megállapították, hogy mekkora segédeszköz a beszéd és a kommunikáció. Megtapasztalták, milyen együtt, egymásra hagyatkozva segíteni a másoknak. Jó hangulatban zártuk le a gyakorlatot.

Ki vagyok én?

Minden csoporttag kapott 10 cetlit, amikre 10 rá jellemző tulajdonságot kellett felírnia. Ezután sorba kellett rendeznie a legjellemzőbb tulajdonságtól a legkevésbé markánsig. Majd a legkevésbé markánstól haladtunk visszafelé egyesével. Magunk elé vettük a cetlit, megnéztük a tulajdonságot, és a következő feltett kérdésekre válaszolt mindenki magában:

- Mennyire jellemző rám ez a tulajdonság?
- Hogyan jutottam hozzá?
- Mennyiben határozza meg a viselkedésem?
- Miért jó/nem jó ez a tulajdonság?
- Minden segít/gátol engem?
- El tudom- e engedni? Meg tudok e tőle szabadulni, meg kell e tőle szabadulnom?

Az utolsó kérdés után minden csoporttag eldönthette, hogy mit tesz ezzel a tulajdonsággal. Papírgombóccá gyűrve a földre ejthette-megszabadulván tőle- vagy meg is tarthatta.

Az önismereti jellegű gyakorlat végén csendesen elmélyedve maradtak bent a csoporttagok a helyükön, nem rohantak ki szünetre. Nagyon hasznos gyakorlat volt a csoporttagok számára. Később többen is reflektáltak úgy, hogy még soha nem gondolkodtak ezeken a tulajdonságokon, és csak most látták, hogy van jó tulajdonságuk is rengeteg. Nagyon hasznosnak érezték.

V. csoport/ 6. alkalom

2008.

ÖNRENDELKEZÉS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

A team gyerekközösségbe érkezését követően

Megérkező kör

K. P. (18 éves fiú): Az iskolában nincs semmi különös, minden rendben, jól tanul. Az egyik gyerekeknek volt kulcsa az egyik helybeli iskola büféjéhez. Elmentek oda. Belenéztek a kasszába, ahol elég sok pénz volt. Úgy döntött, nem nyúl hozzá, nem veszi el. Csoportvezető kérdésére, h mi miatt döntött úgy, h nem megy bele a balhéba, azt válaszolta, hogy úgyis kiderült volna. A csoport minden tagja megerősítette, hogy nagyon jól döntött. Csoportvezető hozzáfűzte, hogy tudnia kell, hogy már maga a tény, hogy bementek, az maga is bűncselekmény. És nagyon örül, hogy nem sodorta magát egy nagy balhéba, valamint felhívta a figyelmét többiek történetére: a javítóban sok olyan fiú is van, akik konkrétan nem csináltak semmit, csak ott voltak egy - egy büntetett helyszínén a bandával... K. P. (18 éves fiú) mondta, hogy ő nem akar oda kerülni.

P. T. (16 éves fiú): felvette vele a kapcsolatot a családja, hiszen közeledik a 18 évhez... szomorúnak tűnt és összezavarodottnak, bár állítása szerint nem fogja ápolni ezt a kapcsolatot, mert bár hiányzik neki a család és mégiscsak az anyja szülte meg, tudja hogy a pénzre megy a dolog. (A többiek ezt a kérdést tették fel neki: igaz, hogy ő szült meg, de hol voltak 15 évig??)

J. É. (18 éves lány): Az iskolában minden rendben van. Voltak a javítóban, döbbenetes volt neki. Sajnálta is a bentlívöket, azokat, akik azért vannak ott, mert rosszkor voltak rossz helyen. Nagyon jó is volt, hogy ott voltak, mert nagyon tanulságos volt neki. Soha nem szeretne ilyen helyzetbe kerülni.

F. K. (17 éves lány): nem történt semmi különös. Várta, hogy jöjjünk és várja a tavaszi szünetet, mert megy a nővéréhez.

Fiú Autentikus segítő: nagyon fáradt, mert sokat dolgozott, közben jár az iskolába is. Az albérletében a főbérlet kihasználja és irdatlan összegeket fizettet ki vele, anélkül, hogy számlát vagy bármit mutatna róla. Most már tudja, hogy ez nem helyes, mert Csoportvezetőék szóltak neki, úgyhogy keresi a másik albérletet.

Facilitátor: sokat dolgozott és nagyon várta már, hogy jöjjenek. Rendben alakulnak a dolgai, nehéz időszakon van túl.

Csoportvezető: nagyon várta, h jöjjenek, sokat gondolt a csoportra. Beteg volt, lázas. Nem szeret beteg lenni. Nagyon felháborodott, mert a testvérét lecigányozta egy tanár a főiskolán. Írt egy levelet a dékánnak, amire ma már egy telefonhívás érkezett, személyesen a dékántól, aki bocsánatot kért a főiskola nevében, kérve, hogy a húgának is tolmácsolja ezt.

JOGAIM	KÖTELESSÉGEIM
<ul style="list-style-type: none"> • MEGVÉDENI MAGUNKAT • SAJÁT TULAJDONOMNAK LENNI • - AFELETT RENDELKEZNI (PL: ZSEBPÉNZ) • TANULNI • ENNI, INNI, SZÁLLÁSHOZ JUTNI • KAPCSOLATOT TARTANI A CSALÁDDAL • DSZERETNI • LEHETŐSÉG A SPORTHOZ • FELSZÓLALNI • TESTI ÉPSÉGÉT MEGVÉDENI • JOGA VAN RENDŐRSÉGHEZ ÉS BÍRÓSÁGHOZ FORDULNI VESZÉLYEZTETÉS ESETÉN • UTÓGONDOZÓI ELLÁTÁST KÉRNI • SAJÁT STÍLUSOMNAK LENNI • JÁTSZANI, PIHENNI, GYEREKNEK LENNI • MUNKÁHOZ VALÓ JOG (DIÁKMUNKA) • A SZABADSÁGHOZ • ORVOSI ELLÁTÁS, EGÉSZSÉGMEGŐRZÉS, FOGORVOS • CSENDBEN MARANI • BOLDOGNAK LENNI • A JÖVŐHÖZ • VÁLASZTANI • ZENÉT HALLGATNI, MULATNI, BULIZNI • JÓKEDVŰNEK LENNI • LAKÁSVÁSÁRLÁSI TÁMOGATÁST KÉRNI • 24 ÉVES KORIG BENT MARADNI- HA TANULOK VAGY DOLGOZOK • KÜLFÖLDÖN TANULNI • A MÉLTÓSÁGHOZ 	<ul style="list-style-type: none"> • ALKALMAZKODNI • HÁZIRENDET BETARTANI • SZABÁLYOKAT BETARTANI • TISZTELETADÁS • SZERZŐDÉST BETARTANI • KÉPESSÉGEIMNEK MEGFELELŐEN TANULNI • ELŐTAKARÉKOSKODÁS • NORMÁLISAN VISELKEDNI • ALKALOMHOZ ILLŐ MEGJELENÉS • KÉRNI AZ UTÓGONDOZÓI ELLÁTÁST, HA BENT AKAROK MARADNI • TISZTELETTEL BÁNNI EGYMÁSSAL • TAKARÍTANI • TAKARÉKOSKODNI • TANULNI • TÁRSADALMI BEILLESZKEDÉS • MEGÁLLNI A HELYEM • TISZTELETTEL BÁNNI A FELNŐTTEKKEL • MEGADNI A GYEREKEMNEK AZT, AMIT ÉN NEM KAPTAM MEG • GONDOSKODNI A SZERETTEINKRŐL ÉS A RÁSZORULÓKRÓL • GONDOSKODNI ARRÓL, AMI FONTOS • TISZTELETBEN TARTANI MÁS TULAJDONÁT • VÁLLALNI A FELELŐSSÉGET A TETTEIMÉRT, SZAVAIMÉRT • FELELŐS VAGYOK AZ ÉLETEMÉRT

Kép, mikor egy nehéz helyzetben jól döntöttem

(döntés, felelősségvállalás kauzális viszonya)

<u>NÉV</u>	<u>KÉP</u>	<u>ÉLMÉNY</u>	<u>KA PC SO LÓ DÁ S</u>	<u>Vis sza e?</u>	<u>FEEDBACK</u> (hogy érezte magát a játékban, hogy van most? Általában hogy áll a döntéshelyzetekhez, kér e segítséget, mi a helyzet a felelősségvállalással, vállalja e a felelősséget a döntései után?)	<u>MIMIKA/ GESZTIKULÁC IÓ</u>
R. F. (16 éves fiú)	-	-	-	-	Fáradt. Döntéshelyzetekben kér segítséget, de általában gyorsan dönt és olyan 60 %-ban jól. A felelősséget nem mindig vállalja. Ha ciki a helyzet, akkor nem vállalja. Tudja h ez nem jó.	Bár nem választott képet, több megosztásnál bólogatott, figyelmesen hallgatta a többieket. Tényleg fáradtnak és nem felébredtnek tűnt.
K. J. (17	Hatalmas,	Felkerestem a családom és tartani akartam velük a	-	igen	Jól vagyok, jó volt hallgatni a többieket. Jó	Nehezen választott,

éves fiú)	színes, poszter - méretű , ő van rajta meg a családj a 2005-2008	kapcsolatot, de a családom csak a pénzre utazott, meg ki akartak használni, én pedig nem szakítottam meg a kapcsolatot, főleg a testvéreim miatt, de elhatárolódtam tőlük és nem veszem komolyan.			hogyan jól döntöttem. Kérek tanácsot olyantól, aki közel áll hozzám. Aztán döntök. Általában vállalom a felelősséget.	érzelem-telien mesélt. Fájdalom és lemondás is volt a hangjában, de nagyon tartotta magát. Az esze szerint tudja hogy jól döntött, csak a szíve fáj.
Fiú Autentikus segítő	2004, színes, normál fénykép méret, ő van rajta egyedül	Mikor az igazi szüleimmel felvettem a kapcsolatot, azok kihasználtak, dolgoztattak, és nem törődtek velem. Ekkor Pestre kerültem dolgozni, de hamar úgy alakult, hogy hajléktalanná váltam. El kellett döntenem, hogy visszamegyek-e a szüleimhez, vagy ott maradok, vagy leutazok a régi barátaimhoz segítséget kérni- őszintén elmondva a helyzetet. A régiekhez utaztam, visszakértem magam utógondozotti státuszba, iskolába járok, dolgozok. Mertem segítséget kérni és jó embertől.	-	igen	Nehéz beszélni róla, bár így egyre könnyebb. Jól vagyok most már, a játékban nehéz volt és rossz volt, hogy hárman nem mondtak semmit. Nehezen döntök, gyakran befolyásolható vagyok. Most már igyekszek nem mindenki véleményét meghallgatni, hanem csak tanácsot kérni, és aztán magam dönteni. A felelősséget vállalom.	Nyugodt, figyelmes, őszinte
K. P. (18 éves fiú)	Normál méret, színes, két éve készült , ő van a képen, meg az az ember	Család barátjával megszakítottam a kapcsolatot, mert az erőszakos, agresszív ember volt és be akart húzni a csöbe. Azóta nem is szóltam hozzá, pedig látom néha az utcán, csöves lett.	--	igen	Jól voltam a játékban is. Általában ésszel döntök, igyekszek figyelembe venni minden lehetséges következményt. Ha kell kérek segítséget is. A felelősséget nem mindig vállalom. Sőt, többször nem.	Könnyen beszélt erről, a feedbackben jött kicsit zavarba, mikor ráeszmélt, hogy több az, mikor nem vállalja a felelősséget. Többieket figyelemmel hallgatta.
D. L. (17 éves lány)	-	-	-	-	Általában úgy döntök, hogy az jó legyen. Megbeszélni is igyekszek a döntéseimet. Vettem a lapot arra nézve, hogy rossz volt, hogy nem választottam képet. A felelősséget vállalom. És hallgattam amit a többiek meséltek és ez jó volt.	Daca enyhült, figyelemmel és érdeklődve hallgatta a többieket, csak már nehéz volt kijönni a daczból. Bánta .
Facilitátor	Fekete fehér a kislányos,	Az általános iskolában azt mondták nekem, hogy soha nem lesz diplomám és nem is tanulok olyan	P. T. (16 éves	igen	Nagyon rossz volt, hogy nem beszéltek hárman. Úgy éreztem magam, mintha nem is volna	Nyugodt aktív figyelem

	színes a diplomás	jól, hogy tovább tanulhassak. Én pedig eldöntöttem, hogy harcolni fogok, tanulok, és lesz belőlem valaki. Így is lett. diploma	fiúhoz		érdekes amit beszélek. Pedig magamból osztottam meg egy dolgot. Egyébként a többiek jó volt hallgatni. Döntéseimet megfontolom. Általában egyedül döntök. A felelősséget minden helyzetben vállalom.	
F. K. (17 éves lány)	-	-	-	-	Általában egyedül döntök. A felelősséget igyekszek vállalni.	Hallgatta a többieket, inkább passzív volt.
J. É. (18 éves lány)	10 éves kb., színes, normál ő van rajta egyedül	Mikor nevelőszülők akartak kivinni. Nagyon szerettem volna, ha van családom, de nagyon féltem is. Az utolsó pillanatban döntöttem el, hogy még sem megyek ki hozzájuk, és nagyon jól döntöttem, mert azóta sok rossz dolog derült ki róluk.		igen	Nagyon jó volt a játék és olyan furcsa, hogy ezek a mindennapi dolgok így kimondásra kerülnek. Sokszor kerülök döntéshelyzetbe és szerintem mindannyian, csak soha nem beszélünk róla. Azért olyan jó ez a játék, mert sokat tanulok a többiek megszólalásaiból is. Épp ezért volt rossz, hogy többen nem mondtak semmit, pedig biztos tőlük is sokat tanulhattam volna. Ha már egyszer lehetőség van más hibáiból, vagy történeteiből tanulni, akkor én nagyon szívesen megteszem. Tanácsot kérek általában döntéseimhez, de nem itt. A felelősséget vállalom.	Nagyon érdeklődően, együttérzéssel hallgatta a többieket, végig figyelt és aktív volt. Viselkedésével mindig példát mutat. Mikor hárman nem tudtak képet választani, ő jelezte, hogy mindegyikük életéből tudna példát mondani. A dac- brigádnak ez sem segített.
P. T. (16 éves fiú)	5 évvel ezelőtti, színes, normál méret, ő van rajta meg az apja	Felvettem a kapcsolatot az igazi családommal. Apám egyszer részegen jött és leégetett mindenki előtt. Az anyámat szeretem, tartom is vele a kapcsolatot, de az apával nem, hanem távol tartom magam tőle, és ez jó is így.		igen	Jó volt a játék, most jól vagyok. Nem szeretek dönteni. Mikor döntök, akkor magamtól döntök, nem mindig jól. A felelősséget általában nem vállalom.	Elgondolkodott, figyelt, de a végére nagyon elfáradt.
Csoportvezető	2000-ben készült, színes, normál méret, ő van rajta meg	Egyetemista voltam, apu már kezdett beteg lenni. Anyu dolgozott, apu egyedül volt otthon sokat, de már le is volt gyengülve és havi rendszerességgel kellett kórházba mennie a szíve miatt. Úgy döntöttem: ott hagyom az egyetemem és	P. T. (16 éves fiú)hoz és K. J. (17 éves	igen	Jó volt hallgatni a többieket is. Most már nem döntök olyan gyorsan, mint régebben. Igyekszek különböző nézőpontokból megnézni az eldöntendő dolgot, a körülményeket is figyelembe véve. Mindig magam döntök. De	Aktív figyelem

anyu, apu	hazamegyek , hogy apu mellett lehessenek. Épp apu haragudott a legjobban ezért a döntésért, hiszen azt szerette volna, ha minél hamarabb végez az egyetemen a lánya. Belül azonban hálás volt a törődésért. A szívemre hallgattam és jól tettem.	fiú) hez kapcsolódott		szívesen meghallgatom mások javaslatait is, amik segítenek a döntés meghozatalában. A felelősséget mindig vállalom, szavaimért és tetteimért is. Így neveltek. Cikis helyzetben és habutaságot csináltam akkor is vállalom. Mert cukibb nem vállalni. Nem tudnék tükörbe nézni.	
-----------	--	-----------------------	--	---	--

Leltár gyakorlat

(önreflexió, önkritika)- Tovább modulálva

Kérdések:

1. Melyek az erősségeim?
2. Milyen irányban fejlődök?
3. Melyek azok a dolgok, amelyek nehézséget okoznak?
4. Hogyan tudnak a többiek segíteni, hogy megküzdjek a nehézségeimmel?
5. Hogyan kérhetek másoktól segítséget?

NÉV	1.	2.	3.	4.	5.
P. T. (16 éves fiú)	Tánc, zene, vicc, jószívűség	Tanulásban jó irányba és rosszaságilag is. Már nem vagyok annyira rossz.	Család, lustaság, fáradtság	Ha nekik is volt ilyen bajuk és meg tudták oldani. Azzal tudnak segíteni	Szépen és csak okosan
K. P. (18 éves fiú)	Történelem, megbízhatóság, barátság, kapcsolatban őszinte vagyok és mindent elmondok neki.	Jó irányba fejlődök. Mert most már tudom kontrollálni magam, nem dohányzom, nem drogozok és tanulok	Magamat kontrollálni: nem tudom megállni, hogy buliban ne igyam le magam. Ami még nehéz: több percen keresztül magamról beszélni.	Megnyugtatnak. Jótanácsot adnak: hogy ne igyak semmit.	Elmegyek pszichológushoz és tanácsot kapok. Illedelmesen beszélek, kedvesen, megkérve.
R. F. (16 éves fiú)	Jószívűségem, szervezőképességem, igazmondó, néha füllentek	Növök fel, komolyabb vagyok, tapasztalatokat gyűjtök	Nem vagyok mindenki számára nyitott csak jó barátoknak, akikben megbízok.	Bátorítanak és tanácsokat adnak	H elmondom, mi a problémám
D. L. (17 éves lány)	Sokan mondták, hogy sok embert meg tudok nevetetni, azaz vicces vagyok. Jó a kézügyességem és a mozgásom.	A komolyság felé kezdek haladni, mert eddig nagyon szeleburdi voltam. Kezdem felfogni, hogy mi is van és mi is lesz.	A nagy szám és az , h túl féltékeny vagyok, ha van egy barátom. A számhoz visszatérve: megbántok mindenkit, ha nem vagyok jó passzban. És nem tudok	Adnak tanácsokat, amiket vagy megfogadok, vagy nem. Néha pszichológushoz akarnak küldeni.	Beszélgetés útján kérek segítséget.

			beszélni az érzéseimről.		
K. J. (17 éves fiú)	Érzelmileg erős vagyok és bátor.. Merek szeretni és én azt gondolom, h óriási szívem van azokkal akik úgy állnak hozzám, azokat nem bántom. Ha kérnek valamit szívesen adok. És nagyon meg tudom őrizni a barátokat.	Szerintem jó irányba haladok, tanulok, rengeteg kapcsolat van, akikre számíthatok és segítenek. Szeretek kommunikálni.	Egy kicsit a tanulás, mert már unom. Félek egy kicsit a kinti élettől.	Adnak tanácsokat vagy felkészítenek a kinti életre.	Általában barátoknak mindent el szoktam mondani nyíltan és vagy segítenek, vagy tanácsot adnak.
F. K. (17 éves lány)	sport				
Anna	Beleérező és megértő vagyok Lelkileg erős vagyok, nem mutatom ki. Bárki megbízhat bennem.	Sztem elég jó irányba, mert tanulok, és egyre több tapasztalatom van és lesz és ezek által jobban fejlődök.	A felnőtté válás elég sok nehézséget okoz, de majd belerázódom.	Egy jó beszélgetés, tanácsadás sokat tud segíteni rajtam	Merjek odamenni és segítséget kérni..

NAGY KÖZÖS LETLÁR

NÉV	ERŐSSÉGEI A csoport többi tagja szerint	FEJLŐDÉSI IRÁNYA A csoport többi tagja szerint	MILYEN FELNŐTT LESZ? A csoport többi tagja szerint
R. F. (16 ÉVES FIÚ)	Szerveződés Jó gondolkodású, pozitív véleménynyilvánítás, megbízható, határozott, tudja védeni magát az érzésekkel történő beborítástól.	Jó. Megbecsüli azt, amit kap. Egyre jobban tud meghallgatni és figyelni másokra Komolyabb lett. Nyitott a szíve. Több tapasztalattal rendelkezik.	Jó. Jó apa lesz belőle. Sokat tud majd azoknak segíteni, aki rászorul. Jó menedzser lenne. Megállja a helyét Jól kommunikáló, dolgos ember, aki küzdeni és kiállni is képes céljaiért.
K. J. (17 ÉVES FIÚ)	Nagy szíve van és tényleg rendes és sok mindenkinek ad. Figyelmes és melegszívű Erős, hiteles, óriási szívű. Akit szeret, az nagyon szeretve van Meglátja a jót és segítőkész, bátor Széles a válla ☺ - teherbíró Visszafogott Vagányság (piercing)	Sokkal nyitottabb, őszintébb Beszél az érzéseiről is. Mer. Jófelé halad. Már nem iszik fehérjetrutymót. Ici, pici!!! RENGETEG!!!!!!!!!! Jó irányban.	Nagyon jó apa lesz és nagyon teherbíró és tisztességes dolgozó. Nagyon jó családfő lesz, aki megállja a helyét. Jó férje lesz valakinek, jó EMBER lesz, dolgos, tisztességes! Jó férje lesz valakinek, jó EMBER lesz, dolgos, tisztességes! Jószívű, dolgos ember!!!! Jó lennél!
K. P. (18 ÉVES FIÚ)	Erős szíve van. Tökéletesen tudja, hogy milyen NEM akar lenni. Nagyon tud szeretni, kedves. Nyitott, mer változni és egyre jobb lenni. Mer	Nyitottabb, ki meri mutatni az érzéseit is, nem csak az erejét. Fejlődni fog a szakmájában és egyre békeszeretőbb. Egyre jobban ismeri magát.	Tanult ember, aki megáll a jó oldalon. Saját vállalkozása lesz és szerető családapa. Nyugodt és békés ember lesz. Tiszteletreméltó, erős,

	NEM- et mondani. Jól tanul és gyors felfogású. Kitartó a céljai érdekében. Rendes!!!! Kemény, tanuló.	Nyitottabb és próbál jó irányba menni Kevesebb idegbetegség! Jól fejlődik.	dolgos, aki a lehető legjobbat és legtöbbet adja a családjának. Jó apa lesz! Jó munkahelye lesz. Jó. Tisztességes!!
B. Gy. (17 éves lány)	Rendes, aranyos, megbízható, jó fej, vicces, humoros. Nagyon bölcs, és a többiek adnak a véleményére. Nyugodt. Beszéd Nagyon kedves és rendes Meglátja a jót és a rosszat is, és talál rá megoldást. Szeretni tudó és szeretnivaló Bölcs, kedves, jól tud figyelni.	Elmondja a véleményét Konkrétabb és megbízható Egyre bátrabban meri vállalni a véleményét Megbízható Jó gondolkodású vagy és ez sokat segít neked mindenben Nyitottság, nyitottabb és kezd hinni magában. Saját erejében.	Gondoskodó anya, aki odafigyel a környezetére és a szeretteire Jó pszichológus lesz belőled! Nagy ANYA lesz belőled. Saját háztartása lesz és nagyon jó anya és feleség lesz. Saját háztartása lesz és nagyon jó anya és feleség lesz. Jó anya, kedves, megértő, IGAZI KINCS, és igazi társ.
P. T. (16 ÉVES FIÚ)	Lehet vele viccelődni és jól táncol, jól énekel. Humor Barátságos, igazi, született bohóc Tánc Tánc Mozgásigény Nevettetni tud, vidámságot hoz, de komolyan is lehet beszélni vele	Tanulásban jobb Komolyodás Pici tapasztalat Komolyabb és jobban odafigyel másokra és környezetére Mer komoly is lenni, mert már TUDJA, hogy nem csak akkor szeretik, ha vicces. Okos, értelmes tanul	Színpadon fog szerepelni, jó barát lesz Jó családapa leszel Vidám, bulizós, szeretetre vágyó Szeretetre éhes és életvidám
D. L. (17 ÉVES LÁNY)	Ki tudja mutatni a véleményét Ami a szívében, az a szájában, tehát megmondja az igazat, a frankót, amit gondol. Tánc Éneklés Védelmes, érzékeny, nagyon tud szeretni, nagyon jó barát Vicces, szeretni tudó, szeretni való, kedves, vidám Jó a szíve és jó gondolkodású	Megpróbál a jó irányba elmozdulni Sokkal tapasztaltabb és megfontolt Jó megoldásokat talál a békesség megteremtésére, és egyre nehezebb felmérgetni Egyre bölcsőbb Erőt vesz magán és cselekszik. Átugorja a nehézségeit. Kezeli a dühét. tanul	Jó táncos ember Harcos anya lesz belőle, mindent megtesz a gyerekéért Jó családanya leszel Nagyon jól fog dolgozni és szép családja lesz. Boldoggá teszi majd a körülötte élőket Megállja a helyét Igazi anyatigris, aki kiáll a maga és mások igazáért! XÉNA!!!
F. K. (17 ÉVES LÁNY)	Visszafogott és nem nagyon beszél, de ha a másik is olyan vele, akkor nagyon jól lehet vele beszélgetni Jól lehet vele beszélgetni, segítőkész Nagy szíve van, védő Szeretnivaló kedves Megbízható Igazi tinilány. Szeretetre éhes és nagyon tud szeretni.	Többet ad magából Egyre bátrabb, nyitottabb Egyre felszabadultabb és nőiesebb Egyre többet küzd magával- a nem-beszélésével Próbál a kinti élethez illeszkedni Tanul, ameddig csak lehet	Nagyon jó anya és feleség lesz, aki elkényezteti a szeretteit. Nagyon jó anya lesz és nagyon jó munkahelye lesz Nagy munkaerő leszel

	Szép vagy és a belső is szép, csak azt is mutasd ki, és adjál belőle másoknak, mert így értékesebb nő leszel.		
J. É. (18 éves lány)	Jószívű, rendes, aranyos, meg lehet bízni benne Mindig pozitívan értékel, jókedvű Okos, bölcs, tisztán lát, nagy szíve van, tudja védeni magát Finom lelkű és kiváló fanyar humora van. ERŐS! Nagy szíve van	Bátorság Magabiztosabb, nyitottabb Segítőképz, bátorítja a környezetét is, anyatípus Segítőképz, egyre jobb, amerre fejlődés tökéletes	Megértő lelkű, gondoskodó, akire lehet számítani Anya, aki védi óvja csemetéjét, aki kiáll az igazáért, és másokért. Biztonságot ad magának is és a környezetének is. Egy napon nagyon sok ember lesz hálás neked. Nagyon jó anyuka leszel
G. Cs. (17 éves lány)	Nagy lelke van, szeretnivaló és nagyon jószívű Emberbarát, tisztelettudó, jó barát, akire lehet számítani Szereti az embereket Jó szívű, szervezőképesség, segítőképesség, megbízható Nagyon bátor. Néha bizonytalan, pedig nagyon okos és jó barátnő Bátor, jószívű, példamutató, szeretni- tudó	Sok rossz tapasztalata és átélése van, ami meg tudja erősíteni és sokat tud ezekből tanulni Bátrabb, aki kiáll maga miatt is Erőteljesebb, tapasztaltabb Szerintem nagyon jó irányba halad Egyre bátrabb és nyitottabb Sokkal sokkal bátrabb, véleményét megmondja, érzéseit kimutatja. Beszél az érzéseiről is. Bízok.	Mindent meg fog adni a családjának Megtalálja azt, aki szereti és tiszteli Meg fogod találni az igazit és jó munkahelyed lesz. Nagyon nagy munkás, anyuka lesz belőle Egy kis közösséget fog vezetni, mert megbíznak benne az emberek Egy védelmező férje lesz Jó anya lesz, aki biztonságot teremt a környezetében
FIÚ AUTENTIKUS SEGÍTŐ	Céltudatosság, küzdeni akarás, tánc mosoly Kedvesség, jó szó. Odafigyel másokra Másoknak sokat tud segíteni és tanácsokat adni. Jól táncol. Mer beszélni az érzéseiről. Jó felfigyelő!!! Jó táncos. Ügyes, okos.	Egyre bátrabb és szókimondóbb. Koncentráltabb, célirányosabb. Kitartó vagy és ne add fel soha, amit el akarsz érni. Magától próbálja megoldani a problémákat. Sok határozottság! Határozott. Sokat fejlődik és jobb.	Lesz egy szép otthona és mindig el fogja tartani magát. Mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy a családja boldog legyen. Megbízható, nyitott, aki szívvel- lélekkel harcol. Jó nagy családja lesz. Tisztességesen dolgozik. Jó munkahelye lesz. Kemény és jófej lesz.
FACILITÁTOR	Jó társasági ember, könnyen feltalálja magát. Segítőképz! Nagyon rendes és okos nő vagy! Szeretnivaló vagy és nagyon jó veled beszélgetni! Gondoskodó, okos, értelmes, nagyon tud figyelni, szervez, precíz. Gondolkodó, jó fej!!! rendes, melegsívű. Nagy szíve van. Nagy szíve van.	Merészebb. Megosztja az érzéseit, nem fél, tapasztalatibb, nem elméleties. ÉL! Bátor vagy. Bátor, erős vagy! Okos vagy. Bölcsességed erélyes.	Megértő lelkű, gondoskodó, akire lehet számítani. Anya, aki óvja a csemetéjét, aki kiáll az igazáért, és másokért. Biztonságot ad: magának + a környezetének Egy napon sok ember lesz hálás neked. Nagyon jó anyuka leszel!

Zárás: A figyelem művészete- varázsajándék

3-3 percig mesél a vágyairól a pár mindkét tagja. Ha kész vannak, ajándékot adnak egymásnak, mely segíti majd a másikat céljai elérésében.

Párok:

D. L. (17 éves lány)- Csoportvezető

D. L. (17 éves lány): egy varázsszűrő, h csak a jót hallja meg, céljai eléréséhez kitartás, erő, szorgalom.

Csoportvezető: egy nagy zsákot kapott, amiben kitartás, bátorság, boldog társ van

P. T. (16 éves fiú)- Facilitátor

P. T. (16 éves fiú): egy üveg szíverősítő, amiben bátorság van, ami megerősíti a szívét akkor ha nehézsége van

Facilitátor: egy szatyrot, amiben van család, hatalom, kocsis, pénz, meg minden ami kell.

K. P. (18 éves fiú)- J. É. (18 éves lány)

J. É. (18 éves lány): varázstalizmánt kapott, ami megvédi, ha bajba kerül

K. P. (18 éves fiú): egy fotóalbumot kapott, amiben életének boldog pillanatait ábrázoló fotókat teheti.

Fiú Autentikus segítő- R. F. (16 éves fiú)

R. F. (16 éves fiú): zsákot kapott, amiben család, boldogság, és erő van, amik segítenek neki kiegyensúlyozott, boldog felnőtté válni.

Fiú Autentikus segítő: szatyrot kapott, amiben minden benne van, ami kell ahhoz, hogy céljait elérje.

F. K. (17 éves lány)- K. J. (17 éves fiú)

F. K. (17 éves lány): varázstoll, varázskalap, varázsszemüveget kapott, hogy sikerüljön az érettségije, és hogy jól tudja a kreszt.

K. J. (17 éves fiú): egy varázsdobozt kapott, amibe bármikor belenyúlhat és onnan vehet bátorságot, hogy a kinti életben ne féljen

Feedback a hétvégéről- hogyan érezted magad? Mit viszel magaddal?

P. T. (16 éves fiú): mindent vitt

D. L. (17 éves lány): a kedvességet, a nevetést, a felszabadultságot

R. F. (16 éves fiú): az ACTIVITY- t, a nevetést

F. K. (17 éves lány): azt, hogy együtt voltunk

K. J. (17 éves fiú): a szeretetet, törődést, hogy együtt voltunk

J. É. (18 éves lány): a beszélgetést, a jó döntését

K. P. (18 éves fiú): mindent és köszönöm

Fiú Autentikus segítő: bátorságot, őszinteséget, nevetést

Facilitátor: sok nevetést

Csoportvezető: azt a csodát, ahogy legyőzitek a korlátaitokat, ahogy kijöttök a daczból, ahogy felveszitek a kesztyűt. Az erőteteket viszem. Meg az ACTIVITY- t, mert rég nem nevettem már ennyit. Köszönöm.

VI. csoport/ 6. alkalom

2008.

ÖNRENDELKEZÉS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Lány Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

Társ csoportvezető:

Jól vagyok. Elkapott valami betegség, de nem vagyok lázas. Tegnap nagyot pihentem. Mivel most adták ki a féléves tanulmányi eredményeket, így nagyon sok gyermek kért segítséget a tanulásához. Már alig vártam, hogy itt legyetek.

Facilitátor:

Egyik szemem sír a másik nevet. A csoportomban a lányok jó eredményt értek el, míg a fiúk nem tanultak és több tantárgyból megbuktak. Jól esett, amikor a nagy féléves értekezleten az én csoportomat emelték ki.

Lány Autentikus segítő:

Sok programot valósítok meg mostanában, így nincs arra lehetőségem, hogy unatkozzak. Nagyon rákattantam a gumicukorra. Szinte fél kilót meg tudok enni egy nap alatt. Jól vagyok, és a suliban is minden rendben van.

P. I. (20 éves lány):

Velem sok minden történt, ha én ezt mind elmondanám, akkor reggelig ülnék itt. Jó lett a féléves eredményem, de szeretnék még egy szinttel magasabb eredményt elérni. Barátomnál bebútoroztunk. Alig várom, hogy hazajöjjön, nagyon hiányzik. Ja és arra is lehetőség nyílt, hogy Angliába kijussak. Felhívott egy régi barátom, hogy tartsuk együtt a születésnapunkat ott kint. Én nemet mondtam, mert nem tudom, hogy hogyan érnék haza.

L. S. (17 éves fiú):

Voltam orvosnál, meggyógyultam. Nem buktam meg egy tantárgyból sem. Rosszindulatú a német tanárom.

D. K. (16 éves lány):

Semmi nem történt. (Csoportvezető segítségével, beszélt többet) „Barátom mostanában hülye és félek.” Mostanában nem foglalkozik velem. Neki fontosabbak a haverjai. /Eddigi megérkező körökhöz képest sokkal nyitottabb volt. Többet mondott, mint amennyit szokott./

Cs. É. (16 éves lány)

Semmi nem történt. Egy szemtelen faszi felhívott, hogy ő velem fog járni. Én pedig elküldtem, azt sem tudtam, hogy kivel beszélek.

Csoportvezető:

Levizsgáztam. Dolgozom sokat. Mostanában én is nagyon sokat szorongok és vannak félelmeim.

K. R. (17 éves lány):

Nagyon nehezen, de sikerült leköltözni. P. I. (20 éves lány)vel nagyon sok közös dolog van bennünk ezt megbeszéltük egymással. Nem várom a jövő hetet, mert TZ-t fogunk írni. Összeszedhetném magam, lehetne jobb eredményem a tanulás terén. Most elhoztam a matematikámat, hogy Társ csoportvezető segítsen nekem.

Titkos hely

Kiscsoportokban, némán meg kell mutatnunk egymásnak a kedvenc helyünket a helyszínen. Szavak nélkül kell a gyakorlatot megvalósítani. Milyen non-verbális kommunikációs eszközöket ismerünk?

Gyakorlat elején összegyűjtöttük, hogy melyek a non-verbális kommunikáció eszközei:

- Szemkontaktus
- Mimika
- Testbeszéd
- Fejbiccentés

Miután összegyűjtöttük a non-verbális kommunikáció eszközeit két csoport alakult.

Gyakorlatot 15 perc alatt teljesítették. Megfigyelőként azt láttam, hogy koncentráltan és a szabályokat betartva csinálták végig a gyakorlatot.

Feedback:

Melyek szerintetek azok az értékek, és dolgok, amelynek segítségével sikerült megvalósítani a játékot?

- Bizalom
- Egymásra hagyatkozás
- Odafigyelés
- Ismerjük egymást
- Figyelem
- Türelem
- Empátia
- Mimika
- Szemkontaktus
- Testbeszéd

Konszenzus gyakorlat

Nonverbális gyakorlat, ahol a csoporttagoknak szavak nélkül, de egymás segítségét kérve kell meghatározott síkidomokat kirakni az összevágott alakzatokból. A csoport tagjainak megfelelő létszámú síkidomot kellett kirakni, de úgy, hogy össze voltak keverve. Csak adni lehetett alakzatot, ha úgy látta a csoporttag, hogy a nála lévő alakzatra a másik csoportagnak van szüksége. 2 kis csoportban zajlott a gyakorlat.

Nagyon ügyesen össze tudtak dolgozni. Hamar elkészültek a gyakorlattal. Feszültségmentesen zajlott le a feldarabolt négyzet kirakása.

Mi kellett ahhoz, hogy együtt tudjatok dolgozni?

-
- Empátia
- Tolerancia
- Türelem
- Odafigyelés
- Elfogadás
- P. I. (20 éves lány) „Nem kell a saját megoldásunkhoz ragaszkodni.”

K. R. (17 éves lány) csoport

Facilitátor: Csoporton belüli gyerekekkel való konfliktus. 5 szavazat

Vicus Csoport

Lány Autentikus segítő: Hátbatámadva 6 Szavazat

D. K. (16 éves lány) Csoport

Társ csoportvezető: Csalódás 3 Szavazat

D. K. (16 éves lány): - Laci- 8 Szavazat

Problémamegoldást segítő gyakorlat- Szituációs gyakorlat

D. K. (16 éves lány):

Előzmények

Van egy barátom, aki nem foglalkozik velem eleget. A haverjaival szívesebben van. Legtöbbször nem jön el a megbeszélte időpontban, én megyek utána.

Kapcsolatok előzménye:

Korábban volt kapcsolatuk. Ezt a kapcsolatot D. K. (16 éves lány) bontotta fel.

A barát szerepébe a következő csoporttagok helyezkedtek bele:

- P. I. (20 éves lány)
- Cs. É. (16 éves lány)
- Lány Autentikus segítő
- Facilitátor
- Csoportvezető

D. K. (16 éves lány) szerepében a következő szereplők helyezkedtek bele:

- K. R. (17 éves lány)
- L. S. (17 éves fiú)
- Társ csoportvezető
- Csoportvezető
- Facilitátor

A gyakorlat során mit képviseltél, mit próbáltál üzeni?

P. I. (20 éves lány):

A barát csalódottságát magyaráztam. Azt láttam, hogy csalódott és bizonytalan. Éretlen személyiség. Nem érett egy normális kapcsolatra.

Cs. É. (16 éves lány)

Nem mertem belépni. Én ismerem a fiút és a konfliktust is. Korábban már próbáltam segíteni a megoldásban is ,de nem látom ,hogy alakulna a kapcsolatuk. Van saját véleményem, ezt próbáltam képviselni.

Facilitátor:

Nem tudtam a fiú szerepébe behelyezkedni. „Te szeretsz szenvedni!”

Csoportvezető:

Szembesítettem azzal, hogy játszom D. K. (16 éves lány)nyal.

K. R. (17 éves lány):

Sajnáltam, D. K. (16 éves lány)t. Ez így nem jó. Én ezt nem tudnám így egy kapcsolatban elviselni. Képviselni kell egy kapcsolatban önmagát, saját érdekeit. Ezt próbáltam D. K. (16 éves lány) szerepében képviselni.

L. S. (17 éves fiú):

Nehezen helyezkedtem bele férfiként D. K. (16 éves lány) szerepébe. Próbáltam segíteni,de gyakran beelőztek a többiek.

Társ csoportvezető:

Bele tudtam érezni a D. K. (16 éves lány) problémájába. Sajnáltam! A megbeszélésre törekedtem, de sajnos nem tudtam sokáig vele beszélgetni, hisz sok mindent hátrított. Arra törekedtem, hogy megerősítsem magam mint D. K. (16 éves lány). Van büszkeségem, önbecsülésem. "Nem a szerelembe vagyok szerelmes." Én társat keresek, ha nem megy, akkor véget fogok vetni a kapcsolatnak.

Csoportvezető:

„Nem vagyok egy csúszó mászó, pondró, senki.”

Van méltóságom és egy karakán csaj vagyok. Nem hagyom, hogy megalázzanak, mások lelki terrorjának legyek kitéve, én egy jobb társat érdelek.

Facilitátor:

Meg beszéléssel próbálkoztam, mikor láttam, hogy semmi értelme, azt próbáltam kifejezni, hogy képes vagyok kilépni a kapcsolatból, és ez így nekem nem jó.” Akkor befejezzük.”

1. D. K. (16 éves lány) a gyakorlat körben szeretett volna belépni, de az önmagával való dolgozás miatt Csoportvezető nem engedte.
2. Feedback előtt Csoportvezető megkérdezte, D. K. (16 éves lány)t, hogy mit szeretett volna elmondani.

D. K. (16 éves lány): Mit érzel irántam?

3. D. K. (16 éves lány) felé irányuló kérdések:

- Volt – e olyan dolog, ami elgondolkoztat téged, amit hallottál az első kérdéskör után?

D. K. (16 éves lány): Elgondolkoztam azon, hogy mi lesz akkor, amikor vége lesz a kapcsolatunknak.

4. Volt –e olyan D. K. (16 éves lány), amit te teljesen elutasítanál?

D. K. (16 éves lány): Először találtam, de mégsem (fejrázással jelezte)

/Nem mondott ki semmit.

5. Feedback

Csoportvezető:

D. K. (16 éves lány) megerősítése.

K. R. (17 éves lány):

Bízzál magadban. Merj kiállni magadért, mert képes vagy rá.

P. I. (20 éves lány):

Van e a környezetemben olyan pár, ahonnan mintát meríthetsz?

D. K. (16 éves lány): Környezetemben sajnos nincsen minta pár.

P. I. (20 éves lány):

Én a kapcsolatomat, úgy építettem fel, hogy közben a példapárt figyeltem „Én is sokat fejlődtem a kapcsolatok terén.”

VII. csoport/ 6. alkalom

2009

ÖNRENDELKEZÉS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Tojásröptető gép készítés

A lányok csoportja:

Vezető és ötletadó Sz. M. (19 éves lány) volt. Nem is volt más ötlet. A. E. (17 éves lány)nek volt kiegészítő ötlete, amit a többiek elfogadtak. K. N. (16 éves lány) később bekapcsolódott az építésbe. Sz. M. (19 éves lány) és A. E. (17 éves lány) jó együtt működött. B. K. (19 éves lány) nem csinált semmit. Néha egy-egy kritikát megfogalmazott.

Fiúk

Abszolút csapatmunka volt. K. T. (17 éves fiú) hozta az alapötletet és ebből mindenki egyenlő módon fejlesztette tovább a művet. Semmilyen konfliktus nem jelentkezett, közösen dolgoztak, célirányosan, aztán együtt mentek cigizni. A tojások eltörtek, de nem érték meg kudarcként. Sz. M. (19 éves lány) és K. T. (17 éves fiú) utólag átgondolták, hogy lett volna még jobb a szerkezet.

Jogok és kötelességek.

Bevezetés: Mit kezdek a sorsommal? Sodródok vagy irányítok? Döntéseim.

Kötelességeim	Jogaim
<ul style="list-style-type: none">• Tanulás• Házi rendet betartani• Mások tiszteletben tartása• Megbeszélte időpontok betartása• Igényesség• Tiszteletadás• Mások jogainak tiszteletben tartása• Másik emberen segíteni• Megvédeni a családot• Felnevelni a gyerekeket	<ul style="list-style-type: none">• Igényesnek lenni• Egészségvédelem• Szabad iskolaválasztás• Dönteni• Szólásszabadság• Kultúránk gyakorlása• Jog: a másághoz hallgatni élethez enni, inni• Vallásgyakorlás• Szabadidő• Munka• Személyiségi jogok• Levéltitok• Tulajdonjogok• Gyülekezési jog• Védelemhez való jog (saját gyerekeinket is)• Családalapítás• Eldobni vagy megtartani egy gyereket• Magánélethez való jog• Önvédelemhez való jog

Menekülés a börtönből

K. T. (17 éves fiú) hangadó volt az ötletadásban, H. B. (16 éves fiú), L. I. (17 éves fiú) és A. E. (17 éves lány) lelkesen segített a többieknek. B. K. (19 éves lány) inkább saját magára szeret támaszkodni, félt, hogy a többiek nem segítenek neki. A. E. (17 éves lány) inkább segíteni szeret, a segítséget elfogadni nehezebb, de érezte számíthat a többiekre. Sz. M. (19 éves lány) nem állt be a gyakorlatba, akiben nagy feszültség lépett fel emiatt. Csoportvezetőként a büntudatot próbáltam oldani. Abban erősítettem, hogy ez az ő döntése, ezt a döntését a csoport tiszteletben tartja. A gyakorlat sikerült a csoport sikerként könyvelte el magának. Sz. M. (19 éves lány) látszólag megnyugodott.

Összekötözött láb – gyakorlat

K. T. (17 éves fiú) ideges lett attól, hogy mozgásképtelenné vált a lábak összekötözése miatt. B. K. (19 éves lány) nem működött együtt. Sz. M. (19 éves lány) és K. T. (17 éves fiú) között érezhető volt a feszültség (mint később kiderült már otthonról hoztak egy nevelővel kapcsolatos feszültséget) elhajoltak egymástól, nem segítettek egymásnak. A. E. (17 éves lány) nagyon szépen támogatta B. K. (19 éves lány)t. K. T. (17 éves fiú) az összekötözés miatt agresszív lett. (bilincseléssel kapcsolatos régi emlékek) K. T. (17 éves fiú) beszólt Sz. M. (19 éves lány)nak, hogy már megint ő vezet, Sz. M. (19 éves lány) nem tud hagyatkozni a többiekre. A gyakorlat a nehézségektől eltekintve sikeresen zárult.

Zárt kapu-nyitott kapu nonverbális gyakorlat

A gyerekek nem voltak agresszívek, amikor a kaput keresték. Finoman tolakodtak. Anikó mondta: „gyertek még közelebb, még közelebb, érzünk össze. (Ez azért fontos, mert korábban Sz. M. (19 éves lány) nehezen viselte a közvetlen testi kontaktust.)

Az iskolában

Irányított szerepjáték

Név	Választott szerep	Miért	Találkozások	Feedback Hétköznapi életedben hogyan kezeled a konfliktusaidat?
A. E. (17 éves lány)	A. E. (17 éves lány) nevű lány, 17 éves, visszahúzó	Mert nem tudok más lenni, mint önmagam	Julcsival, Rozival. Rángatta őket, eleinte tetszett neki, aztán befordult. Játék végén leült a sarokba befordulva.	Szeretem megbeszélni a konfliktusaimat, ha sikerül. (erősen dobolt a lábával. Elnézést kért, hogy játék közben megzuhant.) Mostanában egy kicsit labilis vagyok. Nem esett jól a játék során, hogy Sz. M. (19 éves lány) rángatott. Most már jól vagyok.
N. B. (16 éves fiú)	N. B. (16 éves fiú) nevű fiú, 10. osztályos, szünetben drótozik (fiú terjesztő)	Mert utálok a tanárokat, ezért nem választottam tanári szerepet. Nekem így jó.	A. E. (17 éves lány)el, Julcsival, Gizi néniel, Minden más tanulót megkeresett, hogy füvet adjon el nekik. Gizi nénitől korrepetálást kért.	Most már sokkal kevesebb konfliktusom van. Régen sokat verekedtem. Most már inkább megpróbálok megbeszélni, ha nem sikerül, elmegyek. Ha utánam jön, felállok, odaállok. Azért bizom benne, hogy nem jön utánam. Mert ha felállok, nagy baj van. Régen egyből felálltam. (évek óta húzódo megbeszéletlen lakásotthoni konfliktus, feszültsége miatt A. E. (17 éves lány)el összezsúrtak a csoportban. Ez komoly feszültséget generált N. B. (16 éves fiú)ben. Mimika: Szemét orrát összeráncolta.
B. K. (19 éves)	Andrea, csendes lány, aki nem beszél	Szerettem volna kipróbálni egy másfajta	Julcsival, büféssel, portás bácsival, Julika néni. El volt velük, sokat nem beszélt.	Elkerülöm a konfliktusokat, kikérem mások véleményét. Nem ez a lényeg. Utána már tudom, hogy

lány)		kommunikációs módot, ezért nem beszéltem.		mi az igazság.
K. N. (16 éves lány)	Angéla, majd Kuka névre változtatott, akibe mindenféle szemetet bedobnak és nem szólal meg	Nem volt kedvem játszani, nem jutott jobb az eszembe.	Igazgatóval, Ákos megvédte az igazgatótól. Rozival is találkozott, Julika nénivel, aki rá szolt, hogy ne mászkálja össze a felmosott folyosót. Andreával illetve Rozikával is találkozott akitől vett egy szendvicset.	Beszólogatok, ha nem hallgatnak meg, akkor is elmondom. Ha valakit szeretek, akkor nem szólok be. Ők úgy fogadnak el, ahogy vagyok. Nekem N. B. (16 éves fiú)val nincs konfliktusom, mi megbeszéljük, régóta ismerjük egymást. Beszólok N. B. (16 éves fiú)nek is csak ő nem veszi magára. Az anyámmal soha nem beszélném meg a problémáimat. Olyan, mintha halott lenne számomra.
K. T. (17 éves fiú)	János a tesi tanár, 40 éves bár nem látszik rajta, jópofa, osztja a többieket, de vicces	Csipem ezt a tanárt, mindenki azt hiszi róla, hogy bunkózik, pedig tök jópofa.	Julcsival, Julika nénivel, Gizikével, portás bácsival, Rozival, N. B. (16 éves fiú)vel, Rozira rá szolt, hogy ne ugráljon a folyosón és ne ráncigálja a társait. Julcsival megbeszélte, hogy többet mozogjon a tesi órákon.	Nincsenek konfliktusaim. (Ömlött belőle a szó) Ha túl sokat iszom, nehezen kezelem a konfliktusaimat, agresszívé válok. Sok esetben a barátaim rángattak ki az ilyen helyzetből. Ha józan vagyok, soha nem verekszem. Nem érdekel mások véleménye, mindig nekem kellett döntenem az életemről, viszont ha néha felnőttekre hallgattam volna, akkor most nem itt ülnék. A suliban nagyon nehéz, mert a fiúk belekötnek egymásba. Ha most ilyenek a mai fiatalok, mi lesz belőlük, ha felnőnek. (Teljesen elfeledkezett a csoportról beszéd közben..)
Sz. M. (19 éves lány)	Rozi, 16 éves, rossz, izgága lány	Én nem ilyen rossz gyerek vagyok, ki akartam próbálni milyen rossz gyereknek lenni.	Mindenkivel találkozott. Julika néni szintén rá szolt, mert összemászkálta a felmosott folyosót. Gizi néni az ügyeletes szintén elkapta, mert rendetlenkedett. János a tesi tanár megvédte és megbeszélték, hogy többet fog járni edzésre. Az igazgató letolta a viselkedésért, akit Rozi le is osztott.	Inkább megbeszélem a konfliktusaimat. A kicsik hülyesége leperog rólam. A kétszínűséget utálok. (Többször előjött a játék során, hogy elvárná a nevelők dicséretét. Előjött egy iskolai konfliktusa is amit nem tudott kezelni.
H. B. (16 éves fiú)	Ákos, matektanár, 30 éves, szigorú	Utálok ezt a tanárt, bele akartam helyezkedni a bőrébe, így már belátom, hogy milyen nehéz dolguk van tanároknak, mert én se bírtam a nagyszájúakkal.	Julcsival, Rozikával, ahol vett ő is egy szendvicset. Az igazgatóval, akivel összefogott, hogy rendbe rakják a rendetlen gyerekeket. Julika nénivel és kukával találkozott, akit megvédett. Gizi nénivel és Rozival találkozott még.	Elkerülöm a konfliktusokat, (nehezen viseli a játék során felszabaduló feszültségeket, ami Sz. M. (19 éves lány)ból, A. E. (17 éves lány)ból, N. B. (16 éves fiú)ból és K. T. (17 éves fiú)ból jött, alvásba menekült.
L. I. (17 éves fiú)	Iskolaigazgató, 30 éves és 10 éve igazgató	Ki akartam próbálni milyen igazgatónak lenni.	A portás bácsival, akivel megbeszélték, hogy milyen régóta dolgozik az iskolában. portás bácsi	Nincsenek konfliktusaim. Ha belém kötnek, először hagyom, aztán otthagynom. Aztán bunyó. Egyszer megpróbáltam megbeszélni, de oda

			beültette az igazgatót egy rövid időre. Gizi nénivel, Jánossal a tesi tanárral. Rozikával, Julcsival, A. E. (17 éves lány)el. Kukával találkozott, akivel konfliktusa volt, illetve Julika nénivel is találkozott.	jöttek 20-an. Majdnem verekedés lett belőle. Végül is meg tudtuk beszélni a problémát.
Facilitátor 1	Julika néni a takarítónő, 60 éves	Mindig jó viszonyom volt a takarító nénikkel.	Majdnem mindenkivel találkozott. Rozival és Kukával konfliktusba keveredett, mert szaladgáltak a felmosott folyosón. Gizi néni megbeszélte vele, hogy ne szünetbe mossa fel a folyosót.	Többféle képen kezelem a konfliktusaimat. Attól függ, hogy kiről van szó. Van akit elengedek a fülem mellett, van akivel jólesően kikiabálom magam. (Ezek a családtagok) Régen többet nyeltem, ma már fontos, hogy meg tudjam beszélni a problémákat.
Facilitátor 2	Rozika a büfés, 40 éves, nagyon régóta van az iskolába	Volt egy kedvenc büfés nénim a középiskolába.	N. B. (16 éves fiú)vel, az igazgatóval, Ákossal, kukával, Andreával. Többet vetek tőle szendvicset vagy beszélgettek vele. Találkozott még a portással, ill. a takarítónővel.	Ma már szeretem megbeszélni a konfliktusokat, régen gyűjtöttem a feszültségeket, utána robbantam. Sok barátot emiatt veszítettem el, akiket nem kellett volna.
Fiú Autentikus segítő	Portás bácsi 50 éve dolgozik a suliba	Szerettem volna kipróbálni, mert a portás mindig kívül áll a dolgokon, sok portást ismerek és mindenki jól el van a saját kis világában.	Ákost N. B. (16 éves fiú) kivéve mindenkivel találkozott. Konfliktusban az igazgatóval keveredett.	Amikor bekerültem a gyerekotthonba, mindig alkalmazkodnom kellett, inkább a nagyobbakkal jöttem ki jobban, volt egy balhész barátom, aki velem sosem veszekedett és mindig bevédett.
Csoportvezető	Gizi a fizika tanár, aki az ügyeletes tanár	Utálom a matekot és a fizikát, sose akartam tanár lenni, ezért próbáltam ki ezt a szerepet.	Igazgatóval, N. B. (16 éves fiú)vel, akinek korrepetálást ajánlott fel. Julika nénivel, akinek ajánlotta, hogy ne szünetben mosson fel. Rozival, aki rendetlenkedett a folyosón. Ákossal és a portással találkozott még.	Régebben mindig benyeltem a konfliktust, ettől komolyan meg is betegedtem. Azóta tanulom, hogy álljak ki magamért. Igyekszem kulturáltan megmondani a magamét.
Társ csoportvezető	Julcsi, 16 éves, két copfos okoska	Mindig jó tanuló voltam és mindig azt gondolták rólam, hogy nem vagyok jó fej. Szerettem volna, ha ezt máshogy gondolják az emberek.	Mindenkivel találkozott. János a tesi tanárral beszélgetett.	Félek a konfliktusoktól. Főleg a nagydarab erős férfikkal. Nehéz szembesülnöm, azzal, ha a másiknak van igaza.

A játék végén N. B. (16 éves fiú) feszültségét oldani kellett, négy szemközti beszélgetéssel. N. B. (16 éves fiú)ben évek óta felhalmozódott konfliktusok, feszültségek szabadult fel. Oldani kellett azt a feszültséget, ami miatt büntudatot érez a korábbi agresszivitása miatt. Hosszantartó beszélgetések után N. B. (16 éves fiú) megnyugodott.

VIII. csoport/ 6. alkalom

2009.

Önrendelkezés

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

T. B. (16 éves fiú) örömmel mesélte, hogy egy megrovást kapott, de a barátját kirúgták. Végre a tesójával újra van a kapcsolata, aki megtagadta. A csoportot tekintve nagyon nehezen beszéltek. Szinte minden lakalommal újra és újra építenem kell őket és biztatni. Többen konfliktusokat éltek meg a nevelőkkel illetve a tanárokkal.

Tojás röptető gép

Két csoportot alakítottunk ki. Az egyik megfigyelő Z. M. (17 éves lány) a másik csoportban a megfigyelő R. A. (20 éves lány) lett. Mind két csoport élére azért kerültek ők, mert Z. M. (17 éves lány)nak még mindig tanulnia kell, hogy csendbe is lehet maradni. R. A. (20 éves lány) nagyon kreatív és ha ilyen feladatot kap, akkor szereti minél hamarabb ő megoldani a feladatot. Nehéz volt nekik, mert nem tehettek semmit. Z. M. (17 éves lány) alig várta, hogy megszólaljon. N. Cs. (18 éves lány)nek nagyon nagy élmény volt ez a gyakorlat. Vezető szerepet vállalt a Z. M. (17 éves lány) csoportjában és elfogadták az ötletét. K. B. (18 éves fiú) illetve S. H. (17 éves lány) háttérbe húzódtak, de a csoport segítségével mind a ketten belemerültek a munkába. Mind a két tojásröptető gépet ügyesen csinálták meg. Nem tört el a tojás.

Buszpályaudvaron

Név	Választott szerep	Miért	Kapcsolódás	Feedback Párhuzam a valósággal
N. Cs. (18 éves lány)	WC-s néni Juliska, 70 éves	Ki szeretne volna próbálni, és nagyon megfelelt neki a szerep.	A gazdag jó fej volt. A csöves nem fizetett, de biztonsági őr megfűzte, hogy fizessen annyi pénzt amennyi van neki. Az árussal sokat beszélt. Gazdag lánya lenézte a tisztaságot így nagyon csúnyán leosztotta.	Nincs párhuzam, de most már tudom, hogy nehéz dolga van a wc –s néninek. Jobban fogom tisztelni.
S. H. (17 éves lány)	Anyuka Fiatal 25 éves	Ki akarta próbálni, a múltkor segített egy anyukának felállni. (Természetesen nehezen rugaszkodott el a	A cigányasszonyt illetve a csöves elzavarta anyázva. A biztonsági őr tett rendet. Amúgy egész végig ült és a hasát simogatta.	Szeretnék gyereket. Szeretnék én is ott ülni. Félttem az anyukákat a csövesektől. – Arról beszéltünk, hogy nem lehetett

		valóságtól)		volna-e kulturáltan elküldeni a csöveseket.
F. P. (17 éves fiú)	Csőves Szakadt, drogos, 40 éves	Három hete verekedett össze egy drogossal, mert csúnyán bele kötött, ahogy haza ment. Ezért akarta kipróbálni, hogy milyen az ő szerepükbe belebújni.	Mindenki elzavart, mindenki bunkó volt, kivéve a biztonsági őrt, illetve a felügyelőt. A jófej sráccal arról beszéltem, hogy szokjon le a drogról és legyen gazdag.	Nincs párhuzam. Sajnálom őket.
Fiú Társ csoportvezető	Felügyelő 50 éves nagydarab	Nem szeret verekedni, de nagyon kíváncsi volt.	Mindenkivel találkozott. A legkeményebb a csöves volt és a cigányasszony, mert mindenkibe belekötöttek vagy kunyeráltak.	Tetszett nekem a játék. Nincs párhuzam, csak annyi, hogy nagy vagyok és szerintem beszéddel minden megoldható.
J. R. (16 éves lány)	Cigányasszony Aranka, árul	Jósolt neki múltkor az egyik ő meg nem adott pénzt és káromkodott.	Mindenkit kiakasztott, sokat nevet nagyon jó volt.	Nincs párhuzam. nem szeretnék ilyen csóró lenni ezért tanulok.
K. B. (18 éves fiú)	Román cigi árus	Gyakran találkozik velük.	A wc- s néni vett cigit. A biztonsági őrről szólt, hogy menjen ki, ott nem árulhat ilyent.	Jó volt. Nincs párhuzam.
Csoportvezető	Biztonsági őrről, nagydarab, Kázmér 35 éves	Szeretek biztosságot adni és az emberekre oda figyelni.	Mindenkivel találkoztam, és ahol segítenem kellett ott tudtam.	Párhuzam annyi, hogy szeretek biztosságot adni a körülöttem lévő embereknek.
L. L. (15 éves lány)	Piros cipős főiskolás, Kamilla	Szeretne főiskolás lenni. Illetve nagyon flegmák voltak vele.	A gazdaggal, általános iskolás lánnyal beszélgetet végig és vett cigit.	A párhuzam, hogy soha nem fogok elszállni, ha főiskolás leszek.
R. A. (20 éves lány)	Általános iskolás, gazdag lánya	Osztálytársa nagyon gazdag, és néha bunkó, de vele jóba van.	A főiskolással illetve a gazdaggal volt. Mindenkit ki nevettek.	Nem tetszett, mert flegma voltam mindenkivel.
T. B. (16 éves fiú)	Jó ember, szmokingban, 40	Szeretne megváltozni. Szeretne jó ember lenni. Minden hülyeségről le akar állni.	A csövest akartam megváltoztatni. Illetve amikor gúnyolódtak a többiek akkor igyekeztem őket leállítani.	Jó volt a játék. Párhuzam az, hogy meg akarok változni.
Z. M. (17 éves lány)	Tökmagot áruló hölgy, 70 éves, Julcsi néni	Nagyon sajnálja őket. Ki akarta próbálni. WC – s	A wc- s –elbeszélte egész végig. Végig nézte a	Nincs párhuzam. Tetszett a játék

		akarta lenni eredetileg.	csövest. Ő adott neki magot.	
Fiú Autentikus segítő	Öregember! János, aki pipázik, és mindig kéreget	Múltkor Szegedre jött és a buszváróban az öreg rá gyújtott és ült nagyon nyugodtan.	Szinte mindenkivel találkozott, a biztonsági őr mondta, hogy ne gyújtson rá. Nehezen fogadta el.	Nincs párhuzam. Szeretnék én is ilyen nyugodt öregember lenni.

6.7 Teljesítményhez való viszony, jövőkép

Anonimizált jegyzőkönyv - kivonatok a TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY, JÖVŐKÉP alappillérhez

6.7 Teljesítményhez való viszony, jövőkép

Anonimizált jegyzőkönyv -kivonatok a TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY, JÖVŐKÉP alappillérhez

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

I. csoport/ 7. alkalom

2007.

TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY/ JÖVŐKÉP

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Autentikus segítők

2007.- 1. nap

Megérkező kör

A megérkező kört követően mindig szabad foglalkozás és közös játékok vannak, melyek segítik megérkezni a gyerekeket. A személyes beszélgetések pedig intim légkört varázsolnak.

Majd: beszélgetések, fürdés, fekvés, esti mese

2007. – 2. nap

Életvonalak

Cél: eddigi eredmények, pozitívumok tudatosítása, jövőbeli tervek és konkrét cselekvési tervek megalapozása, a jövőnk alakításában játszott szerepünk hangsúlyozása

Az életben eddig elért legfőbb eredményeim...

születé jelen életkor Kor, ameddig élni szeretnék
0 ————— X

A fő célom, amelyet el akarok érni az életem további részében...

NÉV	JELEN ÉLET KOR	EDDIGI EREDMÉNYEIM	Tervezett élet kor	CÉLJAIM A TOVÁBBIKRA
N. Z. (17 éves fiú)	18	Szakmát tanulok	65-70	Kitanulni a szakmát, dolgozni a szakmában és énekelni egy cd-n.
Csoportvezető	33	A fiam, az ÁGOTA, tanulmányaim	65-70	ÁGOTA Falva kialakításán dolgozok, megszerzem a 4. diplomám, nyelvvizsgázom.
N. M. (15 éves lány)	15	Gimnáziumban tanulok, vigyázok a húgomra, felelősségteljes vagyok	65-70	Leérettségizni és főiskolára menni. Nevelőszülőkhöz kerülni, húgomra mindig vigyázni.

C. S. (15 éves lány)	15	Testvéreim, Szerelmem	80	Befejezni az iskolát, szakmát tanulni. Szerelmemmel összeházasodni.
V. B. (22 éves lány)	22	3. szakmáját tanulja, a tesómra	50	Jelenleg tanult szakmát elvégezni és utána abban dolgozni. Testvérrrel venni egy házat és együtt lakni.
Társ csoport vezető	26	Tanul és dolgozik, ÁGOTA, felelősségteljes, felnőtt viselkedés	65-70	Diploma, cigány nyelvvizsga. ÁGOTA Falván dolgozni.
K. I. (17 éves lány)	18	Az öccsére vigyáz, tanul nagyon szép eredménnyel és szakmát szeretne tanulni, amihez be is adta a jelentkezést.	100	Iskolát befejezni, továbbtanulni, azt elvégezni. Amíg lehet bent maradni az intézetben, több szakmát is kitanulni, hogy könnyebben boldogulhasson az Életben. Férj, gyerek, család.
B. I. (19 éves fiú)	19	Szakmát tanul (pék), dolgozik, és hogy apukájával felvette újra a kapcsolatot.	100	Apával való kapcsolatot helyrehozni, szakmát elvégezni, dolgozni, hazakerülni.
Fiú autentikus segítő	25	A honvédségi kitüntetései és az, hogy állami gondozott léte itt áll, ahol áll. Családja van, dolgozik. Ő a családfenntartó.	65-70	Szociálterápiás képzést elvégezni, boldog családi életet élni, ÁGOTA- ban maradni. (ÁGOTA Falva)
K. M. (20 éves fiú)	20	Az ereje, és a szerelme. Mikor kikerült az otthonból, nem adta fel, nem züllött, hanem erős akarattal kitart, dolgozik. a gyönyörű barátnője, akit feleségül szeretne venni.	65-70	Visszakerülni utógondozotti státuszba. Szakmát tanulni a Munkaügyi Hivatal segítségével. szerelmét feleségül venni, családot alapítani.
Lány autentikus segítő	18	Az életében eddig vele törtétek ellenére tanul, Rendszeresen fodrászversenyekre jár. Kitartó, vannak céljai.	80	Leérettségizni, főiskolára járni (pszichológia). ÁGOTA- ban maradni segítőként.

Az elkészített terveket nem szedtük össze, hanem mindenki el rakta a sajátját, hogy mikor tervei megvalósításában ott tart, elő tudja venni megnézni.

Fantáziautazás

A játék célja egy választott „szállító képzeletbeli állat” segítségével olyan tájra jutni, ahová valamilyen okból vágyódnak.

Név	Szerep	Választott úti cél	Valóságkapcsolat	Érzésvisszajelzés
N. Z. (17 éves fiú)	Bébisárkány	Ókori görögök háborúját nézte meg utazása során	Épp ezt tanulták az iskolában és kíváncsi volt.	Nagyon érdekes volt a saját utazása is és jó volt hallgatni a többiekét is, el tudta képzelni. A Bébisárkány pedig a barátja lett.

Csoport vezető	Morzsa kutya	Egy házban járt, ahol egy család volt. Nem hallották és nem látták őt, pedig úgy szeretett volna kommunikálni.	Rég nem látott szeretteiről gondolkodott.	Nagyon megnyugtató érzés volt tudni róluk, jól érezte magát a játékban.
N. M. (15 éves lány)	Fehér ló	Mesebeli erdő, ahol minden zöld, nyugodt, gyönyörű színek, pillangók a játszótársai	Biztonságra vágyik	Nagyon jól érezte magát. Gyakrabban fog erre a helyre járni.
C. S. (15 éves lány)	Bagoly	Csatába ment, vissza az időbe. Az otthoni viszálykodások közepében találta magát. Családi harc	Nagyon foglalkoztatja az otthoni élet. Nemrégiben született egy kistestvére, aggódik miatta.	Jó volt játszani, kicsit meg is nyugodott, mert rendeződtek otthon a dolgok. Jó volt hallgatni a többieket.
V. B. (22 éves lány)	Fehér Galamb	Felszállt a galamb hátára, akire rábízta magát, és oda vihette, ahová csak akarja. A kisbaba korába vitte és minden nyugodt volt, rendezett volt és biztonságos. Szeretet vette körül. A galamb megkérdezte, hogy akar e itt maradni, mert újraélheti az életét.	Nem tudja, mi a kapcsolat.	Nagyon jó érzés volt, szívesen élte volna tovább az utazást, de tényleg nem maradna ott. Biztosan nem véletlen, hogy így alakult az élete. Nagyon jó volt ez a játék és igazi öröm volt a többi csoporttagot hallgatni, utazásukat átélni.
Társ csoport vezető	Fehér ló szárnyakkal	Átsétált az erdőn, fejét a lóva nyakára hajtva. Majd felrepült és ég és föld között félúton talált egy csodatisztást, ahol színes virágok, tündérek voltak, és rég nem látott szerettei. Nyugalom volt, őszinteség. Nem voltak szavak.	Az életében kuszaság van kicsit és nagyon szeretett volna egy nyugodt, gyönyörű helyen lenni. Nagyon hiányoznak neki az elveszett szerettei és szeretett volna találkozni velük.	Nagyon szívesen időzött úti céljában. Jól érezte magát a játékban. Nagyon szívesen hallgatta a többiek utazását. El tudta mindet képzelni és nagyon jó volt.
K. I. (17 éves lány)	Zsiráf	Háborúban járt (II. világháború)	Épp ezt tanulták az iskolában és kíváncsi volt.	Érdekes volt látni, de nem volt jó, ahogy véreztek az emberek. (Nagyon sokáig volt lecsukott szemmel. A melléte ülő simogatta meg a karját, arra tért vissza)
B. I. (19 éves fiú)	Amerikai autó (Cadillac)	Apjánál volt otthon. Ott volt a többi családtag is és nem akarták befogadni vissza a családba. Idegenként néztek rá.	Most épül édesapjával a kapcsolat újra. Teli van félelemmel, várakozással, reménnyel.	Nagyon rossz volt a család elutasítása. Maga a játék jó volt. Jó volt hallgatni a többieket.
Fiú autentikus segítő	Strucc	Kiment a világűrbe, látta az egész Földet.	Ki akart vonulni egy kicsit a világból. Magánéleti gondok vannak, amik kicsit nehezítik az életét.	Nagyon jól érezte magát a játékban, feltöltődött. Jó volt egyedül lennie kicsit. Nagy örömmel hallgatta a többiek úti beszámolóját és mindet átélte kicsit. Nagyon tetszett neki a játék.
K. M. (20 éves fiú)	Elefánt	Előre ment a jövőbe, családja volt már együtt voltak szerelmével.	Kíváncsi volt az elkövetkezendő évekre, mert nagyon vágyik már erre.	Jó érzés volt látni a családját, egész családban lenni. Biztonságban, szeretetben. Jó érzés volt

				felelősséget vállalni értük, gondoskodni róluk. Nagyon jó volt a játék, nagyon tetszett.
Lány autentikus segítő	Delfin	Elhagyott szigetre ment, ahol volt egy oázis a szigeten és ott voltak bennszülöttek, akiknek nem értette a nyelvüket, de táncoltak és mulattak. Együtt úsztak a tengerben is.	Nagyon szereti a delfineket, az a kedvenc állata. Kíváncsi más népek kultúrájára, ezért nézte meg azt a szigeten.	Nagyon jól érezte magát a játékban, feltöltődött. Örömmel hallgatta a többiekét, beleélte magát.

Szerződés önmagammal

A délelőtt felvázolt célok elérésének érdekében mi az első 3 lépés, amit meg kell tenniük, hogy kitűzött céljaik valósággá váljanak.

A 15 perces elgondolkodási idő alatt mindenki felírta magának a lépéseket. Ezután a nagykörben is megosztotta a többiekkel gondolatait, akik tapsal jutalmazták és „ámen”, „úgy legyen” kijelentésekkel bíztatták egymást.

Amerikai típusú interjú

- a 2 autentikus segítővel a csoportvezető irányított kérdéseivel.

A kérdések lényege arra irányult, hogy volt-e olyan pontja az életüknek, mikor elcsúszhattak volna-erősítve a negatív statisztikákat. Ha volt: mit tettek ennek elkerülése érdekében, kibe kapaszkodtak, kitől kérhettek segítséget. Mennyire engednek közel magukhoz embereket? Érezték-e magukat kiszolgáltatottnak? Mit kezdtek kiszolgáltatottságukkal? Mikor érezték, hogy stabilabbá vált a helyzetük? (Hogy van kiút?) Hogy alakult ki önbecsülésük? Mit kezdtek a bekerülés okozta feszültségekkel? Milyen megoldási alternatívákat választottak a nagyok „beavatási” ceremóniáinak elviseléséhez? Hogyan védtek/védik magukat az életben? Mik segítenek céljaik megvalósításban? Mit ajánlanak a csoporttagoknak (sorstársaknak)?

Lány autentikus segítő: nem enged közel, nem bízik senkiben. A kitűzött céljait véghez viszi- ha törik, ha szakad. Nem átgázolva mindenkin, de közben elfelejtve élni. Nincs igazi mély kapcsolata, mert csak a bizonyítási vágy él benne. Szívós akarattal küzd az állami gondozottakat sújtó előítéletek ellen. Élő bizonyítéka a kitartással és akarattal elérhető sikereknek.

Amit üzen: akarattal és kitartással el lehet érni a céljainkat és soha nem szabad feladni. Magának is üzent: hogy figyeljen jobban a kapcsolataira, merje megélni őket.

Füú autentikus segítő: Atrocitások, megaláztatottságok az iskolában, a „gettóban”. Származása miatti megkülönböztetések sora. → Mindenáron kikerülni 18 éves korban. Nem gondolt végig semmit, nem tervezett semmit, csak menekülni akart a „börtönből”. Mikor felismerte, hogy semmije és senkije nincs, akkor segítséget kért egy olyan embertől, aki mindig segítőszándékkal volt iránta (volt nevelő). →Katonának állt. Ez volt a fordulópont. Fegyelmet tanult és élettervet kovácsolt. Párkapcsolatot épített, ahol nagyon sokat tanult. „Benőtt a feje lágya”. Leszerelés után munkába állt, családot alapított.

Amit üzen: Mélyponton mindig legyen egy bizonyítási vágy, ami motivál és kimozdít a gödörből. Ugyanolyan értékesek, mint bárki más. És ne úgy csinálják, ahogy ő, mert nagyon megszenvedte a szabadulni akarást. Nehéz volt a semmiből felküzdeni magát. Ami fontos: kitartás, kitartás, kitartás.

2007. – 3. nap

Filmvetítés kiértékeléssel

Mindenható c film vetítése, kiértékeléssel.

A gyerekeknek nagyon tetszett a film. Kicsit könnyedebb volt, mint amit általában nézni szoktunk, de az előző nap komolyságát tekintve, pontosan erre volt szükségük.

Zárás és értékelés

Az erős kötődés miatt még egy alkalom vált szükségessé a megfelelő csoportzáráshoz. Ezért ennek megfelelően búcsúztunk a csoporttól.

I. csoport/ 8. alkalom

2007.

CSOPORTZÁRÁS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Autentikus segítők

A hét alappillér végeztével egy alkalmat szántunk a leválás időszakának. Vendégünk is volt,

Fő támogatónk nemzetközi tanácsadója.

2007. –1. nap

A gyerekek megérkezését követően :

2007. –2. nap

Bizalomgyakorlatok

Vakvezetés a közeli tó környékén.

Párok kialakítása, majd a gyakorlat elvégzése.

Feedback:

Társ csoportvezető- V. B. (22 éves lány): szorongásai még mindig megjelentek, mikor csukott szemmel kellett hagyatkoznia, de nem engedte eluralkodni magán. Az első alkalommal több mint 10x meg kellett állniuk, hogy V. B. (22 éves lány) légvétele normálisba álljon vissza. Nagyon félt. Most, a záráskor is meg kellett állnunk, de csak 3x. Mikor érezte, hogy félelme erősödik, megállt.

Tanácsadó- Lány autentikus segítő: a nyelvi akadály áthidalódott. Szoros fogással irányították egymást, az irányokat az aktuális kéz húzásával jelezték. Segítőnk fejlődését mutatja, hogy bátran mert hagyatkozni tanácsadónkra.

C. S. (15 éves lány)- K. M. (20 éves fiú): ők egy pár. Nem volt gond a bizalommal, mertek egymásban bízni. Nagyon nagy figyelemmel és törődéssel vezették egymást.

N. M. (15 éves lány)- B. I. (19 éves fiú): A csoportfolyamat idején nagyon mély bizalmi kapcsolat alakult ki köztük, melyet a csoportfoglalkozások idején túl is ápoltak. Ezért a gyakorlat semmiféle nehézséget nem okozott számukra. Mindkettejük elmondása szerint mertek a másikban bízni, és ez jó érzés is volt.

K. I. (17 éves lány)- N. Z. (17 éves fiú): a legelső alkalommal más volt a párjuk. Akkori élményeik determináltságában féltek a mostani feladattól is. Félelmük az első közös lépések megtétele után szétfoslott, bátran bíztak egymásban. Elmondásuk szerint nagyon jó érzés volt és egyáltalán nem féltek. Nagyon jó volt

- Páros bizalomgyakorlatok (a vakvezetés során kialakított párokban)
- Bizalomharang (azok is be mert állni a kör közepére, amit első alkalommal nem mertek megtenni)
- Szabadesés (K. M. (20 éves fiú) próbálta ki. A többiek óvóan kulcsolták össze a kezeiket. Érezték felelősségüket a gyakorlatban.)

A Módszertani ingatlanba visszaérkezve: feedback, melynek fő szempontja: összehasonlítás a legelső alkalommal. A vakvezetés feedback- je: lásd fentebb. Összességében elmondható, hogy a csoporttagok bátran mertek hagyatkozni társukra, aki felelősségteljes óvással vigyázott rá a gyakorlat során.

Mi volt a rossz, nehéz – mi volt a jó a csoportfoglalkozások idején.

Név	ROSSZ (nehéz)	JÓ	VALÓSÁG KAPCSOLAT	Érzésvisszajelzés
V. B. (22 éves lány)	A testvéremről és a félelmeimről beszélni. Az hogy vége van.	Sok kis kép: A mesék, a közös évések, az ima. Az esti beszélgetések. A törődés, amit itt kaptunk.	Allandó konfliktus a testvéremmel, fél a magánytól. Tanul bizni. Búcsú	Kicsit rossz volt felidézni, meg nagyon sajnálom, hogy vége van, de tudom, hogy ezek az élmények mindig velem maradnak.
Társ csoportvezető	Mikor kikísértünk benneteket a buszállomásra és egy emberként integettetek a buszról lefelé.	Sok kis pillanatkép a személyes beszélgetésekről, pillanatokról. Csodás volt látni, és példaértékű volt látni, ahogy megbirkóztatok a félelmeitekkel.	Búcsú, csoportfolyamat vége, lezárás.	Nagyon jó volt felidézni az elmúlt alkalmakat. Ez nem a vége, hanem a kezdete valaminek. Nagyon sokat erősödtetek az elmúlt alkalmak során. Nagy öröm volt a játék.
K. I. (17 éves lány)	Apuval találkozni, meg a testvéremben nagyot csalódtam.	A csoportban lenni.	Mindig félek, hogy nem tudok ellenállni és nem merem apunak megmondani, h én mit szeretnék.	Jól éreztem magam a játékban. Sajnálom, hogy vége van.
B. I. (19 éves fiú)	Egy lányismerősöm tudatta velem, hogy daganatos beteg. (ez a csoportfolyamat alatt történt velem, de nem a csoportban, hanem az otthoni, mindennapi életében) Nem is talált először képet..	Apu kitárt karokkal áll, én pedig szaladok a karjaiba. K. M. ott áll a háttérben és hozza a nagy táskákat.	Édesapámmal 6 év után vettük fel a kapcsolatot, nyáron megyek hozzá. Remélem újra családtag lehetek.	Nagyon jó volt a játék, remélem hogy minden rendben lesz az apuval való találkozáskor.
Fiú autentikus segítő	Mikor kikísértünk benneteket a buszállomásra és egy emberként integettetek a buszról lefelé.	Az egész csoport. Minden alkalom. Tényleg nagyon sokat kaptunk egymástól.	Búcsú, autentikus segítői szerep fontosságának tudatosodása	Nagyon fogtok hiányozni, de tudom h minden rendben lesz és csak gratulálni tudok nektek, mert nagyon sokat erősödtetek.
K. M. (20 éves fiú)	Mikor kikerültem a gyerekotthonból . Magány, bizonytalanság, félelem szerelmem elvesztésétől	Összefogott kéz, mely a kapaszkodást jelenti, az ő kapaszkodását. Hogy volt mibe kapaszkodni.	Túl van a bizonytalanságon, lesz biztos fedél a feje felett. A csoportban tanultakba mindig fog tudni kapaszkodni. Búcsú	Szomorú vagyok amiatt, hogy vége. Nagyon sokat kaptam tőletek, amit köszönök. Nagyon fog nekem a csoport hiányozni.
Lány autentikus segítő	csoporttaggal a folyosón.	Az interjú után V. B. azt mondta neki a szobában, h nagyon nagyot nőtt a szemében.	Megerősödött lelkiekben, tudja hogy mit szeretne és érzi a szerepvállalás fontosságát.	Nagyon jól éreztem magam veletek. A sok kis képet a szívembe zárva őrzöm rólatok.
N. Z. (17 éves fiú)	Mikor a csoporttársaim	A csoport egésze. A beszélgetések. A közös évések	Nagyon szeretek itt lenni veletek.	Nagyon fog hiányozni, h jöjjünk. Nagyon jól

	rám szóltak a viselkedésemért . Meg nagyon rossz hogy ez az utolsó alkalom.	és imádkozások.		éreztem magam. Sok társamat csak most ismertem meg igazán, új, mély barátságok szövődtek.
Csoportvezető	A búcsúzások. Udvaron állok a bejáratnál és nézek a távozó csoport után	A csoport egésze fantasztikus volt.	Az „úttörő” jelleg, a megerősítés, hogy működik a program és lesz ÁGOTA Falva.	Jól éreztem magam, nagy öröm számomra látni benneteket a csoport végén megerősödvé.
N. M. (15 éves lány)	Mikor menni kellett haza, mindig maradni szerettem volna. Kép: a buszállomás, mikor mi a buszról integetünk a lent állóknak.	Az esti mesék. Az h itt törődtek velünk, figyeltek ránk. A játékok. Minden idő, amit közösen töltöttünk.	Már tudom, hogy tartozom valahova. Van egy pót- családom és tudom, hogy kitartással, akarattal mindent el tudok érni.	Nagyon nagyon fogtok hiányozni nekem, és nagyon jó visszagondolni mindenre, ami itt történt, De tudom, hogy rátok is mindig számíthatok.
C. S. (15 éves lány)	Az az idő volt nehéz, mikor nem volt csoport.	Mikor bent ültünk a csoportszobában foglalkozáson és beszélgettünk, játszottunk.	Egy nagy egészet alkottunk, itt volt a szerelmem is velem.	Minden nagyon jó volt. Amikor csoportban voltunk idő, mikor nem volt foglalkozás és csak beszélgettünk mindenféléről.
Facilitátor	Hosszúvás kép, mikor a búcsúzás pillanatai vannak: a folyosón, az udvaron, a buszmegállóban	Hogy tényleg ajándékaik voltunk egymásnak és sokat tanulhattam tőletek.	Rohanó változások jellemzik életemet (költözés, új munka). Köztetek megnyugodtam és figyeltem. A csoportok utáni időközökben sokat gondolkodtam a hétvégén történt eseményeken.	Nagyon jól éreztem magam veletek a játékban és köszönöm szépen nektek az összes alkalmat.
(tolmács)	-	Olyan képtár, mintha diavetítő lenne. Ebben képek váltakoznak, mikor látogatóban voltunk a gyerekek otthonban és a gyerekek megmutatták a szobáikat és egyikük rappedt nekem. A személyes ismeretséggel további képek kerültek a tartóba.	Nagyon sokszor eszembe jutottatok a látogatás óta.	Nagyon jól éreztem magam.
Tanácsadó	-	A megérkezés estéjén gyertyalánggal előadott műsor, és a csoport szakmai teamjének meghatottsága A képet lefestettem, így viszem magammal örök életre, mert a fényképek gyorsan tönkremennek.	Látogatása	Nagyon kíváncsi voltam és nagyon örültem, hogy személyesen is megtapasztalhattam a munkát, és láthattam egy teljes csoportot.

Fantáziajáték – 15 év múlva

A csoportvezető azt kérte, hogy mindenki gondolja végig, hol lesz 15 év múlva. Mit fog csinálni, ki(k)el fog együtt élni, mivel fog foglalkozni? Ha sikerült, akkor jelenítse meg magát 15 év múlva, mutassa be magát a csoport többi tagjának, és mindenki bemutatkozása után elevenedjünk meg. A jelenet leállítását követően a szokásos csoporthelyezetbe történő visszarendeződést követően feedback.

Név	Szerep	Találkozások	Valóság kapcsolat	Érzés visszajelzés
V. B. (22 éves lány)	37 éves óvónő vagyok, aki fogyatékos, sérült gyerekekkel foglalkozik. Van egy nagy családi házam és az élettársammal lakom. Saját gyerekem nincs.	Lótenyésztő-áruszállítóval beszélgetett, aki a férje. Pincér anyukával megbeszélték, h mennek majd ÁGOTA Falvára segíteni; többiekkel beszélgetett az elmúlt években bekövetkezett változásokról.	Szakmáimat sorban végzi. Terveim között ez az állás szerepel álommunkaként, ezért szerettem volna kipróbálni.	Kicsit nehezen engedtem szabadjára a képzeletemet, nehéz volt elképzelni magam és a csoporttagokat 15 év múlva. Mikor viszont sikerült- látva a többiek játékát, nagyon jól éreztem magam, csak pozitív élményeim voltak. Köszönöm a játékot.
Társ csoportvezető	3 diplomás szakember vagyok, aki az ÁGOTA Falvában dolgozik mindeneként. Van egy szép cigány férjem, 3 gyerekem és 1 lovam, kutyam.	Csoportvezetővel találkozott, megbeszélték, h rendben mennek a dolgok és hogy mennyivel jobban néznek ki, mint 15 évvel ezelőtt. Óvónővel beszélgetett, hisz rég nem látták egymást. Banki ügyintézővel is rég találkozott, ezért örültek egymásnak. Felmerült az igény, hogy jönne segíteni ÁGOTA Falvára. Lótenyésztővel megbeszélték, h segít a lovak rendben tartásában. többiekkel is beszélgetett pár szót a régi idők szépségéről.	Jelenleg tanulok és kitűzött terveim között ez szerepel. Mindenképpen az ÁGOTA segítője szeretnék lenni.	Nagy örömmel vettem részt a játékban. Örömmel konstatáltam, hogy minden csoporttag megtalálta a számítását és rendezett, kiegyensúlyozott élete van. Jól éreztem magam és köszönöm a játékot.
K. I. (17 éves lány)	Pincér és anyuka vagyok. Van férjem, akivel boldog vagyok. Sokat is dolgozom és gyönyörű családom van.	társcsoportvezetővel találkozott és megbeszélték, hogy szívesen jönne táborkba felszolgálni, mert segíteni szeretne. Többiekkel találkozáva is találkozott és felidéztek a régi időket. Csoportvezetővel való találkozásánál felajánlotta segítségét az ÁGOTA rendezvényeken.	Pincér szakmát szeretnék tanulni. A gyerekvállalás nagyon fontos az életemben, jó anyuka szeretnék lenni, csak nagyon félek, hogy nem leszek majd jó anyuka.	Nagyon jó volt a játék, és szívesen képelem el azt, hogy ez valóban így lesz 15 év múlva. Mindent meg fogok tenni h így legyen. Nagyon jól éreztem magam.
B. I. (19 éves fiú)	Péknél áruszállító sofőr vagyok. Lótenyésztő is vagyok egy tanyán, a saját tanyámon. Az óvónő a feleségem. Sok lovam van és gazdálkodok. Boldog vagyok.	Társcsoportvezetővel megbeszélték a lovak ügyeit. Örömmel üdvözölték egymást. N. M: régi barátok és rendszeresen tartják egyébként is a kapcsolatot.	Apukámmal rendeződni látszik a kapcsolat és nagyon szeretnék egyébként is tanyán lakni és lovakkal foglalkozni. Szívesen vezetek is, mert az a munka változatos.	Jó volt a játék, jólesett, hogy többen a segítségemet kérték a lovakkal kapcsolatban.

Fiú autentikus segítő	ÁGOTA Falván dolgozom, mint kőműves. De meg van a mostani munkahelyem is.	Társcsoportvezető-eltelt évek, közös dolgok, Csoportvezető- hogy van és mit kell építeni, mi a terv? Tanácsadó, tolmács, jól vannak e. Óvónő- férjhez ment e már, de jó érzés látni. Facilitátor- nehéz a cigányok helyzete még mindig, de legalább engedik hogy dolgozzon.	Jelenlegi munkámat szeretem, ebből szeretnék nyugdíjba menni. Mindenképpen kapcsolatban akarok maradni az ÁGOTA val is, legjobban a kőművességhez értek, ezért ajánlottam fel szolgálataimat.	Valóságosnak éreztem, el tudtam teljesen képzelni. Nagy örömmel vettem, hogy akiket régen nem láttam, ők is szépen rendezetten élnek az életüket. Jól érezte magam a játékban.
K. M. (20 éves fiú)	Kőműves vállalkozó vagyok. Feleségem a mostani szerelmem, 3 gyerekünk van. Sokat dolgozok, de jól élünk. Szabadidőmben testépítők.	a felesége. csoportvezetővel egyeztettem a munka részleteiről. óvónővel beszélgettem, h hogy megy a soruk. Többiekkel is örömmel üdvözölték egymást.	Szerelmem és én egy pár vagyunk, vele tervezem az életem. Nagyon szeretném kőműves vállalkozóként eltartani a családom.	Nagyon jól éreztem magam, szoktunk tervezgetni is, ezért jó volt megleveníteni kicsit, amikről beszélgetni szoktunk szerelmemmel. Nagyon jó volt, hogy örömmel üdvözölt engem a csoportvezető is és csomó munkalehetőséget is kaptam. Nagyon élveztem a játékot.
Lány autentikus segítő	2 diplomás ifjú nő vagyok, akinek saját fodrász szalonja is van. Szerető férjem és 2 gyereke van.	Volt egy nagy találkozás: Nagy örömmel üdvözölték egymást és örömmel idézték fel az elmúlt közös időszakokat. csoportvezetővel beszélgettem pár szót arról, h ki hogy van.	Jelenleg fodrásznak tanuló és nagyon szeretem, ezért biztosan az életem egyik alapját képezi ez a mesterség. Dédelgettem a főiskola és tudom h sikerülni is fog, kitartással.	Nagyon jó volt újra látni a régi ismerősöket. Nagyon jól éreztem magam a játék során.
N. Z. (17 éves fiú)	Pékmester vagyok, saját vállalkozásom van (pékség). Van családom és 2 gyereke. Van egy saját cd- m, amin én énekelek.	Óvónő: érdeklődtek egymás sorsa felől. (tolmács) B. I- vel folytatott beszélgetésbe is bekapcsolódott. Többiekkel üdvözölték egymást.	Jelenleg a pék szakmát tanulom. Nagyon tetszik nekem, ezzel szeretnék foglalkozni. Az éneklés nagyon fontos önkifejező eszközt az életemben. Mindenképpen szeretnék ezzel is foglalkozni szabadidőmben.	Nagyon jó volt kipróbálni meg elgondolkodni, hogy milyen lehet majd 15 év múlva. Jól érezte magát a játék során.
Csoport vezető	ÁGOTA Falván dolgozom. Gyerekek mellett vagyok, asztalos is. Van egy feleségem és 8 gyerekem. Nem én foglalkozom a z ügyviteli, menedzsment résszel.	Társcsoportvezetővel megbeszélték, hogy minden rendben halad, és mennyivel jobban, kiteljesedettebben néznek ki, mint 15 évvel ezelőtt. facilitátornak feladatot adott Az óvónőt megölelgette, hisz nagyon régen nem látták már egymást. egyeztetett kőműves munkákban. Örömmel	Terveim realizálódása. Szívesen végzek kétkezi munkát is. Munkatársaim biztonságot adnak nekem.	Nagyon jó érzés volt látni, hogy mindenki élete rendben megy. Jó érzés volt támaszkodni a munkatársakra és gyerekek mellett lenni. Reális, kézzelfogható érzés kísért végig a játék során. Nagyon jól éreztem magam a játék során.

		konstatálta, hogy rendben megy az élete és szép családja van. többiekkel üdvözölték egymást.		
N. M. (15 éves lány)	N. M., banki ügyintéző vagyok, egy kislány édesanyja, nincs férjem.	Társcsoporthoz vezetővel: épp jelentkezik segítőknek ÁGOTA Falvára. Munkatárs szeretne lenni. Óvónők: rég nem látott kedves ismerősök. B. I: régi barátok és rendszeresen tartják egyébként is a kapcsolatot.	Ezt szeretném. A nevem meg akarom változtatni. Az életben való boldogulásához elengedhetetlenül fontosnak tartom a névváltoztatást. (Találkozásaiiban domináns volt a személyes kötődés.)	Nagyon jó játék volt, sajnáltam hogy nem tudtam több emberrel találkozni. A megvalósuló találkozásaimat teljesen el tudtam képzelni
C. S. (15 éves lány)	K. M.- né, anyuka vagyok, 2 gyerek édesanyja, pincér a szakmám.	férjével. Óvónővel beszélgettek a gyerekekről, hogy hogyan élnek. K. I- vel megbeszélték, hogy ha lehet, szívesen mennek segíteni felszolgálni bármikor. A gyerekek már nagyobbak, ezért dolgozik ő is.	Szerelmemmel tervezem az életem.	Jó volt a játék.
Facilitátor	Szociális munkás és romológus vagyok. ÁGOTA Falván dolgozom. 5 gyerekem van, akkora házzal, amekkora kell.	Társcsoporthoz vezetővel, mint munkatársával találkozott, csoportvezetővel, a főnökével, óvónővel beszélgettek sorsa alakulásáról. Fiú autentikussal a napi munkateendőket egyeztetették. A pékekkel a beszállítás közben (pékáru) találkoztak vele, örömmel üdvözölték egymást.	Ez az álomom, a vágyam. A szociális szféra több területén kipróbáltam már magam, de amit igazán szeretnék az ez.	Annyira kézzelfogható volt az elképzelés. Nagyon jól éreztem magam a játékban. Jó érzések kerültek felszínre a rég nem látott ismerősök láttán.
(tolmács)	Turizmussal foglalkozó anyuka vagyok, ikreim vannak, férjem, boldog családom	a lótenyésztővel beszélgettek a lovakról. pék sorsa felől érdeklődött. Mindenkit kedvesen üdvözölt.	Életemben a család jelen pillanatban efelé tendál, testvéremmel beszélgettünk a közelmúltban erről.	Nagyon jól éreztem magam, örömmel fedeztem fel a közös vonásokat a többi szereplő elképzeléseiben a sajátommal.
Tanácsadó	Nyugdíjban vagyok, a családomnak élek.	Mindenkire mosolygott, a nyelvi nehézségek előtérbe kerültek	Jelen életemben annyit utazom, hogy soha nem vagyok otthon. Várom azt az időszakot, mikor otthon lehetek nyugdíjasként és a családomnak élhetek.	Nagyon jól éreztem magam a játék során, izgalmas volt látni a németországi tendenciákkal szemben, hogy mindenki gyereket és családot szeretne.

2007.- 3. nap

Filmvetítés kiértékeléssel

Gyűlölet a rácsok mögött c. film vetítése.

A film a rasszizmus és a megkülönböztetés, előítélet témakörét dolgozza fel extrém körülmények között. A reflexió során egyéni szerepünk a konfliktuskezelésben került elő, valamint, hogy hol voltak azok a viselkedésminták, melyek a megoldás felé hajtották a szituációt.

Lezárás, búcsú

Megerősítő plakát, melyben mindenki hátára ragasztottunk egy A4- es lapot, amire minden egyes csoporttag és team tag is írt egy üzenetet, melyet magával vihet a csoporttag az elkövetkezendő életére. A csoporttagok elmélyülten olvasgatták, és minden csoporttag gondosan elrakta a kapott üzeneteket.

II. csoport/7. alkalom

2007

TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY, JÖVŐKÉP, CSOPORTZÁRÁS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

2 Autentikus segítő

Gyerekek érkezése után:

2007.- 1. nap

Megérkező kör

Az új környezetre való tekintettel: házirend lefektetése, majd a hétfői program bemutatása. Ezt követően szórakoztató, feszültségoldó játékok következtek.

2007.- 2. nap

Pozitív- negatív élményeim

Név	Negatív élmény	Pozitív élmény	Érzésvisszajelzés
L. T. (16 éves fiú)	Intézetis társam halála. Ő hívott fürödni, a nevelő nem engedett minket, ezért a testvéremre hivatkozva, (hogy hozzá megyek) elszöktünk fürdeni. Sajnos végig néztem a társam fuldoklását.	ÁGOTA® tábor Sok barátot találtam	Nem szeretek vissza emlékezni a rosszra, de a szépet és a jót szeretem.
C. Zs. (15 éves fiú)	Bekerülés Kopogtak az ajtón és a gyámhatóságtól kiküldött hivatalos személy vitt el úgy, hogy anyám látta.	ÁGOTA® tábor Sírtam, amikor mennem kellett, Nagyon jól éreztem magam.	Semleges vagyok a rosszra és a jóra. Én mindegyikre ugyanúgy emlékszem.
R. M. (17 éves fiú)	Végig kellett nézni a legjobb barátom halálát- L. T- vel együtt. Ő volt, aki befogadott, amikor bekerültem.	ÁGOTA® tábor	Rossz felidézni a rosszakat, én szeretem elfelejteni. Jókat megtartom.
D. K. (17 éves fiú)	Bíróság- bekerülés Voltak ügyeim, ami miatt bekerültem.	Barátok akikkel buliztam nagyon sokat.	Nehezen emészttem meg azokat a dolgokat ami velem történik, de a jóra szívesen emlékszem.
K. R. (22 éves lány)	Bombariadó az iskolában Én okoztam a kitalált bomba riadót és ezért az apám szíjjal vert meg.	Balaton A legjobb nevelőm eltekintett attól, hogy iszunk.	Én nem törődök a rossz dolgokkal.
S. D. (26 éves lány)	Nem mehetek haza, mert az anyám meghalt.	Balaton Úgy ittunk, hogy jól éreztük magunka.	Nagyon nehéz elfelejteni anyám halálát. A bulik azok jók.
S. D. (18 éves fiú)	Csaltam a játékban. Ki nevet a végén c. játékban, de nagyon megverték.	ÁGOTA® Tábor	Nem törődöm semmivel. Én a mának élek.

Lány autentikus segítő	Nevelővel konfliktus. Van egy nevelőm, aki nem szeret engem.	ÁGOTA® Tábor Doki néni voltam	Jó visszaemlékezni a jóra.
Fiú autentikus segítő	Igazgató vert pálcával. Mert hangosan játszottunk, fütyültünk.	úttörő avatás. Rengeteg édességet kaptam.	Jó vissza emlékezni a jóra.
Társcsop ortvezető	Tesómat verték. Rossz volt nézni, ahogy sírt, én meg tehetetlen voltam.	Pizsama parti Jó barátokkal felszöktünk Ádám- kosztümben a lányokhoz.	A rosszból sokat le tudok vonni. Igyekszem következőleg nem elkövetni azt a hibát. A jókat szeretem.

Bizalomgyakorlatok- Vakvezetés

Majd bizalomharang, egyensúly gyakorlatok, különböző variációkkal

Feedback: A játék után ismét szócsata alakult ki a fiúk között. Igyekeztünk a team- mel nekik elmagyarázni és eljátszatni velük, hogy hogyan lehet az ilyen véleménykülönbségeket megfelelően kezelni.

Üzenj a társadnak valami pozitívat

A gyakorlat célja a megerősítés volt, hiteles forrásból. A csoporttagok mély empátiával épp a megfelelő pontokon tudták egymást megerősíteni.

Zárás

Közösen ültünk a szőnyegen, teljes nyugalomban, intim légkörben. Kérdés: én mit viszek haza ebből a 7 alkalomból?

Mit visz haza?	Ki?	Indoklás
Bizalom	S. D. (18 éves fiú), K. R. (22 éves lány), D. K. (17 éves fiú)	
Színvilág	C. Zs. (15 éves fiú)	„színeket viszek haza, hogy nem csak szürke világban élhetünk, hisz a team erre példát mutatott. Bizalmat adni másoknak: korábban nem mertem”
Komolyság	L. T. (16 éves fiú)	Sikerült egy kicsit azt is megtanulnom, hogy van amikor komolynak kell, hogy legyek.
Kapcsolat	S. D. (26 éves lány)	Merek nyitni, amit korábban nem mertem.
7 alkalmat haza viszem	K. R. (22 éves lány)	
Egyenrangúság	R. M. (17 éves fiú)	ti is velük voltatok és éreztem azt, hogy partneri kapcsolat van és játszotok velünk.
Én is kellek a probléma megoldásához	D. K. (17 éves fiú)	
Konfliktuskezelés	Lány autentikus segítő	
Tanultunk, hülyültünk	S. D. (18 éves fiú)	
Nevelőkkel szemben másabb a bizalom	C. Zs. (15 éves fiú)	Van bizalom.

2007. – 3. nap

Filmvetítés kiértékeléssel

Gyűlölet a rácsok mögött/ c. film vetítése. A film a rasszizmus és a megkülönböztetés, előítélet témakörét dolgozza fel extrém körülmények között. A reflexió során egyéni szerepünk a konfliktuskezelésben került elő, valamint, hogy hol voltak azok a viselkedésminták, melyek a megoldás felé hajtották a szituációt.

III. csoport/ 7. alkalom

2007.

Személyi keretek:

Csoportvezető
Társcsoportvezető
Autentikus segítő
Facilitátor

Megérkező kör

Az egyik csoporttag jövelete ajándék volt, mert otthoni balhéi miatt nem akarták engedni. Társ csoportvezető leült beszélgetni vele és egy másik csoporttaggal, aki szintén gyakran keveredik hasonló helyzetekbe. Elmondásuk szerint valóban keverednek ilyen helyzetekbe.

Okok: a lakáson nagyon közel van a romtelephez. Az ott lakók rendszeresen verik és fenítik a gyerekeket, amint kilépnek a lakáson. Rendszeres utcai harcok vannak, melyek az iskolában is folytatódnak. Állandó összetűzés van a rendőrséggel is, akik a balhékat követően vagy a megvert gyermekotthonost viszik be, vagy legyintve intézik el annyival, hogy ő csak egy gyerekotthonos.

Csoportzárás:

Olyan címer készítés, mely 4 részből tevődik össze (4 kiscsoport), s melyen a csoportalkalmak felidézésével a következő dolgokat kellett ábrázolni:

Milyen jó dolgok történtek velünk?- 2 kiscsoport

Mit tanultam itt?- 2 kiscsoport

A jó dolgok:

I. csoport	II. csoport
<ul style="list-style-type: none"> • csocsó, ping- pong, biliárd • csoportjátékok • esti mesék • nyársalás • ÁGOTA, mint közösség • Vidámság • Beszélgetések • Segítségnyújtás • Zenés, táncos esték • Megvigasztalás • Személyes törődés • Odafigyelés • Egyenes beszéd • tisztelet 	<ul style="list-style-type: none"> • csocsó, ping- pong, biliárd • Csoportprogramok • Játszóteri „anakonda” (hatalmas függő hinta, amin az egész csoport egyszerre tudott hintázni) • Közös programok a Játszóházakkal • Új kapcsolatok • Közös étkezések és énekes ima • Beszélgetések • Mindenki szeret mindenkit • Zenés, táncos szórakozó est

Amit itt tanultam:

I. csoport	II. csoport
<ul style="list-style-type: none"> • alkalmazkodás • csoportegység • segítségnyújtás • nem bántjuk egymást • összefogás • természetünkben bekövetkezett változások (a régebbi gyakori szomorúságunk helyett többet nevetünk és pozitívabban nézzük a dolgokat. • A kommunikációs zavarok → megértés, normál kommunikáció. • Jobban ki tudjuk fejezni magunkat • Minden egyes helyzetet meg lehet oldani • Nevetés 	<ul style="list-style-type: none"> • Őszinteség egymáshoz és önmagunkhoz • Odaadás • Másik álláspontját megérteni • Igazság • Bizalom • Odafigyelés • Szeretet !!! • Biztonság • Rossz dolgok megoldása jól (verekedés helyett beszélgetés) • Elkerülni a rossz dolgokat • Nem szólunk vissza • Bocsánatkérés • Megbocsátás • Beszélgetés

Megerősítő plakát

Mindenki meghatódott, de tartották magukat. Miután mindenki írt mindenki hátára, alig várták hogy elolvashassák, hogy ki mit írt. A gyerekek pozitív dolgokat írtak, de vigyáztak arra, hogy ne legyen túl személyes üzenet. Az olvasást követően mindannyian összeöleleztünk (1 maci ölelés, 2 maci ölelés, 5 maci ölelés, mindenki maciölelés).

Az ölelésben kezdett el sírni N. L. (14 éves fiú), - a többiek nagy meglepetésére. Ezután merték felvállalni ők is elérzékenyülésüket.

Egész hétvége alatt nagyon erősen dominált a veszteség- érzet, gyász- hangulat. A csoport miatt és az újonnan kialakult kapcsolatok elvesztésétől való félelem miatt is. Erősítésként gyakran ismételtük a tényt, hogy ez nem valaminek a vége, hanem valami csodálatos dolognak a kezdete, amihez mi mankót nyújtottunk. Biztosítottuk őket a majdani találkozásról is, hisz az utánkövetés szellemében a szakmai team megegyezett abban, hogy augusztusban meghívjuk őket újra.

IV. csoport/ 7. alkalom

2007.

TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY, JÖVŐKÉP

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

Életvonalak

Ebben a gyakorlatban a csoporttagok tudatosítják eddig elért eredményeiket, valamint célokat határoznak meg a jövőjükkel illetően.

<p>Az életben eddig elért legfőbb eredményeim...</p>		
születé	jelen életkor	Kor, ameddig élni szeretnék
0		X
<p>A fő célom, amelyet el akarok érni az életem további részében...</p>		

NÉV	JELEN ÉLET KOR	EDDIGI EREDMÉNYEIM	Tervezett élet kor	CÉLJAIM A TOVÁBBIAKRA
Facilitátor	29	<ul style="list-style-type: none"> • Önállósodott • Szeretett és szerettek • Tanult 18 évet és diplomája lett • Emberséges • ÁGOTA • Nem félt nyitott lenni 	88	<ul style="list-style-type: none"> • Ember maradni • Becsületes maradni • Boldog lenni • Jó ÁGOTA munkatárs és jó pszichológus lenni • Igazi társ • Biztonság (fizikai, lelki, anyagi) • Egészség • Szébb lakás • Világítótornyot látni • Napraforgómezőt látni • nyaralni
Sz. É. (16 éves lány)	15	<ul style="list-style-type: none"> • még soha nem buktam meg semmiből 	70	<ul style="list-style-type: none"> • elvégezni a sulit • ha kimegy a rendszerből, venni egy kertes házat • munkát → pék- cukrászként szeretne egy üzemben dolgozni • gyereket és összeházasodni valakivel
B. E. (18 éves lány)	18	<ul style="list-style-type: none"> • Barátokat szerzett a bekerülés után • Másokon segít, ha bajban vannak 	65	<ul style="list-style-type: none"> • 2 szakma + érettségi • Esküvő • Gyerek • Házat

		<ul style="list-style-type: none"> • Megkomolyodott • Tud figyelni arra, h mi a jó a másiknak 		<ul style="list-style-type: none"> • Jogsi • Üzletet szeretne nyitni • Nagyi szeretne lenni • Katonai repülőn utazni • Öregkorban is tartani a kapcsolatot a csoporttal
L. N. (17 éves lány)	17	<ul style="list-style-type: none"> • Barátokat szerzett a bekerülés után • 1. szakma • Megkomolyodott • Tud figyelni arra, h mi a jó a másiknak 	75	<ul style="list-style-type: none"> • Érettségi • Munkahely • Férj, szép ház-4 éven belül • 6 éven belül gyerek • Gyerek ovis korától dolgozni • Boldogságban élni, nyaralni a párjával, gyerekeivel • Nagymama lenni • Békében meghalni
G. R. (18 éves fiú)	18	<ul style="list-style-type: none"> • Megkomolyodott • Elvégezte az általánost • ÁGOTA • Nem csinált semmi hülyeséget, mikor meghalt a mamája • Tud figyelni arra, h mi a jó a másiknak 	80	<ul style="list-style-type: none"> • Elvégezni az iskolát • Hivatásos katona szeretne lenni • Masszörtanfolyam • Nyitni egy masszázs szalont
N. I. (18 éves fiú)	18	<ul style="list-style-type: none"> • 8 általános • Középiskolás • Vannak barátai • Meglesz a jogsi • Jól focizik 	70	<ul style="list-style-type: none"> • Jogsi befejezése • Ház • Szakma • Dolgozni , munkahely • Lesz egy komoly kapcsolata • Megalapozza a gyerekei jövőjét • Gyerekei nevelése • Nyugodtan elhunyni
Társcsop ort vezető	27	<ul style="list-style-type: none"> • Apa halála után talpra álltam • Önerőből tanulok • Eltartom magam • Érettségi • Cigányellenes sztereotípiák csökkentésében szerep • ÁGOTA 	80	<ul style="list-style-type: none"> • Társat • Jogosítványt • Diplomát • Romológia • ÁGOTA • Segíteni • Egészségesnek maradni • Szeretteimnek mindig támasza lenni

Az elkészített terveket nem szedtük össze, hanem mindenki el rakta a sajátját, hogy mikor tervei megvalósításában ott tart, elő tudja venni megnézni.

Én elmentem a vásárba cetlivel

5 cetlivel indultunk neki. Az 5 cetlin olyan tulajdonságaink szerepeltek, amik előbbre visznek minket az életben, céljaink elérésében segítenek, kellenek az életben való boldoguláshoz vagy biztonságot adnak.

Kezdetben vala:

NÉV	EREDETILEG VOLT	VÁSÁR VÉGÉN VOLT
B. E. (18 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> Egészség Munka Tanulás Pénzzel gazdálkodás komolyság 	<ul style="list-style-type: none"> Egészség Munka Tanulás Pénzzel gazdálkodás Komolyság Kitartás és szorgalom
L. N. (17 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> Pénzzel gazdálkodás Egészség Komolyság Állandó tanulás munka 	<ul style="list-style-type: none"> Pénzzel gazdálkodás Egészség SZERETET Állandó tanulás munka
G. R. (18 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> rutin munka szereket barátok pénzzel való gazdálkodás 	<ul style="list-style-type: none"> rutin munka KOMOLYSÁG HIT- MAGAMBAN, ISTENBEN, AZ EMBEREKBN ÖNBIZALOM
N. I. (18 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> Munka Tanulás Bátorság Komolyság önbizalom 	<ul style="list-style-type: none"> Munka Tanulás Bátorság OKOSSÁG KITARTÁS
Sz. É. (16 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> Bátorság Egészség Munka Tanulás társ 	<ul style="list-style-type: none"> Bátorság Egészség Munka Tanulás KOMOLYSÁG
Facilitátor	<ul style="list-style-type: none"> Egészség Rugalmasság Okosság Kitartás, szorgalom bátorság 	<ul style="list-style-type: none"> Egészség Rugalmasság + GONDOLKODÁS ÉS SZABADSÁG TÁRS BARÁTOK
Társ csoportvezető	<ul style="list-style-type: none"> Munka + gondolkodás és szabadság Tanulás, újra való nyitottság HIT- magamban, Istenben, az emberekben kitartás 	<ul style="list-style-type: none"> munka BÁTORSÁG Tanulás, újra való nyitottság JÓL BÁNOK A PÉNZZEL

„Piaci folyamat”

KI?	MIT?	KIVEL?	MIRE?
L. N. (17 éves lány)	Komolyság		Szeretetre
N. I. (18 éves fiú)	Önbizalom		HIT(- magam, Isten, emberek)
B. E. (18 éves lány)	--		kitartás
Facilitátor	Okosság Kitartás és szorgalom bátorság		Társra Barátokra + gondolkodásra és

			szabadságra
Társ csoportvezető	Önbizalom Kitartás HIT(- magam, Isten, emberek) + gondolkodás		Jól bánok a pénzzel -- -- bátorság
B. E. (18 éves lány)	kitartás		HIT(- magam, Isten, emberek)
Sz. É. (16 éves lány)	okosság		komolyság
B. E. (18 éves lány)	HIT(- magam, Isten, emberek)		Kitartás és szorgalom

Szerződés önmagammal (3 első lépés)

A délelőtt felvázolt célok elérésének érdekében mi az első 3 lépés, amit meg kell tenniük, hogy kitűzött céljaik valósággá váljanak. A 15 perces elgondolkodási idő alatt mindenki felírta magának a lépéseket. Ezután a nagy körben is megosztotta a többiekkel gondolatait, akik tapssal jutalmazták és „ámen”, „úgy legyen” kijelentésekkel biztatták egymást.

Amerikai típusú interjú a 2 autentikus segítővel a csoportvezető irányított kérdéseivel.

A kérdések lényege arra irányult, hogy volt-e olyan pontja az életüknek, mikor elcsúszhattak volna erősítve a negatív statisztikákat. Ha volt: mit tettek ennek elkerülése érdekében, kibe kapaszkodtak, kitől kérhettek segítséget. Mennyire engednek közel magukhoz embereket? Érezték-e magukat kiszolgáltatottnak? Mit kezdtek kiszolgáltatottságukkal? Mikor érezték, hogy stabilabbá vált a helyzetük? (Hogy van kiút?) Hogy alakult ki önbecsülésük? Mit kezdtek a bekerülés okozta feszültségekkel? Milyen megoldási alternatívákat választottak a nagyok „beavatási” ceremóniáinak elviseléséhez? Hogyan védtek/védik magukat az életben? Mik segítenek céljaik megvalósításban? Mit ajánlanak a csoporttagoknak (sorstársaknak)?

Lány Autentikus segítő: soha nem bízott senkiben, egyedül van a nagyvilágban. Aztán találkozott 2 emberrel, akiket nagyszüleivé fogadott, és ők is unokájukká fogadták. Sokat verték, bántották kislánykorában a gettóban. Megtanulta, hogy mivel senki nincs aki megvédje, neki kell megvédenie magát. Így élt 18-19 éves koráig. Aztán találkozott egy közösséggel, ahol nem kellett bizonyítania semmit, és bármilyen szemtelen volt, mégis szerették és rámosolyogtak. Csendben elkezdte figyelni ezeket az embereket és rájött, hogy nem csak ökölrel védheti meg magát. Tanulni kezdett, főiskolára jár és tanul bízni. Magában és az emberekben is.

Fiú Autentikus segítő: Atrocitások, megaláztatottságok az iskolában, a „gettóban”. Származása miatti megkülönböztetések sora. → Mindenáron kikerülni 18 éves korban. Nem gondolt végig semmit, nem tervezett semmit, csak menekülni akart a „börtönből”. Fel is kereste a vér szerinti szüleit Szabolcs megyében. Szilveszterkor elhagyták, csak a pénzére vártak. Elzavarták dolgozni, de munkaidő végére ott voltak érte, hogy ne hagyja el a pénzt. Nem voltak ruhái, a személyijét elvették, otthon is dolgoztatták, ütötték. A szomszéd segített neki megszökni. Pestre került, ahol dolgozott, de megszüntették a munkásszállást, így hajléktalan lett egyik napról a másikra. Próbált talpon maradni, de nem ment. Így vett egy vonatjegyet ...re és itt megkereste azt az embert, akit 4 évvel ezelőtt ismert meg egy táborban. Hozzá fordult segítségért. Nem utasították el, nem nézték le, nem kellett mesélnie semmit. Szó nélkül elintézték, hogy legyen fedél a feje felett. Rájött, hogy egy megoldás van az életében. Ha tanul. Így elvégezte az általános iskolát, szakmát szerzett, most pedig érettségire készül. Nagyon megszenvedte az elmúlt időszakot, de kitartással és előrelátással nem maradunk az élet gödreinek mélyén.

Amit üzen: Ugyanolyan értékesek, mint bárki más. És ne úgy csinálják, ahogy ő, mert nagyon megszenvedte a szabadulni akarást. Nehéz volt a semmiből felküzdeni magát. Ami fontos: kitartás, kitartás, kitartás.

Fantáziautazás

A játék célja egy választott „szállító” segítségével olyan tájra jutni, ahová valamilyen okból vágyódnak.

Név	Szerep	Választott úti cél	Valóságkapcsolat	Hol van most a választott állat?	Érzésvisszajelzés
Facilitátor	Színjátészó pillangó	Repültek , nagyon kényelmes volt az ülés a pillangón. Gyönyörű tájak felett szálltak, láttak napraforgó mezőt és világítótornyot is.	Nagyon szeretném látni a választott úti célt. A pillangó pedig gyönyörű.	Szabadon engedtem, de bármikor vissza tud jönni hozzám.	Nagyon jól éreztem magam, szép volt. Szívesen időznék ott bármikor.
Sz. É. (16 éves lány)	elefánt	Tengerpart erdősávval. Fürödtek, játszottak, aztán haza indultak.	Mindent szeretem. Az elefántokat, az erdőt, tengert.	Visszament a tengerhez, de bátran hívhatom bármikor.	Nagyon jó érzés volt, nyugalom.
B. E. (18 éves lány)	Fehér lovacska	Egy nagy mező, teli virágokkal, kis tó, ott szaladgáltak. Sokat repültek és nagyon szép tájakat látott.	Imádom a lovakat.	A mezőn.	Nagyon szívesen visszamennék arra a helyre, mert ott nagyon jó volt lenni. Jó volt az oda vezető út is.
L. N. (17 éves lány)	delfin	Tengerben egy sziget. A sziget partján sokat játszottak, hűsöltek is.	Imádom a delfineket, mert okosak, intelligensek.	A tengerben.	Nagyon tetszett a gyakorlat, nagyon élveztem és szívesen visszamennék bármikor.
G. R. (18 éves fiú)	sasmadár	Repültek magasan az égben, láttak erdőt, településeket, hatalmas vizeket.	Hatalmas, erős, szabad, a maga ura.	A fészkében.	Jó volt. Kicsit nehéz volt először elképzelni, de aztán teljesen magával ragadott. Nagyon jó volt, ezt játsszuk máskor is.
N. I. (18 éves fiú)	elefánt	Egy csomó egzotikus tájon voltak.	Biztonságban éreztem magam elefántommal.	Itt, a zsebemben.	Jó volt, érdekes volt, nagyon tetszett.
Társ csoportvezető	Fekete ló	Erdő, közepén tisztás és egy kék vízű tiszta tó, ahol lovacskával együtt fürödtek.	Szeretem a természetet és a lovakat, mindig felülök a közelükben.	A saját lakhelyén szabadon, de ha szeretném, bármikor ott terem.	Nagyon jól érzem magam, mindig örömmel merítkezem meg ebben a tóban. Kisimulok, feltöltődöm.

Csoportzárás

A zárás a következőképpen zajlott:

A termet besötétítettük, gyújtottunk gyertyákat, bensőségesse varázsolva a hangulatot. Irányított beszélgetés keretében alappillérről alappillére felelevenítettük, hogy miről beszélgettünk, mi tetszett az adott hétvégén a legjobban és mit visznek magukkal belőle. A égére érve az egész csoportfolyamatról kérdeztük őket. Mit tanultak, mit visznek magukkal, mi jelentette a legnagyobb segítséget. A beszélgetés végén egy ajándékkal kedveskedtünk a csoporttagoknak, melyet egy ölelés és személyes bátorító szavak kíséretében nyújtottunk át. A csoporttagok jól érezték magukat a csoportfolyamat során, gyakran elgondolkodtak. Nagyon hasznosnak érezték a konfliktuskezelés, a bizalom kérdéskörénél játszott gyakorlatokat. Sok mindent magukkal visznek és gyakran eszükbe jutnak az átbeszélte témakörök. Nagyon fog nekik hiányozni a törődés és hogy mindenről lehetett velünk beszélgetni.

V. csoport/ 7. alkalom

2008.

TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY; JÖVŐKÉP, CSOPORTZÁRÁS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Fiú Autentikus segítő

Lány Autentikus segítő

Irányított beszélgetés

Versengés, Hogy állok a kihívásokkal?

(Sarkall? Elkedvetlenít? Küzdök?) **Amik születtek:**

- * A versengés nem rossz dolog, csak nem szabad letaposni másokat
- * Amit nagyon szeretnék, azért küzdeni kell
- * Mindenem megvan ahhoz, hogy elérjem, amit szeretnék.
- * Nem szabad félni, de mérlegelni kell.

Én a Te helyedben...

Mindenki kapott egy papírt, melyen 2 elkezdett mondat szerepelt:

- o Mostanában az foglalkoztat legjobban a jövőmmel kapcsolatban.....
- o Nagyon félek attól, hogy...

Ki kellett ezeket a mondatokat egészíteni, nem kellett aláírni, majd ha kész volt, egy középre helyezett dobozba rakni összehajtogatva.

Visszaültünk nagy körben és mindenki húzott egy papírt.

A rajta álló mondat(oka)t , mint saját problémáját , félelmét olvasta fel, és elmondta, ő hogyan oldaná meg a problémát. Ezután lehetőség volt a többi csoporttagnak elmondani, mit tettek hasonló probléma esetén, és hogyan oldották meg.

NÉV	Mostanában az foglalkoztat legjobban a jövőmmel kapcsolatban.....	Nagyon félek attól, hogy...
K. J. (17 éves fiú)	Mi lesz belőlem? hogyan fogom megállni a helyem a kinti életben? hol keressék emberi forrásokat, akik majd tudnak nekem segíteni munkát keresni, hogy lábra tudjak állni? Hogy tisztességes ember leszek- e? Lesz e boldog családom, akikkel én is boldog leszek?	A kinti életben nem úgy fog alakulni, ahogy én elképzeltem, vagy gondoltam. Lehet h senkire nem tudok támaszkodni, lehet h elvesztem az önuralmam magam felett, vagy belerángatnak valamibe, ami a szabadságomban kerül, vagy talán az életembe...
K. P. (18 éves fiú)	Hogy sikerül e a vizsga? Sikerül e megtalálni azt a nőt, akivel le tudom élni az életemet? Sikerül e rendes családot alapítani, vagy rendes állást találni? Hogy mi lesz velem az életben odakint?	Ha kikerülök a gyerekből, akkor nem úgy fog alakulni a dolgaim az életben, ahogy elterveztem, hanem pont az ellenkezője lesz...
G. Cs. (17 éves lány)	Hogy még tudok egy pár embernek segíteni, megvigasztalni és néha szeretek másokat megnevetetni. Én nem olyan vagyok, mint a többiek, mert inkább magamba fojtom, amit gondolok, mert azzal legalább nem ártok senkinek. Sokszor gondolkodtam azon, hogy mit fogok magammal kezdeni.. addig fogok tanulni, ameddig csak lehet, kihasználom az egyetlen	Ha kimegyek a nagy életbe, akkor nem számíthatok senkire, mert csak magam leszek, nekem kell minden problémát megoldanom. Nem számíthatok senkire, ami egy kicsit rossz lesz, de mindent meg kell oldani és többször végig kell csinálni

	lehetőségem, amíg nevelőotthonban élek.	
Fiú Autentikus segítő	Amibe belekezdtem, azt sikerül e végigcsinálnom (suli, munka) Nagyon szeretnék olyan emberek társaságában jól érezni magam, akik segítenek átvészelni a mindennapok nehézségeit. Az h minél jobban be tudjon fogadni a társadalom. Vannak nagy akadályok, amiken átesek, de mégis felállok és megyek tovább, de mégis: néha nem tudom, mi a helyes..	Hogy nem bírom tovább és feladom, nem lesz se otthonom, se pénzem, hogy el tudjam magam tartani. Hogy azok az emberek (barátok) eltávolodnak tőlem Hogy néha letérek.. remélem, hogy nem fogok soha letérni a jó útról, bár néha megingok, mikor valamiről rosszul döntök
R. F. (16 éves fiú)	Minél hamarabb elmenjek a gyereiből, mert úgy gondolom, több év után a kinti életet is megismerni, de inkább ezzel még visszafogott vagyok.	Mi lesz velem, megállom e a helyem, vagy nem sikerül...
J. É. (18 éves lány)	Leérettségizzek Mi legyen velem kikerülés után Milyen úton- módon kerüljek ki külföldre és dolgozhassak ott pénzügyítés céljából Német nyelvvizsgát megcsináljam	Nem találok meg a helyem sehol Egyedül maradok, magányosan Nem tudom, h mi legyek konkrétan Hol éljem le az életem? Itthon vagy külföldön?
B. Gy. (17 éves lány)	Mi lesz velem ? Tesóimban bízhatok e? Végig fogok jutni ezen az úton.	Mi lesz velem? Családomtól. Hogy nem tudok gondolkodni és előre tervezni...
D. L. (17 éves lány)	Remélem elérem, amit szeretnék, már pedig el is fogom! Milyen lesz egy család? Milyen anya leszek? Milyen lesz a kinti élet? Elérem azt, ami szeretnék lenni?	Hajléktalan leszek.. És ha nem, akkor ha gyerekelem lesz, nem akarom, hogy oda kerüljön és azt átélje, amit én..
P. T. (16 éves fiú)	Átmegek e év végén és rendben lesz e minden? A családom, hogy a maniért lesznek... Én nem tudom, hogy mit akarok	Ha 18 éves leszek, nem lesz senkim és semmim Hajléktalan leszek, nem lesz munkahelyem, barátom, házam, vagyis semmim se lesz. Nem lesz, akitől kérhetnék segítséget. Lesz e családom? Ettől is félek.. Remélem h nem így lesz, mert van valakim, akitől segítséget kérhetek: VIRÁGOS RÉT!
F. K. (17 éves lány)	Semmit sem írt	Semmit sem írt
Facilitátor	Tovább tudok e tanulni természetgyógyásznak? Lesz e valaha társam és családom. El tudom e kezdeni újra a mindennapi sportolást?	Öregkoromra egyedül maradok. Nem lesz elég pénzem, hogy az álmaimat megvalósítsam.
Csoportvezető	Vajon lesz e erőm és kitartásom a céljaimhoz? Milyen mértékben kell segítsék annak, akit szeretek, hogy ő abból a legtöbbet profitálja..	Hogy eltávolodik tőlem az, akit szeretek.. Nem találok meg az igazi társam, mert sokszor látom, h a legnagyobb szerelem és odaadás dacára is elromlik..

Egyszer kellett P. T. (16 éves fiú)ra szólni, mert arra a problémára, ami hozzá került, arra annyit mondott, h nem kell vele foglalkozni. Félvállról vette. A rászólást követően már nem bohóckodott és komolyan vette. F. K. (17 éves lány) nem írt semmit. 4-5. problémától már ő is hozzászólt saját tapasztalataival.

A csoport egésze: nagyon bizalmas, nagyon őszinte légkörben zajlott a gyakorlat. Sokszor lepődtek meg a kimondottságtól. Hogy a félelmeik közösek. Tanácsokat adtak- gyakran maguknak is! Hihetetlenül mély volt. Egymást erősítették.

Feedback:

- * furcsa és jó volt saját problémámat más szájából hallani.
- * Nem volt nehéz más gondjával azonosulni.
- * Sok jó tanácsot kaptam.
- * Nem is olyan nagy gondok így, hogy a többiek is majdnem hasonlókat mondtak.
- * Nagyon jók ezek a beszélgetések. Soha nem szoktunk ilyenekről beszélni, pedig már itt vagyunk több mint 10 éve..

Felvezetés: Az alappillérek felelevenítése, tapasztalataink összegzése

A legrosszabb és a legjobb pillanat a csoportból

NÉV	legrosszabb	legjobb
K. J. (17 éves fiú)	Nem volt rossz. Kicsit furcsa volt magamról beszélni	A sok nevetés, a kaják, az, hogy együtt voltunk. A törődés, meg a szeretet, amit kaptunk.
K. P. (18 éves fiú)	Az az idő, mikor nem voltunk együtt.	Megmutathattam, milyen vagyok igaziból. A játékok. Minden.
G. Cs. (17 éves lány)	Amikor elmentetek, az volt a legrosszabb.	A sok nevetés, törődés. Az, hogy barátok lettünk.
Fiú Autentikus segítő	Elmenni volt a legrosszabb.	Az, mikor mertetek őszinték lenni. Mikor bátrak voltatok. A sok nevetés, jó hangulat.
R. F. (16 éves fiú)	Mikor beszélni kellett magamról	Az Activity játék, a nevetések. A beszélgetések.
J. É. (18 éves lány)	Hogy kevés volt az idő mindig.	A filmek és a beszélgetések voltak a legjobbak. Nagyon hasznosnak érezte őket.
B. Gy. (17 éves lány)	Mikor egyszer nem ért vissza időben, és emiatt csak délután tudott csatlakozni.	A játékok, a beszélgetések, mikor csak úgy táncoltunk szünetben. Az uzsonnák. Az Activity. A szeretet és odafigyelés, amit kaptak.
D. L. (17 éves lány)	Elejében az, hogy nem lehettem barátommal.	A játékok, a nevetések az Activity. Az, hogy gondolkodni kezdtem.
P. T. (16 éves fiú)	Nem volt ilyen	A szeretet. A sok nevetés.
F. K. (17 éves lány)	Hogy néha nem tudott megszólalni.	Minden jó volt. A játékok, a nevetés, a filmek, a szeretet.
Facilitátor	A találkozások közti idő volt rossz, meg mikor nem voltam a csoporttal.	Amikor visszafogadtatok a csoportba. A nevetések, a bátorságotok.
Csoportvezető	Elmenni. Rossz volt, hogy néha nem volt mindenki a másik ajándéka, és értékes valóját, tapasztalatait vonta meg a csoporttól.	Az őszinteség légköre, a bátorságotokat látni. Ahogy támaszkodtatok egymásra, az, mikor ajándékai voltunk egymásnak. (Egyenként, mindenkireh mondott egy konkrét dolgot)

KÖZÖS CÍMER

(tempera- kézlenyomat- 1 bölcsesség, amit itt tanult meg)

K. P. (18 éves fiú)	Megtanultam bízni másban. Megmutattam azt az oldalamat, aki igazából vagyok.
„D. L. (17 éves lány)”	Tiger (anyatigris szinonimájaként használta. Legnagyobb félelme h nem lesz jó anya)
R. F. (16 éves fiú)	Megtanultam emberekkel jobban bánni a sok tapasztalat során, amit a Virágos Réttől kaptam.
Fiú Autentikus segítő	Megértettem azt, hogy miért nehéz beszélni az érzéseinkről. Megtanultam, hogy oda kell figyelniük egymásra. Azt h minden rosszban van valami jó is. Megtanultam jobban kifejezni a gondolataimat.
K. J. (17 éves fiú)	Mertem más előtt beszélni. Sokat tanultam a többiektől, odafigyeltem másokra.

Facilitátor	Nyitottabb lettem. Egyre többet élek a jelenben. Merek álmodni.
P. T. (16 éves fiú)	Megtanultam szeretni. Megtanultam mindent. Szeretlek.
B. Gy. (17 éves lány)	Bátrabb lettem. Merek segíteni. Nyitottabb ☺. Megtanultam, hogy fontos a jövőm és hogy van mire tervezek. Megtanultam olyan emberekkel megosztani magam, akikkel nem mertem. Köszönök mindent. Megtanultam látni. Köszönöm minden egyes „virágos rét” esnek, hogy adtatok nekem egy kincset magatokból.
F. K. (17 éves lány)	Köszönök mindenkinek mindent! Megtanultam kezelni azokat a helyzeteket, amik problémát jelentettek számomra.
Csoportvezető	A bátorság kifizetődő. Egymásnak tudunk segíteni. Együtt többek vagyunk. Erősek vagyunk!
J. É. (18 éves lány)	Megtanultam azt, hogy minden egyes ember fontos, értékes és szerethető. És olyan szép lehetne a világ, ha ezt mindenki így gondolná. És ezért én is tehetek!
G. Cs. (17 éves lány)	Hogy kinyíltam mások előtt és hogy másokra is oda tudok figyelni.

Mindig van egy kis csepp remény!

VI. csoport/7. alkalom

2008.

TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY- JÖVŐKÉP, CSOPORTZÁRÁS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor

Lány Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

Társ csoportvezető:

Nagyon sokat dolgoztam a héten. Fáradt vagyok. Vannak magántanulók, akiknek segítek a matematikában. Ahogy megláttalak benneteket a buszállomáson, azonnal felpörögtem. Nagyon örülök, hogy itt vagytok.

Facilitátor:

Én pihentem a héten, végre a két gyermekemmel voltam otthon. Van a csoportomban egy kislány, akinek megkerestük a hozzátartozóit. Ez nekem nagyon jól esett. Én jól vagyok.

H. G. (17 éves fiú):

Jól vagyok. A múltkor síeltem egy nagyot. Alig vártam már, hogy hazajöjjek, mert már fáztam. Az első napom volt, hogy beköltöztek az új otthonomba. Szeretnék jelentkezni a főiskolára, de azt mondták, hogy az egészségügyi vizsgát nagyon komolyan fogják venni. Nekem van egy asztma betegségem. Remélem, hogy nem lesz semmi gond.

P. I. (20 éves lány):

Nem történt semmi. Összeveszttem az iskolában az osztálytársammal. Mindig beszólt. Én is beszóltam neki. Azt mondtam, hogy ha még egyszer bántani fog, én megverem. Azóta nem mer hozzám szólni.

K. R. (17 éves lány):

Jól vagyok. Végre kezdem megszokni az új helyemet. Voltunk verseny táncon, ami nagyon jól sikerült. P. I. (20 éves lány) gyakran segít nekem, támaszkodunk egymásra.

Lány Autentikus segítő:

Ismét keresek fiúkat, akiknek a haján tudok vizsgázni. Sokat tanulok. Voltam a rádióban. Nagyon beteg voltam, és akkor kellett, hogy interjút adjak. Volt egy szakember, aki elmondta, hogy a gyermekvédelmi törvény mit mond, és hogyan működik a mindennapokban az utógondozás. Én meg elmondtam, hogy a valóságban, gyakorlatban teljesen másként működik nálunk. Most nagyon jól vagyok.

Csoportvezető:

Rengeteget dolgoztam. Nekem is vannak magánéleti problémáim. Volt, akinek én is esélyt adtam és úgy érzem, hogy ezt az esélyt nem tudta elfogadni. Jó, hogy itt vagytok. Amúgy jól vagyok.

D. K. (16 éves lány):

Már nem megyünk fel a hegyekre. Volt olyan helyzetem, hogy felmentem a párom anyukájához. Ott egy valaki hozzátartozó ki akart kezdeni velem. Hívnom kellett a barátomat, hogy jöjjön értem, mert nem bírom. Amikor megérkeztek, én elmondtam nekik, de nem bántották a fickót, mert részeg volt. Néha még szívat, de már többször jön ő utánam.

Cs. É. (16 éves lány):

Nem sok minden történt. Voltam suliban.

G. B. (17 éves lány):

Levizsgáztam egy kettesre a színházban. Ez lehetett volna jobb is, ha megkaptam volna a tételeket. Megkerestem a gyámomat, hogy szeretnék újra dns vizsgálatot kérni édesapámmal kapcsolatosan. Sajnos már ebbe a bíróság sem megy bele, mert már egyszer megpróbálkoztunk vele.

Eddigi sikereink /Teljesítményhez való viszony/

Név	Pozitív fénykép	kapcsolódás	Érzés visszajelzés
K. R. (17 éves lány)	Iskolában jó jegyeket szereztem és sokat tanultam rá.	Társ csoportvezető Én is nagyot néztem 6 – os koromban, amikor az egész osztály engem bízott meg egy feladattal, amit én sikeresen teljesíteni tudtam.	Nekem nagyon sokat segít a siker élmény. Ez az, amivel előre tudok lépni. Jól éreztem magam a játék során.
H. G. (17 éves fiú)	Egy képen két történet van. Amikor még nem kezdődött el ez a program, illetve most a vége. Azt érzem, hogy ez nagy teljesítmény volt tőlem, hogy ennyire meg tudjak változni. Merjek mások előtt beszélni és merjek nyitott lenni.	Cs. É. (16 éves lány) Én is tanultam biciklizni. Édesapám egy seprűnyelet rakott hátra, mire odafigyeltem már magamtól tudtam biciklizni.	Jól éreztem magam. Miután valami sikerül, tudom, hogy ezt én tettem és hogy képes vagyok rá. Nekem fontos a siker.
Csoportvezető	Osztálytalálkozó, amikor a biológia tanárnőmmel találkoztam. Ő volt az, aki meghívott érettségim. Pár év múlva már én rendelkeztem diplomával. A tanárnő azt mondta ezen a találkozón, hogy ő jót tett velem, mert legalább tanultam. Többet leugatták.	D. K. (16 éves lány) Nekem is volt egy kedvenc felnöttem, akihez gyakran oda tudtam menni, és beszélgetni tudtam vele. Azt éreztem, hogy valahova tartozom.	Engem hajt a siker. A negatív sikereimből is táplálkozom, tudom azt, hogy mit tehetnék jobban. Jól éreztem magam a játék során.
Facilitátor	Egy vizsgabizottság előtt állok, és a szakdolgozatomat védem. Bármit kérdeztek tőlem én mindent a nevelőotthonban élőkre, tudtam visszavezetni. Nem tudtak belém kötni.		Csoportvezetőhöz hasonlóan, nekem is fontosak a negatív illetve a pozitív sikerek. Ebből nagyon sokat tudok táplálkozni.
D. K. (16 éves lány)	/Az elején nem találta meg a fényképét, majd később csatlakozott/ A barátomnak az édesanyja van a fényképen illetve én. Beszélgettünk sok mindenről. Amikor megismert elfogadott, és én vagyok az ő lelki szemetesládája. Ez egy nagy siker.		Ahhoz, hogy sikerem legyen, tennem is kell. Ha teszek érte, gyakran sikerem van. Ez jó dolog.
Cs. É. (16 éves lány)	Kerékpározni tanultam kicsi koromban. Neki mentem egy autónak és nem lett semmi bajom, illetve nem kellett, hogy kifizessem a kárt.		Tetszett a játék. Nekem is sokat jelentenek a sikerek.
G. B. (17 éves lány)	Felvételi a Színházba. Sokan egy magasabb és elitebb iskolából jöttek felvételizni. Azt mondták, hogy nekem nem biztos, hogy sikerülni fog. Mindenkinek fel kellett olvasnia egy verset. Én dadogás nélkül el tudtam mondani a verset. Azonnal felvételt nyertem. Nagyon büszke voltam magamra.		Szeretnék sok mindent elérni. Amit én eddig nagyon akartam, és készültem rá mindig sikerült. Ilyenkor büszke voltam magamra.
L. S. (17 éves fiú)	Az utolsó vizsgatánc. Akik ott voltak, nagyon megtapsoltak. K. R. (17 éves lány)vel egy nagyot táncoltunk.		Jól éreztem magam a játék során. Nekem is nagyon fontos a siker, mert csak úgy tudok előre lépni.
Lány Autentikus segítő	Interjút adtam a Kossuth rádióban. Nekem ez azért volt élmény, mert sokan azt próbálják bemutatni, hogy minden rendben van én pedig teljes mértékben őszinte lehettem.		Köszönöm a játékot. Jó volt a sikereimről beszélni. Nekem a legfontosabb, hogy ha csinállok valamit, akkor sikeremet leljem benne. Ez meg van, akkor szívesen teszem.
P. I. (20 éves lány)	Osztályban félévkor nekem volt a második legjobb eredményem. Az aki a riválisom, még őt is le hagytam tanulmányi eredményben.		Jó volt a játék. Szeretek előre haladni és a sikereim után menni. Nekem nagyon fontos a siker.
Társ csoportvezető	A gimnáziumban az első hónap után engem választottak meg az osztálybizalminak. Én nem jelentkeztem, de nagy élmény volt, hisz egyedüli cigány voltam ott a tereben.		Én is köszönöm a játékot, jó érzés volt beszélni a sikereimről. Nekem nagyon sokat jelent a siker, ebből tudok táplálkozni.

Hol leszek 10 év múlva

Név	Hol leszek 10 év múlva
K. R. (17 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - érettségim lesz - egy szakmám - Főiskola - Kis családi kertés lakásban lakom - Sok állat - 1 gyerek - Jó munkahelyem van - Egy jó férj
Facilitátor	<ul style="list-style-type: none"> - ÁGOTA Falva - A nevelt gyermekem és barátaim között vagyok - Unokák - Társ, aki elfogadja ezt a nagycsaládot - Szociálterapeuta
H. G. (17 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> - érettségi - diplomám - megtakarított pénzből házam lesz - tisztességes munkám - 10 év múlva családom 2-3 gyerekem van - Addigra talán autóm is lesz - Nem lesznek anyagi gondjaim - ÁGOTA 22. tábor vezető helyettese - Kiváló családapam lesz
Cs. É. (16 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - érettségi - technikus végzettség - főiskola (Jövő zenéje) - Próbálok dolgozni - Masször tanfolyamot végzek - 1 lakás, nem túl kicsi - Egy élettárs - Gyerek még nem biztos - Kicsi kocsi
D. K. (16 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - Egy gyerek - Egy ló - Jogszi - Motor - Autó - Egy vendéglátással rendelkező bizonyítványom van - Házasság - 1 kis kocsmá (Főnök: én) - Húgommal és Öcsémrel való folyamatos kapcsolattartás
Társ csoportvezető	<ul style="list-style-type: none"> - 2 gyerekem van + 1 állami gondozott - Főállású munkám van - ÁGOTA Falva - Elvégzem a Szoctert. - Elvégzem a pedagógiát - Gyerekekkel foglalkozom
L. S. (17 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> - Érettségi - Szép lakás egy kis faluban - Jogszi - Autó - Szakácsként dolgozom - Normális boldog család gyerekekkel
Lány Autentikus segítő	<ul style="list-style-type: none"> - Fodrász végzettség - Érettségi - Egyetem vagy főiskola - Saját lakás - Megbízható partner - Állandó munkahely

	<ul style="list-style-type: none"> - ÁGOTA munkatársa - Fodrászatból mestervizsga
P. I. (20 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - Jó munkahely - Család, gyerekek (2) - Saját lakás - Érettségi, szakma
G. B. (17 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> - Színházban dolgozom - Érettségi - Gyerek - Lakás Jó társ

A játék után együtt gyűjtöttük ki azokat az értékeket, ami az életcélok eléréséhez szükségesek.

- küzdök
- akarat
- bizonyítási készség
- kitartás
- társ
- hit
- szex
- bizalom
- élni akarás
- pénz
- Szeretet
- Önállóság
- Erő
- Barátok
- Öszinteség
- Segítség elfogadása
- Gerincesség
- Egészség
- Becsületesség
- Szerencse
- + hozzáállás
- Siker
- ÁGOTA
- Béke
- Harmónia
- Elfogadás
- Hűség
- Szerelem
- Boldogság
- Példamutatás
- Türelem
- Tanulás, Kíváncsiság, Kitartás,
Munkahelyhez való alázat

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

VII. csoport/ 7. alkalom

2009

TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY, JÖVŐKÉP, CSOPORTZÁRÁS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Facilitátor 1

Facilitátor 2

Fiú Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Megérkező kör

H. B. (16 éves fiú):

Járt suliba, két napot hiányzott, versenyzik, hogy ki kit akaszt ki hamarabb. Megnyerte a versenyt. Mamához kijár, és szeretne hétvégére is kimenni hozzájuk.

A. E. (17 éves lány):

Sok minden történt vele. Fegyelmije lesz, mert egy fodrászversenyre elment modellnek. Nem is érti, hogy miért, pedig ez szakmához kapcsolódó dolog volt. A nővérével találkozott, kicsit haragudott rá, mert pénteken nem jöttek érte, de szombat reggel betoppantak, és együtt voltak egész nap. A nővére kislányával nem tudott találkozni, mert beteg volt. A bátyja nem tudott eljönni, mert kiképzésen volt, katona.

Facilitátor 2:

Beadta a jelentkezését, lehet, hogy végül szociális munkás lesz. Zajlik az élet a munkahelyén, takonykór van, babázik sokat, de aggódnak, hogy a kislány is elkapja.

B. K. (19 éves lány):

Munkahelyet váltott. Így jobb lesz, mert nem kell korán kelnie. Egy hetet nem volt, szünet volt. Volt egy hosszú hétvégéjük A. E. (17 éves lány)el. Február 13-a volt emlékezetes nap.

Sz. M. (19 éves lány):

Sok minden történt, volt Budapesten a Joshi Bharatban. Megtalálta a sosem látott nővérét, aki ...on lakik, beszéltek már telefonon, régi álma volt, hogy megtalálja, nagyon- nagyon boldog. A műsorban beolvastott az anyukájának, de úgy, hogy megmaradt felnőtt nőnek. Jár szolizni. Három hétből egyet volt otthon, mindig ment. Négyes-ötösöket kapott a suliban.

K. T. (17 éves fiú):

Meglett a félévije, van, amit csak részben teljesített, de azt csak akkor tudja kijavítani, amikor gyakszi lesz. Elég nehéz kiigazodni a tanárokon, hogy ki mit vár el, mert van, aki szigorú, van, aki meg simán megadja. Eldöntötte, hogy kimegy, és jövő héten jön be a TEGYESZBE, hogy intézze. Az az érzése, mintha bujkálna előle az utógondozója.

N. B. (16 éves fiú):

Két hetet lógott a suliból. Fegyelmi tárgyalása volt, hat hónap felfüggesztettet kapott. Ha bármit csinál, akkor áthelyezik másik iskolába. (Az elmúlt két hetet végigfüvezte, most nincs jól, fáradt – körön

kívül). /A. E. (17 éves lány) megerősítette, hogy pár emberrel – pl. vele - nem agresszív, hanem elkezdett tárgyalni/

Fiú Autentikus segítő:

Folytatja az iskolát, elintézte. Szabadságon volt. Nagyon bulizott a barátaival, táncoltak, nem ismertek senkit, és jól érezték magukat. A munkahelyen egyre több felelősséget bízunk rá, és szeptembertől a diákokat is felügyeli. A munkatársaival összekülönbözött, a rendrakás miatt, illetve megvédte a nála szerencsétlenebb munkatársát.

K. N. (16 éves lány):

Volt fegyelmije, év végéig haladékot kapott. Le fogják helyezni másik osztályba, ahol szakmát tud tanulni. (Szakiskolába). /A csoport forszírozta a szakmaválasztást/ Egy hétig otthon volt, punnyadt, tévézett, aludt, de a kicsik meg a szobatársa miatt mindig fel kellett kelnie.

Társ csoportvezető:

Dolgozott, készül a képzésre. Volt a barátaival úszni, bulizott. Mesélt a macskájáról.

Facilitátor 1:

Nem volt túl hajtos a meló, jól van. Volt bulizni, nagyon jól érezte magát, fél négy után ért haza. Kigyógyult a náthából, a múltkori hazaút volt necces.

L. I. (17 éves fiú):

Nem lógott, járt iskolába, van olyan tantárgy, amiben javítani kell, de később ki fogja javítani. Délutánonként csajozott.

Csoportvezető:

Lejött már kedden. Tornázott, fürödni is volt, szép kávét ivott. A nevelők kiakasztották. Sok várakozás teli dolog áll előtte, fiatalokúak börtönében fog szoceter csoportot indítani. ÁGOTÁ -s képzés miatt is készül, hogy a kollégáknak átadhassa a tudást. Fiai jól vannak, kisebbik fia versenyen volt, megy majd gyakorlatra a nyáron, reméli, hogy kinn is marad dolgozni külföldön.

Fantáziautazás

Név	Választott állat	Miért	Hova utazott	Feedback Párhuzam a valósággal
K. N. (16 éves lány)	Fekete musztáng	Mert szabad.	Párizsba repültünk. Ahol megnéztük a várost, láttam az Eiffel tornyot és sok múzeumot is megnéztem. Visszaúton még láttam a sok országot, miközben hazafelé tartottam.	Elengedtem a musztángomat Amerikában a vad lovak közzé. Jól éreztem magam,. Nagyon szeretnék Párizsba eljutni. Egyszer az életem során el is fogok oda menni.
A. E. (17 éves lány)	Sárkány Hatalmas pikkelyes , szürke. Tűzet okád.	Repülni tud és megvédi.	Elrepültem vele az északi sarkra. Majd Japánba mentünk. Egy falu szélén szálltunk le. Ahol az emberek megijedtek a sárkányoktól. Találkoztunk egy kis sárkánnyal és egy kis lánnyal. A kissárkányt tanította a nagysárkány, tűzet fűjni. És repülni. Visszafele együtt repültek egy kört. Gyorsan repültünk vissza, de nem szívesen jöttünk vissza.	Sárkányt elengedtem, hogy bújjon el az ártérbe, ne hogy bántsák. Fantáziában sok mindent el szoktam képzelni.
N. B. (16 éves fiú)	Ló Fekete és fehér volt a lába.	Mert nagyon szeretem a lovakat.	Amerikába mentünk. Megnéztünk egy-két nagyvárost. Majd elmentünk a Niagara vízeséshez. Gyorsan jöttünk vissza, akkor már	A lovamat elengedtem. Nem tudom, hogy hova ment. Nagyon szeretnék elmenni Amerikába.

			repültünk.	
B. K. (19 éves lány)	Fehér ló, csillag van a homlokán.	Mert nagyon szeretnék lovagolni.	Egy erdőbe repültünk, egy tisztásra ahol tó van a tisztáson. Barátommal találkoztam, akivel labdázunk és játszottunk. Én sem akartam visszajönni. Jól éreztem magam a tisztáson. A lovamat elengedtem.	A párhuzam a barátom. Szeretek vele lenni. Nagyon szeretnék még több időt vele tölteni.
L. I. (17 éves fiú)	Hatalmas fekete sárkány. Páncél pikkelye l. Tüzet okád.	Hatalmas és meg tud védeni engem.	Átrepültünk az Óceánon és New Yorkba repültünk. Láttuk a felhőkarcolókat és a szabadságszobrot. Majd Las Vegasba repültünk, ahol bementem egy casinóba és sok pénzt nyertem. Gyorsan repültünk az Óceánokon át	Kikötöttem a garázsokhoz, ahol a strucc is parkol. Szeretnék nagyon sok pénzhez jutni az életemben és jól élni.
H. B. (16 éves fiú)	Közepe gólya, hátulja elefánt az eleje tigris. Repülni tud.	Mert mind a hármat szeretem, és nem tudtam eldönteni, hogy melyikkel repüljek.	Elrepültünk Afrikába és megnéztük a sok-sok állatot. Többre nem emlékeszem. Visszafele szétvált a három rész. A tigris és az elefánt Afrikában maradt és visszament az övéihez. A gólya hozott vissza, akit elengedtem és elrepült.	Jó volt a játék. Nincs párhuzam.
K. T. (17 éves fiú)	Strucc	Nagyon gyors. Gyorsan tud futni, erős. Sebességet is lehet adni a nyakán.	Amsterdamba mentem az autópályára. Városnézésre, majd beültünk egy kávézóba és egy jó nagyot szívtam és adtam a struccnak is hogy jól érezze magát. Visszafelé gyorsan jöttünk.	Lepakolta struccot a házak között. Nagyon szeretnék eljutni Amsterdamba és tetszik nekem az a szabad élet, ami ott van.
Sz. M. (19 éves lány)	Szürke hatalmas kenguru..	Azért választottam, mert meleg és puha az erszénye és ellehet bújni benne.	Afrikába mentünk. Hatalmasakat ugrált a kenguru. Afrikában a hatalmas nagy állatsordákat néztük meg. Majd Ausztriába mentünk, ahol a többi kenguruval ugráltunk a pusztákon. Hamar visszaértünk, mert elaludtam az erszényben.	A kengurut elengedtem, hogy menjen vissza a többihez. Vissza tudom hívni. A természet filmekben sokszor láttam Afrikát, nagyon jó lenne, ha egyszer eljutnék oda, mert ott szabadon élnek az állatok.
L. I. (17 éves fiú) néni	Gorilla, szürkehátú hatalmas	Mert imádom a gorillákat. Nagy, okos és megvédi a szeretteit.	Hegyekbe mentünk a dzsungelbe. Elvitt a családjához, ahol banánt ettünk és gyümölcsöket. Játszottam a kis gorillákkal. Felmásztunk egy hatalmas nagy fára, ahol fészket készítettünk és lefeküdtem aludni. Nagyon nehezen jöttem vissza, fel sem akartam kelni a gorilla ébresztett fel.	Elengedtem a gorillámat a többiekhez. Ha szeretném visszajönné értem. Nagyon szeretnék többet pihenni, a természetben.
Facilitátor 2	Nagy szürke fehér kutya, bobtail kutya.	Mert a kedvenc rajzfilmben szerepelt.	Egy erdős, mezős, virágos rétre mentem. Patakban fürödtem és lefeküdtem a fűre pihenni. Lassan ballagtam vissza a kutyával, nem siettünk.	A kutyát elengedtem, hogy játsszon. Visszahívhatom, amikor akarom. Többet kéne pihennem, még hozzá a természetben.
Társasportv	Bölny, hatalmas	Mert nagy és vigyáz rám.	Felültem a hátára, és elrepültünk Amerikába. Vágtattunk a nagy	Túl sokat dolgozom. Levagyok terhelve és szükségem lenne

ezető	nagy és nagy sörénye van, amibe lehet kapaszkodni.		füves prérin és elaludtam a hátán. Akkor ébredtem fel amikor vissza értünk.	pihenésre.
Fiú Autentikus segítő	Gorilla, aranyszőrű	Azért mert szereti	Felkapaszkodtam a hátára, és csak futott előre. Egy tisztásra értünk, ahol mind a ketten a közeli patakban megfürödtünk, majd lefeküdtünk aludni. Vissza nagyon lassan értünk.	Elengedtem az állatomat. Nagyon gyorsan futott. Szeretnék sokat kirándulni.
Facilitátor 1	Sas	Szeretem és hatalmas. Megvéd.	Szarvasra mentem. Ahol a barátok ott voltak és bemutatam az állatomat mindenkinek. Majd pihentünk.	Visszaértem. Gyorsan repült. Elengedtem magamtól.

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

VIII. csoport/ 7. alkalom

2009.

TELJESÍTMÉNYHEZ VALÓ VISZONY, JÖVŐKÉP

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezető

Autentikus segítő

A gyerekek megérkezését követően:

Ideális otthon

Ideális otthon	Mit tehetek meg azért, hogy ilyen legyen
<ul style="list-style-type: none"> • Nincs vita • A felnőttek nem szekáljanak • Tiszta környezet • Ne verjék szét a berendezést • Ne legyenek pletykák • Szeretet legyen • Buli • Normális kaja • bárki bejöjjön • Jó felnőttek • legyen pénz 	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunikáció • Megcsinálni azt amit kérnek • Rászólni a többiekre • Rá szólni és megbecsülni ami van • Nyitott kommunikáció • Ismerkedni és hagyni, hogy szeressenek • Megszervezni és megbeszélni. Közös erő • Besegíteni a főzésbe • Megbeszélni a felnitekkel, hogy legalább a nappaliba be hívjuk a felnőtteket. • Elfogadni őket, és többet kérni a segítségüket

Azért volt fontos ez az irányított beszélgetés, mert többen arról beszéltek, hogy mennyire rossz otthon lenni. Miután a táblázat elkészült, arról beszélgettünk, hogy ők hogyan képzelik el a jövő otthonukat. Azt kértem, hogy gondolják át, hogy hol lesznek 10 év múlva.

Név	Milyen és hogyan	Mit tesz meg
R. A. (20 éves lány)	Hollandiában leszek, Bőr bútorok vesznek körbe, lesz egy gyermekem, Tervező leszek, Holland család vállalkozásában fogok segíteni	Tartom velük a kapcsolatot. Ők ajánlották fel. Ott van egy pasi, akivel korábban már jártam.
N. Cs. (18 éves lány)	Lesz egy vállalkozásom, fodrász leszek. Kétszobás lakást szeretnék. Egy udvarral és egy olyan társat, aki elfogad.	Tanulok, nem sokára vizsgázom. Gyűjtöm a családi pótlékot és lakhelyem környékén szeretnék venni egy lakást. Én nagyon megértő vagyok. Egy ilyen férjet szeretnék én is.
F. P. (17 éves fiú)	Szeretnék kikerülni a bátyámhoz. Van egy önkormányzati lakásom, anyámon keresztül örököltem. Szeretnék barátnőmmel lakni. 10 év múlva szerintem, én még vagánykodni fogok, de nem akarok gyereket.	Az utógondozóm segít és megkapok minden segítséget. A bátyám nem dolgozik, de velem akarok élni. Barátnőmmel sokat veszekszem. /F. P. (17 éves fiú) nagyon nyitott volt a csapat előtti kommunikációra. Arról beszélgettünk, hogy miért fontos neki a bátyával együtt élni.

		Gyerekkorunkban elszakítottak egymástól. Nagyon link a bátyám, sokat verekszik és balhézik, de én nem szeretném elhagyni. Lehet, hogy link, de nem engedem, hogy leszedjen. Megmondtam neki, hogy ha nem dolgozik, akkor nem szeretnék vele lakni.
K. B. (18 éves fiú)	3 szobás lakást szeretnék. Egy focicsapatot és egy megértő asszonyt. Cigány tanítással szeretnék foglalkozni. Gyerekeknek szeretném tanítani. Nekem az lenne a fontos, hogy nyugodtságban éljem le az életem.	Otthon már egyre jobban törekszem arra, hogy ne legyen vita. Tanulok sokat, hogy el tudjam érni a célokat. A nevelőm mondta, hogy nekem lehet majd egy lakásom, mert van CSP – ém. (Családi pótlékom)Keresem az igazit.
Z. M. (17 éves lány)	Szakácsnő szeretnék lenni. Ezért tanulok. Szeretnék 3 gyereket. Nem szeretnék anyám nyomdokába lépni. Neki nagyon szép háza van, de elhanyagolja. Mindig én rakok rendet és a gyerekeit is beadta. Nekem szép színes lesz a házam és nyugodt légkör lesz bent. (Z. M. (17 éves lány) végre folyamatosan mert beszélni és nem volt türelmetlen. F. P. (17 éves fiú) felé is több kérdése volt.)	Sokat tanulok. Nem nyúltam még a CSP – hez. Kérni szeretném az Utógondozói ellátást. Vannak pasik, akikkel jóban vagyok, de egyik sem lesz a párom. Anyámnak sem segítek annyit, mert az az ő háza. Múltkor elmentem és megmondtam neki, hogy rakjon rendet, majd jövök. Ha R. A. (20 éves lány) ennyire ügyes az anyjával, akkor én is megmondhattam.
C. M. (17 éves fiú)	Nagyon szeretnék megváltozni. Szeretnék egy önálló lakást, gyereket majd 20 év múlva. Élni szeretnék és egy érettségit szeretnék megszerezni.	Ki akarom használni az államot. 24 évig bent akarok maradni. Majd az összegyűjtött pénzből lakást akarok venni. Én egy szép és megértő hölgyet szeretnék.
Fiú Társ csoportvezető	Lesz egy gyermekem. Leérettségizem. Dolgozni fogok továbbra is. ÁGOTA – ni fogok. Gyerekekkel fogok foglalkozni.	Nagyon jó úton haladok. El kell kezdenem a gimnáziumot. Jó társat keresek.
Fiú Autentikus segítő	Elvégzem a főiskolát. Lesz lakásom a tesómmal. 2 gyermekem lesz. ÁGOTA – zni fogok.	Most érettségizek és bízom abban, hogy felvesznek a főiskolára.
Lány társ csoportvezető	Tanítani szeretnék továbbra is. Ha mód és lehetőségem lenne rá szeretnék külföldre kikerülni és ott dolgozni. Keresem az igazit. Nagyon szeretnék két gyereket.	Nagyon tanulom az angolt és a németet. Van egy párom. Voltam elbeszélgetésen és kevés volt az idegen nyelv tudásom. Nem keseredtem el, mert tanulok tovább.
Csoportvezető	Három gyermekem lesz. Ebből egy állami gondoskodásból fog kikerülni. ÁGOTA – ni fogok. Ebben fogok továbbra is dolgozni. Keresem én is a nyugalmat illetve a megértő hölgyet.	Tanulok még, mert fontosnak tartom. Van egy kapcsolatom, de a gyerek születése előtt fontos, hogy jól megismerjem, együtt éljek vele.

Jövőbe futás

Ebben a gyakorlatban magáért, a céljaiért kell mindenkinek futnia egy sorfal között, melyet a csoporttagok alkotnak, és akik csak az utolsó pillanatban elháruló akadályként jelennek meg a futó előtt.

Ezt a gyakorlatot nem szoktuk feedback- ni. Mégis többen nagyon megijedtek, vagy többszöri biztatásra tudtak végig menni. R. A. (20 éves lány) háromszor indult neki. Nem csak önmagában nem bízott, de a csoportban sem. Kiértékelő beszélgetésen próbálta elterelni a választ. Irányítások segítségével kimondta félelmeit. Az jó érzés volt neki, hogy a csoport megmutatta, hogy bízhat bennük.

K. B. (18 éves fiú) is nagyon megijedt, de másodjára nagy energiával neki futott.

C. M. (17 éves fiú) végig sétált, majd kérte, hogy még egyszer hagy csinálja meg.

Z. M. (17 éves lány) a feedback során elmondta, hogy ez a gyakorlat erőt adott neki. Eddig is bízott a csapatban, de nem gondolta volna, hogy mindenki ki fogja nyitni a kaput.

Anonimizált jegyzőkönyv kivonat

VIII. csoport/ 8. alkalom

2009.

CSOPORTZÁRÁS

Személyi keretek:

Csoportvezető

Társ csoportvezetők

Autentikus segítő

Bizalomgyakorlatok

Vakvezetés – Bizalom gyakorlatok

1. Csoportvezető- C. M. (17 éves fiú)
2. Fiú Autentikus segítő-K. B. (18 éves fiú)
3. L. L. (15 éves lány)-J. R. (16 éves lány)
4. N. Cs. (18 éves lány)-S. H. (17 éves lány)
5. R. A. (20 éves lány)- Z. M. (17 éves lány)

Feedback

Hogy érezted magad, mi volt könnyebb, illetve az első alkalom óta változott e benned a bizalom képed ha igen miben!

1. Csoportvezető
Nagyon jó volt C. M. (17 éves fiú)vel összekerülni. Minden hasznos információval ellátott megbíztam benne. Nekünk sikerült mindkét gyakorlat. Nekem folyamatosan változik a bizalom képem. Erősödött. Ti adtatok erőt, hogy bízhatok bennetek. Jó látni, hogy ti is bíztok bennem.
2. C. M. (17 éves fiú)
Csoportvezető sok mindenben támogatott a gyakorlat során. Egyszer ki akartam nyitni a szememet, de nem tettem. Mióta ide járok, sokkal jobban megbízok az igazi barátaimban. Megválogatom, hogy kik azok. Meg tanultam távolságot tartani.
3. K. B. (18 éves fiú)
Én már jobban kiállok magamért. Örültem, hogy Fiú Autentikus segítővel voltam párban. Ez a nagy ember vigyázott rám. Sokat változtam, én ezt érzem. A nevelők már mondják, hogy még akkor is kiállok magamért amikor nem kéne.
4. Fiú Autentikus segítő
K. B. (18 éves fiú)vel jó dolgom volt teljesen elengedtem magam és hagytam, hogy vigyen. Jó volt. Soha nem felejttem el, amikor én kezdtem a pedagógiai programot. Nem bíztam senkiben. Rögtön beteg voltam ha ilyesmit kellett, hogy csináljak. Itt meg tőletek bizalmat kaptam, és jó érzés, hogy erősítettek engem a bizalmatokkal.
5. L. L. (15 éves lány)
Én J. R. (16 éves lány)t eleve is ismerem. Teljesen megbíztam benne. A program alatt jutottam el odáig, hogy a felnőttekbe is meglehet bízni.
6. J. R. (16 éves lány)
Vele egy szobában lakunk. Neki sok mindent elmondok. Ezelőtt nem beszéltem ennyit. Most

már vele is tudok beszélni. Előtte mindig veszekedtünk.

7. N. Cs. (18 éves lány)
Nagyon féltem, amikor én vezettem. S. H. (17 éves lány) nem rég került hozzánk és egy szobában vagyunk. Én már rég tudtam, hogy terhes. Féltem, hogy el fog esni. S. H. (17 éves lány) egy kellemes csalódás nekem. Ha otthon valami kérdése van, engem kérdez mindig. Amúgy én meg bíztam benne. Nekem változott erősödött a bizalmam, de most már megválogatom, hogy kivel milyen kapcsolatot ápolok. Merek adni bizalmat az embereknek.
8. S. H. (17 éves lány)
Én nem féltem. tudtam, hogy N. Cs. (18 éves lány) figyel rám. A legjobban a barátomban bízok. Vele mindent megtudok beszélni. Rá tudok támaszkodni. Mióta az utógondozóban vagyok, azóta N. Cs. (18 éves lány)vel szeretek beszélni. /N. Cs. (18 éves lány) meglepődött./
9. R. A. (20 éves lány)
/ R. A. (20 éves lány) egész nap nehezen kezelhető volt, egész nap hisztizett./ Ügyeltem Z. M. (17 éves lány)ra. Ő is vigyázott rám. Nem éreztem jól magam. Örülök, hogy a mérleg sikerült. Én nem bízom meg senkiben. Én nem is támaszkodom senkire. Sokat csalódtam már.
10. Z. M. (17 éves lány)
Jó volt R. A. (20 éves lány)vel. Én az első alkalommal nagyon féltem ettől a gyakorlattól. Most teljesen rámerem bízni magam R. A. (20 éves lány)ra. Jó volt. Én is sokat fejlődtem. A Nevelőmmel sok mindent megbeszéltek. Válogatok.

Szabadulás a börtönből

A feladat elmondása után a lányok azonnal megijedtek. C. M. (17 éves fiú) illetve F. P. (17 éves fiú), mint férfi azonnal erőt mutattak. Elkezdtek alaposan megbeszélni a gyakorlatot. Z. M. (17 éves lány) és N. Cs. (18 éves lány) nem tette meg a gyakorlatot. Kiértékelés során Z. M. (17 éves lány) és N. Cs. (18 éves lány) a saját félelmeikről beszéltek. Miszerint ők kövérek és nem mertek belemenni a gyakorlatba. Nem voltak passzívak. Segítettek a túloldalról a többieknek átkerülni a kötél másik oldalára. Mind a két lányt sikerült megerősíteni. Arra törekedtem, hogy egyikőjük se kudarcként élje meg ezt a gyakorlatot. Z. M. (17 éves lány)nak jól esett, hogy a többiek jelezték, hogy átrakták volna. Neki az volt a fontos, hogy ha valamit kimond, akkor az úgy is van. A gyakorlatot nagyon rövid időn belül végrehajtották.

Zárás: Mit viszek haza

Név	Mit
R. A. (20 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> • Ezt a helyet • bizalmat, amit töletek kaptam • jó indulatot • nyitottságot • tanulást
N. Cs. (18 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> • Szeretetet • Feszültség kezelését • Nyílt kommunikációt • Bizalmat • Munkatársakat • Minden hétvégét
F. P. (17 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> • Barátokat • Megoldásokat • Gondolkozást • Jacksont • Bizalmat • Nem szégyen beszélni magamról • Bulit
K. B. (18 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> • Tanítást • Bizalmat • Nem vagyok egyedül • Barátokat • Tiszteletet
L. L. (15 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> • Anyukámmal való munkálkodást • Együttes munkát • Nyitottságot • Karaokét • Bizalmat
J. R. (16 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> • Félelmet, hogy mi lesz velem ezután, mert itt biztonságban voltam. • Bizalmat • Szerető embereket • Hitet • Benneteket
S. H. (17 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> • Hangerőt • Ki kell álljak magamért • Együtt létet • főleg a bizalmat
Z. M. (17 éves lány)	<ul style="list-style-type: none"> • Hit • Beszédben való változás • Először gondolkozni, majd cselekedni • Bizalmat • Szeretet Nem vagyok egyedül a kiszolgáltatottságban
C. M. (17 éves fiú)	<ul style="list-style-type: none"> • Biztonságot • Együttlétet • Csapatot

Fiú Társ csoportvezető	<ul style="list-style-type: none"> • Csapatot • Bizalmat • Reményt • Tanulást a jövőre nézve
Lány Társ csoportvezető	<ul style="list-style-type: none"> • Együtt létet • Hiányomat, hogy többet nem tehetem meg • Bizalmat • Szeretet
Fiú Autentikus segítő	<ul style="list-style-type: none"> • Tanulást • Bizalmat • Csapatot • együttes munkát • reményt
Csoportvezető	<ul style="list-style-type: none"> • Csapatot • Hitet (Érdemes mindezt csinálni) • Nyitottságot • Szeretetet • Bizalmat, amit tőletek kaptam

FÜGGELÉK

/1/. Felhasznált irodalomjegyzék

Felhasznált Irodalmak

A gyermek jogairól szóló New Yorkban elfogadott egyezmény (1989) 3. cikk. A magyar jogrendbe az 1990. évi LXIV. törvény iktatta be.;

A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény 162.§-a (2) bekezdésének a)-b) pontjában kapott felhatalmazás alapján a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet: A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről, 5. cím – A Gyermekotthon feladatai: 109.§ (1), Budapest, 2008 október 30-án, net.jogtar.hu;

Adelheid Stein: Valahol mindenkinek nyílik virág – A szociálterápiás szerepjáték csoportmódszere; Kiadja: Magyarországi Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület, Budapest 2003;

ÁGOTA® Alapítvány: ÁGOTA® Alapítvány tevékenységének Általános Tájékoztatója, Kiadja: ÁGOTA® Alapítvány, Szeged, 2009;

Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába, Osiris Kiadó, Budapest;

Avar Bella: Elhagytál napot, holdat, 1998 Sik kiadó;

Az ISA Etikai Kódexe, Preambulum; Végrehajtó Tanács 1996.;

Csernus Imre, Mohás Livia, Popper Péter: Egészséges egyén – beteg társadalom? A hamis illúziók biztonsága, Saxum Kiadó, Budapest, 2006;

Dr. Koncz István: Kamasz – kapaszkodó, Urbis Kiadó, Budapest 2005;

Dr. Richard Woolfson: Gyerek testbeszéd – Mit jelentenek gyermekeink jelzései és kifejezései? Trivium Kiadó, 1996;

Dr. Tringer László: A gyógyító beszélgetés, Hiete Kiadó, Budapest, 1998;

Earl Babbie: A társadalomtudományi kutatás gyakorlata, Balassi Kiadó, Budapest, 2001, (A fordítás alapjául szolgáló kiadás: Earl Babbie: The Practice of Social Research, 9. kiadás, Wadsworth/Thomson Learning, 2001);

Eliot R. Smith – Diane M. Mackie: Szociálpszichológia, Osiris Kiadó, Budapest, 2004;

Forgács József: A társas érintkezés pszichológiája, Kairosz Kiadó, Budapest;

Fran Newman: Gyermekek krízishelyzetben, Pont Kiadó, 2004, Budapest;

Herbert Huber-Walter Schild: A vágyak tava – A szociálterápiás szerepjáték gyakorlata, Kiadja: Magyarországi Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület, Budapest 2007;

<http://www.unicef.hu/download/CRCJAVASLAT.doc> (Letöltés ideje: 2009.10.12.);

Letenyey László (szerk): Településkutatás – Szöveggyűjtemény, L'Harmattan – Ráció Kiadó, Budapest, 2004;

Mérei Ferenc [1971] Közösségek rejtett hálózata. Budapest: Osiris Kiadó 1971;

Rudas János (szerk.): Önismereti Csoportok, Animula Kiadó;

**/2/. Az ÁGOTA[®] Alapítvány
tevékenysége**

ÁGOTA[®] Alapítvány

**Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett
Fiatalok Támogatásáért Országos Közhasznú
Alapítvány**

Általános tájékoztató

Az Alapítóról és az ÁGOTA® alapításáról

Az ÁGOTA® Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett Fiatalok Támogatásáért tevékenykedő karitatív szerveződést egy maga is állami gondoskodásban felnőtt fiatal, Kothencz János hívta életre 1996. december 6-án.

Kothencz János alapító 1973. december 14-én született Kiskunhalason. Közel 3 hónapos korában került állami gondoskodásba. Gyermekkorát az intézeti élmények jelentették, amely élmények és az ottani szokásvilág számos olyan érzést eredményeztek az akkor még kisfiú lelkében, melyeknek ma az ÁGOTA® országos szervezet létét is köszönhetjük.

A középiskola idejét Kiskunfélegyházán töltötte. Az érettségi megszerzését követően a Szegedi Hittudományi Főiskola évei következtek, ahol 1998-ban megszerezte első diplomáját. Ezt követően, a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Tanárképző Főiskolai Kar Pedagógia szakán szerzett újabb diplomát 2001-ben, ezt követően 2002-ben a Hittudományi Főiskola egyetemi fakultásán is végzett. Majd a Szegedi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara Szociológia szakán diplomázott, 2008-ban. Mindemellert a mentális- pszichoszociális segítségvállalás területén szerzett végzettséget (Szociálterápiás csoportterapeuta és kiképző terapeuta).

Az ÁGOTA® karitatív célcsoport, 1998-tól egy az ugyancsak Kothencz János vezetésével működő alapítvány berkeiben működött. Napjainkra már olyannyira kinőtte magát az ÁGOTA® szervezet, hogy szükségessé vált az önálló, jogilag minden más szervezettől független bejegyzése. Így Kothencz János alapításával, a Csongrád Megyei Bíróság nyilvántartásba vette ill., bejegyezte az ÁGOTA® – Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett Fiatalok Támogatásáért – Alapítványt 2002. március 14-én. Az ÁGOTA® Alapítványnak tevékenysége országos jellegű, és bíróságilag is bejegyzett módon közhasznú szervezet. Így jött tehát létre az ÁGOTA® ügye, mely az egykor még állami gondoskodásban felnőtt fiatalember álmából mára egy országos szervezetté nőtte ki magát.

A tisztelt érdeklődő bepillantást nyerhet e tájékoztató segítségével mindabba a munkába, melyet az ÁGOTA® Alapítvány végez célcsoportjaiban.

Az ÁGOTA® Alapítvány célkitűzései

Az Alapítvány **fő célja:**

Az alapítvány az állami gondoskodásban élő és az általában veszélyeztetett fiatalok vonatkozásában, az alább kifejtésre kerülő célkitűzések megvalósítása érdekében – „erejéhez” mérten és országos tevékenységi körű módon – biztosítja a célok érdekében tevékenykedő szakemberek, egyéb közreműködők és segítők, valamint elsődlegesen az állami gondoskodásban élők, és az egyébként veszélyeztetett fiatalok programbeli, szakmai, pénzbeli, tárgyi és erkölcsi támogatását.

Az alapítvány céljai részletezve:

Állami gondoskodásban élő fiatalokkal való foglalkozás területén

1. Szocializálódásuk folyamán, segítő szakmai- és élményprogramok szervezése révén, a társadalmiságra nevelés elősegítése
2. Önbizalmuk fejlesztését szolgáló programok szervezése és megvalósítása
3. Kreativitásukat és különböző készségeiket elősegítő programok szervezése
4. Az értelmükben akadályozott speciális szükségletű állami gondoskodásban élő fiatalok támogatása, képességfejlesztő szakmai- és élményprogramok szervezése, megvalósítása
5. Az állami gondoskodásban élő roma származású fiatalok támogatása, a társadalomba való integrálódásuk hatékony elősegítése
6. Perspektíváik pozitív módon történő realizálása
7. Tanulmányi segítségnyújtás, korrepetációk szervezett módon történő megvalósítása, valamint a tanulmányaikhoz való hozzáállásban anyagi és tárgyi jutalmak juttatása ösztönzés céljából
8. Nagyszabású „ÁGOTA” (Állami Gondoskodásban élők Országos Találkozója) élményprogramokkal teli nyári táborok, ill. kirándulások szervezése és támogatása, a különböző rendezvények kiemelkedő teljesítményt nyújtó résztvevői számára ajándékok, jutalmak finanszírozása

9. Az állami gondoskodásból való kikerülést követően (utógondozás) segítséget szeretnénk nyújtani az elhelyezkedés és beilleszkedés (társadalmi) nehézségei leküzdésében, esetenként konkrét anyagi (pénzbeli, tárgyi) támogatás odaítélése formájában
10. Szervezett kultúr- és sportrendezvények megvalósítása, valamint különböző élményprogramok létrehozása a más-más gyermekotthonok lakói részére
11. A gyermekotthonok lakóinak lehetőségteremtés, hogy kapcsolatot alakítsanak ki más gyermekotthonok lakóival. Az intézmények egymás közti kapcsolatának elősegítése, határon túli állami gondoskodásban élőkkal való kapcsolatteremtés támogatása
12. A kollégium rendszerű gyermekotthonok lakó- és családotthon jellegű gyermekotthonokká való átalakulásának folyamatában szakmai, erkölcsi, tárgyi és anyagi segítségnyújtás
13. Képzéssel és szakemberek bevonásával lehetőség biztosítása az alapítvány karitatív segítői számára ahhoz, hogy megismerjék az állami gondoskodásban élő fiatalsággal való foglalkozás sokrétűségét és módját, valamint megfelelően reális képet alakítsanak ki a gyermekotthonokban élő gyermekekről és helyzetükről
14. Az állami gondoskodásban élő fiatalokért megvalósítandó szakmai segítségvállalásban (szakemberek bevonásával), olyan segítő pedagógiai (nevelési) alternatívák, lehetséges módszerek alkalmazása vagy kidolgozása, mely(ek) hatékonyabbá teheti(k) e fiatalok élethelyzet realizálását önmaguk számára, és a társadalomba való beilleszkedés folyamán felkészültebbekké válhatnak.
15. Felnőttképzés
16. A szakmai segítségvállalásban pedagógiai, pszichológiai, szociológiai kutatások szervezése és megvalósítása ill. az állami gondoskodásban élők felé tett ilyen irányú szakmai törekvések anyagi, tárgyi és erkölcsi támogatása
17. Keresztény értékekkel való kapcsolatteremtés elősegítése (Pre-Evangelizáció)
18. Egyházakkal való kapcsolattartás
19. A Pre-Evangelizáció vagy a fiatalság rétegpasztorációja vonatkozásában kapcsolatfelvétel, programok szervezése és megvalósítása a Katolikus és más történelmi egyházakkal
20. Szakmai- és élményprogramok megvalósításában nevelési gyakorlat feltételeinek megteremtése és biztosítása az Universitas hallgatói számára
21. Karitatív segítő toborzása

Az egyébként veszélyeztetett életkörülményeket megélő fiatalok területén

1. A hajléktalan életállapotú fiatalok számára ruhaakciók szervezése, közreműködés munkahely, munkalehetőség felkutatásában
2. Élelmezésükben, és elszállásolásukban megvalósítandó segítségnyújtás
3. Csoportos foglalkozások annak elősegítése céljából, hogy megvalósíthatóvá váljon számukra a társadalomba való beilleszkedés
4. A szórakoztatóipar veszélyeinek kitett fiatalsággal való foglalkozás
5. Prevenció, azaz megelőzéssel kapcsolatos programok szervezése. Iskolai felvilágosító programok, valamint kapcsolattartás olyan csoportokkal, intézményekkel, amelyek hatékonyan tudnak részt vállalni eme tevékenységben, pl.: drogambulanciák, stb.
6. Az alapítvány által szervezett felvilágosító programokba szakemberek beszerzése több "tématerületről"
7. A kallódó fiatalok, főleg a középiskolai korosztályú gyermekek családi hátterének, valamint problémáik okainak kiszűrése, megismerése, segítése, szakemberek bevonásával
8. Alternatív szórakozási lehetőségek biztosítása kultúrcentralizált módon (Játszóház-program, vagy éjszakai játszóház-program létrehozása)
9. Önszervező csoportok létrehozása és működtetése
10. Hátrányos családi helyzetű fiatalok kirándultatása, sportprogramok szervezése és lebonyolítása, valamint életkörülményeik (anyagi, tárgyi) támogatása
11. Különböző készségfejlesztő csoportok létrehozása, meghirdetése iskolákban, szórakozóhelyeken, pl. hangszerhasználat-tanulási lehetőségek, moderntánc-tanfolyam stb.
12. Filmklub, ahol a látott, különböző értékeket felölelő alkotásokból kiértékelő csoportos beszélgetéseket tartunk. Célunk ennek szervezése, mely egyben alternatívaként is szolgál az egyéb kulturálatlan látványosságok mellett
13. Az állami gondoskodásban élő és veszélyeztetett fiatalok érdekeinek képviselésével (jogi, erkölcsi) a társadalmi tolerancia hatékonyabbá válásának elősegítése

Évközi munka és utógondozói program családból kiemelt gyermekek körében

Az ÁGOTA® az állami gondoskodásban élők körében egy ún. „Három lépcsős módszerrel” végzi feladatát

Első lépcsőfok: Évközi munka

- Rendszeres élményprogramok, ünnepek megtartása e gyermekek és fiatalok számára
- A kollégium rendszerű gyermekotthonok lakó- és családotthon jellegű gyermekotthonokká való átalakulásának folyamatában szakmai, erkölcsi, tárgyi és anyagi segítségnyújtás
- Gyűjtési akciók szervezése: ruha, aprópénz, játék, könyvgyűjtés, és ezek eljuttatása a célcsoportnak
- Egyéni segélyezés hajdanvolt állami gondoskodásban élő felnőttek számára
- Gyermekotthonok pénzbeli, tárgyi segélyezése
- Krízisintervenció hajdanvolt állami gondozott felnőttek részére: életvezetési tanácsadás, lelki segítség
- Segítségadás jelenlegi és hajdani állami gondoskodásban élők számára az „Éltre születtem” Utógondozói Program keretében: albérlet és szálláskeresés, költözésben való segédkezés, továbbtanulásban való segítségadás, tanuláshoz való segítségadás, munkahelykereséshez való segítségadás, elszámoláshoz és pénzbeosztáshoz való segítségadás
- Egyedi esetekben a célcsoportba tartozó gyermekek és fiatalok jogi támogatása, szerződésekhöz, iratokhoz való segítségnyújtás

Második lépcsőfok: ÁGOTA® Nap

Egy –egy körzet munkájának összefoglalását, megünneplését jelenti.

Ezen a napon más -más körzetek munkatársai is elmennek a szóban forgó intézetbe „ÁGOTA® Napra”, ahol -az összes munkatárssal együtt megvalósítják a tervezett programot. Az ÁGOTA® napnak mindig kötött programja van.

Harmadik lépcsőfok: ÁGOTA® Tábor

1997. óta az egész éves munkát jubiláló módon egy hatalmas, 10 napos tábort szoktunk szervezni. A táborba minden egyes körzetünk fiataljait meghívjuk. Ez a tábor országos rendezvény, mely lehetőséget nyújt a gyerekek számára, hogy találkozzanak egymással, hogy megosszák gondolataikat, érzéseiket, vágyaikat. Ez a tíz nap lehetőséget ad a médián keresztül arra, hogy minél több információt kapjanak az emberek tevékenységünkről, ezzel is buzdítva a társadalmat a karitatív segítségvállalás lehetőségére.

Jóllehet munkánk sokszor fárasztó, mégis ezekben a tíznapos táborokban sejlik ki valamennyiünk számára az egység, az összetartozás és a szeretettel áthatott együttlét élménye.

Az ÁGOTA® Táborokban a kuratórium által meghatározott módon, meghívásos alapon történik a részvétel.

Támogatott gyermekotthonaink az alábbi településeken találhatók

Bács-Kiskun megye:

Kecskemét
Bácsalmás
Hajós
Kunfehértó

Baranya megye:

Pécs

Békés megye:

Békés Megyei Gyermekvédelmi Központ
Gyermekotthonai

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Megyaszó

Csongrád megye:

Csongrád Megyei TEGYESZ Gyermekotthonai

Szentes

Szeged

Fejér megye:

Fejér Megyei TEGYESZ Gyermekotthonai

Győr-Moson-Sopron megye:

Sopron

Hajdú-Bihar megye:

Komádi

Heves megye

Lőrinci

Eger

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Szolnok

Kisújszállás

<u>Komárom-Esztergom megye</u>	Komárom
<u>Nógrád megye</u>	Felsőpetény
<u>Pest megye:</u>	Budapest Aga Gyermekotthon Pestújhelyi Gyermekotthon Érd
<u>Somogy megye</u>	Kaposvár
<u>Szabolcs –Szatmár –Bereg megye:</u>	Tiszadob Baktalórántháza
<u>Veszprém megye:</u>	Veszprém Megyei Gyermekvédelmi Igazgatóság Lakásotthona
<u>Zala megye</u>	Nagykanizsa

Magyarország valamennyi Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatának intézményeinek segítségével.

Terveink a családból kiemelt gyermekek körében végzett munka területén

- Az Alapítvány Kothencz János Alapító vezetésével az elmúlt évek során hosszas kutatói és tesztelési munkát követően létrehozta a Kothencz – féle ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszert (rövidített nevén KÁSZPEM®), mely hatékonyan és innovatív megközelítésben ad támogatást a családból kiemelt gyermekek sikeres társadalmi beilleszkedéséhez. E Módszert szeretnénk mind szélesebb körben közzétenni hazánkban és nemzetközi szinten is.
- Hosszú távú terveink között szerepel, hogy munkánkat módszertani gyermekotthoni keretek között végezhessük a jövőben.

A Segítői Alapkör megtartása és fejlesztése

- Az évközi munka és táboroztatás terén mindinkább szeretnénk megerősíteni a Segítői Alapkörünk szerepét. Ez a kör olyan, családból kiemelt fiatalokból áll, akik hivatásszerűen vállalják fel saját sorstársaik megsegítését.
- Egyre nagyobb teret kívánunk adni azoknak a fiataloknak, akik fiatal, autentikus segítőként vagy kortárs segítőként szeretnének tevékenykedni

Országos élménypedagógiai programjaink megtartása és fejlesztése

- Az eddigi élményprogram-rendszerünket a Három Lépcsős Módszerrel szeretnénk fenntartani és lehetőségeinkhez mérten minél több gyermek számára elérhetővé tenni.

Veszélyeztetett gyermekekért és fiatalokért folytatott munka

Veszélyeztetett fiatalok vonatkozásában alternatív szórakozási, kikapcsolódási, szervezett sportolási lehetőséget nyújtunk 2000. óta az ÁGOTA Játsszóházban Szegeden, Tarján városrészben a Víztorony térrel szemben.

- 1. Szakmai szolgáltatások:** Élménypedagógiai csoport, Szociálterápiás szerepjáték csoport, Filmklub, Témakiértékelő beszélgetések, Krízisintervenció, Családtérápia, Jogklinika, Gyermeknevelési szaktanácsadás, A gyermekvédelmi jelzőrendszerrel való kapcsolattartás, Drogprevenció, egészségmegőrzés, Teadélután beszélgetéssel, Utcai szociális munka
- 2. Élményprogramok:** Sportprogramok, Ki Mit Tud, Vetélkedők, Tini Szórakozó est, Tarján városi tereprendezés, Nyílt nap, Családi nap, Kézműves foglalkozások
- 3. Hagyományőrző programok:** Nőnap, Gyermeknap, Játsszóházi Olimpia, Mikulás, Karácsony
- 4. Külön szolgáltatásaink**
 - Lakossági fórumok, Családi rendezvények
 - Korrepetálás
 - Ruha és ajándék börze

Játsszóházunkban számos önkéntes és kortárs segítő fiatal tevékenykedik, illetve rendszeresen felvállaljuk egyetemi, főiskola hallgatók gyakorlati képzését is.

Játszóházunk szolgáltatásai ingyenesek minden betérő gyereknek és felnőttnek egyaránt!

Terveink a családban élő, veszélyeztetett gyermekek körében végzett munka területén

- Hosszú távon is szeretnénk fenntartani Játszóházi programkínálatunkat a gyermekek és családjaik számára.
- Mobil Játszóházat kívánunk beindítani, melynek keretében a bázisépület vonzáskörzetén kívül eső gyermekekhez is el tudunk jutni időközönként.
- Komoly szerepet szeretnénk adni a Játszóházban felnevelkedő fiataloknak, akik kortárs segítőként tudják támogatni sorstársaikat.
- Minél több önkéntest és fiatal, egyetemi, főiskolai gyakorlatát töltő hallgatót szeretnénk fogadni, hogy munkánkkal egyre több gyermekhez juthassunk el
- Korrepetitor Tanodát szeretnénk létrehozni, mely a Szeged város közigazgatási területén élő gyerekeknek nyújt támaszt ingyenes korrepetálásokkal. Komoly problémának érezzük (főleg családban élő gyermekek esetében) a továbbtanulási ambíciók kérdéskörét. Szeretnénk a Korrepetitor Tanoda munkájával a gyermekek továbbtanulásra való hajlandóságát is támogatni.

Az ÁGOTA Alapítvány mint Felnőttképző Intézet

Az ÁGOTA Alapítvány Felnőttképző Intézete Szegedi központtal működik, ám szolgáltatásaink országos hatókörben elérhetők.

Tevékenységi körünkbe tartozik:

- Szociális és gyermekvédelmi szakmai továbbképzések kidolgozása, szervezése, lebonyolítása
- Önkéntesképzések
- Csapatépítő tréningek
- Szakmai képzések
- Mesterképzések
- Szupervíziós szolgáltatás
- Ingyenes felnőttképzési szolgáltatások

Az ÁGOTA® Alapítvány Felnőttképző Intézetének Szakmai Tanácsadó testülete

Elnök: Szügyi János a Csongrád Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat Igazgatója
Eisenbarth Krisztina, a Magyar Szociálterápiás Szerepjáték Egyesület szakmai vezetője
Prof. Dr. Sávai János, egyetemi tanár

Elérhetőségeink

Iroda és ügyfélszolgálat:
6722 Szeged, Kossuth L. sugárút 29. III. em. 301-303.
Telefon és üzenetrögzítő: +3662/483-446
E-mail: iroda@agotafelki.hu

Kothencz János Módszeralapító elérhetőségei:
Telefon: +3630/67-09-227
E-mail: kothencz@agotafelki.hu

Pál Melinda Intézményvezető elérhetőségei:
Telefon: +3630/67-09-226
E-mail: pal@agotafelki.hu

Felnőttképző Intézet honlapcíme:
www.agotafelki.hu

Képzések önkénteseknek és kortárssegítőknél

Önkéntesképzés

Az ÁGOTA® Alapítvány állami gondoskodásban élő, illetve veszélyeztetett gyermekekkel, fiatalokkal foglalkozik. Kiemelten szükséges, hogy a velük való munka különleges kihívásaira előzetesen felkészítsük

önkénteseinket. Így az alapítvány évente legalább háromszor tart minden érdeklődő számára nyitott önkéntesképzéseket. Az önkéntesképzések tematikája az alábbi területeket fedi le:

- A családból kiemelt, illetve veszélyeztetett gyermekek és fiatalok lelki, nevelési és szociológiai sajátosságai
- Hasznos gyakorlati tudnivalók, nevelési módszerek
- Kiegészítés
- Szindrómás segítő szűrés
- Sajátélmény-szerzés
- Gyakorlati oktatás gyermekek között
- Csoportvezetési és programszervezési ismeretek
- Kooperáció, kommunikáció, problémamegoldás
- Élménypedagógiai segítségadás

Kortárs segítő képzés és Segítői Alapkör

Az alapítvány munkáját jelentős számban támogatják olyan fiatalok, akik hajdanán gyermekotthonban vagy hátrányos helyzetűként nevelkedtek. Hitelességük és személyes példaadásuk alapvető fontosságú a sorstársaik megsegítésében, így e fiatalok képzése külön feladatot jelent intézményünk számára. A kortárs segítő képzések az alábbi témák mentén szerveződnek:

- A családból kiemelt, illetve veszélyeztetett gyermekek és fiatalok lelki, nevelési és szociológiai sajátosságai
- Sajátélményekkel való bánásmód megtanulása
- Személyes élettapasztalatok helyes kezelésének képessége
- Hasznos gyakorlati tudnivalók, nevelési módszerek
- Kiegészítés
- Szindrómás segítő szűrés
- Felelősségvállalás, hitelesség, példamutatás
- Csoportvezetési és programszervezési ismeretek

Az ÁGOTA® Alapítvány és a Kothencz-féle ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer Tréneri és Képzői

Kothencz János: Pedagógus, szociológus, teológus, szociálterápiás csoport-és kiképző terapeuta (ASIS), KÁSZPEM® Módszeralapító, vezető szupervizor

Balogh Zsolt: szociális munkás, pedagógia szakos hallg., szociálterápiás szerepjáték módszeralkalmazó, KÁSZPEM® Tréner

Pál Melinda: pszichológus, pedagógus, szociálterápiás szerepjáték módszeralkalmazó, KÁSZPEM® Tréner, Oktatási koordinátor

Révai Istvánné: szociálpedagógus, szociálterápiás szerepjáték módszeralkalmazó, KÁSZPEM® Tréner

Kothenczné Osváth Viola: klinikai gyermek szakpszichológus és mentálhigiénikus, pedagógus, szupervizor, KÁSZPEM® Tréner

Csepregi Csilla: pedagógus, KÁSZPEM® Tréner

Mitykó Judit: diplomás ápoló, szociálterápiás szerepjáték módszeralkalmazó, KÁSZPEM® Tréner

Balog Mária: gyógypedagógus és egészségtan szakos hallgató, szociálterápiás szerepjáték módszeralkalmazó, KÁSZPEM® Facilitátor

Képzések szociális és gyermekvédelmi területen dolgozóknak

Az ÁGOTA® Alapítvány kiemelten fontosnak tartja, hogy a nehéz sorsú gyermekek személyes megsegítése mellett professzionális támogatást nyújtson mindazon szakemberek és laikusok számára, akik felvállalják e gyermekek nevelését, oktatását. Képzési programjainkkal az ő munkájukat kívánjuk sikeresebbé tenni.

Kreditpontos Képzési Programunk szociális és gyermekvédelmi területen dolgozóknak I.

Program címe: Problémamegoldó és beleérző képességet fejlesztő tréning családból kiemelt és/vagy családi problémákkal küzdő gyermekekkel foglalkozó szakemberek számára

Program típusa: szakmai személyiségfejlesztő tréning

A képzés módszerei: személyiségfejlesztő csoportgyakorlatok, szakmai reflexióval

A képzés témája: A tréning újszerű megközelítésben segíti a családból kiemelt, illetve családi nehézségekkel küzdő gyermekek problémáinak mélyebb megértését, és a gyermekekkel kapcsolatos nevelési feladatok sikeresebb megoldását.

Kreditpontos Képzési Programunk szociális és gyermekvédelmi területen dolgozóknak II.

Program címe: KÁSZPEM® Tréning - „Kothencz-féle” ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer Tréning

Program típusa: szakmai személyiségfejlesztő tréning

A képzés módszerei: személyiségfejlesztő csoportgyakorlatok, szakmai reflexióval

A továbbképzés szakmai háttere: A tréning szakmai alapját az ÁGOTA® Kutatásra és az ÁGOTA® Kísérleti Pedagógiai Programra alapozó „Kothencz-féle” ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer - KÁSZPEM® szolgáltatja.

A képzés kapcsán az Intézet a változtatás jogát fenntartja!

KÁSZPEM® Három Lépcsős Képzés

A képzési rendszer a Kothencz-féle ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszer elsajátítását teszi lehetővé.

1. Lépcső: Alapképzés

A képzés 150 órás, melyben elméleti és gyakorlati ismeretek átadása történik, elméleti oktatás, szakmai reflexiók és sajátélmény jellegű csoportmunka során. Az alapképzést elvégző hallgató bevezetést kap a Módszer alkalmazásába, és saját élményei által képet nyer annak működéséről. A hallgató a képesítés megszerzése után szupervízió mellett képessé válik a Módszer alkalmazására.

Megszerezhető képesítés: KÁSZPEM® Alkalmazó

2. Lépcső: Vezetőképzés

A képzés második 150 órájában a hallgató szakmai szupervízió mellett sajátíthatja el a Módszer mesterfogásait, és szerezhet emelt szintű elméleti és gyakorlati tudást.

A hallgató a képesítés megszerzése után képes lesz önállóan, teamvezetőként is alkalmazni a módszert, és differenciált módszertani segítségadói illetékességet nyer.

Megszerezhető képesítés: KÁSZPEM® Csoportvezető

3. Lépcső: Mesterképzés

A képzés 150 órájában a hallgató elsajátíthatja a Módszer oktatásához szükséges elméleti és gyakorlati ismereteket, mellyel a későbbiekben kiképzőként vagy szupervizorként is taníthatja a Módszert.

Megszerezhető képesítés: KÁSZPEM® Módszertapeuta és Mester

A képzés kapcsán az Intézet a változtatás jogát fenntartja!

Terveink a gyermekvédelemben dolgozó szakemberek körében végzett munka területén

- Szeretnénk szakmai és laikus körökben meghonosítani a Kothencz – féle ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszert (rövidített nevén KÁSZPEM®) képzésekkel, gyakorlati oktatással, szakmai találkozókkal.
- Terveink közt szerepel az alapítvány Felnőttképző Intézetének állami akkreditáltatása, és módszertani intézménnyé való fejlesztése.
- A gyermekvédelem szereplőinek igényéhez igazítva specifikus képzési programokat és továbbképzési formákat szeretnénk kidolgozni és meghonosítani
- Hosszú távon tervezzük a Kothencz – féle ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás Módszerre (rövidített nevén KÁSZPEM®) alapuló felsőoktatási szakirány bevezetését, hazai felsőoktatási implementációját

Támogatók, források

Programjaink hosszú évekig kizárólag önkénteseink és szimpatizánsaink nagylelkűségéből, az ő hozzájárulásuk (anyagi, erkölcsi, pénzügyi, tárgyi és szolgáltatási támogatás) által működtek. E jó szándékú emberek adják még ma is a legfőbb támaszt célkitűzéseink megvalósításához.

Mindemellett az utóbbi években már lehetőségünk nyílt az alábbi források megtalálására is:

- Hazai és nemzetközi pályázatok
- Támogatás a Renovabistól, a német Katolikus Püspöki Kar Humanitárius Segélyszervezetétől
- Egyházközségi és jótékonyági támogatások
- Üzleti és magánadományok

- Karitatív szervezetek, klubok felajánlásai
- Kreatív gyűjtőakciók: Egyforintos akció, Játék és ruhabörzék, Felszámolásokból származó adományakciók, Perselyezés, stb.
- Személyi jövedelemadó 1%-ának gyűjtése
- Finanziális stabilitásunk érdekében másodlagos jelleggel vállalkozási tevékenységet is folytathat szervezetünk.

Adományaikat, felajánlásait örömmel fogadjuk!

Adószám: 18469336-1-06

Bankszámlaszám: 11735005-20499220

SWIFT Kód (BIC): OTPVHUBH

IBAN: HU91 1173 5005 2049 9220 0000 0000

Alapítványunk raktárhelyiséggel is rendelkezik, így szívesen fogadunk tárgyi jellegű felajánlásokat is!

KÖSZÖNJÜK!

Támogatóink részletes listáját honlapunkon találhatja.

Az ÁGOTA® Alapítvány szervezeti egységei és funkciói

ÁGOTA® Székhely és Iroda

- Az alapítvány átfogó működtetése, programszervezés, koordináció
- Adminisztratív háttér biztosítása
- Kommunikációs központ (postai, Internetes, személyes)
- Munkáltatási központ
- Országos körzeti munka koordinációja

ÁGOTA® Képzési és Módszertani Központ

- Önkéntesképzések helyszíne
- Módszertani gyermekcsoportok helyszíne
- Felnőttképzési csoportok helyszíne
- Teammunkák helyszíne

ÁGOTA® Játszóház

- Hátrányos helyzetű gyermekekkel való munka
- Alternatív sportolási és kikapcsolódási lehetőségek
- Családsegítés
- Gyakorlati hely középiskolásoknak és felsőoktatási hallgatóknak

ÁGOTA® Felnőttképző Intézet

- Felnőttképzési szolgáltatások nyújtása
- Felnőttképzési programok fejlesztése, dokumentálása
- Felnőttképzési programok menedzselése
- Intézményi adminisztrációs háttér biztosítása
- Ügyfelfogadás

Az ÁGOTA® Alapítvány vezető testületei

Kuratórium

Funkciója: Az Alapítvány legfőbb döntéshozó szerve, törvény által meghatározott kizárólagos jogokkal.

Tagjai: Kothencz János elnök
Pál Melinda titkár
Dr. Turay Alfréd tag
Baranyi Róbert tag
Mitykó Judit tag
Révai Istvánné tag
Turáni Annamária tag

Felügyelő Bizottság

Funkciója: Az Alapítvány törvényes és szabályos működésének belső ellenőrző szerve

Tagjai: Dr. Sávai János elnök
Dr. Herbály Zita tag

Közösségvezetői Kör

Funkciója: Az önkéntes közösség koordinálása

Tagjai: Balog Mária Edit
Balogh Zsolt
Bíró István
Hell Mónika
Mitykó András

Az ÁGOTA® Alapítvány elérhetőségei

Iroda és székhely:
6722 Szeged, Kossuth L. sugárút 29. III. em. 301-303.
Telefon és üzenetrögzítő: +3662/483-446
E-mail: agota.alapitvany@vnet.hu

Kothencz János elnök:
Telefon: +3630/67-09-227 vagy +3620/510-08-46
E-mail: kothenczj@invitel.hu vagy kothenczjanos@gmail.com

Pál Melinda titkár:
Telefon: +3630/67-09-226
E-mail: pal.melinda@invitel.hu

Balog Mária munkatárs:
Telefon: +3630/557-45-08

Játszóház és Képzési – Módszertani Ingatlan:
6723 Szeged, Sólyom utca 6.
E-mail: agotajatszohaz@gmail.com

Balogh Zsolt Játszóházvezető:
Telefon: +3630/685-44-54

Az Alapítvány honlapcíme:
www.agotaalapitvany.hu

Az Alapítvány felnőttképző intézetének honlapcíme:
www.agotafelki.hu

Adószám: 18469336-1-06

Bankszámlaszám: 11735005-20499220

/3/. A kérdőív

KÉRDŐÍV sorszáma

"Állami gondoskodásban élő fiatalok"

ÁGOTA Alapítvány Szeged

Közreműködők:

SZTE Szociológia Tanszék

Ifjúságügyi, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium

Egyéni
kérdőív

2005

A válaszadás önkéntes!

Kijelentem, hogy az általam kezelt és felvett adatokat bizalmasan kezelem, azokat csak a kutatásban illetékes személynek adom át.

Kérdező aláírása:

Kódja:

--	--	--

Kérdés kezdete:

2005. hónap nap óra perctől

Rögzítő aláírása:

Kódja:

--	--

1. Melyik évben születél?

1 9

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

2. Mennyi idős korodban vettek gondozásba?

éves

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

3. Van-e testvéred?

0 - Nem tudom

Tovább a 7. sz. kérdésre.

1 - Nincs

Tovább a 7. sz. kérdésre.

2 - Van

7 – nem válaszolt

4. Hány testvéred van?

testvér

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

5. Hány gyermekotthonban élő testvéred van?

testvér

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

6. Ebben az otthonban hány testvéred van?

testvér

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

7. Ismered-e a szüleidet?

3 - Igen, tudom, ki az anyám és az apám

2 - Csak apámat ismerem

1 - Csak anyámat ismerem

0 - Nem ismerem

Tovább a 26. sz. kérdésre.

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

8. Hol, melyik településen laktatok akkor, amikor gondozásba kerültél?

-
.....
5 - Főváros
4 - Megyeszékhely
3 - Város
2 - Község, falu
1 - Tanya, külterület

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

9. Emlékezeted szerint milyen anyagi körülmények között éltetek?

- 6 – kifejezetten jó anyagi körülmények között éltetek
5 - anyagi gondok nélkül éltetek
4 - beosztással jól kijöttetek
3 - éppen hogy, de kijöttetek
2 - gyakori anyagi gondok között éltetek
1 - nélkülözések között éltetek

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

10. Milyen volt az otthoni légkör?

- 5 - Szeretetteljes
4 - Alapvetően jó
3 - Olyan átlagos, se jó, se rossz
2 - Inkább rossz volt
1 - Nagyon rossz volt

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

11. Mi volt otthon a legrosszabb?

.....
.....

12. Mi volt otthon a legjobb?

.....
.....

13. Összességében jobb volt-e otthon, mint itt a gyermekotthonban?

- 0 - Egyik sem jó
1 - Nem tudom, melyik a jobb
2 - Ott jobb volt, mint itt
3 - Itt jobb

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

14. Szívesebben élnél-e most is otthon?

- 0 - Nem
1 - Igen

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

15. Ki kezdeményezte a gondozásba vételt?

- 1 - szülő(k), nevelő
2 - rokon
3 - szomszéd, ismerős
4 - te magad
5 - egyéb személy, mégpedig ...
6 - iskola
7 - hatóság, mégpedig (pl. rendőrség, bíróság, gyámhatóság) ...
8 - egyéb intézmény (pl. civil szervezet), mégpedig ...

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

22. Hogyan jellemeznéd anyukádhoz/nevelőanyádhoz való kötődésedet?

HASZNÁLJA AZ 1.sz. VÁLASZLAPOT

- 5 - Ő a legfontosabb a számomra
 4 - Kötődöm hozzá, de nem jobban, mint másokhoz
 3 - Egy kevésbé kötődöm csak hozzá
 2 - Közömbös számomra
 1 - Úgy érzem, semmi közöm hozzá (semmi sem köt hozzá)

7 – nem választott 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

23. Szokott-e valaki látogatni téged itt az otthonban?

- 0 - Nem, senki sem látogat Tovább a 25. sz. kérdésre
 1 - Igen, van látogatóm

7 – nem választott 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

24. Ki (kik) látogatnak téged? S milyen gyakran jönnek?

	0 – nem 1 - igen	naponta	hetente	Havonta	évente	NV	NVR	NT
Szülő, szülők		4	3	2	1	7	8	9
Kint élő testvér		4	3	2	1	7	8	9
Nagyszülő, egyéb rokon		4	3	2	1	7	8	9
Nevelőszülő, patronáló szülő		4	3	2	1	7	8	9
Nevelőszülői, patronáló szülői család más tagjai		4	3	2	1	7	8	9
Kedvesed		4	3	2	1	7	8	9
Barátod		4	3	2	1	7	8	9
Iskolatársad		4	3	2	1	7	8	9
Tanár		4	3	2	1	7	8	9
Ismerős felnőtt		4	3	2	1	7	8	9
Egyéb személy(?):		4	3	2	1	7	8	9

25. Te kit (kiket) látogatsz, kikkel találkozol kint? S milyen gyakran találkozol velük?

	0 – nem 1 - igen	naponta	hetente	Havonta	évente	NV	NVR	NT
Szülő, szülők		4	3	2	1	7	8	9
Kint élő testvér		4	3	2	1	7	8	9
Nagyszülő, egyéb rokon		4	3	2	1	7	8	9
Nevelőszülő, patronáló szülő		4	3	2	1	7	8	9
Nevelőszülői, patronáló szülői család más tagjai		4	3	2	1	7	8	9
Kedvesed		4	3	2	1	7	8	9
Barátod		4	3	2	1	7	8	9
Iskolatársad		4	3	2	1	7	8	9
Tanár		4	3	2	1	7	8	9
Ismerős felnőtt		4	3	2	1	7	8	9
Egyéb személy(?):		4	3	2	1	7	8	9

Tovább a 34. sz. kérdésre

HA EGYIK SZÜLŐ SEM ISMERT

26. Szeretné tudni, hogy kik a szüleid?

- 0 - Soha (most sem, később sem)
 1 - Most nem, később igen
 2 - Igen, már most is szeretném tudni

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

27. Hiányoznak neked ők?

- 0 - Egyáltalán nem
- 1 - Valamelyest / Néha igen
- 2 - Határozottan hiányoznak

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

28. Szívesen felkeresnéd őket?

- 0 - Nem
- 1 - Igen

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

29. Szeretnéd, hogy a szüleid keressenek fel téged?

- 0 - Nem
- 1 - Igen

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

30. Mit érzel most szüleiddel kapcsolatban? Szeretetet vagy haragot?

- 1 - Gyűlöletet
- 2 - Inkább haragot, mint szeretetet
- 3 - Sem ezt, sem azt
- 4 - Inkább szeretetet
- 5 - Csak szeretetet

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

31. Szokott-e valaki látogatni téged itt az otthonban?

- 0 - Nem, senki sem látogat

→
Tovább a 33. sz. kérdésre

- 1 - Igen, van látogatóm

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

32. Ki (kik) látogatnak téged? S milyen gyakran jönnek?

	0 – nem 1 - igen	Szinte naponta	Min. hetente	Havonta 2-3-szor	Úgy havonta	Évente néhányszor	Nagyon ritkán
Kint élő testvér		6	5	4	3	2	1
Nevelőszülő, patronáló szülő		6	5	4	3	2	1
Nevelőszülői, patronáló szülői családból más valaki		6	5	4	3	2	1
Nagyszülő, egyéb rokon		6	5	4	3	2	1
Kedvesed		6	5	4	3	2	1
Barátod		6	5	4	3	2	1
Iskolatársad		6	5	4	3	2	1
Tanár		6	5	4	3	2	1
Ismerős felnőtt		6	5	4	3	2	1
Egyéb személy, mégpedig:		6	5	4	3	2	1

33. Te kit (kiket) látogatsz, kikkel találkozol kint? S milyen gyakran találkozol velük?

	0 – nem 1 - igen	Szinte naponta	Min. hetente	Havonta 2- 3-szor	Úgy havonta	Évente néhányszor	Nagyon ritkán
Kint élő testvérral		6	5	4	3	2	1
Nevelőszülői, patronáló szülői családdal		6	5	4	3	2	1
Nagyszülő, egyéb rokon		6	5	4	3	2	1
Kedveseddel		6	5	4	3	2	1
Barátoddal		6	5	4	3	2	1

Iskolatársaddal (az iskolán kívül)		6	5	4	3	2	1
Tanárral (tanításon kívüli időben)		6	5	4	3	2	1
Ismerős felnőttel		6	5	4	3	2	1
Egyéb személlyel		6	5	4	3	2	1

34. Ki most a legfontosabb ember az életedben? Kihez kötődsz leginkább?

.....

- 0 - Nincs ilyen
1 - Szülő/nevelőszülő
2 - testvér
3 - nagyszülő, egyéb rokon
4 - gyermekotthoni nevelő
5 - iskolai tanár
6 - kedves
7 - barát
8 - egyéb ismerős személy

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

35. Hány éves korodban kerültél a jelenlegi gondozó intézetbe?

éves

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

36. Ez a jelenlegi, hányadik gondozó intézmény életedben?

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

37. Összesen hány éve vagy állami gondoskodásban?

éve

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

38. Hogyan jellemeznéd az itteni életet az otthonban? Milyen/milyenek ...

HASZNÁLJA A 2.sz. VÁLASZLAPOT

		1 – nagyon rossz 2 – rossz (inkább rossz, mint jó) 3 – jó (inkább jó, mint rossz) 4 – nagyon jó				NV	NT
1.	az elszállásolási, lakhatási körülmények	1	2	3	4	7	9
2.	az étkeztetés színvonala	1	2	3	4	7	9
3.	a tisztálkodási lehetőségek	1	2	3	4	7	9
4.	a tanulási feltételek	1	2	3	4	7	9
5.	a szabadidő eltöltési feltételek	1	2	3	4	7	9
6.	a gondozó(k) emberi hozzáállása	1	2	3	4	7	9
7.	a felügyelő(k) emberi hozzáállása	1	2	3	4	7	9
8.	a nevelő(k) emberi hozzáállása	1	2	3	4	7	9
9.	a vezető(k) emberi hozzáállása	1	2	3	4	7	9
10.	az itteni légkör	1	2	3	4	7	9
11.	a társak többségével való kapcsolat	1	2	3	4	7	9

39. Van-e lehetőség félrevonulásra (ha az ember egyedül szeretne lenni)?

- 0 - nincs
1 - van

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

40. Összességében mennyire szeretsz itt élni?

- 5 - Nagyon szeretek itt élni
- 4 - Inkább szeretek, mint nem
- 3 - Is-is
- 2 - Inkább nem, mint igen
- 1 - Egyáltalán nem szeretek itt élni

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

41. Mit szeretsz leginkább a gyermekotthonbeli élettel kapcsolatban?

.....
.....

- 0 - Nincs ilyen
- 1 – Barátság
- 2 – Közösség
- 3 – Emberség
- 4 - Segítség stb.
- 5 - Egyéb

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

42. Mi az, amit a legkevésbé szeretsz a gyermekotthonbeli élettel kapcsolatban?

.....
.....

- 0 - Nincs ilyen
- 1 – Bezártság
- 2 – Kiszolgáltatottság
- 3 – Önállótlanág
- 4 – Egyedüllét
- 5 – Szigorúság stb.
- 6 – Zsúfoltság
- 7 – Mások jelenléte
- 8 – Egyéb

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

43. Kaptál-e már valamilyen büntetést az alábbiak közül?

HASZNÁLJA A 3.sz. VÁLASZLAPOT

	1 – még nem	2 – egyszer-kétszer már előfordult	3 – többször is előfordult	4 – gyakran elő szokott fordulni		NV	NT
1.	Szobafogság	1	2	3	4	7	9
2.	Kimenőelvonás	1	2	3	4	7	9
3.	Zsebpénzkorlátozás	1	2	3	4	7	9
4.	Játék lehetőség megtagadás	1	2	3	4	7	9
5.	Tévézéstől való eltiltás	1	2	3	4	7	9
6.	Ajándék/jutalom megvonás	1	2	3	4	7	9
7.	Testi fenyítés	1	2	3	4	7	9
8.	Egyéb büntetés, mégpedig:	1	2	3	4	7	9

44. Van-e olyan nevelőd, aki szokott segíteni neked a tanulásban?

- 0 - Nincs
- 1 - Van ilyen
- 2 - Van több ilyen is

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

45. Van-e olyan nevelőd, akiben teljesen megbízol?

- 0 - Nincs
- 1 - Van ilyen
- 2 - Van több ilyen is

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

46. És korábbi nevelőid között volt ilyen?

- 0 - Nem volt
- 1 - Volt ilyen
- 2 - Volt több ilyen is

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

47. Van-e olyan nevelőd, akit akár szülődként (apaként vagy anyaként) is el tudnál fogadni?

- 0 - Nincs
- 1 - Van ilyen
- 2 - Van több ilyen is

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

48. És korábbi nevelőid között volt ilyen?

- 0 - Nem volt
- 1 - Volt ilyen
- 2 - Volt több ilyen is

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

49. Előfordult-e már, hogy valaki megvert téged az intézetben?

- 0 - Még sohasem
- 1 - Egyszer már előfordult
- 2 - Néhányszor már előfordult
- 3 - Nem csak néhányszor fordult elő

Tovább az 53. sz. kérdésre

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja → Tovább az 53. sz. kérdésre

50. Ki, kik bántottak?

- a.
- b.
- c.

51. A bántalmazó kódja:

a	b	c
1 – nevelő	1 – nevelő	1 – nevelő
2 – nem nevelő felnőtt	2 – nem nevelő felnőtt	2 – nem nevelő felnőtt
3 – intézeti társ	3 – intézeti társ	3 – intézeti társ
4 - egyéb	4 - egyéb	4 - egyéb

52. Előfordult-e már, hogy valamelyik társadat Te megverted?

- 0 - Még sohasem
- 1 - Egyszer már előfordult
- 2 - Néhányszor már előfordult
- 3 - Nemcsak néhányszor fordult elő

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

53. Jelenleg jársz iskolába?

- 0 – nem

Tovább az 56. sz. kérdésre

- 1 – igen

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

54. Milyen iskolát végzel jelenleg?

	Iskolatípus	Évfolyam	Típus: 1 - normál 2 alternatív (kisegítő)		Tanulói viszony: 1 -normál 2 magántanulói		Előző félévi tanulmányi átlagod: 1 – elégtelen 2 – elégséges 3 – közepes 4 – jó 5 – jeles						
			1	2	1	2	1	2	3	4	5	NV	NT
1.	Általános iskola		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
2.	Szaktanulmányi képző		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
3.	Szaktanulmányi iskola		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
4.	Szakközépiskola		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
5.	Gimnázium		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
6.	Tanfolyami képzés		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9

55. Kellett-e tanulmányaid során évet ismételned?

0 - Még nem

1 - Igen, kellett, eddig: alkalommal

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

56. Milyen iskolákat végeztél el eddig?

	Iskolatípus	Hány évfolyamot?	Típus: 1 - normál 2 alternatív		Tanulói viszony: 1 -normál 2 magántanulói		Milyen eredménnyel? 1 – elégtelen 2 – elégséges 3 – közepes 4 – jó 5 – jeles						
			1	2	1	2	1	2	3	4	5	NV	NT
1.	Általános iskola		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
2.	Szaktanulmányi képző		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
3.	Szaktanulmányi iskola		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
4.	Szakközépiskola		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
5.	Gimnázium		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9
6.	Egyéb:.....		1	2	1	2	1	2	3	4	5	7	9

57. Tervezed-e, hogy továbbtanulsz?

1 - Igen

0 - Nem

Tovább

a 62. sz. kérdésre

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

58. Hol szeretnél továbbtanulni?

	Szakterület/szakma/szak	NV	NVR	NT
1 Szaktanulmányi képző		7	8	9
2 Szaktanulmányi iskola		7	8	9
3 Szakközépiskola		7	8	9
4 Gimnázium		7	8	9
5 Főiskola		7	8	9
6 Egyetem		7	8	9
7 Egyéb, mégpedig:		7	8	9

59. Milyen legmagasabb iskolai végzettséget szeretnél szerezni?

1 – 8 általánost

2 – Szaktanulmányi bizonyítványt

3 – Érettségit

4 – Érettségit + Szaktanulmányi bizonyítványt

5 – Főiskolai diplomát

6 – Egyetemi diplomát

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

60. A továbbtanulás kérdésében kaptál valakitől (pályaválasztást segítő) tanácsot?

0 - Nem senkitől (saját magam)

1 - Igen, mégpedig:

- 1 - szülő
- 2 - rokon
- 3 - barát
- 4 - nevelő
- 5 - tanár
- 6 - ismerős

7 - nem válaszolt 9 - nem tudja

61. Szeretsz, (szeretnél) tanulni?

5 - Nagyon szeretek, (szerettem)

4 - Többnyire szeretek, (szerettem)

3 - Szeretek, (szerettem) is, meg nem is

2 - Inkább nem, mint igen

1 - Egyáltalán nem szeretek, (szerettem)

7 - nem válaszolt 9 - nem tudja

62. Szeretsz, szeretnél eljárni az iskolába?

5 - Nagyon szeretek, (szerettem)

4 - Többnyire szeretek, (szerettem)

3 - Szeretek, (szerettem) is, meg nem is

2 - Inkább nem, mint igen

1 - Egyáltalán nem szeretek, (szerettem)

7 - nem válaszolt 9 - nem tudja

63. Szerinted az embernek az életben való boldogulásához mennyire fontos dolog a tanulás?

5 - Nagyon fontos

4 - Fontos

3 - Is-is

2 - Nem túl fontos

1 - Egyáltalán nem fontos

7 - nem válaszolt 9 - nem tudja

64. Te a saját helyzetekben látod-e értelmét a tanulásnak?

4 - Igen, határozottan van értelme

3 - Valamennyire értelme van számomra

2 - Nem nagyon látom értelmét

1 - Egyáltalán nem látom értelmét

7 - nem válaszolt 9 - nem tudja

65. Van-e, volt-e kedvenc tantárgyad?

0 - Nincs

1 - Van, mégpedig:

7 - nem válaszolt 9 - nem tudja

66. Van-e, volt-e kedvenc tanárod?

0 - Nincs, nem volt

1 - Van, volt egy

2 - Van, volt több is

7 - nem válaszolt 9 - nem tudja

67. Érzed-e vagy érezted-e az iskolában annak a hátrányát, hogy állami gondozott vagy?

0 - Nem érzem

1 - Igen érzem

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

68. Tanáraid részéről ért-e hátrányos megkülönböztetés azért, mert állami gondozott vagy?

0 - Nem, nem ért

1 - Igen, ért már

2 - Igen, többször is előfordult már

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

69. Iskolatársaid részéről ért-e hátrányos megkülönböztetés azért, mert állami gondozott vagy?

0 - Nem, nem ért

1 - Igen, ért már

2 - Igen, többször is előfordult már

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

70. Hogy látod, neked több segítségre van-e szükséged a tanuláshoz, mint iskolatársaid

többségének?

0 - Nem, nincs szükségem több segítségre

1 - Igen, több segítségre van szükségem

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

71. Van-e, volt-e olyan tanárod, aki az órai munkán túl is segít(ett) neked, külön is foglalkozott

veled?

0 – Nincs, nem volt

1 - Van, volt egy

2 - Van, volt több is

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

72. Az otthonban nyugodt körülmények közt tudsz-e tanulni, készülni az óráidra?

4 - Teljes mértékben

3 - Lényegében igen

2 – Többször előfordul, hogy nem

1 - Egyáltalán nem

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

73. Az otthonon belül megtalálhatók-e a tanulásodhoz szükséges eszközök?

3 - Igen, minden megvan

2 - Nem minden van meg, amire szükség lenne

1 -Szinte semmi olyan nincs meg, amire szükség lenne

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

74. Hogy érzed, az otthonban szükséged van-e arra, hogy nevelőid segítsenek a tanulásban?

1 - Igen, szükségem van rá

0 - Nincs szükségem segítségre

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

75. Az otthonban a nevelőd (nevelőid) szokott-e (szoktak-e) segíteni a tanulásban?

- 1 - Nem szokott (szoktak), mert nem tud (tudnak) segíteni
- 2 - Nem szokott (szoktak), bár tudna (tudnának) segíteni
- 3 - Tud (tudnak) is és szokott (szoktak) is segíteni

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

76. Mi hiányzik az otthonbeli tanulásodhoz elsősorban?

- 0 - nincs ilyen
- 1 - Könyvtár
- 2 - Számítógép
- 3 - Külön helyiség
- 4 - Korrepetáló tanár vagy nagyobb diák
- 5 – Íróeszközök
- 6 – Egyéb

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

77. Az otthonon kívül az alábbi teendők

közül melyiket intézted már.....

HASZNÁLJA A 4.sz. VÁLASZLAPOT

		Még nem intéztem	Igen, de csak kísérővel	Igen, önállóan intéztem	NV	NT
1.	Ajánlott levél feladása a postán	1	2	3	7	9
2.	Pénz feladása a postán	1	2	3	7	9
3.	Távirat feladása postán	1	2	3	7	9
4.	Menetjegyvásárlás pénztárnál	1	2	3	7	9
5.	Bérletvásárlás pénztárnál	1	2	3	7	9
6.	Személyi igazolvány igénylése	1	2	3	7	9
7.	Számla kérése	1	2	3	7	9
8.	Útlevel igénylése	1	2	3	7	9
9.	Orvoshoz menés	1	2	3	7	9
10.	Rendelőintézetbe menés	1	2	3	7	9
11.	1	2	3	7	9

78. Voltál-e már kint hivatalos ügyet intézni

HASZNÁLJA A 4.sz. VÁLASZLAPOT

		Még nem intéztem	Igen, de csak kísérővel	Igen, önállóan intéztem	NV	NT
1.	A rendőrségen	1	2	3	7	9
2.	A gyámügynél	1	2	3	7	9
3.	Az önkormányzatnál más ügyben	1	2	3	7	9
4.	A jelenlegi iskoládon kívüli másik oktatási intézményben	1	2	3	7	9
5.	GYIVI-ben, TEGYESZ-ben	1	2	3	7	9
6.	Ügyészségen vagy bíróságon	1	2	3	7	9
7.	Pénzintézetben, bankban	1	2	3	7	9
8.	Munkaügyi szervezetnél	1	2	3	7	9
9.	1	2	3	7	9

79. Életed során mely hatóságok emberei foglalkoztak már veled?

HASZNÁLJA AZ 5.sz. VÁLASZLAPOT

		Mi a benyomásod, mennyire voltak emberségesek veled, mennyire volt jellemző rájuk, hogy a javadat akarják?						
		igen	nem	Egyáltalán nem	Inkább nem	Is-is	Inkább igen	Teljes mértékben
1.	Gyámügy	1	0	1	2	3	4	5
2.	GYIVI, TEGYESZ	1	0	1	2	3	4	5
3.	Rendőrség	1	0	1	2	3	4	5
4.	Ügyészség	1	0	1	2	3	4	5
5.	Bíróság	1	0	1	2	3	4	5
6.	Pártfogó	1	0	1	2	3	4	5
7.	Utógondozó	1	0	1	2	3	4	5
8.	1		1	2	3	4	5

80. Van-e olyan valaki az ismerőseid között, aki felnéz rád?

		van	nincs	NV	NT
1.	az iskolában	1	0	7	9
2.	az intézetben	1	0	7	9
3.	a baráti társaságban	1	0	7	9

81. Van olyan ismerősöd, aki szokott tőled tanácsot kérni?

		van	nincs	NV	NT
1.	az iskolában	1	0	7	9
2.	az intézetben	1	0	7	9
3.	a baráti társaságban	1	0	7	9

82. Van-e olyan dolog,

		van	Éspedig:	nincs	NV	NT
1	az iskolában amiben te vagy a legjobb?	1	0	7	9
2	az intézetben amiben te vagy a legjobb?	1	0	7	9
3	a baráti társaságban amiben te vagy a legjobb?	1	0	7	9

83. Magyarországon vannak magasabb és alacsonyabb társadalmi helyzetű emberek. Képzeld el egy létrát, amelyiknek 10 foka van. Ennek a létrának a legfelső foka a legmagasabb társadalmi helyzetű embereket, a legalsó foka pedig, a legalacsonyabb helyzetűeket jelenti. Hol helyeznéd el magad a létrán?

HASZNÁLJA A 6.sz. VÁLASZLAPOT

- 10 – fent
- 09
- 08
- 07
- 06
- 05
- 04
- 03
- 02
- 01 – lent

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

84. És mit gondolsz, felnőtt korodban hol foglalsz majd helyet ezen a létrán?

HASZNÁLJA A 6.sz. VÁLASZLAPOT

- 10 – fent
- 09
- 08
- 07
- 06
- 05
- 04
- 03
- 02
- 01 – lent

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

85. Egy képzeletbeli országban felnőttként mi lennél a legszívesebben?

HASZNÁLJA A 7.sz. VÁLASZLAPOT

- 1 – Gróf/grófnő
- 2 – Hadvezér
- 3 – Gazdag kereskedő
- 4 – Polgár, mondjuk boltos
- 5 – Egyszerű ember
- 6 – Országúti rabló
- 7 – Világutazó
- 8 – Orvos
- 9 – Tanár
- 10 – Remete (magányos ember)

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

86. Mit mondanál, általában meg lehet bízni az emberekben, vagy pedig az ember soha nem lehet

elég óvatos másokkal kapcsolatban?

- 4 – Majdnem mindig meg lehet bízni az emberekben
- 3 – Általában meg lehet bízni az emberekben
- 2 – Az ember nem lehet elég óvatos másokkal kapcsolatban
- 1 – Szinte soha nem lehet megbízni másokban

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

87. Mi a három legfontosabb életcélod, a következő öt évben?

(három válasz lehetséges fontossági sorrendben!)

HASZNÁLJA A 8.sz. VÁLASZLAPOT

1. saját lakáshoz jutás	6. gyerekvállalás	11. szakmai sikerek
2. lakáscsere, felújítás	7. tanulás, szakmaszerzés	12. meggazdagodás
3. vállalkozás indítása	8. önálló életvitel megteremtése	13. utazás
4. autó, új autó	9. külföldi munkavállalás	14. egy jó párkapcsolat
5. családalapítás	10. külföldi tanulás	15. egyéb

1. A legfontosabb: (a számát írd be)

99 –nem tudom 77 – NV

2. A második legfontosabb: (a számát írd be)

99 –nem tudom 77 – NV

3. A harmadik legfontosabb: (a számát írd be)

99 –nem tudom 77 – NV

96. Véleményed szerint mi szükséges ahhoz, hogy az ember érvényesülhessen a mai magyar társadalomban? (Három válasz lehetséges, a három legfontosabbat jelöld be!)

HASZNÁLJA A 9.sz. VÁLASZLAPOT

1 – pénz, anyagiak	7 - könyöklés, pofátlanság	13 – egészség
2 – tudás, iskola, diploma, felkészültség	8 - tisztességtelen út, rablás	14 – egyéni szerencse
3 – összeköttetés, jó kapcsolatok, ismeretség	9 - biztos (jó) munkahely	15 – nyelvtudás
4 – szakma, jó szakma	10 – kemény munka	16 – számítógép ismeret
5 – személyes tulajdonságok (akaraterő, ambíció, rátermettség)	11 – jómódú szülők	17 – vállalkozó szellem
6 – ügyeskedés, leleményesség	12 – becsület, erkölcs	18 – jó modor

1. A legfontosabb: (a számát írd be)

99 –nem tudom 77 – NV

2. A második legfontosabb: (a számát írd be)
nem tudom 77 – NV

99 –

3. A harmadik legfontosabb: (a számát írd be)
99 –nem tudom 77 – NV

97. A hozzád hasonló helyzetben lévő fiatalok számára, szerinted mi jelenti a legfőbb problémát?

(csak egy válasz lehet)

HASZNÁLJA A 10.sz. VÁLASZLAPOT

- 1 – munkanélküliség
- 2 – a lakáshelyzet megoldatlansága
- 3 – alacsony jövedelmek, pénztelenség
- 4 – létbizonytalanság, szegénység
- 5 – a kábítószerelés terjedése
- 6 – alkoholizmus
- 7 – bűnözés
- 8 – igénytelenség, kulturálatlanság
- 9 – a kilátástalan jövő
- 10 – a tanulási lehetőségek beszűkülése (anyagi okok miatt)
- 11 – a család hiánya
- 13 – iskoláztatlanság, képzettség hiánya
- 14 – növekvő társadalmi egyenlőtlenségek
- 15 – erkölcsi romlás
- 16 – értéknélküliség
- 17 – céltalanság
- 18 – szórakozási, ismerkedési lehetőségek hiánya
- 19 – egyéb, éspedig:

77 – nem válaszolt 99 – nem tudja

98. Az alábbiakban az emberek életviteléhez kapcsolódó értékeket sorolunk fel. Kérjük, osztályozd 1-től 5-ig, hogy mennyire fontosak a Te életedben! (Az 1-es azt jelenti, hogy egyáltalán nem fontos az adott dolog, az 5-ös pedig azt jelenti, hogy rendkívül fontos. A közbülső számok átmenetet jelölnek.)

	osztályzat	NV	NT
(1) belső harmónia (béke önmagammal)		77	99
(2) hatalom (ellenőrzés mások felett, dominancia)		77	99
(3) szabadság (a cselekvés és gondolkodás szabadsága)		77	99
(4) társadalmi rend (stabilitás a társadalomban)		77	99
(5) érdekes, változatos élet (érdekes tapasztalatok)		77	99
(6) gazdagság (anyagi javak, pénz)		77	99
(7) nemzet szerepe (nemzetem védelme, megtartása)		77	99
(8) kreativitás (eredetiség, fantázia)		77	99
(9) békés világ (háborútól és konfliktusoktól mentes)		77	99
(10) a tradíciók/hagyományok tisztelete (a tiszteletreméltó szokások megőrzése)		77	99
(11) vallásos hit		77	99
(12) családi biztonság (a szeretett személyek biztonsága)		77	99
(13) változatos élet (kihívásokkal, új dolgokkal és változásokkal)		77	99
(14) igaz barátság (szoros, támogató barátok, akik mindenben mellettem állnak)		77	99
(15) szerelem/boldogság		77	99
(16) szépség		77	99

99. Mennyire jellemzőek Rád az alábbiak?

HASZNÁLJA A 11.sz. VÁLASZLAPOT

1- egyáltalán nem jellemző

- 2- inkább nem jellemző
 3- is-is
 4- inkább jellemző
 5- teljes mértékben jellemző

	1	2	3	4	5	NV	NT
1. Könnyen barátkozom	1	2	3	4	5	77	99
2. Szeretem a társaságot	1	2	3	4	5	77	99
3. Szerintem az emberek többségében meg lehet bízni	1	2	3	4	5	77	99
4. A vonaton utazás közben szívesen beszélgetek idegenekkel	1	2	3	4	5	77	99
5. Zavar az, ha ismerőseim, barátaim előzetes bejelentés nélkül látogatnak meg	1	2	3	4	5	77	99
6. Szerintem nagyon is meg kell gondolni, hogy az ember kivel álljon szóba	1	2	3	4	5	77	99
7. Fontosabb döntéseim meghozatala előtt sokat vívódom	1	2	3	4	5	77	99
8. Szeretem, ha az életem világos és rendezett	1	2	3	4	5	77	99
9. Idegesítenek az olyan emberek, akiknek semmi sem jó.	1	2	3	4	5	77	99
10. Számomra fontos, hogy mit gondolnak rólam mások	1	2	3	4	5	77	99
11. Az a típus vagyok, aki mindig megmondja, ha valamivel nem ért egyet	1	2	3	4	5	77	99
12. Fontos döntéseim meghozatala előtt szükségem van mások véleményére is	1	2	3	4	5	77	99
13. Ha lehet, inkább elkerülöm a konfliktusokat	1	2	3	4	5	77	99
14. Az emberek azt tartják rólam, hogy határozott vagyok	1	2	3	4	5	77	99

100. Van-e olyan baráti köröd, társaságod akikkel együtt szoktad tölteni a szabadidőd?

0 – nincs →

1 – van

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

Tovább a **105.** sz. kérdésre

101. Hány főből áll ez a társaság?

Fő

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

102. Mit szoktatok csinálni együtt leggyakrabban?

- 1-
 2-
 3-

103. Amikor barátaiddal (haverokkal) vagy együtt, hol töltitek el az időt a legszívesebben?

- 1 – a gyermekotthon területén
 2 – discoban
 3 – partyn
 4 – pubban, kocsmában
 5 – clubban (mint szórakozóhely)
 6 – koncerteken (könnyűzenei)
 7 – plazában, egyéb bevásárlóközpontban
 8 – a városban, községben (utcán, tereken, stb.)
 9 – sportkörben (testépítő, fitness szalon stb.)
 10 – kiránduláson, természetjáráson
 11 – egyéb helyen:.....

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

104. Ismerőseid közt van-e?

	van	nincs	NT	NV
1. testi fogyatékos	1	0	7	9
2. szellemi fogyatékos	1	0	7	9
3. tartós testi betegségben szenvedő	1	0	7	9
4. nem magyar anyanyelvű személy	1	0	7	9
5. elvált	1	0	7	9
6. erősen italozó	1	0	7	9
7. aki már összeütközött a törvénnyel	1	0	7	9
8. nagyon szegény	1	0	7	9
9. hajléktalan	1	0	7	9
10. pszichés beteg	1	0	7	9
11. kábítószeres	1	0	7	9
12. volt állami gondozott	1	0	7	9
13. erős dohányos	1	0	7	9
14. roma személy	1	0	7	9
15. öngyilkosságot már megkísérlő	1	0	7	9
16. homoszexuális	1	0	7	9
17. tartósan munkanélküli	1	0	7	9

105. Hány igazi, jó barátod van ?

		barát
--	--	-------

77 – nem válaszolt	99 – nem tudja
--------------------	----------------

106. Kértél-e már segítséget, ha anyagi gondjaid voltak?

	Nem	Egyszer már előfordult	Igen, többször előfordult	NV	NT
1. Szülőktől, nagyszülőktől	0	1	2	7	9
2. Testvértől, rokonoktól	0	1	2	7	9
3. Barátaidtól	0	1	2	7	9
4. Iskolában osztálytársaidtól	0	1	2	7	9
5. Intézetben, lakóotthonban társaidtól	0	1	2	7	9
6. Kedvesedtől	0	1	2	7	9
7. Egyéb személytől:	0	1	2	7	9

107. Hogyan érzed? Az iskolában a többiek:

- 5 - Szeretnek téged
- 4 - Elég sokan szeretnek
- 3 - Közömbösek veled
- 2 - Senki sem szeret
- 1 - Gyűlölnék, ki nem állhatnak

7 – nem válaszolt	9 – nem tudja
-------------------	---------------

108. Kértél-e már segítséget, ha lelki támaszra volt szükséged?

	Nem	Egyszer már előfordult	Igen, többször előfordult	NV	NT
1. Szülőktől, nagyszülőktől	0	1	2	7	9
2. Testvértől, rokonoktól	0	1	2	7	9
3. Barátaidtól	0	1	2	7	9
4. Iskolában osztálytársaiddtól	0	1	2	7	9
5. Intézetben, lakóotthonban társaiddtól	0	1	2	7	9
6. Kedvesedtől	0	1	2	7	9
7. Egyéb személytől:	0	1	2	7	9

109. Hogyan érzed? A gyermekotthonban társaid többsége:

- 5 - Szeretnek téged
- 4 - Elég sokan szeretnek
- 3 - Közömbösek veled
- 2 - Senki sem szeret
- 1 - Gyűlölnek, ki nem állhatnak

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

110. Kértél-e már segítséget, ha tanulási problémáid voltak?

	Nem	Egyszer már előfordult	Igen, többször előfordult	NV	NT
1. Szülőktől, nagyszülőktől	0	1	2	7	9
2. Testvértől, rokonoktól	0	1	2	7	9
3. Barátaidtól	0	1	2	7	9
4. Iskolában osztálytársaiddtól	0	1	2	7	9
5. Intézetben, lakóotthonban társaiddtól	0	1	2	7	9
6. Kedvesedtől	0	1	2	7	9
7. Egyéb személytől:	0	1	2	7	9

111. Mit gondolsz a napirend szerinti életről?

- 1 - Jó dolog, mert mindig pontosan tudom, hogy mikor mit kell tennem
- 2 - Előnyei és hátrányai is vannak
- 3 - Rossz, mert mindig azt kell tennem, amit a napirend előír

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

112. Általában, hogyan zajlik egy napod?

- 1 - Napirend szerint, mindig mindent megmondanak, hogy mikor mit csináljak
- 2 - Van napirend, de a kötött napi programokon kívül én dönthetem el, hogy mikor mit tegyek
- 3 - Minden napi dolgomat úgy szervezem, ahogyan akarom, nem szól bele senki

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

113. Az eltelt egy hónapnyi időszakban saját pénzedből mennyit költöttél az alábbiakra?

	A múlt havi összeg		NV	NT
(1) kulturális kiadásokra (színház, mozi, koncert)	Kb.:	Ft.	7	9

(2) könyv vásárlására	Kb.:	Ft.	7	9
(3) szórakozásra	Kb.:	Ft.	7	9
(4) ruházkodásra	Kb.:	Ft.	7	9
(5) cigarettára, alkoholra	Kb.:	Ft.	7	9
(6) sportra, testedzésre	Kb.:	Ft.	7	9
(7) megtakarításra, spórolásra	Kb.:	Ft.	7	9
(8) egyéb	Kb.:	Ft.	7	9

114. Mikor voltál utoljára

HASZNÁLJA A 12.sz. VÁLASZLAPOT

	1 hónapon belül	1-2 hónapja	4-6 hónapja	ennél régebben	soha	NV	NT
(1) színházban nézőként?	5	4	3	2	1	7	9
(2) moziban?	5	4	3	2	1	7	9
(3) múzeumban, kiállításon?	5	4	3	2	1	7	9
(4) könyvtárban?	5	4	3	2	1	7	9
(5) könnyűzenei koncerten?	5	4	3	2	1	7	9
(6) diszkóban?	5	4	3	2	1	7	9
(7) hangversenyen?	5	4	3	2	1	7	9
(8) könyvesboltban?	5	4	3	2	1	7	9
(9) művelődési házban?	5	4	3	2	1	7	9
(10) bálban, mulatságon, buliban?	5	4	3	2	1	7	9

115. Mennyi időt töltesz naponta TV nézéssel?

0 – Nem szoktam TV-t nézni

→ Tovább a **118.** sz. kérdésre

1 – Naponta 30 percet vagy kevesebbet

2 – Naponta 30 és 60 perc között

3 – Naponta 1 és 2 óra között

4 – Naponta több mint 2 órát

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

116. Milyen típusú műsorokat nézel szívesen a TV-ben?

1 – akció filmek

2 – vígjátékok

3 – sorozatok

4 – természetfilmek

5 – dokumentumfilmek

6 – talk show-k

7 – sportműsorok

8 – rajzfilmek, mesék

9 – híradó

10 – műveltségi vetélkedők

11 – valóság show

12 – humoros vetélkedők

13 – egyéb:.....

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

117. Naponta mennyi időt töltesz kedvtelésből (tehát nem a tanulás keretén belül, hanem

szórakozásképp) olvasással?

0 – Nem szoktam szórakozásképp olvasni

1 – Naponta 30 percet vagy kevesebbet

2 – Naponta 30 és 60 perc között

3 – Naponta 1 és 2 óra között

4 – Naponta több mint 2 órát

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

118. Milyen gyakran olvasod önszántából (tehát nem azért mert kötelező) az alábbi

olvasmányokat?

HASZNÁLJA A 13.sz. VÁLASZLAPOT

	Szinte soha	Néhányszor egy évben	Havonta	Hetente	Hetente többször	NV	NT

1.	Napilap	1	2	3	4	5	7	9
2.	Folyóirat, magazin	1	2	3	4	5	7	9
3.	Képregény	1	2	3	4	5	7	9
4.	Szépirodalom	1	2	3	4	5	7	9
5.	Tudományos fantasztikus könyvek	1	2	3	4	5	7	9
6.	Tudományos könyvek	1	2	3	4	5	7	9
7.	E-mail vagy web-oldal	1	2	3	4	5	7	9

119. Milyen gyakran szoktál könyvtárba járni?

- 1 – Soha, vagy nagyon ritkán →
Tovább a **122.** sz. kérdésre
- 2 – Néhányszor egy évben
3 – Havonta egyszer
4 – Hetente egyszer
5 – Hetente többször

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

120. Leggyakrabban milyen célból keresed fel a könyvtárat?

- 1 – Könyvkölcsönzés
2 – Könyvolvasás helyben
3 – Újság olvasás
4 – Zenehallgatás
5 – Videózás, DVD-zés
6 – Internetezés
7 – Egyéb:.....

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

121. Internetezhetnél-e ha akarnál a(z)

	igen	nem	NV	NT
1. otthonban?	1	0	7	9
2. iskolában?	1	0	7	9
3. könyvtárban?	1	0	7	9
4. munkahelyen?	1	0	7	9
5. nyilvános helyen? (tele-ház, Internet-kávézó, stb.)	1	0	7	9

122. Szoktál internetezni?

- 0 – Szinte soha →
Tovább a **125.** sz. kérdésre
- 1 – Néhányszor egy évben
2 – Havonta egyszer
3 – Hetente egyszer
4 – Hetente többször
5 – Naponta

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

123. Az Internet mely szolgáltatásait szoktad használni?

- (több válasz is lehetséges)
- 1 - levelezni
2 – Web-lapokat nézni
3 – programokat letölteni
4 – chat-elni

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

124. Van-e példaképed, - olyan személy - akire hasonlítani szeretnél?

0 – nincs

Tovább a 128. sz. kérdésre

1 – van

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja → Tovább a 128. sz. kérdésre

125. Ki ő?

Kérdező, a helyszínen tisztázza és sorolja be az alábbi kategóriákba!

1 – kitalált, nem létező személy

11 – mozi hős

12 – irodalmi alkotásban szereplő személy

13 – egyéb nem létező személy

2 – létező személy, de a kérdezett nem ismeri személyesen

21 – ismert színész

22 – ismert zenész

23 – ismert sportoló

24 – ismert média személyiség

25 – ismert politikus

26 – ismert tudós

27 – egyéb ismert személy

3 – létező személy, a kérdezett személyesen ismeri

31 – apa

32 – anya

33 – egyéb felnőtt rokon

34 – tanár, nevelő

35 – egyéb nem rokon felnőtt

36 – testvér

37 – barát

38 – iskolatárs, munkatárs

39 – egyéb kortárs csoportba tartozó személy

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

126. Miért szeretnél hasonlítani rá?

.....
.....

127. Van-e olyan személy akire nem szeretnél hasonlítani, aki kifejezetten ellenszenves számodra?

0 – nincs

Tovább a 131. sz. kérdésre

1 – van

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja → Tovább a 131. sz. kérdésre

128. **Ki ő?**

Kérdező, a helyszínen tisztázza és sorolja be az alábbi kategóriákba!

1 – kitalált, nem létező személy

- 11 – mozi hős
- 12 – irodalmi alkotásban szereplő személy
- 13 – egyéb nem létező személy

2 – létező személy, de a kérdezett nem ismeri személyesen

- 21 – ismert színész
- 22 – ismert zenész
- 23 – ismert sportoló
- 24 – ismert média személyiség
- 25 – ismert politikus
- 26 – ismert tudós
- 27 – egyéb ismert személy

3 – létező személy, akit a kérdezett személyesen ismer

- 31 – apa
- 32 – anya
- 33 – egyéb felnőtt rokon
- 34 – tanár, nevelő
- 35 – egyéb nem rokon felnőtt
- 36 – testvér
- 37 – barát
- 38 – iskolatárs, munkatárs
- 39 – egyéb kortárs csoportba tartozó személy

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

129. **Miért nem szeretnél hasonlítani rá, mi taszít benne?**

.....
.....

130. **Hallottál-e olyan - Magyarországon közismert - személyről, aki maga is állami gondoskodásban**

nevelkedett fel?

0 – nem

Tovább a 134. sz. kérdésre

1 – igen

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

131. **Hány ilyen személyt tudnál említeni?**

..... fő

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

132. **Kit értékelsz a legtöbbre közülük?**

**133. Most különböző tulajdonságokkal rendelkező emberekről adok rövid leírást.
Kérem, mond meg, hogy egy-egy ilyen ember mennyire hasonlít rád?**

HASZNÁLJA A 14.sz. VÁLASZLAPOT

- 5 - Teljes mértékben hasonlít rám
4 - Nagyjából hasonlít rám
3 - Hasonlít is, meg nem is
2 - Többnyire nem hasonlít rám
1 - Egyáltalán nem hasonlít rám

						NV	NT	
1.	Olyan ember, akinek fontos, hogy mindig udvarias legyen másokkal.	1	2	3	4	5	7	9
2.	Szereti a dolgokat a saját elképzelése szerint csinálni.	1	2	3	4	5	7	9
3.	Fontos a számára, hogy nagyon sikeres legyen.	1	2	3	4	5	7	9
4.	Fontosnak gondolja, hogy a dolgokat úgy csinálja, ahogy a családjától megtanulta.	1	2	3	4	5	7	9
5.	Fontosnak véli, hogy a világon minden ember egyenlő bánásmódban részesüljön.	1	2	3	4	5	7	9
6.	Szereti a meglepetéseket.	1	2	3	4	5	7	9
7.	Nem szereti, ha sok a változás körülötte.	1	2	3	4	5	7	9
8.	A hazájának biztonsága nagyon fontos a számára.	1	2	3	4	5	7	9
9.	Mindig segíteni akar a hozzá közel álló embereknek.	1	2	3	4	5	7	9
10.	Szereti ha az ő kezében van az irányítás.	1	2	3	4	5	7	9
11.	Szereti élvezni az életet.	1	2	3	4	5	7	9
12.	Szeret saját maga dönteni arról, hogy mit tegyen.	1	2	3	4	5	7	9
13.	Fontosnak tartja, hogy ne akarjunk többet mint amink van.	1	2	3	4	5	7	9
14.	Fontos számára, hogy jómódú legyen.	1	2	3	4	5	7	9
15.	Úgy véli, hogy együttműködve sokkal jobb eredményeket lehet elérni, mint egymással versenyezve.	1	2	3	4	5	7	9
16.	Szeret kockázatot vállalni.	1	2	3	4	5	7	9
17.	Az őszinteség nagyon fontos a számára.	1	2	3	4	5	7	9
18.	Olyan ember, akinek fontos, hogy minden világos és rendezett legyen.	1	2	3	4	5	7	9
19.	Minden lehetőséget kihasznál a szórakozásra.	1	2	3	4	5	7	9
20.	Fontos neki, hogy vigyázzon a környezetre.	1	2	3	4	5	7	9
21.	Úgy véli, hogy az embereknek azt kell tenniük, amit a szabályok előírnak.	1	2	3	4	5	7	9
22.	Szeret kipróbálni új dolgokat.	1	2	3	4	5	7	9
23.	Szereti ha az emberek tudják, ő mit csinál jól.	1	2	3	4	5	7	9
24.	A családja biztonsága különösen fontos számára.	1	2	3	4	5	7	9
25.	Fontos számára, hogy figyelembe vegye mások véleményét is.	1	2	3	4	5	7	9
26.	Nem szeret büszkélkedni az eredményeivel.	1	2	3	4	5	7	9
27.	Kíváncsi természetű.	1	2	3	4	5	7	9
28.	Nem szereti, ha ahhoz, hogy megkapjon valamit, versenyeznie kell másokkal.	1	2	3	4	5	7	9
29.	Fontos számára, hogy beilleszkedjen és úgy tegyen, ahogy a többiek.	1	2	3	4	5	7	9
30.	El akarja kerülni, hogy olyat tegyen, amit az emberek rossznak vagy helytelennek tartanak.	1	2	3	4	5	7	9
31.	Száma fontos, hogy a világon mindenhol béke legyen.	1	2	3	4	5	7	9
32.	Fontos neki, hogy megmutathassa a képességeit.	1	2	3	4	5	7	9
33.	Fontos számára, hogy barátai mindig megbízassanak benne.	1	2	3	4	5	7	9
34.	A vallásosság fontos a számára.	1	2	3	4	5	7	9

134. Születésedkor milyen vallásban kereszteltek meg, vagy jegyezték be?

- 1 - római katolikus
2 - görög katolikus
3 - református
4 - evangélikus
5 - izraelita, zsidó
6 - ortodox, görög-keleti
7 - egyéb felekezet
8 - nem keresztelték meg, nem jegyezték be

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

135. Fontosnak tartod-e, hogy higgy valamiben?

- 1 – igen
- 0 – nem

7 – nem válaszolt

136. Szoktál-e imádkozni? (az ima lehet „nem kötött szövegű” is)

- 0 – nem, soha
- 1 – ritkán, évente egyszer, kétszer
- 2 – havonta, kéthavonta
- 3 – rendszeresen, hetente vagy naponta

7 – nem válaszolt

137. A következő kijelentések közül melyikkel tudnád magad a leginkább jellemezni:

- 1 – Vallásos vagyok, az egyház vagy egyéb gyülekezet tanítását követem
- 2 – Vallásos vagyok a magam módján, nem kötődök egyházhoz, gyülekezethez
- 3 – Nem tudom megmondani, hogy vallásos vagyok-e vagy sem
- 4 – Nem vagyok vallásos
- 5 – Nem vagyok vallásos, határozottan más a meggyőződésem

7 – nem válaszolt

138. Tagja vagy-e valamelyik egyházi közösségnek, gyülekezetnek?

- 1 – igen
- 0 – nem

7 – nem válaszolt

139. Az alábbi skálán, hol helyeznéd el magad egészségi állapotod alapján?

HASZNÁLJA A 15.sz. VÁLASZLAPOT

1	2	3
	4	5
	6	7

beteg

egészséges

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

140. Van-e olyan betegség, ami miatt rendszeresen gyógyszert kell szedned?

0 – nincs

1 – van

Tovább a 145. sz. kérdésre

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

141. Mi ez a betegség?

142. Figyelemmel kíséri-e valaki felnőtt a betegséged az otthonban?

(Van-e gyógyszered, hogy mindig beveszed-e, kell-e orvoshoz menned, stb.?)

- 0 – nem
- 1 – igen

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

143. Ez a betegség akadályoz-e Téged a tanulásban, munkában, a mindennapi életedben?

- 0 – nem
- 1 – igen, kis mértékben
- 2 – igen, nagy mértékben

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

.....
154. Volt-e már szexuális kapcsolatot?

0 – nem →

1 – igen

Tovább a 158. sz. kérdésre

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

155. Hány éves voltál amikor az első szexuális kapcsolatot létesítetted?

..... éves

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

156. Ezt az első szexuális kapcsolatot ki akarta elsősorban?

1 – Te

2 – a partnered

3 – mind a ketten

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

157. Kipróbáltad-e valaha is a dohányzást, illetve dohányzol-e?

1 – soha nem próbáltam ki

2 – egyszer megpróbáltam, de utána nem dohányoztam

3 – korábban dohányoztam, de már leszoktam

4 – évente néhányszor rágyújtok

5 – havonta néhányszor rágyújtok

6 – rendszeresen dohányzok (naponta)

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

Ha rendszeresen dohányzik.

158. Hány éve dohányzol rendszeresen?

..... éve

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

159. Kipróbáltad-e valaha is az alkoholt, illetve szoktál-e alkoholt inni?

1 – soha nem próbáltam ki

2 – egyszer megpróbáltam, de utána soha többé nem ittam

3 – korábban ittam rendszeresen, de már leszoktam

4 – évente néhányszor iszok alkoholt

5 – havonta néhányszor iszok alkoholt

6 – rendszeresen iszok alkoholt (hetente)

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

Ha rendszeresen iszik alkoholt.

160. Hány éve iszol rendszeresen?

..... éve

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

161. Leggyakrabban milyen alkoholt szoktál inni?

1 – sör

2 – bor, pezsgő

3 – likőr, vermut

4 – tömény (pálinka, vodka, konyak, whisky)

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

162. Előfordult-e már, hogy gyógyszerre ittál alkoholt?

0 – nem

1 – igen, egyszer

2 – igen, többször is

7 – nem válaszolt 8 – nem vonatkozik rá 9 – nem tudja

163. Kipróbáltad-e valaha is a kábítószert, illetve szoktál-e kábítószert használni?

- 1 – soha nem próbáltam ki
- 2 – egyszer megpróbáltam, de utána soha többé nem
- 3 – korábban használtam, de már leszoktam
- 4 – évente néhányszor használók
- 5 – havonta néhányszor használók
- 6 – rendszeresen használók (legalább hetente, vagy gyakrabban)

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

Ha havonta vagy hetente használ kábítószert.

164. Hány éve használsz kábítószert?

..... éve

77 – nem válaszolt 88 – nem vonatkozik rá 99 – nem tudja

165. Leggyakrabban milyen szert használsz?

.....
.....

166. Mennyire igazak rád az alábbi állítások?

HASZNÁLJA A 17.sz. VÁLASZLAPOT

- 1 - Egyáltalán nem igaz
- 2 - Az esetek többségében nem igaz
- 3 - Részben igaz
- 4 - Az esetek többségében igaz
- 5 - Teljesen így van

							NV	NT
Nehezen tudom megfogalmazni, hogy mit érzek az adott helyzetben	1	2	3	4	5	7	9	
Nem szoktam indulatos lenni	1	2	3	4	5	7	9	
Nem sokat törődöm az érzéseimmél, hangulataimmal.	1	2	3	4	5	7	9	
Sokszor nem tudom, mit éreznek mások	1	2	3	4	5	7	9	
Gyakran előfordul, hogy olyat mondok, vagy teszek, amit később megbánok	1	2	3	4	5	7	9	
Szerintem az emberek érzelmei kiszámíthatatlanok.	1	2	3	4	5	7	9	
Nehezen mutatom ki az érzelmeimet.	1	2	3	4	5	7	9	
Ha valakit megbántok, később mindig észreveszem	1	2	3	4	5	7	9	
Az érzések elmúlnak, nincs különösebb jelentőségük az életben	1	2	3	4	5	7	9	
Ha valami megtetszik, addig nem tudom kiverni a fejemből, amíg meg nem szerzem magamnak.	1	2	3	4	5	7	9	
Ha választanom kell, hogy tanulok vagy szórakozok, inkább a szórakozást választom	1	2	3	4	5	7	9	
Ha kell, akár hónapokig képes vagyok keményen dolgozni vagy spórolni, hogy valamit megvegyek magamnak.	1	2	3	4	5	7	9	
Szerintem érdemes lemondani néhány dologról azért, hogy az ember elérje céljait.	1	2	3	4	5	7	9	
Sokszor nem jut (jutott) eszembe feleléskor az, amit előző nap még tudtam.	1	2	3	4	5	7	9	
Feleléskor, dolgozatíráskor soha nem tudom (tudtam) kihozni magamból a legjobbat.	1	2	3	4	5	7	9	
Ha nagy a tét, gyakran leblokkolok. (nem tudok a feladatra koncentrálni)	1	2	3	4	5	7	9	
Nem vagyok izgulós típus.	1	2	3	4	5	7	9	

167. Amikor különösen kellemetlen feladatot kell megoldanod, többnyire hogyan cselekedsz?

- 1 - Azonnal nekilátok, hogy minél hamarabb túl legyek rajta.
- 2 - Addig halasztom, amíg csak lehet.
- 3 - Nem csinálom meg, valahogy „kimagyarázom”.
- 4 - Találok mást, aki megcsinálja helyettem.
- 5 - Egyéb:.....

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

168. Amikor különösen nehéz problémával szembesülsz, az alábbiak közül melyiket választod

leggyakrabban?

- 1 - Saját magam oldom meg.
- 2 - Családomtól, barátaimtól vagy szakembertől kérek segítséget.

3 - Megpróbálom elfelejteni, vagy úgy teszek, mintha nem is létezne.

4 - Egyéb:.....

7 – nem válaszolt 9 – nem tudja

169. Mennyire értesz egyet a következő kijelentésekkel?

HASZNÁLJA A 18.sz. VÁLASZLAPOT

KIJELENTÉS /ATTITÚD						NV	NT
	1	2	3	4	5		
1. Határozott, erőskezű vezetőkre van szükség	1	2	3	4	5	7	9
2. Bizonyos helyzetekben egy-egy pofon célravezető lehet.	1	2	3	4	5	7	9
3. A gyerekeknek tisztelnie kell a felnőtteket	1	2	3	4	5	7	9
4. Az utasításokat végre kell hajtani	1	2	3	4	5	7	9
5. Nem szeretem a visszabeszélő embereket	1	2	3	4	5	7	9
6. A szabályokat mindig be kell tartani	1	2	3	4	5	7	9

170. Mennyire értesz egyet az alábbi kijelentésekkel?

HASZNÁLJA A 19.sz. VÁLASZLAPOT

KIJELENTÉS /ATTITÚD						NV	NT
	1	2	3	4	5		
4 - Pontosan így van							
3 - Többé-kevésbé így van							
2 - Általában nem így van							
1 - Egyáltalán nincs így							
1. Tulajdonképpen minden rendőr rosszul bánik a fiatalokkal	4	3	2	1	7	9	
2. Mindenféle ellenségeskedést tapasztalok a fiatalokkal szemben	4	3	2	1	7	9	
3. Az az igazság, hogy a társadalom sokat tesz a fiatalokért	4	3	2	1	7	9	
4. A fiatalok nem tűrhetnek el mindent, ha szükséges vissza kell vágniuk	4	3	2	1	7	9	
5. Tulajdonképpen nagyon sokat köszönhetek a tanárainknak, nevelőimnek	4	3	2	1	7	9	
6. Töreksem arra, hogy megértsem a felnőtteket, még ha ez időnként nehezen is megy	4	3	2	1	7	9	
7. A fiatalok problémáit valójában nagyon kevés felnőtt érti meg	4	3	2	1	7	9	
8. Nem sokat adok a felnőttek tapasztalataira, inkább a magaméra hagyatkozom	4	3	2	1	7	9	
9. A hasonló korú barátaimtól többet tapasztalok és tanulok, mint a felnőttektől.	4	3	2	1	7	9	
10. A tanáraink, nevelőim állandóan beleszólnak olyan dolgokba, amelyek nem tartoznak rájuk.	4	3	2	1	7	9	

171. Hogyan fogadnád, ha a szobádba az alábbi csoportok egy tagját költöztetnék szobatársnak?

HASZNÁLJA A 20.sz. VÁLASZLAPOT

1 – megakadályoznám
 2 – tiltakoznék
 3 – nem örülnék neki, de tudomásul venném
 4 – természetesnek venném
 5 – örülnék neki

KIJELENTÉS /ATTITÚD						NV	NT
	1	2	3	4	5		
1. Néger	1	2	3	4	5	7	9
2. Arab	1	2	3	4	5	7	9
3. Cigány	1	2	3	4	5	7	9
4. Szellemi fogyatékos	1	2	3	4	5	7	9
5. Agresszív, erőszakos	1	2	3	4	5	7	9
6. Prostitúált	1	2	3	4	5	7	9
7. Drogos	1	2	3	4	5	7	9
8. Munkanélküli	1	2	3	4	5	7	9
9. Alkoholbeteg	1	2	3	4	5	7	9
10. Homoszexuális	1	2	3	4	5	7	9
11. Bűnöző	1	2	3	4	5	7	9
12.						7	9

Köszönjük válaszaid!

Kérdés befejezése:

2005. hónap nap óra perc

Kérdőbiztos: (ezt ne kérdezze, csak jelölje!)

172. A kérdezett neme:

1 – férfi

2 – nő

173. A kérdezett roma származású volt-e?

1 – igen

2 – nem

9 – nem tudom eldönteni

Köszönjük a munkáját!

/4/. A törvény és rendelet

/A 2008. október 30-án hatályban lévő/

1997. évi XXXI. Törvény

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

Az Országgyűlés a jövő nemzedékéért érzett felelősségtől vezérelve a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről szóló 1991. évi LXIV. Törvényben, továbbá a Magyar Köztársaság Alkotmányában meghatározott gyermeki jogok érvényre juttatása érdekében, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvénnyel, valamint a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvénnyel összhangban a következő törvényt alkotja:

ELSŐ RÉSZ

ALAPVETŐ RENDELKEZÉSEK

I. Fejezet

Általános rendelkezések

A törvény célja és alapelvei

1. § (1) E törvény célja, hogy megállapítsa azokat az alapvető szabályokat, amelyek szerint az állam, a helyi önkormányzatok és a gyermekek védelmét ellátó természetes és jogi személyek, továbbá a jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezetek meghatározott ellátásokkal és intézkedésekkel segítséget nyújtsanak a gyermekek törvénybe foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői köteleességek teljesítéséhez, illetve gondoskodjanak a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről, a hiányzó szülői gondoskodás pótlásáról, valamint a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerült fiatal felnőttek társadalmi beilleszkedéséről.

(2) A törvény meghatározza az (1) bekezdésében megjelölt célok elérésében a gyermekek alapvető jogait és e jogok érvényesítésének garanciáit a gyermekek védelmének rendszerét, alapvető szabályait.

2. § (1) A gyermekek védelmét ellátó helyi önkormányzatok, gyámhivatalok, bíróság, rendőrség, ügyészség, pártfogó felügyelői szolgálat, más szervezetek és személyek e törvény alkalmazása során a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak szerint eljáró szervezetek és személyek tevékenységük során együttműködnek a családdal és – jogszabályban meghatározottak szerint – elősegítik a gyermek családban történő nevelkedését.

(3) A gyermek családban történő nevelkedését segítő ellátást a gyermek és családja helyzetéhez, szükségleteihez igazodóan kell nyújtania.

(4) A családjából bármely ok miatt kikerült gyermek biztonságát, korához és szükségleteihez igazodó gondozását, nevelését, egészséges személyiségfejlődését biztosítani kell.

3. § (1) A jogszabályban meghatározott ellátások igénybevétele általában önkéntes. A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője csak törvényben meghatározott esetekben kötelezhető valamely ellátás igénybevételére.

(2) A gyermekek védelme során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani.

II. fejezet

Alapvető jogok és köteleességek

Gyermekek jogok

6. § (1) A gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődést, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéséhez.

(2) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához a társadalomba való beilleszkedéséhez, valamint önálló életvitelének megteremtéséhez.

(3) A fogyatékos, tartósan beteg gyermeknek joga van a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátáshoz.

(4) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségére káros szerek ellen védelemben részesüljön.

(5) A gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással – fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vehető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek és más kegyetlen, embertelen, vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak.

(6) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy a médiában fejlettségének megfelelő, ismeretei bővítését segítő, a magyar nyelv és kultúra értékeit őrző műsorokhoz hozzáférjen, továbbá, hogy védelmet élvezzen az olyan káros hatásokkal szemben, mint a gyűlöletkeltés, az erőszak és a pornográfia.

7. § (1) A gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani.

(2) A gyermeknek joga van – örökbefogadó családban vagy más, családot pótló ellátás formájában – a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodást helyettesítő védelemhez.

(3) A gyermek helyettesítő védelme során tiszteletben kell tartani lelkiismereti és vallásszabadságát, továbbá figyelemmel kell lenni nemzeti, etnikai és kulturális hovatartozására.

(4) Ha törvény másként nem rendelkezik, a gyermeknek a szülő felügyeleti joga megszűnése esetén is joga van származása, vér szerinti családja megismeréséhez és – a vér szerinti család bejegyzése mellett - a kapcsolattartáshoz.

(5) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy mindkét szülőjével kapcsolatot tartson abban az esetben is, ha a szülők különböző államokban élnek.

8. § (1) A gyermeknek joga van a szabad véleménynyilvánításhoz, és ahhoz, hogy tájékoztatást kapjon jogairól, jogai érvényesítésének lehetőségeiről, továbbá ahhoz, hogy a személyét és vagyonát érintő minden kérdésben közvetlenül, vagy más módon meghallgassák és véleményét korára, egészségi állapotára és fejlettségi szintjére tekintettel figyelembe vegyék.

(2) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy az őt érintő ügyekben az e törvényben meghatározott fórumoknál panasszal éljen.

(3) A gyermeknek joga van ahhoz, hogy alapvető jogai megsértése esetén bíróságnál és törvényben meghatározott más szerveknél eljárást kezdeményezzen.

9. § (1) Az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek joga különösen, hogy életkorához, egészségi állapotához, fejlettségéhez, valamint egyéb szükségleteihez igazodóan

a) állandóságot, érzelmi biztonságot nyújtó teljes körű ellátásban, gondozásban, - nemzetiségi, etnikai és vallási hovatartozását figyelembe vevő – megfelelő nevelésben, oktatásban részesüljön,

b) gondozási helyének megváltoztatását, gyermekével vagy testvéreivel való együttes elhelyezését kezdeményezze,

c) felzárkóztató, tehetségfejlesztő programokon és érdeklődésének megfelelő szabadidős foglalkozásokon vegyen részt,

d) vallási vagy lelkiismereti meggyőződését szabadon megválassza, kinyilvánítsa és gyakorolja, valamint hit- és vallásoktatásban vegyen részt,

e) véleményt nyilvánítson a részére biztosított nevelésről, oktatásról, ellátásról, a személyét érintő kérdésekben meghallgassák, tájékoztassák,

f) érdekei képviselőjére gyermekönkormányzat létrehozását kezdeményezze,

g) támogatást kapjon gondozójától, törvényes képviselőjétől családi környezetébe való visszatéréséhez,

h) családi környezetébe való visszatérését kezdeményezze,

i) személyes kapcsolatait ápolhassa,

j) a személyes tulajdon szokásos tárgyaihoz fűződő jogait gyakorolhassa,

k) utógondozásban részesüljön.

(2) Ha az (1) bekezdés i) pontja szerinti jog gyakorlása a gyermek személyiségfejlődését hátrányosan befolyásolja, a szülő vagy más kapcsolattartásra jogosult közeli hozzátartozó kapcsolattartási joga az e törvényben foglaltak szerint korlátozható, megvonható vagy szüneteltethető.

(3)

10. § (1) A gyermek kötelessége különösen, hogy

a) gondozása és nevelése érdekében szülőjével vagy más törvényes képviselőjével, gondozójával együttműködjön,

képességeinek megfelelően tegyen eleget tanulmányi kötelezettségének,
c) tartózkodjék az egészségét károsító életmód gyakorlásától és az egészségét károsító szerek használatától.

(2) A gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátást biztosító intézmények házirendje – e törvényben meghatározott keretek között - a gyermek életkorához, egészségi állapotához, fejlettségi szintjéhez igazodva állapítja meg a gyermekek jogai gyakorlásának és kötelességei teljesítésének szabályait.

(3) Az intézmény – a külön jogszabályban meghatározottak szerint elkészített – házirendjét az intézményben mindenki által jól látható helyen ki kell függeszteni, és gondoskodni kell annak megismertetéséről.

III. Fejezet

A gyermekek védelmének rendszere

14. § (1) A gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység.

(2) A gyermekek védelmét pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint e törvényben meghatározott hatósági intézkedések biztosítják.

(3) A gyermekvédelmi rendszer működtetése állami és önkormányzati feladat.

15.§ (1) Pénzbeli és természetbeni ellátások:

- a) a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény,
- b) a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás,
- c) a gyermektartásdíj megelőlegezése,
- d) az otthonteremtési támogatás,
- e) a kiegészítő gyermekvédelmi támogatás

(2) A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások:

- a) a gyermekjóléti szolgáltatás
- b) a gyermekek napközbeni ellátása
- c) a gyermekek átmeneti gondozása

(3) A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekvédelmi szakellátások:

- a) az otthont nyújtó ellátás,
- b) az utógondozói ellátás,
- c) a területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás.

(4) A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések:

- a) a védelembé vétel,
- b) a családbafogadás,
- c) az ideiglenes hatályú elhelyezés
- d) az átmeneti nevelésbe vétel,
- e) a tartós nevelésbe vétel,
- f) a nevelési felügyelet elrendelése,
- g) az utógondozás elrendelése,
- h) az utógondozói ellátás elrendelése

(5) A gyermekvédelmi rendszer része a bíróság által javítóintézeti nevelésre utalt, illetve előzetes letartóztatásba helyezett fiatakorúak intézeti ellátása. A fiatakorúak javítóintézeti neveléséről külön törvény rendelkezik.

(6) A gyermekjóléti és gyermekvédelmi rendszerben foglalkoztatottakat – a külön jogszabályban meghatározott munkakörükkal összefüggésben – megilleti az a jog, hogy személyüket megbecsüljék, emberi méltóságukat és személyiségi jogaikat tiszteletben tartsák, tevékenységüket értékeljék és elismerjék.

17. § (1) az e törvényben meghatározott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat látják el – a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében – a törvényben meghatározott alaptevékenység keretében

a) az egészségügyi szolgáltatást nyújtók, így különösen a védőnői szolgálat, a házi orvos, a házi gyermekorvos,

b) a személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatók, így különösen a családsegítő szolgálat, a családsegítő központ,

c) a közoktatási intézmények, így különösen a nevelési- oktatási intézmény, a nevelési tanácsadó,

d) a rendőrség,

e) az ügyészség,

f) a bíróság,

g) a pártfogói felügyelői szolgálat,

h) az áldozatsegítés és a kárenyhítés feladatait ellátó szervezetek,

i) a menekülteket befogadó állomás, a menekültek átmeneti szállása

j) a társadalmi szervezetek, egyházak, alapítványok.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott intézmények és személyek kötelesek

a) jelzéssel élni a gyermek veszélyeztetettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál,

b) hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

Ilyen jelzéssel és kezdeményezéssel bármely állampolgár és a gyermekek érdekeit képviselő társadalmi szervezet is élhet.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személyek, szolgáltatók, intézmények és hatóságok a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzés és megszüntetése érdekében kötelesek egymással együttműködni és egymást kölcsönösen tájékoztatni.

MÁSODIK RÉSZ

ELLÁTÁSOK

IV. Fejezet

Pénzbeli és természetbeni ellátások

Otthonteremtési támogatás

25. § (1) Az otthonteremtési támogatás célja, hogy az átmeneti vagy tartós nevelésből kikerült fiatal felnőtt lakáshoz jutását, tartós lakhatása megoldását elősegítse.

(2) Otthonteremtési támogatásra jogosult az a fiatal felnőtt, akinek

a) legalább 3 éves időtartamú, folyamatos – gondozási helyén töltött- nevelésbe vétele a nagykorúvá válásával szűnt meg, és

b) készpénzének, biztosításra vagy más célból lekötött betétjének, vagy ingatlan vagyonának értéke a nagykorúvá válásakor nem haladja meg az öregségi nyugdíj legkisebb összegének hatvanszorosát.

(3) A készpénz vagyonba a fiatal felnőtt árvaellátásából és keresményéből származó megtakarítást nem lehet beszámítani. A nevelésbe vétel időtartamába az ideiglenes hatályú elhelyezés időtartamát is be kell számítani, feltéve, ha a gyermeket ideiglenesen nevelőszülőnél, vagy gyermekotthonban helyezték el.

(4) Akkor is jogosult a fiatal felnőtt a támogatásra, ha a 3 évnél rövidebb időtartamú nevelésbe vételére a 80. § (1) bekezdésének a)- c) pontjában meghatározott okból került sor.

(5) A támogatás felhasználható részben vagy egészben a fiatal felnőtt tulajdonába kerülő építési telek, életvitelszerű lakhatásra alkalmas lakás, családi ház, tanya vásárlására, illetve építésre, lakhatóvá tételre, tulajdon vagy tulajdonrész- szerzéssel járó felújításra vagy bővítésre, bérlakás bérleti díjának kifizetésére, önkormányzati bérlakásának felújítására, bérleti jogviszony megvásárlására, államilag támogatott lakásprogramban való részvételre, valamint otthonteremtést elősegítő hitelintézeti kölcsön egyösszegű törlesztésére. Indokolt esetben az otthonteremtési támogatás felhasználható a tartósan beteg, vagy fogyatékos fiatal felnőtt megfelelő ellátását biztosító, az Szt. hatálya alá tartozó bentlakásos szociális intézménybe fizetendő egyszerű hozzájárulásra is.

(6) Az otthonteremtési támogatás iránti kérelemben nyilatkozni kell a (2) - (4) bekezdésben meghatározott feltételekről, valamint arról, hogy a fiatal felnőtt az otthonteremtési támogatás felhasználása során az utógondozójával együttműködik.

(7) A gyámhivatal az otthonteremtési támogatás megállapításával egyidejűleg az utógondozás vagy utógondozói ellátás alatt nem álló fiatal felnőtt részére a lakóhely szerinti területi gyermekvédelmi szakszolgálat utógondozóját rendeli ki. Az otthonteremtési támogatás céljának megvalósulásához az utógondozó a támogatásról való elszámolásig, de legfeljebb egy évig segítséget nyújt.

26. § (1) Az otthonteremtési támogatás mértékét a folyamatos nevelésben eltöltött évek és a jogosult készpénz és ingatlan vagyonának együttes értéke alapján úgy kell megállapítani, hogy a vagyonnal nem rendelkező jogosult esetén érje el, a vagyonnal rendelkező jogosult esetén pedig a vagyonnal együtt érje el

a) a négy évnél rövidebb időtartamú nevelésbe vételnél az otthonteremtési támogatás megállapítása idején érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének negyvenszerezését,

b) a négy évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az otthonteremtési támogatás megállapítása idején érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének ötvenszerezését,

c) az öt évet meghaladó időtartamú nevelésbe vételnél az otthonteremtési támogatás megállapítása idején érvényes öregségi nyugdíj legkisebb összegének hatvanszorosát.

(2) A fiatal felnőtt köteles az otthonteremtési támogatás – a gyámhivatal által elfogadott célra történő – felhasználásáról a szerződés (pl. adásvételi vagy bérleti szerződés) megkötésétől számított 30 napon belül, de legkésőbb a támogatás megállapításától számított egy éven belül okmányokkal igazoltan elszámolni.

(3) A gyámhivatal határozata alapján a – székhelye szerinti- települési önkormányzat jegyzője az otthonteremtési támogatást a központi költségvetés terhére biztosítja.

(4) A gyámhivatal jogosult öt évi időtartamra elidegenítési tilalmat bejegyeztetni a magyar állam javára az ingatlan-nyilvántartásba, az otthonteremtési támogatással megszerzett ingatlanra.

(5) Az otthonteremtési támogatásra jogosult fiatal felnőtt kérelmére, körülményeinek lényeges változása esetén a gyámhivatal az általa bejegyzett elidegenítési tilalmat feloldhatja. A gyámhivatal ismételten jogosult a (4) bekezdésben meghatározott elidegenítési tilalmat bejegyeztetni a korábbi ingatlan felhasználásával megszerzett újabb ingatlanra, legfeljebb az előzőleg előírt elidegenítési tilalom időtartamának lejáratáig.

(6) A (4)- (5) bekezdésben meghatározott elidegenítési tilalomból eredő valamennyi polgári jogi jogviszonyban a Magyar Államot a kincstár képviseli.

27. § (1) A gyámhivatal a gyermeket nagykorúságának elérése előtt hat hónappal írásban tájékoztatja az otthonteremtési támogatás lehetőségéről.

(2) Az otthonteremtési támogatás iránti igényt a kérelmező

a) a nagykorúvá válást követően, de legkésőbb a 24. évének betöltéséig,

b) ha a nagykorúvá vált fiatal felnőtt még tanuló, illetőleg hallgatói jogviszonyban áll, a tanulmányainak befejezéséig, de legkésőbb a 25. évének betöltéséig nyújthatja be. E határidő elmulasztása jogvesztő.

V. Fejezet

A személyes gondoskodást nyújtó ellátások

Tájékoztatási kötelezettség

33. § (1) A személyes gondoskodás feltételeiről a kérelem benyújtásakor a kérelmezőt tájékoztatni kell.

(2) A személyes gondoskodást nyújtó ellátás esetén az ellátás megkezdésekor az ellátásra jogosult gyermeket és törvényes képviselőjét, illetve a fiatal felnőttet tájékoztatni kell

a) az ellátás tartamáról és feltételeiről,

b) az intézmény által vezetett, reá vonatkozó nyilvántartásokról,

c) az 50. és az 57. §-ok szerinti személyes gondoskodást nyújtó ellátásnál (a továbbiakban: bentlakásos gyermekintézmény), valamint a 49. és 54. §-ok szerinti személyes gondoskodást nyújtó ellátásnál az ellátásra jogosult gyermek, fiatal felnőtt és hozzátartozói közötti kapcsolattartásról, különösen a látogatás, a távozás és a visszatérés rendjéről,

d) az érték- és vagyonmegőrzés módjáról,

e) az intézmény házirendjéről,

f) panaszjoga gyakorlásának módjáról,

....

h) a jogosult jogait és érdekeit képviselő érdek- képviseleti fórumról.

(3) Az ellátásra jogosult gyermek törvényes képviselője, illetve a fiatal felnőtt köteles

a) a (2) bekezdésben meghatározott tájékoztatás megtörténtéről nyilatkozni,

b) az e törvény alapján vezetett intézményi nyilvántartásokhoz adatokat szolgáltatni,

c) nyilatkozni a jogosultsági feltételekben, valamint a természetes személyazonosító adatokban beállott változásokról.

A gyermek és hozzátartozójának kapcsolattartásáról

34. § (1) A 33. § (2) bekezdése c) pontjában meghatározott ellátásoknál a gyermek és szülője vagy más kapcsolattartásra jogosult hozzátartozója közötti (a továbbiakban együtt: kapcsolattartásra jogosult) kapcsolattartás formái különösen: a folyamatos és időszakos kapcsolattartás a gyermek elvitelének jogával és visszaadásának kötelezettségével, továbbá a gyermek tartózkodási helyén történő meglátogatás, levelezés, telefonkapcsolat, ajándékozás, csomagküldés.

(2) A 33. § (2) bekezdése c) pontjában meghatározott ellátások során elő kell segíteni, hogy a kapcsolattartásra jogosult a gyermekkel kapcsolatot tartson fenn. A kapcsolattartásra jogosult a gyermeket a bentlakásos gyermekintézmény házirendje, illetve a nevelőszülői hálózatot működtetővel történt előzetes egyeztetés szerint látogathatja.

(3) A látogatás alkalmával biztosítani kell a kapcsolattartás kulturált és zavartalan körülményeit.

(4) Az 54. §-ban meghatározott személyes gondoskodást nyújtó ellátásnál és az 57. §-ban meghatározott bentlakásos gyermekintézményben az ideiglenes hatállyal elhelyezett, illetve az átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermek látogatását, továbbá az eltávozás és szabadság engedélyezését a gyámhivatal határozata alapozza meg.

(5)...

Érdekvédelem

35.§ (1) Az intézmény fenntartója meghatározza- a (6) bekezdésben meghatározott ellátások kivételével- az ellátásban részesülők érdekvédelmét szolgáló érdek- képviseleti fórum megalakításának és működésének szabályait.

(2) Az érdekképviseleti fórum szavazati jogú választott tagjai

- a) a gyermekönkormányzat képviselői,
- b) az ellátásban részesülő gyermek szülei vagy más törvényes képviselői, illetve a fiatal felnőttek képviselői,
- c) az intézmény dolgozóinak képviselői,
- d) az intézményt fenntartó képviselői.

(3) A (2) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott személyek száma nem lehet kevesebb a (2) bekezdés c)- d) pont szerinti személyek összlétszámánál.

(4) Az érdek- képviseleti fórum megvizsgálja a hozzá benyújtott panaszokat és a hatáskörébe tartozó ügyekben dönt, továbbá intézkedéseket kezdeményezhet a fenntartónál, a gyermekjogi képviselőnél, illetve más hatáskörrel rendelkező szervnél.

(5) Az érdekképviseleti fórum az intézmény vezetőjénél véleményt nyilváníthat a gyermeket, fiatal felnőttet érintő ügyekben, valamint javaslatot tehet az intézmény alaptvékenységével összhangban végzett szolgáltatások tervezéséről, működtetéséről, valamint az ebből származó bevételek felhasználásáról. Az érdekképviseleti fórum egyetértési jogot gyakorol a házirend jóváhagyásánál.

(6)...

36. § (1) A gyermek, a gyermek szülője vagy más törvényes képviselője, valamint a gyermekönkormányzat és a fiatal felnőtt, továbbá a gyermekek érdekeinek védelmét ellátó érdek- képviseleti és szakmai szervek a házirendben foglaltak szerint panasszal élhetnek az intézmény vezetőjénél vagy érdek- képviseleti fórumánál

- a) az ellátást érintő kifogások orvoslása érdekében,
- b) a gyermek jogok sérelme, továbbá az intézmény dolgozói kötelezettségszegése esetén.

(2) Az intézmény vezetője, illetve az érdekképviseleti fórum a panaszt kivizsgálja, és tájékoztatást ad a panasz orvoslásának más lehetséges módjáról. A gyermek szülője vagy más törvényes képviselője, valamint a gyermekönkormányzat és a gyermek, illetve fiatal felnőtt az intézmény fenntartójához vagy a gyermekjogi képviselőhöz fordulhat, ha az intézmény vezetője vagy az érdekképviseleti fórum 15 napon belül nem küld értesítést a vizsgálat eredményéről, vagy ha a megtett intézkedéssel nem ért egyet.

37. § (1) A bentlakásos gyermekintézményben elhelyezett gyermekek érdekei képviseletére gyermekönkormányzatot hozhatnak létre.

(2) A bentlakásos gyermekintézmény valamennyi gyermekének képviseletében az a gyermekönkormányzat járhat el, amelyiket a gyermekek több mint 50 %-a választott meg.

(3) A gyermekönkormányzat- az intézményvezető véleményének kikérésével – dönt saját működéséről. Szervezeti és működési szabályzatát a választó gyermek közösség fogadja el, és az intézményvezető hagyja jóvá. A jóváhagyás csak akkor tagadható meg, ha a szabályzat jogsértő, vagy ellentétes az intézmény szervezeti és működési szabályzatával,. Illetve házirendjével.

(4) A gyermekönkormányzat véleményt nyilváníthat az intézmény vezetőjénél a bentlakásos gyermekintézmény vezetésével és a gyermekekkel kapcsolatos valamennyi kérdésben, amit az intézmény vezetőjének figyelembe kell venni.

Az ellátás megszüntetésének módja

37/A. § (1) Ha e törvény másképp nem rendelkezik, a személyes gondoskodást nyújtó ellátás megszűnik

- a) a határozott idejű elhelyezés idején a megjelölt időtartam- illetve a meghosszabbított időtartam- leteltével,
- b) a jogosultsági feltételek megszűnésével.

(2) Az önkéntesen igénybevett gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátás megszűnését a jogosult, illetve törvényes képviselője kezdeményezheti, amelynek alapján az intézményvezető az ellátást megszünteti. Az ellátás a megegyezés időpontjában, illetve ennek hiányában a megállapodásban foglaltak szerint szűnik meg.

(3) Az intézményvezető az önkéntesen igénybevett gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátást megszüntetheti, ha a jogosult a házirendet ismételten súlyosan megsérti, vagy az ellátás feltételei már nem állnak fenn.

(4) Az intézményvezető az önkéntesen igénybevett gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátás megszüntetéséről, illetve az ellene tehető panaszról írásban értesíti a jogosultat, illetve törvényes

képviselőjét. Egyet nem értés esetén a jogosult, illetve törvényes képviselője az értesítés kézhezvételétől számított 8 napon belül a fenntartóhoz fordulhat. A fenntartó végrehajtható határozatáig az ellátást biztosítani kell.

(5) Ha az ellátást a 32. § (1) bekezdésének a) vagy b) pontja alapozza meg, az ellátást csak határozat szüntetheti meg.

VI. Fejezet

Gyermekjóléti alapellátások

Gyermekek átmeneti gondozása

45. § (1) A gyermekek átmeneti gondozása keretében a gyermek testi, értelmi, érzelmi, és erkölcsi fejlődését elősegítő, az életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő étkeztetéséről, ruházattal való ellátásáról, mentálhigiénés és egészségügyi ellátásáról, gondozásáról, neveléséről, lakhatásáról (a továbbiakban: teljes körű ellátás) kell gondoskodni.

VII. Fejezet

A gyermekvédelmi szakellátások

A gyermekvédelmi szakellátások célja

52. § A szakellátás keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek otthont nyújtó ellátását, a fiatal felnőtt utógondozói ellátását, a fiatal felnőtt további utógondozói ellátását, valamint a szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű ellátását.

Otthont nyújtó ellátás

53. § (1) Otthont nyújtó ellátás keretében biztosítani kell az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek számára

a) a 45. § (1) bekezdése szerinti teljes körű ellátást

b) a családi környezetbe történő visszahelyezését előkészítő, családi kapcsolatainak ápolását segítő családgondozást, vagy ha ez nem lehetséges, az örökbefogadásának elősegítését,

c) a családjába történő visszailleszkedéshez, önálló életének megkezdéséhez szükséges utógondozást.

(2) Az otthont nyújtó ellátás keretében

a) különleges ellátást kell biztosítani

aa) a tartósan beteg, illetve fogyatékos,

ab) a kora miatt sajátos szükségletekkel bíró három év alatti

gyermek számára;

b) speciális ellátást kell biztosítani

ba) a súlyos személyiségfejlődési zavarokkal küzdő, illetve súlyos pszichotikus vagy neurotikus tüneteket mutató (a továbbiakban együtt: súlyos pszichés tüneteket mutató) gyermek

bb) a súlyos beilleszkedési zavarokat vagy súlyos antiszociális magatartást tanúsító gyermekkorú elkövető (a továbbiakban: súlyos disszociális tüneteket mutató) [a ba) és a bb) pont a továbbiakban együtt: súlyos pszichés vagy disszociális tüneteket mutató gyermek],

bc) az alkohol, drog és egyéb pszichoaktív szerekkel küzdő (a továbbiakban: pszichoaktív szerekkel küzdő) gyermek

sámára

Az otthont nyújtó ellátás során a gyermekek helyzetét folyamatosan figyelemmel kell kísérni, illetve az e törvényben meghatározott megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság véleménye alapján évente, a három éven aluli gyermek esetében félévente felül kell vizsgálni.

(3) A speciális ellátás kiterjed a gyermek korához, állapotához és szükségleteihez igazodó oktatásra, szakképzésre, foglalkoztatásra, valamint ápolására, szocializációjára és reszocializációjára, továbbá rehabilitációs és rehabilitációs kezelésére is.

(4) Az utógondozói ellátás keretében kell lakhatást és szükség szerint további ellátást biztosítani azon átmeneti vagy tartós nevelésből kikerült fiatal felnőttnek, akinek utógondozói ellátását a gyámhivatal elrendelte.

(5)

- (6) Otthont nyújtó ellátást biztosít
- a) a nevelőszülő a működtető közreműködésével, vagy – ha ez nem lehetséges –
 - b) a gyermekotthon, vagy
 - c) az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosokat ápoló- gondozó bentlakásos intézmény, illetve fogyatékosok vagy pszichiátriai betegek lakóotthona (a továbbiakban: fogyatékosok vagy pszichiátriai betegek otthona) a területi gyermekvédelmi szakszolgálat támogatásával, különösen családgondozással, a gyermek törvényes képviselőjének ellátásával.

Utógondozói ellátás

53/A § (1) A gyámhivatal által elrendelt utógondozói ellátás keretében a fiatal felnőtt számára

- a) szükség esetén a 45. § (1) bekezdése szerinti teljes körű ellátást, és
 - b) az önálló élet megkezdéséhez szükséges személyre szóló tanácsadást, a társadalomba való beilleszkedés elősegítése érdekében segítségnyújtást (a továbbiakban: utógondozás) kell biztosítani.
- (2) Az utógondozói ellátást nevelőszülő, gyermekotthon, utógondozó otthon vagy az általuk, illetve a területi gyermekvédelmi szakszolgálat által működtetett, lakhatást nyújtó külső férőhely, különösen albérlő, vagy egyéb hely (a továbbiakban: külső férőhely) biztosítja.
- (3) Az utógondozói ellátást nyújtó és a fiatal felnőtt az utógondozói ellátás konkrét formájáról, módjáról és mértékéről a külön jogszabályban foglaltak szerint megállapodást köt.

Gyermekotthon

57. § (1) A gyermekotthon

- a) otthont nyújtó ellátást biztosít az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek számára,
 - b) utógondozói ellátást biztosít a fiatal felnőtt számára,
 - c) szükség esetén külső férőhelyeket működtet.
- (2) A gyermekotthon befogadja
- a) az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt gyermekét,
 - b) az 46. § szerint ellátást igénylő gyermeket legfeljebb három napra, és a gyermek helyzetének rendezése érdekében kezdeményezi a szükséges intézkedéseket.
 - c) a tartós betegsége, illetve fogyatékosága miatt ellátást igénylő, első életévét be nem töltött gyermeket,
 - d) az otthont nyújtó ellátás keretében – ideiglenes jelleggel – azon átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket, aki a gondozási helyéről önkényesen eltávozott és kezdeményezi a szükséges intézkedéseket.
- (3) A gyermekotthon az (1) és (2) bekezdésben foglaltak érdekében
- a) gondoskodik az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti és tartós nevelésbe vett gyermek felvételéről, és erről tájékoztatja a gyámhivatalt, a gyermekjóléti szolgálatot és a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot,
 - b) gondoskodik az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt, valamint az átmeneti gondozásban részesülő gyermekének felvételéről, és erről értesíti a területi gyermekvédelmi szakszolgálatot,
 - c) biztosítja az otthont nyújtó ellátást, a gyámhivatal által jóváhagyott egyéni elhelyezési terv, valamint az általa elkészített egyéni gondozási- nevelési terv szerint,
 - d) biztosítja továbbá a gyámhivatal határozata alapján a gyámi feladatok ellátását és az otthont nyújtó ellátás rendszeres felülvizsgálatának előkészítését, és ennek megfelelően
 - da) elősegíti a gyermek és családja kapcsolattartását, a gyermek családjába történő visszahelyezését, ennek érdekében együttműködik a családdal, a gyermekjóléti szolgálattal a területi gyermekvédelmi szakszolgálat, valamint a gyámhivatallal,
 - db) rendszeresen tájékoztatja a gyámhivatalt a gyermek és a szülő kapcsolattartásáról a gyermek örökbefogadhatónak nyilvánítása érdekében,
 - dc) elősegíti a gyermek vallási vagy lelkiismereti meggyőződésének szabad megválasztását, kinyilvánítását, gyakorlását, hit- és vallásoktatásban való részvételét,
 - dd) felkészíti a gyermeket a családi életre és az önálló életvezetésre,
 - de) elősegíti, hogy a gyermek iskolai tanulmányainak sikeres befejezésével, szakképzettség megszerzésével, illetve előtakarékossággal készüljön az önálló életre,
 - df) utógondozást biztosít a volt átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeknek, illetve az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttnek.
 - (4) A gyermekotthon nevelőszülői hálózatot működtethet. Nevelőszülői hálózat működtetése esetén ellátja az 55. § (5) bekezdésében meghatározott feladatokat. A gyermekotthon által foglalkoztatott nevelőszülők

a gyermekotthoni férőhelyszámnak megfelelő létszámú gyermek teljes körű ellátását, illetve fiatal felnőtt utógondozói ellátását biztosíthatják.

(5) A gyermekotthon a területi szükségletekhez, valamint a külön jogszabályban meghatározott szakmai szabályokhoz igazodóan alakítja ki szervezetét, nevelési- gondozási rendszerét, a nevelés célját, alapelveit és módszereit tartalmazó szakmai programját.

(6) A gyermekotthon alaptevékenységével összhangban - a fenntartó egyetértésével – szolgáltatást végezhet a lakosság számára, így különösen biztosíthatja a gyermekek vagy várandós anyák átmeneti gondozását, azonban a gyermekotthon szolgáltatása nem veszélyeztetheti az (1)- (3) bekezdésben meghatározott alapfeladatainak ellátását.

59. § (1) A gyermekotthon legalább 12, de legfeljebb 48 – önálló lakóegységben elhelyezett – gyermek otthont nyújtó ellátását biztosítja.

(2) A lakásotthon olyan gyermekotthon, amely legfeljebb 12 gyermek otthont nyújtó ellátását biztosítja önálló lakásban vagy családi házban, családi körülmények között.

(3) ...

(4) Ha a gyermekotthon kizárólag a fiatal felnőttek teljes körű utógondozói ellátását biztosítja, a gyermekotthon utógondozói otthonként működik.

(5) Ha a speciális gyermekotthon kizárólag speciális szükségletű gyermek vizsgálatát végzi bentlakásos ellátás formájában, a gyermekotthon vizsgálóotthonként is működhet.

HARMADIK RÉSZ

GYERMEKVÉDELMI GONDOSKODÁS

67. § (1) Ha a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges ellátás a szülő beleegyezésével nem biztosítható és ez a helyzet a gyermek fejlődését veszélyezteti, a települési önkormányzat jegyzője, illetve a gyámhivatal a veszélyeztetettség mértékétől függően a 15. § (4) bekezdésében felsorolt intézkedések valamelyikét megteszi.

XI. Fejezet

Nevelésbe vétel

Tartós nevelésbe vétel

80. § (1) A gyámhivatal a gyermeket tartós nevelésbe veszi, ha

- a) a szülő vagy mindkét szülő felügyeleti jogát a bíróság megszüntette,
- b) a szülő vagy mindkét szülő elhalálozott, és a gyermeknek nincs felügyeletet gyakorló szülője,
- c) a gyermek ismeretlen szülőktől származik,

feltéve, hogy az a)- c) pontokban meghatározott esetekben a gyermek neveléséről a Csjt. 95- 97. §- ai alapján kirendelt gyám útján nem lehet gondoskodni,

d) a szülő gyermeke örökbefogadásához az örökbefogadó személyének és személyi adatainak ismerete nélkül tett hozzájáruló nyilatkozatot, feltéve, hogy a gyermek ideiglenes hatállyal nem helyezhető el leendő örökbefogadó szülőnél.

(2) A tartós nevelésbe vétellel egyidejűleg a gyámhivatal nevelőszülőnél vagy ha ez nem lehetséges gyermekotthonban, illetőleg az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok és pszichiátriai betegek otthonában helyezi el és gyámot (hivatásos gyámot) rendel.

(3) Ha az (1) bekezdés d) pontja alapján a gyámhivatal a 6 hetesnél fiatalabb gyermeket ideiglenes hatállyal leendő örökbefogadó szülőnél helyezi el, akkor az elhelyezéssel egyidejűleg hivatásos gyámot rendel, figyelemmel a Csjt. 91. §- a (2) bekezdésének d) pontja alapján szünetelő szülői felügyeleti jogra.

(4) A tartós nevelésbe vétel a gyermek otthont nyújtó ellátását egyéni elhelyezési terv szerint biztosítja, és felkészíti a gyermeket az örökbefogadásra, illetve az önálló életre.

(5) A gyámhivatal a gyermek tartós nevelésbe vételéről soron kívül határoz. A határozat fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajthatóvá nyilvánítható.

(6) A gyermeknek nevelőszülőhöz, gyermekotthonba vagy az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok és pszichiátriai betegek otthonába viteléről a települési önkormányzat jegyzője gondoskodik.

(7) A gyámhivatal a tartós nevelésbe vételt a gyám (hivatásos gyám), a nevelőszülő vagy intézmény, valamint a területi gyermekvédelmi szakszolgálat tájékoztatása, illetve javaslata alapján évente – három éven aluli gyermek esetében félévente- felülvizsgálja annak érdekében, hogy elősegítse a gyermek mihamarabbi

örökbefogadását, vagy ha ez nem lehetséges, tartós családot pótló- nevelőszülői, gyermekotthoni- környezetbe kerülését.

81. § (1) Megszűnik a tartós nevelésbe vétel, ha

- a) a bíróság a szülői felügyeletet visszaállította,
- b) a gyermek a bíróság gyermekelhelyezési döntését követően más személy gyámsága alá került,
- c) a gyermeket örökbe fogadták,
- d) a gyermek nagykorúvá vált.

(2) A gyámhivatal a Csjt. 92. §-ának (3) bekezdése alapján kapcsolattartásra feljogosított szülő kérelmére a tartós nevelésbe vételt megszünteti, ha

- a) a gyermek örökbefogadására nem került sor, és
- b) a szülő környezete és személye alkalmas a gyermek nevelésére,

feltéve, hogy a megszüntetés a gyermek érdekében áll.

(3) A tartós nevelésbe vétel megszüntetésével egyidejűleg hatályát veszti a szülőnek a Csjt. 48. §-ának (3) bekezdése alapján tett jognyilatkozata.

A gyermek gondozási helyének meghatározása

82.§ (1) A gyámhivatal az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti vagy tartós nevelésbe vétel iránti eljárással érintett gyermek gondozási helyét- a gyermek és az átmeneti nevelésbe vett gyermek szülőjének meghallgatása után- a (6) bekezdésben meghatározott megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság, valamint a 132. § (1) bekezdésében meghatározott szerv vagy személy szakvéleményének segítségével határozza meg.

(2) Az elhelyezés során – a (3) bekezdésben meghatározott szempontok figyelembe vételével – a gyermeket elsősorban örökbefogadó szülőnél, nevelőszülőnél, vagy ha ez nem lehetséges gyermekotthonban, illetve az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok és pszichiátriai betegek otthonában kell elhelyezni.

(3) Az elhelyezés során figyelemmel kell lenni a gyermek

- a) életkorára, egészségi állapotára, neveltségi szintjére,
- b) testvéreivel való együttes elhelyezésre,
- c) nevelésének megkívánt folyamatosságára,
- d) vallási és lelkiismereti meggyőződésére,
- e) korábbi lakóhelyétől és nevelési – oktatási intézményétől való távolságra,
- f) érdekében a 141. § (1) bekezdésének a) és b) pontja alapján vezetett nyilvántartásokra.

(4) A gyermek vér szerinti családjába való visszakerülésének előmozdítása, illetve tartós, családszerű környezetének biztosítása érdekében a területi gyermekvédelmi szakszolgálat elhelyezési értekezletet hív össze. Az elhelyezési értekezlet a gyermek véleményét figyelembe vevő elhelyezési tervet készít, amelynek elfogadására a területi gyermekvédelmi szakszolgálat javaslatot tesz a gyámhivatalnak. Az elhelyezési értekezlet résztvevőinek körét és működésének részletes szabályait külön jogszabály határozza meg.

(5) Az egyéni elhelyezési terv megvalósításában, a feladatok teljesítésében a gyermek gondozója, gyámja (hivatásos gyámja), valamint az átmeneti nevelésbe vett gyermek szülője és a szülő lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat együttműködik.

(6) A megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottságot a fővárosi területi gyermekvédelmi szakszolgálat működteti. Az országos gyermekvédelmi szakértői bizottságot a gyermeke és az ifjúság védelméért felelős miniszter (a továbbiakban: miniszter) jelöli ki ötéves időtartamra.

(7) A megyei, fővárosi, illetve az országos gyermekvédelmi szakértői bizottság legalább három tagból, a speciális szükségletű gyermekek vizsgálata esetén legalább öt tagból áll. A szakértői bizottság állandó tagja egy fő gyermekorvos, egy fő gyermek- szakpszichológus és egy fő szociális munkás. A speciális szükségletű gyermekek esetében a három állandó tagból álló bizottság kiegészül egy fő pszichiáterrel és egy fő gyógypedagógussal. A gyermekvédelmi szakértői bizottság felkérésére munkájába bevonható a gyermek egészségi, mentális és általános személyiségállapota szerinti eseti szakértő is.

(8) A megyei, fővárosi, illetve országos gyermekvédelmi szakértői bizottság tevékenységéről évente beszámol a gyámhivatalnak, illetve a miniszternek.

(9) A megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság véleménye tartalmazza különösen a gyermek állapotának megfelelő ellátási formára és egyéni elhelyezési tervre vonatkozó javaslatot, indoklással együtt.

(10) A megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság véleménye ellen külön fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálatát az érdemi határozat elleni fellebbezési eljárásban lehet kérni. A fellebbezési eljárásban a megyei, fővárosi szakértői bizottság szakvéleményének felülvizsgálatát, valamint szükség szerint új szakvélemény készítését az országos szakértői bizottság végzi.

83. § (1) A gyámhivatal a nevelésbe vétel évenkénti- a három éven aluli gyermekek esetében félévenkénti – felülvizsgálata során dönt az egyéni elhelyezési terv fenntartásáról vagy módosításáról, illetve a gyermek gondozási helyének esetleges megváltoztatásáról, melyhez szükség szerint kikéri a megyei, fővárosi gyermekvédelmi szakértői bizottság véleményét.

(2) Az évenkénti felülvizsgálat célja annak megállapítása, hogy a gyermek egyéni szükségleteinek megfelelő e az addig nyújtott ellátási forma, valamint az egyéni elhelyezési terv.

(3) A gyámhivatal a gyermek gondozási helyét hivatalból vagy kérelemre megváltoztatja, ha

a) azok a körülmények, amelyekre elhelyezési döntését alapozta később lényegesen megváltoztak,

b) a kijelölt gondozási hely a gyermek érdekével ellentétes,

c) a gyermekotthon telephelye, vagy a nevelőszülő lakhelye megváltozik,

és ezért a gyermek nevelését az addigi ellátási formában már nem lehet, vagy megfelelő módon nem lehet biztosítani. A gyámhivatal a gondozási hely megváltoztatásáról soron kívül határoz. A határozat fellebbezésre tekintet nélkül azonnal végrehajthatóvá nyilvánítható.

(4) A gyámhivatal a gyermek gondozási helyét azonnali hatállyal megváltoztatja, ha a gyermek érdekét korábbi gondozási helye súlyosan veszélyezteti.

(5) A gyám (hivatásos gyám) felmentése vagy elmozdítása esetén a gyámhivatal egyidejűleg új gyámot (hivatásos gyámot) rendel és – szükség esetén- meghatározza a gyermek új gondozási helyét.

(6) Gondozási helyen lévő gyermekként kell figyelembe venni azt a gyermeket is, aki átmenetileg tartózkodik a gondozási helyén kívül, így különösen, ha

a) kórházi kezelés alatt áll, vagy

b) diákotthonban, kollégiumban van, vagy

c) tanulmányai folytatása, illetve üdülés céljából 30 napot meghaladóan külföldön tartózkodik, vagy

d) előzetes letartóztatásban van, illetve szabadságvesztését vagy egyéb büntetését tölti.

(7) A gyermek tartózkodási helyének kijelöléséhez, illetve megváltoztatásához – a (6) bekezdés a) és d) pontjának kivételével – a gyám előzetesen beszerzi a gyámhivatal jóváhagyását. A (6) bekezdés a) és d) pontjában meghatározott esetekben a gyám értesíti a gyámhivatalt a tartózkodási hely kijelöléséről vagy megváltozásáról.

(8) A gyámhivatal a (7) bekezdésben meghatározott kérelem jóváhagyásáról annak benyújtásától számított nyolc napon belül dönt. Ha a gyámhivatal nyolc nap alatt nem foglal állást, a kérelmet jóváhagyottnak kell tekinteni. A gyámhivatal a gyám kérelmének jóváhagyását akkor tagadhatja meg, ha tartózkodási hely kijelölése vagy megváltoztatása nem áll a gyermek érdekében.

XII. Fejezet

A gyermekvédelmi gondoskodás alatt álló egyes gyermekek gyámsága

A gyám kirendelése és jogállása

- 84. §** (1) A gyámhivatal a gyermek részére gyámot rendel, ha
- ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben helyezte el a gyermeket, és pert indított a szülői felügyelet megszüntetése iránt,
 - átmeneti vagy tartós nevelésbe vette a gyermeket.
- (2) Gyámi feladatokat lát el a nevelőszülő- feltéve, ha a gyámságot vállalja – továbbá a gyermekotthon vezetője. A miniszter által vezetett minisztérium (továbbiakban: minisztérium) speciális gyermekotthonának vezetője az otthonban elhelyezett gyermekek gyámjával nem rendelhető.
- (3) A gyámhivatal a gyermek számára – a (4) bekezdésben meghatározott kivétellel- a területi gyermekvédelmi szakszolgálat részéről erre kijelölt hivatásos gyámot rendel ki, ha
- az ideiglenes hatállyal elhelyezett, az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermeket az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok és pszichiátriai betegek otthonába helyezte el,
 - a nevelőszülő a gyámságot nem vállalta,
 - a szülő hozzájárult gyermeke ismeretlen személy általi örökbefogadásához és a gyermeket a gyámhivatal ideiglenesen a leendő örökbefogadó szülőnél helyezte el.
- (4) Ha a nevelőszülői hálózatot nem állami szerv működteti, a gyámhivatal a (3) bekezdés b) pontjában meghatározott esetben a gyermek számára elsősorban a működtető által kijelölt hivatásos gyámot rendel ki.
- (5) A hivatásos gyám egyidejűleg legfeljebb negyvennyolc gyermek gyámságát láthatja el.
- 85. §** (1) Ha a gyámságot a 84. § (2) bekezdésében meghatározott gyám látja el, a gyámra az e törvényben meghatározott kivételekkel a Csjt. Gyámságra vonatkozó rendelkezései az irányadóak.
- (2) Ha a gyámi feladatokat a gyámhivatal által kirendelt nevelőszülő vagy a gyermekotthon vezetője látja el, a gyám a gyermek gondozója, nevelője, törvényes képviselője és ha a gyámhivatal a nevelőszülőt erre felhatalmazta- vagyonának a kezelője.
- (3) A gyámsággal járó jogok és köteleességek- ha a gondozás- nevelés megkezdését a gyermek tartózkodási helye nem akadályozza- a gyámot a kirendelő határozat kézbesítését követő naptól kezdve illetik meg, illetve terhelik.
- (4) A gyám tevékenységét a gyámhivatal irányítja és felügyeli, feladatainak ellátásához a területi gyermekvédelmi szakszolgálat segítséget nyújt.
- (5) A gyám működéséről, a gyámsága alatt álló gyermek ügyeiről félévente írásban köteles tájékoztatást adni a gyámhivatalnak. E tájékoztatási kötelezettség nem érinti a törvény szerinti számadási kötelezettséget.
- (6) Ha a gyámhivatal a gyámot tisztségéből elmozdítja, vagy azonnali hatállyal felfüggeszti, ezen intézkedésével egyidejűleg új gyámot rendel, és – szükség esetén- meghatározza a gyermek új gondozási helyét.

A gyermek gondozása és nevelése

86. § (1) A gyám elősegíti a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, nevelését, és gondoskodik a gyermek teljes körű ellátásáról.

...

(3) A gyámot a gyermek elhelyezésének joga nem illeti meg, és a gyermek a 83. § (6) bekezdésének b) és c) pontja szerinti tartózkodási helyét csak a gyámhivatal engedélyével változtathatja meg.

(4) A gyám a gyermekkel közösen választja meg a gyermek életpályáját, figyelembe véve az átmeneti nevelésbe vett gyermek szülőjének véleményét, a gyermek képességeit, egyéb körülményeit. Az életpálya kijelölésével kapcsolatos vitában a gyámhivatal dönt.

A gyermek képvisellete

87. § (1) A gyám joga és kötelessége, hogy a gyermek személyi és – ha erre a nevelőszülőt a gyámhivatal felhatalmazta- vagyoni ügyeiben képviselje.

(2) A gyám nem adhat hozzájáruló nyilatkozatot a gyermek örökbefogadásához. A gyám jognyilatkozatainak érvényességéhez szükséges a gyámhivatal jóváhagyása, ha a jognyilatkozat a gyermek családi jogállására és az ezzel kapcsolatos perindításra vonatkozik.

(3) A gyám kötelessége az otthonteremtési támogatás, valamint az utógondozási ellátás iránti igény benyújtásának figyelemmel kísérése és segítése.

(4) A gyámhivatal a gyermek vagy a gyám kérésére, továbbá hivatalból eseti gondnokot rendel ki a gyermek képviselétének ellátására, ha a gyám, mint törvényes képviselő, a gyermeket a Csjt. szerint nem képviselheti, vagy a különleges szakértelmet igénylő ügyekben a gyám nem vállalkozik a gyermek képviselétének ellátására. Nem minősül különleges szakértelmet igénylő ügynek a gyermeket megillető családi pótlék, iskoláztatási támogatás, illetve árvaellátás igénylése, valamint annak a gyámhatósági betétben való elhelyezése és kezelése.

(5) A gyámhivatal a (4) bekezdésben foglalt eseti gondnokot elsősorban a területi gyermekvédelmi szakszolgálatnak, illetve- ha a gyermekotthont vagy a nevelőszülői hálózatot nem állami szerv tartja fenn, illetve működteti- a működtetőnek ezzel a munkakörrel megbízott munkatársai közül jelöli ki.

(6) A gyám nem képviselheti a gyermeket a nevelési felügyelettel kapcsolatos eljárásban. A gyermek képviselőjeként a gyámhivatal a gyermekjogi képviselőt rendeli ki.

A gyermek vagyonának kezelése

88. § (1) ...

(2) Nem szükséges a gyámhivatal felhatalmazása az olyan jognyilatkozat érvényességéhez, amely a mindennapi élet szokásos szükségleteit biztosító kisebb jelentőségű szerződések megkötésére irányul.

(3) A gyámhivatal vagyonkezelésre vonatkozó felhatalmazása a vagyon egészére vagy az ügyeknek meghatározott csoportjára vonatkozhat.

(4) A gyermek vagyonának kezelésére felhatalmazott gyám joga és kötelessége, hogy feladatkörében védje a gyermek érdekeit, gondoskodik a vagyon megfelelő hasznosításáról, és a rendes vagyonkezelés szabályai szerint intézze ügyeit.

(5) A gyám a gyermek vagyonát leltár alapján veszi át.

(6) A gyermek saját keresményéből a nevelőszülői háztartás költségeihez nem köteles hozzájárulni, a gyám a működése során felmerült kiadásainak megtérítését a gyermektől nem igényelheti.

89. § (1) Ha a gyámhivatal a gyámot nem hatalmazta fel a gyermek vagyonának kezelésével járó feladatok ellátására, a gyermek részére vagyonkezelő eseti gondnokot rendel elsősorban a területi gyermekvédelmi szakszolgálatnak, illetve- ha a gyermekotthont vagy a nevelőszülői hálózatot nem állami szerv tartja fenn, illetve működteti- a működtetőnek ezzel a munkakörrel megbízott dolgozói közül.

(2) A gyámhivatal elbírálja a gyám, illetve a vagyonkezelő eseti gondnok eseti, rendes, valamint végszámadását.

A hivatásos gyám jogállása

90. § Ha a gyámságot a 84. § (3) bekezdésében meghatározott hivatásos gyám látja el, feladataira a 85. § (3)- (8) bekezdésében, valamint a 91. §- ban meghatározott kivételekkel a Csjt. Gyámságra vonatkozó rendelkezései az irányadóak.

91. § (1) Ha a gyám jogkörét a hivatásos gyám látja el, a gyermek gondozásával és nevelésével kapcsolatos feladatokat a nevelőszülő, gyermekotthon, fogyatékosok és pszichiátriai betegek otthona biztosítja.

(2) A hivatásos gyámot a gyermek elhelyezésének joga nem illeti meg, és a gyermek a 83. § (6) bekezdésének b) és c) pontja szerinti tartózkodási helyét csak a gyámhivatal engedélyével változtathatja meg.

(3) A gyámhivatal hivatalból, továbbá a hivatásos gyám kérésére eseti gondnokot rendel ki a gyermek képviselőjének ellátására, ha a hivatásos gyám, mint törvényes képviselő, a gyermeket a Csjt. Szerint nem képviselheti.

(4) A hivatásos gyám kötelessége az otthonteremtési támogatás, valamint az utógondozói ellátás iránti igény benyújtásának segítése és figyelemmel kísérése.

(5) A hivatásos gyám működése során felmerült kiadásainak megtérítését a gyermektől nem igényelheti.

XIII. Fejezet

Utógondozás

92. § (1) Az átmeneti vagy tartós nevelés megszűnése után – kivéve, ha a gyermeket örökbe fogadták- a gyámhivatal legalább egy év időtartamra elrendeli a gyermek és fiatal felnőtt utógondozását feltéve, hogy az utógondozást a fiatal felnőtt maga is kéri.

(2) Az utógondozás célja, hogy elősegítse a gyermek, illetve a fiatal felnőtt családi környezetbe való visszailleszkedését, önálló életének megkezdését.

(3) A gyermek utógondozását a gyermek lakóhelye szerinti gyermekjóléti szolgálat, a fiatal felnőtt utógondozását a gyermekotthon, a nevelőszülői hálózatot működtető vagy- az Szt. hatálya alá tartozó fogyatékosok és pszichiátriai betegek otthonában elhelyezett gyermek esetén – a területi gyermekvédelmi szakszolgálat látja el.

(4) Az utógondozás feladatainak ellátásába önkéntesek, társadalmi szervezetek, alapítványok és egyházi jogi személyek is bevonhatók.

(5) A gyámhivatal az utógondozást az otthonteremtési támogatás iránti kérelem előterjesztésekor ismételen elrendeli, melynek során elsősorban a fiatal felnőtt volt utógondozóját, ha ez nem lehetséges, a fiatal felnőtt lakóhelye szerinti gyermekvédelmi szakszolgálat utógondozóját rendeli ki.

(6) A gyámhivatal az utógondozást az annak időtartama alatt nyújtott otthonteremtési támogatás elszámolásának időpontjáig meghosszabbítja.

Utógondozói ellátás

93. § (1) A gyámhivatal a fiatal felnőtt kérelmére, - illetve a gyermek nagykorúsága elérése előtt a gyám (hivatásos gyám) javaslatának figyelembevételével- elrendeli az utógondozói ellátást, ha a gyermek, illetve a fiatal felnőtt átmeneti vagy tartós nevelésbe vétele nagykorúvá válásával szűnt meg, és

a) létfenntartását önállóan biztosítani nem tudja, vagy

b) a nappali oktatás munkarendje szerint, vagy felsőfokú iskola nappali tagozatán tanulmányokat folytat, vagy

c) szociális bentlakásos intézménybe felvételét várja.

d)

(2) Az utógondozói ellátást a fiatal felnőtt huszonnegyedik évének betöltéséig kérheti.

(3) Az (1) bekezdés a) és d) pontjának alkalmazásában akkor nem biztosított a fiatal felnőtt létfenntartása, ha

a) a havi jövedelme az örökségi nyugdíj legkisebb összegének háromszorosát nem haladja meg, vagy

b) a nagykorúvá válásának időpontjában a rendelkezésére bocsátott készpénzvagyományának értéke az öregségi nyugdíj legkisebb összegének negyvenszeresét nem haladja meg, feltéve, ha lakhatása saját vagy közeli hozzátartozója lakókörnyezetében nem megoldható.

(4) Az otthonteremtési támogatásban részesült fiatal felnőtt utógondozói ellátását a gyámhivatal akkor rendeli el, ha a fiatal felnőtt létfenntartását vagy lakhatását veszélyeztető, rendkívüli élethelyzetbe kerül.

(5) Az utógondozói ellátás elrendelése előtt a gyámhivatal megkéri az ellátást biztosító nevelőszülő, gyermekotthon, utógondozói otthon befogadó nyilatkozatát, vagy a területi gyermekvédelmi szakszolgálat külső férőhelyre vonatkozó nyilatkozatát. A befogadó nyilatkozat megtagadása esetén a gyámhivatal köteles kikérni az intézmény érdekképviselői fórumának véleményét.

(6) Az utógondozói ellátás a fiatal felnőtt huszonnegyedik évének betöltéséig ismételten elrendelhető. Nincs helye az ismételt elrendelésnek, ha az utógondozói ellátás megszüntetésére a (10) bekezdés c) vagy d) pontjában foglaltak miatt került sor, és a megszüntethető határozat jogerőre emelkedésétől számított egy év még nem telt el.

(7) Az utógondozói ellátásban részesülő, tanintézményben nappali tagozaton tanulmányokat nem folytató munkaképes fiatal felnőtt köteles az állami foglalkoztatási szervvel együttműködni.

(8) Az utógondozói ellátást nyújtó az utógondozói ellátásról szóló gyámhivatali határozat kézhezvételétől számított tizenöt napon belül megkeresi a gyámhivatalt és kezdeményezi az ellátás megszüntetését, ha a fiatal felnőtt az ellátást nem veszi igénybe, és ennek okáról nem értesíti az ellátást nyújtót.

(9) Megszűnik az utógondozói ellátás

a) a fiatal felnőttnek, az ellátás megszüntetésére vonatkozó bejelentését követő – a házirendben meghatározott – idő elteltével,

b) a fiatal felnőtt huszonnegyedik évének betöltésével, illetve a felsőfokú iskola nappali tagozatán tanulmányokat folytató fiatal felnőtt esetén a tanulmányok befejezésével, de legkésőbb huszonötödik évének betöltésével.

(10) A gyámhivatal az utógondozói ellátást megszünteti, ha a fiatal felnőtt

a) ellátásának feltételei már nem állnak fenn,

b) ellátását szociális bentlakásos intézmény biztosítja,

c) a nevelőszülőjével vagy más utógondozói ellátást nyújtóval szemben elfogadhatatlan, az együttélés szabályait súlyosan sértő magatartást tanúsít,

d) a házirendet többször súlyosan megsérti és az ellátás megszüntetésével az intézmény érdekképviselői fóruma is egyetért.

ÖTÖDIK RÉSZ

A GYERMEKVÉDELMI ÉS GYÁMÜGYI IGAZGATÁS SZERVEZETE ÉS EGYES ELJÁRÁSI SZABÁLYAI

XX. Fejezet

Egyéb eljárási szabályok

132. § (1) Ha az ügyben a gyermek személyiségével kapcsolatos jelentős tény vagy körülmény megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, szakértőként elsősorban nevelési tanácsadót, szakértő- és rehabilitációs bizottságot, pszichiátriai szakellátó intézményt vagy családvédelemmel foglalkozó szervet, illetve szakértői névjegyzékbe felvett személyt kell megkeresni.

HATODIK FEJEZET

EGYÉB RENDELKEZÉSEK

XXI. Fejezet

Nyilvántartások vezetése

141. § (1) A területi gyermekvédelmi szakszolgálat vezetője nyilvántartást vezet

a) a nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy fogyatékosok és pszichiátriai betegek otthonában elhelyezett gyermekekről és az üres férőhelyekről,

b) az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek ellátását biztosító nevelőszülőkről, gyermekotthonokról,

15/1998. (IV.30.) NM rendelet

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény (a továbbiakban Gyvt.) 162. §- a (2) bekezdésének a)- b) pontjában kapott felhatalmazás alapján az alábbiakat rendelem el:

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1.§ (1) A rendelet hatálya kiterjed valamennyi személyes gondoskodást nyújtó ellátásra, az ellátásban részesülő gyermekekre és szülőjére, törvényes képviselőjére, a fiatal felnőttre, továbbá az ellátást nyújtó személyre és intézményre.

(2) E rendelet alkalmazásában személyes gondoskodáson a Gyvt. 15. § (2) bekezdésében meghatározott gyermekjóléti alapellátást (a továbbiakban: alapellátás), valamint a Gyvt. 15. § (3) bekezdésében meghatározott gyermekvédelmi szakellátást (a továbbiakban: szakellátást) kell érteni.

(3) E rendeletben foglaltakat kell alkalmazni a nem állami szerv (Gyvt. 30. §) által nyújtott személyes gondoskodásra is.

(4) A Gyvt. 5. §-ában felsorolt értelmező rendelkezések e rendelet vonatkozásában is irányadóak.

(5) E rendelet alkalmazásában ellátást nyújtó: a gyermek gondozását, nevelését, felügyeletét közvetlenül végző személy, illetve intézmény.

2. § (1) A személyes gondoskodás során a gyermeki és szülői jogok tiszteletben tartásával, azok érvényesülését biztosítva kell eljárni.

(2) A gyermeki jogok minél szélesebb körű érvényesülése érdekében a gyermekjóléti, illetve gyermekvédelmi szolgáltató tevékenységet végzők (a továbbiakban: szolgáltatók) gondoskodnak arról, hogy a gyermekek számára megismerhető legyen a gyermekjogi képviselő neve, telefonszáma, valamint fogadóóráinak helye és időpontja.

(3) A szolgáltatók a gyermekjogi képviselő részére biztosítják

a) annak odalátogatása során az intézmény területén belül a gyermekek számára könnyen hozzáférhető és négy szemközti beszélgetés lefolytatására alkalmas megfelelő helyiséget;

b) a helyszínen való tájékozódás és az iratokba való betekintés lehetőségét;

c) az érdek- képviselői fórum ülésének időpontjáról való tudomásszerzést.

(4) A gyermekjogi képviselő által írásban tett észrevételekre, megkeresésekre a szolgáltatók 15 napon belül kötelesek válaszolni, illetőleg megtett intézkedéseikről a gyermekjogi képviselőt értesíteni.

(5) A személyes gondoskodást nyújtó személy, illetve intézmény az önkéntesen, vagy hatósági intézkedés alapján igénybe vett ellátás megkezdésekor gondoskodik a gyermeknek és szülőjének (törvényes képviselőjének), illetve a fiatal felnőttnek a Gyvt. 33. § (2) bekezdése szerinti tájékoztatásáról. A gyermek szülője (törvényes képviselője), illetve a fiatal felnőtt írásban nyilatkozik a tájékoztatás megtörténtéről.

(6) Az ellátás megkezdésekor az ellátást nyújtó felhívja a gyermek törvényes képviselőjét, illetve a fiatal felnőttet az intézményi nyilvántartásokhoz szükséges adatok szolgáltatására, továbbá a jogosultsági feltételekben, illetve a nyilvántartásban szereplő adatokban beállott változások bejelentésére.

2/A § (1) A gyermekjóléti alapellátás- kivéve a gyermekek napközbeni ellátása- és a gyermekvédelmi szakellátás során a gyermekek élethelyzetének feltárására, sorsának megtervezésére és végigkísérésére a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997 (XII.17.) Korm. Rendelet (a továbbiakban: Ar.) alapján létrejövő „Gyermekeink védelmében” elnevezésű adatlaprendszer (a továbbiakban: gyermekvédelmi nyilvántartás) szolgál.

(2) A gyermekvédelmi nyilvántartás célja, hogy biztosítsa a különböző gyermekvédelmi szolgáltatások, intézmények, valamint a hatóságok között a Gyvt. Adatkezelésére vonatkozó rendelkezései figyelembevételével a kölcsönös tájékoztatást és az együttműködést, továbbá megjelölje az elvégezendő gondozási- nevelési feladatokat, illetőleg lehetővé tegye a gyermek sorsának alakításában résztvevő intézmények és hatóságok tevékenységének ellenőrzését.

3. § (1) A gyermekjóléti szolgáltatás és az átmeneti gondozás formáinak szakmai létszám irányszámait, továbbá a bölcsődei ellátásnak, valamint a szakellátás formáinak szakmai létszámminimum következményeit az *1: számú melléklet* tartalmazza. A feladatellátás érdekében további munkakörök is létesíthetők.

(2) Magasabb vezetői, vezetői beosztást

- a) a három vagy annál több szakmai munkát végző személyt foglalkoztató gyermekjóléti szolgálatnál,
- b) a tizenkét férőhely feletti átmeneti ellátást nyújtó intézménynél,
- c) a tíz vagy ennél több nevelőszülő munkáját irányító gyermekvédelmi szolgálatonál,
- d) a tizenkét férőhely feletti gyermekotthonnál, illetve speciális gyermekotthonnál,
- e) a területi gyermekvédelmi szakszolgálatnál

betöltő személyek- a (3) bekezdésben foglaltak figyelembevételével- szociális szakvizsga letételére kötelezettek. Ezek a követelmények a bölcsődei igazgatóságoknál és a bölcsődék egyesített intézményeinél csak a magasabb vezetőre vonatkoznak.

...

(5) Az egyes munkakörben foglalkoztatott személyek képesítési előírásait a 2. számú melléklet tartalmazza.

(6) A munkáltató a személyes gondoskodás körébe tartozó feladatokat ellátó személyek részére- a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. Törvény 79. §- ának (1)- (2) bekezdésében foglaltak szerint- munkaruhát biztosít.

(7) A munkáltató beszerzi az 1. számú mellékletben meghatározott munkakörben foglalkoztatni kívánt személy nyilatkozatát arról, hogy nem áll fenn vele szemben a Gyvt. 15. §- ának (8) bekezdésében meghatározott kizáró ok.

(8) Többcélú intézményben vezetői megbízást az kaphat, illetve vezetői munkakörbe az nevezhető ki, aki bármely, az intézmény által biztosított szolgáltatás, illetve ellátás vezetőjére meghatározott, felsőfokú végzettség körébe tartozó képesítési előírásoknak megfelel.

4. § (1) A megyei, fővárosi gyámhivatal (a továbbiakban: megyei gyámhivatal), illetve az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter (a továbbiakban: miniszter) által kijelölt módszertani és továbbképzési feladatokat ellátó intézmény (a továbbiakban: módszertani intézmény) a Gyvt. 96. §- ának (9) bekezdésében foglaltak szerint segíti illetékességi területen a szolgáltatók munkáját. Tevékenysége során együttműködik a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézettel (a továbbiakban: Intézet).

(2) Módszertani intézményi feladatok ellátására az a gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmény jelölhető ki, amely

- a) külön jogszabályban meghatározott működési engedéllyel rendelkezik,
- b) legalább öt éve működik,
- c) vezetője legalább ötéves szakmai és két éves vezetői gyakorlattal rendelkezik
- d) a módszertani munkára vonatkozó szakmai programmal rendelkezik.

(3) A módszertani intézmény

a) az Intézet irányításával részt vesz a minőségfejlesztési elvek kidolgozásában, és segítséget nyújt azok gyakorlati alkalmazásához;

b) Figyelemmel kíséri az alap- és szakellátásokat érintő tudományos kutatásokat, publikációkat, a modellértékű új kezdeményezéseket, továbbá elősegíti ezek mind szélesebb körű megismerését, gyakorlati alkalmazását;

c) szervezi a gyermekjóléti, gyermekvédelmi területen dolgozók tapasztalatcseréjét és továbbképzését;

d) elemzi és értékeli a szolgáltatók működését, valamint javaslatot tesz a hiányzó ellátások megszervezésére, a működés lehetőség szerinti javítására;

e) információkat gyűjt az illetékességi területén az ellátórendszer sajátosságairól, problémáiról,

f) szaktanácsadás keretében szakmai módszertani segítséget nyújt a gyermekjóléti, gyermekvédelmi területen dolgozók szakmai problémáinak megoldásához;

g) részt vesz az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium (a továbbiakban: Minisztérium), valamint az Intézet által szervezett szakmai programok lebonyolításában, megszervezésében, valamint az e szervektől származó anyagoknak, információknak a szolgáltatókhoz való eljuttatásában,

h) szervezi a főiskolai és egyetemi hallgatók terepgyakorlatát.

(4) A módszertani intézmény a megyei gyámhivatal, valamint a fenntartója felkérésére térítésmentesen, más fenntartó vagy a működést engedélyező jegyző felkérésére eseti megbízás alapján, térítés ellenében részt vesz a szolgáltató ellenőrzésében.

(5) A módszertani intézmény a módszertani feladatok ellátásában egyes új módszerek modellkísérletének elvégzésébe állandó vagy eseti jelleggel más szolgáltatót is bevonhat. Az állandó jellegű munkakapcsolathoz a módszertani intézmény fenntartójának hozzájárulása szükséges.

(6) A módszertani intézmény éves munkatervet, valamint módszertani feladatai ellátásáról szakmai beszámolót készít, melyet minden év február 15-éig megküld a fenntartónak, a Minisztériumnak, az Intézetnek és a megyei gyámhivatalnak.

III. Fejezet

A GYERMEKVÉDELMI SZAKELLÁTÁSOK

1. Cím

ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

74. § A szakellátás keretében az ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek (a továbbiakban: gondozott gyermek) számára biztosítani kell az otthont nyújtó ellátást, illetve szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű ellátását, valamint a fiatal felnőtt utógondozói ellátását, gondoskodni kell továbbá területi, gyermekvédelmi szakszolgáltatásról.

2. Cím

AZ OTTHONT NYÚJTÓ ELLÁTÁSOKRA VONATKOZÓ KÖZÖS SZABÁLYOK

75. § (1) Az otthont nyújtó ellátásban részesülő gondozott gyermek számára

a) teljes körű ellátást [Gyvt. 45. § (1)],

b) családgondozást, vagy ha ez nem lehetséges az örökbefogadásának elősegítését [Gyvt. 53. § (1) bekezdés b) pont], illetve

c) utógondozást [Gyvt. 53. § () bekezdés c) pont]

kell biztosítani.

(2) A teljes körű ellátás keretében a gondozott gyermek számára

a) lakhatási lehetőséget, valamint legalább a 76-82. § - okban meghatározott ellátást, továbbá

b) testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődést elősegítő, életkorának, egészségi állapotának és egyéb szükségleteinek megfelelő- a 83-84. § - okban meghatározott- nevelést, gondozást kell nyújtani.

A teljes körű ellátás

76. § (1) A gondozott gyermek számára naponta, az életkornak megfelelő legalább ötszöri, legalább egy alkalommal meleg, az egészséges táplálkozás követelményének megfelelő étkezést kell biztosítani, a külön jogszabályban foglaltaknak megfelelően.

(2) Ha a gondozott gyermek egészségi állapota indokolja, részére az orvos előírásainak megfelelő étkezést kell biztosítani.

77. § (1) A teljes körű ellátás részeként nyújtott ruházat gyermekenként legalább hat váltás fehérneműt, valamint 3 váltás hálóruhát, továbbá az évszaknak megfelelő legalább 2 váltás hétköznapi (otthoni és utcai) felsőruhát és cipőt, valamint alkalmi és sportruházatot tartalmaz.

(2) A ruházat tisztításáról, javításáról az ellátást nyújtó gondoskodik, amelyben olyan mértékben vonja be a gondozott gyermeket, amely életkorának megfelelően tőle elvárható.

(3) Az ellátást nyújtó a gondozott gyermek szükségletei, valamint a ruházat elhasználódása szerint gondoskodik a ruházat beszerzéséről, illetve cseréjéről.

78. § A személyi higiéné biztosítása, valamint a textíliával való ellátás keretében gyermekenként biztosítani kell legalább

a) a mindennapos tisztálkodáshoz, testápoláshoz szükséges feltételeket, tisztálkodási és testápolási szereket, valamint textíliákat,

b) A csecsemők és kisgyermekek ellátásához szükséges anyagokat, eszközöket,

c) 3 váltás ágyneműt.

79. § (1) Az iskolai oktatásban, szakképzésben résztvevő, felsőfokú tanulmányokat folytató gondozott gyermek számára biztosítani kell az első szakképzettség megszerzéséhez szükséges tandíjat, a tankönyveket, tanszereket, és egyéb iskolai felszereléseket, valamint utazó és kézitáskát, továbbá az iskolába járással kapcsolatban felmerülő költségeket.

(2) A gondozott gyermek számára biztosítani kell a felzárkóztatás, illetve a tehetségfejlesztés költségeit.

(3) A gondozott gyermek részére biztosítani kell olyan eszközöket- különösen jegyet, bérletet az utazáshoz, postai költségeket a levelezéshez és a telefonáláshoz-, amelyek segítségével hozzátartozóival, illetve a gyámságát ellátó személlyel kapcsolatot tarthat.

80. § (1) A gondozott gyermek szabadidejének hasznos eltöltése érdekében az ellátást nyújtó gondoskodik a kulturálódáshoz, játékhöz, sporthoz szükséges eszközökről.

(2) Az ellátást nyújtó gondoskodik a szabadidős tevékenységekhez szükséges és indokolt költségekről.

81. § A különleges vagy speciális ellátásra szoruló gondozott gyermek számára a fejlődéshez, illetve fejlesztéshez, a gyógyuláshoz, rehabilitációjához, terápiájához szükséges és indokolt eszközök beszerzéséről a fenntartó gondoskodik.

82. § (1) A 3 éven felüli gondozott gyermeket személyes szükségleteinek kielégítésére- a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel- havonta zsebpénzzel kell ellátni. A zsebpénz havi összege nem lehet kevesebb az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének

- a) 5 %- ánál a 3-10 éves,
- b) 13 %- ánál a 10-14 éves,
- c) 18 % - ánál a 14 év feletti

gyermek esetében.

(2) A zsebpénznek az (1) bekezdésben meghatározott mértéken felüli összegét a gondozott gyermek szorgalma, magatartása figyelembevételével

- a) a gyermekotthonban elhelyezetteknel a nevelő javaslatára az intézmény vezetője,
- b) nevelőszülőnel elhelyezettek esetében a nevelőszülő,

havonta állapítja meg, és folyósítja.

(3) A gondozási helyéről önkényesen eltávozott (szökött) gondozott gyermeket a szökés időtartama alatt zsebpénz nem illeti meg.

(4) A gondozott gyermek zsebpénzéről nevelője, nevelőszülője a 3. számú mellékletben foglalt zsebpénznyilvántartást vezeti.

(5) A gondozott gyermek a zsebpénze felhasználásáról maga dönt.

(6) A fejlesztő felkészítésben való részvételre kötelezett, valamint a 3- 6 éves korú gyermek részére a zsebpénz nem kerül kifizetésre, de biztosítani kell a személyre szóló felhasználását.

A gondozás, nevelés

83. § (1) A gondozás, nevelés célja, hogy a gondozott gyermek testileg, értelmileg, érzelmileg, erkölcsileg, korának és képességeinek megfelelően fejlődjön, személyisége a lehető legteljesebb módon kibontakozzék, és képessé váljon a vér szerinti családjába való visszailleszkedésre, vagy nevelőszülői, illetve örökbefogadó családba történő beilleszkedésre, vagy az önálló életvitelre. E cél érdekében a gondozását, nevelését, ellátását végző személyek kötelesek együttműködni egymással, valamint mindazon intézményekkel, amelyek a gondozott gyermekkel foglalkoznak.

(2) A fogyatékos gondozott gyermek számára az emberi méltóságát biztosító, képességeihez igazodó, és azokat a lehető legteljesebb mértékben kibontakoztató gondozást, nevelést kell biztosítani.

84. § (1) Az ellátás megkezdésekor a rendelkezésre álló dokumentáció alapján, a gyermekvédelmi nyilvántartás megfelelő adatlapját kitöltve, el kell készíteni a gondozott gyermekre vonatkozó egyéni gondozási-nevelési programot tartalmazó egyéni gondozási- nevelési tervet. Az egyéni gondozási- nevelési terv célja az egyéni elhelyezési terv megvalósulását biztosító gondozással- neveléssel kapcsolatos feladatok részletes megtervezése és az abban résztvevő szakemberek közötti munkamegosztás meghatározása. A terv elkészítésekor figyelemmel kell lenni különösen

a) a gyermekjóléti szolgálat által az alapellátás, illetve a védelembe vétel során készített egyéni gondozási tervre,

b) a gyermekvédelmi gondoskodást szükségessé tevő okokra,

c) a gondozott gyermek gondozási helyének kijelölése tárgyában készített elhelyezési javaslatra, ezen belül kiemelten a gyermek személyiségvizsgálatának eredményére, illetve az egyéb szakvéleményekre,

d) az egyéni elhelyezési tervre,

e) a gyermek nevelésében, gondozásában korábban részt vett szakemberek véleményére,

f) a gondozott gyermekkel és szülőjével folytatott személyes beszélgetések során szerzett tapasztalatokra,

g) egyéb, a gondozott gyermek nevelése, gondozása szempontjából jelentős körülményre.

(2) Az egyéni gondozási- nevelési terv kidolgozásába be kell vonni az ítélőképessége birtokában lévő gondozott gyermeket, szülőjét (törvényes képviselőjét), illetve gondozóját.

(3) Az ellátást nyújtónak az egyéni gondozási- nevelési terv alapján ellátandó feladatai különösen az alábbiak:

a) testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését biztosító, családpótló ellátásban a szülői gondoskodást helyettesítő védelemben részesíti a gondozott gyermeket,

b) felkészíti a gondozott gyermeket a családjába való visszailleszkedésre, illetve nevelő- vagy örökbefogadó családba való beilleszkedésre, valamint az önálló életkezdésre és életvitelre, a pályaválasztásra, a munkavállalásra.

(4) Az ellátást nyújtó

- a) gondoskodik arról, hogy a gondozott gyermek hozzájusson
- aa) a megelőző és gyógyító egészségügyi ellátáshoz, valamint az előírt gyógyszerekhez és gyógyászati segédeszközökhöz,
- ab) a terápiához, amely személyisége korrekciójához, az őt ért lelki sérülések gyógyításához szükséges,
- ac) a külön jogszabályban meghatározott szakértői bizottság javaslatának megfelelő gyógypedagógiai ellátáshoz,
- ad) a korának és képességeinek megfelelő oktatáshoz, szakképzéshez, továbbá tanulmányi lemaradásai megszüntetéséhez szükséges segítséghez, illetve azokhoz a feltételekhez, amelyek biztosítják tehetsége, képességei megfelelő kibontakoztatását,
- ae) a szellemi és erkölcsi fejlődését szolgáló, kulturális értékekhez, tájékoztatáshoz, a médiának az ismeretek bővítését szolgáló erőszakmentes műsoraihoz,
- af) a szabadideje hasznos és tartalmas eltöltéséhez szükséges feltételekhez,
- ag) szórakoztató, művészeti és kulturális tevékenységekhez;
- b) kapcsolatot tart a gondozott gyermek oktatását, szakképzését végző nevelési- oktatási intézménnyel, továbbá a szakmai gyakorlatát, illetve foglalkoztatását biztosító munkahellyel, valamint a munkanélkülieket támogató munkaügyi központtal, és ennek keretében
 - ba) fogadóórakon, szülői értekezleteken tájékozik a gondozott gyermek iskolai előmeneteléről,
 - bb) érdeklődik a munkahelyen a beilleszkedéséről, munkavégzéséről,
 - bc) rendszeresen tájékozik a munkaügyi központban a munka- és az átképzési lehetőségekről;
 - c) a gondozott gyermeket az önálló életvitelre, a családi háztartás vezetésére történő felkészítése érdekében életkorának megfelelően bevonja
 - ca) a háztartási teendők végzésébe,
 - cb) a családi gazdálkodás megtervezésébe,
 - cc) a pénzkezelésbe.

85. § (1) Az ellátást nyújtó megteremti annak lehetőségét, hogy a gondozott gyermek véleményt nyilváníthasson a számára nyújtott ellátásról és nevelésről, illetve a személyét érintő ügyekről, továbbá gondoskodik arról, hogy a gyermek véleményét a gondozás, nevelés során – korára, fejlettségi szintjére tekintettel- figyelembe vegyék.

(2) Az ellátást nyújtó a gondozás során figyelembe veszi a gondozott gyermek szülőjének (törvényes képviselőjének) a gyermek személyét és ellátását érintő véleményét.

(3) Az ellátást nyújtó lehetővé teszi, hogy a gondozott gyermek szabadon gyakorolhassa vallását, továbbá vallásoktatáson vehessen részt.

(4) Elő kell segíteni, hogy a nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozó gondozott gyermek megőrizhesse kisebbségi önazonosságát, ápolhassa hagyományait, hozzájuthasson a kisebbség kulturális értékeihez.

(5) Az ellátást nyújtó biztosítja

- a) a gondozott gyermek környezetének állandóságát,
- b) a gondozott gyermek személyes tárgyainak elhelyezését,
- c) azt, hogy a gondozott gyermekről évente legalább egy alkalommal fénykép készüljön.

Engedély nélküli eltávozás

86. § (1) Ha a gondozott, illetve egyéb okból ellátásra befogadott gyermek engedély nélkül eltávozott a gondozási helyéről vagy oda a számára előírt időpontban nem tért vissza (továbbiakban: eltűnt gyermek), az ellátást nyújtó megkísérel felkutatni a tartózkodási helyét.

(2) Ha az eltűnt gyermek 14 éven aluli vagy betegsége, fogyatékosága miatt magáról gondoskodni nem tud, haladéktalanul, egyéb esetben 24 órán belül az ellátást nyújtó megkeresi az illetékes rendőri szervet az eltűnt gyermek felkutatása érdekében. Egyúttal közli az eltűnt gyermek személyi adatait, személyleírását, az azonosítására alkalmas jellegzetességeit (pl. sebhely, műtéti heg, tetoválás, anyajegy, beszédhiba, terhesség), az eltűnésekor viselt ruházatát, az eltűnés körülményeit, és a vélt feltalálási helyeket, valamint átadja az azonosításra alkalmas fényképet.

(3) Az ellátást nyújtó értesíti az eltűnt gyermek szülőjét (törvényes képviselőjét), valamint a gondozott gyermek esetében a szakszolgálatot is.

(4) Ha az eltűnt gyermeket az ellátást nyújtó megtalálta, vagy a gyermek önként visszatért, erről az illetékes rendőri szervet, illetve a szülő (törvényes képviselő) haladéktalanul, de legkésőbb 24 órán belül értesíteni kell.

(5) A rendőrség által megtalált gyermek előkerüléséről a szülő (törvényes képviselő), valamint gondozott gyermek esetében a szakszolgálatot is értesíteni kell.

(6) Az eltűnt gyermekekről az ellátást nyújtó nyilvántartást vezet, és arról – a hatóság megkeresésére – az adatvédelmi szabályok betartásával adatokat szolgáltat.

(7) A gondozási helyére visszakérült gyermekkel a gyámja bevonásával folytatott egyéni beszélgetés keretében fel kell tární az eltűnése okát és körülményeit, valamint az eltűnése alatt vele történeteket, tartózkodási helyét, megélhetése forrásait. A beszélgetés megtörténtét és tartalmának lényegét írásban dokumentálni kell, és a szükséges intézkedéseket meg kell tenni.

A családi kapcsolatok, a családgondozás

87. § (1) A kapcsolattartásra jogosult (a továbbiakban: hozzátartozó) és a gondozott gyermek kapcsolattartását a gyámhivatal határozata alapozza meg. Az ellátást nyújtó elősegíti a gondozott gyermeknek hozzátartozójával való folyamatos kapcsolattartását.

(2) A kapcsolattartás formái különösen

a) a gondozott gyermek meglátogatása tartózkodási helyén, továbbá alkalmanként legfeljebb 2 napra történő elvitele (folyamatos kapcsolattartás),

b) a gondozott gyermek szabadságra történő elvitele (időszakos kapcsolattartás),

c) levelezés,

d) telefonkapcsolat,

e) ajándékozás, csomagküldés.

(3) Az eltávozásra, szabadságra vitel alkalmankénti időpontját és módját a gyermekotthon, illetve a fogyatékosokat ápoló- gondozó intézmény, valamint a fogyatékosok vagy pszichiátriai betegek lakóotthona (a továbbiakban: más bentlakásos intézmény) házi rendje, illetve a nevelőszülői hálózat működtetőjével történt előzetes megállapodás határozza meg. A hozzátartozó köteles a gondozott gyermekért a megjelölt időpontban megjelenni, és őt a megadott időben visszavinni.

(4) A gyermekotthon, más bentlakásos intézmény, valamint a nevelőszülői hálózat működtetője a gondozott gyermek, illetve a hozzátartozó kérésére indokolt esetben gondoskodik a gyermeknek a hozzátartozóhoz történő el- és visszakíséréséről. A szülővel való kapcsolattartást elő kell segíteni abban az esetben is, ha a szülő előzetes letartóztatásban van, vagy szabadságvesztés büntetését tölti, feltéve, hogy ez megfelel a gyámhivatal döntésének.

(5) A gondozott gyermeket a hozzátartozó, a gyermekotthon, illetve más bentlakásos intézmény házirendje, illetve a nevelőszülői hálózat működtetőjével történt előzetes megállapodás szerint látogathatja. A látogatás alkalmával gondoskodni kell arról, hogy a gondozott gyermek és a hozzátartozó találkozása és a látogatás alatti együttléte kulturált formában és zavartalan körülmények között történhessen.

(6) A levelezés és a telefonkapcsolat lehetőségének biztosítása során az ellátást nyújtó a levéltitkokhoz, illetve a magántitkokhoz való jog biztosításával jár el.

(7) A hozzátartozó a kapcsolattartás során köteles az ellátást nyújtó személlyel, illetve az ellátást nyújtó intézmény munkatársaival a gondozott gyermek érdekét szolgáló módon együttműködni, és az intézmény házirendjét betartani.

(8) Ha a kapcsolattartás kérdésében vita merül fel a hozzátartozó és a gyám között, a gyám köteles a gyámhivaltól döntést kérni.

88. § (1) Az ellátást nyújtó a kapcsolattartás során folyamatosan tájékoztatja a hozzátartozót a gondozott gyermek neveléséről, fejlődéséről, és a vele kapcsolatos fontosabb eseményekről.

(2) A gondozott gyermek továbbtanulásának, képzésének, életpályájának kijelölése előtt a gyám kikéri a szülő véleményét.

(3) A gondozott gyermek és a hozzátartozó kapcsolattartásának alakulásáról, a szülőnek az ellátást nyújtóval való együttműködéséről

a) a gyermekotthon rendszeresen- de legalább félévente- írásban tájékoztatja a gyámhivalt,

b) a hivatásos gyám legalább félévente írásban tájékoztatja a gyámhivalt,

c) a nevelőszülő folyamatosan beszámol a szakszolgálatnak, hivatásos gyámnak, illetve megkeresésre a gyámhivatalnak, feltéve, hogy a hozzátartozóval közvetlen kapcsolatot tart.

(4) Az ellátást nyújtó jelzi a gyámhivatalnak, ha megítélése szerint a hozzátartozó a kapcsolattartás során a gondozott gyermek személyiségfejlődését hátrányosan befolyásolja, illetve ha a kapcsolattartási jogával a gondozott gyermek vagy az ellátást nyújtó sérelmére visszaél.

89. § (1) A gondozott gyermek és családja közötti kapcsolat ápolása, a családnak a gyermek visszafogadására alkalmassá tétele érdekében a gyermekotthon, a nevelőszülői hálózatot működtető, illetve a szakszolgálat családgondozója együttműködik az illetékes gyermekjóléti szolgálat családgondozójával. A családgondozást az egyéni elhelyezési terv szerint kell végezni.

(2) A családgondozó a gyermek befogadását követően 2 hónapon belül személyesen felkeresi a gyermek egyéni elhelyezési tervében megjelölt szülő, vagy más hozzátartozót, valamint az illetékes

gyermekjóléti szolgálatot. A nevelésbe vétel időtartama alatt a családgondozó folyamatosan kapcsolatot tart az illetékes gyermekjóléti szolgálattal.

(3) A családgondozó feladata különösen

a) a gondozott gyermek és családja közötti folyamatos és egymás elfogadására irányuló kapcsolat elősegítése, szükség esetén javaslattétel a kapcsolattartás formájának, helyszínének és időtartamának megváltoztatására,

b) a gondozott gyermek felkészítése a családdal való találkozásra, szükség esetén a gyermeknek a kapcsolattartás helyszínére kísérése, és ha a gyermek és a szülő közötti kapcsolat helyreállításához szükséges, a találkozáson való részvétel,

c) az okok mielőbbi felderítése és azoknak a gondozott gyermekkel való közlése, ha a szülő nem jelentkezik a szokásos módon és időben,

d) a gondozott gyermek felkészítése a családba való visszakerülésre,

e) a hazakerülést követő teendők és életvitel – a gondozott gyermekkel és szülőkkel közösmegtervezése.

Az utógondozás

90. § (1) Az otthon nyújtó ellátás keretében az átmeneti vagy tartós nevelés megszűnését követően a fiatal felnőtt családjába való sikeres visszailleszkedését, illetve önálló életének megkezdését utógondozással kell segíteni a gyámhivatal határozata szerint.

(2) A volt gondozott fiatal felnőtt utógondozását a gyámhivatal határozata alapján a gyermekotthon, a nevelőszülői hálózatot működtető vagy – a más bentlakásos intézményben elhelyezett gyermek esetében- a szakszolgálat látja el. A gondozás folyamatosságának biztosítása érdekében célszerű, ha a gondozott gyermekkel, illetve a fiatal felnőttel (a továbbiakban: utógondozott) kapcsolatos család -, illetve az utógondozási feladatokat ugyanaz a szakember (a továbbiakban: utógondozó) látja el.

(3) Az utógondozás során az utógondozó együttműködik az utógondozott lakóhelye szerinti gyermekjóléti szolgálattal, továbbá felkutatja és lehetőség szerint bevonja az utógondozásba azokat a társadalmi szervezeteket, alapítványokat, egyházi szervezeteket és önkéntes segítőköt, amelyek, illetve akik az utógondozottat segíteni tudják.

(4) Az utógondozó feladatai különösen, ha az utógondozott

a) visszakerül a családjába vagy önálló életet kezd

aa) a hazakerülést követően figyelemmel kíséri, illetve segíti az utógondozottnak a családjába való beilleszkedését,

ab) segítséget nyújt önálló életvitelének kialakításához, kiemelten kezelve az önálló lakhatásnak megoldását,

ac) segíti az utógondozottat a képességeinek, tehetségének megfelelő közoktatási, szakképző, illetve felsőoktatási intézmény vagy munkahely kiválasztásában és a felvétellel kapcsolatos teendők intézésében,

ad) a jogszabályok által biztosított támogatási lehetőségek ismertetésével segíti a fiatal szociális gondjai megoldásában,

ae) tanácsot ad, segítséget nyújt az utógondozottnak konfliktushelyzetei megoldásához,

af) szükség szerinti rendszerességgel-, de legalább havonta egyszer- felkeresi az utógondozottat és tájékozik az utógondozott körülményeinek és életvezetésének alakulásáról,

ag) legalább heti egy fogadónapon lehetőséget biztosít arra, hogy az utógondozott problémái megbeszélésére felkereshesse;

b) utógondozói ellátásban részesül,

ba) segítséget nyújt az utógondozott továbbtanulási, munkavállalási, életviteli problémái megoldásához,

bb) tanácsot ad a munkahelyi, partnerkapcsolati és esetleges konfliktushelyzetei megoldásához, jövedelme beosztásához,

bc) a jogszabályok által biztosított támogatási lehetőségek ismertetésével segíti a fiatal szociális gondjai megoldásában, kiemelten kezelve önálló lakhatásának megoldását.

(5) A (4) bekezdés b) pontja esetén az utógondozó feladatait a gyermekotthon utógondozó részlegén, illetve az utógondozó otthonban dolgozó nevelő is elláthatja.

91. § (1) Az utógondozó segítséget nyújt a fiatal felnőttnek az otthonteremtési támogatás iránti kérelem elkészítéséhez és benyújtásához.

(2) Az utógondozó a gyámhivatal megkeresésére véleményezheti a fiatal felnőtt által benyújtott kérelemben foglaltak megvalósíthatóságát, valamint azt, hogy az igényelt támogatás és annak felhasználási módja megoldja-e a fiatal felnőtt tartós lakhatását.

(3) Az utógondozó a gyámhivatal megkeresésére javaslatot tesz a támogatás összegével való elszámolás módjára és időpontjára.

(4) Az utógondozó a gyámhivatallal határozatában foglaltak szerint együttműködik a fiatal felnőttel a támogatás összegének célszerű felhasználásában, és erről tájékoztatja a gyámhivatalt.

3. Cím

AZ UTÓGONDOZÓI ELLÁTÁS

92. (1) Az utógondozói ellátást a fiatal felnőtt 24. életévének betöltéséig kérheti. A gyámhivatal határozatával elrendelt utógondozói ellátás keretében a rászoruló fiatal felnőtt számára

a) szükség esetén teljes körű ellátást kell biztosítani azon időszak alatt, amíg létfenntartását önállóan nem tudja biztosítani, vagy nappali oktatás munkarendje szerinti, illetve felsőfokú oktatás intézmény nappali tagozatán tanulmányokat folytat, vagy felvételét várja szociális bentlakásos intézménybe, vagy sorkatonai idejét tölti, továbbá

b) segítséget kell nyújtani azon feltételek megteremtéséhez, amelyek az ellátásból kikerülő fiatal felnőtt önálló életének megkezdéséhez, megélhetéséhez szükségesek.

(2) Az utógondozói ellátás keretében a fiatal felnőtt számára a befogadást vállaló nevelőszülő, gyermekotthon vagy utógondozó otthon, továbbá a külső férőhely működtetője lakhatási lehetőségről gondoskodik és a fiatal felnőtt szükségleteihez, helyzetéhez igazodó ellátást nyújt. Ha a fiatal felnőtt ellátásához zsebpénz biztosítása is szükséges, annak összege nem lehet kevesebb a 82. § (1) bekezdésének c) pontjában meghatározott mértéknél.

(3) A fiatal felnőtt kérelmére az ellátást nyújtó nyilatkozik a fiatal felnőtt utógondozói ellátásra történő befogadásáról, ha a fiatal felnőtt a Gyvt. 93. §-ának (1) bekezdésében meghatározott helyzetben van, és elhelyezése az ellátást nyújtó férőhelyén megoldható.

(4) Az ellátást nyújtó a befogadást megtagadhatja, ha a fiatal felnőtt a korábbi ellátása során a Gyvt. 93. §-a (10) bekezdésének c) és d) pontjában meghatározott magatartást tanúsította.

(5) Ha az ellátást nyújtó az ellátást megtagadja, a fiatal felnőtt kérelmét az elutasítás indokával együtt az intézmény érdekvédelmi fóruma elé terjeszti.

(6) Az érdekvédelmi fórum a kérelmet és az elutasítás okát megvizsgálja és véleményt nyilvánít a kérelem, illetve az elutasítás indokoltságáról.

(7) Az ellátást nyújtó és a fiatal felnőtt az utógondozói ellátásról a külön jogszabályban meghatározottak szerint írásbeli megállapodást köt. A megállapodás megkötésekor figyelemmel kell lenni különösen a fiatal felnőtt

- a) vagyoni, jövedelmi viszonyaira,
- b) egészségi állapotára és személyiségére,
- c) családi körülményeire,
- d) tanulmányai folytatására,
- e) kötelezettségeire.

(8) Az utógondozói ellátást igénybe vevő fiatal felnőtt az ellátásért külön jogszabályban meghatározottak szerint térítési díjat fizet.

93. § (1) Az ellátást nyújtó nevelőszülő, gyermekotthon vagy utógondozó otthon a fiatal felnőtt befogadásáról értesíti a szakszolgálatot.

(2) Az (1) bekezdés szerinti szervek az utógondozói ellátásról szóló gyámhivatali határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül értesítik a gyámhivatalt, és kezdeményezik az ellátás megszüntetését, ha a fiatal felnőtt az ellátást nem vette igénybe, és ennek okáról az ellátást nyújtót nem tájékoztatta.

(3) A gyámhivatalnak az utógondozói ellátás megszüntetését javasolja

- a) a nevelőszülő, ha vele szemben a fiatal felnőtt elfogadhatatlan magatartást tanúsít,
- b) a gyermekotthon, az utógondozó otthon, ha a fiatal felnőtt a házirendet többször súlyosan megsérti.

5. Cím

A GYERMEKOTTHON

Feladatai

109. § (1) A gyermekotthon megszakítás nélküli munkarend szerint működő, bentlakásos gyermekintézmény, amely

- a) a gondozott gyermek számára alaptevékenységként biztosítja az otthont nyújtó ellátást a gyámhivatal által jóváhagyott egyéni elhelyezési terv és az általa készített egyéni gondozási- nevelési terv szerint,
 - b) a fiatal felnőtt számára utógondozói ellátást biztosít, szükség esetén külső férőhelyet működtet.
- (2) Külső férőhelyen csak utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt számára biztosítható lakhatás.
- (3) A gyermekotthon az alapító okiratában rögzítettek szerint, és az adott szolgáltatás végzésére feljogosító működési engedély alapján alapfeladatként biztosíthat egyéb személyes gondoskodást nyújtó szolgáltatást is, így különösen gyermekek és várandós anyák átmeneti gondozását. Az ellátás jellegének megfelelő személyi és tárgyi feltételeket ellátási formaként külön- külön biztosítani kell.
- (4) A gyermekotthon alaptevékenységével összhangban végzett vállalkozási tevékenysége nem veszélyeztetheti alapfeladatainak ellátását, illetve a gyermekotthonban elhelyezett gyermekek testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődését.

Létesítés

- 110. §** (1) A gyermekotthon létesítésekor figyelemmel kell lenni különösen arra, hogy az
- a) ne legyen a gyermek testi, érzelmi, erkölcsi fejlődésére káros környezetben,
 - b) tömegközlekedési eszközzel megközelíthető legyen.
- (2) A gyermekotthon kezdeményezi a kapcsolatfelvételt a helyi közösséggel, és elősegíti a gyermekek részvételét a helyi szervezetek életében.

Dokumentumok

111. § A gyermekotthon nevelési alapidokumentuma a pedagógus munkakörben foglalkoztatott, továbbá a nevelő- gondozó munkát közvetlenül segítő felsőfokú végzettségű munkatársak (a továbbiakban együtt: nevelőtestület) által elfogadott, az intézményben folyó nevelés célját, alapelveit, módszereit tartalmazó szakmai program.

- 112. §** (1) A gyermekotthon belső életének rendjét, a gyermek, fiatal felnőtt jogai gyakorlásának és kötelességei teljesítésének szabályait a házirend tartalmazza. A házirendben kell megállapítani különösen
- a) a napirendből adódó feladatokra,
 - b) a gyermek, fiatal felnőtt viselkedésére, továbbá a gyermekeknek, fiatal felnőtteknek egymással, valamint a gyermekotthon dolgozóival tanúsítandó magatartására,
 - c) a gyermeknek, fiatal felnőttnek a hozzátartozókkal, illetve más személyekkel történő kapcsolattartásra, a látogatás rendjére, az intézetből történt eltávozás és visszatérés rendjére,
 - d) a panaszjog érvényesítésének módjára [Gyvt. 36. § (1) bek.],
 - e) az érdek- képviselői fórum véleményezési és egyetértési jogának gyakorlására vonatkozó előírásokat.
- (2) A házirendet az igazgató, a nevelőtestület, valamint a gyermekönkormányzat véleményének figyelembevételével és az intézetben működő érdek- képviselői fórum egyetértésével hagyja jóvá.
- (3) A házirend egy példányát a gyermekotthonban jól látható helyen ki kell függeszteni.

Befogadás

- 113. §** (1) A gyermekotthon befogadja
- a) a szakszolgálat kijelölése alapján a Gyvt. 72. § (1)- ében megjelölt beutaló szerv által ideiglenes hatállyal elhelyezett,
 - b) a gyámhivatal által nevelésbe vett
- gyermeket, ha a határozatban a gyermek gondozási helyeként a gyermekotthont jelölték meg.
- (2) Az (1) bekezdés a) pontja szerint kijelölt intézmény befogadó gyermekotthonként is működik.
- (3) A befogadásról a gyermekotthon haladéktalanul értesíti
- a) a beutaló szervet, illetve a gyámhivatalt,
 - b) a szakszolgálatot a 4. számú melléklet szerinti adatlapon,
 - c) a gondozott gyermek törvényes képviselőjét,
 - d) az átmeneti nevelt és ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek vér szerinti szülőjét,
 - e) a szülő lakóhelye szerinti gyermekjóléti szolgálatot,
 - f) a pártfogó felügyelet alatt álló gondozott gyermek pártfogó felügyelőjét.

(4) A gyermekotthon haladéktalanul értesíti a nevelésbe vételt elrendelő gyámhivatalt, ha a gondozott gyermek a határozatban megjelölt időpontig nem érkezett meg a gyermekotthonba.

114. § A gyermekotthon a gondozott gyermek kérelmére befogadhatja annak saját gyermekét. A saját gyermekre vonatkozóan egyebekben a 102. § rendelkezéseit értelemszerűen alkalmazni kell.

115. § (1) A gyermekotthon befogadja azt a fiatal felnőttet, akinek befogadását előzetesen nyilatkozatban vállalta és utógondozói ellátását a gyámhivatal elrendelte, és az ellátás biztosítójaként a gyermekotthont jelölte meg.

(2) A gyermekotthon a fiatal felnőtt kérelmére befogadhatja annak gyermekét. A saját gyermekre vonatkozóan egyebekben a 103. § (2) - (5) bekezdéseit értelemszerűen alkalmazni kell.

116. § (1) A gyermekotthon-, ha rendelkezik a kora miatt különleges ellátást igénylő gyermek elhelyezésének, ellátásának feltételeivel – a védőnő, a házi orvos, a házi gyermekorvos vagy a kórházi gyermekorvos javaslatára átmeneti gondozásra befogadhatja a 3 éven aluli, egészségügyi okok miatt ellátást igénylő gyermeket.

(2) Az (1) bekezdés szerint befogadott gyermekre vonatkozóan egyebekben a 104. § (2)- (3) bekezdéseit megfelelően alkalmazni kell.

(3) A gyermekotthon befogadhatja a gyermek otthontalanná vált szülőjét, valamint a szociális válsághelyzetben levő várandós anyát is.

117. § (1) A gyermekotthon legfeljebb 3 napra átmeneti gondozásra befogadja azt az ellátást kérő gyermeket, aki lakóhelyéről önkényesen eltávozott, vagy szülője, gondozója elhagyta, és emiatt ellátás és felügyelet nélkül maradt. A befogadott gyermek számára ideiglenes gondozást kell biztosítani.

(2) A gyermekotthon a befogadásról értesíti a gyermek szülőjének lakóhelye szerint illetékes gyermekjóléti szolgálatot, valamint a gondozási napok nyilvántartása érdekében a szakszolgálatot.

118. § (1) A befogadó gyermekotthon ideiglenesen befogadja

a) azt a gondozott gyermeket, aki gondozási helyéről önkényesen eltávozott, így ellátás és felügyelet nélkül maradt, valamint

b) a Gyvt. 46. §- a (1) bekezdésében meghatározott okból a rendőrség által bekísért ideiglenes gondozást igénylő gyermeket.

(2) Az (1) bekezdés a) pontjában megjelölt gondozott gyermek befogadásáról a gyermekotthon haladéktalanul értesíti a gyermek gondozási helyét és egyben kéri, hogy a gyermek visszavételéről gondoskodjanak.

119. § (1) A gyermekotthon haladéktalanul értesíti a törvényes képviselőt a befogadott gyermekkel kapcsolatos minden lényeges eseményről, így különösen

a) az egészségi állapotában bekövetkezett jelentős változásról,

b) a bűncselekmény áldozatává válásáról,

c) haláláról,

d) gyermeke születéséről,

e) iskolai, munkahelyi fegyelmi ügyéről,

f) szabálysértési ügyéről,

g) büntetőjogi felelősségre vonás alapját képező cselekményéről.

(2) Az (1) bekezdés c) pontjáról a gyermekotthon értesíti a szakszolgálatot is.

Az ellátás megszüntetése

120. § (1) A gyermekotthon a gyámhivatalnak a gondozott gyermek ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti, illetve tartós nevelését megszüntető határozata alapján az ellátást megszünteti és a gondozott gyermeket a határozattal megjelölt személynek átadja. Az átadás megtörténtét a gondozott gyermeket átvevő személy aláírásával igazolja.

(2) Az ellátás megszüntetéséről az időpont és a gondozott gyermeket átvevő személy megjelölésével a gyermekotthon haladéktalanul értesíti

a) a gyámhivatalt,

b) a szakszolgálatot az 5. számú melléklet szerinti adatlapon,

c) a szülő lakóhelye szerinti gyermekjóléti szolgálatot,

d) a pártfogó felügyelet alatt álló gyermek pártfogó felügyelőjét.

121. § (1) Az átmeneti gondozásban részesített gyermek ellátását a gyermekotthon a szülő kérelmére vagy a Gyvt. – ben meghatározott okok fennállása esetén megszünteti, és a gyermeket a törvényes képviselőjének átadja.

(2) A gyermekotthon haladéktalanul értesíti a gyámhivatalt, ha az átmeneti gondozásnak a Gyvt.- ben meghatározott időtartama eltelt, de a gyermek a családi környezetébe nem térhet vissza.

- (3) Az átmeneti gondozás megszüntetéséről a gyermekotthon haladéktalanul értesíti
- a) szakszolgálatot,
 - b) a szülő lakóhelye szerinti gyermekjóléti szolgálatot.

122. § (1) A gyermekotthon megszünteti a fiatal felnőtt utógondozó ellátását, ha

- a) a Gyvt. 93. § (1) bekezdése szerint megszűnik az ellátás,
- b) a gyámhivatal határozattal megszünteti az ellátást.

(2) Az utógondozói ellátás megszüntetéséről a gyermekotthon haladéktalanul értesíti a szakszolgálatot.

123. § (1) A lakóhelyéről, gondozási helyéről önkényesen eltávozott, átmeneti gondozásra befogadott gyermek ellátását- a (2) bekezdésben foglaltak kivételével- a gyermekotthon megszünteti, ha a gyermek törvényes képviselője a gyermekért jelentkezik a gyermekotthonban.

(2) Ha a törvényes képviselő- a gondozásról szóló értesítés kézhezvételét követő- 3 napon belül nem jelentkezik a gyermekért, valamint az 57. § (3) bekezdésében meghatározott esetben, a gyermekotthon haladéktalanul értesíti a gyámhivatalt, a szükséges intézkedések megtétele érdekében.

(3) Ha a gyermekért jelentkező törvényes képviselő további átmeneti gondozást kér, a gyermekotthon tájékoztatja arról, hogy ennek biztosítása a lakóhely szerint illetékes települési önkormányzat feladata. Ha a törvényes képviselő a gyermek átvételét megtagadja, a gyermekotthon erről haladéktalanul értesíti a gyámhivatalt a szükséges intézkedések megtétele érdekében.

(4) Az átmeneti gondozás megszüntetéséről a gyermekotthon haladéktalanul értesíti

- a) a gyermek törvényes képviselőjét,
- b) a szakszolgálatot,
- c) a szülő lakóhelye szerinti gyermekjóléti szakszolgálatot.

Elhelyezési feltételek

124. § (1) A gyermekotthonnak legalább 12, de legfeljebb 40 fő ellátására alkalmasnak kell lennie.

(2) A gyermekotthonban a gondozott gyermek nevelését, gondozását a szakmai programban meghatározott elvek szerint kialakított kisközösségekben (a továbbiakban: csoport) kell biztosítani. Egy csoportban legfeljebb 12 fő helyezhető el, kivéve a 126. § (5) bekezdésében, a 128. § (1) bekezdésében, és a 128/A § (2)- (4) bekezdésében foglalt eseteket.

(3) A csoport kialakításánál figyelemmel kell lenni arra, hogy a csoportok nemek és életkorok szerint vegyes összetételűek legyenek, kivéve, ha ez nem szolgálja a gondozott gyermek egészséges személyiségfejlődését. Testvéreket csak kivételesen indokolt esetben lehet különböző csoportban elhelyezni. A kiskorú elhelyezését, valamint az utógondozói ellátásban részesülő szülők és gyermekek együttes elhelyezését – a 128. § (4) bekezdésének c) pontjában foglaltak figyelembevételével – erre a célra kialakított helységben kell biztosítani.

(4) A csoport számára- a 128. § (2) bekezdésében meghatározott kivételekkel- önálló lakóteret kell biztosítani, amely hálósobákból, közös nappali szobából, konyha/étkezőből, valamint fürdőszobából és nemenkénti WC- helyiségekből áll, továbbá mindennapos életvitelhez szükséges bútorokkal, berendezési tárgyakkal, eszközökkel felszerelt. Egy hálósobában legfeljebb 4 gondozott gyermek helyezhető el. A minimálisan biztosítandó lakóterület igényt a *6. számú melléklet* tartalmazza.

(5) A gondozott gyermek személyes használati tárgyait és ruházatát a csoport lakóterében, társaitól elkülönítetten kell elhelyezni.

(6) A több csoport elhelyezésére szolgáló gyermekotthonban ki kell alakítani

- a) sportolásra alkalmas termet, illetve udvart,
- b) a látogatók fogadására alkalmas helységet,
- c) a terápiás célú foglalkozásokhoz (pszichológia, gyógypedagógia), korrepetálásához szükséges csoportszobát.

(7) A gyermekotthoni csoportban a gondozott gyermekkel foglalkozó munkatársak (nevelő, gyermekfelügyelő, gondozó) számára a csoport lakóteréhez kapcsolódó önálló helységet kell biztosítani, ahol a gyermekkel szükségessé váló egyéni beszélgetéseket lefolytathatja, adminisztrációs feladatait végezheti és éjszaka tartózkodhat.

(8) A befogadó gyermekotthonban a csoportok számától függetlenül ki kell alakítani a (6) bekezdés b) és c) pontjában megjelölt helységeket. A szakszolgálat keretében működő befogadó gyermekotthonban a csoport elhelyezésére szolgáló lakóterben nem kell konyhát/ étkezőt kialakítani, amennyiben az elhelyezést biztosító épületben a gyermekek étkezése megoldható.

(9) Az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt számára külső férőhelyen biztosított lakhatás esetében a gyermekotthon, utógondozó otthon vezetője lakásbérleti szerződést köt az ingatlan tulajdonosával. A külső férőhelynek száraznak, világosnak, jól fűthetőnek kell lennie, és rendelkezni kell a mindennapi életvitelhez

alapvető berendezési, valamint használati tárgyakkal. A minimálisan biztosítandó lakóterület- igényt a 6. számú melléklet tartalmazza.

Lakásotthon

125. § (1) A lakásotthon olyan gyermekotthon, ahol önálló lakásban vagy családi házban történik a gondozott gyermek, fiatal felnőtt elhelyezése.

(2) A lakásotthonban legfeljebb 12 gondozott gyermek, fiatal felnőtt helyezhető el.

(3) A lakásotthonban a gyermekek elhelyezésére szolgáló lakótérre a 124. § (4) bekezdésében foglaltak, a munkatársak számára rendelkezésre álló önálló helységekre a 124. § (7) bekezdésében foglaltak az irányadók.

A csoportgazdálkodás

125/A. § (1) A lakásotthonban, illetve ha a gyermekotthon gazdálkodási rendje lehetővé teszi, a gyermekotthoni csoportban önálló csoportgazdálkodás folyik a működtető által a lakásotthon, illetve a csoport számára rendelkezésre bocsátott havi ellátmányból.

(2) A csoportgazdálkodás pedagógiai célja a családi háztartás vezetésének modellezése annak érdekében, hogy a gondozott gyermek képessé váljon saját háztartás vezetésére.

...

Utógondozó otthon

129. § (1) Az utógondozó otthon olyan gyermekotthon, amely a szakellátás keretében a fiatal felnőtt számára alaptevékenységként biztosítja az utógondozói ellátást.

(2) Az utógondozó otthon befogadhatja azt a fiatal felnőttet, akinek befogadását előzetesen nyilatkozatban vállalta, és az ellátását a gyámhivatal elrendelte, az ellátás biztosítójaként az utógondozó otthont jelölte meg.

(3) A fiatal felnőtt befogadásáról az utógondozó otthon haladéktalanul értesíti a szakszolgálatot.

(4) Az utógondozó otthon a fiatal felnőtt kérelmére befogadja annak gyermekét, feltéve, hogy a gyermek törvényes képviselője ehhez hozzájárult. A fiatal felnőtt gyermekével kapcsolatos teendőkre a 103. § (2)- (5) bekezdései az irányadók.

(5) Az utógondozó otthon megszünteti a fiatal felnőtt utógondozói ellátását, ha

a) a Gyvt. 93. §-ának (9) bekezdés szerint megszűnik az ellátás,

b) a gyámhivatal határozatával megszünteti az ellátást.

...

6. Cím

Szakmai segítség, ellenőrzés és tájékoztatás

150. § (1) A szakszolgálat gyámi gondozói tanácsadója a gyermeki jogok érvényesülése érdekében szakmailag folyamatosan segíti és ellenőrzi a gondozott gyermek gyámjának, gondozójának nevelői, gondozói, illetve gyámi tevékenységét, az egyéni gondozási- nevelési tervben foglaltak végrehajtását, az egyéni elhelyezési terv megvalósulását.

(2) A gyámi gondozói tanácsadó az (1) bekezdésben foglaltak megvalósítása érdekében szükség szerinti gyakorisággal, de legalább 2 havonta a kijelölt gondozási helyen találkozik a gondozott gyermekkel, a gondozóval és a gyámmal. A látogatás keretében

a) az ítélőképessége birtokában lévő gyermekkel folytatott- ha a gyermek kéri, vagy a gyámi gondozói tanácsadó szükségesnek tartja négy szemközti- beszélgetés során tájékozódik a gondozott gyermek helyzetéről, fejlődéséről, esetleges problémáiról; a gyermek kérésére közreműködik a gyermek és a gondozó illetve a gyám között felmerült vitás kérdések tisztázásában,

b) a gondozó, illetve a gyám felkérésére részt vesz a gondozó intézmény szakmai fórumain,

c) a gyám felkérésére segítséget nyújt az egyes jogi nyilatkozatok megtételéhez szükséges gyámi álláspont kialakításában,

d) a gondozóval, illetve a gyámmal folytatott konzultáció során tájékozódik

da) a gyermeki jogok érvényesülésének biztosítására,

db) a gyámhivatali határozatban foglaltak betartásáról,

dc) az egyéni elhelyezési, valamint az egyéni gondozási- nevelési tervben foglaltak megvalósulásáról,

dd) a 83-85. §-ban a szabályozott gondozási- nevelési feladatok ellátásáról, valamint a 87-89. §-ban rögzített családi kapcsolatok alakulásáról.

(3) A gyámi gondozói tanácsadó a látogatás során szerzett tapasztalatait, megállapításait, illetve a gyermek érdekében tett intézkedéseit írásban dokumentálja. A szakszolgálat ennek alapján teszi meg a (4)- (5) bekezdésben, valamint a 151- 152. §-ban meghatározott intézkedéseit.

(4) A szakszolgálat a gyámhivatal megkeresésére, ennek hiányában félévente írásban tájékoztatja a gyámhivatalt

a) a gyám tevékenységéről,

b) a gyermek és a szülő kapcsolattartásának alakulásáról,

c) a szülőnek a gondozó intézménnyel, vagy személlyel való együttműködéséről,

d) a gyermeknek a kijelölt gondozási helyre történő beilleszkedéséről.

(5) A nevelésbe vételkor fennállt körülmények megváltozásakor, illetve a gyámhivatal megkeresésére a nevelésbe vétel éves felülvizsgálatakor a szakszolgálat javaslatot tesz a gyámhivatalnak a gondozott gyermek

a) a nevelésbe vételének megszüntetésére vagy fenntartására,

b) az elhelyezési tervének fenntartására vagy módosítására,

c) gondozási helyének megváltoztatására, új gyámjának kirendelésére, amennyiben ez szükséges.

151. § (1) A szakszolgálat folyamatosan figyelemmel kíséri a nevelőszülőnél, vagy más bentlakásos intézményben elhelyezett gondozott gyermek és szülője kapcsolattartásának alakulását, illetve a szülőnek a nevelőszülővel vagy a gondozó intézménnyel való együttműködését, és erről megkeresésre, ennek hiányában félévente tájékoztatja a gyámhivatalt.

(2) A szakszolgálat a gyámi tanácsadó, a gyermek gyámja, valamint a gondozó intézmény vagy személyjelzésére, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény 48/A §-ának (1)- (2) bekezdésében meghatározott esetekben a gyermek örökbefogadhatónak nyilvánítását javasolhatja a gyámhivatalnak. A javaslatban arra is ki kell térni, hogy a szakszolgálat által vezetett nyilvántartásban szerepel-e olyan örökbe fogadni szándékozó személy, aki a gyermeket örökbe fogadná.

152. § Ha a szakszolgálat azt tapasztalja, hogy a gyám a kötelességeit nem teljesíti, vagy nem megfelelően teljesíti, javaslatot tehet a gyámhivatalnak a gyámi jogkör korlátozására, illetve a gyám felmentésére vagy elmozdítására.

Családgondozás, utógondozás

153. § (1) Amennyiben a gondozott gyermek gondozási helye nem a gyermekotthonban, illetve nem nevelőszülőnél van, a gyermekvédelmi szakszolgálat családgondozója a személyes segítő munka során

- a) segíti a gyermeket a családi, lakóhelyi, és iskolai környezetbe történő visszailleszkedésben,
- b) közreműködik a gyermek és szülei kapcsolatának rendezésében,
- c) segíti a gyermeket (fiatal felnőttet) önálló életvitelének kialakításában.

(2) Az (1) bekezdés szerinti feladatok teljesítése során a gyermekvédelmi szakszolgálat családgondozója és a gyermekjóléti szolgálat együttműködnek.

(3) A szakszolgálat utógondozója a gyámhivatal kirendelése alapján ellátja a fiatal felnőtt utógondozását.

(4) Ha a szakszolgálat az utógondozó ellátásban részesülő fiatal felnőtt számára külső férőhelyen biztosít lakhatást, a külső férőhely vonatkozásában a 124. § (9) bekezdésében foglaltak az irányadóak.

Szaktanácsadás

154. § A szakszolgálat a szakellátást nyújtó intézmények felkérésére szakmai segítséget nyújt

- a) az intézmény szakmai programja, házirendje elkészítéséhez,
- b) az intézmény szakmai átalakításának megtervezéséhez, valamint kivitelezéséhez,
- c) az intézmény egész tevékenységének vagy egyes részfeladatainak szakmai értékeléséhez,
- d) továbbképzések szervezéséhez,
- e) szakmai munkaközösségek működéséhez,
- f) szakmai pályázati lehetőségek figyelemmel kíséréséhez és pályázatok elkészítéséhez,
- g) új szakmai módszerek, eszközök megismeréséhez,
- h) egyéb- a szaktanácsadás keretébe tartozó- az intézmény által igényelt feladatok elvégzéséhez.

Nyilvántartás

155. § (1) A szakszolgálat az otthont nyújtó ellátást biztosító értesítése alapján nyilvántartást vezet

a) az otthont nyújtó ellátásban, átmeneti gondozásban, utógondozói ellátásban részesülő gyermekek, fiatal felnőttek gondozási napjainak számáról,

b) az üres férőhelyekről, elkülönítve egymástól az ideiglenes gondozási feladatokat ellátó nevelőszülőnél, illetve gyermekotthonban rendelkezésre álló üres férőhelyeket.

(2) A szakszolgálat nyilvántartást vezet a hivatásos gyámi, vagyonkezelő eseti gondnoki, eseti gondnoki feladatok ellátására kirendelhető személyekről és működési területükről.

(3) A szakszolgálat megszervezi a hivatali időn túl működő ügyeleti szolgálat működését.

(4) Az ügyelet ad felvilágosítást az üres férőhelyekről, valamint az ideiglenes (átmeneti) gondozási feladatokat is ellátó nevelőszülőőről és gyermekotthonról.

IV. Fejezet

ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

156. § (1) Ez a rendelet – a (2) bekezdés kivételével- a kihirdetést követő 5. napon lép hatályba.

(2) E rendelet 47. § (2)- (3) bekezdése 2000. január 1-jén lép hatályba.

(3)- (4)

Átmeneti rendelkezések

157. § (1)

(2) A munkaviszonya vagy közalkalmazotti jogviszonya fennállásáig szakképzettnek kell tekinteni azt a személyt is, aki a 2. számú mellékletben meghatározott szakirányú végzettséggel nem rendelkezik, de megfelel a 2. számú mellékletben egyébként előírt képesítési előírásoknak és

- a) a rendelet hatálybalépésekor a vezető beosztást, vagy a munkakört betölti, illetve
- b) a vezető beosztásba vagy a munkakörbe
- ba) városban 2000. december 31-ig,
- bb) községben 2002. december 1- jéig

megbízást, illetve kinevezést nyer.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott határidőt követően csak az a személy kaphat megbízást, illetve nyerhet kinevezést a 2. számú melléklet szerinti vezetői beosztásba vagy munkakörbe, aki szakirányú szakképzettséggel rendelkezik. A (2) bekezdésben meghatározott feltételeknek megfelelő, a határozott időre szóló vezetői megbízást lejártát követően, megszakítás nélkül újabb vezetői megbízást elnyerő személyt szakképzettnek kell tekinteni.

163. § (1) Ha a szakellátást olyan – magasabb vezető által irányított- önálló intézmény biztosítja, amely több gyermekotthont is magába foglal, az intézményben önálló szakmai egységeket kell kialakítani, amelyek

- a) legfeljebb 40 gyermeket befogadó gyermekotthonból, illetőleg különleges, vagy speciális otthonból, vagy
- b) összesen 48 gyermeket befogadó lakásotthonokból állnak.

(2) Az önálló szakmai egység szakmai programmal rendelkezik és élén gyermekotthon vezető áll, aki az egységben elhelyezett gondozott gyermekek számára gyámként kirendelhető.

.....

1. számú melléklet a 15/1998. (IV.30.) NM rendelethez

A gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás formáinak szakmai létszám irányszámai és létszámminimum normái

II. Szakellátások

Ellátás	Munkakör/fő	
1. Módszertani feladatot ellátó intézményben	módszertani szaktanácsadó	2 fő
2. Gyermekotthon	intézményvezető	1 fő
(max. 40 férőhely, max. 12 gyermek/csoport) gyermekcsoportonként	nevelő	1 fő
	gyermekvédelmi asszisztens	1 fő
	gyermekfelügyelő	3 fő
	(ha a nevelők száma magasabb, a gyermekvédelmi asszisztensek, illetve a gyermekfelügyelők száma csökkenthető, ha a csoportra vonatkozó összlétszám 5 alá nem kerül)	
	családgondozó (utógondozó)	

Módszertani feladatot ellátó lakásotthonban	módszertani szaktanácsadó	10 óra/hét 1 fő
2/d) Utógondozói otthon	Intézményvezető/szakmai vezető	1 fő/intézmény
(max. 40 férőhely) 25 férőhelyig	Nevelő Gyermekvédelmi asszisztens Családgondozó (utógondozó)	2 fő/intézmény 1 fő 1 fő/intézmény
25-40 férőhelyig	Nevelő Gyermekvédelmi asszisztens Családgondozó (utógondozó)	4 fő/intézmény 1 fő 2 fő/intézmény
Mindegyik típusú ellátásban	Gyermekotthon- vezető	1 fő
[2, 2/a), 2/c) pont]		
40, illetve 48 gyermekre	pszichológus Növendékügyi előadó, vagy gyermekvédelmi ügyintéző Gyógypedagógus vagy fejlesztő pedagógus intézményvezető pszichológus Családgondozó (utógondozó)	1 fő 1 fő 1 fő 1 fő 1 fő/ évi 100 új örökbefogadói alkalmassági vizsgálatra 1 fő/45 gyermek vagy 25 család

2. számú melléklet a 15/1998. (IV.30.) NM rendelethez

I. Rész

Képesítési előírások a gyermekjóléti és gyermekvédelmi személyes gondoskodás egyes formáiban vezetői beosztásban dolgozók részére

II. Szakellátások

Ellátási forma	Vezetői beosztás	Képesítés
2. Gyermekotthon	Magasabb vezető/vezető	Felsőfokú szociális alapvégzettség, pedagógus, pszichológus, vagy mentálhigiénés szakember, gyermek –és ifjúságvédelmi tanácsadó, jogi szakokleveles családvédelmi tanácsadó, szociális igazgatásszervező oklevéllel rendelkező: jogász, igazgatásszervező, szociológus, közgazdász szociálpolitikai szakon, népművelő, művelődésszervező, védőnő, teológus, hittanár, hittantanár, vagy szociális menedzser oklevéllel rendelkező: védőnő, teológus, hittanár, hittantanár felsőfokú szociális alapvégzettség, pedagógus, pszichológus, orvos

II. Rész

II. Szakellátások

Ellátási forma	Intézményi munkakör	Képesítés
1.		
2. Gyermekotthon	nevelő	Pedagógus, felsőfokú szociális alapvégzettség, pszichológus, vagy
	gyermekvédelmi asszisztens	Mentálhigiénés szakember, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó oklevéllel rendelkező: teológus, hittanár, hittantanár Gyermekotthoni asszisztens (OKJ)
		Gyermek- és ifjúsági felügyelő I. (OKJ)
		Gyógypedagógiai asszisztens (OKJ)
		Mentálhigiénés asszisztens (OKJ)
		Pedagógiai asszisztens (OKJ)
	gyermekfelügyelő	Szociális asszisztens (OKJ) Gyermek- és ifjúsági felügyelő II. (OKJ)
		Dajka (OKJ)
		Gyermek – és ifjúsági felügyelő (OKJ)
	utógondozó, családgondozó	Óvodai dajka (OKJ) Felsőfokú szociális alapvégzettség, pedagógus,
		Pszichológus, vagy
		Mentálhigiénés szakember, gyermek- és
	pszichológus	Ifjúságvédelmi tanácsadó, jogi szakokleveles
	Növendékügyi előadó	családvédelmi tanácsadó oklevéllel rendelkező: védőnő, teológus, hittanár, hittanár Pszichológus, pszichiáter
	Gyermekvédelmi ügyintéző	Jogász, igazgatásszervező, szociális szervező, humánszervező, személyügyi szervező
	Gyógypedagógus	Szociális gyermek- és ifjúságvédelmi ügyintéző (OKJ), szociális asszisztens (OKJ) Gyógypedagógus
	Fejlesztő pedagógus	Felsőfokú pedagógus végzettség
	Módszertani szaktanácsadó	Pedagógus, felsőfokú szociális alapvégzettség, pszichológus, vagy mentálhigiénés szakember, gyermek- és ifjúságvédelmi tanácsadó oklevéllel rendelkező: teológus, hittanár, hittantanár

6. számú melléklet a 15/1998. (IV.30.) NM rendelethez

A gyermekotthonban minimálisan biztosítandó lakóterület- igény

I.	0-3 éves korosztály részére csoportonként gyermekszoba a hozzá kapcsolódó fürdőszobával	28 m ²
	Terasz levegőztető ágyak részére	20 m ²
	kert	100 m ²
II.	3 évnél idősebb korosztály részére gyermekenként	12 m ²
III.	Külső férőhely esetén fiatal felnőttenként	6 m ²

/5/. Publicisztikai Ajánló

A tisztelt olvasó részére összeállítottunk egy nem teljes körű szakirodalmi és publicisztikai listát. Ez a csekély bibliografikus áttekintés és ajánlás hasznos lehet mindazok számára, akik kutatni próbálnak ezen a területen.

Ajánlott Irodalom:

Árokszállási Éva: Szülőkre várva
Népszava Könyvkiadó 1986 Budapest

Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok
Nemzeti Tankönyvkiadó (4. kiad.) 1995 Budapest

Bagdy Emőke- Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában
Nemzeti Tankönyvkiadó (4. kiad.) 1995 Budapest

Balogh András – Bujdos László: Boldog gyermekkor?
Tankönyvkiadó 1989 Budapest

Barkó Éva szerk.: A gyermekbántalmazás Magyarországon
Tanulmánykötet. Népjóléti Minisztérium 1995 Budapest

Bencze Lászlóné: Gyermekelhelyezés, gyermektartás
HVG – ORAC 1998 Budapest

Benedek László: Játék és pszichoterápia
Magyar Pszichiátriai Társaság 1992 Budapest

Benza- Molnár- Radoszáv- Mikus- Janda- Barta: És az állam gondoskodik...
PolgART 2001 Budapest

Berne, Eric: Emberi játszmák
Gondolat Kiadó 1987 Budapest

Berne, Eric: Sorskönyv. Az emberi játszmák folytatása
Háttér Kiadó 2003 Budapest

Böszörményi Zsuzsa: Egyszer volt, hol nem volt...
Fórum Film Alapítvány 1998 Budapest

Buda Béla, dr.: A személyiségfejlődés és a nevelés szociálpszichológiája. Pszichológia és pedagógia
nevelőknek sorozat
Nemzeti Tankönyvkiadó (4. kiad.) 1995 Budapest

Buda Béla: Empátia...: a beleélés lélektana
Ego School Kiadó (4. átdolg. Bőv. Kiad.) 1993 Budapest

Büki Péter – Szollár Zsuzsanna: Speciális szükséglet?!
Szerzői Kiadás 2004 Budapest

Csendes Éva: Életvezetési ismeretek és készségek: A 10-14 éves korosztály nevelőienk tanári kézikönyve
Calibra Kiadó 1996 Budapest

Cseres Judit, dr. összeáll. És ford.: Változások Közép- Európa nevelőotthonaiban
FICE Kiadványok 1993 Budapest

Dainow, Sheila: Segítség! Serdülök!
Park Kiadó 1992 Budapest

Daróczy Sándor: A bentlakásos intézmények nevelőmunkája
Tankönyvkiadó 1979 Budapest

Diósi Ágnes szerk.: Esettanulmányok. A „Diszkrimináció- ellenes és kapcsolatépítő program családgondozók és roma családok között” című projekt záródolgozatai
Fővárosi TEGYESZ- Tündérrózsa Kiadó 2005 Budapest

Dobos László: Magyarországi bentlakásos gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények
Gyermek- és Ifjúságvédelmi Önálló Osztály 1985 Budapest

Dobos László: Vallomások: Az állami gondozott fiatalok társadalmi beilleszkedése: riportok
Műv. Min. Gyermek-és Ifjúságvédelmi Önálló Osztály 1986 Budapest

Domszky András szerk.: Gyermekvédelmi szakellátás
Segédanyag a szociális szakvizsgálóhoz NCSSZI 2004 Budapest

Domszky András: A gyermekotthonok működésének szabályairól és követelményeiről
Országos Család-és Gyermekvédelmi Intézet 1999 Budapest

Döme László: Személyiségzavarok
Filum Kiadó (é. n.) Budapest

Elter Katalin: Gyermekotthoni nevelés és gondozási alapismeretek
Comenius Kiadó 1998 Pécs

Farkas Péter: Az állami gondozottak szakképzésének kiterjesztése
Edukáció Könyvkiadó 1990 Budapest

F. Várkonyi Zsuzsa: Már százszor megmondtam...
Gondolat Kiadó 1986 Budapest

F. Várkonyi Zsuzsa: Tanulom magam
M- érték Kiadó 2003 Budapest

Gácsér József szerk.: Pedagógiai Antológia I-V.
JGYTF Kiadó 1991-1995 Szeged

Garai Ildikó: Sikereim, kudarcaim: igaz történetek a gyermek- és ifjúságvédelemből
Jász- Nagykun- Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet 1996 Szolnok

Gáspár Károly: Gyermekvédelmi és gyámügyi kézikönyv
KJK Kerszöv. Kiadó 2004 Budapest

Hazai Vera- Herczog Mária szerk.: A gyermekvédelem nemzetközi gyakorlata
Pont Kiadó 1994 Budapest

Herczog Mária: A gyermekvédelem dilemmái
PONT 1997 Budapest

Herczog Mária: Gyermekbántalmazás
CompLex 2007 Budapest

Herczog Mária: Gyermekvédelmi kézikönyv
KJK Kerszöv. Kiadó 2005 Budapest

Horváth Dezső: Apjuk helyett állam
Szépirodalom 2006 Miskolc, Felső Magyarország, Szolnok

Járó Miklósné – Almássy László: Nevelőmunka a nevelőotthonokban: módszertani tanulmányok
Tankönyvkiadó 1972 Budapest

Járó Miklósné: Az állami gondozott fiatalok társadalmi beilleszkedése és helytállása az életben
Magyar Pedagógiai Társaság 1978 Budapest

Járó Miklósné: Tanulmányok a nevelőotthonokban folyó munkára nevelés köréből
Tankönyvkiadó 1969 Budapest

Juhász Sándor összeáll.: Nonverbális pszichoterápiák
Magyar Pszichiátriai Társaság Animula Egyesülete 1991 Budapest

Kálmán Zsófia- Kőnczei György: A Taigetosztól az esélyegyenlőségig
Osiris Kiadó 2002 Budapest

Katonáné Balogh Magda: Képek az ifjúsági otthon életéből
Tankönyvkiadó 1988 Budapest

Kerezi Klára: A védtelen gyermek
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1995 Budapest

Kormos Valéria: SOS
Táltos 1988 Budapest

Kósáné Ormai Vera - Münnich Iván: Szocializációs zavarok, beilleszkedési nehézségek
Tankönyvkiadó 1985 Budapest

Kothencz János: Állami gondoskodásban élő és általában veszélyeztetett fiatalok közösséghez tartozásának igénye a szubkultúrák aspektusából
Devians ifjúsági szubkultúrák és művelődési lehetőségeik; szerk.: Eszenyi Miklós Magyar Kulturális, Közösségi és Turisztikai Egyesület 2005 Budapest 86- 90. old.

Kothencz János: Az ifjúság védelméről- „Velük...értük...hogyan...?
A mi alkotmányunk Vélemények és elemzések Magyarország alkotmányáról; főszerk.: Trócsányi László
Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 2006 Budapest 134-135. old

Kothencz János: Róluk...értük...I.
Családból kiemelt gyermekek és fiatalok („állami gondoskodásban élők”) társadalmi sajátosságai (*szociológiai jellemzői*) napjainkban- Országos kutatás az „állami gondoskodásban élő gyermekek és fiatalok körében”
ÁGOTA® (Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett Fiatalok Támogatásáért) országos, közhasznú Alapítvány 2009 Szeged

Kothencz János- Kothenczné Osváth Viola- Balogh Zsolt- Pál Melinda- Balog Mária: Róluk...értük...II.
Családból kiemelt gyermekek és fiatalok („állami gondoskodásban élők”) pedagógiai, pszichológiai, pszichoszociális és szociális munkaköri megközelíthetősége napjainkban
A KÁSZPEM® (Kothencz- féle ÁGOTA® Szenzitív Pedagógikoterápiás) Módszer
ÁGOTA® (Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett Fiatalok Támogatásáért) országos, közhasznú Alapítvány 2009 Szeged

Kothencz János- Pál Melinda- Mitykó Judit: Képzési dokumentum az ÁGOTA® (Állami Gondoskodásban Élő és Veszélyeztetett Fiatalok Támogatásáért Alapítvány) önkénteseinek képzéseihöz
(*ÁGOTA® Alapítvány belső képzési jegyzete*)

Kovács Ágnes: „Fészek”: (anyák és gyermekeik támogatása): egy gyermekotthon szakmai munkája 1989-2000-ig
Szerzői Kiadás 2001 Gyula

Lantai Csilla: Gyermek- és ifjúságvédelem, gyámügyi igazgatás
BM 1996 Budapest

Lányi Dezsőné: Bibliográfia a nevelőotthoni nevelők továbbképzéséhez
Országos Pedagógiai Intézet 1966 Budapest

M. Kis Ildikó: Gyerekek gyerekekről gyerekekért
Alma Mater Bercsényi Alapítvány 2006 Jászberény

Magyari Beck Anna: Gyermek- és ifjúságvédelem
Országos Pedagógiai Intézet 1983 Budapest

Major Zsolt Balázs: „Fotel vagy karfa”: gyakorlat- és eszközközpontú nevelés módszertani kézikönyv
gyermekvédelemben, gyermek- és lakásotthonokban dolgozók számára
Zenin 2008 Budapest

N. Kollár Katalin- Szabó Éva szerk.: Pszichológia pedagógusoknak
Osiris Kiadó 2004 Budapest

Orbán István: A gyermekekért
Pro Educatione Sociale Alapítvány 2006 Kaposvár

Pataki Gyula: Fiúkfalva: emlékalbum
Magyar Pedagógiai Társaság 2007 Budapest

Priszlinger Károly: 50 éves a Fóti Gyermekváros
Szerzői Kiadás 2007 Budapest

Rácsok Balázs: Sebek
Szociális és Munkaügyi Minisztérium 2007 Budapest

Rác Andrea szerk.: A magyar gyermekvédelmi rendszer helyzete, jövőbeli kilátásai
(Felelős szerk.: Szikulai István) Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet CD- kiadványa 2006 Budapest

Rehák Ferenc: A lőrinci nagycsalád (riportkönyv)
Tankönyvkiadó 1970 Budapest

Rehák Ferenc: Vészfék
Kozmosz Könyvkiadó 1967 Budapest

Rendtartás a nevelőotthonok, a diákotthonok és a kollégiumok számára
Tankönyvkiadó 1970 Budapest

Roth Mária: Bevezetés a gyermekvédelembe
Kolozsvári Egyetemi Kiadó 2008 Kolozsvár

Rozgonyi Tiborné – Szombathy Jánosné: A gyermek- és ifjúságvédelem helyzete Szabolcs- Szatmár
Megyében 1989-ben: Célvizsgálat
SZSZMPI 1989 Nyíregyháza

Siklós László: Gyerekek veszélyben
Szépirodalmi Könyvkiadó 1983 Budapest

Siklós László: Neveletlenek
Kozmosz Könyvkiadó 1979 Budapest

Tardos Anna: Beszéljünk róla...
Mózeskosár Egyesület 1985 Budapest

Tóthné Molnár Mária: Huszonöt év a leánynevelőben
Szerzői Kiadás 1983 Budapest

Tóthné Szilágyi Erzsébet: Az Óbudai Nevelőintézet és jogelődjeinek 100 éves története
Szerzői Kiadás 2001 Nagytarcsa

Vabrik László: A nevelőszülőkhöz kihelyezett állami gondozottak nevelése
Hajdú-Bihar Megyei Pedagógia Intézet 1985 Debrecen

Varga Zsolt: Állam és gyermek
Antológia Ny Lakitelek 1993 Budapest

Veczkó József, dr.: A gyermek - és ifjúságvédelem alapjai. A gyermekközpontú társadalomért
APC Stúdió (é. n.) Gyula

Veczkó József, dr.: Gyermek- és ifjúságvédelem. Család és gyermekérdekek
APC Stúdió 2002 Gyula

Veczkó József, dr.: Gyermekvédelem pedagógiai és pszichológiai nézőpontból
Nemzeti tankönyvkiadó 2007 Budapest

Vincze Mária: Ajánlások a csecsemőket és kisgyermeket befogadó otthonok számára
CSOSZ 2006 Budapest

Vock József: Nevelőotthoni gyermekfelügyelők kézikönyve
Szociális Munka Alapítvány 1993 Budapest

Volentics Anna: Gyermekvédelem és reszocializáció
Nemzeti Tankönyvkiadó 1999 Budapest

Volentics Anna: Pszichopedagógia: Nevelőotthoni nevelés
Nemzeti Tankönyvkiadó 1994 Budapest

Volentics Anna: Válogatás speciális intézetek módszertani írásaiból
FICE Kiadó 1993 Budapest

Zsíros Mária: Az állam gyermekei
Szerzői Kiadás 1984 Budapest

Ajánlott cikkek, tanulmányok:

Pedagógiai Szemle:

Biczó Aranka: Utógondozottak a nevelőotthonban
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXXI. Évfolyam 1981/5. szám 1985 Budapest

Gáti Ferenc: Az állami gondozott gyerekek neveléséről
Pedagógiai Szemle Folyóirat XII. évfolyam 1962/9. szám 1962 Budapest

Horányi Györgyné: Az intézeti nevelés pszichológiai kérdései c. konferenciáról
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXX. Évfolyam 1980/7-8. szám 1980 Budapest

Járó Miklósné: A gyermekotthoni nevelőmunka néhány problémája
Pedagógiai Szemle Folyóirat IX. évfolyam 1959/2. szám 1959 Budapest

Járó Miklósné: A rendezetlen családi kapcsolatok megnyilvánulásai a nevelőotthonban nevelkedő gyerekek
érzelmeiben, magatartásában és teljesítményében
Pedagógiai Szemle Folyóirat XVI. évfolyam 1966/9. szám 1966 Budapest

Kabainé Huszka Antónia – Heller Györgyné – P.Mirtse Márta – Flam Zsuzsa – Sági Antalné: A család nélkül felnövő kisgyermek kapcsolatteremtési formái
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXVII. Évfolyam 1977/4. szám 1977 Budapest

Kóti János: Az önálló életvitel elkezdésének problémái a volt állami gondozottak körében
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXVIII. Évfolyam 1978/11. szám 1978 Budapest

Körmöczi László: A pedagógus teljesítőképessége és fáradtsága
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXIV. Évfolyam 1974/2. szám 1974 Budapest

László József – Földes Klára: A gyermekotthonok nemzetközi szövetsége XXII. Közgyűléséről
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXI. Évfolyam 1971/7-8. szám 1971 Budapest

Lénárd Ferenc: Az állami gondozottak neveléséről
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXX. Évfolyam 1980/5. szám 1980 Budapest

Mitró László: A koedukáció és intézeti nevelés
Pedagógiai Szemle Folyóirat XII. évfolyam 1962/9. szám 1962 Budapest

Murányi-Kovács Endréné: A nevelőotthonban nevelt gyermekek személyiségének néhány sajátossága
Pedagógiai Szemle Folyóirat XIV. évfolyam 1964/3. szám 1964 Budapest

Nagy Jánosné: Gyermekotthoni nevelés néhány kérdése
Pedagógiai Szemle Folyóirat XII. évfolyam 1962/4. szám 1962 Budapest

OPI Gyermek- Ifjúságvédelmi és Felügyeleti Önálló Osztály munkatársai: Javaslat a széles korhatárú, koedukált nevelőotthonok funkciójára, nevelési koncepciójára
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXXIII. Évfolyam 1983/11. szám 1983 Budapest

Pappné Lukácsi Marietta: A pszichológus és a pedagógus együttműködése a konfliktusmegoldó csoportfoglalkozások vezetésében
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXXVII. Évfolyam 1987/9. szám 1987 Budapest

Peterdi Ede: A gyermekotthoni nevelés néhány kérdése (az otthonosság néhány elvi és gyakorlati kérdése a nevelőotthonokban)
Pedagógiai Szemle Folyóirat XV. Évfolyam 1965/7-8. szám 1965 Budapest

Rizner Dezső: A családmodell kialakításának jelentősége az állami gondozottak nevelésében
Pedagógiai Szemle Folyóirat XXX. Évfolyam 1980/4. szám 1980 Budapest

Új Pedagógiai Szemle:

Deák Ferenc: Gyermekvédelem és reszocializáció
Új pedagógiai Szemle Folyóirat 1997/szeptember
<http://www.epa.oszk.hu/00000/00035/00008/1997-09-kf-Deak-Gyermekvedelem.html> (2009 májusában letöltve);

Forray R. Katalin – Hegedűs T. András: Cigány gyerekek háromhetes tábora 1990-ben
Új Pedagógiai Szemle Folyóirat XLI. Évfolyam 1991/2. szám 1991 Budapest

Hegedűs Judit: A gyermekek ellen elkövetett erőszak
Új Pedagógiai Szemle Folyóirat L. évfolyam 2000/1. szám 2000 Budapest

Lelesz Krisztina: A tanári kiegészítő mint tünetről
Új Pedagógiai Szemle Folyóirat LI. Évfolyam 2001/12. szám 2001 Budapest

Makai Éva: Iskolakerülők? Avagy iskolásügyek egy gyermekjóléti szolgálatnál
Új Pedagógiai Szemle Folyóirat XLIX. Évfolyam 1999/1. szám 1999 Budapest

Ónody Sarolta: Kiegészítő tünetek (burnout szindróma) keletkezése és megoldási lehetőségei
Új Pedagógiai Szemle Folyóirat LI. Évfolyam 2001/5. szám 2001 Budapest

Kapocs Folyóirat:

10 éves fióka

Kapocs Folyóirat VII. évfolyam 1. szám 2008/február 2008 Budapest, 32-47. old.

Bálint Miklós: Hiányosságok a szakellátásban-a gyermekek másodlagos veszélyeztetése

Kapocs Folyóirat VI. évfolyam 4. szám 2007/augusztus 2007 Budapest, 26-30. old.

Both Éva – Békés Zoltán: A fővárosi gyermekvédelmi szakellátás 2001-ben

Kapocs Folyóirat II. évfolyam 1. szám 2003/február 2003 Budapest, 34-54. old.

Cseres Judit: Az utógondozói ellátások vizsgálata I.

Kapocs Folyóirat IV. évfolyam 1. szám 2005/ február 2005 Budapest, 46-57. old.

Forrái Erzsébet: A szenvedélybetegek bentlakásos szociális intézményeiben élő kábítószer-fogyasztó lakókról

Kapocs Folyóirat V. évfolyam 5. szám 2006/október 2006 Budapest, 34-53. old.

Hatvani Erzsébet – Papházi Tibor: A javítóintézet utáni életutak

Kapocs Folyóirat II. évfolyam 2 szám 2003/április 2003 Budapest, 34-38. old.

Medveczky Rita: Helyzetkép a javítóintézetekben folyó utógondozás gyakorlatáról II.

Kapocs Folyóirat VII. évfolyam 5. szám 2008/október 2008 Budapest, 40-55. old.

Neményi Mária – Messing Vera: Gyermekvédelem és esélyegyenlőség

Kapocs Folyóirat VI. évfolyam 1. szám 2007/február 2007 Budapest, 2-19. old.

Papházi Tibor: A személyes gondoskodást végzők szakképzettsége

Kapocs Folyóirat IV. évfolyam 4. szám 2005/augusztus 2005 Budapest, 42-50. old.

Pappné Zomi Tímea: Hogyan tovább?

Kapocs Folyóirat VII. évfolyam 1. szám 2008/február 2008 Budapest, 24-31. old.

Rácz Andrea: A gyermekotthoni nevelés kihívásai, a nagykorúságuk előtt álló fiatalok jövőképe

Kapocs Folyóirat V. évfolyam 4. szám 2006/augusztus 2006 Budapest, 14-31. old.

Rácz Andrea: A gyermekotthonokban dolgozók véleménye a szakmai munka tartalmáról

Kapocs Folyóirat IV. évfolyam 6. szám 2005/december 2005 Budapest, 54-64. old.

Renate Kränzl-Nagl – Mattia Makovec: A gyermekek hátrányos pozíciója Aktuális trendek és politikai kihívások (I. rész)

Kapocs Folyóirat IV. évfolyam 2. szám 2005/április 2005 Budapest, 52-55. old.

Renate Kränzl-Nagl – Mattia Makovec: A gyermekek hátrányos pozíciója Gyermekszegénység és gyermekjólét Európában (II. rész)

Kapocs Folyóirat IV. évfolyam 3. szám 2005/június 2005 Budapest, 62-64. old.

Renate Kränzl-Nagl – Mattia Makovec: A gyermekek hátrányos pozíciója Amikor a szülők elválnak: a szülői különélés hatása a gyerekekre (III. rész)

Kapocs Folyóirat IV. évfolyam 5. szám 2005/október 2005 Budapest, 52-55. old.

Szikulai István: Beszámoló a gyermekvédelmi rendszerből nagykorúságuk után kikerült fiatal felnőttek utánkövetéses vizsgálatáról

Kapocs Folyóirat II. évfolyam 2. szám 2003/április 2003 Budapest, 22-32. old.

Szikulai István: A magyar gyermekvédelem fejlődésének kulcskérdései – egy lehetséges szakmai stratégia lépései
Kapocs Folyóirat III. évfolyam 5. szám 2004/október 2004 Budapest, 58-64. old.

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat:

A Szegletkő Gyermekotthon stábja: Drogos fiatalok teljesebb életéért...
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/3. szám 2007 Budapest, 36-40. old.

Barcsi Antal – Beóthy-Fehér László: A mentori rendszer alkalmazása a gyermekvédelmi szakellátásban
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIV. évfolyam 2005/2. szám 2005 Budapest, 19-24. old.

Beszélgetés: Csak a gyermek lehet a vesztes...
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VIII. évfolyam 1999/2. szám 1999 Budapest

Both Emőke: A gyermekvédelmi rendszer és a bűnözés összefüggései
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XII. évfolyam 2003/4. szám 2003 Budapest, 5-12. old.

Büki Péter: Veszélyeztetett felnőttek a gyermekotthonokban
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VIII. évfolyam 1999/6. szám 1999 Budapest

Dénes Judit: Változások ideje
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. Évfolyam 2006/5. szám 2006 Budapest, 68-73. old.

Dr. Balikó Márta: Az elhelyezési tárgyalás- a gyermek sorrendezésének fóruma
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XII. évfolyam 2003/5. szám 2003 Budapest, 22-29. old.

Dr. Hantos Ágnes: Tisztázódó szerepek
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. Évfolyam 2006/3. szám 2006 Budapest, 44-50. old.

Dr. Kardos Ilona: Tudósítás a Pszinapsziszról, avagy a király meztelen
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XII. évfolyam 2003/2. szám 2003 Budapest, 38-40. old.

Dr. Somfai Balázs: A családból kiemelt gyermek kapcsolatai (első rész)
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. Évfolyam 2006/4. szám 2006 Budapest, 7-12. old.

Gálné Szendi Katalin: Intézetben nevelt fiatalok családi életre nevelése
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VI. évfolyam 1997/3. szám 1997 Budapest

Gáspár Károly: A gyermekvédelem és a fiatalkorúakra vonatkozó büntető-igazságszolgáltatás kapcsolódási pontjai, különös tekintettel a megelőzésre és a reszocializációra
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. Évfolyam 2006/2. szám 2006 Budapest, 12-18. old.

Györki Péter: Szerződést kötöttünk
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VII. évfolyam 1998/6. szám 1998 Budapest

Herczog Mária: Egyik szemem...
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIV. évfolyam 2005/3. szám 2005 Budapest, 4-5. old.

Herczog Mária: Gyermekotthoni esélyek
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIV. évfolyam 2005/5. szám 2005 Budapest, 4-5. old.

Herczog Mária: Nyári gyermekvédelem
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VII. évfolyam 1998/4. szám 1998 Budapest

Herczog Mária: Speciális szükségletű gyerekek, családok, szakemberek, intézmények
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/3. szám 2007 Budapest, 6-7. old.

Józsa Viktor: Család-fókuszú gyermekotthon

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. évfolyam 2006/6. szám 2006 Budapest, 21-31. old.

Józsa Viktor: Egy csónakban evezünk

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. Évfolyam 2006/2. szám 2006 Budapest, 25-33. old.

Józsa Viktor: Észrevételek a „Szakmai protokoll Gyermekotthonban vagy lakásotthonban dolgozó pszichológusok számára” című szakmai dokumentumhoz

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/1. szám 2007 Budapest, 21-25. old.

Józsa Viktor: Gondolatok a speciális szükséglet megítéléséről

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/3. szám 2007 Budapest, 20-24. old.

Józsa Viktor: Irányelvek, standardok, protokollok

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/2. szám 2007 Budapest, 22-36. old.

Józsa Viktor: Kinek jó és kinek kell a gyermekotthon?

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIV. évfolyam 2005/5. szám 2005 Budapest, 18-26. old.

Józsa Viktor: Mit tegyünk és mit ne tegyünk a gyermekek érdekében

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. Évfolyam 2006/3. szám 2006 Budapest, 35-46. old.

Józsáné Juhász Orsolya: Beavatkozási lehetőségek egy lakásotthonban

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIV. évfolyam 2005/6. szám 2005 Budapest, 44-51. old.

Józsáné Juhász Orsolya: Lakásotthoni szakmai munka

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/4. szám 2007 Budapest, 16-23. old.

Kádas István: „Állami gondozott árvák megmentői”

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/4. szám 2007 Budapest, 12-16. old.

Kádas István: Nummus

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. Évfolyam 2006/5. szám 2006 Budapest, 8-15. old.

Kálmánchey Márta: A serdülőkori krízis- mint az intézetbe kerülés egyik oka

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VI. évfolyam 1997/6. szám 1997 Budapest

Kenyeresy Rózsa: „Megszoktam, hogy mindenki ellenem volt”

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VI. évfolyam 1997/1. szám 1997 Budapest

Kibicher Orsolya: „Csak magamra számíthatok...”

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIII. évfolyam 2004/5. szám 2004 Budapest, 34-36. old.

Kibicher Orsolya: Neheztelt életkezdés

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIV. évfolyam 2005/3. szám 2005 Budapest, 29-30. old.

Kiss Sándor: Teszi a dolgát

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat IX. évfolyam 2000/5. szám 2000 Budapest

Krámer Veronika-Szotyori Nagy Viktória: Intézményben élő gyermekek: megelőzés és alternatív gondoskodás

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIV. évfolyam 2005/5. szám 2005 Budapest, 9-12. old.

Margitics Ferenc: Állami gondozott fiatalok iskolaérettsége egy empirikus vizsgálat tükrében

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VI. évfolyam 1997/6. szám 1997 Budapest

Mi van a hagyma belsejében, avagy pszichoplasztikus szemlélet a speciális gondozásban

Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/3. szám 2007 Budapest, 57-62. old.

Móga Mária: Otthonteremtési támogatás és utógondozás
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/5. szám 2007 Budapest, 22-26. old.

Molnár László-Dr. Radoszav Miklós: Töredék gondolatok speciális ügyben
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/3. szám 2007 Budapest, 4-5. old.

Molnár László-Radoszav Miklós: Tíz év tükre illúziók nélkül
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. Évfolyam 2006/5. szám 2006 Budapest, 6-7. old.

Oláh Ágnes: Egységben az erő avagy családvédelem haladóknak
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VII. évfolyam 1998/1. szám 1998 Budapest

Olvasói levél
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VII. évfolyam 1998/4. szám 1998 Budapest

Otti Ernőné, Mitták Tünde, Herczegh Ágnes: Ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek sorsának után-
követéses vizsgálata
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIII. évfolyam 2004/4. szám 2004 Budapest, 20-27. old.

Pósa Róbert: Ettől jobb leszek?
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/3. szám 2007 Budapest, 53-56. old.

Prokai Judit: Úgy, mint otthon
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VII. évfolyam 1998/3. szám 1998 Budapest

Szegedi János: Szociális és Munkaügyi Minisztérium Zalaegerszegi Gyermekotthona
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/3. szám 2007 Budapest, 42-44. old.

Székács Eszter: Anya nélkül
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VI. évfolyam 1997/1. szám 1997 Budapest

Szótsné Karkus Zsuzsanna, Pap Éva, Pál Kornélia, Jankovics Csaba, Dr. Mirnics Zsuzsanna:
„Gyermekvédelmi gondoskodásban és családban nevelkedő serdülő korúak érzelmi intelligenciája, megküzdési
stratégiája és szorongása.”
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/2. szám 2007 Budapest, 17-22. old.

Tenczer Tamás: Média: Mankó vagy bunkó
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VIII. évfolyam 1999/1. szám 1999 Budapest

Tóth Julianna: A gyermekvédelmi szakellátásban élők speciális helyzete
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XVI. évfolyam 2007/2. szám 2007 Budapest, 51-65. old.

Tóth Katalin-Tóth Csaba-Dr. Lőrincz Ágnes: Hozzáadott érték és a lehető legtöbb hozzáadható érték:
Tapasztalatgyűjtés és személyre szabás
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIV. évfolyam 2005/1. szám 2005 Budapest, 46-48. old.

Ulrich Károlyné: Start Szálló
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VI. évfolyam 1997/3. szám 1997 Budapest

Varga Aranka: Gyermekvédelmi gondoskodásban élők az iskolában
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XV. évfolyam 2006/6. szám 2006 Budapest, 13-20. old.

Varró Xénia: Aki nehezen szakad el az emlékeitől
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat VII. évfolyam 1998/5. szám 1998 Budapest

Zsámbéki Eszter: A lakásotthonokban élő gyermekek helyzete
Család, Gyermek, Ifjúság Folyóirat XIII. évfolyam 2004/2. szám 2004 Budapest, 5-19. old.

Esély Folyóirat:

Amartya Sen: Társadalmi kirekesztés: Fogalom, alkalmazás és vizsgálat II.
Esély Folyóirat 2004/1. szám 2004 Budapest, 3-25. old.

Kassai Melinda: A gyermekkorban elszenvedett családon belüli erőszak szerepe az életút későbbi alakulásában
Esély Folyóirat 1995/4. szám 1995 Budapest, 77-91. old.

Kozma Judit: A gyermekvédelmi sokszög
Esély Folyóirat 1998/3. szám 1998 Budapest, 126-132. old.

Ligeti György: Hátrányos helyzetűek az egyetemen
Esély Folyóirat 2001/6. szám 2001 Budapest, 82-88. old.

Robert Castel: A hátrányos megkülönböztetés I.
Esély Folyóirat 2008/4. szám 2008 Budapest, 3-24. old.

Robert Castel: A hátrányos megkülönböztetés II.
Esély Folyóirat 2008/5. szám 2008 Budapest, 3-26. old.

Szalai Júlia: Széttartó jövőképek
Esély Folyóirat 2008/2. szám 2008 Budapest, 26-46. old.

Sziszik Erika – Klér Andrea: Akikért a törvény szól
Esély Folyóirat 2002.2 (16-40)
<http://szochalo.hu/hireink/article/101301/1306/> (2009 májusában letöltve)

Szöllősi Gábor: A gyermekvédelmi probléma mint társadalmi konstrukció
Esély Folyóirat 2003/2. szám 2003 Budapest, 75-95. old.

Vidra Szabó Ferenc: „Soha többé nem megyek haza...!”
Esély Folyóirat 2001/5. szám 2001 Budapest, 12-34. old.

Egyéb cikkek, tanulmányok:

Antus Livia: Otthon, édes otthon...
Amaro Drom Folyóirat
<http://www.amarodrom.hu/archivum/2002/05/14.html> (2009 májusában letöltve)

Bernard Golse: Az intézetben nevelkedő kisgyermek

Bondor Béla: Gyermek- és ifjúságvédelem

Breitner Péter: A hajléktalanná válás lépcsőfokai
http://www.menhely.hu/main_valtozo/tanulmanyok/main_lepcsofokok.html (2009 májusában letöltve)

Kende Ágnes: Szemünk fénye
Amaro Drom Folyóirat 12.2002.1. (8-10.)

Kovács Eszter: Mit tudunk az intézményben élő gyermekek elleni szexuális bántalmazásról?
<http://www.szochalo.hu/hireink/article/100879/1252/> (2009 májusában letöltve)

Szuhányi, Kenessey Mária- Janowszki Sándor, dr.: Az individuálpszichológia a nevelés szolgálatában
Fejlesztő Pedagógia Folyóirat 5. Évfolyam 6. szám 1994

Farkas Olga, dr.: A személyközpontú megközelítés alkalmazása általános iskolai rajz-, és főiskolai pedagógiai órákon
Fejlesztő Pedagógia Folyóirat 15. Évfolyam 6. szám 2004

Janowszky Sándor- Nagyné Janowszky Krisztina: Nevelőerő a játékban, játék a nevelésben
Fejlesztő Pedagógia Folyóirat 11. Évfolyam 3. szám 2000

ISBN 978-963-06-8381-4

Készítette a Csaba-Könyv Kft.
Felelős vezető: Somogyi Attila
www.csabakonyv.hu